

DIPLOMATARIUM ISLANDICUM.

ÍSLENZKT FORNBREÍFASAFN,

SEM HEFIR INNI AÐ HALDA

BRÉF OG GJÖRNINGA, DÓMA OG MÁLDAGA,
OG AÐRAR SKRÁR,

ER SNERTA

ÍSLAND EÐA ÍSLENZKA MENN.

GEFID ÚT AF

HINU ÍSLENZKA BÓKMENTAFÉLAGI.

NÍUNDA BINDI

1262—1536.

REYKJAVÍK.

Í FÉLAGSPRENTSMIDJU.

1909—1913.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Efnisyfirlit.

	Bls.
*1. [1262]. Gizurarsáttmáli	1—3
*2. [1263 og síðar] Gamli sáttmáli	3—5
3. 1267. Bréfságrip Magnúss konungs lagabætis um sending norræns varnings af sinni hendi í stað erkibiskups árlega til Íslands	5—8
*4. [1319]. Kvörtunarbréf bænda nyrðra yfir Auð-uni biskupi	8—10
*5. [1320]. Bréf Íslendinga um sáttmála og hylling við Magnús konung Eiríksson	10—12
6. 1360, 5. Febr. Réttarbót Hákonar konungs Magnússonar meðal annars um sekkjagjöld Íslandsfara	12—13
*7. 1375, 20. Júlí. Árnesingaskrá um samtök að verja ríkisréttindi landsins	13—17
*8. [1379]. Máldagi Saurbæjarkirkju á Kjalarnesi	17—18
9. 1382. Skýrsla um afhending staðarins á Helga-stöðum í Reykjadal	18
10. 1383, 10. Maí. Vitnisburður um fjörumörk og landamerki Starmýrar	18—19
11. 1383. Skýrsla um kaupmálabréf sira Guðbjarts flóka Ásgrímssonar og Þorbjargar Þorsteinsdóttur	19—20
12. 1387, 15. Sept. Vottorð um máldaga og máldagi hálfkirkjunni í Bildadal (1323—1339).	20—21
*13. 1391, 2. Apr. — 1393, 2. Jan. Kaupbréf um Sauðá, Gílsá (Egilsá) og Ánastaði	21—22
14. 1392, 19. Febr. Bonifacius páfi hinn IX. skipar Vilhjálmm (Vilchin) Heinreksson biskup í Skálholti	22—24
15. 1397—1618. Rekaskrá Helgafellsklaustrs	24—26
16. 1405, 12. Marts. Kaupbréf um Skarð í Langadal	26—27

	Bla.
17. 1405, 23. Júní. Kvittunarbréf um Skarð í Langadal	27—28
18. 1411, 29. Júní. Vitnisburðr um landamerki Svalvoga og Hafnar við Dýrafjörð	28—30
19. 1411, 23. Dec. Jón bróðir Tribuonis (Tófason) Xepeluolgh (Repeluolgh) skipaðr biskup að Hólum	30
20. [1426, 6. Marts]. Jón Gerreksson skipaðr biskup í Skálholti eptir Árna biskup látinn	30
21. 1426, 19. Apr. Lofunarbréf Jóns Hólabiskups nm greiðslur í féhirðslur páfa	31
22. 1426, 23. Apr. Skýrsla um vígslu Jóns Hólabiskups	31
23. [1426. Apr.]. Skýrsluágríp um, að Jón Craxton sé skipaðr biskup að Hólum	32
24. [1448]. Ágríp af páfabréfi um Marcellus biskupsefni í Skálholti	32
25. 1450, 19. Náv. Bréfságríp um Marcellus Skálholtsbiskup	32—33
26. 1450. Ágríp af vitnisburðum um dóm um geldneyta afrétt og afréttargeymslu frá Kollstöðum á Völlum	33
27. [1451]. Minnisgrein um Jón Þorkelsson ábóta á Helgafelli	33
28. 1454, 29. Náv. Páfabréf nm að setja síra Jón Pálsson prest að Valþjófsstöðum	34—35
29. 1458, 28. Febr. Páfabréf, er skipar Jón prest Pálsson ábóta að Helgafelli	35—36
30. 1467, 14. Okt. Bréf nm reka og fjörumörk Starnýrar	36—37
31. 1470, 6. Febr. Vígsluleyfi páfa handa Þorvaldi subdjákna Snorrasyni	37—38
32. 1470. Brétságríp um Ánastaði og Sandbrekku	38
33. 1474, 18. Júní. Ágríp af kaupbréfi um skóg í Trostansfirði undir kirkjuna í Selárdal	38
34. 1478, 25. Sept. — 1479, 25. Sept. Ágríp páfabréfs um Bertrand Skálboltsbiskup (rélt: biskup í Ascalon í Jórslaheimi)	39
35. 1481, 6. Febr. Leyfisbréf páfa handa Magn-	

	Bla.
úsi Skálholtsbiskup að heimila selketsát á föst- unni í Hóla og Skálholtsbiskupsdæmi . . .	39—40
36. 1482, 1. Febr. Kæra Noregs ríkis og þess inn- byggjara yfir því, sem þeir þykjast hafa verið vanhaldnir af í tíð Kristjáns konungs fyrsta (ágr.)	40
37. 1487, 7. Sept. Grein úr ríkisskuldbinding Hans konungs (Kalmarrecess)	40—41
38. 1487, 8. Nóv. Vegabréf páfa handa meistara Raymundi Peraudi	41—42
39. 1488. Bréfságríp um Kviárfjöru í Örnefum . .	42
40. 1492. Bréfságríp um skóg, er Brekka í Fljóts- dal ætti í Hallormsstaðalandi	43
41. 1498, 17. Sept. Páfabréf, er snertir Marcellus Skálholtsbiskup	43—45
42. [1501]. Skipan Key fan Anefelds hirðstjóra um greiðslu á sekkjagjöldum	45—46
43. 1502. Bréfságríp um peningakvittan Narfa pri- ors í Skriðu	46
44. 1504, 1. Júlí Alþingisdómr um peninga eptir Sumarliða Eiríksson og Guðrúnu Árnadóttur .	46—48
45. 1505—1508. Ágríp af gjafabréfi Sigurðar Daða- sonar til Snóksdalskirkju	48—49
46. 1506, 11. Febr. Ágríp bréfs um eign Fjarðar- kirkju í Mjóafirði í reka ofl.	49
47. 1506, 8. Sept. Ágríp af kaupbréfi um Bæ í Lóni og Arnarholt á Kjalarnesi ofl.	49—50
48. 1508, 7. Jan. Viðvikrdómr Gottskálks biskups um kirkjufé á Urðum og í Viðidalstungu (mál Jóns Sigmundssonar)	50—58
49. [um 1510]. Vitnisburðarbréf um það, hvernig Ögur og fl. jarðir hata komið undir Björn Guðnason	53—58
50. 1511, 27. Okt. Bréf um verzlun, meðal ann- ars á Íslandi	58—59
51. 1513, 9. Márta. Konungsbréf um viðgerð á skipi, er fara eigi til Íslands	59—60
52. [1513, 25. Apr.]. Kristján konungr II. staðfest- ir bréf Hans konungs VII, 685	60
53. 1514, 20. Apr. Bréf um fjárpintingar Gott-	

	Bla.
skálks biskups við Jón Sigmundsson og Björgu Þorvaldsdóttur	60—61
*54. 1515, 22. Maí. Dómr um kærnu Björns Þorleifssonar til Ögmundar Tyrflingssonar um arf eftir Pétur Jónsson	62—64
55. 1520, 8. Apr. Páfabréf um Pétursfé	64—55
56. 1522, 17. Jan. Miklagarðsmáldagi í transcripto	65—66
57. 1522, 30. Jan. Testamentisbréf Eyjólfis Gíslasonar	66—68
58. 1522, 12. Febr. Vitnisburður um Sveinsstaðafund	68—69
59. 1522, 1. Marts. Stefna til Teits Þorleifssonar um Sveinsstaðafund	69—71
60. 1522, 5. Marts. Vitnisburður um umboðsbréf Ögmundar biskups yfir Hólabiskupsdæmi . .	71
61. 1522, 9. Marts. Konungsbréf um verzlunargjald útlendinga á Íslandi	72
62. 1522, 21. Apr. — 1523, 1. Maí. Kaupbréf um Eyri í Seyðarfirði og Eiríksstaði á Jökuldal .	72—74
63. 1522, 25. Apr. — 1523, 8. Okt. Helga Sigurðardóttir settleiðir Ara og Magnús syni sína	74—75
64. [1522 um vorið]. Bréf Ögmundar biskups til alþýðu manna í Hólabiskupsdæmi	75—76
65. [1522 um vorið]. Ögmundur biskup skipar Pétur prest Þórsson umboðsmann Hóladómkirkju .	76—77
66. [1522 um vorið]. Ögmundur biskup skipar síra Finnboga Einarsson prófast og dómara milli Úlfsdalafjalla og Langaness	78—79
67. [1522 um vorið]. Bréf Ögmundar biskups um prestastefnuhald í Hólabiskupsdæmi	79—80
68. [1522 um vorið]. Ögmundur biskup fær síra Péttri Pálssyni umboð yfir skipi Hólastaðar mfl. . .	80—81
69. [1522 um vorið]. Ögmundur biskup skipar síra Pétur Pálsson umboðsmann Hóladómkirkju milli Úlfsdalafjalla og Hrótafjarðarár	81—82
70. 1522, 25. Apr. Bréf Ögmundar biskups til Norðlendinga um tillag til siglingarkostnaðar hans	83
71. 1522, 21. Maí. Bréf Ögmundar biskups til	

Bla.

Eiríks erkibiskups um vígslu sína og helgan dóm Guðmundar biskups	83—85
72. 1522, 21. Maí. Bréf Ögmundar biskups til Ólafs erkidjákna Engilbertssonar viðvíkjandi umsjón Hóla­kirkju og Guðmundarpeningum	85—86
73. 1522, 23. og 24. Maí. Fjárskiptabréf Hólmfríðar Erlendsdóttur og Eyjólf­ Einarssonar, sonar hennar, og systkina hans	86—88
74. 1522, 25. Maí. Kvittunarbréf Hólmfríðar Erlendsdóttur til Jóns Hallssonar	88—89
75. 1522, 26. Maí. Jón prestur Arason samþyktr ráðsmaður og officialis Hóladómkirkju	89—90
76. 1522, 28. Maí. Dómr Jóns prests Arasonar og annara klerka nyrðra um hald Teits Þorleifssonar á peningum Einar­ s Jónssonar og um Sveinsstaðafund	90—92
77. [1522 og síðar]. Skrá um jarðir Teits lögmanns Þorleifssonar	92—93
78. 1522, 29. Maí — 1523, 4. Maí. Jón prestur Arason sæt­leiddir börn sín Ara, Magnús, Björn og Þórunni	93—94
79. 1522, 29. Maí — 1541, 21. Apr. Bréf sama efnis	94—95
80. 1522, 29. Maí. Transskriptarbréf	95—96
81. 1522, 2. eða 16. Júní. Jón prestur Arason samþyktr yfirmaður og officialis Hóladómkirkju	96—97
82. 1522, 13. Júní — 16. Aug. Skýrsla Ögmundar biskups um erfiða ferð hans til Íslands og áheit á Hof­sstaða-Mariu	97—99
83. 1522, 21. Júní — 13. Júlí. Bréf Ögmundar biskups um vísitæði sína á Hjaltlandi ofl.	99
84. 1522, 30. Júní. Alþingisdómr um deilur Hannesar Eggertssonar og Ara Andréssonar	99—101
85. 1522, 1. Júlí. Alþingisdómr um umboð peninga Vigfúsar heitins Erlendssonar	101—102
86. 1522, 1. Júlí. Kjör Teits Þorleifssonar til lögmanns	102—103
87. 1522, 5. Júlí. Hirðstjórakvittan til Jóns Hallssonar um skatt af Siðusýslu mfl.	104
88. 1522, 21. Júlí. Hirðstjórakvittan til Jóns Hallssonar	

	Bla.
sonar um greiðslu á skuldum Vigfúsar Erlenda- sonar	104—105
89. 1522, 28. Júlí. Veitingarbréf handa Jóni Halla- syni um Skóga og Skógæignir, Mörk og Merkr- eignir	105—107
90. [1522]. Stefnuforsögn Jóns Hallssonar . . .	107—108
91. [1522]. Stefna Jóns Hallssonar til Þórðar Hallssonar	108
92. 1522, 18. Aug. Kjörbréf Jóns prests Arasonar til biskups fyrir norðan land	109—110
93. 1522, Aug.—Sept. Bréf Ögmundar biskups til Teits lögmanns um að styrkja kongsins rétt .	110—111
94. 1522, 19. Sept. Samningr Ara Andréssonar og Hannesar Eggertssonar um Lækjar og Núps eignir mfl.	111—112
95. 1522, 21. Sept. Bréf um Hlíð á Langanesi .	112—113
96. 1522, 24. Sept. Dómr um Helga ábóta Hösk- uldsson	113—116
97. 1522, 18. Okt. Gjafabréf Helga prests Jóns- sonar um Hvamm í Norðrárdal ofl.	116—117
98. [1522], 19. Okt. Viglu og skipunarbréf handa Helga presti Jónssyni til ábóta í Viðeyjar- klaustri	117—119
99. 1522, 29. Okt. Vitnisburðarbréf um umboð Ög- mundar biskups yfir Hólabískupsdæmi . . .	119—121
100. 1522, 18. Nóv.—1529, 4. Apr. Bréf um part í Svalbarði	121—122
101. 1522, 13. Dec.—1523, 7. Apr. Kaupbréf um Borgarhöfn, Vík og Sævarenda	122—123
102. [1522 síðla árs]. Bréf Ögmundar biskups um greiðslu á subsidium palli	123—124
103. [1522—1540]. Bréf um Alviðru	124—125
104. [1522—1540]. Staðarbréfs form Ögmundar bisk- ups	125—126
105. [1522—1540]. Áminningarbréfs form Ögmund- ar biskups	126
106. [1522—1540]. Prestvigslubréfs form	126—127
107. [1522—1540]. Staðarbréts form á latínu . .	127—128
108. [1522—1540]—1579, 7. Sept. Landamerkjabréf um Hvítanes í Skilmannahrepp	128—129

109.	[1522 – 1540]. Dómságríp um gjald á þingatolli	Bla. 129
110.	1522. Dómságríp. um arfaskipti, geinginn á Skarði	129—130
111.	1523, 16. Febr. Dómr Ögmundar biskups um Bjarna Narfason (hjúskaparmál)	130—131
112.	1523, 16. Febr. Dómr Ögmundar biskups um Jón prest Arason	131—134
113.	1523, 22. Febr. Bréf Kristjáns konungs II. um „hafnartollinn“	134—135
114.	1523, 31. Marts. Kaupbréf um Ljósstaði í Vopnafirði ofl.	135—136
115.	1523, 10. Apr. Bannsbréf Ögmundar biskups gegn því að menn „bívari“ sig nokkuð með góz og umboð Hóladómkirkju	136—137
116.	1523, 16. Apr. Dómr Ögmundar biskups um Jón prest Arason	137—138
117.	1523, 23. Maí–1525, 29. Marts. Virðing á kirkju og jarðarhúsum í Snóksdal	139
118.	1523, 28. Maí. Dómr um hirðstjórn milli þeirra Hannesar Eggertssonar og Týls Pétssonar	139—140
119.	1523, 1. Júní. Kópavogsdómr, er dæmir Týl Pétsson óbótamann	140—142
120.	1523, 5. Júní. Bréf um Hvallátr í Mjóafirði	142—144
121.	1523, 6. Júní. Landamerkjabréf um Setberg á Álptanesi	144—147
122.	1523, 23. Júní. Kvittunarbréf um umboðsfé Þorgerðar Sturludóttur	147—148
123.	1523, 30. Júní. Alþingisdómr um Sveinsstaðareið	148—151
124.	1523, 1. Júlí. Sáttargerð Hannesar Eggertssonar og Ara Andréssonar	151—152
125.	1523, 1. Júlí—23. Okt. Alþingisdómr um Suðrreyki í Mosfellssveit	152—154
126.	1523, 3. Júlí. Alþingisdómr um Harastaði	154—155
127.	1523, 3. Júlí. Kaupbréf um Svarthól í Miklaholtshrepp	155—156
128.	1523, 3. Júlí. Bókareidr um Harastaðamál	156—157
129.	1523, 3. Júlí. Hirðstjórakvittan til handa Teiti Þorleifssyni um Sveinsstaðareid	157—158
130.	1523, 8. Júlí. Erlendr lögmaðr Þorvarðsson	

	Bla.
fær Ögmundi biskupi Hof á Kjalarnesi í kirkju- reikning	158 - 159
131. 1523, 9. Júlí. Bréf um testamentisgjöf Odds Þor- kelssonar mfl.	159—160
132. 1523, 12. Júlí. Hirðstjórakvittan til Jóns Halls- sonar fyrir sýslugjald af Rangárþingi ofl. . .	160—161
133. 1523, 13. Júlí. Vegabréf Ögmundar biskups handa Karli klerki Pálssyni	161—162
134. 1523, 15. Júlí. Bréf Ögmundar biskups með Karli klerki Pálssyni um Jón prest Arason, er strokinn sé	162—163
135. [1523, 15. Júlí]. Bréf Ögmundar biskups til Kristjáns konungs II. um Jón prest Arason, að hann sé bannsettr og strokinn, og um að Týll Pétursson hafi verið dæmdr óbótamaðr .	163—165
135. 1523, 15. Júlí. Bréf Ögmundar biskups til Eiríks erkibiskups í Niðarósi (sem þá er dá- inn) um stök Jóns prests Arasonar mfl. . .	165—166
137. [1523, 15. Júlí]. Bréf Ögmundar biskups til Ólafs erkidjákna Engilbertssonar um Jón prest Arason ofl.	166—167
138. 1523, 15. Aug. (?). Bréf Kristjáns konungs II. til Henriks Englakonungs VIII. um hjálp, gegn verzlunarhlunnindum af Íslandi mfl.	167—169
139. 1523, 25. Aug. Friðrik konungr I. samþykk- ir biskups kosning Jóns prests Arasonar . .	169
140. 1523, 25. Aug. Verndarbréf Friðriks konungs I. til handa Jóni presti Arasyni	170—172
141. 1523, 1. Sept. Dómr, að myndugt sé umboð Ögmundar biskups yfir Hólabiskupsdæmi, en ónýt skrá Jóns prests Arasonar	172—173
142. 1523, 2. Sept. Dómr Ögmundar biskups um Auðun Sigurðsson fyrir styrk við Jón prest Arason	173—175
143. [1523, 1. Sept.]. Eiðr Helgu Sigurðardóttur um silfr Hóladómkirkju	175
144. 1523, 4. Okt. Bréf um skæðatoll til Sauðlauss- dalskirkju	176
145. 1523, 16. Okt. Dómr Ögmundar biskups um Jón bónda Einarsson	176—178

	Bls.
146. 1523, 8. Nóv. Kaupmálabréf Páls Grímssonar og Margrétar Erlendsdóttur	178—180
147. 1523, 9. Nóv. Dómr Ögmundar biskups um sakferli Vigfúsar heitins Erlendssonar fyrir hjúskap í fjórmenningsmeinum við Salgerði Snjólfisdóttur	180—181
148. 1523, 10. Nóv.—1524. Kaupbréf um Eyvindarmúla og Sandgerði	181—182
149. 1523, 12. Dec. Bréf um sölu eða veðsetning konungs á Íslandi	182—183
150. 1523, 23. Dec. Bréf um gjöf á Hólmum í Landeyjum til Breiðabólstaðarkirkju í Fljótshlöð	183—184
151. 1523—1531, 7. Júní. Kaupbréf um Ey ena syðri á Skagaströnd	184—185
152. 1523—1525, 29. Dec. Máldagar Eiða, Njarðvíkr og Húsavíkr kirkna	185—187
153. [1523]. Máldagi Hofskirkju í Vopnafirði	187
154—165. [1523]. Máldagar kirknanna á Reynivöllum, Breiðabólstað, Viðborði, Breiðármörk, Sandfelli, í Skál, á Búlandi, í Svinadal, í Ásum, í Skarði og á Höfða	187—189
166. 1523, um sumarið—1526. Máldagi Pykkva-bæjarklaustrs í Veri	189—192
167. 1523. Skrá um biskupstfundir og Rómatoll í Austfjörðum	192—193
168. [1523 og síðar]. Þrír máldagar Jörfakirkju í Haukadál	193—194
169. 1523. Máldagi Holtakirkju í Saurbæ	194—195
170. [1523]. Máldagi kirkjunnar á Brekku í Saurbæ	195—196
171. [1523; réttara. c. 1470]. Máldagi Gufudalskirkju	196—197
172. 1523. Máldagi Otrardalskirkju	197—198
173. 1523. Skrá um skuldagreiðslur eptir Vigfús Erlendsson	198
174. 1523. Kúgildatal með Hólastól	198
175. [1523]. Athugasemdir Kristjáns konungs II. við kærur ríkisráðsins norska, meðal annars um verzlun landsins	198—199
176. [1523—1524]. Grein úr lénaskrá frá dögum Friðriks I	199

177.	1524, 5. Febr. Dómr Ögmundar biskups um Ánastaðararf ,	199—201
178.	1524, 7. Marts—1525, 20. Jan. Dómr Ögmundar biskups um hjónaband Finns Arnórssonar og Sigríðar Björnsdóttur	201—202
179.	1524, 14. Marts. Bréf Friðriks konungs I til Ólafs erkibiskups um staðfesting á biskupskosning Jóns prests Arasonar og lausn hans af banni	202—203
180.	1524, 28. Marts. Kaupbréf um Gröf á Rang-árvöllum og Grafarbakka í Hrunamannahrepp	203—204
181.	1524, 4. Apr. Bréf Kristjáns konungs II. meðal annars um veðsetning Íslands	204—205
182.	1524, 21. Apr. Prestastefnubréf	206
183.	1524, 27. Apr. Hannes hirðstjóri Eggertsson skipar Jóhann Pétsson fógeta sinn á Íslandi	207
184.	1524, 27. Apr. Bréf meðal annars um veðsetning Íslands	207—209
185.	1524, 28. Apr. Próféntubréf síra Þorláks Landbjartssonar	209—210
186.	1524, 12. Maí—1525, 23. Jan. Arfleiðslubréf síra Péturs Pálssonar til handa börnum sínum	210—211
187.	1524, 12. Maí. Dómr um framfærslu Sigríðar Jónsdóttur	211—212
188.	1524, 21. Maí. Bréf um kirkjureikningsskap í Snóksdal	212—213
189.	1524, 31. Maí. Dómr um arf og ættleiðing	213—215
190.	1524, 1. Júní. Vitnisburður um dóm um arfleiðslu Péturs Loptssonar	215—216
191.	1524, 14. Júní. Bréf Friðriks konungs I til Ólafs erkibiskups um staðfesting á biskupskosning Jóns prests Arasonar og um vígslu hans	216—217
192.	1524, fyrir 17. Júní. Vottorð Erlends lögmanns Þorvarðssonar um Alþingisdóm Nr. 123	217—218
193.	1524, 17. Júní. Dómr um kaupskap Ögmundar biskups og Teits Þorleifssonar	218—219
194.	1524, 19. Júní. Arf- og ættleiðslubréf Þorleifs Þorleifssonar til barna sinna	219—221
195.	1524, 24. Júní. Dómr um kærur Solveigar	

	Bla.
abbadísar á Reyntað til Jóns Guðmundssonar um kúgildahald ofl.	221—223
196. 1524, 30. Júní—18. Júlí. Dómr um Möðrufell	223—224
197. 1524, 30. Júní. Dómr um úrskurðarof og arfshald Jóns bónda Einarssonar	224—226
198. 1524, [30. Júní]—1525, 21. Jan. Prestastefnu-dómr Ögmundar biskups um kirkju og kirkju-peninga á Knerri í Breiðvík	226—227
199. 1524, 17. ¹⁾ Júlí. Bréf um Æsistaði (Sbr. Nr. 338)	227—228
200. 1524, 5. Aug. Bréfságrip, er getr Jóns biskups Arasonar	228
201. 1524, 6. Aug. Bréf um erfiðleika á því að taka Guðmund biskup Arason í heilagra manna tölu	228—230
202. 1524, 9. Aug. Dómr Ólafs erkibiskups milli þeirra biskupanna Ögmundar og Jóns	230—232
203. 1524, 10. Aug. Kvittan Ögmundar biskups porcio Ögrakirkju	232—233
204. 1524, 23. Aug. Bréfságrip, er getr Jóns biskups Arasonar	233
205. 1524, 23. Aug. Samskonar bréfságrip	234
206. 1524, 29. Aug. Bréf um sakaffárgjald það, er Raguhildr húsfreyja Bjarnadóttir og börn Bjarna Andréssonar greiddu Ögmundi biskupi	234—235
207. 1524, 1. Sept. Kvittan Ögmundar biskups um porcio Hagakirkju	235—236
208. 1524, 2. Sept. Bréfságrip, er getr Jóns Hóla-biskups.	236
209. [1524], 3. Sept. Samskonar bréfságrip	236
210. 1524, 6. Sept. Ögmundr biskup fær Birni Þorleifssyni aptr eignir þær, er Björn hafði erft eftir Jón dan fæðurbróður sinn	236—238
211. 1524, 6. Sept. Bréfságrip, er getr Jóns Hóla-biskups	238
212. 1524, 7. Sept. Vígslubréf Jóns biskups Arasonar, útgefið af Ólafi erkibiskupi Engilberts-syni	238—240

1) Prentvilla: 16. Júlí.

	Bis,
213. 1524, 13. Sept. Dómr um Teig, þrætuland milli Hlíðartúns og Hamraenda	240—242
214. 152, 14. Sept. Ögmundur biskup samþykkir Nr. 188	242
215. 1524, 30. Sept. Kvittan Ögmundar biskups til handa Ragnhildi Bjarnadóttur og Torfa Björns-syni um greiðslu á fé í sakferli Björns Guðna-sonar	242—243
216. [1524]. Skrá um fé það, er goldið var í sak-ferli Björns Guðnasonar	243—244
217. 1524, 1. Okt. Ögmundur biskup kvittar Jón Jónsson bróður á Skriðuklaustri af fyrstu barn-eign með Oddnýju Hallvarðsdóttur mfl.	244—246
218. 1524, 2. Okt. Virðingargerð á peningum opt-ir Ívar heitinn Narfason	246—247
219. 1524, 12. Okt. Kaupbréf um Úlfjótsvatn og Hlíð í Grafningi, Kiðafell, Valdastaði ofl. jarðir	247—248
220. 1524, 29. Okt. Vitnisburðr um landamerki Tungu á Vatnsnesi og um þrætuengi milli Ás-bjarnarstaða og Tjarnar	248—249
221. 1524, 18. eða 25. Nóv. Borgunarbréf til kaups við konu	249—250
222. 1524, 26. Nóv. Dómr Ögmundar biskups um Ólaf skrifara Ásbjarnarson	250—252
223. 1524, 5. Dec. Bréf um tollverið í Miðhlíð og tilkall til Drápskerja	252
224. 1524, 5. Dec. Bréf sama efnis	253
225. 1524—1530, 26. Marts. Kaupbréf um Njarðvík og Nes í Borgarfirði	253—254
226. [1524]. Lýsingarbréf Ögmundar biskups, að Jón bóndi Einarsson hafi boðið sig til hlýðni við heilaga kirkju og að halda dóm biskups um Ánastaðararf	254—255
227. [1524]. Dómr Ögmundar biskups um kirkju-kúgildi á Indriðastöðum	255—256
228. [1524]. Kaupbréf um Kolsholt í Flóa, Hár-laugsstaði og Hús í Holtum	256—257
229. [1524]. Úrskurðr Ögmundar biskups um skil-getning Haldórs og Magnúsar Magnússona	257—258

		Bla.
230.	[1524]. Kaupbréf um Arnarbæli og Fjall í Ölvesi, Haukaberg, Rakstaði og Indriðastaði	258
231.	1524. Reikningsgrein um skuldagreiðslur eptir Vigfús Erlendsson	259
232.	1524. Skrá um peninga á Hallormsstöðum í Skógum	259—260
233.	1524. Skrá um peninga með Hálsstað í Hamarsfirði	260
234.	1524. Skrá um peninga með Þvottárstað	261
235.	1524. Skrá um biskupstíundir og Rómatoll í Austfjörðum	261—262
236.	1524. Skrá um góz á Helgastöðum í Reykjadal	262
237.	1525, 3. Jan. Kaupbréf um Stórabotu og Hallkelsstaði	262—263
238.	1525, 13. Jan. Kvittun um kirkjureikning í Klofa, á Leirubakka og í Hjörsey	263—264
239.	1525, 13. Marts. Transskriptarbréf	264
240.	1525, 12. Júní. Dómr Jóns Þórðarsonar um gjafir til Odds Einarssonar	265—266
241.	1525, 30. Júní. Veitingarbréf Jóns biskups Arasonar fyrir Skagafjarðarsýslu, út gefið af Jóhanni hirðstjóra Pétrossyni	266—268
242.	1525, 1. Júlí. Alþingisdómr um eridámál milli Pétrs Loptssonar og Eyjólfss Einarssonar	268—269
243.	1525, 6. Júlí. Testamentisgjöf Snæbjarnar Gíslasonar á Arnarbæli. [Ártal þessa bréfs mun rangt 1525, fyrir 1528]	269—270
244.	1525, 18. Júlí. Skiptabréf eptir Bjarna Andrésson	270—271
245.	1525, 20. Júlí Transskriptarbréf	272
246.	1525, 26. Júlí. Kaupbréf Ögmundar biskups og Teits Þorleifssonar um Hvamm í Hvammsveit og Bjarnanes mfl. jörðum	272—274
247.	1525, 8. Aug. Kaupbréf um Hof í Öræfum, Stórahvol, Miðhús, Kvísker ofl.	374—275
	[Hér með fylgja: 2 vitnisburðir um þetta bréf frá 26. Júní 1584, bla. 275—276].	
248.	1525, 18. Aug. Prófontubréf Önnu Snjólfsdóttur við Viðeyjarklaustr	276—277

	Bls.
249. 1525, 26. Aug. Lausnarbréf af barnéign . . .	277
250. 1525, 29. Aug. Bréf um Bæ í Súgandafirði .	278
251. 1525, 29. Aug. Vitnisburðarágrip um hjóna- bandafesting Jóns Sigmundssonar og Sigríðar Þórisdóttur	279
252. 1525, 30. Aug. Transskriptarbréf	279—280
253. 1525, 1. Okt. Vitnisburður um sölu á Seljamýri	280—281
254. 1525, 10. Okt. Dómr Ögmundar biskups um hald á Bryggjum	281—282
255. 1525, 13. Okt. Dómr Hrafns lögmanns um sölu á beit í Marðarnúpsland til Guðrúnarstaða . .	282—283
256. 1525, 2. Nóv. Kaupbréf um Gilhaga og Tyrf- ingastaði	283—284
257. 1525, 10. Nóv. Dómr Ólafs prófests Gilssonar um Jón Dagtryggsson	284—286
258. 1525, 12. Nóv. — 1530, 13. Jan. Kaupmála- bréf Jóns Torfasonar og Þórnunnar Einarsdóttur	286—287
259. 1525, 2. Dec. Vitnisburður um frændsemi Guð- finnu Indriðadóttur og Guðrúnar Þorgautsdóttur	287
260. 1525, 15. Dec. Kaupmálabréf Erlends lögmanns Þorvarðssonar og Þórunnar Sturludóttur. . .	288—289
261. 1525. Bréf Ögmundar biskups um kaupskap með Krýsuvíkkirkju og Viðeyjarklaustri . .	289—290
262. [1525]. Samningr Ögmundar biskups og Lazar- usar bartskera um lækning á sárasótt. . . .	290
263. [1525]. Verndarbréf Ögmundar biskups til handa Teiti Þorleifssyni	291—292
264. 1525. Skrá um biskupsfundir í Austfjörðum.	292
265. 1525. Skrá um Rómatoll í Austfjörðum. . .	292
266—278. 1525. Elzti hlutinn af Sigurðarregistri .	293—294
Staðatal bls. 293—294.	
I. Hólastaðr 294—305.	
II. Munkaverárklaustr 305—312.	
III. Þingeyraklaustr 312—316.	
IV. Möðruvallaklaustr 316—320.	
V. Reynistaðarklaustr 320—322.	
VI. „Grenjastaðir“ 322—325.	
VII. Breiðabólstaðr í Vestrhópi 325—326.	
VIII. Melr í Miðfirði 326—327.	
IX. Múli 327—328.	

Bls.

X. Saurbær í Eyjafirði 328—329.

XI. Laufás 329—331.

XII. Hrafnagil 331—332.

XIII. Vellir í Svarfaðardal 333—334.

279. 1526, 3. Jan. Reikningskapr Hólastóls, er Jón biskup Arason tekur af síra Péttri Pálssyni . . . 334—336
280. 1526, 15. Jan. Dómr Jóns biskups Arasonar um Finnsarf. 336—337
281. [1526], 13. Marts. Kaupbréf um Galtarholt og Steinstaði 338
282. 1526, 3. Apr. Prestastefnubréf Jóns biskups á Hólum 339—340
283. 1526, 8. Apr. Bréf um Finnsarf 340—341
284. 1526, 9. Apr. Bréf um sama 341—342
285. 1526, 9. Apr. Bréf um sama 342—323
286. [1526]. Skrá um Finnsarf 343
287. 1526, 9. Apr. — 1527, 9. Aug. Dómr Jóns biskups Arasonar kongs umboðsmanns í Vöðluþingi um arf eða gjöf til Ólofar Jónsdóttur . . . 343—344
288. 1526, 17. Apr. Kaupbréf um Bryggjur og Kross, Bildudal og Dufausdal 344—345
289. 1526, 19. Apr. Dómr um torfskurðarhald fyrir Vatnsfjarðarkirkju 345—348
290. 1526, 20. Apr. Kvittunarbréf handa Sæmundi Símonarsyni af umboði fyrir Hólastól 348
291. 1526, 28. Apr. (transk. 1558, 16. Marts). Bréf um útlukningar fyrir hönd Teits Þorleifssonar til Jóns biskups Arasonar út af Sveinsstaðareið 348—350
292. 1526, 29. Apr. Transskript um reka Þingeyraklausts 351
293. 1526, 30. Apr. Jón biskup Arason geldir Helgu Sigurðardóttur í þjónustulaun jörðina Hallland, en Helga gefr Hóladómkirkju jörðina 351—352
294. 1526, 11. Maí. Dómr Jóns Hallssonar um ágreining hans og Sæmundar Eiríkssonar út af umboði barna Vigfúsar Erlendssonar 352—353
295. 1526, 14. Maí. Dómr síra Jóns Árnasonar um landnám 354

296.	1526, 29. Maí. Vitnisburður um umboð Ögmundar biskups yfir Hólabiskupsdæmi	354—355
297.	1526, 27. Júní. Prestastefnudómr Ögmundar biskups um Finnsarf	355—356
298.	1526, 28. Júní. Prestastefnudómr Ögmundar biskups um Viðimýri	357—358
299.	1526 (Prestastefnu)dómr Ögmundar biskups um vigsbætr eptir síra Vigfús Runólfsson . .	358—360
300.	1526. Alþingisdómr Erlends lögmanns um sama	360—361
301.	1526. Alþingissamþykkt um fullrétti manna og kaup á því að lækna sárásótt	361—368
302.	1526, 5. Júlí. Prestastefnudómr Ögmundar biskups um Sæból	368—370
303.	1526, 3. Aug. Dómr Ögmundar biskups um Dvergastein	370—371
304.	1526, 9. Aug. Dómr Ögmundar biskups um hald Snjólfss Hrafnssonar á Hólum í Reyðarfirði	372—373
305.	1526, 14. Aug. Úrskurður Ögmundar biskups um fiskitoll Mýrarstaðar (Desjamýrar) . . .	373—374
306.	1526, 27. Aug. Dómr Ögmundar biskups um hjónaband Eiríks Þórssonar og Önnu Þorgilsdóttur	374—375
307.	1526, 27. Aug. Dómr Ögmundar biskups um hestmeðferð	375—376
308.	1526, 12. Sept. Dómr Ögmundar biskups um ágreining Jóns Hallssonar og Sæmundar Eiríkssonar út af umboði barna Vigfúsar Erlendssonar	376—378
309.	1526, 20. Sept. Kaupmálabréf Hrafnss lögmanns Brandssonar og Þórunnar Jónsdóttur . . .	378—380
310.	1526, 6. og 7. Okt. Kaupbréf um Neðraskarð, Steinholt og Háls í Kjós	380—381
311.	1526, 6. og 7. Okt. Kaupbréf um Hvítanes, Neðraskarð og Steinholt	381—382
312.	1526, 10. Okt. Transskriptarbréf	382
313.	1526, 6. Nóv. Dómr Jóns biskups Árasonar, kongs umboðsmanns í Vaðlaþingi, um Björg í Kinn	382—384
314.	1526, 13. Nóv. Próféntubréf Einars Jónssonar og Guðrúnar Jónsdóttur	385—387
315.	1526, 4. Dec. Kvittunarbréf um Æsistaðararf .	387—388

	Bls.
316. 1526. Tveir vitnisburðir um reka og ítök Skálár (falsbréf)	388—389
317. 1526 (haustið?). Bréf Ólafs erkibiskups, meðal annars um svör til Þorleifs „Íslendingins“	389—390
318. [1526]. Kaupbréf um Papey og Borgarhöfn	390
319. [1526]. Kaupbréf um Hof á Kjalarnesi	390—391
320. [1526]. Kaupbréf um Hof á Kjalarnesi og Barkarstaði í Svartárdal	391—392
321. [1526]. Kaupbréf um Austastaskála, Miðskála, Gýarhól, Kelduholt og Brú	392
322. [1526]. Kaupbréf um Geldingalæk og Villingadal,	393
323. [1526]. Kaupbréf um Norðfjarðarnes og Auriðavatn mfl.	393—394
324. [1526]. Kaupbréf Ögmundar biskups og Hanusar Larsakaunnu um Berunesstað mfl.	394—395
325. [1526 eða 1527]. Kaupbréf um Kýraugastaði	395—396
326. 1527, 21. Jan. Seyludómr Hrafns lögmanns Brandssonar um Teit Þorleifsson og Sveinsstaðareið	396—399
327. 1527, 23. Jan. Dómr Þorleifs officialis Eiríkssonar um hald á Hólmum í Landeyjum fyrir Breiðabólstaðarkirkju í Fljótshlíð	399—400
328. 1527, 23. Jan. (Sbr. bls. 769). Kaupbréf um Hól í Svartárdal og Gil í Langadal	400—401
329. 1527, 16. Febr. Kaupbréf um (Bæ og) Horn í Hornafirði	401—402
330. 1527, 23. Marts. Solveig abbadis fær Reynistaðarklaustri jörðina Skarð í Fújóskaðal	402—403
331. 1527, 24. Marts. Jarðakaupabréf Teits Þorleifssonar og Ingu Jónsdóttur konu hans	403—404
332. 1527, 25. Apr. Ögmundur biskup samþykkir sölu á Kollabæ minni undir Breiðabólstaðarkirkju	404—405
333. 1527, 29. Apr. Kaupbréf um Svalbarð á Svalbarðsströnd	405—406
334. 1527, 6. Mai. Vitnisburðr, að Haldóra Guðmundsdóttir hafi gefið Breiðabólstaðarkirkju jörðina Hólma	406—497
335. 1527, [Mai]. Vitnisburðr um sama	407
336. 1527, 14. Mai. Transskriptarbréf	408

	Bla.
337. 1527, 26. Maí. Gjafabréf um Njarðvík í Borgarfirði	408—409
338. 1527, 27. Maí — 1528, 26. Mars. (rétt 28. Mars). Bréf sama efnis og Nr. 199	409
339. 1527, 6. Júní. Transskriptarbréf	410
340. 1527, 27. Júní. Kvittunarbréf Ögmundar biskups til handa Ara Andréssyni	410—411
341. 1527, 27. Júní. Ögmundur biskup staðfestir og samþykkir Nr. 289	411
342. 1527—1528. Sættargerð biskupanna Ögmundar og Jóns, meðal annars um Viðimýri og Kalmanstungu	411—412
343. 1527, 2., 3. og 5. Júlí. Samningr um verzlun, vikt og mæli milli Hamborgarrikis og enskra kaupmanna annars vegar og hins vegar Alþingis	413—417
344. 1527, 10. Júlí. Hirðstjórakvittan til handa Bjarna Erlendssyni fyrir hórdómsbrot móður hans	417—418
345. 1527, 13. Júlí. Transskriptarbréf um Teitsmál	418—419
346. 1527, 14. Júlí. Erkibiskupsbréf um að taka Guðmund biskup Arason í heilagra manna tölu	419
347. 1525, 15. Júlí. Kaupbréf Ögmundar biskups og Teits Þorleifssonar um Hvamm í Hvammsveit mfl.	419—420
348. 1527, 20. Júlí. Prófastsbréf handa Ólafi presti Hjaltasyni milli Vatnsdalsár, Vatnsskarðs og Hrauns á Skaga	420—422
349. 1527, 15. Aug. Bréf, er getr Englendinga við Ísland	422
350. 1527, 16. Aug. Bréf um prófentu Önnu Snjólfadóttur	422—423
351. 1527, 20. Aug. Kaupbréf um Skúmstaði, Holtsmúla, Brekkur, Lágafell og Stakksholt	423—424
352. 1527, 22. Aug. — 1528, 18. Jan. Kaupbréf um Ása og Tungunes, Galtafell og Bergstaði	424—425
353. 1527, 25. Sept. Prófentubréf Jóns Jónssonar, þar sem hann gefr Þingeyrarklaustri meðal annars Bessastaði á Miðjarðarnesi	426—427
355. 1527, 27. Sept. Spjaldhagadómr Jóns biskups	

Bla.

	Arasonar, kongs umboðsmanns í Vöðlupingi, um skipti eptir Grim Pálsson	427—432
355.	1527, 1. Nóv. Bréf Friðriks konungs I., er staðfestir Seyludóm (Nr. 326) um Sveinsstaðareið	432—433
356.	1527, 1. Nóv. Friðrik konungur I. selr Hratni lögmanni Brandssyni Teitseignir fyrir 300 Rínargyllini	433—435
257.	1527, 3. Nóv. — 1531, 1. Febr. Kaupmála-bréf Sveins Jónssonar og Haldóru Einarsdóttur	435—436
358.	1527, 20. Nóv. Lofunarbréf Björns Þorleifssonar við mága sína Eyjólf Gíslason, Grim Jónsson og Guðmund Andrésson um föðurarf kvenna þeirra	436—437
359.	1527, 9. Dec. Vitnisburðr um reka Staðarkirkju á Reykjanesi á Nesodda	437—438
360.	1527, 12. Dec. — 1528, 22. Febr. Kaupbréf um hálfan Jörfa, með Arneyjum, í Kolbeinsstaðahrepp	438—440
361.	1527, 31. Dec. Jón biskup kvittar Benedikt Einarsson af barneign með Margrėti Erlendsdóttur, giptri konu	440
362.	1527. Kaupbréf um Reyki í Mosfellsveit og Öxnalæk	440—441
363.	[1527. eða síðar]. Vitnisburðr. um Seyludóm um Teitseignir (Nr. 326)	441—442
364.	1527. Dómr Ögmunder biskups um kaupskap og jarðaskipti þeirra biskups og Teits Þorleifssonar	442
365.	1528, 31. Jan. Bréf um lúkning Dögurðarness á Skarðsströnd í arfleiðslufé	443
366.	1528, 7. Febr. Samningr milli Erlenda lögmanns og síra Þórðar Einarssonar út af vígi Orms bróður síra Þórðar	443—444
367.	1528, 23. Marta. Vitnisburðr um ónýting dóma Jóns Sigmundssonar og Björns Guðnasonar	444—445
268.	1528, 31. Marta. Kaupbréf um Steinstaði í Tungusveit	445—446

369.	1528, 3. Apr. Sendibréf frá Ögmundi biskupi til Jóns biskups Arasonar	446—447
370.	1528, 9. Apr. Kaupbréf Jóns biskups og Páls Grímssonar um Glaumbæ í Reykjadal, Björg í Kinn, Hof á Höfðaströnd ofl. jarðir	447—448
371.	1528, 14. Apr. Kaupbréf Jóns biskups og Hrafns Brandssonar um Hof á Höfðaströnd ofl. jarðir	448—450
372.	1528, 5. Maí. Jón prestur Finnbogason arfleiddir Málfríði dóttur sína að Héðinshöfða . . .	450—451
373.	1528, 12. Maí. Vitnisburður Jóns biskups um skipstöðu og naustgerð Saurbæjarkirkju í Eyjafirði við Naustabúr	451
374.	1528, 13. Maí Kaupbréf um Nautabú, Róðugrund og Ásgrimsstaði	451—452
375.	1528, 19. Maí. Kaupbréf um Gröf í Áverjahrepp og Grafarbakka í Hrunamannahrepp mfl.	452—453
376.	1528, 7. Júní. Kaupbréf um Álfgæirsvelli, Brökku í Óslandshlíð og Álegstaði	453—454
377.	1528, 7. Júní. Kaupbréf um Bólstaðarhlíð, Enni og Laugar í Reykjadal	454—455
378.	1528, 8. Júní. Dómr Ögmundar biskups um forræði Skálholtsbiskups yfir Oddastað . . .	455—457
379.	[1528]. Kæra og stefna Jóns prests Einarssonar til Ögmundar biskups fyrir erkibiskupinn í Þrándheimi	457—460
380.	1528, 28. Júní. Bréf um skuldar meðkenning	460
381.	1528, 8. Júlí. Kaupbréf Ögmundar biskups og Daða Guðmundssonar um Hamrenda og Sauðhús í Dölum	460—462
382.	1528, 15. Júlí. Vitnisburður um Kiðaskarð í Tungusveit	462—463
383.	1528, 19. Júlí. Kaup og prófentubréf um Þyrsvelli í Steingrímsfirði	463—464
384.	1528, 31. Júlí. Gjafabréf um Steinanes í Arnarfirði	464
385.	1528, 10. Aug. Landamerki Gauksstaða í Garði ofl. jarða	464—465
386.	1528, 26. Aug. Prófastsbréf handa Magnúsi	

Bl.

	djáknna Jónssyni milli Hrauns á Skaga og Hols í Dölum	465—466
387.	1528, 30. Aug. — 1529, 25. Febr. Kaupmála- bréf Koðrans Ólafssonar og Guðnýjar Brands- dóttur	466—467
388.	1528, 12. Sept. Dómr Hrafns biskups um Möðrufell	467—468
389.	1528, 14. Sept. Kvittunarbréf Friðriks kon- ungs I. handa Hrafni lögmanni um greiðslu á 300 Rípargyllinum í gulli fyrir Teitseignir . .	468—470
390.	1528, 16. Sept. Skrá um ítök klaustrsins í Kirkjubæ á Siðu	470—471
391.	1528, 24. Okt. Testamentisbréf Hrafns lög- manns Brandssonar	472—473
392.	1528, 1. Nóv. — 1530, 25. Febr. Kaupmála- bréf Þórarins Steindórssonar og Oddnýjar Jónsdóttur	473—474
393.	1528, 6. Nóv. Dómr Ögmundar biskups um nautnan síra Þórðar Pálssonar á jörðunni Læk í Flóa	474—475
394.	1528, 23. Nóv. — 1533, 12. Febr. Virðing á peningum Hrafns lögmanns Brandssonar að honum fráfallnum	475—476
395.	1528, 24. Nóv. Kaupmálafrétt Lazarusar Matth- eussenar og Guðrúnar Ólafsdóttur	476—477
396.	1528, 1. Dec. Vilborgarstaðadómr Jóns Halls- sonar um kaplatölu í Vestmannaeyjum . . .	477—478
397.	1528. Kaupbréf um Suðrreyki í Mosfellssveit	478—479
398.	1529, 19. Jan. Lýsingarbréf um prestastefnu- samþykkt um gjafir Jóns biskups Arasonar af aflafé hans	479—480
399.	1529, 26. Febr. Dómr Þorleifs prests Eiríks- sonar um ákærur Ögmundar biskups til Jóns Sigurðssonar	480—482
400.	1529, 27. Febr. Dómr sama um Efrihamra í Holtum	482—483
401.	1529, 10. Marts Kaupbréf um Krukojarðir .	483—484
402.	1529, 20. Marts. Vitnisburður um Bolungarvíkr- tolla Vatnsfjarðarkirkju	484—485
403.	1529, 4. Apr. Vitnisburður um Svalbarð, . .	485—486

404.	1529, 12. Apr. Friðrik konungr I. skipar Diðrik af Bramstað fógeta sinn á Íslandi . . .	486—487
405.	1529, 30. Apr. Kaupbréf um Presthvam og Velli í Bárðardal	487—488
406.	1529, 7. Mai. Sáttagerð (ágrip) Erlends Þorvarðasonar og síra Þórðar Einarssonar um arfaskipti og vígsbætr eptir Orm Einarsson . . .	488
407.	1529, 19. Mai og 18. Júní. Kaupbréf um Syðriey, Hvamm, Kúgastaði og Holtastaði mfl.	489
408.	1529, 7. Júní. Jón biskup Arason gefr Ara syni sínum jörðina Holtastaði og fleiri jarðir .	490
409.	1529, 8. Júní. Ættleiðingarbréf Þorvalds Árnasonar til handa Birni syni sínum . . .	490—491
410.	1529, 15. Júní. Kaupbréf um Syðriey á Skagaströnd og Ytrilaugar í Reykjadal	491—492
411.	1529, 21. Júní. Bréf Jóns biskups til Alþingis um lögmannskosning	492—493
412.	1529, 6. Júlí. Umboðsbréf hirðstjóra handa Jóni Hallssyni fyrir Skógum og Skógaeignum, Mörk og Merkreignum	493—494
413.	1529, 7. Júlí. Sýslubréf hirðstjóra handa Jóni Hallssyni fyrir Rangárþingi	494—496
414.	1529, 10. Aug. — 1530, 27. Nóv. Kaupbréf um Jörfa í Kolbeinsstaðahreppi	496—497
415.	1529, 20. Sept. Dómr um arfleiðslu Snæbjarnar Gíslasonar	498
416.	1529, 22. Sept. Festingarbréf Þorsteins Einarssonar og Guðrúnar Bessadóttur	498—499
417.	1529, 4. Okt. Lýsing Pétrs prests Pálssonar um för sína á konungsfund fyrir Hrafn lögmann að kaupa Teitseignir	499—500
418.	1529, 6. Okt. Dómr Ögmundar biskups um Stóruvelli á Landi milli erfingja Helga lögmanna Oddssonar	500—502
419.	1529, 21. Okt. Kaupmálalbréf Jóns Einarssonar og Margrétar Björnsdóttur	502—504
420.	1529, 1. Dec. Staðarbréf handa Jóni presti Gíslasyni fyrir Gaulverjabæ í Flóa	504
421.	[1529]. Vitnisburðr um útlúkning á arfi barns Jóns Torfasonar og Þórunnar Einarsdóttur . .	505

	Bla.
422. 1529. Umbodsbref yfir Myrum i Dyrafirði	506
423. 1529. Kvittun um reikningsskap Hvanneyrar kirkju	506—507
424. [1529]. Kaupbref um Kjalardal og Drambholtsstaði mfl.	507—508
425. 1530, 2. Jan. Kvittunarbréf Daða Guðmundssonar af fyrstu barneign með Ingvildi Árna-dóttur	508—509
426. 1530, 22. Jan. Jón biskup gefr Gottskalki Jónssyni Krossnes i Eyrarsveit	509
427. 1530, 24. Jan. Dómr Ögmundar biskups um síra Þórð Einarsson i Hítardal	510—511
428. 1530, 25. Jan. Samningr Ögmundar biskups og Narfa ábóta á Helgafelli um fjórðung títundar Helgafellsklaus-trs, kaup um Kambana i Breiðuvík og Gröf i Stafholtstungum	511—512
429. 1530, 26. Jan. Dómr Jóns Hallssonar um pen-inga eptir Jón Torfason	512—514
430. 1530, 22. Febr. Dómr Ólafs Guðmundssonar um ásetn á Veðrárá i Önundarfirði	514—516
431. 1530, 23. Febr. Dómr Ögmundar biskups um kærur hans til síra Jóns Einarssonar og um forráð yfir Hítardal	516—518
432. 1530, 7. Marts. Dómr Ögmundar biskups um bruna kirkjunnar i Holti undir Eyjafjöllum	518—520
433. 1530, 20. Marts. Lýsing um Laugabólsskógar-part	520—521
434. 1530, 27. Marts. Staðarbréf handa Sigmundi presti Eyjólfsyni fyrir Vallanesi	521—522
435. 1530, 28. Marts. Friðrik I. skipar Ara Jóns-son lögmann norðan og vestan	522—523
436. 1530, 1. Apr. Bréf um Njarðvík i Borgarfirði	523—524
437. 1530, 16. Apr. Vitnisburðr um Bolungarvíkr-tolla Vatnsfjarðarkirkju	524
438. 1530, 19. Apr. Transskriptarbréf	525
439. 1530, 23. Apr. Vitnisburðr um Bolungarvíkr-tolla Vatnsfjarðarkirkju	525—526
440. 1530, eptir 26. Maí. Vitnisburðr um sama.	526—527
441. 1530, 27. Maí. Dómr um lagaskipti á Ökrum i Blönduhlíð	527—530

442.	1530, 27. Júní. Prestastefnudómr Ögmundar biskups um síra Þórð Einarsson	530—532
443.	1530, 30. Júní. Bréf Alþingis til Friðriks konungs I. um lögmanskjör Þorleifs Pálssonar	532—534
444.	1530, [30. Júní]. Lýsing Húnvetninga, að þeir hafi kosið Ara Jónsson lögmann	534—535
445.	1530, 1. Júlí. Alþingisdómr um Vatnsfjörð ofl. jarðir, með transcriptis frá 25. Júní 1545, 12. Dec. 1611 og 24. Maí 1614	535—540
446.	1530, 4. Júlí. Diðrik hirðstjóri veitir Jóni Hallssyni Skóga og Merklén.	540—541
447.	1530, 23. Júlí. Dómr Ögmundar biskups um kirkjuspjöll í Kalmanstuögu	541—543
448.	1530, 8. Aug. Dómr Ögmundar biskups um afgreiðslu staðarins í Hiltardal eptir síra Þórð Einarsson frá dæmdan	543—545
449.	1530, 13. Aug. (í transskr. 13. Sept. 1531). Dómr Ögmundar biskups um afgreiðslu reikningskapar kirkjunnar á Hóli í Bolungarvík mfl.	545—547
450.	1530, 13. Aug. Dómr Ögmundar biskups um kærur hans til Vigfúsar Magnússonar	548—549
451.	1530, 29. Aug. Dómr Ögmundar biskups um innstæðu Mýrakirkju í Dýrafirði	550—551
452.	1530, 19. Sept. Gjörningabréf Jóns biskups og síra Brands Rafnssonar um arf eptir Ísleif Rafnsson	551—552
453.	1530, 13. Okt. — 10. Nóv. Kaupmálabréf Ara lögmanns Jónssonar og Haldóru Þorleifsdóttur, er Jón biskup Araeon var forsagnarmaðr að	553—554
454.	1530, 6. Nóv. Kaupmálabréf hinna sömu, er Þorleifr Grímsson var forsagnarmaðr að	554—555
455.	1530, 17. Nóv. Dómr Ögmundar biskups um kærur hans til Orms Guðmundssonar	555—557
456.	1530, 13. Dec. — 1531, 16. Marts. Kaupbréf um Jörfa í Haukadal	557—558
457.	1530. Umboðsbréf um Hól í Bolungarvík	558
458.	[1530]. Kaupbréf um Indriðastaði.	559
459.	[1530]. Aflausnarbréf handa Solveigu Björnsdóttur og síra Filippusi Jónssyni	559—560
460.	[1530]. Próféntubríf Guðrúnar húsfreyju Finn- bogadóttur	560—561

	Bla.
461. [1530]. Ögmundur biskup fær Ólöfu húsfreyju Björnsdóttur jörðina Höfu í Dýrafirði	561
462. [1530]. Jarðaskiptabréf þeirra Ögmundar biskups og Fúsa Brúnnannssonar	561—562
463. 1530. Skrá um landamerki Presthvamms	562—563
464. 1530. Skrá um eignir staðarins á Hallormstöðum í Skógum	563
465. 1530. Virðingargerð á stað og kirkju í Stafholti	563—564
466. [um 1530]. Lögfesta síra Thomasar Eiríkssonar fyrir Mælifellsstað í Skagafirði	564—565
467. [um 1530]. Skrá um landamerki Starrastaða í Skagafirði	565
468. [um 1530]. Vidimus	566—567
469. [c. 1530—c. 1600]. Skrá um landamerki Fíflholts í Hraunhrepp	567—569
470. [1530—1538]. Dómr Ögmundar biskups um hjónaband Bjarnar Þorbjarnarsonar og Þorgerðar Jónsdóttur	569
471. 1531, 2. Jan. — 1532, 23. Júní. Kaupbréf Jóns biskups og Þórunnar dóttur hans um Fjösatungu og Krossavík mfl.	570—572
472. 1531, 29. Jan. Kaupmálabréf Ólafs Narfasonar og Solveigar Björnsdóttur	572—573
473. 1531, 6. Apr. Vitnisburður um Reykjareit í Tunguaveit	573
474. 1531, 17. Apr. Dómr Ögmundar biskups um kærur hans til Sigvarðs ábóta	574
475. 1531, 9. Maí. Dómr Einars Brynjólfssonar um umboð barna Hallottu Jónsdóttur	575—576
476. 1531, 19. Maí. Bréf Ólafs erkibiskups til Esge Bilde, meðal annars um Hamborgara og Ísland	576
477. 1531, 26. Maí. Vitnisburður um landamerki Tungu og ytra Fagradals	577
478. 1531, 15. Júní. Forboðsbréf Ögmundar biskups yfir þeim Sigurði og Pantaleon Ólafssonum mfl.	577—578
479. 1531, 16. Júní. Vidisse	578
480. 1531, 30. Júní. Alþingisdómr Ara lögmanns Jónssonar um búlausa menn, vinnufólk, verkaup, varningskaup og búsetumenn	578—581

	Bla.
481. 1531, 30. Júní—16. Júlí. Alþingisdómr sama um staðfesting Piningsdóms (DI, VI, 617), um búlausa menn, lausamenn, húsgangsmenn mfl..	581—583
482. [1531 eða síðar]. Kaupsetning eptir lögbók Ara lögmanns Jónssonar	583—585
483. 1531, 3. Júlí. Testamentisbréf Teits Þorleifssonar	585—590
484. [1531, 5. Júlí]. Sáttarbréf Páls Vigfússonar og Jóns Hallssonar.	590
485. 1531, 8. Júlí. Testamentisbréf Ingu Jónsdóttur	591—593
486. 1531, 14. Júlí. Kaupbréf Jóns biskups og Þorsteins Finnbogasonar um Ás í Öxarfirði, Tövegg, Haga, Grýttubakka ofl. jarðir.	593—595
487. 1531, 21. Júlí. Gjafabréf Jóns biskups um Stafn í Reykjadal.	595—596
488. 1531, 12. Aug. Vitnisburður um Reykjareit. .	596
489. 1531, 4. Sept. — [1532], 10. Febr. Sáttarbréf Jóns Hallssonar og Hólmfríðar Erlendsdóttur við Eyjólf Einarsson	597—598
490. 1531, 6. Sept.—1532, 10. Febr. Sáttarbréf Jóns Hallssonar og Hólmfríðar Erlendsdóttur við Pál Vigfússon	598—599
491. 1531, 11. Sept. Skipunarbréf Jóns biskups um hálfkirkjuna á Guðrúnarstöðum í Vatnsdal. .	599—600
492. 1531, 11. Sept. Dómr síra Ólafs Gíslasonar um kærur Orms Guðmundssonar til Ögmundar biskups um hald á jörðum	600—601
493. 1531, 22 Sept. Áreið um landamerki á Mæli-fellsdal.	601—602
494. 1531, 11. Okt. Kaupmálabréf Odds Tumassonar og Ceceliu Ormsdóttur	602—603
495. 1531, 30. Nóv. Kaupmálabréf Eyjólfis Einarssonar og Helgu Jónsdóttur.	603—605
496. 1531, 20. Dec. Gjafabréf Þorleifs Grímssonar til handa Þuríði dóttur sinni	605
497. 1531. Afhending Hrepphóla	605—606
498. [1531]. Dómr um það, hvort síra Jón Gíslason skuli nokkuru sekr um bruna Holtskirkju undir Eyjafjöllum	606
499. [1531]. Dómr um Jón Þórðarson, hvort hann	

Bls.

	hafi verið í ráðum með síra Þórði í Hitardal gegn biskupi.	607
500.	1532, 12. Jan. Gjafabréf Einars Oddssonar um Fljótstunguskóg til Hofskirkju í Vatnsdal . .	608
501.	1532, 12. Febr. Kaup- og landamerkjabréf um Bustarfell og Ásbrandsstaði í Vopnafirði. . .	608—609
502.	1532, 18. Febr. Thomas prestur Eiríksson sæt-leiðir Ólaf, Björn og Þóru, börn sín	609—610
503.	1532. Sendibréf Gizurar Einarssonar til Ögmundar biskups.	610—611
504.	1532, 15. Marts. Sendibréf sama til sama um nám sitt og aunað	611
505.	1532, 6. Apr. Kaupbréf um Kristnes, Veisu, Meyjarhól og Þrasastaði	612
506.	1532, 11. Apr. Dómr Ögmundar biskups um kjötát Páls Vigfússonar ofl.	612—614
507.	1532, 15. Apr. Dómr Ögmundar biskups um veiði Stafholtskirkju í Þverá	614—616
508.	1532, 25. Apr. Kvittunaruréf handa Daða Guðmundssyni og Ingvildi Árnadóttur um aðra barneign í hórdómi	616
509.	1532, 28. Apr. Pétur ábóti á Munkaþverá geldr Nikulási Guðmundssyni Hól á Tjörnesi í Þjónustulaun	617
510.	1532, 2. Maí. Kvittunarbréf um Jörfa . . .	617—619
511.	1532, 8. Maí. Reikningsskaparbréf Jóns prests Einarssonar um kirkjuna á Kneri	619—620
512.	1532, 13. Maí. Vigslubréf Magnúsar prests Jónssonar, út gefið af Ögmundi biskupi . . .	621—622
513.	[1532, Maí—Júní]. Sættargerð Ögmundar biskups og Páls Vigfússonar	622—623
514.	1532, 10. Júní. Kvittan Jóns biskups Arasonar til Ara lögmanns um reikningsskap staðararins á Melstað	622—624
515.	1532, 26. Júní. Kaupbréf um Kleifar í Gilsfirði	624
516.	1532, 4. Júlí. Diðrik fan Mynden kvittar Jón Hallsson um afgjald Skóga og Merkreigna, og veitir honum sama lén til næsta Öxarárþings .	625
517.	1532, 26. Júlí. Samningr biskupa Jóns og Ögmundar um uppgjöf á dómi Nr. 451 . . .	626

518.	1532, 19. Aug. Dómr Ögmundar biskups um reiðskjótafall við biskup í yfirreið	626—627
519.	1532, 16. Sept. Vitnisburðr um landamerki Engihliðar	627—628
520.	1532, 18. Sept. Kaupbréf um Vað, Rauða og Bæ, Hvamm og Steindyr	628
521.	1532, 30. Sept. Dómr Erlings Gíslasonar um arf og aðtöku eptir Þórdísi Gísladóttur	628—630
522.	[1532, fyrst í Nóv.]. Kæra Ólafs erkibiskups til Friðriks konungs I., meðal annars um það, að Ísland sé lént Þjóðverjum móti fornum Noregs lögum	630—634
523.	1532, 4. Nóv.—1535, 4. Nóv. Jarðakaupabréf þeirra Jóns biskups og Þorleifs Grímssonar um Hleinar-garð, Seljahlið, Draflastaði, Þórustaði, Fífilgerði, Krókstaði, Veigastaði, Oddstaði, Grjótnes, hálf-ar Mýrar, Ketilseyri ofl.	634—636
524.	1532, 8. Nóv. Dómr Ögmundar biskups um rekann á Skeiði	636—638
524.	1532, 6. Dec. Vitnisburðr um Landamerki Möðrudals á Fjalli	638—639
525.	1532, 27. Dec. Kaupbréf Ögmundar biskups um Fljótshóla í Flóa og Finnsarf	639—640
527.	1532. Skrá um landamerki Hofs á Skaga-strönd	640—642
528.	1532. Vitnisburðr, að Þórdís Gísladóttir væri helmingakona í garð Ara Andréssonar	643
529.	1532. Ágrip af konungsbréfum tveim um brennisteinsverzlun mfl.	643—644
530.	1532. Máldagi Brjanslækjarkirkju	644—645
531.	1532. Skrá um afhending Hofs í Álptafirði . .	645—646
532.	1532. Dómr um Sigurð Ólafsson fyrir aðtekt á Hóli í Bolungarvík	646
733.	[1532]. Bréf Friðriks konungs I. um samning er hann hefir gert við Einglakonung, Brim-ara og Hamborgara um fiskiveiðar og verzlun við Ísland	647—648
534.	1533, 14. Jan. Dómr Þorleifs officialis Eirika-sonar um kærur hans til Jóns Magnússonar . .	648—649
535.	1533, 18. Jan. Kaupbréf Ögmundar biskups	

Bla.

- og Þorleifs Einarssonar um Knör í Breiðuvík
mfl. 649—651
536. 1533, 31. Jan. Gjafabréf Jóns biskups til síra
Sigurðar sonar síns um jörðina Grýtubakka,
Hlýskóga, Jallstaði, Hringsdal ofl. jarðir . . 651—652
537. 1533, 7. Marts. Kvittan um biskupstfundir til
handa Jóni Hallssyni og Hólmfríði Erlendsdóttur 652—653
538. [1533]. Kvittunarbréf Ögmundar biskups nokk-
urt til handa Jóni Hallssyni og Hólmfríði Er-
lendsdóttur 653
539. 1533, 18. Apr. Transskriptarbréf 653—654
540. 1533, 19. Apr. Samningr Jóns biskups og Ís-
leifs Sigurðssonar um eignir og reikningsskap
Grundarkirkju í Eyjafirði 654—655
541. 1533, 20. Apr. Kaupmálabréf Ísleifs Sigurðs-
sonar og Þórunnar Jónsdóttur 655—657
542. 1533, 22. Apr. Dómr Alexiuss ábóta í Viðey
um jörðina Brekku á Hvalfjarðarströnd . . . 657—658
543. 1533, 25. Apr. Kaupmálabréf síra Björns Jóns-
sonar og Steinunnar Jónsdóttur 658—659
544. 1533, 29. Apr. Dómr Ögmundar biskups um
kætur hans til Erlends lögmanns Þorvarðsson-
ar (barið prest, stungið mann til blóðsúthell-
ingar, haldið hörkonu, haldið reka, stefnt bisk-
upi fyrir konung mfl.) 659—661
545. 1533, 30. Apr. Ögmundur biskup veitir Jóni
biskupi halds og veitingarrétt yfir Mýrum í
Dýrafirði 661—662
546. 1533, 30. Apr. (transskr. 20. Júní 1553 og 16.
Júní 1565). Kaupbréf um Æðey, Unaðsdal,
Sandeyri ofl. jarðir 662—664
547. [1533 eða síðar]. Sendibréf frá Jóni biskupi
Arasyni um liðsafnað til herfarar 664—665
548. 1533, 26. Maí — 1534, 5. Maí. Dómr um
gjafir Örnólfs Einarssonar til Þorleifs sonar
síns, meðal annars á jörðinni Breiðdal í Önund-
arfirði 665—666
549. 1533, 21. Júní. Dómr Ísleifs Sigurðssonar um
heimreið Bjarna Sturlusonar til Grundar og á-
verka hans við Böðvar Þórðarson, mann Ísleifs 666—668

550.	1533, 30. Júní. Alþingisdómr um landsnauðsynjar	668—670
551.	1533, 30. Júní. Alþingisdómr, er dæmir skjöl Teits Þorleifssonar, sem hann bar fram, myndug, og hann kvittan af viðskiptum við Grim Jónsson á Sveinstaðafundi	670—672
552.	1533, 30. Júní. Hirðstjórabréf, er veitir Jóni Hallssyni umboð yfir Skóga og Merkreignum með fleiri jörðum	672—673
553.	1533, 30. Júní. Samningr biskupanna Ögmundar og Jóns um Mýrar í Dýrafirði	673—674
554.	1533, 1. Júlí. Alþingisdómr um Hól og Hólseignir í Bolungarvík	674—675
555.	1533, 1. Júlí. Dómr Ögmundar biskups um róg Sigurðar Ólafssonar (Hólseignir)	676—678
556.	1533, 6. Júlí. Hirðstjórakvittun handa Jóni Hallssyni um afgjald af kongsjörðum í Rangárbíngi	678—679
557.	1533, 7. Júlí. Bréf um sóknarsal á peningum eptir Ingibjörgu Torfadóttur	679
558.	1533, 9. Júlí. Verndarbréf Diðriks fóvita handa Teiti Þorleifssyni	679—680
559.	1533, 29. Júlí. Bréf Marteins Krabba, kanzlara við Maríukirkjuna í Ósló, þar sem meðal annars er getið um það, að nú kaupi menn orðið sjaldan landsvistarbréf frá Íslandi . . .	680—681
560.	1533, 28. Aug. Skrá um nokkur mál, er átt hafa að vera til meðferðar á herraðeginum í Búð í Raumsdal, en eigi orðið af, meðal annars mál, er vörðudu Ísland (ágrip)	681
561.	[1533, 1. Aug.]. Minniesskrá (ágrip) handa herraðeginum í Búð, meðal annars, að Ísland sé í höndum Þjóðverja	682
562.	1533, 4. Sept. Kaupmálabréf síra Magnúsar Jónssonar og Kristínar Vigfúsdóttur, svo og jarðakaupabréf Jóns biskups og Páls Vigfússonar	682—684
563.	1534, 4. Sept. Gjafabrétt síra Magnúsar Jónssonar til Kristínar Vigfúsdóttur	684

Bla.

564. 1533, 29. Sept. Ríkisráð Norðmanna staðfestir
Nr. 550 685—686
565. 1533, 4. Okt. Kaupbréf um Ásgarð í Hvamms-
sveit, Gautsdal, Svarfhól og Bakka í Króks-
firði 686—687
566. 1533, 5. Nóv. Kaupbréf um Fljótshóla og
Finnsarf 687—688
567. 1533. Mældagi Skarðskirkju á Skarðsströnd 688
568. 1533—1535. Skrá um setusveina erkibiskups-
ins í Niðarósi (ágrip) 688—689
569. [1533]. Umboðsbréf Jóns biskups handa Péttri
ábóta á Munkaþverá til jarðakaupa við Ög-
mund biskup og um reikningsskap Mýrakirkju
í Dýrafirði 689
570. 1534, 18. Jan. Bréf Ögmundar biskups til
Höskulds biskups í Stafangri, margvíslegs efnis 690—691
571. 1534, 24. Júní. Bréf (ágrip) Vincencius Lunge
til Ólafs erkibiskups, er meðal annars getr
Ögmundar biskups, sem þá er í Noregi 691—692
572. 1534, 14. Febr. Staðarbréf handa síra Birni
Jónssyni fyrir Melstað 692—693
573. 1534, 18. Marts. Vidimus 693
574. 1534, 27. Marts. Gjafabréf til Viðeyjarklausturs
um jörðina Arnarhól 693—694
575. [1534], 23. Marts. Kaupbréf um Stóruvelli,
Holtsmúla, Hamra í Holtum, Hrísa, Bryggjur,
Jarnligsstaði, Ingvildarstaði og Reyki mfl. 694—695
576. 2534, 28. Júní. Kvittan um reikningsskap
Kirkjubólakirkju 695—696
577. 1534, 30. Júní Alþingisdómr síra Jóns Einars-
sonar og síra Sigmundar Eyjólfssonar um þá pen-
inga, sem Jón biskup á Hólum hefir ranglega
haldið fyrir Teiti Þorleifssyni 696—697
578. 1534, 7. Júlí. Ögmundur biskup samþykkir
kaup um Reyki, Reykjavelli og Ásgrimsstaði 697—698
579. 1534, 7. Júlí. Diðrik fan Mynden kvittar Jón
Hallsson um gjald af kongsjörðum í Rangár-
þingi, og veitir honum umboð yfir þeim til
næsta Öxarárþings 698—699
580. 1534, 23. Júlí. Vegabréf Jóns biskups handa

	Bls.
síra Sigurði syni sínum til Noregs og Þjóð- verjalands	699—700
581. 1534, 30. Júlí. Vitnisburðr, að Björn Guðnason hafi um langa tíma átt jörðina Ásgarð mfl.	701
582. 1534, 4. Aug. Dómr Ögmundar biskups um í- tölu og ískyld Kirkjubólaskirkju í Langadal í jörðina Sandeyri	701—703
583. [1534, 4. Aug.]. Dómr Ögmundar biskups um torfskurðarískyld Vatnsfjarðarkirkju í Unaðs- dalsjörðu	703—704
584. 1534, 23. Aug. Kanþbréf um Arnoddsstaði, Sveinseyri, Finnbogastaði, Bæ, Ingólfsfjörð, Eyri, Reykjavík, Lokinhamra ofl.	704—705
585. 1534, 28. Aug. Ögmundur biskup samþykkir landamerkjaskjöl Dögurðarness og Arnarbælis	705—706
586. 1534, 28. Aug. Kvittan um kirkjureikning á Staðarfelli	706—707
587. 1534, fyrir 8. Sept. Ögmundur biskup veitir Jóni Hallssyni sýsla milli Jökulsár á Sólheima- sandi og Þjórsár, svo og Skóga og Merklén	707—708
588. 1534, 8. Sept. Dómr Ögmundar biskups um yrking á Hurðarbaki í Kjós	708—709
589. 1534, 15. Sept. Aflausnarbréf handa Þorsteini Guðmundssyni af annari barneign með Guð- rúnu Ásmundsdóttur mfl.	709—711
590. 1534, 29. Sept. — 1535, 24. Jan. Kaupmála- bréf Björns Þorvaldssonar og Herðísar Gísla- dóttur	711—712
591. 1534, 7. Okt. Dómr Ögmundar biskups um Pál Vigfússon fyrir ómakan við ábúendr á jörðum í Selvogi, er átt hefir Vigfús Erlendsson	712—713
592. 1534, 14. Okt. Kaupmálabréf Páls Víтусsonar og Helgu Jónsdóttur	713—714
593. 1534, 10. Nóv. Ólafr erkibiskup veitir síra Sigurði Jónssyni Grenjaðarstað	714—715
594. [1534]. Ögmundur biskup skipar síra Brand Rafnsson priór að Skriðuklaustri	715—716
595. [1534]. Kaupbréf Ögmundar biskups og Ragn- hildar Bjarnadóttur um Hrafnabjörg og Birnu- staði	716—717

Bis.

596.	[1534—1539]. Kaupbréf um Svignaskarð, Ing- unarstaði, Valshamar, og Hóla í Króksfirði .	717—718
597.	1534. Kaupbréf Ögmundar biskups og Gríms Jónssonar um Skáleyjar á Breiðafirði og jarð- ir á Ströndum	718—719
598.	1534. Skuldableðill á þýzku	719—720
599.	1535, 11. Jan. Dómr Ögmundar biskups um testament Guðna Þórarinssonar	720—721
600.	1535, 13. Febr. Vitnisburðr um skjöl þeirra Skarðs- og Reykhólamanna, Þorleifs Björnsson- ar, Einars Björnssonar og Björns Þorleifssonar .	721—724
601.	1535, 13. Marts. Vidimus	724
602.	1535, 15. Marts. Greinar úr friðarsamningi Kristjáns konungs III. og Lybikumanna . .	725
603.	1535, 12. Apr. Kvittunarbréf handa Bjarna Erlendssyni um öll brot og misferli, er hann hefir mátt í falla	725—726
604.	1535, 27. Apr. Dómr Arngríms Jónssonar um vinnumissi og áverka	726—727
605.	1535, 13. Mai. Dómr Ögmundar biskups um yrking Eðrihamra í Holtum	727—729
606.	1535, 22. Mai eða 18. Sept. Vígslubréf síra Björns Jónssonar	730
607.	1535, 26. Mai. Kaup- og rekabréf um Skálá (falsbréf)	730—731
608.	1535, 27—31. Mai—1583, 4. Aug. Vitnisburðr um peninga kirkjunnar í Berufirði	731—732
609.	1535, 22. Júní. Prestastefnudómr Jóns biskups um lambseidi og osttoll Munkaþverárkirkju milli Glerár og Varðgjár	733—734
610.	1535, 23. Júní. Afhendingarbréf Jóns biskups um Grenjaðarstað í hendr. síra Sigurði syni sínum	734—735
611.	1535, 27. Júní. Hjúskaparleyfi Ögmundar bisk- ups handa Þórði Ketilssyni og Sigríði Jóns- dóttur	735—726
612.	1535 1. Júlí. Alþingisdómr um landstjórn á Íslandi	736—738
613.	1535, 4. Aug. Kaupmálabréf Orms Sturlusonar og Þorbjargar Þorleifsdóttur	739—740

614. 1535, [22. Aug.]. Ögmundur biskup veitir Jóni Hallssyni sýslu millum Þjórsár og Jökulsár á Sólheimasandi 740—742
615. 1535, 22. Aug. Sami veitir sama umboð yfir Skóga og Merkreignum 742—743
616. 1535, 12. Sept. (transskr. 18. Júní 1588). Gjafabréf Hrafns Guðmundssonar um Vætekra til Kolbeinsstaðakirkju 743—744
617. 1535, 26. Sept. Jón biskup fær síra Birni syni sínum Núp fremra í Núpsdal 744—745
618. 1535, 16. Okt. — [1536], 21. Febr. Bjarni Vigfússon fær Ögmundi biskupi til eignar Hamar í Borgarhrepp, og fær kvittun um reikningskap Borgarkirkju mfl. 745—746
619. 1535, 17. Okt. Kaupbréf Jóns biskups á Hólum og Bessa Þorlákssonar um Sigurðarstaði, Sandvík, Haldórustaði ofl. 746—747
620. 1535, 21. Okt. Gjafabréf Ara Andrésssonar til Andrésar sonar síns 747—748
621. 1535, 24. Okt. Vitnisburður um að Bergljót Sigmundardóttir hafi verið málakona í garð Guðmundar Ólafssonar, og að Reykir í Miðfirði hafi verið settir í málann 748—749
622. 1535, 12. Nóv. Áreiðardómr Daða Guðmundssonar og síra Ólafs Guðmundssonar um landamerki Dögurðarness og Arnarbælis 749—751
623. 1535, 26. Nóv. Dómr Alexiuss ábóta í Viðey um veiði í Elliðaám 751—752
624. 1535, 22. Dec. Kaupbréf um Miðhlíð á Barðaströnd 752—753
625. 1535. Áreið um landamerki Þorlaksstaða og Hurðarbaks í Kjós 753—654
626. [1535]. Kaupbréf Ögmundar biskups og Sigríðar Andrésdóttur um Kúlu í Arnarfirði, Brekkur í Saurbæ ofl. 754—755
627. 1536, 1. Jan. Bréf viðvíkjandi veðsetning Íslands mfl. til Englakonungs 755—757
628. 1536, 27. Jan.(?). Bréf um sama efni 757—760
629. 1536, 20. Febr. Kristján konungur III. skipar Ara Jónsson lögmann norðan og vestan 761

Bla.

630. 1536, 25. Febr. Þjóðólfshagadómr Erlends
lögmanns Þorvarðssonar um víg Jóns Þórðar-
sonar 761—763
631. 1536, 7. Apr. Kvittunarbréf handa Daða Guð-
mundssyni um þrjár eða fjórar barneignir með
Ingveldi Árnadóttur í hórdómi og frændsemis-
spillum 763—764
632. 1536, 25. Mai. Kaupmálabréf síra Björns
Jónssonar og Steinunnar Jónsdóttur 764—765
633. 1536, 1. Mai. Kaupbréf um Höfða á Akranesi
og Fellsöxl 765
634. 1536, 6. Mai. Kaupbréf þeirra Ara lögmanns
Jónssonar og Páls Grímssonar um Holtastaði,
Strjúg, Úfagil ofl. jarðir 766—767
635. 1536, 10. Mai. Miðgarðadómr Þorleifs Einar-
sonar um umboð barna Odds heitins Bjarnasonar 767—768
-

1872

JOURNAL

JOURNAL OF THE

JOURNAL

JOURNAL OF THE

JOURNAL OF THE

JOURNAL OF THE

JOURNAL OF THE

JOURNAL OF THE

JOURNAL OF THE

JOURNAL OF THE

JOURNAL OF THE

JOURNAL OF THE

JOURNAL OF THE

JOURNAL OF THE

DIPLOMATARIUM ISLANDICUM.

*1.

[1262].

á Alþingi.

SÁTTMÁLI af hendi Norðlendinga og Sunnlendinga um skattgjald til Hákonar konungs gamla og Magnúsar konungs Hákonarsonar.

Eftir Landsbókasafni 1028, 4to, sem var keypt 28. Sept. 1907 úr dánarbúi Haldórs Bjarnasonar sýslumanns Barðstrendinga. Er þessi kaflí bókarrinnar, sem hefir inni að halda afskríptir af sáttmálunum gömlu, skrifaðr c. 1730—1740 eða fyrri. Á bókinni stendr ritað: „Biörn Gíslason a Guñolfssaa á þessa Bok med Ríettu Daterad 1802“.

Afskríptir þær af þessum elzta sáttmála, sem menn hafa hingað til þekt, eru hvorki gamlar, góðar né margar, og hefir Jón Sigurðsson látið prenta þær allar í I. bindi þessa safns bls. 619—625. Þessi afskrípt, sem nú er fylgt hér, og nýkomin er í leitirnar, er merkileg, því að hún er sjálfstæð og óháð hinum afskríptunum, og segir skýlaust í upphafi til þess, að sáttmáli þessi sé gerðr við þá Hákon konung og Magnús (son hans). Að öðru leyti svipar henni mest til skéstu afskríptar þeirrar (á skinnbók frá síðara hluta 16. aldar), sem áðr var kunn (Dipl. Isl. I, A, bls. 619—621), án þess þó að vera frá henni komin, og liggja því að henni einhver forn drög önnur (= a). — Til samanburðar er hér og höfð (= b) önnur samkynja afskrípt, sem ekki hefir heldr verið áðr kunn. Er hún í réttarbóta og tilskipanabók Landsskjalesafnsins, þeirri er átt hefir fyrri síra Friðrik Eggerz; er sú bók skrifuð c. 1760. Er þar á spássu við þetta skjal ritað: „Þetta h[efe] ec skrifa[d] effter co[dice] Stocksör[ensi] sem ritað [hefur] Arne Gíslason] 1616 og a[tt] hefur Jen[s] Soffrenss[on] 1652“. Með stuðningi þessara handrita er skjal þetta prentað í „Rík-

isréttindum Íslands^a eptir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Rvík. 1908, bls. 1—2. Í riti sínu „Um upphaf konungsvalds á Íslandi“, Rvík. 1908, bls. 32—45 ritar prófessor Björn Olsen rækilega um þetta skjal og nefnir það „Gamla sáttmála“, og er heimildin, er hann dregur til þess sú, að þetta er elzti sáttmálinn af hendi Íslendinga við Noregskonung. Annars hafa Íslendingar í margar aldir kallað sáttmála þann, sem heimfærðr hefir verið til 1263, „Gamla sáttmála“.

Sammæle¹⁾ Bænda fyrer Nordaū og Suñañ a Jslande.

Þad var sammæle bænda fyrer suñañ Land og Nordaū ad þeir iðtudu æfeñlegañ skatt Herra Hakone konge og Magnuse loñd og þegna med svörnum eiðde xx alner hver²⁾ sa madur sem þyngfararkaupe a ad giegna. Þetta fie skulu samañ færa hreppstiorar til skips og fa i hendur kongs um-bodsmanni og vera þa ur abir(g)d um þad fie.

Hier i miðt skal kongur lata oss³⁾ na fride og Jslandsk-um lögum.

skulu vi skip ganga af Norege til Jslands ij sumur hinu⁴⁾ næstu. eñ þadaū i fra sem konge og hinum bestu bændum [landsens piker hentast⁵⁾ landinu.

Erfder skulu up(p) giefast i Noregi fyrer Jslandskum monnum⁶⁾, hvorsu leiuge sem þær hafa stadid. þegar rietter arfar koma til. edur þeirra umbodsmenn.

[Landaaurar skulu up(p)giefast.⁷⁾

shjkaū riett skulu Jslandsker menn hafa i Norege sem þa er þeir hafa bestañ haft og þier hafid sialfer a⁸⁾ ydrum⁹⁾ briefum bodid. og ad hallda frid yfer oss suo¹⁰⁾ sem gud giefur yður framast afl til.

Jarl vilium vier yfer oss hafa medañ hann helldur trunad vid yður eñ frid vid oss.

skulum vier og vorer arfar hallda allaū trunad vid yður medañ þier og ydrer arfar hallda vid oss þessa sattar-giórd. eñ lauser¹¹⁾ ef hun ryfst ad bestu¹²⁾ manna yfersion.

1) Samtauk b. 2) hvor b. 3) b; sl. a. 4) en b. 5) [piker hent-ugast b 6) b; sl. a. 7) [sl. b, en setr aptan við næstu grein á und-an; laugleger (!); lögaurar stendr í a; það er leiðrétt hér í landaurar. 8) a, b. 9) b; ydar a 10) sl. b. 11) laus b. 12) bestra b.

Þegnanna eyður.

Til þess legg eg hönd a H(elga) B(ok) og þui skyt eg til guds að eg sver Ha(kone) kongi og Magnuse laund og þegna og æfeulegañ skatt með slykri skipan sem nu erum vier a satter og maldagabrief þar um gjort vottar.

gud sie mier so hollur [sem ec satt seige gramur sem eg lýg¹).

*2.

[1263 og síðar].

á Alþingi.

GAMLI sáttmáli af hendi Íslendinga við Hákon konung gamla Hákonarson og Magnús konung son hans um skattgjald og ríkisréttindi Íslands, samþyktr á Alþingi 1263 (og 1264, og endrýnjaðr síðan).

A.

Landsbókasafn 1028, 4to, skrifað c. 1730—1740 eða fyrri (keypt úr dánarbúi Haldórs sýslumanns Bjarnasonar 28. Sept. 1907). Það, sem einkennilegt er við þenna texta sáttmálans er það, að hér stendr, að tilskilið sé, að hirðstjóri landsins skuli vera islenzkr maðr. Sbr. Ríkisréttindi Íslands eftir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Rvík. 1908 bls. 3—9, og Um upphaf konungsvalds á Íslandi eftir Björn Magnússon Olsen, Rvík. 1908 bls. 51—64. Í sérstöku riti um Gamla sáttmála mun eg innan skamms gera grein fyrir því, hvernig eg skoða þessu skjali varið.

Aunnur samþýckt²) af aullum almuga (a) Jslande.

J Nafne fódurs og sonar og anda Heilags var jād og samþýckt af öllum almuga a Jslandi með lofatake að vier biðdum vjrduglegum Herra Hakone konge hinum koronada vora þiönustu under þa grein laganna er samþickt er medal kongsins og þegnanna þeirra er landid biggia.

er su fyrsta grein að vier vilium gialda konge skatt og þungfararkaup slykañ³) sem lögbok vottar og alla þegn-skylldu so framt sem halldiñ eru við oss þau heit sem i moti skattinum var jatad.

1) [þ; et cetera, α. 2) Á undan er samþýktin frá 1302, DI, II, 177. 3) Svo.

J fyrstu. að utanstefnur vilium vier aungvar hafa utañ þær¹⁾ sem dæmdar verda af vorum monnum burt af landinu a alþijnge.

Item að Jslendsker sieu Lõgmenn og syslumenn og suo Hjrdstiorar a Landi voru af þeirra²⁾. ætt sem að fornu hafa godordin upp³⁾giefed.

Item að 6 skip gangi a hvoriu ðri til Landsins forfallalaust.

Arfar skulu uppgiefast fyrir Jslendskum monnum i Noreige. hvorsu leinge sem stadid hafa þegar rietter arfar koma til edur þeirra umbodsmenn.

Landaurar⁴⁾ skulu upp giefast.

item sliþkañ riett skulu hafa Jslendsker menn i Noreigi sem þeir hafa bestañ haft.

Item að kongur late oss (na) Jslendskum Laug(um) og frid(e). eftter þui sem Logbók vottar og hann hefur bodid i sijnum briefum sem gud giefur honum afl til.

Jarl vilium vier hafa yfer oss medað hann helldur trunad við yður enn frid við oss.

Hallda skulum vier og vorer arfar allañ trunad við yður. medað þier og ydrer arfar hallda við oss þessa sattargjörd. erum vier lauser ef rofid verdur af ydari hendi med bestra manna yfersion.

B.

Dómabók Landsskjalasafnsins frá Jóni skrifstofustjóra Magnús-syni i Föl. bl. 17b, skr. c. 1604. Einkennilegast við þennan texta er það að hér stendur ekki „jarl“, heldr „*jarlinn*“ eins og i elzta sáttmálanum frá 1262, svo sem og stendur i einni skinnbók frá 1561—1565 (DL, I, 153 C), og sýnist sem þetta muni leifar úr frumriti þessa sáttmála hér frá 1263. — Yngri afskriftir sem hinar almennu af sáttmála þessum er að finna i Landsbókasafni 66. 4to bls. 107 frá s. 1660—1670 og i Landsbókasafni 68. 4o bls 1, frá c 1690, og kallast þar á báðum stöðum „Gamli sáttmáli á milli Noregs kongs og Íslendinga“.

Jslendinga samþýckt wñ skattgialld.

J Nafni faudur og Sonar og Anda Heilags.

1) Svo bdr. 2) leiðrétt; þeirri, bdr. 3) ut, bdr. 4) logaurar, bdr.

Var þetta jatad og samþýckt af almenningi á Íslandi með lofataki á alþingi at vier biodum Hakoni kongi finum koronada wora þionuztu wnder þá grein laganna. Er samþýckt er á milli kongdömsins og þegnanna Er landit byggja.

Er su hin fyrsta grein. að vær vilium gjallda kongi skatt og þingfararkaup slikt sem laugbok vottar. og alla þegnskýlldu suo framt sem halldin eru við oss þau heit sem í moti skattinum voro jatud.

Wtanstefningar vilium wier aunguar hafa. vtan þeir menn sem dæmder verda af vorum landzmonnum á alþingi í burt af landinu.

Item at íslendskier sieu laugmenn eða syslumenn á landi voru. af þeim ættum sem adur hafa at fornu godordin upp gefit.

Item at vj hafskip gangi til landziðs á hueriu þri forfallalaust.

Erðder skulu uppgefazt í Noreigi huersu leingi sem stadið hafa þegar rietter arfar koma til eða þeirra wmbodsmenn.

Landaaurar skulu upp gefazt.

Slikañ Riettt skulu íslendskier menn hafa í Noreigi sem þeir hafa haft bestañ.

Item að kongur lati oss íslenskum laugum nú og fridi epter þui sem laugbok vottar og hann hefur bodat í sínum brefum suo sem guð gefur honum fremzt af til.

Jallinn vilium vier hafa yfer oss á meðan hann heldur trunad vidur yður enn frid við oss.

Hallda skulum vier og vorer arfar allañ trunad við yður (meðan þier og yðrer arfar hallda við oss allan trunad¹⁾) og sattargjörð þessa. Enn lauser. ef rofin verður af ýðar hendi með beztu manna radi og ýfersýn.

1) [hlaupið yfir af ógáti í hár.

því, að senda árlega til Íslands 30 lestir norræns varnings af tekjum sínum og landskyldum af Heiðmörk, en erkibisk-up skuli byrgja Finnmörk upp með norrænan varning.

Norske Magasin saml. og udg. af N. Nicolaysen I, Kristjania 1858, bls. 533, og er bréfságrip þetta þar í gamalli ritgerð um Björgvin frá hér um bil 1580—1583 og fyrri, sem eignuð er Herluf Lauritssyni, og kölluð er „Bergensfundats“ eða „Fndatsbog“, en frumrit bréfsins þekkja menn nú ekki. Er ritgerð þessi einkum gefin út þar eptir handriti háskólans í Kristjanu 347. Fol. og 991. Fol. í Gl. Kgl. Saml. í Konungsbókhöðunni í Kaupmannahöfn. Næst á undan þessu bréfságripi stendr í ritgerð þessari annað svo látandi bréfságrip, sem þar er eignað Hókonu gamla (1204—1263):

„I gammel tid vil jeg det bevise med breve og segl, at Haakon Haakonsson, koning, han haver forlovet de munke i Halsnø kloster at mue, lige som andre kaniker i Bergens stigt sende deres egen landskyld [Norrøn varning til Ísland sig til forbedring med kjøbmandskab¹⁾]

En ekkert skjal þekkist nú, sem þessi frásögn gæti verið hygð á, og ef það hefir nokkurn tíma verið til, væri fult svo líklegt, að það hefði verið frá dögum Hákonar háleggs (1299—1319), því að það hefir lítið að merkja, þó að þess sé í ritgerð þessari getið á undan bréfságripinu frá dögum Magnúsar lagabætis, þegar þess er gætt, hve ónákvæmt og aðgæzlulítið menn notuðu þá fornar heimildir.

Bréfságrip það, sem hér fer á eptir, og prófessor Björn M. Olsen hefir vakið athygli mína á (sbr. rit hans „Um upphaf konungsvalds á Íslandi“ Rvfk. 1908, bls. 38), er eptirtektar og athugavert á ýmsan hátt. Er það fyrst, að ártal bréfsins 1262, sem virðist standa í aðalhandritinu, fær tæplega staðizt. því að þá er Hákon konungr gamli enn konungr í Noregi (d. 16. Dec. 1263) og því hefir Gustav Storm, í Regesta Norvegica, Kristiania 1898, Nr. 624, athugað það, að bréf þetta gæti ekki hafa verið gefið út fyrri en 1264, úr því að það er skýlaust heimfært til Magnúsar konungs fjórða. En rök eru fyrir því órekandi, að Magnús lagabætur var einmitt stundum nefndr Magnús fjórði eða Magnus quartus (DI, II, bls. 106; Ngl. L. IV, 366). Ártalið 1267, sem stendr í öðrum handritum, gæti því staðizt. Annað mál er um efni bréfsins, hvort að það sé ágrip úr bréfi, er nú sé glatað, en hafi til verið á „Björgynjarhúsi“ á 16. öld, — og á þeirri skoðan er Gustav Storm —, ellegar það sé ónákvæmt ágrip úr samningi konungs og erkibiskups frá 1. Aug. 1273 (DI, II, bls. 104; sbr.

1) [Orðamunr frá öðrum hðrr. 347. Fol. hefir: „nord om Bergen med varning og kjøbmandskab, sig til forbedring“.

Túnsbergssættargerðina 9. Aug. 1277, DI, II, 143 og 151), og því heldr Nicolaysen fram (Norske Magasin I, 533, neðanmgr. 3), en ekki fæ eg séð, að það sé þó svo víst sem honum þykir, og sýnist mér það fremr muni ágrip af sérstöku bréfi, er nú sé glatað, svo sem Storm ætlar.

Það var gamall réttir erkibiskupsins í Niðarósi, að hann mætti flytja út til Íslands árlega til verzlunar til hagræðis fyrir erkistólinn þrjátígi vætta mjöls á þeim tímum, sem árferði væri svo gott í Nor-egi, að það land mætti missa svo mikla kornvöru; en þegar árferði þyldi ekki svo mikinn útflutning mjöls, þá mætti biskup verzla til Íslands með aðra hluti. Svo og átti erkibiskup rétt til landauragjalds af einu skipi árlega, er geingi frá Íslandi til Noregs. Réttindi þessi voru erkibiskupi fyrst veitt með bréfi Magnúsar konungs Erlingssonar 24. Marts 1174 (DI, I, bls. 228), og síðan endrýjuð með bréfi Celestinuss páfa hins þriðja 15. Júní 1194, og var þá þetta verzlunarhagræði einkum ætlað til þess að kaupa klæði handa Niðaróssklerkum (DI, I, bls. 293). Þessi réttindi endrýjuðu því næst Magnús konungr lagabætur og Jón erkibiskup rauði með samningnum 1. Aug. 1273 og Túnsbergssættargerðinni 9. Aug. 1277 (DI, II, bls. 104, 143 og 151).

Efnið í bréfságripi því, er hér fer á eptir, er eingan veginn hið sama og í þessum bréfum, sem næst voru talin. Hér er ekki um það að gera, að endrýja þessi hin fornu réttindi erkistólsins, heldr að eins hitt, að konungr og erkibiskup koma sér saman um það, að haga rekstri þessarar verzlunar á þá leið, að konungr tekr að sér um sinn að senda 30 lestir af tekjum sínum og landskyldum af Heiðmörk til Íslands og verzla þar með þær, því að nú hafði hann betri aðstöðu en erkibiskup til verzlunarviðskipta við Ísland, átti þar nú skattheimtu og svo var skipakvöðin í Gamla sáttmála. Hins vegar var erkibiskupi miklu hægara að hafa verzlunarviðskipti við Finnsmörk heldr en Ísland, og var þetta því í hagræði við hann. Vera má og, að konungr hafi hugsað sér að hafa hagræði af þessum skiptum á þá leið að bægja sem mest öllum verzlunarviðskiptum frá Íslandi, nema við sjálfan sig. Því að svo er að sjá sem konungr hafi frá öndverðu ætlað sér að nota og teygja ákvæði sáttmálans til þess að einoka verzlan landsins við sig sjálfan, en því hafa Íslendingar mótmælt sem lögleysu og heimildarleysu, og hafa sjálfir viljað hafa skip í förum einir eða í samlögum, sem þeir og feingu fram. Er frá þessu skýrt nokkurn veginn ljóst í þessum fáu orðum Höyersannáls 1273: „Magnús konungr jáltaði Íslendingum at eiga í hafskipum“. Íslendingar hafa því strax í öndverðu mótmælt því, að í Gamla sáttmála lægi nokkurn heimild fyrir konung til verzlunareinokunar á Íslandi.

Anno 1267¹⁾ lovede kong Magnus den fjerde erkebispen med brev og segl, at han skulde lade sende aarligen af sin rente og landskyld, som falt udi Hedemarken [ved Oslo, til Island²⁾ 30 læster Norrön³⁾ varning, [og derimod vilde erkebispen forsørge af sin rente Norrön varning de⁴⁾, som bo udi Finmarken⁵⁾).

*4.

[1319].

BRÉF bænda fyrir norðan land til Hákonar konungs háleggs, þar sem þeir kvarta yfir ýmsum nýjungum og ólögum, er Auðun biskup fari með.

Dómabók Landsskjalasöfnisins frá Jóni skrifstofustjóra Magnússyni í Fol. bl. 118 a—b, skr.c. 1604. — Landsbókasafn 72. 4to bls. 568—570 með hendi strá Jóns Haldórssonar í Hitardal c. 1720—1730. — Prentað áðr í DI, II, 337.

Señdibref Jslendinga til Noregis⁶⁾.

Wirdugligum Herra sijnum Hakone med Gudz mýskun Noregs kongi hinum koronada: Senda bændur og almugi wr holabiskupsdæmi á Jslañði kuEDIU Gudz oc wora med audmiukri þionustu.

Jhesus christus aumbune yður fyrer margar og fagrar riett-arbætur sem þier hafid oss giefid og einkanliga þær sem j þui briefi stodu sem Gunnar rædsueinn ydar hafdi til Jslañdz þo wær hefdum þar minna lietta af enn ydar goduillie hafdi Grufid-

1) 347 hefir hér ártalið „1262“, sem ekki fær staðizt; ártalið 1267 stendr í öðrum handritum. 2) [til Oslo, al. 3) orðamunr frá öðrum hðrr.; 347 hefir: Norsk. 4) [orðamunr frá öðrum hðrr.; 347 hefir: „dennem til hjelp“. Sum hðrr. hafa: „og til de“. 5) Hér aptan við hnýtir Herluf Lauritsson: „Denne handel og skik haver standet i mange aar, og fra (paa) den tid haver landet været veldigt og almuen rig. Men strax der de Tydske ere komne udi landet, er strax halvdeelen bleven til intet“. 6) Supplicatia og sendebref Jslendinga i Hola Stigte til Hakonar kongs Magnussonar á mote ny. ungum Audunar Byskups & Holum 72.

uallad. Sakier þess ad wírduligur herra Audun biskup will þeim med auñgu moti samþýckur werda. Suo sem þad laugmadur seigi laug wíð fiesekter j christiñðomsbælki.¹⁾ Ei will hann og ad fiesektíðar mijkist j christiñðomsrietti sem ydar bref bydur. Hier med hefur hann nauckur nýmæli æ oss þegnum ydrum þau sem wier wílium eigi wínder gañga.

Er þad fyrsta ad hann seiger biskupinn xada eiga aullu þui godzi sem til kirknanna er giefid edur golldit. Suo og tíjundum og salugiaufum og offri j moti fornum landzins wana. þui at kirkiubondinn hefur æfinliga haft allt þad offur sem minna er enn huñdrat med biskupanna samþýckt kirkiunum til wppheldis og kennimaunnum²⁾ til kostar og suo tíjunder allar.³⁾ Enn wier seigium ad tíjundernar offrid og salugiafirñar hafi selst kirkiubændunum til matarwerdz prestinum og til tíjdakaups ei bondinn greider huertueggia oc þad æfinliga haft oc halldit. Og þui wílium wier ecki biskupanna aform samþýckia.

Su er aunnur grein ad biskupinn seiger ad kirkiubondinn eigi ad syna med laugligum witnum ad kirkiunnar skullder hafi lagst j lausafie og wtjarder elligar seiger hann kirkiuna eiga fimtíjger hundrut j þa jaurd er hun æ stendur. Enn wier wílium þad eigi samþýckia.

Þegar og ad nauckud er kirkiu eignad sem hun stendur æ [æfinliga hefur⁴⁾ kirkiubondinn einn wardueitt. þa will hann prestum synum til halldz weita allar þær adrar smatíjunder sem ad fornu hafa fataekier haft og minna er enn eyris tíjund will hann parta sem adrar tíjunder j fíora stadi. werdur þad Gudz aulmusum mýkill skadi og bændum eirñin og þad wílium wier eigi þola.

Þier hafid fyrirbodit j ydrum briefum ad profastar wppdickti nauckrar fiesekter med wtsetningu af heilagri kirkiu

1) Sbr. réttarbót 28. Júlí 1316. *DI*, II, 226. Hefir réttarbók þessi því verið send til Íslands i öndverðu, þótt ekki sé talið, að hún hafi náð gildi hér á landi. 2) kennemönnunum 72. 3) Á spássíu stendr hér með fornri hendi: „Biskupar skulu hafa þad sem til kirkiu gefst hundradi (1) eða hundradi meira. Enn sa k[irkiu] vardveiter þad minna [er]“. 4) [hefur æfinlega 72.

edur audrum forbodunum. Enn wilia eigi laugmans wrskurd hlýða wtañ sekta oss oc sækia epter sinni willd. Eru slijkar sökner bæði moti laugum oc landsins wana þeim sem hier hefur geingid j landi med oss.

Godi herra hakon kongur. þad hefur hier lijtt og oheyrliga ordit og til tekist þa wtlender biskupar hafa hier þreýngder werid þnn j landit j moti landzins wana sem ad fornu hefur yfer stadit og þeiri samþýekt og asetningi er skipud war þa heilagur Jon Biskup¹⁾ war kosinn af lærðum og leikum æ Jslandi. þad til teikns ad biskupar skýlldu suo æ kiosast hier j landit sijdañ.

Bidium wier yður miuklega ad þier siaed suo til med Gudz mýskun ad eigi sie leingi saman agiarn haufdiñgi og heimskt folk þui ad þar af hefur opt mýkil ohæfa skied. Siaum wier og fyrir ad æ fara wetra fresti hefur kongdomurinn hier eekj wtañ erfidi og kostñad. Enn kirkian allt godz j landinu med ad giaura. Og þui biodum wier oss og aull wor malefni j Gudz walld og yduart bidiandi ad þier halldit oss med fornañ og nýan riett þann sem hier hefur werid samþýektur ad riettu þijngtaki. Og styrkia oss til ad wier hauledum woru frelsi og faudurleifdum skipandi oss aurugt traust suo ad wier megum wañdrædalaust wors riettar niotañdi werda.

Giefi þad wor herra Jhesus christus ad þier siaed suo fýrer ad allzualldañdi Gud hafi lof og dýrd enn þier sæmd og heidur. wier ydrer þienarar nad og nýtsemd bæði nu og ad eilijfu amen.

Hier wppa kom Riettarbot hakonar kongs: Pennan hatt hæfer systlumaunnum et cetera.²⁾

*5.

[1320].

BRÆF Íslendinga um skilyrði fyrir sáttmála og hylling við Magnús konung Eiríksson, þar sem þeir neita allri hlýðni og hollustu, nema haldið sé það, er heitið var í hinu „fornasta bréfi, er vort foreldri sör Hákoní kongi gamla“.

1) „o: Jon Biskup Ógmundsson“ á spássu í 72. 2) Þessi klausa fylgir í báðum hðrr. Þetta er þó rangt. Sbr. DI, II, 337, 342.

Dómabók Landsskjalasafnsins frá Jóni skrifstofustjóra Magnússyni, í Fol. bl. 184 a—b, skrifuð c. 1604 (elzta afskrift þessa bréfs, sem nú þekkest; = a). Landsbókasafn 789. 4to bls. 425—427 með hendi Jóns Gizurarsonar c. 1630—1640. — Landsbókasafn 67. 4to bls. 117—118 með hendi síra Jóns Erlendssonar í Villingaholti c. 1640—1650. Áðr prentað í DI, II, 343 (eptir yngri handritum) og í Ríkisréttindum Íslands, Rvík. 1908 bl. 14—15.

Wm skattlofun og eid Jslendinga.¹⁾

Avllu woru²⁾ og wírduligu ríjkisráðe³⁾ og geimslvmaunnum [j kongsgarde⁴⁾ j norege Senda bændur og al-
mugie æ Jslande kuediu gudz og sýna. [kunnigt Giaurande⁵⁾.
ad Gunnar Radsueirñ⁶⁾ tiede fyrir⁷⁾ oss æ alþijnge med aud-
miukum godwilia wid kongdominn sem hann freimst mätte.
[huernin⁸⁾ pier bðdud oss sueria Jungherra Magnuse dottur-
syne⁹⁾ hakonar kongs hins coronada [slijkum þegnskyllidum¹⁰⁾.
sem hans wírduligum forelldrum war þáttad æfinliga til þarf-
inda og þeirra afkuæme ad forfallalausú [kongsins wegna¹¹⁾
j mote worum skattgiaufum ad tilskildum vj skipum hingat
til Jslandz¹²⁾. huert sumar þeim giædum hladiñ er landinu
wæri naudsynlig. ij fyrir nordan. [ij fyrir sunnañ. j fyrir
austan og j j westfiardum¹³⁾. og ad Jslendsker sieu laug-
menn og sýslumenn. [og aller valldzmenn ð landinu¹⁴⁾. Sie¹⁵⁾
annar laugmadur fyrir nordañ¹⁶⁾. enn annar fyrir sunnañ.
og hafe þeir ecke sýslur. Enn sokum¹⁷⁾ þess wíer wílium
ecki af oss stande nockur brigd wors mals¹⁸⁾. Þa haufum
wíer giaurt oc giaura wílium alla þa þegnskyllidu sem wíer
erum honum skylliduger ad weita epter fyrrsogdu skilorde.
Þar til er pier meigit gott ráð fyrir giaura og wíer meigum
nð fornum frijheitum¹⁹⁾ og nyum skilmala. Witid þad²⁰⁾

1) Gamle Sættmål Jslendinga Vid Noregs Konga anno dominj 1261 (I). 789. 2) Breff Jslendinga til Noregs Kongs 67. 3) Rudi 789; Ríkisens ráðe 67. 4) [kongs gards 789, 67. 5) [yður wílium vier kunnugt giora 789, 67. 6) R. 789. 7) sl. 789, 67. 8) [huornn eijð 789 j hveriu 67. 9) wírduligs herra b. v. 789, 67. 10) [slijkañ þegnskyllidu eid 789, 67. 11) [af kongsins halfu 789. 12) landsins 789. 13) [2 fyrir sunnann eitt til Austfjarda og annad til westfjarda 789; land. j Austfjörðum eitt. og æ vestfjörðum eitt 67. 14) [b. v. 789, 67. 15) Skal 789. 16) land b. v. 67, 789. 17) sáker 789, 67. 18) skilmala 789. 19) sl. 789. 20) b. v. 789, 67.

fyrir wíst ad wier þikiunst lauser eptir þui fornasta brefi sem wor') forelldri sor Hakoni kongi gamla. Ef wier fa-um eij ad sumri þad sem oss er jǫttad af honum oc nu mælum²⁾ wier til. Skreid og miaul wilium wier ad ecke flytiest medan hallæri³⁾ eru⁴⁾ j landinu. meyr enn kaupmenn þurfa til matar sier [vīm haf⁵⁾]. Enn⁶⁾ vt(an) stefningar⁷⁾ samþickium wier ei framar enn logbok wattar. Þá eina wilium wier soknarmenn hafa er Bændur kiosa.⁸⁾ Wilium wier þann tíma sueria. [enn ecki fyrr. sem⁹⁾ Ríkisins rǫdz bref med jnsiglum er oss sent oc [þar med fram komi god-wilie¹⁰⁾. Gefu þad wor herra Jesus christus. ad þier giaurid so rad fyrir þessu og aullu audru. ad sǫl¹¹⁾ wirduligs herra hakonar kongs sie til e(i)ljfs fagnadar. Jungherra Magnuse til heidurs oc æru. aullum oss til fridar og fagnadar¹²⁾ [bæde ljfs og salar¹³⁾].

6. 5. Febrúar 1360. í Tínsbergi.

RÉTARBÓT Hákonar konungs Magnússonar um forkaupsrétt konungs, sem staðfestir öll þau bréf, er hann og faðir hans hafa út gefið um þarfindi konungsgarðsins, hvort sem þau votta um sekkjagjöld Íslandsfara eða aðra hluti.

Norges gamle Love III, bls. 179—180 eptir AM. 102. 4to á pappír frá c. 1580—90; AM. 94. 4to einnig á pappír og ritað um sama leyti; Stoch. Perg. 29. 4to afskript á pappír frá 16. öld; og Nr. 11 í Deichmannssafni í Kristjantu, einnig frá 16. öld.

Vm konungs kaup.¹⁴⁾

Hakon [med guds miskun Norrigis konungr¹⁵⁾ sendir ollum monnum i Biorgunar fehirdlo [þeim sem þetta bref

1) vorit 789. 2) mæltum 67. 3) hallærid 67. 4) er 789, 67. 5) [b. v. 789. 6) vm 67; sl. 789. 7) — stefnur. 8) samþykia 789. 9) [og eckj fyrr enn 67. 10) skilmale 789; [þad med fullkomnum skilmála 67. 11) sálu 67. 12) far-sældar 67. 13) [bæde i brad og leingd 789; bædi (i) brád og leingd. Datum et cetera 67. Í G^o ritar síra Jón Haldórsson í Hitardal á spássiú: „Datum þessa brefs mun 1319“. 14) Om koningens furste kieb 29. Enn vm konungs fyrsta kaup 11. 15) [m. g. & c. 29. [& c. 11.

sea edr hœira q. g. oc sina.¹⁾ Vmbodsmen varir her med edir hafua kiert firi os at þeir nae eigi kaupi af þeim lutum sem þeim²⁾ þarfuast till vars gards eptir þui sem logbok vattar. Oc af þui at ver megom edr viliom þat med engo mote þola ne lida lata at logboken edr varo³⁾ bref verda sua lengie fyrsmaddir. þa biodum ver ollum monnum hueriom sem [þeir tilhœira⁴⁾ at selia oc⁵⁾ falt bioda fyrst varom vmbodsmanum þimber. tak. vidakost oc adra luti sem þeir þarfast till vars gards at hafa oc nyta⁶⁾ huart þat er falt i bœ edr i herade i minna lut edr meira firi þuilikt verd sem skynsameligt er oc adrir men vilia firi greida. Vitande till sands at huer sem odruuis gerir oc fyrsmar os þær i oc⁷⁾ var bref oc lagbokina at han skall suara os fult brefuabrot firi huart sinni oc a ofuan þes von at eiga at ver skolum sua lata eptir at sea at odrum skall til vidrsionar verda. Stadfestum ver och med þesso varo brefue oll þau bref. sem var kiære herre oc fadir oc ver hofum [adr vtgiefuit⁸⁾ [vm gardsens⁹⁾ tarfuinda [huart þau vattá vm Islandsfar sæckiagiald edr adra luti. Giort i Þunsberg Agatemesso dag anno 5 regni. Insiglat os sialfom hiauerandom¹⁰⁾.

*7.

20. Júlí 1375.

í Skálholti.

ALMENN samþykkt Íslendinga, kölluð „Arnesingaskrá“, um alsherjar samtök til að vernda ríkisréttindi Íslands.

A.

Eptir skjalabók í Landsskjalasafni með hendi Jóns lögmanns Sigurðssonar c. 1600, bl. 86b—87a (= a). — Landsbókasafn 1028. 4to skrifað c. 1730—1740 (keypt úr dánarbúi Haldórs sýslumanns Bjarnasonar 28 Sept. 1907). — Prentað áðr í DI, II, Nr. 189 og í Ríkisréttindum Íslands, Rvík. 1908, bls. 16—17.

Samtök Íslendinga við Noregs kong¹⁾

In nomine domini Amen [a. sietta og fimtugasta

1) [& c. 29, 11. 2) þeir 11. 3) vara 11. 4) [hand till heirer 29; [hann til hærir 11. 5) eda 11. 6) nytia 11. 7) sl. 11. 8) [ydr gefet 11. 9) [oc gardz vars 29, 11. 10; [sl 29. [vt supra 11. 11) Enn ein Samþykkt allra bestu manna a Jslande sem giordest i Skalhollte, 1028.

ðre¹⁾ var þetta samþýktt og samtal allra bestu manna og almuganz á Íslande giortt j skólholtti in translatione sancti Thorlatij²⁾.

[in primis³⁾ ad menn vilja hallda alla þegnskýlldú vid kongdominn. og hafa log og landzriett eptter þui sem suar-iñ vottar vor landzlaga bok. med konganna logteknum riett-arbotúm.

So vilium vier og hafa alla íslenska logmenn og sýslu-menn. og ongvar vtanstefnúr vñ þaug mál sem lógmenn og sýslumenn fa hier ýfer tekid. og eigi frammar rekstúr sýslumanna enn j laugligañ tíjma eptter logum. vtan bænd-úr samþýcke annad. og eigi þa. nema sem [ero⁴⁾ füllvedia fyrir þeim volldúm sem koma af Noregi. Enn so ad það halldist þa lýsi þeir brefúm sijnum vñ sinn a þriggia hreppa þinge. j huoríu þinge. vti huorium fiordungi vñ allt landid. og ríjde vid tíunda mann. a vissañ sialfs sijns kostnad. til hesta og jarna. og ríjde handgeingner menn og bændur og laugmadur. ef hann er nær. til þeirra þinga. ad þess betur gangi kongsins riettur. eptter laugum.

Aunguar nýungar nie alaugar vilium vier frammar enn forð þegnskýllda krefúr.

vñ skullder kaupmanna leýsi huor eýrer anna. eptter jafnade ef það brestur er skilt var. eptter þui sem logmad-ur urskurdar edur domur dæmer.

Ef kaupmenn giora olaug landsmonnum þa sie almugi skýlldúr⁵⁾. sa er næstur er⁶⁾ til ad fylgia þeim. so ad þeir fai riett eptter logúm er mishalldner ero. adur þeir fara búrtt. og sýslumadur j þui hieradi sem brotid er ad. so og ad þeir kaupmenn hafe sinn riett eptter logúm af landzmonnum. eptter domi edur vrskurdi.

Laugmenn vilium vier jafnañ hafa hina somu. forfalla-lauðst. og eigi vmskipti a giora. þa eina þo er⁷⁾ j logriettu

1) [Svo bæði hðrr. og getr það ekki átt við annað en ríkisár Magnúsar konungs Eiríkssonar (d. 1374). Sbr. og Um upphaf konungsvalds á Íslandi eptir B. M. Olsen, Rvík. 1908, bls. 65. 2) Thorlacij 1028. 3) [J fyrstu 1028. 4) [eigi ero, bæði hðrr.; annað hvort nema eða eigi er ofritað. 5) skyldugur 1028. 6) sl. 1028 (!). 7) eru (!) 1028.

ero samþýctter. af almvga med riettu þingtake. ef þeir hallda hlýdne vid noregz kong vorð og laug vid þegna. kunni þeim og nockud ad¹⁾ mistakast edur a ad verda. ad þa vilie bæta sijn brot epter bestu manna radj.

Suo og vilium vier aungðað þann sýslumann hafa edur liensmann j landinu [er sýslur leiger²⁾]. eda vnder nockrar nýar alaugar geingðr. vtañ þær sem hier eru logteknar.

Vm þa menn er³⁾ oskil giora og eigi vilia doma hallda takist og halldist vndir riett Rannsak⁴⁾. þar til þeir lúka peninga eda refsing.

Nu ef nockur Rýfur þetta og vr geingur þessu samtaki. þa sie aller skýllder. þeir ed⁵⁾ halda. ad sia so til med þeim. ad odrum verði til vidursionar ad leida sig med odrum godum monnum j þuilijk samtök og Riufa sinn truskap vid almugann.

Ef menn kunna styrkz vid ad þurfa af odrum fiordungum. þa skulu aller bestu menn skýlldugier til ad rijda. og þa ad styrkia til laga og riettinda þeir sem beidder verda. epter jafnade vpp a Riettañ Reikningskap [et cetera⁶⁾].

B.

Dómabók Landsskjalasafnsins i Fol., bl. 117—118, frá Jóni skrifstofustjóra Magnússyni, skrifuð c. 1604.

Jsleðinga samtauk.

Jn nomine domini amen.

Jsleðinga samþyeckt j skalholtti jn translatione Sancti thorlaci.

Jn primis ad hallda alla þegnskylldu wid kongdominn og suo laug og landzins riett epter þui sem landzlaga bokin wottar su sem hier er suariñ med konganna laugteknium riettarbotum.

Suo og wilium wier hafa alla Jsleðska laugmenn og sýslumenn. Og þau ein mal skuli wtañ stefnast sem eigi fa worer laugmenn og sýslumenn yfer tekid.

1) b. v. 1028. 2) [leiðrétt; eru sýslu leigur, bæði hðrr. 3) sem 1028. 4) ransauk 1028. 5) er 1028. 6) [sl 1028.

Æi wilium wier og framar rekstur sýslumanna enn j laugligan tíjma epter laugum wtan bændur snmþycki annad.

Æi wilium wier þa sýslumenn hafa sem eigi eru laugueda.

Komi walldzmadur af noregi [eda herser. halldi¹⁾] lysi briefum sýnum æ þriggia hreppa þijngi j huerium fiord-uñgi wñm allt landit og rijdi med tijunda mann æ vijsañ sialfs sijns kostnad til hesta og jarña. Og rijdi hañdgeiñgn-er menn bændur oc laugmadur (ef hann er j nañd) til þeira þijngstefña ad þess betur gañgi kongs riettur epter laugum.

aunguar nyuñgar eda skyldukraufur wilium wier fram-ar wñder gañga enn forñ þegnskyllda krefur.

Wñm skullder kaupmanna leysi huer eyrer annañ epter jafnadi ef þad brestur sem skilid er epter wrskurdi þeim sem laugmadur giefur eda domur dæmer.

Æf kaupmenn giaura olaug landzmaunnum þa sieu laug-menn skylder og almugi sa sem næstur er ad fylgia þeim ad þeir fae riett epter laugum er mishalldner eru adur enn hiner j. burt fara oc sýslumenn j þui hieradi sem brotid er ad sem laug bioda haunum. Suo og ad kaupmenn fae sinn riett af landzmaunnum epter domi eda laugmanns wrskurdi.

Laugmenn wilium wier jafnañ hafa hina saumu for-fallalaust og eigi wñmskipti æ giaura þa eina þo er j laug-riettu eru samþýckter af almuganum med riettu þijngtaki. Æf þeir hallda hlydni wid worñ noregs kong og laug wid þegnana og wílie þeir hlydni giallda fyrir sijn brot med bestu manna radi.

Suo og wilium wier aunguañ þann sýslumann edur liensmann hafa j landinu ad sýslur leigia eda wñder nauckr-ar nýjar alaugar geingur vtan þær sem hier eru laugteknar.

Wñm þa menn er oskil giaura og eigi wília laug hallda edur doma. takist og halldist wñder riett Rannsak þar til þeir luka epter laugum pening edur refsing.

Nu ef nauckur rýfur þetta og wr geingur þessu sam-taki. þa sie aller skýllder þeir sem hallda wília ad sia suo til ad audrum werdi til widsionar ad leida sig med audrum

1) [Svo.

maunnum j þuilijk samtak og riufa sinn truskap wid al-
mugan.

¶ menn kunna styrks wid ad þurfa wr audrum fiord-
ungum þa skulu aller bestu menn skylduger til ad rijsa
med þeim oc styrkia þa til laga og riettiñda þeir sem beidd-
er werda epter jafnadi wppa riettan reikning.

*8.

[1379].

MÁLDAGI Pétrskirkju í Saurbæ á Kjalarnesi [er Oddgeir bisk-
up Þorsteinsson setti].

AM. 238. 4to bl. 112b. Bessastaðabók, með hendi Vigfúsar Jóns-
sonar sýslumanns c. 1570. Máldagi þessi er áðr prentaðr í DI, III,
Nr. 287 eptir JSig. 143. 4to, sem er yngri og lakari bók að stafsetn-
ingu en Bessastaðabók.

Maldagi kirkiunnar j saurbæ á kialarnesi.

Peturs kirkia j saurbæ á kialarnesi. á .x. kýr. xv. ær.
gridung tuæuetrañ. saudur tuæuetur. Hundrat j haustlags-
eyri. Hundratz ketil. iij. hestar. tolf manada tidabækur. þrenn
messoklæði. gylltur silfurkaleikur steñdur næri .ix. avra.

kirkiañ á. xxxc. j heimajordu eptir þui sem soru Sira
gudmundur gilsson og Sira þorkell hafidason. ad dæmtt
hefdi. vj. prestar eptir bodi herra gýrdurz. og þorkell sem
þa atti jordina var þar þa fyrir kalladur.

Bru skal hallda á blikdalsá þar á millum fialls og
fioru er sa vill er j saurbæ býr þa er medalmadur meigi
bera. j. uætt og hafa þar omagann sem bruiñ er á gior.
enn ef uautn taka bruna edur fellur af fyrir fyrnsku sakir.
þa skal gefa .j. maurk á fyrsta missiri. maurk á audru.
xij. aura á hinu þridia. Sidañ skal hann hafa kuengilldañ
omaga þar til sem bruin er gior.

Þar liggur tiund til millum blikdalsar og Jilifsdalsar. nema ef eyri og mýdal ef þar bua landeigendur. þa skulu þeir taka sína tiund heima og allra hiona sinna.

er þetta skrifat eptir hitardals maldagabok.

9.

1382.

SKÝSLA um afhending staðarins á Helgastöðum í Reykjadal, þegar síra Kári Bergþórsson skildist við, en síra Jón Magnússon tók við.

Handritasafn J. Þ. 101. 4to (í Landsbókasafni). Úr skýrslu gefinni meistara Hálfðani Einarssyni nálægt 1780 um Helgastadapresta (líklega eptir síra Hannes Scheving). Afhendingarskrá þessi er nú ekki meðal Helgastadaskjala í Landsskjalasafninu.

„In Primis. Hefe jeg fundid hier á gamallre Membrana um Helgastadapresta. ad Anno 1382 skilde Kåre prestur Bergþorsson vid Helgastadaprestakall. Enn Jõn prestur Magnusson på vid tok. Og svarar þvij þeir mune hafa verid á tijd Jons Biskups Eyrekssonar Skalla á Hólum“.

10.

10. Maí 1383.

að Geithellum.

VITNISBURÐARBREÐ um fjöromörk og landamerki Starmýrar í Suðrmúlapingi.

AM. 279. Fol, bréfabók Brynjólfs biskups XVIII, 628, skr. 1671, með hendi Gizurar Bjarnasonar.

Vm Starmýrar fiorugðgn Insiglad medkenningar-
bref.

Þeim göðum mönnum sem þetta bref síð edur heyra senda Þiorve Halldorsson og Jõn Palsson Q. G. og sína. kunnigt giorandi. at vit sðum og heyrðum á á Hualnese. ad þeir Þorsteirn Ormsson og Amundi Jonsson handlögdu Biarna Jonssyni suo felldañ vitnisburd ad þeir menn sem a Star-

myri biuggu höfdu af föru þeirri ed er frá Selaröse til Markskers fiska og sela og allt það er þeim ber til ed föru geymer og land á fyrir ofan. meir enn flörutige ára. suo eingin taldi ad. ad þeirra vitordi. Var og Starmyre eignad land allt frá Selaröse til Melrackanessöss. höfdu þeir þar af haga og landsnytiar. og eyr su. er Strükseyr er kollud. var eignud Melrackaness landi. og höfdu þeir menn er a Melrackanese biuggu ef nockud bar femætt á fyrr nefnda eyri. Sagdi Posteirn Ormsson og Amundi Jonsson þessa menn hafa buid á Starmyri. Asbiorn Einarsson. Gudmund son hans. Jon. Øssur og Steinmód og marga adra og höfdu þesser menn af sögdum reka allt það er á bar utan hual og vid. Og til sannenda her um settum vid ockar jnsigli fyrir þetta bref er gordt var ad Geithellum drottinsdag næsta fyrir Hallvardsvöku á öðru ári Rikis vors virdulegs herra Olafs Noregs (og) Dána kóngs.

Þetta medkenningarbref um Starmyrar j Alftafirdi austur flörugogn höfum ver S(ira) Teitur Petursson kyrkiuprestur j Skalhollte. Olafur Gislason. Gissur Biarnason og Olafur Asmundsson jnsiglad sed og her vid saman lesed in originali. og ber þessari utskrift rett saman vid það. Huoriu til sannenda vitnisburdar ver settum vorar eigen handskrift-er her under er saman lðsum. Skalhollte 24 Junij 1671.

Teitur Petursson p. meh.

Olafur Gislason Egh.

Gissur Biarnason m Egh.

Olaffur Asmundsson Eh.

11.

1383.

SKÝRSLA um kaupmálabréf síra Guðbjarts flóka Asgrimssonar og Þorbjargar Þorsteinsdóttur.

Eftir ættartölubók síra Þórðar Þórðarsonar í Hvammi, skrifaðri c. 1730, í eigu Hannesar ritstjóra Þorsteinssonar.

„Síra Gudbiartur (Asgrimsson) hafde á sijnum ungu arum studerad til Paris j Þyskalandi (þar um eckj meir). hann var kalladur floke. hielt Laufass stad og Greniadarstad j tjd Biskups Olafs Rognvaldssonar. hann var og officialis

Hola domkirkju. quinna hanz hiet Þorbjörg Þorsteinsdotter. Þeirra kaupmalabref Daterad 1383 á pergament lá hía Odde Þorleifssine á Borg“.

12.

15. September 1387.

í Haga.

VOTTORÐ um máldaga hálfkirkjunnar í Bildudal í Arnarfirði, svo og máldaginn sjálfur, er Jón Halldórsson biskup í Skálholti setti (1323—1339).

Visitazubók Brynjólfs biskups um Sunnlendingafjórðung 1642 bls 49—50 og er þetta bréf tekið upp í úrskurð biskups gerðan á Innra-hólmi 21. Aug. 1642 um skyldur og kaup til Otrardalsprests af kálfkirkjunni í Bildudal. Segir biskup svo í úrskurðinum: „Somuleidis hefi eg lesid wtskriptarBref med Jnnsiglum Jons Gijslasonar prests og Olafs Jonssonar. skriffad í Saurbæ á Raudasandi 14. Aprilis Anno 1569. J huorin þeir medkiennast sig sied og yferlesid haffa. suo lötandi Breff ord epter ord sem hier fyrer skriffud standa. med al huörra Breffa eitt hlióðar á þennan hatt“.

Aullum göðum mönnum sem þetta Breff síð edur heyra senda Halldor prestur Sigurdarson. Ari Wermundarson kvediu Guds og sijna kunnugt giðrandi. ad eg neffndur Halldor prestur sá og yfferlas opid Breff Herra Jöns Biskups Halldórssonar med hans heilu og oskóddu hangandi Jnsigli. huðrt ed suo greindi máldaga Halfkyrckiunnar í Bildudal.

In primis. ad kyrckiuprestur í Otradal skal syngia til adur neffndrar kyrckiu í Bijldudal annan huorn dag helgann. og hinn fiórda huörn dag fyrri. skal þar lúkast ij merkur offurs. skal takast heima kyrckiutijund og lysitollar aller. smátiijunder allar. þær er minni eru enn skiptitijund. Skal öll kyrckiutijund og prestsfiórðungur aff Bijldudalseyri lukast til kyrkiunnar í Bijldudal og allar smátiijunder og lysitollar. Lagdi Griymur Audunarson kyrckiunni. í Otrardal v kyr og eitt hross í móti adurgreindum máldaga þratnefndrar Bijldudalskyrckiu.

Vilium vid adurgreinder menn Halldor prestur og Ari

sveria suo felldann mældaga kyrckiuunnar j Billdudal eff þarff.

Og til sannenda hier wīm settu fyrrnefnder menn sijn Jnnsigli fyrer þetta Breff. er giørt var i Haga á Bardaströnd in octava Nativitatis beatæ Mariæ virginis Anno 1387.

*13.

3. Apríl 1391.)
3. Janúar 1393.)

á Ökrum.

SUMARLIDI Þorsteinsson selr Benedikt Brynjólfssyni jörðina Sauða í Skagafirði, með tilteknum rekamörkum millum og Sjáarborgar, fyrir Gilsá Egilsá) og Ánastaði og lausafé að auk.

Frumritað vidimus á skinni frá 12. Marts 1557, gefið Landskjalasafninu 12. Júlí 1907 af Þorvaldi prófessor Thoroddsen. Bæði innsiglin eru dottin frá. Bréf þetta er áður prentað í VIII, Nr. 11 þessa safns eptir nýlegri afskrift gerðri á aðra hönd eptir transcripto frá 31. Okt 1475 (VIII, 59). Þar hefir fyrri dagsetningin af vangá orðið raung 20. Marts (sem er mánudagrin *fyrir* páska) fyrir 3. Apr.

Kaup Brief wīm Sauda og borgar Reka¹⁾

Ollum monnum þeim sem þetta bref sie edur heyra senda Einar prestur Olafsson. Rafn jonsson. Þorsteinn biarnarson. jon Þorste(in)sson. wighfus arason. Ormur²⁾ jonsson og Þorfinnur Einarsson. Kuediu gudz og sina. kunnigtt giorandi ad þa er lidit war fra hingatburd crist(i). M. cccth. Hju-tiger og eitt ær. ad sydrum okrum j blönduhljfd. manudagh næsta epter pascha wiku. worum uær j hia saum og heyrdu-m a ad sumarlide Þorsteinsson selldi benedict bryniolfs Son³⁾ med handabandi til fullrar eignar. jord alla saudar j skagafirde. med öllum þeim gaugnum og gædum. rekum og hlunnendum. sem nefndur sumarlidi og Þorsteinn fader hans hofdu att og fremst ordit eigandi ad. og greind jord hafdi att. ad fornu og nýiu. til rettra vmmerkia vid adrar jardar. Sagde sumarlidi borg eiga reka stærra widar og huala. ad vndan teknum smareka. jordu og landgaugn-

1) Utan á vidimus með hendi frá 17. öld. 2) Svo stendr hér, en ekki: Grímr. 3) Svo.

um. fra þeim vordum fornum. er standa nokkud suo fyrir sunnan Saudaros. og avstur at borgar marki. Enn þar j mot ættj saudæ borgarey. Reiknadi hann halfkirkiu skyld og þingstad a jordunni. Skilldi sumarlidi af sier alla kirkiu fyrnd. og af hennar ornamentis. Hier j moti gaf benedict optt nefndum sumarlida. jarder Gilsa og Anastadi. þuilikar sem þer uoru þa. at husum og audrum hlutum. til vñ. merckia þeirra sem adrar jarder ætti þar j mot. og med þuilikum jtolum. sem þær etti j adrar jarder. edur adrar j þer. þar med halfan þridia tug kugilla. þridiungarfe. lukast .x. a fyrra ðre. Enn fimtan a síðara. Skyllde huorer hallda laugsuorum fyrir sinu kaupi Enn abyrgiast allar laga riftingar huorer vid anna a sogdum jordum. Og til sanninda hier wñ. settum ver fyrir nefnder menn vor jncigli fyrir þetta bref. er giortt var ad sydrum aukrum j blonduhljd þjunda dag jola. anno dominj m°. ccc°. lxxx° iij°.

Þat medkennist ec Sira þorgils sygurdzson og Magnus jonsson at vit hofum sied og yfer lesit soddan bref med lesanligu jncigle og annat kopium vt af þessu brefi med einu lesanligu jncigle so latande ord epter ord sem hier fyrir ofan stendur skrifad. Og til sanninda hier vñ setium vit ockur jncigle fyrir þetta transkriftarþref Skrifad a aukrum j blonduhljd faustudagin næstan fyrir gudmundardag vñ veturin arum epter Gudz burd. m. d. l. og vii.

14.

19. Febrúar 1392.

í Rómaborg.

BONIFACIUS páfi hinn IX. skipar Vilhjálmm (Vilchin) Heinreks-son biskup í Skálholti eptir Michael biskup, sem lagt hafði það embætti af frjálsum vilja frá sér.

Dipl. Norv. XVII, Nr. 935 (eptir Bullarium Prædicatorum — Romæ 1730 Fol. — II, 325 f.). — Biskupsdómur Vilchins biskups í Skálholti hefir þingað til venjulega verið talinn frá 1394. Þetta bréf kennir manni það, að óhætt er að telja hann frá 1392. Sbr. og Lögmannsannál, er segir Vilchin vígðan til biskups í Róm 1394. Bréf þetta fræðir og um fæðurnafn Vilchins biskups, sem áður var ókunnugt. Framrit þessa bréfs er nú glatað.

Bonifatius Episcopus, Servus Servorum dei, dilecto filio Willelmo Henrici electo Schalholtensi, Salutem, et Apostolicam Benedictionem.

Apostolatus officium quamquam insufficientibus meritis, nobis ex Alto commissum, quo Ecclesiarum omnium regimini presidemus, utiliter exequi, coadjuvante Domino cupientes, solliciti corde reddimur, et solertes, ut cum de ipsarum regiminibus agitur committendis, talis eis in Pastores preficere studeamus, qui commissum sibi gregem Domini cum sciant non solum doctrina verbi, sed exemplo boni operis informare, commissasque sibi Ecclesias in statu pacifico et tranquillo velint et valeant, duce domino, salubriter regere et feliciter gubernare. Dudum siquidem provisiones omnium Ecclesiarum Cathedralium tunc apud Sedem Apostolicam vacantium et in antea vacaturarum, ordinationi et dispositioni nostre reservantes, decrevimus extunc irritum et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Postmodum vero Ecclesia Schalholtensi ex eo apud dictam Sedem vacante, quod venerabilis Frater noster Michael Episcopus tunc Schalholtensis regimini et omni administrationi ejusdem Ecclesie cui tunc preerat, per dilectum filium Hugolinum de Camerino Ordinis Fratrum Predicatorum Professore, Procuratorem istius Michaelis Episcopi ad hoc ab eo specialiter constitutum, in manibus venerabilis fratris nostri Francisci Episcopi Prenestinensis Sancte Romane Ecclesie Vicecancellarii apud sedem predictam libere et sponte cessit, dictusque Episcopus cessionem huiusmodi de speciali mandato nostro, super hoc vive vocis oraculo sibi facto, apud Sedem admisit eandem; nos ad provisionem ipsius Ecclesie celerem et felicem de qua nullus preter nos hac vice se intromittere potuit, neque potest, reservatione et decreto obsistentibus supradictis, ne ipsa Ecclesia longe vacationis exponeretur incommodis, paternis et sollicitis studiis intendentes, post deliberationem quam de preficiendo eidem Ecclesie personam utilem et etiam fructuosam cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum ad te dicti Ordinis Professore in Presby-

teratus Ordine constitutum, cui de Religionis zelo, literarum scientia, vite munditia, honestate morum, spiritalium providentia, et temporalium circumspectione, ac aliis multiplicium virtutum donis, apud nos fide digna testimonia perhibent, direximus oculos nostre mentis; quibus omnibus attenta meditatione pensatis, de persona tua Nobis et eisdem fratribus ob dictorum tuorum exigentiam meritorum accepta, eidem Ecclesie, de ipsorum fratrum nostrorum consilio, auctoritate apostolica providemus, reque illi preficimus in Episcopum et Pastorem, curam, et administrationem ipsius Ecclesie tibi in spiritalibus et temporalibus plenarie committendo; in illo qui dat gratias et largitur premia confidentes quod dicta Ecclesia sub tuo felici regimine, gratia tibi assistente divina, prospere dirigetur et gratia in eisdem temporalibus et spiritalibus suscipiat incrementa. Quocirca discretioni tue per apostolica scripta mandamus, quatenus impositum tibi a domino onus regiminis dicte Ecclesie suscipiens reverenter, sic te in ejus cura salubriter exercenda diligentem exhibeas, et etiam studiosum, quod Ecclesia ipsa gubernatori provideo, et fructuoso administratori gaudeat se commissam; tuque proinde preter eterne retributionis premium nostram et dicte Sedis benedictionem et gratiam uberius consequi merearis. Datum Rome apud Sanctum Petrum XI Kal. Martii, Pontificatus nostri Anno Tertio.

15.

1397.

1618.

REKASKRÁ Helgafellsklausturs fyrir rekum á Ströndum, eins og Ari sýslumaður Magnússon lýsti henni 1618.

Eptir staðfestri afskrift í Landsskjalasafni frá c. 1670—1680. Skrá þessi fylgir svo sem að kalla Vilchinsbók, DI, IV, bls. 168—169. Sbr. DI, III, 70, 526.

Copia Helgafells mældaga skrifud af Ara Magnussine
Anno 1618.

Eg Are Magnusson. kongs vmbodsmadur yfer Strandasýslu og yfer kongsins jordum og reka jtokum. yferlyse þessum kongsins rekum j Strandasýslu. huorier ad fylgt hafa adur Helgafellsklaustre. Enn kongsvalldid hefur nu under sitt valld tekid.

J Bäsam a Strondum halfaã reka allaã millum Hrutej-
arkeifar. ok Merkehamars.

A Munadarnesi fiordung j ollum reka. og fiordungur j ollum agoda. ad afteknu þeste og beinum. med halfum fiordunge og ad auk kiortrie j Þræuteig.

J Hlidarlande attungur i hual.

A Melum sextande hlutur j hual.

Mille Skards og Hnararnes allaã vidreka.

Enn mille Skards og Aross halfaã hualreka og ad auk þridiung ur helminge. er Þordur Narfason gaf.

Attung hualreka og vidreka ollum og med ðgoda oskerdaã fra Rauf til Hnararness er Jon huammur gðf. skilur rekamark sð ijnste forvade er geingur j sio ut.

A Reikianesi fiordungur j vidreka og hualreka oskerdaã og ad auk attungur ur þeim attunge er Gudmundur hefur att.

J Akurvijk millum Spors og Varmalæk(i)ar helming j hualreka og vidreka halfaã.

J Rifskerium fiordung i ollum reka.

Ad Giogre attung j hualreka.

A Kiosvogi fiordung i ollum reka.

Ad Kambi hin xvi hlutur ur hual.

J Veideleisu og Rekavik allaã reka oskerdaã med agöda.

Tolftungur i hualreka j Birgisvijk og siottung j vidreka.

Attungur j Kallbak og Saurareka. allt mille Kolbeinsaros.

Ad Kleifum fiordung j ollum hualreka agodalausã er Hromundur Jngemundarson gaf.

J Kleifarvjkum allaã hualreka og allaã vidreka.

J Eýne ytra halfur hualreke og suo j Kasarholm med Arfaskier.

Attungur j hualreka a Asparvijk.

Attungur j hualreka a Biarnanesi.

J Bæ j Steingrimsfjörði halfur hualreke og þrædiungur j vidreka.

A Drangnesi fiordungur j ollum reka.

J Akranesi allur vidreke og hualreke.

Laxveidur j allre Straumfiardarð.

Klaustrið á allañ reka millum Hraunshellers og þar til að saman kiemur Diupskier og Landskier vida og huala og alls þess er á land kiemur.

Are Magnusson meh.¹⁾

Ad þessar framañ skrifadar Copiur sieu riett cooperadar Epter þeim eg hefi hier, vottar mitt nafn og Eigiñ hond.

Halldor Magnusson.

16.

12. Mártis 1405.

á Holtastöðum.

JARÐAKAUPABRÉF þeirra Jóns Ófeigssonar og Bjarnar Einarssonar (Jórsalafara) um hálfð Skarð (Geitaskarð) og fleiri jarðir í Langadal, en Björn leggur á móti eitt hundrað hundræða og þrjátígi hundræða betr á þá leið, er bréfið hermir.

Eptir afskrift Ísleifs sýslumanns Einarssonar 1793 meðal Geitaskarðsbréfa, sem komu til Landsskjalasafnsins 9. Febr. 1906 frá Árna óðalsbónda Þorkelssyni á Geitaskarði. Er afskriftin gerð eptir frumriti „á kálfskinne. 2 Jnnsiglen ósköddud“.

In nomine Domini. amen. var þetta kaup þeirra Biarnar Æinarssonar af æinni halfuu og Jons Vfæigssonar af annari. at Jon sælde sögdum Birni²⁾ Æinarssyni þessar jarðer. er so heita: hálfð Skard í Långadal. Bolungarness. Synzta Gil. Eingilid. Midgil. Yztgil. Biornolfsstade. Kniuka. Illugastade. Vuagil. með ollum þeim gögnum og giædum og itokum sem hann varð fremst eigande ath. Her í mót gaf Biörn Æinarsson fyr sögdum Joni niutigi hundrada í þessum peningum: þriatigi hundrada jörð og xxx kugilda. xx hundrat í gripum og x hundrat í skreid og vadmálum. i

1) Hér á eptir kemr „Copia Þingeira klausturs Maldaga“ frá því um 1500, DL, VII, Nr. 478. 2) Biarna (I), handr.

hveriu meira sem Biörn wilde. og þá lx. hundrada. sem þad bref vaattade. er Inga Þordar(dotter) var skyldugh sira Ænari Þoruarzsyni. Voru þau oll i einu handabande Jon Ófeigsson og Gudrun kona hans Sæmundardotter, sem jard-ernar erft hafde og þá samþýkte þessa hans giörd og kaup og Biörn Æinarsson. sæm sagðar jarder keyfle. Jtem samþýkte tittnefndur Jon og Gudrun kona hans þá fiordungs-giöf. sæm Inga Þordardotter gefit hafde börnum sinum. halft Geitaskard. og þar ofan á xx kugildi og alla þá peninga kuitta vera og lögliga afhenda. sem þráttnefndur Biörn hafde afhænt og lukt Sæmunde Jonsýni. syni Gudrunar fyrnefndrar. i vmbodi Jarngerðar Þoruarzdottur. sæm var arfrinn epter Solveighu Magnusdottur. suo mýkill sem þat Bref vottar. sæm þar er vm giortt. Gærdu og titt nefnd hion Jon og Gudrun Járngerde Þoruarzdóttur og Biörn Æinars-son hennar vmbodsmann allungiss kuitt og lidugh af allri medferd allra þeirra pæninga. sem þau hofdu i sætid. og ad sier tekit efter Ingu Þordardóttur og Solveighu Magnus-dotr.

Woru þessar kaupvottar: Ærikr Þorlæifsson. Eyiulfr Þoruarszon. Iuar Hafliðason. Hialmr Martæinsson. Jon Jons-son. Arni Helgason. sæm sin incigli sættu fyrer þetta bref. giortt á Holtastöðum i Langadal. Gregoriusmessu dagh. anno domini [M cd quinto¹).

17.

23. Júní 1405.

á Holtastöðum.

Jón Ófeigsson og Guðrún Sæmundardóttir kona hans kvitta Björn Einarsson um andvirði Skarðs i Langadal og fleiri jarða, sem greindar eru i fyrra bréfi (Nr. 16).

Eptir afskript Ísleifs sýslum. Einarssonar 1793 meðal Geitaskarðs-bréfa, sem komu til Landsskjalasafnsins 9. Febr. 1906 frá Árna Þor- kelssyni á Geitaskarði. Er afskriptin gerð eptir frumriti, sem hinu

1) Ártalið er i handritinu ritað svo: „M xl quinto“, en út und- an því skrifar Ísleifr: „NB mun eiga ad vera 1405“, sem er án alls efa rétt.

bréfinu var „áfast, og so á kálfskinn. Eitt Innsigled heilt. Caudæ allar“.

Það giorum vær Baydvar Arason. Biartr Jonsson og Hvnliotr Ketelsson godum monnum kunnegt með þessu vorv opnv Brefe. að þá er lidet var fra hingadburd vors herra Jesu Christi þvshundravd fíaugur hundravd og fimm ár. næsta dag fyrer Jons Messu Baptista. á Holltastóðum í Lángadal. vorum vær í hía. sávm og heýrdum á ord og handaband Biarnar Einarssonar. Jons Ofeigssonar og Gudrunar Sæmundardottur konu hans. að so fyrer skildu. að þau Jon og Gudrun medkenduzt. að þav hefde fulla peninga og alla uppboret svo þeim vel ánægde af adur nefndum Birne efter því sem hann vard fremst skyldugur fyrer halfa jórdena að Skarde í Langadal. Bvlgngarnes¹⁾. Synzta gil. Eingehlid. Midgil. Yztagil. Biarnolfsstade¹⁾. knivka²⁾. Illu(g)astade. Vfagil. og því handlægdu þav hann þar vm þesse jarda verd auldunges kvittan og akiærulavsau. fyrer sier og avllum sinum Ærfingium og Æfterkomendum. Svo og ecki sidr handlægdu þav fyr nefnder menn Jon og Gudrun þann helming jardarennar á Skarde. er Jarngerdr hafde þa feinget opt nefndum Birne. kvittan fyrer sier og sinum Ærfingivm. að jafnfvllv sem hinn er þav seldu. Og til sannenda her um settum vær fyrnefnder menn vor insigli fyrer þetta bref. giavrt í sama stad og áre.

18.

29. Júní 1411. í Hrauni í Keldudal.

VITNISBRUÐR um landamerki Svalvoga og Hafnar við Dýrafjörð, borinn að tilkvaðning Odds lögmanns (lepps) Þórðarsonar (Varhugavert bréf).

Eptir afskript frá hér um bil 1860 á að gizka, sem komin er til Landsskjalasafnsins að gjöf frá Finni prófessor Jónssyni í Kaupmannahöfn ¹⁹/₈ 1908. Efst á blaðinu eru rituð svo látandi landamerki Hrafnabjarga í Arnarfirði frá 1668:

1) Svo. 2) leiðr.; Anivka, afskr. Ísleifs.

„Þessi eru landamerki æ H(r)afnabíorgum í arnarfirði að híd ytra ræðr æin eptir dalnm og svo sem bruner ræda. en mille St(a)padalls er land(a)merke at biargæ hiki ydre. Her under settum ver nofn okkar æ alftamire Drottin(s)daginn næsta eptir k(a)lixtomessu postula anno Christi M DC lx vijii ær.

Þetta er skrifad eftir book fraa Sgr. (!) Paali biörnssyne¹⁾.

Því næst kemr bréfið frá 1411. Orðfæri bréfs þessa er undarlegt, svo sem það væri stýlsett laungu seinna en 1411. Dagsetning bréfsins er og kynleg á Pétrsmessu og Páls, 29. Júní, því að þann dag átti Oddr lögmadr sumkvæmt Jónsbók að koma á Þingvöll til þinghalds. En af bréfinu er helzt að sjá, að hann hafi þann dag 1411 verið staddir í Hrauni í Keldndal. Verið gæti þó, að í afskriftunum af bréfinu hefði fallið úr eitthvað fyrir framan orðin „Péturs messu og Páls“, svo sem „fimmtudaginn næstan fyrir“, sem væri 25. Júní, og kynni það að geta staðizt.

Svo felldan vitnisburd bervm [við¹⁾] ioon Gamlason. rafn þorbiörnson og magnuus þorlæksson að [með²⁾] því H(erra) Oddur Þoordarson logmadurinn³⁾ hefer [tilkuatt ockur⁴⁾] að bera vm þau landamerki [sem við vitum⁵⁾] að til hafi verið í frá oomuna tíð í Svalvogum. og sem þar hafa verið ætolulæs [sem við til vitum⁶⁾]. þar til hvalin rak nuu fyrir íj vetrum.³⁾ að vestan⁴⁾ verdu eru merkin í bardíð litla milli geitatótta og toargils en mille Svalvoga og Hafnar skiptest land við kógrinn eptir gomlum garde er þar liggur og sioonhending í Hafnarskard. [Þessu¹⁾] til meiri stadfestu settum [ver nofn ockar og²⁾] insigle under þetta bréf. sem skrifad var í ræni í keldudal æ [peturs messu og páls⁶⁾] ærum ept-er Guds burd meðxj.⁶⁾

Hiallkærseire æ land að utanverdu frá ista hédargile og þ(a)d(an) frá fíoru til fíalls allt til Sniadalsgliuufra. þar eptir ræðr bruun til Griootar og hun níðr til siafar. Hiallkærseiri æ skogarhogg að nitium í alftamirartungur og skal þadan⁷⁾ jafnan læta menn roa á alftamyri.

1) [Svo. 2) m. afskr. 3) Hér vantar eptri setninguna, svo að botnlaus verðr málsgreinin. 4) vestr, afskr. 5) [Svo — Á Pétrsmessu og Páls (29. Júní) átti Oddr lögmadr að vera kominn á Þingvöll til þess að halda Alþingi. 6) Landamerki Hjalldkárseyrar þau, sem eptir fara, eru á sama blaðinu neðan við með svo sem tveggja lína millibili. 7) þa, hdr.

eptir blöðum æ Alptamire frá sira Gissri Sveinsine
7 aprílís 1634.

19. 23. December 1411. (í Rómaborg).

JÓHANNES páfi XXIII. skipar Jón bróður Tribuonis („Tófa-
son“) biskup á Hólum eptir Pétr biskup andaðan.

Dipl. Norv. XVII, Nr. 969 (eptir yngri afskríptum á páfagarði
í Róm).

D. Johannis Papæ xxiii. Anno secundo.

a) Die Mercurij decimo Kalend. Januarij prouisum est Eccle-
siae Hallensi¹⁾ vacanti per mortem Petri de persona fratris
Johannis Tribuonis Xepeluolgh¹⁾.

b) Hellensins¹⁾. Die Mercurij x. kal. Jan. prouisum est Ec-
clesie Hellensi¹⁾ vacanti per mortem Petri de persona fratris
Johannis Tribuonis repeluolgh¹⁾

20. [6. Marts 1426. í Rómaborg].

ÁGRIF af bréfi Martinus páfa hins fimta um það, að Jón
Gerreksson sé skipaðr biskup í Skálholti (Sbr. DI, VIII,
Nr. 19).

Dipl. Norv. XVII, Nr. 993 (eptir minnisgrein úr glötuðu bréfi á
páfagarði).

Johannes fit episcopus Scalotensis per obitum.

AB. Mart. 5. ix. 12. p. 272.

1) Svo.

*21.

19. Apríl 1426.

í Rómaborg.

BRÓÐIR Jón, sem kosinn er biskup á Hólum, lofar að lúka embættisgjald sitt, 250 flórinur, til fjárhirðslu páfa og kardinála samkundunnar og fimm greiðslur aðrar minni.

Dipl. Norv. XVII, Nr. 995 (eptir skjalabókum páfa). Bréf þetta hafði misprentast í Fornbréfasafni Norðmanna XVII, Nr. 446, og eptir því var bréfið prentað orði til orðs í DI, VIII, Nr. 20. En síðar prentuðu Norðmenn það upp leiðrétt, og kemr það hér því aþtr.

Eadem die [Veneris decima nona Aprilis anno mccccxxvj^o] dominus frater Johannes electus Olensis principalis obtulit camere apostolice et collegio reuerendissimorum dominorum cardinalium pro suo communi seruicio debito ratione prouisionis de dicta ecclesia sibi facte ducentos quinquaginta florenos auri de camera et quinque minuta seruicia consueta pro familiaribus et officialibus d. n. pape et dicti collegii. Eorumdem autem communis et minutorum seruiciorum medietatem infra octo menses proxime venturos et aliam medietatem infra alios octo menses extunc immediate sequentes soluere promisit submisit renunciauit iurauit et se obligauit in forma. Et dominus B[enedictus] locumtenens tulit sentencias excommunicationis in scriptis. Actum Rome apud sanctum Petrum in thesauraria presentibus domino B. Dellante apostolice camere clerico et Johanne de Gallesio notario testibus et me A. de Pisis.

Á spássiu: Card. xij.

22.

23. Apríl 1426.

í Rómaborg.

SKÝRSLA um það að Jón, er skipaðr hafði verið biskup að Hólum, hefði verið vígðr biskupsvígslu í Mariukirkjunni í Rómaborg de (sopra) Minerva.

Dipl. Norv. XVII, Nr. 996 (eptir skjalasafni á páfagarði).

Die festi sancti Georgij martiris xxij dicti mensis (3: Aprilis anni domini Mccccxxvj) Re^{du}s pater dominus Ange-

lus Episcopus Auriensis infra missarum solemnias in ecclesia sancte Marie de Minerua ex speciali commissione et mandato domini B. de Guidalottis etc. astantibus sibi Reuerendis patribus Andrea Ayacensi et Marco Sarnensi eadem gratia Episcopis Reuerendo patri domino Johannj Electo Olensi munus consecrationis impendit ipsumque in Episcopum consecrauit etc.

23. [Apríl 1426. í Rómaborg].

ÁGRIP af bréfi, að Martinus páfi hinn fimti hafi skipað Jón Craxton biskup á Hólum.

Dipl. Norv. XVII, Nr. 994 (eptir minnisgrein úr glötuðu bréfi á páfagarði). Sbr. DI, VIII, Nr. 18.

Johannes Craxton fit episcopus Olensis per obitum.

AB. Mart. 5. ix. 2. p. 277.

24. [1448].

ÁGRIP af glötuðu páfabréfi, að Marcellusi biskupsefni í Skálholti sé veitt kaup frá Münster.

Dipl. Norv. XVII, Nr. 1029 (eptir glötuðu bréfi á páfagarði).

Pro Marcello Scalotiensis Electo pensio Monasteriensis.

AB. Nic. V. III. 4. p. 153.

25. 19. November 1450. í Kaupmannahöfn.

„MARCELLUS dei gracia Episcopus Scalotensis, Sancte Nydrosiensis ecclesie postulatus per Dacie, Norvegie et Svecie Regna ipsorumque Metropolles (!) et Dioceses apostolice sedis legatus“ veitir aflát þeim, sem heimsæki Michaelsaltar-
ið í dómkirkjunni í Skörum.

(Dipl. Norv. XVII, Nr. 1032, eptir frumritinu í Ríkisskjalasafni Svía, með hendi Daniels Kepkens sekretera Marcellusar).

26. 1450. í Eyvindarstaðahvömmum.
 ÁGRIP af vitnisburðum um það, að Gunnlaugr Guðmundsson hefði út nefnt dóm um geldneyta afrétt og afréttargeymslu frá Kollstöðum á Völlum.

Bréf þessi finnst nú ekki að svo komnu öðruvísi en eins og þau koma fram í Ágripi í Sýslumannasögum Boga Benediktssonar um Austfirði (Tímarit Jóns Pétssonar I, 47), en svo er næstum að sjá sem Bogi hafi haft í höndum frumritin.

„Gunnlaugur Guðmundsson.

Til eru vitnisburðir nokkurra manna á skinni, dagsettir 1450, er segjast hafa verið áheyrandi og viðstaddir á þingstað réttum, Eyvindarstaða hvömmum — þeir eru skamt frá Egilsstaða þingstað — á Völlum, er hann hafi dóm út nefnt, og síðan dæmt og ákveðið, að sá, er á Kollstöðum á Völlum byggji, væri skyldur að geyma geldneyti í afrétt á Völlum fyrir austan Grímsá. En afréttur var talin ofan frá Kaldakvísl að Mjölkrám gegnt Túnguseli. Hér á móti skyldi sá er byggji á Kollstöðum hafa 6 vikna beit á Knútssemi“.

27.

[1451].

MINNISGREIN Henriks erkibiskups Kalteissonar um Jón kanoka Þorkelsson (ábóta að Helgafelli).

Erkebiskop Henrik Kalteisens Kopibog udg. ved Alexander Bugge, Christiania 1899, bls. 214.

Dominus iohannes torkilli. canonicus regularis scallhol-tensis dyocesis. in yszlandia. monasterium vocatur mons sanctus. erit ut spero scallholitis.

28.

29. November 1454.

í Rómaborg.

NIKULÁS páfi hinn v. skipar biskupinum í Orvieto, ábótanum á Helgafelli (Jón Þorkelssyni) og officialis í Skálholtsbiskupsdæmi (Steinmóði ábóta í Viðey), að setja Jón Páls-son, klerk Skálholtsbiskupsdæmis, prest að kirkju sællar Mariæ og heilags Páls að Valþjófsstöðum, er nú sé prestslaus eptir sira Jón Guðmundsson andaðan.

Dipl. Norv. XVII, Nr. 612 (eptir afskrípt Gustavs Storms úr bréfabókum páfastólsins í Róm).

Nicolaus etc^a Venerabili fratri episcopo Vrbeuetano et dilectis filiis abbati monasterij in Helgafiel Scalholtensis diocesis ac Officiali Scalholtensi salutem etc. Vite ac morum honestas aliaque laudabilia probitatis et virtutum merita super quibus apud nos dilectus filius Johannes Pauli presbyter Scalholtensis diocesis fidedigno commendatur testimonio nos inducunt ut tibi reddamur ad gratiam liberales. Cum itaque sicut accepimus parrochialis ecclesia beate Marie et sancti Pauli de Valdosvstadijr dicte diocesis quam quondam Johannes Gudmundj ipsius ecclesie rector dum viveret obtinebat per obitum eiusdem Johannis Gudmundi qui extra Romanam Curiam diem clausit extremum vacaret et vacet ad presens Nos volentes dicto Johanni Pauli premissorum meritorum suorum intentu gratiam facere specialem discretionis vestre per apostolica scripta mandamus quatenus vos uel duo aut vnus vestrum per vos uel alium siue alios ecclesiam predictam cuius fructus redditus et prouentus duarum marcharum argenti secundum communem extimacionem valorem annum ut idem Johannes Pauli asserit non excedunt siue ut premittitur siue alias quouis modo aut ex alterius cuiuscumque persona seu per liberam resignacionem dicti Johannis Gudmundi uel cuiuscumque alterius de illa extra prefatam Curiam etc^a coram Notario publico et testibus sponte factam aut Constitutionem felicis recordacionis Johannis pape xxij predecessoris nostri que incipit Execrabilis uacet etc^a si tanto tempore vacauerit quod eius collacio iuxta Lateranensis statuta Concilij ad sedem apostolicam legitime de-

uoluta ipsaque ecclesia dispositioni apostolice specialiter reseruata existat et super ea inter aliquos lis cuius statum presentibus haberi uolumus pro expresso pendeat indecisa dummodo tempore date presencium non sit in ea alicui specialiter ius quesitum cum omnibus juribus et pertinencijs suis eidem Johanni Pauli auctoritate nostra conferre et assignare curetis inducentes eum uel procuratorem suum eius nomine in corporalem possessionem ecclesie iuriumque et pertinenciarum predictorum et defendentes inductum amoto exinde quolibet illicito detentore ac facientes sibi de ipsius ecclesie fructibus redditibus prouentibus juribus et obuencionibus vniuersis integre responderi Contradictores auctoritate nostra etc^a non obstantibus pie memorie Bonifacij viij etc^a predecessoris nostri et alijs apostolicis Constitutionibus contrarijs quibuscumque Aut si aliqui generari seu si attemptari. Datum Rome apud sanctum Petrum anno incarnationis dominice millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto tercio kal. Decembris anno octauo.

xx. decimo nono kal. Januarij anno octauo. O. Pontanus.

29.

28. Febrúar 1458.

í Rómaborg.

KALLASTUS páfi hinn III. veitir Jóni Pálssyni presti (á Valþjófsstað) í Skálholtsbiskupsdæmi, er í hyggju hefir að ganga inn í reglu hins heilaga Victors, ábótadæmið á Helgafelli eptir dauða Jóns ábóta Þorkelssonar, er nýlega hafði látizt suður á páfagarði.

Dipl. Norv. XVII, Nr. 626 (eptir afskrift Al. Bugge's úr skjalasafni páfa).

Supplicat s. v. deuotus orator vester Johannes Pauli presbyter Scalholtensis diocesis qui ordinem sancti Victoris In expresso profiteri vult et intendit quatenus de persona sua monasterio Mo(n)tis sancti dicti Ordinis sub regula sancti Augustini Canonicorum inibi degentium cuius fructus etc. duarum marcharum argenti secundum communem extima-

cionem valorem annum non excedunt per obitum quondam Johannis Thorkilli nuper ipsius monasterij Abbatis Apud sedem apostolicam defuncti vacanti siue premissio siue alias quouismodo vacet eiusque dispositio ad sedem apostolicam ex quauis causa specialiter uel generaliter pertineat prouidere ipsumque Illi in Abbatem preficere curamque et administrationem ipsius monasterij sibi in temporalibus et spiritualibus plenarie committere dignemini de gratia speciali cum forma Juramenti et munere benedictionis ac non obstandijs et clausulis oportunis fiat vt petitur in titulum A. Datum apud Sanctum Petrum pridie kalendas martij Anno Tertio.

30.

14. Oktober 1467.

í Múla.

VITNISBURÐUR um reka og fjörumörk Starmýrar í Suðrmúlaþingi.

AM. 279. Fol, bréfabók Brynjólfs biskups XVIII, 627, skr. 1671, með hendi Gizurar Bjarnasonar.

Vm Starmýrar fiorugögn medkenning Sigurðar Vagnssonar vtgefið Mula j Alfítafirde 1467 ár med hans Jnsigli.

Þad giori eg Sigurður Vagnson godum mōnnum vitanligt med þessu minu brefi ad eg seige uppa min sannendi og vitnisburd ad þā xx vetur og leingur sem eg bið a jorðunne Starmýri j Alfítafirdi hafði (eg) fyrrnefndur Sigurður matreka allan nordan fra Melrackanesöse og sudur ad Selðrose. þann ā bar Starmýrarsand j þessu adurgreindu takmarki. heyrdar eg þā ongvan ad finna. Og til sannendar her um setta eg mitt jnsigle fyrer þetta vitnisburðarbrief er giordt var a Mula j Alfítafirdi festum Calixti. þā lidid var frá hingadburd vors Herra Jesu Christi Mccccx. og vij ár.

Her under hans Jnsigle heillt og oskaddad (L. S.).

Þetta medkenningarbrief Sigurðar Vagnssonar uppa fiorugögn Starmýrar jardar j Alfítafirdi hofum ver Sir(a) Teitur Petursson kyrkiuprestur j Skálhollte. Olafur Gislason. Gissur Biarnason og Olafur Asmundsson jnsiglad in originali

sed og her vid samanlesed og finst þesse vtskrift þessu sinu Hofudbreffe rett samhliodandi huoriu til sannenda vitnisburdar ver settum vorar eigen handskriffter her under ad Skalholti 24 Junij 1671.

Teitur Petursson p. eh. Olafur Gislason Egh.
Gissur Biarnason eh. Olaffur Asmundsson eh.

*31.

6. Febrúar 1470.

í Rómaborg.

PALL páfi hinn II. veitir Þorvaldi subdjákna Snorrasyni úr Skálholtsbiskupsdæmi, sem farið hefir pilgrímsferð (til Rómaborgar), leyfi til að taka djáknavígslu og prestsvígslu af hverjum kathólskum biskupi, sem hann vill.

Dipl. Norv. XVII, Nr. 675 (eptir afskrift Dr. Karlssons úr skjalasafni páfastólsins).

Beatissime pater. Cum deuotus orator vester Thorualdus Snorronis subdiaconus Scalatensis diocesis magno deuotionis feruore accensus ad beatorum Petri et Pauli limina visitanda peregre venerit cupiatque inibi ad diaconatus et presbiteratus ordines sacros promouerj et in illis promotus altissimo perpetuo famularj Supplicat s. v. quatenus secum ne ipse qui dimissoriam a suo superiore et bonorum patrimonialium sufficienciam pro victu et vestitu suis habet frustretur eius bona et deuota spe, vt a quo maluerit Catholico antistite graciám et comuníonem sedis apostolice habente in curia residente possit aliquibus dominicis et festiuis diebus successiue extra tempora ad huiusmodi ordines libere et licite promouerj et promotus ministrare dispensare eidemque antistitj vt sibi dictos hoc modo conferre valeat ordines licenciam et facultatem impartiri dignemini de gracia speciali in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque clausulis oportunis Concessum ut petitur in presentia domini nostri pape Pe. Tirasonensis.

Et aliquibus dominicis aut festiuis	} Concessum
diebus successiue extra tempora vt prefertur	
Et quod presentes Supplicationis sola signatura	
sufficiat Et examinetur in Camera	Pe. Tirasonensis.

Datum Roma apud Sanctum Petrum Octauo jdus februarij Anno sexto.

32. 1470. á Sandbrekku.
BREFSÁGRIP um Anastaði og Sandbrekku í Austfjörðum.

Visitaztubók Brynjólfs biskups, Skriðuklaustr 1641. (Skrá um bréf klaustrsins).

„Kaupmala Breff ahrærande Anastade og 5e i Sandbrecku. Datum Sandbrecku 1470“.

33. 18. Júní 1474. í Selárdal.

ÁGRIP af kaupbréfi Þorsteins prests Þórarinssonar á fimm hundruðum í Skógi í Trostansfirði undir kirkjuna í Selárdal í Arnarfirði af Koðrani presti Jónssyni.

Visitaztubók Brynjólfs biskups um Vestfirði. Selárdalr, 29. Aug. 1647, bls. 126—127.

Mariæ et Petri kirkia j Selaardal a
fim hundrud i skógi i trostandsfyrde er S(ira) Þorstejn Þórarinsson keipte aff S(ira) Kodran Jonssyne og halldist heffur sýdañ wnder Selárdals kirkiu. átte þa S(ira) Kodran allañ trostandsfiord efftir wittnisburde Jons prests Martejnssonar. Eyndrida Jonssonar. Sturla Jonssonar utgiefnum j Selaardal laugarðeginn næstan fyrir Jons messu Baptistæ Anno 1474. huor wittnisburdur nu frañ kom. i sama breffe seiger ad S(ira) Þorstejn skilldi i frialsu haffa hagbejt fyrir kapla medañ hann þyrfti ad laata winna i grejdunum skoge og stinga jord til kolagraffa i greindri jordu þar er honum best hendtade.

34. 25. Sept. 1478—25. Sept. 1479.

BREFSÁGRIP, að Sixtus páfi hinn fjórði fær „Bertrand“ biskupi í Skálholti umboð uokkurt.

Dipl. Norv. XVII, Nr. 1116 (eptir uppteiknan úr bréfi úr Reg. Later. anno VIII. Sixti IV. lib. 9. p. 225). Þess skal hér getið til leiðréttingar því, sem stendr í DI, VI, bls. 419 um vígsludag Sixtus páfa, að þar er prentvilla 25. Aug. fyrir 25. Sept. Það er hér athugandi að nafn biskupsins í Skálholti hlýtr hér að vera misskrifað „Bertrand“ fyrir Magnús, því að þá var Magnús Eyjólfsson þar biskup.

Pro Bertrando Scalotensi Episcopo commissio.

AB. Sixti. VI. 8. T. 9. p. 225.

*35. 6. Febrúar 1481. í Rómaborg.

SIXTUS páfi hinn IV. veitir Magnúsi biskupi (Eyjólfssyni) í Skálholti eptir beiðni hans heimild til þess að leyfa Íslendingum bæði í Skálholts og Hólabiskupsdæmi að eta á föstunni „sævarfisk einn, er alment nefnist selr“ (= selket), og etinn sé í öðrum biskupsríkjum.

Dipl. Norv. XVII, Nr. 720 (eptir afskrípt Dr. Karlsons úr skjalasafni páfa).

Supplicat s. v. deuota creatura vestra Magnus episcopus Scalatensis quatenus ipsum specialibus fauoribus et gracijs sibi ut necnon eidem Magno episcopo ut omnes incole et habitatores insule Islandie u(u)lgariter nuncupate que partim ad Scalatensem et partim ad Olensem diocesem existit tempore quadragesime et alijs temporibus proprio possint sine scrupulo conscientie comedere quendam piscem marinum focam uulgariter nuncupatum qui universaliter dictis temporibus in alijs diocesibus comeditur etiam concedere et indulgere ne propter vsum et comestionem illius piscis aliquam penam seu conscientie scrupulum incurrant decernere et declarare misericorditer dignemini de gracia specialj non obstantibus defectibus predictis ac pictauensis et lateranensis conciliorum et quibusuis alijs constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceterisque contrarijs quibuscunque cum

clausulis oportunis. Concessum ut petitur in presentia d. n. pape. P. Salern.

Et cum concessione et indulto decreto et declaratione premissorum pro incolis et habitatoribus predictis

Concessum
P. Salern.

Et quod verior et maior specificatio premissorum fieri possit in litteris

Datum Rome apud Sanctum Petrum octauo Idus Februarii anno Decimo.

36.

1. Febrúar 1482.

í Ósló.

KÆRA „Noregsríkis og þess innbyggjara“, þar sem þeir telja þau efni, er þeir þykjast hafa verið vanhaldnir af í tíð Kristjáns konungs fyrsta og krefjast bóta á áðr en kosinn verði og samþyktr nokkur konungr fyrir Noregsríki.

Hadorph: Svenske Rimkrönikor, Stockholm 1674, Bil. bls. 305. — Prentað í „Ríkisréttindum Íslands“ eftir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Reykjavík 1908, bls. 31.

Thessä äre the Articuli ther Norges Rige ock thes Indbyggare hufue fanget bröst vdi i war nadige Herre koning Christierns tijd, ock begäre forbedring ther vppa for en noghen Herre kesas eller samtyckes til Norgis Rige [Osloya Cal. Februarij 1482].

. Item at Jsland antwordes en indfödder Norges man, ock then seglatz som til Jsland är aff vtenske men är Norges Rige til stor skade ock forfang Norges Radh enthet at sporde aff leggis.

37.

7. September 1483.

í Kalmar.

GREIN úr ríkisskuldbinding Hans konungs, er kallast Kalm-arress.

Hadorph: Svenske Rimkrönikor, Stockholm 1674, Bil. bls. 318—333. — Prentað í „Ríkisréttindum Íslands“ eftir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Reykjavík 1908 bls. 31.

Calmar Recess.

(Vor Frue Aften Nativitatis 1483).

47. Jtem wiliom wi och ey tilstádhia at nakre kôpmen aff Hónsestádherná segla til Yslandh. och wiliom wj ey sáthia ther nakra wtlenska men til Hôfwismen.

38.

8. November 1487.

í Rómaborg.

VEGABRÉF Innocentij páfa hins VIII. til eins árs handa le-
gáta sínum meistara Raymundi Peraudi, erkidjákna í Sain-
tonge, í erindum páfa til keisara og erkihertoga Austrríkis,
um Þjóðverjaland og ríki þau, er liggja þar umhverfis.

Dipl. Norv. XVII, Nr. 1136 (eptir skjalasafni á páfagarði). Sbr.
DI, VI, Nr. 524.

Hic. Bal- Innocentius etc. Universis etc. Salutem etc. Cum dilec-
banus. tus filius magister Raymundus Peraudi archidiaconus Alvi-
siensis in ecclesia Xanctonensi Notarius noster, ad Imperatorem
et Archiducem Austrie sacrique Imperii Electores et ad par-
tes Germanie et regna circumadiacentia Orator et Nuncius apo-
stolicus pro nonnullis nostris et Romane ecclesie ac Camere
apostolice negociis sepenumero habeat se conferre; nos cu-
pientes ipsum archidiaconum cum comitiva sociis famulis
equis salmis fardellis pannis valisiis armis capsis libris script-
uris auro argento et aliis utensilibus et bonis suis omnibus
in eundo stando et redeundo plena ubique securitate im-
munitate et favorabili tractatione gaudere, universitatem
vestram et vestrum singulos requirimus et hortamur in Do-
mino, subditis vero nostris et gentium armigerarum capi-
taneis et conductoribus ubique ad nostra et dicte ecclesie
stipendia militantibus, districte precipendio mandamus, qua-
tenus ipsum archidiaconum cum comitiva sociis familiaribus
omnibus equestribus et pedestribus usque ad numerum
quindecim, necnon equis salmis fardellis pannis valiciis armis
capsis libris scripturis auro argento et aliis utensilibus re-
busque et bonis predictis per nostra et vestra territoria ci-

vitates terras passus portus pontes et loca quelibet tam per aquam quam per terram, absque solutione alicuius daciij pedagij passagij theolonis fundinavis vel gabelle aut alterius cuiuscunque indicti vel indicendi oneris exactione, transire ire stare et redire, pro nostra et apostolice sedis reverentia, libere permittatis nullamque ei sociis et familiaribus predictis in personis rebus et bonis eorum iniuriam molestiam vel offensam aut aliam noxiam vel novitatem inferatis, nec ab aliis quantum in vobis fuerit permittatis inferre: quinymo prefatum archidiaconum benigne recipientes et humaniter tractantes, sibi et sociis ac familiaribus huiusmodi quotiens pro parte sua fueritis requisiti de securo transitu scorta salvoconductu et receptu liberaliter et gratiose ita providere curetis quod vestra exinde devotio apud nos et sedem ipsam non immerito possit commendari, presentibus ad annum duntaxat valituris.

Datum Rome apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominice millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo, Sexto idus novembris, pontificatus nostri anno quarto.

Gratis de mandato S. d. n. pape.

P. Altissen.

G. Bonattus.

39.

1488.

í Stafafelli.

BRÉFSÁGRIP að Gottskalk Henriksson hafi selt síra Ögmundi Andræssyni 18 hundruð faðma fjöru frá Kviá (í Öræfum) austr fyrir Hamra.

Visítazfubók Brynjólfs biskups, Skriðuklaustr 1641 (skrá um bréf klaustrsins).

„Kaupbrief uppa fioru halfa er oll reiknast xviije. og liggur fra Kuið og austur fyrir Hamra. er keipti S(ira) Augmundur Andresson enn selde Gottskalk Henriksson. Vottar prir. tuo jnnsigli. Datum Stafafelli 1488“.

40.

1492.

á Hoffi.

ÁGRIP af vitnisburðarbréfi, að Brekka í Fljótsdal ætti skóg í Hallormsstaðaland, og eru ummerki hans greind.

Visitazjubók Brynjólfs biskups, Skriðuklaustr 1641 (skrá um bréf klaustrsins).

„Vitnisburður Hermundar Benedicktssonar vīm lýsing Einars Olafssonar að Brekka í Fljótsdal ætte Skogarpart í Hallormstada land fyrir vtañ Merkeaa í Skoogum og fyr-
er nedan Reidgoturnar Enn vt að læknum sem næst fellur
anne. Datum Hof í Vopnafirde 1492. aan jnsiglis“.

41.

17. September 1498. Í Rómaborg.

ALEXANDER páfi hinn vi. veitir, að beiðni priorsins og bræðr-
anna í klaustrinu í Helgisetri, að skilað skuli aptr skjölum
þeim og skrifum, er Marcellus Skálholtsbiskup lét taka frá
klaustrinu, þegar hann ætlaði að verða erkibiskup í Niðar-
ósi, og hinir siðari erkibiskupar hafi neitað að leggja aptr,
en af þessu hafi leitt, að undan klaustrinu hafi geingið
biskupstíundir þær, er klaustrið átti um Andanes og í Hlaða-
þingum, með öðru fleira, er bréfið hermir.

Dipl. Norv. XVII, Nr. 770 (eptir afskrípt Dr. Karlssons úr skjala-
safni páfastólsins). — Bréf þetta kemr Íslandi ekki við að öðru leyti
en því, að hér er stuttlega getið Matthíasar Hólabiskups og sagt
nokkuð af Marcellusi Skálholtsbiskupi, en hvorugr þeirra var neinn
dýrðarklerkr. Í bréfabók Henriks erkibiskups Kalteissonar (Erkebiskop
Henrik Kalteisens Kopibog. Udgivet for Det Norske Historiske
Kildeskriftfond ved Alexander Bugge, Christiania 1899) eru ófagrar
frásagnir um Marcellus fyrir niðrit. falsbréfagerðir ofl. frá árunum
1451—1454 (bls. 93—99, 131—149, 155—158, 159—161, 165—167, 168,
173—176, 186—188, 189). En þær þrætur og þref snerta ekki is-
lenzk málefni, og nægir því hér í þessu safni að vísa að eins til
þessara gagna.

Beatissime pater. Pro parte prioris et fratrum mona-
sterij per priorem soliti gubernari Sancte sedis ordinis s.

Augustini Nydrosiensis dyocesis in fine terrarum non longe a Ruthenis scismaticis constituti exponitur lamentabili cum querela, quod dudum bo. me. Aslacus dicte Nidrosiensis ecclesie archiepiscopus, quo spiritu ductus nescitur, nonnullas possessiones, redditus, prouentus, jocalia, libros et alia bona ad dictum monasterium pertinentia temere spoliavit in suos et alienos vsus dampnabiliter conuertendo in ipsius prioris, fratrum et monasterii grauissimam jacturam atque dampnum, et licet bo. me. Marcellus episcopus Scalatensis tunc postulatatus ad dictam ecclesiam Nydrosiensem .s. sedis apostolice legatus et debitus (!) per suam commissionem factam Matthie episcopo Holensi dicte diocesis Nydrosiensis suffraganeo etiam ex vera informatione quorundam fama grauium hominum exeptione maiorum de ecclesia Nidrosiensi informatus extiterat dictam spoliationem et bonorum oblationem fore veram, statuisset et per suas litteras publicas sub excommunicationis pena mandauisset, quatenus dicte possessiones redditus prouentus, jocalia, libri et alia bona ad ipsum monasterium spectantia ad quamcunque requisitionem prioris atque fratrum dicti monasterii restituerentur, alioquin in excommunicationis penam incideret ipso facto, prout in litteris publicis desuper confectis plenius continetur, quarum tenores etc. nihilominus pater s. modernus Nidrosiensis archiepiscopus nonnullas litteras, scripturasque, quod publice confessus est, super juribus dicti monasterii in suos (!) et ecclesie Nydrosiensis archivis (!) per dictum Aslacum eius predecessorem forsitan spoliatorem monasterij etiam ablatas habet reconditas et per fratres dicti monasterij requisitus illas restituere denegando considerans tunc quod ipsum monasterium in scripturis suis ob maximam paupertatem occasione dicte spoliationis ac aliis incommodis et personis ad diuinum cultum necessariis sit destitutum, pie illis compatiens ut alii ipsius ecclesie archiepiscopi ipsius predecessores decimas episcopales in Andanos [o: -nes?] ac ecclesiam parrochiam Lada cum annexis et connexis et bonis interuenientibus omnibus, quorum insimul fructus quinque marc. arg. se. co. ex. va. non exce-

dunt, statuit seu vniuit monasterio prefato resignando in vsus fratrum et monasterii ob nimiam paupertatem et re-compensationem occasione dicte spoliationis inde prouenientem conuertendo, quas decimas episcopales in Andanos licet ad annos triginta et ultra similiter consensu pie me. Olau ipsius ecclesie Nidrosiensis archiepiscopi immediate predecessoris spoliationem monasterij per Aslacum eius antecessorem factam abhorrens [3: -tis] pacifice singulis annis in vsus monasterii prior et fratres perceperunt, tamen ab annis duobus immediate elapsis archiepiscopus modernus dictas decimas ad instigationem nonnullorum monasterii emulorum a dictis fratribus, sperita nescitur quo ductus, alienauit in suos et alienos vsus conuertendo; Supplicant igitur s. v. prior et fratres dicti monasterii Sancte sedis, quatenus illorum indemnitati prouidens in virtute s. obedientie ac sub excommunicationis pena prefato archiepiscopo, ut litteras et scripturas, quas in ecclesia siue archiuis suis dicto monasterio pertinentes habet reconditas ad priorem [3: -ris] et fratres [3: -rum] dicti monasterii requisitionem restituat ac gratia et fauore maiori dictos fratres prosequatur (!) ceterisque contrariis quibuscunque non obstantibus cum clausulis oportunis. Concessum ut petitur, prout de jure in presentia d. n. pape. Jo. Car. Alexandrinus. — Et cum mandato restituendi etc. ut prefertur etc. sub. censuris etc.; Et cum derogatione Bo. de vna et generalis concilii de duabus latius extendendis dummodo citra tres; Et cum absolutione ad effectum presentium; Et cum inuocatione auxilii brachii secularis; Et quod maior et verior specificatio premissorum continentium inuocationum ac fructuum aliaque [3: aliorum-que] circa premissa necessariorum fieri possit in litteris. Concessum Jo. Car. Alexan. Datum Rome apud Sanctum Petrum quintodecimo kalendas Octobris anno septimo.

Add. British Museum 11, 242. 4to (FM. 206) bl. 63^b (Sópdýngja sira Gottskalks í Glaumbæ, skr. 1543—1590). Sbr. Alþingisdóm frá 1. Júlí 1500, DI, VII, Nr. 499.

Er þesse skipan hirdstioranz key ffan anefell med hanz brefe oc jncigli.

at takaz skal. c. af. x. lestum.

ij^e af. xx. lestum.

ccc. af .xxx. lestum.

cccc. af .xl. lestum.

ve. af l. lestum.

uj^e af. lx. lesta.

vij^e af. lxx. lesta.

lest af. lxxx. lesta.

lika micit þott e lesta sie. oc þeir sem ecki uilia svo micit gefa sem fyrr seiger latit¹⁾ þa fara heim oc skrifa¹⁾ upp þeirra nofn oc vt af huad stod²⁾ þeir ero.

Skulu logmenn hafa magt yfer þeim syslumonnum sem ecki giora log oc riett. edur deya kunnu af. at setia þa af oc skic(k)a adra goda menn j staden. oc þeir sem þeir setia skulu giora reikning hirdstioranum med þeirra uauu.

Oc til sanninda.

43.

1502.

á Skriðu.

BREFSÁGRIP um peningakvittan til Narfa priórs í Skriðu.

Visitazíubók Brynjólfs biskups, Skriðuklaustr 1641 (Skrá um bréf klaustrsins).

„KvittunarBref Jons Jsleiffssonar til Narffa Priors vppa þa peninga er hönum i valld lagt hafe. Datum Skridu 1502. Med Jsigle“.

44.

1. Júlí 1504.

á Öxarárþingi.

TYLFTARDÓMB útnefndr á Öxarárþingi af Finnboga lögmanni

1) Svo. 2) = stað (eða stöðum).

Jónssyni, þar sem úrskurðr sama lögmanns um peninga eptir Sumarliða Eiríksson og Guðrúnu konu hans Arnadóttur er dæmdr fullmektugr og löglegr.

AM. 255. 4to bls. bls. 366—368, bréfabók síra Skúla Þorlákssonar, skr. 1687—1698.

Domur Fimboga lögmanns vīm penýnga epter Sumarlida Eýrýksson med 4 Incíglum.

Ollum godum monnum þeim sem þetta brieff sia edur heyra senda Arnor Finnsson. Stulle Þordarson. Ingemundur Finsson. Jon Sigmundsson. Magnus Þorkielsson. Hakon Hallsson. Petur Thumasson. Jon Jonsson. Hoskuldur Runolfsson. Simon Þorsteinsson. Eyvindur Gudmundsson og Audun Sigurdsson. kuediu guds og síjna kunnugt giðrande. ad þa er lidid var fra hýngadburd wors herra Jesu Christj 10 vo. og fiðgur aar. a manudagenn næstañ epter Pietursmessu og Þáls wīm sumared a Øxaraarþýnge. vorum vier 1 dom neffinder aff ærligum dandimanne Fimboga Jonssyne lögmanne fyrer nordañ og vestañ a Jslandi. ad skoda og rañsaka. og fullnadardoms atkuæde ð ad leggja vīm þær greiner ord og articulis sem jñne standa j þeim vrskurde sem greindur lögmadur hafði sagt. sem var wppa kuittan og borga(n) og penýnga epter Sumarlida Eýrýksson og Gudrunar Arnadóttur¹⁾ konu hañs. J firstu grein stod suo j greindum vrskurdj ad hustru Gudrýdur kuina Sueins kærde vppa vegna síjn og bonda síjns epter Sumarlida eý minne penýnga enn x hundrud hundrada j lausagotzum. huad hans Erffinge hafde hier vænst kuittan fyrer aff Sueine Sumarlidasýne. Birtist og þar brieff i mote suo hlydanda ad Sueirn hafdi laungu fyrer med radi og fullu samþicke Sumarlida faudur síjns gieffed Gudrýde kúinnu sinne allar síynar loggiafer sem han mattj framast giðra og gieffa. Somuleidiss stod suo j sogdum vrskurdj. ad Gudrun Arnadóttur kona Sumarlida hafði j borgan sett fyrer penýnga Sueins Sumarlidasonar alla síjna penýnga fasta og laasa. Nu saker þess ad suo seiger vor landslaga bok. ad þar sem er omaga-

1) Svo.

eyrer j garde og male konu mans. og þo eingiñ borgun sie sett þa skal hun þo þarfnast gagnjallds og giaffar og so mala sijns eff ej endist fie j alla stadi. Stendur og suo j styrking¹⁾ laganna ad ej skal giefast meir enn ein loggioff vr huors mans peningum. Og fyrer þessar greiner og fleire adrar sem j vrskurdenum stodu. þa haffde greindur logmann vrskurdad greinda kuittan onýta og ecki afl haffa. Enn peningana alla Sumarlida og Gudrunar kunnu hans epter greindrj borgan vndir Gudrjde til loglegs hallds og Eignar. þar til sem loglegur og sannur Reikningur er a giðr huad lagt hefur vered af firgreindum x hundrudum hundrada sem firr greiner. og þuij sampickium vier og dæmum þenañ sama vrskurd fullmegtugañ og loglegañ med ollum sijnum greinum. og suo alla þa peninga fasta og lausa sem falled haffa epter Sumarlida og Gudrunu Arnadotter vera²⁾ hañs fyrrgreindri Gudrjde og hennar Erffjngium vnder slykt halld og Eignarord sem vrskurdurinn vt-wijsar og firr skriffad er. Og til sanenda hier vñ setium vier firrgreinder domsmenn vor Jnnsigle fyrer þetta domsbrieff giðrt j sama stad deige og aare sem firr seiger.

45.

1505.

1508.

ÁGRIP af gjafabréfi Sigurðar Daðasonar til Snóksdalskirkju fyrir raptviðarhöggi í Sveinatunguskógi, fyrir sexæringsskipstöðu við Hrisaklett og fyrir valáttung í reka og kjörtré milli Drangs og Grindar, svo og ágríp af úrskurðarbréfi Stepháns biskups um nefndan reka.

Vizitazíubók Brynjólfs biskups um Vestfirðingafjórðung. Snóksdalr 20. Sept. 1639. Sbr. DI, VII, Nr. 476, sem þar er sett „um 1500“, en væri réttara sett „um 1505“, eptir því, sem hér segir.

„ . . . hun ð wtan sig . . . hundrad raptvidar ðrliga j Sueinatungu skogie j Nordurðrdal er Sigurd

1) skyrtíngg, hdr. 2) Svo.

ur hejtenn Dadason heffur goldded kirkiunne effter synu
eigin lysingarbreffe wtgefnu Anno 1505. Neffindur Sig-
urdur heffur og kirkiunne feinged sexærijngs skipstödu
i Klett millum Hóffida og Enniss árid um krijng. Ellde-
vidartak j hrysa jörd. waláttung i öllum reka og kiör-
trie huar sem það á land rekur edur fiöru i millum
Drängz og Grindar effter Jnsigludu wrskurdarbreffe Biskups
Stephans a kirkiunne liggur
Giaffa breff Sigurdar Dadasonar og gialldz wppa j^e raffitvid-
ar i Suejnatunguskögie. daterad 1505. wrskurdarbreff Bisk-
upz Stepháns uppa walattung og kiörtrie millum Drangs og
Grindar daterad 1508. enn wrskurdad 1505“.

46.

11. Febrúar 1506. á Glúmstöðum.

ÁGRIP af lýsingarbréfi Konráðs Jónssonar um eign Fjarðar-
kirkju í Mjóafirði á reka, skipsátri, skálavist og eldivið í
Höfn í Krosslandi, svo og fyrir Steinsnesslandi og í Dala-
land undir Blábjarg.

Visitazubók Brynjólfs biskups um Austfirðingafjórðung. Fjörðr,
11. Aug. 1645 bls. 193.

„ frammar greiner annad kaupbrieff Date-
ad 1506. Glumstöðum j fljótsdal midkudagenn j niu vikna
föstu. ad Kodrañ Jónsson lyst haffe. ad kyrkian ætte halff-
an Reka fyrer öllu Krosslande. skipsatur og skalavist og
elldevid j höfn j Krosslande. og fiordung allz æka fyrer
Steinsness lande. og skipsát og skalavist og elldebrand og
ækapart j Dalaland vnder blabiarg. Var það brieff med ij
jnsiglum“.

47.

8. September 1506.

ÁGRIP af kaupbréfi þeirra Stepháns biskups og Bjarna bónda
Jónssonar um Bæ í Lóni og Arnarholt á Kjalarnesi, og fær
biskup Bjarna hundrað timbrs árlega í heimaland Stafafells-
kirkju, en Stafafellsprestr yrki eingiteig í Bæjarland milli

Ljóska og Bæjarár, svo og um selveiði milli Straumsness og Skernabba og um gjöf á Skernabba til Stafafellskirkju.

Visitatubók Brynjólfs biskups um Austfirðingafjórðung. Stafafell í Lóni 9. Sept. 1641.

„ . . . kom fram transskriftar Bref hvar jñne Biskup Stephan selur Biarna B(onda) Jonsyne jordena Bæ i Lone fyrir Arnarholtt á Kialarnese med þeim skilmála. að hann med sampicke Oddz prest(s) Runolfzsonar fær nefndum Biarna jc timbur hogg á hueriu are j Staffafellz kyrkiu heima lande. enn hier j mote eige prestur a Staffafelle yrkia eingeteig j Bæar jordu er liggur j millum Lioska og Bæar ðr. stande þesse skickun medan Biarne Bonde life. datum Brefsing 1506 in Nativitate Mariæ. Enn transscriptarinnar 1624. 30 Julij med heilum og hangande insiglum . . .
 . . . sama Bref vottar að þa Signiundur prestur á Staffafelle selldi Erlende Olafssyne jordena Bæ j Lone hafe hann fra Bæ tekid selveide alla j millum Straumzness og Skernabba sem stendur j lonenu fyrer ofaþ Oshofda og hafe lagt hana til Stafafellz kyrkiu. Jtem að Erlendur Olafsson hafe gefid kyrkiunne a Stafafelle Skernabba fyrer kyrkiuleg“.

*48.

7. Janúar 1508.

[í Viðvík].

Dómr tólf presta útnefndr af Gottskalk biskupi á Hólum um ákærrur biskups til Jóns Sigmundssonar um kirknafé á Urðum og í Viðidalstungu og aðrar fleiri sakir.

AM. 238. 4to bl. 127b — 128, Bessastaðabók, og er þetta skrifað með settlettrshendi frá c. 1567. skemt af fúa. Er bréf þetta prentað áðr í VIII, Nr. 155 eptir AM, Apogr. 692, sem Árni segir skrifað — er ekki stafrétt — „Ex lacera charta veteri“, og eru það án efa þessi gömlu blöð, sem nú er hér prentað eptir. Eru þau nú sumstaðar skertari en á dögum Árna, en þó sjást brot af einstökum orðum, sem ekki koma fram í afskriftinni 692, en leiða þó til þess að fylla má eyðu í dóminum með fullri vissu.

Þ[ad giorum uier broder (inar] abote a munckapuera. broder niculas prior a modruuollum. jon jonsson radsmad-

ur holakirkíu. finnbogi einarsson. jón þorgilsson. jón finnbogason. gndmundur jónsson. helgi jónsson. olafur klængsson. jón jónsson. þorleifur jónsson og ornolfur einarsson prestar hola biskupsdæmis godum monnum uiturligt með þessu woro opno brefi að þá er lidit uar frá hingad burd uors herra iesu christi. M. d. og viii ar æ fastvdaginn næstan epter prettanda dag jóla]uidufjúkur sueit¹⁾ uorum uier j dom nefnder af uorum uirduligum herra og andaligum fodur godskalk með gudz nad biskup a holum að dæma um þá akæro. er biskupenn kærði til jóns sigmunzsonar og j stefnunne stod.

J fyrsto dæmdum uær stefnuna logliga og jón sigmunzson rettliga fyrir kalladañ enn j þeirre fysto sok er j stefnunne stod og biskupen kærði til jóns sigmunzsonar. að hann hefði osuarliga farid með kirkíunar goz a ur[dum j] suarfadardal fosto og loso og under sik dregit an biskupsens uilia og leyfis en kirkían kómen að nidurfalle og kirkívnar ornamenta burt borit og uidurenn j burt boren sa sem til kirkívnar uar ættladur meðan jón sigmunzson atte að hallda.

Nu saker þess að þá reikningur urda kirkíu uar seinazt reiknadur reiknadizt j lausagoze. x. tiger hvndrada og xij. avrar betur. en oreiknad upp a .viij. ar og. xx. Þui að guds nad tilkalladri dæmdum uier fyrr greinda peninga fallna upp j jordina æ urdum til eignar fyrir fornán og nýian reikningskap og biskupen mega taka að sier frialslega fyrr greinda jord að næstum fardogum kirkíunnar uegna a urdum. og oll hennar goz fast og laus frid og ofrid hafa og hallda greinda jord urder. þar til er þeir leýsa aptur sem með logum eiga að leýsa. en huort það ornamentum kirkíunnar sem hann hefer j burtu haft og að sonno profast og uiliad undan draga kirkíunnar eign skal hann aptur færa fyrir næstv fardaga ospillt og jafngott og fullrette urda kirkíu og holakirkíu. xu. merkur j sinn rett og jón skýlldan að taka lausn og skrift epter biskupsens radi.

J annare sok er biskupen kærði til jóns sigmunzsonar að hann hefði rænt og tekit með gripdeilld kirkíuna j uidi-

1) [Svo.

dalstungu og hennar goz fast og laust. Lýste biskupen þar fyrir oss að hann¹⁾ hefði bannað þone öll kirkiunnar umboð. Þeirra er hann hafði að hallda. Þarú þeir sira jón gíslason og magnus arnason það sama. að þeir hefði það heyrð. þú [dæmdum uier jón sigmunzson fallen] j [bann] af [sialfu uerkinu og skyldan að taka lausn og skript epter] biskupsens bði og giallda kirkiune j uididalstungu tuesday [lldan sinn] rett fullan en hola kirkiu og biskupenum .lx. merkur j sinn rett og mega að sier taka frialsliga fyrnefnda jorð uididalstungu kirkiunnar uegna og öll hennar gæði fost og laus fríd og ofríd nær sem hann uill. hafa og hallda þa tuo hluti jardarinnar sem þone sigmunzsyne hefur til heyrð edur odrum þar til að hun er með logum leyst af þeim sem hana a að logum að leysa og kirkiu hefer sinn rettan reikningskap og biskupenn sinn allan sakeýre sem jón a að giallda. Enn um marstadi og nup dæmdum uer biskupen mega að sier taka þessi goz fost og laus sem maldagin og reikningskapurin ut uisar og standa under somu lausn sem hin fyrre. Enn saker þess að jón sig(munz)son hefer rofid þann satmala sem giordur hefer uerid j millum kirkiunnar og kongdomsens og alls almugans j uoru biskupsdæmi fyrir hrornan kirknanna og nidurfall þar með ordid eidrofa og skriptrofa. sattrofa og domrofa. þú littz oss jón sig(munz)son óngra kirkna umbod hafa mega huorki þessara ne anara. dæmdum uer fyrir eidrof og skriptrof. iiij. merkur fyrir huort. enn fyrir domrof. iii. merkur. enn um samuister þeirra jóns sigmunzsonar (og) biargar þor-uallzdottur sæki biskupen huort þeirra sem honum piker likara til sannenda. enn um þa sok að jón sig(munz)son hefði tekit edur lated taka peninga ur sualbardz kirkiu dæmdum uer biskupen skyldugan að leida .ij. loglig uitne að jón sig(munz)son uerdi sannur að þeirre sok. þú dæmdum uier jón sig(munz)son fallen j bann af sialfo uerkino og fære aptur það er hann tok edur taka let og giallde kirkiunni a sualbardi tuesdaydan rett og hola domkirkiu .lx. marka j sinn rett. skýlldan að taka skript og lausn epter þú sem biskup leg(g)ur a. Enn fyrir tiundarhalld gialldi hann so sem til reikn-azt og kristin rettur ut uisar af sinum gozum og omaga-

1) b. v.; hefir gleymzt úr í upphafi af vangá skrifarans.

[eyre]. enn um utlausner sem gamall landzins uani er til. skal þessi allur sakeyrer fyrr skrifadur gíaldast að næstum fardögum biskupenum edur hans umbodsmanni heima á holum edur þar sem biskupen gíorer rad fyrir. kann jon sig(munz)son að fa nokkur loglig uittne sier til bata. j greindu mali skal hann þau leidd [hafa jnn]an manadar að heyrðum dominum edur lesnum. [hvar so sem domurinn naer yfer honum lesinn at uerdal]¹⁾ epter þui sem kon[g kristierns] rettarbot²⁾ jnsiglud ut uisar. fyrir biskupenum heima á holum edur þeim sem hann skipar og að aullu so profudu dæmdum uier þenna dom stodugan upp á heilagr-ar kirkiu uegna ef eigi spýrtz annat logligra enn sem fyrir oss hefer komit.

Og til sannenda hier um settum uær aller fyrr nefnder prestar uor jnnsigle fyrir þetta bref skrifat á holum j hialltadal fimtudagin næsta epter þrettanda dag á sama áre sem fyrr seiger³⁾.

49.

[um 1510].

VITNISBURÐR tólf manna um það, hvernig Ögur í Ísafirði, Hvammr í Hvammssveit, Kirkjuból í Valþjófsdal, Siðumúli í Borgarfirði og Draflastaðir í Fnjóskadal er komið undir Björn Guðnason, svo og um Núp í Dýrafirði og aðrar eignir fleiri.

Landsbókasafn t.5. 4to II, 59b — 62a^u með hendi Jóns dans Magnússonar c. 1640 (= a). — JSig. 308. 8vo með hendi síra Ásgeirs Bjarna-

1) Hér er funið nær beil lína úr handritinu, og er sú eyða fyllt hér eptir gátu. 2) Sjá réttarbót Kristjáns konungs hins fyrsta frá 8. Júlí 1463 (Dipl. Isl. V, Nr. 334). Sbr. og Lönguréttarbót 26. Nóv. 1450 § 9 (Dipl. Isl. V, Nr. 55). 3) Á blaðið, sem þessi dómur endar á, er skrifað ýmislegt með hendi Vigfúsar sýslumanns á Kalastöðum Jónssonar — sem ekki hefir þó ritað dóminn á þessi blöð —, sumt út strykað og ill-lesandi, svo sem: „Hier kemur þu mier til jllz . . . þu uilltt ecki uera glaud uid mig kerling min . . .“ og síðan þetta, með hendi Vigfúsar:

„Anno 1566.

Nu af þui að menn uita ogiorla hvar kuntan muni þa skal leita fyrst um bringu og bringuteina þa um nara og nafla stad þa mun finnast fud nærri feigindreku. kann eg ecki seigia af henni meira.

1567.^a

sonar c. 1770 (= b) — Advocates Library, Edinb., 21, 7, 14 (FM. 64.). 4to með hendi síra Björns Haldórssonar í Sauðlausdal c. 1170 (= c). Afskrípt þar af með hendi Indriða revisors Einarssonar er í JSig. 454. 4to. Báðar þessar afskríptir (b, c) eru samkynja og hætta svo sem á sama stað. Skjal þetta er yngra en bréf frá 23. Júní 1508 (DI, VIII, Nr. 183) og ártalslaust bréf heimfært til 1508 eða síðar (DI, VIII, Nr. 222). Kaffinn úr þessari skrá um Ögur og Kirkjuból er prentaðr í VIII, Nr. 280, því að þá var sú afskrípt, sem hér er fylgt og kölluð er a, ekki fundin.

Huorninn Ögur  r komid vnder Bi rn Gudnason
og fleijre adrar Jarder.

 llu m maunnum sem þetta Brief si   dur he ra senda Þorolfur¹⁾ Augmundsson. Þorleifur  rn lffssoon. Olaffur Gudmundsson. [E vindur Gudmundsson.²⁾ Þorgautur Olaffsson. Steinm  dur Konradsson. Gudlaugur Jonsson. Snorre Helgason. Philippus Augmundsson. J n Helgason. Tristram Buason og Olaffur Jonsson kuediu Gudz og sijna kunnugt g r nde med þessu voru opnu Breffe. huad v r h ffum heirt oss  ldre menn fyrer oss tala og so h ffu v r og Breff og skilrijke lesed³⁾. v m tilgang og uppruna riettra arftaka odula⁴⁾ og h ffudb la og peninga þeirra er Bi rn Gudnason heffur  rft og tecid  fter f dur sinn Gudna B(onda) Jonsson (sem gud hanz s l n de) og huorsu huor j rd vnder hann fiell ad  rffdum og kaupe.

J firstu grein  gur j Jsafirde kom so vnder Gudna. þad  rffde first Sigurdur  fter f dur sinn Þ rd. þ  Þ rdijs  fter f dur sinn⁵⁾ Sigurd. þ  Gudne Oddsson  fter m dur sijna Þ rdijse. þ  Christijn  fter f dur sinn Gudna. þ  þeir br dur Ormur Jonsson og Pall J nsson  fter m dur sijna Christijnu. halft huor. keifte þ  Pall ad Br dur sijnum Orme halft  gur. og gaff vid As j Holttamannahrepp. er Solveig Bi rn dotter  tte.  nn  fter þad⁶⁾ er þaug voru a  inu r de Pall og Solveig þ  kom so ad hun giorde sitt Testamentum. [og gaff⁷⁾ sonum sijnum er hun atte vid greindum P le. J ne og Þorleiffe. þessa s mu j rd  gur. Skard   Skardsstr nd. Br dratungu j Biskupztungum.  r

1) lei r tt; Þorleifur, h vr. 2) [sl. b, c. 3) tilsied, b, c. 4) odala b, c. 5) sl. b. 6) þa, b. 7) [þ  gaf b, c.

greind Solveig hafði áður erfitt eftir systur sína Steinunne¹⁾ Björnsdóttur. huoriar firrgreindar jarðer þeim voru til dæmdar í prestasteffnu. aff iij heijðarligum kennemonnum og iij ærligum leikmonnum. með vorz naduga²⁾ og verduga³⁾ [H(erra) fódurz⁴⁾ Biskup Stephans samþycke. og þar til áðrar jarðer og lausagötz. sem⁵⁾ voru vjce.⁶⁾ þeirra vmbodzmanni til frialsra forræða. Enn þeim bræðrum Jone og Þorleiffe. sem firr greiner. til æfínligrar Eignar. Eftir þui sem greind Solveig hafði giörning vñ giört. og hennar TestamentisBreff⁷⁾ til hlýdde. Þá kom og so afftur að Ögur og Bræðratunga fiell vnder Pál. Eftir son hanz Jón.⁸⁾ Þá erfíðu þeir bræður Gudne og Ormur Bróður sinn Pál. Þá Björn Guðnason og hanz systur fódur sinn Gudna. og nu er Ögur komed vnder greindan Björn. að rettum lagaskiftum við hanz systur. sönnum guðz vilia og sancte Olaffz lögum ríettum.

Í annare grein Huammur í Huammsueit Er so vnder Björn kominn að⁹⁾ hann¹⁰⁾ atte fyrst. so vier vitum. Hus-tru Christijn Björnsdóttur. Þá keiffte hann að henne Asgeir Arnason og gaff fyrir halffu Audkulu í Suijnadal. Þá erfíðe Jón hann eftir Asgeir fódur sinn. Þá Gudne eftir Jón fódur sinn. Þá Björn Guðnason eftir fódur sinn.

Í þriðiu grein Kirkiuból í Valpíoffsdal er so til komed að það atte first so vær höfum Breff til síed Are Guðmundsson. og gaff það hálft dóttur sinne Oddfrijde til kaupz við Halldor Jonsson Bónda hennar. Enn hálft selde hann¹¹⁾ honum með samþycke sonar síns Guðmundar Arasonar. og tok við xxje í Alffadal og jördina¹²⁾ Vífíelzmýrar xviije. xj kugillde og iij hesta. Þá kom so að greindur Halldor gaff greindre Oddfrijde kúnnu sinne hálft Kirkiuból firir xje í Þorfinnstöðum. og xje í Graffargili og Tungu er fader hennar hafde henne áður heiman geffed. með hálftu Kirkiubóle. og atte greind Oddfrijdur þá allt Kirkiuból. þar eftir

1) b, c; Solveigu a. 2) nadugasta b, c. 3) verdugasta c. 4) [sl. b, c. 5) so, b; so at c. 6) xijce DI, VIII, 280. 7) Testamentum Bref b, c. 8) sl b, c. 9) sl. b, c. 10) b. v. b, c. 11) b, c; hun (!) a. 12) sl. b, c.

gaff greind Oddfrijdur þad syne sijnum Halldore Hakonar-syne. med vpplægie og samþycke dætra sinna. Jngibiargar Halldorzdottur og Bergliotar Halldorzdottur og so þeirra Bænda¹⁾ Þordar og Þorsteins med þeim skilmåla. ad greindur Halldor sonur hennar skyllde Æignast. xije j Kirkiuböle j hennar löggiæffer. þå Ærfðe Vigdijs²⁾ þad Æfter fœdur sinn Halldor³⁾. þå Christijn Gudnadotter Æfter dotturdottur sijna Vigdijse. þå Ormur og Gudne Æfter mœdur sijna Christijnu. þå keiffte þad halff Gudne ad Brodur sijnum Orme. og gaff vid Bæ a Sniofiallastrœnd. erfðe þad og nu Biorn effter fœdur sinn Gudna.

J fiordu grein Sijdumuli j Borgarfirde er so vnder kominn ad hann atte Helge Biarnarson og selde hann sira Sigurdi Jonssyni. [Enn sira Sigurdur gaff honum ij⁴⁾ jarder. er so heita Þorgautzstadir og Håffafell. huoriar Ær liggia j Sijdumula kirkiusökn. og þar til xxxije med so felldum frijðleika. xx mælnytu kugillde. vje j gangande fie. og vje j œdrum þarfligum⁵⁾ peningum. [so vird⁶⁾ 48 alner j huort hundrad⁷⁾ hier til skyllde sira Sigurdur suara kirkianne j Sijdumula j sijna jnnstædu mortalia⁸⁾ xxiiij(c) og iije j portio gamallt ædur Enn Helge tok vid. og þeirre⁹⁾ portio sem fallad haffdi¹⁰⁾ vppå þå xvj vetur. sem ædur nefndur Helge atte Sijdumula. og Reijknadest þad xc [j aullum peningum¹¹⁾. hier til gaff offtgreindur¹²⁾ Sira Sigurdur Þorbiorgu kinnu offtgreindz¹³⁾ Helga xc j aullum peningum fyrer sitt vpplag offtgreindrar jardar Sijdumula. þå Ærfðu þeir brædur Ormur og Gudne Sijdumulann¹⁴⁾ Æfter sira Sigurd brodur sinn. og nu Biorn halffan effter Gudna fœdur sinn.

Jfimtu grein¹⁵⁾ Drafflastader j Hniðskadal¹⁶⁾ komu so vnder Gudna. þå Ærfðe first Thumås Æfter Magnus Magnusson fœdur sinn. þå Christijn Gudnadotter Æfter Thumas dœtturson sinn. þå Gudne Jonsson Æfter mœdursijna Christijnu. þar¹⁷⁾

1) brædra b, c. 2) Halldorsdottir b. v. b, c. 3) sl. b, c 4) [gaf hann sjera Sigurdi þær (!) b, c 5) [gangande (!) b, c. 6) vid (!) b. 7) [sl. c 8) inntelia (!) b; inntekt c. 9) sw b, c. 10) hefur b, c. 11) [sl. b, c 12) -nefndur b, c. 13) -nefnds b, c. 14) Sijdumula b, c. 15) [fimta mata b, c. 16) Fnioskadal c. 17) þa b.

Effter síjdan gaff hann þá kinnu sinn. Þóru Bjornzdóttur. og nu heyr þeir henne til.

hofum værgrein og¹⁾ skýring a gíort huorsu þaug odul og höfudböl hafa falled og til komid. sem Bjorn hefur²⁾ effter sinn födur Erffdt og skal lögum firir suara sinna vegna og modur sinnar Þoru Bjornzdóttur og þó hier sie ecke so sierhuor smá jörd jnnsett med síjnu nafne. sem vnder huoria liggur. þá Er það vnder Einn skilning og hinar stærre. þui vær vitum Bjorn þær Einar jarder haffa Effter sinn födur teid. ad Breff og skilrijke [fyrer liggia³⁾].

J vj grein vilium vær og aller firrskriffader menn vit-añligt gíora⁴⁾ gödum monnum. huad vær vitum huorsu Bjorn Gudnason er ad kominn ødrum þeim götzum. sem hann helldur, sem er Nupur i Dýrafirde. og þær jarder adrar Er þar til liggia. J firstu atte Gudmundur Bonde Arason Nup. Nu Effter síjdan var henn dæmdur Jðne Bðnda Bjornssyne vegna kinnu hanz hustru Christjnar Sumarlidadóttur j sekter og sakferle. med alogum og peningum Oluffar Aradóttur módur ðdurgreindrar Christjnar. huor ed voru vce. Er greindur Gudmundur aanglea greip og hieilt langa tjma. so greind Oluff fieck þa alldri afftur. sem gödra manna Breff til hlýða. Enn Effter Jðn Bjornsson frá fallenn þá settest Bjorn Gudnason j peninga og ønduge. og lýste sig lögarrfa effter offtgreindañ Jðn Bjornsson til allra þeirra peninga Er hann haffde att. So og lagde Bjorn lög og döm fyrer allañ firrskriffadañ arff og peninga. Effter þrattskriffadan Jon Bjornsson sem Breff þar vm gíorst vtuijsar. Effter það geingu þaug til helmingaskiffes a aullum peningum greind Chriřtjñ Sumarlidadotter og Bjorn Gudnason Effter þui sem þaug höffdu ðdur sitt helmingafielag til lagt. Jon B(onde) Bjornsson og hustru Christjñ S(umarlida)d(otter). Reijknudust og skrifudust þa so peningar j sundur ad J annañ helminginn voru þær jarder lagdar sem lau vt fyrer Sliettanese. og krijngum Arnarfíord. iij jarder j Arnarfíardardolum. og Eín nordur a Strøndum. J annañ helm-

1) [sl. b, c. 2) b, v. b, c; sl. a. 3) [liggia fyrir c (og hættir hér).

4) Hér dettr líka botninn úr b

inginn töldust þær jarder. sem lðu j Dyrafirde a Ingialldz-sande. j Onundarfirde og Arnarfiardardölum. Baud þá tjtjtgreindur Biorn Gudnason hustru Christjnu kiösa. huorn helminginn sem hun villde helldur hafa. Enn hun kiöre j krijngum Arnarfjörð og Sliettanes. Enn Biorn skyllde haffa (Enn nirdra. Vitum vær og aunguan') fir haffa jnn settst. og lög og döm haffa fyrer lagt. arff og peninga effter tjttskriffadan Jön Biornsson Enn Biorn Gudnason. so og vitum vær aunguan nær standa hanz arffe. ad vorre skinseme. Effter riettum Gudz lögum og landsins. helldur Enn greindañ Biorn Gudnason. sisturson skilgetinn. aff samfedra og skilfeinginne möður kominn huor ad heiman var geffiñ vr födurgarde. sijnum Erligum Bönda Gudna Jonssyne. keiffi og fest Effter lögligar lýsingar. ad ráde og samþycke hennar födur og Gifftingarmannz. Biarnar Bönda Þorleiffssonar. hallded sijdañ med sinn Bonda Erliga og dygdarliga tru. sem döndikuinnu heyrer og Ber. so alldri heffur fölske edur tuijmæle á komid.

Item medkennunst vær ad vær höffum sied og yfferlesid opid Breff H(erra) Stephānz med gudz nad Biskupz j Skáhlholte med hanz heilu ösköddudu hänganda jnnsigle. huort ed so hlýder ad hann heffur vnt Byrne Gudnasyne til fullrar Eignar allt það tilkall og taksetning. er hann haffde og hafft haffde ádur til greindz gardz Nupz vppá H(eilagrar) kirkiu vegna. med þeim skilmála. og (er) j allañ máta. hanz Breff so hlýdanda ord fyrer ord. sem þesse skrá jnne helldur Er hier er med fest. og þui kunnum vier Ecke annad ad sið og Betur ad vita fyrer allar þessar greiner Enn greindur Biorn sie vel ad þessum garde kominn²).

50.

27. Oktober 1511. í Nýja-Kaupangi.

ALBRECHT VAN Goch og tveir menn aðrir fá leyfi af Hans konungi til að flytja út úr ríkinu og til Hamborgar kjöt,

1) leiðrétt; aungum, hdr. 2) Skrá þessi endar svo ofarlega á blaði, ódagsett og ártalslaus.

smjör, ál og annan varnað, en lofa því, þegar þessi varningr sé kominn til Hamborgar, að láta hann fara í þau skip, sem ganga eigi til Íslands og Sancti Jacobs lands, svo að þær verði eigi til nytja óvinum ríkisins.

Danske Magazin IV, II, 292 (eptir gamalli bréfabók úr tíð Kristjáns konungs fyrsta og Hans konungs). — Kjöbenhavns Diplomatarium IV, 323.

Albreth van Goch. Ariild Hake och Hans Holm finge breff. swa thee mwe nw lade vdføre her aff rüiget oc indt till Hamborg kiødt. smør. aall oc andre ware. oc haffwe the loffuit myn herre. at nær same ware komne till Hamborg. thaa skulle thee indkomme paa thee skiib. som løbe till Ysslandt oc sancti Jacops landt oc ther met bortføres. swa thee ey komme myn herres og riigens fiender till gode.

Datum in castro Nyköpinge vigilia sanctorum Simonis et Jude apostolorum anno et cetera mdxj.

51.

9. Marts 1513.

í Óðinsvé.

BRÉF Kristjáns konungs II. til Esge Bilde, embættismanns á Kaupmannahafnarhöll, um að gera við skipið *Hamburgermand* og útvega skipstjóra á það, en það á að fara til Íslands.

Dipl. Norv. XVIII, Nr. 223 (eptir frumriti á pappír í Ríkisskjalasafni Dana).

Oss elskelige Esgj Billæ Embesmand paa
Köbinghaffn¹⁾

Christiernn met gvdz nade wtworldt konnge tiill Danmareck oc Suerige rett arffuinge et cetera.

Wor gunst tillforne Bethæ wii teg att tw skicker en skyper tiill wortt skyb Hambwrgerlandh oc lad fægæ paa thet hwadt som ther fattis swo thet er aldielis redæ nar wii tiidt kommyndis worder Thet skall wortt æryndt indtill Ysselandt som oss elske Hanss Randzow wor Hoffzinger teg

1) Utanaskript bréfsins.

wnderwissæ kan Ther forlader wii oss wesseligen till befalindis teg gud Scriiffuett wdj Otenss Otensdagen effter dominicam letare Ar etc. mdxiiij wnder wortt signet.

52. [25. Apríl 1513. í Kaupmannahöfn].

KRISTJÁN konungr II. staðfestir bréf Hans konungs (frá 21. Janúar 1505, þar sem Vigfúsi Erlendssyni er veitt Skóga og Merklén).

AM. 191. 4to bls. 16 (bréfabók Jóns Hallssonar og Hólmfríðar Erlendsdóttur í frömríti á skinni). — 21. Janúar 1505 (DI, VII, Nr. 685) veitir Hans Konungr Vigfúsi Erlendssyni Skóga og Merklén upp á lífstíð, og hefir það líklega verið látið duga meðan Hans konungr lifði, en hann lézt 20. Febr. 1513. En 25. Apríl s. á. (1513) fær Vigfús bréf af Kristjáni konungi II. fyrir lögmannsdæmi syðra og eystra, og er þá líklegt, að hann hafi um leið feingið staðfesting uppá Skóga og Merklén. Sbr. VIII, 343.

Vij kristiern med gudz nad riett erfingi til nøregis rik-
es utt uald konung til danmark og suiarikis hertugi utt j
slesuik holsten stormaren og dittmaskin greifi j oldenborg
og delminhorst giore alle uiturligt ad uij af uorre sonder-
lige gunst og nad haffe stadfest og fullburdugt og med þetta
uortt opit bref stadfester og fullburdi þetta uors kæri herra
favdvrs bref sem þetta uortt bref er uid heingt uid fulla
magt ad blifa utt j alle sini ord puncta og articule epter
pui sem það ine helldur og¹⁾

53. 20. Apríl 1514. í Víðidalstungu.

VITNISBURÐR tveggja manna um fjárpíntingar Gottskalks biskups á Hólum við Jón Sigmundsson og Björgu Þorvaldsdóttur, um lögmæti hjónabands þeirra og um ofrikisverk Einars Oddssonar við Jón Sigmundsson.

1) Niðrlag vantar.

AM. Apogr. 3969 með hendi Páls Hákonarsonar eptir transskripti á skinni frá 11. Aug. 1592. — Syrpa Guðbrands biskups (= 5). — AM. Apogr. 3882 með hendi Árna Magnússonar eptir transskripti frá 21. Febr. 1590

[A mote viliugum vtlatum Jons og biargar a hole og
bessastodum.¹⁾

Þad giorum vid Jon Bardarson og Þorkiell Olafsson godum monnum viturligt med þessu ockru opnu brefi ad vid²⁾ vitum fyrer full sannindi ad Jon Sigmundsson og hans eigin hustru Biorg Þorualldzdatter hafa latid ute vid Biskup Gottskalk ij. hundrud hundrada j jordum og lausafie. Lystu fyrrnefnd hion Jon og Biorg ad þessa peninga lietu þau ute naudig og hier [a ofan³⁾ vard Jon ad sveria bokareid ad giallda ut alla þessa peninga á næsta áre epter. og vera þar med Biskupe Goskalk hollur og trur utañ landz og inn-ann⁴⁾. vitum vid og ad Jon hefur mist miklu flejre garda og lausafie fyrer Biskupi Gottskalk og hañs [med⁵⁾ fylgiorum prestum og leikmonnum. sem er jordin Nupur. Kviar. Herriðarstader⁶⁾. Bessastader. Holl. Þverð. [Suo og vitum vid fyrer full sannindi. ad greindur Jon Sijgmundsson hefur sina kvinnu Biorgu Þorualldzdottur feingid med heilagrar kirkiu laugmáli xiettu. Suo ei sidur vitum vid fyrer full sannindi. ad Einar Oddsson og hans menn toku Jon Sigmundsson til fanga. fyrer aungvar saker. særdu hann. slogu og lemstrudu. hier til helldur Einar Oddsson og hefur⁷⁾ halldid med fullu ofrike og ofurmackt tittnefndan Jon Sijgmundsson ut af sina garda. sem finnbogi Jonsson laugmann nordann og vestann a Islandi hefur honum med laugriettumanna domi til sagt⁸⁾. Og til sanninda hier um setium vid fyrrnefnder menn ockar jnsigli fyrer þetta vitnisburðarbref er giort (var) j Tungu j Vjydudal fimtudaginn j paskaviku um vorid. Arum epter gudz burd M. D og fiortan ár.

1) [b 2) sl. 3969. 3) [ofan á 3882. 4) [sl. b. 5) [sl. b. 6) AM. vill breyta því í Heriðarstader. 7) sl. 3969. 8) [sl. b.

*54.

22. Maí 1515.

á Staðarhóll.

Dómr útnefndr af Birni bónda Þorleifssyni og Ögmundi Tyrfingssyni — og samþyktr af Ólafi bónda Guðmundssyni kongs umboðsmanni milli Gilsfjarðar og Gljúfrár — um ákæru nefnds Björns til greinds Ögmundar út af arf eptir Pétur Jónsson bróður Sigríðar konu Ögmundar, en Björn reiknaði Páli Jónssyni mági (teingdaföður) sínum arf-inn eptir Pétur Jónsson bróðurson sinn.

AM. Apogr. 5898 með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna „Ex originali“. „Brefed er á kalfskinn. með sex þunnsiglum og sjöunda lausum þveing“. — Bréf þetta er áður prentað í DI, VIII, Nr. 315 með ártali 1512, því að eptir afskrípt bréfsins má bæði lesa ártalið 1512 og 1515; enaf öðrum bréfum, sem fram eru komin, er að ráða að ártalið eigi að lesast 1515, en ekki 1512. Í sumum bréfabókum er og ártal þessa dóms réttléga sett 1515, svo sem í ÍBfel. Khd. 67. 4to bl. 70—71 og MSteph. 60. 4to bl. 26, hvorttveggja með hendi síra Eyjólfis Jónssonar á Völlum (d. 1745). Ennfremr í ágripi einu svo láatandi, sem tekið er upp í „Nockur andsuor a mote þeim sem ættleiddum monnum vilia fra Erfdum hrinda. M(agnusar) B(iörns) S(onar)“: „Ættleidsludomur 1515.

Jtem 15015 (!) dæmdist Sygrídi Jonsdóttur ættleiddri kinnu Augmundar Tyrfingssonar allur arfur epter Pietur Jonsson Broður sinn. Enn Pal Jonsson skilgetinn fodur Broður fra þeim arfe“. (Landsbókasafn 63. 4to bl. 87b, skr. c. 1640). Hins vegar stendr ártalið 1525 ranglega í gamalli skjalabók frá c. 1600 í AM. 234. 4to.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia ædur heyra senda stulli þordarson. sigurdr narfason. gudmundr finzson. þorolfr augmundson. asmundr klemensson og eyuindr gudmundson kuediu guds og sina kunnigt giðrandi ath æ fóstð-daginn næsta fyrer gangdagauiku um uorit') þa lidit uar fra hingat burdi uors herra ihesu christi M. d. og. xu. ar i huamme i huamsueit uorum uær i dom nefnder af ærligum monnum birne bonda polleifssyni og augmundi tyrfingsyni ath skoda og ransaka og fullnadardom æ ath leggja huorth su akæra skyldi nockra makt hafa æda ðngua er biorn bondi polleifson kærði þar til augmundar tyrfingsonar. ath hann hefði eignath sigríði jonsdottr eiginkono sinne arf og audæfi. goz og peninga. laund og lausa aura epter petr heiten jonson brodr sigridar jonsdottur. j sezt. lög og dom

1) þ. e. 11. Maí 1515.

fyrir lagt allan fyrsagdan arf. enn biorn bondi polleifson kalladi pal jonson mag sinn til þess arfs komenn uera ept-
er petr heiten jonson brodrson sinn. toku þessir fyrrnefnder menn. biorn polleifson og augmundr týrfingson höndom saman oss fyrrgreindum domsmönnum hia uerondum með þeim skilmála at þeir skýlðu hafa þat og halda og aldre upp á tala huor um sig sem þesser fyrr nefnder domsmenn dæmdu þeirra í millum um þetta mal. Jtem í fýstu grein dæmdum uær underlagit laugligt í allañ mata og greindan biorn bonda polleifson löglegan suarsmann og soknar fyrr nefnz páls jonssonar mags sins epter þui sem þat umbodsbref utuisar sem ædrgreindr biorn bondi polleifson las þar fyrir oss. Jtem kom þar fram uitnisburdabref helga gíslasonar með hans heilu og oskóddu hanganda jnsigle at hann uar þar nær staddr at sera jon heiten jonsson afrleiddi sigridi jonsdottr. dottr sína. epter þui sem bok gerir rad fyrir páli jonssyni hia uerandi og ollum arfi undan sier iatandi. Jtem kom þar fram uitnisburdabref jons gudmundszonar huert er suo inne hiełt at hann uar þar hia at sera jon jonson arfleiddi sigridi jonsdottr dottur sína epter lógum. Í þridiu grein kom fram suo latandi uitnisburdr sýgnýiar jonsdottr ath hun hefði hia uerit fyrrsagdre arfleidingu. Suo og eigi sidr kom þar fram opit bref páls jonssonar með heilu og oskóddo hangandi hans jnsigle ath hann meðkenn-
(i)zt ath hann hafi ollum arfi undan sier iatath þeim sem hann stod til epter sera jon jonson brodr sinn með þeim skilmála. ath sigridr jonsdotter dotter síra jons skýłłi til þess arfs leidazt. enn eingi hans börn onnr. suo meðkenn-
izt og optnefndr pall jonson í þessu sinu brefi at þrattskrifadr síra jon jonson hefði arfleitt sigridi dottur sína epter lógum. Suo og meðkenezt optnefndr biorn polleifson með sinu brefi og jnsigle ath (hann) uar hia at greindr pall jonson gaf ut allan fyrrskrifadan uitnisburd ord epter ord. enn titthnefndr biorn bondi polleifsson uændizt þui at pall jonson magr sinn geingi ecki uid fyrrskrifudum gerningi. nu saker þess at greindr biorn bondi polleifson uændizt óngum þeim uitnum at oss virtizt hrinda mega brefum greindz aug-

mundar. þui dæmdum uær fyrr nefnder domsmenn með fullu doms atkuæði þratnefnda sigríði jonsdóttur löglega arfleidda og rettað erfingia peturs heitens jónssonar broðr síns. suo framt sem helgi og jón oc sýgný sueria fullan bokareid epter sinum framburði oc aunnr tvö uitni þessum jafnhæ j sinum framburði. en greindan augmund týrfingson lauglegan halldzmann allra peninga sagdrar sigrídardar kúinnu sinnar. Skulu uitnin suarit hafa hith sídazta ath michaelsmesso i haust at kemr. og augmund skýlldugað ath gera birne bonda bod suo longo fyrir eídatokuna at hann meigi til koma ef hann uill. enn ef tittnefndum augmundi fallazt uitnin. þa dæmdum uær hann loglega mega i sitia. hafa og hallda þenna arf þar til hann er með löglegum domi af honum sottr. samþýcti þenna uorn dom olafr bondi gudmundzson sem þá hafði kongs umbod milli gílsfiardar og gliufrar og setti sitt insigle með fyrnefndra domsmanna jnsiglum fyrir þetta domsbref skrifat æ stadarholi i saurbæ. þríudaginn fyrir huitasunnu a sama are sem fyrr seiger.

55.

3. Apríl 1520.

í Rómaborg.

LEO páfi hinn tíundi býðr biskupum í Osló, Hamri, Skálholti, á Hólum og í Færeyjum, að sjá svo um, að það fé, sem lagt sé úr þeirra biskupsdæmum til byggingar Pétrskirkjunnar í Rómaborg, verði sent til erkibiskupsins í Niðarósi, er koma muni því til Johannes Angelus Arcimbolds sendimanns páfans í þýðversku landi.

Dipl. Norv. VI, Nr. 675 (eptir skjalasafni á pafagarði).

a. Leo papa x venerabili fratri Andree episcopo Anselensi. Venerabilis frater salutem et apostolicam benedictionem. Ex literis dilecti filij Joannis Angeli Arcimboldi indulgentiarum pro fabrica Sancti Petri de Vrbe nuntij et commissarij per nos deputati didicimus nonnullas pecuniarum et aliorum bonorum summas ad dictam fabricam occasione predictarum indulgentiarum spectantes jn diocesi tua

existere nos igitur indemnitati dicte fabrice consulere volentes fraternitati tue in virtute sancte obedientie ac censuris et penis per alias nostras contra retinentes occupantes et impediētes bona huiusmodi inflictiis requirimus quatinus omni exceptione remota ac quocunque impedimento illato seu inferendo minime attento dictas pecunias et bona ad manus venerabilis fratris nostri archiepiscopi Nidrosiensis dirigas qui illa in Germaniam juxta commissionem nostram transmittet. Datum Rome die 3 Aprilis 1520 pontificatus nostri anno 8°.

b. In simili forma scribatur venerabili fratri Magno episcopo Hamarensi. Item episcopis Stephano Scalotensi et [Gotscalensi¹⁾] et Hilario Pherensi vt transmittant pecunias et bona ad manus prefati archiepiscopi uel ab eo deputandorum. Datum Rome 3 Aprilis 1520 anno octauo.

56.

17. Janúar 1522.

í Miklagarði.

TVEIR prestar og tveir leikmenn transskribera máldaga Miklagarðskirkju í Eyjafirði eptir máldagabók Ólafs biskups Rögnvaldssonar.

AM. Fasc. XLV, 12, frumrit á skinni. Af 4 innsiglum er 1 fyrir. — Afskript MSteph. 27. 4to bls. 517—518 með hendi Jóns sýslumanns Jakobssonar (d. 1808).

Þat gjörvm vier jon prestur arason og hallur prestur asgrimsson. magnus arnason og magnus bjornson godvm²⁾ monnum kvnigt med þessv uoro opnv brefe at vær savm og yfer lasvm gamalt registrum heilagrar hola domkirkiv suo latande ord effter ord sem hier med skrifat stendvr.

Þetta fylger jorðvne j myklagarde þverardalr heim at lambæ badv meigen skogvr j lündz land j hnioskadal rædvrgardstadvr fyrir ofan en kidzæ fyrir vtan skogur j nvpvfelz lande skogvr j biarkar lande rædvrgil fyrir vtan og svnnan. þessar jtolor sagde ornolfvr j þverardal af modrvvoll-

1) [a: Gotscaleo Olensi, en er strykað út og svo ritað: Roiscaldensi. 2) tvískrifað í frbr.

vm halfan þridia tog yxna manadar reckstvr aasavd fra þveræ j oxnadal en þar fyrir skvlv þeir halda vppe garde fyrir nedan og selfor j divpadal a holmsel fra hlidarhaga¹⁾ teigur j oxnadal ofan fra lvrasteine millvm tveggia gardstada er og sagdur vii folalda reckstvr j vaskaravxl sagde rvste vtan ef ad myklagardur atte allar slægivr j hrvthaga. þetta sama bar sira semingur af savrbæ at fader sinn magnus hefde lied j byrt slægivr vr hrvthaga þa hann bio j myklagarde og hefde eingen at fyndet. Þessar jtavlv sagde ornolfur þordarson at myklagardur ætte j oxnafelzjord tvo xij fedminga med torfskurd arliga.²⁾

Og til sanninda hier vm setvm vier fyrr skrifader menn vor jnsigle fyrir þetta bref er skrifat uar j myklagarde j eyafirde fostvdagen næstañ efter geisladag arum efter gvdz bvrð M^o d. xx og ii ar.

57.

30. Janúar 1522.

i Krossadal.

TESTAMENTISBRÉF Eyjólf's bónda Gíslasonar.

AM. Apogr. 1127 „Ex orig. fra Haga & Bardaströnd. accuratisime“. Arni skýrir frá um innsigli.

In nomine domini amen.

Saker þess at eingi daudligur maður ma sier nõckurn ðruggleik setia um leingd sinna lifdaga med þui at daudinn sem ðllum er uis. enn þo j annari grein ecki ouisara enn þat hue nær hann skal at hondum koma. kemur hann þa optsinnis er minzt uarer huar fyrir kristins mannz ahygia ætti iafnan yfer at uaka at hann uæri alldri uarbuinn uid nær sem gud krefur hann andarinnar. þui giore eg eyjólf gíslason heill at uiti og samuizku enn nockud krankur j likama þessar siduztu skipaner fyrir mier og so fellt mitt testamentum sem hier seiger.

In primis at eg gef mic allan og mina synduga sal upp a nad og myskunn almattigs guds treystandi sa er mic leysti med sinu banablodi. undan ouinarins ualldi mun eigi sinne uægd fra mier snua j mine naudsyn. þar næst gef ec

1) Svo, og er rétt. 2) Sjá Dipl. Isl. bls. 351.

mic under traust og uerdleika blezadrar guds modur marie og hins heilaga peturs postula og allra guds heilagra manna. og bæna fullting almenniligrar guds kristni. þar með kys ec minum molldliga likama legstad í selardal. gefandi kirki- unne þar teinæring með tueimur streingium og ollum reid- skap. Ítem prestinum sira íone íuarssyni gef eg stack minn hinn síða fyrir sína þionustu. Ítem fataekum t(u)au hundrud. so og skipa eg og gef at fataekur maður fæðiz í haga um íolaföstu og frá níuuíkna föstu til huitasunnu suo leingi sem mín börn og níðiar hallda gáðinn. elliengi broður minum hest minn hinn moalotta. Ítem a eg at luka herra aug- mundi fim kugillði og leigurnar up a fim ár. halfa þríðiu uod uadmals. uætt fiska og þreuetran saud. þar með fæ ec honum tuær skeider litlar. eitt nobil og tuð rins gulliðe. Suo og meðkennunzt eg at ec hefi gollðit og sellt í sinn mala helgu þorleifsdottur íðrdina haga. hefer hon þó ekki fullt fyrir þá peninga sem ec hefi logat fyrir henni. hie með gef ec henni at auk þess sem ec hefi adr gefit allt þat sem eg ma með lögum gefa. gef ec íon íonsson kuittan um allt þat er hann hefer uit mic brotligur orðit leyniliga og opinberliga og so alla mína undermenn. þar með gef ec hallda skulason kuittan um öll ockur skipti og so bíð eg at hann gefi mic. r eg um bíðiandi þacksamliga og ast- samliga mína frændur erfingia og uine. at fyrir allra uora saluhialp lati þeir þetta mitt testamentum fullgioraz utan allt hindur og talman epter þui huert sem eg hefi rad fyrir giort. Bíð ec auðmiuklega huern mann mler at fyrirgefa þat er eg hefi uid þá brotíð til orða eða werka. so hit sama uil eg gíarna huerium manni fyrirgefa þeim sem uit mic hefer misgiort. og þess með allri auðmykt bíðiandi. at menn seu mín syndugs eigi ómínnuger í sínum bænum.

uoru þesser gíorningsuottar sira íon íuarsson og elli-
ur gíslason.

Skal þetta mitt testamentum standa obrígduligt í öllum
sínum greinum og articulis.

Og til sanínda her um setta ec mitt ínsígle með adur
nefndra manna ínsíglum fyrir þetta bref skrifað í krossadal

fímtudagin næsta fyrir purificacio sancte marie uirginis. þá er lidit uar fra hingatburd uors herra ihsu christi M. d. xx og ij ár.

58.

12. Febrúar 1522.

á Ökrum.

VITNISBURÐR þriggja manna um viðskipti þeirra á Sveinstöðum Gríms lögmanns Jónssonar og sira Jóns Arasonar og þeirra selskaps af einni álfa, en af annari álfa Teits Þorleifssonar og hans manna, þegar Árni Bessason var sleginn í hel.

AM. Apogr. 5602 „Ex originali“ á kálfskinni með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna.

Suo felldan uitnesburd berum uær jon helgason. sugurdr jonsson og þorkell sugurdzson. ad uær uorum á þui sama þingi sem grimur jonsson laugmann nordan og uestan á jslandi sette i sueinstada landi. ed sagt uar. faustudagin næstañ epter palmsesso') og setti þar grid og frid allra manna i mille epter þui sem ueniuligt er. og baud sig til ad giora huerium manni laug og riett. þui þau bod konu heíman af þingstadnum sueinstaudum fra teite þorleifssýne ad (hann) uildi huorke þola doma ne stefnur. og þeir skýllði alldre mannsлагalaust skilia ef þeir ridi heim. og þvi setti adurnefndur logmadur þar þing sem þa var hann kominn i adur greindum stad. suo sem eitt aurskot eda tuð i þurt fra tungardenum á sueinstaudum. og nefndi þar dom. en teitur þorleifsson med sinn selskap og fylgiara reid þa heíman frá sueinstaudum med attatigi manna eda fleire med týgiad folk og uppdragnum vopnum. og þangad sem fyrir stodu sira jon arason og grimur jonsson lögmann med sinn selskap i þeim sama stad sem hann hafði adr þingid sett. baud grimur jonsson þa en uppa nytt lög og dom fyrir sig og alla þa er i hans selskap uoro og fyrirbaud hverir

1) þ. e. 31. Janúar.

um manni að uekja á sér eða þeim uig ne uaðræði. og hann væri þar kominn til laga en ecki til slaga. en teitur Þorleifsson taladi þá suo felldum ordum. að þar skyldi hvorke domar ne stefnur fram ganga og aunguar lagasokner adrar. og skipadi þeim selskap sem honum fylgdi. bæði að slá og stinga og hier með sotti hann allra mest sialfur að giora hvortueggja slá og stinga. og epter þessa hans skipan hiuggu hans menn og stungu upp á fyr greindan selskap. og suo þeir menn fleire sem þeim veittu þar stýrk og lid til. suo að í þessu þeirra adhlaupi slogu þeir j hel árna heitin bessason en særdu. x. menn eða fleire og lemstrudu marga bæði með grioti og uopnum. suo og saum uær fyrnefnder menn og uissvm fyrir full sannendi að þratt nefndur grimur jonsson laugmann skaut alldre á þui þingi fyrir en hann sialfur og hans menn voro bæði slegner og særder. og ecki hieillt síra jon arason þá teite Þorleifssyne er optnefnder grimur skaut af sinum boga og ecki skaut hann nema þat eitt skot á þui þingi. en þat uissum uær ecki huar þat kom á. suo oc sáum uær upp á og uissum sannliga. að þeir menn sem í þann selskap uoro sem teite Þorleifssyni fylgdu. baru þar fýst j á þeim fundi og slögu fýst með grioti en síðan með vopnum. og hier epter uilium uær sueria nær sem þurfa þickier. Ok til sanenda hier um settum uær fyrnefnder menn uor jncigle fyrir þetta uitnesburðarbrief er giort uar á aukrum j blaunduhljóð j skagafirði. midvikudagin næstan epter uedasti et amandi. arum epter gudz burd m. d. xx. og ij. ár.

59.

1. Marts 1522.

á Hólum.

Jóns prestur Finnbogason officialis Hóladómkirkju stefnir Teiti Þorleifssyni og hans fylgjurum til Mælifells 28. Marts fyrir síra Nikulás Vilhjálmsson til afbatanar og lausnar fyrir högg og slög á Sveinssstöðum, en þrjózkist, þeir setr hann þeim þrjár áminningar og fylgir hverri fimt, og vilji þeir eigi

hlýðnast að þessum áminningum liðnum, þá setr hann þá í fullkomið forboð, þar til er þeir ganga til hlýðni.

Bisk. Hol. III, 7, frumrit á skinni. Innsiglið er dottið frá Bréfið er ill-læst á stórum köflum, því að lýsi virðist einhvern tíma hafa helzt ofan yfir það (úr lampa).

Þat giore eg jon prestur finbogason officialis holadomkirkiu godum monnum kunnigt med þessu minu opnu brefue at fyrir mig kom heidarligur mann sira jon arason. kærði og klagade fyrir mier at domkirkiunnar pionuztumann og sinn arne heiten bessason hefði uerit j hel slegin og sira nichulas uilhialnisson og sira olafur hialltason hefði slegner uerit med griote og x eda fleire adrer domkirkiunnar pionuztumenn uoru særder þa þeir uoro j domkirkiunnar erindum. voru uitne um boren fyrir mier af tueimur prestum og xij skynsaumum monnum at allar þessar fyrr greindar saker hefði giört teitur þorleifsson og hans medfylgiarar sem er skule gudmundzson. þormodur arason. gisle jonsson. þorgrimur gudmundzson. jon grimsson. jon halldorsson. semingur olafsson. arngrimur liotzson. hafliði iuarsson. asgrimur ionsson. eirekur oddason. petur oddason. jon sigmundzson. eýolfur halldorsson og philpus gislason med fleirum audrum þeirra fylgiurum sem greindar saker giordu. Þui fyrir þessar saker bodar eg og stefner teite þorleifssýne og audrum þessum adur greindum hans medfylgiorum til mælefellz j skagafiord favstvdaginn næst epter annunciacio beate marie uirginis nu næst komande fyrir minn logligan vmbodzmann sira nichulas vilhialmsson at giora þar sina afbatan eda taka logliga lausn fyrir adur greindar saker. Enn ef þeir uilia þrioskazst og ei hallda þetta mitt bod þa giore eg þeim þriar logligar áminningar til leidriettu epter kirkiunnar logum og fimt j hueria áminning. Vili þeir ei til hlydne ganga at vmlidnum þessum áminningvm. vm fyr sagdar saker þa set eg alla þessa fyrr skrifada menn ut af gudz pionuzto og aullvm kirkiunnar sacramentis og samneyte kristinna manna j fullkomit forbod suo leingi og þar til þeir giora logliga afsakan eda yferbot adur greindra

saka. byð eg yður sira Þorleifur íonsson at lesa þetta bref fyrir adur greindum monnum suo hǫtti at þeir megi uel heyra ef þeir vilja. Og til sannenda hier vm set^a eg officialatus insigle fyrir þetta bref er skrifat uar á holum 1 hialltadal laugardaginn næstan fyrir translacionem johannis episcopi. anno domini M^o d^o xx^o secundo.

60.

5. Marts 1522.

í Björgvin.

FINNBØGI Einarsson og Pétur Pálsson prestar Hólabiskupsdæmis votta, að þeir hafi séð umboðsbréf Þrandheimskapiula, þar sem Ögmundi biskupi í Skálholti er falið alt umboð yfir Hólabiskupsdæmi, og samþykkja þeir það, og lofa Ögmundi biskupi hlýðni.

MSteph. 27. 4to bls. 11—12 með hendi Benedikts lögmanns Þorsteinssonar c. 1720. — Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavík-Jóns „Ur Brefa Bok Biskups Ögmundar“.

Uñ umbod Holakirkíu Anno M^o. D^o. xxi^o.

Það georum uier finnboge Einarsson og Petur Pálsson prestar Holabiskupsdæmis godum monnum kunnugt með þessu ockru opnu brefe ad uier hofum sed og yferlesed oped umbodzbref með heilu og oskoddudu innsigle sancte Olafs og Þrandheimscapitula innsigle er so hliodar á¹⁾ medal annara orða. ad aller capitulabrædur. i Þrandheime er(u). bida. bidia og bebefala verdug fodur i gude Augmund i Skálholte fullmeztugt umbod Holakirkíu bæde til andlegra hluta og ueralldlegra sem bref þar uñ gert utar mejr utvijsar. huert umbod ad uier hillum. stirkium og sampickium h(eilagarar)¹⁾ Hóla kirkíu vegna. so og uilium vier²⁾ uera hejruger og hlyduger firr grejndum herra Augmund það vid eruñ menn til og hann vill ockur til seigia uppa Holakirkíu gagn og besta. Og til sannenda hier uñ festum vid ockar innsigle fyrer þetta sampiktarbref skrifad i Beren þridia nonas dag Martij Manadar.

1) b. v. 62. 2) vid 62.

61.

9. Marts 1522. í Kaupmannahöfn.

KRISTJÁN konungr annar bannar mönnum á Íslandi að verzla við nokkra útlendinga fyrri en þeir hafi greitt konungs umboðsmanni þar í landi 20 gyllini, sem þeir eru vanir að borga árlega og eru skyldugir til.

AM. 191. 4to bls. 41—42, bréfabók Jóns skálds Hallssonar, rituð samtíða á skinni. — AM. Apogr. 5529.

Bref kong kristiern.

Víj kristiern med guds nad dæmmerkis. noreges. sua-rikis. vendes og gotes kong. hertugi ut j slesuik. j holsten. stormaren og j ditmasken. greiffi j oldenborg og delmenhorst heilsum yður alle oss elskulige biskupar. prelatar. a-botar. prestar. knaber. bændur og meinige almugi sem byggja og bua upp á uort og noregs krunu land jsland kærliga med gud og sancte olaf kong. Víj bidie og bida yður alle samt og huor sierdeilis ad j hier efter enti kaupslagit med nockurre utlenzke ente þyzke edur eingelske edur andre fyr en þeir hafa adur gifid og forneygid uor vmbodszmann þar upp á landit. xx. uigti gyllene sem þeir oss arliga plaga og plygtuger eru ad gefa upp á uorra uegna og nær þeir suodan toll ut gefit hafa og til goda reidu forneygt hafa þa megi þier sidan kaupa og selia med þeim obíshindrader. þar rettid yður alþingis epter og latid það aungua leidis annars uera.

Gifid upp á uort slot kaupenhavn sunnudagen inuocauit. arum epter gndz burd M. d. xx. og ij ar. under uort signet.

62.

21. Apríl 1522.

á Ketilsstöðum.

1. Maí 1523.

á Vallanesi.

BJARNI Erlendsson fær með samþykki og upplagi Guðríðar Þorsteinsdóttur konu sinnar síra Jóni Markússyni til fullrar eignar jörðina Fjörð í Seyðarfirði, en síra Jón leggur á mót Eiríksstaði á Jökulsdal og kvittar Bjarna um rekahald Er-

lends föður hans fyrir Ketilsstaðakirkju og Bjarna sjálfan um söngkaupsgjald af Steinsvaðskirkju um tólf ár fyrrum, er sira Jón var þar þingaprestur.

AM. Apogr. 4302, eptir frumriti á kálfskinni „fra Petre Asmunds-syne á Ketilsstöðum á Völlum í Fljotzdalsherde“, og er afskriptin staðfest í Skálholti 15. Mars 1708 af Magnúsi Markússyni, Snorra Jónssyni, Þórði Þórðarsyni og Ormi Daðasyni. — AM. Apogr. 4396 „Ept-er óhandskriftadre Copiu á pappír“, lók afskrípt og víða raung (ártal 1525).

Um fiord í Seyðarfirde.

Það giorum uit halldor prestur gislason og torfui þorsteinsson godum monnum kunnigt sub anno gracie M^o. d^o. xx^o. ij^o.¹⁾ uorum vid²⁾ j hia saum oc heyrdum æ ord og hañdaband þessara manna sira jons marcussonar af eirni alfu og af annari alfu biarna ellendssonar að svodan giorn-ingur for fram þeirra æ mille j halfkirkjunne a ketilsstöðum a völlum j fljotzdalsherde manudaginn næsta epter passionem domini að fyrr nefndr biarni ellendzson fleck adur nefndum sera joni markussyni jordina fiord j seyðarfirdi er liggur j duergasteins kirkiu sokn til æuenligrar eignar undan sier og sinum erfingium med upplagi sinnar egin kunnu gudridar þorsteinsdottur med ollum þeim gognum og gædum sem greindri jordu fylger og fylgt hefer að fornu og nýiu. enn hier j mot gaf opt nefndur sera jon markusson titt nefndum biarna ellendzsyni jordiña eireksstadi j jokulsdal er liggur j módrudals kirkiu sokn til æuenligrar eignar undan sier og sinum erfingium med aullum þeim gognum og gædum sem greindri jord fylger og fulgt³⁾ hefer að fornu og nýiu. hier til gaf sera jon markusson opt nefndan biarna kuittañ vm þa akiæru sem hann klagadi til

1) „So stendur þetta árstal að visu í brefinu. enn á þann máta verða Biarne og Gudridr geysigðmul. hun lifði ennþá 1568. hann 1563. Malfridr dotter þeirra giptist 1551. ergo er hun fædd circa 1530. [Mier þætti líklegra. að þetta árstal ætte að vera 1532*]. — 1536 kom optur til greina um þessa iörd. synest so að árstaled muni þó riett“ (AM.). Apogr. 4396 hefir ártal 1525. 2)) b. v. 4396. 3) Svo.

*) [útstrykað.

hans vegna kirkiunnar j uallanesi að biarni og fader hans ellendr heiten biarnason. þui') hann hafði halldit. ij. c. fadma langan reka upp a. u. ar og tuttugu. er fylgia atti með vidastöðum fyrir halfkirkiu skýlld a ketilsstöðum og enn hier til gaf þrattnefndur sera þon biarna kuittan vm sōngka(u)p a steinsvads kirkiu er ligger j kirkiubæiar sokn. a utmanna-sueit upp æ. xij. ar er hann uar þar þingaprestur. skyllði huor þeirra hallda til laga sinne jordu og suara lagarípting-um. Og til sannenda hier um setium uid ockar jnnsigle fyrir þetta jardarkaups bref er skrifad var j vallanesi jn festo philippi et jacobi ari sidar enn fyrr seger.

63.

25. Apríl 1522. }
8. Október 1523. } á Hólum.

HELGA Sigurðardóttir ættleiðir syni sína Ara og Magnús, með samþykki Auðunar Sigurðssonar bróður síns.

Landbókasafn 61. 8vo afskrift gerð fyrir Árna Magnússon eptir transskripti 6 manna gerðu á Munkaþverá 24. Márs 1551.

Þath giorum vier þorsteinn gynnason. prestur. sæmundur simonarson. ok magnus biornsson. leikmenn. Godum monnum kvnnigt með þessv voru opnu brefe ath þa lidit var fra hingatburd vors herra ihesu christi. M. d. xx. og ij. ar a holum j hialltadál á faustudaginn j paskaviku vorum vier j hia sálum og heýrdum á. at helga sýgurdardotter. ættleidde. ij. sin born. er suo hietu. are. magnus. Samþýckte þessa ættlæidingh audun sýgurdsson. skilgetinn broder fyr nefndrar helgu. er þá stod næst arfue Eptter hana. með hañdabañde. jayrde oc fullu vpplagi síns arfs. þessa ættleiding. jtem geingu þessæ aller fyr nefnder menn fyrir kirkiudýr. sem logbok vóttar. halldañde. á Einne bok. at helgu sygurdardottur sua mælañde. Eg helga sijgurdardotter ættleider ara ionson. magnus jonsson. Til arfs eptter mic. til fiar þess er egh gef þeim. til gialldz og giafar. til

1) Svo.

sess og sætis. og til allz þess rettar. sem logbok skýrer [at ættleiðingur¹⁾ á með laugum at hafa. Ok til sannenda hier um setium vier fyrr nefndir menn vor þinsigle fyrir þetta²⁾ bref. er skrifat war a holum i hialltadál. fimtudaginn næstan fyrr festum rellquiarum vm havstid. Are sijdar enn fyrr seiger.

64.

[Vorið 1522.

i Björgvin].

BRÆF Ögmundar Skálholtsbiskups og umboðsmanns Hóladóm-kirkju til alþýðu manna i Hólabiskupsdæmi og tekr hann alla „sem með rétt skjalligheit vilja blifa við konunginn og kirkjuna“ i Sancti Ólafs frið og heilaga vernd, og bannar öllum að „bivara“ sig nokkuð með góz heilagrar Hóladómkirkju.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkt-Jóns „Ur Brefa-Bok Biskups Ögmundar“.

Til þeirra i Hóla Stickete.

Vier broder Ogmund með guds náð biskup i Skalhólte og umboðsmann heilagrar Hóladómkirkju. heilsum yður öllum kærur viner sierlega i Hólabiskupsdæme.

Megu þér vita að vor náðugaste herra konungur hefnu feingid að vita þann stóra þriett. sorg og bidreifelse sem fátækan almuga hér i landeð skied hefur um langan tíma. Hans megtugheit krununni og kirkjunni til stors skada. og landsins utarman. hvad hans herradæme vill einga lundgiorast lata hér epter. sem hans nadis bref opid þar uppa uthlides. ok oss boded ok skipad uppá vora Tru og hollustu fráð ad fylgia epter almugans og landsins bilegheit. epter því sem sem lógmál tilseger. Ok saker þess að vier vitum þá marga fátæka menn konungsins landbua og kirknanna þurfa sierlega styrking af kongdomenum og kirkjunni fyrir árdsum omilldra manna. þar fyrir annamum vier alla þá sem með rett skiallegheit vilja blifa við konunginn og kirkjuna under Sancte Olafs frið og þann helga kirkju beskermelse. bidium alla kærlega og sierlega vors kærasta naduga herra

1) [b. v. AM; og þarf þess. 2) þeirra, hdr,

kongsins foveða. eller umbodsmenn. að rama fataðs almuga að besta fyrir guds skyld. eptir vors náðugasta herra kongsins vilja. ok forbíðum vier öllum öðrum leikum og lærðum upp á vors kára herra og krununnar vegna fataðkan almuga í nokkurn máta að oforretta útar meir enn log segja. under Sancte Olafs konungs og heilagrar kirkju hefnd. Svo og forbíðum vier leikum og lærðum í hóladómkirkju umboðe. að bivera sig með hennar gots. fast eður laust. með minna enn þeim síe bifalað af oss eða þeim vær setium til þar í stíkted.

Og til sanninda.¹⁾

65. [Vorid 1522. í Björgvin].

ÖGMUNDR biskup í Skálholti skipar Pétur prest Pálsson ráðsmann heilagrar Hóladómkirkju.

Landsbókasafu 62. Svo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefa-Bok Biskups Ögmundar“. „Hæ literæ, absque dubio, datæ sunt in Norvegia (puto Bergis) anno 1522. anteqvam in Islandiam abiret Ögmundus. Locum earum in codice indicat litera græca in fronte notata (7). Þetta Ráðsmansbref Ögmundar biskups, utgefud Petre Pálssyne stendur í Bokinni (so sem hær er tilvíjsað) meðal þeirra brefa sem Ögmundur utgað í Norege. og sende til Jslands undan síer 1522. Það kemur annars ecke saman við sialft sig. að Ögmundur setur hær Petur Ráðsmann á holumm. enn í öðru brefe á meðal þessara brefa (litera ε) skipar hann kirkjuunnar Ráði á Holum að setia þær Ráðsmann. nema þetta Peturs Pálssonar Ráðsmannsbréf síe síðar utgefud í Norege enn hitt. Þorsteinn Eyolfsson í því sem hann hefur uppskrifað ur þessara bréfabok Ögmundar ipso hoc codice quo usus sum (*dicit Arnas Magnæus*) hefur transfererað þetta Peturs Pálssonar Ráðsmannsbréf ur sinum stad í bokinne. og sett það meðal þeirra Documenta sem áhræra controversiam mille Biskups Ögmundar og Jóns Arasonar Biskupsfeinis 1523. nempe næst eptir það bréf sem hefur inscriptionem. *um administrationem Holabiskups-*

1) „Hæ literæ, absque dubio, datæ sunt in Norvegia (puto Bergis) anno 1522 anteqvam in Islandiam abiret Ögmundus. Locum earum in codice indicat litera græca in fronte notata“, — handritið og stendur „β“ við þetta bréf.

dæmis, og er daterad á föstudaginn í páskavíku 1523. hefur Þorsteini synst. að þetta Peturs Pálssonar Ráðsmansbref ætíe heildur hér. víð. og raunar synest það so að propter differentiam mandatorum. superius adductam. annars er það víst. að Þorsteinn hefur eftir þessara somu bók ritað sitt. og er það so skíed alleina af hans criterio. að hann brefed so transponerad hefur. Enn í bókinni stendur það sem sagt er. ecke meðal þessara brefa 1523. heildur meðal hinna 1522. — perpendatur ulterius. Það er og hie hia að segia. að nokkur af brefunum hefur Þorsteinn oriettelega transponerad í því hann hefur ætlað að setia þau í hetre orðu. enn þau voru í bókinni. Ex. gr. href Ögmundar til Teitz honda (logmans) hefur hann sett so sem í eða eftir anno. 1525. sem manifeste er de anno 1522“.

Ráðsmanns Bref.

Wier broder Ögmund með guds náð biskup í Skálhólte visitator yfer Hólabiskupsdæmi heilsum öllum godum mönnum þeim sem þar byggia og bua. Vilium vær að þie víted að vier höfum sett ærliga personu sera Petur Pálsson fullmegtugan Ráðsmann Hóladomkirkíu yfer öllu hennar gotse. föstu og lausu. fríðu og ofríðu. utan gards og innáñ. Skál hann hion ráða. jarder byggia. vtbua Ráðsmenn setia. og sierhverium kaup gíalda eftir mögúligum heitum. og Reikningskap af taka. og sierhverium kvíttan gefa. ok alla hlute so regera og styra í þessu Hóla Domkirkíu Ráðsmanns starfi. sem hann veit kirkíunne gagnligazt. og hann vill svara fyrer gude. og vera bikendur fyrer oss. Skál hann alla hlute gíöra þá myklu vardar með hollu ok trulýndu kirkíunnar ráðe. því vier höfum nu þar sett innáñ fiordungs. Skál hann hafa sitt kaup af Domkirkíunne sem að fornu hefur vered. Forbiodum vier öllum leikum ok lærðum að hindra fyrrskrifadan Sera Petur. edur motstanda í nokkurn máta. suo leingi hann fylger fráñ þessu heilagrar kirkíu starfe. bídíande alla goda menn lærða ok leika. að vera ópískrifudum Sera Petre til gagns og goda. upp á Domkirkíunnar gagn og ed besta. þar til að gud sender logligan og fullkominn eignarbiskup til Hóla et cetera.

66.

[Vorið 1522.

í Björgvin].

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti skipar síra Finnboga Einarsson prófast og almennilegan dómara milli Úlfadalafjalla og Langaness.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefa Bok Biskups Ogmundar“. — AM. Apogr. 2785 með hendi Hans Beckers „Ur Brefa Bok Biskups Ogmundar“. „Hæ literæ, absque dubio, datæ sunt in Norvegia (puto Bergis) anno 1522, anteqvam in Islandiam abiret Ogmundus. Locum earum in codice indicat litera græca in fronte notata“. (AM.) Framan við brefið stendr „ð“.

Profasts Bref.

Wier Ögmundur með guds nad biskup í Skálholti ok umþodsmann heilagrar Holakirkíu. heilsum ydr ollum kær-er viner sem byggja og bua á millum vlfdalafjalla ok Langan-nes. Vilium vier ad þier vited ad vier hofum sett og skip-ad heidursamlegan mann ok vorn kæra brodur í prestligre personu herra Finnboga Einarsson. prófast og almenniligen domara hier með ydur. vm aull heilagrar kirkíu mál. sem til kunna ad falla í greindu Takmarki. skal hann malum fyrir sig stefna. prof afleysa¹⁾. taka yfier. dæma fesekt upp-bera. fulla kvittan gefa. ok eignast allar halfar sekter inn til úbotamala í þui profastsdæme sem hann hefur. Enn ef þau kunna til ad falla. sem gud late eige ske. skal hann sækia under heilaga Holakirkíu og hennar formann. Item skal hann síð ad kirkium og kirkna eignum í greindu tak-marke. Hier með vanda um allar sidleysur lærðra oc leikra í sinu profastsdæme. ok afleysa kennemenn þar innaf vnd-er grein og fræmsógn við oss edur officialem þann sem sett-ur verdur með kirkíunnar rade og voru tillatelse. Skal hann í ollum hlutum fullmegtugur profastur í sinu umdæme ept-er því sem gomul officialis og profastsbref Holadomkirkíu innehalda. almennilega af Holabiskupum utgefin. verande audveldum miukur og myskunsamur. Enn þriotskum og þralyndum sie hann hyrtingarsamur epter logum. biskupsti-under og Sancte Petursfe skal hann samantaka²⁾ og færa

1) „deleatur et mutentur distinctiones“ (AM). 2) „skal hann“ stendur hér í 2785, en AM. vísar því út.

heim til Hóla. og hafa þar með fulla magt að veita profastsdæmi í greindu takmarke. með því mætti að Domkirkian á holum eignest helftina af öllu við þá sem reka et cetera.

67.

[Vorið 1522.

í Björgvin].

BREF Ögmundar Skálholtsbiskups til klerka í Hólabiskupsdæmi, að hann sé, eptir fregn fenginni um lát Gottskalks biskups, skipaðr umboðsmaðr Hóladómkirkju af klerkaráðinu í Þrandheimi, biðr þá halda venjulega prestastefnu og setr Einar ábóta á Munkaþverá „hæstrar raustar Hóladómkirkjuráðs“.

MSteph. 27. 4to bls. 10—11 með hendi Benedikts lögmanns Þorsteinssonar c. 1720 — Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefa Bok Biskups Ögmundar“.

Um frafall Biskups Gottskalks.

Vier broder Augmund með guds náð biskup í Skálholtti eigi sidur umbodsmann heilagrar Hóla domkirkju heilsum yður kierer Brædur herra Einar með samre náð abote ad Munkaþverð. herra Helge abote ad Þingeyrum. herra nikulas prior ad Modruvillum. Sira Gudmundur Jonsson soknarherra ad villum og ollum odrum truliñduñ klerkuñ og kennemonnum Holabiskupsdæmiss með gudz kuediu og vorri.

kunngeruñ uier yður kierer uiner ad uier hofuñ spurt sirgelig tijdende heilagrar Holadomkirkju i missu¹⁾ og frafalle sins formans herra gottskalks godrar minningar huors sál gud nade. af odrum parte hefur sendt vered til vor ut af Þrandheim oped bref under Sancte Olafs og kanukanna innsigle i huoriu þeir bidia og bida og fulla magt oss bifala²⁾ yfer Hóla domkirkju og hennar eignum so sem yfer vorre eigiñ kirkju.

1) 62; misser 27. 2) 62; befala 27.

Nu saker þess eg finnum so skrifad i lögnum ad einginn mǫ skilldast til þess sem honum er omögulegt ad gera. Enn þad vier meigum og getum heilagri¹⁾ Holadomkirkiu og yður gert til gagns med ord og verk skulum uier giarnañ alltid nátt og dag rejdubuner yður til stirks og hialpar. bidiande idur kærlega ad bidia fyrer vorre sǫluhialp. bidiande yður. og bidiande kærlega sierhvorn i sinne personu ad þier komed til hoga i veniulegañ stad og hafed ydart prestamot sem godur og gamall vane er til. og talid þar um naudsinlega hlute h(eilagrar) Holakirkiu. In primis Gefed sem first suar upp a þad opna bref sem Þrandhejmscapitule skrifar yður til um ydart formannskiðr.

J annare grein setied þier naudsinlegañ hæfelegañ og trulindañ radzmann Hoga stadar. Setium uier vorn kæra brodur Abóta Einar hædstrar æustar Holadomkirkiu radz. þad miklu vardar. med firrskrifudum prælatum og officialibus sem uier hofum sett upp a domkirkiunnar [vegna²⁾].

Bidium vier yður kærlega ad þier hilled þa sem leingst i domkirkiunnar umbodum og utsendingum. sem þier uited ad trulega hafa forstaded. eru þad sierlega iij³⁾ leikmenn [tueir⁴⁾] sem uier hofum spurn af Sæmundur og Þorvardur. enn uier uitum sialfer og kennum Finn Þorvalldsson til allz ens besta⁵⁾.

68. [Vorið 1522. í Björgvin].

ÖGMUNDUR biskup i Skálholti fær Péttri presti Pálssyni fullumboð yfir Hólastaðar skipi, sem er i Noregi, og getr þess, að hann hafi skipað síra Pétur prófast i Húnavatnsþingi.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkur-Jóns „Ur Brefa Bok Biskups Ogmundar“. „Hæ literæ absqve dubio datæ sunt in Norvegia (puto Bergis) anno 1522, anteqvam in Islandiam abiret Og-

1) b. v. 62. 2) [ed besta 62. 3) 62; tuejr 27. 4) [62; sl. 27. 5) „Hæ literæ, absqve dubio, datæ sunt in Norvegia (puto Bergis) anno 1522 anteqvam in Islandiam abiret Ogmundus. Locum earum in codice indicat litera græca in fronte notata“ (f) 62.

mundus. Locum earum in codice indicat litera græca in fronte notata" ζ.

Wm skip Holakirkíu.

Vier Øgmund med guds náð biskup i Skalhólte. ok umbodsmann yfer Holabiskupsdæme giðrum godum mðnn-um viturligt med þessu voru opnu brefe ad vier hofum bifalad herra Petre Palssyne fullt og lðgligt umbod yfer domkirkíunnar hafskipe á Holum sem nu er i Norege. ok ollu því þar til heyrer. skal hann styremann og skipmenn hyra til Íslands uppá domkirkíunnar ed besta. ok ollum hlutum so hegda ok skicka. sem hann sier og þeinker kirkíunne haglegast og gagnlegast. Her med hverium manne sina hyru giallda. halfa hier. halfa i Íslande. af domkirkíunnar peningum. Leggur hann noget til af sinu. þá vilium vier hann fáe so mýked igen af kirkíunne. ok hafe þar til fulltt fyrer sitt omak. ok þar upp á hofum vier unt hðnum profastsdæmis i Hunavatnspinge. sem bref þar um giðrt utvijsar.

Ok til sanninda her um cetera.

69.

[Vorið 1522.

í Björgvin].

ØGmundr biskup i Skálholti skipar Pétur prest Pálsson umbodsmann Hóladómkirkju milli Úlfadalafjalla og Hrutafjarðarár.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefa Bok Biskups Ogmundar“. — AM. Apogr. 2786 með hendi Hans Beckers „Ur Brefabok biskups Ogmundar“ (AM). „Hæ literæ absque dubio datæ sunt in Norvegia (puto Bergis) anno 1522, anteqvam in Islandiam abiret Øgmundus. Locum earum in codice indicat litera græca in fronte notata“. (?) (AM).

Wmbod Holakirkíu.

Vier Ogmund med guds nad biskup i Skalhóliti. ok umbodsmann h(eilagrar) Hóla domkirkíu. heilsum ydur ðllum sem byggja og bua á millum Úlfadalafjalla og Hrutafjarðarár med guds kvediu og vorre. kunnugt giðrande. ad

vier hofum sett og skipað ærlega personu sera Petur Pals-son fullmegtugañ umbodismaen h(eilagrar) Hóla domkirkíu hler med ydur. þar med officialem yfer öllum heilagrar kirkíu málum í greindu takmarke. í svoddan málta. að hann skal hafa fullt valld að veita profastsdæmi. med því skilorde. að domkirkían á Hólum og hennar loglegur tilkomande biskup eignest halfar sekter við þann er rekur. Enn það prófastsdæme sem herra Petur hefur haft af biskup Gottskalk sinum vigslufaudur fyrer skemstu á millum Hrutafíardarúr og Hrauns á Skaga. bifaulum vier hönum med .vj. marka sektum. ok þar fyrer innan. Enn öll stærre mál sækia under heilaga Hóla kirkíu. og hennar formann. og eignast sialfur .ve fyrer sitt ómak af officialismálum. Jtem skal hann og med herra Finuboga og audru kirkíunnar rade þar meiga samþykkia Ráðsmann til h(eilagrar) Hóla domkirkíu epter gömlum og godum sídvana sem til ber. Jtem skal aðurskrifadur sera Petur síð að kirkíum og kirkna eignum í greindu Takmarke. þar med afleysa leijka og lærda vnder retta grein oc framsögu við oss. Jtem biðum vier og skipum tíðtskrifudum Sera Petre að vera fataekum almuga miukur og miskunsamur. fyrer utan allar nyirar álögur. Enn þriotskum og ofbelldisfullum take hann móð med styrkre hand. og sie þeim stridur. hardur og rettur domare. ok forhindre í eingan mata vors nadugasta herra konungsins riett. koma þar nockrar saker fyrer herra Petur sem kirkían og krunan bæde til hopa eiga. þá giðre hann æjafnañ syslumanne boð að taka konungsins part. ok giore so bada¹⁾ er miskunsamlega við þannsem brotligur er. biðium vier um alla goda menn að þier sied tíðt skrifudum Sera Petre til gagns og goda. styrks og hialpar. so leinge sem hann stendur í þessu heilagrar kirkíu umbode. og voru. skal þesse vor skipan standa um næstu xij. manudi fra Peturs messu og Pals nu næst er kemur. ok það leingur sem vier giðrum ecke adra skipan á.

Ok til sanninda hier um þryckium et cetera.

1) 2786; bæde 62.

70.

25. Apríl 1522.

í Björgvín.

BREF Ögmundar biskups í Skálholti til alþýðu manna í Hóla-
biskupsdæmi, einkum fyrir norðan Úlfdalafjöll, um nokkurt
tillag upp í siglingarkostnað sinn.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefa
ok Biskups Ögmundar“. (9). — AM. Apogr. 2787 með hendi Hans
Beckers „Ur Brefabok biskups Ögmundar“ (AM.).

Vm nockud Tillag.

Vier broder Ögmund et cetera. heilsum yður ollum
kiære viner i Holabiskupsdæme med guds kvediu og vorre
suo lærdum sem leikum. Vitum vier ad pier muned spurt
hafa þá storu neid og fekostnad sem vier med voru folke
hofum lided vm næst forlidin þriu ár. bæde til sios og
lands. vtvegande suo fyrer yður sem fyrer oss nockur þau
friheit oc Privilegia af vorum heigbornasta herra konungin-
um. sem bref þar um giort vtvisar. því bidium vier yður
kiærlega ad hialpa oss i vorum naudsynium i nockrum pen-
ingum ad leysa vorar skullder ok brefa utlausner. Þetta
og annad gott vilium vier giarnan med yður öllu godu for-
skullda. nær yður eda Holadomkirkiu sendebode giores bi-
höf suoddan hialp af oss edur voru stigte. Vilied pier giðra
nockud hier upp á heilagrar kirkiu gagn ok bistand. þa
bidium vier alla fyrer nordan Vlfdalafiöll i officialisdæme
vors kiæra brodur herra Finnboga. ad pier antvarded hón-
um i hand. suo þad mætte koma sudur til Videy i sumar.
Skrifum vier yður ecke meira til ad sinne. utan lif oc sæl.
heidur og æru. gots og peninga bifolum vier allsmegtugum
gude. jungfru Mariæ og Sancto Thorlaco et cetera.

Skrifad i Beren sexta feria Pasche Anno Domini 1522.
dº. xxijº.

71.

21. Maí 1522.

í Björgvín.

BREF Ögmundar biskups í Skálholti til Eiríks erkibiskups Wal-
chendorphs, sem þá var í Rómaborg, og skýrir hann honum

frá ferð sinni á konungsfund hið fyrra árið og frá vígslu sinni og spyr, hvað liði um helgan dóm góða Guðmundar.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefabok Biskups Ögmundar“. — AM. Apogr. 2788 með hendi Hans Beckers „Ur Brefabok biskups Ögmundar“ (AM.). — Eiríkr erkibiskup andaðist þetta ár í Rómaborg 28. Nóv.

Til ErchiBiskups.

Reverendissimo in Christo Patri et Domino. Domino Erico Valchendorp. Dei gratia. Archiepiscopo Nidrosiensi et Apostolice sedis legato. Domino suo colendissimo. Affectuosissimam obsequendi promptitudinem. humillimamque salutem cum omni reverentia et honore.

Kiære fader i gude. tackar ek yður audmykelega fyrir alla hlute vel til vor gjörda. Kunngjöf ek yðru elskulegu faderne. ad vier vorum til Danmerkur fyrir vorum nadug-asta herra konungin¹⁾. epter yðru skrifelse. ok feck ek suo hans vilia hylle og samþycke uppá það erinde sem yðar náð hafde mig adur i allan mata omakligan confirmerat. ok forum svo aptur til Noregs epter hans náðis skrifelse til verdugra fedra biskupanna. ok feingum suo vora consecrationem i Beren in die Sanctorum Apostolorum Simonis et Jude²⁾. hvad ek bid fátæk mann gud almattugan unna mig til salutrausts og yðar náðis kiærlegheit til sannrar hollustu og hlydue. Kiære herra fader i gude. má yður kiærlegheit vita ad hier star nu ganske skraupuliga til i Noregis ríki³⁾. þvíat her koma sin tíðindi hvern dag um onader ok ofrid. bæde til sios og lands. huad ek bid gud allmegtugan [og sancte Olaf⁴⁾] ad vinna bot upp á. ok senda yður heilbrigða sem snarast heim aptur til Domkirkiunnar i Prandheim. henne til heidurs. og ollum yðrum sonum til huggunar lærdum og leikum. bidium vær (yður) kiærlega ad skrifa muer sem snarast til vm göðer Gudmundar helgan dom. ok

1) „1521 um vorid“, (AM). 2) „Dies Simonis et Judæ var manudagur á því áre sem biskup Ögmundur var vigdur. Enn það gefur vel eckert. því dagurinn var þó heilagur. nisi legendum sit *prius* *Sanctorum Apostolorum*“, (AM.). = 28. Okt. 3) „Eiríkr Erkibiskup var ur landi. þá þetta bref er skrifad“ (AM). 4) [b. v. 2788,

þa litlu peninga sem þar hafa vered til gefner af godfusum mǫnnum. þvi giarnan vilium vier epter vorre fatækre makt til hialpa ad hans canoniceran mætte framkvæmast sem fyrst. þui þad er oss ollum stort gagn oc traust bæde til sios og lands. Vilium vier giarnan ydvarre náð til vilia vera bæde dag og natt epter vorre skylldu.

cum his paucis reverendissima paternitas vestra valeat et vivat felicissima in Domino longeva.

Scriptum Bergis xii. Calendas Junii. Anno Domini m^o. d^o. xx^o. ij^o. sub nostro signeto.

72.

21. Maí 1522.

í Björgvin.

BREF Ögmundar biskups í Skálholti til Ólafs Eingilbertssonar erkidjákna í Niðarósi, þar sem hann getr um, að sér hafi verið skipuð umsjón Hóladómkirkju og ritar um góða Guðmundar peninga og hans helgan dóm.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefabok biskups Ögmundar“. — AM. Apogr 2701 með hendi Hans lögmanns Beckers.

Sendebref til Erchi Diaknans.

Egregio ac magnifico viro Magistro Olavo Eingilberto Sancte Nidrosiensis ecclesiae Decano. amico nostro sincero. Præmissa amicabile salutatione cum nostro sincerissimo favore.

Kiærlega þockum vier yður herra Diechen fyrer allt vel giørt til vor oc vorra tienara. sem hos yður voru þar nordur i vintur. Kunngiðrum vier yður. kiære vin. ad vier feingum yðar sendebref ok Trandheims Kapitula. þad sem hlydde upp á yferbod ok umsion Hóla domkirkiu. Enn þvi verr ad vid erum þar einginn mann til. Enn þad vier kunnum ok meigum skal ek giarnan afveria heilagre Hóla-kirkiu skada. þad vier erum mann til. suo leingi gud send-er þangad ei formann fullmegtugan. Enn um goda Guðmundar peninga og hans helgan dóm. sem meystare Hans skrifade mig til yðar vegna. kunnum vier nu ecke til ad

koma að antvaða abbadhsinne á meðan svo stendur ofridlega upp á allar sidur. ok þess annars að vor kære fader i gude Erchibiskupinn hefur so skrifad. að hverutveggia skyllde færast fra Jslande og til Amsturdam i Hollande til þess manns sem heitir Papius. enda eru hier einger peningar það nokkud klekur. ok hofum vier skrifad Erchibiskupinum til þar um. hefur vor capellan satt meijstara Henrik vppð ydra vegna .xl. alna vadmals i þá peninga sem vier feingum ut af ydrum garpe¹⁾ i Beren. skal ek giarnan vel betala það yður fattast²⁾ það fyrsta sem vær kunnum. ok giarnan vilium vier fyrer ydra skulld giðra hvad vier kunnum nátt og dag.

valeat igitur et vivat humanitas vestra prospera et perpetuo felix.

Scriptum Bergis xii. kalendas Junii Anno Domini m^o. d^o. xxi^o. sub nostro signeto.

Ogmundus dei gratia Episcopus Skál[holtensis].

73. 23. og 24. Maf 1522. í Dal undir Eyjafjöllum.
FJÁRSKIPTABRÉF milli húsfrau Hólmfríðar Erlendsdóttur af einni álfu, en af annari Eyjólfss Einarssonar, sonar hennar, og systkina hans.

AM. 191. 4to bls. 23—24, bréfabók Jóns skálds Hallssonar, rituð samtíða á skinn. — AM. Apogr. 5525.

Það gioru vier runnulfur Þorsteinsson. tumas Jonson. skule tumasson. gudmundr gudmundzsson logrettumenn. einar dagfinsson. ormur Þorsteinsson. gunar askelsson. Þorlakur kolbeinson. sygurdur askelsson. Jon sygurdsson og Þorstein ormsson godum monnum kunigt með þessu voru oppnu brefi að þá lidit uar fra gudz burd. m. xx. og ij ar í efradal vnder eyiafiollum fostudagin og laugardaginn í far-daga viku vorum vier til nefnder af husfru holmfríði er-

1) Svo bæði. 2) leiðr. AM.; fallast, bréfab.

lensdottur og af eyiolfe einarssyne syne hennar ad giora logligt fleskipti med greindri holmfridi og adr nefndum eyolfi og syskynum hans. kom þar fram bref og med dande manna jnnsiglum ad hun var malakona j gard ejnars heitens eyiolfsonar og hennar mali var fim. c. hundrada. iij (j) jordum og tuo j lausagozi. hier at auk lxxx hundrada (j) jordum er hun hafdi (erft) efter modur siña husfrv gudridi þoruardz-dottur og en hier at auk jordena sangerdi er ligur æ rost-hualanese j hualsnes kirkiu sokn. skiptust hene j sinn mala svo heitande jarder. brautarholtt æ kialarnese firir hundrad hundrada med þui sem þar væri j ofridu. krokur og midhus. xxc. hueriar er ligia æ rosthualanese j uttskala kirkiu sokn. slangastader og uppsaler j somu sueit er ligia j hualsnes kirkiu sokn fyrer .lxc. og þar til hrisey (j) bryniudal j kios fyrer .xc nupur vnder eyiafiollum fyrer .xl^c huer er komid hafdi fyrer hennar jord heylæk j fliozhlid. og hier til jorden næfurholtt er liggur æ rangaruollum fyrer .lxc. og jorden kirkiulækur er ligr j fliozhlid j teigs kirkiu sokn fyrer .u. tige. og xc frid þar til. en einar heiten eyiolfson hafdi hene gefid og sialfur afuentt j sina loggiof sem bref þar vm gior uttuisa. En fyrer þær jarder sem selzt hafdi edr fargazt hefdi af henar erfda jordum sem voru audsholtt og gliufurarholtt er ligia j oluesi. skiptizt hene half storamork under eyiafiollum. jorden huamr j somu sueit j hollz kirkiu sokn. En fyrer saker þess fridir peningar voru þar ecki meiri en þeir sem kirkiuni þar j dal gullduzt j sina jnnstædu portio og mortuarium og þau x tige hundrada sem greindr einar eyiolfsson hafdi sialfur afuent þratt nefndri holmfridi kuinu sinne sem bref þar um giort vttvisar. þa skiptuzt henne suo heitande jarder. sandar er ligia under eyiafiollum j dals kirkiu sokn fyrer .xxc ok holltt æ sidu j kirkiubæiar kirkiu sokn halft fyrer vc og xx og þar til xx malnytu kugildi nordr j modrufelle er hoskulldur runulfson hafdi til byg(g)ingar af oftnefndum einari heitnum eyiolfssyne. En þau xc j fridum peningum sem hun atti ad hafa med kirkiulæk sem fyr seigir skylldu takazt af þeim penningum sem væri æ hofdabrecku j myrdal. En þeir peningar sem

þar væri meire en kirkian þar og j kellingardal ætti ok ad afreiknudur þeim xc. sem henne var þar skipt skylldi þat standa alagalaust j uisri borgun hia holmfridi þar til biskup kemr til fyrer þeirra kirkna peningum sem ecki hafdi feingid sinar tolur sem var næfurholt og efrihuoll og kirkjur lækr. uoru þat þa reiknudur vjc. ok .xx. voru þesser goder menn vid þetta skipti sira Jon einarson officialis heilagrar skalholtzkirkju. sira jon gislason. sira ari steinmodzson¹⁾ ok marger adrer goder menn. oc til sanen(da) hier vm.

74.

25. Maf 1522. í Dal undir Eyjafjöllum.

HUSFRU Hólmfríðr Erlendsdóttir kvittar Jón Hallsson um alla meðferð á peningum hennar og barna hennar á meðan hann hefði haft umboð á þeim, og gefr hún honum jörðina Næfrholt, með öðrum þeim greinum, er bréfið hermir.

AM. 191. 4to bls. 27—28, bréfabók Jóns skálds Hallasonar rituð samtíða á skinn. — Apogr. 5528.

Þat giorum uer jon prest(r) einarsson officialis heilagrar skalholtz kirkju og ari prestr steinolfsson¹⁾. Runolfur þorsteinsson og tumas ionsson suarner logrettumenn gødum monnum kunnigt med þessu uoru opnu brefi. ad þa lidit uar fra hingadburd uors herra jhesu christi. M. d. xx. og ij ar uorum uier þar j hia saum og heyrdum æ sunnudagen j fardagauiku j storastofune j efradal under eyjafjöllum. ad husfru holmfridr erlensdotter gaf jon hallson aolldungis kuittan og akærulausan fyrer sier og ollum sinum eruingum og epterkomendum. um alla þa meðferd. utlat og jnætkter gialld edr giafer. skipan edr skikan sem adr greindr jon hallzson hafdi haft æ henar peningum og allra henar barna æ meðan hann hafdi(i) umbod edr vmsia yfer þeim haft. hier med j sama handabandi medkendizt fyrskrifud holmfrid ad hun hefði gefit opt nefndum jone hallzsyne alla jordena næfurholtit er ligur æ rangaruollum til æuenligrar

1) Svo.

eignar og frials forrædis með þeim skilmála að ef þratt skrifut holmfrid lifde honum leingur þa skyldi greind jord uera aptur hennar eign odrigdulig. skyldi¹⁾ og greindr jon eignast þa peninga alla sem af fram geingi þeim tiutigi hundrada sem meira uar en þa hann tok uid j fridum peningum.

Og til sanenda hier um settum vier fyrskrifater menn uor jnnsigli firir þetta bref skrifat a hlidarenda j fliozhlid a sama æri sem fyr seiger.

75.

26. Maí 1522.

á Hólum.

TVENNAR tylftrir klerka fyrir norðan land rita Einari ábóta á Munkaþverá og Nikulási prior á Möðruvöllum og öllum prestum fyrir norðan Öxnadalsheiði og lýsa því, að þeir hafi samþykkt Jón prest Arason ráðsmann Hólastaðar og officialis Hólakirkju til næstu prestastefnu, en Jón prestr hafi því ekki játað, nema það væri og með þeirra samþykki.

AM. Fasc. XLV, 14, frumrit á skinni. Af 10 innsiglium er 1 fyrir bréfinu. — Apogr. 2908. Sbr. Nr. 81.

Vier nichvlas vilialmson. jon jonson. thumas eirekson. jon brandson. halfdan narfvason. magnus gudmundson. jon sveinsson. þorbiorn jonson. pall jonson. olafur hialltason. þorfinnr þosteinson. gisli svgrvdson. besse þosteinson. gisli gvdmondson. einar vlfson. steinn marcussen. einar magnusson. gretter þorvalldson. þorsteinn jllvgason. hallvardr biarnarson. þosteinn gvnnason. jon gvdavgson. marteinn sveinsson og steingrimur bessason prestar holabiskupsdæmis. heilsvm jðr heidursamligum monnum abota einare og prior nichulase og avllvm prestum holabiskupsdæmis. þeim sem byggia og bua fyrir nordan öxnadalsheiði meður gudz kvediv og vorre. vilivm vier jður kunnigt giora at fyrir stora kirkivnnar navdzsyn hofum wier samþykkt heidurligan mann sira jon arason radzmann holastadar ath wera worñ og

1) skyldu skb.

heilagrar kirkiv officialis til næstu prestastefno sem hallden verður j holabiskupsdæme. enn greindur sira jon arason hefer eigi vnder þa stíett jatazt nema þat være svo vel yðar wili sem wór. því bidivm vier ýdur radz og samþýckis hier vm ath vier witvm aunguan þan med oss jafn wel til fallenn slikrar stettar sem nefndan sira jon.

Og til sanneñda hier vm setivm wier wor jncigle fyrir þetta brief er giort war á holum j hialltadal jn festo avgustini anglorum. anno domini. M. d. xx. secundo.

76.

28. Maí 1522.

á Hólum.

TYLFTAFDÓMB klerka útnefndr af sira Jóni Arasyni, svaramanni og umboðsmanni Hóladómkirkju, um kærur hans til Teits Þorleifssonar, að Teitr héldi peninga Einars Jónssonar (Sigmundssonar), sem væri dæmd eign Hóladómkirkju, að hann hefði ekki lukt fyrir skóla og uppfæði sira Egils frænda sins, að hann hefði visvitandi keypt kirkjunnar fastaeign Galtarnes í Húnavatnspingi, og að hann hefði látið í hel slá sinn og dómkirkjunnar þjónustumann, að Jóni presti nærveranda og ásjáanda, og að hann hefði sjálfr slegið og ófæra gera látið marga sína og kirkjunnar þjónustumenn.

AM. Fasc. XLV, 15, fremrit á skinni. Af 13 innsiglium eru 3 fyrir bréfinu. — Pappírsafskriptir eru nokkrar til af dómi þessum, svo sem AM. 240. 4to bls. 36—38 (með hendi Jóns lögmanns Jónssonar c 1592) og MSteph. 56. 4to bls. 280—81 (með hendi Snæbjarnar Torfasonar 1646).

Domur Teitz Þorleifssonar M d xx og ij').

Þath giorvm wier jon prestur finbogason officialis heilagrar hola domkirkiv. Nichulas vilhíalmsson. Þorbiorn jons-son. jon ionsson. magnus gudmundzson. jon brandzson. gisle sygurdsson. einar ulfsson. þorleifur jonsson. þorfinnr þosteinnsson. halluardur biarnason. og thumas jonsson. prestar holabiskupsdæmis godum monnum kunnegt med þessv

1) Utan á bréfinu með hendi frá 16. öld.

vorv opnu brefi ath þá lidit var fra hingatbvrð wors
 herra jesv christi .M. d. xx. og ij ðr. á flugumýre j skaga-
 firde á almenningri prestastefnu. vorum wier j dom nefnd-
 er af heidarligum manne sira jone arasýni er þá war suara-
 mann og vmbodsmann heilagrar holadomkirkíu. ath dæma-
 vm þær ákærur er nefndur sira jon kærði til teitz þorleifs-
 sonar hola domkirkiv wegna og sinna. war þær stefnan
 suaren. suo og war þath svarid oss á heýrandi. ath sv
 sama stefna war opinberliga lesiñ heima j glaumbæ ath log-
 heimele teitz þorleifssonar morgum monnum nærverañde og
 teitur þorleifsson hefði þar heima verid. því dæmdvm vier
 stefnvna logliga og teit þorleifsson ættiliga fyrir kalladan j
 greindum stad og deigi. J fyrstv grein er j stefnunne stod
 og sira jon kærði til teitz þorleifssonar ath bann hielldi og
 hefði þá somv peninga fasta og lausa er dæmder hafa wer-
 id domkirkíunne af einari jonssyni fyrir þær sannreyndar
 saker. eptir þui sem sá domur jñne helldur. sem þar vm
 er gior. Nv med þui wier wissum med sannendvm ath allir
 peningar þeir sem einar jonsson atte voro dæmder fallner
 vnder domkirkívnar ath helminge og einar jonsson var dæmd-
 ur ætt tekinn vnder skripter af kirkívnar waldzmonnum.
 þui dæmdum vier teit þorleifsson skylddugan at giallda kirkí-
 unnar vmbodzmanne med fvlvm laga ávexte alla þa pen-
 inga sem hann hafði tekid af þeim peningum. sem einar
 jonsson hafði att. J annare grein er sira jon kærði til teitz
 þorleifssonar. ath hann hefði ecki luckt domkirkíunne þá
 peninga sem hann var henne skylldvgur fyrir skola og vpp-
 fæði sira eigils frenda sins. epter þui sem dandi presta
 domr þar vm gior vt wisar. Þui dæmdum vier teit þorleifs-
 son skylldvgan at giallda þa peninga med laga ávexte. síjd-
 an þeir voro af kirkíunnar vmbodzmanne af honum heimt-
 er. J þridiv grein er sira jon kærði til teitz þorleifssonar.
 ath hann hefde wis vitande keypt kirkívnar fastaeign
 galltarnes j hunawatzþinge. Nv saker þess ath kirkívnar
 log suo til wisa. ath hver sem kavper edur helldur kirkí-
 vnnar fasta eign mote lögvnm fellur j bann af sialfs verke.
 Þui dæmdum wier teiti þorleifssyni. siettareid, ath hann visse

eigi ath þesse jord galltarnes væri kirkivnnar eign. fellzt hann á eidinvm. þá dæmdum vier hann fallenn j bann-skýlldvgan ath taka lavsn og skript og gialldi domkirkivnne fvllaette. J fiordv grein er nefndur sira ion kærði til teitz þorleifssonar ath hann hefði brotid erchibiskupsins bref j þeim greinvn. ath hann hefði latid j hel slá sinn og dom-kirkivnnar þionustvmann. ath sier nær verandi og a síðáandi. Suo og ath hann hefði slegid sialfur og ofæra giora latid marga menn af kirkivnnar og sinum þionustumonnum. Nv saker þess ath wier savm og ýferlasom opid bref med jncigle wirduligz herra og aúdaligs faudur herra eirekz erckibiskups j þrandheime suo hliodandi ath hann hafi tekid fyr nefndan sira ion og hans folk og þienara til sancti Olafs og sinn frid og þijskijrmelsi. Þui dæmdum vier teit þorleifsson skyllidugan ath fara fram fyrir erckibiskupenn jnañ næstu xij manada ath heyrðum domenvm og suare rettum lögum i þeim stad og deigi sem sagdur erckibiskupinn will til setia vm greint málefni.

Og til sannenda hier vm setivm wier fyrr skrifader prestar wor jncigle fyrir þetta bref er skrifat war a holum j hialltadál jn vigilia ascencione¹⁾ domini. a sama áre og fyr seiger.

77.

[1522 og síðar].

SKRÁ um jarðir Teits lögmanns Þorleifssonar.

Landsbókasafn 63. 4to bl. 114b — 115a með hendi (Haldórs Guðmundssonar) c. 1640. Þessi skrá, sem mun vera gerð einhvern tíma í jarðamálum Teits, eða eftir hann, er að efni öllu frá 1522 að grundvelli, þó að inn í hana sé komin frásögn um sumt, er síðar gerðist í jarðakaupum.

Jarda æikningur Teijt Þorleifssonar þa hann reyð til Sueinstada sem vitnis Burder asamt hanz Reijkingsskapur þar vm hliodar.

1) þ. e. 28. Maí.

Jn primis Jarder j Skagafjrdi. Glombær. Medalheijmur. Jelvogar. Vatnzkard og Vatnzhlijd. Vijkurpartur. Hoff j Dolum og tuo kot þar til sem eru gil og Þorliotstader. Vyde-
veller. Vatn. Vallholtt ytra.

Enn þessar j Vjddidal. Asgeijrsðr tuær og Lækiamot. Gaffl.

Jtem þessar jarder a vesturstrondum. Melar. Nordfiord-
ur. Krossnez og Selianess.

Þessar jarder átti Teijtur Þ(orleifsson) fyrir austan j
Hornafjrdi sem hann sydar selur Biskup Augmundi. J fyrstu
Biarnarnes fyrir xlc. Dalur fyrir xc. Þinganes xvjc. hafnar-
nez xije. Dylksnes iijc. Krossabæ .xxc. Holtt .xxx. Borg .xxc.
halft fell .xxc. Kujaskier iijc. holmur .vc. kiellduholtt iijc.
skerin xije. halfer holar .vc. Rekinn fyrir Vppsallalandi fyrir
iijc. og þetta allt voru hanz Erfda jarder.

Hier j (mot) Gaff Biskup Augmundur Teijti sem þeirra
kaupbreff jnnihelldur. J fyrstu Huam j Huamzsueit lxc. ad
dyrleika. Jtem Jordina Asgard lc. Magnusskoga og Kietilstadi
huora vm sig fyrir xxiiijc. Halfa Glerðrskoga xvc. Breida-
bolstad xxiiijc. allar j Huamz kirkiu sokn verandi.

Jtem BlönduBacka fyrir xl (hundrada) j Hoskuldstada-
kirkjusok(n).

Jtem Huam a Vatnznese j Tiarnarkirkiu sok(n) xlc.
Tungu j Bitru xxiiij(c) er liggur j Eyrar kirkjusokn. fiardar-
horn halft fyrir xije. er liggur j prest Backa kirkiu sokn.

78.

29. Maí 1522.

á Hólum.

4. Maí 1523.

í Húsavík.

VITNISBURÐARBRÉF, að Jón prestr Arason ættleiddi fjögur
börn sín, Ara, Magnús, Björn og Þórunni, með þeim skil-
mála, að Þórunn skal taka jafnháan hlut við bræðr sína.

Landsbókasafn 61 8vo afskrift gerð fyrir Árna Magnússon „Ex
originali fra vicelögmanninum Odde Sigurdzsyne“ (AM). „Jnnsigle
sira Thomass Eirikssonar hanger enn nu fyrir brefinu, hin 3. eru
burt sliten“ (AM). = a. — Önnur afskrift á sama stað gerð fyrir
Árna Magnússon, „Ex Transscripto 1571 die 8 Junii“ = b.

Ættleiding barna biskups Jons¹⁾).

Path giorum wier Þorsteinn Gunnason. Thomas Eireks-son prestar. Grímr Jonsson ok Einar einarsson leikmenn godum²⁾ monnum kunnigth með þessu woru opnu Bræfi ath þá er³⁾ lijdit war fra hingatburd wors heka jhesu christi .M. d. xx. ogh .ij. á. a holum j hialltadál. á vppstign-ingardag worum vier j hia sáum og heyrðum á ath sira jon arason ættleiddi fiogr sin born. er so lietu. are. Magn-us. Biorn ok Þorunn. með þeim skilmála að nefnd Þorunn skýllde hafa jafnað hlut við bræður sína. af oskipttum arfe. Samþýckte þessa ættleiding halldora magnusdotter skilgetin modursyster fyrr nefnds sira jous. Er þá stod nærst arfi eptter hann. með handabáandi. og jayrði og fullu vpplagi síns arfs. Jtem geingu þessar aller fyrr nefnder menn fyrr kirkiudýr, sem logbok vottar. halldandi á einne bok. ath nefndum sira joni árasýni suo mælandi. Egh jon prestur arason ættleidi. ara jonsson .[Magnus jonsson⁴⁾]. Biorn jons-son. Þorvonne jonsdottur. thil arfs eptter mic. til fiar þess er ek gef þeim. thil giallds ok til giaraf. til sess og sætis ok til allz þess rettar sem lögbok skyrer [að ættleidingur⁵⁾ á með laugum ath hafa. Hier til gaf sira jon arason fyrr nefndum bornum [Eina bok. thil heidurs huerium⁶⁾ þeina. Enn þorunne gúf hann Eina silfursýlgju gýllta. Och til sann-einda hier vm setium wier fyr nefnder menn. vor jnsigle fyrir þetta breff er skrifath war j hwsawik a Tiörnese. Manudággenn næsta eptter krossmessu vm worith. are sijd-ar enn fyrr seger.

79.

29. Maí 1522. }
21. Apríl 1541. }

á Hólum.

VITNISBURÐARBRÉF, að Jón prestr Arason ættleiddi fjögur börn sín, Ara, Magnús, Björn og Þorunni, og skyldi Þorunn taka jafnháan hlut við bræður sína.

1) þ, með hendi Árna. 2) þ; gíorum a (l). 3) sl. b. 4) [þ; Magn-
usson (l) a. 5) [þ; vantar í a frá upphafi (l). 6) [til heidurs eina
bok h(u)orium b.

AM Fasc. XLV, 16, frumrit á skinni frá sira Skúla Þorlákssyni. Af 4 innsiglum eru 2 fyrir. — Landsbókasafn 61 8vo, tvær afskriftir; önnur eptir AM. XLV, 16, en hin „Ex originali transcripto hia Sira Pale Jonssyne á Melstad“ frá 6. Júní 1576. — Prentað í Finni Joh. Hist. Eccl. Isl. II, 735—739.

Ættleidingarbref Sira Biarnar Jonssonar¹⁾.

Fat giorum vier Tvmas Ėirekson. þorsteirn gunnason prestar. Grimur jonsson. Ėinar einarsson leikmenn godum monnum kunnigt met þessu vorv opnv brefe at þa lidit var fra hingat byrd vors herra þhesv christi. M. d. xx. og ij ar. a holum j hialltadal. æ vppstigningardag vorvm vier j hia. saum og heyrdum æ. at jon prestva arason æt(t)leidde flogur sin born er suo heita are. Magnus. Biorn. Þorunn med þessum skilmala. at nefnd Þorunn skyldi taka jafnan hlut vit brædur sina at oskiptum arfe. samþykte þessa ættleiding halldora Magnusdotter. skilgetin modursyster fyrr nefndnzt sira jons. er þa stod næst arfe epter hann. met handabande jayrde og fullo vpplage sins arfs. þessa ættleiding. Jtem geingv allar þesser fyrr nefnder menn fyrir kirkiodya. sem logbok vottar. halldandi aller a eirne bok. at nefndum sira jone arasyne suo mælandi. Ėk jon prestur arason æt(t)leidi ara jonsson. Magnus jonsson. Biorn jonsson. Þorunne jonsdottur til arfs efter mig. til fiar þess er ec gef þeim. til giallds og giafar. til sess og sætis og til allz þess niettar sem logbok skyæer at ættleidingur æ met logum at hafa. hier til gaf sira jon fyæ nefndvm bornvm eina bok hverio þeirra en Þorvne gaf hann eina sylgio gyllta met silfur. Og til saninda hieæ vm setium vier fyæ nefnder menn vor jncigle fyrir þetta bref er skrifat var j sama stad og fyæ seigier fimtvdagin j paskaviko. arum efter gudz burd M. d. xl. og eitt.

80.

29. Maf 1522.

á Hólum.

TRANSSKRIPtarBRÉF.

AM. Apogr. 4105 með hendi Jóns Magnússonar eptir frumtransskriptinu. Innsiglin voru öll heil fyrir transskriptarbréfinu.

1) Utan á bréfinu með hendi frá 16. öld.

Þat giorum uier ion prestur arason radsman og vmbodzman heilagrar holadomkirkiu. tumas eireksson sacristanus samastadar. erimur ionsson logman nordan og vestan æ islandi og einar einarsson godum monnum kunnigt med þessu voro opnu brefui at vier hofum sied og yferlesid opid bref med heilvm og oskoddvm hangandi inciglum suo latandi ord eptir ord sem hier seigir.

[Hér kemr bréf. frá 1. og 2. Okt. 1371, DI, III, Nr. 226].

Og til sannnnda hier um setium vier firskrifader menn vor incigle firir þetta transkriptarbrief er skrifat var æ holvm j hialltadal æ sialfan uppstigningardag vm uorid arum eptir gudz burd M d xx og ij ær.

81.

2. eða 16. Júní 1522.

á Hólum.

TUTTUGU og sjö prestar setja og samþykkja síra Jón Arason sinn og heilagrar Hóla kirkju yfirmann og officialem til næstu prestastefnu.

AM. Apogr. 3702 með hendi síra Snorra Jónssonar eptir frumritinu, sem þá var í skjalasafni Hólastóls, en mjög fúð. Það er nú glatað. „Þetta bref er original á pergament. Ur því er rotid stycke ad nedanverdu meir enn upp til mids og eru þar skallar i Copiunne sem j vantar. Hvad mörg Jnnsigleenn hafa verid, siest ecke, enn nu eru þau öll fra“. (S. J.). „Denne Copie kom mig til hende 1721. fra Hr. Snorre Jonsson. Originalen ligger i Stiftskisten paa Hoolum, og er paa pergament. A. M^a. Sbr. Nr. 75.

Þath giorum vier thomas eireksson, nichulas vilialms-son. jon ionsson. þosteinn jonsson. olafur jonsson. olafur hialtason. halfdan narfuason. þorbiorn jonsson. þorleifur jonsson. einar ulfsson. magnus gudmundzson. jon brands-son. steinn markusson. einar magnusson. þorfinnr þorsteins-son. halluardur biarnarson. pall jonsson. þosteinn jllugason. gretter þorualldsson. þosteinn gunnason. jon gudlaugsson. marteinn sueinsson. jon sueinsson. gisle gudmundsson, gisle sugurdsson. steingrimur bessason og besse þosteinsson godum monnum kunigt med þessu woru opnu brefe ath wier

hofum sett og samþykkt heidarligan mann sira jon arason. ath wera hola domkirkiu og worn ýfermann og officialem æ [. . . we]gna og kirkiunnar laga med aullum þeim rett og stett sem rettum officialem bes ath hafua og kirkiunnar log framazt um wotta. skal hann eigi sidur rettur forstiori og domare wera ýfer aullum kirkiunnar malvm sem til kunna falla og fallit hafua mille hrutafiardaróur og ulfsdalafialla epter þui sem wier megum med lógum framazt samþyckia. skal þesse wor sk[ípan] standa til næstu presta-stefnu og þath leingur sem eigi giorist aunnr lóglig skipan æ. samþyckte [þenna worn sam]ning med oss heidarligur mann broder einar med gudz nóð abote á mukapuera og sira jon firir nordan auxna-dólsheidi og fleire adrer prestar holabiskupsdæmis.

Og til sannenda hier um settum wier wor jncigle fyrr þetta bref er skrifuat war á hólum j hialltadöl. á manudagen næstan . . . huitasunnu anno domini M. d. xx. secundo.

82.

13. Júní—16. August 1522.

SKÝSLA um ferð Ögmundar biskups til Íslands, volk hans og réttu stóra i hafinu og áheit hans og skipverja til Hofstaða-Mariu.

MSteph. 27. 4to bls. 13—14, með hendi Benedikts lögms. Þorsteinsonar c. 1720. — Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur BrefaBok Biskups Ogmundar“. Sbr. Jón Þorkelsson: Om digtningen paa Island i d. 15. og 16. årh. Kh. 1888, bls. 37.

Um sigling Biskups Ögmundar [hingad til landz.¹⁾

Oumrædeleg millde og miskunseme vors Herra Jesu Christi og hans uelsignadrar Modur Jungfru sancte Mariæ tiedst og opennberast um allann hejm bæde a sio lande a medal sindugra manna sem lioslega uitnast i þui effterfilgande efne sem hier effter stendur skrifad.

1) [sl. 62.

Jn primis bar so til ad herra Augmundur¹⁾ med gudz nad Biskup i Skalhollte biriade sina Reisu af Norege til Jslandz og lagde til sios faustudags kuollded i helgu viku²⁾ med lijted skip Anno Domini 1000. D^o. xxij^o. var hann sialfur ellefte med aunguann styremann utann ejrnn þyskann komþæn þann sem alldrej hafde fared utann ejna reisu til Jslandz. feingu þeir bågum uind og nadu Hia(l)tlande annann laugardag þar effter³⁾. blifu þar so effter i næstu 3 vikur.⁴⁾ Þar epter logdu þeir til sios til Færeya og drou so um kring langt i Jslandzhaf. Enn ad vigilia sancti Jacobi⁵⁾ kom hofudstormur af nordaustre med siogange miklum. so þeir urdu ad hallda rett undann vedre. Hiet Biskupinn þa med sinum skipmonnum morg hejt og uillde ej uid verda snuande med það sijdsta sinu hejte til hofuddrottningarennar Jungfru Sanctæ Mariæ sem hejdrast og dyrkast a Hofstodum⁶⁾ firir nordann land i Hala Biskupsdæme. med þui mote ad huer madur innann bordz skyllde lata seigia lofmessu de conceptione beatæ Mariæ og gera mann til greindra Hofstada med offur sem huor lagde til og lysa þar þessare jarteign. Her effter lofade Biskupinn ad lata gera skip af silfre um fimm lod og heingia upp i sagdre Hofstada kirkiu til uitniss um þa jarteign skylldu þeir fð eitthuðrt kristed land ad upphafningardeige [sællrar guds modur⁷⁾ Mariæ sem kallast Mariumessa en firre. dreif þa skiped firir storme og straume nãtt og dag so langt i utsudurs haf ad þeir sigldu i tuo daga og tuær nætur riett i nordur og komu þa vigilia sancti Laurentij⁸⁾ inn i grænlandz jsa og lðu þar so under landinu 4 dægur i stillevedre. þotte þeim þa lijtel von anockru utann med gudz miskunn og arnadar orde hans [vel⁹⁾ signadrar Modur jungfru Mariæ. og ð mánudags kuollded¹⁰⁾ þar effter foru þeir til seglz og sigldu i austnordaust og það næsta uinde er þeir kunnu ad hallda. komu so med gudz miskunn i [þeirre⁷⁾ somu viku¹⁰⁾ i Selðrdal j Vestfiordum ð

1) Ogmund 62. 2) þ. e. 13. Júní. 3) þ. e. 21. Júní. 4) þ. e. til 13. Júlí. 5) þ. e. 24. Júlí. 6) Hofstadnum, stóð i bréfab Ögm., 62. 7) [þ v. 62. 8) þ. e. 9. August. 9) 11. August. 10) þ. e. vikunni frá 10. Aug.—16. Aug.

Jslande með bijholldnu skipe og ollu þui þeim til heyrde.
lofudu þa aller guð og hans Modur junfru Mariam.

83.

21. Júní—13. Júlí 1522. á Hjaltlandi.

BREF Ögmundar biskups í Skálholti til ónafngreinds manns (í Noregi), þar sem hann segist vera að visitera á Hjaltlandi eptir bón (Ólafs) erkidjákna (Eingilbertssonar) og klerkanna, og getr þess að óvíst sé, hvort hann haldi að því búnu til Noregs eða Íslands „þvi hér er alt fult með reyfara og skálka“.

Landsbókasafn 62 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefabok biskups Ögmundar“. „Ex Heflandia (ut apparet) scriptæ sunt hæ literæ ad amicum quendam in Norvegia: Qvasin codice immediate sequitur Relatio de navigatione Ogmundi Episcopi ex Norvegia in Islandium Anno 1522“.

Sendebref.

Premissis nostro sincero favore in Domino cum salute.

Kunngjöðrum vier yður. kære vin. ad oss hefur seirna farist enn vier hefdum viliad. ok erum nu i Hia(l)tlande ok visiterum þar epter Erchedieckens bon og klerkanna. Vitum vier nu ecke hvort vier tokum vegin til Jslands þetta sumar edur aptur til Noregs. þvi hier er allt fullt med Reifara ok skalka. þvi bidium vier yður kjærlega ad bidia fyrer oss ok ollum vorum selskap til vors Herra Jesu Christi.

84.

30. Júní 1522. á Öxarárþingi.

TYLFARDÓMR út nefndr á Öxarárþingi af Teiti Þorleifssyni lögmanni norðan og vestan á Íslandi um ákærur Hannesar hirðstjóra Eggertssonar til Ara Andréssonar fyrir heimreiðir, högg og slög, gripdeildir, fjárupptektir og annan óskunda.

Landsbókasafn 6. Fol. bl. 231, skr. c. 1670. — Kriegers safn 2. 4to bls. 166—170, með hendi Styr's Þorvaldssonar c. 1700 — Landsbókasafn 122. 4to, skr. c. 1770. Sbr. Nr. 584, 617 og 618.

Domur Wm Gripdeilldr Ara Andressonar.

Ollum mönnum þeim¹⁾ sem þetta Brieff sia edur heyra sender Narfe Sigurdsson. Vigfús Þórdarson. Jón Þórdarson. Jón Arnason²⁾. Brandur Gudmundsson. Salamón Einarsson. Raffn Gudmundsson. Sigurdur Narffason. Þorhalle Ejnarsson. Gudmundur Gudmundsson. Gíslé Guðmundsson og Þorleifur Jonsson [kvediu guds og sina³⁾ Góðum monnum kunnugt [gíbrandi⁴⁾ med þessu voru opnu Brieffe manudag en næsta epter Pieturz messu og þáls á almennelegu auxarðrþ ynge þá er lided var fra hýngadburd vors herra Jesu Christi 1522⁵⁾ ar vorum⁶⁾ vær i dom neffnder aff ærlegum dandismanne Teite Bóna Þorleifssyne lögmanne nordan og vestan a Jslande ad skoda og ransaka og fullnadardóm a ad leggja wm þá akiæru er hýrdstiðren Hannes Eggertsson kærði þar til Ara Andressonar ad hann hefðe griped og tekid syna peninga og Gudrunar Biornsdottur⁷⁾ kvinnu sinnar Bæde fasta og lausa. kuika og dauda og margar adrar gripdeilldr og fíðrupptekter ológligar med oheyrelegum giðrninge med hóggum og slógum er hann heffur veitt mörg um saklausum mönnum og onguu bætt. [og ad⁸⁾ so profudu og fýrer oss komnu þá dæmdum viér firr nefndan Ara Andresson lóglæga firer kalladan epter þeirre Beusing sem þar kom fram fýrer oss i domenum.

Jtem i fyrstu grein dæmdum uier týttnefndan Ara Andresson skyldugan áptur ad leggja allar þær járdar og kúgillde med tvennum⁹⁾ leigum og landskulldum og alla þá peninga er hann hafðe hafft [frá Núpe ránglega⁸⁾. Skilðe þessar peningar gialldast i haust ad Michaelismessu hid seinasta Hannes Eggertssyne edur hans lóglegum vinbodsmanne. Enn firer þær flejre saker sem vær tokum þar ecke jffer og fovétin klagade⁹⁾ þar til hans þá dæmdum vær tittneffndan Ara Andresson skilddugan ad koma a hid næsta áuxararþýng og suara þar sem stefndur öllum þeim sökum sem þar yrðe med lögum til hans talad ad heirdum dömenum:

1) b. v. Kr. 2) Arason Kr. 3) [b. v; vantar i hðrr. 4) M. v. xx og ij Kr. 5) Kr.; -dottir 6. 6) [huad, hðrr. 7) b. v. Kr. 8) [ränglega fra Nupe Kr. 9) kalladi Kr.

Og til sannenda hier um settum vær fyrrnefnder dōmsmenn vor jnsigle fyrer þetta dōms Brieff huōrt ed skriffad var a sama are og deige sem fyrr seiger.

85.

1. Júlí 1522.

á Öxarárþingi.

TYLFTRADÓMR útnefndr á Alþingi af Erlendi Þorvarðssyni lōgmanni sunnan og austan á Íslandi um umboð yfir peningum Vigfúsar heitins Erlendssonar, er dæmt hafði verið húsfrið Holmfriði Erlendsdóttur, en hún hafði talizt undan sökum skulda, er á fjánum hvíldu, og þóttust dōmsmenn ekki geta dæmt umboðið af henni.

Landsbókasafn 720. 8vo bl. 60b—61b, skr. c. 1600. — AM. 196. 4to bl. 118b—119a, skr. 1657—1669 (lök afskript, sem bleypir mörgu ár). — Landsbókasafn 790. 4to bls. 209—211, skr. c. 1690.

Domur vm vmboð Barña Vigfuss¹⁾ Elljñssonar.

Ollum monnum þeim sem þetta Brief sja edur heyra señder Jon Þoruardsson²⁾. Runolfur Þorstejnsson. Tumas Jonson. Jon Eijrjcksson. Brandur Gudmundsson. Runolfur hauskulldsson. hrafñ gudmundsson. Oddur Þorkijelson³⁾. Arnþyrorñ Eijnarson. Skulj Thumasson. Þorgyls Olafsson [og Jon Brandsson⁴⁾ kuediu Guds og sijna kunnugtt gijorandi þa lyded uar fra [hingadBurdj uors herra⁵⁾ 1522 [ar þrijdja-dægijnn næstan epttjyr þijetursmessu og pals⁶⁾ a almenniligu Auxarararþingi uorum ujer j dom nefndijr af ærligum manj Erljñdi Þoruardssyni⁷⁾ laugmanni sunan og austan a Jslandj ad skoda og dæma um [þessi umboð⁸⁾ er hustru⁹⁾ Holmfriði¹⁰⁾ Elljñsdottter hafdi adur [a hendur¹¹⁾ dæmtt uerjyd yfer penjngum Vigfusar hejthjñs Elljñssonar. huortt ad¹²⁾ hun

1) leiðrétt; Þorvarðs, hdr. (720). 2) Þorvaldsson 196, 790. 3) Þorleifsson 790. 4) [790; sl. 720; 196 sleppir öllum dōmsmōnnunum, nema þeim fyrsta. 5) [lausnarans fæðing Anno (sl. 790) 196, 790. 6) [sl. 196. 7) leiðrétt; öll handritin hafa „Þorvallds syni“. 8) [þad mál 790; þessi mál 196. 9) husfru 790. 10) Holmfryður 720. 11) [b. v. 790. 12) b. v. 196, 790.

aldijst undan að hafa sakir [þeirrar aklogunar og skulda¹⁾ sem á þeim peningum voru²⁾ kóngsins uegna og annara manna uthlenskra og jnllenskra, au [saker fullar uorslu og annarar³⁾ frændsemj kunnun ujer þetta vmbod⁴⁾ ecki af hennj ad dæma. So og Bejd(d)ijst hun domz á huorja penjunga hun skyldi gjalda j þessar skuldir þui þar⁵⁾ uar huorkj af barnana penjngum til⁶⁾ skrejd nye uadmal eda anar flytiandij Eyrir. þui dæmum⁷⁾ ujer hijer alla penjunga njet gollna j faustu og lausu þar sem skyleyrir þyti. xij fjordunga smjors fyrer gillt⁸⁾ c fjyska. flogra uetra gamallt naut fyrer gillt⁹⁾ fisk(a) hundrad. gamallt naut fyrir cc. fiská¹⁰⁾. fjorir saudir gamlir fyrer c. Enn ef jarðer eru¹¹⁾ gollðnar þa skyldi gjalda [x^c j jordum¹²⁾ fyrer lest skrejdar með þeim skjlmala ad Erfjngar eda þeirra umbodsmenn skyldi meiga leysa aptur tjl syn fyrer skreid¹³⁾ half(a) fiordu uett fyrer huort hundrad j jordu. skyldu þeir leyst hafa jnnæi iij¹⁴⁾ ara ad forfallalaus. Enn ef skuldamenn uslja eij þessa penjunga taka þa dæmum¹⁵⁾ ujer ad skuldirnar skyldj standa alagalausar þar tjl þær jrdi gollðnar j njetuðm skjleyrir. En hustru¹⁶⁾ Holmfrydur¹⁷⁾ og allir hennar menn skyldu¹⁸⁾ frijalsir og frijdhelgir fyrer allum þessum skuldamonnum huortt sem¹⁹⁾ þeir fara hennar uegna²⁰⁾.

[Samþykkti þennan uorn dom ædur grejndur laugmann og setti sjtt jnnsigli²⁰⁾].

86.

1. Júlí 1522.

á Öxarárþingi.

KÖSNINGARBRÉF Teits bónda Þorleifssonar til lögmanns-nórðan og vestan á Íslandi, er þingheimr biðr konung að staðfesta.

1) þeirra skulda og aklogunar 790. 2) 196, 790; sl. 720. 3) [196 790; sökum, uorslu og fullrar 720. 4) b. v. 790. 5) 790; þa 720. 6) b. v. 790. 7) dæmdum 196. 8) b. v. 196, 790. 9) b. v. 196; 10) b. v. 790, 11) væri 790. 12) [Eitt hundrad hundrada 790. 13) skre-skred (l) 720. 14) tju 196. 15) dæmdum 196, 790. 16) hasfru 790. 17) 196; 790; holmfrydi 720. 18) b. v. 790. 19) erend 790 og 196, sem heitir hér við „et cetera“. 20) [sl. 196.

AM. Fasc. VIII, 3, frumritið á skinni. — AM. Apogr. 1261 eptir frumritinu, og lýsir Árni þar innsiglium bréfsins. Um innsigli Jóns Þórdarsonar segir hann: „Þetta innsigle Jóns Þórdarsonar er ríett hið sama sem hanger (qvarlo loco) under alite eda domi um ágreining mille Hanness Eggertssonar, hirdstjóra, og Til Peturssonar, skrifudu i Videy feria quinta infra octavas pentecostes 1523“ (= 28. Maí). „Brefed hefi eg feinged fra Haga á Bardaströnd, mun vered hafa arfur nidia Hanness Eggertssonar, mann epter mann“ (AM.). — Prentað í Safni til sögu Íslands II, 200–201. Sbr. Sýsl. I, 483

kior teitz þorleifssonar til logmanz¹⁾

Ollum godvm monnum þeim sem þetta bref sia edr heyra. Senda hans egertson hirdstjore og hofdusmann²⁾ yfir allt jsland. erllindr þorua(r)dson logmadr sunnan og austan a Jstlande³⁾. fuse þordarson. Jon þordarson. narfe sigurdzson. sigurdr narfa(son). þorle(i)fur grimson. salammon einarson. gudmundr gudmundzson. asmundr klemmesson. hrafn gudmundzson. skule gudmundzson. þormodr arason. brandr olafson. þa er lidit var fra hingad burd vors herra jesu christi. M. v. hundrud .xx. og .ij. ar manvdagin næsta eptir peturs Messo og Pals a almenniligu oxarar þinge. kiorum vær og samþygtum fyrnefndir menn med ollum almuganum autan⁴⁾ logrettu og jnnan ærlegan dandi mann teitt Bonda þorleifs son fyrir fullmegtugan logman fyrir nordan og vestan a jslandi. fyrir þa grein oss leizt hann beztt til fallinn fyrir allra hluta sakir megtar og manndomz vizkv og virðingar forsonar og femuna og allra þeirra hluta sem einum heidsr manne ber at hafa. so og vissum vær (hann) allir vijsazsta borgun fyrir hafa þessu mins herra kongsins starfe og pionuztu fram at fylgia. því bidium vier ydra verduguztu nad audmiuklega herra kong kristiern at hylla (og) styrkia þenna vorn giorning med ydru nada brefi.

Og til sanninda hier vm settum vier fyr nefndir menn vor innsigle fyrir þetta kiors bref er skrifat var a almennelegu oxar(ar) þinge deige sijdar en fyr seigir.

1) Utan á bréfinu. 2) þannig frumbréfið; rétt hofdusmann. 3) Svo.

87. 5. Júlí 1522. á Bessastöðum.

HANS Eggertsson hirðstjóri og höfuðsmaðr yfir alt Ísland kvittar Jón Hallsson um skattinn af Skaptafellsþingi, „er kölluð er Síðusýsla“, um tvö ár, svo og vegna húsfrau Holmfríðar Erlendsdóttur um reikningskap af Rangárþingi og um skipatollinn af Vestmannaeyjum vegna barna Vigfúss heitins Erlendssonar.

AM. 191. 4to bls. 59, bréfabók Jóns skálds Hallssonar, rituð samtíða á skinn. — AM. 5524 með hendi Arna Magnússonar.

Þat giorer ec hans egerdzson hirdstiore og hofudsmann yfer alltt Ísland godum monnum kunigt med þessu minu opnu brefe ad þesse brefuisare jon hallzson hefer stadið mier rettan reikningskap og goda nægiu fyrir skatten af skaptaferlzþinge er kollud er sidusysla nu upp (å) .ij næstu ar forliden. somuleidis hefer hann og giortt mier reidu og reikningskap uegna husfru holmfridar erlendzdottur utt af rangarual(l)asyslu. og suo tollen af vestmannaeyium af þeim iiij skipum sem þar lagu j fyrra sumar. huad hon hafde vmsia yfer haft uegna barna uigfus heitens erlendzsonar brodur sins. sem domur þar um gior hafde henne til sagt og þui gefur ec og giorer adr skrifadur hans egerdzon nefndan jon hallzson og adr greinda¹⁾ holmfride bæði samt sinna uegna og barna uigfus erlendzsonar kuitta og akæru lausa hier um fyrir mier og ollum minum epterkomendum. kongs umbodsmonnum. suo og skolu þeir aller kuitter sem þratt nefndr jon hallzson hefer kuitta gefit j adr greindum systlum. Og til sannenda hier um set ec mitt jnnsigli fyrir þetta kuittunarbref skrifad å bessastodum å alftanesi laugar dagen næstan epter peturs Messo og pals þa lidit yar fra guds burd .M. d. xx og ij ar.

88. 21. Júlí 1522. á Bessastöðum.

HANS Eggertsson hirðstjóri og höfuðsmaðr yfir alt Ísland

1) greindan (l) skb.

kvittar Jón Hallsson vegna húsfriú Hólmfríðar Erlendsdóttur og vegna barna Vigfúss heitins Erlendssonar um 83 löð silfrs og tvær lestar fiska upp í skuldir Vigfúss til konungs.

AM. 191. 4to bls. 61, bréfabók Jóns skálds Hallssonar, rituð samtíða á skinni. — A. M. Apogr. 5523 með hendi Árna Magnússonar.

Þat giorer ec hañs egertzson hirdstjore og hofudzmann yfer allt Jsland godum monnum kunnigt med þessu minu opnu brefi ad ec medkennunzt ad jon hallsson hefer greitt mier og golldit uegna husfru holmfridar erlendzdottur og uegna barna uigfus heitens brodur hennar upp æ þa skulld sem adur nefndur uigfus logmann uar skyldugur minum herra kong cristiern .lxxx. lod silfrs og .iiij. betur og þar til tuær lester fiska til gilldis upp æ uigt. og þui giorer eg og gefur (eg) adr skrifadur hans egertzson fyr nefnda holmfride erlendzdottur uegna barna uigfus heitens logmannz kuitta og akærulausa um .iiij. lester fiska af adr greindri mins herra kongsins skulld. Og til sanenda her um set ec mitt junsigli fyrir þetta kuittanarbref skrifat a þessastodum æ alftanesi manudagen næstan epter thorlaks Messo. þa lidit uar fra guds burd .M. d. xx og ij ar.

89.

28. Júlí 1522.

á Bessastöðum

HANS Eggertsson hirdstjóri yfir allt Ísland veitir velkendum manni Jóni Hallssyni til umboðs um þrjú ár Skóga og Skógaeignir og Mörk og Merkreignir undir Eyjafjöllum fyrir ánefnt eptirgjald. Þar með fylgir skýrsla um bygging á þessum jörðum.

AM. 191. 4to bls. 24—26, bréfabók Jóns skálds Hallssonar, rituð samtíða á skinni. — AM. Apogr. 5526.

Þat giorer ec hans Eggertzson hirdstjore og hofudzmann yfer allt Jsland godum monnum kunnugt med þessu minu opnu brefi ad ec hefi feingit uel kendum manne jone hallsyne til fullrar eignar og frials forrædis allar þær land-

skyllder og leigur sem minum herra kongenvm og mier til heyra under eyafiollum af skogum og skoga eignum og suo mork og merkur eignum og nu þetta ar eiga ad takast j haust og ad uore komanda j fardogum og suo þar epter ij. ar næst komande. Skal adur greindur jon hallzson þessar fyrnefndar mins herra kongsen(s) iarder frelsiliga byggja og byggja lata med slikre leigu sem hann kann af stad ad koma sitt hid bezta j adur greindum tima og allar nytsemder af eiga og af hafa af rekum og skogum eignum edur jtokum. Hier j mot skal optnefndur jon hallzson greida mier og giallda uppæa h[vert] ar .ujc. fiska til gilldis halfa fiordv uætt j huort hun[drad] ef ecki semur um gilldingena og hier til skal hann fa mier iij uetter smiors og .ii. c. j nautum edur saudum upp á huert þetta adur greint ar en þratt skrifadur jon skal hier j mot obrigduliga ad sier taka og eignast allar adur greindar landskyllder og leigur epter þau iij kugillde sem þar fylgia. skal tittnefndur jon hallzson þetta allt eignast fyrir utan allan reikningsskap uit kongdom- og mic frammar meir en adur er hier um skilid. Skal hann þessi adurgreind. ujc. fiska og suo smioret og hin .cc. greida og giallda á bessastodum. Ridi biskup yfer j sina uisitatum j þessum optgreindum þrimur arum þa skal ec hans egertzson sialfur honum suara bæde gisting og reikningskap af skogum og suo halfre mork en jon hallzson skal þar um frifj og frialss og þeir sem hann bygger adur greindar iarder. Og til fullra sannenda hier um heingi ec mitt incigli fyrir þetta bref skrifat á alftanesi á bessastodum ma(n)udagen næstan olafs Messo fyre þa lidit uar fra gudz burd M. d. xx og .ij. ar¹).

Item uar þa þessi bygging á greindum kongs eignum æ þeim jordunum sem bygðar voru.

stæri skogar bygðer fyrir .ccc. og suarar preste. kirkia atte þa. vijc. j fridum peningum.

aeystre²) skogar j eydi.

horduskali j eydi.

1) Hér hættir Apogr, 5526. 2) Svo.

Item drangshlid bygd fyrir .ccc. þar voru með .iij. kú-
gildi afgomul.

skárdzhlid uar bygd fyrir halft annað hundrad.

backakot fyrir x auru.

bérianes fyrir xij auru.

lambafell fyrir .iiij. ágildi.

Item merkureigner.

storuhork j eydi bæde midurbroten hdsagaðr og kirkia.

miduhork bygd fyrir c.

half fit bygd fyrir .iiij. ætgildi. en hálf var j eydi.

hali var bygd fyrir .c.

Item ad saman reknudu af þessum hutorum tu(e)gium
kongs eignum voru xijc. landskyldernar þa jon hallzson
tok uid þeim.

90.

[1522].

STEFNUFORSÖGN Jóns Hallssonar sýslumanns i Rangárpíngi.

AM. 191. 4to bls. 1; bréfabók Jóns skálds Hallssonar rituð sam-
tíða á skinn. 14 fyrstu línurnar eru afarmáðar og verðr eingin full
þýrgð á lestri þeirra tekin. Með mestu yfirlegu mætti þó, ef til vill,
lesa orð og orð á stangli framar en hér er gert.

Ég jón Hallzson kongs umbodsmáður j Rangárpíngi
stefne þér N hier nú j dag j þ á píngstað rettan vpa

Röngdömsens uegna sekan

þu hefer ekki góldit minn herra kongsens skatt

næstu u. l. idin aar kæri ec þat til þin at þu

hefer eigi gjort þína trúna er þér hefer borid

þa eg þíng kæri ec til þin

at þu suo og hefer

eingua kongdomenum

hier með logum fremst

giora. sittu suo leingi stefnuna sem endilegur lagauægur

fellur æ þitt mal. stefni eg þier að orðafullu og log-mali rettu að uitne allra þeirra er ord min heyra¹).

hin þridia sok. kæri ec til þin að þu lofader mier med handsali æ þiodolfshaga þingi og h[iezt] að þinn skattur skyllde komen uera til hlidarenda fyrir . . . kæri ec þat til þin at þu hefer ecki sockt þitt skyllduþing vpp æ vij-reisur er ec hefe þingat.

þa fiordu sok að þu hefer bored a þer hnif sem bok fyrirbydr að bera .cc. reisur eda optar. Hier med hefer þu borit skrudklæde framar en logen lofa þier adr þu hefer rikdom haft .cc. reisur edr optar. stefni ec þier að orðfullu og log(male riettu).

91.

[1522].

Jón Hallsson kongs umboðsmaðr á Rangárvöllum stefnir Þórði Hallssyni til Hvals í Hvolhrepp undir þann dóm, sem hann nefnir yfir honum fyrir óheimila aðtekt á skógi í Næfrholti.

AM. 191. 4to bls. 2, bréfabók Jóns skálds Hallssonar, rituð samtíða á skinn.

Æg jon halson kongs umbodsmadur a r(angar)v(oll-um) stefni þier þodr hallzson til h(uols) j huolhrep æ þingstad ættan a N. fyrir mic under þan dom sem ec yfer net(n)er hvorra suara eda segta þu uedr mier skyldugur fyrir þær saker sem ec kæri til þin at þu hefer gripid eda stolid minum skogi j næfurhollte. v. reisur edr suo optt sem þu getur ecki afbatad og fyrir þær fleiri sak(er) sem ec ma þar med logum til þin tala um klædaburd og rytinga. vertu kominn fyrir h(adegi) og sit suo leinge stefnuna sem lygtan fel(l)r æ þesse ockar mal. stefni ec þier að orðfullu logmali rettu að uittni þinu N.

1) Það, sem nú fer eptir, er ritað með öðru bleki og er nokkurn veginn skýrt samstaðar.

92.

18. August 1522.

á Hólum.

KLERKAR Þyrðra, 62 að tölu, kjósa Jón prest Arason til biskups fyrir norðan land.

AM. Apogr. 4070 með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna „Ex originali. Brefed er a kalfskinn. allt hingad og pangad melieted. með smögötum; so sumstadar verdur ecke lesed. fyrer því synast að hafa vered 47 hangande Jnnsigle. eru giörsamlega öll j burt. enn epter þveinger að tölu 39“.

Uer broder einar med gudz nad abote á mukapuerá. broder helge med samre nad abote á þingeyrvm. finnboge ionson¹⁾. jón finnbogason officialis höladómkirkiv. jón gíslason. þorsteinn ionson. tvmás eiríkszson. gílbríckí ionson. nichulas vilhíalmsson. eigill hallson. jón jonson á myklabæ. jón annar²⁾ ionson. þorbiörn iónson á wollum. olafur hialltason. sueinn finnbogason. olafur iónson. tvmás ionson. jón marteinson. hallur asgrímson. halfdan narfuason. Raugualldur Raugualldson. teitur magnússon. jón olafson. jón philpusson. sigmundur gudmundson. loptur peturson. olafur gudmundson. jón gudmundson. þorbiörn ionson. tvmás einarson. jón brandson. jón gudlaugson. þorsteinn gunnasón. magnús gudmundson. ketill ionson. gíslé gudmundsson. gíslé sygúrdson. marteinn sueinsson. halluardr biarnason. þorfinnur þosteinson. einar ulbson. þorleifur ionson. jón sveinsson. sníolfur ionson. þorvalldur olafson. gretter þorvalldson. steinn marcusson. olafur hallson. andres asgrímson. besse þorsteinson. jón magnússon. einar hallson. eirekur palson. jón ionson. ketill hallson. þorkéll þorólfson. steingrímtur bessason. páll ionson. jón sygúrdson. besse ionson. guðnnar þordarson og jón oddzson prestar hola biskupsdæmis giorum gödum moðitum kunnigt med þessu voru opnu brefi. ath wier feingum bref og bódskap almennilígs capitula heilagrar nidaross kirkíu suo hlíodande mille annara greína. ath skipa oss og fullkomligt samþýcke til gefua. ath wier skyllidum vt velia og til³⁾ sin senda einn mann. þann sem wier vilivm til hafa

1) Svo. 2) Hér er bil í Apogr. fyrir einu stuttu orði. Ekkert sýnist þó vanta í. 3) Hér er autt bil í Apogr. fyrir eitt stutt orð. Ekkert sýnist hér þó í vanta.

ath vera wor biskup og forstiore heilagrar hola domkirkiv i jslande. svo og er þad gamall og godur landzens vane ath epter biskupa frafall giorist almenniligur kennemanna-fundur jnañ biskupsdæmis. og ath vtveliest eirñ vel mynd-ugur mann j [stad þess sem] fra falleñ er. og þann same frañ sendizt til almenniligs capitula heilagrar nidaross kirkiu huar wier vitum. ath kosningurenn ath logum tilheyrrer. þui fyrir þessar greiner. hofum wier utvalit og samþyckt og med handsale trulofat. ath wier vilium heidarligañ mann sira jon arason til welia ath uera wor biskup og hola domkirkiu yfermadur. witum wier hann j morgum greinum vel til fallenn slikrar stettar. þui audmiuklega bidium vier worn andaligañ faudur j gude herra erchibiskupenn j þrañdheime og þa godu herra sem nidaross domkirkiu forrad hafa. ath þeir samþyckist worvm vilia hier um og til hialpe') þessu woru yfermanns efne og sendiboda. suo hann meige med gudz uilia sinu erinde vel fram koma. þath vilium vier med aullu godu og audmiuku litilæti og þionustu med ydur vel forskullda. þui þath er vori domkirkiu miog skadvænligt ef oss er jnnsendur okunnur eda utlendur yfermadur.

Og til meire audsyningar og saneñda hier vm. setivm vier wor jncigle fyrir þetta bref er skrifuat war a holum hialltadal manudagenn næstañ epter assumptionis beate marie uirginis anno domini m^o. d^o. xx^o. secundo.

93.

August—September 1522.

BREF Ögmundar biskups til Teits lögmanns Þorleifssonar um að styrkja kongsins rétt með friðsemi og án fjölmennta yfirreiða.

Landsbókasafn 62. Svo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefabók Biskups Ögmundar“. „Hæ literæ absqve dubio scriptæ sunt anno 1522, brevi post reditum Ögmundi in Islandiam. In codice habentur post Relationem de navigatione Ögmundi ex Norvegia in Islandiam hoc eodem anno 1522“.

1) Hér er autt bil í Apogr. fyrir tvö stutt orð. Ekkert sýnist þó vanta í.

SendeBref.

Frater Avgmundus Dei gratia episcopus Skalholtensis.
sincero favore nostro præmisso.

Kunngiðrum vier yður kære Teitur bondi. að oss er sagt. að þi erud Lógmenn nordan og vestan á landinu. þvi biðium vier yður kærlega að setja niður með spekt ok síðseme allar agreiningar so leinge að lög mætte ganga á alþingi að sumre komanda vors nadugasta herra kongsins vegna og landsins ed besta. þvi það er hans vilie og skipan. epter þvi brefe sem vier hofum feingid af hans náð. þvi vier skulum giarnan styrkia hans náðis foveita við hvorn sem skipta er. fordandis so allar areider og fiðlmenne upp a fataðkan almuga. suo að kongurinn misse eige þar fyrir sinn skatt eda skyldur. þvi það hefur hann streingalega bannad oss og ollum audrum. heilur hitt að vær skyldum aller eitt halda kongs valld og kyrkiu upp á ed besta. biðium vær yður kærlega að minnast upp á þann reiknings-skap sem vier skrifudum yður til [i sumar¹⁾]. yðra kirkna vegna et cetera.

94.

19. September 1522. í Bæ á Rauðasandi

ARI Andriðsson leggir Hannesi Eggertssyni hirðstjóra og höf-uðsmanni yfir allt Ísland aðtr Læk og Lækjareignir, Núp og Núpseignir með leigum. og landskyldum, enn fremr aðrar jarðir, sem Hannes hefir áðr haldið, og aldrei eptir tala, — og handsalaði Ari sig til Alþingis að sumri að svara til saka við konungdóminn.

Kriegers safn 2. 4to bls. 170—172 með hendi Styrð Þorvaldssonar c. 1700

Það giðrum vær Teitur bondi Þorleifsson lógmenn nordan og vestan á Íslandi. Jon bondi Einarsson. Jon Jonsson. Skuli Guðmundsson. Þormóður Arason. Asmundur Klemis-son. Jon Jonsson goðum monnum kunnigt með þessu voru

1) [i] sumar. Það kann hafa vered ur Norege, eda Het-lande, 62.

opnu brefi. föstudaginn i ymbruviku um haustid á Bæ á Raudasandi árum epter Gudz burd þusund .vc. xx. og ij ár vorum vær i hia. saum og og heyrðum á ord og handaband þessara manna Hannes Eggertssonar hirdstjóra og höfudsmann(s) yfir allt Ísland af einni álfu. enn Ara Andressonar af annare. og svo fyrir skildu. að greindur Ari Andresson lagði aptur Læk og Lækjaréignir. Nup og Nupseignir og leigur og landskyllir upp á ij ár. það hið þridia sem þar eptir komanda fellur á. og það hið fiorda sem þeir lögðu til alþingis. Hier með lofadi hann aptur að leggja allar þær jarðir er Hannes Eggertsson hafði áður halldid og alldrei upp á þessi gotz hier eptir tala. Svo og handsaladi sagður Ari Andresson sig Hannes Eggertssyni fyrnefndum fovita til alþingis að sumri. at svara þar sem löglega stefndur öllum þeim sökum og sakferlum er hann hefir þar til hans að tala kongdomsinz vegna og sinna. Og til sanninda hier um setta eg teitur Þorleifsson lögman nordan og vestan á Íslandi mitt Ínsigli með fyrnefndra manna Ínsiglum fyrir þetta giörningsbref. Skrifad i Haga á Bardaströnd. þridiudaginn næsta fyrir Mikaelismesso¹⁾ um haustit á sama ári sem fyr seigir.

95.

21. September 1522.

á Svalbarði.

Stigmundr prestr Guðmundsson og Kristín Þórarinsdóttir móðir hans gefa hvort öðru, sem léngir lifði, jörðina Hlíð á Langanesi, og handfestir Kristín bókareid að því, hverja peninga hún hefði haft úr föðugarði.

AM. Fasc XLV, 18, frumrit á skinni frá síra Skúla Þorlákssyni. Af 6 innsiglum eru 2 fyrir. — AM. Ápogr. 4413.

Þeim goðum monnum sem þetta bref sia edr heyra. Senda þorkell avgmundzson þorgrimr stvllason þorualdr iónson þorsteim gunlúgson²⁾ jón jhervnsón³⁾ ok arne jonsón.

1) þ. e. 23. Sept. 2) Svo. 3) „ita extat. intellige ni fallor Jorundsson“ (AM. Ápogr. 4413).

kuediu gudz ok sina. kunigt giorande þa er lidit uar fra hingatburd uors herra iehsu christi fim hundrut xx ok ii ar a sualbardi j pistilzfirdi a sunnudagen næsta epter crosmessu um haustit uorum uer j hia saum ok heyrdum a ord ok handaband þessara manna sira sigmundar gudmunzsonar ok cristinar þorarensdottur modr hans: huort þeirra er annat lifer skyldi eiga iordina hlið er liggir a langanese til æfinligrar eignar ok frials förrædis. Suo ok han(d)festi cristin þan bokareid at hun hefði eigi meiri peninga hapt or faudr-gardi en hier seger jn primis jordina holt j mydal fyrir fiogr hundrut ok xx. v. kyr ok xuiii ær. eit(t) asaudar kugildi er hun sagði þoraren bondi sigmundzson hefði goldit eyolfi einarsyni uegna¹⁾ gumundar andressonar. iiii saudi gamla. x aura j busgagni. ein kros liten er hun sagði fader sinn hefði gefit seier²⁾ seinna. ein hest. hestamoder med folaldi. tuæuet trypi. atta smakappa³⁾ j x aura. ein sæng. En cristin sagði at gudny þorarensdottir systir siñ hefði hapt or faudr-gardi tuær jarder hollt ok keldudal j xxx hundrut ok þar til x hundrut ok alla þa peninga er cristin jonsdottir moder þeirra tock j arfnausn³⁾ af guðmundi lunta broðr sinum utan ein hest raudan er hvn feic³⁾ sira joni syni siñvm. Ok til sannenda hier vm settvm ver fyr nefnder menn uor incigli fyrir þetta bref skrifat j sama stad ok are sem fyr seger.

96.

24. September 1522.

á Hólum.

TYLFTARDÓMR klerka útnefndr af Jóni presti Finnbogasyni officialis heilagrar Hóla-kirkju um kærur Jóns prests Arasonar dómkirkjunnar og sinna vegna til Helga ábóta Höskulds-sonar um borgun á sakeyri, um hald á silfri fyrir dómkirkjunni, og um samneyti, ráð og styrk við þá menn, er í hel slógu Árna heitinn Bessason (á Sveinsstöðum).

AM. Fasc. XLV, 13, frumrit á skinni. Fyrir bréfinu eru 3 inn-nigli, og hafa þau aldrei fleiri verið. — AM. Apogr. 2933.

1) tvískrifað. 2) Svo = sier. 3) Svo.

Dipl. Isl. IX. B.

Domur vm abotann Helga Hoskulldson.

1522.¹⁾

Þat giorum uier nichulas uilhialmsson. þorbiorn ionsson. tumas eir(e)ksson. olafur hialltason. ion ionsson. tumas ionsson. ion brandzson. jon olafsson. magnus gudmundzson. þorsteinn gunnason. ion gudlaugsson og marteinn sueinsson prestar holabiskupsdæmis godum monnum kunnigt með þessu uoru opnu brefi. at arum epter gudz burd .m. d. xx. og ij. ar midkudagin næstan epter math(e)i apostoli. at domkirkiunne á holum j hialltadal. vorum uier j dom nefnder af ærligum manne sira jone finbogasyne officialis heilagrar holadomkirkiu. at dæma um þa akæru er sira jon arason suarsmadur heilagrar hola domkirkiu kærði til abota helga hauskulldzsonar. holadomkirkiu uegna og sinna. enn fyrir þa grein. at adur nefndur sira jon arason stefndi adur nefndum abota helga þar j sama stad og deigi at oss aullum nær uerandvm og a heyrandi. þui dæmdum uier stefnuna logliga. og abota helga riettiligana fyrir kalladan. þar j sama stad og deigi. enn fyrir ena fyrstu grein er j stefnunne stod og sira jon arason kærði til abota helga. at hann hefði ei lukt þau .xxc. sem hann giekk j borgun fyrir asgrim grims-son at gialldazt skýlði j holadomkirkiu sakeyri. epter þui sem bref gottskalk(s) godrar minningar reikningsskapsbok og hans eigin handskript jone helldur. enn fyrir þa grein. at oss sýndizt aboti helgi j aungre ueralldigre borgan standa mega. sierliga um leikmanna mal edur sakeyri. þui dæmdu vier nefndan asgrim skýlldugan at giallda adur sagdan sakeyri. þat sem ogolldit er. at næstum fardogum. enn abota helga uid skilinn þa skulld suo framt sem hann hafi aungua peninga upp borit af adur greindum asgrime grims-syne. j fyrr nefndan sakeyri. j annare grein er j stefnvne stod og sira jon kærði til abota helga. at hann hefði ei golldit þa peninga aptur sem honum hefði lanader verit af domkirkivnnar peningum. enn medr þui at hann medkendizt fyrir oss at hann hefði at lane teked domkirkivnnar peninga. þui dæmdum vier abota helga skýlldugan aptur at

1) Utan á bréfinu með hendi frá 17. öld.

gjallda domkirkiunnar vmbodzmanne at næstum fardogum þuiliþa peninga. sem hann tok at lara vnder sin sannefði. J þridiu grein er sira jon arason kærði til abota helga. at hann hefði eigi aptur lýkt domkirkiunne þat silfur sem biskup gottskalk godrar minningar hafði honum J hendur feingit. medkendizt og aboti helgi þar fyrir oss. at hann hafði silfrit medtekitt og ei aptur golldit. þu dæmdum vier abota helga skýlldugan aptur at gjalda domkirkiunnar vmbodz(m)anne at næstum fard(a)ugum þafnmikit silfur edur adra peninga þafngoda. J iiij grein er sira jon arason kærði til opt nefndz abota helga vm samneyti vid þa menn sem opinberliga haufdv gripit þria hesta fyrir domkirkiunne. sem er jon einarsson og eyiolfur halldorsson. þu dæmdum uier abota helga skýlldugan. ad leida tua(u) loglig uitne. jnnañ fiortan natta enu næstu fyrir sira jone finbogasynt officialis heima at domkirkiunne edur hans logligum umbodzmanne sem hann þar til setur at hann hafi alldri samneytt fyrir greindum monnum sidan þeim uar su sok gefiñ. af domkirkiunnar umbodzmanne vm fyrr greint hestagrip. enn at uitnum leiddum sie hann kuittur um þessa sakargipt. enn fallnizt honum þessa vitne þa dæmdum vier hann sliku sekan sem kirkivnnar log þar vm uotta. J .v. grein er sira jon arason kærði til opt nefndz abota helga um samneyti. aad og stýrk. er hann ueitt hafði þeim monnum sem J hel slogu domkirkiunnar þionustumann. arna heiten þessason. enn slogu og særdu. x. eda fleire adra lærda og leika domkirkiunnar menn. var þessa sauk at abota helga med. ij. presta og fleiri annara godra manna vitnisburdi. þu dæmdum vier adurnefndum abota helga. at taka tilheyrliga skript og lausn. þar J sama stad og deigi af fyrr nefndum sira jone finbogasynt officialis. fyrir adur sagt samneyti nema hann sýniadi med eidi sinum þar strax. J sama stad og deigi. at hann hefði ecki samneyti rad eda stýrk haft med adur greindum laugbroztmonnum. en ef hann þriozskadizt hier J mot þa dæmdum vær hann sliku sakadan. sem kirk-iunnar laug ut uisar vm þa menn sem rad stýrk eda samneyti veita þeim monnum sem þeir vita at vis uitandi eru

þu þanne af sialfs sins uerkum. enn vm þær fleire saker sem þu stefnunne stodu og sira jon arason kærði til opt nefndu abota helga. demdum uier. at skodast og rannsakaðt skýldi þu nestu almenneeligre prestastefnu sem haldið verður þu hola-biskupsdemi og þa bada skýlduga þar at koma med aull sin prof og skilrike þat sem þeim ma til bata uerða þu greindum malvm.

var þessi uor domur vppsagdur at abota helga nør-uer-anda og ðu heyranda.

samþýckte þenna uorn dom sira jon finnbugason offi-cialis med oss og sette sitt (officialtus¹) þneigle med vorum þneiglum fyrir þetta domsbref er giort uar þu sama stað og dag sem fyrr seiger.

97.

18. Október 1522.

í Viðey.

GEJAFABEF Helga prests Jónssonar áðr en hann gaf sig inni Viðeyjarklaustr, þar sem hann gefr jörðina alla Hvamm í Nörðrárdal, ásamt Galtarhöfða og Sanddálstungu, til beneficium og leggur þar til lausafé, með fleiri gjöfum og öðru fjárskipti, er hann gerir.

Ætíð Kirkjustóli („Höfuðstólsbók“) á skinni þirkjunnar á Hvammi í Nörðrárdal, nú í Landskjalasafni, skr. c. 1670. — Landsbókasafn 101. 4te bls. 272—73 með hendi síra Jóns Haldórssonar í Hítardal c. 1730. (= b). — Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Úr Brefabók Biskups Ögmundar“ (= c).

Um Hvam í Nörðrárdal.²)

Wier bróðer Augmund med gudz nad biskup í Skálhollte giorum gödum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefe. at Lucasmessu um veturinn í Viðey Anno domini 1522. d^o. xx. iij. giordi sira Helgi Jonsson suodan skipun og Testamentum med voru radi fyr en hann gaf sic þu in Viðeyar klaustur til brödurstettar.

In primis gaf hann kirkianne í Skálholti og sancte Thorlaki (og hinum heilaga Nicholao³) jörðina alla Hvam í

1) (Svo. 2) c; Brief Ögmundar Biskups um Testamentisgiöning síra Helga Jonssonar og gjöf á Hvamme í Nörðrárdal Anno 1522, b. 3) (sl. c.

Nordurárdal og þar með jardernar Galltarhöfda og Sanddals-tungu er reiknast¹⁾ iiij hundrud og .xx. í suðað mǫta. ad greindur [biskup Augmund²⁾] skyldi láta jǫrdina vera beneficium eða kirkjunnar eign í Skálholli. Jtem gaf hann kirkjunne í Hvammi. xx. mǫlnýtu kúijldi og .x. hundrud í þarfligum peningum. Jtem gaf hann heilögu klaustri í Viðey .xl. hundrud í jǫrdunni Nordtungu er liggur í Þuerarhlíð og þar til xx hundrud í kúijldum og þarfligum peningum og það ad auki sem hann hafði adur lagt til klaustursins í göðum peningum.

Jtem skipadi hann sonarsonum³⁾ sinum tueimur Jǫne og Helga hundrad hundrada badum. til greindar [jarder⁴⁾]. dǫrastadi. iiij. hundrud og .xx. og geststadi .xij. hundrud og .v. hundrud í Deseý og þar til. xx. hundrud í kúijldum og þarfligum peningum. og skyldi þetta⁵⁾ hlutur Jonz Helgasonar.

Jtem skyldi Helgi Helgason eignast í sinn hlut jǫrdina Hamar fyrir. xvj. hundrud og jǫrdina Grisatungu fyrir iiij. hundrud og .xx. liggur önnur jǫrdin í Nordtungu kirkjusokn. enn önnur í Stafholli kirkjusokn og þar til xx hundrud í kúijldum og þarfligum peningum. Jtem gaf hann sistrum sinum þrimur sin .v. hundrud huorre. enn fatekum þat sem af fram kan at hlaupa.

[Voru þar vitnismenn til kallader at þessum giorninge. Hrafa bondi gudmundzson og Jon Magnusson. og settu sín jǫnsigli með voru jǫnsigli fyrir þetta Testamentum bref skrifat í sama stad deigi og ári sem fyr segier⁶⁾].

98.

19. Oktober [1522].

í Viðey.

Vísu og skipunarbréf handa Helga prestis. Jónssyni til ábóta í Viðeyjarklaustri, útgefið af Ögmundi biskupi.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefabók Biskups Ögmundar“. „Brefed er árstalslaust í bokinne. er sem

1) reiknadest c. 2) Augmund Byskup b. 3) Svo a og b; sonum c. 4) [sl. c. 5) vera, b. v. c. 6) [slept í c.

adur ófæd daterad 1522. stendur þar og næst epter tvö bref Óg-
mundar biskups daterud 12. kal. Junii 1522^a.

Abotabref.

Vier broder Ógmund med guds náð biskup i Skalhólte ok visitator yfer Holabiskupsdæmi. heilsum öllum godum mönnum þeim sem þetta vort bref síð edur heyra med guds kvediu ok vorre. kunnugt giórande. að á sunnudagin næsta epter luce Evangelistæ dag um vetrinn. vorum vier i vorre visitatione til Videyiar klausturs. umhugsande þar med conventubræðrum ok morgum odrum godum monnum lærdum og leikum. hæfelega og naudsynlegan formann til klaustursins i andlegum hlutum og veraldlegum. ok saker þess að med ongvo mote er lidanda epter heilagrar kirkiu lögmæle og þávana setninge. að nokkud klaustur blife áleingdar fyrer utan sinn riettan hirder og hofudsmann. því i heidur við gud og hans velsignada modur. fru Sanctam Mariam. ok enn blessada Augustinum biskup. að h(eilags) anda náð til kalladre med oss consecrerudum vier nppá fyrsskrifadan dag erlega personu Sera Helga Jonsson fullmegtugan abota ok formann yfer greindu klaustre. hæde i andlegum hlutum og veraldlegum. að tilsagdre ádur fyrer fram vorre vilianlegre resigneran ok uppgiöf á greindu klaustre. bifalande hönum med brefe þessu fulla eign og umsion yfer adurskrifudu klaustre oc þess eignum föstum og lausum. utangards og innan. Skal hann öllum hlutum so hegda. regera oc styra. sem hann sier haglegast. hentugast og gagnlegast upp á klaustursins og kristninnar ed besta. svo sem hann vill svara fyrer gude. og bikendur vera fyrer oss. Her med skal hann illgiaurder ok osidu hardlega straffa ok aftaka. utan klausturs og innan. enn sidsemdum og heilogu regluhalldi framfylgia epter fremsta megne. sem gud gefur hönum sina náð og miskun til. veitande heilagre Skalhóltskirkiu ok hennar formanne iafnlega hlydne epter sinne framíðtun i vigslugiórðinne. giaurande þá hlute alla sem miklu vardar klaustred. med ráde ok samþycke Skalhóltsbiskups sem til ber. Bidium vier nu alla goda menn lærda og leika. ok sierlega vors náðugasta herra konungsins foveða

ad vera vorum kiera brodur abota Helga til styrks ok hialpar. til gagns og goda bæde med ord ok verk. takande þar fyrer aumbaun af gude. enn stora þock af oss.

ok til sanninda et cetera.

99.

29. Oktober 1522.

á Hólum.

TUTTUGU og fjórir prestar fyrir norðan land votta, að þeir hafi lesið útskrift af bréfi kanoka Þrándheimsdómkirkju, þar sem þeir fá Ögmundi Skálholtsbiskupi fult umboð yfir Hóladómkirkju og hennar eignum og peningum, en þeir afsegja hans yfirráðum að hlíta fyrir margar greinir, er bréfið hermir, og appellera allan þann ágreining fyrir erkibiskupinn í Niðarósi.

AM. Fasc. XLV, 17, frumritið á skinni, og er slysagat á því á einum stað. Af 24 innsiglium eru nú 10 ein fyrir bréfinu. — AM. Apogr. 2935.

Medkienning um yfersion og lesning útskriftar
af briefe utgiefnu j Þrandheims domkirckiu
Augmunde Biskup ad haffa Rad yfer
Hola domkirckiu 1522¹⁾.

Þath giorvm wier broder einar med gudz nad abote ð mukapuera. Broder helgi med samre nad abote æ pingeyrum. Sira finnboge einarsson electus mukapuerar klausturs. Sira jon finnbogason officialis j holabiskupsdæme. Sira þorsteinn jonsson beneficiatus ð hoskuldzstodum. Sira jon gislason beneficiatus ð mel. Sira gilsbrickt ð breidabolstad beneficiatus. Sira nichulas wi(l)hialmsson beneficiatus ð melefelle. Sira jon jonsson beneficiatus ð micklabæ. Sira jon finnbogason beneficiatus j laufase. Sira eigill hallsson beneficiatus j saurbæ. Sira þorbiorn jonsson beneficiatus ð wollum. Sira sveinn finnbogason. Sira olafur hialltason. Sira olafur jonsson. Sira thumas eiriksson. Sira jon gudlaugsson. Sira halfdan narfuason. Sira þorsteinn gunnason. Sira gisle

1) Utan á bréfinu með hendi frá 17. öld.

gudmundsson. Sira Þorfinnr Þorsteinsson. Sira gisle sygurdsson. Sira Þorkell Þorolfsson og hallur asgrimsson prelatar og prestar holabiskups dæmis godum monnum kunnigt með þessv woru opnu brefi ath wier hofum sied og ýferlesid suo hliodandi vtskript ath kanickarner j þrandheims domkirkiu hafi fullt vmbod gefid biskup augmundi j skalhollte ýfer hola domkirkiu og hennar eignum og peningum et cetera og fyrir þa grein ath værr feingum fyrr annad bref af sömu kanunkum með þeirra capitula jncigle. Svo hliodanda ath þeir badu oss og skipudu og fullt vmbod til gafu vt welia eirñ mann þann sem wier sialfer willdum hafa til biskup og hola kirkiu forstandara. þui epter þeirra raadi. vt woldu wier þann sem oss sýndizt best til fallen fyr sagdrar stettar. Warr sã kosningur vt gior fyrr enn biskup augmundur kom til jslanz. J annare grein witum wier og witne vm bervm. ath senum gomlum skilrikium. ath hola domkirkia hefur storan skada feingid; þa skalholltzbiskupar hafa þar vmbod ýfer haft. þui þeir hafa burt flutt hafur og stora peninga. og ecki aptur luckt holakirkiu j gen. j þridiu grein ath wier witum sannliga. ath. biskup augmundur j. skalhollte hefur og helldur þã peninga sem hola domkirkiu. og eoda gudmundi biskupi hafa gefner werid. huad wær æiknum eigi minna wert enn two hundrud æins gylline. hefur wor werdugaste fader og herra herra erchibiskup eirik skipat með sinu jncigludu brefi ath greinder gudmundar peningar skillde aptur leggiazt til hola domkirkiu. enn þeim. hefur somuleidis halldit werid. j fiordu grein ath biskup augmundur hefur jnn skipat oss vmbodzmenn og officialiem (!). an. woro samþýcke. Þui fyrir þessar allar og sierhveriar greiner. seigium wier aller með einu samþýcke ath wær wilium. eigi tilstanda edur samþýckia ath biskup augmundur hafe nockud umbod ýfer hola domkirkiu eda hennar eignum fyr enn æýnt og profuad er fyrir wo[rum nadu]gasta fôdur og herra. herra erchibiskupenum j. þrandheime og hans elskuliga capitula. þesse wor kosningur og forsuar. sem wier hofum. epter kanukanna skipan giort. appellerum wær oll. wor mal þau sem [hola dom]kirkiu snertur. edur snerta kann vndan dome

brodur augmundar biskups j skalhólte og allra hans pre-
lata og presta og vmbodsmanna. Enn wíer biðum oll wor
malefne sem hier jnne stañða. vnd[er dom og¹⁾] valldi herra
erchibiskupsens og nidaross domkirkiu. audmiukliga biðium
wær þann werdugasta herra erchibiskupenn. ath hann med
sitt elskuligt capitula xad ýfersiai þessar worar skynsemdar
grein[er og na]udsyniar. þui það er miog j mote landsens
wana. þar med oss. ath nockur ýfermann jnnsetizt a bisk-
upsstolañña nema med klerkanna samþýcke og þar af hefur
optt ordit stór steýtur og osamþýcke j landinu wppa kirki-
unnar skada. wílium wær giarnañ. senda þennañ sama worñ
utwaleñn ýfermann. Sirá jon arason til þrandheims dom-
kirkiu. capitula. og hann suare þar af worre hendi ollum
fýrr sogdum greinum það fyrsta sem það ske kann. Og til
meire audsyningar hier vm og saninda sietvm (!) wíer fyr
skrifader prelatar og prestar worr jncigle fyrir þetta bref er
skrifat war ath domkirkiunne. á holum j hialltadal jn era-
stina die apostolorum Simonis et jude. anno. domini. m^o. d^o.
xx^o. secundo.

100.

18. Nóvember 1522.

á Svalbarði.

4. Apríl 1529.

í Skríðu.

ÞORSTEINN Finnnbogason fær Jóni Magnússyni og Ragneiði
konu hans Pétrsdóttur til eignar þann tuttugu og fimm
hundraða part í jörðunni Svalbarði, er Þorsteinn hafði feingið
af Einari Hallsteinssyni.

AM. Apogr. 189 „Ex originali Svalbardensi. accuratē“.

Það giorum wer pall grímzsson. bionn jonsson. jon
hallzsson godum monnum kunnigt med þessu ockru oppnu
brefe að wer worum j hia saum og heýrdum æ ordd og
handabað þessara manna af einne alfu þorsteinn finnboga-
son enn af annare jon bonde magnusson og hans kuinna

1) Apogr. les: „vnder valld“ eins og ekkert vanti í, en „dom
og“ svarar gatinu á bréfinu.

ragneidur peturssdotter ad suo fyrir skildu j þeirra handa-
bände. ad bonden þorsteinn feck jone bonda og hans kunnu
ragneide til fullrar eignar og frialls forradiss (!) þann sama
parttenn j jordenne sualbarde. sem Einar hallzsteiniisson
hafde feinged fyrr greindum þorsteine. v. c. og xx til fullrar
eignar eppter þui sem þeirra giorningr wt wisar. hier j mot
lofade fyrr greindr jon magnusson þorsteine bonda fullum
peningum eppter þui sem hann wære wel hallden af. for
þesse giorningr fram a sualbarde á Sualbarszstrond þridiu-
dægen næsta fyrir seszceliumessu um weturin þa lided war
fra hingad burd wors herra jehcu christe. M. d. xx og ij.
ær. Ok til sannenda hier wm setium uier fyrr nefnder menn
ockar þneiglle fyrir þetta giorni(n)gs bref huerтт er skrifad
war j skridu j reykiadall a siallfan ambrosiusdag uij arum
sidar en fyrr seger.

101.

13. December 1522.

7. Apríl 1523.

} á Skriðuklaustri.

Jón Sæmundsson selr Þorvarði priór á Skriðuklaustri tuttugu
hundruð í jörðunni Borgarhöfn í Fellshverfi fyrir jarðirnar
Vík og Sævarenda í Fáskrúðsfirði og „þá sæmd og dreng-
skap í peninga framlögum, sem priorinn vildi gert hafa“.

AM. Fasc. XLVI, 11, frumrit á skinni. Öll (3) innsiglin eru dottin
frá. — AM. Apogr. 2886.

Kavpbref fyrir borgarhofn¹⁾.

Þath giorum vier haralldur þosteinnsson. jndride ketilsson.
eyiolfur þosteinnsson. asmundur kolbeinnsson. asmundur jonsson.
Símon hallvardsson. olafr þorsteinsson. godvm monnum
kvnngt med þessv vorv opnv brefi þa er lidit var fra hing-
atbyrd vors herra jesv christi þvsvnd fim hvndrvt xx og ij
ar. a skridv klavstri j fliotzdal vpp a sancte Magnussmessu
dag a þolaföstv lavgardagin²⁾ vorum vier j hia savm

1) Utan á bréfinu með fornri hendi. 2) Magnúsmessa fyrir jól
var reyndar 1523 á sunnudag (13. Dec.).

og heyrðvm á ord og handaband þessara manna. af einni alfv herra prior þoruardar. enn af annari jons sæmvndssonar. faldizt þat og skildizt vnder þeirra handabandi. að greindr jon selldi fyr nefndvm prior þorvardi .xx.^e j borgarhofninne er liggur j fellzhverfi (j) kalfafellzkirkiv sokn med öllvm þeim gögnum og gæðvm sem greindri jorðv fylger og fylgt hefer að fornv og nyiv. skridvklavstri til æfinligrar eignar og frials forrædis og fyr nefndr jon vard fremst eigandi að med lögv. vndan sier og sinvm erfingivm epter komendvm. Her j mot gaf fyr skrifadr prior þorvardr tyær jardir er svo heita vik og sæfarendi. xvij.^e badar klavstrsins eign er liggia j faskrvdsfirdi (j) koltrygsstadar kirkiv sokn med ollvm þeim gögnum og gæðvm sem greindvm jörðvm fylger og fylgt hefer að fornv og nyiv. Her med þa sæmd og dreingskap j peninga framlögv sem priorinn villdi gert hafa. skyldi hvor hallda sinv kavpi til laga. og ef adr greindr jardar partr j borgarhöfninni gængi af med lögv þa skildi opt nefndr herra priorinn aptur þratt skrifadar jardir og þa peninga sem hann gylldi þar med klavstrenv.

Samþykvt þessi kavp hans conventv brædr setiandi conventv jnsigli med vorum jnsiglv fyrir þetta kavpbref er skrifad var j sama stad æ kavpreijnm þridia dag paska ari sidar enn fyrr seiger.

102.

[síðla árs 1522].

BRÉF Ögmundar Skálholtsbiskups um greiðslu á subsidium palli.

Landsbókasafn 62. Svo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefabok Biskups Ögmundar“. — AM. Apogr. 2702 með hendi Orms Daðasonar. „Þetta bref stendur í Bokinni midt á mille þeirra brefa sem Ögmundur Biskup skrifade til Noregs 1523 áhrærande Sira Jon Arason“ (AM). Af því að þetta er bréfsform, en ekki bréf, er þó líkara, að það sé frá fyrsta biskups ári Ögmundar eða 1522 síðla árs. Í horni handritsins 62 er og ártalið 1523 leiðrétt í 1522 og eins í 2702.

Um Subsidium Palli.

Vier broder Ogmund med guds nad et cetera. sendum

öllum mönnum þeim sem byggja og búa et cetera kvædiu guds og vora, oc andlega blessan.

Það sie yður kunnugt að vier hofum feingit vorum kiera syne . . . 1) vort fullt og loglegt umbod að heimta og krefja, ut að taka, kvittan að gefa, ok til vor að færa alla kirkiutiund af alkirkium og halfkirkium; so mikla sem fellur á einu áre er gjalldast á vorum andlegum faður med gude herra . . . 1) Ercke biskupe i Nidarose; i þá skulld er kirkiunnar lög kalla Subsidium Pallii, því biðum vier yður öllum saman og sierhverium under hlidna, sem þier erud oss og heilagre Skalhollts Domkirkiu skyld uger, að þier luked fyrrnefnda kirkiu tjundi sma og stora sogdum . . . 1) bæde vel og reidulega ok hönum i hendur fíled an alls undandrattar ok án allrar minkunar, vitandi til sanns, að hver sem vill odruvið giöra, skal i annan tíma krafður vera med meyrum afarkostum, ok verda þo rett að giöra þo sidar sie. Biðum vier ok öllum bændum þeim sem alkirkiumar edur halfkirkiumar hallda; edur um bod yfer hafa, að þeir luke þessa Tiund sem þeir eru skylduger i Subsidium pallii epter lögum og godum gomlum vana, stefnum vier ellegar med þessu voru brefe hverium sem ei lykur til næstu prestastefnu er verður i Skalhollts biskupsdæmi. Skal yður það kunnugt verda, hvar hun skal vera, edur hvenær hun skal standa, þá vort prestastefnubref geingur. Skulum vier þá med fremstum lögum framfara á mote þeim sem þá hafa ecke golldid greinda kirkiutjund i flytianda Eyrer sem er i vadmålum; vararfelldum, gulle og sylfre, i svörtum og gråum belglegnum skollaskinum.

Ok til sanninda hier um et cetera.

103.

[1522—1540].

ÖGMUNDR biskup i Skálholti fær Guðrúnu Björnsdóttur eldri, jörðina Alviðru til fullrar eignar fyrir það, að hun gaf i

1) eyða fyrir nafninu.

vald biskups þann hugmóð og forprot, sem sira Filippus hafði gert henni, þá er hann var í hennar garð.

AM 232 Svo bl. 114a-b (Bréfabók Gizurar biskups í frumriti 1540—1547). — AM 266. Fol. bls. 101—102 (afskript sira Haldórs Jónssonar í Reykholti 1654—1657).

Vier augmund med Gudz nad biskup j Schalholti Giorum godum monnum kunnigt med þessu woru opnu brefi at gudrun Biornsdotter en elldri hefur giort oss marga goda hluti til. Einkanliga þar ed hun gaf j wort ualld þann hugmod og forprot sem sira filpus hafdi giort henne þa hann war i hennar gard. Þui hofum uier feingit henne jordinu halfa aluidru til fullrar eignar og frials forrædis þann hlut sem hun hefur ecki adur att med ollu þui ed greindri jordu fylger og fyllt¹⁾ hefir at fornu og nyiu bædi til sios og landz. Og til sanninda hier vm þryckium wier uort jnn-sigle uppð þetta bref et cetera.

halfa Aluidru keypti gudrun Biornsdotter ad biskup Augmunde fyrir xxiiij^e i Sueinseyri og raudzdalinn. xxc. æ bardastraund.

104.

[1522—1540].

Róm á íslenzku fyrir staðarbréfi handa prestum úr tíð Ögmundar biskups.

AM. 266. Fol. bls. 155 (afskript af bréfabók Gizurar biskups með hendi sira Haldórs Jónssonar í Reykholti 1654—1657).

Collationis bref.

Vier Augmund med gudz nad Byskup j skalholti giorum godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefi ad vier haufum v(n)t. veitt og gefid til fullrar eignar vorum kiera syni [-o-] stadinn og kyrkiuna þinz bleszada [-o-] so leingi sem hann lifir med aullum gaugnum og giædum j faustu gotzi og lausu. fridu og ofridu j minna hlut og meira

1) Svo.

sem þar til liggur og leigid hefur að fornu og nýu preter portionem ecclesie. skal hann hafa fulla magt af ösz eftir að tala. kiera og krefja allt það gotz sem rangliga er frá kyrkiunni komid. fyrir ösz steffna eða vorn vmbodsmann þeim sem það giort hafa. hier með skal hann eignast allt það sem kyrkiunni er giefid og minna er en hundrad að frateknum bokum og ornamentis. skal kyrkian sialf eignast. hier með skal hann veita heidur og holla hlydni ösz og vorum laugligum eftirkomendum.

og til saninda.

105.

[1522—1540].

ÁMINNINGABÉFS form úr tíð Ögmundar biskups.

AM. 266. Fol. bls. 155—156. (afskript af bréfabók Gizurar biskups með heudi síra Haldórs Jónssonar í Reykholti 1654—1657).

Vier Augmund.

sakir þess að þu |-o-| |-o-| son syner þig j fullri fol(s)ku og ohlydni við gud og heilaga kyrkiu. þú setium vier þér xv daga þíll yfirbotar og giorum þér iij aminmjngar. iij daga fyrer fystu. v fyrir adra. enn vij fyrir hina síjdustu. og komir þu ecki til hlydni og yfirbotar jnnan þessara aminning(ar)tíma oktum vier ösz að fara fram við þig með hinni mestu strydu laganna.

Biodum vier et cetera.

106.

[1522—1540].

Forsögn að prestsvígslubrési (úr tíð Ögmundar biskups).

AM. 266. Fol. bls. 156 (afskript af bréfabók Gizurar biskups með hendi síra Haldórs Jónssonar í Reykholti 1654—1657). — Þessi forsögn mun vera úr tíð Ögmundar biskups.

Vígslubref.

Universis et singulis christi fidelibus præsentis literas visuris seu auditoris [-o-] dei gratia episcopus scalholtensis salutem in omnium salvatore.

notum facimus per præsentis nostras literas quod¹⁾ Anno domini m d et cetera sabbato iiij temporum [-o-] hoc est [-o-] kalendas. nonas vel idus jn ecclesia [-o-] sacros ordines celebrantes dilectum nobis in christo filium dominum [-o-] in sacrum presbyteratus²⁾ gradum cooperante gratia spiritus sancti promouimus³⁾ quem alias statutis et distinctis a iure⁴⁾ temporibus in sacros diaconatus et subdiaconatus⁵⁾ ordines cum coeteris inferioribus seu minoribus ordinavimus.

datum.

nostro sub sigillo præsentibus appenso.

107.

[1522—1540].

Form á latínu fyrir staðarbréfi handa prestis (um daga Ögmundar biskups).

AM. 266. Fol. bls. 156—157 (afskript af bréfabók Gizurar biskups með hendi síra Haldórs Jónssonar í Reykholti 1654—1657). — Þetta bréfsform mun vera úr tíð Ögmundar biskups.

Universis christi fidelibus præsentis literas visuris vel auditoris [-o-] dei gratia [-o-] salutem in domino sempiternam.

noverit(is) ^{me} nos ecclesiam sancti [-o-] in [-o-] per mortem domini [-o-] pie memorie ue(l) per liberam resignationem domini [-o-] sui ultimi rectoris⁶⁾ vacantem dilecto ^{miht} nobis in christo filio domino ([-o-]) presbytero schalholtensis diocesis cum⁷⁾ omnibus suis iuribus⁸⁾ libertatibus et pertinentijs habitis et habendis præter portionem et ornamenta Ecclesiæ si dantur cum cura animarum rite ac scite contulisse perpetuis temporibus et libere possidendam dum modo

1) quoc, hdr. 2) presbytatus, hdr. AM. leiðrétti. 3) promonui-
mus, hdr. 4) veris, hdr. AM. leiðrétti. 5) subditos, hdr. 6) rectorem,
hdr. 7) in, hdr. 8) viribus, hdr.

caste devote et sacerdotale vixerit bona ecclesiæ sibi creditæ non quovis modo alienaverit neque Ecclesiam vel curam¹⁾ sacerdotalem desolaverit nobis nostrisque ^{nichi meisque} successoribus canonicæ²⁾ exhibuerit obedientiam debitam reverentiam pariter et honorem. Istis non tentis et completis hæc nostra collatio est irrita et inanis.

In cujus collationis testimonium sigillum meum presentibus appensum.

Datum.

108.

[1522—1540].

7. September 1579. á Ytrahólmi.

VOTTON þriggja manna um það, að þeir hafi séð og lesið bréf, þar sem Ögmundur biskup í Skálholti seldi Jóni Sæmundssyni jörðina Hvítanes í Skilmannahrepp með tiltekn um landamerkjum, sem greind eru í bréfinu.

Eftir láinni pappírsafskript kominni 25. Apríl 1903 frá Kristjönu Teitsdóttur í Reykjavík, ekkju Stephans, sem bjó í Hvítanesi. Er afskript sá gerð kringum 1820.

Landamerkja Bréf fyrir Hvítanesi 1579.

Þat Giorum Vér Einar Eyriksson. Augmundur Hallsson og Olafur Jónsson. góðum mönnum kunnigt með þessu okru opnu Bréfi og Eginlegri handskrift. að vér höfum séð og lesið Landamerkjabréf Biskups Augmundar Pálssonar fyrir jordunni Hvítanesi. hvert soleidis hlióðar.

[Eg Augmundur³⁾ með Guds náð Biskup í Skálholti. [hefi¹⁾] fengid Jóni Sæmundssyni jörðina Hvítanes í Skilmannahrepp og Garða kirkjusókn. með þessum Landamerkjum. á adra sidu er klettur sá er kalladur er Strákur. úr honum nedarverðum og rétt ofan í Kringlumel. úr honum ofan í Langamel. og so úr melnum beint í sjó. aptur úr ofanverðum Strák í melhrigginn sem liggur fyrir utan Sel-

1) curiam, hdr. 2) canemee, hdr. 3) [Svo; réttara væri, ef óbrjáláð skyldi: Vier Augmund hofum.

geir. og so upp í utanverðan Geirmundartind. Síðan inn eftir Brúninni að Stórufestarhöfði. og ræður þá Stórafestið ofan eftir alt í Diúpadal. enn úr honum í þann klett sem heitir Festarhringur. úr Festarhring í álkeldu. og þaðan beint í sió.

Og til stadfestu setjum vér vor jónsigli fyrri þetta Landa-merkjabréf sem skrifad var á Ytrahólmi. vigilia Nativitatis Beate Virginis Marie Anno Domini M D. L. xxix.

Samhlióða sínum Original. vitna undirskrifadir. er samanlásu.

Oddur Eyriksson. Sigurdur Halldorsson.

Ad þessi Copia sé samhlióða sínum Original. vitna.¹⁾

109.

[1522—1540].

ÁGRIP af dómi um gjald á þingatolli (heyttolli) geingnum í tíð Ögmundar biskups í Skálholti.

Landsbókasafn 812. 4to bl. 139^b og 50^a, skr. c. 1660.

[Huorier þingatoll skulu gjalda²⁾].

Dæmt j tíð biskups Ögmundar að aller skyldu þeir þingatoll gjalda er Buskap hefde. oc grasnyt edur þa peninga sem j fullum aurum være. ella tuijgillde og [þar að auk²⁾] sekur 3 aurum.

110.

1522.

á Skarði.

DÓMSÁGRIP um arfaskipti, er Guðrún nokkur kærði.

AM. 211^c. 4to bls. 187—188, dómabók skr. c. 1700. — Ágríp þetta er ekki sem tryggilegast og verðr því ekkert um það sagt með neinni vissu að svo stöddu.

Dómur um arfaskipti Anno 1522, á Skarði, að Guðrún hefði klagað, að hún hefði ei feingið jafnt við önnur sín systkin, en gat þó ei bevisað. Var

1) Eingar undirskriptir. 2) [b. v. 50^a

Dipl. Isl. IX. B.

dæmt, að hún skyldi (sverja), að hún hugðist eptir réttu máli sækja eiga. Einninn var umboðsmanninum dæmt til eiðs, að öllu hefði verið rétt skipt, og sú skuld stæði þar ekki, svo hann vissi.

111. 16. Febrúar 1523. á Reykjum.

DÓMR sjö klerka útnefndr af Ögmundi biskupi um kærur biskups til Bjarna Narfasonar að hann hefði gert sína reisu i Vestfjörðu og legið þar Sigríði Björnsdóttur, eigingipta konu, i fjórmennings frændsemisspjöllum, en Bjarni lýsti því að hann hefði keypt Sigríði með ráði foreldra hennar fyrri en Finnur Arnórsson.

Landsbókasafn 62.8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur BrefaBok Biskups Ögmundar“. — AM. Apogr. 2756 með hendi Orms Dada-sonar „Ur brefabók biskups Ögmundar“ (AM.)

Um Hiuskaparmál.

Öllum mönnum þeim sem þetta bref síð edur heyra. senda Jon Einarsson. Þorleifur Eireksson. Gisle Jonsson. Hallur Þorsteinsson. Bryniolfur Halldorsson. Arne Jonsson. Snorre Hialmsson prestar Skalhólts Biskupsdæmes. kvediu guds og sína. kunnugt giðrande ad sub anno gratiæ M^o. D^o. xx^o. og iij á Reykium á Skeidum mánudagin næsta fyrir Cathedrationem Sancti Petri Apostuli vorum vier i Dom nefnder af ærlegum herra og andlegum faudur. Herra Ögmund med guds náð biskup i Skalhólte ad skoda ok ransaka ok fullnadar dom á ad leggja um þá ákíæru sem hann kíærde til Biarna Narfasonar. ad hann hefde giørt sína reisu i Vestfiordu ok leiged þar eigingipta konu i fiormennings frændsemiss spiöllum. Sigríði Björnsdóttur. ok hann þottist ecke fullkomliga vita hvort hann ætte þar fyrer ad taka lausn og skriptir epter kirkiunnar lögum. edur eige. Jtem ad greindur Biarni hefde lyst því fyrir Biskupinum og fleir

um audrum góðum mönnum. að hann hefði keypt adur-
nefnda Sigríði með handsölum. samvitande faður hennar
og móður fyrir en Finnur Arnórsson¹⁾ gíaurde sín giptumal
við greinda Sigríði. Meðkennist Biarni að hann hefði lagt
sig þar undir lög við Biskupinn að svara sem stefndur fyrr-
greindum sökum. Því að h(eilags) anda náð tilkalladre. að
suo þrofudu ok fyrer oss komnu dæmdum vier fyrrnefndan
Biarna riettelega fyrerkalladan. ok sekan svo sem fyrer tvö-
faldan hordom. saker langrar oveniu og ills tildraattar. enn
fyrer frændsemis spiöll dæmdum vier hann sekañ tvennum.
xij. aurum. og skyldugan að taka lausn og skriptur af bisk-
upinum. edur þeim sem hann tilsetur fyrer hvorutveggia
broted. Jtem fyrer þá adra sök að hann hefði underbued
með handsolum leynelegt hionaband viliande vefeingia með
þessu loglegan hiuskap. framkvæmande þar á ofan og full-
giorande holldlega sambud mote guds lögum. Dæmdum vier
hann fallinn í bann af sialfu verkinu. saker þess að so-
stendur í Bannsaða Brefe Jóns Erchibiskups: að hann setur
þá alla í bann sem sinn hiuskap bynda saman nær meir
enn að fimta manni í adra hvora ættkvísl. Her með sekan
fyrer kirkíu jnngaungu oc þionustutekiu arlega sidan hann
gíaurde hiuskapar handsal við optskrifada Sigríði mote öllu
lögmaale heilagrar kirkíu. svo sem kirkíunnar lög utvíjsa.
Skyllde þridiungur feseakta gíalldast innan múnadar. annar
að fardögum. enn allt göllded að næsta hauste nu að kiemur.
Samþykte þennan vorn Dom með oss greindur Herra
biskup Ögmund. ok sette sitt jnnsigle með vorum et cetera.

112.

16. Febrúar 1523.

á Reykjum.

Dóma tólf klerka útnefndr af Ögmundi biskupi um kærur
hans til síra Jóns Arasonar.

AM. Fasc. XLVI, 1, frumritið á skinni. Öll (13) innsigli eru
dottin frá. „Þetta bref er og í Brefabók Biskups Ögmundar“ (Lands-
bókasafn 62. 8vo). Prentaðr í F. Joh. Hist. Eccl. Isl. IV, 214—215.

1) leiðr. AM; Arnason, hdr. 2756.

Reykiadomur vm sakargiptter Biskupz
Ögmundar a mote Sera Jone Arasyne.

Ollum monnum þeim sem þetta bref síð edr heyra. Senda Broder helgi med gudz nad aboti af wideý. jon hied-
insson Ráðzmann j skalholhti. gisle jonsson. officialis. Snorre
hialmsson kirkiuprestur. jon einarsson. þorleifur eireksson.
jon gislason. gudmundr steinsson. jon arnason. jon gutt-
ormssson. sæmundur arnason og jon gislason. kuEDIU gudz
og sina. kunnigt giðrandi. ad sub anno gracie. Mdxxiij^o. a
Reykium a skeidum manudaginn næsta fyrir cathedra-
cionem sancti petri apostoli worum wer j dom nefnder af
ærligum herra og andaligum faudur. herra augmund med
gudz nad Biskup j skalholhti. ath skoda og rannzsaka og
fullnadardom a ath leggja vm þær saker og malaferli. sem
hann kiærði til sira jons arasonar. Jn primis at hann hefði
onýtt og at aungu halldit þat bref sem honum war wtgefuit
af heidursamligazta ráði herra Erkebiskupsins og kapitula-
brædrum nidarosdomkirkiu. til vmbodz og laugsagnar yf-
uer holadomkirkiu. suo sem brefuit sialft wt wisar Seti-
andi sig sialfañ æðzmann og þa officiales. profasta og
vmbodzmenn sem hann hefuer wiliat. þuert æ moti bisk-
upsins samþycki og riettu laugmali. J annari grein klagadi
biskupinn til greindz sira jons arasonar ath hann hefði wt
sendt týgiad folk med wopnum. æ weg fyrir hans sendi-
menn. seigiandi suo. ath þeir skýlði eingin bref ne stefnur
fram hafua af biskupsins alfu takandi sidan annan prestinn.
og læstu¹⁾ hann j hñsi vm fimm nætur. Jtem j þridiu grein.
klagadi herra biskupinn til fyrr nefndz sira jons arasonar.
ath hann hefði wisat sinum monnum til heimsoknar æ jon
heitinn asgrimsson og þeir hefði þat fullgiðrt. epter hans
fyrirskipan. Jtem j fiordu grein kiærði herra biskupinn til
adur greindz sira jons arasonar ath hann hefði sett sig jnn
j skalholhtz kirkiu vmbod og leýst mannslagara. þann sem
þar ward brotligur j vmdæminu.

Saum wer opit bref biskupsins med hans hñnganda jn-
sigle þat sem hann hafði wt sendt til ath kalla sira jon ara-
son. j fyrr greindañ dag og lesit war j hola domkirkiu. og

1) Svo.

jónne helldr allar áðr skrifadar saker. var opt nefndz sira jóns arasonar beiddt og krafuid. kom hann ecki og einginn af hans hendi. Jtem kom þar frá fyrir oss appelleranarbref sira jóns arasonar og fleire presta wr nordlendingafiordungi.

Því ath heilags anda náð til kalladri ath suo profudu og fyrir oss komnu. Dæmdum wer fyrr nefnder domsmenn með fullu doms atkvæði sira jón arason laugliga fyrir kalladan og sekað mörk j stefnufall. Leizt oss öllum appelleranarbrefit onytt og ecki epter lögum giört wera. því dæmdum wer þat ath öngu halldanda. Enn saker þess ath hann hafði sig olaugliga jnn sett j holadomkirkiu vmbod moti kanunkanna brefui j nidarosi. er þar kom frá fyrir oss huert wer dæmdum laugligt j allan máta. og biskup augmund riettað og fullmecktugað vmbodsmann og amministratorum holadomkirkiu. suo sem heilagrar skalholtzkirkiu. þa dæmdum wer sira jón arason þar fyrir fallinn j bann af sialfu werkinu. og sekað niutige mörkum wid heilaga holakirkiu. og audrum niutige mörkum wid biskup augmund og skylldugan at leggja aptur vmbodit biskupinum. eða þeim sem hann til setur og taka lausn og skripter heima j s[kal]-holtti. jnnan manadar ath heyrðum dominum. Nu fyrir þa adra sauk. at nefndr sira jón arason hafði wtsendt týgiad folk fyrir biskupsins sendiboda og liet taka sira petur palsson. sem settur war officialis af biskupinum. og býrgia j husi vm fimm nætur edur meir. Fyrir suodan ofbelldi og laugleysu dæmdum wer optskrifuadan sira jón arason fallinn j bann epter því sem kirkiunnar laug þar vm skrifut wt visa. og sekað .lx. mörkum wid biskup augmund. og audrum .lx. mörkum wid heilaga holakirkiu. Jtem fyrir þa þridiu sauk ath þratt nefndur sira jón arason liet rida heim á jón heitinn asgrimsson. fanga hann og binda sem annað jllræðismann. og briota hans herbergi. með öðrum þeim olaugum. sem vrðu j þeirre heimsokn. Hier með sett sig jnn j skalholtzkirkiu vmbod og leyft mannslagara. þann sem brotligur ward hier j vmdæminu. Nu fyrir þessa sauk og allar adrar fyrrgreindar saker. sem j dominum standa.

1) Svo.

Dæmdum wer títt skrifadañ sira jon arason afsettañ ab officio et beneficio. suo og hans heidur og peninga j biskupsins walld. þar til sem hann giorer bot og betran. fyrir adr greind brot og misferli.

Woru þessi saul giord a secktafienu. ath þridiungur skýlði gialldazt jnnañ manadar ath heýrdum dominum. annar þridiungur j fardögum j wor. enu allt golldit michaelsmessu at hausti nu næst ath kemur.

Sampýckti þenna worn dom med oss greindur herra biskup Augmund. og setti sitt jnnsigle med worum fyrrgreindra domsmanna jnsiglum. mðrgum godum monnum lærdum og leikum nærverondum. og med oss sampýckiundum. Skrifuat j sama stad. deigi og ári sem fyrr seiger.

113. 22. Febrúar 1523. í Kaupmannahöfn.

KRISTJÁN konungr II. bannar Íslendingum að verzla við alla útlendinga fyrri en þeir hafi greitt hirðstjóra konungs þann 20 gyllina toll („hafnartollinn“), sem þeir sé vanir að greiða.

Landsbókasafn 72. 4to bls. 631–632 með hendi sira Jóns Halðórssonar í Hitardal 1725 „skrifad effter sijnum Original“. — Tilskipanabók Landsskjalasafnsins í 4to rituð á Bessastöðum nál. 1711 (= b). Prentað í Finni Johannæi Hist. Eccl. Isl. II, 258–259 og Lagasafni Magnúsar Ketilssonar I, 174.

Christiani secundi Bref ad eingenn kaupe vid framande kaupmenn. fyrr enn þeir hafa borgad hafnartollinn. Anno 1523.

(Vii) Christiern met guds nade Danmarkis. Norgis. Sverrigis. vendis oc gothis kðnig'). Hertug udi Slessvig. Holsten. Stormaren oc Dytmerschen. grefve i Oldenborg oc Delmenhorst. helse Æther alle oss Ælskelige Bisper. Prelater. abbether. prester. knaber. Bðnder oc menige almue som bygge oc boe paa vort oc norgis krones land Jsslandt kierligen met gud oc sancte Oluff kðning. vii bete oc biude ether

1) koning b.

alle og hver serdelis at her effter at¹⁾ ingen kôbeslae met nogen utlendske. enten Tyske. Eingelske eller andre. for end thee²⁾ haffve giffvet oc fornôget vor Embitzmand ther paa landet. 20. gylden paa vore vegne. then told oc rettighet som thee³⁾ oss aarligen pleige oc plichtige ere at giffve. oc naar thee⁴⁾ svoddan told udgiffvet oc til gode reede fornôget haffve. ther⁵⁾ mue j siden kôpe oc selge met them ubehindret.

Her retter ether alting effter oc lather thet ingenlunde. giffvet paa vort slot kôpenhafn. søndagen invocavit aaret 1523.

Under vort Signeth.

114.

31. Marts 1523.

á Valþjófsstað.

RAGNILDR Þorsteinsdóttir og Eiríkr Ormsson selja sira Brandi Rafnssyni jörðina Ljótstaði í Vopnafirði fyrir tuttugu hundruð í öllum þarflegum peningum, sem Ragnildr gaf jafnharðan sira Brandi í prófentu sína, og þar til reka millum Selár og Lónaóss.

AM. Apogr. 4464 með hendi Árna Magnússonar „Ex originali Biörns Peturssonar á Bustarfelli“. — Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar, Sudurmúlasýsla Nr. 2, afskrípt staðfest á Fossvelli við Brú 9. Júní 1704 af Birni Pétrssyni (= b).

Kaup Brief Fyrer Ljotsstodum⁴⁾.

Þad giore ek Jon prestur kodransson og sniolfur rafnson godum monnum kunnekt med þessu ockru opnu brefi. ad uid uorum þar j hia sæum og heyrðum æ ord og handaband þessara manna. j kirkivnne æ hofstað j uopnafirde fimtadagenn næsta epter krossmessu vm uorit⁵⁾ sira brandzs rafnssonar. og ragnilldar þosteinsdottur. og eireks ormssonar bonda hennar. þad faldizst og skildizst under þessv þeirra handabandi ad fyrgreind Ragnilldvr fieck og selldi ædrskrifvd. vm sira brandi jörðena ljotsstade er liggur j hofstadar kirkiv. sokn. Med upplagi og samþycki hennar bonda eireks ormssonar. suo þav vorv öll j einv handabandi. Med öllum þeim gögnum og gædv. rekum og hlvnendum og jtaulvm þeim sem fyr-

1) al. b. 2) ther, a b (leiðrétt). 3) thee b. 4) b. 5) = 8. Maí (1522).

greind jörd liotzsstader eiga. j annara manna jarder og þau urdu fremzst eigandi ad til frials forrædis og æuenligrar eignar. Hier a mot gaf þrattskrifadur sira brandur xx hundrud j öllvm þarflegvm peningum. og þessi savmv xxc gaf tijtt nefnd ragnilldur j æuenliga profentv med sier. til opptskrifads sira brandzs og þar til lagdi hwn ætta hundrada reka. sem ligg æ millvm selar og lonaos. ad fra tecnmv þeim rekaparti sem nijp fylger. Ok til sannenda hier vm settvm uit fya nefnder (menn) ockar jusigle fyrir þetta bref er skrifad var æ valpiofstad j fliotzsdal þridiadin j efstv vikv arvm epter gwdz burd m. d. xx og iij betur.

115.

10. Apríl 1523.

4 Hólum.

ÖGMUNDUR biskup i Skálholti, skipaðr tilsjónarmaðr Hólabiskupsdæmis, fyrirbyðr öllum að „bívara sig“ nokkuð með góð og umboð Hóladómkirkju, nema þeim sem hann tilsetji með trúlyndu ráði Hóladómkirkju; lýsir biskup og tvídrægni og óhlýðni klerka nyrðra, er hafi haldið fyrir honum dómkirkjulyklunum.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefa Bok Biskups Ögmundar“. — AM. Apogr. 2696 með hendi Orms Daðasonar.

Um Administrationem Hóla Biskups Dæmis.

Vier broder Ögmund med gudz nad biskup i Skalholti eigi sidur administrator heilagrar Holakirkíu. heilsum öllum godum mönnum þeim sem þetta bref sia edur heyra med gudz kvediu og vorre. kunnugt giðrande ad sub anno gratiæ m°. d°. vigesimo tertio á fostudagin i paskavíku. komum vier til Hóla. heyrdum þar og saum mikla tvídrægne af kennidominum. enn saum óngva hlydne edur verdugheit sem tilbar Domkirkíunnar á Hólum. helldur henne til stors skada og fordíarfs. á mote öllu lögmále ok klerkanna trúlofun ok prestanna vígslu eide. ok ei sidur fundum vier usurperada claves ecclesiæ. ok vors helgasta faudurs pavans skipan

önytast. að ongvo halldanda. ok af audrum parte er oss omaklegum kristiðndomurinn bifaladur epter liosu logmale heilagrar kirkiu ok skipan legata vallds nidaross domkirkiu. Þvi i gudz nafne amen tokum vier under vora vernd. for-svar og biskermelse heilaga Holadomkirkiu. ok alla hennar eigu deilld i faustu og lausu i minna hlut og meira. for-biodande ollum leikum og lærðum að bivarar sig nockud med hennar gots eða umbod. utað gards edur innað. utan þeir vier tilsetium med hollu og trulundu Hóla Domkirkiu ráði. þvi sem vier þar til kaullum nu fyrr enn vier forum á burt et cetera.

116.

16. Apríl 1523.

á Hólum.

Dómr tólf klerka nyrðra útnefndr af Ögmundi biskupi i Skálholti og umboðsmanni Hóladómkirkju um kærur biskups til síra Jóns Arasonar og allra þeirra, er rænt hafa skipi dómkirkjunnar, gulli, silfri, smjöri, slátri, skeið og vað-málum og öðrum þarflegum peningum.

AM. Fasc. XLVI, 2, frumrit á skinni. Af 13 innsiglium er nú brot eptir af 2. — AM. Apogr. 2931.

Domur um síra jón arason og bref.¹⁾

Ollum monnum sem þetta bref sia edur heyra seða broder helgi med gudz nad abote á þingeyrum. jón gisla-son. Þorsteinn jónsson. Olafur jónsson. Þorbiorn jónsson. Gisle gudmundsson. jón sigursson. Olafur gudmundzson. jón gudmundzson. Þorvaldur olafsson. pietur palsson og jón einarsson prestar holabiskupsdæmis. kuEDIU gudz og sína kunniggt gioraði að sub anno gracie. M^o. d^o. vigessimo tercio. á holvm j hialltadal. á fimtudaginn næsta fyrir jóns Messo holabiskups vm vorid. worvm uær j dom nefðer af heidursamligum herra og aǫdligum faudur herra augmuði med gudz nad biskup j skalholti og vmbodsmann heilagrar hola domkirkiu að skoda og ransaka og fullnadardom á

1) Utan á bréfinu með fornri hendi

ad leggja huerir menn þeir skyldu uera sem gripa og ræna heilagrar kirkiu peninga fasta edur lausa. en af þui ad suo stendur j kristnum retti og anars stadar j kirkiunar logum ad aller þeir sem gripa edur tacka ur heilagrar¹⁾ kirkiu edur hennar vardueislo og geimslo¹⁾ þa skal þar tueuold¹⁾ hegning fyrir koma forbod og bann og bannskrifter og forlat og fordizt þo eigi þui helldur riетtiliga hegning af veralldligum hofdingum [af þui²⁾]. ju nomini¹⁾ domini amen. dæmdum vier fyrnefnder domsmeun med fullu doms atkuædi [sera jon arason og²⁾ alla þa sem j burt hafa tekid og rænt skip og goz heilagrar hola domkirkiu so sem er gull og silfur. smior og slatur. skreid og vadmál og annara þarflig(r)a peninga fyrir utan leyfi og samþycki vors virduligs herra Biskup augmundar sem hefer oc hefer haft logligt umbod af kanuncunum³⁾ j þrandheimi oc prestanna dom ok⁴⁾ honum optt fyrirbiodandi j sinum brefum og bodskap sagtt skip j burt ad hafa edr adra fyr greinda peninga j bann oc forbod og alla þa sem þar hafa til styrt¹⁾ med ordum edur uerkum. radum edur dadum. oc sekan sextiger morkum huer og einn af þeim sem j burt hefur haft adur nefnt skip oc goz vid heilaga holakirkiu oc odrum sextiger morkum vid vorn virduliga herra biskup augmund. skyldu þesser peningar golldner ad þrenum solum. hinu fystu ad fardogum nv næst er kofna. aunur saul at michels messo nu j haust er kemur. enu þridiu ad fardaugum ad vori komanda so þessi allur sakeyrer se þa golld(inn) og skylduga ad færa aftur skipid jnan xiiij natta ad færu vedri og taka lausn og skrifter heima á holum af greindum Biskup Augmundi edur hans laugligum vmbodsmanni.

Samþykkti þenna vorn dom med oss greindur herra biskup augmund og setti (sitt) juncigle med vorum fyr greindra domsmanna junciglum fyrir þetta domsbref skrifat j sama stad deigi oc are sem fyrr seiger.

1) Svo. 2) [á spassi. 3) kanuncunum, frumbr. 4) Svo hér.

117.

23. Maí 1523.

í Snóksdal.

29. Márs 1525. á Stað á Ölduhrygg.

VIRÐINGARGÆRD á kirkju og jarðarhúsum í Snóksdal, þegar Daði Guðmundsson tók við, en (Guðmundr Finnsson) faðir hans afhenti.

Eptir afskript Magnúsar Einarssonar á Jörfa meðal Hamrenda og Snóksdalsbréfa (hjá mér) gerðri c. 1730—1740, að því er virðist stafrétt eptir frumriti.

Þat giore eg haldor prestur tyrfingsson profastur j mill-um gilsfiardar ok skraumo godum monnum kunnigt med þessu minu opnu brefe sub anno gracie MDCXXIIJ. var eg til skipadur af minum herra biskupenum at sia at kirkjunne og at gardenum j snoksdal þa dade gudmundzson medtok enn [f]ader hans afhentj laugardagen j fardogum. nefnda eg þessa menn til med mier. sira ol[af] gudmundzs son. sira narfa þorsteinsson. sira einar snorrason. sira su(e)in oddzson. obla[ud gr]imsson ok gisla klangsson. matv vær kirkuna fyrir .viij. hundrut. enn skalan fyrir .v. stofuna [med kle]fanum ok aundenne fyrir .v. badstofuna fyrir .v. buret fyrir iije gongen med litlu huse vondv fyrir husen fyrir .ije. Ok til saninda hier vm settum vær fyr- nefnder menn vor jnnsigle fyrir þetta [matsbre]f er skrifat var aa stad aa aulduhrygg qvarto kalendas aprilis. tueimur arum síjdar [enn fyrr] seiger.

118.

28. Maí 1523.

í Viðey.

TYLFTARDÓMR útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti og Erlendi Þorvarðssyni lögmanni sunnan og austan á Íslandi um ágreining milli þeirra Hannesar Eggertssonar og Tyls Pétssonar um hirðstjórn yfir landinu, og dæma þeir hirðstjórabréf það, er Hannes hafði af konungi haft, myndugt.

AM. Fasc. XLVI, 4, frumritið á skinni. Sjó innsigli hafa verið fyrir bréfinu. Eitt af þeim er dottið frá. — AM. Apogr. 1262.

domur vm adtekt tils petrssonar 1523¹⁾.

Öllum monnum þeim sem þetta bref sia edr heýra sendvm vier broder helge med gvds nad abote j videý. narfe sigurdsson. jon magnusson. hakon biorgolfsson. jon arnason. þorhallr einarsson. snæbiornn gislason. oddur þorkelsson. grimur karason. rvnolfr hauskolsson. jon sigvrdsson og jon þordarson kuediu guds og sina kvnegt giorande at sub anno gracie m^o. d^o. xx^o. iij uorvm uær til nefnder af uirdvligum herra j gude avgmvnd med guds nad biskup j skalhollte og elinde þorvardssyne laugmane svnann og avslann a jslande ad skoda ransaka og fullnadar samþýkt a ad leggja vm þa agreining sem fared hafdi j millvm þeirra hirdstiorans hanes egerssonar og til petrsonar.

komv þar fram bref af hvorstveggia hende. leist oss þad sama hirdstiora bref sem hanes hafde haftt af vorvm nadugasta hera konvnginvvm myndugtt og skiæligt j allan mata og halldazt eiga framm til næsta avxararpings nu j sumar og til petursson skylldivg(an) aptur ad leggja alla þa peninga kvika og davda sem hann hafdi rangliga fra bessustavdum²⁾ bæde innan kirkiv og utan med til feingnvmm ollum brefvm og reikningskap sem hannes egerssyne til heyarde og flytie heim til bessustada²⁾ inann siovndar.

samþyckte þessa skodan og giorning fyr nefndr hera avgmvnd og laugmannenn ellindur og setti sin insigle med vorvm fyr greindra manna insiglum firir þetta samþycktar-bref skrifad j videy feria quinta infra octauas pendecostes²⁾ a sama are sem fyr seiger.

119.

1. Júní 1523.

í Kópavogi.

TYLFETARDÓMR útnefndr af Erlendi lögmanni þorvarðssyni um málaferli þau, er Hannes hirðstjóri Eggertsson kærði til Tyls Péturssonar, að hann hefði með flokk manna, bæði islenskra og útlenskra, farið heim á kongsgarðinn á Bessa-

1) Aplan á bréfinu. Þar slendr og ritað af skrifara Árna: „er oлддunгeс klárt og sigilla accuratissime. retinebo tamen in meum usum“. 2) Svo.

stöðm, rænt þar og gripið kvika peninga og dauða, kongs og Hannesar og reikningskap allan, brotið upp kirkju og kistur; Týll hefði og gripið Hannes sjálfan sem þjóf og haft hann nauðugan inn í Hólma; — og af því að Týll var áður sannprófaður að mörgum lögbrotum hér á landi dæmdu þeir hann fullan óbótamann og Hannes skyldugan að refsa honum eftir lögum.

Landsbókasafn 62. Svo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefabók Biskups Ögmundar“.

Domur um Tyl Petursson.

Ollum monnum þeim sem þetta bref síð edur heyra senda Narfe Sigurdsson. Hakon Biorgolfsson. Jon Þordarson. Loptur Kalfsson. Grimur Kárason. Sæmundur Eireksson. Olafur Olafsson. Jon Sigurdsson. Snæbiorn Gislason. Þorhalle Einarsson. Þorleifur Jonsson og Jon Magnusson svarner lögregtumenn kvediu guds og sina. kunnugt giðrande að þá lided var frá hingadburd vors herra Jesu Christi M. D. xxiii. mánuðagin næsta epter helgu viku i Kopavogi á þingstad riettum vorum vier i Dom nefnder af ærligum manni Ellendi Þorvardssyne. logmanne sunnan og austan a Jslande. að skoda og rannsaka. og fullnadardom á (að) leggja um þau malaferli. sem hirdstjore Hannes Eggertsson kíærde þar til Tyls Peturssonar. að hann hefde fared med flock manna. bæde Jslandskra og¹⁾ utlandskra heim a kongsgarden Bessastade og rænt þar og gripid bæde kvikum peningum og daudum innan kirkju og utan. briotande upp kirkjuuna ok kisturnar þær sem þar inne voru. rænande þar vors náðugasta herra kongsins godse. oc svo því sem Hannes atte. og adrer menn fleire. oc ollum reikningsskap þeim sem honum heyrde til. Hier med klagade fyrirskrifadur Hannes til Tyls Peturssonar. að hann hefde griped sig sem þjof edur illrædesmann. oc haft sig naudugan inn i Holma. Her med vissum vier fyrir full sanninde að fyrirskrifadur Thyl var adur hier i landet sannprofadur að mörgum lögbrotum. bæde við lærda og leika. Kom þar fram fyrir oss

1) ut, hdr. (misskript; leiðrétt hér).

med sannindum að greindur Thyl hefði lofað með handabande að svara þar logum þenna sama dag. Kom hann ecke og eckert logsvar af hans hende. Stendur so skrifad i vorre landslagabók. að það er hernadur ef tekner eru menn edur fe manna þeim naudugum. bader. bundner edur særder. Jtem i audrum stad stendur svo: að ransmenn eru aller obotamenn sem seger i obotamalum i Mannhelge. Nu epter þessum bokarinnar ordum oc audrum fleirum sem þar til luta. að so profudu og fyrer oss komnu. dæmdum vier nefnder Domsmenn með fullu Doms atkvæde opt nefndan Tyl Petursson fullan Ransmann oc obotamann. ok hirdstioran Hannes Eggertsson skyldugan at refsa honum epter logum. ok þeir aller skyllder til efterfarar sem hann tilkrefde. Jtem alla þá menn sem adur greindum Tyl veittu styrk edur fylge til fyrrgreinds ranskapar. oc onaudger voru þar til dæmdum vier i allre sömu sök vid kongdominn et cetera.

120.

5. Júní 1523.

í Flatey.

VITNIZBURÐARBREFF um lýsing Hafliða Skúlasonar, sem verið hafði með Þorleifi Björnssyni frá því hann var ungr piltur og þar til Þorleifr lézt, um heimildir fyrir jörðunni Hvallátrum í Mjóafirði, viðskipti Þorleifs og Lopts Ormsonar m. fl.

AM. Fasc. XLVI, 5, frumrit á skinni. Af 5 innsiglum eru nú 3 fyrir bréfinu. — AM. Apogr. 5723.

Vitnizburður vm Látur j Mioafirde¹).

Þat giorvm vær Arne prestur gislason. jon hoskolldzson. Magnus jngimundarson. Sveinbiorñ Þorda(r)son og jon jons-son leikmenn godvm monnum kvnnigt með þessv vórv opnv brefi. at arvm efter gvdz býrd þvsvnd fimmm hvndrvth xx og þriv ær vorum vær j flatey er liggr æ breidafirde. dyradag sialfañ²). er biorn þorleifsson beidde og krafde hallida skvla-

1) Utan á bréfinu með hendi frá c. 1700. 2) þ. e. 4. Júní.

son bera sier rett vithe og satt vñ jordina hvalatur er liggj j mioafafirde(!) j vazfiardar kirkiv sokn þat sem hann visse sannazt til vñ hana. enn greindr hafside sagdizt hafa uerit hia þorleife heithnvm biorússyne sidan at hann var vngr pilltr og thil þess at þorleifr heithinn deydi sem gvd hans saal nade og sagdizt hann alldreigi annat hafa vitnad enn hvn hefde verit fvllkomleg eign þorleifs heithins biorússonar og fader sinn hafdi haft hana til byggingar bæde af birne heithnvm þorleifssyne og þorleifi biorússyne efter æ. j .xl. vetur edr meir og var eingin aklagvñ æ nefndre jorðv hvalatr vñ hans daga. So og sagde greindr hafside at fader sinn skvle hefde sagt sier at þorstein sveinson er kalladr var dijle hefde giefith þessa adr nefnda jorð hvalatr med dottur sinne sigride þorsteinsdottur birne heithnum þorleifs-(syne) j proventv og j proventvna for hvn og var j henne bædi j vazfirdi og æ skarde medað hvn lifde og þar æ skarde deyde hvn atta dags nott sialfa vñ veturin æ jolvñ og greindr skvle sagdizt þæ hafa þar verit sveinn æ skarde hia birne heithnvm þorleifssyne er þesse quinnað sigridr deyde þar og hier efter sagdizt optnefndr hafside fvllnadar vithe vilia vñ bera nær sem hann uære med logvñ thil krafdr.

Jtem vorvñ vær og j sama stad og dag fyrr nefnder menn er hafside skvlason lyste fyrir birne þorleifssyne oss ollum æ heyrandvñ. at hann sagdizt hafa verit med þorleifi biorússyni vñ svmarit æ alþinge þæ sem þeir sættvzt seinazt heilvñ sattvñ loptvr heitinn ormson og þorleifr heiten biorússon. vard þat þæ af þeirra sattargjorð morgvñ dæði monnum hia verandvñ at loptur heithinn skyllde fæ þorleifi biorússyne .lx. hvndrvt fyrir mafahlidar reid og peninga reikningh og skadræde er þorleifr heitinn þottezt eiga at lopte. skyllde þeir þæ med þessv hólðnv og golldnv vera alsattvñ satter. Enn þesser peningar vorv ecki golldner medað at loptur lifde sialfr. fyr enn vñ havsted vñ veturnatta skeid efter hann framlidin. en loptur heithinn saladizt vñ vorit adr fyrre¹⁾ og þat sama havsted for opt

1) þ. e. 1476.

nefndr þorleifr yfer til stadarhols og fan solveigv þorleifsdottur modr loptz heithins orinssonar og heimte af henne þessa fyrr greinda skvld. sextigi hvndrada. giordv (þav) þá enn af nyiv morgvm monnum nær verandvm fvllan giorningh med sier. ath solveigh galltt og fieck thil fvllrar eignar þorleifi heithnvm biornssyne þessar jarder er so heita. heydalur og skala-vik og keldur med þeim kvgilldvm er þá vorv þar med i þetta gialldith vegna stefans heithins loptzsonar hver at þottezt vera rettvv erfingi epter lopt heitin. En hvn vmbodz-madr hans. liggia þessar jarder i vazfiardar kirkiv sokn. en efter þetta gaf þorleifur stefan heithin loptson kvittan og avllvgis akærvlavsan fyrir sier og sinvm epterkomendvm. Og til sanninda hier vm settvm vær fyrr nefnder menn vor jnsigle fyrir þetta vithnisburdabref skrifat i flatey æ breida-firde favstvdaginn næstan efter æ æ sama are sem fyr seiger.

121.

6. Júní 1523.

í Skildínganesi.

BRÉF, er vottar það, að þeir Pétur og Hallr Björnssynir hafi í arfaskiptum gefið Thomas Jónsson „frian og kvittan“ um jörðina Setberg á Álptanesi, meðkent að þeir hafi af honum „fullnaðarbetalíng meðtekið“ og handsalað honum jörðina til fullrar eignar með landamerkjum þeim, sem bréfið greinir.

Eptir tveim afskríptum á pappír, komnum til Landsskjalasafnsins 9. September 1907 frá Setbergi við Hafnarfjörð fyrir milligaungu Eggerts yfirréttarmálfærslumanns Claesens: *a*, afskrípt gerð c. 1690—1700, að því er virðist með hendi Gísla annálaritara Þorkelssonar á Setbergi, sem var enn á lífi 1712; *b*, afskrípt frá c. 1750—1760 með góðri settlettrshendi, gerð eptir staðfestri afskrípt frá 27. Apríl 1723, sem beint var tekin eptir hinu „gamla pergamentshréfi Setbergs“, sem þá var orðið skemt og ólesandi á köflum. Báðar þessar pappírsafskríptir eru nú til skemda fúnaðar, en þó má fá bréfið heilt með stuðningi þeirra beggja, því að hvor bætir aðra upp.

Bréf þetta er að sumu leyti nokkuð athugavert. Út af fyrir sig þarf ekki að vera neitt tortryggilegt í því, þó að þeir menn, sem við það koma, þekkist lítt annarsstaðar frá, því að í bréfum frá þessum

timum kemr altaf fjöldi manns fyrir, sem menn vita nú lítill eða eingin deili á. Þess utan er það allsennilegt, að Thomas Jónsson, sá sem nefndr er í þessu bréfi, sé faðir Jóns Thomassonar, sem bjó á Hvaleyri 1531 og lenti þá í skipreiða, föður Thomasar, föður Björns lögréttumanns í Skildinganesi 1634—1640, föður Guðrúnar — konu síra Þorsteins Björnssonar á Útskálum (d. 1675) — móður Þóru Þorsteinsdóttur, móður Gísla Þorkelssonar annálaritara á Setbergi, því að Setberg sýnist hafa verið leingi eign þessara ættmanna, og 1625 átti einmitt Björn lögréttumaðr Thomasson jörðina. En um það leyti, sem þetta bréf er gert, hlýtr jörðin að hafa verið nýlega orðin eign þessara frænda, því að 1505 átti Grímr Pálsson á Möðruvöllum Setberg, og galt það þá Þorvarði lögmanni Erlendssyni (DI, VII, 718). Pétur og Hallr Björnssynir, er bréfið nefnir, sýnast vera albræðr, og sammæðra hálfbræðr Thomasar Jónssonar. Björnssnafnið hér styðr það og heldr, að það sé forfeðr og frændr Björns lögréttumanns í Skildinganesi, sem við bréf þetta koma, en af Birni er kominn mikill og merkilegr ættbálkr alt til vorra daga, sem nú lifum (*Skildinganesætt*). Nefn manna þeirra, er hér getr, eru því bréfinu heldr til gildis. Hitt er athugaverðara, að bréfið er dagsett að mánaðardagatali (6. dag Júnij), en ekki miðað við messudaga í dagsetningunni eða þá við fardaga, sem hér lá beinast við, úr því að bréfið er að nefna þá í sambandi við dagsetninguna. Reyndar er það gert svo laust, að það eitt er sagt, að 6. Júní sé „eptir fardaga“. Fardagar voru einmitt 1523 í fyrsta lagi og hófust þá 21. Maí, og milli þeirra og 6. Júní voru það ár þrjár stórhelgar, hvítasunna (24. Maí), þrenningarsunnudagr (31. Maí) og dýridagr (4. Júní); lá því næst að miða dagsetning bréfsins við eitthvað af þeim, einkum við dýradag, sem var öðrum degi fyrri en 6. Júní. Það er og heldr til að hnekkja bréfinu, að dagsetning sú er endrtekin að niðrlagi þess, sem það greinir að upphafi. Ekki er heldr orðatiltæki eins og að hafa „*betaling meðtekið*“ bréfi þessu til bata. Að gefa „frian og kvittan“ er varla rétt tekið til orða eptir máltizku 1523, heldr hefði það átt að vera „fri og kvittan“. Væri bréfið 100 árum yngra eða frá 1623, í staðinn fyrir 1523, þá gæti bæði þessi orðatiltæki og eins dagsetningarmátinn vel staðizt, og þá ætti Thomas Jónsson, sá er bréfið getr um, að vera faðir Björns lögréttumanns Thomassonar. En sá galli er á því, að þessu sé svo varið, að Björn hefir án efa verið háaldraðr maðr, þegar hans er siðast gelið sem lögréttumanns 1634—1640, og Thomas faðir hans hlýtr að hafa verið fyrir laungu dauðr 1623, enda er Björn — en ekki Thomas faðir hans — talinn í fyrirsvari um Setberg 2. Janúar 1625.

Þó að flest þau skrökréfi sem nú þekkjast, sé einmitt um landamerki og itök, og þó að bréf þetta sé nokkuð ótryggilegt, hefir mönnum þó ekki sýnzt að yggja það, því að landamerki Setbergs hafa verið haldin eptir því um langan aldr, og landamerkjaskrá sú, sem gerð var og samþykkt 5. Júní 1890 byggir einmitt landamerki jarðar-

innar á þessu bréfi. En alt um það þykir mér bréfið alls varhuga^a vert, og ekki finst mér réttir keimr að því.

Það meðkennum vier epterskrifader menn Jon Jonsson. (Runolfur¹⁾) biarnason²⁾ og³⁾ Runolfur Oddsson með þessum vorum eigeñ vitnisburde það vier vorum vidstadder i skillinganese ð seltiarnarnese vni vorid epter fardaga þa⁴⁾ 6⁴⁾ dag Junij.⁵⁾ Arum epter lausnarans fæding 1523 saum vier og heyrðum⁶⁾ ð vidurtal þessara manna Peturs biørnssonar og Halls biørnssonar. eñ af annare alfu Thomas Jonssonar vni arfaskipte ð jørdunne setberge. gafv þesser firnefnder menn Thomas Jonson frijañ og kuittañ fyrer sig og sijna arfa með fullnadar handsølum vm jørdina setberg i alftaneshrepp i Garda kyrkiu sokn liggjande. og meðkiendust fyrer oss að þeir hefde⁷⁾ fullnadar betaling⁸⁾ með tekid af firnefndum thomase jonsyne. handsøludu þesser firnefnder menn petur biørnsson og hallur biørnsson thomase Jonssyne jørdena setberg til fullkomlegrar eignar og forræda⁹⁾ með øllum hennar¹⁰⁾ gøgnum og giædum sem greindre jørdi filger og fylgt hefur að fornu og nyu. sem er iñað þessara takmarka. Vr midium kietheller og i stein [það er stendur i fremsta tiørn¹¹⁾ hollte. vr honum og i flodhalsiñ¹²⁾]. vr flodhalsinum¹³⁾ og i alftatanga. vr honum og i Helly þa¹⁴⁾ er stendur i lambhaga. þadan og i [nedstu jardbru¹⁵⁾]. so epter þui sem lækurinn af skier [i tungards endað¹⁶⁾]. þaða i silungahellu. so þadan og i þufuna sem¹⁷⁾ sudur ð holltenu stendur. vr henne og i sidre¹⁸⁾ lækiarbotna. vr þeim og i Grahellu. vr henne og i midiañ kietheller. hier að auk ð Garda stadur tolf¹⁹⁾ hesta [æidings rist²⁰⁾ i setbergs lande. eñ opt nefnt²¹⁾ setberg budarstödu vid skipaklett²²⁾ i garda lande. og að øllu þessu sem hier er fyrir ofað skrifad gafu þesser firnefnder menn huørier adra kuitta [með fullnadar

1) og Bryniolfur b. 2) b; fúnað úr a, nema b-ið sést. 3) sl. b. 4) siötta b. 5) b; Juni a. 6) b; heirdum a. 7) hefðu b. 8) Svo hæði a og b. 9) b; forada a. 10) sinuñ b. 11) [eyða i b. 12) flod-arhalsen b. 13) flödarhalsenum b. 14) sl. b. 15) [vestu iardbrur b. 16) [tung dañ b. 17) sl. b. 18) syñere b. 19) b; fúid úr a. 20) [reidingst . . b. 21) nefnd b. 22) stopaklett b.

handsolum¹⁾ fyrir sig og sjna erfingia²⁾. Og til meire stadfestu setium vier vor inçigle hier vnder. skrifad sama³⁾ stad og dag sem fir seiger. skillinganese⁴⁾ 1523 þa 6 dag Junij.

[Underskrifader vitna og medkeña ad soleidess ordrett lesed hafe þad gamla Pergamentzbref Setbergs i Alfitanesshrepp. so sem hier ad ofa 11 og frama 11 skrifad stendur ad undan teknu þvi er Eyda 11 orða 11 eða bokstafa 11 til vjsar. ad þetta satt sie stadfesta ockar eigen handskriftir og hiaþryckt Signet a Saurbæ a Kialarnese þa 27. Aprilis Anno 1723.

Sigurdur Sigurdsson mppria Hans Biarnason mppria
landsþingsskrifare (L. S.)

Birt á mañtalsþingi ad Gordum 18 Juni 1852.
Th. Jónasson.⁵⁾

122.

23. Júní 1523. á Möðruvöllum.

ÞOSTEINN Torfason gefr Jón Stullason kvittan um alt það fé, er Jón hafði umboð á haft vegna Þorgerðar Stulladóttur systur sinnar.

AM. Apogr. 5599 „Ex originali“ á kálfskinni með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna.

Þat giori eg þorsteinn torfason godvm monnum kunigt med þessv minv opnv brefi þa lidit var fra gudz býrd þvshvndrvt. d. xx og iij. ar þridiudaginn næsta 11 epter cross-messo vm vorit⁶⁾ a arbackanum fyrir nedan lavngvhlid ena nedre i havrgardal ath þessvm godvm monnum hia veranda. þorstein einarson. halldor sigmundzson og sveirn eireksson at eg gaf og giordi med handabandi jon stullason avllungis kvittan og akiærvlavsan fyrir mier oc avllvm minvm erfingivm epterkomendvm vm alla þa peninga fasta og lavsa. kvika og davda. frida og ofrida sem hann hefur vmboð yfer haft og at sier tekit edur skipti a giðrt vegna þorgerdar stvlladottur systur sinnar og hann medkendizt. ath hann

1) [. . . llnadar . . . solum b. 2) erfinga b. 3) . . . a, b.
4) anese b. 5) [b; vantar i a. 6) þ. e. 5. Mai.

hefði við tekit hennar vegna hvndrat hvndrata í jorðvm og xxx malnytvm kvgillda og xvc í silfre oc ofridvm peningvm. Og til meiri avdsýningar og stadfestv. hier vm set eg mitt jncigli með þessara manna jnciglv. fyrir þetta kvittanabref. er skrifat var a modrvollvm í havrgardal þridiudaginn næstañ fyrir jonsmesso baptiste vm svmarit ari sidar enn fyr segir.

123.

30. Júní 1523.

á Öxarárþingi.

TYLFTARDÓME útnefndr á Öxarárþingi af Hannesi hirðstjóra Eggertssyni um Sveinssstaðareið Teits bónda Þorleifssonar og 18 fylgjara hans, högg þeirra og slög, orð og atvik, svo og skot og skemd, er Grímr Jónsson veitti Teiti á þeim fundi.

AM. Fasc. XLVI, 6a, transskript á skinni gert í Skálholti 13. Júlí 1527 — AM. Apogr. 3837 eptir XLVI, 6a með orðamun úr transskr. frá 1. Júlí 1544 (hér = b.). — AM. Fasc. XLVI, 7a, transskript á skinni gert í Ásgarði 7. Marts 1537. — AM. Apogr. 3840 (eptir XLVI, 7).

Þetta er domur teizt bónda þorleifssonar.
vm Sueinstada reid¹⁾.

Ollum Monnum þeim sem þetta bref sia eda heyra Señda jon magnusson. jon þordarson. uigfus þordarson. jon olafsson. brandur gudmundson. Snæbiorn-gislason. asmundr clemensson. Gudmundr gudmundsson. brandr olafson. sjg. urdr juarson. þordur þorsteinsson og salamon einarsson [suarner laugriettumenn²⁾]. Q. G. og sina kunnigt giorande arum [epter guds burd³⁾] m. d. xx og þriu ðr a þridiudaginn næstan epter peturs Messo og pals a ælmenniligu auxararþinge worum uier í dom nefnder af ærligum dandemanni hannes⁴⁾ egertzsyne hirdstjóra og haufudsmanni ýfer allt ísland at ransaka skoda og [fullnadardom⁵⁾] æ at leggja huerra

1) Utan á XLVI, 6 með hendi frá 16. öld (fyrri línan) og frá 17. öld (síðari línan); teittur bondi þorleifson XLVI, 7 (með hendi frá 16. öld). 2) [sl. XLVI, 7. 3) [þa lidit var frá hingadbúrd vors herra jehsu christi XLVI, 7. 4) hañs XLVI, 7. 5) [fullnadardoms atkuæde XLVI, 7.

suara eda sekta teitur bonde þorleifson laugmann nordan og westan a jslande skýllde þar þa sekr¹⁾ uera upp a kongdomsens uegna fyrir þa tilreid haugg og slog ord og atuik sem ordit hafa²⁾ a þeim fuðde er sveinstadafundr er kalladr [af teite þorleifssyne og hans monnum, hueria hann reiknade xvij at ta(u)lu³⁾. Suo og ei sidr uorum uier til nefnder at dæma huersu grimur ionson yrde skýlldugur kongdomenum⁴⁾ fyrir þat skot og skemd er grimur ueitte fyr nefndum teite þorleifssyne a sama fuðde er fyr nefndizt⁵⁾. Hand-salade teitur þorleifson sig og sina menn þar þa uðder laugligan dom kongdomsens uegna. J fyrstu grein þar þa grimr ionson þar fram fyrir oss at kongs umbodsmann hefði sett þing j sueinstada jordu utan gardz fyrir þa sauk at hann⁶⁾ hefði ecki uogat rjda⁶⁾ heim a þingstadinn fyrir heitan og (safir) herskapar teitz bonda⁶⁾ þorleifssonar huad hann sagði þar uerk hafa borit uitne at greindr teitur þorleifson hefði geingit heiman fra sueinstodum og þangat sem⁷⁾ þingit uar sett med allan þann flok er þar uar saman kominn af hans hendi med storum ordum og steinshauggum og þar epter sagdizt hann skotit hafa. Hier fyrir sagde teitur þorleifson þuert nei fyrir þennað aburd grims jonsonar, enn hann uændizt þui at þesse fundr hefði ordit j steinnes lande Enn ecki j sueinstada landeign⁸⁾. Suo og sagdizt hann huorke hafa haugguit nie stungit edur slegit med steine huorke hann sialfur nie hans menn suo hann hefði nockra uitond af. Nu saker þess at opt nefndr teitur bonde⁹⁾ þorleifson⁷⁾ uændizt þui at þesse fundur hefði ordit j steinness landeign þui dæmdum uier [þratt skrifadað⁹⁾ teit þorleifson skýlldugan at leida ij lauglig uitne um landeign þar opt nefndr fundur uard. og at þeim uitnum leiddum þa dæmdum uier sem þeir hefði fuðdizt utan gridastada. Enn tume bergsson og þiarne jonson soru þar þa fullað bokareid j domenum oss aullum aheyranda at þat hafði¹⁰⁾ uerit halldin eign steinnes

1) skyldugr XLVI, 7. 2) hafði XLVI, 7. 3) [af Teite Þorleifssyne og hans monnum, setr þ hér, en sleppir þvi á síðari staðnum; [sl XLVI, 7. 4) konginum XLVI, 7. 5) nefndi (!) XLVI, 7. 6) XLVI, 7 og þ; sl. XLVI, 6. 7) sl. XVII, 7. 8) landi XLVI, 7. 9) [sl. XLVI, 7. 10) hefði XLVI, 7.

um næstu xx áir eda leingr er þeir funduzt. þui dæmdum uier [uorum nadugazta herra¹⁾] kongenum einfaldan riett af [titt skrifudum²⁾] teite þorleifsyne. huat hann * kann brotit hafa a optskrifudum funde med sanneðdum og suordum eidum app a hann. enn ef huerki uerdr suarit nie satt giort at titt nefndur t(e)itur þorleifson³⁾ eda hans menn hafe haugguit eda⁴⁾ stungit sært eda suuiurt adra menn. þa dæmdum uier hann og hans menn kuitta og klara⁵⁾ sykna og saklausa um fyr sagda reid. Enn um þa sauk er hirdstiorenn klagade til grims ionsonar kongdomsens uegna at hann hefði skotit þratt nefndan⁶⁾ teit þorleifson med boga dæmdum uier hann sliku sekañ sem laugbok skipar med aullum þeim greinum sem þar inne stendur. nema hann leide⁷⁾. ij. lauglig uitne med suordum bokareidum jnnan manadar j hunauadzþinge⁸⁾ fyrir kongs umbodsmanne teite þorleifsyne hiaueranda [til kaulludum⁹⁾] og aheyranda eda hans laugligum umhodsmanne. at titt nefndr teitur bondi¹⁰⁾ þorleifson eda hans eigin menn hefði fyre slegit. eda stungit grim jonson eda hans eigen menn adr enn teitur þorleifson uar skotenn af grime ionssyne og at þessum uitnum leiddum laugliga¹¹⁾. þa uirtizt grime jonssyne¹²⁾ nockur uorkunn til¹³⁾ at¹⁴⁾ hefna sin og skýllde þa nidur falla utlegd¹⁵⁾. en hann sekr .x. morkum uid konken¹⁶⁾. Enn ef þa ero ecki uitne leidd teite þorleifsyne hiaueranda þa stande epter þui sem laugmalit a kuedur um þuilikañ mann grim jonson bade¹⁷⁾ utlegd og refsing. Beidunzt uier þeirra doma sem adr hafa¹⁸⁾ dæmder uerit um þetta mal. enn þar komu aunguer fram. þui dæmdum uier þa alla onýta og at aungu halldande.

Samþyckte þenna uorn dom hans¹⁹⁾ egertson hirdstiore og haufudsmann yfer allt island²⁰⁾. Ellindur þoruardzson laugmann sunnan og austan a islande.

1) [sl. XLVI, 7. 2) [opt nefndum XLVI, 7. 3) sl. XLVI, 7. 4) nie b. 5) XLVI, 7, og b; krara XLVI, 6 6) skrifadun XLVI, 7. 7) leidd XLVI, 7. 8) hunavatnsþinge b. 9) [sl. XLVI, 7. 10) b. v. XLVI, 7. 11) logligum XLVI, 7. 12) sl. XLVI, 7. 13) b. v. XLVI, 7. 14) sl. XEVI, 7. 15) vtlegdiñ XLVI, 7. 16) XLVI, 6; konginn XLVI, 7. og b. 17) XLVI, 6; bædi XLVI, 7, b. 18) hefði XLVI, 7. 19) hannes b. 20) jslandi XLVI, 7.

Og til meiri [sannenda¹⁾ og²⁾] audsyningar hier um settu þeir sin innsigle með uorum fýrgreindra domsmanna jnn-siglum fyrir þetta domsbref. skrifat uar³⁾ j sama stad og⁴⁾ are [degi sidar enn⁵⁾] fýr seger⁶⁾).

124.

1. Júlí 1523.

á Öxarárþingi.

SÁTTARGERÐ þeirra Hannesar hirðstjóra Eggertssonar og Ara bónda Andréssonar gerð að forgöngu Ögmundar biskups.

Eptir frumriti á skinni í Landsbókasafni með eiginhendi Ögmundar biskups, og er það keypt úr dánarbúi síra Friðriks Eggerz 1902. Innsiglið er glatað. Sbr DI, VIII, Nr. 617—618.

Sattargjörd mille Hannesar Eggertssonar og
Ara bónda Andressonar⁷⁾.

Vier Augmund með Gudz nad biskup j skálholte. gjör-um godum monnum kunnigt með þessu voru opnu brefi ath æ miduikudaginn næsta epter peturs messu og þæls vm sumarit æ almenniligu auxarárþingi gjördum wier suod-an sætt og skilmála æ millum hannes eggertssonar. hird-stjóra yfer allt jsland og ara bónda andressonar. In primis skyldi ædr greindur ari bondi fæ hannes egerðzsyni tuau hundrud hundrada i gulli og silfre. klædi og lierepti. naut-um og saudum. hestum og audrum godum peningum og eiga ath gialldazt j næstu epter komandi .ij. eda .iij. árr. hier með lofadi greindr ari ath wera alldri æ mote hannes eggertzsyni. edr gjöra honum nockut laugbrot edur hans kuinnu gudrunu biarnardottur hier epter. Hier j mote skyldi opt nefndr æri ok hans menn wera kuitter og ækiærulauser fyrir hanesi og aullum hans epterkomendum vm aull þau sakferli. heimreid og fiar upptekter. sem hann og hans menn haufdu j ar til giort æ monnum hannes og hans kuinnu gudrunu. ad oskertum konungsins riette. ok kirkiunnar. Suo

1) staðfestu XLVI, 7. 2) [sl. b. 3) b. v. XLVI, 7. 4) [æ XLVI, 7. 5) [og XLVI, 7. 6) þ. e. 1. Júlí. 7) Utan á bréfinu með hendi frá 19. öld.

og haufum wer geingit j borgan vm vid hannes eggerdzson. wegna ara bonda andressonar med suodan hætti. ath wier skulum eiga allt med hannes og giallda honum þessi .ij.^e hundrada. enn greindr ari suari oss hier fyrir nær oss likar.

Woru þesser menn nær werandi. Teitur þorleifsson. Erlendr þoruardzson. laugmenn. jon magnusson. jon þordarson. runolfur þorsteinsson. og loptur eýiofsson. og settu sin jnsigle fyrir þetta giorningsbref skrifat j sama stad og deigi sem fyrr seiger. anno domini Millesimo quingentesimo vigesimo tercio.

125.

1. Júlí.
23. Oktober 1523.

á Öxarárþingi.
í EINHOLTÍ.

TYLFTRADÓMR útnefndr á Öxarárþingi af Erlendi lögmanni Þorvarðssyni um þá ákæru, er Árni Eiríksson klagði upp á jörðina Suðrreyki í Mosfellsveit, er útlenzkir hirðstjórar höfðu haldið fyrir honum ranglega, sótt Árna á lögheimili hans og tekið til fanga, en Árni hafði ófyrirsynju í hel slegið Hans heitinn Ofsensem, og sýndi þó kvittan fyrir þegngildi, með öðrum greinum þeim, er bréfið bermir.

AM. Apogr. 5616 „Ex originali“ á kálfskinni með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna.

Aullum godum monnum sem þetta bref sia edur heyra senda rvnolfur hauskullzson. runolfur þorsteinsson. þoralle einarsson. arnbiorn einarsson. tumas jonsson. gudne þorar-
ensson. þolleifur jonsson. jon sigurdsson. grimur ærason. jon helgason. gisle olafsson. jon arnason suarner lögriettu-
menn kuediu guds og sina. kunnigt gioraude. þa er lidit uar fra hingatburd uors herra jhesu christi .M. d. xx. og þriu ar midvikudagenn næstañ epter peturs Messso og þals
æ almennilegu auxararþingi. vorum wier j dom nefnder af wel bornvm manne Ellendi þorvardzsyne laugmanne sunnañ og avstan á islande ath skoda ok ransaka og fvllnadar dom
æ ath leggja um þa klagan ok akiæru er arne Eireksson

klagade upp á iaurdena sudr reyki sem liggir í mosfellz kirkju sokn í mosfellzsueit er wtlenzker hirdstiorar haufdu halldit fyrir honum raðgliga. war hann soktur heim á sitt laugheimile af vtlenzkum monnum. faðgudur og í iarn settur og kugadur. fluttur og færður suo hirdstioranvm. Vard fyrrgreindur ærne ecki laus eda lidug¹⁾ af þessv fangelsi fyrr enn hann ward ath sækia heim á sitt bu sína malnytu. xiiij. kyr og xl asaudar. xv saude gellda. og ij naut gelld og færði hann þeim sialfur þessa peninga. og fyrir þessa kugan bra hann sinu bui og for sialfur godra manna á mille. baru þetta marger goder menn þar í domenvm fyrir oss. gafu adr nefnder walldzmenn optskrifudum arna þat ath sauk. hann hefði oforsyniv í hel slegit hans heiten ofseðsem. gud hans sal nadi. kom þar tittnefndur ærne og synde oss sitt kuitunarbref med haðgandi jncigle þorwardz heitens ellendzsonar. sem gud hans sal nadi. huer þa hafði kongsens umbod og syslu í kialarnesþinge. stod suo í hans brefi adur skrifadur ærne hafði golldit þegn. suo sem fyrgreindum þorwardi logmanni wel likade. suo og eigi sidur hafði þrattnefndur ærne latid uirda vigsbætunar epter logun. suo sem hans domsbref þar um giord utuisa. kom þar fram í sama dome fyrir oss opid bref med hangande jnnceiglvn olafs díjdrexsonar og hannes egerdzsonar. ath optskrifadur arni hefði golldit þeim jaurdena halfa sudur reyki. og fyrr sagda frida peninga í uigsbætur og þegn fyrir adurgreint manslag dæmdum uier optnefndan arna skylldugan ath vinna eid þar á þingenu ath hann hefde alla þessa peninga med fullre kugan og hræzlu og naudigur uti latid. og þann eid sor hann þar í domenvm fyrir oss og ij skilriker menn med honum. Og þui ath suo profudu og fyrir oss komnv dæmdum wier adurnefnder domsmenn tittnefndum arna Gírekssyne optskrifada jaurd sudur reyke aptur til fullrar eignar og frials forrædis og landskyllld vppbera ath næstum fardaugum. Enn sa bvnadur er þar væri skyllde standa med frelsi til næstu fardaga. skyllde suo mikit kuit af fridum peninge sem iafnhatt yrde botunum epter hinn dauda. Í sama dome dæmd-

1) Svo.

um wier adurskrifader domsmenn þat sama sattmalsbref onytt og ath aungu halldanda sem þar kom fram hirdstiorans wegna og arna vm fyrgreinda jaurd og hirdstiorann skylldugan aptur ath legia sitt bref greindum arna e(i)rekssyne.

samþyckte þennan vorn dom med oss laugmaduren ellendur þoruardzson og setti sitt jncigle med uorum fyrrnef(n)dra domsmanna jnciglvn firir þetta domsbref. skrifat j einholhti j hornafirde ja festo severini episcopi et confessoris æ sama ære sem fyrr seiger.

126.

3. Júlí 1523.

á Öxarárþingi.

DÓMR sex manna útnefndr á Öxarárþingi af Teiti lögmanni Þorleifssyni um gjörning þann, er þau Þorbjörg Þorláksdóttir og Þorbjörn Gunnarsson gerðu um jörðina Harastaði í Vestrhópi.

AM. Fasc. XLVI, 8, frumrit á skinni. Af 7 innsiglium eru 5 fyrir bréfinu. — AM Apogr. 2910 — AM. Fasc. XLVI, 9a transskript á skinni frá 13. Márts 1535.

domur fyrir harastodum j uesturhópe¹⁾.

Ollvm monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda vigfvs þordarson. þolleifur avrnolfsson. salamon einarsson. sigvrður oddzson. gvdmvndur gvdmvndzson. sigvrður jvarsson k(v)ediv gyds og sina kunnegtt gioranda ad þa er lidit var fra hingadbvrd vors herra jehsu christi m d xx og þriv úr a fimtvdagin næsta epter petvrsmesso og pals a almenneligv avxararþingi vorvm vær j dom nefnder af ærligvm dandi²⁾ manni teite bonda þolleifssýne lavgmanne nordan og vestan æ islandi æ ad lita rannsaka og skoda og med skynseme fvltnadardoms atkuædi æ ad leggja hveria makt edur afl hafa skyldi sa giorningur er þav þorbjörg þorlagsdotter og þorbjörn heiten gunarsson haufdu giortt med sier vm jordina harastadi er ligr j uesturhópi j breida-

1) Utan á XLVI, 9 með gamalli hendi. „Hier er harastadadomur“ XLVI, 8. 2) dugandi XLVI, 9.

bolsstadar kirkiv sokn. J fyrstu kom þar fram þat giorninx-bref oc þat jnne hiełłtt ad adur¹⁾ greindur þorbiorñ gvnars-son gaf jvare med sier j profesittv xxx hvndrada upp j fyrr nefnda jord harastadi med þeim skilmala ef adur nefndur²⁾ þorbiorñ gvnarsson lifdi juare leingur þa skildi hann sier mat og klædi a peningvm [opt nefndrar³⁾ þorbiargar pollaxdottur med þui skilyrði ad þratt greind xxx hvndrvd⁴⁾ j harastodvm skjłldi hennar æfinlig eign vera þar eptter. voru þau avll j einu hañdabañdi ad avllvm þessvm fyrr skrifdvm giorningi juar bruñdzson⁵⁾. þorbiorñ gunnarsson og þorbiorg pollaxdottur. vrdv þav avll þui jatsa og samþyckilig hvertt fyrir sina deilld ad so skjłldi standa þar epter sem þa var giortt en saker þess ad so stendur [skrifid og⁶⁾ skrifad j lavgbokine ad epter gavgnvm og vittñvm skal hvertt mal dæma þui dæmdvm vær asmvnd clemensson skjłldvga(n) ad leida t(v)av skiallig vitñe med svordvm bokar eidi ad fyrrskrifudvm giorningi vm titt tallda jord harastadi. skvlv vitnin leidd ed sidazta ad⁷⁾ michaelsmesso er kemur enn ad vitnunvm leiddum Dæmndvm⁸⁾ vær fyr nefnder domsmenn med fvllv doms atkvædi þetta þeira kavn þorbiarnar gvnarssonar og greindrar þorbiargar pollaxdottur vm optskrifada jord harastadi myndvgtt og skialegtt og j allañ mata lavglegt vera og verid hafa. Samþyckte þenna vorñ dom fyrr nefndur teitur þolleifsson lavgmenn og setti sitt innsigli [med vorum jusiglum⁹⁾ fyrer þetta domsbref skrifad j sama stad [deigi sidar enn¹⁰⁾ fyr seger.

127.

3. Júlí 1523. á Bolavöllum við Öxará.

ÁSGRÍMR Ásgrímsson selr Ásmundi Klemenssyni jörðina Svarf-hól („Svarfból“) í Miklaholtshrepp með því verði, sem þeir höfðu áðr um talað sín á milli.

Bisk. Skalb. XIX, 54, frumrit á skinni. — AM. Apogr. 2396 „accuraté“. —

1) XLVI, 9; ad XLVI, 8 (!). 2) greindur XLVI, 9. 3) [sl. XLVI, 9. 4) hvndrada XLVI, 9. 5) og, b. v. XLVI, 9. 6) [svo XLVI, 8; sl. XLVI, 9. 7) á XLVI, 9. 8) Svo XLVI, 8; dæmdum XLVI, 9. 9) [b. v. XLVI, 9. 10) [og dag sem XLVI, 9.

Bref fyrir svarfholi j mikhollz (!)
kirkjusokn.

Þat giorvm vær þorgils jónsson. Sigurdr oddzson. Þorðr Þosteínsson. jón grimsson. nievlas helgúason godum monnum viturligt med þessv vorv opnv brefe at á fastvðagenn næstún eptter Petturs messo ok Pals vm svmarid þa er lidit war fra hingadbvrd wors herrá jhesw christi. M. d. xx og iij ar a bolúvullvm wit Avxara worvm wær j hiá savm og heyrdum a ord ok haðaband þessara manna Asgrims Asgrimssonar ok Asmundar Clemenssonar at svo firir skilldw at Asgrimur feck fyrnefndum Asmunde Clemenssyni til fvllrar eignar jordiná svarfhol er liggur j micklholdz kirkiv sokn med ollvm þeim gognum ok gædum eignum ok jtockum sem greindre jordw fylger og fyllt hefur at fornv ok nyiv ok Asgrimur vard fremst eigande at med því verde sem þeir hofdw adr vm talad sið a mille wttan þat at Asmundr skyllde gialldá j þeim peningum. sem hann villde sialfur j hveriv sem þatt wære ok til penninga mætte reikna. Skyllde greindr Asmundr clemensson frialsligá at sier tacká nær hann willde greinda jord svarfhol. eignast sialfur edur seliá avdrum. liá edur lahá. byggia ok bælá. sektá ok sækiá. rada ok regerá. gefá edur gialldá ok hvad af at giora sem hann villde sialfur hier eptter. Ok til sanninda hier vm settum vær fyrr nefnder menn vor jnsigle firir þetta jardarkavpsbref hvertt er skrifad war a Andástodvm j midfirde laugardagen firir margrettar Messo vm svmarid a samá are sem fyrr seiger¹⁾.

128.

3. Júlí 1523

á Bolavöllum.

TEITR lögmaðr Þorleifsson tekr bókareid af tveim mönnum um Harastaðagjöfning (Nr. 126).

AM. Fasc. XLVI, 9b, transskript á skinni gert á Skarði 13. Marts 1535.

Suo fellda bokareida toc ec teitur þorleifsson logmann

1) þ. e. 11. Júlí.

nordan og vestan á þíslandi af asgrime asgrimssyni og ein-
are jónssyne sem hier eftter skrifad steðdur.

Til þess leggium vit hond á helga bok og suo skiotv
uit ockrv male til guds at vit vorum þar j hia savm og
heyrdum a so felldan giorning æ aþastodum j midfirde at
þav vorv oll j einv haðabande jvar brandzson og þorbiorg
þollaxdotter og þorbiorn gvnarsson at suo fyrir skilldv at
greindur þorbiorn gvnarsson selldi adur nefndum jvare xxx
hundrud j harastodum j uesturhoppe med þeim skilmala at
þorbiorn skilde sier ævenliga profentv. mat og klædi suo
leingi sem þeir lifdv til bader enn ef þorbiorn lifdi jvare
leingur þa skilde haun sier mat og klæde a peningum þor-
biargar med þeim skilmala at fyrr greind xxxc j harastod-
um skyllði hennar ævenlig eign vera þar eftter og ad suo
stofudum eide sie ockur gud hollur sem vit satt seigium en
gramur ef uit liugum sagði hvor fyrir sinn partt.

vorv þesser eidar teckner á bolavollum fostvdagen
næsta eftter peturss messo og pals deige sidar enn dom-
uren var dæmdr.

129.

3. Júlí 1523.

á Bessastöðum.

HANS Eggertsson hirðstjóri kvittar Teit bónda Þorleifsson og
menn hans konungsdómsins vegna um Sveinsstaðareid.

AM. Fasc. XLVI, 6 γ, transskript á skinni gert í Skálholti 13.
Júlí 1527. — AM. Apogr. 3839 eftir XLVI 6 γ með orðamun úr
transskr. frá 1. Júlí 1544 (hér = b). AM Fasc XLVI. 7 γ, trans-
skript á skinni gert í Hvammi 7. Marts 1537. — AM. Apogr. 3842
(eftir XLVI, 7 γ).

Þat giore eg hans egertson kongs umþodsmann og
hirdstiore j islande godum Monnum uiturligt¹⁾ med þessu
minu opnu brefi at eg medkennuðz at eg hefi kuittan²⁾
gefit teit bonda þorleifsson aulldungis³⁾ [mins herra kongsins⁴⁾]

1) kunnigt XLVI, 7. 2) sl. XLVI, 7. 3) b. v. XLVI, 7. 4) [sl.
XLVI, 7 (i)].

uegna huat hann kann brotligr ordit hafa a þeim funde er sueinstadafundr [kalladr er¹⁾]. Saumuleidis hefi eg kuitta gefit hans eigin meun kongdomsens uegna at fra skildu mandslaginu [þui sem²⁾] þar skjölldi uordit hafa huer sem hann hefur j hel slegit þui fyrirbýð eg adr nefndr³⁾ hannes⁴⁾ egertson aullum kongsins fouetum og umbods Monnum j islande at hindra edur forfanga adr⁵⁾ nefndañ teit þorleifson og hans eigen menn um kongsins sakfelli æ fyrr greindum funde. hefir eg fulla⁶⁾ peninga uppborit kongdomsens uegna af [tittnefundum⁷⁾] teite þorleifsyne suo⁸⁾ mier uel anæg- er. Og til [meiri stadfestu og audsýningar⁹⁾] hier um setta eg [hans¹⁰⁾] egertson kongsens fouete¹¹⁾ mitt jnnsigle fyrir þetta kuittunarbref skrifat a bessastaudum a altanese¹²⁾ faustudaginn næstañ epter peturs Messo og pals um sumarit arum epter guds burd. M. d. xx. og iij. ar.

130.

8. Júlí 1523. á Strönd í Selvogi.

ÖGMUNDR biskup lýsir því, að Erlendr (lögmaðr Þorvarðsson) hafi feingið sér jörðina Hof á Kjalarnesi til fullrar eignar í reikningskap Strandarkirkju og Nesskirkju í Selvogi, Hofskirkju á Kjalarnesi og Breiðabólstaðarkirkju í Olfosi, með öðrum greinum, er bréfið hermir.

AM. 232. 8vo bl. 111b. (bréfabók Gizurar biskups Einarssonar, í frumriti). — AM. 206. Fol. bls. 98 (afskript með hendi síra Haldórs Jónssonar í Reykholti 1654–1657). — AM. Apogr. 2799.

Vm hof á kjalarnesi og kirknareikningskap
laugmanzins.

Vier augmund med gudz nad Biskup j schalholtti Gior-
um godum monnum kunnigt med þessu woru opnu Brefi
at j worre fyrstu visitatio worum wier a straund j Selwoge

1) [er kalladr XLVI, 7. 2) sl. XLVI, 7. 3) greindur XLVI, 7.
4) hans XLVI, 7. 5) fyrr XLVI, 7. 6) b. v. XLVI, 7. 7) [greindum
XLVI, 7. 8) sem XLVI, 7. 9) [sanninda XLVI, 7. 10) hannes b.
11) [sl. XLVI, 7. 12) alptanese b.

og beiddunzt þar reikningskapar Strandarkirkíu og neskirkíu. hofskirkíu og breijdabolstadar halfkirkíu j aulvesi. Beiddunzt wier þar reikningskapar og fiengum ecki. kirkian i nesi war komin at nidurfalli. kirkian a straund mioc hraurnandi Swo hun þurfti botar wid. kirkian á breidabolstad af fallin med aullu. lofade greindur') Erlindur at lata innstædu til neskirkíu og bæta at Strandarkirkíu enn giora upp breidabolstadar kirkíu. Enn hann fieck oss hof j reikningskap greindra kirkna til fullrar eignar og frials forrædis og lofadi at hallda kirkíunnar') med kennimanna skylldu sem til ber þwi gáufum wier hann og giordum aullungis kwittan og akærulausan um reikningskap greindra kirkna. sem þar til hafdi fallit. Voru þessir nærwerandi menn jon hallzson. freysteinn Grimsson med morgum odrum lærðum og leikum. Og til sanninda hier wm festum wier uort jnnigle fyrir þetta bref skrifat a straund j Selwogi vj jdus julij Anno domini m^o d^o xx^o iij^o.

Johannes. Simon. Gudmundur presbiteri viderunt et audierunt tales literas integro sigillo obsignatas.

131.

9. Júlí 1523. á Strönd í Selvogi.

Oddur Þorkelsson gefr dætrum sínum Þuríði og Guðrúnu í sína testamentisgjöf og þeirra móðurarf jörðina Gröf í Hrunamannahrepp, en selr kirkjunni í Gröf jörðina Hlíð í Gnúpverjahrepp til panta fyrir peningum hennar, er hjá sér staði, og lýsir Ólaf Oddsson samfeðra bróður greindra systra og löglegan framfærslumann þeirra.

AM. 232. Svo bl. 17a (bréfabók Gizurar biskups Einarssonar, í frumriti. Brot aptan af). — AM. 266. Fol. bls. 7 (heilt; með hendi síra Haldórs Jónssonar í Reykholti 1654—1657).

Þad giore eg Oddur Þorkielzson godum monnum kunnigt med þessu mjnu opnu brefi ad eg giore sofelldañ giornung og skipan vegna þeirra systra þuridar og gudrunar dætra minna ad eg skipa þeim jordina Grof alla er liggur j hrunamannahrepp j bruna kyrckiu sokn (j) sinn modurarf

1) Svo.

huorn eg medkennunz ad þær eiga sextjger hundrada. og onnur þeirra sex hundrud betur er hennar modurfader gaf henni. Enn jordina hlid er liggur j Eystra hrepp j steinsholtz kyrkiu sokn set eg kyrkiunni j grof til panta so leingi sem hun fær ecki sjna penjnga ut af mier eda af mjunum erfjngium. kunni mjun og fyrre vid ad missa enn adur greind kyrkia j grof hafi feingid sjna penjnga. þa skal hun eignast fyrr skrifada jord hlid. vtan mjuner erfjngiar uilie leysa thil sijn enn giallda kyrkiunni sjna penjnga. huorier ad so mickler eru vj malnytu kugylldi og xij^e j fullvirdiz penjngum. Suo og lysi eg þui ad Olafur Oddzson er brodir¹⁾ þeirra samfedra adur greindra systra og hann er þeirra laugligur framfærslumadur a þeirra peningum. lyse eg þenna adur skrifadan giorning uera mina testamentum giord ef min kann uid ad missa.

Og til sanninda hier um set eg mitt jnnsigli fyrir þetta giorningsbref huert ed skrifad uar a straund i Selwogi octaua visitationis Mariæ uirginis arum epter Gudz burd 10. d. xx og iij ar.

132.

12. Júlí 1523.

í Hafnarfirði.

HANS hirðstjóri Eggertsson kvittar Jón Hallsson um skattinn og sýslugjaldið af Rangárþingi og um tíu hundraða gjald eptir Skóga og Skógaeignir, Mörk og Merkreignir um næstliðið ár, svo og um tíu hundruð goldin í haust Heinreki skrifara á Bessastöðum.

AM. 191. 4to bls. 59—60, bréfabók Jóns skálds Hallssonar, rituð samtíða á skinn. — AM. Apogr. 5530 og 5531 með hendi Árna Magnússonar.

Þad giore ec hans egerdzson hirdstiore og hofudsmann yfer alltt þsland godum monnum uiturligt med þessu minu opnu brefi ad ec medkennunzt ad ec hefer uppborid af þone hallzsyne suo mier uel likar skatten og sýslugialldet af rang-

1) Hér byrjar frumbókin.

arþinge. suo og um þau .x^c. sem hann uar minum herra kongenum og mier skyldugur þetta ar af skogum og skoga-
eignum. suo og af mork og merkureignum oc þui gef ec
adr skrifadur hans egertzson fyrnefndan jon hallzson aulld-
ungis kuittan og ækærulausan fyrir mier og ollum minum
eþterkomendum kongs umbodsmonnum um alla adur greinda
peninga og syslu. og þeir aller kuitter. sem hann kuitta
gefur edr gefid hefer þetta ar forlidit. Suo og gef ec hann
olldungis kuittan og ækærulausan um þau .x^c. sem hann
gallt heinrek skrifara a bessastodum j haust minna uegna
er uar af adr skrifudum kongs eignum. Og til sannenda
hier um set eg mitt jnnsigli fyrir þetta kuittanarþref skrifat
j hafnarfirde sunnudagen næstan fyrir margarete uirginis
þa lidit uar fra guds burd .m. d. xx og iij ar.

Jtem golldit hans egertzsyne .x^c af sinne skulld upp a
landzuisu uegna barna uigfus heitens. tok henrek skrifare
hans umbodsmadur uid þeim um haustit a bessastodum.

133.

13. Júlí 1523.

í Skálholti.

VEGABRÉF Ögmundar biskups handa Karli klerki Pálssyni,
er ætlar á Rómvegu og til erlendra staða.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefa
Bok Biskups Ögmundar“.

Commendatoria.

Augmundus Dei gratia Episcopus Skalholtensis ac ad-
ministrato Ecclesiæ Holensis. nec non et totius Islandiæ in
spiritualibus visitator generalis universis et singulis præsentibus
literas inspecturis Salutem in Domino et omnium bonorum
incrementum.

Qvoniã circa viatores sinistra solet sæpius suboriri
suspicio. nisi literali præsidio fide dignorum virorum fuerit
radicitus extirpata. Hinc est qvod nostro familiari satis
accurato. præsentium latori Carolo Pauli probatæ vitæ con-
versationisqve honestæ Sacerdoti. nulla prorsus canonica

prohibitione innodato. Deo Opt(imo) Max(imo) annuente Romam versus peregrinari proponenti ac Ecclesias aliarum regionum et loca Sanctorum pro fluxu temporis pie visitare cupienti. laudabile testimonium perhibemus veritatis. omnium ac singulorum. ad quos ipsum. casu vel proposito declinare contigerit. instantius supplicantes charitatibus. ut tam amore sui. ac humanæ compassionis debito. quam vimstrarum precum intuitu. præfatum sacerdotem. præsentium exhibitorum in hujus peregrinationis progressu tanquam Christi pauperem benigne foveant. protegant. et humaniter pertractent. Non sinentes eum quovis modo. in rebus aut persona. sub quacunque injuriarum illatione periclitari vel offendi. Pro his indesinentia præmia ab ipso perenniter percepturi. qui nullius obliviscitur benefacti.

Datum in curia nostræ solitæ Residentiæ die Margarietæ virginis. Anno Domini M. d. xx. m. sub sigillo nostro rotundo. quo ad hoc utimur.

134. *Ögmundur*

15. Júlí 1523.

í Skálholti.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti lýsir því að hann sendi í umboði sínu Karl Pálsson klerk sinn til Þjóðverjaland, Ítalíu, Danmerkr, Noregs og annara landa til þess að komast eptir því, hvert Jón prestur Arason, er bannsettr sé, hafi strokið og með leynd og stelandi hendi með sér haft háfur og auðæfi Hóladómkirkju, — og stefni honum fyrir dóm, með fleirum greinum, er bréfið hermir.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefa-Bok Biskups Ögmundar“. — Prentað í Finni Johannæi Hist. Eccl. Isl. IV, 218—219.

Avgmundus Dei gratia episcopus Skalholtensis a(c) administrator Ecclesiæ Holensis ac totius Islandiæ in spiritalibus visitator generalis. universis et singulis. Serenissimis Regibus. reverendissimis. reverendis ac venerabilibus archiepiscopis et Episcopis. Abbatibus. Prioribus. Præpositis. De-

canis. cæterisque Ecclesiasticis personis. Illustribus. Magnificis. insignibus et Egregiis Ducibus. comitibus et capitaneis. ac eorum loca tenentibus. Consulibus. Proconsulibus et cetera Reverentiam et honorem cum salute in Domino sempiterna.

Notum facimus per præsentes. qvòd præsentium exhibitor Carolus Pauli. sacerdos noster familiaris. specialis per nos in Alemanniam. Italiam. Daciam. Norvegiam ac aliarum terrarum provincias emissus existit specialiter habens in mandatis. qværere. perscrutari ac investigare. ubi. et in qvo loco quidam Johannes Presbyter Aronis nomine. sententialiter excommunicatus. suis de meritis exigentibus clam ac furtive cum bonis Ecclesiæ cathedralis Holensis aufugit. Qvo convento. publice excommunicatum proclamare. atqve ipsum ad judicia jure rursum citare etiam si opus fuerit in curiam Romanam hujusmodi causam deducere discutiendam. Navem vero. cum qva aufugit ac alia bona secum exportata arrestare. infiscare ac impignorare. qvovsqve juri satisfecerit coram Domino nostro Rege Serenissimo ac Reverendissimo Patre in Christo. Domino Erico Valchendorph almæ Ecclesiæ Nidrosiensis Archiepiscopo. suoqve venerabili capitulo ad hoc invocato specialiter. et requisito. Demum volumus et annuimus qvòd præsentium lator hujus modi nostras literas commendatitias in forma latiori. secundum formam cameræ Apostolicæ. ampliare. dilatare. poterit. justa qvòd viderit pro hujus modi nostro negotio expediendo commodius expedire.

Datum et actum in Domo nostræ solitæ Residentiæ ipso die Divisionis Apostolorum Anno Domini M. d. xx. iii. sub sigillo nostro rotundo. qvo ad similia utimur.

135.

[15. Júlí 1523.

í Skálholti].

ÖGMUNDUR biskup ritar Kristjáni konungi II. um Jón prest Arason, er bannsettr sé og hafi strokið af landi burt með skip og peninga (Hóla)dómkirkju, svo og um góða framferð Hans Eggertssonar og um yfirgang Týls Pétssonar og að hann hafi verið dæmdr óbótamaðr.

Landsbókasafn 62. Svo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefa Bok Biskups Ogmundar“. „Det lader sig ansee, at Bisp Ogmund har intet vist af at kong Christiern var i Aprili dette aar 1523 undvigt af sine riger, hvilket dog er underligt, om saa skulde være. I hvordan der om er, da hjalp intet alle hans recommendationer, thi forend dette brev kunde være i Danmark, da hafde alt kong Friderik confirmeret Jon Aresen til Hole Bispedømme“ (AM).

Bref til Kongsins.

Ødmykelig heilsan sendist ydru heidursamligu herradöme aff oss i allan tíð. Ødmygeliga táckande ydra velgiörninga oc godhed hier til landet.

Vitherligt skal ydare naad vera ad her ud aff landet hefur hlaupad ein prestur. sem heiter Sira Jon Arason med Domkirkens skib och peninga och ydre naades mote ollum vorum vilia och ydar naads fogvita. Var hañum therfore dæmdur i ban och aller hans medfylgiarar obotamenn. thi vænter vij adt ther munud skicka so til ad hann och þeir stande lög og rett ther fore.

Item hefur Hans Eggertzson framfarid hier i lanted. sidan vier komum til stolsins. skialliga och truliga i allan mata uppa ydars náð vegna och krununnar.

Item kom her hlaupande Tijll Petursson i landet. och rofode kongsgardinn Bessastade och braut kirkiuna. takande þar uth gull och silfur. vadmal och adra peninga ydar naads skatt et cetera. gryppande þa strags ydar fogeta och emböttis-mann Hans Eggerthzson. bindande som tyff. haffanda i fangelse fiortan daga. brytande so Sancte Olafs log och ydar naadis fridarbreff. geck so dom theñ i mellum adt Tijll var dæmdur obotamadur och aller ther som hañum veittu styrk och fylge adt bryta ydar naades gard og kirkiu. Thi væntum vier adt ther munud sia myskunsamlega till med ydrum thenara Hans Eggertzson. thī hann er ydar naad hollur och trur. so vij kunnum merkia. So och vilium vii giarnan hann framvegiss styrkia som thier haffed oc skipad i ydar naades breffe.¹⁾

1) „sine dato. sunt tamen scriptæ 1523“, 62.

Yferskrif(t)en.

Illustrissimo Regi Regnorum Daciæ. Sveciæ. Norvegiæ
et cetera H(æ) L(itteræ) præsententur cum humilitate.

136.

15. Júlí 1523.

í [Skálholti].

BREFF Ögmundar biskups í Skálholti til Eiríks erkibiskups í
Niðarósi um strok Jóns prests Arasonar frá landinu, með
öðru fleira.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefabok
Biskups Ögmundar“.

Reverendissimo in Christo patri ac Domino Erico Valchen-
dorp. Dei et Apostolicæ sedis legato. Domino suo gratio-
sissimo Hæc p(ræsentetur) l(ittera) cum humilitate.

Debitis reverentia et honore in Domino præmisso.

Ödmygelige tacke wij Eder naad all deñ ære. dygd.
godheit och velgiorning som Eders naad haffer oss over-
ugum alltid beted. Kunngiðre wij Eders naads kiærligheit
ad herra Jon Arason er lopen her uth aff landet. och giort
Holadomkirkiu och vorre eigiñ kirkiu so storan och mikinn
skada adt hann er alldre mann till adt forsvara therfore
for these saker och adrer er hann uthaff bode Stickten
dómder i bann och forbod. thi bidie wij Eders naad adt
lade hannem svare epter logen derfore i Nidros som hañ-
om haffuer loffed paa sin ære. Verdis Eders naad vite ad
wij sende vort skib till Bergen vnder Eders naadis beskerm-
else cum pecunia Petri som er her uth af landed pro tribus
annis. och the afflatsbreff so mikedt bleffue soldte her.
sende wij och Eders naad fisk paa ije mark') for dij Breffuere
som wij toke uthaff meistara Hans. Item bede wij Eders
naad ödmygelige ad se til med vort folk et cetera. Sende
wij och wor prest til Eders naad herre Hallur. och er thed
hans erend ad hann vill giarna fa collationisbreff paa Odde-
stad. thi herre Jon Arason haffuer inted hallded uth aff ded

1) tvískrifað í hdr.

breff som Eders naad vnte hañom. men stadenn er so gott som forderffed. Werdis och Eders naad vite ad i förre høst wore wij vnder Gronland med stor storm. och miken voda. Kann och vor prest segia Eders naad grandliga om nocken stycke som her i landet er sked och til gath.

In Christo felicissime valeatis.

Scriptum Islandiæ in die divisionis Apostolorum Anno Domini 1523.

187. [15. Júlí 1523. í Skálholti].

BRÆF Ögmundar biskups í Skálholti til (Ólafs) erkidjákna (Engilbertssonar) í Niðarósi um Jón prest Arason og mótþróa hans; biðr hann trúa „mátulega“ Ólafi presti Hjalta-syni; segir margir vilji hafa Jón prest Eimarsson biskup nyrðra, og biðr, að Halli presti Þorsteinssyni sé veittr Oddastaðr.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr Jóns „Ur Brefabok Biskups Ögmundar“. — AM. Apogr. 2754 með hendi Hans Beckers „Ur brefabok biskups Ögmundar“ (AM.) „sine anno. sunt tamen absque dubio scriptæ 1523“. (AM).

Sendibref Biskups Ögmundar til Diekens.¹⁾

Præmissis nostro sincero favore in Domino cum salute.

Mykiliga þökkum vier ydr. kære vin. fyrer alla dygd og æru. ord og verk. er þier syndud oss og voru folke i sist i Þrandheim. Kunngiðrum vier ydr. að Sera Jon Arason hefur onytt og að ongvo hallded það umbodsbref sem þier med heidursamligasta Kapitula Nidaross Domkirkiu bifalade oss yfer Hola Biskupsdæme. þar med sett sig og þá hönum hefur líjkad i völd. og usurperad so claves Ecclesiæ. giðrande oss oc vorri Domkirkiu so mikinn og margfalldan skada. að hann er ecke madur til að svara eda bitala. ok fyrer þessar saker er hann dæmdur i bann. því væntum vier að þier trued matulega hans framsögn. oc Ser(a) Olafs Hialtasonar. því hann hefur hylt hann i öllu. þar til sem þier faed sanna vissu af oss. Höfum vier vered til samtals

1) „Decanum Ecclesiæ Nidrosiensis, Olaum Engilberti“. (AM).

vid Holadomkirkiu kiennemenn um þeirra Biskupskiðr. Enn því verr. að vier kunnum ongvað að finna þann í voru lande. að uppð sig vilie taka þvíljkað vanda. því hofum vier og því skoted þessu Biskupskiðre til yðar og heidur-samlegasta Kapitula Nidaross Domkirkiu. hafande ð yður fullkomed traust. að þier sended heilagre Holadomkirkiu sem snarasta hiðlp í sinne naudsyn skickande henne hæfilegan formann. að frateknum sera Jone Arasyne. því vier segium yður fyrer full sanninde. að hann mð einginn Biskup blifa fyrer saker þeirra stormæla. sem hann hefur sig í vafid. Höfum vier ordlof gefed einne personu af voru Biskupsdæmi þann sem er skilgetinn og lærdur í betra lage af vorum prestum sem heiter Sera Jon Einarsson. Eru þeir og fleire í Holabiskupsdæme að hann vilia giarnan hylla oc samþyckia fyrir sinn formann oc Prelata. ef það er yðar vilie. enn vilia þð ecki kiðr giðra. helldur hofum vier sett það allt under yðar forsið. Jtem sendum vier til yðar vorn prest Sera Hall Þorsteinsson bidiande yður kiærlega að flyia hönum collationsbref fyrer Oddastad. því að Sera Jon Arason hefur að ongvo hallded það bref sem herra Erkibiskupinn bifalade hönum upp ð greindan stad. helldur hefur hann forsmðd hann og fordiarfad í allan mðta. ok þar uppð hefur hann stefnt Sera Jone Einarssyne fyrer yður. Væntum vier og bidium kiærlega að þier skicked lög og rett þeirra ð millum. Er því verr. að vier hofum ongva sanna fregn feinged af verdugasta faður í gude herra Erchibiskupinum. bidium vier yður kiærlega að skrifa oss aptur til um einn hlut oc annað. hvorsu þier vilied vera lata. Kann presturinn að segia yður það vier skrifum ecke et cetera.

138.

15. August (?) 1523.

BRÉF Kristjáns Danakonungs hins II. til Henriks Einglakonungs hins VIII. um hjálp, til þess að reka réttar síns við her-togann af Holsetalandi, er kominn sé með her til Sjálands, með loforði um verzlunarhlunnindi fyrir enska þegna á Íslandi, í Færeyjum og í Björgvin.

Aarsberetninger fra det kongelige Geheimearkiv, udg. af C. F. Wegener, III. Kbhvn 1865 bls. 111, eptir afskript Grims Thorkellins „ex autogr. chartac. Bibl. Cotton. Nero B. III. p. 82^a.

Premierement mon trechier et traisaime sig^r et frere, ie vous mercie du plaisir, honeur et seruice que vostre maistre a monstre et exhibe a nous, promestant a elle de le guerdoner second nostre puissance en toutes choses. Aprez vous plaise scauoir coment nous auons receus des nouuelles de nostre quartier, par lesquels auons entendu, comment nostre trechier et tresame oncle le duc de Holsten soit venu en nostre isle nommee Sieland a tout de puissance de gens de guerre, aiant assiege nostre ville de Coppenhauen par mer et par terre a ce point, que nulle aide ne seruice de choses quelconques puisse estre menee dedans la dicte ville de Coppenhauen. Pourquoi nous vous prions et supplions, que second lordonnance de nous affaires et nostre alliance faicte vous plait denuoier ung ambassade a nostre bien aimee et treshonoree dame comme de mere madame Margarite pour traiter de nostres affaires a nostre proufit et honeur. Tiercement vous plaise sauoir, que si ce seroit le bon plaisir et voulente de vostre maieste, quelle se daignast de admonester ces gens pour nous faire aucune assistance, aide et secours de maniere a gens de guerre pour nous secourir en nos affaires appartenantes a nostre droit et iustice et roiaulmes defendre, ce seroit vng grant plaisir a nous et grant honneur a vostre maiste, et nous promettons, que si la chose se puisse faire ainsi, que nous guerdonnerons si bien, que vostre maieste pourra apercevoir, que ce benefice ne soit point fait a vng prince ingrat. Et puy noz prions a vostre maieste, que luy plaise de faire scauoir a nous, si plaist, que vous gens facent leur cas pertaining aus marchandises et autres choses en nostres pais et isles de Islande, Ferre et Berghes. Quant est au dernier, que si soit vostre plaisir de nous faire ce que nous auons requis, cest a scauoir aide, secours et assistance, nous vous promettons loialement, que ia la chose ne sera menee a vostre deshonneur ne a nostre. Car plaisir quelconque que puissions

faire a vostre maieste ou vous gens, ducs, princes, barons, peuple, alliez, nous ferons de ochi bon cueur que iamais chose fuit fait. Ce promettons nous loialement.

Cristiern.

139.

25. August 1523. i Hrðarskeldu.

FRIDRIK konungr I. ritar Þrándheimsklerkum og samþykkir kosning Jóns Arasonar prests i Odda til biskups i Hólabiskupsdæmi.

Ríkisskjalasafn Dana, Cancell. Arkiv, registrantblad, líklega úr „Tegnelser paa alle Landene“.

Her Jonn Arnnsøn fick sligthenn ett till Capittell
i trundhiemm i Norge.

Viider kiere Herrar oc Wenner at oss elskelig hederlig Herr Her Jonn arnnsøn prest aff Odda kircke i island haffuer weret hoss oss mett ett opne beseglet bref lydendis athij haffue tilskickett prestemend men[ig] i island wthi hele holle stigt at effther werduge mett gud biscop gotskalck hele hole Domkircke wor thennom effther guds willie fra død Haffuer giffuit thennom fuldmagt at welie oc kesse enn Danne- mand somm for^{ne} heli hole Domkircke oc Landhet kunde wære nyttig oc gaffnlig Huilket thij och giort haffue oc haffue koret oc wduold for^{ne} hederlig her Jon arnsson somm hand for oss her senist Haffuer mett theris opne beseglet perge- mens breff Och haffue wij nu wnndt oc giffuit hannom wore samtyckt ther til bethendis etther kerligen i wille anname hannom til bisp at bliffue til for^{ne} Hole domkircke oc Stigt oc inghen andhen schickindis hannom sinn wielsse oc stad- festelsse oc anden erinde hand ther til bihöffuer met thet forste.

Datum roskilde feria 3^a post festum bartholomei Anno md xx iij.

140.

25. August 1523.

í Hróarskeldu.

Bæfr Friðriks konungs I. til lærðra manna og leikra í Hólabiskupsdæmi, þar sem hann samþykkir kosning Jóns Arasonar prests í Odda til biskups og tekr hann í vernd sína.

A.

Ríkisskjalasafn Dana, Cancelli Arkiv, blað úr registrant, sem líklega er úr Tegnelser over alle Landene. Efst stendr „Jslannt“. Blaðið er nokkuð fúð þeim megin, sem að kilinum hefir vitað.

Vii Frederick et cetera.

Helsse etther alle Prelatter Prestemend menig klerckeri welbyrdig mennd bõnnder och menig almwffe bode anndelig och werdzlig som bygge og boo wthij Hole biscopdom wthij sland kærligen med gud oc wor Naade.

Wider kiere wenner at oss elskelig hederlig Herr Jon arnsson prest aff Ode kircke haffuer werrett hoss oss mett ett obett beseglett breff som hederlig Herrer prelatther Cannicker oc menig Capittel wthij hele nidross domkircke haffue ether tilschreffuit effther werduge mett gud ffader Herr Gotskalek forne Hole Domkirckis bisp effther guds tilade wore ther effraa [dódt] tha haffde thij giffuit etther fuldmagt wthij hans sted at keisse oc wduelle enn Danne- mand som forne helli hole Domkircke oc landett kand ware nyttig oc gaffnnlig. Sammeledis beuiste hand fore oss mett ett obett beseglett breff athij haffde effther the gode Herrers schriffuelsse wduold hannom til biscop at være wthij heli Hole Domkircke oc wor ther tiill aff oss begerindis wore samtick. Thij haffue wii nu aff wor sõnderlig gunst och Naade samme etthers kor samtyckt oc mett thette wor obne breff samtycke oc fuldkomeligenn stadfeste Bethendis oc biudindis aff wor konngelige magt etther alle och huer serdelis anndelig oc werdzlig i wille anname forne Herr Joun arnsson electum oc ingenn andhen til etthers [biscop och formand] giõrindis oc giffuindis hannom hues rennthe oc rettighed i hannom mett retthe plichtiig ere oc være hannom hõrig og lydig som etther bõr at være etthers biscop oc formand.

Item in fine fick hannd ett beskermelsse breff in forma communi. et cetera.

Datum roschilde feria 3ª post festum sancti Bartholomei apostoli. Anno. et cetera. m d xx iij nostro sub s[ecreto].

B.

AMagn. Dipl. Isl. Fasc. LXVII, 8; transcriptum á skinni frá 30. Júlí 1542 — Apogr. 587 (eptir transskriptinu).

Vij fredrech med Gudz náðe wt voldt konung til danmark ætt arfing til norge hertug j slesuig hollstenn stormarn og ditmersken greife j oldenborg oc delmenhorst. heilse yður aller prelater prestmend. menijge klerker. velburdige menn bæendr ok mene almugi bóði andlig oc vertzlig. sem byggia oc bwa wti hola biskups dæmi wti Jsland. kærligen med gud oc wor náðe.

Witi kærer viner at oss elskelge hederlig herra jon arason prest af odda kirkiu. hafer uared hws oss med eitt open bref beszegled. sem heidurliger herrar prelatar canucker oc mene capitel wti helgi nidross dom kirkiu hafa ydr til skrifat. at epter verdugi med eud fader herra Gottskalk for nefndi helgi hola dom kirkiv biskup epter gudz til lvtelse. war þar fra dódt tha hafdi thij gefit yður full mackt wti hans stóð. at kiosa oc wt velia einn danne mann sem for nefnda hola dom kirkiu ok landit kynne vera nyttelig og gagnlig. Somuleidi(s) beuijste hann for oss med yðarr open bese(g)lat bref atij hafdi epter the herris skrifelse wt uoldet hanvm til biskup at wera vti helgi hola dom kirkiu og wór tar til aff oss begeranndi vores samþycki thij hafum vij nv af vor sôndurlige gvnst og náðe same ethers kor samtýckt oc med þesse wort opne bref samtýcki oc fullkomligenn stædfesti. Bedenndi og biudenndi af wor kongelige mackt ether alla ock huer sierdeilis annlige oc vertzlige i wile anname forskrif(n)e herra jon arason electum oc eingann annann til ether biskop og formandt gifandi oc giorandi honum hvers rentu og rettigheit j hanvm med retthe plichtige ero. og verer hanum hóríg oc hlýdig sem ydr ber at vera yðar biskop og formann.

Samaleidi(s) hafe wij taghet annamet og vndfangett oc med thetta vorth opne breff taghe anname og vndfangi for nefndan herra jon arason electus. hans tienere gøtz kærannði og við hrærandi edr huat thet bellzt er eller vera kann enthtet vndtagett j nõckurn mǽta wtij wor kongliga hegning frijd veriu og beskermelse besjndirligen ath forswarar¹⁾ og forðagtinge thil alle ætte thij forbiodum wij alle ehvo helst the ere eller wera kvnde her emot at hinder¹⁾ hindre late mædhe platze dele eller j noget mata oforretta vnder vora kongliga hefnð ogð wrede.

Giffit wtij worth slott Roshillde tȳsdǽgin næst eptter sancti Bartholomei apostoli dægh. arum epter Gudz Burd. thushvnd fimm hvndrut tuttughu wpp æ thet trødie.

vnder wort secret.

141.

1. September 1523. í Miklagarði.

TYLFTRADÓMR klerka fyrir norðan land út nefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti og administrator heilagrar Hólabiskupskirkju, þar sem þeir dæma fullmyndugt í allan máta umboð það, er kanókar Þrándheimsdómkirkju hefðu feingið Ögmundi biskupi yfir Hólabiskupsdæmi, en skrá eða skript Jóns prests Arasonar, sem móti því hljóðaði, ónýta og löglause.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur brefa Bok Biskups Ögmundar“. — AM. Apogr. 2697 með hendi Árna Magnússonar.

Um Skrá Sira Jons Arasonar.

Ollum mǽnnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda broder Einar med guds náð abote á Mukapverð. Finnbogi Einarsson officialis heilagrar Holakirkíu. Petur Pals-son Radzmadur oc officialis heilagrar Holakirkíu. Jon Finn- bogason. Þorbiorn Jonsson. Arne Jonsson. Salamon Hein- reksson. Hallur Asgrimsson. Sveinn Finnbogason. Jon Olafs-son. Thomas Einarsson oc Thomas Jonsson. prestar Hóla- biskupsdæmis kvediu guds og sina. kunnugt giðrande að þá

1) Svo.

lided var fra hingadburd vors herra Jesu Christi M. d. xx. oc iij. ar i Miklagardi i Eyiafirdi Sancti Egidius dag um haustid. vorum vier i dom nefuder af ærlegum herra og andlegum faudur herra Ogmund med guds nãd biskup i Skalhollte. og eige sidur Administrator heilagrar Holakirkíu. ad skoda og ransaka. ok fullnadar dom á ad leggja um þau bref sem hans nãd þar fram bar fyrer oss. In primis. J fyrstu grein um það bref sem heidursamligasta Rad þrandheims domkirkíu hafde hans verdugu nãd adur utgefede til umbods og logsagnar yfer Holadomkirkíu. oc hennar Biskupsdæmis.

J annare grein kom þar fram fyrer oss opin skra edur skrift af hende Sera Jons Arasonar. hvort ad hlíodade þvert á mote kanukanna brefe ok Biskupsins valde. hvad oss leitst giort vera þvert á mote aullu lögmåle ok ongre skinsendar grein saman sett.

þvi ad heilags anda nad til kalladre ad svo profudu oc fyrer oss komnu dæmdum vier med fullu doms atkvædi fyrerskrifada skrål onyta. ok ad ongvo halldanda. med þeim greinum oc articulis sem þar inne stodu. Enn kanukanna bref oc biskupsins valld yfer Holadomkirkíu dæmdum vier fullmyndugt i allan mata med ollum þeim greinum oc articulis sem þar inne standa.

Ok til sanninda et cetera.

142.

2. September 1523. í Miklagarði.

TYLFTARDÓME klerka nyrðra útnefndr af Ögmundi biskupi i Skálholti og administrator Hóladómkirkíu um kærur biskups til Auðunar Sigurðssonar, að hann hefði sett sig ólöglega inn i staðarins umboð eptir skipan Jóns prests Arasonar, að hann hefði „út styrkt“ skip Hóladómkirkíu með Jóni presti, og að hann hefði afhent síra Jóni Hólastaðar peninga eptir að síra Jón hafði verið settr i bann.

Landsbókasafn 62. svo með hendi Grunnavíkr-Jons „Ur Brefabók Biskups Ogmundar“. — AM. Apogr. 2698 með hendi Orms Dadaonar.

Um Audun Sigurdsson.

Öllum mönnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda broder Einar með gudz náð abote [a Mukapverð¹⁾]. Finnboge Einarsson officialis heilagrar Holakirkíu. Petur Pálsson Ráðsmann og officialis heilagrar Holakirkíu. Sveinn Finnbogason. Thomas Jonsson. Salamon Henriksson. Arne Jonsson. Einar Hallsson. Finnur Þorlaksson. Olafur Gudmundsson. Jon Þorsteinsson. Nikulas Gunnarsson heilagrar Holakirkíu kiennemenn kvediu guds og sína kunnugt giðrande þá lided var frá hingadbúrd vors herra Jesu Christi m. d. xx. iij. á. r. midvikudaginn næstan epter Egidiusdag í Miklagarde í Eyafirde. um hausted. vorum vier í domnefnder af ærlegum herra og andligum faður herra Ogmund með guds náð biskup í Skálholte. ei sídur Administrator heilagrar Holakirkíu að skoda og rannsaka ok fullnadar Dom á að leggja um þá akiæru er hann klagade til Audunar Sigurdssonar. að hann hefde sett sig inn í stadarins umbod. með befaþning Sera Jons Arasonar olöglega á mote því brefe²⁾ sem ærlegasta kapitula áð hafde honum áður utgefð.

Item í annare grein kíærde biskupinn til áður greinds Audunar að hann hefde utstyrkt heilagrar Holadomkirkíu skip með Sera Jone Arasyne. ok hans fylgiurum í forþrot³⁾ víður hans náð. enn skada víð kirkíuna. Því að so votta kirkíunnar lög. að sa sem er Electus. hann skal ecke kirkíunnar valld hafa.

Item í þriðiu grein kíærde þráttnefndur herra Ogmund til tíðtnefnds Audunar að hann hefði afhent Sira Joni Arasyne Holastadar peninga síðan hann var dæmdur í bann og forþod. Meðkiendist þráttnefndur Audun að hann hefde þar under log⁴⁾ lagt víð biskupinn um þau mál aunnur fleire sem hann mætte til hans tala. Því að h(eilags) anda náð til kalladre. að svo þrofudu ok fyrer oss komnu dæmdum vier fyrrnefnder Domsmenn með fullu Doms atkvæde Audun þar rettelega fyrerkalladan. syndi hann oss þar umbodsbref.

1) [b. v. AM.; hefir vantað í bréfabókina. 2) leiðr. AM.; ráðe, bréfab. 3) leiðr. AM.; forþrot, bréfab. 4) b. v. AM.; vantar í bréfabókina.

hvað hann haft hafde af Sera Jone Arasyne. hvert oss leitst í ongván mata myndugt vera uppá heilagrar Holakirkíu vegna. því dæmdum vier óptsagdan Audun skílen víð fyrr sagt umbod. Enn fyrer þá sok að hann hafde útstyrkt Holakirkíu skip. þá dæmdum vier hann sekan .lx. morkum víð kirkíuna og audrum. lx. morkum víð biskupinn. Enn þá peninga sem hann afhendte Sera Jone Arasyne. þá dæmdum vier hann skyldugan að leggja aptur þessa fyrrsagða peninga. eða aðra jafngoda. ok giallda Holakirkíu fullriette. ok annat biskupinum.

Sampýckte þenna vorn dom með oss aður greindur herra Ögmund et cetera.

143.

[1 Sept 1523].

EIDUR Helgu Sigurðardóttur unninn Ögmundi biskupi í Skálholti um það, að hún kunni aungvann hlut af sílfri Hóladómkirkju að segja.

MSteph. 27, 4te bls. 18—19 með hendi Benedikts lögmanns Þorsteinssonar c. 1720. — Landsbókasafn 62 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefa Bok biskups Ögmundar“. — AM, Apogr. 2699 með hendi Orms Daðasonar. Um ártalið ritar Árni: „Sine anno. Er þó ófæd stílað 1523. Stod í bokinne strax eptir dom um Audun Sigurdzson utnefndañ á Miklagarde í Eyafirde. Míðvíkudagenn eptir Egíðii 1523“.

Eidur Helgu Sigurdardóttur um Holakirkíu sílfur.

Til þess legg eg hond a helga bok og so skyt eg minn mále til gudz að eg veit aunguann hlut af Holadomkirkíu sílfre að seigia. síjdann þeir sira Jon Arason og þeir¹⁾ Hrafn Brandsson baru það í²⁾ eirnre læstre kistu ur timburstofunne a Holum og sira Jon sagdest þeinkia sier að geyma það í domkirkíunne a Holum að frateknu því lítla sílfre sem³⁾ hann fíeck mler og líente og líede audrum godum monnum. og að so stofudum eide et cetera.

1) sl. 62 og AM. í 2699 ritar við: „deleatur“. 2) 62, 2699; ur 27. 3) h. v. 62, 2699.

144. 4. Október 1523. í Sauðlausdal.

Jón prestur Erlingsson samþykkir fyrir sig og sína erfingja skæðatoll þann, sem goldizt hefir og gjaldast á til Sauðlausdalskirkju frá bænhúsinu í Hænuvík.

AM. Apogr. 1332, eftir frumriti Sauðlauksdalskirkju „accurate collatum . . . 1726“. Ormr Daðason lýsir innsíglinu.

Þath giore eg jon prestur erlingsson godvm monnum kunnegt med þessu minv opnu brefi ath eg medkennunz eg hefi samþykt þann sama skædatoll er goldizt hefur og gialldazt á til kirkiunnar í sauðlausdal af bænhusenu í hænuvík. skal standa æfenliga og gialldazt obrigduligur fyrir mer og minvm erfingium rettum epterkomendum og med suadan skyldum tollvm og tiundum sem af audrum bænhusum í þingunum og af þeim sem þar bua eda þeirra husmonnum. Og til sanninda her um set eg miþt incigle fyrir þetta miþt samþyktafbref er skrifad uar í sauðlausdal þu festo [franciissi et confessoris']. anno domini M. d. xx. iij.

145. 16. Október 1523. í Skálholti.

Dómr tólf klerka og tólf leikmanna útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti og administrator Hóladómkirkju um kærur hans til Jóns bónda Einarssonar fyrir úrskurðarrof, hestatöku fyrir Hóladómkirkju og um óstaðinn reikningsskap af prófastsdæmi.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefabók Ögmundar biskups“. — AM. Apogr. 2757 „ur Brefabók Ögmundar biskups“ (AM.).

Domur um Jon b(onda) Einarsson.

Öllum mönnum sem þetta bref sia edur heyra senda Snorri Híalmsson kirkiuprestur í Skálholti. Gísli Jónsson. Jon Arnason. Þordur Ólafsson. Vigfus Runólfsson. Þorlakur Landbiartsson prestar Skálholts biskupsdæmis. Jon

Hallsson. Jon Biörnsson. Brandur Gudmundsson. Loptur Eyolfsson. Oddur Eyolfsson (ok) Jon Magnusson leikmenn kvediu guds og sina. kunnugt giorande ad þá lided var fra guds burd M. D. xxiii. a fostudagin nærsta epter festum Calixti pape martyris i Skalholti i biskupstungum vorum vier i dom nefnder af verdugum fôdur i gude herra Ögmund med gudz nad biskup i Skalholti og Administratori heilagrar Hóla domkirkiu. ad skoda og ransaka. ok fullnadar dom á ad leggja um þær akiærur er herra biskupinn klagadi til Jóns bónda Einarssonar. J fyrstu grein ad hann hefde rofid þann urskurd. sem Biskup heitin Gottskálk godrar minningar. gud hans sal nade. hafde sagt um skilgetning Þuridar Brandsdottur. J annare grein ad hann hefde haft þria hesta fyrer Hóla kirkiu afhendingarlaust. J þridiu grein ad hann hefde eingan reikningsskap staded heilagre Hóla-kirkiu af því profastsdæmi sem hann hafde haft um nockur ár i Biskups Gottskálks tid. Var Jón bondi þar logliga fyrer stefndur i fyrr sagðan dag og stad. ok stefnan svarið af prestinum Særa Þorðe Olafssyni. Var hans beidst og krafid. og kom ecke. og einginn af hans hende. Þvi ad h(eilags) anda náð tilkalladri. ad svo profudu ok fyrer oss komnu. dæmdum vier fyrrnefnder domsmenn med fullu doms atkvæde stefnuna lögliga. ok Jón Einarsson rettiliga fyrer kalladan. ok sekað mörk i stefnufall. Jtem fyrer þá fyrstu sök er greindur Jón hafde rofed biskups urskurd. dæmdum vier hann sekað. iiij. mörkum. og fallinn i bann þar fyrer. ok skyldugan ad taka lausn og skrifur af Biskupinum. eða þeim hann til setur. Nu og saker þess ad svo stendur i heilagrar kirkiu lögmáli. ad Innocentius pafe setur bannsetningarsverd i giegnum þá alla. sem setiast á annara fastaeign oretteliga. því dæmdum vier Jón Einarsson skyldugan ad koma i þann stad og dag. sem biskupinn lieti hönum tilsegia med öll sin prof og skilrike. þau hann hefde fyrer þeim arfe. sem hann hefde i setst. ok ad sier teked epter Jvar heitin Brandsson. enn til hefur vered sagdur Þuridi systur hans samfedra og skilgetinni med sex presta domi og biskups urskurde. Jtem fyrer þa adra sök. ad hann hefde

haft þria hesta fyrir heilagri Holakirkju afhendingarlaust dæmdum vier hann skyldugan að leida tvö löglig vitni að biskup Gottskalk hefde gefed hönum þessa sömu hesta með lit og einkenningu. leider hann ecke þesse vitni innan tveggja mánaða. að heyrdum dominum fyrir biskupinum eða þeim hann til setur. þá skal hann gjalda Hoolakirkju í vinnu-misse á hvorium heste eyrer á hverre viku á sumarid, enn halfa Eyrer á vetrinn. og. xxx. marka í fullrette kirkiunn-ar og adrar. xxx. merkur biskupinum í sinn rett. og skila aptur hestunum (eða) öðrum jafngodum. Jtem fyrir þá þridiu sök að hann hefde eingan reikningsskap stadið af profastsdæminu. dæmdum vier hann skyldugan að syna kvittan lögliga fyrir profastsdæminu. annað hvert með tveimur lögligum vitnum eða brefe og jnnsigle biskupsins. fallest hönum þesse kvittun þá dæmdum vier hann sekað .iiij. mörkum fyrir hvern þann mann sem tijund atte að gjalda í umdæminu. þar með skyldugan að svara biskupinum öllum reikningsskap af profastsdæminu smám og storum. Enn fyrir Romaskattinn dæmdum vier hann sekað. sem kristið ættur utvisar. Skal þridiungur allra gjalda ok fesehta gjaldaðast innan mánaðar að heyrdum dominum. annar að næstum fardögum. allt golldid að Michilsmessu. biskupinum í hönd eða þeim hann til setur. það er í Holabiskupsdæmi. sem biskupinum er til dæmt.

Og til sanninda hier um et cetera.

146. 8. Nóvember 1523. í Reykjabláf.
KAUPMÁLABRÉF Páls Grímssonar og Margretar Erlendsdóttur.

ÁM. 199. 4to bls. 128—129, afskrift gerð fyrir Jón lögmann Jóns-son 1604. — Í Bfél. 67. 4to bl. 74b—75 (ártal 1522). — MSt. 60. 4to bls. 28—29 (ártal 1522), bæði með hendi séra Eyjólfss á Völlum.

Kaupmalabref pals g(rims)sonar og margretar.¹⁾
 In nomine domini amen.

1) Þessi fyrirsögn er með hendi Jóns lögmanns.

Lystist og stadfestist suo felldur kaupmale a þeirra Brud-laupzdeigi Pals Grijmssonar og Margrietar Ellendzdottur j Reykiahlið wid Myvatn. sunnudaginn næstan eptir allra heilagra Messo. þa lydid var fra Gudz burd M. D. xx og ij¹⁾ ár þessum danumonnum hiaverundum lærdum og leikum²⁾. Teitur Magnusson og Jon Magnusson prestur.³⁾ Audun sigjurzson. Erlindur Jonsson. Þorarinn steijndorsson. Biorn Skafensson. Jsleifur⁴⁾ Wlfsson og Jon Petursson.

J fyrstu auglysti Þorsteinn bondi fimbogason þui⁵⁾ fyrir oss. ad Biarne Ellendzson Broder Margrietar hefði gefid sier logligt vmbod til ad gjpta systur sijna pale Grijmssyne. Eptir þui kaupi og skilmala er Biarne hafði fyrir sijna systur. a þeirra kaupdege heima a kietilsstodum i austfiordum þa hann gaf hana j valld þorsteini bonda fimbogasyne [til fullnadar egtaskapar vid Pál Grimsson⁶⁾]. Talde fyrnefndur Páll Grijmsson sier til kaupz vit sijna kvinnu Margrietu Ellendzdottur iij^e hundrada. Gardinn Einarssadi (fyrir⁷⁾ x tiger hundrada. og gardinn hof a hofdastraund attatijger hundrada. þar til vtjarder og lausagotz. suo reiknadist ij^e hundrada. Reiknadi þorsteinn Bondi fimbogason Margrietu Erlendzdottur sinn fodurarf j austfiordum er hennar Broder hafði jatza ordid halft annad c. huðrada. Finnstade 4^e og xx. Sandfell xx^e Hallgilstadi xx^e. skalanes vj^e. þar til lausagotz. so være halft annad .c. hundrada. Kiori fyrnefndur þorsteinn fimbogason j wmbodi Biarna Ellendssonar hans systur Margretu malakonu j gard pals Grijmssonar. so og skyllde hann henni fiordungzgiöf og⁸⁾ tilgiöf vr fie hans. War þar tilskilinn gardurinn hof a hofdastrond. suo framt sem þad mætti log vera. Enn ef þad yrði ecki log⁹⁾. þa skyldi þorsteinn fimbogason þad til ad Páll Grijmsson skyllde selia sijne konu Margrietu gardinn hof og þær vtjarder er þar lau til¹⁰⁾ fyrir hennar malajarder¹⁰⁾. og þar vppi skyllde koma hennar fiordungsgiof. og tilgiöf. ward firnefndur⁸⁾ Páll Grijmsson þa þessu jatza. So og festi Páll Grijmsson sijna

1) ii, 67, 60. 2) sem voru b. v. 67. 3) prestar 67. 4) eyða i 67. 5) sl. 67. 6) [b. v. 67. 7) i 67. 8) sl. 67. 9) b. v. 67. 10) malajörd 67.

kuinnu Margrietu Erlendzdottur eftir bokarinnar orðum á þessum sama Brullaupzdeigi. Og til sanninda hier vīm. set eg þorsteinn fimbogason forsagnarvottur mitt incigle fyrir þetta kaupmala Bref. huortt skrifat var á Einarstodum í Reikiadal¹⁾ áre síðar enn fyrr segr.

147.

9. Nóvember 1523

í Skálholti.

Dómr sex klerka útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti um kærur biskups til húsfú Hólmfríðar Erlendsdóttur vegna Vigfúss heitins Erlendssonar bróður hennar, að Vigfús hefði bundið hjúskap við Salgerði Snjólfssdóttur visvitandi í fjórmenningsmeinum, og að hann hefði ekki staðið reikningsskap af þeim kirkjum, sem honum bar fyrir að svara.

AM. 191. 4to bls. 40—41, bréfabók Jóns skálds Hallssonar rituð samtíða á skinn. — AM. Apogr. 5532 með hendi Árna Magnússonar. — Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eftir bréfabók Ögmundar biskups.

Domur í skalholti vm sakferli uigfus
heitins erlendzsonar²⁾.

Ollum þeim sem þetta bref sia edr heyra senda jon hedinson radzmann. Snorri hialmson kirkiuprestr³⁾. árne jonson. jon gislason. olafur gilsson⁴⁾. og⁵⁾ Þorlakur landbiartson. kuediu guds ok sina kunnigt giorandi ad sub ano gracie M. d. xx og iij ar í skalholti vm vetrin manudaginn næst ar fyrir festum [sancti martini⁶⁾] vorum ver í dom nefnder af vird(u)ligum fodr í gudi herra⁷⁾ augmund⁸⁾ með gudz nad [biskup í skalholti⁹⁾] að dæma oc skoda vīm þa ækeru sem biskupinn klagadi til husfru¹⁰⁾ holmfridar elensdottur vegna uigfus heitins elenssonar brodr henar er þa hafdi barna hans logligt vmbod. in primis at fyrr skrifadr uigfus hefði bundið

1) á sama, b. v. 199 (rangt); 67 sl. því 2) Um Vigfus heiten Erlendsson 62. 3) — prestar 62. 4) Gislason 62. 5) b. v. 62. 6) [62; sancte martinum (!) 191. 7) sl. 62. 8) Ögmundi 62. 9) [sl. 62. 10) husfru 62.

hiuskaþ uid salgerði sniölsdottur ok halldit brudlaup uis uitanda j fiormennings meinbugum sub crimine adulterii og aungu(a) bot fyrir giort. Jtem at hann hefði aunguð reikningskaþ stadit eðr giort þeim kirkium sem honum bar fyrir ad suara en hafði þö af oðrum parti þui lyst jafnlega fyrir goðum monnum at hann tiundati huorki nie ætti meiri¹⁾ lausa goz en sinum kirkium til heyrði. Var husfruið²⁾ þar loglega stefnd barnana uegna suo vier heyrðum sialfer. þui dæmdum ver hana rettiliga fyrir kallada barnana uegna. Nv af þui at vier finnum³⁾ þetta liosliga skrifad j bannsokum kirkiunnar laga. [huer sem hellst sa er sem slíks dirfist uis uitandi fellir⁴⁾ a sik ena stærstu sok kirkiu lagana et cetera⁵⁾. þui at⁶⁾ heilax anda nad til kalladre ad suo profudu og fyrir oss komnu dæmdum⁷⁾ ver kirkiunne j skalholtti ix tiger marka j sitt fullretti. En biskupenum adrar⁸⁾ af fe er⁹⁾ erfiugium ens framlidna (heyrer) og fyrir kirkiu jnngaungu sem¹⁰⁾ login ut uisa huad vier reiknudum .lxc. [et cetera¹¹⁾]. En vm kirkiu sien dæmdum vier ad biskupin skyldi skikka og skipa ollum lausafianum sem [meira væri¹²⁾ en gömul jnnstæða suo sem honum synist ok bihagadi hæfiligast.

Samþykkti þena vorn dom med oss adr skrifadr herra augmund med morgum oðrum goðum monnum [og setti sitt jnnsigli med vorum fyrr nefndra manna jnnsiglum fyrir þetta domsbref skrifat j sama stad deigi og ari sem fyr seigir¹³⁾].

148.

10. November 1523.}

1524.}

í Skálholti.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti fær hústrú Hólmfriði Erlendsdóttur jörðina Eyvindarmúla í Fljótshlíð til fullrar eignar fyrir jörðina Sandgerði á Rosmhvalanesi.

AM. Fasc. XLVI, 10. frumritið á skinni. Öll (3) innsiglin eru dottin frá. — AM. Apogr. 2911. — AM. 191. 4to bls. 30, bréfabók Jóns Hallssonar í Næfrholti, rituð samtíða á skinn

1) meira 62. 2) hustruin 62. 3) fundum 62. 4) fellur, 191. 5) [sl. 62. 6) b. v. 62. 7) 62; dæmdum 191. 8) önnur 62. 9) 62; sl. 191. 10) er 62. 11) [sl. 62. 12) [meiri eru 62. 13) [et cetera 62.

kaupbref fyrir mula j fliosslijd').

Vier augmund med gudz næd biskup j skalholtti giðrum godum monnum kunnigt med þessu woru opnu brefui. ad sub anno gracie. m d xxiiij^o. jn profesto sancti Martini episcopi confessoris vm haustid j skalholtti giordum wer suodan jardaskipti wid hustru holmfrijd²⁾ erlendzdottur med handabandi og fullum kaupskap. ath wer fiengum³⁾ henni til fullrar eignar og frials forrædis alla jordina Eyvindarmula. er liggr j fliotzhlijd j rangwörpingi med aullum þeim gögnum og gædum. eignum og jtaukum. rekum og skogum. sem greindri jordu fylger og fylgt hefuer at fornu og nyiu og wer vrdum fremst eigandi ath. Hier j mot fieck ædur skrifut hustru holmfrid⁴⁾ oss [til frials forrædis oc⁵⁾ til æfuinligrar eignar vndan sier og sinum erfingium jordina alla sandgerdi. er liggr æ rosthualanesi j hualsneskirkriu sokn med ollum þeim gögnum og giædum. hlutum og hlunnindum. sem fyrr sagdri iördu fylger og fylgt hefer at fornu og nyiu. og hun ward fremst eigandi ath. Skýllði huort hallda til laga þeirri iördu sem keypti. enn það suara laga riptingum sem selldi. Woru þesser giorningswottar til kallader. Sira snorri hialmsson og sira freýsteinn grimsson. Og til sanninda hier vm. festum wer wort jnsigle med þessara fyrrnefndra presta jnsiglum fyrir þetta jardakaupsbref. skrifuat j sama stad. deigi og æri sidar enn fyrr seiger.

149.

12. December 1523.

i Mecheln.

BREF til Kristjáns konungs annars frá Kláusi (Nikulási) Pétrossyni kanzlara konungs, meðal annars um sölu Íslands eða veðsetning þess til Henriks áttunda Einglakonungs fyrir peningaláni.

C. F. Allen: Breve og Aktstykker til Oplysn. af Christiern den Andens og Frederik den Førstes Historie, Khavn. 1854 bls. 121—

1) Utan á bréfinu með hendi frá c. 1600. 2) holfridi 191. 3) fiengum 191. 4) Svo bæði. 5) [ok heilagri skalholttzkirkriu 191.

124. — Dipl. Norv. X, bls. 308—310 (hvortíveggja eptir Münchenarsafni Nr. 561). — Sbr. Ríkisréttindi Íslands eptir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Reykjavík 1908 bls. 45. Hér er að eins tekinn sá kafli bréfsins, er snertir Ísland.

Serenissimo Dacie regi Christierno.¹⁾

. . . . Then samme tijd at her Hans Heroldt kom hijd aff Engeland tha sagde han for sannighen at kongen wijlle inthet befatthe sijg met Jjsland heller oc the andre land sijden the Engelske komme tedhen oc giorde rychthe ther wdaff hwickeledes the hafde faret om met Tijlæ Pethersson oc andre som edhers nadhe tijl hordhe. Oc menthe her Hans at konghen skulle icke wijllæ lonæ pennighe ther oppo ther fore forhallet her Antonius²⁾ at reyse tijl Engeland

Ex Machlinia xii^a Decembris anno et cetera. mdxxii^o.

Nicolaus Petri.

150.

23. December 1523. á Breiðabólstað.

VITNISBURÐ³⁾, að síra Guðmundr Árnason gæfi kirkjunni á Breiðabólstað í Fljótshlíð til æfinlegrar eignar jörðina Hólma í Eystrum-Landeyjum eptir sinn dag.

AM. Apogr. 2111 „Ex orig. Breidabolstad. Fljotzhlid. accuraté“. „5 innsigle hafa vered under brefenu, eru nu öll þar frá“.

Þat giorum vær jon diackne þordarson. andrevs þor-
geirsson. olafur ionsson. eyolfur einarsson og magnus pet-
ursson godum monnum kvnnigt med þessu uoru opnu brefi
at þa er lidit var fra hingadburd uors herra jhesu christi.
m. d. xx. iij. ar manudægin næsta epter jacobs Messso vm
svmarit³⁾ æ eyviðarmula j fljotzhlid síra þorleife eirexsyni
nærveranda er þa hieilt breidabolstad at síra guðmundur
arnason lysti þui þa þar fyrir oss og fleirum godum
monnum audrum at hann gæfe jordina holma er liggur j
eystrum landeyium j kross kirkiu soku kirkiunne æ breida-

1) Utanákript bréfsins. 2) Þ. e. Antonius von Metz. 3) Þ. e. 27. Júlí.

bolstad j flíozhlid til æfenlegrar eignar epter sinn dag ser til saluhialpar med aullum þeim gaugnum og gædum sem greindri jordu fylger og fyllt hefur at fornu og nyiu epter þui sem hann vard fremzt eigande at med laugum. Og til sanninda hier vm settum ver vor insigle fyrir þetta vitnesburdarbref er skrifat var æ breidabolstad j flíozhlid jn festo sancti thorlaci episcopi et confessoris æ sama ære sem fyr seger.

151.

1523.

á Reynistað.

7. Júní 1531.

á Mællfelli.

ÖGUMUND biskup í Skálholti og administrator heilagrar Hóladómkirkju fær Pétri presti Pálssyni jörðina Ey ena syðri á Skagaströnd til fullrar eignar og kvittar hann um andvirðið.

AM. Fasc. XLVI, 3, frumtransskriptið á skinni. Bæði innsiglin eru fyrir transscripto. — Apogr. 2909.

Vm ey æ skaga.¹⁾

Þat giorum vid tumas eiriksson og magnus biornsson godum monnum kunnigt med þessu ockru opnu brefe. ad vid saum og yferlasum bref med heilu og oskoddu hanganda jncigle virduligs herra biskups augmundar suo latanda ord epter (ord) sem hier skrifat stendur.

Wier augmund med gudz nad biskup j skalholhti og ei sífdur aministrator heilagrar hola domkirkiu (giorum) godum monnum kunnigt med þessu woru opnu brefi. ad vier hofum vnt og þijfalat Sera petri palssyni jörðina eyena syðri er liggur æ skagastrond j hoskulstada²⁾ kirkiu sokn til fullrar eignar og frials forrædis. sem vier vrdum fremst eigañdi ad af aunnu sniolfsdottur og hennar magi sem [uor kaupbref þar ut visa.³⁾ med ollum þeim gognum og gædum. eingium. todum. aukrum og skogum sem greindri jordu fylger og fylgt hefer ad fornu og nyiu til enna ýstu [vimerkia j adra³⁾ æ mot vid sig og hofum vier fulla peninga

1) Utan á bréfinu með gamalli hendi. 2) stada, tvískr. 3) [Svo.

vpp dregid af fyr skrifudum sira petri palssyni sem oss vel likar og æ næger. fyrir fyr nefnda jord Sýdri ey. jtem hofum vier og lofat tit nefndum sira petri at borga og bijtala þorsteini þoruallssyni þau x^e sem hann æ j þrattnefndre jordu. Skulum vier suara laga riptingu æ fyrr greindri jordu. Enn sira petur hallda til laga. Og til sanniða hier vm setium vier uort jnsigle fyrir þetta kaupbreff huert er skrifat var j Reynesklaustre j skagafirde. arum efter gudz burd þusund. fimm hundrud. xx. og iij áx¹).

Og til sanniða hier vm setium vid fyr skrifader menn ockur juncigle fyrir þetta transkriptarbreff er skrifat uar æ mælefelli j tungusueit j skagafirði miduikudaginn næstañ fyrir dyradag. arum efter gudz burd .᠓. d. xxx. og i ar.

152

1523.

29. December 1525.

á Eiðum.

MÁLDAGAR kirknanna á Eiðum, í Njarðvík og Húsavík, er gerðir voru í fyrstu yfirreið Ögmundar biskups um Austfjörðu, en Jón prestur Markússon lét skrifa eptir boði biskupsins.

AM. Apogr. 2006 „Ex originali fra Kristinu Eireksdottur á Eiðum. eckiu Pals Marteinssonar“. Árni lýsir innsiglum. — Add. British Museum 11, 245. 4to bl. 277 a—b, skr. 1592 fyrir Odd biskup. — AM. 259. 4to bl. 103 (alt skjalið) og bl. 17—18 og 96 (að eins Eiðamáldagi í transskripti frá 1592), skr. 1595. — AM. 263. Fol. bls. 18, skr. 1598.

Eiða kirkju Maldage. Jtem Niardvikur
og Husavikur kirkna.²⁾

Anno domini. ᠓. d. xx. tercio. war þuillikr æiknings-
skapur settur oc tekinn af virdiligum herra ok andaligum
fóðr. herra augmunde med guds nad biskup j skalholte. þa
er hann æid j sinne fýstu uisitacio um austfiordu. af þess-
um kirkium eida kirkju. niardvikr kirkju og husauikr kirkju.

1) Dagsetning vantar í frbr. 2) Með hendi Árna Magnússonar.
„Vmm nockrar kirkjur austur j mularþingi“ 263.

Skýlði kirkian æ eidum eiga halft heimaland. halft holsland. [grænmo¹⁾. grof²⁾. tokastade. ormsstadi ok þurrida-stadi. x. kyr. lx. asaudar. hest. sæng ok busgagn sua mikit sem þui bui hæfer. Ok allt þat sem til hennar hefer verit lagt j tid biarna marteinssonar ok þoruardar biarnasonar. þui þat hafde kirki(u)ne eige fyr golldit verit. huat sua æiknadizst calekurin sa hinn gýllde. messuklædiñ þau sem bezst eru. slóp ok cantarakapu. formadukur med sprang ok varp. alltaresklædi æ hð(a)lltare. annad æ nickulas altare. brik jfer hðaltare. þetta j bokum njum. lagasaungua bok. processional. capitularius. jmnarius æ einne bok. graduale vm. xij. manudu med sequencium. aduentvbok med gudspiollum og pistlum ok oracionis de tempore til paska. lesbok fra aduentu til paska. ottvsaungua bok um .xij. manade med de sanctis ok de tempore eñu stære hold. nichulas likneske. mariu l(ikneske). spiolld ok gler stort. einn messuserk .iij. koparhialmar. ij. merke med biollum. iij. koparstikur. bætt at kirki(u)ne giord vpp stukañ fyrir nordan fram³⁾.

Niarduikur kirkia .xiiij. kvgýllde. hest oc sæng ok busgagn sem þui bue hæfer oc þat sem hun æ j heimalande oc innan kirkju.

Husauikur kirkia. xiiii. kugýllde. sæng. hest. busgagn sem þat buit med þarf. ok þat huñ æ j heima land og audrum jordum. Rekum og innað kirkiv.

Woru þesser dandimenn hier vid stad(d)er jon prestur markusson officialem⁴⁾. einar ærnason. oddur olafsson prestar. loptur eyolfsson. biorn jonsson ok biorn jonsson leikmenn oc fle(i)rum godum monnum audrum⁴⁾.

1) grænmor 263. 2) [hér mislesa sum handritin ýmislega: „Græna grof“ 11, 245; „grænugrof“ 259 4to bl. 17—18 og 96; „græño grof“ bls. 103. 3) Vidimus af Eiddamáldaga í AM. 259. 4to bl. 18a og 96, skr. 1595, hljóðar svo:

Medkiennum vid Sigurdur prestur Olafsson og Þordur Biorñson ad vid hofum sied og yferlesid suo latandi máldaga Eida kirkju sem hier fyrir ofað skrifad stendur. Og til merkis setium vid ockar handskrift hier under. Skrifad ad Eyvindarð j Eidamannabýngð 15. Junij Anno salutis 1592.

Sigurdur prestur Olafsson. Þordur Biorñson.

4) Svo.

sua ok heyrðum vier fyrskrifader menn at adr greindr herra biskup augmundr gaf oc giorde margretu þoruardsdottur aulldunges kuit oc akiærulausa vm allan fyrr greindan kirkna æikningsskap fornað oc nýiað. sem þat bref vtuisar oc innehelldr sem þar vm giort er.

Suo medkennunzst ek fyrr nefndr jon prestur markusson at ek hefer þenna æikningsskap ok maldaga skrifa latit epter mins adr nefn(d)s herra bode oc skipan.

Ok til sanenda hier vm settvm vier fyrr nefnder menn wor insigle fyrrir þetta bref er skrifad var æ eidum æ vt-mannasueit setta dag jola þa er lidit var fra hingad burd vors herra jhesu christi M. d. xx. og v. ar.

153.

[1523].

MÁLDAGI Hofskirkju í Vopnafirði, er Ögmundur biskup setti í fyrstu yfirreið sinni um Austfjörðu.

Máldagabókin gamla í Biskupsskjalasafni, skr. 1601, bl. 135b. — AM. 263. Fol. bls. 4, skr. 1598.

Hof. [gamall maldage.¹⁾

Þesse var máldage kirkiunnar á hofi í vopnafirde. Þá herra augmund med gudz náð biskup í skalholte visjterade hid fyrsta sinn vmm austfirdijngga fiordunng.

ja primis .x. kýr. lx asaudar oc xij kaplar klýfbærir.

jtem suo mikid jnnann gætta í þarfligum penijngum í elldzgognum í sængarklæduðum oc í audru busgagnum sem stadurinn er vel hialpligur.

hier til lofade sijra braundur ad láta ij kugillde med huerre jordu stadarinz þa hann slepte.

154—165.

[1523].

MÁLDAGAR, ellefu að tölu, nokkurra kirkna, að því er virðist úr tíð Ögmundar biskups.

1) [263.

AM. 263. Fol. bls. 13 og 93—94, skr. 1598. — Málðagabók Biskupsskjalasafnsins hin gamla, skr. 1601, bl. 132 a—b. (= b).

I.

gamall maldagi.

Mariu kirkia a reynevollum a x^e j heimalandi. oc iij kugilldi oc hokul oc hest.

II.

gamall maldage.

Blasius kirkia a breidabolstad a vij kugilldi oc hest oc alfær messuklædi.

III.

gamall maldage.

Þorlaks kirkia a vidbordi (a) þorlaks skrift med tre. nicholas skrift med tre¹⁾ og kross med vnderstodvm oc einn linduk a Alltarj.

IV.

[AM. 263. Fol. bls. 94].

gamall maldagi.

Fyrer breidðarmork skalholltstadar fiara xij^e. enn ix^e fiara er liggur fyrer sallthofda.

V.

gamall maldagi.

Aunnu kirkia j Sandfelle a so mikla peninga sem hier seiger.

jn primis v. kyr. oc xvij ær. ij. hross. oc annad tuævett: tuævetur gridungur oc vj. aurar j portiu.

VI.

gamall maldagi.

Nichulas kirkia j Skal a x^e j heima landi oc xij^e j frijdum peningum.

VII.

gamall maldagi.

Kirkia hins helga Olafs kongs a Bulandi a halft heima land oc vj. kugilldi. hest oc x aura frijda.

1) [sl. b.

VIII.

gamall maldagi.

Kirkia j Svinadal a viij^{c.1)}

IX.

gamall maldagi.

Kirkia j Asum²⁾ a ix^{c.}

X.

gamall maldagi.

Kirkia j skarde j medallandi viij kýr oc xl asaudar oc sæng.

XI.

gamall maldagi.

Kirkia a hofda a iij hvndrud.

166.

Sumarið 1523.

í Þykkvabæ.

1526.

MÁLDAGI klaustrsins í Þykkvabæ í Álptaveri, þá er Ögmundur biskup reið í fyrsta sinn um Austfirðingafjórðung.

AM. 263. Fol. bls. 84—85, skr. 1598. — Máldagabók Biskups-skjalasafnsins hin gamla, skr. 1601, bl. 131 a—b (= b).

Þýckuabær [gamall maldagi.³⁾

Anno domini m^o ð^o xxiij var so felldur maldagi j þykkvabæjar klaustri vmm svmarid. þa herra Augmvd med gvdz nad biskup j Skalholti var⁴⁾ j sinni fyrstu visitatio vm Austfirðinga fiordvng.

Jn primis. Hrafnbær. Heriolfstader. Holltt. Skaldabær. Jorvijk. Myrar.

Flaga. Hryfunes. Hemra. Hljð. Grof. Borgarfell. Hvammur. Svijnadalur. Nes. ij. Asar. æ.

Botnar. Holmar. Hnausar. Skard. Lyngum. ij. Eyjar. ij. Sandar.

Dalbær. Fagurhljð. þykkvabær. Selialand. Dalur.

1) vij. hundrud b. 2) ase b. 3) [263. 4) þar, b. v. b;

Fell. Huolur. Hryggir. Ketilstadir. halfa Dyrholmana-
Geilar. Hvammur. Foss. Gata. Heidur. V₁k. Fagradalur.
Hofde.

Steinar. Vppsaler. Staffell. Midhus Uedalur¹⁾. Havez-
stadir²⁾. þennvnes³⁾.

Jtem reiknadizt suo mikid ornamentum kirkivnnar epter
frafall Abota heitins Arna Steinmodsonar. sem gvd hans sal nade.
þa er a(bote⁴⁾) Kollgrimur Kodransson tok vid. iij arvm sijdar.

Jn primis innan kirkiv.

jtem xvj hoklar godir oc iij vondir.

vij messoklædi god oc iij vond.

jtem suo margar kantarakapur. iij. godar oc x vondar.

jtem iij sloppar oc iij rýkkelin.

ij. merki.

x. korporalar.

v. sacrarium handklædi.

vj.⁵⁾ kalekar godir.

propiciatorium eitt.

ij silkidukar litler.

iij glodarker oc eitt med sylfur. oc ij sylfurkrossar a
skriynenv.

bryk sæmilig med Alabastur.

ij irsker krossar. enn þridie gylltur.

ij. Alltarisskrudar.

ij stolklædi.

ij Textar oc annar med kodda.

x dalmatikur med ij vondvm.

ij Baglar annar med tønn.⁶⁾ enn annar med kopar.

Abotahvfa.

einer glofar.

ij. paxblod.

Jtem suo morg likneski j kornvm.

Jn primis. Marivskrift

Jons skriftt med Alabaztr.

1) bæði skrifa: *uedalur*. 2) r.: Hánefsstaðir; b: hauerstader; 3)
þennunes, b. 4) hér stendr að eins a í báðum hdr., 5) iij, b.
6) tin b.

Augustinus skrift oc þorlaks skrift gomul med tre.

Item hjtil brjk vppi a Marivkor med Alabaztur.

Item iij koparstikur.

ij burdarstikur storar. oc iij smär.

ij merkistengur.

ij. Alltarissteinar¹⁾ oc einn prestastoll.

Item j hakirkivnne fontur og fontklædi oc vmbuningur allur.

Marivskrift stor [oc kross²⁾] med vnderstodvm med tre.

Augustinus skrift stor forgyllt.

Olafs skrift og Andresskrift oc beilog þrenning med Alabastur.

Avnnv skrifter ij.

Katrinar skrift oc Nichvlas skrift oc Jons skrift med tre oc sancte rokus³⁾ skrift oc veronika med alabastur.

Item suo margar sængur.

iij godar oc vj alfærar lettare oc vj hæginde. oc auki ein æbreida og iij aklædi liggjande.

Item j klaustrenv iij hægende med reckivvodum oc æbreidvm.

lxxx vetta smiors.

Item slatur xv saudir ad ollv.

Item af v. navtvm skamrif.

af iij. [navtvm sidvspeler⁴⁾].

af ij. navtvm bægir.

(af) vj. navtvm kuidalar.

Item suo mýkil fornn skreid xix^c.

vij har(d)steinar. og adrattarbrýne ij.

xv liaer.

v. vxahudir.

v. auxar oc ein klaufavx.

x. stiorar.

vij. vadir.

xxx. hesta reidingar. xiiij. hesta reip.

Item smidia alfær.

ij. palar oc eirn jarnkall.

1) alltaris læctar b; 2) [sl. b. 3) rokus b. 4) [ij. sijduspelar (!), b.

half onnur tunna tíorv.
 viij. kvíslar og v rekur.
 ix. orf.
 vj. sigdir.
 Jtem a v. hesta barkrokar.

Jtem suo morg tinfot.

xj litel og íij faut steind. íij raud og íj raud forn.
 eitt vevricat.¹⁾
 xv. bordiskar.
 jtem triediskar smair og storir. xij og xl.
 jtem xij olkaunnur²⁾ med eirni kopar konnv.
 vj. Tinter.
 xvj.³⁾ hornstaup. og beitsleigid eitt.
 vj. bikarar med tre.
 vndir xij hesta jarn.
 jtem ix pantzarar og íij jarnhattar.
 íj heingi og íj kragar.
 jtem hynlauk. ein vond.
 eitt hægindisver med lin. og eitt lítið tialld med ravndvm.

167.

1523.

SKRÁ um biskupstiundir og Rómatoll í nokkrum þingum í Austfjörðum.

Máldagabók Biskupsskjalasafnsins hin gamla, skr. 1601, bl. 148^b.

Anno domjne⁴⁾ M ð xx og þriu.

J modrudalz þjngum vj tígir. vj betur.

J hofteigs þjngum ve og viij týge.

J kirkiubæiarþjngum íj hunndrud hunndrada og tíju týgi.
 betur.

J assþjngum íj^c. hunndrada og x tíjer betur.

J skeggiastadar kirkiu sokn xuij^c. og lx.

1) *veruicat* eða *vernucat* b; rétt: *vernisad*. 2) *alkonnur* b. 3) *xijj*, b. 4) *Svo*.

romatollur halft þridia hunndrad.

Summa ije hunndrada x tiggir oc viij. je betur.

168.

[1523 og síðar].

Þetta máldagar kirkjunnar á Jörfa í Haukadal úr tíð Ögmundar biskups.

A.

AM. Apogr. 2264 og 2265, báðar með hendi Magnúsar Einarssonar á Jörfa „Efter ounderskrifudu kalfskinnsblade frá Jörfa í Haukadal“ (AM.). Hér er fylgt 2265. — Þorleifr Gamlason kaupir Jörfa 27. Júní 1516 (DI, VIII, Nr. 450) og hefir því líklega tekið við í fardögum 1517. Ættu því tveir fyrstu máldagarnir að vera frá 1523.

Maldagi kirkjunnar á jorfa í Haukadal.

Kirkian á jaurfa er helgud Gudi. jungfru marie og helgum krossi. hun á halfan slíettadal. og allan haukadal í Tíu hundrada eign að Gili þui sem næst er Saudafellzseli. Jtem á kirkian paskabok. Jtem mynd hins helga kross. mariu skript. eina biollu. og adra brotna. fellur nidur porcio (ecclesie¹⁾). þad sem fiell vm vj. ar medan Þorleifur Gamlason hieilt. fyrir kirkíu vpgiord þar á jörfa. Jtem gafst kirkíunni hestur í hans tíð.

Annar maldagi kirkjunnar á Jorfa nær
enn sami.

Kirkian á jorfa er helgud gudi. jungfru S(ancte) marie og helgum krossi. hun á halfan slíettadal og allaū haukadal í tíu hundrada eign. að gili þui sem er næst saudamannafellz²⁾ seli. kirkian á paskabok syngiandi. mynd hins helga kross. mariu skript. Eina biollu. adra brotna. fellur nidur porcio ecclesie¹⁾ þad á fiell um vj ar medan Þorleifur gamlason hieilt fyrir kirkíu vpgiord þar á jávrf. Jtem gafst kirkíunni hestur. Jtem gallt Stulli Þordarson kirkíunni x aura ofrija.

1) Epich', Apogr. 2) Svo báðar, 2264 og 2265.

Pridie maldagi jörfa kirkiu.

Suo felldan maldaga skipadi Biskup augmund j annari sinni visitacio um vestfiordu til jörfua kirkiu j haukadal. j primis skulu þar takast heima tollar allir og Tiundir. þar skulu syngiast fra vatzhorni viij messo(r) og. xl. annan huorn helgan dag.

Suo latandi maldaga sem hier fyrir ofan skrifader standa ord eptir ord sa eg og las á gamallri kirkiubok á jörfa vm uorid anno 1613 þann 22 dag maij.

Tyrtingur Asgeirsson

€. H.

„[Bakatil var á brefed Ritad med sömu hende]“.

Maldagi kirkiunnar á Jorfua Skrifadur af Tyrftingi (!) Asgeirrsýni Eptir gallalli (!) kirkiubok á jörfa anno 1613 þann 22 dag maij.

B.

AM. 263. Fol. bls. 74, skr. 1598. — Gamla maldagabókin í Biskupsskjalasafni, skr. 1601, bls. 86a.

gamall maldage.¹⁾

Kirkia a Jorfa er helgyd gvdi. jvngfrv marie oc helgvm krossi. hvn a halfann slettan²⁾dal. oc allan havkadal j x hvndrada eigv.³⁾ ad gili þui sem næst er saudafellz seli.

jtem á kirkian paskabok syngiandi. mynd hins helga kross. marivskriftt. eina biollv. onnvr brotin.

fell nidur porcio ecclesie þad sem fiell sex ar medan polleifur gamlason hielett firir kirkiv vppgiord þar a jorfa.

jtem gafst kirkivne hestur j hans thijd.

169.

1523.

MÁLDAGI Holtskirkju í Saurbæ í fyrstu yfirreið Ögmundar biskups um Vestfjörðu.

AM. 263. Fol. bls. 76, skr. 1598. — Maldagabók Biskupsskjalasafnsins hin gamla, skr. 1601, bl. 116b (= b).

1) 263; Jörfe b. 2) slietta b. 3) eign b.

Holltt j Saurbæ [gamall maldagi.¹⁾

Anno Dominj M^o ð^o xx^o tertio j fyrstv visitatio vors andlegs fodurs herra Augmundar med gudz nad biskup(s) j Skálholt j vm vestfiordv.

jn primis Magnús kirkia j holltti j savrbæ. a jordina Brungil j Bitrv oc v kugilldi.

jtem halft þridia c. ad fallid hefur j porcio sydan jon a(ondi) kollur afhenti garden joni syni sijnum.

jtem á kirkian firir innan sig alfær messvklædi. Alltarissklædi med brvn. Alltarisstein. kalek. kanonom²⁾ bok oc messvbok. hatjder³⁾ syngiandi med kirial. magnus savgv med magnus Historium badum syngiandi.

þar skvlv seigiazt viij messur oc xl af þjngapresti fra Stadarholskirkiv annan hvern helgan dag. sierdeiles annad huortt fyr edur sijdar joladag ædur paskadag. magnusmessur badar. ij mariumessur arliga.

þar a ad giallazzt ij merkur kavps þjngaprestinvm.

þar eiga takazt heima tollar oc tjyvnder bonda oc husfreyiu oc allra heimamanna. jafnyel vr nedra holltti.

Jtem a kirkian fyrer jnnan sig bryk. oc er j marivskriftt. katerinar skrift. barbarv skrift. magnus likneski. Thomas likneski. ij Tobulur yfver alltari. glodarker. storann spegil.

xij manna jferd j Savrbæiar fiorv oc eina koparstikv.

170.

[1523].

MÁLDAGI Mariukirkju á Brekku í Saurbæ [er Ögmundur biskup í Skálholti setti].

AM. 263. Fol. bls. 76, skr. 1598. — Máldagabók Biskupsskjalsafnsins hin gamla, skr. 1601, bl. 117a (= b).

Brecka [gamall maldagi.⁴⁾

Mariu kirkia a Breckv a vij kugilldi.

1) [263. 2) kanonem b. 3) hatjdar b. 4) [263.

Jtem firir innan sig forn messyklædi sliten. koparkalek gylltann. Alltariss stein oc Alltarissbýning. marivskript oc skrift sancte Lu(c)ia. enn svner kalla heimram. hvn a vj manna jferd j saurbæiar fiory.

Þar skvlv syngiazt viij messur oc xl fra huols kirkiv oc gialldazt ij merkur kaups.

Þar takazt heima tollar oc tnær tjvnder bonda oc hus-freyiv oc allra heimamanna.

oreiknad porcio sidan Helgi gislason¹⁾ tok vid jorðvnnj.

171.

[1523].

MÁLDAG Gufudalskirkju í Gufudalssveit.

Máldagabók Biskupskjalasafnsins hin gamla, skr. 1601, bl. 114a—b

Gufudalur.

Kirkia j gufudal er helgud gude vorre fru oc hinuð heilaga krosse. hun ð allt heima lannd og hofstade med olhuð gognnuð oc giæduð. skog a medalnese med hofstod-uð oc allann skog frá geithusgile oc vpp að massgile. man-adarheit j brecku lannd. veturheit nautuð yfir vmm ð. skog hið vatni hinu nedra oc lamhaga. skog j alftadalzmula. ak-urgete vnnder hraune ð skalanese. x. kyr. ij ær hiðs fimmta tigar. xxx gelldijnngar oc ij. 3 veturgamler. ij merhryse oc hestur. ij pottar brotnner. sænng vonnd að ollu. v. hunndrud j gamallt porcio. j ofrijduð penijnnguð suo logduð sem hier seigir. xl fiordunnga keralld fyrir c. vj fiordunnga ketill fyrir ij hunndrud. sænng að ollu fyrir hunndrad.

jtem hunndrad er fiell ð meðam brandur hieilt.

jtem a kirkian ein messuklæde oc kalek. psalltara-glodarker.

jtem fimm vetra gamlann vxa oc ij kugillde.

lagde sijra helge til kirkiunnar j porcio. jn prijmis. sæme-ligann grallara. samsettann með kiriat messuð oc sequen-cijum de tempore oc de sanctis. kalek er vo xij aura gylld-

1) gilsason b.

ann jnnann. messuklæde med gudvefiar hockle oc þrenn onnur ad ollu. vj corporalia med husum oc ij huslaus. kanntarakapa med silkehloðuðm oc adra obreytta. ij sloppa. haalltaris klæde med brun vijgdre oc iiij alltarisduka adra vijgda. merke silkisaumad med veannda saum. brjk yfir alltare med gullfarg oc tabulum fyrir alltare med gullfarg. koparkross ljittinn yfir alltare gylldann og propicijatorium med silfur er vo halfmork. mariuskript med gullfarg j huse oc hurduðm. aunnu l(ikneski) oc antonius likneske med alabastruðm. tomas likneski erchebiskups med alabastrum gullfarg. fontz vmmbunijnng.

var metiñ bot a kirkjunne fyrir xij hundrud er hann hafde giora latid. Voru þesser penijnngar aller med kirkjubotenne metnner fyrir halfann vj tug hundrada. enn poreio ecclesie reiknnadist fimm týgir hvnndrada er fallid hafdi a medann greinndur sijra helge hafde hallded stadenn. var kirkian honum þa skýlldug v hundrud.

172.

1523.

MALDAGI Otrardalskirkiu i Arnarfirði.

JSig. 143. 4te bls. 243, skr. 1624 fyrir Odd biskup.

Enn Annar maldæge¹⁾.

Kirkia j otrardal er helgud allzvalldanda Gude. og heilagre Gudz móður mariæ. og hinum heilaga Bartholomeo postula er þann stad a allann. Seciliu meýiu.

Hun a allt heimaland j millum haganess og Beitilshamra.

Skog j Trostramsfirde²⁾ til allra þarfinda. enn leyfa avnguum. Stadarmenn skulu höggua sem þeir vilia. so vijtt sem land á skóg.

Jórd ad hðfafosse til motz vid N. N. son. j mille vadhamars og hagaGardz fyrer jnnan vrd a hrafnshagahljd.

Jtem Gaf Ellingur Gijslason kirkjunne j Ötrardal skog á hiðllum jnn ad Bæiargilinu. og suo langt sem skoge er

1) Á undan er maldagi frá 1491—1518, DI, VII, Nr. 156. 2) Svo.

vaxid vt á fiallid til allra þarfinda er þa átte jördina Dufandz-
dal. tuo Eyke vm daga. var þesse sköggur gefinn tueim nott-
um fyrrer Jonsmessu Baptiste. Anno Domini m. d. xxiiij.

173.

1523.

SKRÁ Jóns Hallssonar um nokkrar greiðslur í skuldir Vig-
fúsar Erlendssonar.

AM. 191. 4to bls 14, bréfabók Jóns skálds Hallssonar, rituð sam-
íða á skinn.

Anno domini M d. xx iiij ar. j skulld vigfus golldit
lykin smitt. oc þeir') vilkin æugg .xiiij vetter med gilda skreid
og goda hier til tuær voder med gott vadmál minna uegna.

Jtem Jon mel j skulld vigfus. tunna med hual. smior
fyrir .cc. oc þar til e fiska.

Jtem heri magnus .c.

Jtem arne. c. oc x') minur.

174.

1523.

GREIN um kúgildatölu með jörðum Hóladómkirkju.

Bibl. Bodl. Oxford. Collect. F. Magn. 55. 4to bls. 229, skr. c
1680—90, með hendi síra Guðbrands Jónssonar í Vatnsfirði.

Kúgildi til byggingar med öllum Hóladómkirkju jörðum
1523. jtem heima og á öllum búum skal vera ije 35 kúgildi.
landskuldir ije hundrada 22c. ij álnir.

Þetta er skrifað eptir herra Guðbrands eigin hendi.

175.

[1523].

ATHUGASEMDIR Kristjáns Danakonungs II. við kærur ríkis-

ráðsins norska yfir því, að ríkisskuldbinding konungs væri eigi haldin (1522—23).

Ríkisskjalasafn Dana, Danske Kongers Historie Fasc. X, 49. — Ríkisréttindi Íslands eftir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Rvík. 1908 bls. 124.

Tesse ephtherskreffune article ære the som myn herres nade beklager seg at waare hanss nade oc kronenn til forstoor beswaringh.

Item vdi en artikell at inghe kôpmenn aff hentzestederne skulle segle till yslandt. et cetera. thet er lantzens forderff.

176.

[1523—1524].

GREIN úr lénaskrá einni frá dögum Friðriks konungs fyrsta.

Nye Danske Magazin VI, 324 og 326. — Ríkisréttindi Íslands eftir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Reykjavík 1908, bls. 36.

Item om wor nadig herre tycker at hawe Island selffwer ok hawe syn foged stedhe ther sidindis, som skicke til nadhe skatthen ok renthe som landhet kan tolæ

Nordenfields:

Jslandt.

Ffæerqer

177.

5. Febrúar 1524.

í Viðey.

Dómr tólf klerka og tólf leikmanna útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti um ákæru biskups til Jóns bónda Einarssonar um hald Jóns á Ánastaðarfi.

Landsbókasafn 62, 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eftir bréfa-

bók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2771 „Ur brefabók Ögmundar biskups“ (AM).

Um Anastada arf.

Öllum mönnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda broder Helge med gudz náð ábóte i Videy. Þordur Olafsson. Salomon Henriksson. Bardur Jonsson. Felix Þorgilsson. Jon Jonsson prestar Skalhóltsbiskupsdæmis. Narfe Sigurdsson. Jon Arnason. Hrafn Gudmundsson. Grimur Karason. Jon Hallsson. Jon Magnusson logrettumenn kvediu gudz og sina. kunnugt giðrande ad sub anno gratiæ M^o. D^o. xx^o. iij^o. ár i Videy. faustudaginn næstan epter kyndelmessu vorum vier i dom nefnder af virdugligum faður i gude biskup Ogmundi med gudz náð biskup i Skalhólti ad skoda og ransaka ok fullnadar dom á ad leggja um þad mal sem biskupinn klagadi til Jons bonda Einarssonar. ad hann hefde rángliga halldid þeim peningum. sem heita Anastada arfur um iij. ár. sidan biskup heitinn Gottskalk. godrar minningar. gud hans sál náðe. hafde urskurd á lagt um greindan arf. Hafde greindur Jon Einarsson uered dæmdur skyldugur ad koma i þann stad og dag sem biskupinn hönum tilsegde. Kom þar og fram fyrer oss þad sama bref. sem biskupinn hafde bodad hann i fyrrsagdan stad og dag. Jtem annad bref þad sem Jon Einarsson hafde i gien sendt i hveriu ver fornemum ad hann hefde feingid biskupsins bod og bref. var hans beidt og krafed. og kom hann ecke. og einginn af hans hende. Jtem kom þar fram fyrer oss tolf presta domur samhliðandande urskurde Biskups Gottskalks um fyrrnefndan Anastada arf. her med Domur xij. leikmanna ok lögmans urskurdur. allt eins latanda um fyrrsagdan arf og peninga. Litust oss öll þesse bref ok skilrike skialleg og löglic vera med ollum sinum greinum og articulis. Þvi ad h(eilags) anda náð til kalladre. ad svo profudu ok fyrer oss komnu dæmdum vier fyrrnefnder Domsmenn med fullu doms atkvæde tíðnefndan Jon Einarsson rettelega fyrer kalladan. og sekan iij. mörkum i domrof fyrer þad hann kom ecke epter biskupsins bode sem dæmt var. Enn fyrer rangligt halld á peningunum um fiógur forlidið ár dæmdum vier hann skyld-

ugan ad giallda biskupinum xij. alna ábata epter hvert hundrad sem i jaurdu er. Jtem xij. alner epter hvert gellðfiar hundrad. Enn tvöfalldar lögbætur epter hvert málnytu kugilldi. ok þriar merkur i fullrette upp á hvert ár. Skal þridiungur allra fesehta gialldast innaú manadar ad heýrdum dominum. enn allt golldid ad næstum fardögum. Skulu þesser peningar greidast á Þingeyrum i Hunavatnsþingi loglegum umþodzmanne biskupsins et cetera.

178.

7. Marts 1524.

í Hvammi.

20. Janúar 1525. á Öndverðri-eyri.

DÓMR tólf klerka útnefndr af Ögmundi biskupi i Skálholti um lögmæti hjónabands Finns Arnórssonar og Sigríðar Björnsdóttur.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2767 með hendi Árna Magnússonar „Ur brefa bok biskups Ögmundar“.

Domur um Hionaskilnad.

Öllum godum monnum sem þetta bref sia edur heyra. senda Narfe med gudz nad abote ad Helgafelle. Helge med samre nad abote i Videy. Helge med fyrrsagdre nad abote ad Þingeyrum. Petur Pálsson prestur Holabiskupsdæmis. Jon Eireksson. Halldor Tyrfingsson. Einar Snorrason offícialis heilagrar Skalholltskirkiu. Jon Einarsson. Narfe Þorsteinsson. Olafur Gudmundsson. Hallur Þorsteinsson. Olafur Þorgilsson. prestar Skalholtz biskupsdæmis. kunnugt giór-ande ad sub anno gratiæ M^o. D^o. xx^o. iiii^o. i Hvammi i Borgarfirde. manudagin nærsta fyrir Festum Sancti Gregorii Pape. vorum vier i dom nefnder af ærligum herra og andligum faudur Ögmundi Biskup i Skalholti. ad skoda og ransaka ok fullnadardom á leggja hversu logligt hionaband væri i mille þeirra Finnz Arnórssonar ok Sigrídar Björnsdóttur. Voru þesser fyrnefnder menn þar þa bæde. ok bar Finnur ecke hindur fram sinna vegna um þeirra hionaband.

enn fyrrskrifud Sigrídur sagdest mote sinum vilia gípt hafa vered. Nu að heilagrar kirkju lögmæle smásmugliga trakterudu. fundum vier so felldt impedimentum. ef satt være. sundur eiga að leysa þesshattar ok svo orded hionaband. Þotte morgum godum mönnum hennar framburdur sannligur. því at fader hennar hafde leingi vered i sundurþycke vid biskupinn og heilaga Skálholtskirkju. og villde fá fylge faudur hans¹⁾ sier til fulltings ok sinum málum. Þvi að heilags anda náð tilkalladre dæmdum vier fyrrnefnder domsmenn med fullu doms atkvæde optnefnda Sigrídi Biarnardottur skylduga að sveria sióttareid epter sinum framburde. ef hun være þar kona til. Enn ef hun felle á eidnum. þá stæde þeirra hionaband svo sem adur hafde giórt vered. Sor hun þá þar strax fyrer oss epter dominum. því skyllde hvert þeirra fyrer sig optnefndur Finnur Arnorsson ok tídt skrifud Sigrídur Biarnardotter meiga giaura hvert lagarad [fyrer sier²⁾] sem þau villdu þar epter. því vier dæmdum þeirra hionaband laust og ecke afl hafa.

Samþykte þenna vorn dom adur greindur herra Ogmund. ok sette sitt innsigli med vorum innsiglum fyrer þetta domsbref er skrifad var á Aundverdre Eyre in Festo Sanctorum Martyrum Fabiani & Sebastiani. áre sidar enn fyrr seger.

179.

14. Márts 1524.

í Gotterp.

FRÍÐRIK fyrsti „útvalinn konungr Danmerkr og Noregs“ biðr Ólaf Engilbertsson erkibiskup í Niðarósi að veita Jóni Arasyni biskupsefni á Hólum, er Ögmundur biskup í Skálholti hefir nú sett í bann, staðfesting á kosning hans, og leysa hann af þessu banni, ef þess sé þörf.

Dipl. Norv. VIII, Nr. 520 (eptir frumriti í Ríkisskjalasafni Norðmanna, Münchenarsafn 906).

1) „faudur hans“: Arnors Finnssonar. faudur Finnz þessa²⁾, (AM.). 2) [Undirstrykað í 62, 2767 og segir: „Þetta fyrir sier er under strikad i bokinni. mun ecke eiga að lesast“. Þessi orð sýnast þó vel mega standa.

Reverendissimo jn Christo patri domino Olauo Engelbertj ecclesie Nidrosiensis archiepiscopo nobis sincere dilecto¹⁾.

Fredericus dej gracia electus rex Dacie ac Noruegie dux Szleswicensis Holsacie Stormarie ac Ditmerscie comes in Oldhenborig etc.

Premissa reuerentia cum nostro syncero fauore. Kere herr oc fadher mwe widhe at wj fynge etthers kapitthels aff Trwndhems breffwe oc skriffwelse nw wdj thesse nesthe forledhen daghe wdj huicke wij haffwe forfaret at sydhen wij samtyckedth thenne breffwisser oss elskelige herr Jon Aritzsson tiil at were biscop offwer Holle biscop dom effther szom menwghe presthemend ther wdj stygthet hanom wd-waldh haffdhe tha haffwer oss elskelige werdighe fadher met gwdth her Aghemwnd biscop paa Jsland ladet kommet hanom wdj bandhe oc men ther met at hyndre hans confirmatz som hand etther selffh ytthermere wndheruisze kandt oc er hand dogh offerbødigh tiil at staa huer mand tiil retthe for hues the hanom met retthe skyle kwndhe. Thi bedhe wij etther kerligen athi skicke hanom syn confirmatz meth thet firthe saa hand kwndhe komme hem tiid tiil land wdj thenne nesthe tiilkomendes sommer. Er thet saa at samme band kand nogher hyndher giøre hanom paa hanss confirmatz tha bedhe wij etther kerligen athi wille afflösze hanom oc taghe handloffth aff hanom saa hand bliffwer offwerbødigh tiil at staa huer mandth tiil retthe for hues the hanom met retthe skille kand etc. kiere [herre oc²⁾] fadher her met giør i oss søndherliigen tiil willie oc forladher wij oss visseligen her tiil. Jn Christo valet ex castro nostro Gottorp feria 2^a proxima post dominicam Iudica anno dominj m d xxiiij nostro sub signeto.

180.

28. Marts 1524.

í Skálholti.

ÖGMUNDR biskup í Skálholti fær Eiríki bonda Torfasyni til

1) Utanaskript bréfsins. 2) Frá [utanmáls og vísað hér inn,

fullrar eignar fimtán hundruð í jörðunni Gröf á Rangárvöllum fyrir alla jörðina Grafarbakka í Hrunamannahrepp.

Bisk. Skalh. XIX, 55, frumrit á skinni. Öll (5) innsiglin eru dottin frá. — AM. Apogr. 2397 „accuratissimé“. — Afskript í bréfabók Brynjólfs biskups AM 279. Fol. 640b í transskr. Ólafs Gíslasonar og Bjarna Einarssonar gerðu í Skálholti 5. Jání 1672.

Jardar kaups bref biskups avgmundar og eireks
torfasonar vm gröf og grafar Backa.

Wier broder Ogmund med eudz náð biskup i skálholtti giörum godum monnum kunnigt med þessu uoru opnu brefi at med kirkiunnar radi j skálholtti. höfum uier giört sodan kaupskap og iardaskipte vid Eirek bonda torfason. at vier höfum feingit honum fimtan hundrut j iörðunni grauf er liggir millum æ j oddapingum til fullrar eignar med öllum þeim gögnum og gædum sem greindum iardarparti fylger og fylgt hefuer at fornu og nyo og þar til fimm kugillde. Hier i mot hefuer hann feingit oss til fullrar eignar jörðina alla grafarbacka er liggir j ytra hrepp j hruna kirkjusokn med öllum þeim gögnum og gædvum sem greindri iörðu fylger og fylgt hefer at fornu og nyo. hueria er hann æiknadi firir xl hundrada. Skal huor hallda til laga þeirri jörðu er keypti Enn suara lagaxiptingum æ þeirri er selldi. for þessi giörn-ingur fram med handsölum ockar i mille heima j skálholtti annan dag paska þessum uitnismonnum tilkölludum jone hallzsyni. jone magnussyni og eysteine brandzsyni. huerer sin jnscigle settu med uoru jnnscigle firir þetta giörningsbref skrif-at j sama stad og dag anno domini M^o d^o uigesimo quarto.

181.

4. Apríl 1524.

í Altenburg.

KRISTJÁN konungr annar ritar Kláusi Pétrssyni kanzlara sínum og býðr honum að takast ferð á hendr til Englands til þess að semja um peningalán handa konungi gegn því að Ísland og Færeyjar sé sett að veði fyrir láninu, með fleira, er bréfið hermir.

C. F. Allen: Breve og Aktstykker til Oplysning af Christiern

den Andens og Frederik den Førstes Historie, Khavn 1854, Nr. 107.
— Dipl. Norv. X, Nr. 412 (hvorttveggja eptir Münchenar bréfasafni
Kristjáns annars í Kristjánu, Nr. 802). — Sbr. Ríkisréttindi Íslands
eptir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Rvík 1908 bls. 45.

Vor synderlig gunst till ffornn. Som ether wel fortencer, at wii sende ether vti Nederland, ati skwlle sielle alt thet, som wii haffwe ther, szo haffwe wii forstannet paa then siste scriffwelse, at Marie er icke en nw solt &c. Therfor sende ieg ether nv eth breff till koning aff Engeland, som er en credensse; bedher ieg ether kerlighen, ati giffwer ether strax till hannwm och hanller met hannwm, at han wille lee oss eth cm engeloth [paa noget wore land¹⁾], som i haffwe befalling paa, eller om han icke thet vel giöre, well ieg tha atbetatle²⁾ inden eth aar &c. oc bruger alle the rodh, som i haffwe lerd. Kwnne i enghen anden rod faa for thet skwlle gange till bage, ther som y kwnne forwerwe os forne penninge hos hannwm, som forscreffwed staar, och han wille lade rodtere alle the wendes steders godz, som er ther paa Stollhoffwen³⁾, tha mo i skecke hannwm Engelen paa wore wenge³⁾. Och sende ieg ether oc en credensse till cardinalen, ati giöre ether beste hos hannwm. Giörer ether beste hervtinnen, som ieg ether tiltroer; skulle i en sige cardinalen en skench till paa wore wengne³⁾. Och ther som the ville giffwe ether for swar, at konningen kan icke giöre ther till, for then dag er hollen vti Hamborge, tha swarer, at thet er heller icke wor mening, at han skall lade rodtere them, om the wille giöre meg effther som key. m^t breff lyder, som Hanner haffwer skecked meg: thet lidher, at the skwlle anworde meg mit rige vt ighen. Giörer vti thesse erende som ieg tro ether till. Her met ether gud befallendes. Screffwed vti Ollenborg then fiere dagg vti april aar &c. mdxxiiii. Cristiern.

Attamen. Attamen. Attamen.

Oss elskelige mester Nicolaus Petri, vor cansseler &c.

1) [p. e. Ísland og Færeyjar. 2) Svo. 3) Der Stahlhof voru nefnd
vöruhús þau og önnur hús er Hansastadakaupmenn áttu í Lundánum.

182.

21. Apríl 1524.

á Munkaþverá.

FINNBOGI prestur Einarsson officialis boðar í umboði Ögmundar biskups í Skálholti og administrators Hólabiskupsdæmis klerka milli Öxnadalsheiðar og Helkunduheiðar til prestastefnu á Viðivöllum í Blönduhlíð mánudaginn 13. Júní.

AM. Fasc. XLVI, 15, frumrit á skinni, og er innsiglið fyrir bréfinu.

Citatia Augmundar biskups.¹⁾

Þath giorer ec finnboghe prestur einarsson officialis heilagrar hola domkirkiu godum monnum viturligt með þessu minu brefue. Saker þess at verdugur²⁾ herra biskup augmund biskup i skaalholte og amministrator holabiskupsdæmis hefuer sett og skipat almenniliga prestastefnu a uideuaullum i skagafirde manudaginn næstan epter festum barnabe apostoli. þui kungiorer ec og vðirvijsar ollum og sierhuerium lærdum monnum sem byggia a millum auxnadalsheidar og helkunduheidar og hier epter nefnastz i brefuenv at þeir kome i fyrgreindan stad og dag epter sinne skylldu og gomlum vana sem kirkiunnar log grejna med sinum inciglum og aullu audru þui sem statuta giora raad fyrir. at dæma og a lijta og tractera þau kirkiunnar malefne og erende sem þðr kunna fram at koma. heilagrar kirkiu uegna. Nefner ek þar til fyrstan. abota einar a munkaþueraa. Sira ion finbogason a maudrvuaullum. Eijil hallsson. ion finnbogason i laufase. Sira þorbiorn a vaullum. hall asgrimsson. tumaas ionsson. tumaas i glæsibæ. runolf narfuason. ion olaafsson. olaf a bægisaa. sygurd þorsteinsson og simon bæringsson presta hola biskupsdæmis. skulu þessir allir fyrgreindir (prestar) koma sem stefnder i sagdan stad og dag forfallalaust. Ok til sanninda hier vm setur ec officialatus incigle fyrir þetta bref skrifuat a munkaþueraa i eyafirde fimtudagin næstañ fyrir festum sancti iohannis episcopi et confessoris. anno domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto.

1) Utan á bréfinu með hendi frá 17. öld. 2) -um, frbr.

183.

27. Apríl 1524.

í Hamborg.

HANS hirðstjóri Eggertsson skipar Jóhann Pétursson fógeta sinn á Íslandi.

AM. 191. 4te bls. 26, bréfabók Jóns skálds Hallssonar, rituð samtíða á skinn. — AM. Apogr. 5527. — Prentað í Kirkjusögu Finns biskups Jónssonar II, 267—268.

Ég hans egerdzson heilsar ollum dandemonnum sem byggja og bua j island kærliga med gud og sancte olaf kong. kunngiore ec ollum biskupum. abotum. prelatum og prestum. logmonnum og systlumonnum og ollum almuga sem byggja og bua j island ad ec hefi med min godan uilia ofurgetit og uppdreigit allt mitt fœuitadæmi johan petursson sem ec hafde af heygbornasta forsta kong kristiern ut j island sem nu hier epter tilheyrer heygbornasta forsta kong fridrek rett erfingia til noreg og island og uttualld kong til danmark sem gefit og unt hefer þennan fyr skrifadan johan peturson. Og til sannenda hier um bid ec þessa efterkrifada dandimenn uelboren mann kristiern huittorp og hans relyk. hans remstorp og herman langi borgarar j hamborg ad setia sitt incigli med minu incigli fyrir þetta bref er skrifad var j hamborg miduikudagen næstan fyrir tueggia postula Messop(h)ilipi et iacobi arum epter gudz burd M. d. xx. og ij. ar.¹⁾

184.

27. Apríl 1524.

í Antwerpen.

BRUF Kláusar kanzlara Péturssonar til Kristjáns konungs annars, meðal annars um ferð sína til Englands að útvega konungi lán gegn Íslandi og Færeyjum sem veði, en telr þó, að sú ferð muni árangurslaus.

C F. Allen: Breve og Aktistykker til Oplysning af Christiern den Andens og Frederik den Førstes Historie, Khavn. 1854 Nr. 115. — Dipl. Norv. X, Nr. 416. — Hér er það eitt tekið af bréfinu, er snertir þessa ferð.

1) Þetta ártal er án alls efa rangt fyrir 1524. Sbr. Kirkjusögu Finns biskups II, bls. 264 neðanmáls.

Myn ydmygelig beplichtig tro tienesthe tijl foren. Kere nadigste herre, werdes edher nade wijde, at jeg fijck en packe breff, som war schreffwen wdij Oldenborg i lanthe Mijssen then iij dag wdij aprijl, wdij hwicket edher nade er begerende, at jeg schal reysæ tijl kongen aff Engeland oc göre myn flijdt, at edhers nadhe kwinnæ foo ^{em} enge- lotther enthen tijl pandt oppo nogle edher nades eland hell- er oc tijl loenss at betale indhen et aar, oc sammeledes at kongen wijlle ladhe rosthene thet gotz &c., oc ther oppo sendher edher nadhe mig en fwlmacht, som er och schreff- wen i samme Oldenborg iij dag i aprijl. Hoest samme packe fijck jeg eth andhet edher nades breff, hwicket mesther Cor- nelius haffwer schreffwet oppo latijn, oc lydher thet soo, at edher nadhe fijck myne breff, oppo hwicke edher nadhe icke nw for manghe forhindringhe skyldh kwnne giffwe swar oppo thenne tiidth, men at jeg skwlle ladhe bestoet met ed- hers nades skijb oc the andre erendhe, so langhe jeg finghe ydermere wnderwijsingh, men jeg skulle wel taghe ware oppo edhers nades hogboren börn &c., oc thet breff war schreffwet iij dag i aprijl wdij fornemffde Ollenborg, oc fijck jeg bodhe packen oc thet samme breff ther hoest oppo en tiidth oc dag i Mechel Sancti Georgij dagh som er then xxij dag i aprijl. Nw er jeg bekwmmert och wedh icke fwllelig- hen, hwar effther jeg skal retthe meg, forthij wdij thet ene breff, hwicket edher nadhe haffuer [schreffwet] met sijn egen hond, er edher nadhe endelighen begerendes, at jeg skal reyse tijl Engelandh, oc [i] thet andhet schriffwes, at jeg skal ladhe bestoet met alle erende, forthij edher nadhe schriffwer, hwickeledes i haffwer fonghet mit breff, po hwicket edher nadhe kan icke sware &c. Oc ther görs inghen wnderstandelsse heller hwgkomelsse, hwad breff thet war heller oc hwadt the lyddhe; oc twiffler meg oc om ther er icke forsynelsse skedt in dato. Gwd wedh thet, at wijsthe jeg, hwickeledes edher nadhes mening wore, tha wijlle jeg gerne somr mig bör at göre retthe mig ther effther. Men jeg wijl wfortöffwet giffwe mig tijl Engeland, forthi the breff haffwe thet sijsthe datum, oc wijl gerne göre myn flijdt aff al myn

macht oc forstandt, at edher nadhe kan foo the penninghe, endogh at mesther Baccher haffwer sacht migh, at thet er wñögelicht, at edher nadhe kan fonghe wndsettingh oppo thenne tijdt aff kongen aff Engeland, oc thet samme sagde han och, at han haffde schreffwet edher nadhe tijl, en dogh edhers nadhe haddhe anderledes forstandet breffwet; oc ther fore foer icke her Antonius aff steedh. Men oppo thet edher nadhe schal icke fynne meg then stwndh jeg leffwer wwillig heller fortroden, tha wijl jeg gerne reysæ &c.

Ex Antwerpia xxvii^a die aprilis anno &c. xxiiij^o.

Edher nades kongelig maiestats

tro tienere

Nicolaus Petri.

Ainthoni van Metz.

185.

28. Apríl 1524.

í Skálholti.

SAMNINGR Ögmundar biskups í Skálholti og síra Þorláks Landbjartssonar um vist og framfærslu í Skálholti með þeim greinum, er bréfið hermir.

Bisk. Skalh. Fasc. XIX, 57, frumrit á skinni. Öll (3) innsigli eru dottin frá. — AM. Apogr. 2399 „accuraté“ eftir frumritinu.

profentubref Sira þorlaks Landbiartzsonar.

Vier brodber Augmund med Gudz nãd biskup j skalholhti Giðrum godum monnum kunnigt med þessu woru opnu brefi at þorlakur prestur landbiartzson hefuer opt(l)a komit fyrir oss og iatad at hann hafi heitid gudi og hinum heilaga þorlaki biskupi at¹⁾ j sinne storre neýd at piona heilagri kirkiu j skalholhti j nõckru þui sem hennar formanni syndizt móguligt og hann (er) mañ til. Nu saker þess at wier hõfum fundit hans goda astundan og uilia til þetta at framkvæma. þui j gudz nafni amen. Styrkium uier stadfestum og skipuni þetta sama hans heit stõdugt j allañ mata. Med þeim skilmala. at hann skal hafa æfinliga uist og framfæri heima a stadnum j skalholhti. Enn enda sitt heit med þui at seigia dagliga skylldu salumessu utan uera

1) Svo.

uacans einn dag j huerri viku. hier med skal hann sia at glærgluggum kirkiunnar og spæni. og bæta at huoru sem þarf. og talga nagla til kirkiunnar þa smídat er at henni epter þui sem honum uerdur til sagt. Skal hann hafa af stadnum árliga sier til klæða og annara naudzýnia halft þridia hundrat j þarfligum peningum. sitia næst kirkiupresti og hafa hus hit sama sem hann hefuer adur haft. Samþykkti þenna vorn giörning med oss sira jon hiedinsson radzmann j skalholhti og sira snorri hialmsson kirkiuprestur. Og settu sin jnncegli med voru jncsigli fyrir þetta bref skrifat j Skalholhti jþso die sancti vitalis martiris. anno domini M. d. uigesimo quarto.

186.

12. Maí 1524.

i Grímstungum.

23. Janúar 1525.

ARFLEIÐSLUBRÉF sira Péturs Pálssonar til handa börnum sínum.

ÍBíél. Khð. 67. 4te bl. 75 a—b með hendi sira Eyjólfss Jónssonar á Völlum (d. 1745). — Ágrip með sömu hendi er í MSÍ. 60. 4te bl. 29.

Arfleidslubref Sera Peturs Pálssonar.

Þad giörum vier Þorsteinn Jonsson. Brandr Olafsson. Þorgils Jonsson. Arngrímur Liótsson oc Semingr Olafsson. góðum mönnum kunnigt med þessu voru opnu brefi. at þa lidit var fra G(uds) burdi M D xx oc iv ár fimtadaginn næstan fyrir Hallvardsmesso um vorit i Grímstungum i Vatnsdal. vorum vier i hía. saum oc heyrdum æ. at soddan giörningr fór fram. at Sera Petr Pálsson arfleiddi born sin er so hetu. Vigfus. Þorðr oc annar Þorðr. Marteinn. Hallgrímur. Briget oc Gudrun til alls arfs eptir sic med samþykki. iæyrði oc upplagi Sigridar Pálsdottur systir sinnar. sem þa var hans retrr erfingi. Hier i mótt gaf Sera Petr fyrnefndri Sigridi Pálsdottur. hvort hon villdi éfinliga proventu edur xx^c. For þessi fyðskrifadr giörningr fram rett eptir bókarinnar ordum oc laganna skipan. Og til sanninda hier um setium vier fyðskrifadir menn vor innsigli fyrir þetta

arfleidingarbrief. skrifat í Grimstungum í Vatnsdal manadaginn næstan fyrir conversionis Pauli. ærum epter G(uds) burd M Dxxv.

187.

12. Maí 1524.

á Vatnsleysu.

DÓMR sex manna út nefndr af Jóni Björnssyni sýslumanni í „Árnesi“ um framfæri Sigríðar Jónsdóttur.

Bisk. Skalh. Fasc. XIX, 58, frumrit á skiini. Öll innsigli (6) döttin frá. — AM. Apogr. 2400 „accuraté eptir frumritinu.

Vm omaga framfærdslu Anno 1524.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edr heýra senda bráðr jónsson. einar gudmundzson. gunnar leitson. biorñ gunnarsson. þorsteirñ halluardzson. olafur petursson kuediu guds og sina kunnigt giorandi at þa er lidid uar fra hingatburd uors herra jesu christi. M. d. xx iiij. ár um uorid æ uazsleysu æ pingstad rettum fimtudaginn næsta fyrir huitasunnu uorum uier j dom nefnder af æligum manni joni biorñssyni er þa hafdi mins herra kongsins syslu og umbod j árnesi ad skoda og jnnuirdeliga ad rannsaka og fullnadardom æ ad leggja um þann omaga ad sigridr jonsdotter heiter og framfærslvlavs uar þar j hreppnum sem gudmundr einarsson beiddizt doms á þar á þinginu. Nu saker þess at þar uar einginn sa j sueit er adr nefndañ omaga ætti at laugum fram at færa. jtem j annari grein kom þar fram fyrir oss at markus jónsson uæri at skulldugleika þrimenningr j adra ætt enn fiormenningr j adra ætt. jtem stendur suo j laugunum at huer hann á atta missera biorg fyrir sig og þa sem hann æ fram at færa huern fyrir sig skal fram færa fiormenning sinn. Og at suo profudu og fyrir oss komnu dæmdum vier fyrrnef(n)der domsmenn med fullu doms atkuædi opt nefndañ omaga sigridi jonsdottur æ fyrr nefndañ markus og hans peninga til laugligs framfæris. þar til er hann fyndi henni annat framfæri jafnlaugligt edr laugligra. ok¹⁾ hana ættlegra nidr

1) Svo hér.

setiandi á hans jord og peninga. jtem dæmdu uier opt nefnder domsmenn þeim fyrir kosnad sinn og onak suo micit fie af aullum hreppnum sem hreppstiorar skipudu. samþykkti þenna vorn dom adr nefndr jon biorsson kongs unbodsmadur og setti sitt jnnsigli med uorum fyrr nefndra domsmanna jnnsiglum fyrir þetta domsbref huert er skrifat uar æ torfastaudum annan þonas dag septembris. M(anadar!) A sama ære [deige sidar enn fyrr seiger²).

188.

21. Maí 1524.

í Snóksdal.

BREF um reikningsskap Snóksdalskirkju í Dölum fyrir porcio og mortalia siðan Sigurðr Daðason stóð reikningsskap siðast, en Daði Guðmundsson stendr reikningsskapinn.

Eptir afskript Magnúsar Einarssonar á Jörfa meðal Hamraenda og Snóksdalsbréfa (hjá mér), gerðri 1730—40 að því er virðist eptir frumriti.

Þat giori eg halldor prestur týrfingzson profastur og almenniligr do[mare millum] gilsfiardar og skraumu godvm monnvm vitvrligt med þessu mino op[nu brefi at] sub anno gracie. M^o. d. (xx^o.) quarto sunnodaginn næsta fyrir fardaga-uiku j [snoksdal] j breidafiardardolvm tok eg suo felldan reikningskap af dada gudm[undssyne vm] portio og mortualia þat sem fallit hefer fra þui sem sigurdr dadason fieck [sidast kui]ttvn um reikningskap snoksdals kirkiu og til þess sem þa uar somid. gallt dad[e þessa] peninga j sagdan reikningskap uegna gudmundar fodr sins jn primis halfar eýiar er liggia j eyrar kirkiv sokn og suo heita staf-eý og giardeýi[ar]. ij. hrutey og hvsey med flettvey og hrygi-ivm og sniofaxey med ollvm þeim holmum og skerivm sem greindvm eýivm fylgia at forno og nýio. fyrir fim hundrod. Messobok. pistla. gudspiðll og oracior de sanctis a uetr og ottosongva bok de sanctis a sumar badar fyrir. cc. xi mal-nýtv kvgildi gielldfiar hundrad og hundrads hest. her med

1) p. e. = pridie Non. = 4. Sept. 2) [Svo.

gerda ec greindan dada gudmundzson olldvngis kuittan um sagdan reikning snokdals kirkiu þann sem gudmundr bondi finzson atti henni at suara sem fyr seiger suo fram[t] sem vor andligr fader biskup avgmvndr uill samþýckia þenna minn gerning. og [til] saninda hier um festa eg mitt jnnsigle fyrir þetta bref skrifat j sama stad [og') ari [degi') sidar enn fyr seiger.

189.

31. Maí 1524. á Helgastöðum.

Dómr útnefndr af Sæmundi Simonarsyni kongs umboðsmanni í Þingeyjarþingi um ákæru Sæmundar til Bergs Runólfs-sonar vegna Ásgrims Hallssonar um aðlökn Bergs á arfi þeim, sem átt hefir síra Jón heitinn Andrésson, og ólöglega setið í þeim peningum.

AM. 199. 4to bls. 90—92, með hendi Bergþóra Oddssonar (í Flat-ey norðr) c. 1604 — Landsbókasafn 791. 4to bls. 117—118, skr. c. 1630 (upphafið stytt og dómnafn slept).

Domur Vm Arf Sira Michels Bergssonar Vm
ættleiðing.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra sendum vier Audun Sygurdsson. Petur Thomasson. Jon Þorlaksson. Þorsteinn Stullason. Halldor Jonsson. Añdries Stefansson. Petur Starkadarson. Jon Starkadarson. Hallur Starkadarson. Einar Helgason. Þorvalldur Þorarenssoon. Sueirn Þorarenssoon og Sveirn Þorvalldzson kuediu gudz og sijna kunnugt giorandi ad þå lidit var fra gudz burd m d xx og iij ar á Helgastodum j Reykiadal þingstad riettum á þridiu-dægin j fardaga vikju vñ vorid vorum vier j dom nefnder af Erligum manne Sæmundi Simonarsyni er þa hafdi kongs-ins syslu og vmbod j þingeyjarþingi ad dæma og rannsaka vñ þa ákiæru er nefndur Sæmundur kiærði þar til Bergs Runolfssonar vegna Asgrims Hallzsonar og j hans vmbodi ad firnefndur Bergur hefði ad sier tekid arf og peninga sem

1) [þ. v; vantar í hðr., en verður að standa, Sbr. samþykktarbréf Ögmundar biskups 14. Sept. 1524. Þessi síðari dagsetning er 22. Maí.

att hefur Sira Jon heitinn¹⁾ Andriesson og olaugliga j setid greindum peningum. Syndi greyndur Sæmundur sitt fullt vinbod er hann hafdi af adur nefndum Asgrijmi fyrir greindri fiarsokn vīm opt skrifadañ arf vppa titt nefndañ Berg. Kom frañ stefnañ fyrir oss og var¹⁾ suarin af tueimur skilrijkum monnum. hueria vær dæmdum fullmegtuga med ollum sijnum greijnum. Enn Berg ætttiliga fyrir kalladañ. Stendur suo skrifad j Magnusar brefe. Erfder þær sem til hafa fallid vīm jardabregdi²⁾ og vijgæferli og oll onnur laga¹⁾mal vnder hverium logum sem þau [hafa ordit³⁾ þa skulu oll vera⁴⁾ epter þui sem þa geingu Log j Landi er þau mal giordust. Vitum vær ad oll born skilgietin hafa tekit arf epter faudur og modur oc adra frændur. epter þui sem þau eru jnn sett j almennilegu erfdatali og þeirra frændsemi kann til ad falla. Stendur so j ættleidingar Capitula. ad ættleidingur skal hafa það fie allt sem hann er til leiddur medan þeir lifa er ættleiddu hann. allt til þess er arf ber vnder hann. sijdan ber arfur honum vitnj vīm alldur og æfe. Vissum vier fyrir full sannendi at Steinun Andriesdotter kona optnefndz Asgrijms tok aunguañ arf epter sira Andries heitinn faudur sinn og ej var hun ættleidd j sina faudurætt suo vær vissum. Vitum vær ad Login banna ad nockur jati vndan sier arfi sa yugri er enn xvj⁵⁾ vetra. oc eigi skal vndan ooldum⁶⁾ arfur jatast. Stendur suo j Heriolfsbrefi ad Hakon kongur med vitrustu manna tillaugu og vnderstadning þeirre sem Magnus kongur hafdi þå hann skipadi vīm⁷⁾ ættleidingar Capitulum og j Laugbok⁸⁾ sijna liet setia ad ættleidingur skal taka alla arfa suo sem skilgetinn festarkonu son þess sem hann⁹⁾ ættleiddj. Enn ej skipadi hann ad nockur madur tæki arf j þann ættlegg sem hann var¹⁰⁾ alldrej til arfs leiddur. Visar so til j Hakonar¹¹⁾ brefi ad ættleidingsson skilgietinn taki næst epter ættleiding. oc þa sem honum standa jafn¹²⁾framtt. Enn þo ættleidingur sie jafnhar skilgietnum baurnum j þa ætt sem hann er ætt-

1) b. v. 791. 2) 199; — brygdi 791. 3) [yrði 791. 4) dæmast 791. 5) xx 791. 6) oolnum 791. 7) ædur 791. 8) Bok 791. 9) b. v. 791. 10) er 791. 11) Heriolf 791. 12) 791; jafn 199.

leiddur j. þa kunnun vier ecki ad setia hana Steinunni Andriesdotter framar j erfder¹⁾ epter sinn broður sijra Jon heitinn Añdriesson Enn skilgietinni systur sañmæddrj [jnnvijsar²⁾ j almennilegu Erfdatali 14³⁾. Erfd: Enn frilludottursyni skipar arf ad taka j 3. Erfd. Visar og til ad baurñ skilgietin taka arf epter faður og modur j fyrstu Erfd. Enn ættleidding skipar huergi arf fyrr enn j annarj Erfd. þott hann sie j badar ætter arfleiddur faður sijns oc modur. Vitum vær þat fullkornliga laugligt hier j landi enn eingiñ Laug j moti ganga. Þu ad gudz [nafni til kolludu⁴⁾ fyrir þessar greinir allar⁵⁾ sem hier jnni standa dæmdum vier Mickeli Bergssyni allañ arf eptir sira Jon heitinn Andriesson sinn modurfaður [ef⁶⁾ hann syndist festarkonu son. þott moder hans væri frilluboriñ. Enn ad suo profudu sem fyrir oss kom dæmdum vier þat tilkall onytt med ollu oc ecki afl hafa sem tíjttnefndur Asgrimur hafdi vegna Steinunnar Añdriesdotter konu sijnnar vppa optskrifadañ arf.

Og til sannenda hier vñ.

[Samþyckti et cetera⁷⁾.

190.

1. Júní 1524.

á Möðravöllum.

VITNISBURÐUR um það, að þrír menn hafi yfirlesið dóm um það, að Steinunn Gunnarsdóttir arfleiddi Pétur Loptsson son sinn eptir Stephán Loptsson bróður sinn „fyrir míns herra Hákonar kongs réttarbót og skipun“.

AM. Apogr. 5892 með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna „Ex originali“ á kálfskinni. Í skjalabókum frá því um 1600 og síðar er þetta bréf optast ártalslaust, svo sem AM. 234 4to og MSteph. 27. 4to. Þó er það með ártali í skjalabók sira Eyjólfss á Völlum í ÍBfél. Khd. 67. 4to bl. 75 a. Sbr. Alþingisdóm 30. Júní 1487, DI, VI, Nr. 531.

Þat giorvm vier sæmundur simonarson. jon jonsson og sira thomas jonsson gödum monnum kunnigt med þessu

1) erfðum 791. 2) [sem vijsar 791. 3) fiordu 791. 4) [nad til kalladri 791. 5) sl. 791. 6) [so fræmmt sem 791. 7) [b. v. 791.

vorv brefi ath vier hofvm sed og heyrð yferlesit xij lavgrettv-
 manna domsbref med laugmannzens samþyckie heilvm og
 hangandvm inciglum so latanda ath fyrir þa arfleiding sem
 steinvnn gvnarsdotter hafði arfleitt sinn son epter lögvm
 petur loptzson til sins arfs. þvi fyrir mins herra kongsens
 bakonar dom. rettarbot og skipan med godra manna radi
 og þeim fleirvm greinum sem laugualit þar at vikur dæmdu
 þeir med fvlv doms atkvæði og lögmannzens radi og sam-
 þyckie petre loptzsyni allan arf og peninga fasta og lavsa-
 frida og ofrida epter sinn broður stefan loptzson hvort þeir
 væri helldur vtan landz edur jnnan. so oc dæmdu þeir þor-
 olf augmundzson er þa hafði þessa peninga at sier tekit.
 skyldugan aptur at leggja þessa peninga alla og sveria at
 fullan eid og tveir skilrikir menn med honum at hann hefði
 so aptur golldit sem hann hefði tekit kvika og dauda fasta
 og lausa og afhenda gudna joussyni a vegna steinunnar
 Gunnarsdottur og peturs loptzson(ar) og hafa afgreitt fyrir
 Michelsmesso. og til saniuda hier vm settvm vier vor jn-
 cigli fyrir þetta vitnisbrdarbref giort a möðrvvullum i haurg-
 ardal a midvikudagin epter festum corporis christi Anno
 domini. m^o. d^o. xx^o. quarto.

191.

14. Júní 1524. í Kaupmannahöfn.

FRIBRIK fyrsti „útvalinn Danmerkr og Noregs konungr“ biðr
 Ólaf Engilbertsson erkibiskup i Niðarósi að staðfesta kosn-
 ing Jóns Arasonar til biskups að Hólum og að vígja hann
 þangað, því að (Magnús) biskup i Hamri væri ekki kominn
 til „herradagsins“, en hann hefði átt eptir umtali við kon-
 ung i Flensborg að vígja Jón biskup i Kaupmannahöfn, er
 þurfti sem fyrst að komast til Íslands.

Dipl. Norv. VIII, Nr. 522 (eptir frumriti i Ríkisskjalasafni Norð-
 manna. Münchenarsafn 48).

Reuerendissimo jn Christo patry domino Olauo Engelbertj

Nidrosiensis ecclesie archiepiscopo necnon apostolice sedis legato nobis sincere dilecto.¹⁾

Ffredericus dei gratia electus rex Datie et Noruegie dux Slesszuicensis Holsatie Stormarie ac Ditmertie comes jn Oldenborg et Delmenhorst.

Premissa reuerentia cum nostro sincero fauore. Kiære herre oc fader. Som ether vell fortæncker att vij talede mett ether paa vortt slott Flensborg paa oss elskelige her Hans Arildzens electj tiill Hole domkircke paa Jslandz vegnæ atthij ville vnde hannom confirmaedz paa same stigt oc bleff tha szo thalett oc i loffuide oss atthij ville haffue screffuett tiill biscopen aff Hammer oc giffuet hannom fuldmagtt oc befalning att viæ hannom tiill biscop her i Køpenhaffn nw i thenne herredag oc hand icke kommen er tiill same herredag oc ther offuer haffuer fornæ electus giortt sig staaer thæring tiill forgeffues. Thij bethe vij ether kierligen atthij ville mett thett alder førstæ giffue hannom confirmationem paa same stygtt oc viæ hannom tiill biscop vten ald ydermere forhalning och skoedzmoell att hand maa snarligen komme heim tiill Island tiill fornæ stygtt oc ey lenger toffuis her i rigennæ Norge eller Danmarck for nogre merkelige sagers skyld oc rammer hans bedtstæ her vthij for thenne vor bøn oc scriffuelsze som vij ether tiilltroe. wij ville thett kierligen mett ether forskyll oc hwis vij kwnnæ være ether tiill vilgæ oc kiærlighett ville vij aldtiid gerne giøre. Jn Christo valete. Ex castro nostro Haffnensi jn profesto sanctorum Viti et Modesti anno etc. m d xx iijj nostro sub signeto.

192. fyrir 17. Júní 1524. á Strönd í Selvogi.

ERLENDUR lögmaður Þorvarðsson vottar, að hann hafi verið á Alþingi, þá er dæmdur var dómrinn um Sveinsstaðareid 30. Júní 1523 (Nr. 123), og að hann hafi samþykkt þann dóm.

AM. Fasc. XLVI, 6β eftir transskripti á skinni gerðu í Skálholti

1) Utanaskript bréfsins.

13 Júlí 1527. — AM. Apogr. 3838 eptir XLVI, 6β borið saman við transskr frá 1. Júlí 1544 (orðamunur þaðan b). — AM. Fasc. XLVI, 7β, eptir transskripti á skinni gerðu í Ásgarði 7. Márs 1537. — AM. Apogr. 3841 (eptir XLVI, 7β).

Þat giore eg elleindr þoruardson laugmann sunnan og austan a islande godum Monnum kunnigt med þessu minu opnu brefi at eg uar æ alþinge þa þesse same¹⁾ domur uar dæmndr a alþinge sem hier [er med festvr þessu minu brefe²⁾] huern dom eg samþykta laugligan wrskurdade logligan¹⁾ rietlan og fullmektugan j aullum sinum greinum og artikulis epter riettum sancte olafs laugum þar til hann er laugliga rofinn af uorum hefðbornazta herra kongenum eda hans heidursamligazta rikisins rade j noregi epter hans bode og bifalning. og til sannenda hier um festi eg mitt innsigle med þessara domsmanna innsiglum fyrir þetta [domsmanna³⁾] bref skrifat a strond j seluoge are sidar en fyr seger.

193.

17. Júní 1524.

á Húsafelli.

Dómr sex klerka og leikmanna útnefndr á prestastefnu af Ögmundi biskupi í Skálholti, hvort löglegr skyldi eða eigi kaupskapr sá, er þeir höfðu gert biskup og Teitr bóndi Þorleifsson í föstum peningum og lausum.

AM. Fasc. XLVI, 7ξ transskript á skinni gert í Ásgarði 7. Márs 1537. — AM. Apogr. 3843 (eptir XLVI, 7ξ bornu saman við ordrétt samhljóða transskr. frá 1. Júlí 1544).

Ollum monnum sem þetta bref sia eda heyra senda Broder gisle med guds nad aboti j uidey. Þordur Einarsson. olafur gudmundsson. Magnus eyolfsson. Þorkell Þorsteinsson. Þordur Olafsson. prestar Skalhollzbiskupsdæmis. are andresson. Jon biornsson. Gudmundur gudmundsson. Sygurdur Sygurdsson. Jon olafsson. olafur gudmundsson. leikmenn. kuediu gudz og sina kunnigt gerandi ad sub Anno gracie

1) sl XLVI, 7 og b 2) [fyrir ofan stendur, XLVI, 7; sl. b. 3) [Svo bæði XLVI, 6 og 7; doms b.

100. d. xxiiij þn festo sancti botolphi abbatis a husafelli j borgarfirde i almenniligri prestastefnu vorum uier j dom nefnder af ærligum herra og andligum faudur. herra augmund med guds nad biskup j skalholtti at skoda og rannsaka um þann kaupskap er þeir höfdu gert sin j millum herra biskupinn og teitur bondi Þorleifsson j faustum peningum og lausum huort hann skyldi logliga halldazt mega eda ei. Jtem j fyrstu grein kom þar fram fyrir oss. xij logrettumanna domur huer suo þne helltt at teitur bondi mætti fríalsliga selia og kaupa uid huern mann er hann villde sem annar fullmeztugur eda fullmyndugur mann. uar og med þessum dome logmannz vrskurdur logliga vrskurdadur. huern hann samþykkti og vrskurdadi logligan og fullmeztugan j ollum sinum greinum og articulis. Jtem j þridiu grein kom fyrir oss bref hans egertssonar huer þæ hafdi hirdstiorn og kongsinz vmbod yfer ollu jslande j hueriu suo þne stod ad hann gaf fyrr nefndañ teit aullungis kuittañ og ækiæru-lausañ um alt þat sakferle sem hann matti til hans tala kongdomsinz vegna at til greindu þui sakferli sem hann edur hans menn hefdu matt brotlicher verda ð steinnesfunde fyrir sier og sinum epterkomendum. þui at heilax anda nad til kalladri dæmdum uær med fullu doms atkuædi at so profudu og fyrir oss komnu allan þenna kaupskap laugligan myndugan og obrigduligan og af aungum riufazt mega nema af þeim sialfum herra biskupinum og teite.

Og til sannioda hier vm settum uær vor þnsigle fyrir þetta domsbref skrifad j sama stad. deige og are sem fyr seiger.

194.

19. Júní 1524.

í Nesf.

ARFLEIÐSLU og ættleiðslubréf Þorleifs Þorleifssonar til barna sinna Þorgríms, Ceciliu, Ásmundar og Jóns, undir þær greinar, er bréfið hermir.

AM. Fasc. XLVI, 17, frumrit á skinni. Af 4 innsiglium er 1 fyrir bréfinu.

Þat giorvm ver jon prestur magnusson. audun svgrs-son. jon þorlaksson. jon þorleifsson godvm monnvm kvnn-igt med þessu voru uppnú¹⁾ brefi at þa lidit var fra gudsburd M. d. xx og iiij ar vorum ver j hia saum og heyrdvm æ a svnnudagin næsta fyrir jonsmessu baptista j nesi j adaldal þar fyrir kirkiv dyrunum at þorleifr þorleifsson arfleiddi born sin. þorgrim þorleifsson og cesceliu þorleifsdottur til alls arfs eptir sig. en asmvnd þorleifsson og jon þorleifsson arfleidi¹⁾ nefndr þorleifr til xx hundrata huorn þeirra eptir sig med samþyki iatyrdi og vpplagi sigridar þorkelsdotvr frænkou¹⁾ sinnar er þa var erfiugi ein eptir opt nefndan þorleif. huer er allan arf vp gaf. heldu þessir menn alir¹⁾ a einni bok nefnd sigridur er arfin vp gaf og undan sier iatade med handabandi eptir logum j allan mata sem log ad luta. og sagdr þorleifr er arfleidi¹⁾ og þessi somu born þorgrimr og cescelia. hier med asmvndr og jon oll born þorleifs er ætleidi¹⁾ uoru. taladi þrat nefndr þorleifr þar þa þessi ord fyrir kirkivdyrvum.

eg þorleifr þorleifsson ætleidir hier j dag þessa menn þorgrim þorleifsson og ceciliu þorleifsdottur til fiar þess er eg gef þeim og til allz arfs eptir mig. at fra teknum. xl. hundrudum er eiga skulu brædr ykrir asmundr og jon. ætleidi eg þessa adr skrifada menn þorgrim og cesciliu til gials¹⁾ og til giavar til ses¹⁾ og til sætis og til allzs þess rettar sem logbok skyrir at ætleidingr a at hafa med logum.

a somu stundu taladi þrat nefndr þorleifr þessi ord fyrir kirkivdyrvum j sama stad.

eg þorleifr þorleifsson ætleidir hier j dag þessa menn asmvnd þorleifsson og jon þorleifsson til fiar þess er eg gef þeim sem vera skal xx hundrut huorum þeira til gials¹⁾ og til giavar. en ef syskina þeirra kann vid at misa fyr en min og andazst þau suo þav eigu ei skilgetna sonu eptir sig þorgrimr og cescelia þa ætleidi eg þorleifr þorleifsson hier j dag þessa menn asmund þorleifsson og jon þorleifsson til fiar þess er eg gef þeim og til allzs arfs eptir mig til gials¹⁾ og til giavar til sess og til sætis og til allzt¹⁾ þess rettar sem logbok skyrir at ætleidingr a at hafva med logvm.

1) Svo.

gaf titnefndr þorleifr j þessa ætledingargiof og anef(n)de þorgrime syni sinum maliers¹⁾ hringa með silfr en ceceliu dotr sinni silfrfesti. asmunde tygi oll. joni fola uetrgamlan. skildi greind sigridr þorkelsdotter sier xij hundrut j þarflig-vm peningum. skyldi þessir penningar greidir¹⁾ a þrenum þolf¹⁾ manudum ef þorleif uanhentati eki¹⁾ til.

Ok til sanenda hier vm settum uier uor insigli fyrir þetta arfleidindar¹⁾ bref giorrt uar j sama stad og dag sem fyr seigir.

195.

24. Júní 1524.

á Reynistað.

Dóma klerka útnefndr af sira Pétri Pálssyni um kærur Solveigar abbadisar á Stað í Reynisnesi til Jóns Guðmundssonar fyrir kúgildahald, kirkjutíundir, rekatöku og vanrækslu á húss uppgerð.

AM. Fasc. XLVI, 16, frumrit á skinni, stórlega skemt af fúa, og var orðið svo á dögum Árna Magnússonar, svo að hana varð að fylla eyðurnar í afskrípt sinni Apogr. 336 („Ex originali Bessestad“, = XLVI. 16) eftir afskrípt Hákonar Ormssonar í AM. 280. 4to, skr. c. 1640. Hér eru skallar frumritsins fylltir á sama hátt.

Þat giorvm vier jon fimbogason. jon jon(son). jon brandzson. steirn markvsson. gisli gvdmvndzson prestar hola-biskupsdæmis godvm monnum [kvnnigt með] þessv vorv opnv brefe at arvm epter gvdz burd. m. d. xx og iiii ar a vidivollvm j blaunduhlid j skagafirdi a almenniligre presta-stefnv man[udaginn næstan] epter barnabi aposloli²⁾ vorvm vier j dom nefnder af ærligre personv sira petre palsýne er þa var radzmann og offícialis heilagrar holakirkíu [a at lita. sko]da og ransak[a og] fvlnadar dom a at leggja vm þær akærvr er syst[er so]lveig abbadis a stad j reynesnese kærði til jons gvdmvnd[zsonar at hann] hefdi halldit [stadarins] kvgilldi eit aa. þa adra savk er j stefnvonne stod at hann hefdi ei stadit reikningskap af kirkivítn[dvm a hofi vpp a

1) Svo. 2) þ. e. 13. Júní.

ij ar]. Þá env þridiv [savk at] hann hefði hapt j þvrt af stadarins rekv m vi alna langt tre j avngv sinv leyfe ne frelse. [J fiordv grein og savk] er j stefnvnn[i stod at] hann hefði ei vpp giort þat hvs a stadnm sem skilit var a hann þa hann tok stadinn. j gvdz nafne amen [dæmdvm vier stefnvna la]vgliga [og jon gvdmvndzson] þar retteliga fyrir kalladañ og sekañ mork j stefnvfall eunn af því at sira gisle gvdmvndzson [medkiendist þar fyrir oss at hann hefði frelsat honum] heimta kvgilldet med stadnm því dæmdvm vier lavgleigv epter kugilldet innan vii natta at heýrd[vm dom- invm. En fyrir þa adra savk er j stefnvnn] stod at hann hafði ei stadið reikning af kirkiv tivndvm a hofi vpp a ii ar þa dæmdvm vier jon gvd[mvndzson skyldugañ at giallda og greida allar] tivnderna(r) tvgilldar j hond abbadisinne eða þeim hun til setur og þriggia marka sekt a havoriv¹⁾ fyrir sig [vnder sinn svarinn eid at hann leyne avngre þeir]ra enn vm þa env þridiv savk er frv solveig abbadis kærði þar til jons gvdmvndsonar at hann hefði haft i burt af stadarins rekv m. vi. al]na langt tre j avngv sinv leyfe enn þar kom fram sira gisle svgurdzson¹⁾ at hann hefði vænst vm fyrir sier [vitnm at hann hefði fýst þat sama tre fvnd- it a sio] fyrir vian fiskhelge því dæmdvm vier jon gvd- mvndzson skyldvg[gañ at leida [ij.] lavglig vitne jnnañ halfs manadar [at heyrdum dominvm fyrir offi]ssialis eða þeim hann til setvr enn ef honum fallnatz vitnin þa dæmdvm vier jon gvdmvndz[son skyldugañ at tvgillda aptvr tred og klavstrinv] fimtan merkvr j fvllrete og hola domkirkiv adrar fimtan merkvr j sitt fvllrete enn þa [env fiordu akæru er abbadisin kærði til jons] at hann hefði ei giort vp þat hvset sem hann atte at giora fyrir ii arum þa dæmd- vm vier hann skyldvg[gañ at giora þat sama hus vpp a sialfs] sins kosnat eða giallda hvsværd epter því sem henne [vel]likar. skal þesse sakeyrer og fvllrette allt g[olldit it sid- asta at næ]stvm fardavgvm abbadisene j hond eða þeim hvn til setvr. dæmdvm vier advr skrifadan dom at avllv svo profvðv sem fyrir oss kom. [dæmde og samþy]kte þenn- an vorn dom sira petvr palson er þa var officialis holakirkiv.

1) Svo.

Og til saneðnda hier (vm) settvm vier adr skrifader kenne-
[menn vor] jnsigli fyrir þetta domsbref er skrifat var a
reynenes klavstre a jonsmesso baptiste vm svmarit a sama
a[re sem fyrr seiger].

196.

30. Júní 1524.
18. Júlíá Öxarárþingi
í Skálholti.

Dómr útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti um kærur
Höskuldar Runólfssonar til jarðarinnar Möðrufells í Eyjafirði.

Landsbókasafn 62. Svo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfa-
bók Ögmundar biskups.

Domur um Möðrufell.

Þat giorum vier Jon Magnusson. Thomas Jonsson. Jon
Eireksson. Arnbiörn Einarsson. Olafur Jonsson ok Runolfur
Höskulldsson godum monnum kunnigt med þessu voru opnu
brefe. ad þá er lided var fra guds burd M. D. xx. ok .iiij.
ar. fimtudaginn næstan epter Petursmessu og Pals á al-
menniligu Auxarærþingi vorum vier i dom nefnder af verd-
ugum herra i gude biskup Ogmund med guds nad biskup
i Skálholti ad skoda og ransaka ok fullnadardom á ad
leggja um þá ákiæru sem Hoskulldur Runolfsson klagadi
uppá halft Möðrufell er liggur i Eyjafirde. Profadist þar med
sannindum fyrir oss ad greindur Hoskulldur hafde i þenna
sama stad domlagt [sigl¹⁾] vid biskupin. enn hann kom ecki
þar. ok let þo upplesa þar sin bref um sagda ákæru.
J annari grein liet biskupinn þar birta fyrer oss bref under
godra manna innsiglum. so hliodande. ad Eyolfur heitinn
Einarsson lögmann. gud hans sál nade. keypte sagda þaurd
Möðrufell. og gaf i mote jarðer og annad gots svo sem
brefed innehelldur ok utvisar. Leitst oss þetta bref med oll-
um sinum greinum logligt og skialligt vera i allan máta.
Enn þau bref. sem Hoskulldur let þar lesa. syndist oss ecke
afl hafa. ok ad svo profudu ok fyrer oss komnu dæmdum
vier fyrrnefnder domsmenn med fullu doms atkvæde opt-

1) Svo.

nefnda jaurd Módrufell retta og sanna eign biskupsins ver-
ed hafa. Eyolfs heitins lögmanns ok hans Erfingia. epter
hann andadan. Enn þau bref onýt og ecke afl hafa. sem
tittnefndur Hoskulldur let þar upplesa. nema því at eins. ad
hann leidde tvö logleg vitni. ad moder hans hefde ecke sinn
helming upp borid. Ok ef þau eru leidd loglega. þa leyse
Erfingiar Eyolfs heitins so miked sem skorter. enn jordiñ
þeirra Eign sem ádur.

Samþyckte þennañ vorn dom med oss greindur herra
biskup Ögmund ok sette sitt Jnnsigli med vorum jnnsiglum
fyrer þetta domsbref. skrifad i Skalholti mánudaginn næstan
fyrer þorlaksmessu. á sama áre sem fyrr seger et cetera.

197.

30. Júní 1524.

á Þingvelli.

Dómr sex klerka og sex leikmanna útnefndr af Ögmundi
biskupi i Skálholti um kærur biskups til Jóns bónda Ein-
arssonar fyrir dóma og úrskurða rof um arf þann og pen-
inga, er Þuríði Brandsdóttur höfðu fallið eptir Ívar Brands-
son bróður sinn.

Bisk. Skalh. XIX, 56, frumrit á skinni. — AM. Apogr. 2398 eptir
Skálholtsfrumritinu „accuraté“. Árni lýsir innsiglungum.

Domur j mille biskups augmundar og Jons Bonda
Einarssonar.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra
senda þarfi med gudz nœð aboti a helgafelli. Broder helgi
af uidey. Kollgrimur af þyckuabæ. abotar med samri nœð.
þorleifur eirekson. jon gislason. þorgils nichulason prestar
skalholtzbiskupsdæmis. fuse þordarson. jon þordarson. narfe
sigurdson. jon þorualldson. brandur gudmundsson og er-
lingur gislason laugriettumenn. kuediu guds og sina kunnigt
giorandi ad sub anno gracie. M. d. xx. iiij. a fimtudagen
næsta epter peturs Messo og pals um sumarit a þinguelli j
almenniligre prestastefnu vorum uier j dóm nefnder af heid-
ursamligum herra og andaligum fôdur herra augmundi med

gudz nöð biskup j skalholli at skoda og ransaka og fulln-
adardom á at leggja un þad mál er biskupin kærði til
jóns bonda einarssonar at hann hefði rofit wrskurd biskups
gottskalks godrar minningar gud hans sæl næði. hier med
tuo doma skialligra dandemanna bæði lærðra og leikra. um
þann arf og peninga sem þuride brandzdottur hafði til erfða
fallit epter broður sin jvar brandson. hier med saum vier
bref at greindur jón einarsson hafði lofat biskupinum med
fullu handabandi at giallda þessa peninga j fardögum j uor
er uar. En fyrir annat rangligt halld og sakferli þad sem
biskupin hafði til hans at tala meira lofadi hann at suara
biskupinum logum j almenniligre prestastefnu á oxarðr-
þingi. jtem uar þad afsakan greindz jóns einarssonar at
halldor jónsson bondi fyr greindrar þuridar hefði adur feingit
þessa peninga sira jone arasyni til soknar. kom þar fram
fyrir oss greindur halldor jónson og lysti þui at fyr skrif-
adur sira jón arason hefði aptur lagt þetta sama umbod.
bref og skilrike sem adur nefndur halldor jónson hafði hon-
um j hendr feingit og þui leizt oss su afsakan aungua
magt hafa. medkendizt hann þar fyrir oss at hann hafði
lagt sig under lög uid biskupin epter þui stendur j hans
brefi. Þui at heilags anda næð til kalladri at suo profudu
og fyrir oss komnu dæmdum vier fyrnefnder domsmenn
med fullu doms alkuæði adurnefndan jón einarsson riettliga
fyrir kalladañ og sekan .iiij. morkum fyrir huert domröfet
og skyldugan at hallda þa doma sem hann hefir rofit. jtem
dæmdum uier optnefndan jón einarsson skyldugan at giallda
aptur alla þa peninga med laga auexti sem fyr sagder dom-
ar jñne hallda jnnan manadar at heyrðum þessum uorum
domi og tittnefndan jón einarsson fallenn j þann og skyld-
ugan at taka lausn og skripter þar sem biskupin til setur.
En ef þratt nefndur jón einarsson uill en þrioskagt framar
meir og giallda eigi fyr sagða peninga þa dæmdum uier þa
sem þar eru jñnsueitis upp á laganna uegna skylduga bæði
lærða og leika at fara [heim til¹⁾] heimilis þratt nefndz jóns
einarssonar og uirda þar wt opt nefndañ arf og peninga og
þar med allt sakferli kirkiunnar og biskup(s)ins af pening-

1) [tvískrifad.

um opt nefndz jons einarssonar epter þui sem landz laga bokiū wt wisar um þann sem þriozkazt uillj moti lögnum.

Samþykti þenna uoru dom med oss greindur hera augmund og setti sitt jnsigli med uorum fyrgreindra domsmanna jnsiglum fyrir þetta bref skrifatj sama stad deige og are sem fyr seiger.

198.

[30. Júní] 1524.

á Þingvelli.

21. Janúar 1525.

í Skálholti.

Dómr sex klerka útnefndr á prestastefnu af Ögmundi biskupi í Skálholti um kirkjuna og kirkjupeninga á Knerri í Breiðavík sakir órækslu, sem á baðði verið um síðustu sextán ár in í skemd bóka, messuklæða og viðá.

Bisk. Skalh. Fasc XII, 10, frumrit á skinni. Öll (7) innsigli eru dottin frá — AM Apogr. 2451.

Dómsbref vm knerre j breidavick.

Ollum æðodum monnum þeim sem þetta bref sia edur heýra senda narfi med guds náð aboti a helgafelli. halldor týrfingsson. narfe þorsteinsson. salamon heinreksson. olafur gilsson og sæmundur añason prestar skalholltz biskupsdæmis. kunnigt giorandi ad sub anno gracie M. d. xxiiij. a þingvelli a alþinge j almenneligri prestastefnu. vorum uær j dom nefnder af ærligum herra og andarligum faudur augmundi med guds nad biskupi j skalholti at skoda ransaka og dæma huersu fara skýlldi med kirkiuna og kirkiunnar peninga a knerre j breidavíjk saker þeirrar órækslv sem ð hafdi uerit vm næstu .xvj. ar um liden j skemd boka og messvklæða. likneskia og uidar sem til kirkiunnar uar gollðinn. bar herra biskupen fram fyrir os at hann hefði aminnt og latit aminna um at bæta suo og latid taksetia fyrr greinda jord under heilaga skalholltz kirkiu og sik under rettañ reikningskap. hier med sialfur komit og beidzt kirkiunnar reikningskapar og aunguañ feingit vtan sagt til. viij. hvndrada einna enn vndergrind kirkiunnar miog spillt af uatni. virtizt oss þannenn eigi leingur standa mega. kom þar ekert

lavgligt suar fram fyrir os. þui at heilax anda nad tilkall-
adri dæmdu uær med fullu doms atkæði eignarmann jard-
arennar eda hans laugligan umbodsmann skýlldan upp at
giora kirkiuna sæmiliga og bæta oll spell af manna uolld-
um a ornamentvm kirkiunar suo og setia til kirkivnnar sina
innstædv epter rettvn maldaga og standa sannan reiknings-
skap af porcione ecclesie. skýlldi þetta giort innan þriggia
ara ellegar uæri jorden fallen vnder heilaga skalholttzkirkiv
og herra biskupsens forsia. Item j anare grein dæmdv vær
fyrir nidurfall kirkiunnar .iiij. merkur a hueriu ári huad
saman reiknadizt. xvij. hvndrud og skýlldi gialldazt þridi-
ungur þessara peninga innan manadar at heyrðum domin-
vm. enn af porcio ecclesie sem kirkiu uppgiorden reiknad-
izt verd uera yfer þat fram sem uidurenn sa uar uerdur
sem kirkian atti adur.

sampikte þenna uorn dom med os fyrr skrifadur herra
biskup augmund og setti sitt insigli med vorum innsiglum
fyrir þetta domsbref er skrifat uar j skalholtti in festo sancte
agnetis uirginis et martiris ari sidar enn fyrr seiger.

199.

16. Júlí 1524.

í Núpufelli.

ÓLÖF Jónsdóttir, kona Sigurðar Stullasonar, samþykkir all-
an þann gjörning, sem „biskup Jón“ og aðrir dandimenn
gerðu með þeim og Þorvaldi Árnasyni, og gaf Ólöf Þorvald
kvittan um öll þeirra skipti, bæði um jörðina Æsistaði og
aðra peninga.

AM. Apogr. 143, afskrift gerð eptir frumritinu og staðfest á
Grenjadarstað 20. Maí 1728 af Magnúsi Þorvaldssyni og Gísla Magn-
ússyni (síðar biskupi).

Þat giorum vær Simon Þorsteinsson. Jon Þorlaksson og
Erlendur Erlendsson godum monnum kunnigt med med þessu
voru opnu brefi at þa lidit uar fra gudz burd m d. xx og
iiij ár a æsistodum i Eyafyrde á mœnudadagenn i fardaga-
viku¹⁾ uorum uær i hia saum og heirdum á at þau voru

1) þ. e. 30. Maí.

aull i einu handabande Þorualldur arnason og Sigurdur stullason og Olof ionsdotter kona hans at svo fyrir skildu at Olof Jonsdotter samþikti alla þann giorning sem biskup ion og adrer Dandimenn giordu med þeim æ maudruuollum og þat brefid inni helldur sem þar er um giort. og i sama handabandi gaf Olof ionsdotter kona Sigurdar Þorvalld arnason aulldungis kvittan um aull þeirra skipte fyrst um iordina æsistadi og alla peninga adra eptir sinn fodur og modur. Og til sannenda hier um setium uær fyrr nefnder menn uor innsigli fyrir þetta bref er skrifad uar i nupufelli i eyafirde laugardaginn næstafi fyrir marie Messo magdalene æ sama are og fyr seigir.

200.

5. August 1524.

í Björgvin.

RÍKISRÁÐ Noregs, og þar á meðal biskup „Joen Aresson i Hwole i Islandt“, segir Kristjáni konungi öðrum upp hlýðni og hollustu sökum ókristilegrar, ómildrar og ranglátrar stjórnar, og hann hefði hvorki haldið orð né eiða né neinar skuldbindingar. Að öðru leyti kemr bréfið Íslandi ekki við en því, er Jón biskup snertir.

(Dipl. Norveg. IX, Nr. 532).

201.

6. August 1524.

í Rómaborg.

DOKTOR Zutpheld Wardenberg ritar Ólafi Engilbertssyni erkibiskupi í Þrándheimi meðal annars um það, að erfiðleikar sé á því að fá Guðmund biskup á Hólum Arason tekinn í tölu heilagra manna.

C. F. Allen: Breve og Aktsykker til Oplysning af Christiørn den Andens og Frederik den Førstes Historie, Khavn. 1854, Nr. 141. — Dipl. Norv. VII, Nr. 589, bls. 592—597 (hvorttveggja eptir Múnehenarbréfasafni í Krisjaníu Nr. 1239).

Reverendissimo in Christo patri et domino, domino

Olauo Engilberti, dei et apostolice sedis gracia archiepiscopo Nidrosiensi in regno Norwegie. domino meo semper obseruando.

Ad manus proprias graciae sue in Nidrosia aut ubi fuerit¹⁾.
 Rursum scripsit mihi p(aternitas) v(estra) reuerendissima de quodam beato episcopo Islandie canonizando, ut velim rescribere, quibus sumptibus et modis istud possit expediri.

Ego super hijs locutus sum reuerendissimo domino cardinali Sanctorum quatuor²⁾, qui locutus fuit cum summo pontifice desuber; et habui pro responso, quod sanctitas sua non vult facere canonizationes, quia vidit, quod frater suus Leo et etiam Adrianus vi post canonizationes per eos factas statim obierunt, et ita sibi timet, et quod alias senatui Veneto pro alicuius beati viri canonizatione instanti hoc negauit.

Tamen possemus ex consilio dicti domini cardinalis alium modum quasi similem canonizationi obtinere, videlicet quod papa concederet amico p. v. Islandie episcopo, qui vobis scripsit³⁾ per literas in forma breuis, quod posset de dicto beato episcopo, quem canonizari petit, ordinari, dici et obseruari facere speciale officium et solemnisari, sicut fit de beata Catharina filia sancte Birgitte. Et tunc necesse esset, prout consuluit dictus dominus cardinalis, quod rex Datie, et etiam prefectus Islandie, necnon reuerendissima p. v. tamquam illius metropolitanus, pro premissis scriberent ad summum pontificem et ei supplicarent prefatumque negotium sue sanctitati attente commendarent, et quod etiam in aliqua littera auctentica mitterentur aliqua miracula, facta per dictum beatum. Et credo, quod cum trecentis ducatis premissa bene expediremus, computatis omnibus pro aduocato et expensis litterarum ac propina cardinalis et alijs. Nam veram canonizationem non deberet expedire⁴⁾ cum tribus milibus ducatis, sicut fieri vidi sub Adriano papa . . .

1) Utanaskript bréfsins. 2) p. e. Lorenzo Pucci kardinali; undir hann hnigu hjá páfa kirkjumálefni Norðrlanda. Pucci þótti ágjarn og féðrögull. Dó 1531. 3) p. e. Jón Arason. 4) Svo.

Ex Vrbe vi augustj per bancum 1524.

E. p. v. reuerendissime
 filius et seruator Zutpheldus Wardenberg
 prothonotarius et scriptor apostolicus
 manu propria.

202.

9 August 1524.

í Björgvíu.

Dómr Höskuldar biskups í Stafangri og tíu annara útnefndr af Ólafi erkibiskupi í Niðarósi um kærur Ögmundar biskups í Skálholti til Jóns biskups Arasonar.

Landsbókasafn 61. Svo, stafrétt afskrípt gerð fyrir Árna Magnússon „Ex transcripto membraneo fra Vicelögmennenum Odde Sigurd-syne“ (AM). gerðu í Hamborg 13. Marts 1525. Nokkrar aðrar afskríptir eru til af þessum dómi, svo sem í Bókmentafélagssafni Khd. 125B. 4to nr. 99, Landsbókasafni 115. 4to (og þar eptir í Bókmentafélagssafni 126. 4to), og eru þær til lítils; merkari er afskrípt sú, sem er á lögboek síra Sigurðar Jónssonar á Grenjaðarstað nú í bókasafni háskólans í Uppsölum í Svíþjóð, Delagard.. 9. 4to, bl. 177b 178, á skinni, skr. c. 1587. (=b). — Meðal Apogr. AM. 3704 er afskrípt eptir því, sem stóð aptan við bréfabók Ögmundar biskups með hendi síra Jóns í Villingaholti, með orðamun eptir dómabók, er átt hefir Brynjólfur biskup Sveinsson. Þar með liggir og afskrípt bréfsins frá 17. öld, er Árni hefir feingið „fra Pale Jonssyne Widalin 1699“. Dómrinn er prentaðr í Finni Johannæi Hist. Eccl. Isl. IV, 240—243.

Domur a millum Biskups Jons Arasonar oc biskups
 Ögmundar.¹⁾

Wij höskvld²⁾ med Gudz nðd biskup j Stafangur. Magnús thil hamar³⁾. Olaf til biörguin⁴⁾ af sömu⁵⁾ nðd. herra andres nichelsson.⁶⁾ herra Olaf Wilhialmsson. herra Knut Petursson. Meistari Petur Petursson. Meistari Hans Ref. Meistari heinrek nikelsson⁷⁾. herra Biörn Petursson og herra Petur Jonsson. kanunkar ut i Trandheims domkirkiu. Giör-um öllum uiturligt med þessu uoru opnu brefi. ath ðrum

1) Apogr. 3704. 2) Höskuldr b. 3) Hamars b. 4) Bergen b.
 5) samme b. 6) Nielsson b. 7) Nielsson b.

epter gudz burd. m d xxiiij. Vigilia Laurentij. vpp æ Erehi-
biskupsgard¹⁾ j biörguin. worum wier thil skickader af wor-
um verdugazta faundur j gudi Erehibiskup Olaf i þrandheim.
ath skoda sannzaka og yfer at dæma. um þær saker sem
verdug fader j gudi biskup augmund af Skalhollt kærði upp
æ herra jon arason sem [þann thid²⁾ uar postuladerur af
holastikte j island og personuliga uar þar med³⁾ oss sama
thijd⁴⁾. kom þar og fram fyrir oss j sama stad og deige
heidarlig⁵⁾ mann herra jon einarsson vt af Skalholltzstikt⁶⁾
med bref og bifalning⁷⁾ so hlíodandi. ath biskup augmund
hafði honum fulla makt thil gefit ath kæra og klaga allar
þær saker sem biskup augmund hafði [fyrir nefndum herra
Joni⁸⁾ thil ath tala. Jtem syndi herra jon einarsson fyrir oss
.iiij. domsbref so hlíodandi ath biskup augmund hafði dæma
latid fyrrnefndan herra jon arason j forbod og bann og⁹⁾
þar thil dæma¹⁰⁾ af honum sinn heidr. æru. goz og peninga
og under [biskups augmund¹¹⁾ nad. Jtem syndi og fyrrnefnd-
ur herra jon einarsson þar fyrir oss eitt opit bref med .iiij.
insigli so hlíodandi ath nocker prestar af holastíkt¹²⁾ hefði
neocerat þat kiðrsbref sem þeir höfðu fyrrnefndum herra
Joni arasyni gefit et cetera.

hier i mot kom ffyrir nefndur herra jon arason þar fram
fyrir oss og tiedi sin bref. fyrst eitt biskermelsisbref. sem
Erehibiskup Eirek Walkendorf pie memorie hafði honum
gefit. so og syndi hann fyrir oss eitt opit bref med capitul-
ans inscigle af þrandheime so hlíodandi at kanunkarner
badu og skipudu og fulla magt til gafu prestum holabisk-
upsdæmis at ut uelia og til sig senda Einn þann mann sem
þeir uillde hafa [thil sinn biskup¹³⁾ og holakirkiu forstandara
et cetera. þar eptir syndi hann fyrir¹⁴⁾ oss eitt opit bref
med .iiij og xx hangandi jnnscigle¹⁵⁾ so hlíodandi¹⁶⁾ at prest-
ar holabiskupsdæmis höfðu hann ut ualit at uera sinn biskup
og hola domkirkiu forstandara. sómuleidis syndi hann fyrir

1) -gardinn b. 2) [i þann tíma b. 3) nær b. 4) tíma b. 5) heid-
arligur b. 6) -stíkti b. 7) bívísing b. 8) [fórnefnds herra Jóns Ara-
sonar b. 9) sl. b. 10) dæmt b. 11) [biskup Agmunds b. 12) -stíkti b.
13) [sér til biskups b. 14) sl. b. 15) [xxiiij hangendum innsiglum b.

oss eitt bref med jnncigle¹⁾ so hliodandi²⁾ at hann hafði med Radi presta holabiskupsdæmis appellerat allar fyrr nefndar saker og malaefni under erkebiskupsins náð í þrandheime og hans elskuliga³⁾ capitula það ok yfersyn. ok undan domi biskup augmundar og allra hans presta et cetera.

Því fyrir [þan sak⁴⁾ ath biskup augmund uar ecki uigdur biskup thil hola domkirkiu og ei hafði hann nokkra bifaling af uorum uerdugazta faudur Erchibiskupinum í þrandheim. eda hans capitula at taka nokkra biskupliga æftu í holadomkirkiu stikte. Enn þó lika uel at hann uar⁵⁾ til skickadur at uera tilhjalpsmann⁶⁾ þar í sticket et cetera. Því fyrir þessar allar fyrr nefndar saker dæmdum uij þat reuocationisbref sem fyrr nefndur herra jón einarsson hafði og alla þa doma sem biskup augmund⁷⁾ hafði dæma latid upp á fyrr nefndað herra jón arason sidan hann uar ut ualinn til hola domkirkiu aungua magt hafa eda haft hafa. Því oss synizt sama reuocationisbref og biskups augmundz domar⁸⁾ med nokkurri aufund giörd hafa uerit og í mot kirkiunnar lag⁹⁾. So og dæmdum wíer at fyrnefndur herra jón arason mætti uel hafa og bihalda sinn heidur og [alla sina peninga¹⁰⁾ í gen sem hann kann biuisa ath biskup augmund hafi¹¹⁾ fra honum tekit epter þeim¹²⁾ fyrnefndum domum. Thil ytar¹³⁾ meir¹³⁾ biuising¹⁴⁾ hier um heingium uier wor jnnscigli fyrir þetta bref sem giört uar í biorguin ar og dag sem fyrr skrifat stár.

203.

10. August 1524.

í Ögri.

ÖGMUNDR biskup í Skálholti kvittar Ragnhildi húsfreyju Bjarnadóttur um porcio kirkjunnar í Ögri um 57 ár, síðan Jón Ásgeirsson fékk kvittan af Sveini biskupi 22. Sept. 1467.

AM. Apogr. 965 „Ex orig. communicato a Paulo Jonæ Vidal. (komid fra Ögri)“. Innsigið var fyrir bréfinu. — AM. Apogr. 1421 (afskript gerð eplir sama frumriti).

1) innsiglium b. 2) hliodanda b. 3) elskuligt b. 4) [þá sök b. 5) væri b. 6) tilhjálparmann b. 7) Augmundur b. 8) dómr b. 9) lögum b. 10) öllum sínum peningum b. 11) hefir b. 12) sl. b. 13) meiri b. 14) biuisingar b.

Vier broder augmund med gudz næd biskup i skallholiti
 giorum godum monnum kunnigt med þessu woru opnu brefi.
 ath Ragnhilldur husfreyia biarnadotter. hefer giort oss reikn-
 ingskap af þui porcione kirkiunnar i augre sem fallit hefuer
 sidan biskup sveinn godrar minningar wtgaf kvittanciam i one
 heitnum þorgeirssyne¹⁾ fyrir porcione greindrar kirkiu. hvat
 reiknadizt at war upp æ xvij ær og .xl. og fallit hafdi .xj.
 hundrut og xx. Gallt greind Ragnhilldur husfreyia kirkiunni
 i þessa porcione .iij. kluckur i xvc. tvenn messuklædi al-
 fær. kantarakapu. gylldan kalek med koparstiett. og ij. tiaulld
 steind i xvj. hundrut. Enn fyrir mortuarium hvat hun sagdi
 at wera mundi nærri .ij. eda þriu. gallt hun kirkiunne
 nauckr smð likneski med litlum hialmi. sem oss potti vel á
 nægia. Þvi giðrum wer og gefum ðdrgreinda Ragnhilldi
 biarnadottur aullungis kuitta og akiærulausa um fýrsagt
 porcione og mortuarium fyrir oss og ollum worum epter-
 komendum heilagrar kirkiu formonnum. Og til sanninda
 hier um settum wer wort insigle fyrir þetta kvittanarbrief.
 skrifat i augri. in die sancti laurentij martiris. anno domini
 m.^o D.^o xx.^o qvarto.

204.

23. August 1524

í Björgvin.

RÍKISÁÐ Noregs gerir skipun um stjórn innan lands eptir
 að Kristján konungr annar er sagðr af ríki og þar til ann-
 ar verði til konungs tekinn. Einn af þeim, sem á ríkisráðs-
 fundinum sitja, er biskup „Jon Aresson i Holæ i Jsland“.
 Að öðru leyti kemr bréfið Íslandi ekki við.

(Dipl. Norv. I, Nr. 1067)

1) „ita exaratum est, corrige *Asgeirs*“ (AM.). Kvittanarbréf
 Sveins biskups til handa Jóni *Asgeirssyni* 22. Sept. 1467 er prentað
 í Dipl. Isl. V, Nr. 437.

205.

23. August 1524.

í Björgvin.

RÍKISRÁÐ Noregs samþykkir að taka til konungs í Noregi Friðrik fyrsta Danakonungs í stað Kristjáns konungs annars, sem þeir hafa sagt upp hlýðni og hollustu, og er biskup „Jon Aresson í Holæ í Jsland“ einn af þeim, er sitja á þessum ríkisráðsfundi. Að öðru leyti kemr bréfið Íslandi ekki við.

(Dipl. Norveg. IX, Nr. 534).

206.

29. August 1524.

í Haga.

RAGNHILDR húsfreyja Bjarnadóttir og börn Bjarnar heitins Guðnasonar gjalda Ögmundi biskupi í sakafé heilagrar Skálholtskirkju 124 hundruð; samþykta og erfingjar Bjarnar heitins helmingafélag með honum og Ragnhildi konu hans og voru þar eptir skipti gerð.

Bisk. Skalh. Fase. XIII, 2, framrit á skinni. — AM. Apogr. 2455 „accuratissimé“ og hefir Árni ritað við orðamun eptir bréfabók Ögmundar biskups.

bref fyrir Huammi. Asgardi og ketilsstaðum.

Þat giorum wið jon prestr eireksson og jon biornsson godum monnum kunnigt med þessu ockru opnu brefui. ath wið worum hia. saum og hefðum a vnder nupi j dyrafirde þridiudaginn næsta fyrir bartholomeusmessu. at ragnhilldr huspreyia¹⁾ biarnadotter. og börn biarnar heitins gudnasonar. vrdu ath einu samþýck. ath herra augmund med gudz nãd biskup j skalholtli. skyldi eignazt j sakafie heilagrar skalholtz kirkiu þessar iarder og fasta eign.²⁾ Jn primis huamm j huammsueit fyrir .lx.^c Jtem asgard firir [i. hundrud. Jtem³⁾ ketilsstadi fyrir fiogur hundrud og .xx. med ollum þeim gaugnum og giædum sem greindum iðrdum fylger og fylgt hefuér at fornu og nýiu.

Suo og samþycktu erfingiar biarnar heitins [ath helmingafielag skýlldi werit hafa millum⁴⁾ biarnar heitins gudna-

1) husfreyia, brb. 2) sem hier seiger, b v. brb. 3) [xl^c ok, brb. 4) [upp á ny. ud helmingafelag skyllde vera á millum, brb.

sonar ok¹⁾ ragnhilldar huspreyiu.²⁾ Reiknudu þa [goder menn j sundur fasta eignina j helminga³⁾. woro sidan hluter a lagder. Hlaut [Ragnhilldur husfreyia j sinn helming iordina augur⁴⁾ og þad sem þar war med skipt. sem reiknadizt at upphæd hundrat hundrada. tiutigi hundrut og .xije. betur. Lagdi þa og adurgreind⁵⁾ Ragnhilldur⁶⁾ börnum sinum til skiptis iardernar hiardardali. sem eru at dyrleika lxxxxc Skýlldu og aller hluter smaer og storer fram leggiazt til rettra skipta sem woru þa biorn heitinn gudnason fell fra⁷⁾.

Woru þesser næruerandi witnismenn. sem wissu ath þessi giorningur for fram. þorgils nikulasson. ion olafsson snorri hialmsson. prestar. olafur gudmundzson. ion narfason og erlingur gislason. leikmenn. og marger adrer goder menn.

Og til sanninda hier vm festum wid ockur jnsigle med þessara fyrrgreindra manna jnsiglum fyrir þetta bref. skrifat j haga a bardastraund in decollacione sancti johannis baptiste. anno domini. M^od xxiiij^o.

207.

1. September 1524.

undir Múla.

ÖGMUNDR biskup í Skálholti kvittar Helgu húsfreyju Þorleifs-dottur um þorcio Hagakirkju á Barðaströnd um 20 ár um liðin.

AM. Apogr. 1130, eptir frumriti frá Haga. Arni lýsir innsigli.

Vier Broder augmund med gudz nãd biskup j skalholli giorum godum monnum kunnigt med þessu woru opnu brefui. ath helga husfreyia þorleifsdotter hefer giort oss reikningskap af þorcio þui sem fallit hefuer a kirkiunne j haga a bardastraund vm næstu .xx. ar forlidin. huat at reiknazt. xij. hundrut. hefuer hun lofat at leggia til kirkiunnar nõckra

1) Svo. 2) husfreyia b. b. 3) [i helminga goder menn fastaeignina i sundur, brb. 4) [Hlaut husfreyia Ragnhilldur i sinn helming þessar iardir. in primis augur, brb. „en þetta er oefad rángt“, segir Arni. 5) sl. brb. 6) husfreyia b. v. brb. 7) hér þraut bréfið i brb.

sæmiliga hluti þ þessi. xije. og at þessu til laugdu med godra manna yfersýn. sem wel a næger. þa giorum wer og gefum greinda helgu husfreyiu aullungis kuitta og akiærlausa vm fyrr sagt porcionem fyrir oss og ollum worum epterkomendum heilagrar kirkiu formonnum. Og til sanninda hier vm settum wer wort þusigle fyrir þetta kuittanarbref. skrifat vnder mula a skalma nesi in festo sancti egidij abbat. anno domini M d xx m^jº.

208.

2. September 1524.

í Björgvín.

RÍKISRÁÐ Noregs dæmir um erfðamál milli Gauta Ívarssonar og Ólafs Michelssonar um eignir hústrú Sunnifu Eindriðadóttur, og er biskup „Jon (Arason) þ Hoole þ Íslandt“ einn af dómurunum á ríkisráðssamkomu þessari. Að öðru leyti kemr bréf þetta Íslandi ekki við.

(Dipl. Norv. I, Nr. 1068).

209.

3. September [1524].

í Björgvín.

Sex klerkar og átta leikmenn af ríkisráði Norðmanna birta Finnmerkrmönnum (Björgynjarmönnum), að ríkisráðið hafi sagt Kristjáni konungi öðrum upp hlýðni og hollustu og kosið Friðrik Dænakonung til konungs í Noregi, og hafi lagt á skatt þeim konungi til handa, er greiðast skuli Vincencius Lunge ríkisstjóra norðan fjalls. Er „Jonn (biscop) þ Huole“ einn af þeim, sem gefa út bréfið. Að öðru leyti kemr það Íslandi ekki við.

(Dipl. Norv. VII, Nr. 591).

210.

6. September 1524.

á Reykhólum.

ÖGMUNDR biskup í Skálholti fær og aptr leggrr Birni bónda

Þorleifssyni þá peninga, sem honum höfðu til erfða fallið eptir Jón dan föðurbróður sinn.

AM. Fasc. XLVI, 18, frumritið á skinni. Öll insiglin eru fyrir bréfinu Niðr í nokkra af innsiglapveingjunum hefir verið rist bréf nokkurt samtíða eða öllu eldra en þetta. Á 3. þveingnum má lesa þetta langs um: „[sta]ndande eru þeir marger hluter at hann tok með stadnum bæde ellzgogn og adrer hluter at eg hefi onga ballda, suo tok hann þar gamalt skip enn liet ecki j staden enn hann atti nytt skip og hafdi það j burt og uill“ Þvers um á sama þveing: „Heidurso[mum herra] herr[a Angmunde biskupe j] skalho[lle]“. Á fjórða þveingnum stendr undirskript bréfsins: „filippus prestur ionsson“. Mun bréfið hafa verið sendibréf frá honum til Ögmundar biskups. Var hann prestur í Sauðlausdal. — AM. Apogr. 5703. — Afskript af þessu bréfi eptir bréfabók Ögmundar biskups er í Landsb. 62. 8vo og AM. Apogr. 2761. Þar er bréfið ártalslaust (= b). Orðamunur ómerktr.

Biskups Ögmundar Brief þar hann fær Birne

Þorleifssine afftur Eigner þær Jon Dan atti.¹⁾

Vier Broder augmund med gudz náð biskup j skalholtti giðrum godum monnum kunnigt med þessu woro opnu brefui. ath æ manudaginn næsta fyrir Mariumessu sidarri²⁾ a Reykholum. fiengum wer og aptur laugdum birne bonda þorleifzsyni þa peninga sem honum haufdu til erfða fallit epter jon heitinn dan faudurbroður sinn frida peninga og ofrida, fasta og lausa, hueria at hann hafdi adur j augri oss feingit til fullrar eignar. [hier j mot lofadi greindr biorn bondi³⁾ at vera oss og formonnum heilagrar skalholltzkirkiu til gagns⁴⁾ og goda j þui honum wæri möguligt. og at hallda þa doma [og giorninga⁵⁾]. sem dæmder höfdu werit af heilagr(e) skalholltz kirkiu og hennar formonnum og það omaks-laust og aklaganarlaust vera lata sem vnder kirkiuna wæri med domi komit fyrir sier og sinum erfingium.

Woru þesser giorningswottar til kallader. sira jon eir-eksson. olafur bondi gudmundzson og jon biörnsson.

Og til sanninda hier vm [settum wer wort jnsigle med

1) Utan á bréfinu með hendi frá c. 1700. — Um Biörn Þorleifsson, b. 2) P. e. 5. Sept. 3) [med þeim skilmála að greindur Biörn b(onde) lofade b. 4) styrks b. 5) [sl. b.

þessara fyrr greindra manna jnsiglum fyrir þetta gjornings-
bref skrifat j sama stad deigi sidar enn fyrr seiger. anno
domini. Mdxxiij^a.)

211. 6. September 1524. í Björgvin.

Ríkissráð Noregs vottar, að Vincencius Lunge, ríkisstjóri Frið-
riks konungs í Björgvin og norðan fjalls í Noregi, hafi feing-
ið vitnisburð um það af Skotum, lögmanninum í Björgvin
og bæjarráðinu, að hann hafi einga hlutdeild átt í áráss
þeirri, er Þjóðverjar gerðu á Skota í Björgvin. Er „Joenn
(biscop) í Hole“ einn af þeim, sem gefr út þetta vottorð,
en að öðru leyti kemr bréfið Íslandi ekki við.

(Dipl. Norveg. VI, Nr. 697).

212. 7 September 1524. í Björgvin.

VIGSLUBRÉF handa Jóni Arasyni til biskups á Hólum út gefið
af Ólafi Eingilbertssyni erkibiskupi í Niðarósi.

Landsbókasafn 61. 8vo, stafrétt afskript gerð fyrir Árna Magnú-
son „Ex transscripto membraneo fra viclegmannenum Odde Sigurd-
syne“, gerðu í Hamborg 13. Marts 1525. Frumrit þessa bréfs var á
látinu, segja transscriptores, og er þetta því þýðing þeirra á islenzku.

Ollum kristnum monnum þeim sem þetta bref síð ed-
ur heyra sendum uier Olafur med gudz nad Erchibiskup j
nidarosi og paualigx stætis legatus heilsun med worum
herra jhesu christo og hans modur jungfru marie. fyrir þui
at hola domkirka hefuer formanzlaus uerit sidan biskup
godskalk nichulasson godrar minningar fra fiell og fyrir
margra forfalla skulld for og fyrir oss kom merkilig og
heidarligr mann herra jon arason og med sier hafdi klerk-
anna og almugans bref og audmiukligar bæner vt af sögdu

1) [sl. b.

biskupsdæmi. og þar epter þess riðtiligazta og verdugazta veralligx forstiora fridreks med gudz nad danmarks og nor-egis kongs. ath fyrir þeirra samhliodandi bæn og kirkiunn-
ar brest willdum vier til virdazt fyrir gudz skyld og stora
naudzyn. ath fullkoma til seicka og vigia fyrr nefndan
herra jon arason. Enn medur þui at epter ættum laugum
til heyrer worum capitula og elskuligum sonum fyrrnefndrar
kirkiu vnsion. þui med tilkalladri gudz hialp til kölludum
wier virduliga fedur j gude stafangurs og hamars biskupa
og electus i biðrguin huerer þa uoru nær oss med worum
kanükum af þrandheime. voru þeir grandliga skodandi og
epterleitandi. og aller med einne raust og einu samþycki
yfer eins komandi. og afseigiandi og onyt giðrandi oll þau
forfeingilig og orættilig lyti og motkast sem nóckrer hans
motstaudumenn höfdu honum til lagt. Hier epter þennan
sama herra jon arason til min lofliga færandi og aller
med einu samþycki hann utuelandi til biskup og formann
fyrrnefndrar hola domkirkiu. og þui þat er skialligt ath kan-
úkañer færi þann sem elegeradur er til yfermannzins med einne
raust og audmiukligri bæn at stadfesta fyrrsagða utualning
og so badu þeir oss at skoda og upp á þeinkia huersu
miog fordæmilit og skadsamligt þat kann uerda domkirki-
unni og biskupsdæminu. at hun er fyrir utan sinn ættan
formann. og huersu farligt plagar at uera gudz kristni
ouirding höfðingianna. kristninnar. vorer fyrskrifader kær-
uztu brædur biskupañer og rikissins ædd med æzta radi vors
uirduligs capitula til hneigiandi og aller med einni raust
biðandi og epter almattigs gudz millde og þui hann uar
ættiliga elegeradur af kanukunum og hann uar oss aud-
miukliga færður. þui epter uoru paualigu ualldi og magt
Ærchibiskupligrar yfermanz stiettar confirmerudu uier hann
litlu þar epter þenna sama herra jon arason electum og
confirmatum med tilhialp uorra underbiskupa af stafangri
og hamar og epter ættiligri skipan og laganna yfersógn og
kanukanna tilsetning j gudz nafni vigdum vier hann. gef-
andi honum fulla magt lögsaugn og tilsion yfer öllum og
sierhuerium andligum og uerallzligum so sem lögliga fyrr-

sögdum holabiskupi bikuæmiliga til ber. Skickum og faum uier honum fyrrsagða holakirkju með öllum hennar ættri og æntu til ævinligrar eignar. Biodum wier streingiliga og skipum vnder magt heilagrar hlydni öllum kennimönnum og leikmonnum sem eru í holabiskupsdæmi. at þeir giðri honum skylduga hlydni. heidur og virding og aungum öðrum í biskupligri magt og ueralliga skyldu. suari honum og tilheyiriliga æikningskap giðri. Og til æuenligrar styrkingar. sanninda og æiettrar vidurkenningar allra fyrrskrifadra greina þessa brefs lietum wier jnnscigla og stadfesta með uoru secrete sem hier er medfest gefit í biðrguin jn profesto natiuitatis virginis marie anno domini M d xxiiij.

213.

13. September 1524. undir Staðarfelli.

Dómr þriggja klerka og þriggja leikmanna útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti um ágreining þeirra sira Ólafs Guðmundssonar og Stulla Þórðarsonar um land það, er liggir fram frá Hliðartúni og kallað er Teigr, hvort það skyldi helldr heyra til Hamraendum eða Hliðartúni.

Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar í Ríkisskjalasafni Dana, Dala-sýsla Nr. 6, afskrípt staðfest á Reykhólum 25. Júní 1703 af Gísla Jónssyni og Einari Oddssyni. — Nr. 5 á sama stað afskrípt með hendi Hans lögmanns Beckers fyrir Árna Magnússon eptir Nr. 6.

Þeim gödum monnum sem þetta bref síð edur heyra. sender abote Narfe Jonsson. Sira Halldor Tyrfingsson. Sira Þordur Einarsson. prestar Skalhólts Byskupsdæmis. Olafur Gudmundsson. Asmundur Klemusson. Ellingur Gislason. leikmenn. kuediu Gudz og sijna. kunnugt giðrandi. arum effter Gudz burd M. D. xx. og iiij ar á manudagenn næstañ firer krossmessu um hausted¹⁾ í Hvamme í Hvamssveit. vorum vær í döm nefnder af ærlegum Herra og andlegum fódur. Herra Ögmunde Byskup í Skalhólte ad skoda og ransaka. og fullnadardöms adkuædi á ad leggja í millum þeirra Sira

1) þ e. 12. Sept.

Olafs Gudmundssonar og Stulla Þordarsonar. er þa a greindi huðrum til skildi heyra Hamrendum edur Hlydartúne land-
ed er liggur fram frá Hlydartúne og kallad er Teigur. Lagdi sira Olafur þar fram votta bref. suo latandi ad þeir hefðu þad heirt ad greindur Teigur skildi heira til Hamrendum. Enn greindur Stulle Þordarson hafði kaupbref firer greindre jórðu Hlydartúne. so latandi ad Hlydartún ætte land allt fram á fiall og heim j þann læk sem rennur næst Reidhollte riettsýnis uppa fiall jtakalaust. utaþ eina selstöðu á Teigluhialla skyldu eiga Hamrendar. Þuj dæmdum vær kaupbrefed skiallegt og mindugt. Enn hitt onýtt og ad óngvu haldanda. og æfenlega vera og vered hafa Hliðartúns eign tigtnefndaþ Teig. med allri annari adurskrifadri landar Eign fram á fiall og j adurskrifadaþ læk. Enn greinda selstöðu skildu þeir hafa fra Hamrendum. er þar bygge. enn líð huorke nie á leigu selia. og ei firer adra pgninga enn sijna búnyt. Samþýkti þenna vorn dom med oss nefndur Herra Augmundur. og sette sitt jnnsigli med vorum jnnsiglum firer þetta dömsbref. huórt ed skrifad var under Stadarfelle á sama are. deige sijdar enn firr seiger.

Þad giðrum vier Helge Helgason. Jon Sigursson og Jon Grijmsson. gðdum mðnnum kunnugt med þessu woru opnu brefe. ad vier medkennust ad vier hófum sied og yferlesed suo láttandi dömsbref med heilum og oskoddum hangandi jnnsiglum. sem hier firer ofað skrifad stendur. og til meire stadfestu og sanns vitnisburdar hier um. setium vier adurskrifader menn vor innsigli firer þetta vort vitnisburdarbref. huórt skrifad var under Stadarfelle um hausted. á fimtudagenn næstaþ effter allra heilagra messu. um háusted(!) þá lided var frá Gudz burd M. D. xl og ij ar.

So látande dom sem hier firer ofað og framaþ skriffadur er. hófum vier underskrifader menn lesed samaþ vid þessa Transskriff. Var hitt gamallt letur á skinn skrifad og Tvö hängande innsigle firer. Til merkiss vor nöfn med eigeþ höndum hier underteiknud j Hitar-
dal 2 Martij Anno 1651.

Þordur Jonsson

Halldor Jonsson med eh.

med eigeþ h.

Helge Grimsson

Eijrekur Vigfusson Eh.

med Ch.

Ad þetta hier ofanskrifad sie riett Coperad effter hier næst skrif-

adra manna eigen handa underskriffadre Copiu votta underskriffadre.
Reykholum d. 25. Junij Anno 1703.

Gífftsle Jonsson

Einar Oddsson meh.

214. 14. September 1524. í Snóksdal.
ÖGMUNDR biskup í Skálholti samþykkir Nr. 188.

Eftir afskript Magnúsar Einarssonar á Jörfa meðal Hamrenda og Snóksdalsbréfa (hjá mér) gerðri c. 1730—1740, að því er virðist stafrétt eftir frumriti.

Væð augmundur með guds næð biskup í skalholti giorum godum monnum kunnigt með þessu voru opnu brefe at vær samþýckium þann reikningskap sem sira halldor týrfingsson vor profastur hefer teket af dada gudmundzsyne kirkju þar vegna í snoksdal epter því brefe sem hier er með fest').

Ok til sanninda hier vm settum vær vort jnsigle fyrir þetta samþýktarbrief er skrifat var í snoksdal jn exaltacione sancte crvcis anno Domini M d xxiij.

215. 30. September 1524. í Skálholti.

ÖGMUNDR biskup í Skálholti kvittar Ragnhildi Bjarnadóttur og Torfa Björnsson um hundrað hundraða og fjórtán hundruð betr í jörðum og lausapeninga, sem biskupi ánægði, í sakaferli Björns heitins Guðnasonar, en þau lofuðu að vera Skálholtskirkju og biskupi til gagns og góða.

AM. Fasc. XLVI, 12, frumritið á skinni með innsigli biskups. — Afskript ártalslaus eftir bréfabók Ögmundar biskups er í Landsb. 62. 8vo og AM. Apogr. 2728 (= b).

Ragnhilddur lætur vte j^c c. í jörðum og xiiij^c betur
fyrir misferle Björns Guðnasonar 1524.²)

1) Sjá bréf frá 21. Maí 1524. 2) Utan á bréfinu með hendi Eggerts Hannessonar. — Kvittunarbref b.

Vier broder augmund med gudz nad biskup j skalholte giorum godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefe ath vier haufum ordet vnder eins og utaf giort vid ragnhilde huspreyu¹⁾ biarnardottur²⁾ vm þad gialld sem hvn lofade oss og heilagri skalhollzkirkiu til forna j huamme j nordurardal fyrir þau sakaferle sem biorn heiten gudnason hennar bonde var³⁾ skyldugur heilagri skalhollz kirkiu og vorum foruerara biskup stephan godrar miningar gud hans sal nade. hefur hun golldet oss med rade og sampykke torfa sonar hennar og hans systra hundrat hundrada j iordum og .xiiij. hundrud betur og þar til lausapeninga sem oss vel æ næger. hier med hafa þau lofat ath vera heilagri skalhollzkirkiu og oss til gagns og goda hier epter j aullum þeim hlutum sem þeim er mauguligt. Pui giorum uier og gefum greinda ragnhilde biarnardottur⁴⁾ og aull hennar bauru aullungis kuit og akærulaus fyrir oss og aullum vorum epterkomendum [heilagrar kirkiu⁵⁾ formonnum vm adr greint sakaferle⁶⁾. Og til sanenda hier um [festum vier vort jnsigle fyrir þetta kuitunarbref skrifat j skalholte ipso die sancti iheronimi prestbiteri⁷⁾. Anno domini m d xx. iiij⁸⁾].

216.

[1524].

SKRÁ um sakaferli erfingja Björns heitins Guðnasonar „i hinum síðasta dómi“.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups. — AM Apogr. 2769 með hendi Árna Magnússar „ur bréfabok Ögmundar biskups, sine anno“. „pertinet ad annum circiter 1524“ (AM.).

Um Sakferle Biarna(r) Guðnasonar.

Svo miked reiknadest sakferli uppá Erfingja Biarna(r) heitins Guðnasonar i hinum síðasta dómi.

Jn primis Domkirkjunne i Skalhollte stort hundrad mark. tiutige mark ok sex merkur.

1) husfreyu b. 2) Svo bæði. 3) varð b. 4) Svo bæði. 5) [kirkunnar b. 6) sakferli b. 7) Svo. 8) [et cetera b.

Item reiknadest fyrer kirkiu inngöngu uppá eitt ár lx^e ok xvje betur.

Item kirkiunne i Vatsfirde. lx. marka ok tvær betur.

Item kirkiunne i Grunnavik. xx. merkur ok vij betur.

Summa kirkiunum öllum tvo hundrud marka. siötiu mark ok fimm merkur betur.

Item Sera Jone Eirekssyne niutiu mark.

Pessa peninga hefur Ragnildur¹⁾ hussfreya golldid oss vegna sin ok barna sinna.

Jn primis xc i gulle og silfre i Hvamme i Nördurardal. xc. i skreid ok smiöre vestur á fiordum.

ije. sende hun oss med bonda til alpingis.

xiiije. i gulle og silfri upp á Laurentius heima i Ögre.

Summa lc. ok vj. betur.

Svo mikler peningar i Arnarfirde til sagder biskupinum Ogmundi af hende

Jn primis. Selvogar med fiorum kugilldum ok hundrad i landskyllid.

Item er liggur i eyde.

Item Lokinhamrar med Dalsdal .ije. i landskyllid. . . .

Item med fiorum kugilldum. halft annad hundrad i landskyllid.

Item Skialldfönn med fimm kugilldum. Landskyllid

Item Borg med .v. kugilldum og niu aura landskyllid.

Dyniandi med kugilldum. landskyllid

Hörn med iiij kugilldum. hundrad i landskyllid.

Laugabol. Half Alvidra ok Skage þar ut frá.

217.

1. Október 1524.

í Skálholti.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti kvittar bróður Jón Jónsson á Skriðuklaustri, sem er nokkuð nytsamlegr utan kirkju og innan, af fyrstu barneign með Oddnýju Hallvarðsdóttur, en þau voru að frændsemi í annan lið; — svo og gefr hann

1) leiðr.; Ragneidur, bæði.

Jón og Guðrúnu skólabörn á Skríðu kvitt af þeim bernskupörum, er þeim bar til, með öðru fleira, sem bréfið hermir.

AM. 914. 4to afskrípt Skríðuklaustraskjala staðfest í Berufirði 28. Sept. 1697 af Guðmundi Árnassyni og Brynjólfi Haldórssyni; var bréfið „á kalfskina með gamla skrifft rífed og lued og innsigleslaust“¹. — AM. Apogr. 4442 (eptir 914. 4to). — AM. 265. 4to afskrípt Skríðuklaustrsbréfa staðfest á Skríðuklaustri 26. Apr. 1704 eptir afskrípt staðfesti á Skorrastað 17. Sept. 1697. Prentað á latínu í Fíoni Jóhannæi Hist. Eccl. Isl. IV, 118—119.

Kuittunar Bref Bróður Jóns a Skríðuklaustre 1524¹).

Wier brooder Øgmund með gudz náð biskup i Skalhollte giðrum goodum monnum kunnigt með þessu voru opnu breffe saker þess vier höfum fregnad. at broder Jón Jonsson a Skríðuklaustre se²) nockud nitsamlegur vtañ kirkiu og innañ. huad vier lofum vel. Sömmuleidis kom hann sialfur firer oss og tíðde saker sinna misferla til forna sier ifer giefest hafa. Þui giefum vier ádurgreindañ broður³) Jón kuittañ ok ákierulausañ fyrir oss og ollum Biskupum i Skalhollte vorum effterkomendum. af þeirre⁴) prima proliferatione sem hann openber ath vard með Oddnyu Hallvardsdottur⁵) in secunda⁶) gradu affinitatis. Enn lausn ok skriffter sieu sem honum hafa settar vered af herra Stephane uorum forverara. eda þeim hann þar til sette. so oc hañs skólabörn Jón og Gudrunu giefum vier kuitt vñ þau bernskupör sem þeim bar til. hafande hendur a vígdum hlutum edur övígdum. Hier með aller dugandes samchristner menn sem nockut hafa þar til hialpad vñ klaustur og kirkiugardenn. skorit edur stungit klaustursens⁷) jörd og höggved þess skog af hañs raadum. skulu qvitter og ákierulauser um þær tiltekter. Hier uppá hefur broder Jón lofad oss framveiges at stirkia heilaga kristne oc klaustred vñ skoolahalld. Þui setium vier optgreindañ broður⁸) Jón sacristanum ifer kirkiu og klaustur á Skríðu. Skal hann sitia og framfýngia [öll hatíjdleg hölld⁹)

1) Ártalið með hendi AM i 914 4to og af honum svo leiðrétt i 265 úr „1584“ (1). 2) 265; sl. 914; 3) 265; broder 914. 4to; 4) 265; þeirra 914. 4to. 5) [265; dotter 914; 6) Svo bæði; 7) 265; klaustursíjns 914; 8) 265; broder 914; 9) [ollum hátyðlegum hölldum 265.

þeim stundum sem Priorinn er ecke heima eda vid kirkiuna. Og til sannenda hier vñ settum vier vort innsigle fyrer þetta qvittunarbref. skrifad i Skalholti sabbato post festum Michaelis Archangeli anno Domini Millesimo qvingentesimo vigesimo¹⁾ qvarto.

218.

2. Október 1524.

í Gröf.

VIBINGARGERÐ á peningum þeim, er Narfa Sigurðssyni hafði til umboðs fallið eptir Ívar heitinn Narfason, son sinn, en Ingvildi Ívarsdóttur til erfðar eptir greindan föður sinn.

AM. Fasc. XLVI, 14, frumrit á skinni. Af 4 innsiglum eru 2 fyrir bréfinu.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda Sigurdr narfason. augmundr tyrfingsson. tumas oddzson. arne helgason. olafur þorualldzson og þordur palsson kuediu guds og vora. kunnigt giorandi. þa er lidit var fra gudz burd M. xve xx. og. iiij. ár i ytra fagrada(!) i saurbæ i stadarhols kirkivsokn. a midvikudagiu næsta fyrir hvitasunnu²⁾. vorum vær til nefnder at virða þa peninga sem narfa sigurdzsyni hafði til vmbods fallit epter juar heitinn narfason son sinn. enn jnguolldi juarsdottur til erfðar epter jvar heitinn narfason fodr sinn sem gud hans sál nadi. virtuzt oss þar so peningar.

Já primis .v. avrar i bordbunadi. i ofridu. x. alnar i tolupeningum. ein kista fyrir .x. aura. sængr fyrir ofritt hundrad. halft annat hvndrad i kervm og kistum og trogum. vi. tueimur pottum rifnum og bættum katli. vard þetta allz halft fiorda hundrad. Enn kuilldi til virðingar halft hit fiorda asaudar kuilldi. ij. kyr og giordar(!) ofan á .v. aurar huora og bænhws kuilldi eitt. var þetta i fagradal. enn á heinabergi. iiij. asaudar kuillde og heyra prestinum sira halldori

1) bæði hðrr. hafa ranglega „oeluagesimo“. AM. leiðréttir það i-265 svo: „corrige vigesimo potiusquam trig“. Í Apogr. 4442 er ártalið óhikað sett 1524. 2) þ. e. 11. Maí,

a stadarhuoli til tuo sem se. iij. kuillde á heydalsæ at ecki var at sed. iij ær (a) holi j innstædu .vi. kuilldi med leid-
 olfsstodum ovirt. Og til sanninda hier vm settum vier fyr
 nefuder virdingarmenn og so virdingarvottar gudmundur ell-
 indzson og þordur snorrason vor jnsigli fyrir þetta vird-
 ingarbref er giort var j grof j dolum sunnudagin næsta
 epter sæluviku vm haustid epter a sama are sem fyr seiger.

219. 12. Október 1524. á Reykjum í Ölfusi.

HELGI ábóti í Viðey selr með ráði og samþykki Ögmundar
 biskups og conventunnar Arnbjörgu Stulladóttur og dætrum
 hennar jarðirnar Úlfjótsvatn og Hlíð í Grafningi fyrir jarð-
 irnar Kíðafell, Valdastaði, Bollastaði og Háls, allar í Kjós,
 svo og Snartastaði í Borgarfirði.

AM. 238. 4to bl. 66, skr. c. 1570 (Bessastaðabók).

Bref fyrir kýdafelle oc xc j valldastodvm oc xc j bolla-
 stodvm oc xc j halse sem at liggia j kios. vlfliotzvatni oc
 hlid j grafninge.

Þad giorvm vid þostein jonson oc greipvr loptzson
 prestar skalholtz biskupsdæmis godvm monnvm viturlegt
 med þessv ockrv opnv brefe. at vier vorvm þar j hia savm
 oc heýrdum æ ord oc handaband þessara manna af einne
 alfv herra abota hellga med gudz nad at videyarklavstre.
 eñ af annare alfv añbiargar stvlladotter. at svo fyrir skilldv.
 ad adrnefndvr abote hellge med rade oc samþýcke verdvgr-
 ar nadar herra avgmvndar med gvdz nad biskvp(s) j skalholte
 oc med samþýcke conventvnnar selldi hann jo(r)dina vlfliotz-
 vatni adur nefndri añbiorgv stvlladottur oc dætrvm hennar
 er liggur j grafninge oc þar med hlid xx^e er liggur j vlf-
 liotzvatz kirkiv sokni. med ollvm þeim gogūvm oc giædv
 sem greindvm jordvm fyllger oc fylgtt hefir at fornvm oc nýiv
 til æfinligrar eigñar og frials forrædis fyrir sier oc ollvm
 sinvm eptirkomendvm klavstvrzens formonnvm. Hier j mot
 gaf optt nefud añbiorg oc dætvr hennar þessar jarder oc

jardar parta: kidafell x^c er liggvr j kios j savrbæar kirkiv sokū oc x^c j valldastodvm. x^c j bollastodvm. x^c j halse er liggia j kios j Reynivalla kirkiv sokū. Snartastader xv^j er liggvr j borgarfirde j lvndar kirkivsokū til æfinligrar eignar vnder klavstrid oc þess formenn vndan sier oc sinvm erfingvm. oc j sodan mata villdv stlvkvrnar tala vp æ modvr sina þa þær væri af omaga alldri. þa skýlldv hvorer ganga aptvr ad sinvm jordvm. var advr nefndr herra avgmvindvr med gvdz nad forsagnarvottvr hier vm oc sette sitt insigle med abotans insigle oc ockrvn insigllvm fyrir þetta jarda kavps bref. hvort er skrifat var æ reykvim j olvis¹⁾ midvikvdagenn næstañ fyrir festvm reliqviarvm. arvm epter gvdz býrd. m. d. xxiij ar.

220.

29. Október 1524. á Illugastöðum.

VITNISBURÐABREF um landamerki Tungu á Vatnsnesi og um þrætueingi nokkurt milli Ásbjarnarstaða og Tjarnar.

Eptir pappírsafskript frá 1727, kominni frá Tjarnarkirkju á Vatnsnesi í Landsskjalasafn. Stór spilda er glötuð úr afskriftinni; hefir týnt frá um brot á bréfinu.

[Þad giorum vid] son. og Amunde Gunnarson. góðum mönn[um kunnigt med þessu ockru op]nu brefe ad vid vorum vistfaster og [a V]asnese vppa fiðgur ær þa Sera Sig dañ. Epter þad föru vid til Tungu [a Vasnese j Tiarnar kirkiu] sókn. a stadarens jordu. biuggu vid asbiarnarstöðum var þa haft og hald[id] og tungu atólulaust fram ad [e]r liggur Riettsýnes austur j [fa]rveg þeim sem liggur hia As[biarnarstöðum. vit]um vid eje annad sannara enn þad mu[ne landamerke] tungu bæde vera og verid hafa leingur. srydan vid vissum. var [þ]eir sem vöru æ Tiörn og ñ lanztdrottne ber ad

1) Svo.

hafa j ðd[ur greindu takmarke mille] skurdanna¹⁾ þar sem
 ein hefur runn[íð. og alldrei höfum v]íð annad vitad enu
 það hafe vered kirkiunnar Eing æ Tiörn a [Vasnese]. enn
 aldrei Asbiarnarstada Eing. suo leinge sem vid höfum til
 vitad. og hier epter vilium (vid) sueria bókar Eid .ef þurfa pick-
 er. Ok til sannenda hier vīm setium vid fyrrnefnder menn
 oekar jnsigle firer þetta vitnisburdabref. er skrifad var æ
 Jllugastöðum æ Vatnsnese. laugardag næstañ epter Simonis
 et iude²⁾ Apostolorum þa lided var fra hingad burd vors
 herra Jesu Christi M. D. xx og flogur ær.

Ad þetta ofañ skrifad sie samhlioda synnum original.
 vottum vnderskrifader menn sem samafilasum ad kirkiu-
 huamme vid midfiord d 2. Junij 1707.

Eigill Einarsson

Biarne Sueinsson

Egh.

Egh.

Riett Coperad epter synnum Original vottum ad Tiörn
 æ Vatnsnese d 17 Septembris 1727.

Þorsteirn Þiörnsson

Bergur Magnusson.

221. 18. eða 25. November 1524. á Munkaþverá.

Jón Magnússon geingr í borgan um þa sex tigi hundraða, sem
 Jón Hallsson á að hafa til kaups við Guðrúnu Finnbogadóttur.

AM. Fasc. XLVI, 19, frumrit á skinni, og er innsiglið dottið frá.

Bref j borgan geingid.

Þat giorer eck jon magnusson Godum monnum vitur-
 ligt med þessu minu opnu brefue ath ec hefuer j borgan
 geingit ok lofuat ath giallda ath næstum fardaugum þau lx
 hundrada sem jon hallsson skal hafua til kaups ok gipting-
 ar j motz vid gudrunu finnboghadottur epter minue lofuan
 ok handsaulum sem ec giorde fyrir uottum vid abota einar
 ok sira finnbogha a munku(þuera) j eyafirde þa þessara adr

1) Á miða hjá þessu skjali er ritad:

„i Skurdin nordan i Þroskuldinum og frá Skurdinum til
 Hraksiduar og sem Hraksidua helldur til Gaungusk(ards) á(r)
 og rædur so Gaungusk(ards)á til Fornaos“.

En hvort það á hér nokkuð heima, verðr ekki með vissu sagt. 2)
 vide, afskr.

greindra manna jous ok gudrunar hiuskapar kaup giordizt. Og til sanninda hier vii. heinger ec mitt incigle fyrir þetta bref er skrifuat var a munkapuera faustudaginn næstað vor frv messu presentacionis marie'). aarum epter guds burd þushund fim hundrut xx ok iiii aar.

222.

26. Nóvember 1524.

í Skálholtti.

Dóm sex klerka útnefndr af Ögmundi biskupi um kærur biskups til Ólafs „skrifara“ Ásbjarnarsonar, að hann hefði „forlagt“ sína „eiginkvinnu“ og tekið sér aðra „hjálpskonu“, að hann hefði forsómað kirkjunnar erindi og gert verkaföll sakir drykkjuskapar og hefði neitað biskupsins skipan.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfa-bók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2765 með hendi Orms Daðarsonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“ (AM.).

Um Olaf skrifara.

Öllum mönnum et cetera. senda Jon Hiedinsson Ráðzmann í Skálholtti. Eirekur kirkiuprestur sama stadar. Þorlakur Landbiartsson. Þormodur Gunnlaugsson. Þosteirn Jónson ok Snorri Híalmsson prestar Skálholtsbiskupsdæmis-kvediu guds og sína kunnugt giðrande ad sub anno gratiæ M. D.º xx.º iiiiº. laugardagin næstan epter Andreasmessu í Skálholtti vorum vier í dom nefnder af heidursamligum herra ok andligum fôdur herra Ögmund með guds náð biskup í Skálholtti. ad skoda og ransaka ok fullnadar dom á ad leggja um þá akiæru er biskupinn klagadi til Ólafs Ásbjarnarsonar. Í fyrstu ad hann hefde forlagt sína eiginkonu. og seinkad sinu hionabandi. enn teked sier aðra hialpskonu. Í annari grein ad hann hefde með fullre ohlydne forsomad kirkiunnar Erinde. ok giort verkaföll. saker dryckiuskapar ok úsampilikes á mote þess vilia sem yfer var skipadur Domkirkiunnar farmaskip og gotz. Ítem í þridiu grein ad hann hefde nei sagt biskupsins skipan með því mote

1) Það getr bæði verið 18. og 25. Nóv. þetta ár.

ad hann fære ecke ðdra enn hann hefde sett sier. hvad hver segde. Kallade herra biskupinn Olaf þar under lög. so vier sðum og heyrdum sialfum Olafi samþyckiande. Þvi dæmdum vier hann rietteliga fyrer kalladañ. I fyrstu grein syndi Olafur einga lögliga afbótun fyrer seinkan sins hionabands. og eingin mein lauglig fundust á millum konunnar og hans. Þvi hann hafde giðrt laga Brudkaup til hennar. Þvi ad h(eilags) anda nad tilkalladre. ad svo profudu ok fyrer oss komnu. dæmdum vier greindan Olaf fallinn i hordom ok sekañ þremur morkum. ok skyldugan ad taka lausn og skrifter. Enn sekan fyrer kirkiu inngaungu og pionustutekiu sem kirkiunnar lög utvisa. Jtem fyrer þá sok ad Olafur hefur forsomad það verk. sem hann var tilskipadur á kirkiunnar farmaskipe med fullre ohlydne mot þess vilia. sem yfer var skipadur. Reiknadi Biskupinn þat vered hafa .xij. daga. ok kiendist Olafur þar .iiij. daga ut af fyrer oss. Her med hafde greindur Olafur lofad Biskupinum og adrer hasetar i Vestmannaeyum adur þeir foru a farmaskiped ad vera hlydner og audvellder i allre sinne pionustu þeim sem yfer þá voru skipader. Vissum vier heilagre Skalholltskirkiu ongván skada meira giaurdan meiga vera enn þennañ ad forsoma þetta hennar eyrende og skip. þar sem inne var komid vin oc hveite og adrer naudsynleger hluter stadarins og Domkirkiunnar. Svo og finnum vier hiosliga skrifad standa i Ritningum. ad af ohlydni og sundurlyndi koma aller iller hluter bæde fyrer lijf og sal. sem sialfur sannleikurinn talar. enn Sanctus Lucas skrifar i xi. capitula sinnar bókar: Omne regnum in se divisum desolabitur et cetera. Þvi dæmdum vier herra biskupinn skyldugan ad leida sannindapröf. hversu marga daga Olafur hefde suo leged af sinum dryckiuskap ad hann hefde ecke verid fær til formensku. segls. ok annarar skipmanns pionustu. og ad vitnunum leiddum dæmdum vier adur nefndañ Olaf sekañ. lx. morkum vid heilaga Skalholltskirkiu. ok audrum .lx. morkum vid herra biskup Ögmund fyrer hveria .iiij. daga sem hann forlagde sitt verk. fyrer sitt dryckiuskapar svall og ohlydne. ok skyldugañ ad taka lausn ok skriptur. Jtem fyrer þridiu grein. ad hann

sagde nei að fara óðara enn hann setti sier. enn biskupsins bodskapur kom til hans. Dæmdum vier hann skyldugan að sveria Eid. ok tvo skilvisa menn með hönum. hier fyrir. innan mánadar. Enn ef hann felle á Eidnum dæmdum vier hann sekan .xxx. mörkum.

Samþyckte et cetera.

223.

5. December 1524.

í Haga.

HELGI Gíslason lýsir því, að hann vilji halda löglegan í allan handa máta samning þann, er þeir gerðu hann og Eyjólfur heitinn Gíslason bróðir hans um tollverið í Miðhlið og skógarhögg í skóga hans, svo og að Helgi hafi gefið sancti Nikulási tilkall sitt til Drápskerja, jafnframt því sem hann gefr öll peningaskipti þeirra bræðra kvitt.

AM. Apogr. 1129, eptir frumritinu frá Haga. Árni lýsir inn-
siglinu.

Þat giore eg helge gíslason godum monnum kunnigt með þessu minu opnu brefe at eg meðkeþvmt at þann sama giorning sem við eyjólfur heiteþ gíslason broder miþ sem gud hans sal nade giordvm með ockur vñ tollveret j midhlid og vñ skogarhoggit j hans skoga at fra skildre breþeskridu vil eg giarna loglegann halda j allaþ mata suo og meðkeþvmt eg at þat sama tilkall sem eg hefe haft til drapskeria hefe eg gefet sancte nichulase til euenlegrar eignar svo og aull þav peningaskipte sma og stor sem ockar foru j mille gef eg aullungis kuit og akærulaus fyrir mier og ollvm minum erfingium og epterkomendvm. Ok til sannenda hier vñ setta eg mitt þnsigle fyrir þetta kuitunarbref skrifad j haga a bardastrond manudageþ næsta fyrir mariv messv a jolafostu. þa er lidit var fra hingadbud vors herra þhesv christi þusund fimm hvndrut tvttugu og flogur ær.

224.

5. December 1524.

í Haga.

VITNISBURÐR, að Helga húsfreyja Þorleifsdóttir og Helgi bóndi Gíslason lofa að halda gjörning þann, sem þeir bræðr Helgi og Eyjólfur Gíslasynir, gerðu um tollverið í Miðhlíð og annað fleira, svo sem bréfið hermir.

AM. Apogr. 1128, eftir frumritinu frá Haga. Arni lýsir innsiglinu.

Þat giorum vid eyiolfur prestur sigurdzson¹⁾ og þordur halldorsson godum monnum kunnigt med þessu ockrv opnv brefe. at þar vorum vid þ hia savm og heyrdum æ ord og handaband þessaræ manna helgu husfreyiu þorleifsdottur af eiþe alfu og helga bonda gíslasonar af aþare at þau skylldu hafa og hallda þann giorning stodugann og stadfastann sem þeir brædur hefde giort med sier. eyiolfur heiteþ gíslason sem gud hans sal nade og adr greindur helge gíslason um tollverit þ midhlid og viñ skogarhoggit þ hans skoga og hoggua at skadlausu og lia aungum. eþ ef svo kynne at verda jorden midhlid geinge vndan bornum helga gíslasonar og sigridar andresdottur þa skyllde þesse giorningur ogjordur, atte þar at ganga teinæringur og þadan af miþe. tvo ef hann uillde og hafa elledvid þ midhlidarskoge sem þarfadezt. Ok til sannenda hier viñ settum vid fyrr nefnder menn vor. þnsigle fyrir þetta bref skrifad þ haga æ bardastrond manvdagiþ næsta fyrir mariumessu æ jolafostu. þa er lidet var fra hingadbud vors herra þhesv christi þusund fim hvndrvt tvttvgu og flogur ar.

225.

1524.

á Grund.

26. Marts 1530.

á Eyvindará.

MARGRÉT Þorvarðsdottir selr Birni Jónssyni til fullrar eignar jörðina Njarðvík í Borgarfirði austr fyrir jörðina Nes í Borgarfirði.

Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar, Norðmúlasýsla Nr. 2, af.

1) Sigdurdzson, frbr.

skript staðfest á Skriðuklaustri 7. Marts 1704 af Hávarði Magnússyni og Sigurði Magnússyni.

Copie af jardaskiptabrefe Margretar Þor(v)ards-
dóttur. systur Hólmfrijdar Þorvardsdóttur konu
Biørns Jónssonar. er hun selde Byrne Jons-
syne Niardvijk fyrir Nes.

Það giorum vier Þorsteirn Fimbogason. Benedikt Ein-
arsson og Teitur Magnusson goodum mönnum kunnugt med
þessu voru opnu brefe. þá er lided var frá hijngadburde
vorz Herra Jesu Christi Ɔdxx og fiðgur á. á Grund j
Eyafirde. voruð vier hiðverande. að Margret Þorvardzdóttir
selde jòrdena Niardvijk er liggur j Borgarfyrde Byrne Jóns-
syne med handsòluuð til fullrar Eignar og friðlz forædæss
med ðlluð þeim gògnum og giæduð sem greindri jòrdu
filger og filgt heffur að fornu og nýu. og nefnd Margriet
var fremst Eigande að ordeð. Hier j moote gaf nefndur
Biðrn jòrdena Nes er liggur j Borgarfyrde og j Mýrarstadar
kýrkusòkn. að upplage og samþicke Hoolmfrijdar konu
sinnar. med ølluð þeim gògnum og giæduð sem greindri
jòrdu filger og filgt hefur að fornu og nýu. og þau hòfdu
fremst eigande að orded. skilðe hvòrt fyrir sig hallda til
laga sijnu kaupè á greinduð jòrduð. Enn það svara laga-
rifftinguð sem med lòguð á að svara ef af kann að ganga.
Og til sanninda hier uð settuð vier fyrtskrifader menn vor
jnnsigle fyrir þetta jardarkaupz href. er skrifad var á Ei-
vindard laugardagenn næstað effter Annunciationem Sanctæ
Mariæ. áruð effter gudz burd Ɔdxx og tiju.

226.

[1524].

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti lýsir því, að Jón bóndi Einarsson
hafi boðið sig í hlýðni við heilaga kirkju um brot sín, lofi að
halda dóm biskups um Ánastaðarí (Nr. 177), og að koma
til Alþingis með öll sín próf og gögn um þeirra ágreiningar.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfu-

bók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2770 „Ur brefabok biskups Ögmundar“ (AM). „Immixtum variis literis scriptis 1524. itaque verisimile est hasce et scriptas 1524“. (AM.) Bréf þetta sýnist vera ritað í Febrúar 1524 (Sbr. Nr. 177 og 197).

Um Anastada arf.

Vier broder Ogmund med guds nad et cetera.

giðrum godum monnum kunnugt med þessu voru opnu brefe. ad Jon bonde Einarsson hefur komid fyrei oss. ok boded sig til hlydne vid gud. heilaga kirkiu ok oss. þad hann er brotligur. ok teked lausn þar uppð. Her med hefur hann lofad ad hallda þanni dom sem vier hofum lated dæma um Anastada arf. ok skila ollu aptur vorum umbodsmanni i fardögum þad hann og hans kvinna hafa til sin teked. under hans svarinn Eid. þad vier fðum ecke sanua bivising til. Enn ad alpingi komi hann med oll sin prof og vitni til afsakanar. um allar adrar vorar akæurur. og giðrest þð þar ad med godra manna tillogum ok alite endilegur vegur um allar ockar agreiningar. því bidium vier um goda menn i hans syslu ad vera hðnum greider og godsamer ept-er gamalli veniu. uppð kongdomsins vegna.

Ok til sanninda et cetera.

227.

[1524].

Dómr tveggja klerka og fjögurra leikmanna útnefndr af Ögmundi biskupi um ákæru biskups til Hákonar Björgólfssonar, að frá skutlazt hefði kirkjunnar kúgildi, þá er Hákon hafði umboð Lopts Eyjólfssonar yfir Indridastöðum.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefabok Biskups Ögmundar“. — AM. Apogr. 2759 „Ur brefabok biskups Ögmundar“ með hendi Árna. „Þetta bref stendur i bokinni meðal brefa dateradra 1524. mun á sama are daterad. iafnvel þó bokin sie vida confuse digesta“ (AM). — Þetta bréf sýnist seinna gert en Nr. 230.

Um Indridastadi.

Ollum monnum et cetera senda Biörn Þorgilsson ok Snorri Híalmsson prestar Skalhólts biskupsdæmis. Jon

Hallsson. Jon Biörnsson. Torfe Biörnsson ok Jon Torfason leikmenn et cetera.

klagadi herra Biskup Ögmund til Hakonar Biörgolfssonar. að þá hann hafde haft umboð Lophs Eyolfssonar yfer Indridastöðum hefde fargast eða fraskutlast kirkjunnar kugilldi þar. því að svo profudu og fyrir oss komnu. dæmdum vier adurskrifader Domsmenn Hakon skyldugað að sveria logligan bokareid fyrir biskupinum. edur hans umboðsmanni. að hann hefde hverge fargad. golldid nie gefed edur avöxtu af teked af fyrsögðum kugilldum medan hann hafde umboðed. Enn ef Hakon fiellist á Eidnum. dæmdum vier hann sekan við biskupinn. epter því sem heilagrar kirkju lögmál utvisar et cetera.

228.

[1524].

ÖGMUNDUR biskup fær Dagstygg Helgasyni til fullrar eignar jörðina Kolsholt í Flóa fyrir jarðirnar Hárlaugsstaði og Hús í Holtum.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns „Ur Brefabok Biskups Ögmundar“. — AM. Apogr. 2762 með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“. „Þetta bref stendur í Bokinni mille brefa dat. 1524. mun á sama áre daterad. jafnvel þó bokin sie víjda confuse digesta“. (AM.).

Um Kolshollt.

Vier broder Ogmund med guds nad et cetera.

medkennunst med þessu voru opnu brefe að vier höfum feingid Dagstigg Helgasyni jaurdina Kolshollt sem liggur í Villingahollts kirkjusokn med öllum þeim gægnum og giædum sem greindri jaurdu fylger og fylgt hefur að fornu og nyu. ok vier urdum fremst eigande að. Her í mot hefur hann feingid oss til fullrar eignar og frials forrædes Hárlaugstadi ok Hus. sem liggia í Kalfholltskirkju sokn. med öllum þeim gognum og giædum. sem þessum fyrrnefndum jaurdum fylger og fylgt hefur að fornu og nyu. Skulu hverer fyrir sig. vier og Dagstiggur. afhenda jardirnar í fardög-

um i vor nu ad kemur. halda til laga og svara lagarifting-
um sem lög giora rad fyrer.

Ok til sanninda her um et cetera.

229.

[1524].

ÖGMUNDR biskup í Skálholti úrskurðar þá Haldór og Magnús
Magnússyni vera löglega dóttursyni Magnúsar Þórolfssonar,
með þeim greinum, er bréfið hermir.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfa-
bók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2763 með hendi Árna Magn-
ússonar „Ur brefabók biskups Ögmundar“. „Þetta bref stendur í
bokinni mille brefa dat. 1524. mun á sama are daterad. jafnvel þott
bokin sie vida confuse digesta“ (AM.)

Um skilgetning og Arftoku.

Vier Broder Ögmund med guds nad et cetera.

ad vier hofum sied ok yferlesed bref med innsiglum
godra manna. hver ad fullnadar sanninda vitne baru. ad
Magnus Þórolfsson hefde veitt vidgaungu ok uppfæde Mar-
gretu dottur sinne. ok alldrei hefde (hann) heyrt annad talad. eda
tvímæle á leika. ad henne hefde norkurn tíma feinginn¹⁾
verid annar fader enn greindur Magnus Þórolfsson. Nu af
þvi ad kirkiunnar lógmal svo utvisar og skipar. ad fyrer
heilagrar kirkiu valde. skal skodast og dæmast. hversu
hver er lögliga getinn et cetera. Þvi i guds nafne amen.
segium vier med fullum domi og laga urskurde Halldor
Magnusson dotturson adurskrifads Magnusar Þórolfssonar
skilgetinn og lögliga til kominn allra arfa þeirra sem hón-
um hafa til fallid. edur kunna til ad falla epter almeneligu
Erfdatali. og Landslaga bokiñ innehelldur. Her med saum
vier bref Magnusar Þórolfssonar med hans heilu og óskódd-
udu hanganda Junsigle. ad hann lysti Halldor og Magnus
vera sina dottursyni. Rådum vier öllum lærdum og leikum
ad hindra ecke nie motfalla skilgetning eda erfdatöku fyrr-

1) feingid, hdr.

Dipl. Isl. IX. B.

nefnds Halldors her epter. hins annars megi þeir koma i stórað skada þar fyrer.

Og til sanninda et cetera.

230.

[1524].

ÖGMUNDUR biskup i Skálholti fær Snæbiorni Gíslasyni til fullrar eignar Arnarbæli og hálf Fjall i Ölvesi, fyrir jarðirnar Haukaberg og Rakstaði á Barðaströnd og Indriðastaði i Skorradal.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2764 með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“. „Þetta bref stendur i bokinni mille brefa dat. 1524. mun á sama are daterad. jafuvel þott bokið sie vida confuse digesta“ (AM). Sbr. Nr. 227.

Um Arnarbæli.

Vier Broder Ogmund med guds nad et cetera.

ad vier höfum giðrt soddan kaupskap vid Snæbiörn Gíslason. ad vier hofum sellt og feingid honum Arnarbæli og halft Fjall sem liggur i Ölvesi til fullrar eignar. med öllum þeim gögnum og giædum sem greindum jörðum fylger oc fylgt hefur ad fornu og nyu bæde til sios og lands. Her i mot hefur hann feingid oss til fullrar eignar þessar jarðer Haukaberg oc Rakstadi. sem liggia á Barðaströnd i Haga kirkiu sokn ok Indridastadi i Skoradal i Hvannýyrar kirkiusokn med öllum þeim gögnum og giædum sem þessum fyrrsögðum jörðum fylger og fylgt hefur ad fornu og nyu bæde til sios og lands. Skal Snæbiörn svara lagariptingum á þessum jörðum sem hann fær oss. enn vier á þeim jörðum sem vier faum hönum. enn hvor fyrer sig halde sinu kaupe til laga et cetera.

231.

1524.

REIKNINGSBREIN Jóns skálds Hallssonar um greiðslur nokkurra skulda Vigfúsar Erlendssonar.

AM. 191. 4to, bls. 14, bréfabók Jóns skálds Hallssonar rituð samtíða á skinn.

anno domini. M^o d. xx. iiij.

Item annat arit golldit petre skradara af þeirre skuldu sem hann atti hia uigfuse ellenssýne hundrad j fiskum og uadmalum. enn ep(t)er stendr. vj. tiger fiska og fyrir eina vindu er jon stullason tock uid.

Item hans vod vadmals þeim sem atti fyrir ararnar.

Item clauuss jarmar viij alner uadmals uoder¹) uadmals og aptur skinnastak er hann hafde selt fusa.

Item joni brun .iij^c og xx.

Item joni mel .c. fiska af skulld fusa.

232.

1524.

SKRÁ um peninga á Hallormsstöðum í Skógum, þegar sira Einar Árnason afhenti, en Oddr Arason tók við.

Máldagabókingaúla í Biskupskjalasafni, skr. 1601, bl. 143^b og 148^a.

Hallormstadir.

Anno domini M^o. 0°. xx^o. iiij.

Suo mycklir penijngar vtlucktir a hallormstodum þa Sijra einar arnason afeite enn oddur arason (tok) med.

In prijmis viij kyr gilldar oc uiij asaudar kugilldi gilld. jtem ij naut veturgomul j hundrad. jtem ij hestar oc ij hross.

[Item vij vppgiordar keraulld. Item ij katlar oc ein huarña²). jtem vj trediskar oc ij tinfot oc kannar. jtem iiij skälir. v spæmir. viij skerdiskar. stockur oc kista bæde loklaus³). Þetta alt samañ var giortt fyrir .ij. huñdrud.

1) Nokkuð óvist. 2) [kemr inn seinna á bls. 143; 3) hér kemur inn klausan nýefnda.

Jtem braðdreid var ad auk oc tialld tötur rifid j suñdur. jtem sæng ærulaus. slitur var hun. oc ij hægiñde furduveýk.

[Þetta a kirkian jnnan sig¹⁾. Jtem fimm alttarisbunijngar. iij liettir et cetera²⁾. Jtem ij messuklæde alfær oc j hokull et cetera. vj. kluckur. x Bækur et cetera.

233.

1524.

SKRÁ um peninga með Háls stað i Hamarsfirði, þá er Eyjólfr Ólafsson afhenti, en síra Þorsteinn sonr hans tók við.

Máldagabók Biskupsskjalasafnsins hin gamla, skr. 1601, bl. 147a bl. 134b (lakari = b).

Vñdir Hålse.

[anno domini m^o d^o xx^o iij^o.³⁾

[Voru suo micklir penijngar lucktir med halz stad⁴⁾ þa eýolfur [olafsson afeñti enn Sijra Þorsteinn sonur hans med tok⁵⁾.

Jñ prijmis v kyr [et cetera⁶⁾. lx asaudar. 8 saudir tuæuetrir. [hestur tolf vetra. oc annar þrettan vetra. hross fullroskid. oc eirñ fole tuævetur. ij hross ueturgomvl. aller fyrer⁷⁾ iijc. [hundrud j koplum⁸⁾.

[Þetta jnnan gatta⁹⁾. xxx skiolna keralld. oc¹⁰⁾ annad xvj skiolur voñt. [og eij mathelltt¹¹⁾. vj.¹²⁾ trog. vj vppgiordar keraulld. vj.¹³⁾ skalir vj¹⁴⁾ spænir. [eirñ strockur. jtem eitt tinfat. jtem ij raud fot oc iij diskar adrir. jtem¹⁵⁾ iij borddiskar et cetera [eirñ dukur. et cetera. tint brækud. jtem raud kannu. jtem stor munnlog beitsleigiñ. jtem v skiolna ketill oc x marka panna. jtem pundare oc vog. jtem sæng ælfær¹⁶⁾. jtem iij einhoglldvngar. jtem atta meikur jarñs. j sigd. jtem hardsteinn. jtem lxxx fiskar oc ij fiorduñgar smiors. jtem færært¹⁷⁾ skip. jtem jnnan kirkju ein messuklæde oc stakur hokull. jtem eirñ kalekur et cetera. j klucka lijtíl oc j bialla et cetera. jtem ij merkur vax et cetera¹⁸⁾.

1) [vantar i á bls. 148; 2) [vantar i á bls. 143. 3) [sl. b. 4) [Anndres kirkia vñdir halse atte suo vordña penjnga b. 5) [þa eýolfsson (l) b. 6) [og b. 7) b; et cetera a. 8) [sl. a. 9) [b. v. b. 10) b; et cetera, a. 11) b; ij a. 12) iij, b. 13) [ij diskar. ein kannu b. 14) Svo a. 15) [einn tueggia skiolna ketill bættur. ein sigd og brijni. j hrijfa. j reidjñngur og ij einhoglldunngar b.

234.

1524.

SKRÁ um peninga með Þvottárstað, þá er Haflíði Jónsson afhenti, en sira Þórarinn Þorsteinsson tók við.

Máldagabók Biskupsskjalasafnsins hin gamla, skr. 1601, bl. 147 a—b.

Þuotta.

anno domini M. d. xx. iiij.

Voru suo mycklir penijngar lucktir med þuottárstað þá haflíði jonson afeüte enn Sijr(a) þorarinn þorsteinson med tok.

Jñ prijmis vj kyr og tuttugu ær oc iiij betur. jtem hundradzhestur oc fullroskid hross.

Jtem iij vppgiordarkeraulld. iij trog. j skiola oc j strockur voñdur oc iij skalir oc iij spænir oc diskar iij. jtem ij¹) storker. bedur oc hægiñde.

Jtem jnnañ kirkíu ein messuklæde oc kalekur et cetera. iij kluckur oc ij biollur.

var stadurinn giordur fyrir xx^c. enn kirkian fyrir xc.

Sor haflíði hier ad fullañ bokareid ad hann hefde eeki meiri penijnga med tekid nema minna være.

235.

1524.

SKRÁ um biskupstíundir og Rómatoll í nokkrum þingum í Austfjörðum.

Máldagabók Biskupsskjalasafnsins hin gamla, skr. 1601, bl. 148b.

Anno domini M (d) xx iiij war suo mikill penijnga vøxtur j modrudalz þijngum stod vppa lxc.

J kirkíuæiarþijngum ij huñdrud huñdrðda oc x tijgir betur.

J hofteigs þijngum iij huñdrad oc viij tijgir.

J assþijngum iije huñdrada oc xv^c huñdrud²) oc átta týir.

1) eða: vj. 2) Svo.

J skeggiastadar þijngum xuije oc lx hæd vije huñdrada oc vij tijir betur¹).

Romatollur saman talin halft huñdrad þridia.

236.

1524.

SKAÁ um góz á Helgastöðum í Reykjadal, þá er sira Jón Finnbogason skildi við, en Þorsteinn Sturluson tók með.

Stockh. Isl. membr. 16. 4to bl. 1^b með samtíða hendi.

[Anno domini] m^o. ð^o. xx^o. iiij. þetta var goz a helgastodum er sira jon finnbogason [skild]i við enn þosteinn sturlason tock með. v kugilldi oc eind¹) hestur. ornamentvm kirkiunnar²).

237.

3. Janúar 1525.

í Skálholti.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti selr Gizuri Sighvatssyni alla jörðina Stóra-Botn í Hvalfirði fyrir jörðina Hallkelsstaði í Hvitársíðu.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2700 með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“.

Um Botn ok Hallkelsstade.

Vier broder Ögmund med guds nad et cetera.

ad vier höfum giðrt soddan kaupskap við Gissur Sigvatsson. höfum vier sellt hönum jaurdina alla StoraBotn er liggur i Hvalfirde i Saurbæar kirkiusokn. med öllum þeim gögnum oc giædum sem greindre jaurdu fylger og fylgt hefur ad fornu og nyu. ok vier urdum fremst eigande ad fyrer xxc. Her i mot hefur hann feingid oss til fullrar eignar jaurdina alla Hallkelstade er liggur i Hvitársidu i Gilsbacka kirkiusokn med öllum þeim gögnum og giædum. sem greindre jordu fylger og fylgt hefur ad fornu og nyu.

1) Svo. 2) Meira hefir aldrei verið ritað,

ok hann vard fremst eigande ad fyrer .xxc. og þar til tvo kugilldi. er þar standa med. Skal hann svara lagaríptingum & sagdre jaurdu. enn vier hallda til laga. ok svo skulum vier giðra fyrer þa er vier selldum.

Voru vitnismenn ad þessum vorum giörninge Siera Jon Hiedinsson Radzmann. ok Jon Magnusson. ok settu sin jnn-sigli med voru jnnsigli upp & þetta bref. skrifat i Skálholhti in octava Sancti Johannis Evangelista. anno Domini. M^o. D^o. xx^o. v^o.

238.

13. Janúar 1525.

í Skálholthi.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholthi kvittar Helgu húsfreyju Guðna-dóttur um reikningskap kirkjunnar í Klofa, á Leirubakka, í Marteinstungu og í Hjörsey.

Gamla máldagabókin í Biskupsskjalasafni, bl. 158b—159a, skr. 1601. — Landsb. 108. 4to bls. 467—68 (máldagasafn síra Jóns í Hítardal; fyllir skallana).

Vtskrift af Gömlu brieft.

Wier Brodir Ögmundur med Gudz nad Biskup j skal-holhti Gi[orum] Godvm mōnnum kunnigt med þessu voru opnu breft at helga husfreyia Gudnadottir hefur Giort oss Reikningskap af portionne a þe[im] kirkium sem henni ber fyrir ad suara med þeim skilmala sem hier seigir.

Jn prinnis jnnstæda kirkjunnar j klofa. x. malnitukugilldi. hundrad j koplum oc ije j þarflegum peningum.

Jtem jnnstæda leirebacka¹⁾ kirkju viij malnitukugilldi. hundrad j koplum. iije j þarflegum peningum.

Jtem med marteinz (tunga²⁾) kirkju xij kugilldi. hundrad j koplum. ije j þarflegum peningum.

Jtem med hierzeyar kirkju xij kugilldi. hundrad j koplum. ije j þarflegum peningum.

Summa hefur greind helga husfreyia lofad at hallda sijnar kirkjur hiedan j fra med heidri oc æru sem til ber oc henni er mōguligt. Þui Giorum vier oc giefum firnefnda

1) Svo. 2) [vantar í bæði.

Helgu husfreyu oc hennar foreldra aulldungis kuitta oc akiaerulausa vm firrsagdra kirkna Reikningskap oc portionem þann sem hiugad til hefur fallit oc henni oc hennar foreldrum hefur borit ad suara fyrir oss oc oll[um vorum] eptirkomendum heilagrar kirkju formonnum. Oc til [sanninda hier] vm setium vier [vort] jnnsigli fyrir þetta bref skrifad j [Skal]hollte vltima die octauarum epiphanie dominj. Anno domini millesimo quingentesimo vicecimo quinto.

Þetta firrskrifad bref med hangandi jnsigle var j Herzeý Anno 16. .¹⁾.

239.

13. Marts 1525.

í Hamborg.

TRANSSKRIFTARBRÉF.

Landsbókasafn 61. Svø, stafrétt afskript eptir frumritinu gerð fyrir Árna Magnússon. „Tvö jnnsigle hafa vered under brefenu. sem nu eru i burtu“ (AM.). Frumritið fékk Árni frá Oddi lögmanni Sigurðssyni.

[Hér kemr:

1. Erkebiskupsdómr í Björgvin 9. Aug. 1524 milli síra Jóns Arasonar og síra Jóns Einarssonar, vegna Ögmundar biskups, Nr. 202.
2. Vigslubréf Ólafs erkebiskups handa Jóni biskupi Arasyni dagsett í Björgvin 7. Sept. 1524. Nr. 212].

Þath medkennunzt vier Broder helgi aboti ath þingeyrum og olafur prestur hialltason at wier höfum sied og yferlesit eitt latinu bref med heilu og hölldnu jnnseigli virduligs herra. herra Olafs med gudz nåd Erchibiskups j þrandheime og pavaligx sætis legatus þuilikañ skiluing jnne halldandi med öllum greinum sem hier fyrrskrifat stendr. So og höfum sied og yferlesit eitt domsbref med þriggia biskupa jnnseiglum og siau signetum kanunkanna af þrandheime so hlydandi ord epter ord sem hier j fyrstu skrifat stðr. Og til sanninda hier vm settum vier vor jnnsigle fyrir þetta transkriptarbrief skrifat j hamborg manudaginn næstañ fyrir goda guðmundar dag are sidar enn fyrr seiger.

1) Ártalið hefir aldrei verið skrifað út, heldr að eins „16“.

240.

12. Júní 1525.

á Leirá.

Dómr sex manna út nefndr af Jóni bónda Þórðarsyni kongs umboðsmanni millum Hvítar í Borgarfirði og Botnúsar um gjafir þær og peninga, er Lýtingr Einarsson beiddist dóms á, og Oddi heitnum Einarssyni bróður hans höfðu gefizt til giptingar.

Bisk. Skulh. Fase XIX, 59, frumrit á skinni. Af 7 innsighlum var eitt ólæst fyrir um daga Árna Magnússonar. — AM Apogr. 2:01 „accuratissimé, etiam quod ad mendas“.

Domsbref a millum bræðranna lytings einarssonar
og Odds.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heýra senda hákon biörgolfsson. runolfur hoskullson. andres onunzson. eyolfur oddzson. þordur jonsson og Brandur Gudmunsson kuediu gudz og sina kunnigt giorande þa er lidit uar fra hingatburd uors herra jhesu christe. M. d. xx.) og fim ar. a leirá j leirarsueit a þingstad rettum manudagin næsta fyrir dyradag um sumarit. uorum uier j dom nefnder af ærligum daðdemanne joñe bonda þordarsyni kongs umbodzmanne j millum huitar j borgarfirde og bodzar. at skoda og fullnadardom a at leigga¹⁾ um þær gjafer og peninga sem leytingr²⁾ einarsson beidizt þar doms a. ad odde heitnum einarsyni broður sinum hefde uerit gefner til giptingar. en þeir peningar uoru alldre gollðner a medan oddur heitin lifde. kom lytingr einarson þar fram med bref þeirra manna sem peningana gafu opp(t)nefndum odde heitnum j hueriu þeir medkennazt sinar gjafer og settu sin jnnsigle þar fyrir. þui dæmdum uier fyrnef(n)der domsmenn med fullu doms atkuæde þetta sama gjafabref fullmyndugt og laugligt j allan mat(a) og optt nefndan leyting²⁾ rettiliga heimte mega þessa peninga af þeim sem þa hallða. vttan jon þorgilsson suerie fullar bokareid j moti þessu sinu brefi

1) „Arstaled er so skrifad i Originalnum ad i linunne er ritad M. d. z. fim. enn xx. standa á spatiunne, og er hier innbodað med gamla blekinu sem á brefinu er, hoc modo: M d X z fim. X x x X. Synest i fyrsta alite sá sidare krossenn vera x. enn það er eigi. þvi hann er öðruvis formeradur enn þau xx. og á ad visu ad vera innboduarmärke, eins og sa fyrre enn eeki ad lesast fyrer x. Er so arstaled xx. enn eeki xxx“. (AM.). 2) Svo.

og innsigle at hann hafi alldre þennan giörning giört. samþykkti þennan uörn dom með oss fyr nefndur jon þordarson kongs umbodzman og setti sitt jnsiglle með uorum fyrnefndra domsmanna jnsiglum fyrir þetta domsbref skrifat j sama stad deigi og are sem fyr seiger.

241.

30. Júní 1525.

á Þingvelli.

VEITINGABRÉF Jóns biskups Arasonar fyrir Skagafjarðarsýslu útgefið af Jóhanni hirðstjóra Pétrssyni.

MSteph. 27. 4to bl. 25—26, Svartskinna, með hendi Benedikts lögmanns Þorsteinssonar, c. 1730, eftir transskripti frá 1625: „Uier effterskrifader menn (sem) hier under skrifum vor nofn (hvor) með sinne eigennhende meðkennum ad uier hofum sied og skodad so latande hofudsmans bref j Íslendsku, sem hier firir framann stendur ord effter ord skrifad a pappijr med under þricktu signete effter huorua herra Oddur Einarsson biskup i Skalhollte let skrifa 20 Augusti Anno 1625.

Hier hafa under skrifad biskupenn Oddur Einarsson med eiginn h(ende)

skolameistarinn Jon Gissursson med c. h.

kirkiupresturinn Vigfus Jllugason m. e. h.“ — Meðal Apogr. AM. 3705 er alveg samskonar afskript „Epter hende sira Jons Er-
lendzsonar i Villingahollte“ (leidrétt hér eftir því, þótt stafsetningin sé frá 27. 4to). Bréfið er prentað i Sýslumannaæfum I, 331—332, eftir afskript af þessu transskripti, en hleypr þó yfir kafla i miðju bréfinu.

Veitingarbrief hofudsmansins firir Skagafiardarsyslu sem veitt var biskup Jone Arasyne Anno M^o. D.^o xx.^o v.^o

Eg Johan Petursson hirdstiore og hofudsman yfer allt Ísland geri godum monnum uiturlegt med þessu minu opnu brefe. ad eg hefe unt og veitt verdugum faudur med gude biskup Jone Arasyne á Holum mins herra kongsins syslu og umbod [hallda og hafa¹⁾] j millum Ulfadalafialla og Hrauns á Skaga med skóttum og skyldum, rekum og renningum, huolum og hafrekstrum og med öllum þeim ætti og rentu, sem kongdomenum og mier til heyrer, og ej er áður loglegur sattmæle²⁾ á komenn, skal hans náð oll mál smærre

1) [3705; sl. 27. 2) 3705; skilmæle 27.

sekta og sækia. semia og nidur setia. fyrir sig stefna. þrof á taka. dom yfer nefna edur nefna láta. þar sem þess þarf med og hanz skylda tilber.

skal hans náð mins herra kongsens¹⁾ víjseyrer samañ taca edur taca lata j greindu takmarke. bæde fornañ og nyañ. og mior þar ríettann æjkningskap af standa og giora. að afluktum²⁾ nefndarmonnum sin þingfararkaup.

[skal hans náð eignast oll sex marka mál og þar fyrir junañ. sier til líettis fyrir sitt starf. enn ef stærre mál kunna til að falla. sem gud láte færre enn fleiri. þa skal þaug sækia under kongdomenn og mig³⁾.

skal hans náð fulla magt og valld til hafa þeim monnum dag að gefa. sem j vandræði kunnu að falla edur fall- ed hafa. edur adrar utlegder. og þar med semiu og satt- mál og fulla kuittan á gera med godra manna ráde sem eg síðlfur. sierdeíliss þeim sem a kirkíunnar náder komast.

So og skal hans náð fullt valld til hafa að stefna þeim monnum aptur j sína syslu eða þa(r) sem þeir hafa brotleger orðed. ef þeir hlaupast i adrar sueiter.

Bidur eg um alla goda menn og sierlega mins herra kongsins og mína vine. að þier síeud firrnefndum [verdug fader⁴⁾ biskup Joni greider og goduiliuger i huoríu hellst hann kann med þurfa. og láted vel og reidelega at⁵⁾ komast þannu goduilia sem þier uilied hans náð gert hafa.

Skal og firrnefndur biskup Jon fullt valld til hafa audrum manni umbod að gefa. log og rétt á að gera j ádur- greindre Skagafíardarsyslu⁶⁾ öllu jafnfullu sem fullmektugur syslumadur á að gera.

Byd eg fornefndum verdug fodur biskup Jone edur hans umbodzmönum. að þeir tale log og rétt til huors mans og þo med vægd og miskunn. þar sem það til heyr- er. enn þríoskum og þralyndum síe hann edur hans um- bodzmenn réttur domare og refsingasamur.

[[Og til sannenda hier um [set ek mitt innsigle fyrir

1) vegna, b. v. Sýsl. 2) afluktu, Sýsl. 3) [sl. Sýsl. 4) [3705; faður 27. 5) leiðr; af, hðrr. 6) að, b. v. Sýsl.

þetta bref er¹⁾ skrifad var á²⁾ þingvælle laugardagin næstan³⁾ epter Petursmesso og Páls Anno domini M.^o D.^o xxv.^o

242. 1. Júlí 1525. á Öxarárþingi.

Dómr sex manna út nefndr af vel bornum manni jungkæra Erlendi Þorvarðssyni lögmanni sunnan og austan á Íslandi um ákæru Péturs Loptssonar til Eyjólfs Einarssonar vegna Sigríðar Þorsteinsdóttur konu sinnar um þann arf, er fallið hafði eptir Ragnheiði heitna Eiríksdóttur.

AM. Fasc. XLVI. 20, transskript á skinni frá 30. Aug 1525.

Domur vppa .xlc. hia eyolfse Einarssyni.

Ollvm monnum sem þetta bref sia edur heyra Sendum uær jon eireksson. jon helgason. Steinn Þorgeirsson. skulthomasson. gudmundur gudmundzson. og Biorn arnorsson kuediu gudz og sina kunnigt giorandi arum epter gudz burd .m. d. xx og fim áur æ faustudaginn næsta epter peturs messo og páls⁴⁾ æ almenneligv auxararþingi vorum vær til doms nefnder af uel bornum manni jungkæra erlindi þoruardzsyni logmanni sunnan og austan æ jslandi ath skoda og ransaka og innuirdiliga dom æ ath legia vm þa akærv er petur loptzson kærði til eyólfs einarssonar vegna sigridar þorsteinsdóttur kvinnu sinnar vm þann arf er fallit hafði epter ragneidi heitna eirekzdóttur modur sina. kom þar fram bref med dandi manna þusiglum huert jñne hiehlit hennar mæla ath hæd reiknadizt þat lx^o sem æ hennar part kæmi. hafði fyr nefndur petur þangat stefnt adur greindum eyolfi. kom hann þar ecki og eingi hans vmbodzmann. var stefnan suaren af tueimur skialligum monnum. þui dæmdum uær stefnuna logliga og eyolf riettiliga fyrir kalladan og sekan mork j stefnufall og ath suo profodu mali dæmdum uær fyr nefnder domsmenn opt nefndan petur skylldugan ath sveria bokareid⁵⁾ og ij loglig vitni med honum at hann hefði eigi meiri peninga vpp borit ne kuitta gefit og þann sama eid sör hann

1) [3705; et cetera 27; [[et cetera, Sýsl. 2) 3705; sl. 27. 3) [3705; næsta dag 27; 4) þ. e. 30. Júní. 5) eid, tvískrifad.

Item þ annari grein dæmdum uær eyolf skyldugan at sveria eid innan manadar ath heýrdum dominvm at hann vissi ecki þessa skulld þ gardin og ath honum vnnvm dæmdum uær ath hann skyldi giallda xlc sinna uegna og brodur sins erlendz þ aullum peningum fvllvurtum med leigum enn ef hann fiellizt æ eidinum þa dæmdum uær hann skyldugan ath giallda med laga ævexte sidan heimt var. skyldi þessir peningar gialldazt ath næstum fardogum ath heýrdum dominum.

Samþykkti þenna vorn dom erlendur þoruardzson logmadur og setti sitt þnsigli med uorum þnsiglum fyrir þetta domsbref sskrifat þ sama stad og ære nott sidar enn fyr seigir.

243.

6. Júlí 1525.

á Þingvelli.

VITNISBURÐUR tveggja presta, að Snæbjörn heitinn Gíslason hefði gert sitt testamentum og í því gefið jörðina Arnarbæli í Ölvesi í vald Ögmundar biskups, og beiddi biskup að taka að sér son sinn Gísla Snæbjarnarson.

Landsbókasafn 108. 4te bls. 537 með hendi síra Jóns Haldórs-sonar í Hitardal: „Efter rotinne Brefa Bok H(erra) Gísla Jonssonar“.

Testamentisgiöf Snæbiarnar Gíslasonar á
Arnarbæle.

So felldañ vitnisburd beru vid Jon prestur Jonsson og Arne prestur Sigurdsson. að i arnarbæle i ölvese vorum vid hia sáum og heýrdum ð. að Snæbiörn heitinn Gíslason giorde sitt Testamentum i sinn sijdasta tijma so látande ord fyrer ord. sem hier effter fylger.

J fyrstu gaf hann sig under vernd og vilia almáttugs guds. hier med taladi hann so. að hann legde jörðina Arnarbæle i valld Biskups Ögmundar til fullrar eignar og friðls forrædis. og alla sijna peninga þa sem af geinge hans löglegum skulldum. hier med beidde hann greindañ Biskup audmiuklega að sier að taka sinn eigeñ son Gísla Snæbiarn-

arson. og honum að skicka það sem hans nadarsamlegur vilie til være. því hann treysti honum þar best til allra manna.

Og til sanninda hier um þrökkium vid ockar jnnsigle upp a þetta Bref skrifad á Þingvelle fimtudagin næsta effter Peturs messu og Páls Anno 1525.

244.

18. Júlí 1525.

á Þingeyri.

SKIPTABRÉF milli þeirra Guðrúnar Björnsdóttur og Solveigar Bjarnadóttur, dóttur hennar, á peningum þeim, sem Solveigu höfðu til erfða fallið eptir Bjarna Andrésson föður sinn.

AM. Fasc. XLVI, 21, frumrit á skinni Af 6 innsiglium eru 3 fyrir bréfinu. — AM. Fasc. XLVI, 22, transskript á skinni frá 20. Júlí 1525. — Landsbókasafn 115. 4to I, 301—302, með hendi síra Jóns í Hítardal c. 1720 (og afskript þar af í ÍBfél. 126. 4to). — Kriegersafn 2. 4to bls. 325—229 með hendi Stýrs Þorvaldssonar c. 1700 (eptir XLVI, 22).

Skiptabref j millum Gudrunar biornsdottur
og solveigar biarnadottur.

Þat giorum vier þorleifur ornolfsson. jon nafason. jon þorsteinsson. ketill þorsteinsson. jon þorlaksson. jon helgason. godum monnum witurligt¹⁾ med þessu woro opnu brefi at vær medkennunzt. manudagin næstan fyrir torlaci episcopi²⁾. arum epter gudz burd .m. d. xx. og v. ær woro vær beidder og til kallader af ærligum monnum hans egertzsyne og hans kinnu gudrunar³⁾ Biornsdottur æ at lita og suðr telia þa peninga sem gudrun biornsdotter atte og solveig (biarnardotter⁴⁾. dotter hennar. og greindre solveigu hafdi til erfda fallit epter fodr sinn biarna heitin andresson. sem gud hans sal nadi. reiknadizt þetta med fyrsta. iiij. c. hundrada af beggia þeirra parte. med fridum peningum og ofridum. var þat jardagozet⁵⁾ suðr reiknad j. ij. stadi til retz helminga-skiptis. med adur greindum mædgum gudrunu og solveigu.

1) kunnigt XLVI, 22. 2) þ. e. 17. Júlí. 3) Svo bæði. 4) (sl. XLVI, 22. 5) — goz XLVI, 22.

var þar fyst j annan stad reiknad. halfur lækur fyrir .xv. hundrud. stackur¹⁾ og lambavatn. tueimur hundrudum fatt j attatige hundrada. kolzuik²⁾ fíorum hundrudum og. xx. tungan j hofn. xx. hundrud. vazdalur atian hundrud. blijd .xvi. hundrud. fossa³⁾ fíorum hundrudum og⁴⁾ xx. ij huðrud j hamre. huðrad j audnum. reykiarvik⁵⁾. atta hundrud. geygurin fíorum hundrudum. suðdalurinn. vj. hundrud. halfur bær .x. hundrud. hella þriu huðrud. hier til. xij. hundrud j lausagoze. komu þessi fyrr skrifud jardagoz æ part solueigar at rettum lagaskiptum.

Enn j annan stad reiknast j partt optt skrifadrar gudrunar biornsdottur þau attatige hundrada j jordum. sem hun hafdi j sina heimanfylgiu. þar til j fystu .xv. hundrud j læk atian hundrud. anolfstader⁶⁾ fíorum hundrudum og .xx. rauzdalur. geirseyr⁷⁾. xxx. hundrudum. fimtan huðrud j tungu j talknafirde. finnbogastader. xvj. hundrudum. jngolfsfiordur. xij. hundrudum. eyr atta hundrudum. halfur bær. x. hundrudum. half hella .ijj. hundrudum. hier til þrettan hundrud j lausagoze.

Jtem j annare grein beide þratt skrifut⁸⁾ gudrun biornsdóttir oss fyrr skrifada menn. at reikna og wr at telia sina fiordungsgiof ur peningum greindrar solueigar epter þui sem biarne heitinn andresson hafdi henni gefit vr ollum sinum peningum. epter þui sem þeirra kaupmalabref þar vm giortt vt uisær. Woro þar j reiknadar þessar jarder. tunga j hofn. vazdalur. reykiarvik. halfur bær og .ijj. malnytu kugilldi.

[Og til saniðda hier vm settum vier fyr nefnder menn vor þúsígle fyrir þetta skiptabref. skrifat a þingeyre j dyrafirde æ sama are deige síjdar enn fyr seiger⁹⁾].

1) XLVI, 22; 22; stack XLVI, 21. 2) kollzvík XLVI, 22. 3) fossaa XLVI, 22. 4) b. v. XLVI, 22. 5) XLVI, 22; reykiarvik XLVI, 21. 6) anoddstader XLVI, 22. 7) gesseyre XLVI, 22. 8) nefnd XLVI, 22. 9) [sl. XLVI, 22.

245.

20. Júlí 1525.

á Þingeyri.

TRANSSKRIFT.

AM. Fasc. XLVI. 22, frumtransskriptið á skinni, og eru bæði innsiglin dottin frá. — Krigerssafn 2, 4to bls. 225 og 229 með hendi Stýrs Þorvaldssonar c. 1700.

Skiptabref j millum Guðrunar Þórnsdóttur og
Solveigar Dóttur hennar. traðskrifitt þar
vt af.

Þat medkennuzt wið jon jonson og olafur sigurdz(son) godum monnum kunnigt (giorandi) með þessu ockru opnu brefi. at wið hofum heyrt og sied yfer lesit so latanda bref og ord fyrir ord sem hier epter skrifat stendur með heilum og oskoddum hangandi innsiglum.

[Hér kemr skiptabréf milli Guðrúnar Þórnsdóttur og Solveigar Bjarnadóttur frá 18. Júlí 1525, Nr. 244].

Og (til) saðinda hier vm setium wið ockr jnnsigle fyrir þetta transkriftarbrief er skrifat var á Þingeyre þorlaksmessu dag á sama are sem fyr seiger.

246.

26. Júlí 1525.

í Skálholti.

ÖGMUNDUR biskup selr Teiti bónda Þorleifssyni Hvamm í Hvammssveit og aðrar fleiri jarðir fyrir norðan og vestan land fyrir Bjarnanes í Hornafirði með Bjarnanesseignum, ásamt fleirum jörðum í Austr-Skaptafellssýslu.

Bisk. Skalh. Fasc III, 5, frumrit á skinni. Af 6 innsiglum er nú 1 fyrir bréfinu. — AM. Apogr. 2527.

[giorningsbref biskups ogmundar og teitz bónda¹⁾

[vm Biarnarnes og austurjarder 1525²⁾.

Vier broder Augmund með guds nad biskup j skalholti giorvm godum monnum kunnekt með þessv vorv optnv brefui at vier hofum giortt sodan kauppskap með teit bónda

1) [með hendi frá 16. öld. 2) [með hendi frá 17. öld, en ártal með hendi Árna Magnússonar.

Þorleifsson sem hier seiger. upp á heilagrar skalhollzt kirkiu vecna¹⁾).

Jn primis hofum vier sellt honum til fyllrar eignar og frials forrædis jordina alla huam j huamssueit sextiger huðrudum at dýrleika. jtem jordina asgard .l. c. jtem magnus-skoga og ketelsstadi huora vm sig fyrir .iiij. c. og. xx. halfa glerarskoga fyrir .xv. c. breidabolstad fyrir .iiij. c. og .xx. allar j huams kirkiv sokn uerandi. jtem blondubakka fyrir. xl. c. j hoskullsstadar kirkiu sokn. huam á vaznese fyrir. xl. c. j tiarnarkirkiv (sokn). tungu j bitrv fyrir .iiij. c. og xx. er ligur j eýrar kirkiu sokn. fiardarhorn halft fyrir. xij. c. er ligur j prestbacká kirkiu sokn. állar þessar adur-skrifadar jarder hueria um sig med aullum þeim gognum og gædum. sem greindum jordum fylger og fylgt hefer at fornu og nýiu sem vier og heilvg skalhollzt kirkia hofum²⁾ fremst eigandi at ordit. sem brief og giorningar þar um giorfer vtuisá.

Her j moti selldi oss teitur boñdi Þorleifsson jordina alla biarnarnes j hornáfirði fyrir. lx. c.³⁾ fiordur fyrir .iiij. c. og xx. dalr. x. c. þinganes. xvi. c. hafnarsnes⁴⁾. xij. c. dilksnes .vi. c. krossbær. xx. c. hollt priatiger .c. borg .xx. c. halft fell. xx. c. kvísker. vi. c. holmur. viij. c. kellduhollt. iiij. c. skereñ. xij. c. halfer holar atta c. reken fyrir vppsalañ landi. iiij. c. allar þessar fyr skrifadar jarder med aullum þeim gognum og gædum sem greindum jordum fylger og fylgt hefer at fornu og nýiu so sem teitur boñdi uard fremst eigandi ad. undan sier og sinum erfingium enn under herra augmund og heilaga skalhollzt kirkiu og hennar formenn. skilium vær þat til vm jordina huam j huams-sueit at hun sie víðan vorri eign og heilagrar skalhollzt kirkiv. en til æfelegrar¹⁾ eignar teite boñdú Þorleifssýne og vnder hans erfingia og allar þessar fyrr skrifadar jarder. skýlldi og vera kuit þorzió¹⁾ kirkiunnar j huamme og allur reikningsskapur. en teitur boñdi skýlldi svara sialfur reikningskap kirkiunnar j biarnarnese. epter moguligum heitum. áttu

1) Svo. 2) hñ (l) frbr. 3) Hér kemr eyða í frumritinu fyrir hér um bil 1/2 úr línu. Þar hefir eitthvað afskrifast í öndverðu og verið skafið út. 4) Svo.

bader at suarð laga ríptingum á þeim jordum er huor fyrir sig selldi audrum ok somuleidis hallda til lagð. enn gánga domlaust aptur at sínum eignum huor vm sig ef þat geingi af med ríettum laugum.

for þesse giorníngs fram med handðabandi j biskupsstofunne j skalholtli in crastino festum jakobbi apostoli.

uoru þesser giornings uottar til kallader og nær uerañði. sera jon hedinsson radsmaður j skalholtli. jon biorñson sýslumann j árnesþingi. og jon boñdi magnuss son. þorleifur gudmundzson. setto þeir sín jnnzigle med ockrum jnnziglum fyrir þetta kaupbref er skrifad uar j samð stad og dag sem fyr seiger. árum efter guds burd. M. u. c. xx og fim ár.

247.

3. August 1525.

í Skálholtli.

ÖGMUNDR biskup fær Ásgrimi Ásgrímssyni jörðina Hof í Öræfum til fullrar eignar og lofar að kenna Gunnlaugi syni Ásgríms til prests, en Ásgrímur fær biskupi það, sem hann og kona hans máttu fremst eiga í Stórahvoli og Miðhúsum. en jörðina Kvísker fær biskup Ásgrimi og jörðina Breiðármörk með sex álna trjáreka, en Ásgrímur fær biskupi Fjörð og Svinhóla í Lóni.

Bisk. Skalh. Fasc. III, 16, frumrit á skinni. Öll (3) innsiglin eru nú dottin frá. — AM. Apogr. 2540.

Vier augmund med gudz nad biskup j skalholtli giorum godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefe at vier haufu giort sodan kaupskap vid asgrim asgrimsson at vier haufum feingit honum hof j auræfum til frials forrædis og fullrar eignar. so og hofum vier lofat at lata læra gunnlaug son hans so hann megi vigiazt prestur med gudz myskuunn. so framt sem þat er haus lagiadur og vili þa hann er so til alldurs kominn. hier j mot hefer hann feingit oss til fullrar eignar allan þann hluta sem hann og hans kuinna mattu fremzt med laugum eiga j stora huole og midhusum epter fodur gudrunar og modur. So og eigi sidur hofum vier feingit asgrime jordina kuisker med ollv þui henni

til heyrer. hier med jordina breidarmork med .vj. alna triam og þar fyrir jnnan. Enn stærre haupp. tre edur huali eignazt skalhollzkirkia sem adr hefur verit.

hier j mot hefer hann feingit oss jardernar minna fiord og suinhola er liggia j stafhollz¹⁾ kirkiu sokn til fullrar eignar og frials forrædis. skal huor ockar fyrir sig suara laga riptingum d þeim jordum er selldi en huor hallda til laga. þeim er keypti.

voru þesser giorningsvottar til kallader sira jon hiedinson radzmadur. jon hallzson og jon þoruardzson.

Og til saninda hier vm setium vier fyrr greinder menn vor innsiglle fyrir þetta jardakaupsbref. er skrifat var j skalhollti jn translacione sancti olafi regis et martiris. anno. domino²⁾. M. d. xx. v.

Ad 247.

26. Júní 1584.

á Svartbæll.

VITNISBURÐIR um næsta bréf hér á undan.

Bisk. Skalh. Fasc. III, 16, frumrit læst saman við kaupbréf Ögmundar biskups og Ásgrims Ásgrímssonar frá 3. Aug. 1525.

Þat medkennunzt eg þorstein Þat medkenunzt eg Eirekur oddzson at þa lidit uar fra jonson at þetta hid sama hingatburd uors herra jhesu gamla jarda kaupbrief sem christi M. d. l. ij. at eg uar hier er nu saman stungit uid staddur a hlidarenda j med minu juncigli uid minn fliotzhlid. þa er þormodur js- uitnisburd. at nu fyrir faum leifson liet vpp lesa fyrir log- arum uar þat med tueimur mannum Pale vigfussyne. brakudum junciglum. oc nu þetta hid sama gamla jardar um sumarit fyrir skomum kaupbrief. huert hier er nu tijma er eg reid til alpingis. saman stungit med minu j- þa synda eg Herra Gisla jons- cigli uid minn uitnisburd. uar syne þetta sama jarda kaup- þat þa med teimur junciglum. brief med slikum hætti sem Suo oc hef ec sidan fyrst eg eg nu fra seigi j timburstof- unne j skalhollti morgum from- sa þetta sama jarda kaup- um manni nær uerandi. Og j brief alldre heyrt tuimæli a þeirre somu ferd fyrir mina þui leika. at skálholltz dom- uangætslu forgeingu med ollu kirkia ætti ecki bædi trie oc þessi bædi juncigli fra þessu huali epter þui sem þetta

1) Svo, frbr.; rétt: stafafellz. 2) Svo.

kaupbrief jñnehelldur. Og hier jarda kaupbriefi. Og hier ept-
 epter ma eg sveria ef þurfa er ma eg sueria ef þurfa þik-
 þiker. Og til sanenda hier um er. Og til sannenda hier um
 set eg mitt jncigli fyrir þenn- set ec mitt jncigli fyrir þenn-
 aũ minn uitnisburd. skrifadur aũ minn uitnisburd skrifadur
 æ suarbæli under eyiafiollum æ suarbæli under eyiafiollum.
 sietta oc tuttugasta dag junij sietta oc tuttugasta dag junij.
 anno 1584. anno 1584.

248.

18. August 1525.

í Viðey.

PRÓFENTUBRÉF Önnu Snjólfsdóttur, en hún geingr í prófentu
 í Viðeyjarklaustr.

AM. 238. 4to bl. 8, skr. c. 1570 (Bessastaðabók).

Bref vm skravthola.

Vier broder ogmwndvr med gvdz nad biskvp j skalholti
 giorvm godvm monnvvm kvnnigtt med þessv vorv opnv brefi
 at æ fostvdeiginn næsta epter assvmþcio sancte marie vir-
 ginis Anno domini m d xx v sem vier vorvm j vorri visi-
 tatione j videy giordvm vier soddañ skilmala vid onnv
 snioolfsdotter med radi ok samþyckie vors kæra brodvrs herra
 hellga med samri nad abota j videy oc hans conventvbrædra
 at greind anna skýlde fa advr nefndv videyar klavstri xx^e
 jordo skravthola sem liggvr á kialarnesi j bravlarholtz kirkiv
 sokn til æfinligrar eignar oc frials forrædis med þeim gogn-
 vm oc giædvvm sem greindre jordv fýllger oc fýlgtt hefir at
 fornv oc nýiu bædi til sios oc landz. þar til skýlde hvn fa
 klavstrinv vje j fridvm penningvm ok iijc j ollvm þarfligvm
 penningvm. Hier j mot skýlde advr nefnd anna snioolfs-
 dottir hafa æfinliga profentv oc framfæri á klavstrinv j vid-
 ey efter því sem gomvl profentv bref vtvisa oc inne hallda.
 lofadi abotinn at hvn skyldi fa arliga x alner vadmals oc
 halfmork j klædi oc leriþti. skýrtv leriþtt oc tvenn þor sko.
 Hier med skýlde hvn hafa iij merkvr miolkur med feska
 miolk hvern dag oc svo konv sier til þionvstv svo leinge hvn
 kostadi hana sialf.

Og til sanninda hier vm settvm vier vortt insigle ok abotin klavstvrnsins conventv insigle fyrir þetta bref skrifad j sama stad deige oc ari sem fjr seiger.

249.

26. August 1525. á Eyjólfstöðum.

Jón prestr Koðrannson, prófastr og almennilegr dómari milli Gilsár í Skógum og Reyðarfjarðar, leysir Þorstein Þorvalds-son og Þuríði Hafliðadóttur af fyrstu barneign, og kvittar Þorstein um allar sex marka sektir, er hann kynni að hafa fallið i.

AM. Apogr. 4463, með hendi Árna Magnússonar „Ex originali Biörns Peturssonar á Bustarfelli“. „Sigillum abest. Þetta bref er ritad á afskurdargeira ur gamalle lestrarbok. sköfnum innan til þar sem á er skrifad. enn aptan á bresfenu er gamla skriften óskafen“.

Þad giore ek Jon prestur Kodrannson profastur og almenniligr domari æ millum gilsar i Skogum og Reyðarfjarðar. godum monnum kunnekt med þessu minu opnu brefi ad ek hefi afleyst Þostein Þorvalldzson og Þuridi Hafliðadóttur af því broti er þau urdu opinber ad um fyrstu¹⁾ barneign. hefi ek sett þeim tilheyreligar skriptir og fulla fiesekt upp bored sem mier vel ænæger upp[a] heilagrar kirkiu uecna. því gef ek ædrgreinda menn Þostein og Þuridi aurlungis kvitt og akærulaus fyrir mier og ollum minum epterkomendum og kirkiunnar formonnum i Skalhollte. og svo id sama gef ek Þostein Þorvalldzson orlungis kvittan og akærulausan um öll sex marka mæl og þar fyrir innan sem hann hefur brottligr matt verda i minu umdæmi medan ek hefe profastur yfer honum verid. Ok til sanninda hier um setta ek mitt insigle fyrir þetta kvittunarbref skrifad æ Eyolfstöðum æ völlum sunnudagin næsta fyrir augustinusmessu arum epter gudz burd M. Dxx og v²⁾ betur.

1) „hier er skalle. æ hvern alldri hefur skrifad vered þau .2. ord *burn eign* sem standa epter skallenn. eru og ruderud. so þau verda varla lesen. kannske eitthvad annad hafi att hier ad skrifast“ (AM.).

2) „hier er og skalle. sem alldri hefur æ skrifad vered. Er hann stærre enn sambiode iij eda iiij“ (AM.).

250.

29, August 1525.

Í Bæ.

VITNISBURÐ, að Sigmundur heitinn Brandsson (lögmanns Jónssonar) hefði lýst því „í sinni dauðstið“, að synir Jóns heitins Sigmundssonar, Sturli og Grímr, væri sínir löglegir erfingjar og eignarmenn eptir sinn dag að jörðunni Bæ í Sugandafirði, með öðru fleira, er bréfið hermir.

AM. Fasc. XLVI, 23, frumrit á skinni, og er innsiglið dottið frá — AM. Apogr. 815.

Vitnesburður um bæ.

Svo felldan vitnisburd ber ec sira thomas olafsson at ec var hia sigmundi heitnum brandzsyne j sinne dauds tid og ueitte honum allt kristilegt embætte þat sem kristvnm manne ber at hafa adur en hann for af heimenum. lyste hann þui fyrir mier og fleirvm odrvm at syner jons heitens sigmundzsonar stulle og grimur vøre siner logliger erfingjar og eignarmenn epter sinn dag at jordune bæ er liggur j sugandafirdi j stadarkirkriu sokn. Suo og lyste fyr nefndur sigmundur þui fyrir mier at hann hefði alldri gefit jordina bæ halldore syne synvm framar enn hann feinge þa konv er hann sagdiz þa bidia skylldv. So og ætte halldor aungua peninga j sinn gard. Suo og sagdizt þratt nefndur sigmundur hafa golddit .ij. kugilldi til alltamyrrar vegna halldors sonar sins og eitt kugilldi gallt hann jone biornssyne dan med modur hans. og ath avke hefði hann haft hana xij manadi til framfæris. Suo og sagdiz titt nefndur sigmundur hafa feingit þratt nefndum halldore hest og laugbok goda og sæmeligan duk. Enn hefði halldor frekara gjafabref vm iordina bæ en nv hefe ec sagt. þa hefer hann frekat þat at aungu minu forlagi og eigi neitt insigle fyrir þat gefit. Sagdiz hann suo vilia niota heilags sacramentis sem hann þa satt segdi. Og til sanninda hier um festa ec mitt insigle fyrir þetta uitnisburdarbref skrifat j bæ j sugfirdi¹⁾ j stadar kirkiv sokn decollacio johannis baptiste anno domini m^o d^o xx^o v^o.

251.

29. August 1525. í Bæ í Súgandafirði.

ÁGRIP af vitnisburði um það, að Jón Sigmundsson (Brands-sonar lögmanns, Jónssonar) hafi fest sér til eiginkonu Sig-riði Þórisdóttur.

AM. Apogr. 842 „Ex originali Sira Hannesar á Snæföllum. Ex-cerptum“ með hendi Árna Magnússonar.

Sera Thomas Olafsson segest hafa vered hia í kirki-unne á Stad í Sugandafirde. þa Jon Sigmundzson feste sier til eigenkonu Sigride Þorersdottur. heildust þau hion um fimm ar. svo ecki tvímæli liek a. var þar nær staddur sera Olafur Teizson er þa hieilt kirkiuna. hieilt hann hana fyrir festarkonu og leiddi hana med liose i kirkin. Til sannenda hier um fester Sera Thomas sitt innsigle fyrir þetta *festingarbrief* skrifad í Bæ í Sugandafirði í Stadar kirkiusokn decollatio Johannis baptiste anno M^o. D^o. xx^o. v^o.

Sigillum appendet.

Sidarsta linan á brefinu (o: dies et annus) er raderud og skrifad í aptur, þo med coeva manu. so þar synest eckert fals under vera.

252.

30. August 1525. í Ytra Djúpadal.

TRANSSKRIFTARBRÉF.

AM. Fasc. XLVI, 20, frumtransskriptið á skinni. Annað innsiglið er fyrir.

Þath giorum vit Sæmundur simonarson og jon ionsson. Godum monnum kunnigt med þessu ockru opnu brefi ath vit haufum yfer lesit opit bref med heilum og oskauddum hang-andi jnsiglum suo latanda ord epter ord sem hier epter skrifath stendur:

[Hér kemr alþingisdómur um mál Pétrs Leptssonar og Eyjólfis Einarssonar 1. Júlí 1525, Nr. 242].

Ogh til sannenda hier um setium vid fyr nefnder menn ockur jnsigli fyrir þetta transkriptarbrief er skrifat uar j ytra diupadal j eyiafirdi midvikvdagin næstan fyrir egidiusmesso. Arum epter gudz burd m d xx og fim árr.

253.

1. Október 1525.

á Hafnsá

VITNISBURÐR, að Þorkell Erlendsson meðkendist, að hann hefði fyrir mörgum árum selt Þorvarði prior á Skriðu jörðina Seljamýri í Loðmundarfirði, og kvittar hann nú fyrir andvirðinu.

AM. Fasc. LXXIII, 15, frumrit á skinni; 1 innsigli og brót af öðru er fyrir bréfinu. — AM. Apogr. 2b87, afskrípt gerð stafrétt eptir þessu frumriti, sem áður var í safni Árna Fasc. XLVI, 24. Afskrípt af bréfi þessu er og í klaustraskjalabókinni í Landsskjalasafni og í AM 250, 4to, sem báðar eru með hendi Hákonar Ormssonar e. 1640.

Vm jordena seliamýre.¹⁾

Þat giorum vier Cinar prestur arnason. oddur nupsson. arne gudmundsson. sueinn ormsson godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefi á vade j skriddal sunnudagen næsta efter michels Messo vorum vier j hia saum og heyrduum á ord og handaband þessara manna herra þorvardar prior(s) á skridu og þorkels ellendssonar ad greindur þorkell medkendizt j sinu handabande ad hann hefði sellt fyrir mörgum arum prior þoruarde jordena seliamyre er liggur j lódmundarfirde j klifstadar kirkiu sóckn med ollum gógnum og gædum og honum hefði til erfda fallit efter fôdur sinn. hier med kuezt þorkell vpp hafa borit fulla og alla peninga fyrir greinda jord atta hundrut ad hæd sem herra prioren hafði honum fyrir gefit j ollum peningum. prioren skylldi hallda nefndri jord til laga enn þorkell suara laga riptingum sem flest oll kaupbrief vt visa en þat var þui ecki giort ad

1) Utan á bréfinu með fornri hendi. Þar stendr og með hendi frá 17. öld: „Skriduklaustersbref austur i flizdal“.

kaupvottarnar voru allar dauder sem hia höfdu verit þeirra kaupskap og villde prioren þui hafa hans meðkenning. Og til sannenda hier vm settum vier vor jnsigle fyrr nefnder menn fyrir þetta vitnisburðarbref skrifat æ hafursði j fliotz-dalshierade sunnudagen næsta efter michelsmessu arum efter gudz burd. M. d. xx. og og v. áár.

254.

10. Oktober 1525.

Dómr þriggja klerka og þriggja leikmanna útnefndr af Ögmundi biskupi um kæru biskups til Guðmundar Jónssonar, að hann héldi fyrir sér tíu hundruðum í jörðunni Bryggjum í Landeyjum, sem Helgi heitinn Oddsson setti kirkjunni á Völlum á Landi til panta fyrir innstæðu.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups.

Domur um .xc. j Bryggjum.

Öllum mönnum et cetera.

senda Jon Gutthormsson, Halldor Þorsteinsson. Salamon Henriksson prestar Skalhólts biskupsdæmis. Jon Magnusson. Jon Þorvardsson. Erlingur Gíslason kvediu gudz og sina kunnugt gíðrandi að sub anno gratiæ M^o. D^o. xx^o. v^o. þridiudagin næstan fyrir Calixtusmessu vorum vier i dom nefnder af virduligum herre i gude herra Ogmund med gudz náð biskup i Skalhóliti að skoda og ransaka og fullnadardom á ad leggja um það mál sem biskupinn klagade þar til Guðmundar Jónssonar. að hann hielde þau xc i jörðunni Bryggjum er liggur i Krosskirkiu sokn. sem Helge heitinn Oddsson¹⁾ setti til fyrir jnnstæðu kirkíunne á Völlum á Lande. þá er hann hafde jardaskipte vid Magnus heitinn Magnus-

1) „Þesse Helge Oddsson mun vera sá er lögmaður var 1493). og af hönum munu Storu Veller á Lande kallader vera *Lögmannsveller*. Hann hefur haft jardaskipte á Völlum og Krosse (sem synest) vid Magnus Magnusson. kúfske son Magnusar Jónssonar. er drepinn var á Krossi i Landeyjum“. (AM.).

son. Medkendest biskupinn þar fyrir oss að hann hefde sied og yferlesed opid bief med hāngande jnnsigli biskup Stephanar heitins Jonssonar. gud hans sal nāde. so latande að hann medkendist að hann hefde samþykkt allañ þenna þeirra giörning um þad sem kirkiunne tilkom ā Völlum. Var greindur Gudmundur Jonsson þar stefndur af Biskupinum fyrir þetta māl. þvi að heilags anda nad tilkalladre. að so profudu. oc fyrir oss komnu. dæmdum vier fyrrnefnder domsmenn med fullu doms atkvæde. stefnuna lögliga og greindan Gudmund Jonsson retteliga fyrerkalladañ. og skyldugañ að leggja aptur kirkiunne ā Völlum saugd x^e i jörðinni Bryggjum. Enn af ƒrfingjum Magnus heitins Magnussonar dæmdum vier einfalda landskyllid epter þesse x^e. ā hveriu ǣre sidan Magnus heitin Magnusson bio ecke sialfur ā Völlum. enn ādurnefndan Gudmund Jonsson dæmdum vier eiga laugliga heimtu að erfingjum Magnusar heitins Magnussonar um önnur x^e. fyrir sagda jörd.

ok til sanninda et cetera.

255.

13. Oktober 1525.

á Svínavatni.

Dómr sex manna útnefnder af Hrafní Brandssyni lögmanni fyrir norðan og vestan á Íslandi um það, hvert afl hafa skyldi sala á beit í Marðarnúpsland til Guðrúnarstaðamanna.

ÍBfel. 309. 8vo bl. 130, skr. c. 1620 með hendi Ara Magnússonar í Ögri (Öxnafellsbók).

Domur vm þa beit sem mardarnwpsmenn selldu burt j
Mardarnwpsland Gudrunarstadamönnnum.

Þat giorum vier Narfe Ingimundason. Halldor Jonsson. Þorarinn Jonsson. Laugrettumenn. Sygurdur brandsson. Jon Þorlaksson og Eirekur pietrzson (godum mönnnum kunnigt) að þa lided var (fra) gudz burd 1520 og 5 ar a miduikudagenn næstann firir lucazmessu¹⁾ æ suiǵnavatnne æ asum

1) þ. e. 11. Okt.

æ þingstad riettum vorum vier j dom nefnder af Erligum manne Hrafne branndzsyne Laugmanne firir nordann og vestann æ Jslande ad skoda oc zannsaka og fullnadar domz atkuæde æ ad leggja huertt afl edr fullkomna magt hafa skyllde þat brief. er Gudmundur Jndridason kom þar fram med firir Laugmannenn og oss. vnder heijlum og oskauddudum hanngannde jnnsiglum godra Manna suo hliodande ad Eijgnarmadur Mærdarnupz j vatzdal. sellde þeim sem atte gudrunarstade þar næsta framm fra. beijt j mardarnupz jaurd. allz fienadar. gudrunarstadamanna. nauta. kapla oc saudfiar. huar sem villde j Mardarnups jaurd. ad oskauddudum taudum og eijngium. Beijdde og krafde Gudmundur Jndridason hier domz æ. oc saker þess. ad oss leijst briefid skælegt j aullum sijnnum greijnum. þæ dæmdu vier jtakid laugligt j allann mata og þæ sliju seka sem laugbok vottar sem fyrer stannda edur æ burt reka. oc eij hyggia til goda giaura. Gudrunarstada peninga vr Mardarnupz jaurdu.

Samþeykt(i) þennann vornn dom med oss ædur nefndr Hrafn laugmann og sette sitt jnnsigli med vorum jnnsiglum firir þetta domsbrief. er skrifad var j sama stad tueijm nottum sijdar enn fyr seijger.

256.

2. November 1525.

á Hólum.

Jón biskup á Hólum selr Birni Björnssyni jörðina Gilhaga í Tungusveit með hálfkirkju skyld fyrir jörðina Tyrfingsstaði í Skagafirði.

AM. Fasc. XLVI, 25, frumrit á skinni. Af 3 innsiglum eru 2 fyrir bréfinu.

Kaup Bref vm gilhaga og tífingsstade
j skagafirde.

Þad giorum wier petur prestur palsson. gisle hakonarson. jon grimsson. benedict einarsson. Godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefi ath þá lidid war fra gudz burd. M. d. xx. og finu ær miduikudagin næstañ fyrir

allra heilagra messu¹⁾ j flatatungu j skagafirdi worum wier j hia saum og hefrdum á ord og handaband þessara manna. wírduligs herra jons med gudz náð biskup(s) á holum og biorns biornssonar. og suo fyrir skildu ath greindur werd-ugur herra selldi fyrr skrifudum birne biornssyni jordina gilhaga j tungusueit j guddala kirkjusokn fyrir. xxxc. med aullum þeim gognum og giædum sem greindri jordu fylger og fylgt hefur ath fornu og nýiu. og hun²⁾ hefur fremzt eigandi ath ordit. Sagdi biskupinn halfrar kirkju skýlld á jord-unne. lofadi fyr nefndr biorn ath giora upp kirkjuna. Enn biskupinn feck honum wíðinn til á domkirkjunnar rekum. hier j mot gaf opt nefndr biorn biorsson³⁾ jordina týrfingsstadi j skagafirdi er liggur j silfrastada kirkiv sokn fyrir. xxc. med aullum þeim gognum og giædum sem greindri jordu fylger og fylgt hefur ath fornu og nýiu epter þui sem hann hafdi fremzt eigandi ath ordid epter logum og þar til iiij kugilldi og. ijc. j gelldfie. og. iiije. j aullum þarfligum peningum. skýlldi huor suara lagaríptingum á sinne jordu. Enn sa hallda til laga sem hefði ádr greindar jarðer.

Ok til sannýnda hier wíð settum wier fyrr skrifader menn wor incigle fyrir þetta jardakaups bref skrifad á hol-um j hialltadal fimtudaginn næstañ epter allra heilagra messo á sama áre sem fyr seiger.

257.

10. November 1525. í Reykjaholti.

Dómr tveggja presta og fjögurra leikmanna út nefndr af síra Ólafi Gilssyni, prófasti og almennilegum dómara milli Gilsfjarðar og Hrutafjarðarár, um ákætur Ólafs prests til Jóns Dagstyggssonar fyrir það, að hann hefði sundrað samvistum Einars heitins Bjarnarsonar og Þórkötlu Arnadóttur, og lagt heiptugar hendr á Jón Dagstyggsson bróður sinn.

AM. Fasc. XXXVII, 26, frumrit á skinni. Öll (8) innsiglin eru dottin frá. — AM. Apogr. 1505.

1) p. e. 25. Okt. 2) Svo.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda jon ionsffon. biorn þorgilsffon. prestar. jon þordarffon. þorgils olafsffon. jon ionsffon. gudauundur ellendsson. leickmenn¹⁾. kueidiu.¹⁾ guds og sina kunnigtgjorande. anno domini [.M. M.^o v.^o. quinto¹⁾ fostudagen næsta fyrir marteinsmesso j reyckiahollte. vorum vier j dom nefnder af ærligre personu sira olafi gilsffone er þa uar profastur og almenneligur domare j millum geirholms oc hrutafiardarar (at) skoda ransaka oc fullnadardom a ath leiggia¹⁾ um þa ækieru sem greindur sira olafur gilsffon klagade til jons dagstýgsffonar ath hann hefde hamlat e(i)nare heitnum biarnarffone¹⁾ samuister uid þorkottlu arnadotter konu sina og sundrat samuister þeirra bæde med ordum oc uerckum. Jtem fyrir þa adra sock ath hann hefði lagtt heiptugar hendur æ jon dagstýgsffon bróður sinn upp a helgan dag og hann hefði eicki¹⁾ halldet sitt laga brudlaup. uar stefnan suaren. þui dæmndum¹⁾ vier hana logliga oc mannen retteliga fyrir kalladan oc seckan morek j stefnufall. kom þar fram bref oc jnnsigle herra augmundar so latanda ath greindur²⁾ sira olafur gilsffon skyldde meiga retteliga fyrir sick stefna heim j reyckiahollte og yfer dæma ollum þrigia mareka malum oc þadan af stærum sem j hans profastzdæme kann til falla. Ok ath heilagff anda nad til kalladre ath so profodu oc fyrir oss komnu dæmndum¹⁾ uier jone dagstýgsffone settareid ath hann hefde aldre hnýckt eda jarduarpot. sleigit eda dregit heilagt eda rumheilagt einar heiten biarnason¹⁾ oc af ongre hans tiluerkan orda edur giorda hefde hann þurft ath flýia samuist eda sambud uid þorkottlu konu sina. skýllde hann sueria fyrir profasti jnnan halfs manudar¹⁾ ath heyrðum domenum. skýllði oppt nefndur sira olafur gilsffon fa honum þria eidamenn. Enn ef hann fellr ath eidnum dæmndum¹⁾ uier hann j so hatt bann sem biskup leggur æ og skýlldugan ath tacka lausn af profasti oc seckan þrim morekum j þionustuteckiu. enn fyrir kirkiu inngongu seckan tolf aurum og sex aurum sem laug giora rad (fyrir).

1) Svo. 2) [Svo. Það mun eiga að merkja: millesimo quingentesimo vicesimo quinto. 3) hér hefir fyrst verið skrifað: „at hann greindur“, og „greindur“ síðan dregið út, en það á allt að falla úr.

Enn fyrir þat rusk og athuick sem hann ueitte jone brodur sinum dæmndum¹⁾ uier honum eiðeide. enn fyrir brudlavpsgiordena dæmndum¹⁾ uier hann seckan tolf aurum ef hann hefur loaugliga¹⁾ uered aa mintur. skýllde alltt sackfelle gollðit ath næstum fardogum.

Sampýcktte þenan uorð dom greindur sira olafur gilsfon og sette sitt jnnsigle med þessum fyrr skrifadra domnsmanna¹⁾ jnnsiglum fyrir þetta domnsbref¹⁾ skrifad j reyckiaholltte sama stad are og deigie sem fyrr seiger.

258. 12. November 1525. í Haukadal.

13. Janúar 1530. á Stað á Ölduhrygg.

KAUPMÁLABREFF Jóns Torfasonar og Þorunnar Einarasdóttur.

AM. 254. 4to bl. 66a (dómabók Einaris sýslumanns Hákonarsonar skrifuð um 1620).

Kaupmala Bref Jonz heitens Torfasonar og
Þorunnar Einarsdotter ann 1525.

Þad giorum vier Einar Snorrason. Snorre Jonsson. prestar Skalholtz Biskupsdæmiz. Gíjsle Gudmundzson og Jon Snorrason godum monnum kunnugt med þessu voru opnu brefe ad sunnudægenn næstañ fyrer festum sancti Brijckij Episcopi et confessoris j Haukadal Anno Domini m d xxv foor so felldur kaupmale fram a braudkaupz¹⁾ deigie Jons Torfasonar og Þorunnar Einarzdotter so fyrer skyldu ad Helga husfreyia Gudnadotter gaf Jone Torfasine syne sijnum so peninga til þeirra sem hann ædur atte ad hann skillde eiga hundrad hundrada og. xl. hundrud j jorðum og kugilldum og qdrum þarflegum peningum.

Hier j mot gaf s(iera) Þordur Einarsson Þorunne systur sinne peninga til þeirra sem hun atte adur so hun skyllde [eiga] lxxx. Þar var tilskiliñ jorðeñ Krossholt er liggur j Kolbeinstadahrepp fyrer. xxx. hundrud nema þau Jon og Þorunn villdu helldur hafa adra peninga j jorðum og ku-

1) Svo.

gildum og þdrum godum peningum. gaf Jon Torfason Þorune konu síjñne fiordungzgiöf vr síjñum peningum. Kiðre (siera) Þordur Einarsson Þorune sistur síjna malakonu j gard Jonz Torfasonar. reiknadizt þa malenn med giöfenne hundrad hundrada.

Og til sannenda¹⁾ hier um setium vier firskrifadir menn vor innsigle fyrer þetta bref skrifad a Stad a öllduhrigg infra octava Epiphaniæ²⁾ anno domini m d xxx.

259.

2. December 1525.

í Hvílt.

VTNISBURÐR, að Magnús Þorkelsson handfesti Jóni Jónssyni að sverja þá frændsemi, sem hann taldi millum Guðfinnu Indriðadóttur og Guðrúnar Þorgautsdóttur, og meðkendi Magnús, að hann hefði aldrei heyrt þeim lýst Jóni Jónssyni og nefndri Guðfinnu.

AM. Fasc. XLVI, 26, frumrit á skinni, og eru bæði innsiglin dottin frá.

So felldan uittnesburd bervm vid Bardur prestur petursson og jon Þorsteinsson ath vid vorum hia stadder á hofda j dyrafirde j nyrakirkiu socku. ath magnus þorkelsson handfeste jone jonssyni ath sveria þá frændseme sem hann talde j millum guðfinnv jndridadóttur og gudrvar þorgavtdóttur sem hans uittnesburdarbref vtvisar. Suo og eigi sidur meðkendizt hann magnus ath hann hefði alldri heyrt þeim lýst jone jonssyni og guðfinnv jndridadóttur og eingenn hefði epter leitad vid sig af kirkivnar formonnum vm þa meinbuge sem á voru med þessum fyrrnefndum monnum jone jonssyni og guðfinnv jndridadóttur. Og til sanninda hier vñ settum vid ockur jncigle fyrir þetta vitnesbvrðarbref skrifat æ hvíltth laugardagin næstan epter andreamessv arum epter gudz burd þushund finu hundrut xx ar og fim.

1) sannende (!), hdr. 2) Epiphaniæ, hdr.

260.

15. December 1525.

á Staðarhöll.

KAUPMÁLABRÉF Erlends lögmanns Þorvarðssonar og Þórunnar Sturludóttur.

AM. 238, 4to bl. 91, skr. c. 1570 (Bessastaðabók).

Kaupmalabref Erlendz Þorvardzsonar og Þorunar
stulladóttur.

In nomine domini Amen.

Var svo felldur kaupmali lystur og stadfestur á brudkaupsdeigi milli herra Erlínds Þoruardzsonar og hustru þorunar stulladóttur. In primis gafu þau stulli bondi og gudlaug husfreyia þorunni dóttur sinni íj. hundrada. voro þar til skildar jarðernar ballara. vígólfsstaðir. og suiney sem liggja í skardz kirkjusök. hrafnelstaðir og alftarbacka á myrum og backa á skagastraund. allar þessar fyrrsagðar jarðir skyldi hun hafa fyrir íj. hundrada og þar til .xl. kugildi. .xxc. í silfri.

Hier í moti lagdi herra Erlindur .iiij. hundruta. voro þar til skildar jarðirnar strond í selvogi og nes með þeim jordum sem þar til liggja. og þartil. íj. hundrata kugildi og silfur. Ítem kiori stulli bóndi hustru þorunni dóttur sína helmingakonu af þessum .vj. hundrata. og því játadi herra erlíndur. skyldi hún og hennar erfingjar eignast .iiij. hundrata. huórt þeirra sem leingur lifdi af fyrskrifudum peningum. var þar til skilit af hans peningum þeim sem að hann hafði til kaups við hana henni til eignar og hennar erfingjum. Nes í selvogi .lxxx. og þar til .xl. kugilda. nema hun villdi sialf helldur hafa jarðernar hlidarenda. breidabolstað og litllaland. allar fyrir lxxx. og þar til .xxx. kugilda. Skyldi þessa fyrskrifada peninga hustru þorunn hafa í sinn helming átaululausa. huórt sem vegx eða þuerr peninga herra Erlendz og alla þa gripi sem hann gæfi henni fyrr eður sidar að auki þessara peninga skyldi hun eiga fyrir vtañ fyrrsagða helming. Ítem ef henni fielli peningar til arfs. giallz eður gíafar skyldi hun og hennar erfingjar eignast að auki fyrskrifadra peninga.

for allur þessi giórningur fram í stofunni vñdir staðarfelli

maurgum dandimomnum nærveraði. Voro þessir brudlaups vottar olafur gudmundsson. Pall olafsson. Halldor tyrfingsson. prestar. Þorleifur palsson. petur loptsson. hakon biorgolfsson leikmenn. með maurgum audrum daðimomnum. Og til sannenda hier um festum uær fyrrskrifader menn vor jnnsigli fyrir þetta kauppmala bref. Skrifat á stadarholi i særbæ laugardaginn næstañ eptir translaucio¹⁾ magni martiris. Anno domini m. d. xx. v. ar.

261.

1525.

ÖGMUNDR biskup gerir þann kaupskap með Krýsuvírkirkju og Viðeyjarlaustri, að klaustrið skal eignast þann part i Vatnsleysulandi, sem Krýsuvírkirkja hefir átt, en Helgi ábóti skal hér i mót greiða síra Guðmundi Steinssyni i Krýsuvík fjögur hundruð, er prestr eignist, en fái kirkjunni alfæran áttæring.

Landsbókasafn 62. Svo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2774 með hendi Orms Daðasonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“ (AM.).

Um Krysvík.

Vier Øgmund et cetera.

ad med ráðe og samþycke vors kiera brodurs sera Helga med samre nad abota i Videy. ok sera Gudmundar Steinssoar Beneficiatoris i Krysevik. hófum vier giort svoddan kaupskap á millum klaustursins i Videy og kirkiunnar i Krysevik. ad abote Helge ok Videyarklaustur skal eignast allan þann part i Vatzleysulande med gðgnum oc giædum. bæde til sios og lands sem Krysvíkur kirkia vard fremst eigande ad med lögum. Her i mot skal greindur abote Helge fa sera Gudmunde ok adurnefndre Krysvíkurkirkiu iiij. hundrud. hvur¹⁾ hann hefur utgollid. so prestinum vel næger. skal greindur sera Gudmundur eignast þesse fyrrsaugd iiij. hundrud. enn fá optnefndre Krysvíjkur kirkiu alfæran áttæring.

1) Svo.

Ok til sannenda her um et cetera Anno Domini. M.^o
D.^o xxv^o.

262.

[1525].

SAMNINGE Ögmundar biskups og Lazarusar bartschera, að Lazarus „skal græða og heila og um trúðt (búa) fyrir oss tíutigi menn af sárasótt, þá sem oss likar, og fulla borgan hafa“, með fleirum greinum, er bréfið hermir, en biskup fær honum jörðina Skáney í Reykholtssdal til fullrar eignar. en á skilr sér forkaupsrétt.

Landsbóksafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfaók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2773 með hendi Orms Daðasonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“ (AM.). — Ártalið „1525“ er ritað í hornið með hendi Árna Magnússonar (Apogr. 2773)^a.

Um Skaney.

Vier Ogmund með gudz náð biskup i Skalholti giör-
uñ godum mönnum kunnugt með þessu voru opnu brefe.
ad vier höfum giört svoddan kaupskap og skilmála vid
Lazarus Barskera. ad hann skal græða og heila oc um
trudt (bua) fyrer oss tíutige menn af sárasott. þá sem oss lijkar.
og fulla borgun hafa. Skal hann kaupa smyrslíñ sialfur til
þad besta hann kann. Enn vier skulum bitala helftina
fyrer þau. Her i mot höfum vier feingid greindum Lazarus
barskera til fullrar eignar og frials forrædis jordina alla
Skáney er liggur i Reykhollts kirkiu sokn med öllum þeim
gögnum ok giædum sem greindre jordu fylger ok fylgt hef-
ur ad fornu og nyu. j suoddan málta. ad hann selie oss
fyrstum aptur fyrr nefnda jaurd. ef hann vill selia hana.
Svo og hefur Lazarus lofad ad vera vor mann og heilagrar
Skalhollts kirkiu. svo leingi sem haun er hier i landet. Voru
þesser giörningsvottar tilkallader. Sera Jon Radzmann ok
Sera Erekur Jonsson kirkiuprestur.

Ok til sanninda her um et cetera.

263.

[1525].

BREF Ögmundar biskups í Skálholti til allra manna í Vestfirðingafjórðungi, þar sem haun lýsir Teit bónda Þorleifsson sinn mann og heilagrar Skálholtskirkju, og tekur hann og hans góz í vernd, frið og forsvor.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups. „Brefed í Bokinne. sem næst er fyrir fram- an þetta er daterad 1539. enn þau sem eptir það fylgia. eru daterud 1525. og síðan koma bref daterud 1526—27. annars er bokin víða confuse samantekin. Þó væri líkast til að geta, að þetta Teitsbref munde daterad 1525. í sama sinn sem Teitur og Ögmundur keyptust víð um Hvamm og Biarnarnes. ef hie ecke stæde um satt giörda víð Teit sem líkast er meínist sattargiörd su er um vored 1526 framfor mílle biskups Jons og Teits. þá Teitur feck Joni Vífdivelli og Kalmans Tungu. So kynni þá brefed daterad vera 1527. í sama sinn sem Ögmundur biskup afhendte Teiti Hvam um vored. nockrum tíma eptir Seiludominn geínginn af Hrafne Brandzsyni, og þetta synist híð líkasta til að geta. — Ecki er það su sattargiörd sem híer meínast. því Ögmundur segest víð sáttina vered hafa. enn ecke kom hann nærri þeirri er giördist 1526. adhuc itaqve incertus est annus harum literarum“ (AM.). Upp í horninu er fyrst skrifad ártalið 1527, en síðan er yfir því ritað ártalið 1525 svo sem réttlara.

Um Teit Bonda Þorleifsson.

Vier Ögmund með gudz náð biskup í Skálholtti heils- um öllum godum mönnum þeim sem byggja og bua í Vestfirðinga fjórðungi lærðum og leikum kíerlega með guds kvediu og vorre.

Kunngiörum vier yður kíere(r) viner að Teitur bondi Þorleifsson er vor mann og heilagrar Skálholtskirkíu. þar fyrir hófum vier nú teked hann og hans gots fast og laust under vora vernd fríd og forsvor til rietts lögmals í allan máta vors náðugasta herra konungs rette og kirkíunnar ofor- kreíntum. fyrerbíodandi öllum og sierhverium að bigirna víð hann híer eptir nockurn uppsteytt. forfang edur olaug. ok eínkanliga þeim sem opínbera satt hafa giört víð hann oss ok öðrum godum monnum nærverundum. bídium vier yður alla kíerlega Gudz vine og vora at styrkia og híðlpa fyrrskrifudum Teiti bonda svo hann verde ei af lögum bor-

inn. þar þer kunnid með að komast. Væntum vier til hans ok þidum kærlega að þigirna við öngvañ mann fyrr nock urn oriett. Enn halde sinu ok svare Reikningsskap sinna kyrkna laugligum umbodzmanne heilagrar Holakirkíu.

Ok til sanninda et cetera.

264.

1525.

SKRÁ um biskupstiundir í nokkrum þingum í Austfirðinga-fjórðungi.

Máldaga-bókin gamla í Biskupsskjalasafni, skr. 1601, bl. 148a.

Tíjunndar reiknnijngur,

Anno domini M^o ð xx^o v^o var suo mikill penijnga vøxtur j maudrudalz þijngummm ij^e oc lx.

J kirkiu bæiar þijngummm ij hunndrada¹⁾ oc x týir betur.

J hofteigs þijngummm ij hunndrud oc áttatýer.

J asþijngummm ij^e hunndrada oc xuc lxxx¹⁾.

J skiggiastada¹⁾ þiingum. xiiij. hundrud oc lx. enu víje hunndrada oc xiiij betur. enn golddnnar eru summa. xiiij vødir oc xvj alnnir.

265.

1525.

SKRÁ um Rómatoll í nokkrum þingum í Austfirðingafjórðungi.

Máldagabókin gamla í Biskupsskjalasafni, skr. 1601, bl. 148 a—b.

anno domini M^o ð. xx. v^o

Fell suo margur roma skattur.

j kirkiubæiar þijngummm vj. naglar oc x týir.

J assþijngum xv oc átta týer.

J hofteigs þijngummm xiiij naglar oc 40.

J Skeggiastadarþijngummm 3 naglar. samann talner 14 naglar og fiorutygir á þridia hunndradi.

1) Svo.

266—278.

1525.

ELZTI hlutinn af *Sigurðarregistri*, sem hefir inni að halda máldaga Hóladómkirkju, þegar Jón biskup Arason tók við, máldaga klaustranna og nokkurra kirkna fyrir norðan land.

Eptir frumritinu af *Sigurðarregistri*, í Biskupsskjalasafninu í Reykjavík, og er það ritað á skinn. Er það alt frá grundvelli ritað með hendi síra Sigurðar Jónssonar á Grenjaðarstað (d. 1595) sonar Jóns biskups Arasonar, og við hann er bókin kend; er þessi elzti kafli frá 1525 á 1.—5. og 14.—28. bl. skinnbókarinnar. Næsti kafli bókarinnar (bl. 6—13) er skrá um eignir Hóladómkirkju og Hólastóls frá 1550 eptir lát Jóns biskups Arasonar. Þriðji kafliinn er skrá um eignir Hólastóls og máldagar kirkna nyrðra 1569—1571 eptir fráfall Ólafs biskups Hjaltasonar og svo þegar Guðbrandr biskup tók við (bl. 13 a—b, 29—43). Að lyktum er ritað á 25. bl. skinnbókarinnar máldagi Viðidalstungukirkju frá 1590 með hendi Guðbrands biskups, sem víða hefir ritað smáklausur í bókina. Efnisyfirlit það, sem er framan við bókina og hér er prentað, er ritað samtíða því, sem elzt er í henni. Afskriftir af *Sigurðarregistri* hafa aldrei verið margar til. Ein er í safni Árna Magnússonar 269. 4to með hendi síra Snorra Jónssonar á Helgafelli, gerð kringum 1710—1711, og við höndina hefi eg haft afskrift með hendi Jóns rektors Þorkelssonar (d. 1904). Við máldagana hefi eg sett hér rómverska tölu áfram haldi, svo sem gert hefir verið áður hér í söfn þessu í útgáfum hinna eldri máldagabóka.

bonum principium habet bonum finem.

J nafne fodur og sonar og anda heilags. Vpp byriazt hier og epter fylger registrum heilagrar hola domkirkju j islande og allra klaustra og soknarkirkna j hola biskupsdæmi. So samsett sem þesse rubrica til visar.

Fyrst j bokinne registrum sialfrar domkirkjuunnar æ holum.

Öunkapuerðarklaustur.

Þingeyraklaustur.

modruvalla klaustur.

Reýnes stadar klaustur.

Greniastadur¹⁾ beneficium.

Ereidabolstadur j vesturhopi. beneficium.

Öelstadur beneficium.

Öulastadur beneficium.

Saurbæiarstadur beneficium.

1) Svo.

Laufasstadur beneficium.
 Hrafnagilsstadur beneficium.
 Wallastadur beneficium.
 Mælifellzstadur beneficium.
 Mýklabæiarstadur j blonduhlid. beneficium.
 Hauskolldzstader beneficium.
 Stadarbacki beneficium.

Grimstungur beneficium.
 Bard j fliotum beneficium.
 Nupufell beneficium.
 Hals j fnioskadal beneficium.
 Skinnastadur beneficium.
 Husavíkur stadur beneficium.
 Saudanes stadur beneficium.
 Sualbard beneficium.
 Prestholar beneficium
 Gardur beneficium.
 Nes j adaldal beneficium.
 Helgastadur beneficium.
 Stadur j kinn beneficium.
 Hofda stadur halfur beneficium.
 Þonglabacki beneficium.
 Glæsibær beneficium.
 Askogur beneficium.
 Wpsastadur beneficium.
 Tiarnarstadur beneficium.
 Kuiabeckur beneficium.
 Fellstadur beneficium.

I ÞANN TÍMA sem lidith var fra hingad burd vors herra jehsu kristi þushund. fimmi hundrud. tuttugu og fimmi ár. Mædtok biskup jon arason domkirkiuna á holum. med biskuplegre stíorn. og á sama áre liet hann skoda og saman reikna med skialigra og skiluisra. manna ýfersýn. alla hola domkirkiu þeninga. og so allra annarra kirkna j hola biskupsdæmi. þar sem hann visiterade. a þui sama are. fyrir

vestan heradzvotn. En á næsta are þar epter. skodade hann og saman reiknade kirknanna goz fyrir nordan hieradzvotn. Sidan liet hann það allt vpp skrifa í þessa bok sem honum med godra manna ráðe sýndizt rettilegast. Þui í þann tíma voru marger hluter vm uernder. moti þui sem gomul registur kirknanna inne hielldu. sumt med logligum eignaskiptum. og enn nockud af nidurfalli kirknanna. og so af fyrnd og burtmissu bokanna. ok annara ornaamenta og audæfa sem adur hafði domkirkíunum til heftr. og enn í nockrum stodem hafði forbetraz fyrir godra manna tillogur.

I. Domkirkíunnar eigner á Holum.

Jnnan kirkíu. sancte johannis hofud giort med silfur forgylltu mjtre med viravirke. og steinum sett. proficiatorium¹⁾ stort forgyllt og einn gullkalekur med gullpatinu er vegur nær halfa niundu mork. Sancte johannes skrin yfer hð-altarenu og goda gudmundar skrin og tuau smá skrin. sancte johannis hond allt til olboga gior med silfur. og steinum sett. og vida med forgylltu viravirke. litid proficiatorium¹⁾ med silfur. silfur calekar. xix. med patinum. stor texte med silfurspiallde forgylltur. amaleradur med viravirke. og annar silfurtexte med forgylltu spiallde. og enn tueir textar buner med huitt silfur. elodarker. ij. med silfur. eitt fingurgull. þri mensurar. korður. ij. med silfur. crisma-flokskur. iij. med silfur og silfurhomplar .ij. hðalltaris brun med skioldum og silfurbuningi. stortt agnus med silfur. einn koparkross forgylltur med understodem. mariu likneskiur tuær í mariustuku. og eru gylltar badar. gudmundar likneski gyllt. Jons likneski stort forgyllt. olafs likneski gyllt. annad olafs likneske med stein. litt gyllt. kross uppe yfer kordyrunum gylltur. og þar þriu likneske med stein litt gyllt. tumas likneski eda nicholai. J onnu stuku mariu likneski gyllt .ij. likneski med stein. og meýia likneski. iij. í kapellu .ij. hoklar. ein²⁾ messo klædi. v. messubækur. ein jslendzk. og tuau brefere. ein lesbok. og prima lestra bok. einn psalltari. einn tinhompoll. v. likneski. Jnnar í kirkíunne skip og einn lampur. J krosstuku. kross med vnderstodem.

1) Svo. 2) tvískrifad í frumriti.

J skrudhusi. latínu bækur .v. og. xl. annars hundra(d)s. J kor historíu bækur .viij. ein framestodu bok. er helldur kringum ared med commone. ordur .ij. ix. salltarar .iiij. af þeim miog gamler. þrír ýmnarij .ij. common. ij. salutýjd(a) bækur. viij. lesbækur. ein med de tempore. fra adventu til de trinitate. onnur lesbok er tekur til de natiutate domini med de tempore. vm jol og de sanctis fram til ad vincula petri. ein hatýjda lesbok med ðll summa festa. j kringum ared. annur¹⁾ de sanctis bok. vm oll duplex. vm paska og jol. ein de sanctis bok fra felici og fram ýfer katerine. de tempore bok vm sumarid fram til adventu. ein bok de sanctis er tekur til²⁾ og fram til thome apostoli med commons lese og humilium¹⁾. Enn aunnur de sanctis bok er tekur til ad marcellini og fram ýfir thome apostoli. med commons lesi og humilium¹⁾ .iiij. grallarar syngiande med commone. ij. lesgrallarar. annar vm sumar. enn annar vm vetur .ij. canabækur med nockrum messum .ij. pistlabækur. tekur onnur j kring vm ared. med de tempore og de sanctis. enn aunnur fra adventu til paska .iiij. capitularlij. er einn nýr af þeim. eitt messudagakuer og iiij. predikunarkuer. og ein prima lestra bok .iiij. processionalar. og er einn nýr af þeim og med honum kiriall. og annar kirkiall forn. ein messobok med historium de tempore nockrum fám. ein de sanctis bok fra jons messo baptiste. til mariu messo ýrre. ij. canabækur .iiij. handklæde glitud .iiij. sacrarium handklædi. vænger huersdaglega. eitt hvlðuklædi ýfer jons hofdi. annad ýfer proficiatorium¹⁾. silki ýfer audru. einn fostuvængur .ij. merkis krossar. glergluggar .xij. og eru .vj. brotner af þeim. viij. fram j kirkjunne. og .vij. brotner af þeim. xv. fram j becknum nýer. og er einn brottenn af þeim. iiij. litler lectarar á aulltornum¹⁾ .iiij. klukur j skrudhusi kolflausar .vij. smábiollur. j stoplenum uppe .xij. klukur. og ein kolflaus nidri .ij. koparhaufud .ij. formessokuer. ein bagalstong med taunn silfurbuin. ij. faustutioll og er annad vont. koparhompull .ij. textakoddar. ij. brikur. ij. med alabastrum af þeim og ein med stein .iiij. einglar gýllter. og jons

1) Svo. 2) Autt bil í skinnbókinni svo sem fyrir tveim orðum.

likneske baptista med stein .ij. litler einglar med biollum og gýlltum stongum. þren(n)er vænger fyrer hǫalltare. merki eitt med silke og enn .ij. merke med steint lerept. brikar-klæde .iiij. ǫ hǫalltare. Jtem j biskupskistu j skrudhusi. xj. messoklæde. ein kapa, og .xiiij. hoklar. eitt corporálshus med .xx. corporalum. og .ij. aunnur med .ij. corporalum huort .ij. baglar. og med kopar enn þridie. iiij. handklæde. vj. þaur glofa. iiij. hofudlin stök. ij. latuns likneski litil. iiij. mitur .iiij. mirrusekker. ett rökett. einn ermasloppur. einn lausnarsteinn. calefactorium. og balsamum .v. sacrarium munnlaugar. ein latuns munn(laug). tuo miturhus. tinhomplar .ij. tinfloskur .ij. corporalshus .ix. med corporalum. gudmundar saga. jons saga. þorlaks saga. mariu saga. biblia. brefere .ij. psalltarar .ij. historiur kuer .v. eitt sandalia. ij. kambar. og er annar med tonn enn annar med tre. einar metaskaler .v. eskiur. iiij. storar skaler .ij. krismaker. ij. handklædi. annad med glit. enn annad med sprang. einn vigsluduckur. eitt mirruskip med latuns skeid. ein reidsla. ermasloppar .ij. framstóðustafer .ij. Jtem j diaknakistu .x. þaur dalmadickna. og ein stök. xix. kapur. J annar(i) diaknakistu .viij. hǫalltarisklæde med huersdaglegum og fostu skruda. eru hier med dukar so marger .iiij. nýier med saurdukum. ǫ hatidum. enn .iiij. huersdaglega. eitt glodarker med kopar. eitt grafarklæde. bruner .ij. stakar. Jtem j klerkakistu .xiiij. þór dalmadicka. enn j annare klerkakistu kapur .xx. og ein. Enn j klerka almariu. hoklar. xij. og xx. og þrettan messoklædi vond. vantar .iiij. hǫfudlin. og ij. handlin. xviiij. sloppar nýier. enn .ix. upp gefner. altaris skrudar fram j kirkjunne .viij. med brunum. brestur hier til tuo vigsluduka og einn saurduk. vij. pax.¹⁾ eru .iiij. huersdaglega. enn tuo hǫatidlega. er annath gýllt. iiij. spiolld gýllt. ǫ formesso alltare ǫ hǫatider. forner altaris skrudar .viij. og brestur til .iiij. vigsluduka og einn saurduk. ein brun stok. fostuskrudar .v. og brestur einn saurduk og vigsluduk. tuo fontklæde og einn kross litill vpp vr fontenum. einn bokar texte .vj. formadukar. ij. himnar .vj. tiolld steind

1) Svo.

med lerept. formar. .iiij. stolar tueir og lectarar .ij. merkisteingur .ij. og eldbere vondur .xviij. koparstikur. vj. upphaldzstikur. þrenn bǫxtur jarn .iiij. sessur og er ein skinn-sessa. .iiij. kógrar nyier og einn litel(l) med sækógur og einn forn. biarnfellder .iiij. og jarnstolar .ij. vj. hialmar. ij. med kopar. Jtem buckran med fargan. xl. stikur. arest hundrad stikur. Jtem buckran ofargad. xxx. stikur. stafadukur þriatigi stikur. kolnest .xx. stikur. messoklæde .vj. ath aullu. og .iiij. hoklar. ath auk varpadur dukur. half atta alin. annar dukur varpadur .x. stikur. glitadur dukur .x. stikur. hringofner dukar .ij. huor. vj. stikur. glitadur dukur. xx. stikur. handklæde tuo glitud half setta alen huort. jkornaskinnz fǫður under skack¹⁾. pungur med silfurlinda. stikhnifur silfurbuinn. borddiskar rauder .lxx. og .v. tinfot .l. og .viij. raud fót .xx. og .ix.

Jtem bækur j timburstofu. Ein papißs bok er helldur missale de tempore og de sanctis kringum ared. med kana. eitt brefer med salltara. er helldur de tempore og de sanctis kring um áred .ij. postilla j dónsku. biblia med sinum .iiij. þórtum. sermons bok dormi secure og manipulum curatorum. Tomas de aquino²⁾. sermones. vincencii de sanctis á einne litille bok. postilla á einne bok j latinu. Ein sermons bok j þýsku. dansk kronika j latinu. Ein stor sermons bok er heiter vincencius. annur bok de tractatu virtutum. sermons bok de jacobí voragine de tempore. og annur de sanctis. biblia j látinu. sextus decretalium og decretalius gregorij. Catholico resolutorius dubiorum. circa celebracionem. decretum graciane³⁾. prima pars sancti tome de aquino. Racionale diuinorum. discipulus. modus legendi. summa angelika⁴⁾. messobok islendzk er helldur grallara de tempore med cana. albertus magnus. ovideus³⁾ de arte ama(n)di. auctoritas aristoles. lombardica historia. alexander. kirkiu vig(s)la á einu kuere. pastorall. [Bohetius de philosophiae consolatione⁴⁾. dextera pars. psalltarar .iiij. vonder. eitt papißs kuer er helldur historiu af vorri fru og enn fleiri. grallara kuer sýngiande.

1) Svo. 2) aquina, skinnbókin. 3) Svo. 4) [Bohetius de philosophia consolatione, skb.

fra adventu til pascha. pro cessionall nýr. liber casuum decretalium. Ein bok sem samsett er með bref j latinu. gomul messobok. vetrar brefer syngiande og annad brefer lesande. capitularius. vetrar brefer de tempore de sanctis lesande og annad brefere de sanctis syngiande. collatarius. correctus. exposiciones evangeliorum. messobok syngiande með collectum pis(t)lum og gudspiollum de tempore fra adventu til pas(c)ha. ein de sanctis lesbok. fra jons messo baptiste. og fram yfer teodorij martyris. biblia j norænu. tumas saga ercibiskups. jons saga apostula og jacobí. jons saga baptiste á einne bok .iiij. laugbækur. og er ein vond. landbertus saga. leodegarius saga. katerinar saga og agatte saga allar á einne bok. brigitar bok j norænu. kristinn riettur enn gamle og hinn nýe á einne bok. æven-tyra bok gomul. suerris saga og hakonar saga á einne bok. og enn hakonar saga og mials saga. Ein lðtinu bok ny 8-bundin¹⁾ .ij. sermons bækur storar j latinu. sagdizt sira gudmundr jonsson eiga þær badar. Jtem mældagar .iiij. gregorius saga og gudmundar saga forn. mariu magdalena saga. ein pascha bok syngiande. ein handbok og enn .ij. psalltarar.

Jtem j fataburi silfur .iiij. þorundar skaler. xx. silfur-skaler adrar. og .ij. silfurskaler forgýlltar. vega greindar skaler allar saman eina mork og. xx. spirur .xij. ein af þeim með loki. vega þær allar pund. ix. skurn silfur buin. eitt af þeim með loki. xij. horn silfurbuin og eitt horn buid forgýllt með loki. stettarker. forgýllt. .iiij. eitt af þeim með loki. eitt lidid silfurstaup. vega stettarkerin aull og staupit. viij. merkur. 8tta horn obuin .ij. tinkonnur og .iiij. skeid-er með²⁾ móttu. ix. trefót .ij. munnlaugar .v. vazkallar. jarnfat. pundari. Jtem j studium. vi. lagvokn³⁾ .iiij. vokn-ðxar³⁾. suerd eitt. ix. pottar .ij. kistur litlar. ij. jarnfot. týi npp á .xl. menn. atti staduren og neckra vonda panzara og jar(n)hatta ad auke. var sagt stadurenn ætti týi j ýmsum stodum.

J steikarahusi .v. pottar heiler og .ij. brotner. ij. katlar litler. ein eggiapanna. eitt mortel. .iiij. katlar. ein maltkuern. ij. hitukerolld. og aunnur .ij. vond .xv. diskar og .xiiij. borddiskar. v. tunnur. og half tunna hueitesallz. Jtem j kiall-

1) 8bundum, skb. 2) tvískrifad i frumritinu. 3) Svo.

ara. vi. tinkonnur. og ein loklaus. ein tint og aunnur tint loklausa .iiij. koparkonnur .ij. lindukar .ij. bordhandklæði litil. braudfat og sallzker.

J breidabure. xij. orb. iiij. pðlar. ix. rekur. ix. klárur. vij. hrifur. x. liðar. v. hardsteinar. eitt klapbrýni. einn torfliðar. iiij. snidlar. ij. nafrar. iiij. skerar. eitt skiera brot. þrennur kamar. æip upp á .xx. hesta. þriar býrdur. .iiij. kistur. .iiij. keralldz hrof. einn stigi. og ein drangeyiar festur.

J kallaskala. ferner krokur .v. klyfberar. hrip á átta hesta. einn strockur. einn slede og annar brotinn. J langa buri. pundari og vog. ij. kistur. smiorjarn. ein stor býrda. J bordhusi .vij. kistur og ein býrda. diskar .iiij. og .lx. átta og .xx. borddiskar. eitt bordhandklæde. annad stolhandklæde. .iiij. vlldukar .vj. linduckar. aux og brythógg v. brýthufar. vij. troga brot. vazkall og munnlaug. J sodhusi .iiij. katlar. og eru .ij. vonder. einn pottur .ij. sleg(g)iur med jarn. einn sodkrokur. J buri .iiij. og .xx. storkerolld .iiij. og .xl. smðkerolld. trog .xvij. og .lx. xiiij. fótur. skaler .xiiij. og .lx. viij. vigsluaskar. vj. drýckiaraskar. .iiij. strockar. .iiij. grindr. ij. pottar. iiij. katlar. vij. flotar. einn bikar. ij. kistur. einn stigi. J sueinaskemmu. xij. dýnur vondar. ix. aklæði vond .x. hægindi vond. ix. reckiuvoder vondar. .iiij. badfong slitin. munnlaug og handklæði. ij. kistur. J æadzmannz stofu. dýna og hæ(g)inde gamallt. munnlaug gomul og brakud. logbok med kristinrett og ein kista. J brytastofu. ein sæng ath aullu. J prestaskala. ein sæng ath aullu og er vond. .iiij. reckiuvoder.

Jtem kostur heima á stadnum. smior .ij. c. vætter. sama vor er biskup jon ut kom fyrst til stolsins. voru so nær frider peningar sein hier epter skrifad stendur.

Heima á stadnum og ollum stadarins buum. málnytu kugillde sum gilld enn sum gomul og vond so morg ath tólu .ij. c. og. lxxx. Jtem j geldum nautum. hundrad hundrada. lxx. c. og .vj. c. J gelldum saudum. tiutie hundrud. J kóplum hundrad hundrud.

hafskip alfært nær .lxx. lesta far. einn teinæring. einn áttæring. .iiij. vj. æringar. xij. tunnur tíoru .x. tunur miols. smid(ia) alfær. vadmål. iije. alner.

(Þ)etta jarda góðz atti holakirkia j sama tima. osland og sydre breckur ok alla oslandzhlid. kolbeinsdal. hialltadal. skagafjord fyrer austan hieradsvotn. allt þetta med jardareign jtolulaust fram ath diupadal. þessar jarder j hegranesi. vtanvert nes. keflavik. gard. ás. rif. egg. fyrer vestan votn og upp j skagafirde þessar jarder. stein. marbæli. skordugil. torfgard. krýddhöl. gilhaga. villinganes. biarnastadahlid med nockrum eydekotum. nyiabæ. halfa ðábæ. midhus. merkigil. kelduland. flatatunga. uppsali. kuskerpi. vlfstade. ceceliu dal. sydra vallholt. skinnþufu. langamýri. krossanes. husey.

Jtem fyrir nordan. eidi. heidi. guðmundarlön. aland og dalur. gardur. kollavik. sueinungsvik. skinnalóón. oddzstader. griotnes. valþiofstader. dadastader. nupi. keldunes. loon fioll. valadalur. sandholar. ketelstader. tunga. backi. saltvik. myri. skord half. skogar. þuerð. bott. þriv eyðikot hið æykium. midvik. holl. botn. þonglabacki. halfa brettingsstade. hof. kirkiupartar j flatey. fornastader. arnstapi. vazende. finnstader. barnafell. og fell. og guðmundarstader. hrafnstader. hals. hooll. half biorg. vad. gardur. tiorn. boot. hraunkot. hauskulldzstader. hallbiarnastade halfa. víjdar¹). helluvad. arnarvatn. geirastader. nesland. fagranes. kalfstrond. lund. steinkirkiu. strond. krokstade. þorersstader. krukstader. hialmstader. kristnes. kroppur. grisarð. draflastader. seliahlid. gerde. gilsá. hleinargardur. huassafell. hlidarhagi. miclagard-or²). krossanes hith sydra og hid ýtra. myrarlön. aslagsstade. efstaland. midland. steinstade. hola. engimýr. hals. hraun. ás og á j kræklingahlid. fagraskog. kalfskinn. brattavöllum. skalldalæk halfa. hof. klængshole. dæle. mela. burfell. kongustader. klaufábreckur. audner. hreidarstader. þverá. hollt. brimnes. höll. saudanes. halfa grund j þorvalldz dal. vrder. Jtem j sletta hlid. tiarner. rúðholl. brædra á. geir-mundarholt. þuerð. arnarstader. sköld. hraun. midholl. keldur. ytzte holl. heidi. vemundarstader. gardur. skeggia-brecca. osbrecca. hornbrecca. baustabrecca. holl. kalfsá. holl. kollzstader. æyker. siglunes. stadarholl. saurbær. huann-eyr. hofn. skardz dalur. hooll. hraunum. hrolfsveller. æyker.

1) fyrir aptan þetta orð hefir verið skrifað á, en síðan skafið út. 2) Svo.

lambanes. illhugastader. brunastader. molastader. holar. mielbrigdastader. moafell. tunga. brecka. sletta. haganes. og annad haganes. reyker og sydzte mór. midmór. ýtze mor. laugaland. backe. reykiarholl. mýrarkot og fíall.

A skaga. hraun. þangskale. malland. ketu. kleif. hualnes. selnes. halfa selá. siofarland. þorbiargarstade. halfa huam. steinýiarstade. finnzstade. láimula og halfa brokarlæk. halft spðkonufell. hafstadi. skrapatungu. balaskard. manaskdl. mýrar halfar. eingihlid half. viij. hundrud j moberge. æsistader. kuastader. holl. steiná. eldiarnstader. langamýr ytri. ásar. litte(dalur). hollt. hrafnabiorg. liotzhóll. snæringstader. grund. geithomrum. þorkelshuol. kula. mosfell. galltarnes. adalból. biargarstadi. vazhorn. vigdisarstade. [barkastadi og mina os j midfirdi.¹⁾]. balkastade halfa. velle. asbiarnarstade. ýtri þuerá. sidri þuerá. fyrer sunnan. bisker half.

Jtem á hofdastrond. þordarhofda. vatn. bæ. þumlaskala. holakot. liotstade. á. biarnastade. enne. nýlendi. grindur. grof. bruarland. skuggabiorg. midhus.

Jtem þesse ejdikot. med aungum husum. ulfdali. gardzhorn hia hofi á hofdastrond. grundarland. spðná j vnadal. kambur j deildardal. husey j holmi. nedra nes a skaga. skatastader. butstader. vindheimar. á. hlidartungu. leifstader. fyrer nordan jokulsá. læknisstader á langanesi. grimsstader á austurauræfum. hofdu þesse eidekot flest obygd verid vm næstu .xxx. ár og leingur. nema nedranes og husey.

Vorru²⁾ þesser rekar hola domkirkiv eign. Med brimnesi j olafs firdi millum wamúla og spreñings óll rekagogn. fra spreñingi og til oss þridiung j hualreka og vida. medur sydri gunnolfsá óll rekagogn. medur huanndolum óll recagogn. Medur hiedinsfirdi óll rekagogn. Med reyðará og siglunesi oll recagogn. Med hole oll rekagogn. med hofnum oll rekagogn. med huanneyre oll recagogn. med ulfdolum oll recagogn. J afrettum oll rekagogn. Millum eyvindarár og hrollaugsdalsár allan reka og fluttningar. Medur hraunlondum. oll recagogn. med ýtra haganesi oll

1) [á spássiu óinnvísad með annari og þó gamalli hendi. 2) Svo.

recagogn. med sýdra haguesi half recagogn. enn half á kirkian þar. j laugalandz reca inn fra lambhag(a)vik og til marks vid meira backa fiordung j hualreca og vidreca á hagueskirkia. Med minna backa allar fluttningar. med meira backa oll reca gogn. med reykiarholi oll rekagogn. med heidi oll recagogn. fra k(l)ett vr midri markvik og til hlabergs allan vidreca ok hualreka. fra hlabergi og til skarfa-
steins halfan annan attung hualreca og vidreca. fra skarfa-
steine og til gardz stadar hia grundar skala .ij. hluti j hual-
reca og vidreca. og þridiung vr þridiungi. fra gardz stad og
til kellingarkletta. fiordung j hualreca. fra kellingarklettum
og til raufarbergs allan vidreka og halfan hualreca. og halfar
fluttningar. fra raufarberge og til forna ðss fiordung j hual-
reca. og halfa(n) áttung bædi j hualreca og vidreka. fra
forna osi og inn til naustagötu oll recagogn. milli nausta-
götu og þorisstada lækiar bædi hualreca og vidreka. fra þor-
isstadalæk og inn til fornu varar allan hualreca vtan hinn
sextanda partt á bær. enn vidreka og fluttningar inn til
þess er kirkia brydder undan hofda sudur heima á hofda.
bæiar reca med ollum gognum. med þumlaskealande öll
recagogn.

Item allan reca og fiorugogn jtolulaust fra grafarð
og inn til eýstri heradzvaz osa. Med drangeý. og lundey.
á holastadur oll fiorugogn. Med gardi j hegranesi oll fioru-
gogn. med keflavik oll fiorugogn. med vtanverdu nesi oll
fiorugogn vestur ad jokulsár ðsi.

Þetta eru hualskipti á skaga. millum hölknár og fornu
varar ef recur. j fyrstu tekur holastadur þridiung oskerðan.
enn af odrum þridiungi tekur myklabæar kirkia .ij. hluti
þridiungs. enn arfar kolbeins þridiung þar vid. enn þess er
epter er á flatatungu kirkia halfan þridiung. enn halfan
eigu huorer holastadur og arfar kolbeins þess sem epter er.
holastadur á fiordung j holslande. enn þria hluti j ollum
reca vida og huala. En millum deilðarhamars og fornu var-
ar halfu minna enn fyr seigir.

Herra Eiggill biskup keypti af benedict kolbeinssyni þessa

reka á skaga er kallader eru olofar partar fyrir. xx. hundrud. Sétting j ketu med ollum gognum. j lómula fiordung med ollum gognum. j hunsnesi attung j flutningum enn ecki j reca. j brokarlæk áttung ath aullu. J kleif áttung ad aullu. J mallande áttung ath aullum gognum. Jtem j keflabacka áttung j recum og flutningum. langafiara half med rekum og flutningum. J hrauns lande hölfur annar áttungur med rekum og flutningum sem þui landi fylgia. Partar j tueimur vikum vestur til deildarhamars j vidreka. j eýstri áttungur. j vestri fiordungur. ok þessa reca keypti adur nefndur Eígill biskup af þorsteini kolbeinssyni fyrir. xl. hundrud.

Þessar eignar átti holastadur á skaga j rekum og flutningum. A hrauni fiordung j vidreca til langatanga. jtem halfan depil vid gunn(steins)stada kirkiu. Allán vidreca fra langatanga til þriggia steina. fra þrimur steinum til fornu varar áttung j vidreca. Holastadur á vidreka allán milli naustzhornz og vazhornz. hraunsland allt med aullum gognum nema sétting. stadur j æfninesi á þangskala med ollum gognum. Gullreca allán. Kellduvik med ollum gognum. jnn fra biskupsvik halfa langafioru. med vidrecum halfum. enn allar h(u)alflutningar inn til holknór. jtem eru samlog med hrauni þangskála og kellduvik. á raun eitt suo micid sem hin tuð. enn þangskále halfu minna enn kellduvik. fra holknór til fornu varar. enn halfu minna vestur þadan til deildarhamars. Holastadur á jord alla og flutningar fra holknór. og til kletz j midri sandvik. med flutningum og iarnhual suo mikinn. enn áttung j hualreca og vidreka fra holknór til miclasteins. fra micla steine til kletz j sandvik á holastadur fiordung j hualreca og vidreka.

Jtem á holastadur malland halft med recum og flutningum ok fiordung j halfum. enn æfnesstadur þria hlutina j halfu og þuiligt j recum og flutningum og jarnhual. Gelldingaholli á halfan vidreca og hualreca fra mallandz skardi á midian lætratanga til moz vid silfrastadi. Holastadur á halfan vidreka fra tanga á mallandi. og inn til ketugardz. holastadur á ketu med ollum gognum. og kleif med ollum gognum. lómula med ollum gognum. holastadur á hualnes

med ollum gognum. og halfan brokarlæk med ollum gognum. og ath auki ættung j reynnesstadar bluta j rekhuol-um og flutningum. holastadur á selnes med ollum gognum. holastadur á seldá halfa med recum og flutningum. holastadur á j holi .iij. bluti j vidrekum. hualrecum og flutningum. enn fiordung j landenu sialfu. Holastadur á halfa hualreca vid huams kirkiu j laxárdal so víjda sem hun á j. Perser rekapartar j sletthlid med þessum vmmerkium. fra hlaðberge til skarfasteins æ straumnesi. fra raufarberge til fornaðs fyrir hrolleifshofða áttung j huorum stadnum hualreca og vidreca og allt það sem rekamanne til ber.¹⁾

II. Kirkiu reikningur munkapuerðar klausturs.

Jn primis einn kross yfer hðalltare. med vnderstodum. annar kross gýlltur á stong. johannis baptiste og andreas likneske. brik god j annu²⁾ stuku. Trinitatis likneske. mariu likneski. sancta sita. yfer mariu alltare vor frur likneske stort forgýllt. benedictus likneske stort gýllt. michaelis likneske stort. aunnu²⁾ likneske forgýllt. cross yfer mikaels altare og .ij. smá likneski. J ionsstuku. iacobus og hallvardus likneske. antonius likneske gamallt. J kappellu .v. likneske. mariu. magnus. bonaventura. martinus. johannes. iacobus. yfer hakor olafs likneske forgýllt og einn litell kross. Einn kross hia almariu. J skrudhusi .ij. kistur. einn stockur. Messoklæde .x. einn serkur bunings. þar med einn hokull ovigdur. hoklar. xiiij. dalmadikur .ij. subtilar .ij. v. hoklar huersdaglega. hantarakapur. xiiij. ein af þeim ovigd. v. sloppar .ij. textar med koddum. ein hufa .ij. baglar. einn kistill. gomul alltaris(bok) olýst. er helldur collectarium de tempore vm áred. þar med pistlar og gudspioll fra adventu til langa fustu. mariu saga. en stærre. alltaris klæde med brunum til hatida. á vt alltare. ix. silfursk(illdir) á mariu alltaris-

1) Hér kemr í skinnbókinni reikningsskaparbréf Helga ábóta á Þingeyrum og tveggja presta annara um eignir Hóladómkirkju, frá 3. Janúar 1526, sem prentað er hér á eftir eftir sjálfu frumritinu (AM Fasc. XLVII, 1). Þá kemr reikningskapr Hóladómkirkju eftir Jón biskup myrtan 1550, en þar eftir koma máldagar þeir frá 1525—1526, sem fara her á eftir. 2) Svo.

brun. á önnu alltaris brun .xij. silfurskillder. þridiu brun med smám silfur buningi á michael's alltare. og er hun¹⁾ .ix. og xx.²⁾ Til hátida á haalltare .ij. alltarisklæde .ij. bruner. og eitt alltaris klæde med. vantar þar til brun og enn þridiu alltaresklæde med brunum til hátíða á vtalltare. þar til .xj. dukar .v. formadukar. ij. sessur slitnar. eitt áklæde slitid. eitt likacullt. fóstutialld .ij. steintiallspottar. einn kógur. einn biarnfelldur. eitt landablad. koparstikur .ij. glodarker .ij. kistur .ij. einn bokastockur. Item alltaresklæde hversdaglega .iiij. med brunum. saurdukar .iiij. klu(c)kur .iiij. er nidre standa. Í almariu monstrancium. x. corporalia. med .vij. corporalshusum. vig(s)luduckar .iiij. patinudukur med silki. annar silkidukur med rondum .vj. kalekar. homplar .ij. sacrarium munnlaug .iiij. sacrarium handklæde. latunsskillder. ij. tuenn baksturjarn. sotdript med silke ýfer mariu. annar silkidukur ýfer jehsu. þridie med lerept ýfer sancte aunnu. einn buste. einn kirkíu kambur. brik ýfer mariualltare. So margar historiú bækur. j kor .viij. med bræðra tidum j kringum ared. med .ij. lesbokum epter presta ordu. onnur vm sumar enn onnur á vetur. capitularius. ýmnarius. corpsalltarar .ij. martyrelogium.²⁾ orda. salutíðabok. processionalar .ij. ein handbok. messobækur med illum og godum .vj. de tempore de sanctis vetur og sumar. pistlabok de tempore de sanctis per annum. sequenciu bækur .iiij. hómnesso grallarie²⁾ godur syngiande er bjarne iuarsson gaf.³⁾ annar er til paska fra adventu. þridie gamall per totum annum. og eru syngiande aller. messodagakuer. kirialar .ij. efstu viku orda. dýru messna kuer. salue kuer. formesso bok. syngiande og annat formessu kuer lesandi. á mariu alltare messobok syngiande j selskinnum. historiú bækur med presta ordu .vij. med de tempore de sanctis per annum. þar med .iiij. les-

1) eða: hann. 2) Svo. 3) Blað úr þessum grallara með tvisöng á og gjafabréfi Bjarna er enn til (AM. 80. 8vo); bréfið er prentað í Dipl. Isl. V, Nr. 647 og tvisöngurinn í rígerð Angul Hammerichs um íslenskan söng í Aarbøger for nord. Oldkyndighed 1899 bls. 296—316, og fylgir þar eptirmynd (facsimile) af þessu blaði.

bækur. capitularius. ýmnarius .ij. ein orða.viiij. psalltarar iller og goder. merke .ij. upphalldzstikur .iiij. pax .ij. lesbækur .ij. er sira finnboge hefur skrifad. helldur aunnur hatidis-daga vñ paska de tempore de sanctis. aunnur helldur mariu-messur allar. Eitt brefer epter brædra orðu. helldur de tempore fra paskum til adventu enn de sanctis fra paskum fram ýfer peturs messo. So margar klukur. j klukna husi .vij. og .ij. upp á kirkíunne. smábiollur in j kirkíunne .iiij. ein bialla j kapellu.

J kapitula. .ij. kistur. þessar sogubækur. mariu saga hin minne. olafs saga. tumas saga. benedictus saga. martínus saga. jóns saga biskups. gudmundar saga. jón(s)saga apostola. Barlanus¹⁾ saga. petur saga. meýia sogur á einne²⁾ bok. Hia prior jone mariu historiu. dyra dags historia. correctus .viiij. alner vadmals. ein reckiuvod. eitt tialld med striga. hæ(g)endesver blamerkt .iiij. skóler. eitt fat. v. pottar. ein manskiære. einn festarkrókur. v. skaflaskeifur. puerfare. greýpijarn. rekjarn. saudlabeit. lader .ij. halldhake. .ij. hardsteinar. skerbord .xij. jarnhattar .vij. einn stalkrage. einn panzarakrage. eitt heingi. hia halfdane og þorvalde sinn panzare hia huorum. ein mustardzkuern. og ein piparkuern. skipnafar stor. annar minne. ein bílla .vij. stofutiold ill og god. eitt jarnkallz brot. einn líkakrakur. .iiij. jarnhellur. einn upp-gíafaketell. áttungur med níðurfellu. ein saug. .iiij. píelar. og aunnur puersaug. halftunna míols. einn áttungur med hueitesallt. kadla snælldur. .iiij. munnlaugar .ij. og lás fyrir husinu. ein malltkuern j malunarkofa¹⁾.

J abotastofu. dynur .iiij. hæ(g)inde .v. eitt tialld. eitt fellebord. annad bord á stolum. bord j skolabadstofu. ein elldtaung. j pastkistu. vax .ij. fiordungar .viiij. salons áklæde. borddukar .iiij. v. bordhandklæde. .xiiij. tinfot j(II) og god .v. raud faut og .v. vernizud fot. .ij. borddiskar rauder. ix. skerbord steind. ein heilagx anda skól med sílfurbeit. og onnur skól minni. einn stor bikar med tin. ix. hornstaup. og er j þremur meniam. xj. piaturstaup litil. og .v. hollendzk .viiij. alko(n)ur. .iiij. munnlaugar storar med .iiij.

1) Svo. 2) í skinnbókinni stendr: eitte.

vazkaullum. ein silgia med eir. kistunne fylger innlås og vtlås. J sudurhusi .ij. kistur. og ein felleborzkista loklaus. Jtem innan götta. j bordhusi smior half þridia alin á leingd. half onnur alin á breidd og stikuhátt. lausa smior. ij. væt-ter. viij. vætter fiska. og .v. fiordungar betur. eitt nautz þio og vxa magáll. eitt fat. trefot. xvj. heil. kistur .iiij. trog .iiij. vlldukar .v. J buri. kerolld .iiij. og .ij. (i) jordu. J fremra buri .ij. j iordu. og eitt sýruker. trog .xviij. fotur. v. st(r)ock-ar .ij. flotar .iiij. dryckiaraskar .ij. pottar .ij. vonder. skal-er .xx. vigsluaskar .vij. hillufialer .v. vppgiordarkerolld .xiiij. trefot .ij.

Jtem j skemmu klýfberar .xx. uxa huder .iiij. ein kýr-hud. reip á .x. hesta. pöll. skere. reka. einn flotz stampur. pundari. reidsla. smidia alfær vond .ij. lásar .iiij. kerta. tuenn tialldtre. eitt tialld. vefstadur alfær. einn hardsteinn. ij. vader. annar .xxx. fædma. enn annar .xxx. og .iiij. fadmar. .iiij. vader fyrir sunnan og .ij. vader vid sio. iiij. orb. verk .ij. fiordungar. J elldaskemmu .iiij. katlar vonder. og einn nýr.

hestar .iiij. vj hross roskin. eitt veturgamallt. geld-naut. xiiij. med einu þrevetru. einn tabr¹⁾ þrevetur .vj. naut veturgomul. iiij. kalfar. gellder sauder tuævetrer og elldri .lx. og .iiij. hrutar .iiij. veturgamallt fe. lxx. og .ij. asaudur. lxxx. kýr atíðn.

J skála. ix. dýnur. hæ(g)inde .vj. áklædi .v. reckiu-voder .v. ein kista og vazhandklæde.

Jtem á klaustursins bue ærlæk. kýr .iiij. og er ein af-gomul. asaudur vngur .xx. og. xiiij. og. xi. gamlar .vi gell-dingar. vetur gamler .xx. og vij. iiij. kalfar. hestur og hross med folalld. stor kerolld .vj. og er eitt j klipshaga. upp-giordar kerolld. vi. og .iiij. vond. ij. fotur .ij. pottar. og einn dryckiaraskur. einn flote .vi. skaler brotnar. trog .xx. katlar .iiij. tinfot .iiij. trediskar. vij. og .iiij. konnur brotnar med tint. einn vigsluaskur. kistur. ij. vondar. stokkur vondur. ein kista god. ein ork. stro(c)kur. smidia med .ij. stedium og einum hamri. x. fiordungar smiors. einar sokner. vefstadur.

1) Svo = tapr = lappr = tarfr.

palreka vond. sledi. bord .ij. einer kroker. ij. orb .iij. lasar. fiordungur jarns. vllkambar tuenner. hnodsaumur. xx. annars hundrads. og rær jafnmargar. lxxx. reksaums. ein vög. iij. sængur og brestur eitt hæ(g)inde. ein reckiuvod. eitt ðíklæde. pundari .ij. dukar. halfur sexæringur. flattbýtna við joculsðá. half onnur tunna skýrs. aull tye. og brestur heingith.

Item ðá jllugastodum. kýr .v. iij. naut veturgomul. vngkaplar .iij. xxx. og .iij. ær. geittur. viij. haudnur .ij. veturgamlar .iij. hafrar. xi sauder veturgamlar. gamlar sauder .xiiij. kaplar. ij. storkerolld .iij. smákerolld. {xiiij. xj. trog. iij. fotur. ij. katlar. pottur og huaña.¹⁾ iij. sægur.¹⁾ v. trefot .iij. fot med tin. ij. liðer. eitt brýne. iij. orb. v. skerdiskar.

Þetta voru eignir mukapuerar klausturs. heimaland allt med ollum gognum og giædum. rekelstader. kambur. litli hamar. stori hamar. espiholl enn sýdri. teigur. ytra gil. vagler. huamur. hamrar. dogurdar eýr. ýzta bæ j hriseý. midhus ðá hofdahuerrisstrond. grof j kaupangssueit. skalpa-gerdi. helgð med ollum sinum vmmerkium. kuiendisdal halfan. tiarner huoru tueg(g)iu. laugalond bæde. uppsale. sigtun. grýta. miadmárdal allan framan ad hamars merkium. Éing j puerðar kuislum og jardar eign j miclu eý. naust og skipstodu ðá oddeyre ðá vetrum. krosmessna a mille. holholm. mariuholm. naustaholm.

J fnioska dal illuga stadi. bleiksmýrardal fyrir austan ðá med jardar eign og ollum giædum ðá milli soluagils og seyru þeirrar er fellur ofan vm nútt hraunagerdi. reyki. tungu. snæbiarnarstade. hialtadal. stillastade. med badum dolum. backi. belgsðá. þordarstade. vagle. med skoginum. sigridarstade. tiarner eýstri. tiarner vestri. oxarð. efsta fell. masvatn. geiteirarstron(d)¹⁾ med ollum gognum. skog ad skuggabiorgum. j millum kleifargils og dælar þeirrar er gegn er vallargardenum ytra ðá puerð. silfor j skardzsel med jardar (eign) millum vothamar og skardzðá. manadar halld ollu fie annad dægur. j bleigsmýrardal fyrir vestan ðána

1) Svo.

.xxx. gelldneýta rekstur. halft eggver j lonshofn. skog j biskupshofda. midbær j hriseý.

J grimseý basar. sandvik og grænavik.

Fyrir nordan jokulsá. ærlæk. klipshaga. sandfellzhaga lækiar dal. skoga. snartastade. hofn. blikalon. rif. hardback asmundarstade. raufarhofn. hol. ormanslon²⁾. halft brimnes á langanese med halfum rekum.

Þessa reka á mukapuerár klaustur. halfaá áttung hualreka vm sueinungsvik. fra fyljudalsá til sulna hafnar. enn j hofninne halfum áttungi minnur enn halfaá hual. J ormarsloni halfan reka. bæde huala og vidar. og flutningar. og .ij. hluti áttungs. og skipan ath slíku sem þeir eiga j hual. J ormarstone og á hole fylger lande allnarkefle. slíkt að aullu vm hols reka til deildarár. og fiordungur hualgagna. j odru lagi half flutning vm raufarhofn til gegnislækíar. j hauskolldnese. halfur reki og flutningar og land fyrir ofan med öllum gognum. J aurfýris ey er fimdeila. á hual. ef rekur. eiga munkar .iij. hlute. giallda af fio(r)dunginn. ef fluttur er. einer hlashual og skipan. og allaá vidreka og grasnaut(n) og vardveita skotmanzhlut. vm hardbak oll þriggia alna tre og smærri. rættur allar og seliutre. tuo hluti hinna stærri²⁾ vida. og lande fyllgia alnarkefli. á hestanese halfaá hualreka og flutning og skipun epter þui sem þeir eiga j og giallda af .vj. vætter ef .xx. eru eda meira. enn .iij. ef minna er. ecki ef miuna er enn tiu vætter. J skinnalone allaá hualreka og reida af af fyrsta hual. ef tuitugur er eda meire. xuij. vætter. halfa flutning. og afreidzla til klifshaga slík sem á hestanese. a rífi allaá reka. og so flutningar. og afreidzla slík sem á hestanesi. vm hualtiarner allaá vidreka og so hualreka. J blikalone austan fra griotvórdu. og vestur til forna os hualreka. enn allaá vidreka. flutninga alla til nýia oss. enn halfa flutning milli osanna. og einer skipan. J skambedinshofda nesi skal reida .xij. vætter af landzmanna hlut. skipa sidan j. iij. hluti. skal einn hlutur fara á skinnastadi. sidan eiga þuerar munkar settung. A griotnesi. fra hualgia j raudagnuppi halfan hualreka

og so flutninga til griotgardz. enn ef hualur kemur milli hualgið og hofdaskóla. þá skal giallda af .vj. vætter. A griotnesi á stadurinn nu halfan vidreka oskerðan. nema alnar kelle og smærre. Jnn fra gið j leirhafnargnupe til klappaross attungi minna enn halfan hualreca. Enn á milli migendisdals og melaenda fimtungur vr halfum landzhluta. J odru lage halfan vidreca fra ðse og vt til griotår.

1) Þesse rekamork ero nordur á slettu. munkapuerår klausturs. sueinungs vikur rece er austan fra fylidalsá til sulnahafnar. þadan vrmaslons²⁾ reki til holsår. þá holsreki til deilldarår. þadan vestur raufarhafnar reki til gegnislækjar. enn sumer kalla torflæk. vestur þadan er hoskolldznes reki til þess lækiar. er fellur vr eggvers vatne. vt vm. fra steine j hardbacks mól vestur til steins j hestanesmól heitir hardbaksreki. þadan hestanes reke til skinnalonsos. þadan skinnalons reke. vestur j midia kanavik. enn þadan er rifsreke vestur til grósteins er stendur fyrir ofan maulina inn fra hualtiornum. Þadan vestur er hualtiarna reke til vórdu á haganese. vestur þadan er blikalonsreke til fornazta oss. Reki á skamhedins nesi er milli straumlons oss vestur (til) skeliahamars osa.

Kefli og saltbrennu vm alla manarreka. og á máná á tiornesi á munkapuerår klaustur halfan reka huala og vidar og flutningar og fiordung vr helmings vidreca. og flu(t)ningar allt til karlgötu. Ad sandholum halfan reka. og flutningar. og vardveita skotmanzhlut. ath helminge. fiordung j vxastada reka á sande. er þat. cc. fadma. og xl. og .iiij. fadmar. gardzmannar reka halfan huala og vidar. og flutningar. J liosvetninga reka eiga halsmenn settung. Sidan á klaustrid halfan reka vidar og flutningar. vm alla náttfaravik fra suindá til ofeigshellis þridiung hualreka og storvida. þeirra trið er meira eru en. x. alna. fra ofeigshelle til suinalækjar vid miosýnde þria áttunga bæde hualreka og vidreka. og flutningar. slikt hid sama j hualreka og fluttningum fra austanverdum eyjarhofda allt til nausta oss

1) Sbr. Dipl. Isl. II, Nr. 35. (þar er fylgt afskrípt sira Snorra á Helgafelli i AM. 269. 4to.). 2) Svo.

fyrir austan geirleifshofda. Enn vestur frá naustaose til hrossasteins á þuerðarstadir fimtung oskerða. og .iij. hluti vr þrimur fimtungum og slikt j flutningum og vidreka. frá hross(a)steine til gardzenda fyrir vestan vik þrið hluti j aullum reka huala og vidar og flutningum. enn fra gardzenda vestur vm sýrnes til lækiarvikur slikt ath aullu sem austur fra hrossasteine. vm lækiarvik til biarnarðá halfan fimta áttung hualreka vidreka og flutninga. Fra biarnarðá vestur vm senningarvik¹⁾. j hafragið þrið áttunga hualreka og flutningar enn halfann vidreka. J millum biarnarðar og senningavikur¹⁾. á klaustrid halfan áttung j audru lagi. þat keypte hallur gunnarson ad dada arnasyni. Eyjarreka halfan j hualvatzfirde huala vida og flutningar. þridiung j þonglabacka bædi huala vidar og flutningar. J hualdolum¹⁾ þat er j blæiureca áttung j hualreka og einn fiordung j vidreka. J þorgeirsfirdi á þuerðarstadir þridiung j hualreka og flutningum. og vidarreka austan fra eyrar reka inn til aross. vm alla náttfaravik sem fyr seiger. og skal af naustat(t)²⁾ hinni eystri rettsines kidiastapi ýfer titlingasker. þat heiter eyrarreki til þess er keranes framanvert liggur vid gniparhussum. J þessum rek(a) eigu halsmenn settung. enn sidan hafa haft liosuetningar helmingum vid gunnstein og þorliot. þá er setbergsklettur kemur fram sem fyrst má síð hann vndan skridnafelle. þat heiter manareki. þennan reka halfan hafði joreidur heimað. enn halfan toku þær þoreý j erfd epter fodur sinn. og fylgde þetta ecki liosavatni.

III.

J sama tíma eignar og peningar þingeyraklausturs. Jn primis inventarium kirkjunnar og klaustursins. Mæssuklæði .v. god og allfær. og .iij. lettare. hoklar átta betri goder og .vij. lettare. háalltarisbrun med .xix. silfurskioldum forgýlltum og onnur med nokkurum koparskioldum brakudum. vigsludukur einn. háalltaris klæði huersdaglegt og brun huersdagleg. og .ij. saurdukar. alltarissteinar .iij. brik med alabastrum ýfer háalltare. og tabulum fyrir framan alltarit. tuenner alltarisbuningar á .iij. vtalltórur. adrer

1) Svo. 2) þ. e. Nausttátt (Nausttött).

betri enn adrer lettare. viij. corporalia og .iij. corporalshus. dukur á abotaforma. og annar á framistoduforma. ij. dukar glitader yfer likneskium. silkiskaut gamallt yfer mariu likneski. eru þar á .iij. skillder med silfur gýllter. á einne brun fyrir benedictus alltare .ix. silfurskillder. blásmellter og gýllter .v. sloppar. ix. cantarakapur. dalmadickur þrennar med subtilum. og ein stok. Einn patinudukur. sacrarium handklæði .iij. stolpi vnder pasla¹⁾ kerti og paskablad. pax-blod .iij. einn vazketill. merki. burdarstikor .ij. jarnkall. jtem kalekar .iij. forgýllter med patinum vtan ein er ogýllt .ij. kalekar med pátinum ogýllter. skrin bvit med silfur gamallt. propiciatorium med silfur. ij. textar buner med silfur. og .ij. koddar. einn texti med kopar. .ij. baglar. ein abotahufa. x. koparstikur. eru sumar brotnar. .ij. koparkrossar yfer háalltare. eitt pinslarmark med understodum. og .iij. aunnur. trinitatis mynd. þesus likneski. mariu likneski .iij. eru .ij. med alabastrum. jon(s) likneski baptista. peturs likneski .ij. pals likneski. jons postula likneske. andreas likneski. jacobus likneski. Olafs likneski. annad med alabastrum. jons holabiskups likneski. benedicti likneski. marie magdalene likneski. katerine likneski. clare likneski. site likneski. brik á krossalltare. og á olafsalltare aunnur. jtem kluckur. viij. vænar. og þriar sínóbiollur. jtem bækur þrennar .xij. manada tider syngiande ad aullu. þar til ein bok syngiande per annum med salltara og ýmnario. lesbækur einar vm áred²⁾ med homelium .ij. ýmnarij. capitutarius. processionale. davids psalltarar .vj. commonsbækur .ij. canticij kuer .ij. martirijlogium. tíjdskipunarbok. næglubok .ij. kirialar. messodagakuer. ártíjdaskróð. .ij. grallarar med sequencium. er med einum kiriall. enn brestur allar feriumessur. ok enn einn grallare syngiande vm áríth. ein sequenciubok. mессobækur³⁾ syngiandi vm áríth med collectum gudzspiollum og pistlum. og ein ad auk sem helldur allar dominicur og duplicið. einn lesgrallare vm arid med collectum og canonem. J háalltare margar látinubækr godar og illar.

1) Svo. 2) áredeth, skb. 3) Hér er autt bil fyrir þremr eða fjórum stöfum í skinnbókinni.

þessar norænu bækur. dialogus. vitas patrum. barlanus saga. mariu saga með jarteignum. jóns saga baptiste. jóns postula saga. jóns saga hólábiskups. góða guðmundar saga. þorlaks saga. gregorius saga. höftíjda sermonar og sunnudaga vm föstu þar til hinar og aðrar skrædur rotnar og gamlar. kistur .vj. kógur. metaskaler með metum. baksturjarn .ij. munnlaugar. vazkallar .ij. forme. frammistodustoll með sessu. og .ij. smástolar. hialmur með jarn og stor jarnstíka.

Þetta jargagoz. halfañ kaupahlutan j spakonufelli. tíorn. oos. krokur. hroastader. huam(m)ur. skeggiastader. hólur. vakurst(ader). ýtri ey. nialstader. nedsti bær. kirkiubær. halfur solvaba(c)ki. saudanes. hæl. tungunes. guðlaugstader. reyker. hialtabacki. hollt. skinnastader. ackur. kringla. stærri gilið. minni gilið. breckur. skidast(ader). oxl¹). biarnast(ader). hialland. kornsó. gilsta(der). flaga. helgavatn. hniukur. breidabolst(ader). midhus. holar. sueinst(ader). holabak. steinnes. geirastader. leýsingiast(ader). hagi. midhop. refsteinst(ader). titlingast(ader) dalur. boduarshollar. reyker j hrutafirde.saudadalsó. bergst(ader). nýst(ader). saurbær. vik half. valldalækur. oosar.æisida. asbiarnarnes. kалldadarnes með ollum gognum og giædum.

Item þessar obygdar jarder. halfur kalldrani. hualgardur. rif. minni krokur. fagrabrecka. gullkellda. kalfshamar. suidingur. kvrbur. kелlduland. skellu biarnast(ader). grunnur. minni hnukar. þufa. hunstader. beinakellda. geitabu. skridubrecka. hooll. hals²). hafholt. uppsaler. rónholar. ásmundar-nupur. grof. trumholer³). enni. jorfi. hris. og onnur hris. þraum. dráugi. vik. og kirkiuból á strondum með ollum gognum.

Þessar jarder og reca a klaustrid a strondum fyrir vestan flóa. að eyjum halfan vidreca. og allañ halfañ á-godá. kiortre onnur huer missere. og fiordung j hual. j trekýllisey og halfan hual. fra áróssi fyrir árnesi og til spords milli mela. klaustrid á .ij. hluti j hual fyrir seli-nesi. fra læk þeim er inn er langt fra hellanesi og til merkihamars j ofeigsfirdi á klaustrid halfan vidreca og þria

1) oxls, skb. 2) Yfir þetta orð er dregið stryk. 3) Svo.

hluti j halfum hual. Enn fra merkihamre til hualðr fiordung j hualreca. fra hualð og til dogurdardalsðr ð þingeyraklaustur allan reca huala og vida. vndan hruteyiarkleif og til eyuindarfiardar ðr ð klaustrid allan vidreca og .iij. hluti j halfum hualreca vid stafholtt. fra eyuindarfiardarð og til þrælskleifar alla halfa reca vida og huala fra vëbiarnarnaustum til skers ð sandi j drangavik ð st(adurinn) allan reca huala og vida og so jordina drangavik fra ðrðsi j drangavik til skumshellis allan vidreca enn halfan hualreca. til drangatanga alla halfa reca. j veidileysu. og allt þat goz sem þar kann ð ad koma ad helmingi. J sigluvik fyrir nordan geirholm a klaustrid allan reca. og so jordena kirkiuból. ð backa j hrutafirdi halfan vid landmenn. ð karast(odum) þridiung vid landmenn. j skarde helming j hual vid landmenn. ad saudadalsð helming j hual vid landmenn. ð bergst(odum) helming j hual og .vi. vætter j audrum hluta. ath stöpum tuennum fiordung j hual. ð illugastodum ix. vætter j hual tuitugum og leingra. A midri sidu og til gnýrstada þridiung j hual. j ðrvik helming j hual. ad tiorn siettungur. A flatnefst(odum) helmingur. A saurbæ helmingur. j vik áttungur j hual. ath valldalæk áttungur. ð osum .iij. hluter j hual. og .vj. vætter og fyrir þessum londum ollum eiga þeir þetta j huolum vid landmenn. sem nu er talid. og vardveizlu skotmanz hluta nema hann komi ecki sialfur.

Item kristlie sem standa j huamni j vazdal hefur gefit kall hinn audge og er þat .lx. hundrada. flaga fyrir .xxx. c. harbeitarholmur fyrir .x. c. .xv. c. j brecku. og .v. .c. vestur ð vaznesi j rekum. hualreci huort sem er fluttur eda recur. ð bergst(odum) sèttungur vr fiordungi. ð illugastodum þridiungur vr ollum. j vik settungur vr þridiungi. þingeyraklaustur ð allan eilðr reka og þingeyrasand allan til osmela. nema so micid sem til heyrer vndanfellz kirkiu. enn fra osmelum er kerllingarreki til hopsðs. gaf þennan reka klaustrinu þorgerdur husfreyia ð gunnsteinst(odum) og goda silfurrðs. En fra hofsðsi og til sigridastada oss ð st(adurinn) allan hualreca .ij. hluti j vidreca. sem til heyrer melalande. Suo micid j spðkonvarfi sem finz

J mældögum klaustursins. og þeirra kirkna er þar eiga J motz vid.

Jtem kuikfe heima á stadnum. jn primis. kyr .xxx. og ein. vxar gamler .vij. tuævetrer. vij. tarfar tuævetrer .iiij. kuigur tuævetrar .iiij. veturgomul naut .v. Asaudur .c. xxx. og .v. gelldingur .c. og .viij. med .vij. hrutum. veturgamallt fe. x. tiger. hestar .viij. hross .ij. fololld.

J huamme. kyr .xij. og tuævetrar kuigur. ij. vxar gamler .iiij. tarfur tuævetur. annar veturgamall. kalfar. vj. Asaudur. lxxx. og .iiij. ær. gellder sauder. xx. og .iiij. med hrutum. veturgamler sauder fimtiger og einn .iiij. hross. eitt folalld.

Swmma kwgilldanna vtan gardz. og med ollum stadar-ens jordum. ij. c. ix. tiger og tuo. Jnnan gðtta .v. býrdur. vernizud fot .vj. raud faut. xj. tinfot .v. trefot .xx. og .vj. borddiskar .xx. og .xv. katlar .v. vonder. og einn þriggia tunna ketill. dukur glitadur. annar med striga. bordhandklæde. ij. vldukar .iiij. piparkuern. ein hud og .iiij. vader. klippingar .v. á .vj. hesta reip. klyfbere. torfskerar .ij. klárar .viij. hrifur .v. liðar .iiij. orb .iiij. einn hardsteinn. ein ox og brythogg. eitt stökkaker. og storkerolld .iiij. og eitt jardkeralld .ij. hitukerolld .ij. tunna keralld. einn sár. trog .xl. smákerolld. xvj. fótur .vij. einn dryckiaraskur .x. skáler. ij. vigsluaskar. pottar .v. iiij. strockar. kista og stockur vont. ein grind. koparkanna .ij. tinkonnur storar. og .iiij. alkonnur gamlar loklausar. staup .x. treskáler .iiij. dýnur .ix. hægindi .ix. vllaklædi .ij. salunsaklædi eitt. reckiuvoder .iiij. badfong þrenn. munnlaug og handklæde. stofutiolld .ij. gomul og pallklædi og tveggia tiallda slitur. sessur. iiij. smidia alfar. áttæringur og .ii. sexæringar. Smior. vij. vætter og .xij. fiskar.

IV.

Klaustur hins heilaga augustini á modruvollun j horg-árdal. A allt heimaland nema daudatiorn. Þetta innan kirkiu. krossar .ij. ýfer hðalltare. mariu likneski stort. augustinus. bartholomeus. nicholaus. likneski. skrin og propiciatorium

med silfur. einn kross med silfurfesti. mariu likneski. jhesus likneski. onnu likneski. stor kross med understodum yfer krossalltare. johannis baptista. peturs. magnús. og .ij. olafs likneski. textar. .ij. þriar smábiollur. feriu. kluckur .ij. inni. kluckur .vj. vti. alltarissteinar .iiij. kalekar .vj. og eru .ij. gýllter af þeim .vj. corporalar. messoklædi .x. ad aullu. vij. sloppar. hokklar .ij. staker. kapur .xij. dalmadikur þrennar. hðalltaris buningur tuennur. brikarklædi .iiij. med glit. glitud handklædi .iiij. og dukur glitadur. sacrarium handklædi. textakoddar .ij. med mariu alltare tuennur buningur. silfurskillder á annarri bruninne .ij. alltare med tnennum buningi tær bruner med lútuns skiolldum .ij. dukar med rondum hringofner. silki yfer mariu likneski .iiij. handklæde yfer likneski. merki .iiij. pascakertisstong med .ij. blodum. formadukar .ij. coparstikur .x. jarnstikur .ix. glodarker .ij. sacrarium munnlaug. baksturjarn tuenn. vazketill vondur. fontur med sinum buningi. jarnkall. likakrakur. langsessá. tinflaska. vazhorn .ij. kistur .viiij. og .iiij. stockar. biarnfelldur. vazkall og stor krismaker. salthompull. Þetta j bokum. sermones augustini per annum og¹⁾ .ij. latinubækur .xiiij. eru .iiij. af þeim vonder.¹⁾ grallarar .iiij. de sanctis bækur ad ottusongum vm sumarid fra jonsmessu baptiste og til jolafostu. sequenciubækur .iiij. canabækur .iiij. med nockurum messum. historiubok tekur til ad .ix. vikna fostu og fram yfer de trinitate de tempore et de sanctis. historiubok de tempore de sanctis fra adventu til pasca. paskabok de tempore. og .iiij. common. historiubok de tempore fra pascum til adventu. capitularius. ymnarius. collectarius. de tempore lesbok fra adventu til pasca. de sanctis lesbok. tekur til olafsmesso. de tempore bok ad pistlum og gudzspiollum og collectum fra adventu til paska. de tempore bok med historium og messum er tekur til joladaginn og fram til .ix. vikna fôstu. capitularius og ymnarius á einn(i) bok. sequenciubok. de sanctis bok med pistlum og gudzspiollum og collectum fra siluestri og til michaelsmessu. messobok irzk²⁾ fra adventu til paska alfær. pistlabok og gudzspialla de tempore de

1) Svo. 2) irkz, skb.

sanctis fra paskum til adventu. onnur á veturenn med sama hætti. paska brefer allfært syngiand(e) med messum. brefer fra jonsmesso baptiste og til mariu messo fyrri. med messum. missale fra niu vikna fustu og til paska. historiubok de tempore de sanctis fra adventu til pasca. brefer fra mariumesso sidari til jolafostu med messum. historiubok vm sumarid de sanctis. aspiciensbok. lesbok er tekr til ad vincula petri til adventu .ij. ordubækur. Ein handbok. lesbok tekur til (fra) adventu til kyndilmesso med de sanctis sermones. processionalar þrir. kiriall gamall. messodagakuer. stor historiubok per annum. aspiciensbok. tuær messobækur per annum. onnur hollendzk enn onnur einglendz(k). bok syngiandi fra paskum til adventu de tempore. de sanctis lesbok tekur til andresmesso fram ýfer olafsmesso fyrri. nýia halldz kuer .ij. bartholomeus kuer. prima lestrabok. einn stackur godur skinnadur. eitt rykiulin. x. merkur vax. v. æfla slitur og pallklæde sterekt. annath slitid. tialld litid j dorme .vj. panzara flikur .vj. hattar .iiij. heingi. ij. lausakragar. mustardzknern. piparkuern. og maltkuern. jnnlæst kista .xiiij. dýnur. og suo hægindi. iiij. vlláklædi og .iiij. lendz¹⁾. reckiuvoder. xiiij. og eru flestar vóndar .vj. kistur. iiij. erckur .xiiij. konnu(r) med illum og godum .xiiij. hornstaup med ij. tinstaupum .x. tinfót .ij. blýfót .ix. drýckiuhorn .xij. fott steind .vj. og .xx. aunnur faut .v. og .xx. skerdiskar og .x. nýier .iiij. vazkallar .ij. handfótt .iiij. smámunnlaugar. og .ij. storar .iiij. matarlök. og enn .xx. trefót .lx. trog med illum og godum .xiiij. storkerolld med hitukerolldum .xiiij og .xx. smákerolld .xxx. skóler med kerum. drýckiaraskar. iiij. vigsluaskar .iiij. flotar .iiij. fotur .xx. strockar .iiij. xx. spæner .v. smápottar og einn stor .ix. katla med illum og godum. einn lindukur og .ij. ulldukar. iiij. handklædi.

Þetta j Æignum. flaga. þufnaveller. skollatunga. barká. stadartunga. auxnhóll. skogar. vagler. diupárbacke. tregripstodum. hladner. brennehooll, hraukbær, gardzhorn, gáiser. dynhage. biarger. hallgrimstader. þrastarhooll. hof. aslak-

stader. tuær reistaróor. balldursheim. skriduland. bragholt. backi. arnarnes. kiarne¹⁾. tuenner hómundarstader. kleif. half grund. hris. hofsó. hialltastader. hnukur. þueró, skeid. sandó. gardzhorn. bauggustader. tuo hlute j grimsey. fiordung vr flatey. skuggabiorg. halfa bretteingstade og gunnarsstade.

Item rekar klaustursins. J suarfadardal halfan hualreca og vidreka fra ædaskerium og (til) kalfsórós. þria hluti j hualreca²⁾ og so micid j vidreca á boggustadasande frá vxórósi hinum forna og til [brimnesóor ós³⁾] þar hun hefur ath fornu runnid. álandi²⁾ rek²⁾ j þistilsfirdi millum hólknóor og sandóor fiordung. og áttung j hualsreca²⁾. slikt hid sama j flutningum. og allan vidreca. nema þat eitt vndan tekid. er leigu(lida) ber til rætur og seliur. gunnarstadareke til sagdra takmarka fra forna laxóoróssi til asdisarmels allan vidreka og allar veidar j hafralonsó með gognum og giædum og flutningum og hafrecstrum fra þui er saman ber stein enn stora fyrir ofan vadla og ásdisarmel og rett syne fram j flædi. snartarstadareka fra migendisalsó og til klappóor hamars. skal skipta recahual j .v. stade halfum landzbluta. og á klaustrid .ij. hluti. og vm fram halfan annan. enn fiordung j audrum. wt fra melaendum til migendisalsóor hinn x.ða hlut j hual helming j recum vid kampshól fra arnarnesreca austan og vestur til kiarnanaustz bæde huals og vidar. þennan reca á holastadur og modruvallastadur nordazt fyrir saudanese fra steine enum nýkla a lambanese og til selaóss halfur ef recur og þriggia vætta afreidsla ef á er hundrad vætta. enn þui minna er hualur (er) minne. a skamhedensnesi millum griotgardz og straumlonssoss. skal skipta j helminga ef recur. og taka greniastadur²⁾ og muli annan helming. enn þat er epter er skal skipta j helminga og taka þá skinnastader annan helming. þá skal enn skipta j helminga. og taka brædur á móðruvillum annan. enn mukar og feribacke annan. halft hnorer. greniastadur²⁾ og mule skulu af reida modruvillum. xij. vætter enn skinnastad ecki.

1) kniarne, skb. 2) Svo. 3) [undir r ós eru settir punktar; og mun þvi eiga að lesa: Brimnesár.

muka¹⁾ .iij. vætter halves¹⁾ flutning¹⁾ med þessum reca og skipan. gunnarsstada reka millum holknár og haralonsár skal skipta hual j .v. stade. og .ij. af þeim skal skipta j þrið stade og á mulastadur .ij. enn brædur einn. og so j flutningum. fra holkná og til háralonsár skal skipta j fim stade. og fimti af þeim skal skiptazt j fim stade og eiga brædur einn.

Öðruvallaklaustur á afrett á horgárdal fram fra griotá og til vikingsár med halfum griotárdál fyrir sunnan fram. og fra griotá til diupagils og fram til luser á horgárdalsheide Ítem á modruvallaklaustur skogarparr er heiter mariuhris og stendur j asjórdi j horgárdal millum audbreckuskogs og vindheimaskogs. ædur vt vid audbreckuskog jardkross lagdur af steinum. og suo langt sudur sem er rettsýne ofan á ásgerde. og suo vt af gerdenu ed nedra til moz vid audbreckuskog enn upp so langt sem skogur vex. skógarparr á vaglajordu. Sudur fra fornhagaskogi. og til kidilækjar. fra dýnhagaskogi og suo ofan þadan.

V. Anno domini. m. d. xx. v.

Reikningtur) kirkiunnar og klaustursins j æyninese.

Jn primis. jnnan kirkiu .ij. krossar med unde[rstodum]. mariu likneski j hurdum. þorlakss likneske. katerinar likneski med alabastrum. johannes. thomas postuli. og olafs likneske med alabastrum. alltari .v. med þrennum buninge. alltaressteinar .iij. skrin buith med kopar. med textaspialld med silfur. mariuskript j hurdum og beitslegid med silfur. einn koparhialmur. .iij. koparstikur. eitt merke .ij. glodarker. .ij. brikur og .ij. brikarklæde. Messuklæde .vij. alfær. nema brestur til einn serk. kalekar .v. med patinum. propiciatorium med silfur .viij. kluckur. og .ij. smákluc(u)r. .vij. kistur j kirkiunne og .ij. j kapítulanum. ein jarnstika. .iiii. formar.

Ítem j bokum. .iij. grallarar og .v. sequenciubækur. tuennar tolmanudu¹⁾ bækur er hallda ottusongua sýngiande. de sanctis de tempore. lesbækur de tempore og de sanctis per anni circulum. .ij. messubækur de tempore de sanctis. ij canabækur. salltarar .vij. capitularij .iij. processionall einn.

1) Svo.

mariu saga. biblia. barlanus saga. vitas patrum. martinus saga. niculaus saga og gudmundar saga. þorlaks saga og jons saga. antoneus saga. ij. bækur med jarteignum af mariu og kallamagnus saga.

Þetta j fasta gozi. reykiavalle. daufð. backe. reykiar-hool. jpesholl. fiall. skardzð. skordugil. kiartanstader. pafastader. tuennar grafer. holtzmul. þraum. land. dukur. geir-mundarstader. melur. steinstader. kelddudalur. hroalzdalur. ketu. hamar. kðrastader. feruhamar. tungð. vedramot. heidi. jnsta land. holakot. skidastader. skefelstodum. half selð. brokarlækur halfur. þridiung j mallande. þridiung j hraune. efra nes. fiall ð skagastrond. hof. half eingihlid. leifstader. krossar ð ðrskogsstrond. skard j fnioskadal.

Jtem eyðijarder. hrygger med ollum vididal. rugludal. hól. dæli. nupur. bruarland og huamskot.

Reka allan med kothuame og vt til raudalækjar. med selð halfa alla reka motz vid holzmienn. med brokarlæk halfer rekar ðr midri torfgrof. og bðs þann med sem inn er fra fagrabasi. til motz vid selnes ath helminge vid vidimyrar-kirkiu. vr midium hualbasi og vt til huallækjar. medur mal-ande. fiordungur vm heimavik. vestan fra skarde og austur. ð tanga vm alla austurfioru og inn til motz vid ketumenn ðt(t)ungur vt fra skarde og vt til lðtra. halfan vidreka vm aull hðp. Enn fiordungur j hualreka bæde vm hoop og keflavik. halfan vidreca j oosvik hinne vestri. fiordung j vidreca vestur fra fornu vðr og til þriggja steina. allan vidreka ð langafioru.

Þessar jtðlur ð klaustrid. lambs elde vm halfan skaga-fiord. holm og hegranes. fra hraune ð (skaga). og til hofs j dólum. Jtem kugillde med jordum .c. og lxx. heima j fridum pen-ingum. kyr .xl. og v. gelld naut .xxx. og .v. tuætur naut gelld. xij. og .x. veturgomul med kuigum. xij. kalfar. asaud-ur. halft annad hundrad. gelldingur gamall .c. og .lxxx. vetur-gamalt fe .xx. og .c. hestar .xvj. hros(s) .xiiij. .iiij. hros(s) tuæuetur. einn hestur veturgamall.

Þetta j kosti. smior nær halft annad hundrad vætter.
skreid áttatige vætter. skýr. l. tunnur.

VI.

Kinkia á greniastodum er helgud gudi og jungfru mariu.
sancte martino og nichola(o). hun á innan kirkiu pislarmark med vnderstodum. og .iiij. pislarmork aunnur. jhesus likneski .ij. brikur .ij. gýlltar. paxspiollid .ij. mariu likneski med alabastrum. og annad Mariu likneski forgyllt. martinus. nicholaus. johannis baptista likneski¹⁾. jacobbus likneski gýllt. lika kros(s) med silfur gamall .ij. koparstikur. ij. jarnstikur. ij. formar. dugar .ij. ýfer likneskium. merki .ij. klukkur .ij. litlar og .iiij. stærri og ein klukka stor broten. kalekur gýlltur og .ij. kalekar goder. og einn kalekur litill. og kalekur brakadur med eirpatinu. propiciatorium med silfur gýllt. corporalshus .v. corporalar .vij. messoklædi .v. alfæa. og .iiij. serker slitner ad auki. sloppar .iiij. forner. kápur. iiij. gaml-ar .iiij. dólmadickur. ij. bruner med hólalltari. ij. brikar-klædi .ij. vænger .vj. altarissteinar. eitt skrin litid. half fimta mork vax. ordubok god er helldur j kringum året. textabok. prima lestra bok. grallarar .ij. sequenciubok. einn kirkíall .ij. processionalar. einn collectarius. og einn capitularius. ein commons messobok. ein kanabok. gudzspialla-bok med pistlum vm året. aspiciensbækur .iiij. sumar bæk-ur. ij. de tempore de sanctis. lesbok á hátíðer vm året. dominicu lesbok á sumar. og de sanctis lesbok á sumar og onnur á vetur. lesbok vm jol og fram ýfer páska tíjma og ein lesbok er kallazt requisitare vm árid. jrskur grallari vm jol og fram j efstu viku. dominicubok fra jolum og fram ýfer páska .iiij. psalltarar. common sýngiandi. og annad commons brefer sýngiand(i). commons messobok irsk. lóatinubok dextera pars. martinus saga j norœnu. passionale²⁾ apostolorum j latinu.

Kjrkian á allt heimaland med aullum vmmerkium. brunaland. asgeirsstade. birnustade. hrisaland. klambrarland. silalæk. eyjarland. geitafell. breidavik med ollum gognum.

1) þetta orð er tviritað í skb. 2) passionali, skb.

langavatn. hooll. holmavad. liotstade. brecka. hraun. midhuamur. ýzte huamur. og rauf. og .ij. hluter j sigurdarstodum. á.vegg og vndervegg j kellduhuerfi. er sira jon biarnason lukti kirkiu fyrir nefndri fyrir porcionem og mortalia. voteý. knappeý. arngerðareý. odeiluhoolmur. torfkroks-hoolmar. graslafa¹⁾. grakuollur¹⁾. breidavollur. sooleýarteigur. ketilsteigur. finzteigur. þorunnareý. hoolmur enn micli. husa-backi. eingimýr. eskiueý. selfor til kringluvaz. selfor j skardi uppi .v. hrossum hagi á efri mela. enn fiorum á nedri mela. afrett j nóttfaravik halfu fiorda hundradi sauda. helmingur j þingeý vid einarstade²⁾. einarstadi²⁾. backa land.

Jtem þekar sagðrar kirkiu. fiordung vr hualreca fyrir alla nóttfaravik. og öll flutning fyrir ýstabool. enn fyrir midbool half. og so vidu og fiskver ad helmingi þar og so fyrir skóla reke á sande. .xij. c. fadma med ollum fridendum. halfur tungureki med ollum fridendum. þridiung vr hualreca á nesi. fiordungur vr langareca. áttungur vr hualreca á kallbak med flutningum. laxveidur j ösi. ij hluter vndz .vi. hluter eru. þadan fra öll. halft eggver j ösi. selueidur aull j floti. reki med ollum gognum á sande er guðmundur gaf. vidreki a sandi er fylgt hefur garðz lande. fiordungur j hualreca. enn flutning halfu minne j litlu fioru og vt til suinár. rekar þesser hafa fylgt klipshaga. enn nu eiga stadernar bader. greniastader ij hluti þeirra allra. enn mulastadur þridiung .vi. vætter (af) kleifarreka ef á eru³⁾ vætter. .iiij. ef minna er. ecki ef minna er enn. x. vætter. af hluta þeim er átt hafde einar prestur hauskoldzson. gyriarhorn skal liggia vid gnupenn. þat er þekamark. sið afreidzla er þar huort sem fluttur er eda rekur. vi vætter ef á eru .xx. vætter. enn .iiij. vætter ef minna er. enn ecki ef minna er enn. x. vætter. huort sem þekur eda fluttur er. j leirhofn attungi minna enn halfur hualur ef rekur. ecki ef fluttur er. j griotnesreka halfur hualur huort sem rekur eda fluttur er. afreidzla .xij. vætta vt fra hofdaskóla af oskiptum ef rekur. ella ecki. sið reki geingur vt j gicð j þaudagnup. j vellankotlu vestri halfur hualur

1) Svo. 2) Þetta orð er svo tvíritað í skinn bokinni. 3) hér sýnist eitthvað vanta, líklega: „xx“.

ef fluttur er. enn ef recur fiordunginn og .vj. vætter. enn j eýstri vellankotlu halfur hualur huort sem recur eda er fluttur. af osk(iptum) reida. xij. vætter. á hestanesi. vj. vætt-
er ef ádur hefur mulastadur helming sinn. og sie þá epter. xx. vætter eda meira. enn .iij. vætter ef minna er. ecki ef minna er enn x. vætter. j straumlone reka og fluttning med ollum gognum og suo fyrir sigurdarstodum. þui staderner eigu löndin bæde. og so þorbiarnarstade. Þessi æki er austur fra straumlons osi og til hins forna oss. hier fylger og egguer halffimtung medal ösa. á rifsreka. vj vætter. ef á eru .xx. vætter. .iij. ef minna er suo j skinnalone. suo ath tiornum huort sem ækur. eda er. fluttur. á hardback. xx. vætter. ef fluttur er. og sie á .c vætta hinum fyrsta enn. vi. vætter þadan fra .iij. vætter ef recur. skotmanzhlutur er ath helmingi medur þeim reka. á asmundarstodum fiordungur huals ef rekur. j au(r)-fýriseý fimtungur huort sem recur eda er fluttur. og af oskiptum þeim fiordungi. settung. enn gialda af sextanda hlut ef recur af oskiptum hual. j kauparhofn helmingur ef rekur. og gialda af áttung af aullum saman og .iiij. vætter og. xx á hundnesi tolfli hlutur ef rekur. j kros(s)avijk sex vætt-
er ef á eru .xx. vætter. .iij. ef minna er. ecki ef minna er enn x. vætter. huort sem recur eda er fluttur. j kollavijk slikt hith sama. slikt og j flautafellzreka. slikt j heriolfsvijk ef rekur af þeim hlut er einar prestur átti.

Jnnan götta. storkerolld .iiij. j jordu. eitt uppi. vpp-
gerdarkerolld .ix. aull vond. xuij. trog. .iiij. fotur vondar. einn strockur. ketill. tekur halfa adra tunnu. og annar vm .vj. skiolur. og .ij. katlar smáer. pottur heill. annar brot-
enn. eitt mortel. piparkuern. ein skál med eirbeit gýlltri .xix trefot. eitt tinfat. annad brotid. skerbord átta .ij. kistur. einn stockur. einn ulldukur slöttinn. annar med lin .ij. sængur alfærar. .iij. dýnur og .iiij. hæginde ath auk. og .ij. aklædi ath auki. einn huorbusteinn .iiij. bord. munnlaug .iiij. vaz-
kallar .vi. konnur med illum og godum. vj. altunnur heilar. .ij. botnlansar .iiij. halftunnur .iiij. lásar .v. kufar .vij. klýfberar. aller vonder. þálbrot .ij. skerar. og er annar vondur. einn hardsteinn. ein ox heil. pundari. jarnsleggia.

upp á .ij. hesta reip. ein kýrhud. half kapalhú. á .ij. hesta hrip. á. ij. hesta krokar .iiij. klárur .iiij. hrifur. eitt net vont og litid. stiki med. ix. stikum. .iiij. liðer. eitt skip. ein not. half fimta mork vax .ij. e. tolgar.

VII.

Kirkian á breiðabólstað 1 vesturhópe er helgud med gude og¹⁾ hinum heilaga olafi kongi. Jn primis innan kirkiu. historiubok frá jonsmesso og til þorlaksmesso vm veturenn og lesbok tekur suo micith. de sanctis bækur. grallare med sequencium. aspiciensbok til pasca. gudspiallabok frá athventu og til pasca. processionale. lesbok frá adventu til pasca de tempore. gudspial(l)abok vm sumarit. og nockud af vetrarhluta. orða per anni. circulum. gudspiallabok frá paskum de tempore vm sumarit. ij. messobæk(ur). lesbok ath jolum fram yfer annuñciacionem marie. grallaraskrú. psalltare. historiubok frá aduentu til pascha. hoklar .iiij. einn enn fimti slitinn. messoserkur. stola. handlin. messoklædi ad aullu. þrir krossar. mariuskript. olafs likneski. katarinar likneski. ij. smálikneski. skrin. brik og tabulum. paxblad. merki .iiij. koparstikur. glóðarker. elldbere. liett alltarisklæde. brun og dukur .ij. kalekar med patinum. eitt corporale. fonzymbuningur létur. einn glergluggur lestur. .iiij. kluckur og .ij. biollur. olafs saga. ij. formar. einn stoll. ein kista olæst. þar skal vera .ij. prestar. diakn og subdiakn. þar skal sýngia daglega messo og ottusong. syngi sláumesso .iiij. daga 1 viku ef rumheilagt er .ij. messor daglega vm langaföstu.

Hier til liggia .ij. bænhús og halfkirkia. og kirkia su er sungid er til huern dæg helgan. tiund. heytóllur og lýsi-tóllur af .xiiij. bæium. Kirkian á allt heimaland. foss. grund. sida. hurdarbak. almenning. þorgrimsstade. alla sigridarstade. er sira einar hafslidason gaf. þá er herra jon biskup vigde kirkiuna olafsmesso einu²⁾ seirne. med þeim skilmála ath þar skýllde sýngiazt ævinliga sálumessa á atíjd(ar)dag hans. jtem lambs eldi af huerium þeim bonda sem rekur fie sitt 1 stadarens afrett.

1) Þessu orði er ofaukið. 2) Sva.

Þetta innan góttta. sæng að öllu .iij. keröld j jordu. .iij. uppgiordarkeröld. x. trog. vj. skóðer .vj. spæner .vij. diskar. tinfat vont. ketilhof. matarlok .ij. býrdur stórar.

Gaf sira einar haflidason .ij. hluti j reca níðri á sande austur at brandzone og j storgýe. enn áður átte kirkian þridungenn. allañ reka jtolulausañ fyrir almenningi er liggur á vaznese.

Jtem kuikfe .xvij. kugillde. .iij. gelldfiar hundrud .iiij. hestar gamler. veturgamallt hross .vij. hundrud fallit j porcio medan sira gilbrick hiełt vm. xvj. áá.

VIII.

(K)irkian á mel er helgud gudi og sancte stephano. Hun á allt heimaland. eýiar á hrutafirdi. land á kolbjtzá og j saudadal. burfell. bretalæk. suedistadi. land j ænneholum. skog j nordurárdal milli suartagils og saudhuslækjar og upp j fialls brun. jtem þriggia manna jferd j saurbæiarfioru. tialldstad og hrossabeit sem þarfnazt. jtem steinstada land og hualsá. jtem settung j bakastodum¹⁾ huals og vida. jtem .iij. vætter huals af tuitugum. ef kemur á land að osi hinum ýtra. vollum huorumtueggium. freysivikurbacka. karastodum.

Þetta jnnan kirkju .iij. alltare med sinum buninge. brik og tabula ýfer hálaltare. vj. krossar smáer og storer. niariu likneski. stefanus likneski. .iij. smálikneski .ij. lecarar. grallare vm arit. sequenciubok vm arid. .ij. bæk(ur) syngiande. aunnur fra adventu og fram ýfer jol. onnur fra .ix. vikna fustu til pascha .ij. processiuðlar. messubok syngiande fra jonsmessu baptiste til pascha. kanabok. orða. lesbok fra adventu til pascha. lesbok frá paskum til aduentu. lesbok fra andreamesso til albani. de sanctis. .iij. salltarar. .ij. af þeim letter. kiríðll ofullur. capitularius med ýmnario. messobok lesande fra adventu til paska de tempore .xvij. bækur adrar .iij. messoklædi. brestur hofudlin. ein áða og .ij. vondar .ij. sloppar. annar lettur. fontklædi. kista og stokkur .iiij. corporalshus .iij. corporalar .iiij. kalekar. for einn til vididalstungu. .iiij. koparstikur .ij. reyðk-

1) Svo.

else. kogur. hompull .iiij. kluckur. og .ij. smóur og ein bialla. ein jarnstika. ein kola. eitt spialld. merkisslitur .iiij. trehialmar.

Jtem .xij. kýr. lx. asaudar og .vj. ær betur .xuiij. sauder veturgamler og .iiij. gamler. eitt naut fiogra vetra. og .iiij. naut veturgomul .iiij. hesta. iiij. sængur med þrimur aklædum. allt vont .xx. smó kerolld med illum og godum. xij. trog. ein kanna loklaus. einer kambar.

Lukti sira jon gislason jordina halfa tannstadabacka j porcio sem fiell medan hann hieilt og fim hundrud betur.

IX.

Kirkian j mula er helgud gude og vorri fru sancte marie. og hinum heilaga nicholao. Hun á allt heimaland millum saurlækia og eyuindarlækia. laxóur. og kalfalækia. stadnum fylger hafurey og skóley. brisey og mioey. med ollum vesturholmum og austurholmum. og .ix. holmar fyrir nedan eingey. og veide alla j laxá fra kalfalæk og ofan vm eingey.

Þar fylgia einarsstader. jngeridarstader. skórastader. biarckastader. skeidzland. kraunastader. fótaskinn. fiallz land med valahrisum aullum. teig eiga menn j valahrisum. enn aungua beit. þeistareikia land. vindbelg og hnutstader og mælifell. barkarhris j kellduhuerfi. lambarekstur á huamsheide. gomlu fe j náttfaravik. e. og. lxxx. weidur vestur j vatni med slýum og holmum. reka skal smala þadan til skiola j vazhlid jafnan er vill. þar fylgia teigur og kórateigur. stadnum fylger allur reki á fliotzsande j millum greniastada reca og mýrar reca. halfur eyiar reki med flutningi tueimmegin laxáross. fiordungur j langa reca. áttungur j kelldunesreca og allur vidreci og óll flutning. og .xvj. vætter af oskiptu. halfur hardbaksreci og halfur hestanesreci. hualreci halfur og vidreci og flutning j hoskolldznesi. á hundznesi allur vidreci og flutning nema toltungur. tueir hluter j kollavik og flutning. og so j krossavik. halfur sævarlandzrece og flutning. j millum á fiordungur hualreca og flutning. fyrir breckna land bædi fiordungur hualreca og flutning. fyrir guðmundarlone millum steins og staurs halfur þrir hluter reca. enn þadan fra halfer hualrekar og flutn-

ingur til marks vid saudanesmenn. fyrir hrossavollum. toltf-
ungur og flutningar. mulastadur á og þridiung j ollum klifs-
hagareca vid greniastad. jtem á kirkian þridiung j eingey
med .viij. holmum.

Þetta jnnan kirkiu. mariu likneski med einu gullnisti
.ij. krossar. annar med understodum. nicholaus likneski. tom-
as likneski. ij. koparkrossar lester. ij. koparskrin lest. og
einn texti. steind brik. paxspiold tuo. ij. koparstikur. iiij.
jarnstikur. standstika stere med jarn. merki. glodarker. iiij
kluckur og ein lest af þeim. ein bialla. vj. alltarissteinar. v
kalekar med patenum. vj. mork.¹⁾

X.

Kirkian j saurbæ er helgud gudi og sancte Nicholai og
hinne signudu ceciliu. hun á allt heimaland. sandhola.
krinastader. hals. vullu. þriugsá. halfan diupadal. alla þriugs-
tungu. skog j kalldback fyrir nordan og upp ath þuerskilldi.
ceciliu partur j gnupufellz skogi. sudur fra mielagardzskogi
og sudur til saurbuar hinnar ýtri. onnur skogarstada fyrir
sunnan sydri saurbu. nidur undan huassafellzskogi. og ofan
á gilsbacka.

Þetta jnnan kirkiu. krossar fimm. mariu liknesk(i). ce-
ciliu li(k)neski. nichulas likneski. irskur texti med silfur. sol-
arduekar .ij. ýfer nichulaum og ceceliu med blam rond-
um. kluckur .iiij. og litil bialla j kornum. ij. kalekar. iiij
alltaristeinar. iiij. messoklædi ad ollu. corporalar .iiij. og
.iiij. corporalshhus. eitt sacarium handklædi. ein cantara-
kapa. einn sloppur. alltarisklædi .v .iiij. bruner. vígsludukar.
iiij. saurdukar. iiij. lectare med duk. formi litill. einn stoll-
burdarstikur. ij. glodarker .ij. hompull. dýmbill. eitt merki.
coparstikur .ij. jarnstikur .iiij. og hangande kola. skrudakista)
ja(r)nud og læst .ij. kistur adrar. kerstokkur. meta skåler
med .viij. metum .iiij. merkur vax. trinitatis blad. ij. skar-
klofar. Þetta j bokum. grallari og sequenciubækur .ij. pro-

1) Svo. — Hér næst hefir verið færðr inn á auða blaðsíðu í
skinubókina (bl. 25a.) reikningskafr Guðbrands biskups fyrir Víðisdals-
tungukirkju frá 18. Aug. 1590. Þá taka aptr við gömlu máldagarnir.

cessiundáll. messobok med gudzspiðllum og pistlum de sanctis. missale de tempore kring vm arid. ottusongua bækur de sanctis og de tempore med lesi j kringum dæred. capitularius og ýmnarius kringum dæred. messodaga kuer med syn(g)iande salutíjdum. prima lestrabok. og orða god .ij. psaltarar. er annar lasinn. common .ij. sýngiande med lesi. canab(ok). Jtem ceciliu saga. mariu saga magdalena og handbok.

Þetta innan gúttla .ij. panzarar vonder og einn hattur. kuern. ein dýna med hæginde. saluns áklæde .ij. .x. asmundar .iiij. hardsteinar. ein jarnsleggia. óx. púlreca. munnlaug. vazkallar .ij. .ij. orb. torfkrokar. ein orck. ein kista. einn stokkur .iiij. tinfot. v. fot raud .ij. vernizud fot. tre-diskar .ix. skerdiskar .xiiij. ix. skóúler med kerum. vigsluaskur og dryckiaraskur. lindukur. ij. konnur. vondar .iiij. staup .iiij. og .ij. dryckiuskóúler .ij. piparkuernur. .ij. katlar bætter. og einn litill. einn pottur og pottausa. einer kambar. smiorjarn. pundari. xx. trög ill og góð. ix. upp-giordarkerolld vond. ein fala. ij. strockar. annar miög vondur .ij. storkerolld. einn floti. skóúk og kuotra.

Jtem kuikfie .x. kýr. x. ær og .xl. gelldingar. lx. og .xx. sauder veturgamler .ij. vxar gamler .ij. v. vetra. einn fiogra vetra og veturgamall .viij. kapla hundrud. ix. merk-ur vax. ij. c. ofritt .vj. kugilld(i) j byggingu.

Ær sira eigill kuittur vm reikningskap upp á .xiiij. ár er (hann) hieilt stadiinn. anno domini .m. d. xx. viij.

XI.

Kirkian j laufási er helgud gudi og hinum heilaga petri postula. Hun á allt heimaland. loniatiorn¹⁾. þorsteinstadi. noll. smólaund aull millum góðsagils og upp til grofar og ofan til síkis hia neslandi. land á kursueinstodum med rettum endemorkum. selfaur á flateyardalsheide. iiij. kunn eda .ij. hrossum og so morgum ánn og geitum sem sá vill er á stad býr vm. vj. vikur.

Þetta j rekun. fiordungur j fim hlutum j hual(l)atra londum med ollum góðnum og giædum nema. vidrekun á

1) Fyrir aptan „loma“ hefir fyrst verið ritað „gnup“ og það síðan af máð. Á að vera; lomatiorn.

eyrarstuf j hualvazfirde. þridiungur allz reka og flutningar. J keflavík .x. vætta afreidzla af tuitugum hual ef á er .c. vætta og meira. so mikil afreidzla er og af þönglabacka. Jtem afrett á flateyriardalsheide er heiter laufáshagi j millum eyvindaráur og mogils ýtra. enn ýtala er þar saudareksturs frá sualbarde.

Jtem innan kirkiu .iiij. hluckur storar og ein litil bialla. ij. kalekar med pátinum. enn þridie brotenn med pátinu og vegur halfan þridia eyri. hier til bolle ofan af kalek er vegur lika. iiij. corporalshus. og ero .j. god. iiij. corporalar. einn formadukur .ij. cantarakapur .ij. sloppar. fóstutialld gott. fontzbuningur. messoklæde .v. ad aullu. þriu smástycki med messoklæda buning. eitt handlin stakt. einn hokull stakur. ein dalmadika. einn dukur med heiden stycki. þriggia alna langur. og alin breidur .iiij. dukar med rondum. iiij. alltarisbruner obunar med mariualltare. alltarisklæde. vigsludukur og saurdukur med húaalltare. ij. godar brikur med gullfarg .ij. paxblaud. dýmbill. skrudakista .vj. alltarissteinar. bokakista olæst. kross ýfer alltare og skrin med silfur. ij. trekrossar med understóðum .ij. sacrarium handklæde. ij. koparstikur. sacrarium munnlaug. brikarklæde. tialld ýfer húaalltare. og kringun korenn tialld liett. og annad vont ýfer kordýrum. ij. glodarker. elldberi. jarnstika stór. boka-stokkur. Mariu likneski. michaelis likneski. stor cross ýfer kordýrum. ij. eingla likneski. peturs likneski. andres likneski. ij. dukar ýfer petri. olafs likneski .ij. merki. jarnstika fyrir mariu. jarnstika fyrir petri. lóatunshialmur .ij. kistur. badar innkæstar. metaskóler med metum. likakrókur. recjarn. nafar. munnlaug. vazkall med loki. og annar rifinn. ij. konnur vondar .v. tinfot .ij. fót vernizud. og eitt rautt. einn stor lós .iiij. kistur. ein grof mork vax. ij. c. kerta. iiij. erkur. ein pipa. eitt tialld vart .x. alner. annar refill slitinn. xij. alner. iiij. sængur vondar med hægindum. iiij. akkædi vond. j bordhusi .x. trefót .v. fót vtlend. ix. skóler. iiij. skerdiskar. lindukur einn. stokkur med loki. annar loklaus. aurk. ij. lóasar. xij. kerolld smá .ij. fotur vondar. xij. trog. ij. uigsluaskar. sponastokkur. pundari. vj. stor-

kerolld. tunnuketill og fiordungsketill. pottur. smidia. iij. liosponnur .ij. vader. ix. hurder vondar j stadnum .iiij. hurder fyrer uthýsum.

Þetta j bokum. in primis .ij. grallarar. ij. sequenciu-bækur. iij. psalltarar. lógasaunguabok. messobok per annum ad pistlum og gudzspiollum. og lesgrallari med sama tíma pistlum og gudzspiollum de tempore de sanctis. messubok fra páscaviku til aduentu ath pistlum gudzspiollum og oracium de tempore de sanctis. páscabrefer sýngiande med messum sýngianda samsett. pistlar og gudzspioll vm langaföstu. commun sýngianda samsett med missale. Messobok á sumarit. commons messur og sálumessa á einni skrá. dominicur á annari skrá. kiridll og processiondill. aspiciensbok fra aduentu og fram um huitadaga sýngiande med ýmnum og oracium. lesbok de tempore fra aduentu til pásca. saungbok fra páscum til aduentu med ýmnum og oracium. lesbok de tempore fra aduentu til páscha. lesbok de sanctis per annum. söngbok og lesbok de tempore fra paschum til aduentu. söngbok fra páschum de tempore de sanctis til jolaföstu. söngbok frá de trinitate de tempore de sanctis til aduentu. orða. sermonsbok. petursaga. ij. ýmnarij. og .ij. capitularij. nýja halldz kuer. martirelogium¹⁾. ein handbok. xv. skrar. er þar j capitularius. ýmnari-us. og .ij. psalltarar vonder. iiij. bækur storar. helldur ein pistla og gudzspioll fra jolum til huitusunnu¹⁾. onnur fra jolaföstu og eigi allt til páscha. pridia hefer de tempore (med) söng og les fra páschum til adventu. hin fiorda helldur fyrst kirkiudags söng. þá de sanctis fra crossmesso vm haust og til jolaföstu. fiell j porcio medan sira jon hieilt uppá .xx. ár fíogur hundrud og halfur fimtande eýrer. voru fíogur hundrud gefin kuit fyrer kirkiubot og sancte aunnu lik(neski).

Þetta j fridum peningum .xx. og .xuiij. málnýtu kugillde. xij. gelldfiar hundrud. xij. kapla hundrud. jtem kostur. vætt smiors og half tunna skýrs. heý .v. fadmar.

XII.

Kirkian hins helga peturs postula á Rafnagili á allt

1) Svo.

heimaland. hranastadi. botn. allt nýlende. gíl. kepsá. half-
að. bleiksmýrardal fram fra skardzá. torfskurð j sigtuna-
land. fyrir austan eyaíafardarzá. tueir eingiteigar. heiter ann-
ar geingia. enn annar kárateigur.

Þetta innan kirkiu. messoklæde þrenn og brestur til
stolu og handlin. kalekur og vegur vel .x. aura. ein kantara-
kapa .ij. hoklar lauser. er annar allur j sundur. ij. sloppar.
v. alltarisklædi .iiij. alltarisdukar vonder. med brunum. einu
lecktaradukur blámerktur. litil skrin tuð med silfur. eitt
skrið med kopar. texti med forgýlltað kopar .vj. alltaris-
steinar. baxturjarn og fonsbunadur vondur. paschastong. ij.
upphaldzstikur. sacrarium handklædi aungu nýtt .ij. kopar-
stikur. ein jarnstika stor brotin .vj. jarnstikur fyrir likn-
eskium. kertaforme og framestoduforme. iiij. kluckur j
stopli .iiij. (j) kor. kross sémiligur ýfer alltare. kross ýfer
kordyrum. fontkross med kopar. mariu likneski. peturs likn-
eski. nicholaus likneski. thomas likneski. gudmundar likneski.
jeronimus likneski. katerinar likneski. margaretar likneski.
sancte katerinar blad. og crucifixum blad. lik(a)kross brotenn.

Item j bokum .ij. songbækur per anni circulum .ij.
lesbækur de tempore per anni circulum. og enn lesbok um
sumarit. de tempore bok fra aduentu til pascha. de tempore
bok med les og sǫng fra de trinitate og til aduentu. de
tempore bok fra paschum og til jolafǫstu med gudzspiollum
og pistlum og oracium. lǫgasonguabok. collectarius. capi-
tularius. missale vñ sumarit. og missale fra adventu til
pascha. grallari. ýmnarius. psalltari og margar smǫðbækur
ad auki. katerinar saga. songbok de sanctis fra jónsmesso
baptiste til pascha. missale de dominicis fra de trinitate til
adventu med sequencium de tempore og de sanctis. psalltare
og processional.

Þetta j lausagozi .vj. kýr .vj. asaudar kugilldi .ij. naut
tuæuetur .ij. sængur vondar fyrir. c. keralld og þar til .x.
aurar fyrir .ij. c. tueir hestar gamler og þar til .xx. alner
fyrir .c. hundrud j vadmálum¹⁾ .xij. aurar anars hundrads
j uirdingargozi. uar þat .ij. kistur. pundari. metaskáler med
.iiij. metum. brotinn vazkall og ketilhróf.

1) Svo.

XIII.

Kirkian á uollum er helgud gudi og sancte olafi kongi. hun á jnnan sig. yfer hðalltarenu kross med understodum. annar kross gýltur á alltarenu. eitt skrijn og texti. einn randadukur yfer hðalltarenu. mariu likneski. olafs likneski. aunnu likneski. jacobus likneski. jons likneski hola biskups. auguttu likneski. og ambrosius mynd. sancte olafs klukka. og .ij. kluckur minni. og .iij. biollur. þrennur altaris buningur alfær. v. messoklæde alfær. og einn hokull þar til. einn sloppur og kapa. og tuenn kapuslitur. ein dalmadica. ij. kaleckar. og enn þridie vondur. v. corporalar. iij. corporalshus. iiij. altarissteinar. iij. kistur. frammistoduformi. og lectare. ij. jarnstikur og kirkiukola. ein koparstika. dukur yfer sancte olafs likneski. fonsumbuningur alfær. bakstur-jarn.

Item bækur. ij. grallalar. ein sequenciubok. og onnur lett. messobok vm úrit med de sanctis og de tempore lesande. ij. messobækur. onnur sýngiande og onnur lesande. fra .ix. vikna fostu til pascha. med de tempore. de tempore bok til de trinitate fra jola fostu og de sanctis med. de sanctis bok med gudspiollum og pistlum vm aret. ij. kanabækur. ij. lesbækur. onnur á sumar enn onnur á vetur med de tempore. en þridia fra athventu til pascha. capitularius og ýnnarius lesande á einne bok. iiij. de sanctis bækur sýngiande vm svmarid syngiandi¹⁾. jstoriubok vm jola-fostu til geisladags lesande. jstoriubok frá paschum med dominicum til adventu. common sýngiande med lesi. ein sermonsbok. jstoriubok fra adventu til pascha. einn psalltare. olafsaga. handbok. messobok sýngiande. fra jolafostu til pascha. einn processiuðll. common sýngiande. gudzspiallabok og pistla vm veturenn til de trinitate. onnur bok med gudzspiollum og pistlum vm vetur til pascha. dominicu kuer sýngiande og nockrar latínu skrædur þar til.

Item kuikfie. kýr .xx. og .iij. asaudar kugillde .xiiij.

1) Hér fyrir aptan er ritað: „ein stor bok“, en punktar settir undir, sem tákna, að það sé út strykað. Orðið 'syngiandi' sýnist ofritað, aunaðhvort fyrir framan eða aptan 'sumarid'.

var þetta bæði með jordum og heima. eitt naut fiogra vetra og annad túsætt. ij. hestar gamler fyrir halft annad hundrad. hros(s) með fofallde og gamall klár fyrir halft annad hundrad. ok einn gelldur hestur fyrir .c.

Item innan góttta. stor kerolld .iiij. uppgiordarkerolld .xij. vond. trog .xx. og ij. erkur. iij. og kistur. iij. og disk-ar .x. xi. skóler. allt þetta fyrir .iiij. c. v. katlar og .v. pott-ar fyrir .vij. c. linsæng fyrir. c. tialldklæði og vod fyrir .ij. c. munnlaug og vazkall og .v. tinfot. kanna fyrir .c. munnlaug. vazkall. tinfat. firfat og saltker fyrir .c. xvij. fot og. xiiij. skerdiskar. halfkann(a) og skaptpanna. ix. horn-staup og .vij. blýstaup. ij. drýckiuskaler allt fyrir. c. iij. lindukar. iij. handklæde. og einn ulldukur fyrir .c. eitt a-klæde .x. merkur vax fyrir .c. einn refell. hundrad j as-mundum skeifum og odrum smalka.

Item jarder. selð. birnunes. hanefstader. uppsale. braut-arholtt. huarf. krossholl. sueinstade. stafn. huor á. kong-stade. þuera. gliufurá. og tungufell stendur til lausnar erf-ingium sira gudmundar heitens. a stadurenn allañ skidadal og vesturárdal fram fra hólármarki til sueinstada marks. og tiornubacka fyrir handan á og .ij. teiga fyrer nedan sokku á bockunum er heita nastateigr og breidateigr. og einn holma j áñne er lambhagi heiter og annar er heiter hrutholmur þar upp fra. þridie¹).

Þetta j rekum. j þorgeirsfirde fyrir vestan áros. þat er attungur j hual. fra árosi til torfdælar. enn fiordungur vestur þadan til sulna.

279.

3. Janúar 1526.

á Hólum.

Jón Arason biskup á Hólum tekr reikningsskap af síra Pétri Pálssyni, er þá var ráðsmaðr Hóladómkirkju, um allar staðarins eignir heima og heiman, „eptir tölu síra Pétrs,“ og átti dómkirkjan þá hafskip vel fært, er dró nær „sjötigi lesta“; um lausafé það eptir Gottskálk biskup, er bræðr

1) Svo, og vantar eitthvað.

hans skyldu erfa, hafði Jón biskup gert sama með ráði erkibiskups, og bréf sýndi hann fyrir því, að hann hefði goldið Ólafi erkibiskupi það „Guðmundar silfr og gull“, sem var á Hólum að biskup Gottskalk frá föllnum, og lofaði erkibiskup að láta kanonisera „Góða-Guðmund, svo framt það væri guðs vilji“.

AM. Fasc. XLVII, 1, frumrit á skinni úr safni Hólastóls („sk“). Af 3 innsiglium er t dottið frá. — Fært inn í frumritið að Sigurðar-registri bl. 5b. (= b).

Holastadar Reikningur þa Bipskup¹⁾ Jon
arason tok við 1526.²⁾

Þat giorum vier broder helge med gudz nad abote a pingeyrum, olafur hialtason. tumas eireksson prestar godum monnum kunnigt med þessu uoru opnu brefe at arum eptt-er gudz burd ƿ d xx ok vj ar tiunda dag jola ǿ biskup-stolnum ǿ holum j hialtadal vorum uier i hia at biskup jon tok reikningskap af sira Petre palssyne er þa uar radz-mann holadomkirkiu af fríjdum peningum oc ofríjdum sem holakirkia atte heima ǿ stadnum oc stadarins bwm³⁾ oc j byggingum epter þeirre frāmtaulu sem hier epter skrifat stendur.

Jn primis innan kirkiu ornamenta med kalekum kle-nodia i bokum oc skrwda oc suo gamalt bordsylfur kirki-uunar oc⁴⁾ bushlute stadarins heima æ holum oc stadarins bwm⁵⁾. allt þetta [adur sagt suo nær⁶⁾] sem þat ægistrum jþne helldur er giorrt var med voru uitorde ad biskup got-skalck nikulassyne fra faullnum.

Jtem j malnytu heima æ stadnum oc aullum stadarins bwm⁵⁾ oc j byggingum saman reiknad⁷⁾. xvjc kugillda oc .x. kvgillde ad med reiknudum kirkiu kugilldum þeim sem standa fyrir prestum ǿ stadarins jordum.

Jtem j gelldum nautum æ stadnum oc stadarins bwm⁵⁾ hundrad hundrada lxxc ok vjc. j gelldum saudum nietiger

1) Svo. 2) Utan á bréfinu með hinni venjulegu hendi, sem ritar á Hólabréf á 17. öld. 3) buvm b. 4) sl. b. 5) buvm b. 6) [suo nær adur sagitt b. 7) reiknudum b.

hundraða. kaplar heima á stadnum oc stadarins bwm¹⁾ aullum voru eigi skiallega reiknader enn sagt uar at þeir mundu vera nær hundrade oc nokrer ungaplar at auke.

Voru þesser aller²⁾ fyrr sagder peningar reiknader ept-er framsaugu oc taulu síra peturs enn eigi uissum uier huortt þeir uoru gillder eda gamler. sagde síra petur at þar munde uera med nockurar aureiga skullder oc maurg gaumul kugillde. atte domkirkian þa hafskip uel færtt er dro nær .lxx. lester. teinæring oc attæring. þria vj æringa. tyge stadarins uoru eigi reiknud fyrir oss oc eigi helldur silfur. kallar. klæde eda lierept þat sem biskup godskalk hafde att. þui biskup jon sagde fyrer oss at herra erchebiskupenum³⁾ og rikisins rade⁴⁾ i norege hefde þat laugligt þott at brædur biskups godskalks skylldu erfa þa lausa peninga sem hann hefde ecke adur rad fyrir giortt ok at auki uoru þess inuentarij sem holakirkia atte þa biskup gotskalk med tok. Sagdizt biskup jon hafa giortt sama med erchebiskupsin(s) rade vid brædur biskups Godskalks vm sagdan arf. Synde biskup jon oss opit bref med juncigle verdug herra olafs erchebiskups i nidarose paualigs sætis legatus suo hlíodande at erchebiskupinn hefde medteki þat gudmundar silfur oc gull sem var á hoolum at biskup godskalk fra faullnum. oc nefndur herra erchebiskupenn hafde lofat at lata canonicera goda gudmund suo framt þat være gudz uilie.

Var þesse allur adur sagdur reikniðgskapur gior þann fyrsta vetur er biskup jon medtok holadomkirkiu i biskupligv vallyde.

Ok til⁵⁾ sannynda hier um setium uier fyr skrifader menn vor juncigle fyrir þetta bref er giortt var i stad oc deige ok sama are sem fyrr seiger. et cetera.

upi Arasyni, „er þá hafði kongsins umboð í Vöðluþingi“, um ákæru Jóns Magnússonar til Gísla prests Guðmundssonar vegna Kristínar Eyjólfsdóttur móður sinnar um aðtöku Gísla prests á arfi eftir Finn heitinn Þorvaldsson systurson Kristínar.

AM. Apogr. 764 með hendi Árna Magnússonar.

Domur um arf fins.

Það giorum vier broder Helge abote a Þingeyrum. broder Jon med gudz forsið prier¹⁾ a Maudruvolum. Pietur Pa[ls]son. Radzmann Holakirkju. Þorbiorn Jonsson. Jon Jonsson. Ol[afur] Hialltason. Jon Olafsson. prestar. Grimur Jonsson. Einar Einarson. Þorsteinn Þorlaksson. Oddur Þorlaksson. Pietur Tumasson og Hiallte Þorfinnson. leikmenn. godum monnum kunnugt med þessu voru opnu brefe. arum epter gudz burd 1526. a grund i Suaruardal¹⁾. manudægenn nærstañ epter geisladag vorum vier i dom nefnder af verdugum herra Biskup Jone. er þá hafde kongsins umboð i Vodluþinge. ad dæma um þá ákæru er Jon Magnusson kíærde thil Gísla prestz Guðmundssonar. vegna modur sinnar. Kristínar Eyjólfsdóttur. ad hann hefde i setst og ad sier tekid arf og peninga epter finn heitinn Þorvalldzson. sem fyrrnefnd Kristín var modursyster adurnefnds finns heitins. Enn greindur Gíslle prestur var systurson nefndz finnz heitins. Og medur því. ad Gíslle prestur leidde brullaupsvitne. sem verid hófdu i brullaupe hans faður og modur. Svo og vissum vier aungvañ skyldara skilgetinn til greindz arfs. þá sem i almennilegu Erfdatala standa. greindum Gísla fyrer þessum arfe. því dæmdum vier gísla preste guðmundzsyne þessa alla peninga til halldz og fullrar eignar. sem fallid hefde epter finn heitinn Þorvalldzson. þar til þeir verda med laugligum dome af honum sokter. Og til sanninda hier um setium vier fyrrnefnder menn vor innsigle fyrer þetta brief er skrifad var i sama stad og dag sem fyrr seiger.

1) Svo.

281. 13. Marts [1526]. í Skálholti.

ÞORMÓÐUR Arason fær Ögmundi biskupi í Skálholti málajörð konu sinnar Galtarholt í Stafholtstungum fyrir jörðina Steinstaði í Skagafirði. ef hann mætti ekki halda jörðunni Barkarstöðum, er biskupinn hafði feingið bonum og þar til tíu hundruð, „því hann sagðist hana ekki mega bihalda sakir ofríkis biskups Jóns Arasonar á Hólum“.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eplir bréfabók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2787 með hendi Orms Daðasonar „ur bréfabok biskups Ögmundar“ (AM.). Í hornið er ritað „forte 1527“, en neðan við: „næsta brefed fyrer framan þetta er daterad 1527. Þau sem epler koma eru dat. 1517. 1521“. (AM) Bréf þetta mun vera frá 1526.

Um Galltarholtt í Borgarfirði.

Það gjörum vier¹⁾ Þorleifur prestur Eireksson og Andres Steinsson godum mönnum kunnugt með þessu ockar opnu brefe að á þridiudagin næstañ epter Gregoriusmessu á langaföstu í biskupsherbergjunum í Skálholte vorum við¹⁾ í hið. sáum og heyrdum á ord og handaband þessara manna. af einne halfu herra Ögmundar biskups í Skálholte og annare Þormods Arasonar. að svo fyrer skyldu oc undertoludu. að hann feck biskupinum jordina alla Galltarholtt er liggur í Stafholtzþingum. Sagde hann þessa jord mæla konu sinnar. og hun hefde þetta samþykkt. Her í mot gaf Biskupinn greindum Þormodi jaurdina alla Steinstadi. er liggur í Skagafirde í Reykiakirkíu sokn. suo framt hann mætte ecke með lögum hallda jordina Barekarstadi sem biskupinn hafde adur feinged hönum ok þar til xc. því hann sagdist hana ecki meiga bihallda²⁾ saker ofríkis biskups Jons Arasonar á Hólum. gallt biskupinn honum kross og festi gylltan¹⁾ þar þá strax so vid saum. vissu vid ecke betur. enn sá same krosss skyllde koma í adurgreindt jardarverd.

Og til sanninda her um et cetera.

1) Svo. 2) 2787; hallda 62.

282.

3. Apríl 1526.

á Hólum.

Jón biskup á Hólum boðar klerka milli Hrútafjarðarar og Úlfadalafjalla til prestastefnu á Viðivöllum í Blönduhlíð föstudaginn 4. Maí (1526).

AM. Fasc. XLVII 2, frumrit á skinni með hendi Jóns biskups Arasonar.

Citatie biskups Jons.

Vier þon með gudz nad biskup a holum j hialltadal giorum godum monnum witurligt með þessu woru opnu brefe að wier hofum sett og skipath almenniligt sinodum og prestastefnu á wídiwollum j blaunduhlíjd j skagafirdi fostudagin næstañ epter krossmesso nv næst kæmur¹⁾. epter þui sem kirkivnnað log vt wisa og godur gamall wane er til. Þvi bjðdium vier vm alla lærda menn og vnder skyldvga hlydne biodum þeim sem býggia og bua j millum hrutafiardarað og ulfsdalafjalla og hier epter nefnazth j þessu brefi. að þeir kome j fyrr greindañ stad og dag með sinvm jnnceiglum og aullu þui sem þeim ber að hafa a prestastefnu og statuta giorer ráðd fyrir að traktera og skoda aull mal sem þar fram koma fyrir oss og heilaga kirkíu æ.²⁾ hærer og oss ber yfer ath taka með vorum lærðum monnum. nefnum wier þar fyrstan til

sira petur palsson. radzmann heilagrar hola domkirkíu.

nichulas wilhialmsson.

þorsteinn ionsson.

gilbríckr jonsson.

loptur petursson.

jon ionsson a miclabæ.

þorbiorn jonsson.

magnus gudmundzson.

gisle gudmundsson.

þorualldur olafsson.

Einar magnusson.

1) þ. e. 4. Maí. 2) og, frb.

olafur gudmundsson.

jon gvdmvndsson.

einar vlfsson og

bersse þorsteinsson.

presta holabiskupsdæmis.

skulu aller fyrr nefnder prestar¹⁾ koma j adur greinda prestastefnv sem logliga stefnder wnder fulla hlýdni uid heilaga kirkiu og oss

Og til saninda hier vm sietium²⁾ wier worth secretum fyrir þetta bref skrifat a holum j hialltadöl þridia dag paska. aaum epter gudz burd. M. d. xx. og vi.

283.

8. Aprfl 1526.

á Reykjum.

GUÐMUNDR Þorvaldsson fær Ögmundi biskupi til fullrar eignar allan þann arf, er Guðmundr reiknaði sér að lögum fallinn eptir Finn heitinn Þorvaldsson, gegn því meðal annars, að biskup léti kenna einum af sonum Guðmundar til prests.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2727 með hendi Orms Daðasonar „Ur bréfabók biskups Ögmundar“ AM.

Um Fins arf.

Vier broder Ögmund med gudz náð biskup i Skalhollte giorum godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefe. að á sunnudagin i páskavíku á Reykium i Ølvese kom fyrer oss fataekur mann Gudmundur Þorvardsson²⁾. beidde oss ok krafde uppa guds vegna. að veita sier styrk og hiðlp til. so hann og hans börn skilgetin mætte ná oc fá þann arf. sem hann og fleire adrer goder menn reiknudu hans börnum med lögum fallin vera epter Finn heitin Þorvardsson²⁾. gud hans sál fride og náde. Þvi fyrer vors herra skulld. hans audmiukañ bænarstad. oc godra manna tillog-

1) milli lina. og er eiginlega ólesandi, en þetta orð þarf að standa hér. 2) 8vo.

ur. höfum vier giðrt soddan giðrning vid greindan Gudmund. ad hann hefur feingid oss til fullrar eignar fyrrsagdan arf allañ. Her i mot lofudum vier ad taka til vor einn af hans sonum. og lata kenna hönum suo hann mege vigiast. ef það er hans lagnadur. svo og ad leggja hönum þar til nokkra peninga. sem moguligt være. þegar vier höfum feingid og vid tekid ðdurskrifudum arfe. ok peningum.

Voru þesser giorningsvottar oc nærverande menn. Sera Snorri Hialmsson. Hafliði Þordarson ok Jllugi Olafsson. hvorier ad settu sin jnnsigli med voru innsigli fyrer þetta giðrningsbref. skrifad i sama stad ok dag sem fyrr seger. Anno Domini M^o. D^o. xx. vi^o.

284.

9. Apríl 1526.

á Reykjum.

GUDMUNDUR Þorvaldsson fær Ögmundi biskupi til fullrar eignar, sakar og sóknar allan arf þann, er honum var fallinn fyrir norðan land eptir Finn heitinn Þorvaldsson móðurföður sinn.

AM. Fasc. XLVI, 13, frumritið á skinni. Af 4 innsiglium eru að eins leifar af hinu fyrsta fyrir bréfinu. — Afskrípt af bréfinu eptir bréfabók Ögmundar biskups er í AM. Apogr. 2728 og í Landsb. 62. 8vo.

Gudmundur Þorvaldsson fær biskupi Ögmunde til eignar arf barna sinna firer nordan.¹⁾

Vier Augmund med gvd's náð biskup j skalhollte giorum godum maunum kunniktt med þessu uoru opnv brefe æ mðnadagin næstan efter paskaniku þá lidit uar fra guds burd pushundrut fimm hundrut. xx og iiij ær²⁾ æ reykium j auluose. komi fyrir oss einn fatækr mann sem heiter gudmundr þorualldzson beidde oss upp æ guds uegna og laganna at hialpa sier til at hann mætte fæ þann arf sem honum uar til fallin uegna barna sinna fyrir nordan land efter

1) Utan á bréfinu með hendi frá 17. öld. 2) Árni (Apogr. 2728 og Landsb. 62 8vo) vill „óefað“ telja ártal bréfsins 1526; en í bréfabókinni hefir og staðið 1524. Ártalið mun vist eiga að vera 1526,

finn heitin Þorvalldzson er uar modurfader fyrir sagdra barna huer er uoru skilgetin og ríettliga til arfs komin eftir uorum ríettum lands laugum. lofudum uier þá greindum gudmundi nockre hialp handa hans bornum. En hann fíeck oss sagdan arf til fullrar eignar kuíkt og dautt fast og laust og eiga sauk og sokn æ fyrrskrifudum arfe. En hann víd skíldr og þeir aller kuítter sem víer kuítta gæfum. voru þessir gíorningsuottar (til kallader¹⁾) freýsteinn grímsson. Eyolfur íonsson. haflíde Þordarson og settu sín innseigli með woru innseigli fyrir þetta bref skrifad j sama stad deige og ære sem²⁾ fyrir seiger.

285.

9. Apríl 1526.

á Reykjum.

MEÐKENNING Guðmundar Þorvaldssonar um það, að hann hafi feingið Ögmundi biskupi til fullrar eignar allan þann arf, er börnum Guðmundar hafði fallið norðanlands eftir Finn heitinn Þorvaldsson.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eftir bréfabók Ögmundar biskups. — AM. Apogr 2729 með hendi Árna Magnússonar „Ur bréfabók biskups Ögmundar“. — Í horninu stendr ártalið „1526“ með hendi Arna

Um Finnz arf.

Það meðkennunst ek Guðmundur Þorvaldsson³⁾ að á manudaginn næsta eftir páskavíku um vored anno Domini millesimo qvingentesimo vigesimo sexto. á Reykjum í Olvesi. feck eg verdugum faudur í gude biskup Ögmund í Skalhólte til fullrar eignar allan þann arf í fóstu gotse ok lausu sem minum bornum hafa til erfða falled eftir Finn heitinn Þorvaldsson³⁾ í Nordlendinga fiordungi. Voru þessar gíorningsvottar yfer og nær verande. Sera Jon Gíslason. Eyolfur Jónsson. ok Haflíde Þordarson.

1) [strykað út. 2) tvískr. 3) Svo,

Og til sanninda her um setium vier vor jnnsigli fyrer þetta bref. skrifad i sama stad. dege ok áre sem fyr seger.

285.

[1526].

SKRÁ um arfinn eptir Finn Þorvaldsson.

Landsbókasafn 62 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfa. bók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2730 með hendi Árna „Ur brefabok biskups Ögmundar. Þetta stendur epter bref datrad 1525. og fyrer annad dat. 1526. er annars sine anno i bokiinne“. Í horninu stendr ártalið „1526“ með hendi Árna.

Arfur Finns.

Arfur epter Finn Þorvaldsson.

Mårstader lxc.

ok aunnur jaurd xxc.

clx. vætter smiðrs.

cc. vætter skreidar.

xxv. goder hestar og hross ad auke.

cc geldingsklippingar.

xj. voder vadmals.

cc geldings.

lx. Tunnur skyrs.

xx. huder.

Silfur og gull sem þeir vita er toku og aller frider peningar ad auke.

287.

9. Apríl 1526.

í Saurbæ.

9. August 1527.

á Hólum.

TYLFTADÓMR út nefndr af Jóni biskupi Arasyni, er þá hafði kongsins sýslu og umboð í Vöðlupingi, um kærnu Sigurðar Sturlusonar til Þorvalds Arnasonar um arf eða gjöf, er Sigurður reiknaði Ólöfu Jónsdóttur konu sinni eptir foreldra sína, en Þorvaldr taldi sér hafa í erfð fallið eptir systur sína skilgetna.

Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar, Eyjafjarðarsýsla Nr. 3, afskrípt staðfest á Öngulstöðum 28. Apríl 1704 af Sigurði Hrólfsyni og Jóni Þorleifssyni, eptir transskripti frá 5. Júní 1573.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda Þorsteinn finnbogason. Einar Bryniolfsson. Þorgils Hakonarson. Sæmundur Simonarson. Magnus Bryniolfsson. Simon Þorsteinsson. Jon Þorlaksson. Hoskulldur Runolfsson. Þorkell Magnússon. Oddur Þorkelsson. Halldor Sigmundsson. Þorsteinn Simonarson kvediu guds og sina. kunnigt giorandi. at þa lidit var fra hingadburdi vors herra Jehsu Kristi M d xx og vj. ár a manudaginn sidastan i sumri i Saurbæ i Eyiafirdi á þingstad riettum vorum vær i dom nefnder af virduligum herra biskup Jone Arasyne. er þa hafde kongsinz syslu og vmbod i Vödlupingi. at skoda og rannsaka og dom á at leggja vm þa ákæru er Sigurdur Stullason kiærði til Þorvalldz Arnasonar vm þann arf eda giöf er adurnefndur Sigurdur reiknadi fallit hafa Olöfu Jonsdottur kvinnu sinne epter faudur hennar og modur. Enn fyrrnefndur Þorvalldur taldi sier i erfd fallit hafa epter systur sina skilgetna. Nu med því at vær vissum ecki þar dom fyrir liggja edur nockurt skial at þeir menn hafi arf tekit sem i utlegd voro getner og frilluborner og því dæmdum vier þessi þeirra mál til alþingis under logriettumanna dom og þa bada skýllduga þar at koma med oll sin skilrike edur þeirra umbodzmenn. Og til sanninda hier vm setium vier fyrrnefnder domzmenn vor insigle fyrir þetta domzbref er skrifad var i Holum i Eyiafirdi faustudagin nærstan fyrir assumpcio sancte marie áre sidar enn fyrr seiger.

288.

17. Apríl 1526.

i Skálholti.

ÖGMUNDR biskup fær Erlingi Gíslasyni jarðirnar Kross og Bryggjur i Landeyjum til fullrar eignar fyrir jarðirnar Bildudal og Dufansdal i Vestfjörðum, en Erlingr skal vera „vor mann og Skálholtskirkju til styrks og góða alla tíma“.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnviki Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2718 með hendi Orms Daðasonar „Ur bréfabók biskups Ögmundar“ (AM.).

Um Kross i Landeyum.

Vier broder Ogmund et cetera.

ad pridiudagin næstan epter Magnusmessu um vorid i Skalhollte Anno Domini M. D. xx. vt. giörðum vier soddan kaup ok jardaskipte vid Elling Gislason. In primis hofum vier feingid hönum Kross i Landeyum og Bryggiur til fullr-eignar og frials forrædes med ollum þeim gögnum og giæd-um sem greindum jordum fylger og fylgt hefur ad fornu og nyu bæde til sios og landz. Her i mot hefur hann feingid oss jardernar Billdudal i Vestfiörðum og Dufansdal med ollum þeim gognum og giædum. sem greindum jörðum fylg-er og fylgt hefur ad fornu og nyu bæde til sios og lands. Skal hver hallda til laga því er keypte. enn svare lagaript-ingum sem sellde. Kunne þær jarder af honum ad gænga med lögum sem vier hofum hönum sellt. þá skal hann eiga logligan adgang aptur ad sinum jordum. Her med skal hann vera vor mann og heilagrar Skalholltskirkiu til styrks og goda alla tima.

Voru þesser giörningsvottar tilkallader. Abote Kollgrim-ur ur [Pyckvabæi¹). Sera Jon Gislason. og marger adrer goder menn. et cetera.

289.

19. Apríl 1526. á Eyri í Skutillsfirði.

Dómr sex klerka, út nefndr af síra Jóni Eiríkssyni officialis Skálholtskirkju, um kærnu síra Jóns vegna Vatnsfjarðarkirkju til Kolbeins Ingimundarsonar, er þá bjó í Unaðsdal á Snæ-fjallaströnd, að hann hefði ekki haft til reiðu torf það, er þaðan skal gefast hvert sumar til Vatnsfjarðarkirkju.

AM. Apogr. 907 „Ex originali Vatzfiord. accuraté“ (AM.). Árni lýsir innsiglonum.

Domur s(ira) Jons Eirikssonar um sekt a því torfskurdzhalde fyrir kirkjunne i Vatzfirde.

1) [AM. b. v.; vantaði í bréfabókina.

af unadalz eigendum. fyrir hvert halld ad
unadzdaldur fiell halfur under
kirkiuna¹).

Ollum monnum sem þetta bref sia edr heyra sendum
uier þorgils nichulasson. jon olafsson. halldor gunnlaugsson.
olafur magnusson. þorleifur bionsson. tumas olafsson klerk-
ar kuediu gudz og sina kunnigt giorande ath sub anno
gracie. M. d. vicessimo sexto á fimtudagin næsta fyrir fes-
tum sancti johannis holensis episcopi vm vorit a eyre i
skutilsfirde uorum vier i dom nefnder af ærligre personu
sira jone eirekssyni officiali heilagrar skalholltz kirkiu ath
skoda og ransaka og fullnadar dóm á ath leggja um þa
ökæru er nefndur sira jon hafde og klagade uegna heilagrar
uattzfiardar kirkiu til kolbeins jngimundarsonar er þa
bio i unadzdal á snæfiallastrond at hann hefde ecki haftt
til reidu torf þat er þadan skal gefazt huortt sumar til
greindrar uattzfiardar kirkiu. leiztt oss stefnan loglig og hann
retteliga fyrir kalladur. beiddum uier og krofdum loglegs
umþodsmanns þess sem logligtt suar ætte at greida fyrir
greinda akæru og kom hann ecki og eigi helldur kuomu
þar og fram nokkur prof og skilríki af hans hendi. Jtem
bar greindur sira jon fram fyrir oss ath torfith hefði alldre
golldit uerith i lxxx ára eda leingur. Saumuleidiz sagdizt
hann hafa beidzt og heimtt af grime palsyni og þorleifi
syni hans og suo af þeirra umbodsmonnum og feingit eing-
in skil a greindu torfe helldur ath þeir befði bannat þeim
sem þeir bygdu at giora nokkra greidzlu eda nokkurt suar
um þessa jskylldu heilagrar kirkiu. Jtem kom þar og fram
fyrir oss maldagabref kirkiunar huertt ath giortt hefer herra
þorarin godrar minningar biskup i skalhollte med hans o-
skauddu og hanganda jncigle. og af audrum parte sira
snorra þorleifssonar sem uar commissarius skalholltzkirkiu
generalis og specialis in spiritualibus²). suo hliodande i mill-

1) Þetta stóð með hendi síra Jóns Arasonar utan á transskripti
af bréfi þessu og úrskurði Ögmundar biskups frá 1527, er lá meðal
Vatnsfjarðarbréfa, og gert var „um þá sömu tíð sem brefen eru
giörð“. 2) „Þeir meina Maldagann. sem festur hefur verið við úrskurd síra

um anara orða ath til uattzfiardar kirkiu skal gefa¹⁾ attfedming torfs gilldan huertt sumar ur unadzdal og fá eyck ath færa til siofar þð sockttur er. Nu af þui ath vier uitum fyrir full sanninde ath domar hafa dæmder verit epter maldogum og skilrikium heilagrar kirkiu og maldagarner hafa halldner uerit fyrir stodugt logmal j alla stade. þui at heilags anda nad til kalladre ath suo profudu og fyrir oss komnu dæmdum uier adur skrifader klerkar med fullu doms atkuædi eignarmenn fyrr greindrar jardar og suo þeirra umbodzmenn skylduga ath greida attfedming²⁾ torfs og hafa verit huertt sumar til kirkiunar j uattzfirde. Enn sacker þess ath sira jon hefer beidzt opttliga j þau xx ar sem hann hefer halldit titt nefnda kirkiu torfsins og eingin skil feingit dæmdum uier eignarmenn eda umbodzmenn skylduga ath giallda. x. aura fyrir torfit fyrir huertt ær sidan heimtt uar j fridum peningum edr friduirdum optt nefndum sira jone og reiknast þat .x. hundrut. hier med dæmdum uier kirkiune ix merkur j fullrette á hueriv are j þau tuttugu ar er sera jon hefer halldit kirkiuna og reiknast þetta lx hundrut og xij c. betur. skulu þesser peningar lukast ath þrenum solum heima j vattzfirde sira jone j hond eda hans loglegum umbodsmanni at heyrdum dominum. fystv sol ath mic-hilsmessu j haust. aunur ath næstum fardogum þar epter enn allt sie lugt ath þrimur arum. enn ef þa eru ecki þesser peningar gollidner eda forlikter uid þann tacka á þa dæmdum uier þratt nefnda jord unadzdal ævenliga eign heilagrar uattzfiardar kirkiu og þann rettelega mega ath sier taka er kirkiuna helldur enn þa skylduga ath giallda þa peninga sem af fram ganga jardar uerdenu sem þessu male eiga ath snara.

Samþyckte þennan norn dom med oss þratt nefndur officialis og sette sitt jncigle med uorum jnciglum fyrir þetta

Snorru 1360 og stadfesting Þorarins biskups 1363, hver 3 bref nu eru horfin i Vatzfirdi. enn finnast i transcripto Scalholtensi 1605. og fylgdu þá Vatzfirdi. og vorn þar enn þá 1649. þá Sira Jon Arason skrifadi sínar copjur^u (AM.). Þessi skjöl er nú öll að finna i Dipl. Isl. II, Nr. 380; III, Nr. 112 og Nr. 169, 1) gefast, frbr.; AM, leiddrétti, 2) attfedmings, frbr.

domsbref er skrifat uar í sama stad deige og are sem fyr seiger.

290.

20. Apríl 1526.

á Hólum.

Jón Arason biskup á Hólum kvittar Sæmund Símonarson af reikningskap af búi Hólastaðar í Miklagarði í Eyjafirði, svo og af Hólastaðar umboðum bæði milli Varðgjár og Glerár, og milli Varðgjár og Mýrarkvislar.

Landsbókasafn 61. Svo, afskript gerð fyrir Áina Magnússon „Ex Orig. Gudmundar Þorleifssonar“ (AM.).

Vier þon med gudz nad biskup æ holum giðrum godum monnum viturligt med þessu uoru opnu brefvi at ærligur mann Sæmundur simonarson hefer giðrt [oss] reikingsskap sem oss uel æ næger af holastadar bue micklagardi í eyjafirði og aullum þeim peningum þar til legit hafa og hann hefer umbod ýfer haft sem er holastadar iarder um eyjafirðrd millum vargiar og glerár. Suo og hefer nefndur sæmundur giort oss reikningskap af þui vmbodi sem hann hefer haft holakirkiu uegna millum vargiar og mýrarkuislar. hef hann í þessu kirkíunnar vmbodi stadit og starfat sem einn dugandismann. þui gefum uær og giðrum nefndan sæmund simonarson aullungis kuittan og ækiærulausañ fyrir oss og aullum uorum æietum epterkomendum holakirkiu formonnum vin allañ adur sagdan reikningzskap og peninga medferder. Og til sanninda hier um setium uær vort secret fyrir þetta bref er skrifat uar i micklagardi í eyjafirði faustudaginn næstan fyrir festum sancti johannis episcopi holeris arum eptur gudz burd. M. d. xx. og vi. ár.

291.

28. Apríl 1526.

í Geldingaholti.

16. Marts 1558.

á Hólum.

EINAR bóndi Oddsson og Jón Ólafsson lúka Jóni biskupi

Arasyni, í umboði Teits bónda Þorleifssonar og Ingu Jónsdóttur konu hans, jörðina Viðivelli í Skagafirði með þrem kúgildum og jörðina Ytravatn með þeim kúgildum, er sett var í innstæðu og þorcio kirkjunnar á Viðivöllum, en Teitr eigi lausn á. Hér með skyldi Jón biskup taka að sér jörðina Kalmanstungu með tólf kúgildum, og Teitr að auk lúka honum tólf hundruð í mögulegan tíma. Hér í mót skyldi Teitr sáttr, sýkn og kvittir við Jón biskup um öll misferli og hugmóð á Sveinsstaðafundi (1522), nema um víg Árna Bessasonar, auk fleiri greina, er bréfið heldr.

AM. Apogr. 3887 „Ex orig(inali) lögmanssens Pals Jonssonar Widalin. Orig(inali) inqvam, Olafs Hialltasonar, hvers innsigle hier er under, og Jons noekurs Einarssonar. hid fyrra brefed er so sem transscriptum giørt af þessum tveimur mönnum“ (AM.). — Apogr. 3884 (eplir sama frumriti).

Path giorum vier grimr Jonsson. Einar Einarsson. Hall-dor sigrdsson. Þorðr gunnarsson. Gudmundr Gudmundsson. Jon Einarsson og Einar salamonsson. godum monnum kunn-igt med þessu uoru opnu brefi ad þa lidit uar fra Gudz burd .M. D. xx. og vj á. r. laugardaginn nærsta fyrir kross-messu vm uorit. j gielldingaholte j skagafirde. uorum vier j hia. saum og heyrdum æ ord og handaband virduligs herra biskups Jons arasonar af eirne alfu. og Einars bonda Oddz-sonar og Jons olafssonar af annare ad suo fyrir skildu ad fyr nefnder menn Einar og Jon. j logligu vmboðe Teitz bonda Þorleifssonar og hustru Ingu Jonsdottr kuinnu hans luktu biskup Jone jordina uideuelle j skagafirde med iij. kugilldum til fullrar eignar og þar med jordina ytra uatn j skagafirde. er liggr j reykia kirkiusokn. er sett var fyrir jnnstæðu og þorcio kirkjunnar æ uideuollum. og til skilit at Teitr bonde skyllde leysa hana til sin þa hann uillde. voru þar med v. kugillde. hier til skyllde biskup Jon arason til sin taka til fullrar eignar iordina alla kalmanztungu. og þar med xij. kugillde er kirkiañ a þar. Lofade Teitr bonde ad suara reikningskap fyr greindrar kirkju. þat bonum bære ad logum. hier til skyllde bondinn Teitr gialda biskupinum xij. j moguligañ tíma. Hier j mote gaf og giorde biskup

Jon arason med handsolum uid adrgreinda menn Einar og Jon fyrgreindan Teit bonda Þorleifsson aulldungis kuittañ og akiærulausañ um alla þa döma. sekter og sakferle sem hann hefer brotligr ordit vid heilaga holadomkirkiu. og biskup Jon. Suo uar og tilskilit j sama handabande ad Teitr bonde skyllde aullungis kuittr og sattr og aller hans menn uid biskup Jon. og heilaga kirkiu. vm þau misferle og hugmoda sem hann og þeir giordu a fundinum mille sueinstada og steinnes ad fraskildu uigsmalinu arna bessasonar. Skal fyrnefndr herra biskup Jon arasou mega ad sier taka frialsliga fyrgreindar jarder og peninga ad nærstum fardögum. Enn kirkiuna a hofe skyllde bondinn Teitr lata uppgjora jñnañ xij manada forfallalaust. oc bæta hennar ornamenta. suo hun sie uel sæmd af og þar med kuittr. Suo og vm þann reikningskap og peninga kirkiunnar æ videuollum sem meire eru enn nu eru æ nefnder skal hann aulldungis kuittr um uera. fyrir asgeirsår kirkiu peninga setr hann jord er gafl heiter. er liggr j uidedalstungu kirkiusokn. og kirkiañ uel halldiñ med sitt ornamenta. Nu ad aullu þessu til skildu skulu þeir aullungis satter sin j millum Herra biskup Jon og Teitr bonde og suo þeirra menn. huar þeir finnast fyrir edr sidar. Og til sanninda hier um settum vier fyrnefnder menn vor jñnsigle fyrir þetta bref. skrifat j glaumbæ j skagafirdi æ sama are deige sidar enn fyr seigir.

Þath giore eg Olafr Hialltason biskup a holum og superintendens Hola biskupsdæmis. godum monnum kunnigt med þessu minu opnu brefe ad eg visse fyrir fullnadar sanninde þath suo ordinn sattmale og skildage med fullnadar giorninge framfor mille biskups Jons heitins og Teits heitins Þorleifssonar j gielldingahollte j skagafirde og med þeirra dandemanna medalgöngu sem hier fyr skrifader standa. Og med aullum þeim sinum greinum og articulis sem j þessu fyrir skrifudu brefe standa. Og til sanninda hier vm set eg mitt jñnsigle¹⁾ fyrir þetta bref huert er skrifad uar a holum j hialltadal. xvj. dag marci manadar. anno Domini. M. D.lvij.

1) Fyrir bréfinu var og „s. ion: eina“. (AM.)

292.

29. Apríl 1526.

á Þingeyrum.

TVEIR klerkar transskribera eptir gömlum og göðum registris og rekaskrár Þingeyraklaustrs máldaga um reka fyrir Melalandi.

Eptir Klaustraskjalabók Landsskjalasafnsins með hendi Hákonar Ormssonar e. 1640. — Önnur afskrift með sömu hendi er í safni í AM. 280. 4to bls. 186—187.

Wm reka fyrir Melalande.

Það giðrum við Nichulas Vilhiamsson¹⁾. Þorualdur Olafsson, prestar, godum mönnum kunnigt með þessu ockru opnu breffi. að við höffum sied og yfferlesed gömul og göð Registrum og Rekaskraar Þingeyraklausturs suo latande millum annara grejna. orða og atkuæða sem hier epter filger.

Hialltabacke á Reka allann fraa Blönduðse til mots við Gilðarmenn á Hunstadasand. enn Gilaarmenn eiga þaðan allann reka til Hunavatsóss. þenna reka á nu ellann Þingeyraklaustnr. Þingeyraklaustur á nu allann reka a Þingeyrasande i millum ösa. nema það sem tilheyrer Wndinfelle fyrir austan Osmela. Klaustrid á nu allann aasbiarnarness reka á Sigrijdastadasande frá Hoffuðse²⁾ og vestur i mitt Branslön. enn Melaland á vr midiu Branslöne og vestur i Sigrijdastadaös. allann reka. á Þingeyraklaustur. þar tuo hlute i öllum reka. og tuo hlute i Melalande.

Og til sanns vitnisburðar hier vm setium við ockar jnsigle fyrir þetta breff. skrifð á Þingeyrum j Hunavatsþing. sunnudaginn næsta fyrir tuesday postulamessu Philippi og Jacobi. Anno Domini Millesimo D^o. vicesimo sexto.

293.

30. Apríl 1526.

á Hólum.

Jón biskup Arason gefr og geldr Helgu Sigurðardóttur i sin þjónustulaun jörðina Hall-land með tíu málmytúkúgildum fyrir fimtigi hundruða, en jörðina gefr Helga jafnharð-

1) Svo. 2) Svo = Höpsósi.

an Hóladómkirkju sér til prófentu, með fleirum greinum, er bréfið hermir.

AM. Fasc. XLVII, 3, frumrit á skinni. og hefir aldrei verið inn-siglað.

Þath giorum wier thomas prestur eireksson. ráðzmann heilagrar holadomkirkiv. magnus biornsson. brandr palsson. og petua helgason leikmenn. Godvm monnum kvnnigt med þessv woro opnv brefe. at arvm eptter gudz burd. m. d. xx ok vi. Manvdaginn næstan Eptter jonsmessv holabiskups. vm vorid¹⁾ j Salnum á holvm j hialltadal. worum vier j hia saum og heýrdum á (at) suoddan giorningr for fram j millvm Biskups jons Arasonar ok helgu Sijgurdardottur. ad nefndr biskup jon gaf og gallt greindre helgv sijgurdardottur j sin pionvstvlaun jordina hall land og þar til .x. malnýtu kugillde fyrir .l. hvndrada. Enn adur nefnd helga gáf fyrr greinda jord þá strax j prowentu med sier Heilagri hola domkirkiv sier til logligs framfæris. Suo oc sagdi biskup jon. ad greind helga sygurdardotter skyldi savma heilagri hola domkirkiv æ hveriw are til .x. avra. Medan hvn wæri til fær. hier med skilde²⁾ tijtt nefnd helga sier sess hia ráðzmanni. ok hafa slikt bord sem honum bæri ath hafa. Suo og atte þratt nefnd helga at hafa sina pionvstukonv. ogh Eina kw miolka wetur og svmar. þar med atte fyrr nefnd helga mega hafa hia sier Eitt sitt sonar barn edur dottur á sinn kostnad. Ef hvn villde. Ok til sanniða hier vm setium wier fyrr nefnder menn wor jncigle fyrir þetta bref E r skrifat war a holum j hialltadál æ sama áre og deige síjdar enn fyrr seiger.

294.

11. Maí 1526.

á Þingskálum.

TYLFTARDÓMR út nefndr af Jóni Hallssyni, kongsumboðsmanni í Rangárþingi um ágreinining hans og Sæmundar Eiríksson-

1) þ. e. 29. Apríl. 2) Hér er í frbr. ofskrifað „helga“.

ar út af umboði því, er Jón hafði að halda vegna Hólmfríðar konu sinnar Erlendsdóttur og barna Vigfúsar heitins Erlendssonar og Guðrúnar Pálsdóttur móður þeirra.

AM. 191. 4to bls. 39—40, bréfabók Jóns skálds Hallssonar í frumriti á skinni. — AM. Apogr. 5533 að nokkru með hendi Árna Magnússonar.

Domur millum þeirra sæmundar eirekssonar
og jóns hallzsonar.

Ollum godum monnum sem þetta bref sia edr heyra, senda eireckur posteinsson. jón þoruarzson. runolfur þosteinnsson. tumas jónson. olafur jónsson. guidni¹⁾ þorarenson. jón helgason. biörn arnorsson. eireckr torfason. markus jónson. jón jśleikson og guðmundur sigmunsson. kuediu gudz ok sína kunigt giorande með þessu opnu brefi at þa lídíd var fra hingat býrði vors hera jesu christi. M. d. xx. og sex á. r. fostudagin næstan fyrir halluars messu æ þingskalum æ rangarvøllum æ þriggia hreppa þingstad rettum vorum ver j dom nefnder af jóni hallzsyni er þa hafði kongssins syslu oc vmbod yfer rangarþingi at skoda ok ransaka og fullnadar dom æ at legia vñ þa ægreining sem var a millum þeirra adr greins jóns hallzsonar ok sæmundar bonda eireckssonar vñ þat vmbod sem jón hallzson hafði að halda vegna holmfríðar ellensdóttur konu sínar og barna uífús heitins ellenssonar ok guðrunar pálsdóttur modur þeirra sem domar þar vñ giorver haufdu henne til sagt en fyr nefndr sæmundur kalladi þa til uegna guðríðar vígfúsdoottur konu sínar. nu af því at optskrifader men jón og sæmundur meðkenduzt þar fyrir oss at þeir hefði lagt þetta sama mal þa þar til laga með sier. því at suo prouodu oc fyrir oss komnu dæmdu vier fyrr skrifader domsmenn vnderlagid logligt og optt skrifudum sæmundi uegna guidríðar¹⁾ kvinnu sínar halft þetta adurskrifat vmbod oc titt skrifadur jón hallzson oc þau holmfríðr ellensdotter með þat aullungis kuitt og með skilld vid optt skrifada eruingia uífús heitens ellenssonar og guðrunu pálsdóttur. sem sæmundur tæki vid.

Ok til sannenda hier um settum ver fyr skrifader menn vor jónsigli fyrir þetta domsbref. hvert skrifad var æ.²⁾

1) Svo. 2) Svo endar bréfið.

295.

14. Maí 1526.

hjá Elnarshöfn.

Dómr þriggja klerka og þriggja leikmanna útnefndr af „ærlagri persónu“ síra Jóni Arnasyni um kæru Ógmundar biskups til Jóns Gíslasonar, út af því að Jón hafði stungið jörð biskups í Selvogi.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ógmundar biskups. — AM. Apogr. 2733 með hendi Orms Daðasonar „Ur brefabok biskups Ógmundar“ (AM).

Domur um Landnám Anno M^o. D^o. xx^o. vi^o.

Öllum mðnnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda Þormodur Gunlaugsson. Biörn Olafsson. prestar. Jon Hafliðason diakne. Magnus Peturson. Þorsteirn Biörnsson ok Dagstiggur Helgason. leikmenn. kvediu gudz ok sina. kunnugt giðrande ad sub anno gratiæ M^o. D^o. xx^o.vi^o. manudagin næsta epter uppstigningardag um vored nærre Einarshöfn á Eyrarbacka. vorum vier i dom nefnder af ærlegre personu sera Joni Arnasyni. ad skoda og ransaka og fullnadardom á ad leggja um þá sök og akiæru sem verdugur fader i gude Herra Ogmund med guds náð biskup i Skálholtti kiærði til Jons Gíslasonar ad hann hefde stunged jord hans i Selvoge. medkendest greindur Jon Gíslason þar stefnuna fyrer oss. ok so beiddunst vier þar hans svars og afbótunar. ok med því hann kunni ongva logliga afbótun þar framme ad hafa. þá dæmdum vier i fyrstu stefnuna löglega. ok hann löglega fyrer kalladañ. Her med dæmdum vier hann sekañ fyrer landnám ok averkabot. sem landslaga bokin utvisar. Ef i er ort jord kongs edur biskups. So dæmdum vier hann i forbode. ok hann skyldugan ad taka lausn og skript af biskupinum og sekañ fyrer ohlydne sina heilagre Skálholtskirkiu. xxx. merkur oc biskupinum annad. .xxx. marka et cetera.

296.

29. Maí 1526.

í Skálholtti.

VITNISBURÐR tveggja klerka, að þeir hafi heyrt erkibiskupinn

í Niðarósi lýsa því, að bréf það, er hann ásamt ráði Prándheimsdómkirkju hefði út gefið og sent Ögmundi biskupi til lögsagnar yfir Hólabiskupsdæmi, skyldi vera fullmektugt og hann þar fullmektugar biskup og eiga fult fyrir sitt ómak.

AM. Fasc. XLVII, 4, frumritið á skinni. Innsiglin eru dottin frá. — Apogr. 2934.

Vitnisburður sira iorvndar oc þorkels (!) diakna
vm administrationem Holastols og kirkju
Anno 1526.¹⁾

Það giorum við iorvndur prestur steinmodzson og þorstein diakni þorkelsson godum monnum kunnigt með þessv okkru opnu brefi ath við heyrdum virduligan faður j gudi Erhibiskup olaf lýsa því fyrir okkur vppa melhus j noregi finta dag iola. ath það bref sem hann með heidursamligazta radi þrandheims domkirkiv hafdi vt gefit og sent sinum broður biskup augmundi til laugsa(g)nar yfer hola domkirkju skyldi vera fvllmegtugt j avllum sinvm greinvm og artielis²⁾ og hann þar fullmegtugur biskup sem j sitt eigit stikti þar til ath biskup ion kom til stolsins. og þeir skyldv skikka honum fullt fyrir sitt omak er hann hefði nu til skikkat ath seigia laug þeirra aa millum. ef þeir kyni ecki audrv uis forlikazt. hier epter vilium við sveria ef þurfa þiker. Og tilsanenda hier vm festvm við okkur jnsigli fyrir þetta bref skrifad j skalholti. iij kaleñdas dag iunij anno domini M d xx vj.

297.

27. Júní 1526.

á Þingvelli.

ÖGMUNDR biskup í Skálholti dæmir og úrskurðar í prestastefnu börn Guðmundar „Þorvarðssonar“ löglega til arfs komin eptir Finn heitinn Þorvaldsson, undir þá grein, er bréfið hermir.

Bisk. Skalh. Fasc. XIX, 60, frumrit á skinni. Öll innsiglin (3)

1) Utan á bréfinu með tveim höndum gömlum. 2) Svo.

(3) eru dottin frá. — AM. Apogr. 2402 „accuraté“ eptir frumritinu. Það, sem hér stendr í hornklofum, var dottið úr frumritinu á dögum Árna.

arfabref.¹⁾

Skilgetningarbref arnors kocks og hans brædra²⁾.

Vier ogmund með gud[s nad] biskup j skalholli heils-
um ollum godum monnum þeim sem þetta bref sia edur
heyra kær[liga með] guds kuediu og uore kunnigt [gio]randi
at sub anno gracie M. d. xx. vj. miduikudaginn næsta fyrir
peturs messu og pals [a] þinguelli. j almenneligri presta-
stefnu kolludum uier til doms með oss ærligar personur
sira einar snorrason. sira þolleif eireksson. sira narfa þor-
steinsson. sira gudmund steinsson. eirek bonda þorsteinsson
og jon magnusson. at skoda og ransaka um skilgetning
barna gudmundar þoruardssonar og aunnu finndottur. konu
hans. og saker þess at anna kona hans uar suarin af au-
gutto modur sinne. og sa prestur uar þar er meðkendizt fyr-
ir oss at eidinn hefði tekid af henne. og finnur heitinn þor-
ualldzson ueitti greindri aunnu meðgaungu so goder menn
heyrdur. þui j guds nafne amen oss i domsæte sitiande. og
fyrgreindum personum næruerandi. dæmdum uier með full-
um laga urskurdi sónu gudmundar þoruardssonar þoruard.
eystein og arnor³⁾ og aunnur hans baurn skilgetiñ. og log-
liga til arfs komin epter finn heitinn þorualldsson modur-
faður sinn. og allra annara arfa þeirra sem þeim kunnu
með laugum til at falla. epter rettu erfdatali. og aunguer
eru adrer nær. Samþycktu með oss þenna uorn urskurd
fyrgreindar personur. og settu sin jnsigli með uoru jnnsigli
fyrir þetta urskurdarbref skrifat j sama stad degi og ári
sem fyrr seger.

1) Utan á hréfinu með samtíða hendi. 2) Utan á bréfinu með nokkru yngri hendi. 3) hér stendr í frumritinu „et cetera“, sem er útstrykað.

298.

28. Júní 1526.

á Þingvelli.

Dómr þriggja klerka og þriggja leikmanna útnefndr í presta-stefnu af Ögmundi biskupi um jörðina Víðimýri í Skaga-firði, er Ögmundur biskup reiknaði sína eign.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfa-bók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2719 með hendi Orms Daðasonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“ (AM.).

Domur um Videmyre.

Öllum mönnum þeim sem þette bref síð edur heyra senda¹⁾ abote Kollgrimur með guds náð af Þyckvabæ. Ein-ar Snorrason officialis. Narfe Þorsteinsson. prestar Skalhollts-biskupsdæmis. Eirekur Þorsteinsson. Jon Þorvardsson og Jon Magnusson logrettumenn kvediu guds og sína. kunnugt giðr-ande ad sub anno gratiæ M.^o D.^o xx^o. vi^o. fimtudagin næst-an fyrer Peturs messu oc Páls í almennilegri prestastefnu á þingvelle. vorum vier i dom nafnder af ærligum herra og andligum fôdur herra Ogmund með guds náð biskup i Skal-holhti. ad skoda oc ransaka ok fullnadar Dom á ad leggja um það mál sem herra biskup Ogmund bar þar fram fyr-er oss. ok tilkemur um jordina Videmyri i Skagafirði. hveria hann reiknadi sína eign vera epter þeim brefum og skilriki-um sem hann tiede þar fyrer oss. In primis kom þar fram fyrer oss oped bref under náðimanna heilum og óskóddud-um jónsiglum svo latanda. ad Þorsteirn bondi Finnbogason gaf Olafe Dadasyni frænda sinum með handabandi til fullr-ar eignar og frials forrædes jordina alla Videmyri er liggur i Skagafirde fyrer vestan vatn²⁾ hveria hann reiknadi tiutige hundrada með ollum þeim gögnum og giædum sem henni hefur fylgt ad fornu og nyu. svo sem hann vard fremst eig-ande ad. ok ad suo felldum skilmála ad ef Olafur Dadason feinge Katrinu Torfadottur sier til eiginkonu. sem þá var áformad. ok ef misdaude þeirra kynne so verda sidar meir ad hun lifde hónum leingur. oc ættu þau eingin skilgetið biorn á life. þá skilðe fyrrnefndur Þorsteirn bonde Finn-bogason það til. ad greind jord Videmyre skyllde gialldast

1) b. v. AM.; hefir vantað í bréfab. 2) Svo.

fyrirnefndre Katrinu í sína Tilgiöf. lx. hundrada þar utj. enn hun leysa fyrir fulla peninga til sín þáð jordin profadist dyrrer en. lxc. Sampyekte allan þennan giörning med fullu handabande Cecilia Torfadotter egiñkvinna Þorsteins bonda Finnbogasonar. Jtem kom þar fram annað bref under godra manna jñnsiglum svo lätande. að þeir voru¹⁾ þar nærre. er Sigurdur Dadason rettur Erfinge Olafs Dadasonar broður síns gallt Katrinu Torfadottur. lxc. í fyrirsagdre jördu Videmyre í sína tilgiöf. Enn þáð sem jordin er dyrrer en lxc. þá gallt hann henni í sinn mál. Jtem í þridiu grein kom þar og fram in scriptis bref under dandimanna innsiglum. hvar so inne stod að Katrin Torfadotter bifalade adurgreindum herra Ögmundi nefnda jörd Videmyre til fullrar eignar oc frials forrædes undan sier og sínum Erfingium med öllum þeim gögnum og giædum sem greindri jördu fylger og fylgt hefur að fornu og nyu. Þvi að heilags anda náð til kalladre. að suo profudu og fyrir oss komnu. dæmdum vier fyrirnefnder domsmenn med fullu doms atkvæde optskrifada jaurd Videmyre vera og verid hafa laugliga retta eign herra biskups Ögmundar síðan adurskrifadur giörningur for fram millum biskup(s) Ögmundar ok Katrinar Torfadottur. ok hann alla sockn og ákæru eiga og átt hafa á sagdre jördu hver sem hana heldur og hallded hefur hingad til í mot hans vilia et cetera.

299.

1526.

á Þingvelli.

Dómr útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti um vígsbætr eptir síra Vigfús Runólfsson.

A.

Dómabók Landsskjalasafnsins frá Jóni bæjarfógeta Magnússyni í Fol. bl. 134a, skr. c. 1600.

Domur sem gieck æ þjinguelli æ almenniligri
prestastefnu Anno 1526.

1) leiðr. AM. fyrir „vore“.

[Penna wígfus wo þoruardur¹⁾] brud-
kaupi Þorleifs Einarssonar] hitardal.²⁾

Dæmdist] wíjgsbætur epter sera Wíghfus Runolfsson
þrenn manngiaulld sem war sextíjer hundrut epter Gauml-
um domum og Biscopinum hæsta fullrietti.

Woru þesser menn þar til nefnder
aboti kolgrijmur.

Einarr Snorrason.

Þorleifur Eiríksson.

Halldor Týrfingsson.

Sæmundur Arnason. og

Jon Arnason. prestar skalholltz biskupsdæmis.

Eiríkur Þorsteinsson.

Jon Þordarson.

Narfi Sijgurdzson.

Jon Magnusson.

Erlíjngur Gíslason. suarñer laugriettumenn.

Nefñdi biscop Augmundur þessa menn til doms.

B.

Dómabók í 4to bl. 263 með hendi Jóns lögmanns Sigurðssonar, skr. c. 1620 (ártalslaust = a). — ÍBfél. Khd. 309, 8vo bl. 123 a—b með hendi Ara Magnússonar í Ögri c. 1620. — ÍBfél. Kh. 125A. 4to bl. 45—46. skr. c. 1680 eða fyrri. — ÍBfél. Kh. 205. 4to nýleg hönd. — ÍBfél. 339. 8vo bls. 40, skr. c. 1750. — Landsbókasafn 101. 4to bls. 171—172 (sira Jón í Hitardal). Ágrip af þessum dómi er til í fjölda af dómabókum.

Dömur vñ prestwíjg [sem gieck a þíingwelle
a almenneligri prestastefnu arum epter lausnarans
fæding 1526.³⁾

Dömsmenn Abote Kollgríjmur. Einar Snorrason. Þor-
leifur Eiríksson. Halldör Týrfingsson. Sæmundur Arnason
oc⁴⁾ Jon Arnason. prestar Skálholltz biskupsdæmis. Jon Magn-
usson. Eiríkur Þorsteinsson. Jon Þordarson⁴⁾. Narfe Þor-

1) Svo hdr. 2) [ritað á spássía með annari, en samtíða hendi (c. 1600). 3) [b v. 309; ártalið er óyggjandi, og stendr í nær öllum handritunum. 4) b. v. 309, 5) Þorvarðsson (!) 125,

steinsson.¹⁾ [Narfi Sigurdsson²⁾ og Erlingur³⁾ gjislason. suarn-
er lögriettumenn.

vtnefnder af Biskup Augmunde Pálssýne á almenniligu
auxarárþingi.

Dæmdum vier j vijgsbætur eptir sira Wigfvs Runolfs-
son þrenn manngiold. sem ad er lxc. eptir gomlum dóm-
um. og Biskupinum hæsta⁴⁾ fullrietti^{5).}

Samþyckte þennañ vorn dom^{6).}

300.

1526.

á Öxarárþingi.

TYLFARDÓMB útnefnder af Erlendi lögmanni Þorvarðssyni um
þegngild eptir sira Vigfús Runólfsson.

ÍBfel. Kh. 309. 8vo bl. 123b með hendi Ara Magnússonar í Ögri
c. 1620. — Dómabók í 4to bls. 263 með hendi Jóns lögmanns Sigurðs-
sonar c. 1620. (= b). — Dómabók Landsskjalasafnsins frá Jóni bæj-
arfógeta Magnússyni í Fol. skr. c. 1600. — ÍBfel. Kh. 125 A 4to
bl. 46a, skr. c. 1680 eða fyrri. Ágrip af þessum dómi er til í fjölda
af dómabókum.

Dæmt konge þegngilldi eptir prest.

Domur sem ellendur Þorwardsson logmann dæmdi a
alþingi 1526⁷⁾ ær ad kongur skilddi taka þegngilldi so eptir
prest sem adra menn [epter þui⁸⁾ sem adur hafa domar
[uim⁸⁾ geingid oc þui dæmdist konginum xij merkur [þegn-
gilldi⁸⁾ epttir sijra Wichfws heitinn Runolfsson^{9).}

Woru þessir domsmenn Eirekur Posteinsson. Loptur
Eyolfsson. Jon Þorwardsson^{10).} Jon Eireksson. Snæbiorn Gjisl-
ason. Olafur Jousson. Skwli Tumasson^{11).} Arnbiorn¹²⁾ Einarsson.
Þordur Posteinsson. Eirekur Snorrason. Biorn Arnorsson¹³⁾
og Gudmundur Einarsson.

huerir ad settu sijn þsigli [fyrir þenna dom et cetera^{14).}

1) a, 125, sl. hin; 2) b. v. 125 309 o. fl. 3) 309 o. fl.; Tyrf-
ingur a (!). 4) 309. 101 of; stærsta a. 5) enn⁸⁾ konge xij merk-
ur b. v. 339. 6) „í brúðkaupi Þorleifs Einarssonar í Hitardal vó þenn-
an sira Vigfús Þorvarðr“, setr sira Jón Halldórsson á spássú í 101.
7) 1528 (!) b. 8) b. v. b. 9) b. v. ofl. 10) Þormodsson b, 125 (!).
11) Runólfsson b. 12) Asbiorn (!) b, 125. 13) Arnason b, 125; er rangt
Björn var sonr Arnórs Finnssonar. 14) [b. v. J. M.

[Samþykke pennañ vorn döm Lögmaðurinn og oll logtañ et cetera¹).

301.

1526.

á Öxarárþingi

ALDINGISSAMÞYKKT um fullrétti manna og um kaup bartskera á því að lækna menn af sárasótt.

Samþykkt þessi fæst nú ekki í neinum vel fornum handritum og heldr ekki í einni þeirri mynd, er hægt sé með vissu að fullyrða, að sé hið upphaflega ummál og orðalag samþykktarinnar. Verðr því að prenta samþykkt þessa í mörgum höfum.

Ártal ssmþykktar þessarar og nafn lögmanns þess, er lét lögtaka hana, stendr að eins í yngri afskriptum samþykktarinnar. Þó er það hvorugt út af fyrir sig tortryggilegt, og árið 1526 sýnist í heild sinni koma hezt heim við báða liði þessarar samþykktar. Sárasótt er á þessum tímum svo mögnuð hér á landi, að 1525 gerir Ögmundur biskup sérstakan samning við Lazarus bartskera Mattheusson (Skán-eyjar-Lassa) um lækning þessa sjúkdóms á landsfólkinu (Nr. 202 að freman). Gæti því legið beint við, að kaupalag á þessum lækningum hafi verið sett með lögum einmitt um þessi ár, og er því ártalið 1526 einmitt hið líklegasta, hvað þennan hluta samþykktarinnar snertir. Það er og eingan veginn hið ólíklegasta að því er ákvæðin um manngildi og fullrétti manna snertir, því að einmitt það ár (1526) kom til greina að meta á Alþingi bætr og þegugildi fyrir prestsvíg, sem var sjaldheyrt mál, eins og sjá má af næsta skjali hér á undan. Og gæti það hafa atvikað almennari ákvæði um réttarfar manna.

Það, sem Páll lögmaðr Vídalín telur í Fornyrðnum sínum (Rvík. 1854 bls. 410) móti lögheimild þessar samþykktar, er ekki á nægum rökum byggt.

A.

AM. 147. 4to bls. 205, skinnbók (Heynessbók), og er þessi kaflí bókarinnar skrifaðr 1598 eða skömmu þar eftir. Hér kemr þetta ekki fram sem samþykkt, heldr sem fróðleiks eða minnskiansa. Þó er það úr samþykktinni frá 1526.

logmans fullrietti er ix merkur.
sylumans riettur vij merkur.

1) [b. v. ö.

logriettumans v merkur.
 hreppstiora .iiij. merkur.
 sliettur maður þrjár merkur.
 prestur v merkur.

B.

Skrifað með hendi frá c. 1600 inn í eintak af Jónsbók prentaðri á Hólum 1578 (1580), sem eg fékk 26. Júlí 1903 frá síra Þorvaldi Jakobssyni í Sauðlauksdal.

til minniss.

Nefndarmannz fullretti .v. merkur.
 hreppstiora fullretti .4. merkur.
 skattbonda fullretti .iiij. mörk.
 frialz mannz fullretti .iiij. mörk.
 Biskupz og } fullretti. 12. merkur.
 Logmannz }
 profastz og } fullretti .9. merkur.
 syslumannz }
 prestz og }
 logrettumannz } mannz¹⁾ fullrette v merkur eda vj merkur.

hreppstiora fullretti. 4. merkur.
 skattbonda fullretti .iiij. mörk.
 frials mannz fullretti. mörk iij eda iij merkur. þar til
 eru ecki vtan halfrettismenn.
 Diackna. og hreppstiora fullretti er .v. og half fimta
 mörk.

Þetta adurskrifað er alþingis samþykkt.

C.

Dórnabók í 4to bls. 168, með hendi Jóns lögmanns Sigurðssonar c. 1620. (= a). — ÍBfél. Khd. 125A. 4to bl. 30, skr. c. 1660—1680.

Þesse fullriette tekin Effter gomlum Dömmum
 dömkirkjuinnar²⁾.

³⁾ Biskups og Logmanns fullrietti .xij. merkur.

1) Svo. 2) Hued batt fullrietti huor skal taka. Wmm fullrietti þetta Effter gomlum domum 125. 3) Domkirkjuinnar, b. v. hér 125.

[Domkirkjunnar fullretti. xv. merkur¹).
 kirkna. profastz og sýslumanna²). ix. merkur.
 [presta og lögriettumanna .v.³) merkur.
 diakna og hreppstjóra iiiij mork.
 [skattbændur og 4 merkur⁴)
 dugliger menn megandi iiiij merkur. [edur og iiiij mork⁴).
 almugamenn [megandi⁵) iiij merkur. [þeir ecki eru j skatti.
 og aungum oknittum kiendir og iiij mork.⁶).
 þa eru halfriettesmenn.

D.

Landsbókasafn 65. 4to I, 14, með hendi Jóns dans
 Magnússonar á Eyri, um 1640.

Alþingis Dömur vm fullriette og Bar-
 skerakaup.

Alþingis samþykktin er.

sliettun nefndarmanni 5 merkur.

Jtem hreppstjóra nafnbótalausum ad ødru
 half 5 mork.

Jtem skattbónda 4 merkur.

Enn þeirra manna fullriette er ei eru j skatte
 og ad øngum öknittum kender er 3 og iiij mork.
 þar til ecki eru vtan hölfriettismenn.

J ødru lagie Biskup og lögmadur taka j full-
 rette huor vm sig 9 merkur. enn profastur og
 sýslumadur taka 6 (merkur).

Einfalldur prestur og lögriettumadur 5 merk-
 ur enn þá þeir reka sitt embætte taka þá 2 fallt.

Var það og dæmt á alþynge. ad barskerar
 skyldu ei taka meira kaup á sárasóttarmenn enn
 hundrad á þeim sem mest þyrftu. enn minna á
 hina og þó med þui môte ad þeir være nockru
 nær. ella græde afftur med sama kaupe. enn ef
 ecki tekst grædslañ. giallde so micid honum sem
 grædslan kostar.

Vm fullriettis hæd
 Jmsra manna.

Biskup og lögmadur
 9 merkur.

profastur og sýslu-
 madur vj merkur.

prestur og lögrettu-
 madur 5 merkur.

hreppstjóra halfa
 fimtu mork.

sliettun ærligum
 manni

iiij merkur og iiij
 mork.

Barsker(a)kaup je.

1) [sl. 125. 2) fullrietti, b. v. 125. 3) [Prestar og lögriettumenn
 tilkomulitler vj, 125. 4) [þætt við síðar með ødru bleki, en sömu hendi
 i a; sl. 125. 5) lijtilmagnar, 125. 6) [sl. 125.

E.

MSteph, 62, 4to, bl. 142 a—b, skr. c. 1640—1650.

Þetta Epterskrifad epter Handskrift Arna
heitinz Gijslasonar.

Jafnt fullrietti skulu taca nefndarmenn sem prestar. ix
merkur huorer fyrer sig epter gomlum domum. ef þeim er
misþýrmt á síðlfz sijnz líjkama med ordum edur verkum.

Var það oc domur á alþingi. að Barskierar skyldi alldrej.
meira kaup taka á sársoðarmenn enn hundrad á þann sem
mest þyrfti við enn minna á hina. oc þó med því moti. að
þeir væri nokkru nær elligar græði aptur med sama kaupi.
Enn ef eij tekst græðslan. gjalldi fyrer so micid sem græðsl-
an kostar.

F.

Ny kgl. saml. 1947, a 4to bl. 50a, skr. c. 1660. — Landsbókasafn
68, 4to bls. 124 (Baugstaðabók), skr. c. 1690.

[Domur á Alþingi¹⁾, að barskerar skyldu aldrei²⁾ meira
kaup taka³⁾ [á sárasóttar menn⁴⁾ en hundrad á þann, sem
mest þyrfti við, en minna á hina, og þó með því móti, að
þeir væri að⁵⁾ nokkru nær, ellegar græði⁶⁾ aptur með sama
kaupi. En ef ei⁷⁾ tekst græðslan, [gjaldi aptur⁸⁾ fyrir svo
mikið sem græðslan kostar.

G.

Landsbókasafn 6. Fol. bl. 185, skr. c. 1640 (Tiglabók).

Alþingis Samþýkt vm fullretti.

Sliettum Nefndarmanni v merkur.

Hreppstiora Nafnbotaarlausum half v mork.

Skattbonda iiij. merkur.

Enn þeirra manna fullriettj sem ecki eru i skatti og þó
að aunguun oknyttum kender iij merkur og iij mork. þar
til að eckj eru vtan halfrettismenn.

1) [Alþingisdómur 68. 2) ei 68. 3) sl. 68. 4) [sl. 68. 5) b. v.
68 6) græddu 68. 7) ecke 68. 8) [fyr gildi 68.

K.

AM 60. 8vo I, 47b, skr. c. 1661—1690.

Fullrietti af Lögmanni Ellendi Þorvardssine sett.

Biskups	{	9 merkur.
Lögmanns		
Profasts	{	6 merkur.
Syslumanns		
Prests	{	5 merkur.
Lögriettumanns		
Diakna	{	4 merkur.
Hreppstiora		
Skattbændur	}	

Odalsmanns $4\frac{1}{2}$ mörk.

Slietts manns 3 merkur.

Enn sie þessum misþyrmtt nær þeir reka sijn Erinde
þæ taki Tuofalldann Riett.

Domkirkiu fullriette effter Gðmlun Domum .xv. merkur.

Kirkna fullrietti ix merkur.

L.

Bókmentafélagssafn Khð. 531. 8vo bls. 79, með hendi Hálfðanar
lögriettumanns Jónssonar á Reykjum í Olfosi, ritað 1706.

Vm fullriette.

Alþingis samþykkt 1526 af Erlende lögmane.

Biskupz og Lögmanns 9 merkur.

Profastur og Syslumadur 6 merkur.

Prestur og Lögriettumadur 5 merkur.

Diakne og Hreppstiore 4 merkur.

Skattbonde $3\frac{1}{2}$ mörk.

Fataker og Radvander 3 merkur

profast(s) 6 merkur.

biskup(s) 9 merkur.

enn kunne þeir lögmonnum misbioda. gialde þeim
fullriette epter 6 manna skynsamra dome“.

Þá eru halfriettesmenn $11\frac{1}{2}$ merkur.

Domkirkiu fullriette 15 merkur.

Annara kyrkna 3 merkur.

Fíar fullriette 3 merkur.

M.

Advocates Library Collect. F. M. 25. 4to (21, 3, 10), skr. c. 1740—

50. Bók Jóns Hjaltalins á Rauðará.

Alþingis samþykkt af Erlende Þorvardssyne logmanni vm fullrette 1526.

Biskups og logmans .vj. merkur.

Profastz og syslumanz .vj. merkur.

Prestz og logrettumans .v. merkur.

Diakna og Reppstiora .iiij. merkur.

Skattbænda .iiij. mork.

Fatækra og radvandra .iiij. merkur. þar til ero ecki vt-ann halfrettismenn.

Domkyrkiunnar .xvj. merkur.

Annara kyrkna .iiij. merkur.

Jtem önnur de eodem.

Nefndarmanni nafnbotalæsum ad ødru v. merkur.

Reppstiora nafnbotalæsum ad ødru half fimta mork.

Skattbonda .iiij. merkur.¹⁾

Enn þeirra sem ej ero j skatte og ei ad oknyttum kender iij merkur. og iij mork þar til ero eckj nema halfrettismenn.

N.

Landsbókasafn 70. 4to bls. 376, skrifað c. 1800—1820.

Um fullriette

Alþings Samþykkt af Erl(endi) lögmanni Þorvardssyni

Anno 1526.

Biskups og Logmanns 9 merkr

Profasts og Syslumanns 6 —

Prests og Logriettumans 5 —

1) Í íbél. Khd. 309. 8vo bls. 121 (Öxnafeillsbók) stendr: „Vm fullriette manne. Jtem hefur dæmtt vered skattbonda iiij merkur j fullriette. Enn iiij merkur hreppstiora suo og v merkur nefndarmanne“.

Diakna og Hreppstjóra	4	merkur
Skattbænda fullrétti	3½	—
Slétts mans	3	—
Domkyrkiu fullrétti	15	—
annara kyrkna	3	—

Enn sie þessum Embættesmonnum misþyrmt nær þeir sin Eyrende Reka þa taka þeir tvöfalldt fullrétti.

0.

Thottssafn 1500. 4to, párað aptan á brot af Eddu á pappír frá 17 öld; er þetta með hendi frá c. 1750. Þetta er að sumu leyti byggt á Alþingissamþykktinni 1526, en að öðru leyti fróðleiksklausa, og er á þann hátt einnig látið fylgja hér.

Fullrétti biskups, lögmanns, prests, lögréttumanns og eðlmanns og jarðeiganda meður hreppstjóra og slétts manns.

Fullrétti biskups og lögmanns er ix merkur.

Prófasts og sýslumanns fullrétti vij merkur.

Prests og lögréttumanns fullrétti er vj merkur.

En þeir sem reka sitt erindi hafa tvöfaldan rétt ef misþyrmt er.

Eðlmanns fullrétti hálf fimta mörk.

Jarðeigandi manns fullrétti iv merkur.

Skattbónda fullrétti iiij merkur.

Hreppstjóra fullrétti .iiij. merkur.

Slétts manns fullrétti half þriðja mörk eða iiij merkurnar, þar til ekki er utan halfréttismenn.

Dómkirkjunnar fullrétti xviiij merkur.

Kirkna fullrétti ix merkur.

302.

5. Júlí 1526.

á Þingvelli.

Dómr sex klerka útnefndr af Ögmundi biskupi í prestastefnu um ákæru sira Þorleifs Björnssonar til Torfa Björnssonar út af haldi á jörðunni Sæbóli.

Landsbókasafn 42. Fol. bls 132—133 með hendi síra Jóns Er-
lendssonar í Villingaholti c. 1666. — Landsbókasafn 115. 4to I, bls.
bls. 29—31, með hendi síra Jóns Halldórssonar í Hitardal c. 1730.

Dómur wm Sæból.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra
señda Kollgrjmur med Gudz náð Abote í Pyekuabæ. Cínar
Snorrason. Narfe Þorsteinsson. Halldor Tyrfingsson. Þor-
leifur Eireksson. Sæmundur Arnason prestar Skalhótsbisk-
upsdæmis kuediu Gudz og sína. kunnugt giorande ad sub
Anno gratiæ 1526 a fimtudaginn epter Peturs messu¹⁾ og
Pæls a þingvælle í almennelegre prestastefnu worum vier í
dom nefnder af erligum herra og andligum faudur Ogmunde
med Gudz náð biskup í Skalhóte ad skoda ransaka og
fullnadardom a ad leggja wm þær saker er Sira Þorleifur
Bjornsson kærde til Torfa Bjornssonar ad hann hielde fyr
ir sier jordum frjduum peningum og algiordu bue a Sæbole.
kom þar fram fyrer oss bref Biarnar Þorleifssonar med
heilu og oskoddudu hans hangande þnsigle so latande mill-
um annara orda ad hann gaf og gallt síra Þorleife syne
sinum í arflausn mots vid onnur sín syskin þessar jarder
er so heita. Sæbol. Willingadalur. Brecka med ollum þeim
gognum og giædum sem greindum jordum fylger og fylgt
hefur ad fornu og nyu og hann vard fremst eigande ad ept-
er sinn faudurbroður Jon heitinn Bjornsson. Hier med
skyllde hann allañ abata og avogst bæde sækia og sekta og
semia og fullar saker a gefa sem hann sialfur ætte þeim
sem þa hafa rangliga halldid. So og kom þar fram bref síra
Jons diakns Gudmundssonar med hans oskoddudu hangande
þnsigle so latande ad hann medkiende ad hann var þar í
hia og²⁾ sa og heyrd³⁾ ad Sira Þorleifur Bjornsson stefnde
Torfa Bjornssyne í almenneliga prestastefnu midvikudaginn
edur fimtudaginn næstañ epter⁴⁾ Peturs messo [og Pals⁵⁾] nu
í sumar ed kemur fyrir heidarligañ herra og andligañ faud-
ur biskup Ogmund fyrir þa sok hann hielde rangliga fyrir
honum þeim parte er hann hafde ad sier tekit epter faudur sinn
Biorn Gudnason af arfe Jons⁶⁾ heitins Bjornssonar. Og fyrir

1) 115; sl. 42. 2) sl. 115. 3) a b. v. 115; 4) 115; fyrir 42. 5)
[b. v. 115. 6) 115; Jon (!) 42.

þær fleire saker er j stefnunne standa. og Torfe stod so nær ad hann matte heyra stefnuna ef hann villde. war þar og hia Jon Þorgautsson og fleire adrer hans menn og mattu þesser aller heyra stefnuna. þui gjaurduð wier stefnuna loglega ad svordum eide diaknans og Torfa Biornsson loglega fyrer kalladañ. og sekañ mork j stefnufall. þvi ad Heilags anda nad tilkalladre ad ollu so profudu og fyrir oss komnu dæmdum vier fyrrnefnder dōmsmenn med fullu doms atkuæde epter þeim brefum. domum og vrskurdum sem ædur hafa dæmder verit wegna Biorns Þorleifssonar faudur fyrrgreinds sira Þorleifs Torfa Biornsson og alla adra þa sem hallda og halldit hafa fyrrskrifada peninga skylduga aptur ad skila jaurduð og frjrdum peningum med laga avegste jnnañ halfs manadar ad heyrdum dōmenum. Enn Sæbole og þvi bue þar til heyrer og Biorn tok þegar strags ad Þorleifur heimter edur hans loglegur umbodsmadur. Enn jordunum er Sigrjrdur Biornsdotter helldur Gerdhōmrum. Arnarnese og Skaga. og olluð audruð jaurduð med landskullduð og tolluð med sama hætte sem fyrr seiger jnnañ halfs manadar [ad heyrdum dōminum¹⁾ optnefndum sira Þorleife edur hans logligum vmbodzmanne. Enn villde þeir ej aptur leggja þa skyllde sira Þorleifur riettelega meiga ad sier taka fyrrskrifadañ arf. jarder og peninga. hvar (sem¹⁾ þeir standa.

Samþyckte þennañ vorn dom med oss virduðligur herra biskup Ögmundur og sette sitt jnsigle med vorum jnsiglum fyrir þetta domsbref. skrifad j sama stad et cetera.

303.

3. Augúst 1526.

4 Skrifðu.

Dómr þriggja klerka og þriggja leikmanna útnefndr af Ögmundi biskupi, þar sem jörðin Dvergasteinn i Seyðisfirði, er dæmd eign kirkju og biskups fyrir fyrning, fornan reikningsskap, innstæðu og ornamenta.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups.

1) [b. v. 115.

Domur um Dvergastein Anne M^o D^o xx^o vi^o.

Ollum mǫnnum þeim sem þetta bref sia edur heyra. senda Brandur Hrafnasson. Jon Kodransson. Gamle Magnússon prestar Skalhólts biskupsdæmis. Snjólfur Hrafnasson. Magnus Arnason. Ellingur Gíslason laugrettumenn kvediu gudz og sína. kunnugt gíðandi að sub anno gratiæ M^o. D^o xx^o. vi^o. faustudagin næsta fyrer¹⁾ Laurentiusmessu um sumarid á Skridu í flotsdalsherade vorum vier í dom nefnder af virduligum herra í Gude biskup Ógmunde í Skalhólte að skoda og ransaka ok fullnadardom á að leggja um það mál herra biskup Ógmund þar þar fram fyrer oss ok tilkemur um jordina Dvergastein í Seyresfirde²⁾ hveria hann sagde falla vera fyrer nidurfall kirkiunnar ok forðiðfun hennar ornamentis. Ei sidur fratekin gömul jnnstæda. ok einginn Reikningsskapur stadin um langan tíma. kom þar fram prior Þorvartur ok sera Jon Markusson ok baru uitne um að þar hefde einginn Reikningsskapur stadiinn vered í þeirra minne. ok fargad hefde vered allre hennar innstædu oc ornamentis. Enn kirkian sialf legid nidre lǫnga tíma. Syndist her eingi afbótun af þeim er halldid hafde jordina til forna. því kaupablutinn reiknadist ecke meira enn xijc. því að h(eilags) anda náð tilkalladre. að svo profudu og fyrer oss komnu. dæmdum vier fyrrnefinder domsmenn með fullu doms atkvæde jordina kirkiunnar eign vera og biskupsins. Enn Erfingia Fusa heitins er jördina höfdu átt. dæmdum vier skylduga aptur að giallda alla hennar jnnstædu og allan Reikningsskap í lausafe og smájordum. sem Rettarbot kong Kristierns en forna utvisar og innehelldur. ok þá slíku seka upp á hvert ár er kirkian hafde nidur leged sem lög segde þeim á hendur.

Ok til sanninda her um et cetera.

1) Svo, en það er = Olafsmessa síðari 3. Aug. 2) „ita extat“,
 ndr., = Seyðisfirdi.

304.

9. August 1526. á Skriðuklaustri.

Dómr þriggja klerka og þriggja leikmanna, út nefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um áklögn biskups til Snjólfss bónda Rafnssonar um hald á jörðunni Hólum í Reyðarfirði, er biskup taldi sína eign og heilagrar (Skálholts)kirkju.

Bisk. Skalh. Fase X, 18, transskript á skinni frá 22. Dec. 1544.
— AM. Apogr. 2625 „accuraté“ með orðamun eptir bréfabók Ögmundar biskups.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra. Senda prior þoruardur. síra brandur hrafsson. [Síra ion kodransson¹⁾. magnus arnason. biarne erlendsson og erlingur gílasson. kuediu gudz og sína. kunnigt giorandi ad sub anno gracie M d xx vi fimtadaginn næsta fyrir laurenciusmessu vm sumarit a skriduklaustri j fliotz dalsheradi worum wier j dom nefndir af uerdugum herra j gudi biskup Augmund j Skalholti. ad skoda og ransaka og endiligañ ueg ð ath giora um þa aklaugun. er herra Augmundur klagadi til sniolfss bonda hrafnssonar heilagrar Skalholtz²⁾ kirkju uegna ad hann hefði ad halda jordina holma. er liggur j reyðarfirde. og herra augmundur kalladi sína eign og kirkjunnar. sakir gamals reikningskapar. er fallit hafði a medañ þeir hielldu marteinn og isleifur og þeirra foreldrar. Jtem j fyrstu grein kom þar fram fyrir oss maldagenn kirk(i)unnar ð holmum³⁾ at hun ætte fiordung j heimalandi og xuij⁴⁾ j gilldum og godum peningum. og at auk ornamentum. Suo og bar prior þoruardur [og sera Jon Markusson⁴⁾ uitne ad hann hefði sied opid bref gudmundar heitins Magnussonar. er jordena atte. ad hann gaf henni xc i heimalandi og x malnytu kugildi. medkendizt og herra biskupinn. ad suo latanda bref lægi heima j skalholti. reiknadizt þa xxc þad er kirk(i)an atte j jordinne enn xc. [er leikmenn att haufdu⁵⁾. Suo og medkendizt sniolfur bondi og þeir sem honum selldu at þa hefði stadið xlc reikningskapur okuittur og litel eda eingiñ innstædañ. eigi sidur kom⁶⁾ þar fram suoddañ sakir a þa

1) [sl. bréfab. 2) b v. bréfab. 3) brb; holum X, 18. 4) [b. v. brb. 5) [þad er leikmenn haufðu átt, brb. 6) kuomu.

martein og isleif. ad þeir hefði oforsialiga sleiðit biskup steffan heitinn gud hans sal náði með suo ordnu tilferli ad þeir snorudu steine framan á hambokena.¹⁾ er biskupinn hafði á briostenu. suo og slogu og skammfærðu hans menn með fullum illuilia. Nu saker þess at reikningskapurenn uard miklu meiri enn jorden uar uerd og [fyrgreindra saka²⁾. þui ad heilags anda nad til tilkalladri og at suo profudu og fyrir oss komnu dæmdum wier fyrnefndir domsmenn með fullu doms atkuæði jordena holma fallna j reikningskap og kirk(i)unnar eign og biskupsins eign wera og uerit hafa. suo og alla þa peninga sem þeir marteinn og isleifur og þeirra fylgiarar mættu³⁾ með laugum eiga dæmdum wier biskups-ens eign og kirk(i)unnar fyrir adur saugd sakferli [et cetera⁴⁾.

305.

14. August 1526.

í Vallanesi.

ÚRSEKURÐER og úrlausn Ögmundar biskups í Skálholti um fiskitoll Myrarstaðar (Desjarmýrar) upp í jörðina Ölduhamra.

Landsbókasafn 62. Svo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir afskrípt úr bréfabók Ögmundar biskups staðfestri í Skálholti 9. Okt. 1711 af Arna Magnússyni, Ormi Daðasyni, Þórði Þórðarsyni og Páli Hákonarsyni, og eru á í AM. Apogr. 2724 með hendi Orms Daðasonar.

Um Fisketoll Myrarstaðar í Austfiörðum.

Vier broder Ögmundur með gudz nad biskup í Skálholti giörum godum mönnum kunnugt með þessu voru opnu brefe. ad á þriðjudagin næstan fyrer Assumptionem Sanctæ Mariæ Virginis í Vallanesi í Vallasveit⁵⁾ Anno Domini M^o. D^o. xx. vi. kom á stefnu fyrer oss Biörn bondi Jonsson. beidde oss ransaks og riettrar skodunar með hverium hætte ad su fiskevist skyllde vera. sem Sera Sumarlídi þottist eiga vegna kirkíu sinnar Myrarstaðar upp í jaurdu hans Aulduhamra. Nefndum vier .vj. dandimenn til doms lærda og leika. Kom þeim ecke saman. Þotte sumum presturinn eiga fiskevist fyrer so mörg skip og menn sem hann giörer heiman fra

1) handbokena, brb 2) Svo. 3) mattu, bréfab. 4) [b v. bréfab, 5) 2724; vallaa-, 62.

stadnum. Enn sumum eitt skip. ok þeir menn sem þar á være. ok þeim villdum vær vera samþycker. Enn saker þess ad presturinn var þar eige til kalladur oc eingi af hans hendi. þvi sagdest þar einginn domur ad þvi sinne. Enn þo kom oss þad öllum ásamt ad halfa Tolla skyllde hvorer hafa af þvi skipe eda skipum. sem þar af stadnum være ut giörd. suo leingi ad hverer tueggiu kiæme i prestastefnu med sin bref ok mældaga. oc þad þar giördist skylldi standa o-bridgulega upp á badar sidur. et cetera.

306.

27. August 1526.

í Bjarnanesi.

Dómr þriggja klerka og þriggja leikmanna útaefndr af Ögmundi biskupi um hjonabandsmál Eiriks — sonar Þóru Eiriks-dóttur — og Önnu Þorgilsdóttur.

Landsbókasafn 62.8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2725 með hendi Orms Daðasonar „ur bréfabók biskups Ögmundar“ (AM).

Domur um Hjonabands mál.

Ollum mönnum þeim sem þetta bref sia edur heyra. senda Hallur Sigurdsson. Salamon Henreksson. Þorarinn Þorsteinsson. prestar. Jon Biörnsson. Ellingur Gislason ok Olafur Narfason leikmenn. kvediu guds og sina. kunnugt giörande þa lidid var frð hingadburd vors herra Jesu Christi M. D. xxvi. manudaginu næsta fyrer Augustinusmessu um haustid i Biarnanese vorum vier i dom nefndir af virdulegum herra i gude biskup Ogmundi i Skalhollte ad dæma og skoda hvert afl hafa skyllde þau handsaul sem Þora Eireks-dotter hafde haft vid Þorgils Þorkelsson vegna Eireks sonar sins ok Annu dottur hans. ad so fyrer skildu med anefndum peningum ad hann handlagde henni,) dottur sina. enn syni hennar til fullrar eignar med vilia og samþycki dottur hans. Her á mot sagde Eirekur nei fyrer. ad þetta hefde ecke vered sinn vilie. Enn saker þess ad þar kom frañ Sera Oddur Þorsteinsson og bar um vitni. ok sor fullañ Bok-

1) 2725; honum 62.

arçid. ad hun hefde leitad þess med vilia sonar sins. ok hann hefde beidt sig kaupa. og lysa med þeim i heilagre kirkiu. Nu saker þess ad so stendur i kristin ætt. ad for-
elldrar konunnar meige festa hana hverium sem þeir vilia med hennar samþycki. Ok þess annars ad hann hafde leig-
ed konuna uppá þenna giörning. því ad h(eilags) anda
nðd tilkalldre ok ad so þrofudu ok fyrer oss komnu dæmd-
um vier fyrrnefnder domsmenn med fullu doms atkvæde.
þennañ giörning stödugañ og myndugan. ok adur nefndan¹⁾
Eirek skyldugan til ad eiga konuna epter þeirre lysing sem
presturen sor. ok giðra til hennar fullnadar hionaband ept-
er því sem lög utvisa.

Samþyckte þennan dom med oss biskupinn og marger
adrer goder menn.

oc til sanninda her um et cetera.

307.

27. August 1526.

í Bjarnanesi.

Dómr þriggja klerka og þriggja leikmanna útnefndr af Ög-
mundi biskupi um ágreining þeirra síra Odds Jónssonar og
Ketils Bjarnarsonar út af hestahaldi.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók
Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2732 með hendi Orms Daðasonar
„Ur brefabok biskups Ogmundar“ (AM.).

Um hesta meðferd.

Öllum mönnum þeim sem þetta bref sið edur heyra
senda Hallur Sigurdsson. Þorarinn Þorsteinsson og Salamon
Henreksson. prestar. Jon Biörnsson. Ellingur Gislason og
Olafur Narfason. leikmenn. kvediu guds og sina. kunnugt
giðrande ad sub anno gratiæ M^o. D^o. xx^o. vj^o. á manudag-
in næsta fyrer Augustinusmessu i Biarnarnese um hausted
vorum vier i dom nefnder af verdugum herra i gude bisk-
up Ogmund. ad skoda og ransaka og fullnadardom á ad
leggja um þær ákiærur er voru i millum þeirra Sera Odds

1) b. v. AM. hefir vantað í bréfabókina.

Jonssonar og Ketils Biarnarsonar. Jtem i fyrstu grein klagade Ketill til Sera Odds, að hann hefde hallded fyrir sier heste i þriu ár, er hann hefde lied hönum i rettre Tru. Ok um annað hest er hann hafde lied hönum sudur i Skalholt, og heim aptur til sin, enn hann hefde hallded þeim hestinum v. vikur i ongvo sinu leyfe. Her i mot vændest Sera Oddur, að hann hefde lied sier hesten þann timan, enn hinn villde það ecke kiennast. Enn sera Oddur sagde annan hestenn drepest hafa i ferdenne fyrir þeim með for, ok því að sá átti eingan hest til, þá sagdist hann hafa látið meta og upp bida fulla verðaura fyrir hestinn i hverium fardögum. Her i mot klagade fyrskrifaður Sera Oddur það til Ketils i umbode Eireks Eigelssonar að hann hefde að halda hest er hann atte, enn Ketill vændest þar kaupe fyrir af audrum manne. Nu af því að sera Odde fullnudust vitne þar að, að hann hefde peningana meta láteð ok uppboded epter lögum, því að h(eilags) anda náð tilkalladre að so profudu og fyrir oss komnu dæmdum vier fyrnefndir domsmenn með fullu doms atkvæde sera Odd skylldugan að gjallda Katli það hundrad er hönum líkade vel að taka i næstu fardögum. Enn um hinn hestinn dæmdum vier sera Odd skylldugan að leida tvö loglig vitne að hann hefde lied hönum hestinn þann timann er hann hieilt hönum. Enn ef þau leiddust ecke innan xiiij natta, þá dæmdum vier Sera Odd sekan Eyri á hverre viku fyrir ránglega meðferð og .iiij. merkur i fullrette. Enn um þann hest Sera Oddur klagade til hans, syndi Ketill kaup fyrir því, dæmdum vier Sera Odd skylldugan að leida tvö logleg vitni að fyrskrifaður Eirekur hefde átt hestinn, ok ef þau leiddust, gjaurdum vier sera Odde hestinn með þeim alldre sem inn kom. Enn Katle annan hest jafngodan fyrir, af hönum sem selde et cetera.

308.

12. September 1526.

í Lambey.

DÓMR þriggja klerka og þriggja leikmanna, út nefndr af Ögmundi biskupi, um ágreining þeirra Jóns Hallssonar og Sæmundar Eiríkssonar út af umboði því, sem Jón hafði vegna

Hólmfriðar Erlendsdóttur konu sinnar og barna Vigfúsar heitins Erlendssonar, en Sæmundr klagði vegna Guðríðar Vigfúsdóttur konu sinnar.

AM. 191. 10 bls. 61—62. (bréfabók Jóns Hallssonar á skinni). — AM. Apogr. 5534 með hendi Árna Magnússonar (eptir 191. 4te). — Landsbókasafn 62. 8vo og AM. Apogr. 2726 eptir bréfabók Ögmundar biskups (= 62).

Um peninga Fusa heitins Ellendssonar¹⁾.

Ollum góðum²⁾ monnum þeim sem þetta bref sia edr heyra senda jón gíslason. sæmundur arnason. salamon henreksson. prestar skalholzt biskupsdæmis. Eirekur þorsteinson. jón þoruardzson og erlingur gíslason. logrettumenn. q(uediu) g(udz) og sina kunnigt giorande [med þessu [voru] opnu brefi ad³⁾ þa lidit uar fra hingatburd uors herra jhesv christi. M. d. xx. og uj ar miduikudagen næstan fyrir krossmessu vm haustit j lambey æ þingstad rettum uorum uier dom nefnder af uerdugum herra [og aúdligum fodr⁴⁾ j gude herra⁴⁾ aogmund j skalholte ad skoda og rannsaka og fullnadar dom æ ad leggja um þa agreining sem⁵⁾ var æ⁶⁾ millum þeirra jóns hallzsonar og sæmundar eirekxssonar um þad umbod sem [adr greindr⁷⁾ jón hallzson hafde ad hallda uegna holmfriðar erlendzdóttur og barna uigfus⁸⁾] [heitens⁷⁾ erlendzsonar en sæmundr eireksson klagade til uegna gudríðar uigfusdóttur⁹⁾ konu sinnar. hafdi domur fallid æ millum þeirra ad halft umbodit¹⁰⁾ skylld¹¹⁾ hafa huor¹²⁾. suo og beiddizt jón hallzson doms og skodanar huar hann skylldi atgang [ad⁷⁾ eiga fyrir þa peninga er hann sagdizt golldit hafa utlendzkum og jnnlendzkum [uegna [adur] greindz uigfus heitens⁷⁾ j skullder þær [er⁷⁾ hann [hafdi giort¹³⁾. svo og eigi sidur kom þar fram biskupinn og beiddizt jnnstædu kirkna¹⁴⁾ þeirra sem hann hafdi halldit og bar um¹⁵⁾ uitni og marger adrer [goder menn ad þeir¹⁶⁾ hefdi heyrtt uig-

1) 62. 2) b. v. 62. 3) [sl. 62. 4) biskup 62. 5) er 62. 6) i 62. 7) [sl. 62. 8) Vigfusar 62. 9) Fusadóttur 62. 10) umbod 62. 11) skylldu 62. 12) hvorer 62. 13) [giorde 62. 14) kirkjunnar (I) 62. 15) b. v 62. 16) [ad hann 62.

fus¹⁾ heitten lysa þui að aller þeir frider peningar sem hann hefði²⁾ að halda uæri kirknanna³⁾ eign. Suo og hafði dæmtt uerid j skalholte fyrir biskupenum af lærdum moanum og leikum um þau sakferli⁴⁾ er hann uar brotligr ordin uid gud og heilaga kirkiu huad að reiknudzst storar saker og ha feegiolld. [Nu af þui að titt skrifadur [jon] hallzson uar þa þar rettiliga fyrir kalladur af herra aogmundi biskup j skalholte lagasuar að gefa fyrir adurgreindra kirkna fie⁶⁾. þui at heilax anda nad til kalladri og⁶⁾ að suo profudu og fyrir oss komnu dæmdum uier fyrr nefnder domismenn með fullu doms attkuæde [opt nefndan⁷⁾ jon hallzson skyldugan að giallda biskupenum alla þa frida peninga sem⁸⁾ hann hafði⁹⁾ að halda uegna eruingia uigfus¹⁰⁾ heittens. og þar með kuittan og vidskildan uid [opt greinda eruingia¹¹⁾. sem þeim semde honum og biskupi þar um. Enn jörðum og ofridum peningum skyllde þeir skipta að helmingum. ok svara sidan biskupinum sakeyrernum hvor af sinum parte. enn um þa peninga sem Jon Hallsson þottist út hafa gollid. meir enn hann tok. kunnu vier ecke að dæma. því þar var eingi með logum fyrer kalladur. utan oss leitst hann eiga að hafa fullt fyrer sina peninga þá það være til laga leidd af Erfingiumum.

309.

30. September 1526.

á Hólum.

KAUPMÁLABRÉF Rafns lögmanns Brandssonar og Þórunnar Jónsdóttur, biskup Arasonar.

Landsbókasafn 873. 4to með hendi Snæhjarnar Torfasonar, á Kirkjubóli c. 1650. — Bibl. Bodl. Oxford Coll. FM. 55. 4to bls 37—38 með hendi Guðbrands prófasts Jónssonar í Vatnsfirði c. 1680—1690. — MSteph. 27. 4to bls. 49 með hendi Benedikts lögmanns Þorsteinssonar c. 1730. — ÍBfél. Khd. 67. 4to bl. 75 með hendi síra Eyjólfss á

1) Fusa 62. 2) hafde 62. 3) kirkiunnar (!) 62. 4) sakaferli 62. 5) [sl. 62. 6) sl. 62. 7) [fyrir skrifadan 62. 8) er 62. 9) hefde 62. 10) Fusa 62. 11) [Erfingiana 62. Hér þrýtr 191, og er það, sem eptir fer, einungis að finna í 62 og 2726.

Völlum (d. 1745). — MSteph. 60, 4to bl. 39—30, ágríp einnig með hendi síra Eyjólfss. Jón Espólin telur í Árbókum sínum (III, 88) bréf þetta gert 1527, og segir hann, að „Gunnri Jónsson“ sé einn af kaupvottunum, en það hefur án efa afbakazt hjá honum úr nafni *Grims Jónssonar*, sem stendr í öllum afskriftum bréfsins.

Kaupmaala Brieff Raffnz¹⁾ og Þorunnar²⁾

Það giorum vier bröder helgi með Guds naad abooti æ Þjnggyrum. Sera Pietur Palsson beneficiator i grijmztungum. Sera Olaffur hialltason. Sera Tuñas Eyreksson prestar. Sniólfur³⁾ Raffnsson. magnus Arnason. Griymur Jonsson. Skwle Gudmundsson leymenn goodum mönnum kunnugt með þessu voru opnu Breffi. arum effter Guds burd. M. d. xx og vj. sunnudægin⁴⁾ næstan effter Michaelismesso um haustid a hólum i hiallt(a)dal. vorum vier i hia saaum og heyrðum a ord og handaband virdugligz herra⁵⁾ Biskup Jonz af einre alffu Enn Raffnz Brandssonar logmannz aff annare alffu⁶⁾ að so fyrir skildu að greiður Jon Biskup gipti adur nefndum Raffne Brandssyne Þorunne Jonzdoottur dootlur sijna með hennar samþycke taldi fyrr nefndur Raffn logmann sier til kaupz við Þörunne⁷⁾ vje hundrada. loffadi sera Brandur fader Raffnz og Snióolfur Raffnsson og abbadis⁸⁾ Solveyg. Magnus Arnason og Jon Magnusson at⁹⁾ Raffn skildi eyga suo micla peninga sem fyrr skrifad stendur með þeim peningum er Raffn atti adur. gaff nefndur Raffn laugmadur Þorunne lxc j tilgiðff j jardagotze. loffadi verdugur herra Biskup Jon Þörunne [Jonzdottur¹⁰⁾ [iije hundrada¹¹⁾ j jördum og þar til lxc j fullvirdis¹²⁾ peningum. Kiøre Biskup Jon Þörunne doottur sijna maalakonu j gard Raffnz. þá skildi hennar maale vera ixc hundrada.

Samþicktti þennañ giörning biskup Jon og Raffn logmann og adur greinder menn.

Setium vær fyrr greinder menn vor innzgle fyrir þetta

1) yngra lögmans Brandssonar, b v 67. 2) Jonsdottur Biskups Arnasonar, b. v. 67. 3) Brynjúlfur (!) 67; 4) fimtudægin 55 (= 4. Okt.) 5) b. v. 67. 6) sl. 67. 7) konuna 55; hana 27. 8) 67; arndyz (!) 55, 873. 9) 67; sl. 55, 873. 10) [dottur sinne 27. 11) [67, 55, 27; iije (!) 873. 12) -gildis 27.

kaupmaala Breff. hvortt skriffad var j sama stad og dag sem firr seiger¹⁾.

310. 6. og 7. Október 1526. í Viðey.

HELGI Jónsson ábóti í Viðey selr síra Jóni Ásmundssyni jarðirnar Neðraskarð í Svinadal og Steinsholt fyrir jörðina Háls í Kjós.

AM. 238. 4to bl. 25, skr. c. 1570 (Bessastaðabók).

Bref fyrir halsi í kios oc nedraskardi oc steinsholt(i)
j svinadal vestur.

Þad giorvm vier olafvr prestvr kolbeinsson oc bardvr prestvr jonsson. nafri sigvrðzson oc blasivs ormsson. hrafñ gvdmyndzson leikmenn godvm monnvvm kvnngitt med þessv vorv opnv brefe lavgardeigen næstan epter Michaelis messo dag þa lidit var fra gudz býrd m. d. oc xxvj ar. j videý vorvm vier j hia savm oc heýrdvm ðá ord oc handaband þessara manna. af einne alfv verðvgasta herra. herra hellga jonsonar med gvdz nad abota j videý. af annari alfv síra jons asmvndzsonar. faldizt þad oc skildizt vnder þessv þeirra handabandi. at fyrrnefndvr aboti hellgi selldi advr greindvm si(r)a joni asmundzsyni jarðer ij er svo heita. ed nedra skard j svinadal j leirar kirkivsokñ fyrir xxx c oc þar til jordina steinsholt fyrir xc. med avllvm þeim gogñvm oc giædvm sem fyrrgreindvm jordvm hefir fylgtt at fornvm oc nyiv oc hann vard fremst eigandi at. til fvllrar eignar oc frials forrædis vndañ sier oc sinvur erfingivm. Hier j mot gaf nefndvr síra jon jordina hals j kios enn nedra j reynivalla kirkiv sokñ. fyrir xxx.c med ollvm þeim gognvm oc giædvm sem fyrgreindri jordv fylgir oc fylgtt hefvr at fornvm oc nyiv oc nefndvr Síra jon hafdi fremst eigandi at ordit vndan sier oc sinvm erfingivm. eñ advrnefndvm abota bellga til ævenligrar eignar oc frials forrædis. Svo oc skýllde hvor vm sig fyrrnefndra manna. Aboti hellgi oc Síra jon hallda þessvm

1) Og til sannenda hier um, b. v. 27; etc. etc. etc. 55.

sinvm jordvm tillaga oc svara laga riptingvm hvorir a sinvm jordvm.

Og til sanninda hier vm settvm vier fyrnefnder menn vor innsigli fyrir þetta jardarkavps bref er skrifat var j sama stad oc are. deige sidar enn fyrr seiger.

311. 6. og 7. Október 1526. í Viðey.

HELGI ábóti í Viðey selr Narfa Sigurðssyni jörðina Hvitanes í Kjós fyrir tuttugu hundruð og þar til lest skreiðar fyrir jarðirnar Neðraskarð í Svinadal og Steinsholt í Leirárkirkju sókn.

AM. 238. 4to bl. 25^b 26, skr. e. 1570 (Bessastaðabók).

Bref vm hvitanes j kios oc nedra-skard j Sv(i)nada(l)
oc Steinsholt.

þat giorvm vier þon asmunzson. olafvr kolbeinson. bardvr jonson. prestar. blasivs ormson. hrafū gvdmvndzson. leikmenn. godvm monnvvm kvnnigt med þessv vorv opno brefe. at þar vorvm vier j hia savm oc heyrðvm æ laugardeigian næstan epter michaelis messo dag vm havstid. þa er lidit var fra gvdz byrd. m. d. xxvj ar. j klavstvrbadstofvne j videy. at þeir tokv hondvm samañ. af einne alfv herra aboti helgi med gvdz nad aboti j videy. en narfi sigvrdzson af annari alfv. skildizt þat oc faldizt vnder þeirra handabandi. at advr nefndvr aboti hellgi selldi advr nefndvm narfa jordina alla hvitanes er liggur j Rejnivalla kirkiv sokn. fyrir xx^e. oc þar til lest skreidar til gilldis med ollvm þeim gognvm oc giæðvm. sem advr greindre jordv fylger oc fylgt hefer at fornv oc nýv oc hann vard fremst eigandi at til fvllrar eignar. en vndan sier oc sinvm erfingivm. en narfa til æfinligrar eignar oc frials forrædis. en hier j mot gaf advr greindvr narfi abota hellga jordina alla nedra skard er liggur j svinadal fyrir xxx^e oc þartil jordina steinsholt fyrir x^e. sem liggvr j leirar kirkiv sokn. med ollvm þeim gognvm oc giæðvm sem fyrrgreindvm jordvm hefir fylgt at fornv oc nýv oc hann vard fremst eigandi at. til fvllrar eignar oc frials for(r)ædis. vndañ sier oc sinvm erfingivm.

eñ fyrrnefndvm abota hellga til æfniligrar eignar oc frials for(r)ædis. Svo oc skillde hvorr vm sig fyrrnefndra manna. Aboti¹⁾ hellgi oc narfi hallda þessvm sinvm jordvm til laga oc svara laga riptingvm hvorr á sinvm jordvm. Og til meiri sanninda hier vm settvm vier fyrnefnder menn vor insigle fyrir þetta jardarkavps bref er skrifat var j sama stad oc are deige sidar enn²⁾ fyrir seiger.

312.

10. Oktober 1526.

í Skálholti.

TRANSSKRÍPTARBREÐ.

Bisk. Skalh. Fasc. III, 7, frumtransskript á skinni. — AM. Apogr. 2529 eptir Skálholtsbréfinu.

Jardabref Teits gunnlaugssonar afa magnusar.³⁾

Þat giorum uid pollakur lambiartson og arne arnorsson prestar skalhollz biskupsdæmis godum monnum kunnegt med þessu ockru opnu brefi ad uid haufum sed og yfer lesit opin bref under heilum og oskauddum insiglum dandimanna so latanda ord epter ord sem hier epter steindur skrifat.

[Hér kemr:

1, bréf frá 19. Dec. 1467, Dipl. Isl. V, Nr. 447.

2, bréf frá 13. Maí 1454, Dipl. Isl. V, Nr. 109.

3, Tjörfabréf frá 25. Maí 1483, Dipl. Isl. VI, Nr. 432].

Og til sanninnnda hier um settum uit fyrnefnder prestar ockur insigle fyrir þetta transkriftarbref skrifat j skalholti jn festo gereonis sociorumque eius anno domini. M.d. xx. uij.^o

313.

6. November 1526.

í Reykjahlíð.

TYLFRTARDÓMR út nefndr 28. Sept. (1526) í Spjaldhaga af Jóni biskupi Arasyni, er þá hafði kongsins sýslu og umboð í Vaðlaþingi, um ákæru Páls Grímssonar til Páls Þórálfsssonar fyrir það, að hann hefði gripið jörðina Björg í Kinn, yrkt hana og á setið í aungvu sínu leyfi.

Dómasyrpa Jóns Hákonarsonar á Vatnshorni, bls. 160—161, og er þetta skrifað c. 1600—1620 (= a). — AM. 199. 4to bl. 99—100 skr. c. 1604 (= b). — Landsbókasafn 791. 4to (afskript frá 17. öld).

1) Abota, hdr. 2) sem, hdr. 3) Utan á bréfinu.

Ollum monnum sem þetta Bref sia edur heyra senda Sniolfur Raffnsson. Magnus Arnason. Hallgrijmur Þorsteinson. Petur thumasson. Audun Sigurdsson. Hauskulldur Runolfsson. Sæmundur Sýmunarson. Þorleifur Þorleifsson. Bessi Þorlæksson. Þorstein Jonsson og Einar Haldanarson og Biörn Jngimundarson K(uediu) G(uds) og sýna kunnugt giorandi að j spialldhaga j Eýiafirdi fostudaginn næstaū fyrir mikelz-messo¹⁾ vorum wier j dom nefndir þa lidit war frā G(uds) B(urd) 1526 af heidarligum manni H(erra) Joni Arasyni Hola Biskupi. huor þa hafdi kongsinz syslu oc²⁾ wmbod j wodlupjngi að skoda farsaka [med fullu doms atkuædi³⁾] vū þa akiæru Eir Pall Grijmsson kiærði til Pals Þoralfssonar⁴⁾ [sem war⁵⁾] að hann hefði gripid jordina half Biorg j kinn. jrkt hana og a setid j onguo sýnu leyfi. wændist Þor-kiell Magnusson. sem þa war svaramadur nefndz pals Þoralfssonar⁴⁾. að hann hefði greinda jord tecid vndir þa grein. að hann hugdi hun hefði til erfda fallid gudrunu konu sinni Eptir fodur sinn Jon h(eitinn) Einarsson. Einn optnefndur Pall Grijmsson vændist að Pall Brandsson afi sinn hefði skipad Einarzstadakirkju þessa halfua jord Biorg j kinn j sinni dauðz tjd þa hann giordi sitt testamentum huar wier saum bref vū giortt huort oss lejtst j godaū mæta giortt hafa werid med ollum þeim greynum sem þad Bref jnnehelldur. stod suo skrifad j sama testamentis Brefi Palz Brandssonar að hann lysir sig skylldugaū xiije⁶⁾ Bornum Jonz Einarssonar. Medkiendust þessir menn pall grijmsson oc þorkell magnusson að þeir hefði sitt māl lagt til spialldhaga vndir þann dom sem Biskup Jon Arason yfir nefndi. þui dæmum wier vndirlagid logligt og þa bada riettiliga fyrirkallada. Nu med þui að suo stendur skrifad. Ecki skulu wær oss að grip-deilldum giora med þeim ordum þar Eptir standa. þa dæmum wer pal Þoralfsson⁷⁾ skylldugaū að leggja aptur þessa somu jord half Biorg sem hann hefur ologliga að sier tekid fyrir optnefndum pali Grijmssyni og þo sekan fullretti

1) þ. e. 28. Sept. 2) b. v. b. 3) [b; og med fullu doms atkuædi a] ad leggja a 4) b; Þorleifssonar a. 5) [sl. b. 6) Svo. 7) a; Þorleifsson b.

Pals grjmssonar. eru þad vj merkur. Enn kongi iij aura. Enn pal grjmsson dæmum wær skyldugañ ad lata meta averka huorn pall þoralfsson¹⁾ [hafdi giora latid²⁾. dæmum wier [pali grjmissyni³⁾ þå landnåm jafnmicid [sem³⁾ averka Bõt þar til Averki verður tueggia marka. Kom fram fyrir oss ad pall þoralfsson¹⁾ hefði opt lyst ad hann þottist vanhalldinn vegna gudrunar konu sinnar [vm þau fieskipti sem haftt hafde gudridur þorkielsdotter moder gudrunar konu hans²⁾ og þæls h(eitins) Brandssonar og hann þottist ecki na riettu af Grjmi h(eitnum) palssyni⁴⁾ fodur Þæls bonda. Beiddist fyrrnefndum þorkiell doms a huor þeim fyrrnefndum fie⁵⁾ skacka suara skyldi. þui dæmum wær pal grjmsson og Erfingia Grjm(s) h(eitins) ad riettri tiltolu skylduga ad giallda Bornum Jon(s) h(eitins) Einarssonar xiiij⁶⁾ med xij alna abata huertt hundrad å huoriu ari sijdañ þratnefndur⁴⁾ Þåll heimtadi mad vitnum peninga ad nefndum grjmi Þælsyni. fallist honum vitniñ þa dæmum vier hann skyldugañ ad sueria lyrittar Eïd ad hann hafi logliga heimtad⁶⁾ ad grjmi palssyni og feingidei og suo einninn þann annan eid ad hann hafe ei vppborid fie af optnefndum grjmi fyrir þessi xiiij⁶⁾ nie gudrijdur magkona hans suo hann vissi. hier med dæmum vier fullrietti pali þoralfssyni¹⁾. Er þad [iiij merkur⁷⁾. fielli hann ad þeim eidi ad hann hefði ei⁸⁾ fie vppborid eda kona hanz af tjttnefndum grjmi fyrir þessi(i). xiiij⁶⁾ skyldi suo micid aptur ganga ad riettri tiltolu sem þæll suer ei fyrir ad hann hafi ei vt tekid, Enn ad eidaum vnnvm dæmum vier ad gialldast skyldi allir þessir fyrrgreindir peningar ad næstum fardogum þorkieli magnussyni eda hans vmbodzmanne. [Og til sanninda hier vñ setium vier fyrrnefnder domsmenu vor jncigle fyrir þetta bref er skrifad var j Reykiahlijd vid myvatn þridiudaginn næstañ fyrir marteinsmesso vñ veturinn a sama are sem fyrir seiger¹⁰⁾.

1) skammstafað i b. 2) [b. v. b. 3) [b; honum a. 4) [b. v. b. 5) Svo. 6) heimt b. 7) [iiij mork b. 8) sl. b. 9) xij b. 10) [b; samþykke a.

314.

13. Nóvember 1526.

á Hólum.

PRÓFENTUBRÉF Einars Jónssonar og Guðrúnar Jónsdóttur.

A.

AM. 240. 4to bls. 38—39 með hendi Jóns lögmanns Jónssonar c. 1592, og er framan við þessi athugasemd: „handskrift biskupz Olafz hialltasonar er áá (þessi domr ber vitni j fyrstu greininne ad aller halfer peningar einars voru dæmder fallner adur enn hann gaf profentuna. profentubref annarz) þessum ordum“. Þetta á við dóm um fé Einars Jónssonar 1522. — Landsskjalasafn 94. 4to bl. 42a—b með hendi Jóns lögmanns Sigurðssonar c. 1600. — MSteph. 56. 4to bls. 281—82 með hendi Snæbjarnar Torfasonar 1646.

ProuentuBrief Einars Jonssonar¹⁾.

Þad giorum vid thomas eireksson rædzman heilagrar hola domkirkiu og sueinn finbogason prestar holabiskupz-doemis²⁾ godum monnum kunigt med þessu ockru³⁾ opnu brefi ad á holum j hialltadal fimtudagin nærstan firir mar-teinsmesso⁴⁾ vorum uid j hia saum og heyrðum á ord og handaband þessara manna verdugz herra biskupz Jonz af einni alfu enn einarz Jonssonar og gudrunar Jonsdottur kuinu hanz af annari ad suo firir skildu ad biskup Jon gaf og giordi fyrr greindan einar Jonsson kuittan og ækiæru-lausan af aullum þeim saukum domaofum malefnum sem hann hefði⁵⁾ opinberlega brotligur ordid vid holadomkirkiu og biskupligt ualld j holabiskupzdæmi. hier firir gaf og gallt nefndur einar biskupinum þessar jarder mardarnup og hauka-gil j vatzdal. audunarstadi. klumbur og myri. þoreyarnup-ur⁶⁾. er ligia⁷⁾ j vesturhopi j hunavatzþingi. hier med j sama handabandi gaf nefndur einar sijna æfinliga profentu og gudrunar konu sinnar til heilagrar holakirkiu. og þar til lagdi hann tuær jarder gudrunar konu sinnar er heita vindæli og enni er liggur j hunavatzþingi og þar med alla þá peninga er hann reiknadi teit þorleifsson hafa ad sier tekid og ein-ari Jonssyni til heyrði og gudrunu⁸⁾ konu hanz. hier j mot skyldi optnefndur einar og gudrun kona hanz hafa æfinligt framfæri heima á holum eda á stadarinz buum med sæmi-

1) 94. 2) 94; vantar i 240. 3) 94; voru 240. 4) þ. e. 8. Nóv. 5) hafde 94. 6) — nup 94. 7) liggur 94. 8) sl. 94.

ligt bordhald sem fríalsum monnum vel heyrer og þar til smá¹⁾ uod vadmalz á hveriu ari og xij stíkur klædis og x stíkur liereptz og ij skogiærur. lofadi biskupin að gíalda einari lxc þá hann uildi heimta.

Og til meire audsyningar hier vñ settum vier herra Jon vort secretum med fyrrskrifadra presta Jnnciglum firir þetta bref er giort uar j sama stad þridiudaginn næstan epter marteinzmessu Anno domini millessimo quingentissimo vicesimo sexto²⁾

B.

AM. 240. 4to bls. 50—51 með hendi Jóns lögmanns Jónssonar c. 1592, og mun þýðingin vera eptir hann.

Profentubref Einars.

Vij Tumas Eriksonn den hellige hole domkirkis vmbodsmann och Sueiu Finbogessonn prestmenn wdi hole stichtt gior gott folk vitterligt med dette vorre obne breff adt paa holum j hialltedal Torsdagin nest for Morthensmesse war vj hous och heyrde ord och saa handsél verdige herr bisps Jon paa denn eine syde. og Einer Jonssenn med hands Quinde Gudrun Jonsdotter paa den andeñ syde. medt slygen Contract. ad fornette bisp Jon gaff og giorde forbenette Einer Jonssenn kuitt och angerløss wd aff alle de sager. domsbrøde och andere stycker som hand haffde brøte obenbarleg j mod hule domkirk och j mod bispernis magt wdi hule stichte. Og der for gaff og bethallde fornente Einer bispen disse Garder. Mardarnup och Haukagil j watsdal. Audunarstadi. Klombur og myre Thoreyarnupur som ligger j vesturhope

1) sina 94; rétt: eina? Sbr. B („jenn“), sem þó ruglast hér. 2) „handskrift biskupz olafz hialltasonar er áá þessum epterskrifudum ordum:

Eru aptur af geingnar þessar jarder bædi firir sakafallid og profentuna.

audunarstader lxc.

klombur xxc.

myri xxc og

þoreyarnupur xlc.

og þar lagt vt firir einar vatzhorn xxc og xc Joni thumassyni firir augad sitt“.

wdi hunevatstthing, der till medt wdi samme deris handtegtt gaff fornente Einer medt sig och sijn kuinde Gudrun til en Euig fledførsel. som vij kalder profentu. tho Jorder som til hørde hans kuinde forbenefte Gudrun. som kalldist Vindæle och Enne som ligger j hunevatstthing. sommuledis alle de pendinge som hand bereignede adt Teiter Thorleiffssenn hafde till sijn taged och Einer Jonssenn thil hørde og hands kuinde forneffde Gudrun. Der j mod beuilliged Bispenn ad Einer och hands kuinde Gudrun skulle haffue Euindeligen sijn werelse og føde paa holum eller paa hule domkirke bujorder mett velbereitt bord som frijuillige mend bør ad haffue. der thil jenn vod vādmal med smaa vendmal huor aar og xij alin klede x alenn lereptt. tho skoffeld. Loffede Bispen att gielde Einer Lx^e naar som hand kreffuer.

Og thil ydermeire vindnesbyrd her om sette vij her Jon vor secretum medt for^e tho preste signet for dette breff det giortt war j samme sted Torsdagin¹) nest effter Morthensmesse Anno domini millesimo Quingentesimo vicesimo sexto.

315. 4. December 1526. í Gnúpufelli.

SIGURÐR Sturluson gefr vegna Ólofar Jónsdóttur konu sinnar Þorvald Árnason ákærulausan um alt tilkall til peninga þeirra, er fallið höfðu, og stóðu á Æsistöðum í Eyjafirði, og þau máttu eiga eptir Jón Jónsson föður Ólofar og Sigríði Árnadóttur móður hennar, en Þorvaldr skyldi gjalda Ólofu tíu hundruð (Sbr. Nr. 338).

Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar, Eyjafjarðarsýsla Nr. 3, afskrípt staðfest á Öngulstöðum 28, Apríl 1704 af Sigurði Hrólfsyni og Jóni Þorleifssyni eptir transskrípti frá 5. Júní 1578.

Þat giðrum vier Jon med gudz nāð biskup at holum. Sera Eigill Hallsson. Sniolfur Rafnsson. Magnus Arnason. Audun Sigurdzson. Biarne Stullason. Gjysle Finnbogason. Þorleifur Þorleifsson og Gunnsteinn Oddzson godum monnum

1) Svo. Á þó án efa að vera: *Tirsdagen*. Sbr. A.

kunnigt með þessu voro opnu brefi. at þa er lidit var fra gudz burd m. d. xx. og .vi. ðr a midvikudagin næstan fyrir michaelsmesso¹⁾ i kirkiugardinum á modrvuollvm i Eya-firdi vorum vier i hia saum og heyrðum á ord og hañda- bañð þessara manna. þorvalldz arnasonar af einne alfu og Sigurðar Stullasonar af annare. at suo fyrir skildu at Sigurður Stullason gaf þorvalld arnason aullungis kvittan og ákiærvlausan vegna Olðfar Jonzdottur konu sinnar vm allt það tilkall og ákiæru sem hann og hon mattu þeim peningum veita sem fallit hófu epter Jon heitin Jonzson faður hennar og Sigríði heitna arnadottur modur hennar og saman stodu á Æsestóðum i Eyiafirdi i faustu og lausu. hvort helldur það være með erfið edur gíof og vm allan þeirra reikningskap hinn fyrri og hinn seirna i hveriu hellst sem það være. Enn þorvalldur arnason skyldde giallda Sigurði Stullasyni vegna Olofar Jonsdottur konu hans .x. hundrud. fimm hundrud i þeirra gamla reikningsskap. og þar til skylddi hann leggja aunnr vð með suodan fridleika iiij malnytu kugildi og .iiij. hundrut i koplum og gelldfe og iiij hundrud i ollum peningum suo sem hann mætte selia i sveitinni og giallda a tveimr arum. so framt sem Olof Jonsdotter kona Sigurðar samþickte allañ þennan giorning. Var eg Sníolfur Rafnsson forsagnarvottur fyrir ollum þessum giorningi. Og til sanninda hier vm setium vær fyrrnefnder menn vor insigle fyrir þetta kvittunarbref er skrifat var i gnupufelli i Eya-firdi þridiudagin næstan fyrir Nicholausmessu vm veturinn á sama are sem fyrr seiger.

316.

1526.

VITNISBURÐIR tveir um reka og itök Skálár i Sléttahlíð (Falsbréf).

AM. Fasc. XLVII, 5, frumrit á skinni skrifað á uppskafning af öðru bréfi, og sjást innsiglaforin frá gamla bréfinu gegnum skinnið fyrir ofan innsiglaforin síðari (að þessu bréfi). Utan á bréfið ritar Árni „fb“, sem merkir það, að hann telji þetta falsbréf. Eptir útliti

1) þ. e. 26. Sept.

bréfsins er það skrifað á 16. öld, og þarf það ekki að vera miklu síðar en bréfið sjálft segir. Tveir innsiglaþveingir eru við bréfið, en auk þess eru fýr fyrir fjóra.

skalarbref.

Svo fell(d)an vitnesbvrð ber ec brandur palsson at skalarkirkia ætte fiordvng fra fornaosi og vt at raufarberge bædi huals og vidar j fellzreka. ok allan reka fra skarbasteine bædi huals og vidar. og vt j hlaberg: og skipstavdv æ stravmnesi oc elldevidar tak j kellna landi. vorv þessar ijtavlv hafdar og hallnar hennar obrigdanlig eigñ þa minn fader atte skalæ. var hlaberg halldit vt vm markit j millvm myrna ok kelledna. hier eppter vil eg sveria ef þvrfa þiker¹).

Svo felldan vitnesbvrð ber ec jon einarsson at ec bio æ skalæ vpp æ v ar. Voru þessar jtavlv hafdar og halldnar skalarkirkv eigñ fiordung huals oc vidar fra fornaosi og vt at raufarberge j fells reka. skipte mier siera bessi jonsson þa hann var j felle fiordvngin af því sem þa rak. og allan reka fra skarbasteine huals oc vidar oc vt j hlaberg. skipstavdv æ stravmnesi oc elldivartak j kiellndna landi: lysti þessvm jtavlv fyrir mier ellingur heitin þordarson er var elstvr manna hier med oss. hlaberg sagdi hann halldit hefði verit vm markit og millum myrna og kiellndna eñ ec bio æ brædra vpp æ xii ar oc fylgdu þessar jtavlv skalæ. og hier epter vil ec sveria ef þvrfa þiker. og þetta vita fleire goder menn.

arum epter gudz burd Ɔ d xx oc vj.

317.

(Haustið?) 1526.

[Í Björgvin].

BRÉÐ Ólafs biskups Þorkelssonar í Björgvin um ýms mál-efni, og meðal annars um svör til Þorleifs „Íslendingisins“.

Dipl. Norv. IX, Nr. 571 (eptir frumriti á pappir meðal Münchenarskjala í Ríkisskjalasafni Norðmanna, Nr. 2195). Hér er að eins það tekið úr bréfinu, er snertir Þorleif.

1) Þeir punktar eru milli bréfanna, og byrjar síðara bréfið í sömu línu og fyrra bréfið endar.

. Item quad eder nade tycker ieg skall suare Torleiff Islendingen om thet han begærer som hans breff luder som finsth bland andre och om eder nade vill nogeth skriffte her abot i Lyse till

318.

[1526].

ÖGMUNDR biskup í Skálholti selr Lopti bónda Eyjólfssyni „sjálfa höfuðeyna Papey, er liggir fyrir Álptafirði í Austfjörðum“ fyrir tuttugu hundruð, dómkirkjunni í Skálholti til handa fyrir tuttugu hundruð í jörðunni Borgarhöfn í Hornafirði.

Bisk. Skalh. Fasc. X, 18, transskript á skinni frá 22. Dec. 1544. — AM. Apogr. 2625 „accuraté“. Bréf þetta er transskriberað saman með bréfi frá 9. Apr. 1526, og segir Árni Magnússon, að þetta bréf muni „á sama ári daterað vera“. — AM. Apogr. 2721 og Landsb. 62. 8vo eptir bréfabók Ögmundar biskups.

Um Papey¹⁾.

Vier augmund með gudz nad biskup j skalholli. giorum godum monnum kunnigt med þessu uoru opnu brefi ath wier haufum giort suodan kaupskap uid lopt bonda Eyjólfsson. med domkirkjunnar rad j austfiord(um). feingum uier¹⁾ honum sialfa hofuteyna papey er liggur fyrir altafirde j austfiordum til fullrar eignar med aullum þeim gaugnum og giædum sem þui landi fylger og fylgt hefur ad fornu og nyiu. Hier j mot gaf hann oss og heilagri skalholttzkirk(i)u xx^e i jordinne borgarhaufn med þui ollu er þeim hluta fylger og fylgt hefer. Skal huor lagaríptingum er selldi sem laug seigia. uoru þessir giorningsuottar sira jon Markusson officialis. sniolfur hrafns son og erlingur gislason.

319.

[1526].

ÖGMUNDR biskup fær Haldóri Magnússyni jörðina Hof á Kjal-

1) 62; sl. X, 18.

arnesi, og skilr hana undir sig aptr, deyi Haldór erfingja-
laus, en Haldór lofar að vera maðr biskups og Skálholts-
kirkju með allan þann styrk, er hann má.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfa-
bók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2716 með hendi Orms Daða-
sonar. „Þetta bref stendur í bokinne meðal brefa dateradra 1526.
mun á sama áre daterad vera. jafnvel þó bokiñ sie confuso ordine.
vida“. (AM.).

Um Hof á Kjalarnesi.

Vier broder Ogmund með guds náð biskup í Skálholtti
giðrum gðdum mðnnum kunnugt með þessu voru opnu brefe.
ad vier höfum feingid Halldori Magnússyni jörðina Hof á
Kjalarnesi til fullrar eignar i svodañ mæta. ad hann skal
hallda jaurdina i alla sina lifdaga. og ef hann á skilgetid
barn. þá skal það erfa jordina epter hann. Enn ef hann á
eingan skilgetin erfingia. þa skilium vier fyrrgreinda jaurd
aptur under oss. Her með hefur hann lofad ad vera vor
mann. ok heilagrar Skálholts kirkju. ok veita oss allañ þann
styrk sem hann má og hðnum er moguligt et cetera.

320.

[1526].

ÖGMUNDUR biskup í Skálholtti fær Haldóri Magnússyni jörðina
Hof á Kjalarnesi, með sama skilorði og í fyrra bréfi, að
því við bættu, að Haldór leggr á móti Barkarstaði í Svart-
árdal.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók
Ögmundar biskups. „Þetta bref stendur í bokinni meðal brefa dater-
adra 1526. mun og á sama áre daterad. jafnvel þótt bokiñ sie vida
confuso ordine samantekin“.

Um Hof á Kjalarnesi.

Wier Ogmund með guds nad et cetera.

giðrum godum mðnnum kunnugt með þessu voru opnu
brefe. ad vier höfum feingid Halldori Magnússyni jaurdina
Hof er liggur á Kjalarnese til eignar og hans erfingium. ef

hann & skilgetin börn. með því skilorde að hann skal selja oss fyrstum greinda jörd. Her í mot hefur hann feingid oss Barkarstadi er liggja í Svartárdal með aullu því henne tilheyrer að fornu ok nýu. Her með hefur hann lofad að vera vor mann og heilagre Skálholtskirkiu til goda það honum er möguligt. et cetera.

321.

[1526].

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti fær síra Jóni Gíslasyni til fullrar eignar jarðirnar austasta Skála og Miðskála undir Eyjafjöllum fyrir jarðirnar Gýarhól, Keldn(a)holt og Brú í Biskupstungum.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eftir brefabók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2717 með hendi Orms Daðasonar. „Þetta bref stendur í bokinne meðal brefa dateradra 1526. mun og á sama áre daterad vera. iafnvel þótt bokin sé confuso ordine saman teken“. (AM).

Um Gýarhol.

Vier broder Ogmund með gudz nad biskup j Skálholte giorum godum monnum kunnugt með þessu voru opnu brefe. að vier höfum giört soddan jardarkaup og peningaskipte við sera Jon Gíslason. Jn primis að vier höfum feingit hönum til fullrar eignar ok friðls forrædes jarderner austasta Skála og Midskala under Eyafjöllum með ollum þeim gögnum og giædum sem greindum jörðum fylger og fylgt hefur að fornu og nýu bæde til síos og lands. Her í mot hefur hann feingid oss jardernar í Biskupstungum Gýarhol. Kellnholt¹⁾ ok Bru með þeim kugilldum sem þar með fylgia. með ollum þeim gögnum og giædum. sem greindum jörðum fylger og fylgt hefur að fornu og nýu. skal hann halda sínu kaupet til laga. og svara lagaríptingum hvor fyrer sínar jarder. et cetera.

1) „nóckrer kalla nú þessa jörd *Kiarnholt* in numero plurali. aðrer kalla hana *Kiellðnholt* sümuleides in plurali. contracté qv: *Kiellðnaholt*. og er þetta óefad rettara“. (AM).

322.

[1526].

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti selr Runólfi bónda Þorsteins-syni hálfra jörðina Geldingalæk á Rangárvöllum fyrir jörðina Villingadal í Haukadal í Breiðafjarðardölum, en biskup setr Skálholtskirkju í staðinn tuttugu hundruð í Gegnishólum í Flóa.

Landsbókasafn 62, 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups. — AM, Apogr. 2731 með hendi Árna Magnússonar „Ur bréfabók biskups Ögmundar“. „Þetta bréf stendur í bókinni næst eptir bréf daterad 1526. Enn það sem nærst kemur eptir er daterad hier um 1537. 38. eða 39, er um Tiund í Vestmannaeyum“. (AM.). Bréfi þessu er í handritinu skipað meðal bréfanna frá 1526.

Um Geldingalæk.

Vier broder Ögmund med Guds náð biskup í Skálholte giörum godum mönnum kunnugt. med þessu voru opnu brefe. ad med ráðe og samþýcke ráðsmannsins Sera Jons Hiedinsonar og Sera Eireks Jonssonar kirkiuprests sama stadar. höfum vier selldt Runolfe b(onda) Þorsteinssyni jaurdina halfa Geldingalæk er liggur (á Rångárvöllum¹) í Gunnarsholts kirkiusokn. til æfniðlegrar Eignar og frials forrædes hönum og hans Erfingium. Her i mot hefur hann feingid oss jaurdina alla Villingadal er liggur í Haukadal. í Vatshorns kirkiusokn í Breiðafjardardölum. med öllum þeim gögnum og giædum sem greindri jaurdu fylger og fylgt hefur ad fornu og nyu. ok hann vard fremst eigande ad eptir lögum. undan sier og sinum Erfingium. Enn vier setium heilagre Skálholtskirkiu i stadinn xx^e i Gegnisholum í Flóa. ok ef þesse jaurdið kann aptur ad gænga sem vier selldum hönum. þá skal hann gænga domlaust aptur ad sinne jaurdu. Her med hefur hann lofad ad vera vor mann ok heilagrar Skálholtskirkiu ok oss til styrks og gagns og goda. sem honum er mögulegt. ok vier segium hönum til.

323.

[1526].

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti fær Snjólfvi bónda Rafnssyni til fullrar eignar jarðirnar Norðfjarðarnes í Skorrastaðarkirkjusókn

1) [b. v. AM.; vantaði í bréfab., en stendr í 62.

og Aurriðavatn í Fellum; kvittar biskup Snjólf og af öllum brotum og sérlega umboðum heilagrar kirkju í tíð Stepháns biskups, en Snjólfur lofar að vera biskupi og heilagri Skálholtskirkju til styrks og hjálpar.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2722 með hendi Orms Dáðasonar „Ur bréfabok biskups Ögmundar“ (AM). „Þetta bref stendur í bokinne meðal brefa dateradra 1526, mun og á sama áre daterad vera, iafnvel þótt bokin sie víða confuso orðine samañ tekiñ.“ (AM).

Um jardakaup í Austfiörðum.

Vier hofum feingid bondanum Sniolfi Rafnssyni jördina alla Nordfiardarnes í Skorastadar kirkjusokn. ok jordina halfa Auridavatn í áskirkjusokn með öllu því sem greindum jorðum fylger og fylgt hefur að fornu og nyu. hönum til fullrar eignar og frials forrædes. Suo og ei sidur höfum vier gefid greindan Sniolf kvittan um allt það sakferli sem hann hefur her brotlegur vorded oc hann hefur oss tilsagt. sierliga heilagrar kirkiu umbod öll þau hann hafde í vors forverara tid biskups Stephans godrar minningar. Her í mot hefur fyrtskrifadur Sniolfur lofad að veita oss og heilagre Skalholltskirkiu þann allan styrk hiðlp og utvegu sem hönum er moguligt oc vier segium hönum til. ok vera vor mann ok heilagrar Skalholltskirkiu æ jafnan.

Ok til sanninda her um et cetera.

324.

1526.

ÖGMUNDAR biskup í Skálholti fær Hannesi Larsakaunnu Berunesstað í Berufirði til fullrar eignar fyrir tuttugu hundruð í góðum peningum og áskilr, að Hannes setji tíu kúgildi til kirkjunnar, svo að hún eigi fimtán hundruð í innstæðu; leyfir biskup Hannesi að taka lausn af prófasti og léna honum Flatøy um næstu þrjú ár.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2723 með hendi Orms Dáðasonar „Ur bréfabok biskups Ögmundar“ (AM).

Um Berunes i Berufirdi.

Vier höfum feingid Hannes Larsakauðu jordina alla Berunesstad í Berufirde hönum og hans lögligum innlendum Erfingium og Epterkomendum til fullrar Eignar ok frials forrædes. Her i mot skyllde adurskrifadur Hannes gefa .xxc. i godum peningum oc setia x kugillde til kirkiunnar þar heima- ok er þar þá .xvc. i innstædu. Her med skal hann vera vor mann oc heilagrar Skalholltskirkiu oss til gagns oc goda þad hönum er mogulegt. ok ef hann kann brotligur vera vid gud og heilaga kirkiu þa take lausn af profaste. enn eige vid oss sialfa um sektina fyrer sig og sina menn i Berufirdi ok i Hierade uppe. Lent höfum vier hönum Flatey i næstu þriu ær.

Ok til sanninda her um Anno Domini M. D. xxvi.

325.

[1526 eða 1527].

ÖGMUNDUR biskup i Skálholti selr Brandi Krákssyni jörðina Kýraugastaði á Landi fyrir þrjátíu hundruð i góðum peningum, er gjaldist út á fjórum eða fimm árum.

Landsbókasafn 62, 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2734 með hendi Orms Daða. sonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“ (AM). „Næsta brefed fyrer þetta i bokinne er daterad 1526. og þau sem næst epter koma eru daterud 1527. er so likast ad þetta muni daterad á öðru hveriu þessu áre. þó er ecke bokin allstadar digesta ordine annorum“. (AM.).

Um Kýraugastade.

Vier Ogmund med guds náð biskup i Skalhollte. giðrum godum mðnnum kunnigt med þessu voru opnu brefe. ad vier höfum giðrt soddañ kaupskap vid Brand Kráksson. ad vier höfum sellt hönum jordina Kýraugastadi er liggur i Landmannahrepp i Vallakirkiusokn med ollum þeim gögnum og giæduñ. sem greindre jörðu fylger og fylgt hefur ad fornu og nyu. oc vier urdum fremst eigande ad. ad til greindum þeim landamerkiom millum Launarshollts. stadarins jardar i Skalhollte. sem ædzmædurinn ridur ð med skinsamra

manna ráðe oc yfersion. og hinna ellstu manna frásögn. Her i mot skal gefa oss greindur Brandur Kráksson. xxxc. i godum peningum fridum og ofridum. ok giallda ut á fernum. xii. manudum eda fimm umbodsmanne stadarins i Skalholti. þeim sem þar er til settur. skulum vier svara lagaríptingum á greindre jörðu. Enn fyrrnefndur Brandur hallde til laga. voru giðrningsvottar að þessu voru kaupi Sera Sæmundur Arnason ok Jon diakni Olafsson.

Ok til sanninda her um et cetera.

326.

21. Janúar 1527.

á Seylu.

TYLFTARDÓMR útnefndr af Rafni Brandssyni lögmanni norðan og vestan á Íslandi, er þá hafði kongsins sýslu og umboð í Húnavatnspingi, um ákæru lögmanns til Teits Þorleifssonar fyrir óspektir og mannslag á Sveinsstaðapingi (Sveinsstaðareid 1522).

AM. Apogr. 3844 „Ur Vidimus 2^{ia} leikmanna [1. Sept.] 1540 og 2^{ia} presta [29. Júlí] 1547“ (AM.). = a. Þessa afskrípt hefir Árni borið saman við frumrit dómsins og ritað þaðan orðamun: „Variæ lectio- nes in marginibus eru teknar ur original þessa dóms. hvern mier liedi Biarne Petursson á Stadarhóli (nu á Skarde)“ (AM.) = b. Þessari afskrípt fylgir ennfrems afskrípt frá c. 1605 eptir vidimus frá 28. Maí 1558, og ritar Árni á hana „Ex chartis herra Oddz biskups fra Leyrárgörðum“. Dómr þessi er allviða til í dómabókum, en allar eru þær afskríptir langt um lakari en sú, sem hér er fylgt, því að hún er ígildi frumritsins.

Þat giorum vier Þorsteinn finnbogason. Cínar brýniólfs- son. audun sygurdzson. petur tumasson. asmundur clemens- son. þordur gunnarsson. Jon Þorlakssou. Þorsteinn simonar- son. gudmundur indridason. Stigur hoskuldzson. Þorvalldur arnason og marteinn þorualdzson. godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefe. at arum epter gudz burd. m. d. xx. vij. ar 1^a) manudagen næstan²) fyrer palsmessu a Seylu j skagafirde. vorum vier i dom nefnder af kafne brandz- syne. logmanne nordan og vestan a jslande. er þa hafde

1) b. v. b; 2) b; næsta a.

kongsins syslu og umbod i hunavatzþinge¹). at dæma um þa akæru. er nefndur rafn logmann kjarde til teitz þorleifssonar. at hann hefde ridit med vopnat folk a þat sama þing sem sett var nær sveinstodum i hunavatzþinge og sleigit²) og skipat at sla upp a þa menn sem a þingenu voru. og i því sama slage var i hel sleiginn arne heitinn bersason³). og marger adrer [særder og slegner⁴) med griote og vopnum. og þar hefde verit sleginn logmadurinn [og syslumadinn⁵) med griote og skotum. var þar svarin stefnan. og suo teitur þorleifsson⁶) hefde verit heima i glaumbæ i skagafirde at sinu logheimile þann sama tima sem rafn las þar stefnuna. Þvi dæmdum vier somu stefnu logliga. og greindañ teit retteliga fyrrerkalladañ. og sekañ mork i stefnufall. því hann kom ecki [i greindan stad⁷) og eingenn hans svars- madur⁷). var þar upplesinn logriettumanna domur suo hlíodande⁹). at teitur þorleifsson skyllde aungu sakadur um sama malefne. nema þat syndizt med skilriki. at hann hefde i sama stad giort nockur lagabrot¹⁰) med ord eda verk. J annare grein kom þar fram vitnisburdarbref tolf skilvijsra manna med innciglum. suo hlíodande. at teitur þorleifsson hefði sagt a fyrgreindu þinge at þar skylldu aunguer domar ganga. og hann villde eingen log þola. og hann skipade sijnum monnum at sla og stinga. og hann sialfur hið fyrstur æ sama þinge. ok i því sama athlaupe var i hel sleiginn arne heitinn bersason¹¹) og marger menn særder ok suiuirttir. eigi færre enn .x. þeir sem averka feingu. ok þetta greint mannslag og averka giordu medfylgiarar teitz þorleifssonar. var þesse allur adursagdur vitnisburdur svarinn af þremur logriettumonnum þar fyrer oss. ok því syndizt oss sa same logriettumanna domur sem þar um hafde dæmdur verit aungva magt hafa til afsakanar teite þorleifssyni um greind malefne. Beiddizt berse þorlaksson. fader greindz

1) „Biörn á Skardzá hefur *Skagafirde*. og eitt óvandad pappirs Exemplar sömuleidis *Skagafirde*. alie chartæ habent *Hunavatzþ.* og svo á þad ad vera“ (AM.). 2) b; sleit a. 3) b; bersason a. 4) [slegner og særder a. 5) b; sialfur a. 6) b. v. b. 7) [b. v. b; 8) b; — mann a. 9) b; hlydande a. 10) b; logbrot a. 11) b; bersason a.

arna heitins berssasonar, riettar sins og bota fyrer sagt mannslag, visar suo logmalit til, at þar skulu grid halldazt sem sett eru af logmanne edur¹⁾ valldzmonnum. Þvi dæmdum vier berssa þorlakssyni [sextie hundrut²⁾] i tufeldar vixbætur af þeim sem greindañ arna hefde i hel sleigit, enn fyrer þvi at þat var svarit og synt, at teitur þorleifsson hefde verit flocksforinge at greindu slage og hernade, og svo stendur skrifad i bokenne, at þar sem madur rædur manni banarad eda sara, eda giorir þat nockud eda talar at madur sie life sinu at firr eda nockri skomm at nær ef þat være giortt er hann mæilir, bæte eptter dome konge og frændum, enn hinn er giordi halldi upp fullum botum, þvi dæmdum vier berssa þorlakssyne priatige hundrud af peningum teitz þorleifssonar fyrer ræd og atvist er hann hafde giort um sagt mannslag enn kongenum tvefalldañ þegn af þeim sem greint mannslag giordi. Stendur og svo skrifat i riettarbotum hakonar kongs, at þeir svare landrada sauk sem samhelldi hafa til þess at styrkia illgiordamenn mote krununnar riette og landzins logum, þvi dæmdum vier teit þorleifsson utlægañ til slikrar myskunnar sem kongur vill a giora, enn greindañ rafn laugmann riettiliga mega at sier taka alla [peninga fasta og lausa þa³⁾] sem teitur þorleifsson hafde att þa hann fiell i þessa sok, og giallde þar af allar logligar skullder og sakeyre, og at þvi afgreiddu dæmdum vier optnefndañ rafn logmann skyldugañ at hallda alla adursagda peninga, þar til logligur erfinge teitz þorleifssonar tilkiemur, sa sem fullar vorslur⁴⁾ hefur, ok afhende honum alla halfa peninga avaxtalausa⁵⁾, enn ef erfinge teitz hefði eigi fullar vorslur⁴⁾, þa skylldu þeir frændur teitz hallda mega fyrsagda peninga sem næster være erfdum og fullar vorslur⁴⁾ hefdu, suo leinge og þar til kongur sialfur giorde adra skipan ða med godra manna rade, svo og skyllde nefndur rafn logmann mega riettiliga hallda fyrsagda [halfa peninga⁶⁾] kongdomsins vegna þar til kongur sialfur setur þar annañ myndugañ umbodzmenn yfer, og rafn logmann giallda honum aptur þessa peninga avaxtalausa⁶⁾

1) b; eda a. 2) [b; lx^c, a, 3) [b; þa peninga fasta og lausa a.
4) b; vordzlur a. 5) b; avaxtarlausa, a. 6) b; [peninga halfa a.

svo hafa¹⁾ sem hann medtok. afreiknudur ollum loglegum skulldur og sakeyre.

Sampýckte þennan²⁾ vorn dom adursagdur valldzmann og allur almuge er a sama þinge voru.

Og til sanninda hier um setium vier fyrskrifader logriettumenn vor incigle fyrer þetta domsbref er skrifat var i gelldingahollte i skagafirde deige sidar enn fyrr seier³⁾.

327.

23. Janúar 1527. á Breiðabólstað.

Dómr sex klerka útnefndr af sira Þorleifi Eiríkssyni officiali heilagrar Skálholtskirkju um ákæru hans til sira Guðmundar Arnasonar fyrir hald á jörðunni Hólumum í eystri Landeyjum, er Haldóra heitin Guðmundardóttir hafði gefið kirkjunni á Breiðabólstað í Fljótshlíð eptir sinn dag.

AM. Apogr. 2114 „Ex. orig. Breidabolst. Fljotzhlid. accuraté“. Af 7 innsiglum voru 2 fyrir bréfinu 1721.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia eda heyra. senda jon gislason. salamon henreksson. olafur simonarson. pall olafsson. jon þordarson og pall eigilsson prestar skalhollzbiskupsdæmis. kuediu guds og sina. kunnekt giorandi. ad sub anno gracie M^o. d^o. xx^o. vij^o. manudagin næsta fyrrir conuersionem pauli apostoli³⁾ æ kirkiulæk j fljotzhlid. vorum vær j dom nefnder af heidursamligri personu sira Þorleifi eirekssyni officiali heilagrar skalhollzkirkriu ad dæma og skoda um þa akiæru er adur greindur sira Þorleifur klagadi til sira gudmundar arnasonar ad hann hafi halldit jorðina holma er liggur j eystri landeyium j kross kirkriu sokn er halldora heitin gudmundardotter hafdi gefit kirkjunne æ breidabolstad epttr sinn dag fyrir sinni sal. vændizt fyrr skrifadur sira Þolleifur þar ad godra manna vitne um giofina. var fyrr nefndur sira gudmundur þar þa stefndur stundarstefnu. suo uær heyrdum æ. þui ad heilax anda nad til

1) b; haafa a. 2) b; þenna a. 3) þ. e. 22. Janúar.

kalladri. og að svo þröfuðu og fyrir oss komnu. dæmdum
 uer aður skrifadur domsmenn með fullu doms atkvæði stefn-
 una lögliga og opt nefndað sira guðmund rietliga fyrir kall-
 adan og jorðina holma eign kirkjunnar æ breiðabolstað vera
 og hafa uerith síðan halldora heitin andatizt ath leiddum
 tueimur skilríkum uottum ath það suæri að halldora heitin
 guðmundardotter hefði gefith kirkjunne æ breiðabolstað jorð-
 ina holma. Skyldi þessi uitne leidazt jnnan manadar eða ed
 seinsta fyrir fardaga. Og saumuleidis dæmdum uer opt nefnd-
 um sira þolleifi landskyllðer og landskyllðaleigur. síðan hall-
 dora heitin andadizt. nema þrattnefndur sira guðmundur yne
 eid og .ij. skilríkir menn með honum jnnan .xiiij. daga að
 heýrdum dominum fyrir titt nefndum sira þolleifi ath hann
 uisse ecki að jorðin hefði gefin uerit kirkjunne. enn ath unn-
 um eidunum falli níður landskyllðer og leigur. enn jorðin
 æfinleg eign kirkjunnar ath leid(d)um uitnunum. Samþykkti
 þennan vorn dom þratt nefndur sira þolleifur officialis með
 oss og setti sitt insigle með vorum jnsiglum fyrir þetta
 domsbref. huert skrifath uar æ breiðabolstað j flíotzhlíð æ
 sama are og deigi síðar en fyrr seigir.

328.

13. Janúar 1527.

á Svínavatni.

Jón biskup á Hólum selr Guðmundi Þorsteinssyni jörð dóm-
 kirkjunnar á Hólum Hól í Svartárdal fyrir jörðina Gil eð
 yzta í Langadal.

Landsbókasafn 61. 8vo, afskrípt gerð fyrir Árna Magnússon „Ept-
 er original hia Sigurði Einarssyne (biskups) accuraté“ (AM.).

Þat giorum uer einar einarson. einar bryniolfsson. þor-
 arin ionsson. kodran olafsson goðum monnum kunnigt með
 þessu woro opnu brefi arum epter guðz burð. m. d. xx og
 vii. ár þrídudagen næstan epter pásðesso um ueturenn¹⁾ a
 aukulu í suinadal vorum vær í hia saum og heýrdum a
 ord og handaband af eirne alfu herra ions með guðz nað

1) þ. e. 29. Jan.

biskup a holum en af anare gudmundar þorsteinssonar ad suo fyrir skildu at greindur herra ion selldi gudmundi þorsteinssyni domkirkiunnar iord sem holl heiter j svarttardal i berggstada kirkjusokn til fullrar eignar med ollum þeim gognum og giædum sem greindri iordu fylger og fylgt hefur ad fornu og nyu og greindur herra vard fremzt eigandi at heilagrar kirkiu uegna og sinna. her i moti gaf og selldi gudmundur þorsteinsson biskupenum iordena gil ed ýzta er ligur i langadal i holltastada kirkiu sokn med ollum þeim gognum og giædum sem greindri iordu fylger og fylgt hefur at fornu og nyu og adur nefndur gudmundur vard fremzt eigandi ad. skýlldi huor suara lagaríptingum a þeim iordum er selldi en hallda til laga þeirri er keypti. Og til sannenda hier um setium ver fyrr nefnder men uor insigli fyrir þetta bref skrifat a suinavatne a asum fimtudagen næstañ fyrir purificatio sancti marie a sama ari sem fyrr seier

329.

16. Febrúar 1527.

í Skálholti.

Jón Haldórsson fær, i umboði Herðisar Gunnlaugsdóttur konu sinnar, Ögmundi biskupi í Skálholti til fullrar eignar alt tilkall það, er hann ætti í jörðunni (Bæ og) hálfu Horni og öllum jarðarpörtum öðrum, sem henni hefði fallið til erfða í Austfjörðum eptir föður og móður móts við Guðrúnu systur sína, fyrir þrjátíu hundruð í góðum og gildum peningum.

Bisk. Skalh. Fasc. III, 8, frumrit á skinni. — AM. Apogr. 2533 með hendi Árna Magnússonar; þar með er og orðamunur eptir afskrípt af bréfinu, sem stóð í bréfabók Ögmundar biskups. Afskrípt af þessu bréfi er í bréfabók Gizurar biskups AM. 232. 8vo 71b 72a

Giorningsbref jons halldorssonar vid
b(iskup) Augmund vñ halftt horn.

Vier ogmund med gudz næd biskup i schalholti giornum godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefi ath æ lavgardaginn næsta fyrir ix vikna faustu anno domini m. d. xxvij. giordum vier suodan giorning og kaupskap vid jon halldorsson j vmbode herdisar gunnlaugzdottur konu sinnar. jn primis fiek hann oss til fullrar eignar allt þat til-

kall sem hann matte eiga vegna konv sinnar j [jordum¹⁾] og halfu horni og allar þær iarder og jardar partar sem henni til motz vid systur sina gudrunu hafde til erfda fallit j austfiordum epter favdur og modur med aullu þui²⁾ þeim tilheyrer. Hier j mot lofudum uier honum .xxx. hundrudum j godum peningum og gulldum honum þa strax. xix^c. suo honum vel likade.

Voru þesser giorningsvottar tilkallader og nærverandi. ³⁾jeirekur ionsson kirkiuprestur. olafur gilsson og thorlakur landbiartson prestar. biarne torfason og pall fusason. og settu sin insigle med uoru insigle fyrir þetta giorningsbref skrifat j skalholte æ sama degi og are sem fyrr seger.

330.

23. Marts 1527.

á Reynistað.

SOLVEIG abbadis á Stað í Reyninesi fær, með samþykki Jóns biskups á Hólum og systra á Stað, Rafni Brandssyni frænda sínum til fullrar eignar jörðina Skarð í Fnjóskadal með sex kúgildum, en jörðin Skarð hefir „verið vor gömul ættareign, og með oss gefin til sama klaustrs“.

AM. Apogr. 124 „Ex originali Greniadarstad. Þetta originalbref Solvegar abbadisar var medal þeirra brefa er eg feck af Sira Skula Þorlakssyne (so vel sem hin önnur Greniadarstadarbrefen). Enn med því eg sie að það mun það sama bref sem stendur i Greniadarstadar brefa Registre þá sende eg það Sira Magnuse Markussyne 1724. til að kasta því saman vid hin Greniadarstadarbrefen. iafnvel þó það ecki i minnsta mata kæmi kirkjunne eða stadnum vid, heildur mun það slædst hafa fra bustru Þorunne Jonsdottur til Sira Sigurdar brodur hennar (kannske hann hafe eignast Skard) og hefur so sleingst medal kirkju brefanaa. Qviegvid sit. brefed má vel liggia þar frammeveg ad implendum numerum“ (AM.). Árni getr þess, að kapitula innsigli Reynistaðarklaustrs hafi verið fyrir bréfinu.

Vier syster Solueg med gudz forsia abbadijs á stad i Reynenese. giorum godum monnum kunniggt med þessu voru opnu brefe. at med samþycke virduligs herra jons med gudz nad biskups á hoolum og vorra systra. haufum vier gefit

1) [jordunne Bæ brb. 2) sem h. v. brb. 3) Sera b. v. brb.

ok afhentt vorum frænda Rafne brandssyne jordina skard i fnioskadal er liggur i laufas kirkiu sokn med aullum þeim gaugnum og giædum sem greindre iordu hefer fylgt at fornu og nýu og vier og vorer frændur vrdum fremst eignande at. hefer greind iord skard verit vor gaumul ættar eign og med oss gefin til sama klansturs. skal fyrr nefndur Rafn mega fríalslega at sier taka greinda iord med .vi. kugildum at næstum fardaugum sier og sinum eptterkomendum til æuenlegrar eignar. Ok til meire audsyningar og sanenda hier um lietum vier setia capitula incigle fyrnefndz klausturs fyrir þetta bref (er) giortt var æ stad i Reynenese laugar-dagen næsta fyrir Þaríumessu i langafæustu arum eptter gudz burd M. d. xx. og vij ar.

331.

24. Apríl 1527.

í Hvammi.

TEITR Þorleifsson geldr Ingu Jónsdóttur konu sinni jarðirnar Asgeirsá í Viðidal með ánefndu búi og ítökum, Lækjamót í Viðidal, Krossanes á Vatnsnesi og eyðikotið minni Ásgeirsá, fyrir þær hennar jarðir og lausagóz, er hann hafði áðr í burtu feingið í Borgarfirði: hálfa Galmanstungu, Fljóts-tungu, Þóroddsstaði, Kornslæk og Hvamm í Hvítársíðu.

Landsbókasafn 63. 4to bl. 113b—114b, skr. c. 1640.

JardakaupsBref Teijtz Þorleifssonar og hanz kuiðu
Ingu Jonzdottur.

Þad giorum vier Þorsteirn Sugurdsson. Gunar Jonsson. Jon Bardarson og Jon Grijmsson Godum monnum viturligt med þessu voru opnu Breff. ad þa lidid var fra hingadburd vorz herra Jesu Christi 1527 ár sunnudægin næstan fyrir Palzmessu¹⁾. J Badstofunnj ð Asgeyrsa J Vjddedal. vorum vier þar J hia saum og heyrdum ð ord og handaband þessara manna Teijtz Þorleifssonar og Ingu Jonzdottur kuinnu hanz. ad so fyrir skildu. ad nefndur Tejttur Þorleifsson gallt og greyddi til fullrar eignar adur nefndri Ingu konu sinni

1) þ. e. 20. Jan.

gardinn jordina Asgeyrssa j Vjddedal. og þad Bued sem þar var samañ komid vtañ gards og jnañ. kuika peninga og dauda. aller til skilder. enn onguer frð vndañ tekner. vtañ þeir peningar sem heilog kirkia ð Asgeyrssa ð. og þad xve j heijmalandi. og viij malnitu kugilldi. fiordung j vejdikierum. halfañ Nýstada Reka. og Afriett ð Arnavatnzheijdj. effter þuj sem maldaginn þar greiner. Hier til gallt hann Jngu Jonzdottur jordina Lækiamot er liggur j Vjddedål j Asgeyrss-ðr kirkiusokn. og þar med vj kugilldi. og jordina Krossa-nes. er liggur j Hola kirkiu sokn. og þar med v kugilldi. og eýdikot minni asgeyrssa er liggur j Vjddedål. Þessar allar firsagdar jarder med ollum þeim gognum og giædum sem adur greindum jordum filgir og filgt hefur ad fornu og nýu. og hann vard fremst eigandi ad. Skilldi oftnefnd Jnga Jonzdotter eignast alla fyrskrifada peninga fyrir þær hennar jarder og lausagoss sem tjtnefndur Teijtur hafdi adur j Burtu feingid j Borgarfjrdj. Halfa Galmaltztungu (!) fyrir lxe- fliotztungu og þorodstadj Kornzlæk og huamm er liggur j Gilzba(c)ka kirkiusokn. Skyldi þesse giorningur standa obrigd-añligur. nema þratt nefndur Teijtur Þorleiffsson villdi sijdar meyr þennañ giorning afftur taca med sijnu Brefj og jnn-cigli. enn giallda Jngu Jonzdottur þar þa peninga sem þeim semdi vel badum. og hier effter vilium uier sueria ef þurfa piker. Og til sanninda hier vm setium vier fyrskrifader menn vor jncigli fyrir þetta Vitnis Burdar Bref.} er skrifad var j Huammi j huamzsveit. a midkudæginn epter¹⁾ Jonz messo Holabiskupz ð sama ari sem fyr seigr.

[So l]atandi Bref liggur a [Vest]fiordum hia Ormi [Jon]ssyni j Gufudal [frem]ri sem fyr skrifad stendar.

332.

25. Apríl 1527.

á Eyrarbakka.

ÖGMUNDR biskup í Skálholti samþykkir það, að síra Þorleifr Eiríksson hefir selt Sæmundi Eiríkssyni bróður sínum hjáleig-

1) „fyrir“, hdr. sem mun rangt fyrir „eptir“, því að það væri miðvikudagurinn fyrir skírdag, langafrjádag og páska, sem án efa væri miðað við, en ekki Jónsmessu Hólabiskups, sem er 23. Apr.

una minni Kollabæ undan Breiðabólstaðarkirkju í Fljótshlíð, þó með því móti, að sira Þorleifr „skikki“ annan jarðarpart í nánd jafnvirðan.

AM. Apogr. 990 „Epter originalbreffe fra Sæmunde Magnussyne á Hole i Bolungarvík“, og er afskriptin staðfest í Skálholtti 5. Dec. 1710 af Þorleifi Arasyni, Þórði Þórðarsyni og Þorgíls Sigurðssyni. Afskriptin er með hendi Árna Magnússonar.

Vier Augmund med gudz nad biskup i Skálholtti gior-um godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefi ad vier hofum samþykkt og stadfest þann kaupskap og umskipte er sira Þorleifur Eireksson hefur sellt Sæmundi Eirekssyni brodur sinum hialeiguna minna kollabæ. sem er atta hundrud ad dyrleika. er att hefur kirkian æ Breidabolstad. j sodan mata ad fyrskrifadur sira Þolleifur skal skicka kirkjunne annan jardarpartt jafnvirdan. þar nalægan kirkiunnar jordum. Og til sanninda hier um settum vier vort insigle fyrir þetta stadfestingarbref. skrifad æ Eyrarbacka feria qvinta pasche. anno Domini m^o. d^o. xx^o. vij.

333.

29. Apríl 1527.

á Svalbarði.

ÞORSTEINN bóndi Finnbogason fær, í umboði Magnúsar Árna-sonar, Jóni Magnússyni til fullrar eignar þann hluta í jörð- unni Svalbarði á Svalbarðsströnd, er Magnús átti, fyrir fulla peninga eptir loforði. Lýsti Þorsteinn því og, að hann hefði feingið og feingi nú að nýju þeim Jóni og Ragnheiði (Péturs- dóttur konu hans) sinn hluta í Svalbarði.

AM. Apogr 190 „Ex originali Svalbardensi accuratø“, „4 innsigle hafa under brefenu vered, nu er ei nema 3. brefed er ritad á pappir“.

Þad giorvm wer þorkel magnusson. sæmundur jonsson. andres stefansson. gudmundr jonsson godum monnum witur- ligt med þessu voru opnv brefi ad þa er lidit var fra gudz burd m. d. xx. oc vij. ar j skridu [i] Reykiadal a fostudag- in fystan j þora¹⁾ vorum ver j hia saum oc heyrdum æ ord

1) þ e. 11. Janúar.

oc hañðaband þessara manna þorsteins bonda finbogasonar oc jons magnussonar ad sua fyrir skilldu ad þorstein finbogason feck jone magnussyne j umbodi magnus arnasonar þan sama jardar part sem adur nef(n)dur magnus atte j jordune sualbarde a sualbardzstrond jone magnussyne til full(r)ar eignar oc frials forrædis fyrir fulla peninga epter þui sem þeir hefði adr med lofagt. sagdizt þorstein hafa laga vmbod af magnusi til þessa giornin(g)s um fyr nef(n)dan jardar part. hier efter lysti þorstein þui fyrir oss ad hann hefde feingit jone oc Ragneide sinn partt j þessare somu jordu sualbarde oc feck þa ad nyu þeim badum þena sama jardar partt med handabande þeim til full(r)ar eig(n)ar oc sagdizt opt nef(n)dan partt uid onguan man hafa pantat ne vedsett fyr 6n uid jon oc ragneide. her efter megum uær sueria ef þurfa picker. oc til sanenda her um settum uær vor jnsigli fyrir þetta uitnisburðarbref huort er skrifad var a sualbarde a sualbardzstrond manudagin næstan fyrir tueggia postula Messo a sama ari sem fyr seiger.

334.

6. Maí 1527.

á Breiðabólstað.

VITNISBURÐR, að Haldóra Guðmundardóttir hafi gefið kirkjunni („Mariunni“) á Breiðabólstað í Fljótshlíð jörðina Hólma í eystri Landeyjum.

AM. Apogr. 2112 „Ex originali Breidabolst. Fljotshlid. accuraté“. „6 innsigle hafa fyrir brefinu vered, eru nu öll burtu“.

Svo feldan vitnisburd baru þessir menn jsolfur arnorsson og jon ormsson æ breidabolstad j fljotzhlid. med fullum bokareidi. huern er þeir soru fyrir sira þorlleifi eirekssyni. er þa var officialis heilagrar skalholtz kirkiu at fyrr nefndur jsolfur taladi suo felldum ordum. j sinum eide. ath ec var uid staddur æ eyvindarMula j fljotzhlid og heydda ec æ ad halldora heitin guðmundardottir taladi suo felldum ordum ath hun sagdizt gefa jordina holma kirkjunne æ breidabolstad epter sinn dag og hun skyldi sier þangat fylgia

daudri nær kristur kalladi sig. Jtem fyrr skrifadur jon orms-son taladi suo felldum ordum j sinum eidstaf. ath eg var þar uid staddur. at halldora heitin gudmundardotter taladi suo felldum ordum ad hun sagdiz gefa jordina holma Mari-unne æ stadnum. og þann¹⁾ hygg ec sannañ og særañ sem jsolfur aþorsson hefur hier frekara um suarit.

Voru þessir menn nær staddir. þa eidarner voru suarn-er. salamon henreksson. pall olafsson. jon þordarson prest-ar. jon eireksson. gudni þorarinsson og sueirn holmfastsson leikmenn. huerir til meire sanninda hier vm settu sin jsigli fyrir þetta uitnisburdarbref. er (giort uar) j sama stad sem fyrr seigir. in festo sancti johannis ante portam latinam. anno domini. m^o. d^o. xx^o. vij^o.

335. [Maf] 1527. á Breiðabólstað.

VITNISBURÐR, að Haldóra Guðmundardóttir hafi gefið jörðina Hólma í eystri Landeyjum kirkjunni á Breiðabólstað í Fljótshlíð.

AM. Apogr. 2113 „Ex lacero originali pertinente ad Templum Breidabolstadeñ Fljotzhlideñ“, með hendi Árna Magnússonar. „Það sem í þessarre Copiu er understrikad. [hér í útgáfunni í hornklofum] er allt burt rotnad ur originalnum“. (AM.).

Þath giore ec jon þoruardzson godum monnum kunn-igt med þessu minv opnu brefi ath (ec) var þar nær stadd-ur æ Eyuindarmula í fljotzhlid oc heyrdar ec æ ath Halldora heitin gudmundardotter taladi suo felldum ordum ad hun sagdizt gefa iordina Holma kirkiunne æ breidabolstad epter sinn dag og hun skyldi sier þangat fylgia daudri nær krist-ur kalladi sig og aun[gvan] annañ veg sagd[izt hun æ]tla fyrir henni ad giora nema þennañ. [Oc til sannenda hi]er um sett[a ec mitt] insigle fyrer þetta uitnisburdar[bref er skrifat var] æ [Brei]dabolsta[d i fljotzhlid]. æ fostudagin næs[ta]
 arum epter gudz burd. þusund fim
 hundrud tu[ttu]g[u] og vij.

1) Svo (ekki: eid).

336.

14. Maí 1527.

á Hattabergi.

TRANSSKRIFTAREBÉF.

AM. Apogr. 5514 „eptir eopiu med hendi Sr Biarna Hallgrims-sonar“ og saman borið við afskrift med hendi Jóns biskups Vídalíns. En orðamunrinn er alveg ómerkr. „Þetta bref er med tveimur nokk-ud skauddudum Jnnsiglum“.

Dett bekenne vij efftherskrijne meister Geble Peterson Erchideknn j Beren. Guttorm Nikelsson lagmann sama stad-ar. Thord Matzson Ráðmann. och Thorleiff Grimson med thette vort opid breff ad vij haffve siótt og offverlesit suo hliodandis opit bref med sinu heilu og oskauddu hangende Jnnsigle ord effther ord sem her effthir seigir.

[Hér kemr skuldskeyting Þorleifs Björnssonar frá 25. Maí 1482 um 100 Rínargyllini til herra Jóns smjör, D I, VI, Nr. 397].

Og till meire sanninge vch bevijsing heer vm heingi-um vij vor Jnnsigli nedann for detta brief skrifvat vpp a Hattaberg j Krounu¹⁾ heradi j Norege a næsta thyrsdag for Hallvardsmessu dag vm vorit Anno Domini Millesimo Qvin-gentesimo vigesimo septimo.

337.

16. Maí 1527.

í Njarðvík.

VITNISBURÐR, að Þorvarðr Bjarna(r)son hafi gefið Hólmfríði dóttur sinni jörðina Nes í Borgarfirði.

Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar, Norðmúlasýsla Nr. 2, af-skript Njarðvíkurbréfa staðfest á Skriðuklaustri 7. Márs 1704 af Há-varði Magnússyni og Sigurði Magnússyni og kallast „Nockrar Copi-ur af Långfedga Eignarskiölum fyrir jörðinne Niardvík“.

Svo felldan vitnisburd ber eg Jon prestur Kodranson. ad eg var þar vidstaddur. og fleiri gooder menn adrer. j badstofunne á Valpiðfstad j fliotzdal fimtadagenn nærsta eff-er purificationem Mariæ²⁾. og fleiri gooder menn adrer. ad Þorvarður bónde Biarna(r)son lýste þui fyrer oss. ad hann

1) Krvunu, afskr. Sr. Bjarna. 2) þ. e. 7. Febr.

hefðe gefed Hölmfrijde dóttur sinne jördina Nes j Borgarfyrde er liggur j Mýrarstadar kirkju sökn til æfinligrar eignar og friðlz forræðess. Og til sanninda hier um setta eg mitt Insigle firer þetta vitnissburðarbréf skrifad j Niardvík fimtadagenn nærsta effter Hallvardzmessu. Áruð effter Gudz burd 7 d xx vij betur.

338.

27. Maí 1527.

á Æsistöðum.

26. Marts 1528.

í Gnúpufelli.

Ólaf Jónsdóttir samþykkir allan þann gjörning, er biskup Jón og aðrir dandimenn höfðu gert á Möðruvöllum (Nr. 315) milli Sigurðar Sturlusonar bónda hennar og Þorvalds Arnasonar, og kvittar hún Þorvald Arnason um öll þeirra skipti.

Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar, Eyjafjardarsýsla Nr. 2 og 3, tvær afskriftir, báðar staðfestar á Öngulstöðum í Eyjafirði 28. Apríl 1704 af Sigurði Hrólfsyni og Jóni Þorleifssyni, eptir transskripti frá 5. Júní 1573.

Þat giörum vær Simon Þorsteinsson. Jon Þorlaksson og Erlendur Erlendzson göðum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefui at þa lidit var fra gudz burd md xx og vij ár 8 æsistodum i Eyjafirði a manudaginn i fardagaviku¹⁾ vorum vær i hia saum og heyrðum 8 at þau voru aull i einu handabandi Þorvalldur Arnason og Sigurdur Stullason og Olof Jonsdotter kona hans at suo fyrir skildu, at Olof Jonsdotter samþeykti allañ þann gjörning sem biskup Jon og adrer dandimenn giördu med þeim a maudruvöllum og þat brefid innehelldur sem þar er um giört. og i sama hañðabandi gaf Olof Jonsdotter kona Sigurdar Þorvalld Arnason aullungis kvittan um aull þeirra skipti, fyrst um jördina æsistade og alla peninga adra eptir sinn fodur og modur. Og til sannenda hier vm setium vær fyrnefnder menn vor insigli fyrir þetta bréf er skrifat var i nupufelli i Eyjafirði laugardagin næstan fyrir Marie messo Magdalene [a sama áre og²⁾ fyr seiger.

1) þ. e. 27. Maí. 2) [Svo; en blýtr að vera rangt fyrir: are syðar en, — því að conversio Mariæ Magdalene er 1. Apr.

339.

6. Júní 1527.

á Þingeyrum.

GUDMUNDUR Indriðason transskriberar bréf Eilífs Ólafssonar frá 28. Júlí 1403.

AM. Fasc. VI, 13 transskriptarbréfið á skinni og er innsiglið fyrir.

Þath giðrir ec gudmundur jndridason godum monnum kvnnigt med þessu minv opnu brefi at eg hefi sied oc yfir lesit bref eilífs olafssonar med hans heilu oc oskavddu hanganda jnscigli. so latanda ord eptir ord sem hier seigr.

[Hér kemr bréf Eilífs frá 28. Júlí 1403, D I, III, Nr. 572].

Og til sanz uitnisburdar her vm set ec adurnefndur gudmundur mitt jnscigli firir þetta transkriptar bref er skrifat uar a þingeyrum fimtudag næsta eptir vppstigningardag arum eptir gudz bvrð. M d xx oc vij árr.

340.

27. Júní 1527.

í Skálholti.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti kvittar Ara bónda Andrésson af umboði því, er hann hefir haft fyrir biskup í Vestfjörðum, og af greiðslu nær tveggja hundraða hundraða, er Ari var biskupi skyldugr vegna Hans Eggertssonar, og það, sem á vantaði, lofaði Ari að greiða í mögulegan tíma.

Bisk. Skalh. Fasc. XIX, 61, frumrit á skinni. — AM. Apogr. 2403 með hendi Árna Magnússonar „accuratissimé. Það, sem trosnað var úr frumritinu á dögum Árna, er sett hér í hornklofa.

Kuittanarbréf Ara Andressonar.

Wier augmund med [gudz] nad biskup j skalholtti giorum godum monnum kunnigt med þessu uoru opnu [bre]fi. at are bondi andresson hefur giort oss og stadið glaugguán og rett[a]n reikningskap af þui umbodi sem hann hefur af oss haft j uestfiordu[m] yfer faustum peningum og lausum. so og hefur hann golldit oss so nær þau t[u]o hundrud huñdrada sem hann uar oss skyldugur negna hans egertzsona[r]. enn það æ brestur hefur hann lofat at giallda j mauguligañ tíma [þa] uier seium honum til. þui giorum uier

hann og gefum aurlungiss kuittað [og dð]kærulausað. um fyr sagt umbod. og peningagjalld fyrir oss og aullum uorum epterkomendum. heilagrar skalholllz kirkiu formonnum. Og til sanninda hier uðm settum uier uort jnnsigli fyrir þetta kuittanarbref skrifat j skalholtti ulltima die octauarum corporis christi. anno domini. M. d. xx. uij.

341.

27. Júní 1527.

í Skálholti.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti staðfestir og samþykkir dóm frá 19. Apr. 1526 (Nr. 289).

AM. Apogr. 908 „Ex orig. Vatzfiord, accuraté“. Árni lýsir innsiglinu.

Wier augmund med guds nad biskup j skalholtti gior-um godum monnum kunnigt med þessu woro opnu brefi. at uier haufum glaugliga skodat þenna sama dom sem hier er med festur þessu woro brefi. og .lizt oss hann j allan mata skialigur og laugligur j aullum sinum greinum. þeim hann jnne helldur. þui j guds nafni amen styrkium uier og stadfestum hann og laugligan samþyckium og urskurdum j aullum sinum greinum og articulis og fyrirbiodum huerium manni at hindra he(i)laga uazfiardar kirkiu eda hennar formann um þetta sama jtak enn huer þat giorer ma koma j storað skada þar fyrir seinna meir. Og til sanninda hier um setium uier uort jnsigli fyrir þetta bref fest med fyrsagdan dom. skrifat j skalholtti. jn octaua corporis christi. anno domini .M d xx uij^o.

342.

1527.

á Alþingi.

1528.

á Húsafelli.

SÁTTARGERÐ þeirra biskupanna Ögmundar í Skálholti og Jóns á Hólum um alt, sem þeim hafði á milli borið, og lofa þeir að innleiða hvorugr „i annars biskupsdæmi nokkra villu, leynt eða ljóst“; þeir gera og upp með sér „kláran“ reikningskap um jarðirnar Viðimýri og Kalmanstungu.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups.

Um Galmans-Tungu. Anno M^o. D^o. xx^o. vii^o.

Vier Ögmund með guds þoliðmæde biskup i Skalhólte. giðrum godum mönnum kunnugt með þessu voru opnu bréfe. að á almenneligu Óxarðrþinge Anno Domini M^o. D^o. xx. vii. morgum dandimönnum nærverundum. var almenneleg sætt giðrd millum vor ok vors broðurs biskups Jóns. að nidur-slegnum öllum hugmod ok misþyckiu sem þar til hafde á millum ockar komid. hver satt að sidan var á sama áre fullkomliga stadfest. ok ut af giðrd á Eyrum i Hrútafirde með suo ordnum skilmála millum annara orða. að vid skyldum halda ockart andligt broðerni i gude. ok hvorge innleida i annars Biskupsdæmi nockra nyung leynt eda liost. fundustum vid á Husafelle i Borgarfirde Anno Salutis 1528. ok giðrdum ut af klaran Reikningsskap um Videmyre sem liggur i Skagafirde ok Galmars Tungu i borgarfirde með þeim skilmála hann skyldde hafa jórdina Galmars Tungu til byggingar og halda gardinn og kirkiuna rielega ok skiællega ok gialda af .ccc. arliga vorum umbodsmanni. utan þá vier ridum i vora visitatio þá skylddi falla nidur landskyld fyrer gisting. Var það þá svarid og stadfest af fiorum heidarlegum personum af beggia hende. að su satt sem vier og hann hefðum adur giðrt skyldde standa obrigdanleg þott vier sialfer eda okkart folk ættunst lög vid. ok ockart andlegt broðerne i gude hielldist. ok hvergi innleiddi nockrar nyungar i annars biskupsdæmi. Voru þesser nærverande menn Herra Halldor¹⁾ aböte að Helgafelle. Sera Eirekur Jonsson. Sira Snorri Híalmsson. Sira Freisteinn Grimsson prestar. Jón Hallsson. Jón Björnsson leikmenn með mörgum öðrum dandi-mönnum.

Ok til saninda her um festum vier vort innsigli með fyrirskrifadra dandimanna innsiglum fyrer þetta bref. Skrifad að Husafelle á sama áre sem fyrr seger.

1) „*corrige puto*. Narfe“ (AM.).

243.	2. Júlí	{ 1527. }	á Alþingi.
	3. Júlí		í Hafnarfirði.
	5. Júlí		í Skálholti.

SAMNINGR um verzlun, vikt og mæli milli Hamborgarrikis og enskra kaupmanna af einni álfu og Alþingis fyrir hönd Íslendinga af annari álfu.

Bréf þetta er áður prentað í *Alþingistiðindum* 1909, B, Nr. 533, bls. 811—814.

A.

AM. Fasc. XLVII, 7, frumritið á skinni. Fyrir bréfið hafa aldrei komið nema 7 innsigli. Af þeim eru nú 4 fyrir bréfinu. — Afskrift í bréfab. Gizurer biskups (1540—1547) AM. 232. 8vo bl. 92a—93a (=b). — Afskrift, sem stafar frá þessum texta bréfsins, er í *Landsbókasafni* 67. 4to bl. 118—119 með hendi síra Jóns Erlendssouar í Villingaholti, með raungu ártali (1520). Hefir þetta frumrit bréfsins fyrrum legið í Skálholti og heyrir án efa til skjalasafns stólsins þar, því að svo stendr aptan við þessa afskrift: „Þetta Bréf skrifar Herra Oddur að sie í Skálholti með sið hangandi osköddum jnnsiglum Anno 1549^a. En hér við bætir síra Jón í Hítardal þessari athugasemd á spássi: „1594 mun ríettara því hlú stendst ecki“.

bref vm kaupskap vtlensk(r)a.¹⁾

Vier skipherrar og kaupmenn j hafnarfirdi [klawus mul.²⁾ kortt blom. vilkin rvgg. petur rik.³⁾ didrik meyar. hanz ro-holt. jacob to(d)i⁴⁾ handborgarmenn.⁵⁾ skipherra hanz kokk [skipherra j breimin⁶⁾. jon mor og matteus eingelska menn giorum godum momum kunigt med þessu uoru opnu brefi þa er lidit war fra hingat byrði worz herra jesu christi m^o. ve. xx og vij ar tveimur nottum epter peturz messo og pallz æ almeniligu auxarar⁷⁾þingi war þetta samþykt af ollum al-muganum at wori boð þyskra og engelskra at hier skylldi ganga fyrir sunan half fiorda weitt⁸⁾ æ wog fyrir gillt .c. fiska med hreina fiska harda og kuistada. hier j mot jataudum wier og wiliuglega lofudum at flyt(i)a falslausan warning og

1) Utan á bréfinu með gamalli hendi. — Samþykktarbréf utlendzkra um uiktana b. 2) [Claus. mul. b. 3) Risk b. 4) tode b. 5) hamborgarmenn b. 6) [á spássiú óinnvísad, en er sett svo inn í b; má og lesa: bremum; b les: bremū. 7) b; auxar (!) a. 8) uætt b.

giora gomul halfstýckiz k(a)up sem at fornu hafa werit tueggia tunnu þunga j hueriu .c. k(a)upi og hafa jslendskan þundara rettan og so jslenskar stikur þa sem þingmællt wæri. hier med skyldum wier hafa rettan mæli þriatigi marka attvng. tvo hundrut marka tunnu. skyldi huer madur mega med fri k(a)upa þar hann willdi. So og lofudu wier at auðgw-er vtlensker menn huerkie þyskier ne engelskier skylldu giora hier skip ne menn til sios og eigi helldur liggia hier j landit wetrardag nema skipbrodmenn¹⁾ eda smadreingier þeir sem auðguan k(a)upskap hafa. En ef vtlenskier kunne ecki at fa frackt og hier wæri ecki skreid til þa skyldum wier mega fa j hendur nockrum jslenskum manne trulyndum wort goss og selia og þo auðguan pening dyrra a vetur enn a sumar geingur j rettri k(a)uptid. lofudum wier fyrr nefnder þyskier menn at fa bref af handborgar radi at þessi giorningur skyldi halldazt. somuleidiz lofudu engelskier af sinum parti at þetta skyldi obrigduliga standa. enn huer²⁾ hier af bryggde skyldi sliku sakader³⁾ wera sem dæmt war j tjd gamla piningz. war þetta samþygt med lofataki af ollum almuganum badi jnan logrettu og utan⁴⁾ j tid johan petursson er þa war hirdstjori og hofu(d)sman j⁴⁾ jsland. og til sanninnda hier wm settum⁵⁾ wier wor jnnsigli fyrir þetta samþyktafbreif⁶⁾ skrifat j hafnarfirdi a sama ari deigi sidar en fyr seigier.

Nu med þui ef wier k(a)upmenniner kunnum ecki at fa wora frackt og vilie eingin mann tacka wora peninga þa wiliwm wier fa ydar nad þa edur logmannenum at selia þa fyrir oss. enn wili þit ecki þa wilivm wier setia epter wora menn at wier megum fa sellda wora peninga einz a vetur og a sumar [enn vili þier þat ecki þa skal.⁷⁾

B.

Ríkisskjalasafn Dana „Island & Færø“ Fasc. I, 10, transskript á skinni frá 1544 gert í Núpufelli 7. Marts af Ara lögmanni Jónssyni og fleirum.

1) skipbrotmenn b. 2) Svo. 3) b; inan a (l) 4) b; sl. a. 5) setium b. 6) — bref b. 7) Öll þessi klausa er rituð neðan við bréfið með sömu hendi; [er strykað út. Í b er þessari klausu slept allri.

Vier augmýnd með gýdz nýð biskup j skalholtti. Herra jon með samri nýð biskup á holvm. johann petursson hirdstíori oc hofudzman yfer allt jsland. Erlendr þorvarðsson lögman firir svnnan oc austan á jslandi. Rafn brandzson lögman firir nordan et cetera. nafni sigvrdzson. Eirekr þorsteinsson. Biörn þorleifsson. Olafr gýdmýndzson. vígfus þordarson. Sniolfr Rafnsson. loþr eýolfsson. petr arason. jon olafsson. þorsteinn finnbogason. avdv sigurdsson eiorvm godvm monnvvm kvnnigt með þessv uorv opnv brefi. at þá er lidit var fra hingatburd vors herra jesv christi 7 d xx oc vij ár. tveimr nottvvm epter peturs messo oc páls. á almenniligv óxarárþingi. var þetta samþýkt af öllum almvgva at hon oc avdmívkri beidzlv. vtlendzkra manna. þýskra oc eingelskra. suo heitandi. klaws mvl. kort blom. wilkin rugg. petr ríjk. Didrik meýiar. Hans hroholtt. jacob tode. hanis kock. handborgarmenn. Jon mor oc mattheus eingelsker menn.

Jn primis at þeir böðv at hier firir svnnan skyllði ganga. half fiorda vætt á uog firir gíllt hundrad fiska með breina fiska kuistada oc harda.

Hier j mot jatvðv þeir oc uliugliga lofodu at flytia falslausan varning. oc giora gómul halfstýckiskavp. sem at fornv hefer verid. tueggja tvnnv þvnga j hveriv hvndradz kavpi oc hafa jslendzkan þvndara ættan oc jslendzkar stík(u)r. þær sem þingmælltar væri.

Hier með lofvðv þeir at hafa ættan mæli. xxx. marka attvng. ijc. marka tvnnv. skyllði hver maður mega með fríj kaupv þar sem hann villði.

Suo oc lofodu þeir at aunguer vtlendzker menn huorki þýsker ne eingelsker skyllði giora hier skip ne menn til síos oc eigi helldr liggia hier j landit vetrardag. nema skipbrotzmenn eða smáðreingir þeir sem aunguan kavpskap hafa. enn ef utlendzker kynua ecki at fá frackt oc hier uæri ecki skreid til. þá skyllði þeir mega fá j hendr nöckrvvm jslendzkm manni trvlyndvm sitt godz. enn selia aungvan pening dyrra á vetr enn svmar geingr j ættri kaup tíð. lofvðv þeir fyr nefnder þýsker menn at fá bref. af handborgara Raði at þessi giörningr skyllði halldazt. Somvleid(is) lofodu eingilsk-

er a sinvm parti at þetta skyldi obrigdanliga standa. Enn huer af brýgdi skyldi slíku sakadr vera sem dæmt var j gamla piningz tíjd.

Var þetta samþykkt med lofataki af aullvm almuganvm bædi jnnan logaettv oc vtan j tíjd johann(s) peturssonar er þá var hirdstíori oc höfudzman j jslandi.

Og til sanninda hier vm setívm uær uor jnsigli firir þetta samþýktarþref hvert er skrifat var á þinguelli á sama áre deigi síjdar enn fýr seigir.

C.

Add. British Museum 11, 242. 4to, bl. 39b 40a, skr. c. 1543. (Syrpa síra Gottskálks Jónssonar í Glaumbæ).

Domr vm gílding oc mæler allan.

Vier avgmvnd med gvdz nad biskvp j scalholtti. herra jon med samre nad biskup æ holvm. johann petvrsson hirdstíore oc hofvdmann yfer allt island. Erlendr þorvardzson logman firir svnnan oc avstan á islande. Hrafn brandzson logman nordan oc vestan á islande. jon hallzson. Eirekur þorsteinsson. Runolfur þorsteinsson. Biorn þorleifsson. Ólafur gvdmvndzson. Wigfvs þordarson. sníolfur hrafnzson. loptur eyolfsson. Petur arason. þorsteinn finbogason. jon olafsson oc avdvñ sigurdzson. lavgriettumenn. eíorvm godum monnum kvnnigt med þessv voru opnu brefi at sub anno gracie. M. d. xx.^o uij^o. tueim notlum epter Peturz messo oc pals¹⁾ á avxarar þingi. war þetta samþykkt af almvganvm at bæen oc avdmívkri beislvñ²⁾ vtenskra manna þyskra oc eingelskra svo heitandi vilken rvgg. petur rig. didrik meyar oc hanz rovllð handborgarar. jon mos oc mattevs oc jacob skipherra hanz kock af bremen.

Jñ primis beiddiz þeir at firir svnnan skyldi ganga half fiorda vætt á vog firir gíllt hvndrat fiska med hreina fiska oc harda oc kvistada. Hier j moti lofvdv þeir oc vilívgliga jatvdv at flytia falslausan varning oc gíora halfstyckis karp sem at fornv hafa verit. tveggia tvnna þvnga j hveriv hvnd-

1) þ. e. 2. Júlí. 2) Svo.

radz kavpi oc hafa islenskan pvdara riettan oc svo islenska stíkv. þa sem þingmælt væri. hier med skyllði þeir hafa riettan mæle. xxx. marka attung. ijc. marka tvinnv. Skyllði hver madr med fri kavpa þar hann villði. Svo oc lofvdv þeir at avngver vtlensker menn hvorki þysker nie eingelsker skyllði giora hier menn nie skip til sios oc ei helldr liggia hier j landit vetrardag nema skipbrozmenn eda smadreinger þeir sem avngvan kavpskap hafa. enn ef vtlensker menn kynne ecki at fa frackt oc hier væri ecki skreid til. þa skyllði þeir fa j hendr nockrvn jslenskvm manni trvlyndvm sitt godz oc selia þo avngvan pening dyrra æ vetur en æ svm-ar geingr j rett[æ] kavptid. Lofvdv þesser fyrnefinder kavpmenn þysker at fa bref at handborgar radi at þessi giorn-ingr skyllði halldaz.

Savmvleidiz lofvdv eingelsker af sinvm parti at þetta skyllði obrigdvliga standa. En hver er hier af brygdi skyllði slikv sakadr sem dæmdt var j tid gamla piningz.

War þetta samþykkt med lofataki af avllvm almvganvm bædi vtan logrettv oc jnnan.

Og til sannenda hier [vm] setivm vier vor jncigli firir þetta samþykktarbrief er skrifad uar j skalholtti terciio nonas jvlij ð sama ari oc fyrr seiger.

344.

10. Júlí 1527.

á Reykjum.

JÓHANN Pétursson hirðstjóri og höfuðsmaðr yfir allt Ísland kvittar, fyrir meðalgaungu Ögmundar biskups, Bjarna Erlendsson af því sakferli, er móðir hans varð brotleg fram hjá Erlendi Bjarnasyni bónda sínum.

AM. Fasc. XLVII, 6, frumrit á skinni, og er innsiglið enn fyrir bréfinu. — AM. Apogr. 2936.

kuittunarbrief biarna Erlindzsonar.

Þad medkennunst eg iohann petursson hirdstiore og haufudzmann ofer allt island at verdug fader j gude biskup egmund hefur forlikast med mig vm þad sakferli sem biarne

erlenzson var mig skulldugur kongdomsens vegna. vppa þat malefne sem moder hans vilborg loptzdotter hafdi brotlig ordit fram hia bonda sinum erlendi biarnarsyne. þui gef eg og giorer adur skrifadan biarna erlensson aulldungis kuittan og akærulansan fyrir mier og aullum minum efter komendvm mins nadugasta herra konungsens vmbodzmonnum vm adur skrifat sakferli og peningagialld. og til sannenda hier vm feste eg mitt insigli fyrir þetta bref skrifat æ reykiu j auluosi ipso die septem fratrum. anno domini M d xxuij.

345.

13. Júlí 1527.

í Skálholti.

TRANSSKRÍPTABRÉF um Teitsmál (Sveinsstaðafund).

AM. Fasc. XLVI, 6, frumtransskriptið á skinni. Öll (6) innsiglin eru dottin frá. Sbr. AM. Apogr. 3836, með hendi Árna Magnússonar.

Transscriptum nokkurra brefa um Sveinstada-
fund 1523 (!) giört 1527.¹⁾

[Hér kemr:

1. Alþingisdómr Hannelsar Eggertssonar 30. Júní 1523, Nr. 123, að framan;
2. Staðfesting Erlends lögmanns á þeim dómi 1524, Nr. 192 að framan;
3. Kvittunarbref Hannelsar hirðstjóra Eggertssonar 3. Júlí 1523, Nr. 129 að framan].

Þat giorum uier þorsteirn þorleifson. jon biornsson. biarne torfason. og olafur narfason. petur arason og jon loptzson godum monnum uiturligt með þessu woru opnu brefi at uier medkennuðzt at uier hafum heýrt sied og ýferlesit suo latañdi domsbref med laugmannz urskurde og þar med kuittunarbref af kongdomsens foueta med hangañde innsiglum heilum og oskoddum suo latanda ord fyrir ord

1) Utan á bréfinu með hendi Árna. 2) Í Apogr. 3836 lýsir Árni Magnússon innsiglum þeim, sem þá voru fyrir transscripto, og dregur upp hundsmynd úr innsigli Jóns Björnssonar, og segir þar um: „Mun ecki þesse Jon Björnsson vera sonur Biarnar Gudnasonar. tempora conveniunt et canis ille in sigillo“.

sem hier a fyr skrifudum brefum standa. Og til meiri stadfestu og audsýningar hier um setium uier fyr nefnder menn uor jnnsigle fyrir þetta uitnisburdabref huert er skrifat uar j skalhollte jpsó die sancte margarete uirginis anno domini M. d. xx. vij.

346.

14. Júlí 1527.

í Niðarósi.

BREF Ólafs Engilbertssonar erkibiskups í Niðarósi til Dr. Zutpheld Wardenbergs umboðsmanns sins í Rómaborg um ýmisleg málefni, og meðal annars um það að taka Guðmund „góða“ Arason Hólabiskup í tölu heilagra manna.

Dipl. Norv. VII, Nr. 640 (eptir samtíða afskrift í Ríkisskjalasafni Norðmanna, Münchenarsafn 2246). Hér er að eins það tekið úr bréfinu, er snertir Guðmund biskup.

.
Extunc eciam auxiliante deo vltorius procedemus apud sedem apostolicam vestro adiutorio jn canonisatione bonj patris Gudmundj Islandensis et aliis variis causis nos et ecclesiam nostram concernentibus prout dominationem vestram certiore litteris nostris eo tempore faciemus . . .
. . . Ex curia nostra archiepiscopalj Nidrosiensj anno dominj millesimo quingentesimo vigesimo septimo die vero 14 mensis Julij nostro sub signeto presentibus subimp(re)sso.

347.

15. Júlí 1527.

í Hvammi.

ÖGMUND biskup í Skálholti fær Teiti bónda Þorleifssyni til fullrar og æfinlegrar eignar jörðina Hvamm í Hvammssveit undan sér og heilagri Skálholtskirkju og lausafé eptir kaupbréfi þeirra; þar með kvittar biskup Teit um fornan og nýjan reikning Bjarnanesskirkju.

Bisk. Skál. Fasc. XIII, 3, frumrit á skinni. — AM. Apogr. 2456 „accuratissimé“.

bref fyrir huame j huamzsueit. wm kaupsk(ap)

Biskups Ogmundar og teitz.

Þat giorvm ver þorleifur palson are andresson petr loptsson þorsteinn þorleifson jon biorñson og hening þordarson godvm monnum viturligt med þessv vorv oppnv brefi arvm epter gvdz b(u)rd M. v. c. xx. og vij ár fimta dagenn næstañ fyrir dyra dag¹⁾ vñ vorid j hvamme j hvam sveit vorvm ver j hia sauñ og heyrðvm æ ord og handaband þessara manna herra avgmundar med gvdz nad biskup j skalaholli og teitz þorleifssonar at svo fyrer skildv¹⁾ at greindr herra augmünd afhente adr greindvm teite þorleifsyne gardinn jordina hvamm j hvammsveit med avllvm þeim gavgvnm og gæðvm sem adr greindre jörðv fyllger og fylgt hefer at fornv og nyv og hans nad hafdi fremzt eigande at ordid vñdan sier og sinvm epterkomendvm heilagrar skalholitz kirkiv formonnum enn vñder adrskrifadan teit þorleifzson til æuenligrar eignar og frials forræðiss edr hvad hellzt opt nefndr teitr þorleifzson villdi sialfr æad fyrer adr greindvm gardi giora. afhente og oppt nefndr herra augmund titt skrifvdm teite þorleifzsyne j sama hañðabañdi alla þæ peninga kvika og davda fasta og lavsa epter því sem þeirra kavpbref jñnelhelldr. hier med j sama hañðabañdi gaf titt nef(n)dr herra augmünd þratt greindan teit þorleifzson avlldungiss kvittan og ækærvlavsan vñ allañ reik(n)ingskap heilagrar kirkiv j biarnanesi fornañ og nyañ fyrir sier og sinvm avlluñ eppterkomendvm kirkivnnar formonnum. vorvm ver til kvadder af virdoligvm herra biskup avgmund at bera hier vm fullnadar vitni og hier epter vilvm ver sveria ef þ(u)rfa þiker. og til meire stadfestv og ædsyningar hier vm settvñ ver fyr nefnder menn vor jñnsigli fyrir þetta vitnisb(u)rdar bref hvert er skrifat var j hvamme j hvammsveit æ manvdagen næsta fyrir þorlaks messo vm svmarid æ sama ære sem fyr seiger.

348.

20. Júlí 1527.

á Hólum.

JÓN biskup á Hólum skipar Ólaf prest Hjaltason prófast

1) 13. Júní.

og almennilegan dómara milli Vatnsdalsár, Vatnsskarðs og Hrauns á Skaga.

AM. Fasc. XLVII, 8, frumritið á skinni úr safni Hólaskóla; innsiglið er dottið frá.

Sira Olafur Hialltason skickadur af Jone biskup
profastur milli vass skardz og Skaga 1527.

Vier jon med gudz [nóð biskup a holum j hialltadal heilsum aullum godum monnum j mille vazdals ár hrau(n)s á skaga og vazskardz met gudz kuediu og vorre. vier vili-um ydur viturligt giora at vier hofum skipat vorā kiera soñ sira Olaf hialltason profast og almennilegañ domara med ydur vm þau mal sem heilaga kirkiv og oss á hrærer. skal hann prof a taka yfer dæma og afleysa og setia peneteñcias competentes þeim sem brottliger verda og ordit hafa at fra skildum prestum og þeirra frillum. hann skal sia at kirkium og kirkna eignum og á aullu þni vakt og ahyggju hafa sem kristendomenum til heyrer og þeirra rielt vardar. petursfe og vintolla og biskupstiunder skal hann saman taka j sogdu takmarke og færa heim til hola vnder riettañ reikningskap. biodum vier fyr nefndum sira Olafe at temprā alla sina doma met jafnre skynsemdar vog og geyma rettwise allra manna j millum og sie miskunsamvr vid hlydna og auduellda enn þrioskum og þralyndum verde hann riettur domare. hann skal hafa sier til liettis helptina af ollum ix marka málvm og þar fyrir jnnan. enn ef stærre mál kvnno til at falla. sem gud gief helldur færre enn fleire. þeim skal hann fyrir oss stefna og vnder heilaga kirkiu og oss sækia og þau aunnur sem hann vill til vor bioda og hann þikizt ecki mega yfer taka. biðivm vier vm alla goda menn og sierliga vora vine at þier sevd fyr nefndum sira olafe hlydn-er og epterlater greider og godviliuger j öllvm þeim hlutum sem hann kann ydvar met þurfa á medan hann stendur j þessu heilagrar kirkin starfe og voro vmbode. skal þetta vort vmbod standa til næstu jónsmesso baptiste og þat leingur sem vier giorvm ei adra skipun á. Og til sanninda hier vm setivm vier vort jnnsigle fyrer þetta bref skrifat á hol-

um j hialltadal þorlaksmessu vm sumarit arum epter gudz burd .m. d. xx og vii.

349. 15. August 1527. á Bergenshúsi.

VINCENCIUS Lunge ritar Ólafi erkibiskupi Engilbertssyni um tvennar kærur frá Skotakonungi um tvö skip frá Skotlandi, er tekin hafi verið við Noreg; hafi menn sínir og teingdamóður sinnar tekið annað þeirra, en þó feingið skipstjóranum, Valter Skotta, það óðara aptr, en hitt hafi erkibiskupsins menn tekið; þeir hafi og tekið skip frá Kampen, en skipinu hafi þeir skilað aptr, en gózið alt tóku þeir og fluttu til Túnsbergs. „*Sydenn ville the løbe vndher Yslandt at tage paa the Engelske*“. Bréf þetta kemr Íslandi ekki við að öðru leyti.

(Dipl. Norv. VIII, Nr. 562).

350. 16. August 1527. í Skálholti.

SAKIR þess að conventubræðr í Viðey vilja ekki halda þann prófentuskilmála, er Ögmundur biskup í Skálholti gerði við Önnu Snjólfsdóttur, af því að sá misgáningr varð að setja það í bréf hennar, að hún skyldi hafa fri hús í eyinni, þá skipar biskup, að Anna hafi og haldi meðan hún lifir það hús, sem næst er „fram“ fyrir kirkjuna, með þeim greinum, er bréfið hermir.

AM. 238. 4to bl. 8—9, skr. c. 1570 (Bessastaðabók).

breff vm hus aunnv sn(i)olfsdottur.

Vier broder oggmvndvr med gvdz nad biskvp j skalholti giorvm godvm monnvvm kvnnigtt med þessv vorv opnv brefi. Sakir þess ad conventvbrædv j videy villia ecki hallda þan skilmala sem vier skildvm fyrir avnv Snioolfsdottvr profentkvinnv j videy fyrir þan skyllid at þat hefir ordit

misganingvr ad skrifa ok setia þat i hennar bref at hvn skýllde hafa fri hvs j efne. et cetera. því biodvm vier nv og skipvm med þessv voro brefi ad greind anna snioolfs-dotter hafi og halldi svo leinge hvn lifir þat sama hvs sem næst er fram fyrir kirkivna med þeim skilmala sem vier sialfer (hofum) fyrir sagdan med fyrsta þa hvn skildd hafa profentv j videy at abotinn skildd þar inn leggja þat hann þýrfti klavstvrzins vegna. svo at fýrnefnd anna hefdi avngva hindrañ eda þreýngsl vt af. þar med a(r)liga skýrtvleriptt og tvenn þor sko. Somvleidis villivm vier og stadfesta vp ð ný med þessv voro brefi þetta bref sem hier med hang-er mýndvgtt og fullmectvgtt med ollvm sinvm greinvm oc articulis.

Og til sannenda hier vm festvm vier vortt insigli fyrir þetta bref skrifad j skalholtti feria ij infra octavam assvmp-tionis sancte marie virginis anno domini [1517 m d xvij.¹⁾

351.

20. August 1527.

ÖGMUND biskup í Skálholti fær undan sér og heilagri Skálholtskirkju Jóni bónda Þorvarðssyni jörðina Skúmsstaði í Landeyjum, með ánefndum kirkjujörðum og innstæðu, til fullrar eignar fyrir jarðirnar Holtsmúla á Landi, Brekkur í Holtum og Lágafell og Stakkholt í Landeyjum.

Landsbókasafn 62. Svo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfa-bók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2736 með hendi Orms Daðasonar „Ur brefabok biskups Ogmundar“ (AM).

Um Skumstadi í Landeyjum.

Vier Ögmund med guds nádd biskup í Skálholtti giörum godum mönnum kunnugt med þessu voru opnu brefe ad ð þridiudagin epter Assumptionem Sanctæ Mariæ Virginis Anno Domini M^o. D^o. xxvn. giörðvm vier svoddan kaup og jarda-skipti vid Jon bonda Þorvardsson. Jn primis feingum vier hönum jordina Skumstadi sem liggur i vestrum Landeyum

1) [Svo; rétt; md xxvij.

at tilgreindum þessum jordum kirkiunnar. Jn primis Skeggia-
stader. Klasbardar tvenner. ok ein eydejord. sem þwfa heit-
er. med ollum þeim gögnum og giædum sem greindre jordu
fylger og fylgt hefur ad fornu og nyu bædi til sios og lands.
og vier og Skalholltskirkia urdum fremst eigande ad med
løgum og epter dāndimanna domi. Svo og hofum vier lagt
til kirkiunnar jnnstædu .v. malnytu kugillde. Her i mot hef-
ur fyrrnefndur Jon b(ondi) Þorvardsson feingid oss þessar
jarder er svo heita. Jn primis jordina Holltsmula xx^c. sem
liggur i Vallakirkiu sokn. jördina Breckur xc. sem liggur i
Arbæiar kirkiu sokn. Jtem jördina Lágafell xx^c. er liggur i
Krosskirkiusokn. Jtem jördina Stackholtt xc. er liggur i somu
kirkiusokn med ollum þeim gögnum og giædum sem þess-
um adurskrifudum jördum fylger og fylgt hefur ad fornu og
nyu bæde til sios og lands. ok hann vard fremst eigande
ad med lögum. skal hver svara lagaríptingum sem selldi.
enn hallda til laga sa ed keypti. Kunne þessar jarde af
hðnum ad ganga med lögum. sem vier hðfum hðnum sellt.
þā skal hann eiga lögligan adgang aptur ad sðmu jördum. Svo
og hefur opt skrifadur Jon bonde lofad ad lata giðra upp
kirkiuna ā Skwmstðdum. hallda kirkiuna med heidur og
kiennemenn. sem tilber og mðguligt er. vera vor madur suo
leingi sem vier lifum. Þar i mot hðfum vier lofad ad hann
skal vera frij og frials fyrer kirkiunnar æikningsskap so
leingi gud vill ad vier lifum et cetera.

352.

22. August 1527.

18. Janúar 1528.

á Auðkúlu.

Jón biskup á Hólum fær Þórarni Jónssyni til fullrar eignar
jarðirnar Ása og Tungunes á Ásum, og komi kæra á Tungu-
nes, þā eignist Þórarinn Klömbur i Vestrhópi; en Þórarinn
leggr i mót með upplagi og samþykki Þuríðar Haldórsdótt-
ur konu sinnar jarðirnar Galtafell i Hrunamannahrepp og
Bergstaði i Biskupstungum, með fleirum greinum, er bréfið
hermir.

AM. Apogr. 393 eptir frumritinu, sem fyrrum hafði verið með 4 innsiglum. „Þetta bref er ríett coperad efter gömlu brefe nú innsigla-lausu. Þad vottum vid underskrifader. Arne Magnusson. — Páll Hakonarson“.

ihesus.

Þat giorum vier þorsteinn jonsson. þormodur snorason. prestar. einar einarsson og biarni stillason leikmenn godum monnum kunnigt. med þessu uoru opnu brefi. at þa lidit uar fra guds burd M. d. xx. oc uij. á. á fimtudaginn næstan bartholomeus Messo. á audkulu í suínadal uoru uier í hia saum oc heyrdum á ord og handaband uerdug herra biskup jons arasonar oc þorarins jonssonar. at suo fyrir skildu. at greindr herra seldi fyr skrifudum þorarni jonssyni til fullrar eignar þessar jarder. asa oc tungunes. er liggia á asum í hunauatzþingi í suinautz kirkju sokn med ollum þeim gögnum og gædum sem greindum iordum fylger og fylgt hefer at fornu oc nýiu. oc biskupinn uard fremst eigandi at heilagrar kirkju uegna og sinna. enn ef nockur itök eda klogun med dandimanna domi kæmi upp í jórdina tungunes. þa skýlði þorarinn eda hans erfingiar eignast jordina klaumbur í uesturhopi í breidabolstadar kirkjusokn. og fyrir kom sagda jord tungunes. hier í mot gaf oc selldi þorarinn jonsson biskupinum suo heitandi jarder. í sunnleðinga fiordungi galltarfell er liggr í hrunamannahrepp í holakirkju sokn oc belgstadi í biskupstungum. er liggr í brædratungu kirkju sokn. til fullrar eignar ítalalausar med ollu. med upplagi og samþýcki þuridar halldorsdottur konu sinnar. æiknuduzt þessar iarder íiij hundrudum odýrri. huad biskupinn sagdizt gefa sagdri þuridi. og í sama handabandi lagdi þorarinn mala adr nefndrar þuridar ur þeim iordum er hann selldi hennar uegna. upp í iordina hafstadi á skagastraund. er liggur í hauskullzstada kirkju sokn. og honum þa tilheyrdi. Reiknuduzt þat .xl. hundrada at forngilldu. ennn jordin fimtígir hundrada. skýlði huor suara lagaxiptingum á þeim iordum sem seldi. enn bader hallda til laga þeim iaurdum er keypti. Og til saninda hier um setium uier nor innsigli fyrir þetta bref skrifat á kulu í suínadal laugardaginn næstan fyrir þalsMesso um ueturinn. ari sidar enn fya seiger.

353. 25. September 1527. á Þingeyrum.

Jón Jónsson gefr klaustrinu á Þingeyrum með sér í prófentu jörðina Bersastaði á Miðfjarðarnesi, fyrir tólf hundruð, og þar til átján hundruð í lausafé, með fleirum greinum, er bréfið sér líkast hermir.

Eptir frumriti á skinni, mjög nudduðu og skemdu, meðal Þingeyrabréfa í Landsskjalasafninu. — AM. Apogr. 472 eptir frumritinu, sem þá (1712) var orðið skemt, en Árni hafði við höndina afskrípt með hendi Hákonar Ormssonar (A.M. 280. 4to) og Þorkels Guðmundssonar, báðar gerðar meðan bréfið var allæst.

Bessastadabref 1527.

In nomine domini amen. Giordizst suo felit profentukaup æ millum herra abota helga a þyngeyrum med vithand og samþykt virduligs herra herra jons med gudz nad biskups a holum og conventubrædra þess sama klausturs af einne alfu en jons jonssonar af annare alfu. J fyrstu at adurnefndur jon giefur med sier til þyngeyra til æfenligrar eignar jörðina alla bessastade a midfiardarnese j melskirkiu sokn fyrir .xijc. og þar til flogur malnytu kúgillde. hest fyrir .ijc. og .ijc. j busgagne. skyllde þetta lukast at næstum fardogum. þar til skyllde hann gialda .xc. j þarfligum peningum jnnañ tueggia ara. hier j mot skilde jon sier af stadnum sæmeligt bordhalld sem frialsum manne ber og godur gamall vane være til og tûitûga vad arliga og gelldings klypping og hafa hus a stadnum vt af þat er aboten anefnde. skyllde jon hafa med sier til stadarins sæng og kistu. skal staduren halda sængena ferdûga en eignast huortuegia epter hans dag. skyllde oppt nefndur jon koma a profentuna at næstum fardogum. skyllde staduren eignast halfa peninga epter handabandit en alla þegar hann kæme a profentuna. Voru þesser kaupvottar tumas arnason og olafur jonsson leikmenn. Og til menpre styrktar og audsýningar hier vm sette herra jon biskup sitt insigle. abote og brædur sin jnsigle med fyrr nefndra manna insiglum fyrer þetta bref. for adur skrifud profentugiof fram a þyngeyrum jn die firmini episcopi et martiris anno domini M^o. d^o. xx. vij^o.

[Tveir af þveingiunum under þessu brefe eru skorner ur odru brefe [frá 17/2 1503] nedan af því. og er skriften á þeim so sem epter fylger:

med silfur og eina tannskæk. Ok til sannenda hier vm. settvm vid fyrrnefnder menn ockur jnc[ig]li fyrir þetta bref er skrifad uar æ holvm j hialltadal fostudagenn næsta fyrir chathedram petri. anno domini m^o. d^o. terci^o¹).

354. 27. September 1527. í Spjaldhaga.

TYLFARDÓMR útnefndr af Jóni biskupi á Hólum, er þá hafði kongsins sýslu og umboð í Vöðluþingi, að gera lagaskipti eptir Grím heitinn Pálsson frá fallinn.

A.

AM. 234. 4to bls. 510—513, skr. c. 1624 fyrir Odd biskup. — AM. 211D. 4to bls. 1—3, skr. c. 1700. — Prófastsbókin úr Ísafjarðarsýslu (= 4ðr ÍBfél Khd. 79. 4to) skr. c. 1690 (= 5). — AM. Apogr. 5762 (mjög svipað AM. 211D. 4to). — MSteph. 27. 4to bls. 340—342, Svartskinna með hendi Benedíkts lögmanns Þorsteinssonar c. 1730. — Prentað í Sýslumannaæfum I, 179—181 (ekki góðr texti).

Skiptta Brief eptter Grijm heitinn Pælzson
sem var á maudruvullum.

Þad giorum vier Ormur Jonsson. Bessi Þorlakzson. Simon Þorsteinsson. Jon Þorlaksson. Þorleifur Þorleifsson. Sæmundur²⁾ Simonarson³⁾. Petur tumazson. Þorstejrnr Þorlakzson. Þorsteirn Simonarson⁴⁾. Þorvalldur⁴⁾ Árnason⁵⁾. Gunnstejrnr Oddzson og biorn⁶⁾ Jonsson Godum monnum kunnigt. med þessu voru opnu Brefe. ad arum eptter Gudz Burd m. d. xx og vij ar j Spjalldhaga j Eyafirde. faustudaginn næstañ fyrir⁷⁾ Michaelzmessu. vorum vier til domz nefnder af verdug⁸⁾ herra Biskup Jon er þá hafde kongzinz sýslu. og umbod j vaudluþingge. ad giðra lagaskiptte a arfe

1) [AM. Apogr. 472. Þveingirnir eru nú týndir. 2) Sigmundur (!) b. 3) Snorrason (!) 211, 5762. 4) Þorvarðr (!) 27, 211, 5762, Sýsl. 5) Arason (!) 27, 211, 5762, Sýsl. 6) Bjarni 27, Sýsl. 7) effer 79, Sýsl. ofl. (= 4, Okt.). 8) verdigum 27, 5762, Sýsl. ofl.; virduðligum b.

og peningum. eptter Grijm heitinn Pálsson fróðfallenn. voru laugarfar Grijmz heitin¹⁾. Þorleifur. Páll.²⁾ Gudny. solveig. ingibiorg. Laugdu þessar fyrrnefnder bræðvr Þorleifur og Páll. og Bændur þeirra³⁾ fyrrgreindra kuenna. allañ fyrrsagðan arf. til rettra lagaskiptta. under vora skodun og skiptti. og lofudu med handsaulum vid Biskup ion. oss [a-heyraundum⁴⁾. ad þeir skýlldu sijn ðu millum hafa og hallda sem laugsamdan ðóm. ⁵⁾um alldur og æfe. þad⁶⁾ skiptte sem vier a giaurdum. þeirra j mille. Enn medur þuj. ad þar kom ei fram fyrer oss. og eige vissum vier. ad nockur laga-skiptte hefde a fallid med Þorleife Grijmssyne. og grijme þalssyne. um þá peninga. sem greindum Þorleife. og grejndum Benedickt⁷⁾ fiellu til arfz eptter Pál heitinn Brandsson faudurfaudur sinn. enn sogdum grijme hafde til Erfða fallid eptter Benedickt heitenn Grijmsson son sinn. Kom þar eigi fram fyrir oss nockur reikninguskapur a þeim lausagodzum. sem j sagðan arf hafde fallid. eptter pál Brandsson. þuj samañ reiknudum vier med kunnigustu manna [rðde og⁸⁾ skodañ. og eptter þuj sem fyrrnefnder ƒrtingiar fram tauldu. og þeir lietu⁹⁾ sier samþykiligt verða. ad greindur arfur eptter pál heitinn Brandsson. munde verid hafa .xxc.¹⁰⁾ hundrada. og lxxx c j jardagodze. Enn j lausagodze vc hundrada. Þuj j fyrstu skipttum vier Þorleife Grijmssyne helmiñg sagdra peninga. og þuj voru þeir peningar sem Baurnum Grijmz haufdu til Erfða fallid eptter hann xiije hundrada og fiorutigir hundrud. skipttist hvorium þeirra Brædra af arfe Grijmz. iije hundrada. lxxx c. vc.¹¹⁾ og iiij¹²⁾ agillde. Enn hverre þeirra þriggia systra skipttist af arfe Grijmz hundrad hundrada .lxxxx c. ije og v agillde. var þá oskiptt xx alnum millum adurgreindra syskyna. Reiknadist ad Páll hafdi uppborid iiije hundrada og vje af þeim peningum sem Grijmur hafde ðtt. Var þad fyrst Einarstader j Reykiardal og hof a haufdastraund. med þessum vtjordum Þrastastaud-

1) börn hans skilgetin, b. v. Sýsl. 2) Benedict, b. v. Sýsl. 3) þessara b ofl. 4) öllum fyrskrifudum mönnum aheirande b. 5) 234 b. v. þad, sem er ofaukið. 6) þau b. 7) Grijmssonum b. v. Sýsl. 8) [sl. Sýsl. 9) lýstu (!) Sýsl. 10) xxj, Sýsl. 11) sl. b, Sýsl.; 12) þrjá, Sýsl.

um. hraune. stærre Breckum. minni Breckum. Svijnavau-
 um. Jsolfstaudum a tiornesi. half Biorg j kiun. halfer hall-
 biarnarstader j Reykiadal. Dattstader. skögar j hnioskadal.
 og þar til lausagodz. skipttust Gudnyu Grijmzdottur j sinn
 partt þeir peningar sem hun hafde upp borid. var þar til
 Rejknadur halfur mannskapzhöll á haufdastraund. Grilli.
 þverð. Reykiarhöll j fliotum. og þar til lausagodz. Enn Sol-
 veigu Grijmzdottur j sinn partt skipttust þeir peningar sem
 hun hafdi upp bored sem var til Reiknad. Gardza j Eyaфирde
 med tuejmur eydejordum. er [þremur heita¹]. fyrer lxc. holl.
 Brecka. Sverttingzstader. lxc. og þar til lausagodz. skiptt-
 ist ingibjörgu Grijmzdóttur j sinn partt af greindum arfe
 þessar jarder. Gil og mælifellzð j Skagafirde. stafnzhöll. og
 stafn og Gil j Suarttardal. og þar til lausagodz suo mykid
 hver þeirra systra. sem hver þeirra hafde sinn hlut fulla. sem
 fyrr skrifad stendur. Enn Pall Grijmsson skilde apttur (leggia)
 adurgreindum siskynum sijnum suo mykid sem tala rennur
 til ad hann hafe meira haftt. enn suo mykid kome a hverz
 hluta. sem fyrer skrifad stendur. Enn maudruvelle j Eya-
 фирde. og Silfrastadi j Skagafirde. og alla adra fasta peninga.
 og lausa. sem oskypptter voru. og fallid hofdu j arf eptter
 Pál Brandsson og Grijm Pálsson. dæmdum vier og skipt-
 tum til arfz og Eignar Þorleifi Grijmzsyne. kunne greindur
 Þorleifur eda adrer Erfjngiar Grijmz nauckra þa peninga
 ad sækia. edur kiæra. af odrum monnum. sem af greindum
 arfe til koma. þá sem þeir hafa nu ej ad hallda. þá skal
 það koma til riettra skiptta med þeim.

Samþeykte þennað vorn dom fyrr grejndur herra. og
 adur sagder Erfingiar. og umþodzmenn og lagaskiptte greindra
 syskina j mille.

B.

Landsbókasafn 67. 44o bl. 135—137, með hendi síra Jóns Erlends-
 sonar í Villingaholti c. 1650.

Skipta Bref eptter Grijm Pálsson.

Þad giorum vier Ormur Jonsson. Besse Þorlaksson. Si-

1) [p(r)aum huor heiter ð.

mon Þorsteinsson. Jon Þorlaksson. Þorleifur Þorleifsson. Sæmundur Simonarson. Petur Tomasson. Þosteinn Þorlaksson. Þorsteinn Simonarson. Þorualdur¹⁾ Arnason. Gunnsteinn Oddsson og Biðrn Jonsson. godum monnum kunnigt með þessu voru opnu brefi. að árum eptter Gudz burd 1527 & Spialldaga j Eýiafirde föstudagenn næstañ fyrir Michaelis messo. vorum vier til doms nefnder af werdugum herra Biskup Joni Arasyne er þa hafði kongs syslu og vmbod²⁾ að giora lagaskiptte á arfe og peningum eptter Grijm heitinn Pállsson fráfallinn. voru lógarfar Grijms heitins Börn hañs skilgetin. Þorleifur. Páll. Gudny. Solueig. Jngebiðrg. Lógdu þeir fyrrgreinder Brædur Þorleifur og Páll og Bændur þeirra fyrrnefndra kuenna allañ fyrrgreindan arf til vorra lagaskipta. vnder vora skodun og skipte. og lofudu með handsólum við Biskup Jon oss áheyrundum. að þeir skyldu sijn á millum sem lógsamdañ dom. vm alldur og æfe. hallda það skipte. sem (vier) á giordum þeirra j millum. Enn með þui að þar kom eigl fráñ fyrir oss. og eigi vissum vier. að nóckur lagaskipte hefdu á falled með Þorleifi Grijmssyne. og Grijmi heitnum Pállssyne. vm þa peninga sem greindum Þorleifi og Benedict Grijmssyne fiell til arfs eptter Pál heitinn Brandsson födurfödur sinn. Enn sögdum Grijme hafði falled til arfs eptter Benedict Grijmsson. son sinn. kom þar ei fráñ fyrir oss nockur Reikningskapur af þeim lausagotzum sem j sagdañ arf hafði falli falled eptter Pál Brandsson. þui saman reiknudum vier. eptter kunnugustu manna skodun. og eptter þui sem fyrrnefnder erfingiar fráñ töldu. og þeir lietu sier samþyckilegt verda. að greindur arfur eptter Pál heitinn Brandsson mundi vered hafa j iardagotze xxc hundrada jc hundrada³⁾ og lxxx. Enn j lausagotze. vc. hundrada. þui j fyrstu skiptum vier Polleifi Grijmsyne [helming sagdra³⁾ peninga. oc þui voru þeir peningar. sem Börnum Grijms hafði til arfs falled eptter hann xiij^{ea} og xle skiptist huorum þeirra brædra Þorleife oc Pöle af arfi Grijms ij^{ee} lxxxv og iij agillde. Enn huerri þeirra systra skiptist af arfe Grijms jc^e liij^e og v agillde. var þa oskipt xx alnum á millum ádur

1) Þoruardur, hdr. 2) Svo. 3) *leiðrétt*; holum og stigra (!) hdr.

greindra syskina. Reiknadist að Páll hefði vppbored iij^c lx^c af þeim peningum sem Grijmur hafði átt. var það fyrst Einarstader j Reykiadal. og Hof á Höfdaströnd. með þeim vtiðrdum. Hrauni. stærri Breckum. minne Breckum. Suijnavöllum. Jsolfsstöðum á Tiðnese. Biðrg j kinn. halfer Hallbiarnarstader j Reykiadal. Dattstader¹⁾. Skogar á²⁾ Hnioskadal og þar til lausagotz. Skipttist Gudnyu Grijmsdottur j sinn part þeir peningar sem hun hafði vpp bored. var þar til reiknadur halfur mannskapshóll á höfdaströnd. Griller. Puerá. Reykiahóll³⁾ i flitum og þar til lausagotz. Enn Solueigu Grijmsdottur j sinn hlut skiptust þeir peningar. sem hun hafði vpp bored sem var reiknad Gardza⁴⁾ j eyiafirdi meður ij eydiðrdum [edur þinnur fyrir xl^c heita⁵⁾]. Holl. Brecka. Suertingsstader. xxx^c og þar til lausagotz. skipttist Ingi-biðrgu Grijmsdottur j sinn part af greindum arfe þessar iarder Gil og mælifellsá j Skagafirde. Stafsholl. stafn og Gil j suartárdal. og þar til lausagotz. so micid huerri þeirra systra. so huer þeirra hafði sinn fulla hlut. sem fyrr skrifad stendur. Enn Pall Grimson skyldi apttur leggja við adurgreind syskin so micid sem tala rennur til. að hann hefur meira haft. enn so micid komi á huers hlut sem fyrr skrifad stendur. Enn Möðruelli j Eyiafirde og Silfrastadi j Skagafirde. og alla adra fasta peninga og lausa sem oskiptter voru og falled höfdu j arf eptter Pál Brands-son og Grijm Pálsson. dæmdum vier og skiptum til arfs og eignar Þorleifi Grijmsseyne. Kunne greindur Þorleifur edur adrer erfingiar Grijmsnockra þa peninga sækia edur kiera af óðrum mánnum. sem af greindum arfi til koma. þa sem þeir hafa nu ei að halda. þa skal það koma til riettra skipta þeirra j milli.

So og skyldu þeir allir skulldum giegna að iafnadi. þeim sem hier til hafa á komid. edur riettiliga kunna vpp a að kieraast. so kirkiugotze sem odru vitafie. Reiknadi fyrr greindur herra Biskup Jon j áðurgreindum peningum eptter gomlum Registrum eigi minna enn vj^c.

1) Dallstader, hdr. 2) Svo. 3) Reykiahóllt, hdr. 4) [-o-] hdr. 5) [svo; rétt: er þinnur heita fyrir lx^c. 6) Svo; rétt: lxx^c.

Samþykkti fyrrgreindur herra og áður sagðer erfingjar og vmböðsmenn þennan vorn dom og lagaskipti greindra syskina á mille. Og meður þui að vier Biskup Jon tilkølludum með oss ærligar personur kirkiunnar og suarna lögrettumenn landzins að giora þesse skipti greindra syskina 3 mille. og þui að Gudz nafni tilkølludu samþykktum vier þennan dom og lagaskipti og setium vort Secretum með fyrrgreindra manna þinsglum fyrir þetta giorningsbref. skrifad á sama áre deigi sijdar¹⁾ enn fyrr seiger.

355.

1. November 1527.

í Gottorp.

FREDRIK konungur I. staðfestir Seyludóm Rafns lögmanns Brandssonar frá 21. Janúar (1527) um Teit Þorleifsson og eignir hans (Nr. 326).

A.

AM. Apogr. 3845 með hendi Hans Beckers „Ex chartis Hr. Oddz Einarssonar biskups. fra Leyrargörðum“ (AM.), sem Árni fékk hjá „þeim Sigurdzsonum“.

Kongsbref og Stadfesting uppá þann Dom
sem dæmdur hafde vered á Jslande vm
peninga Teits Þorleifssonar.

Vij Fredrik medt guds naade Danmarkis Wendiss och gottis koning wdwalltt koning thil Norigis. Hertug i Slesswijg. Holsten. Stormarn och Dithmersken. Greyffue i Oldinborg och Delmenhorst. giøre alle witterliggt adt oss elskelige Johan Peturson wor fovite paa Jslandt haffuer nu weridt thil huss oss medt thenne nærverendiss dom. som Raffn logmandt norden och westen paa Jslandt haffuer dømtt och wdgifuid paa Teit Thorleifsson och hans pendinge som samme dom inneholder och wdwijser. huileken dom wij haffuer nu fuldburdt. stadfest och samtøgtt. och medt dette wortt obne breff fuldburde samtøcke och stadfeste wdi alle sine

1) 28. Sept.

ord och puncte som thenne inneholder. Thij adt oss ticker thenn adt were Rettferdig effter Norgis lög.

giffuidt paa vortt sloth gottorp alle heilige dag ar m. d. xx. vij.

B.

AM. Apogr. 3845 með hendi Hans Beckers „Ur vidimus 2^{ia} leikmanna [1. Sept.] 1540. og 2^{ia} presta [29. Júlí] 1547“ (AM.) = a. — Landsbókasafn 63. 4te bl. 111^b með hendi Haldórs Guðmundssonar c. 1640 = b.

Kong Fridrichz Bref vpp a sama Dom.¹⁾

Vier Fridrik med gudz nad [Dañmarcks. Wendis oc gotis konung. utvaldur kongur til Noregis. Hertuge i Slesuik. Holsteñ. Stormaren oc²⁾ Didtmersken. greife i Oldenburg oc Delmenhorsth³⁾. giorum ollum viturligth at vor elskulige Johañ Pétursson. vor foete i⁴⁾ Jslande. hefer nu⁵⁾ verit [nær oss⁶⁾ med [þennan fyrskrifadan⁷⁾ dom. sem Rafn logmann nordan oc vestan á Jslande hefer dæmtt oc utnefntth⁸⁾ vppa⁹⁾ Teit Þorleifsson oc hans peninga. sem same domur innehelldur oc utuijsar. hvern dom vier hofum nu [fullmýndugañ giortt. samþycktt oc stadfesth¹⁰⁾. oc med þessu voru opnu brefe fullkomliga [samþyckium oc stadfestum¹¹⁾ med¹²⁾ ollum sinum ordum oc punctum sem hann innehelldur. þui oss þiker hann vera riettfærdugur epter¹³⁾ Noregis Logum.

Gefit uppa vortt slotth [Gotturpp¹⁴⁾ allra heilagra messu. [ærum et cetera¹⁵⁾ M. D. xxvij.

356.

1. Nóvember 1527.

í Gottorp.

FRIDRIK konunger I. heimilar Rafni lögmanni Brandssyni þær eignir Teits Þorleifssonar allar, sem konungi eru dæmdar

1) b. 2) leiðr. AM.; „til“ stóð í a. 3) [Danmerkur. Noregs. Vindlandz og Gautlandz kongur et cetera b. 4) a, b. 5) sl. b. 6) [hía oss nærverandi b. 7) [þann b. 8) vtgiefid b. 9) b; a, a; AM. vill leiðrétta í: um. 10) [fullkomliga stadfest og samþyckt b. 11) [b og leiðrétting AM.; samþycktt og stadfesth (!) a. 12) j, b. 13) tvi-tekið í a, og vill AM. gera úr því síðara „epter“: rietlum, sem þó stendr ekki í danska textanum. 14) [Gottorpe a, b. 15) [sl. b.

með Seyludómi 21. Janúar (1527; Nr. 326), en gjalda skal Rafn Jóhanni Pétrsssyni fógeta konungs á Islandi 300 Rínargyllini fyrir eignirnar, og komi Teitr sjálf síðar og bjóði konungi hærra verð, þá sé Rafn skyldugr að greiða konungi eins mikið og Teitr býðr.

A.

AM. Apogr. 3846 með hendi Hans Beckers „Ex chartis Hr. Oddz biskups Einarssonar, fra Leyrargordum“ (AM.).

Kong Majestatis Breff um Teits peninge
och Kiøb med Raffn Logmandt.

Vij Fredrik med guds naade. Danmarkiss. Vendiss oc Gottis koning. wdwaltt koning thil Norigis. Hertug i Sleswig. Holsten. Stormarn och Dittmersken. greyffue i Oldenborg och Delmenhorst. giøre alle witterligt adt wij haffue nu aff woris sunderlige gunst och naade wndt och tilladidt oss elskelige Raffnn Løgmandt for norden och westen paa Jslandt maa och skal haffue. nyde och beholde all thenn gotsz som oss er thil dömt af Teits Thorleiffssonar penninge. som thenn dom liuder och wdwijser. som her paa er giort och sagtt. dog med saa skeel adt handt ther for skal giffue och fornøge oss elskelige Johañ Petursson wor Fowite der paa Jslandt. thre hundrede Rinske gyllene. dog saa. at dersom forn^e Teitur Thorleiffsson sijdan thil oss kommendiss worder. och will giffue oss meere for samme gotsz och penninge. thaa skal Raffn lögmandt giffue oss derfor saa migest som Teitur Thorleiffsson oss biudendiss worder.

giffuidt paa wortt slot Gottorp alle heiligen dag ar m. dxxvij.

wnder vortt Signeth.

B.

Landsbókasafn 63. 4to bl. 111b—112a (með hendi Haldórs Guðmundssonar) c. 1640.

Annad Kong Fridricks Bref.

Wier fridrich med Guds nad Danmerkur. Vinlands og Gautlands kongur. Utualinn kongur til Noregs et cetera.

Giorum ollum vitañligt. ad vier hofum nu aff vorri sierligri Gunst og nad vnt og tillatid oss Elskuliga Raffni Logmanni fyrer nordań og vestan á Jslande. meigi og skuli haffua. nýta og behallda aull þau goss sem oss eru til dæmd aff Teijtzt Þorpeiffssonar peningum sem sa domur hlyder og vtuijsar. sem þar vp a er giordur og sagdur. þo med sodan skilmala ad hann þar fyrir giefi og fornægi oss Elskulegum Johan Peturssyni vorum foeta þar vpp a Jslandi þriu hundrud Rijnsk Gyllini þo ef so skier ad fyrnefndi Teijtzt Þorleifsson sydań til vor komandi verdur og vilie gefa oss meyr fyrer sama goss og peninga. þa skal Raffn Logmann giefa oss þar fyrer so micid sem Teijtzt Þorleifsson oss Biodandi verdur.

Giefid vpp a vort slot Gottorpe a Allheylagra messu Ar 1527.

357

3. Nóvember 1527. á Hóskuldsstöðum.

1. Febrúar 1531. á Skarði.

KAUPMÁLABRÉF Sveins Jónssonar og Haldóru Einarsdóttur.

AM. Fasc. XLVII, 10, frumrit á skinni. Öll (4) innsiglin eru dottin frá. — Apogr. 597. Árni ritar utan á bréfið „1527

31^a.

In nomine domini amen

Var svo felldur kavpmale lystur og stadfestur a brudkavpsdeigi milli þessara manna sveins jónssonar af eirne alfv enn halldorv einarsdottur af annare alfv þa er lidet var (fra) gvdz burd 0 d xx vii æ svnnvdagenn næstan epter allra heilagra messo j storv stofvne a hoskollzstodvm a skagastrond at svo fyrir skilldv at einar bardarson gipte nv j þenna tima halldorv einarsdottur dottur sina fyrr greindvm sveine med svo greindv fekavpe at sveirn jonson talde sier til kavps vid halldorv einarsdottur xx^e j ollvm þarfligvm peningvm. Hier j mot skyllde halldora einarsdotter hafa x^e j þridivnga peningvm. Jtem gaf opt nefndur sveirn jonson kvinnv sinne halldorv einarsdottur fiordvns¹) giof vr fe sinv. skilde

1) Svo.

einar bardarson halldorv dottur sína malakvinnv í garð sveirns¹⁾ jonsonar. og hær með feste sveirn jonson halldorv einarsdottur sier til loflígrar eígenkvinnv með þeim bokarinnar orðvm sem þar til heýra at æheyrendvm þessvm brvðkavpsvøttvm og morgvm odrvm dande monnvm hía veronðvm í fyrstv aboti helge æ þíngeyrvm. þormodur arason. skvle gvdmvndz(son). hallur styrkarson. jon sigmvndzson. jon gvdmundz(son). Og til sanneñða hær vñ setívm vier vor ínsígle fyrir þetta kavpmalabref skrífat æ skarðe í langadal æ míðvíkvðagen næsta epter pásmeßv vñ veturenn æ þrívsta¹⁾ are og eínv betur enn fyrr seíger.

358.

20. Nóvember 1527. á Reykhólum.

VITNISBURÐABREF um lofan Björns Þorleifssonar við þá mága sína Eyjólf Gíslason, Grím Jónsson og Guðmund Andrésón, er heímtu að honum föðurarf kvenna sína, svo og við Kristínu systur sína, er og heímti föðurarf sinn.

AM. Fasc. XLVII, 9, frumrit á skinni, feyskið. Af 3 innsíglum er 1 dottið frá — AM. Apogr. 1184 og 5763. — AM. Fasc. XLI, 18, afskrípt á pappír frá c. 1527 eða nokkru síðar, töluvert skemd af fúa.

bref um lofan biarnar þorleifssonar uit maga sína
grím og eyjólf.²⁾

Þat gíorvm vær helgi jons(son). jon höskavíldzson og Sveinbíorn steingrímsón goðvm monnvm kvnnígt ued þessv vorv öpnv brefi. at vær vorvm í flateý æ breiðafirðe vñ havsted þa sem þar var halldit festaraví þeirra biarnar þorleifssonar og jngíbiargar pásldottur. Se og víssvm vær fyrir fvll sanníuðe at þar uorv þa og komner magari greíuðz biarnar. Eyjólf gíslason. Grím Jónsson og gvdmvndr andresón. þar var og komeñ kristín þorleifssdotter systur biarnar og aller heímttv þessir æ bíorn favdr arf kvenna sína. Samaleíðis gíorde og kristín æ sína vegna síalfrar. og for þat fram efer því sem skípttabrefit síalft jñne helldr og vt vísar. Enn efer þat heímttv þeir eyjólfur og grímur skvíld

1) Svo. 2) Utan á XLVII, 9.

og gíald æ greindan biörn. lxxx. hvndrvt allz. sín .xl. hvndrvt hvor þeirra firir sikh uegna qvenna sinna helgv og gvdnyiar sem þeim þotte efter standa af heimanfylgiv þeirra er móder þeirra jngvelldr helgadóttir hafde lofat þeim er þær giptoxt. en adr greindr biörn hafde lofat modr sinne at leýsa sagda skvld. þa bavd optnefndr biörn savgdvm monnum eyiolfe og grime þa þar j flateý vpp ýfer alla þessa ený savmv¹⁾ skvldina af þeim peningvm sem vorv firir nordan heide og hann atte at eiga. huortt at þeir villdv hafa af adalvikreignvm edvr vathzfiardar eignvm so micit sem þeim stæde efter og hann hafde lofat at gíalda sem fyr seiger. enn þeir þyerneittv bader og geingv med þat j bvirtv og vt j kirkivna til fyrrsagdrar jngvelldar modr biarnar og heimttv þar af henne greinda skvld. en hvn gieck þa heim æ hladi med þeim þangat sem thitt nefndr biörn stod vtthe firir kalldyrvm og marger dande menn þar j hia honum og heimtte æ han þessa²⁾ skvld og hans lofvn. en hann sagdizt hafa bodit þeim hana. en bæde hun og so þeir sogdvzt ongva peninga adra vilia hafa enn eyiarnar er þar læge nærre. hvalatur og skaleyiar. og var þat þa so giortt. skyllde þa prattnefndr biörn þorleifsson vera ollvngis kvittv og ækærvlavs vñ optnefnda skvld. og so vñ favdrarf og modr og allt annat er þeir þottvzt meca³⁾ thil hans thala æ þeirra qvenna uegna. hier efter vilivm uær⁴⁾ fvllnadar vithne vñ bera ef dande monnum þyker þess þavrf vinna. og thil meire saninda hier vñ settvm vær fyrrnefinder menn uor jnsigle firir þetta vithnisbvrðarbrief er skrifat var j flateý æ breidafirde jñ die thranslacionis sancti edmundi. anno domini millesimo quingentesimo. xx. septimo.

359.

9. December 1527. á Reykjahólm.

VITNISBUBÐARBRÉF um það, að Staðarkirkja á Reykjanesi eigi

1) XLI, 18; sama XLVII, 9. 2) greinda XLI, 18. 3) Svo (m^a) XLVII og XL. 4) b, v. XLI, 18.

þriðjung i hvalreka og viðreka á Nesodda á milli Hvalsár og Seylu þeirrar, er geingr úr Gullsteinum.

AM. Apogr. 2312 með hendi Árna Magnússonar „Ex originali lacero fra Stad á Reykianese“. Það, sem þá var fúnað úr frumritinu og hér stendr i hornklofum, hefir Árni fyllt „mikinn part ur visitatiu Mag. Bryniólfs yfir Stadarkirkju 1647“. — Afskript stafrétt frá 18. öld er í Landsskjalasafni (= b).

Um ækapart i nesodda¹).

Þat gio[ri ec ion prestur halldors]son godvm monnum kvnnigt með þes[svm minvm v]itnisb[rdi. at eg hefer set og] yfer lesit m[aldaga tungukirkju i ste]ingrimsfirde hva²) at so er hlio[dande æ mille] ann[ara greina og art]ickylis er i h[onum st]anda at kirkian æ stad æ reykianese eige þrid-iv[ng] i hvalreka og [vidr]e[k]a i [nes]odda æ mille [hv]als-ær og seylu þeirrar er geingr wr gullsteinvm. iafnvel i ey sem æ meginlande. So medkenn[izt ec og m]jed þessu minv brefi at eg hefer haft v[ernd og v]mbod æ gre[indvm re]ka vegna sira jo[n]s heitins [ion]ssonar sem gvd hans saal nade þa stvnd er hann hiełt stadar stad og var þ[etta þa so ha]łldit og so fyrir þat fram [þat lein]gsta er eg mæ mvna thil. Og thil sanninda hier v[er] setur ec mitt inns[igl]e fyr-ir þetta vitnisb[er]darbref [er] giortt var æ reykholvm æ reykia-nese manvdagin næstan efter co[n]cept[i]onis marie virginis [anno do]mini millesimo quingentesimo .xx. septimo.

360.

12. December 1527. á Jörfa.

22. Febrúar 1528. á Kaldárbakka.

Jón Bjarnason og Þorgerðr Haldórsdóttir selja Einari Guðmundssyni hálfa jörðina Jörfa i Kolbeinsstaðahrepp með hálfum Arneyjum fyrir tíu hundruð i lausafé.

Eptir afskript Helga prests Sigurðssonar (d. 1888) af Jörfabréf-um, sem hann hefir gert eða gera látið eptir transskripti frá 1619. — Til samanburðar alla leið og leiðréttingar hér og hvar er höfð

1) b. 2) corr. hver AM.).

afskript í Landsskjalasafni eptir sama transskripti, með hendi Jóns háyfirdómara Pétssonar frá c. 1850.

Dagsetning og ártali þessa bréfs eru örðugleikar á að koma saman á annan hátt en hér er gert, sem þó verður að eins með því að skoða svo, að orðin síðast í bréfinu „á sama ári“ merki „á sama vetri“, eða þá með því að skoða „á sama ári“ sem ritvillu eða lesvillu fyrir „á sama vetri“. Og þar að auki er sá galli á, að laugardaginn fyrir Matthíasmessu ber 1528 upp á sjálfa Pétasmessu (22. Febr.), sem er meiri hátið en Matthíasmessa og því eðlilegra að miða við. Á hinu verða þó enn þá fleiri annmarkar að skoða svo, að miðað sé í öndverðu bréfinu við Magnúsmessu 16. Apríl; er þar dagsett „á fimtudaginn næstan fyrir Magnúsmessu um vetrinn“, en það yrði 9. Apríl 1527 og stendr það heima, að það er einmitt sumardaginn fyrsti þetta ár, svo að ekki fær það staðizt. En gerði maður ráð fyrir því, að bréfararnir hefðu vaðið reyk um sumarkomuna, þá kemr þó strax annar þröskuldrinn, og hann er sá, að breyta yrði Matthíasmessu — sem þá yrði að skoðast ritvilla — í Matthæusarmessu (21. Sept.), en þá tekr ekki betra við, því að laugardaginn næstan fyrir hana — við hann er miðað síðast í bréfinu — ber 1527 upp á krossmessu sjálfa á haust, sem var meiri hátið en Matthæusmessa og því eðlilegra og einfaldara að miða við.

Það giorum vier Sueinbiörn Hallsson og Ormur Jónsson godum monnum kunnigt með þessu ockru opnu brefe arum epter Guds burd þusund og de. xx og vij ár æ fimtudaginn næstan fyrir Magnus messo vm veturinn æ Jorfa i Kolbeinstada hrepp enn Krossholtz kirkiu sokn. vorum vid i hia saum og heyrdum æ ord og handaband¹⁾ þessara manna. af einni alfu Jons Biarnasonar²⁾ og Þorgerdar Halldorzdottur. enn af annare alfu Einars Gudmundzsonar at svo fyrir skildu. at fyrrgreindir menn Jon og Þorgerdur selldu adur nefndum Einari fyr skrifada jerd Jorfan halfan og þar med hælfar Anneyiar med øllum gögnum oc giædum sem fyr nefndre jerdur fylgier oc Eyium. oc fylgt hefur at³⁾ fornu og nyiu og þau vrdu fremst eigandi at. vndan sier og sijnum erfingium en under Einar og hans erfingia. med suo felldum frijtleika at titt nefndur Einar skyllde gefa ædurgreindum monnum Joni og Þorgerdi fyrir halfan Jorfan oc Eyiar. iiij mælnytu kugilldi oc j h(undrad). iiij

1) — bænd JP. 2) Svo bæði. 3) Hér er „og“ ofaukið í afskr., sira Helga.

gielldfiar hundrud. ij hundrud i øllum peningnm. skylldu þesser aller peningar gollðner æ næsta hauste eptir. heimiludu þau honum allt þat er i jörðu findist oc ðð. Lofudu titt nefnder menn at svara lagariptingum æ jörðunne. enn Einar at hallda til laga. Og til sanninda hier vm. setium vier fyrnefnder menn ockur insigle fyrer þetta kaupmala bref skrifad æ Kaldarbacka laugardagin næstan fyrer in festo sancti Matihis apostoli æ [sama are¹) sem fyr seiger.

361.

31. December 1527.

á Hólum.

Jón biskup á Hólum kvittar Benedikt Einarsson um þá sök, að hann varð brotlegur með giptri konu, er Margrét Erlendsdóttir heitir.

Landsbókasafn 61. 8vo, afskrift gerð fyrir Árna Magnússon „Ex transcripto 1571 die 8. Junii “

Kvittunarbref Benedicts Einarssonar.²⁾

Wier jon med gudz nad biskup ad holum giorum godum monnum vitanligt med þesso voru opnu brefi ad vier höfum leyst og skrift sett benedict einarssyni fyrir þa sök ad hann vard brotligur med eirne giptre kuinno sem margret erlendzdotter heitir. þui giefum vier fyrnefndan benedict kuittan fyrir oss (og) vorum epterkomendum kirkju(nnar) vegna vm adr sagda sauk. til sannenda hier vm setium vier vort secret fyrir þetta bref skrifad a holum j hialltadal siðunda dag iola anno domini 1527.

362.

1527.

ÖGMUNDR biskup í Skálhotti selr Erlendi lögmanni Þorvarðssyni tíu hundruð í jörðunni Reykjum í Mosfellssveit fyrir jörðina Öxnalæk í Ölfusi dómkirkjunni í Skálholti til handa.

1) [Svo bæði = sama vetri? 2) með hendi AM

Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar, Kjósarsýsla Nr. 2, staðfest afskrípt frá 6. Júlí 1705.

Vier Augmundur med guds nad biskup i Skalhølte gior-um godum monnum kunict med þessu voru opnu brieft ath med rade og samþycke vors radsmannz sira Jons heidinsonar¹⁾ og oss¹⁾ haufum vier giort suodañ kaupskap vid erligan danumann erlend Þoruardzson laugmann fyrir sunnañ og austañ ð islande at uier haufum feingit honum til fullrar eignar og frials forrædis. xc. j jordinni Reykium er liggur j mosfells kirkiu sokn. Hier j mot feick¹⁾ hann oss og kirkiunne j skalhølte jørdina auxnalæk er liggur j auluusi j reykia kirk(i)u sokn ath aullu þu j til skilldu ð bādar sidur sem gaumul jardakaupsbref utuisar.¹⁾ Datum briefsins .M. d. xx. vij.

Þetta ofañskrifad ad vera riect Coperad Effter sijnum original vottum vnderskrifader ad Sudur Reikium j mosfells-sueit þann 6. Julij Anno 1705.

Einar Jseifsson
mppria

Arne Benedictsson
med e h.

363.

[1527 eða síðar].

VITNSIBURÐR um Seyludóm frá 21. Janúar 1527 (Nr. 326) um eignir Teits Þorleifssonar.

AM. Apogr. 3844 „Ex chartis herra Oddz biskups. frá Leyrár-görðum“ (AM.) og eru hér gömlu blöðin sjálf, skrifuð c. 1605.

Þad medkiennist eg Þorlakur Þorersson. ad eg heyrde þa logriettumenn lýsa fyrir mier samdægris sem j dom voru nefnder a Sejlu j Skagafirde vñ malefne Teits Þorleifssonar. med soddañ atridisordum sem þetta Copium jnnehelldur sem hier fyrir ofañ er ritad ord eptter ord ad þeir hefdu vñ Teit Þorleifsson dæmtt alla hans peninga vnder kong og erfingia. Og skyllde Rafn Logmadur ad sier taka. og afgreida

1) Svo.

allar löglegar skulder og síðan löglig skiptte a giðra mill-um kongs og erfingia. Og til sannenda hier um set og mitt jnnsigle hier fyrer nedañ.

364.

1527.

Dóma sex presta og sex leikmanna, út nefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um kaupskap og jarðaskipti þeirra biskups og Teits Þorleifssonar (og dæma þeir kaupskap þann myndugan og fullmektugan).

Landsbókasafn 63. 4to bl. 114b, skr. c. 1640. — Dómr þessi hefir ekki feingist öðruvísi en í þessu ágripi.

Domur xij manna vm kaupskap Biskupz Aug-
mundar og Teijt.

Suo latandj domur vj presta og vj leikmanna liggur í Asgardi. vt nefndur aff Biskup Augmundj. til að ýfer vega og skoda. huort sa kaupskapur skýllde mindugur. er Teijt-ur haffdj giort vid Biskup Augmund. og fyrir þann skulld að fram fyrir oss heffur komid xij logriettumanna domur. að Teijt-ur mætti frialzliga selia og kaupa vid huorn mann sem annar fullmindugur madur. Var og med þeim domj log-mannz vrskurdur loglega vrskurdadur. Jtem kom og fyrir þa kuittun Hannesar Eggertssonar. er þa var hofudsmadur yfer Jslandj. að hann gaf teijt olldungis kuittan og Akiæru-lausañ. vm allt það sakferli, er hann þottist meiga til hanz tala k(ongligrar) m(aiestetz) vegna að til greindu þuj sak-ferlj sem hann edur hanz menn hafa mátt Brotliger verda a Sueinstadafundj.¹⁾

Datum í domnum er 1527.

1) Botninn vantar hér í, og hefir aldrei í ágrip þetta verið skrif-aðr, er hermdi það, að þeir, að svo prófuðu og fyrir þá komnu, dæmdu allan kaupskap þeirra Teits og Ögmundar biskups myndugan og fullmektugan.

365.

31. Janúar 1528.

á Staðarhóll.

HALDÓR prestur Tyrfingsson lýsir því, að hann hafi goldið Jóni djákna Haldórssyni (syni sínum) jörðina Dögurðarnes á Skarðsströnd í arfleiddslu fé fyrir þrjátíu hundruð, en Haldór prestur skilr sér og börnum sínum forkaupsrétt á jörðunni fyrir sama verð og Jón djákni má öðrum selja.

Eptir afskrípt Magnúsar Einarssonar á Jörfa meðal Dögurðarness og Dimonarklakkaskjala, gerðri stafrétt eptir frumritinu c. 1730—1740: „Næst framanskrifud Copia er ordriett epter heilu órotnu og vellæseligu Briefe Ritadu á kalfskinn med einu hängande Jnnsigle aldeilis óbrialudu“.

Það giori ec halldor prestur tyrfingson. Godvm monnum viturligt med þessu minv opnv brefi at eg medkennunzst at ec hefi golldit joni diakna halldorsyni jordina daugurðarnes sem liggr j skardzkirkivsokn j þá peninga sem eg gaf honum i hans arfleizlu. og bref þar um giortt vt visar fyrir xxx hundrvt med ollvm þeim gognum og gædvm sem greindri jordu fylger og fý(l)gtt hefer ad forðv og nýu og eg uard fremzt eigande at. Skyllði jon halldorson mier fystum selia fyrskrifada jord edð minvm bornum þá hann uill sialfur selið med jofnu verdi sem hann mð odrum selið og uilie nockvd þeirrá þá kaupð er hann uill selia. Og til sannindð hier um festa eg mitt jnnsigli fyrir þetta bref sem skrifat var á stadarholij saurbæ fostudagin næstñ fyrir pvrificacio sancte marie virginis arum epter guds burd. M. d. xx. og viij. ár.

366.

7. Febrúar 1528.

á Reykjum.

SAMNINGR gerðr af Ögmundi biskupi milli þeirra Erlends lögmanns Þorvarðssonar og síra Þórðar Einarssonar vegna barna Orms heitins Einarssonar (bróður Þórðar prests, en Erlendr hafði vegið Orm).

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups.

Gjorningur mille Erlendz Lögmanns.

In Nomine Domini Amen.

var so felldur skilmåle ok fullkomligur gjörningur gjördur af verdugum herra i gude biskup Ögmund ok

þeim fleirum godum mönnum sem hann kallade til með sier ð Reykium ð Skeidum föstudaginn næstan fyrer niuvikna föstu anno Domini M^o. D^o. xx^o. viij^o. ð millum þeirra Erlends Þorvardssonar Laugmans og sera Þordar Einarssonar vegna barna Orms heitins Einarssonar. In primis var það þeirra vilianligur giörningur. að epter rettri sundurtalningu godra manna ð alþingi skyldu hvorer fyrer sig eignast það jardagoss oc fastaeign sem þeir höfdu að sier tekid. Enn hvað börn Orms heitins vantade uppð. skyllde fyrrnefndur Erlendur lögmadr og Hakon Biörgolfsson aptur leggja og i godan mata uppfylla. Her með lofade Erlendur Lögmadr að koma til Kalldadarness nærre krossmessu i vor að kemur að forfallalaus. ok hann skyllde þar fram segja ok fulla grein giöra upp ð sin sanninde. hversu mikla peninga fasta edur lausa hann hefde medteked epter sinn faudur og modur ok riettañ Reikningskap ð giöra. hvað edur hversu miked hann hefde útgoilded i kirknanna Reikningskap edur adrar skulder sidan hann tok vid.

367.

23. Marts 1528.

i Skálholti.

ÞVEIR prestar voita, að dómar þeir, er Jón Sigmundarson lögmadr og lika Björn Guðnason dæmdu, hafi verið dæmdir ónýtir og að eingu haldandi, því að Jón hafi verið i banni beggja domkirknanna.

AM. Fasc. LXXII, 2b, stórt transskript á skinni frá c. 1528—1530, og hafa verið sjö innsigli fyrir. — AM. Apogr. 3895 eptir transskripti á skinni frá c. 1530, sem Árni Magnússon gaf Páli lögmanni Vðalín, en ekki sýnist það þó geta verið sama transskriptið, sem nú er i Fasc. LXXII, 2b, og hér er nú fylgt. — AM. Apogr. 3893 „Epter ovidimeradri Copiu“ (AM.). — AM. 240. 4to bls. 39—40, með hendi Jóns lögmans Jónssonar c. 1592. — Landsskjalasafn 94 4to bl. 34b, skjalabók með hendi Jóns lögmans Sigurðssonar c. 1600. — MSteph. 56. 4to bls. 282, með hendi Snæbjarnar Torfasonar á Kirkjubóli 1646.

Vitnisburdur uppa Jon Sigmundsson.1)

Það giorum wijd jon einarsson. og þorlakur landbiartzson prestar Godum monnum kunnigt með þessu ockrv²⁾

1) 3893; vitnisburdur vm doma Jonz Sigmundssonar 240, 2) 3895; ofl.; woru LXXII, 2b.

opnu brefi. ad vid vitum firir full sanninde. ad aller þeir domar sem jon heitinn sigmundson liet vth nefna¹⁾ medan hann war laugmadur. og lika biorn gudinason²⁾. hafa verit dæmder onyter og at aungw halldandi þvi³⁾ hann war þa⁴⁾ j forbodi bæði heilagrar skalholtz kirkiu og swo holadomkirkiu. Suo og haufum vid vith⁵⁾ werit j dome med audrum ærligum personum ad dæma adurnefnda doma onyta wpp hiedan og at aungu halldandi þa sem þeir hafa dæmt. Og til sanninda hier vmm setium⁶⁾ vid ockur jnsigle firir þetta bref huortt skrifat war j skalholte manudagin næstan firir mariumessu dag annunciacionis. anno domini .M^o. d^o. wigesimo octauo.

368. 31. Marts 1528. á Reykjum.

Jón biskup á Hólum fær og geldr Magnúsi Björnssyni alla jörðina Steinstaði í Tungusveit til fullrar eignar fyrir þrjátígi hundraða upp í þá sextígi hundraða skuld, er Magnús átti hjá biskupi fyrir hálfa Kalmanstungu; þar með skyldi Magnús hafa við af Hólakirkju rekum fyrir utan Laxárdalsheiði — nema stórviðu — þar til jörðin á Steinstöðum væri húsuð svo, að hún væri leigufær.

AM. Apogr. 4115 með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna „Ex originali“ á kálfskinni.

Þat giörum uid halldor jonsson og þorgrimur gudmundsen godum monnum uiturligtt med þessu ockru opnu brefi ðrum eptter gudz burd. m. d. xx og viij. ær. æ holum j hiallttadal sunnudaginn næstan fyrir ambrosiusmesso⁷⁾. vorum vid j hið sðum og heyrdum æ ord og handaband þessara manna af eirne ælfu uors verduga herra og andarlígs favdur jon med gudz nad biskup ad holvm enn af annare alfu magnus biornssonar ad svo fyrir skildy ad fyrnefndur herra biskup jon fieck og galltt til fullrar eignar og frials forrædis fyrnefndum magnuse biornssyni jordina alla

1) á, b. v. 240. 2) 3895; gudnason LXXII, 2b. 3) þá 240. 4) b. v. 3895. 5) sl. flest hin. 6) settym 3895. 7) þ. e. 29. Marts

steinstadi þ tungusueit er liggur þ reykia kirkiu sokn med ollum þeim gognum og giædum sem greindri jordu fylger og fylgtt hefur ad fornu og nyu og hann vard fremzt eigandi ad ordinn fyrir xxx hundrada. upp þ uerdt fyrir þau ui tige huðrada er biskupinn var honum skyldugur fyrir halfua kalmanztungu. skyldi biskupin svara lagaripttingum æ þesse fyrgreindri jordu enn magnus hallda til laga. Suo og skyldi magnus biorsson at frialsu mega hafua vid af holakirkiu rekum fyrir utan laxardalsheide hvar sem hann villde at frateknum storuidum þar til ad hann hefði lœtid husa upp adurgreinda jord steinstadi so hun væri leigufær. Og til sanniða hier vm settum uid fyrnefnder menn ockur jncigle fyrir þetta giorningzbref er skrifad var æ æykium þ tungusueit æ sama ære tueimur dogum sidar en fyr seiger.

269.

3. Apríl 1528.

í Skálholti.

SENDIBREÐ Ögmundar biskups í Skálholti til Jóns biskups á Hólum um, að hann sjái til, að Björn bóndi Þorleifsson fái lög og rétt af Einari Ólafssyni um fjárgreiðslur nokkurar af erfð eptir Einar heitinn Björnsson fyrir það, er Einar Björnsson hafði goldið í misferli sín af erfðafé Björns eptir Þorleif Björnsson föður sinn, en Einar Ólafsson var dæmdr erfingi Einars Björnssonar.

AM. Fasc. XLVII, 13, frumritið á pappír með eiginhendi Ögmundar biskups, — Apogr 1185. — Eptirmynd (*facsimile*) af þessu bréfi er í Palæografisk Atlas. Ny Serie. Oldnorsk-isl. Skrifprøver c. 1300—1700. Ved Kr. Kålund. Kåvn 1907, Nr. 46.

Reuerendo in christo patri ac domino domino
johanni eadem gracia episcopo holensi fratri
suo carissimo h(ec) l(itera) p(resentetur).¹⁾

Fraternali dileccione sinceraque in domino caritate
ante lata.

Kunngiorum wier yður kære broder at biorn bondi þorleifsson hefwer klagat sig fyrir oss huersu ad hans faundur-

1) Utan á bréfinu með hendi biskups.

broder einar heitinn biornson heffde golldit fyrir sin misferle og sekter þa peninga sem honum fiell j arff effter faudur sinn þorleif heitin biornson heilagre skalholtz kirkiu og hennar formonnum sem er bær j borgarfirde. og aungua peninga j gen feingit vt aff einari olaffsyne sem dæmdr heffur verit erfingie adr greindz einars biornsonar. En aff þui ad greindr einar olaffson er ydar man og vnder ýdur geffin. þui bidium wier ydart broderne ad þier willet giora fyrir wora skulld og skicka suo ad hann fae laug og rett aff opt nefndum einare þa hann kemur a ydarn fünd. þui morgum godum monnum lizt þad hart ffyrir hann ad hans [arffur eign¹) heffur werit vt golldiñ en hann heffr eintijd feingit jgen.

Cum hijs waleat wigetque westra fraternitas jñ jillo qui est summum bonum optimumque.

Ex propria residencia Tercio Nonas aprilis. anno salutiferi partús 1528.

Nostro Manuali sub signeto.

Augmundus dei gracia

Episcopus skalholtensis.

370.

9. Apríl 1528.

á Hólum.

Jón biskup á Hólum selr Páli bónda Grimssyni jarðirnar Glaumbæ í Reykjadal og hálf Björg í Kinn, fyrir jörðina Hof á Höfðaströnd, og galt Páll kirkjunni á Hofi jarðirnar Þrastastaði og Svinavelli á Höfðaströnd, en skildi af sér að öðru leyti kirkjureikning.

AM. Fasc. XLVII, 11, frumrit á skinni, og eru öll (4) innsiglin dottin frá. — Apogr. 1503 og 2886. og 289 (eptir transskr. 1594) og Apogr. 5644 (eptir öðru frumriti).

Kaupbref Biskup Jóns og Pouls¹) vm Glömbæ
1528.²)

Þath giorum wier þorsteinn gunnason. þormodr snorra-son prestar. Marteinn einarson og jón hallzson Godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefi. ath arum epter

1) [Svo. 2) Utan á bréfinu með hendi frá 17. öld.

gudz burd. M. d. xx og viij. áir manudaginn næstañ fyrir annunciaonis marie¹⁾ á holum j hialltadal vorum vier²⁾ j hía saum og heyrðum á ord og handaband þessara manna. verdug herra biskups jons og pals bonda grimssonar ath suo fyrir skildu. ath biskup jon selldi greindum pali jordina glaumbæ j Reykiadal og jordina halldorstadi j laxárdal og halfa jordina hallbiarnarstadi j Reykiadal og halfa jordina biorg j kinn og þar til eina xx hundrada jord þá sem þeim sendi. Hier j mot gaf greindur pall biskup joni jordina hof a hofdastrond med þessum jordum ytri brecku syðri brecku og hraun er allar liggja á hofdastrond. luckti pall kirkiunni a hofi j sinn reikningskap þessar jarðer. þrastastadi og jordina á suinavelli er liggja á hofdastrond. skildi pall sig kuittañ vm kirkiureikning á hofi og allañ reikningskap sem honum bar ad suara af sinum parte til motz vid onnur sin syskin. sem bref þar vm giort vt visar. selldu huorertueggju fyr sagdar jarðer med ollum þeim gögnum og giædum sem greindum jordum heilum og halfum eiga med rett ad fylgia og þeir vrdu fremzt eigandi ad. skýlldu huorertueggja hallda þeim jordum til laga er keyptu. enn suara lag(a)riptingum á þeim sem selldu.

Og til sanynda hier vm setium vier fyr skrifader prestar og leikmenn vor insigli fyrir þetta bref. skrifat á holum j hialltadal in cena domini. á sama ari sem fyr seiger.

371.

14. Apríl 1528.

á Hólum.

Jón biskup á Hólum selr Rafni lögmanni Brandssyni og Þórunni dóttur sinni jörðina Hof á Höfðaströnd með jörðunum ytri og syðri Brekku, Hólakoti, Hrauni og eyðikotinu Garðshorni, er allar liggja á Höfðaströnd, fyrir jarðirnar Lögmannshlíð í Eyjafirði og Hofstaði við Mývatn, er Þórunn átti, og Skarð í Fnjóskadal, er Rafn átti, með fleirum þeim greinum, er bréfið sér líkast hermir.

AM. Apogr. 5646, með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna „Ex originali“ á kálfskinni. — AM. Apogr. 290 með hendi Árna Magnús-

1) 23. Marts. 2) uid 5644.

sonar, að því er virðist, eptir sama frumriti og Landsbókasafn 61. Svo, sem er afskript gerð fyrir Árna Magnússon „Ex Transcripto 1571 die 8 Junii“ gerðu á Hólum í Hjaltadal af Arngrími presti Jónssyni og Vigfúsi Þorsteinssyni, og er afskript þessi staðfest í Skálholti 13. Dec. 1710 af Árna Magnússyni, Gísla Bjarnassyni, Þórði Þórðarsyni, Þorgílsi Sigurðssyni og Grími Magnússyni. — Afskript af þessu bréfi er í Syrpu Guðbrands biskups í Biskupsskjalasafni, og önnur með hendi síra Eyjólfss Jónssonar á Völlum (d. 1745) er í ÍBfél. Khd. 67. 4te bl. 77^b — 78 og MSteph. 60. 4te bl. 32.

Um Hof á Höfdaströnd.¹⁾

Þath giorum vid²⁾ hallsteinn eirecsson og tumas Brands-son. godum monnum kunnigt med þessu ockru opnu brefi ath arum epter gudz burd. M. d. xx. og viij. ar. a³⁾ hófi á hofdaströnd. midvikudagin næsta⁴⁾ fyrir palmsunnudag. vorum vid í hia saum og heýrdum á ord og handabañð þessarra manna verdugs herra biskups jons og Rafns⁵⁾ brandssonar logmanns og Þorunnar jonsdotter⁶⁾ hans kunnnu. að suo fyrir skildu. ath biskup jon selldi greindum hrafn⁷⁾ jordina hof a hofdaströnd í skagafirdi. og þar med jordina ytri brecku og jordina sydri brecku. jordina holakot og jordina hraun. og eitt eydikot er gardzhorn heiter. er allar adurgreindar jarðer liggja í hofskirkiusokn. hier í mot gaf greindr hrafn⁷⁾ lögmann jarðer þorunnar kunnnu sinnar. logmannzhlid í eyjafirdi. og jordina hofstadi vid mývatn og sina jord skard í fnioskadal. selldu huorer þessara fyrgreindra manna allar adr sagðar jarðer med aullum þeim gognum og giædum sem greindum jordum á med logum ath fylgia. sagði biskup jon ath kirkian á hofi ætti jordina þrastarstadi⁸⁾. og eyðijord í unadal er suinaveller heita. lofade biskup jon að giora upp kirkjuuna á hofi so sæmiliga ath kuilt skýlði öll kirkju goz sem þar til fallid hefði. feck greindur Rafn logmann þorunne kunnnu sinne til fullrar eignar hof med þeim tilgreindum peningum sem til heyra upp á xiettan reikningskap fyrir þa peninga sem hun atti í hans gard. kynne

1) 61, með hendi Árna Magnússonar. 2) vier 67. 3) at 67. 4) eptir 67 (án efa rangt); það yrði 8. Apr.; miðvikudaginn fyrir pálmásunnudag er 1. Apr. 1528. 5) Svo 5646 og 61. 6) — dottur 61. 7) Rafn 61. 8) þrastastadi 61.

jardernar gardzhorn og holakot með logum af ath ganga þá skýlði Rafn eignast jordina stafshol er liggur í hofskirkíu sokn þui biskup jon hafði keypt hana fyrir sína peninga. skyldu huarer¹⁾ halda þeim jordum til laga sem keyptu en suara lagaríptingum á þeim jordum sem selldu. Ok til meiri sannýnda hier vm settum við fyrskrifader menn ockur insigli fyrir þetta bref skrifad á holum í hialltadal enn þridia dag í paskum á sama ari sem fyr seiger.

372.

5. Maí 1528.

í Reykjahlfö.

Jón prestur Finnogason arfleiddir með samþykki Þorsteins bróður síns Málfríði dóttur sína að jörðunni Héðinshöfða, en önnur börn sín til annara sinna peninga.

AM. Fasc. LXV, 20, skrá á skinni frá c. 1541, sem 5 innsigli hafa verið fyrir, og kölluð er „gomul bref vm hiedinshofda“ (utan á skránni).

Þad giorum vier arñe branzson. þorsteirn gvdmvndsson. Þorolfur Olafson og teittur sygurdson godum monnum viturligt með þessv vorv oppñv brefi þa er lidit var fra gvdzs býrd þvshvndrat ve xx og atta ar j laufase j eyiafirdi vorv vier hia saum og heýrdvm æ ord og giorninga er fram forv með sira jone finbogasyne og þorstein(e) finnbogasyñe fyrir kirkiv dyrunvm j lavfasi at fyrr greindr sira joñ finbogason arfleiddi born sin malfridi dottur siña til hiedinshofda efter þeirre gíof sem hann hafði adr gefid en onnur born þav er hann atti arfleiddi hann til annara sinna peninga. samþycktte fyrr skrifadur þorsteirn finbogason og vpp gaf siña erfd alla efter fyrr skrifadan brodur sinn malfride sýstur sinne hiedinshofda til eignar en adra hans peninga odrvm sinvm syskinvm bornum sira jons finbogasonar þad ad avck være. for þessi allvr giorningvr logliga fram so sem stendr skrifad j ættleidingar capitvla þar fyrir kirkiv dyrunvm. Og til sannenda hier vm settivm vier fyrr skrifadir menn vor þusigli

1) huorir 61.

fyrir þetta vottnisburðar bref er skrifad var j reyckiahlid a þridivdagin næstan efter krossmesso vm vorid.

373.

12. Maí 1528.

í Núpufelli.

Jón biskup á Hólum lýsir því, að hann hafi, þegar hann hafði umboð og yfirsýn Munkapverárklausturs peninga, selt Egli Hallssyni presti í Saurbæ til æfinlegrar eignar undir Saurbæjarstað skipstöðu og naustgerð við Naustabúr fyrir þrjú hundruð í þarflegum peningum; skyldi höggvast viðr í skógi klaustursins til upphalds naustinu.

AM. Apogr. 180, afskrift gerð eptir frumriti á skinni og staðfest á Grenjaðarstað 20. Maí 1728 af Magnúsi Þorvaldssyni og Gísla Magnússyni (síðar biskupi).

Vier ion med gudz næd biskup æ holvm giorum godum monnum kunnigt med þessu uoro opnu brefvi þa vær høfdum vmbod og yfersyn æ munkapverær klaustursins peningum selldum uær Sira eigli hallssyni er þa uar beneficiatus Saurbæiar kirkiu til æfinligrar eignar vnder saurbæiarstad j eyiafirdi eina skipstöðu og naustgiord vid naustabur. hier i mot gaf nefndur sira eigill klaustrinv iije i þarflegum peningum. Skillde hauggvast vidur i klaustursins skogi æfinliga at hallda vpp sogdv navsti. for þessi giorniugur fram a mukapveræ med ræde conventubrædra klaustursins. Og til sannenda hier vm setium vær vort secretum fyrir þetta bref er skrifat var i nvpvfelli þridia daginn næstan fyrir hallvardsmesso ærum epter gvdz burd m d xx og viij.

374.

13. Maí 1528.

á Flugumýri

Jón biskup á Hólum selr Magnúsi Björnssyni til fullrar eignar jörðina Nautabú í Skagafirði fyrir jarðirnar Röðugrund og Ásgrímsstaði.

AM. Fasc. XLVII, 12, frumrit á skinni frá Eggert Snæbjörnssyni á Kirkjubóli. Bæði innsiglin eru döttin frá. Frumritið er með hendi Jóns biskups Arasonar.

Þath giorum vid petur helgason og þorgrimur gudmundsson godu[ín monnum] kunnigt med þessu ockru opnu brefi þa lidit var fra gudz burd M d xx og uiij ðr. a flugumyri j skagafirdi fimtudaginn næsstan fyrir halluardsmessu. vorum vid j hia saum og heyrðum æ ord og haðdabað. virduligs herra biskups jons ðrasonar af einni alfu¹⁾. Enn magnus bionssonar af annare. ad so fyrir skildn. ad biskup jon seldi greindum magnusi jordina nautabu er liggur j mælifells kirkiu sokn med ollum þeim gognum og gædum. er greindri jordu æ med logum ad fylgia. hier æ mothi gaf greindur magnus jordina Rodugrund j flugumyrar kirkiu sokn og jordina asgrimsstadi er liggur j borgar kirkiusokn med ollum þeim gognum og gædum sem greiudum jordum æ med logum ad fylgia. skildi huor hallda til laga þeim jordum keypti en suara lagaxiptingum (æ) þeim jordum sem seldu. Og til sanninda hier vm setium vid fyrr skrifader menn ockur innsigli fyrir þetta bref. skrifad j sama stad og dag ari sem fyrr seiger.

375.

19. Maí 1528.

í Skálholti.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti selr Eiríki bónda Torfasyni til fullrar eignar jörðina Gröf í Áverjahrepp, fimtán hundruð að dýrleika, með fimm kugildum, fyrir jörðina Grafarbakka í Hrunamannahrepp, en Grafarbakka, sem metinn var þrjátígi hundruð að dýrleika af sex skynsömum mönnum, geldr biskup síra Jóni Heðinssyni í ráðsmannskaup um þrjú ár fyrir dómkirkjuna í Skálholti.

AM. Fæsc. XLVII, 17, frumritið á skinni. Innsiglið er dottið frá.

Vier augmund med guds nad biskup j skalholtti giorvm godvm monnum kynnigt med þessv vorv opnv brefi ath vier hafvfm giort svodañ kavpskap vit eirek bonda torfason ath vier haufvm sellt honum jordina gravf er liggur j æveriahrepp fyrir .xvc. medur avllvm þeim gavgnvm og giædvvm sem greindri jorðv fylger ok²⁾ fylgt hefur ath fornvm og nyio

1) tvískrifad í frbr. 2) Svo hér.

og þar með .v. kvgillde. hier j mot hefur hann feingit oss til fvllrar eignar og frials forrædis alla jordina grafarbacka er liggur j ytrahrepp j hrúnakirkiv sokn með fvllv vpplagi og samþycki jngegerdar tvmasdottur konv sinnar. skyldi hvor ockar vm sig svara laga riptingv æ þeirri jordv er selldi. enn hall(d)a til laga þeirri er keypti. Og þessa somv jord grafarbacka havfvm vier golldit sira jone hiedenssyne j sitt radzmanzkavp fyrir þav iij. ar er hann hefer vel og truliga stadit og pionat j heilagrar skalhollz kirkiv vmbodvm. var þessi jord vird af .vj. skynsavmvm monnum fyrir. xxxc. Skal hann fyrrgreinda jord ath sier taka til fvllrar eignar og frials forrædis og það af giora. sem honum vel likar. Og til sanninda hier vm setivm vier vort insigle fyrir þetta bref skrifat j skalholtti ipso die sancte praxedis virgʒinis anno domini. m^o. d^o. xx. viij.

376.

7. Júní 1528.

á Hólum.

KAUPBRÉF þeirra Jóns biskups Arasonar og Þorgríms Guðmundssonar um jarðirnar Álfgeirsvelli í Skagafirði, Brekku í Óslandshlíð og Alegstaði.

AM. Fasc. LXXIII, 26, frumrit á skinni, sem 2 innsigli hafa verið fyrir. Skinnbréf þetta fanst milli 1880—1890 í bandi á handriti í safni Árna Magnússonar 89. 8vo, klipt í sundr, en feingust þó allir partarnir, svo að bréfið náðist heilt. Á bréfið er párað með hendi frá öðverðri 17. öld: „Drottinn minn vardveite mig frá öllu illu til ljfs og salar. amen“, og tvívegis nafnið „Þorunn Eigelzdottur“.

[Þ]ath giorum vid tumas prestur eireksson ok are jons-son. godum monnum kunnigt með þessu ockru opnu brefi á holum j hialltadal sunnudaginn næstañ fyrir chathedra sancte petre apostoli¹⁾ þa lidid var fra gudz burd .m. d. xx og viij ðr vorum vid hia sðum ok heyrðum á ord ok handaband þessara manna verdugs herra biskups jon(s) arasonar ok þorgríms guðmundssonar. að so fyrir skildu²⁾ aðr sagðr herra biskup jon selde fyr skrifudum þorgrime guðmundssyni jordina álfgeirsvelle³⁾ j skagafirði i reyfia kirkju

1) p. e. 16. Febr. 2) 8vo.

sokn með öllum þeim gognum og gæðum sem greindri þórdi æ með lögum að fylgia. hier j mot gaf greindr þorgrimur jordina brecku j oslandzhlid j miclabæiarkirkju sokn fyrir. xxxc. og koted álegstadi j hofskirkju sokn fyrir. vije. með öllum þeim gognum og gæðum sem greindum iordum á með (lögum að fylgia). Hier til gaf adur sagdur þorgrimur .vj. kugilldi ok vije j öllum þarfligum peningum. skýlldu huorer suara lagaxiptingum á þeim jordum sem selldu enn hallda til laga þeim er keyptu. Ok til sannynda hier vm settum vid fyð skrifader menn ockur incigle fyrir þetta bref skrifad a holum j hialtadal upp á sialfan dag de trinitatis. á sama ari ok fyrr seiger.

377.

7. Júní 1528.

á Hólum.

Jón biskup á Hólum selr Þórarni Steindórssyni til fullrar eignar jarðirnar Bólstaðarhlíð og Enni í Langadal, en Þórarinn geldr á mót jarðir Oddnýjar Jónsdóttur konu sinnar syðri og ytri Laugar í Reykjadal norðr, með þeim orðum og endimörkum, sem bréfið hermir.

AM. Apogr. 5590 „Ex originali“ á kalfskinni, með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna.

Vier broder helge med gudz nad abote a þingeyrum oc einar einarsson. gudmundr þorsteinsson og jon olafsson giorum godum monnum viturligt med þessu voru opnu brefe ad a aukulu i hunavaztþinge þridiudagenn næstan fyrir huitasunnu¹⁾ vorum vier ij hia sæum oc heyrdum æ ord oc hañðaband þessara manna verduga herra biskups jonss af einne halfu enn Þorarins Steindorssonar af annare ad suo fyrir skildu ad biskup jon sellde þorarne steindorssyne þórdena bolstadarhlid i hunauaztþinge oc jordena enne i langadal med öllum þeim gaugnum oc gæðum sem greindum jordum a med logum ad fylgia oc biskup jon vard fremzt eigañde ad. sagde biskup jon ad kirkian i bolstadarhlid ætte eina iord er botnastader beita er liggur vnder saumu kirkju

1) P. e. 26. Mai.

enn aull aunnur kirkiugotz forn oc ny skylldu kuit þau sem greindre bolstadarhlidar kirkiu hefde til heyrt nema þorarenn skylldu suara suo mycklu ornamentu(m) kirkiunnar oc innstædu sem biskup jon liete honum afgreida oc þeim reikningskap sem hier epter kann til falla. hier i mot gaf nefndur þorarinn iarder konu sinnar ornyar jonsdottur med hennar samþycke. heita þær iarder sydre laugar oc ytre laugar er liggia i reykiadal i einarsstadar kirkiu sokn med ollum þeim gaugnum oc gædum sem greindum iordum a med logum ad fylgia. hier med skylldu adr greindr þorarin kuittur og ækærulaus vm þat sakfelle oc fiegialld sem efter stæd af þeim peningum sem biskup jone hafde dæmt verit af greindum þorarne. skylldu huorer hallda til laga þeim iordum sem keyptu enn suara lagareptingum¹⁾ a þeim sem selldu. Og til sannenda hier vm setium vier fyrnefinder menn vor insigle fyrir þetta bref skrifat æ holum i hialtadal sunnudagen de trinitate arum efter gudz burd m. d. xx viij.

378.

8. Júní 1528. í Bæ í Borgarfirði.

TYLFTARDÓMR klerka, út nefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, þar sem þeir kunna hvergi að finna annað í gömlu registri heilagrar Skálholtskirkju en Skálholtsbiskupar hafi alla lögsögu yfir Oddastað haft sem öðrum kirkjum, er erkebiskupsveizla er á í Skálholtsbiskupsdæmi, og dæma því, að biskup hafi mátt réttilega taka að sér Oddastað til allrar forsjár og kennimanna skipanar, með fleiri atriðum, er bréfið greinir.

Landsbókasafn 62 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups (= a). — Ny kgl. saml. 1847, 4to A bl. 31a—b með hendi Guðbrands prófasts Jónssonar í Vatnsfirði 1669 (= b), lakari afskript.

Domur um Oddastad.²⁾

Ollum godum mðnnum. sem þetta bref sia edur heyra. senda Narfe med guds nad abote ad Helgafelle. Gisle med

1) Svo. 2) „Dómr um erkibiskupsgarða, herra Ögmundar biskups 15 8a, b.

samre náð abote i Videý. Einar Snorrason. Jon Eireksson.
 Halldor Tyrfingsson. Hallur Ögmundsson. Olafur Gislason¹⁾.
 Olafur Gudmundsson. Bardur Jonsson. Olafur Kolbeinsson.
 Narfe Þorsteinsson og Biörn Þorgilsson prestar Skalhólts
 biskupsdæmis kvediu guds og sína kunnugt giðrande ad sub
 anno gratiæ M. D. xx. ok viii. á manudagin næstan fyr-
 er festum corporis Christi vorum vier i dom nefndir af ær-
 legum herra og andlegum fôdur herra Ögmund med guds
 náð biskup i Skalhólte. ad skoda og rannsaka og fullnadar
 dóm á ad²⁾ leggja. hveria medgiðrd hönum edur ôdrum lög-
 legum Skalhóltsbiskupuð bære ad hafa yfer Oddastad. eda
 ôdrum þeim er Erchebiskups veitsla er á i Skalhóltsbiskups-
 dæmi. þá ransökudum vier þetta mal fra upphafe og³⁾ til
 enda. og kunnum vier hverge ad finna annad i gomlu Re-
 gistri heilagrar Skalhólts kirkiu. enn Skalhóltsbiskupar hafe
 alla lögsögu yfer þeirre kirkiu haft. sem⁴⁾ öllum ôdrum þeim
 er i Skalhóltsbiskupsdæmi liggja. því⁵⁾ ad heilags anda nad
 [til vor⁶⁾ kalladre. ad so profudu og fyrer oss koinnu. dæmd-
 um vier adurskrifader dömsmenn⁷⁾ med fullu doms atkvæde.
 adur skrifadan herra Ögmund hafa mátt rettelega taka ad
 sier Oddastad med þeirre innstædu sem hönum tilheyrde. og
 setia þar ræktara og nadjmann fyrer og kennimenn. gudz
 tidum ad hallda. svara skurde öllum og eignast avôxt allan.
 bitala allar lögligar skullder. og giallda aptur so mikla inn-
 stædu sem hann tok. være og nokkrir þeir. sem ránglega
 hefdu haft fra kirkiunne. þá skyllde biskupinn auðvelliga giðra
 þeim lög og rett. sem löglegur eignarmadur kiæme af Erche-
 biskups hende. og því⁸⁾ leitst oss öllum æ jafnan vera eiga.
 því oss leitst med eingu mote staderner rádstafalauser blifa
 meiga.

Samþyckte med oss þenna vorn dom greindur herra
 Ögmundur biskup og marger adrer goder menn. bæde
 leiker og lærder. Og til sanninda her um sette hann sitt
 jnnsigli med vorum fyrrnefndra manna jnnsiglum fyrer

1) Pálsson, skrifað upphaflega i a, en svo leiðrétt i Gislason
 fyrir ofan linuna; Pálsson stendr i b. 2) b. v. b. 3) alt, b. v. b. 4)
 og b. v. b. 5) Og b. 6) [með oss b. 7) kennimenn b. 8) Svo.

þetta domsbref. skrifad í sama stad¹⁾. dag og ár sem fyrr segr.

379.

[1528].

Jón prestur Einarsson kærir yfir því, að Ögmundur hiskup í Skálholti hafi tekið af sér Oddastað, dregið sér af honum allan ávöxt í fjögur ár, síðan síra Jón fékk erkibiskupsveitingu fyrir staðnum — og dæmt undir sína forsjá, — og skýtr prestur öllu þessu máli sínu, með þeim greinum, er bréfið hermir, fyrir erkibiskupinn og klerkaráðið í Þrándbeimi.

Eptir frumriti á skinni í Frumbréfasafni Jóns Sigurðssonar Nr. 10 í Landsbókasafni. Innsiglið er dottið frá. Sbr. dóm Ögmundar biskups frá 8. Júní 1528, Nr. 378. — AM. Apogr. 2136 eptir þessu frumriti: „Ex pagina membranea. originali ut videtur. sine anno. Tabulam illam membraneam mihi communicavit Haqvinus Johannis judex territorii Rangarvallensis in Islandia. qui eam. si recte memin. mutuo acceperat í Áse epter Markus Snæbiörnsson“ (AM.). — Um höndina á þessu bréfi ritar Árni svo: „Med sömu hendi sem protestatio Sira Jons Einarssonar eru ritud.

(1). Vitnisburður um Vatzfiord hvernig hann er beneficium ordinn 1519. liggur meðal Skalholtzbrefa. (= DI, VIII, Nr. 543).

(2). Kirkiureikningur á Hnerri under nafne Sira Jons Einarssonar 1532. liggur meðal Skalholtzbrefa. um þessi tvö er eckert dubium. að þau. að visu. eru ritud med sömu hendi.

(3). Supplicatia Íslenskra til Fridericum 1um. að Þorleifur Pals-son meige vera lögmaður heildur enn Áre Jonsson. 1530. er og manifesté med sömu hende sem greind protestatio. Eg mæ það bref feinged hafa af síra Halldore Pals-syne.

(4). Dispenseranarbréf Augmundar biskups um hionaband Þordar Ketilssonar og Sigrídar Jonsdottur. í fiormennings mægdum 1535. er og manifesté med sömu hende. liggur á meðal Skalholtzbrefa.

(5). Biskups Ögmundar kaupbréf fyrir Medalfelli í Kios. af Biarna Narfasyne. fyrir Sæbol á Ingialldzsande 1538. (liggur meðal Skalholtzbrefa) er og annad hvert med sömu hende. eda annarre allt eins. nema skriften er nockvu stærre á þessu Medalfellzbrefi.

(6). Schedula um ofrike Tyla Peturssonar. sine anno (daterud

1) Staðar er ekki getið áður hér í bréfinu, en dómrinn hefir verið dæmdr á prestastefnu í Bæ í Borgarfirði þenna dag. Sjá Nr. 381 hér á eptir.

circa 1519). synest og vera með sömu hende. enn skriften er þar stærre og feitare. (= DI, VIII, Nr. 559).

(7). Commendatio Ögmundar biskups fra Jslande 1519 í þysku. synest og vera með þessarre sömu hende. ad visu. allteins skriftar-forme. enn skriften er hier enn nu stærre (= DI, VIII, Nr. 533).

Kannske Sira Jon Einarsson hafe ritad öll þesse bref.

Annars er ei olikt. ad nøkrer hafi í gamla daga likt skrifad. þá hver hefr lært af öðrum. og skriften var settare enn nu.

J einu Skalholtzbrefe. hvar Sira Jon Einarsson var víð ridin. er með þessare sömu protestationis hende sett eitt ord á spatiunne. sem vantad hafde í textann eða misskrifast.

Jn Summa: Eg concludera. ad þetta sie hönd Sira Jons Einarssonar.

(8). Biskups Stephans samþýktarbref um haft Belgshollt gefid Amunda Höskulldzsyne. dat. in circumcissione domini 1518. synest og vera með sömu hendi sem protestatio Sira Jons Einarssonar. nema skriften er stærre og feitare í þessu samþýktarbrefi (= DI, VIII, Nr. 493). Það er víst. ad það er riect með sömu hendi sem Schedula um ofrike Tyla Peturssonar 1519.

(9). Með sömu hendi sem protestatio Sira Jons Einarssonar. er manifesté ritad virðingarbref Hiardarholttzkiurku og stadar í Laxárdal. daterad 1514. hvar fyrir fyrst er skrifadur Sira Jon Einarsson. og liggur þetta bref ad Hiardarholttzkiurku (= DI, VIII, Nr. 375).

(10). Með sömn hende sem protestatio Sira Jons Einarssonar. synist mior og vera 6. presta og 6. leikmanna domur um Sandgerdi. á alþingi 1539. sú same sem Ögmundur biskup hefr confirmerad. liggur sa dómur meðal Skalholtzbrefa. höndin á honum er og smá. ad visu eru þar nøkrer bokstafer ei allt eins giörder. enn flester eru eins j. ' titlar og annad fleira er allt eins. Jtem d. f. f. h."

Klógumaal Sira Jons Einarssonar vppa
biskup Ögmund.¹⁾

Þat giörer eg jon prestur Einarson Curatus oddastadar godum monnum kunigt með þessu minu opnũ breffi. ad eg lyse þui fyrir godum monnum ad eg wijll alla þa hlýdne og reuerenciam weita werdug herra biseþup Atgmund sem mig ber og tiljhoreligt er epter þui sem minner forwerar²⁾ og retter vmbodsmenn og forwerarar²⁾ haffa giort fyrir mior j Odda salúo honore domini mei graciosissimi. Og þat witna eg under alla goda menn lærda ellr leika ad epter minne fatækre makt þikiunzt eg þetta haffa giort j þui sem haus

1) Utan á bréfinu með hendi frá e. 1700. 2) Svo.

nad heffur mig tijll sagt eda seigia latid og swo wijll eg og hier epter giora j aullu þui er Oddastadar kirkia er skadlaús vtj og eg hennar wegna straffanarlaús. ef eg kan ad fa þad med godu. Nu aff þui ad eg fornem ad þann werdug herra biskup augmund wijll frammar meir leggiast a heilaga Odda kirkiu og mig en laug tijll standa a mote heilagrar kirkiu retti og gaumlum uana [suo ad jeg fæ eingin laug edur rett hworke aff honum eda aff nockurum¹). Jn primis dragandi vnder sig allan auoxst heilagrar Oddakirkiu j næstu forliden .iiij. ar sidan min herra Erchibiskupin unte mig med sinne Collacione adur greinda kirkiu Cum cura animarum tijll meðferdar og ýffersýnar. þar sem eingin minnizt ad nockur biskupa fyrir honum hafte þetta fyrre giórt. hier med halldande fyrir adur greindre Odda kirkiu tueimur jordum witz witandi er suo heita bergwad og selalæk a mote heilagrar kirkiu j odda maldaga heilum og orasúrudum. og j mote sinu eigin jnsigle sem hans nad heffr sialff út geffit. Item j þridiu grein leggiande oddastadar peninga og jnstædu vnder dom lærðra manna og leikra. dæmande hennar eign vnder sig og heilaga skalholltzkirkiu. En Odda stadur heffur en ecki sina fulla jnstædu sem henne ber og tijl hórer. hier a offan leggiande a mig hatur og aúffund fyrir þat ad eg wijl ecki þessa kirkiunnar peninga vte lata. eda hier ýffuer þeigia ad heilug kirkia j Odda skule suo missa sina eign og peninga. Þui fyrir þessa grein og allar adrar appellera jeg aull min mal og heilagrar kirkiu odda fram fyrir min werdugazta herra Erchibiskupin og hans Elskulegazta capitula j trandheimi. En vndan herra biskúp Augmunde og hans prelatum. wiliande þat j allan mata giarnsamliga hallda sem hans werdugazta nad med sinum elskulega Capitula hier vt yfwer seiger eda seigia lætur. Þui fyrirbyd eg huerium manne leikum eda lærðum vpp hiedan og jn tijll þess ad þessi kirkiunar mal og min eru rannsaukud fyrir minum herra og hans werduga Capi-

1) [á faldi bréfsins, og er ekki vísað inn.

tílla að leggja nokkurn dom eða laugsögn á mig eða mína peninga. því¹⁾.

380.

28. Júní 1528.

í Skálholti.

Vottorð tveggja manna, að „Jón Jakobsson og Röðbert og skipherra Hamund og Robert Rickmann og Jón Jónsson“ hefðu meðkenzt, að Jón heitinn Eyjólfsson hefði lýst því í þeirra áheyrn, að hann ætti að gjalda Þorleifi Gíslasyni tvö hundruð í þeim peningum, er honum líkaði að taka fyrir tvö nóbíl og grott, svo og gæfi hann honum hest sinn í testamenti sínu.

Bisk. Skalb. Fasc. XIX, 63, frumrit á skinni. Bæði innsiglin eru dottin frá, nema brot af því síðara. — AM. Apogr. 2405 „accuraté“ eptir frumritinu.

Þat giorvm vid markus jonson og gisle simionson godvm monnum kvnnigt med þessv ockrv opnv brefi ath vid vorvm þar j hia og savm og heyrdvm æ ath jon jacobsson og rodbert²⁾ og skipherra hamvnd og robert rickman og³⁾ jon jonson medkendist ath þeir hefdu heyrt lysing jons heitens eyolfssonar ath hann hefði lyst fyrir þeim ath hann ætti ath gialda þorleifi gíslasyni iie j þeim peñingvm sem hann villdi sialfur lata sier licka at hafa fyrir ii nóbíl og grott hier med gaf fyrgreindur jon adurnef(n)dvm þorle(i)fi hest sinn og reidskap j sinne testamentvm giord. Og til sanninda hier vñ setvm vid ockur josigli fyrir þetta vitnisbvrðarbrief skrifat j skalholtti svndaginn næsta fyrir peturss Messso og palss anno domini M dc xx⁰ viij⁰.

381.

8. Júlí 1528.

í Hjarðarholti.

ÖGMUNDR biskup í Skálholti selr Daða Guðmundssyni til fullrar eignar jörð kirkjunnar í Hjarðarholti í Laxárdal, Hamrenda í Dölum, tuttugu og fjögur hundruð að dýrleika, með selför í Hlíðartúnsland, fyrir jörðina Sauðhús í Laxárdal, sextán

1) „reliqua membranæ vacant“ (AM Apogr. 2136). 2) *db* í þessu nafni er stungið saman. 3) leiðr. AM; ath., frumrit.

hundruð að dýrleika, og kaupa þeir jörðunum jöfnum fyrir þá grein, að Sauðhús liggja betr við Hjarðarholtskirkju.

AM. Apogr 2282 „Efter originalbreve sem liggur i Hiardarholle i Laxárdal“, og er afskriptin staðfest i Skálholli 16. Januarij 1711 af Þorleifi Arasyni skólameistara, Gísla Bjarnasyni dómkirkjupresti, Vigfúsi Jóhannssyni heyrara, Þórði Þórðarsyni, Grími Magnússyni og Magnúsi Einarssyni, og nákvæm afskript eptir 2282 er i Þinglýsinga-skjalabók Orms sýslumanns Daðasonar 1729—1736, bls. 43—45, kominni að gjöf til Landsskjalasafnsins 16. Sept. 1909 frá Boga kaupmanni Sigurðssyni i Búðardal. — Afskript i Landsskjalasafni frá 1701 meðal Hjarðarholtsbréfa, staðfest af Jóni biskupi Víðalín. — Afskript með hendi Magnúasar Einarssonar á Jörfa (d 1752) meðal Hamrenda- og Snóksdalsbréfa, gerð c. 1730—1740 eptir frumritinu. — Landsbókasafn 108. 4to bls. 544—545 með hendi síra Jóns i Hitardal c. 1720—1730.

Bref um kaup Øgmundar biskups og Dada Gudmundssonar á Hamarendum og Saudhusum Anno 1528.¹⁾

Vier augmund med guds nad biskup i skalholtti giorum godum monnum kunnigt med þessu uoru optnu brefi að vier medkennuzt at uier hofum sellt Dada gudmundssyni kirkiu jord i hiardarholtti hamrenda²⁾ er liggia i saudafellz kirkiu sonck³⁾ iijc og xx at dýrleika med aullum þeim gaugnum og gædum er greindre jordu fylger og fylgt hefer at fornu og nyiu og wer urdum fremst eigande at. til skilinne⁴⁾ þeirre selfor sem greinder hamrendar eiga i hlidartvns jord kirkiunnar uegna unðan oss og uorum epterkomendum kirkiunnar formonnum [enn under adur greindan Dada og hans laugliga erfingia og epterkomendur⁵⁾. hier i mot gaf og seldi fyrrskrifadur dade os og heilagri hiardarholz kirkiu jordina saudhuss er liggur i laxardal i hiardarholz kirkiu sokn xvjc at dýrleika med aullum þeim gaugnum og gædum sem greindri jordu fylger og fyllgt hefer at fornv og nyiu og hann hafdi fremst⁶⁾ eigandi at ordit vndan sier og sinum erfingium enn under oss og heilaga hiardarholz kirkiu til æfinligrar eignar og þar til atti Prattnefndr dadi at lata giora bænhus æ hamrendum upp æ sinn kosnad⁷⁾. medkenn-

1) 108. 2) Hamarenda 108. 3) sockn, Jörfa afskr. og 108. 4) skildre, Jörfaafskr. 5) [felt úr i 108. 6) framast 108. 7) Svo.

unzt vier at vier keyptum og býttvm¹⁾ þessum jordum jofnum²⁾ fyrrskrifudum hamrendum og saudhussum fyrir þa grein at adur nefnd saudhus ligga³⁾ bettur uid hiardarhollz kirkiu enn fyrnefnder hamrendar og tittnefndur dadi atti at giora bænhuset.

Samþykkti þenna uorn giorning sira olafur gudmunsson er hielt hiardarhollt. skyllði huor um sig suara lagaríptingum æ sinne jordu og hallda sinu kaupí til laga.

for þessi giorningr fram j bæ j borgarfirdi j allmennígre prestastefnu manudægin næsta fyrir festum corporis christi.⁴⁾ þessum godum monnum nærverandi biarna narfasyni eíreke gudmunssyni og joni olafssyni.

Og til sanninda her um setium uier uort jneigli fyrir þetta jardarkauþsbref. huert er skrifad uar j hiardarholtti j breidafiardardolum ipso die sanctorum in celis.⁵⁾ anno domini Millesimo v(e). xx. viij.⁶⁾

382.

15. Júlí 1528.

á Mælifelli.

VITNISBURÐER, að skarðið, sem geingr vestr fyrir framan Hafgrímsstaðahnúk í Skagafirði hafi verið kallað Kiðaskarð.

AM. Apogr. 4071 með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna „Ex originali“ á kálfskinni

Þath giori eg bjarne björnsson godum monnum viturligt með þessu minu opnu brefe ath eg hefi verith j tungusueit xiiij. dár og xx en eg hefi nu xiiij. uetur og sextíjge og hefi eg aldrei annad heýrt enn þat skard sem uestur geingur fyrir framan hafgrímstaðahnuk hafi kallad verid

1) bytum, Jörfaafskr. 2) felt úr í Jörfaafskr. 3) Svo. 4) þ. e. 8. Júní. 5) „*Celis*. stendur skírt í originalinum. Mun eiga að vera *Seliu* manna messa heildur enn *Sanctorum Celio* 3: *Septem Dormientium*“ (AM). — Seljumannamessa er 8. Júlí, en Sjö sofendr standa í hinum prentuðu gömlu íslenzku rímhverum við 27. Júní og eins í hinum prentuðu íslenzku almanökum, og svo mun leingi hafa verið haldið í Danmörku og, ef til vill, á öllum Norðrlöndum. Annars var dagr Sjö sofenda halldinn 27. Júlí af kirkjunnar hálfu.

kidaskard, enn alldrei annad aurnefni og suo sogdu mier enu elldri menn. Og til sanninda hier um set eg mitt jnsigle fyrir þetta vitnisburðarbréf er skrifat uar á mælifelle j tungusueit midvikudaginn næstañ fyrir þorlaksmessu um sumarid. arum epter gudz burd M d xx og vii dár.

383.

19. Júlí 1528.

á Eyri.

Páll Bjarnason selr Guðlaugi hónða Loptssyni þann hluta, sem honum hafði til erfða fallið eptir Bjarna heitinn Óttarson föður sinn, i Þyrisvöllum i Viðidal i Steingrimsfirði, og áskilr sér framfæri af Guðlaugi fyrir andvirði jarðarinnar.

Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar, Strandasýsla Nr. 3, afskript „orðrétt“ gerð „eptir pergamentsbréfi, er liggur á Skarði á Skarðsströnd,“ staðfest 12. April 1704 af Lýð Magnússyni og Þórði Egilssyni, Árni ritar á blaðið „fra Skarde“.

Pall Biarnason selur Gudlauge Bonda Loptzsyni
sinn part i Þyrisvöllum M d xx viij.

Þad giðrum vier Arni Jonsson. Þordur Asgrimsson oc Arni Þorsteinsson godum monnum kunnugt med þessu voro opnu brefe. ad vær vorum þar hið saum og heirdum a ord oc handaband þessara manna. Gudlaugs B(onda) Loptssonar oc Páls Biarnasonar ad so fyrir skildu ad áður greindur páll selldi Gudlauge Loptzsyni þann jarðarpart sem honum hafði til erfða falled epter föður sinn Biarna heitenn Ottarson i jordunni Þyrisvöllum er liggur j vjðidal i Steingrimsfirdi i Stadar kirkiu sökn med öllum gögnum og giædum þeim sem firr greindum jarðar parti filger og filgt hefur a fornu oc nyu til ytstu ummerkia og hann vard fremst eig andi at lögum. Skilldi firr nefndur Pall þennan sama jarðarpart undan sier og sijnum erfingium. enn under Gudlaug Loptzson og hans erfingia. til æfinligrar eignar og frials forrædess. Hier i mót skilldi tijðtt nefndur páll sier framfæri a þeim alnum sem Gudlaugur Loptzson fieck honum fyrir þennan sama jarðarpart. og skilldi hafa fyrir honum so leingi sem hann lifdi. til æfenligs framfæris. Og til sanninda

hier um settum vær firr nefnder menn vor insigli fyrir þetta vitnisburðarþref. skrifat a Ėyri a Skogarströnd i Alta-firdi a sunnudaginn næsta firr Þorlaksmeŝso nm sumarit þa er lidit var fra hijngaðburð vors Herra Jesu Christi 0 d xx og viij ar.

384.

31. Júlí 1528.

í Svignaskarðt.

HELGI Steinmóðsson gefr „föðurnafni sinu“ Steinmóði syni Jörundar Steinmóðssonar hálfa jörðina Steinanes í Arnarfirði, og reiknaði Helgi þessa gjöf löggjöf úr tíutíu hundruðum.

AM. Fasc. XLVII, 14 frumrit á skinni Af 4 innsiglium er 1 fyrir bréfinu. — AM. Apogr. 1673.

Þat giore eg jon jonsson. þolleifur einarsson. helge joñsson. leikmenn godvm monnum kunnyekt med þesu vorv opttnv brefe. at þa er lidit var frá hingatbvrð vors hera iehsu christi m d. xx. og viii á. á gliufra j stafhollzkirkiv sokn. worvm vær j hia og heyrdvm æ. ord og hand(a)bañð þessara manna hellga steinmodzsonar. En af annare sera jorundur steinmodzson. at svo fyrer skjldv og vnder toludu. at helge steinmodzson gaf favdurnafne sinv steinmode jorvndzsyne jordina stejnanes¹⁾ hálfa. sem hjgur j otradals kyrkiv sokn til æfenligrar eignar. og hans erfingvm. Reiknade optt nefndur helge þetta sina lavggiof vr tivtiv c.

logsamde og sanþyck(t)e þenañ giorning snore helgason. sem þa var til aldurs kvomen.

Og til sandinda²⁾ hier vm settvm vier fyr nefnder menn vor jnsilge²⁾ fyrir þetta vjtnes bvrðarþref. skrifat j svignaskarde j borgarfyrde j stafhollz kyrkiu sokn. favstvdagen næstan fyrer þetturs Messo á sama ære sem fyr seiger.

385.

10. August 1528.

ÁLITSGERÐ sex manna, eptir tilnefning Ögmundar biskups í Skálholti með ráði Gísla ábóta í Viðey ofl., um landamerkja

1) — nes, tvískrifað. 2) Svo.

ágreining milli jarða dómkirkjunnar í Skálholti og Gauksstaða í Garði, jarðar Viðeyjarklaustrs, svo og sáttmáli um lýngrif og þangskurð milli nefndra jarða.

Bisk. Skalh. Fasc. XIX, 62, frumrit á skinni. Öll innsigli (3) eru nú dottin frá. — AM. Apogr. 2404, afskrípt staðfest af Árna Magnússyni, Þórði Þórðarsyni og Ormi Daðasyni, og er afskr. með hendi Árna sjálfs.

Þetta er æreidarbref vm landamerki suo og fullur vrskurdur.

Vier broder augmund med gudz nad biskup i skalholtti giorum godum monnum kunnigt med þessu uoru opnu brefi æ laurenciusPesso um sumarit. anno domini m^o. d^o. xx^o. octavo. at vier med kirkiunar radi j skalholte næruerandi abota gjfsla j uidey et cetera. nefndum vier vi menn til skodanar vm þá ægreining sem verit hafði i millum stadarins iarda j skalholtti og klaustursins iardar j videy gaukstada j garde. leist það ollum sem sá gardur skyldi rada landamerkið j millum gaukstada og vara sem fram gengi at sio og upp under heide. vrdum vier og abote gisle j videy æ það satter med vilianlegum sáttmala at sú sem á gaukstodum bygge skyldi hafa lýngrif j heide j stadarins iordum j skalholtti. Enn þeir sem æ stadarins iordum bygge skyllde hafa þangtak fyrir gauksstadalandi. Og til sanninda hier um setium vier vort juscigle fyrir þetta bref skrifad j sama stad og ære deige síðar enn fyr seiger.¹⁾

386.

26. August 1528.

á Hólum.

Jón biskup á Hólum veitir Magnúsi djákna Jónssyni (syni sinum) prófastsdæmi milli Hrauns á Skaga og Hofs í Dölum, en Gíslí prestr Sigurðsson fari með prófastsdæmið.

AM. Fasc. XLVII, 15, frumrit á skinni úr Hólabréfum („sk“) og er innsiglið dottið frá. — Landsbókasafn 115. 4to II, 59—60 (bréfasafn séra Jóns Haldórssonar í Hitardal). — ÍBél. 126. 4to bls. 331—332.

Profastsdæmi Magnusar diakna⁽²⁾.

Vier jon med guds nåd biskup á hollum giorum godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefi. ad

1) þ. e. 11. Aug. 2) 115. „þetta j Registre 128 1528“ XLVII, 15 með venjulegri hendi, sem er á Hólabréfum.

vier hofum vnt magnuse diackna jonssyni profastsdæme millum hrauns á Skaga og hofs i dólum. med soddan skildaga. æd sira gisli sigurdzson skal magt og valld til hafa. ad regera sama profastsdæmi sem fullnýndugr profastur. skal hann afleysa og setia pænitiencias competentes. sekta og sækia. og vnder vorn dom stefna (þeim). sem brotligger verda eda ordid hafa. og eigi hefur áður löglig kuittan á komit. eda vm semia med godra manna ædde þeim ath skadlausu sem profastsdæmit tilheyrer. skulu þeir aller kuitter fyrir oss og adrgreindum magnusi diakna. sem sira gisle logliga kuitta giðrer j þessu sinu vmdæme. skal hann boda til hola ad oskudeigi og skirdeigi ollum þeim storskriptamönnum sem þangad eiga sina lausn ad sækia. skal hann saman taka tiunder. Romaskatt og víntolla j sama takmarki og skila heim til hola á jonsmesso baptistæ. skal hann sækia aull .ix. marka mál og þar fyrir innan vnder ættañ æikningsskap. og hafa þar af fyrir sitt starf. so hann sie vel halldenn. skal þetta vort vmbod standa j nærsta árr epterfaranda. og þat leingr sem ver eigi adra skipun á giðrum.

Ok til sannýnda her vm setium vier vort secretum fyrir þetta bref. skrifad á holum j hialtadal miduikudaginn nærstañ epter bartholomeusmessv vm sumarid. þa lidith var fra gudz burd þwshund fimm hundr(u)d tuttugu og átta á.æ.

387.

30. August 1528. í Holti í Fljótum.

25. Febrúar 1529. á Holtastöðum.

KAUPMÁLABREÐ Kodrans Ólafssonar og Guðnýjar Brandsdóttur.

AM. Fasc. XLVII, 16, frumrit á skinni. Af 7 innsiglum er að eins innsigli Jóns biskups eptir fyrir bréfinu.

festingarbrief kodranar.

In nomine domini amen

lýstizt oc stadfestizt svo felldr kaupmali á brudlaupsdeigi millum þeirra kodrans Ólafssonar og gudnyiar brandzdottur sem hier seiger. at kodran taldi sier til kaups uid gudnyiu hvudrad hundrada j iðrdum og lausafie. hier j mot

gaf brandr bondi gudnyiu dottur sinni. lx. hundrada. xx^o jaurd og þar til fioratigi hundrada. gaf kodran henni fiordvngsgjöf ur sinum peningum. ef hun lifdi honum leingr. og svo huort þeirra audru. skildi brañdr dottur sina malakonu. og sidan festi kodran olafsson gudnyiu brandzdottur lögliga efter bokarinnar ordum.

for þessi giorningr fram 7 holtti 7 fliotum. sunnudaginn næsta efter decollacio johannis baptiste. þa lidit var fra guds burd .M. d. xx. oc viii ár nær uerañdi virðuligr herra jon arason biskup ðt holum. sera þorsteinn jonsson. sera þormodr snorrason. sera jon brandzson. grimr jonsson. þorsteinn gudmundzson og thomas brandzson. og marger adrer goder menn. Og til saniñda hier um settu uær fyr nefnder menn uor innsigli fyrir þetta kaupmalabref skrifat á holta-staudum 7 langadal fimtudagin næsta efter messudag mathias postula æri seirna enn fyr seiger.

388. 12. September 1528. í Miklagarði.

DÓMR sex manna, útnefndr af Hrafni Brandssyni lögmanni fyrir norðan og vestan á Íslandi, um ákæru Eyjólfis Einarssonar til Guðrúnar Jónsdóttur um jörðina Möðrufell í Eyjafirði.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfa-bók Ögmundar biskups.

Um halft Möðrufell.

Það giörum vier Einar Bryniolfsson. Halldor Jonsson. Jon Þorlaksson. lögrettmenn. Þorsteinn Einarsson. Bryniolfur Jonsson. Gudmundur Gunnarsson [godum mönnum kunnigt¹⁾] með þessu voru opnu brefe. að þá er lided var fra gudz burd M. D. xx. ok viii. ar faustudagin næstan epter festum nativitatis Virginis Mariæ²⁾ i Spialldhaga i Eyafirde. á þingstad rettum vorum vier i dom nefnder af ærlegum herra Hrafne Brandssyne lögmanne fyrer nordan og vestan á Js-

1) [b. v.; vantar í hdr. 2) þ. e. 11. Sept.

lande. ad skoda og rannsaka og fullt doms atkvæde á ad leggja hvad oss litist rettast um þá ákæru er Eyolfur Einarsson kærde til Gudrunar Jonsdottur um jórdina halft Módrufell i Eyafirde. Birte fyrrsagdur Eyolfur sin bref þar fyrer oss under godra manna innsiglum. ok þann dom sem adur hafde a falled þetta mál. Dæmdum vier þenna dom. er adur var dæmdur. fullmegtugañ. ok ádurnefndum Eyolfi jórdina alla Módrufell til fullrar eignar. þar til ad önnur bref fram koma. þau er lögligre syndest.

Samþykte þenna vorn dom med oss herra lögmadurinn. setiande sitt jnnsigli med vorum jnnsiglum fyrer þetta domsbref. er skrifat var i Miklagarde á sama are. degi sidar enn fyrr seger.

389.

14. September 1528.

á Gottorp.

FRÍÐRIK konungur I. kvittar Hrafn lögmann Brandsson um 300 Rínargyllini í gulli, er hann hafi greitt sér fyrir jarðagóz það, sem konungi hafði verið dæmt af Teiti Þorleifssyni fyrir vig Árna Bessasonar (Sveinsstaðareid).

A.

AM. Apogr. 3847, tvær afskriftir: a, með hendi Árna Magnússonar „Ex orig. in membrana“; b, „Ex chartis Hr. Oddz biskups Einarssonar fra Leyrargörðum“.

Kong Majestatis Breff och Kuittantz
giffuen Raffn Brandsson Lögmandt.¹⁾

Wii Frederick mett guds naade. Danmarcks Wenndis oc Gottis konning. wduoldt konning till Norge. Hertug vdi Slesuig. Holstenn. Stormarnn oc Ditmerschenn. Greffue vdi Oldenburg oc Delmenhorst. giøre alle wittherligt. att oss elskelige Raffn Brandsson Lagmand nordenn oc westenn paa wortt lannð Jsland. haffuer nu till gode rede betallit och fornögitt oss try hundrett Rinske gyllene i guld. som hand oss giffue schulle for thet gaads. som oss war tildömpt aff Titer Torloffsson for en karll ssom hede Arnt Besseson hand lod slaa

1) b.

hiell. som samme dom vduisser oc indholler. Thii lade wii forne Raffnū Brandsson logmand och hauns arffuinge frii. quit. ledig oc lōss for all ythermere kraff eller tiltall for forne try hundre[tt] gyllene i guld oc forne gaads. aff oss. wore arffuinge oc efftherkommer. koninger vdi Danmarck vdi alle maade. och haffue wii wnndt och tilladett. och mett thette wortt opnne bref wnnde oc tillade. at forne Raffnū Brandsson och hanns arffuinge maa och schulle nyde bruge och beholle samme gaads effther thett breffs lydelse. wii hannom tilforūn ther om giffuett haffue.

giffuet paa wort slott gottorp. hillige korsdag Exaltationis aar et cetera m d xx viii.

Wnnder wortt Signett.¹⁾

B.

AM. Apogr. 3847, með hendi Hans Beckers „Ur vidimus 2ia leikmanna [1. Sept.] 1540 og 2ia presta [29. Júlí] 1547“ (AM.). — Landsbókasafn 63. 4to bl. 112a með hendi Haldórs Guðmundssonar c. 1640 (með ártali, en ódagsett; laus ísl. þýðing).

Vij Fredrick med gudz naade. Danmarks. Vendis oc Gotis konung. utualdur konung til Noregs. Hertugi vtij Slesuijk. Hollsten. Stormaren oc Ditmersken. greife i Oldenborg og Delmenhorst giorum ollum viturligt at vor elskulige Hrafn brandzson. Logman nordan oc vestan uppa vort Land Jsland. hefur nu til goda reidu betallit [oc] fornðget oss trj hundrett Rjnske gyllene i gulle. sem hann oss gefa skjýlde fyrir þat gotz sem oss var til dæmt af Teite Torleifssýne fyrer ein karl. sem het Arne Bessason. en hann let i hel slæ. sem sami domur utvijsar oc inneheldur. Thij latum vij forne Rafn Brandzson logmann oc hans erfingia frij kuitta liduga og lausa fyrir alla framar meire krof eda tilkall fyrer fyrnefnd iije. gyllene i gulle og fyrnefnt goz af oss vorum erfuingium oc efterkomendum kongum vtij Danmark vtij allaū mata. oc hofum vij unt oc tillatid og med þetta vort opna bref unnum oc tillatum. at forne Rafn brandzson oc hans erfingiar mega ok skulu niota bruka oc bijhallda sama gotz efter því sem þat bref hlíod-

1) „Sigillum Regium, quod olim appensum erat, nunc desideratur“ (AM.).

ar. sem vij honum tillforna þar vīm gefit hofum. gefit uppa vort slott Gottorp helga krossdag exaltationis. arum et cetera M D. xxviiij.

Under vort Signet.

390.

16. September 1528.

í Kirkjubæ.

SKRÁ um ítök klaustrsins í Kirkjubæ á Síðu, einkum um skipstöðu í Yztabæli undir Eyjafjöllum og um ítak í Skaptafellsskóga, svo og um nokkur gjöld klaustrsins.

AM. Fasc. LXXIII, 1b, skinnrolla með skrár klaustrsins í Kirkjubæ, bæði kristbúa máldagana fornu og þessa skrá. Er skrá þessi öll rituð 1541 eða síðar, því að hún getr láts Ögmundar biskups. Í I. bindi Fornbréfasafnsins bls. 195 er sagt, að skráin sé rituð um 1500, en þess er þar ekki gætt, að hún er öll með hendi Gizurar biskups Einarssonar, einungis skrifuð í þrem köflum, sitt í hvert skiptið. Um skinnrollu þessa segir Árni: „Þetta innlagt er mitt, hefi eg það fenged í Kaupenhafn frá Íslandi (kannske frá Mag. Birne) og heyrer með riettu Kirkiubæiarklaustre til sem eg nu sie. Þordur Þorleifzson þecker þar eckert til, og hefur það allðri fyrri sied“. — AM. Apogr. 2860, afskript gerð eptir þessari rollu. — AM. Apogr. 2862, afskript gerð í Skálholti 7. Sept. 1708 eptir transskripti frá 1652. Sbr. Dipl. Isl. I, bls. 195—196.

Item gaf sira gudmundur ærnason klaustrinu j kirkiubæ skipstaudu vm xij manude j ýtzsta bælis jord. enn hann átti þa ýtzsta bæli. hier med gaf hann navstgiord oc hws-giord oc elldhws. skulv þeir sem j kirkiubæ rada mega setia þesse hws hvar sem þeir vilia ad skadlausv vtan ecki komi audru uid. enn torf skvlv þeir stinga þar nærri sem sem áður hefer stvngit verid oc heimabondi stingvr til sinna naudsynia. vtan skadlavst megi nærr stinga hvsgjordinne. gaf hann þetta ítak klaustrinv til ævinligrar eignar morgvm godvm monnvm nærverondvm. godrar minningar biskvp avgmvnde palssyne. abbadis halldoru sigualldadottur. sira salamon heinrekssyne. sira brynivlfe halldorssyne oc morgvm audrum godvm monnvm j storu stofunni j kirkiubæ miduikudaginn j ymbu viku vm haustid. anno domini millessimo d.^o xx^o. octauo,

Item er þar enn¹⁾ grein til audsyningar a klaustursins vegna j þyckabæ at þat hefer sellt skipsatur klaustrinu j kirkiubæ til æfinlig(r)ar hefðar oc eignar oc hefer haft aauallt ef þeir hafa skip til haft oc hafa enn j dag at allra manna uitordi oc eingin at fundit.

Item gaf Eirekur Þorsteinsson kirkiubæiar klaustri allan þann skog sem hann hafði fremst eigande ad ordit j skaptafellz heide til æfinligrar eignar oc frials forrædis j suo mæta ad þeir j svinafelli byggi oc æ knappauollvm skyllde hafa þar elldivid epter því sem því þarfnazt. uoru þar hia marger goder menn. sira brynivfur halldorsson. gunnsteinn biarnason oc fleire adrer. for þesse giorningur fram j kirki-vne æ kirkiubæ.²⁾

Item eru so margar skyllder klaustursens j kirkiubæ fra þyckuabæiar klaustre sem hier seier.

jn primis. ad raufarbergi half uet host.

j haurzdal .u. aurar uoru.

a refstodum ad fodra .u. lomb.

a karstodum hundrat ok er þat kuit firir jskyldena i holm at hingat til kirkiubæiar a at gialldazt af holme . . . uett smiors oc tolf fiordungar³⁾ niols.

j uik sydre fodra ku.

a geirlande fodra ku.

a fliotum ad fodra ku.

j holte .x. aurar uoru oc fodra iiij kyr oc halfan fiordung host.

Suodan dyrleike er æ klaustursins iordum sem hier seger.

jn primis smyrلابiorg xx hundrud.

hestgerde xij hundrud.

gydmundarnes xij hundrud.

hatun xx hundrud.

1) er, skskr. 2) Milli þessa og þess, sem eptir fer, er langt bil.
3) firodungar (!), skskr.

391.

24. Október 1528.

á Hofi.

TESTAMENTISBRÉF Rafns lögmanns Brandssonar.

AM. Apogr. 613, með hendi Árna Magnússonar „Epter Transscripto 2. presta og 4. leikmanna 1594“.

Testamentum bref Rafns Logmannz.

In nomine Domini amen.

Saker þess að einginn dauðlegur maður með sér nokkurs aurugleiks setja um leingd sinna lífdaga. þú gioré ég Rafn Brandsson logmann. heill að samvisku. enn nokkud krankur í líkama. so fallid testamentum fyrir minni salu. sem hier epter skrifad stendur. að þessum monnum nærverundum: Haldani Narfasyni. Tumase Eiríkssyne. prestar. Halldori Jonssyni. Eiríke Peturssyni. leikmenn.

Ín primis. að ég gef mig allan og mína sal gudi í valld og hans blezudu modur Mariu. Sancte Petro og ollum helgum. Hier með kys ég mínum mollduglega líkama legstad á Holum. Bíð ég um alla góða menn. ríka og fátæka. að þíer gíorid fyrir gudz skulld. og fyrergíefid míer. hvort það helldur (er) með ord edur verk að ég hefi þeim í moti brotid. Gef ég þessum sama stad míer til bænahalldz fyrer minni salu. halfa íordina Hnæfesdal. sem stendur austur í Jokulsdal í Hofteíks kirkíu sokn.

kirkíunni á Hofi messuklæði og einn kíertahíalm með kopar. fatækum x^c.

Mínun Herra biskup Joni .ij. mannzhluti í Grindavík.

Síra Brandi fodur mínun minn besta stack.

Þeim presti sem mig smyr og syngur til molldar stack minn og hosur. og. xv. alner hveríum korpresti. og þann sama hest sem mig ber til graprtrar gef ég Holakirkíu.

Eiríke Peturssyne ein tye.

Eyolfi Þordarsyni ku að vore.

Helgu Sigurdardottur mannzhlut á Starnese.

Síra Tumasi Eiríkssyni hest.

Jsleifi syni mínun logbok mína.

Halldore Jonssyni æfinlegt framfæri á mínun peníngum með íayrdi konu minnar.

Systur Margretu vi. stíkur klædis.

Er eg skyldugur Þorunni Jonsdottur. minni eiginkonu .xxx^c. Hier með gef eg fyrrnefndri Þorunni Jonsdottur. minni eiginkonu. i minar loggiafer. fyrst Krossavík er stendur austur i Vopnafirði i Refstada kirkjusokn. og þá peninga sem þar með standa. og þar til adra peninga fasta og lausa og lausa. suo framarliga. sem eg ma fremst með logum gíefa.

Hier með bíð eg um alla goda menn. og sierliga þá menn. sem þessar minar salugiafer þiggja. að þíer bíðied gott fyrir minni sal. og ei síður bíð eg mína erfingja og eptermælendur að þíer lati þetta mitt testamentum obrígduliga halldast i ollum sínum greinum og articulís. svo sem þíer vília svara fyrir gudi.

Og til sanninda hier um set eg mitt ínsígli fyrir þetta bref. er gíort var a Hofi á Hofdastrond. laugardaginn næstan fyrir Simonsmessu þá lídíd var fra híngadbúrd vors herra Jesu Kristi M. d. xx og viii.

392.

1. Nóvember 1528.

á Laugum.

25. Febrúar 1530.

í Bólstaðarhlíð.

KAUPMÁLABRÉF Þóraríns Steindórssonar og Oddnýjar Jónsdóttur.

AM. Apogr. 5589 „Ex originali“ á kálfskinni, með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna.

In nomine domini amen.

lýstízt og stadfestízt suo felldr kaupmali a festíngardeígi millí þóraríns steíndórssonar og odnyiar jonsdottur. at greíndr þórarínn lagdí og feck odnyiu kúínnu sínni til fullrar eígnar fyrir mala sínn jórdina bolstadarhlíð er líggur í laugadal j hunauatzþíngi og þar til íórdina þuerðrdal í bolstadarhlíðar kirkjusokn badar fyrir níutígi hundraða huora um síg með ollum þeim gognum og gæðum sem greíndum íordum á at fylgía at fornu og nyiu og þórarínn vard¹⁾ fremst eígaúdí

1) Svo.

ad ordinn.¹⁾ og þar til xxx hundrada i ollum peningum. gaf hvort fyrgreiadra hiona ðdru fiordungsgjðf ur fe sinu þat leingur lifer. og kiorgrip. sidan festi þorarinu kinnu sina odnyiu lðgliga epter bokarinnar ordum. for þessi giorningr fram ð laugum j Reykiadal ð allra heilagra messu um ueturinn. arum efter guds burd. M. d. xx og viij. þessum monnum nærveraundum. sira teitur magnusson. pall grimsson. jon hallsson. finnbogi jonsson og jon starkadarson. huerir er settu sin innsigli fyrir þetta festingarþref skrifad j bolstadarhlid fostudag næstan fyrir vij vikna fðstu um ueturinn tueimur arum seirna enn fyrir seiger.

393.

6. November 1528.

i Skálholtri.

DÓMR sex presta útnefndr af Ögmundi biskupi i Skálholtri um ákæru biskups til sira Þórðar Pálssonar (i Hraungerði) um nautnan á jörðunni Læk i Flóa.

Landsbókasafn 62. Svo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups. — AM. Apogr. 2738 með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“ (AM.).

Domur um sira Þord Pálsson.

Öllum mðnnum sem þetta þref sið edur heyra senda Jon Hiedinsson. Arne Arnorsson. Teitur Þorsteinsson. Stephan Þorgilsson²⁾. Biorn Þorgilsson ok Pall Egilsson. prestar Skálholtsbiskupsdæmis kuEDIu gudz og sina. kunnugt giðrande ad sub anno gratiæ M^o.D^o. xx^o. viij^o. in festo sancti Leonardi i Domkirkjunne i Skálholte vorum vier i dom nefnder af virðuligum faudur herra Ögmund með gudz nðd biskup i Skálholte ad dæma og skoda þð akiseru sem biskupinn kiærði til Sira Þordar Pálssonar. ad hann hefde yrkt og nautnad jaurdina Læk i flóa er liggur i Hraungerdis kirkjusokn. ok kastad sinne eign ðsierlegan part i fyrrgreindre jörðu. Medkendest fyrrnefndur sira Þordur ad hann hefde handlagt sig i greindan stad. og dag. því ad h(eilags) anda

1) Svo. 2) b. v. 2738.

náð tilkalladre. að svo profudu og fyrer oss komnu. dæmdum vier fyrrnefnder domsmenn með fullu doms adkvæde hann rettelega fyrerkalladañ. Nu saker þess að Radzmadurinn i Skalhollte ok .vj. skinsamer menn með hönun. ok fyrrnefundum Sera Þorde nærveranda. haufdu á rided. ok leitst þeim öllum vera kirkiunnar eign i Skalhollte. var á margar reisir að funded við hann af þeim sem umþod hafde yfer adurgreindre jaurdu. þá leitst oss hann ränglega visvitande hafa haft yrkt og nautnad optgreinda jord Læk. því dæmdum vier hann skyldugan að tvgillda aptur heyed. ok sekan fyrer landnám og áverka sem logbok utvisar. Enn fyrer ränglega adtekt kirkiunnar peninga. þá dæmdum vier hann sekañ .lx. morkum við kirkiuna. ok audrum .lx. mörkum við biskupinn. ok skyldugan að taka lausn og skrifter. Skal þridiungur fiðrseka gialldast innan mánadar. annar að fardögum i vor. enn allt að Michaelismessu að hauste. Samþykke þenne vorn dom með oss et cetera.

394.

23. November 1528.

á Hofi.

12. Febrúar 1533.

á Hólum.

VIRÐINGARGERÐ á peningum Rafns lögmanns Brandssonar, að honum fráfallnum, og útgreiðsla á mála Þórunnar Jónsdóttur konu hans.

AM. Apogr. 191 „Ex originali Svalbardensi accuratè. eda riettara pagina pergamena því eingi innsigle eru under brefenu. og eigi nema 3 gýt á brotinu nedst. og er enn þá övist hvert þar i hafa nokkurn tíma reimar vered. Skriften á brefinu er annars coeva.“ (AM.). — AM. Apogr. 5645 „Ex originali“ með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna, og hafa 3 innsigli verið fyrir því frumriti.

Þath giorum vier grimur jonsson. jon olafsson. magnus biörnsson. halldor jonsson. eirekur petursson og andres olafsson godum montum kunnigt með þessu voru opnu brefi. anno domini. M. d. xx. viij. á hofi á hofdastrand. clemensmesso dag að rafni brandzsyni frá föllnum. virtum vær og giordum so fallna peninga sem hier

eptir stendr skrifad. [Jn primis¹⁾] jordina heima at hofi. .lxxx. hundrud. jordina á hrauni. xx^e. jordina holakot. xx^e. jordina sydri brecku. xvj^e. jordina ytri brecku .xxx^e. eitt eyðikot er gardzhorn heiter fyrir x^e. liggia allar fyrir sagðar jarðer þar under j hofs kirkju sokn. Jtem heima á hofi. viij. malnýtu kugilde og .xx. [Jtem²⁾] med greindum jordum j byggingu .xx. [kugilde³⁾] og tuo. atta hundrud j gelldum saudum og nautum .x. kapla hundrud. j ofridum peningum .xx^e. og vij. j silfri .xxx^e. lukte biskup jon er þá var dæmdr fiarhalldzmadur j sleifs rafnssonar. þoruñi jonsdottir j sinn málá og heimanfylgiu sem hun hafdi átt j gard hrafns heitens brandzsonar er verid hafdi hennar bondi alla fyrir sagða peninga fasta og lausa frida og ofrida enn j þau .lx^e. sem nefndr Rafn heitinn brandzson hafdi gefid greindri þoruñi j tilgiöf [þann tíð⁴⁾] þau komu saman. lukte biskup jon henne hafa jordina suabard á eyiafiardarstrond. vissum vær fyrir full sannyndi. að fyrir nefndri þoruñi var so miclum peningum lofad að brudkaupsdeigi þeirra rafns heittens þui vier vorum aller j þui sama brudkaupi. Og til sannynða hier vm settum⁵⁾ vier vor insigli fyrir þetta bref skrifad [j sama stad deigi og ári sem fyrir seger.⁶⁾]

395.

24. Nóvember 1528. á Stað í Grunnavík.

KAUPMÁLABRÉF Lazarus Mattheussonar (Skáneyjar-Laza) og Guðrúnar Ólafsdóttur.

Landsb. 115. 4to I, 421—22 skjalabók séra Jóns Haldórssonar í Hitardal, c. 1720—1730. „Efter original a pergamente“, stendr á spássiu.

Kaupmálabref Lazarus Mattheussonar og Guðrúnar
Ólafsdóttur Anno 1528.

Jn Nomine Domini Amen

for svo felldur skilmále fram j mille Lazarus Mattheussonar og Guðrúnar Ólafsdóttur á Stad í Grunnavíkj þridiu-

1) [b. v. 5645. 2) [sl. 5645. 3) b. v. 5645. 4) [þa 5645. 5) sietium 5645. 6) [a holum j hialtadal miduikudagen epter scolastice virginis anno domini xxxij. 5645.

dagenn næsta effter Clemens Messu arum effter Guds burd
 M. d. xx. og vüj. ath Olafur Bonde Eireksson kiörer dóttur
 sina fyrrnefnda Gudrunu helminga konu. feingens fiör og
 ofeingens og ef þau ætte ecke skilgetenn erfingia. og lifde
 hun hönuum leingur. þá skilde áðurnefndur lazarus gefa
 tíjttnefndre Gudrunu fiordungsgíöf ur öllum sinuum peningum.

voru þesser festingarvottar. Jon Olafsson. Jon Tumason.
 prestar. Jon Narbason. Magnus Þordarson. leikmenn.

Og til sanninda hier um settum vær firrnefnder menn
 vor jnnsigle fyrer þetta kaupmálabref. hvurt ath skrifath var
 i sama stad. deige og are sem fyrr seiger.

396.

1. December 1528.

í Skálholti.

VILBORGASTAÐADÓMR Jóns sýslumanns Hallssonar um húsmenn
 og kaplatölu í Vestmannaeyjum.

AM. Apogr. 5910. „Epter original fra Hlidarenda“; er afskriptin
 með hendi Árna Magnússonar, og er staðfest í Skálholti 6. Marts
 1705 af Magnúsi skólameistara Markússyni, Arngrími ráðsmanni
 Bjarnasyni, Þorkeli Árnasyni kirkjupresti og Vigfúsi heyrara Jó-
 hannssyni.

Ollum monnum sem þetta bref sia edur heyra senda
 Sæmundur Eireksson. Tumas Jonson. Gudni Þorarinsson.
 Jon Eirekson. Olafur Jonsson. Erlingur Gislason. Jon Jsleiks-
 son. laugriettumenn. Jon Tumasson. Jon Magnusson. Magn-
 us Narfason. Jon Bergþorsson. Jon Palson. Sygurdur Jonson
 qvediu gudz og sina. kunigt giorandi ath þa er lidith var
 fra hingatburdi vors herra Jhesu Christi M. D. xx. og viii.
 ær betur æ Vilbargarstaudum i Vestmannaeyjum æ þingstad
 riettum. fostudagin næsta epter Huitasunnu.¹⁾ vorum vier i
 dom nefnder af ærligum Dandimanni Jone Hallzsyne. kongs
 umbodzmanne. ath skoda ransaka og fullnadardom æ ath
 leggja um þa akiæran er Jon Hallzson klagadi til þeirra er
 i Vestmannaeyjum bygdi.

Jtem i fyrstu um þa husmenn er þeir tæki þar inn i
 eyiarnar frammar meir enn laug lofa.

1) p. e. 5. Jóni.

Svo ok um þann kaplafiolda er þar væri fleire enn adur var sidvenia eda gamall vani til.

Nu af þui ath vær haufdum sied og yferlesit xij. laugriettumanna dom er dæmdur var æ alþingi. og samþycktur var af laugmanninum og hīrdstioranum. og eigi sidur af almuganum innan laugriettu og utan. ad huer sa madur sem þar hus tæki til leigu eda lanz med minna fie enn hann ætti halft fiorda hundrath. en hver sem ath audruvis giordi skyldi husiñ oheilug og upptækt allt þat þeir ætti af kongs umbodsmanni. Suo og heyrdur vier þa bera vitni um er þar voru innfædder i eyiunum. at þeir hefði eigi annat heyrt seigia sina forfedr enn þar ætti ath vera .xvj. kaplar ath taulo. en þegar þeir hafa fleire verit hefur kongs umbodsmadur latid drepa þa eda giora annat rad fyrir. Þvi at svo profudu og fyrer oss komnu dæmdum vier fyrsagdir domsmenn medur fullu doms atkvædi alla þa husmenn burt ur eyiunum. ellegar upptækt fyrer þeim af kongs umbodsmanni allt þat þeir ættu. Enn huer(er) er þa hefði haft sekir iiij. morkum vid kongenn i domrof. Svo og skyldi upptækt vera fyrer aullum þeim sem reri fyrer Eingelska menn. Enn alla þa kapla þar væri fleiri enn adur var greint. dæmdum vier alla kongs umbodsmanninum. hvort hann villdi eignast þa eda giora annat rad fyrer þeim. nema hiner hefði burt flutt innan .xiiij. natta ath færur uedre.

Og til sanninda hier um samþyckti þennan vorn dom Jon Hallzson kongs umbodsmann og setti sitt innsigli med fyrskrifadra manna innsiglum fyrer þetta domsbref er skrifath var i Skalholti. þridiudagin næsta eptir Katerinar[messu anno Domini¹⁾ M^o. D. vicessimo viii. deigi ok stad²⁾ sem fyrr seiger.

397.

1528.

GUNNAR Bárðarson selr Erlendi lögmanni Þorvarðssyni til fullrar eignar tiu hundruð i jörðunni Suðrreykjum (i Mosfellssveit) fyrir tiu hundruð i lausafé.

1) [máð i frómritinu; sett eptir gátu Arna. 2) Þannig.

Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar, Kjósarsýsla 2, afskrift staðfest 6. Júlí 1705.

Það giorum vit Þordur Þorsteinsson og biorn Þordarson godum monuum kunnigt med þessu ockar opnu brieft at uid vorum j hia saum oc heyrdum á ord og handaband þessara manna af annari alfu Herra erlends Þoruardzsonar logmans sunnan og austan á jslandi. Enn af annari Gunnars bardarsonar. uar það under þeirra handabandi at Gunnar Bardarson selldi Erlendi logmanni. x^e j sudur reykiu fyrir viij malnytu kugilldi og .ij^e j audrum þarfligum peningum vndan sier og synum erfingium enn vnder Herra erlend og hans og erfingia. Datuð þessa brefts. M. d. xx og viij ar.

Þetta ad vera riett Coperad Effter synum Orginal med Einu hangande jnsigle brakudu þo med nockrum læselegum bokstofuð og synelegu merke j midiunni enn ödru af fyl(l)nu Vottum Vnderskrifader ad Sudur Reykj- uð j Mosfellssueit þann 6. Julij Anno 1705.

Einar Jseifsson
mppria

Arne Benedictsson
med eh.

398.

19. Janúar 1529.

á Hólum.

ELLEFU prestar lýsa því, að þeir hafi samþykkt það á presta- stefnu, að Jón biskup Arason megi gefa og gjalda alla þá peninga, sem hann hefir aflað, hverjum, sem honum líkar, þó svo, að Hóladómkirkja sé vel haldin og heyrilega; lofar Jón biskup dómkirkjunni fjórðungi aflafjár síns upp héðan, falli hann frá án þess að hafa gert testament sitt, en klerkar samþykkja jarðakaup þau, er biskup hefir gert fyrir dómkirkjunnar hönd.

AM. Apogr. 4072 með hendi Jóns Magnússonar bróður Arna „Ex- originali“. — AM. Apogr. 3706 með hendi Grunnavíkr-Jóns „Efter Transscripto 2. presta og 4. leikmanna 1594“.

Uier finnbogi med gudz nðd aboti á munekapuerð. broder helgi med samri nðd aboti a Pingeyrum. broder Jon med

gudz forsia Prior á modruvillum. Petur Palsson, eigill hallsson. Þorsteinn Jonsson. Jon finnbogason. Jon Jonsson. tumas eirecksson. gilbrigt Jonsson. Þorbiorn Jonsson. prestar holabiskupsdæmis. giðrum godum monnum kunnigt með þessu voru opnu brefi. að vier hofum samþykkt j almenniligri prestastefnu. að biskup Jon arason gefi edr gialldi hverium honum likar alla þa peninga. sem hann aflað hefur eda afla kann. j þann mata að heilög holadomkirkia sie vel halldin og heýriliga. og hun hafi sitt fullt inventarium. fast og laust. sem þa var er greindur herra biskup jon medtok hana i biskupligu valldi. Kunni það so að skie að biskup jon falli fra. so hann giori ecki skialigt testamentum. þa lofadi hann að gefa holakirkiu fiorda part vt af þeim fasta eignum er hann hier epter afla kann eda vnderkoma. Skal það greidast af því jardagozi. sem hann hefur eigi óðrum gefid. eda rad fyrir giort. fyrri enn hann fra fellur. Suo og hofum vier samþykkt þau jardaskipti. sem hann hefur hier til haft holakirkiu vegna. Og eigi vitum vier betur enn það sie kirkjunne skadlaust. Samþykte þennañ giorning biskupsins og vorn aller prestar og kennemenn. sem þa voru æ somu prestastefnu. Og til meiri audsyningar her vm setium vier vor insigli fyrir þetta bref skrifad á hólum i hialltadal þridiudagin næstan epter Geisladag anno¹⁾ m. d. xx. ix.

399.

26. Febrúar 1529.

á Reykjum.

Dómr sex presta útnefndr af síra Þorleifi Eiríkssyni um ákæru Ögmundar biskups í Skálholti til Jóns Sigurðssonar, „sem kendr er Andrésson“, og annara systkina hans, fyrir þá sök að síra Jón Jónsson móðurbróðir þeirra hafði vanrækt að sækja undir dómkirkjuna í Skálholti það stórmæli, sem tilféll í Kirkjubæjarklaustri á Síðu, þá er þar var skammfærðr Indriði smiðr við kirkjudyrnar.

Bisk. Skalbh. Fasc. XIX, 64, framrit á skinni. Öll innsiglin eru dottin frá. — AM. Apogr. 2406 með hendi Árna sjálfs eptir frumrit-

1) Domini b. v. 3706.

inu „ordriett“. Orðamun hefir Árni tilfært á spássium eptir bréfabók Ögmundar biskups „hvar þesse domur stendur fram til mids“, en allt niðrlag hans var þar fúð úr.

Domur Biskups augmundar og jons sigurdssonar.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra. Senda Gudmundur ionsson. ion gislason. Steffan gislason. sæmundur arnason. biarni þorleifsson og olafur simonarson prestar skalhollz [biskupsdæmis¹⁾ quediú guds og sina (kunnigt giorandi) ad sub anno gracie M. d. xxix. a reykivm a skeidum faustudag nēstañ epter chathedram sancti petri uorum vier j dom nefnder af ærligri personu sira þorleifi Eiriks-syni. ad dæma og skoda þa akæru sem herra augmund med gudz nad biskup j skalholtti kiærði til jons sygurdarsonar. sem kendur er andresson. og annara systkena hans. fyrer þa sok at sira jon jonsson. modurbroder þeirra hafdi uanrækt at sækia under domkirkjuuna j skalholtti þat stormæli sem tilfiell j²⁾ kirkiubæjarklaustri a sidu. þa þar var skamfærdur indridi smidur vid kirkiudyrnar. var greinz jons beitt og krap³⁾ epter þeim domi sem gieck a dorholmum⁴⁾ j haust. og dæmdum (vier) hann sekan iij morkum j domrof. ef hann hefur bodin feingit. En sæk^{er}(!) þess at oss leist advrskrifadur sira jon helldur hafa hyllt þetta mal enn straf(f)at edur epter leitat. þar sem hann var næri. og eingin var j tigi til utan hann og hans menn og lafrans nichalsson⁵⁾ sem xij⁶⁾ eid sor fyrer. þvi leist oss allt þetta sakfelli uppa prestzins erfingia koma. adurskrifadan jon og hans sysken⁷⁾. svo leingi þeir peningar (hrycki) sem erfingiarnar toku epter. Nu sæk^{er} þess at optskrifadur sira jon heitin hafdi forsmad⁸⁾ at sækia malid. helldur hyllt med sinvm monnum j þessum glæp. og af þvi at kirkiunnar lavg svo utuisa j einvm stad. con(s)cientes et agentes pari pena punientes.⁹⁾ þeir sem giora og þeir sem samþyckia eitt otilheyriligt verk skulv vnder einni pinv blifa. þvi at heilags anda nad tilkalladri. og (at) svo

1) [bréfab. Ögm. bps; vantar í frumrit. 2) Æ, brbók. 3) krafed, brb. 4) Dyrholmum, brb. 5) nikulasson, brb. 6) tylftar, brb. 7) „hactenus in codice [p. e. bréfab.], reliqua omittuntur“ (AM). 8) svo frumrit.; „lege: forsmad“ (AM). 9) Svo; „lege: punientur“ (AM).

profudu og fyrer oss komnu. dæmdum vier med fullv doms-
 atkuædi suodan sakferli uppa erfingia sira jons heitins. jn
 primis klaustrinu j kirkiubæ .lx. merkur. biskupinum xu
 merkur. j anari grein domkirkiunni j skalholtti c. merkur.
 jtem biskupinum j annari grein fyrer kirkiu inngaungur og
 pionustutekiu sem kirkiunar laug seigia fra því sem verkit
 uar unnit og til þess at presturin deydi. jtem dæmdum uier
 tittskrifadan jon skyldugan enn uppa ny at koma j þann
 stad og dag sem biskupin honum tilseiger med allar sinar
 afbataner og svara þar þa svo sem stefndur þeim saukum
 sem hann ma med laugum til hans tala. og giorist þa sala-
 stefnur a fyrrskrifudu sakafie. Samþykkti þenna vorn dom
 med oss adurskrifadur sira þorleifur og marger adrer goder
 menn og setti sitt insigli med vorum insiglum fyrer þetta
 domsbref er skrifad var a sama degi og ari sem fyrr segir.

400.

27. Febrúar 1529.

í Skálholti.

DÓMR sex presta útnefndr af sira Þorleifi Eiríkssyni um jörð-
 ina hálfa Hamra í Kálfholtskirkjusókn, sem Eyjólfur Þor-
 valdsson hafði gefið kirkjunni í Skálholti til eignar, en Eiríkr
 Þorsteinsson klagði upp á.

Bisk. Skalb. Fasc. XI, 5, frumrit á skinni. Fjögur innsigli hafa
 verið fyrir bréfinu, en þau eru nú öll dottin frá, og fyrsta línan er
 skorin ofan af bréfinu. — AM. Apogr. 2432 með hendi Árna Magn-
 ússonar. Hefir Arni fyllt eyðuna í upphafi bréfsins, bæði eptir dómi
 um Jón Sigurðsson (Mr. 399), sem gerðr er sama stað, dag og ár
 sem þetta bréf, og eptir stafadráttum þeim, sem enn standa eptir af
 fyrstu línu bréfsins.

Vm efri hamra j kalfholtz kirkjusokn¹⁾

[Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edr heyra
 senda guðmundr jónsson. biarni þorleifsson. sæmundr arna-
 son. jon gislason.²⁾ jon³⁾ jónsson. steffan gislason kuediu

1) „Efri Hamrar í Holttum eru Oddakirkju iörd halfer. Syðri
 Hamrar er bondaeign“ (AM.) 2) „Þetta gisla(son) er hid ovissasta
 af öllu, og kynni eitthvað annad ad vera“ (AM). 3) Þó að Jón Jóns-

guds og sina. kunnigt giorandi með þessu uoru opnu brefi þá líd var frá gudz burd. M. d. xx. og ix. ar. faustudaginn næstan eptter chadetra petri¹⁾ æ æykium æ skeidum worum uier j dom nefnder af erligum dandimanni sira þorleife eireksyne er þá uar officialis. ad skoda um hálfa jorðina hamra er liggur j kalfholzkirkíu sokn. seni eyolfur þorualdzson gaf kirkíune j skalholti til fullrar eignar. enn eirekur þorsteinsson klagadi upp æ. komu þar ecke frá uegna greindz eireks jnsiglud bref fyrir nefndri jorðu sem login tiluísar. því ad heilagx anda nad tilkalladri leizt oss formadur heilagrar skalholz kirkíu mega rettliga halda greindri jorðu til rettra laga. Og til sanninda hier um settum uier uor jnsigle fyrir þetta bref skrifath i skalholti laugardagin næstan eptter Mathiasmessu. samā are og deige sidar enn fyrr seiger.

401.

10. Marts 1529.

í Björgvin.

JÓHANN Kruko selr Ögmundi biskupi í Skálholti þær jarðir og peninga, sem Björn Þorleifsson seldi og fékk Hans Kruko bróður hans, til fullrar eignar, sóknar og sekta fyrir 600 mörk í öllum flytjanda eyri, með þeim sölum, er bréfið greinir.

AM. Fasc. XLVII, 18, frumritið á skinni. Innsiglið er dottið frá.

Kaupmalabref biskup(s) augmundar og iokan kruko.

[vm jardagoss þans kruku²⁾].

Þat bekenist eg johan kruko með þetta mitt oppna bref. at eg hefur selt ok feingit uerdaug herra j gudi biskup augmund j skalholti j island þær jarðir goz og peninga sem

son standi ekki í dómnun um Jón Sigurðsson, ætlar Árni þetta þó svo rétt fyllt, til þess segi rúmið að svo sé „enda annad (nafn) iafnstutt“, og hefir hann þá komið í stað Ólafs Simonarsonar, sem í hinum domnum stendr.

1) Þ. e. 26. Febr. 2) Utan á bréfinu; [með hendi frá 17. öld; hitt eldra. 3) Svo hér. 4) Svo.

biorn thorleifsson selldi og feck minn bróður hans kruko godrar minningar med ollum þeim gognum og giæðum hlutum og hlunnendum. sem greindu gozi og peningum fylger og fyllgt hefur at fornu og nýiu. og fyrnefudur biorn thorleifsson uard fremst eigandi at. epter faudur sinn. Skal fyr sagdur biskup augmund þessa peninga at sier tacka. brucka og bihallda til efinligrar eignar. Saumuleidis skal hans nad mega sækia og seckta alla þa sem rangliga hafa at sier teckid edur halldit edur umbod yfer haft fyr saugdu gozi og peningum. ok¹⁾ eignast þatt sem hann kann med logum af þeim at fa. Er þatt suo at hofudgozit adaluikin er mig med logum fra komin. sem eg hefur spurt af skiluisa goda menn. eller nockur onnr jord. þa hefur biorn thorleifsson uilkorid sig at rétta upp þann skada jgen et cetera.

Hier j mott skal adur nefndr biskup augmund gefa mig. vi⁹ mark j ollum flytianda eyri. sem er klæde. lerifte. gulli. silfri. skreid. uadmali og odrum godum peningvm. skulu þesser peningar gialldazt j þrimur saulum forfallalaust. Skal j fyrstu saul gialldazt þridiungur þessara peninga. annar þridiungur j annari norigs ferd. og allt ut golldit j hinne þridiu biskups augmundar wtsending til norigis. Skal ec suara laga xptingum á adr greindum jordum og gozi. Enn herra biskup augmund hallda til laga. Ok¹⁾ til sannenda hier vm sett¹⁾ eg mitt jnsigle fyrir þetta jardakavpsbref skrifad uar j berin miduickudagin næstan fyrir festum sancti gregori^j pau¹⁾. anno domini M d xxix⁰.

402.

20. Marts 1529.

í Vatnsfirði.

VITNISBURÐR um Bolungarvíkrtolla Vatnsfjarðarkirkju.

AM. Apogr. 909 „Ex orig. Vatzfiord. acc^{ur}atè.“ Innsiglið var fyrir bréfinu og örn í. — Apogr. 1077, afskrípt staðfest í Skálholti 17. Dec. 1707 af Magnúsi Markússyni, Þórði Þórðarsyni og Helga Jónssyni, gerð eptir transskripti dagsettu í Vatnsfirði 7. Maí 1554 þeirra Jóns Þorleifssonar, Jóns Þórðarsonar, Ólafs Magnússonar presta og Jóns Illugasonar. — Bisk. Skalb. Fasc. XIV, 12 transskript á skinni frá 19. Apr. 1605.

1) Svo hér.

Þat giore ec lanbiartur bardarson godum monnum kunnigt med þessu minu opnu brefi at ec uar leinge hia þorleife heitnum biornssyne j uatzfirdi. so hefi ec og sidan jafnan vered uistfastur j jsafirde og giorla til uitat um tolla jtauk og intekter heilagrar uatzfiardar kirkiu huat reiknast siautiger ara og hefi ec heyrt um alla mina daga at allur fiskatollur af bolungaruik hefur uerit eignadur heilagre uatzfiardar kirkiu og þangad golldin arliga so leinge sem ec man og langt fyrir þat fram. hefi ec og heyrt at þar ætti huer madur heimilan rodur sem uillde og so budagiord. hier med elldiuidartak j hlidar iaurd og huerge af bolungaruik tolllaust skip nema undan hlid. Jtem hefi ec og heyrt at kirki-an j uatzfirdi ætti lambselldi a uij bæie j alftafirdi er biorn heitin einarsson gaf kirkiunni. so og saumuleidis hefi ec og heyrt at kristin dotter hans gaf opt nefndre uatzfiardar kirkiu lambselldi a allar þær iarder sem hun atte a langadalsstraund. hefur þetta haft uered og halldit um mina daga og einge i mot talad so ec uiti.

Og til saninda hier um festa ec mitt insigli fyrir þetta bref skrifad j uatzfirdi jn festo sancti chutberte episcopi et confessoris anno domini M. d. xxix.

403.

4. Apríl 1529.

í Skrifðu.

VITNISBURÐR, að Þorsteinn Finnbogason hafi lýst því, að hann hafi aldrei feingið Magnúsi Árnasyni þann tuttugu og fimm hundraða part í Svalbarði, sem Einar Hallsteinsson fékk Þorsteini, frammar en svo, að Jón (Magnússon) hefði hann ekki, og aungum hefði hann feingið þennan part, nema Jóni bónda.

AM. Apogr. 4218 afskrift gerð eptir frumriti á kálfskinni frá Hallgrími Sigurðssyni á Svalbarði og staðfest á Grenjaðarstað 18. Sept. 1726 af Þorleifi Skaptasyni presti í Múla og Magnúsi Markús-syni presti á Grenjaðarstað.

Suo felldan vitnissburd berum wid jon hallsson. pall grimzsson ad uid heyrdum bondan þorstein finnbogason lysa

þvi fyrir ockur j reykiahljð uid myuathn ad hann hefde all(d)re feinge(t) magnuse arnasyne þann sama partten j Svalbarde .u. e og xx. sem Ģinar hallsteinsson feek þorsteini framar en svo ad jon hefdi hann ecki. en hann medkendest fyrir ockur ad hann hefdi aungum þennañ partt feinget nema jone bonda. Ok til sanninda hier um heingium vid ockar inneigli þetta bref er skrifad war a skridu i reykiadal æ sialfan ambrosiusdag þa er lidid var fra gudz burd Ɔ d xx og niu ar.

404.

12. Apríl 1529.

í Flensburg.

FRIDREKR konungr I. skipar Diðrik af Bramstad „fyrir margfalda, trúa, þægilega þjónustu“ fógeta sinn á Íslandi um fimm ár frá næsta ári að telja.

Ríkisskjalasafn Dana, Freder. I, Tydske Registrant, bl. 110.

Dirich vaget tho Bramstede Begnadunge vyff jarlanck myt der vagedie des landes Jsslandt. Anno xv^o xxix^o.

Wy Frederich von gots gnadenn tho Dannemarckenn et cetera. Khoning et cetera. Dhoen hirmit kundt vor vns. vnnse eruenn. nhakamelinge. vnnd vore mennichlichenn Bekennende. Dat wy vnnsserem leuenn getrwenn Dirick vaget tho Bramstede vth gnadenn vnnd gnediger thoneyginge. ock vmme synere mennichfoldinggenn getruwenn angenhemme dienste wyllenn. gnedichlich gegunnet vnnd begnadett. dat he vnnser landt Jsslandt. alsse vnnssere vagett vyffjarlanck. von dem negestfolgendenn Jare. wenn menn druttig schryuende werdt. anthorekende. beszokenn. vnnd jnn vnnssere nhamenn datsulue vorwessenn. vnnd den Jnwanerenn geburlichs Rechtenn vorhelpenn schole. Gunnen. tholathenn vnnd szettenn ohne also vor vnnssernn vagett dessuluiggenn landes jn vnnd myt disszem vnnszem Breue. Jodoch vnnd also. datt he vns. vnnszenn eruenn vnnd nhakomenn daruann jarliches dho vnnd gheue wes daruan by tydenn vnnssers Broders Khoning Hanszes, hoichlofflicher gedechtnussze. vnnd

hervūn Cristiernn etwann Khoninges tho dennemarckenn. dhaen gegeuen vnn̄d gegangenn js.

Darup allenn vnn̄d jsslichenn vnssen leuenn getrwenn. geistlichenn vnn̄d weltlichenn vnderszathenn hirmit ernstlich Beuelende. gadachtenn Diriche. an an ssollichere vnssere Begnadunngē keine jndracht. vorkorthinge ader voreweldunge thodhoende. Sunder darby sehutten vnn̄d handthauenn tho rechte.

Datum up vnnssem Slathe Flenszeborch. Am Mandage nha Misericordias dominj. Anno xve xxix^o.

405. 30. Apríl 1529. á Grenjaðarstað.

Jón Hallsson selr Jóni biskupi á Hólum jörðina Presthvamm í Reykjadal með Kristfjár skyld, — en kaupahluti væri tuttugu og fjögur hundruð, — fyrir jörðina hálfa Velli í Bárðardal og fimm hundruð að auki.

AM. Apogr. 125 „Ex originali Greniadarstad“. Ároi skýrir frá því, að aldrei hafi nema þrjá innsigli verið fyrir bréfinu.

Þat giorum vier Þorsteinn finbogason. Jón magnusson. Þorsteinn Gudmunzson. biarne Stullason. Pall grímzson godum monnum viturligtt med þessu voru opnu brefe. æ greniadarstodum j Reykiadal föstudagen næstañ fyrir tveggia postula messu vm vorid vorum vier j hia saum og heýrdum æ ord og handaband vors verdugasta herra og andligs fodur biskups Jons Arasonar æ Holum af einne alfu enn Jons Hallzsonar af annare ad suo fyrir skildu ad nefndur Jon Hallzson sellde biskup Jone presthvamm j Reykiadal j greniadarstadar kirkiu sokn. er var málajord hans kvinnu og hun hafde upplagt vottum hiaverundum med ollum þeim gognum og gædum. hlutum og hlunnendum. eignum og jtölum sem greindre jordu fyll(g)t hefur ad fornu og nýiu. Sagde Jon Hallzson biskup Jone þar kristfie j jördunne enn iij. c. og xx kaupahluta. Hier j mot fieck biskup Jon Jone Hallzsyne hálfa volluna j bardardal j lundarbrecku kirkiusokn med ollum þeim gognum og giædum. eignum og jtolum sem

fýrr greindre halfre jordu hefur fyllgtt að fornu og nýu og þar til .v. c. ij kuillde og .iij. c. j odrum fridum peningum. Skilðe Jon Hallzson sig kuittañ um kristfle j Presthuamme a medañ hann hefde hallded fyrr nefindre jordu. Enn biskup Jon gaf þar jaord til. Hier med skýllde huor hallda til laga sinu kaupe enn sa svara lagaripptingum er selde. Ok til sanninda hier um setium vier vor jncigle fyrir þetta jarda kaupsbref er skifad var a greniadarstodum xx og niu ar.¹⁾

406.

7. Maí 1529.

á Kotferju.

ÁGAR af sáttargerð þeirra Erlends bónda Þorvarðssonar og síra Þórðar Einarssonar um arfaskipi og eptirstöðvar víga-bóta eptir Orm Einarsson.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups, og er rifinn helmingrinn af blaðinu, en fylla má eptir afskrípt í Landsbókasafni 122. 4to bls. 329—330, frá c. 1770.

[Her effter²⁾ kemur bref í brefa] Bok Biskups Ögmunds.

[Um Ellend Logmann dat. 1529 fostudagin næstañ epter inventionem Sancte crucis um vorid.

[Brefed hefur inne að hallda Sattm]ála mille logmanns-ins Ellinds [bonda Þorvardssonar ok síra Þórðar Einarssonar um arfaskipte [vegna barna heitins Orms Einars]sonar. og epter stod af vigsbotum [effter fyrrskrifadan Orm Einars]son. Samdist það þá að það arfa[skiffte skyllde standa er giort var] á alþinge. Enn það Sera Þorður þottest vanhalldenn bæde sinna vegna] og barnanna. lagde lögmadurinn [af jordena Mela og 4 kugillde. Vot]tar Sera Jon Jonsson. Ornolfur [Gudmundsson. Síra Þormodur Gu]nnlaugsson oc Sera Arne Arnorsson. [Þessare sáttargiord lyser Og]mundur biskup at fráñ fared hafe að [Kotferiu í Floa dat. ut supra].

1) „So er arstaled skrifad, sem hier seiger, og undanfellt: arum ept-er gudz burd M D.“ (AM.). 2) þ. e. eptir Stóruvalladóm 6. Okt. 1529,

407. 19. Maí og 18. Júní 1529. á Holtastöðum.

Jón biskup Arason selr Skúla bónda Guðmundssyni jarðirnar Syðriey á Skagaströnd, Hvamm og Kúgastaði í Svartárdal fyrir jörðina Holtastaði í Langadal og part í Kagaðarhóli.

AM. Fasc. XLVII, 19, frumrit á skinni. Bæði innsiglin eru fyrir bréfinu.

Biskup Jon selur sýdri ey og kuastadi¹⁾ og huam fyrir holtastadi 1529.

(Ejarbref a skagastrond.²⁾)

Þat giorum við grimr jónsson og jón olafsson godum monnum kunnigt með þessu ockru opnu brefi. at þa lidit uar fra guds burd. M. d. xx og ix áðr miduikudaginn næstað efter huitasunnu³⁾ á havskvldzstavdvm á skagastraund voru við í hia saum og heyrðum á ord og handaband þeirra viðuligs herra biskup jóns arasonar og skula bónda guðmundzsonar. at suo fyrir skildu. at greindr herra biskupinn seldi fyrr skrifudum skula iordina alla sydri ey er liggir á skagastraund í havskulldzstada kirkiv sokn. og þar til ii tuttugu huðrada jarder. huam og kúgastadi er liggia í suartárdal. í bergstada kirkiv sokn. með ollum þeim gognum og gædum sem fyrr greindum jordum æ með lögum at fylgia. hier í mot selldi skuli herra biskupinn jördina alla holtastadi er liggir í lañgadal. at til skildum iardarpartinum er skuli atti í kagadarholi. með ollum þeim gögnum og gædvm sem greindri jordu holtastöðum á at fylgia með lögum. skyllði skuli kuittur um porcio kirkjunnar medan hann hefer halldit. skildi skuli af sier hrörnun á kirkjunni. skyldu huorer hallda til laga þeim iordum er keypti. enn suara laga riptingum á þeim iordum er selldi.

Og til sanninda hier vm settu uid fyrr nefnder menn ockur innsigli fyrir þetta iardakaupsbref skrifat á holtastöðum í langadal fostudag næstað fyrir jóns Messo baptiste á sama dæri oc fyrr seiger.

1) Svo. 2) Utan á bréfinu með þrennslags höndum frá c. 1600.

3) Þ. e. 19. Maí.

408.

7. Júní 1529.

á Hólum.

Jón biskup á Hólum gefr og afhendir „vorum kæra frænda“ Ara Jónssyni (syni sínum) jörðina alla Holtastaði í Langadal með öllum peningi og búi, er þar stendr, sem og jarðirnar Vatnahverfi, Lækjardal, Sæunnarstaði, Gautsdal, Strúg og Refstaði, hverja um sig með sex kúgildum.

AM. Fasc. XLVII, 20, frumrit á skinni, og er innsiglið dottið frá.
— Apogr. 1504.

Hollttastadabref sem Biskup Jon gaf Ara

Hollttastadi Anno 1529.

Vjer Jon med gudz náð biskup á holum giðrum godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefi. ad vier hofum gefid og afhent vorum kæra frænda ara jonssyni jordina holltastade j langadal med öllum þeim gognum og giædum sem greindri jordu á med logum ad fylgia. og so med þui bui og penningum. fridum og ofridum sem þar saman standa. og oss til heyra. Hier med hofum vier gefit greindum ara jordina vatnahuerbi med .vj. kugildum. og jordina lækiardal. med .vi. kugilldum. jordina sæunarstade med .vj. k(ugilldum). jordina gautzdal med .vj. k(ugilldum). iordena strug med .vj. k(ugilldum). iordena refsstade med .vj. k(ugilldum) med ollum þeim gognum og giædum sem ollum ádr greindum jordum á med lögum ath fylgia. skal ádur-sagdur are eignast og ad sier taka sagdar jarder og peninga nær hann vill. Og til sannynda hier vm setium vier vort insigli fyrir þetta bref skrifad á holum j hialtadal. manudaginn næstañ epter fardagaviku árum epter gudz burd .M. d. xx. ix. áá.

409.

8. Júní 1529.

á Æsistöðum.

ÞORVALDR Árnason ættleiðir Björn son sinn til alls fjár eptir sig með samþykki Guðrúnar systur sinnar og Brands Símonarsonar manns hennar.

Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar, Eyjafjardarsýsla 3, afskript

staðfest á Öngulstöðum 28. Apríl. 1704 af Sigurði Hrólfsyni og Jóni Þorleifssyni eftir transskripti frá 5. Júní 1573.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda Þorleifur grímsson. Gunnsteinn Oddzson. Kolbeinn Jndridason. Jón Thomasson og Guðmundur Eireksson kvediu guðz og sína kunnigt giorandi at þa er lidit var fra hingadburð vors herra Jehsu Kristi m. d. xx og ix. ar a hvíta-sunnudag vm vorit¹⁾ a modrvuollum i Eyafirdi vorum vær i hia. sðum og heyrðum a fyrir kirkiudyrum i saugðum stad at þau hielldu oll flogur á einne bok. Þorvalldur Arason og Guðrun Arnadotter syster greinds Þorvalldz og Brandur Simonarson. eiginmadur adurgreindrar guðrunar og Biorn son fyrrnefndz Þorvalldz. at Þorvalldur Arnason ættleidd greindañ Biorn son sinn med svo felldum ordum sem hier seiger. Eg Þorvalldur Arnason ættleidi þennan mann Biorn Þorvalldzson son minn til fiar þess er eg gef honum jordina Æsistadi i Eyafirdi er liggur i Nupufellz kirkiu sokn og alla mina peninga adra fasta og lausa.²⁾ frida og öfrida til gialldz og til giafar. til sess og til sætis og til allz þess xiettar er lögbok skyrer at ættleidingur a at hafa at logvm at vitne allra þeirra manna sem ord min meiga heyra. samþyckte þessa ættleiding og gíof adursagða Guðrun arnadotter syster optnefnts³⁾ Þorvalldz arnasonar og Brandur Simonarson madur hennar med fullu hañdabañdi oss fyrrnefndum monnum áheyrandum og siaendum þenna fyrrsagðan þeirra giorning. Og til sanninda hier vm setium vær fyrr skrifader menn vor insigli fyrir þetta bref er skrifad var a æsistodum i Eyafirdi þridiudaginn næstan fyrir Barnabe apostoli á sama are og fyrr seiger.

410.

15. Júní 1529.

á Hólum.

Jón biskup Arason selr síra Pétri Pálssyni alla jörðina ytri „Lauga“ i Reykjadal fyrir jörðina syðri Ey á Skagaströnd.

1) Þ. e. 16. Maí. 2) lausta(!), afskr. 3) Svo.

AM. Fasc. XLVII, 25, frumrit á skinni, og eru bæði innsiglin fyrir bréfinu. — AM. Fasc. XLVII, 21, frumrit á skinni, sem aldrei hefir verið innsiglað.

eyarbrief a Skagastrond 1529 Num 634)

Jeg sendi þetta bref til hinna sem fleire eru.²⁾

Path giorum vid þorsteinn prestur jónsson og philippus runolfsson godum monnum kunnigt med þessu ockru opnu brefi. ad ærum epter gudz burd þusund fim hundrud tuttugu og niu ár á holum j hialltadal manudaginn næstañ fyrir botolfi vorum vid j hið sáum og heýrdum á ord og handaband. verdug³⁾ herra biskups jons arasonar og sira peturs palssonar ad so fyrir skildu ath greindur herra biskupinn selldi fyr skrifudum sira petri jordina alla ýtri lauga j reykiadal j einarsstada kirkiu sokn med ollum þeim gognum og gædum sem greindri jordu á [med logum ath fylgia.⁴⁾ hier j mot gaf adur greindur sira petur jordina alla sýdri eý er liggur á skagastrond j hoskolldzstada kirkiusokn med ollum þeim gognum og gædum sem greindri jordu á ath⁵⁾ logum ath fylgia. skýlldu huorer hallda til laga þeirre jordu er keypti. enn suara lagariptingu á þeirre er selde. Og til sannýnda hier vm settivm vid ockur innsigli fyrir þetta bref skrifad j sama stad og áre deige sidar enn fyr seiger.

411.

21. Júní 1529.

á Hólum.

Jón biskup á Hólum ritar bréf til Alþingis um lögmanns kosning fyrir norðan og vestan á Íslandi.

AM. Fasc. XLVII, 22, frumrit á skinni úr skjalasafni Hólastóls („sk“). Innsiglið er dottið frá, en Árni ritar á miða: „innsigled hefur hier fyrrum vid hangt. vidi ex apographo“. Prentað í Safni til sögu Íslands II, 201—202.

1) Utan á bréfinu í XLVII, 25, með hendi frá 17. öld: „1529. Kaup-bref fyrir ytre laugum j Reykiadal“ XLVII, 21. 2) Utan á bréfinu í XLVII, 25, með hendi Guðbrands biskups. „Datum er rangt. Þar a ad vera þus: fimm e. XX. og IX ar“ XLVII, 21, með hendi Guðbrands biskups. 3) verdugs XLVII, 21. 4) [ad fylgia med lögum XLVII, 21. 5) med XLVII, 21.

Bref Biskups Jons um logmans kosning 1529¹⁾.

Vier Jon med gudz nãd biskup á holum. Heilsum ydr öllum lögrettismonnum og vors heygbornasta herra kongsins þegnum med gudz kuediu og vorri.

kunniorizt ydr ath fyrir nockra forfalla skulld kunnum vier eigi vid ad komazt ath vera á alþingi. enn vier vilium giarnan stýrkia kongdomsins rett og laudzsins lög j ollum greinum eptir vorri skýlldu. þickir oss stor naudsyn ath þier vtvelid einn ærligann mann til lögmanz nordan og vestan á islandi. má þat verda gagnligt fyrir landit ad almuganum verdi samþykilegt huern þar skal til hafa og hann fœe sidan vors heygbornazta herra kongsins bref þar uppá. vilium vier þann samþýkia sem almuganum þikir best til fallenn med soddan skial og forord ad hann hafi eiginligt bu og peninga j nordlendinga fiordungi sem leingstum hefur gamall vani til verid.

Og til sannýnda hier vm setium vier vort jnsigli fyrir þetta bref skrifad á holum j hialltadal manudaginn næstann fyrir Jonsmessu baptiste arum epter gudz burd. m. d. xx. og .ix. ár.

412.

6. Júlí 1529.

á Bessastöðum.

JÓHANN Pétursson hirðstjóri og höfuðsmaðr yfir alt Ísland fær Jóni Hallssyni umboð um eitt ár yfir Skógum og Skóga-eignum og Mörk og Merkreignum í Rangárþingi.

AM. 191. 4te bls. 33 (bréfabók Jóns Hallssonar á skinni samtíða).
— AM. Apogr. 5586 eptir 191. 4te.

Þad medkenunzt ec johan petursson hirdstiore og hofudsmann yfer allt ísland at eg hefer vntt og feingid jone hallzsyne vmbod yfer mins herra kongsens jordum ollum þeim sem ligia j rangarþinge. skogum og skoga eignum. mörk og merkr eignum og ollv þvi þar fylger og fylgt hefer at fornu og nyu. rekum og kugildum. skal adr greindr jon

1) Utan á bréfinu með hendi frá 17. öld.

gjallda mier og greida edr minum lögligum vmbodsmanne .vj^e fiska til gildes halfu¹⁾ fiordu vett j huort hundrad ef ecke semur vm gilding. vj uetra gamalt naut og .iij. vetter smiors. hier j mot skal hann hafa og eiga allar þær landskyllder og kugilda leigur sem af adr greindum kongs eignum takast eiga nu j haust og at vore komanda j fardogum. Somuleidis skal hann eiga og alla gagusemnd¹⁾ af hafa þeim rekum. eignum og jtokum. sem þratt skrifudum skoga eignum og suo merkur eignum til heyra til næsta oxararþing(s) fyrir vtan allan reikningsskap vid kongdomen oc mic framar meir en hier er adr vm skilid.

Og til sanenda hier um set eg mitt jnsigli fyrir þetta bref skrifad a bessastodv(m) a áltanes(i) þridia dagen næstan epter peturs Messo og pals þa lidit var fra gudz burd. M. d xx og ix ar.

413.

7. Júlí 1529.

á Bessastöðum.

JÓHANN PÉTRSSON hirdstjóri veitir Jóni Hallssyni sýslu um Rangárþing til næsta Óxarárþings, og það leingr, sem ekki er önnur lögleg skipan á gerð.

AM. 191. 4to bls. 31—32 (bréfabók Jóns Hallssonar á skinni). — AM. Apogr. 5525 (eptir 191. 4to). — Afskript frá c. 1608 er í dómabók Jóns Hákonarsonar á Vatnshorni bls. 44—45 (= b). — Ennfremur eru ártalslausar afskriftir af þessu bréfi, að ónefndu nafni hirdstjórans og sýslumannsins, en að tilgreindri sýslunni, í dómabók Landsskjalasafnsins í Fól. bls. 119, frá Jóni þájarfógeta Magnússyni, skrifaðri c. 1600, og í Landsb. 69. 4to bl. 32—33, skr. c. 1640.

Sysluveitingar Bref.²⁾

Ollum monnum þeim sem byggia og bua j millum jokulsar á sof(h)e(i)masandi og þiorssar. og [kaullud er³⁾] rangarþing. heilsar eg johan peturson⁴⁾ hirdstiore og hofudzmann yfer allt jsland. kærliga med [gudz kuediu ok minni.⁵⁾

Wil eg ydr [kunnigt giora.⁶⁾] at eg hefe unt oc skipad

1) Svo. 2) b. 3) [kallast b. 4) N. N. son b. 5) [gudi b. 6) b; kunnigt giorandi 191.

vel kendum manne jone hallzsyne¹⁾ mins herra kongsins syslu ok vmbod. hier med ydr suo sem fullmegtugum syslumanne ber ad hafa ok vor landz laga bok vt visar med skauttum ok skyldum rekum og reningvm. huolum. hafrekstrum ok ollum þeim riett ok rentu sem kongdominum ok mic til heyrer ok eigi er adr [kwittan full fyrir²⁾ ok logligr sattmale á gior. skal nefndr jon hallzson¹⁾ avll mal smæri ok stærri sekta oc sækia oc saker á gefa suo oc sætta oc semia oc nidrsetia for sig stefna prof æ taka oc doma yfer nefna. skal hann mins herra kongsins jarder bygia (og) bæla j greindu takmarki. og landskyldder vpp bera. og viseyri saman taka eda taka lata vnder fulla grein og reikningskap vid mic oc færa skattin til bessastada og lata komen vera .viii. nottvm eptir alþing hid sidazta forfallalaust at af lyktum nefndarmonnum sitt þingfararkaup. skal fyr greindr jon hallzson fulla magt og valld til hafa þeim monnum dag at gefa sem j vandrædi kunu at falla edr falled hafa og boda þeim til min sem skiotast kunu þar.³⁾ skal hann ok fullt valld til hafa at stefna þeim monnum aptur j sina syslu sem þar³⁾ hafa brotliger ordid ef þeir eru komner j adrar sueiter. skal opt nefndr jon hallzson eignast oll sex marka mal ok (þar) fyrir innañ sier til lettis og eignar fyrir utan allan reikningskap vid kongdomen og mig firer sitt armædi og starf. en ef stæri mal kunnu til at falla sem gud lati færi en fleire. þau skal hann sækia vnder kongdomin oc mic. hid(i)um (vier) alla goda menn sierliga mins herra kongsins vine oc mina þier sieud tittnefndum jone hallzsyni greider og godviliuger hvers sem hann kann vid ath þurfa og latid hann vel og reiduglega ath komazt þeim goduilla sem þier vilit honum giort hafa. byd eg opt nefndvr⁴⁾ johan petursson titt nefndum joni hallzsyne at hann tale lavg og riett til huers manz þo med vægd og myskun þar sem þat til heyrer. en þriorskum og þralyndum sie hann riettur domare. og refsingasamur. skal optnefndur jon hallzson gefa

1) N., b. 2) [full kuittun fyrir komin b. 3) Svo. 4) nefndvm, skb.

þeim manne vmbod sem hann vill til kiosa at giora log oc rett at aullu jafnfullu sem hann sialfur j fyr greindri syslu. þegar titt nefndr jon hallzon er eigi sialfur j (hia). Hier j mot skal hann nægia mier j syslvgialld einn alfæran ut-rodramann og lata hann komin vera til bessastada fyrir pals Oesso. skal eg þat eignast sem hann fær um uertid-ina huort þat kan verda meira edr minna en adr skrifadr jon hallzon þar med olldungis kvittur vm fyr greint syslu-gialld. skal hann þessare mins herra kongsins syslu og um-bodi at fylgia til næsta auxararþings og þat leingr sem eigi er annar¹⁾ lauglig skipan a gior.

Og til sanninda hier um set eg mitt jnnsigli fyrir þetta syslubref. huert er giort var a bessastodum a alftanesi mid-vikudag næstan epter octava petri et pauli. þa er lidid var fra gudz bvr(d) M. d. x(x) og viiii ar.

414.

10. August 1529.

á Jörfa.

27. November 1530.

í Miklaholti.

Jón Bjarnarson selr með upplagi og samþykki Þorgerðar Haldórsdóttur konu sinnar Einari Guðmundssyni alla jörð-ina Jörfa í Kolbeinsstaðahrepp, sérdeilis tilskildum Arneyj-um, með tilgreindum landamerkjum, en Einar gefr í mót sextán hundruð fríðvirð og þar til fjögur hundruð, er þeim Jóni og Þorgerði líkaði vel að taka.

Eptir afskript í Landsskjalasafni með hendi Jóns háyfirdómara Péturssonar eptir transskripti frá 1619, borinni saman við afskript frá síra Helga Sigurðssyni gerðri 1872 eptir sama transskripti.

Öllum monnum þeim sem²⁾ þetta Brief sia eda heyra sendi[r] Jon Hallsson og Eiolfur Grímsson kvediu Guds og siþna kunnigt giorandi med þessu okkru opnu²⁾ Brefe. Ad þa lidit var frá hingad burd vors Herra Jeshu Christi þusund fim hundrut. xx uetur oc. ix ár á Jörfa í Kolbeinstada hrepp og í Krossholtz kirkiu sokn þridiudaginn næstañ

1) Svo. 2) sl. HS.

fyrir móðriu messo fyre vm sumarit vorum vier i hið sæ-
um og heyrdum ð. ord og handaband þessara manna. Ein-
ars Gudmundzsonar af einne alfu. en Jons Biarnarsonar
af annare. med fullu upplagie og samþyckie Þorgerdar Hall-
dorsdottur konu ædur skrifadz Jonz. suo fyrir skildu at
Jon Biarnarson selldi ædur skrifudum Einare jördina alla¹⁾
Jörfa er liggur i ædur greindum hrepp og kirkiu sokn med
øllum gaugnum og giædum og halfum²⁾ vmmerekium þeim
sem greindre jördu fylger og fylgt hefer at fornu og nýiu
og þav vrdu fremst eigandi at. sierdeilis tilskildum Arneyum.
til fullrar eignar oc frials for(r)ædis. med þessum landa-
merekium sem hann seigier. vr ædaklett i margrof. þa ræd-
ur margrofarlækur i mirardy. þadan i tottavatzenda. og suo
i gard þann sem geingur i hrauntjörn. þadan oc i vegg-
hamraborger svo³⁾ sem þær hallda þadan i krossstein. vr
krosssteine oc (i) græstein. svo i vatn þad sem miosyndis-
lækur fellur vr. þa rædur miosyndislækur i þacktiarnir. þa
rædur lækur vr þaktiørnum oc fram at lerum.⁴⁾ þadan sion-
hending i halldingsskier. Hier (i) mot⁵⁾ gaf ædur greindur
Einar sextan hundrud fridvird. og þar til siögur hundrud
þau sem þeim lijkadi vel⁶⁾ at taca Jone og Þorgerdi. Selldi
optskrifadur Jon og Þorgerdur þessa jörd Jörfa vndan sier
og sijnum erfingium en vndir Einar og hans erfingia. skyllði
titt skrifadur Einar hallda greindre jördu til laga. enn Jon
oc Þorgerdur suara lagaríptingum. skilde þrath skrifadur
Einar sier suoddan penninga af Joni og Þorgerdi edur þeirra
erfingium sem [fyrir] grein(er)⁷⁾ ef iordin geingur af med
lögum.

Og til sanninda hier vm setium vier fyrrnefnder menn
ockar innsigle fyrir þetta jardakaupa bref. er skrifad var i
miklahollte i miklaholltz hrepp enn fimta kalendis⁸⁾ dag⁹⁾
Desembris manadar ær(e) sijdar enn fyrr seigier.

1) sl. HS. 2) Svo, báðar afskr. 3) HS; sl. JP. 4) lerum, stendr
i báðum; á líklega að vera: *leirum*. 5) med, HS(!) 6) vt, JP.(!)
7) . . . goldner HS. 8) Svo. 9) b. v. í HS. er hér eingin eyða, en
í JP. standa . . ., sem merki þess að orð vanti hér.

415. 20. September 1529. í Kálfholti.

Dómr þriggja klerka og þriggja leikmanna, útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um arfleiðslu Snæbjarnar heitins Gíslasonar, er hann arfleiddi Gísla son sinn.

Bisk. Skalh. Fasc. XIX, 65, frumrit á skinni. Öll (4) innsiglin eru dottin frá. — AM. Apogr. 2407 „accuraté“ eptir frumritinu með hendi Árna Magnússonar.

Domur um arfleiding gísla snæbiarnarsonar Anno 1529.

Ollum godum monnum sem þetta bref sia edr heyra senda þorleifur eireksson. jon einarson. snorre hialmsson. prestar schalholltsbiskupsdæmis. jon hallson. ion biornson. arne einarson. leikmenn. kuEDIU guds og sína kunnigt giorande ad sub anno gracie. M. d. xx. ix. manudaginn næstan epter krossmessu vīm haustid j kalfhollte vorum uier j dom nefnder af heidursamligum herra og andligum faudur herra ogmund med gudz nad biskup j skalhollte. ath skoda og dæma vīm arfleizlu snæbiarnar heitens gíslasonar sem gud hans sal nadi er hann arfleidde gísla son sinn. kom þar fram arfleizlubrefid med dandimanna insiglum. huert er inne hiełlt med ollum greinum og artikulis efter þui sem j æt(t)-leidingar kapitula inne stendur. med samþycke og upplagi brædra hans sira ions og erlings gíslasonar er þa uoru hans erfingiar. þui ad heilags anda nad tilkalladri ad so profudu og fyrir oss komūu. dæmdum uier fyrrnefnder domsmenn adur greindan gísla snæbiarnarson ríettliga til arfs kominn efter fodur sinn og allra annara arfa þeirra sem ríettum et(t)leidinge ber ath logum. Samþyckte þenna uorn dom fyrskrifadur biskup ogmund og setti sitt jnnsigle med uorum insiglum fyrir þetta domsbref skrifad j sama stad are og degi sem fyr seger.

416. 22. September 1529. í Felli.

ÞORSTEINN Einarsson festir Guðrúnu Bessadóttur sér til einkonu eptir að þau höfðu átt þrjú börn, Guðrúnu, Jón og Gunnvöru; lýsti Þorsteinn því að Guðrún ætti hjá sér fimm hundruð, er faðir hennar hefði gefið henni, og fimm hundr-

uð gaf Þorsteinn henni nú, og skyldi hún þá eiga tíu hundruð fríð í hans garð, að undantekinni jörðinni Miðskytju.

JSig. 66. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir framriti, sem eitt innsigli hafði verið fyrir. „collatum“.

In nomine Domini Amen.

for so felldur giorningur (fram) með handsolum á millum þeirra Þorsteins einarssonar og gudrúnar þessadottur. Þá þav höfdu att þessi þriv baurñ sin i mille so heitandi gudrunu. Jon og gunnvöru æ Skalæ j Slettahlíð þridiudagin næstan fyrir Krossmessu vñ vorid¹) at fyrnefndur Þorsteinn Einarsson feste adur greinda gudrunu þessadottur sier til laugligrar eiginkonu. epter rettum bokarinnar ordum. hier með lýste fyrnefndur Þorsteinn einarsson at gudrun ætti hia sier .v. hundrud er fader hennar hefde gefid henne og þar (til) gaf þratt nefndur Þorsteinn nefndri gudrunv þessadottur konv sinne frid .v. hundrud. skýldi hun eiga þá j hans garð frid x hundrud at vndantekinne jordinne midskytju. vorv þesser festingarvottar sira halfdan narfason og ragnhildur Þorsteinsdottur.

Ög til sanninda hier vm set eg mitt jnsigle fyrer þetta bref er skrifat var j ferlle j slettahlid miduikudagin næstan fyrer michelsMesso vm haustid ærum epter gudz burd. M. d. xx. og .ix. ar.

417. 4. Oktober 1529. í Miklagarði.

LÝSING Péturs prests Pálssonar um för sína á konungs fund í umboði Rafns lögmanns Brandssonar að kaupa þau góz og peninga, er konungi hafði dæmt verið (með Seyludómi 21. Jan. 1527, Nr. 326 að framan) af eignum Teits Þorsteinssonar, svo og um kostnað við förina og útgreiðslur þeirra Rafns og Ara Jónssonar.

AM. Apogr. 3848 „Ur vidimus 2ta leikmanna 1540 [1. Sept.] og 2ta presta [29. Júlí] 1547“ (AM).

1) þ. e. 27. Apríl.

Þat giore eg petur prestur palsson godum monnum kunnigt med þessu minu opnu brefe. at þann tíma eg for af jslande fyrer minn herra konginn. þess erindis. at kaupa þa peninga af herra konginum sem honum voru tildæmdir af teite þorleifssýne. kostade mig su sama ferd med moguligre tæring oc brefalausn .xlvj. rins gylldene. gjorde minn herra kongurinn kaup vid mig. at eg keypte greinda peninga eptter þon og vmbode Rafns logmannz. lofadi eg minum herra konginum .iij^e rins gyllene sem mins herra kongsins jnciglad kaupbref innehelldur. suo oc vissa eg med sannyndum at Are Jonsson afgreidde kongsins vmbodzmanne fyr greinda peninga .iij^e sleien gyllene. xxvij skildinga lybiska i huert gyllene. suo og vissa eg at fyr nefndañ Ara Jonsson kostade su reisa til oc fra med brefalausn oc moguligre tæring .xxvij. rins gyllene eda meir. enn allt þetta reidugialld sem eg utlagde og Are Jonsson gallt kongsins vmbodzmanne þat fieck eg honum i hond af biskups Jons peningum. og fyrnefndur rafn brandzson logmann fieck mier aungua peninga þar til vtan eitt rijns gyllene er hann gaf mier þa hann bad mig at bera sitt bref fyrer minn herra kongin. Og til meire audsyningar hier vm set eg mitt jnnicle fyrer þetta bref er skrifad var i myklagarde i eyafirde manudagenn næstan eptter mikelsmessu arum eptter gudz burd m d xxix.

418.

6. Oktober 1529.

í Skálholti.

Dómr þriggja klerka og þriggja leikmanna, útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um áskilnað þeirra Jóns Helgasonar (lögmanns Oddssonar) og Eiríks, „sem sagðr er Egilsson“ (Helgasonar lögmanns Oddssonar) um erfðahluta í jörðunni Stóruvöllum á Landi, með þeim atriðum og greinum, sem bréfið hermir.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jóns eptir bréfabók Ögmundar biskups, og er rífið af blaðinu að endilaungu, en það má fylla eptir afskrípt í Landsbókasafni 122. 4to bls. 327—329, frá c. 1770.

Um Storú-Velle [austur á Lande].

Ollum mönnum þeim sem þ[etta bref síð edur heyra senda] Gudmundur Jonsson. Jon Hiedinsson [ok Snorri Hialmsson prestar] Skalhóltsbiskupsdæmis. Sníolfur Hrafnsson. Jon Hallsson. ok Jon] Þorvardson. leikmenn. kvediu guds og sína. [kunnugt giorande ad sub] anno M^o. D^o. xxix^o. midvikudaginn [næsta eftir Sancti Fran]ciscus dag um hausted i Skalhólte ad [verdugur herra og fader] i gude biskup Ögmundur nefnde oss þessa [adurskrifada menn ad skoda] og ransaka og fullnadar dom a ad [leggia um þann askilnad sem] var á millum þeirra Jons Helgasonar [og Eireks sem sagdur er] Eigilsson. um þann part i jörðunni [Storuvollum a Lande sem] greindur Eirekur sier reiknade til [Erfda hafa falled eftir sinn] faðurfaður Helga Oddsson. J afnnare grein þotte fyrrsogdum] Joni Helgasyni börnum sinum skilgetnum [þesse jardar partur til] erfda hafa falled med lögum epter afa [þeirra Helga heitinn Odd]son. fyrer þá sök ad Idunn. kvinna [Jons Helgasonar sor full]nadar bokareid fyrer þá sakargift. sem [Jon heitinn Oddsson] hafde gefed þeim báðum. Idunni kvinnu [Jons ok Þoru Ei]reksdottur. kvinnu Egils heitins Helgasonar. [enn Þóra ecke] moder Eireks. Þvi ad h[eilags] anda nad til [kalladre. ad svo profudu] ok fyrer oss komnu. dæmdum vier fyrrne[finder dómsmenn med] fullu doms atkvæde fyrrsagda Þoru Eir[eksdottur skylduga ad] sveria Bokareid. og ættfæra þenna sama [sinn son Eirek Eigilsson]. ad Eigill Helgason sie svo sannarligur han]s holdlegur fader sem] hun er hans kiöttleg moder. Skulu þe[nn]a Eid sanna med henne] tvær skilvisar kvinnur sem vor[u i navistum og henne] kunnugar þann tid hun var á Rángárvöllum. [Skal hun þenna Eid] hafa unnid hid síjdasta Þorlaksmessu ad [sumre nu kemur ad] forfallalausu fyrer herra biskup Ögmund [edur þeim sem hann til] skipar her á Rángárvollum. Enn ad unnum [þessum Eide dæmdum vier] þenna optnefnda svein Eirek lögliga til [arfs komenn i mots] vid born Jons Helgasonar.

Samþyckte þenna v[orn dóm med oss offtnefn]dur biskup Ögmund. ok þryckte sitt signe[t med vorum þnsiglum]

nedan fyrer þetta bref. Skrifad i sama stad [are og dege sem fyrr seger].¹⁾

419. 21. Október 1529. á Reykhólum.
KAUPMÁLABRÉF Jóns Einarssonar og Margrétar Björnsdóttur.

Eptir frumriti á skinni í Landsbókasafni, komnu úr dánarbúi Jóns háyfirdómara Pétssonar haustið 1898. Öll (6) innsiglin eru dottin frá. Prentað í Tímariti Jóns Pétssonar IV, 61—63.

Kaupmalabref Jons ξ(inars)s(onar) og Margrietar
B(iorns) D(ottur).

In nomine domine amen var so felldr kaupmale gior og stadfestur j mille jons ξinarssonar og margretar biorns-dottur. at so fyrir skildv. at einar þorleifsson fader greindz jons gaf syne sinvm thil quonvmvndar thil mothz uid adr greinda margrethv biornsdottur .xl. hvndrvth og hvndrat hvndrada. j jordvñ og kugilldvm. j fridvm peningvm og ofridvm. at thil greindvm þessum jordvm er so heita. Mel-grafseyre med rekaparttenvm þar fyrir nordan æ. hnettils-stade²⁾ og kothit odkavtlvstade er sel³⁾stadan er j. fyrir fiorethige hundrvt. Skialldfavnn sexttan hvndrvdvm er liggia æ langadalstraund j jsafirde j kirkivbols kirkiv sokn og þar thil jordina stadr j adalvik fyrir fiorvm .c. og .xx. med avllvm þeim gognvm og gædvm sem greindvm jordvm fylg-er og fylgt hefr at fornv og nyiv og greindr einar uard

1) Í 62 er rituð svo látandi ættartala, er að þessu bréfi lýtur:

„Oddur
|
Helge* — Jon.
|
Jon mun hafa Eigill[⊕]
vered laungetiñ
|
born hans skilgetiñ. Eirekur.“

2) JP. les: heettilsstade; sýnist upphaflega hafa verið skrifað; heett-ilsstade, en síðan úr því gert: hnettilsstade (sbr. Knyttilstaði, Johnsens Jarðatal bls. 203). 3) á spássíu.

* „Þetta er oefad Helge logmaður“.

fremst eigaðdi ath. Hier j mothe gaf biorn þorleifsson og jngibiorgh paldotter quinna hans dottur sinne margrethv .lxxx. hvndrvd j jordvm og silfre. þessvm jordvm tilgreindvm. hlid er liggr j þorskafirde j stadar kirkivsokn fyrir iiij hundrvdvm og xx. hofstader og kinnastader tvær sextan hundrata jarder er liggia j þorskafirde j reykiahola kirkiv sokn. og þar thil sexttan hundrata jord er eyre heiter j kollafirde j gvfudals kirkiv sokn med avllvm þeim gavgnvm og gædvu er greindvm jordvm fylger og fylgt hefur at fornv og nyiv og greind hion biori og jngibiorgh vrdv fremst eigande ath og þar thil atta hvndrvt j silfre. er þetta þa allz atthathige hvndrvd. Enn af þeim peningvm sem einar hafde gefit syne sinvm jone thil motz vid margrethv og fyr seiger. þa gaf optnefndr jon med fvllv jayrde samþycke og handabande favdurs sins einars. margrethv biornsdotter .xl. hvndrvd j sina fiordvngsgiof og uorv þessir peningar þar j greinder. fyrst stad j adaluik fyrir fiorum hvndrvdvm og xx og þar thil j kvgilldvm og audrvu fridvm peningvm. være þat og so at þessi jord stadr geinge af þeim fedgvu med rettv lavgmaale þa skyllde hvn eda hennar erfingiar eiga adra jord jafngoda af þeirra peningvm j stadenn. Kiore biorn dottur sina margrethv malakonv j gard jons einars-sonar. Telst hennar peningar og male uera af hæd og thilthavlv. hvndrat hvndrada med fiordvngsgiofvnu¹⁾ þa j hans garde. Jtem var þat og thilskilit j sama giorninge. at hvortt þeirra hiona jons og margrethar er leingr lifde skyllde eign-azt kiorgrip vr annars eigv.

Voru þessir ærliger menn uid stadder er so heita. olafur magnusson. jon jonsson og halldor gvnlavghson prestar. olafur gudmundzson. jon steinsson og jon þordarson leikmenn. og morgvu avdrvu hia verandvm j stavfvne¹⁾ æ reykiaholvu æ reykianese svnnvdagen næstan fyrir mikaels-messv vī havsted þa þesse giorningr og lavgligh festingh for fram fyrr greindra manna æ mille jons einarssonar og margrethar biornsdotter. Og thil meire vitnis(burdar) og sanninda hier vī sethivm vær fyrr nefnder menn vor jnsigle fyrir þetta kaupmalabref er skrifat var æ reykiaholvu æ reykia-

1) Svo.

nese fimttvdaginn næstan efter lucasmesso. þa lidit var fra gudz byrd þvssvnd fimm hvndrvt xx og níjv ær.

420. 1. December 1529. í Skálholti.
STADARBRÉF útgefið af Ögmundi biskupi í Skálholti handa Jóni presti Gíslasyni fyrir Gaulverjabæ í Flóa, er Jón prestr Árnason hefir viljanlega upp gefið.

Bisk. Skalh. Fasc. XI, 7, fromrit á skinni. Innsiglið er dottið frá. — AM. Apogr. 2434 „accuratissimè“.

Collationisbref Sira Jons Gíslasonar.

Veiting fyrir Bæar stad Anno 1529.

Vier ogmund med gudz nad biskup i skalhollte giorum godum monnum kunnigt med þessu uoru opnu brefi ath saker þess ath sira ion arnason hefur vilianliga resignerad og vpp gefit staden og kirkiuna hinnar blessudu drotningar jungfru sancte marie i gaulueriabæ i floa. Þui haufum uier nu unt veit(t) og gefit vorum kæra syni sira ione gíslasyni greindan stad suo leinge hann lifer med aullum þeim gaugnum og gædum j faustu godzi og lausu fridu og ofridu i minna hlut og meira sem þar til liggur og legid hefur ath fornu og nyu. preter porcionem ecclesie. skal hann hafa fulla makt og valld af oss epter ath tala kæra og krefia allt það gotz sem ranglega er fra kirkiune komit dregit eda halldit og fullar saker a gefa sekta og sækia og laugliga fyrir oss stefna eda vorn vmbodzmenn þeim sem það giort hafa. hier med skal hann eignast allt það sem kirkiunne er gefit og minna er ena hundrad ath fra teknum bokum og ornamento sem gefast kann skal kirkian sialf eignast. hier med skal hann veita heidur og holla hlydni sem hans vigslueidur inne helldur og vt visar oss og vorum epterkomendum lauglegum skalhollz biskupum. Og til sanninda hier vm setium vier vort insigle fyrir þetta bref skrifat i skalholti proxima die post festum sancte andree apostoli. anno domini m d xxix,

421.

[1529].

í Klofa.

VITNISBURÐUR um útlúkning Bjarna Torfasonar á þeim peningum, er Þórunn Einarsdóttir erfði eptir barn sitt og átti undir þeim bræðrum Torfasönum, og að Þórunn hafi kvittað þá bræður Bjarna og Eirík Torfasönu um útgreiðsluna (sbr. Nr. 258).

AM. 254. 4to bl. 66 a-b (dómabók Einars sýslumanns Hákonarsonar skrifuð um 1620).

Vitniz Burdur að Biarne Torfasönum gallt vt Þórunne einarsdottur þann arf sem hun erfde epter barn sitt það erft hafde Jon Torfasönum fódur sinn.

Það giorum vier Olafur Jonsson. Jon gudmundsson. Jon magnusson. kolbeijrñ Sigurdsson. Arngrijmur Arnbiarnarson. Erlendur Gislason godum mönnum kunnugt med þessu ockru opnu brefe at vier vorum j hia og heyrdum a skarde á lande j lañmannahrepp fóstudægenn firstañ j vetre þa Biarne Torfasönum gallt vt þa peninga er Þorun einarsdottir var þa eigande að ordeñ epter barn sitt vnder þeim bræðrum og þar höfdu metner verid af .vj. skynsömum mönnum xj hundrud að haustlæge j nautum og saudum og kauplum. Heirdum vier Biarna Torfasönum þui lysa að S(iera) Jon skilde þa med aunguo frelse hvorke afmarka nie j burtu að hafa, vtan hann tæke þa að haustlæge. Enn fyrrnefndur s(iera) Jon gaf það svar að hann tæke vid þui sem hann gillde. Hier med heirdum vier aðurskrifadañ s(iera) Jon gięfa fyrrskrifadann Biarna aulldungiz kuittañ og akærulauslausañ bæde synna vegna og Eijriks brodur sinz med handabande¹⁾ vm þessa peninga so mikla sem þar voru vtgollðner. hier epter vilium vier sueria ef þurfa picker.

Og til sannenda hier um settum vier fyrrnefnder menn vor insigle fyrer nedan þetta kuittunarbref skrifad j Klofa a lande arenu²⁾ epter gudz burd 1523.³⁾

1) handabanda(!) hdr. 2) Svo. 3) Ártalið er svo skýrt, en mun eiga að vera 1529, að réttu lagi. Fóstudagrinn fyrstr í vetri mun þá hafa verið talinn fyrsti vetrardagr = 1523 hinn 16. Okt., en 1529 hinn 15. Okt. Að réttu tali 1523 hinn 23. Okt., en 1529 hinn 22. Okt.

422.

1529.

Jón biskup á Hólum fær, samkvæmt því umboði, er hann hefir yfir „öllum eignum og peningum, sem Þorleifi bónda Grimssyni tilheyra“, Bjarna Narfasyni fult og löglegt umboð yfir garðinum á Mýrum í Dýrafirði

Landsbókasafn 62. 8vo afskrift gerð fyrir Árna Magnússon „Ur brefabok Ögmundar biskups“ (AM).

Umbodsbref yfir Myrum 1529.

Vær Jon med Gudz náð biskup á Hólum giðrum göðum monnum viturligt med þessu voru opnu brefe. ad epter því umbode sem vier höfum yfer öllum eignum ok peningum. sem Þorleife bónda Grimssyne tilheyra. höfum vier fengit Biarna Narfasyne vort fullt og löglegt umbod yfer garðinum á mýrum j Dyrafirde. ok öllum þeim eignum ok peningum sem greindum Þorleife bonda Grimssyne tilheyra j Vestfirðinga fiðrdunge. Skal hann jarder byggia. landskyllder ok kugillda leigur uppbera. ok oss þar rettañ reikningsskap af giðra. Skal hann med frialsu meiga byggia greinda jaurd Myrar. edur hafa fyrer mögulega landskylld. Skal fyrrnefndur Biarne¹⁾ sekta og sækia þá sem óskil giðra j þessu sama umbode. Skulu aller kvitter fyrer oss ok nefndum Þorleife. sem greindur Biarne löglega kvitta gefur j þessu sinu umbode. Skal þetta vort umbod standa til næstu fardaga.

Ok til sanninda her [um] pryckium et cetera.

423.

1529.

á Hvanneyri.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti kvittar Jón Þórðarson um allan reikningsskap kirkjunnar á Hvanneyri í Andakil.

AM. Apogr. Nr. 1732, með hendi Árna Magnússonar eptir skinnblaði, sem hafði verið framan við bók Hvanneyrar kirkju, og sira Þórður Jónsson á Staðastað léði Árna.

1) leiðr. AM.; Björn, hdr.

Þá er lidit var fra hingatburð vors herra Jehsu Ghristi M. d^e xx. og ix ar a Hvanneyre. Þá biskup Augmund var þar. let hann sia að kirkiunne er þá var nygiord. Var Jon Þordarson þá skyldugur um atian hundrud. leizt þeim þá með þat sizta at hvorir skyldu vera kvitter vid adra. Þvi gaf adurnefndur herra Augmund Jon Þorda(r)son oldungis kvittan um allan reikningskap kirkiunnar æ Hvanneyri. at þessum monnum nærverondum sira Einari Snorrasyni offi-
[cialis og sira Narfa Þorsteinssyni og morgum fleirum dandi monnum leikum og lærdum.¹⁾

424.

[1529].

ÖGMUNDUR biskup gerir svo feldan kaupskap við Jón Egilsson „frænda vorn“ og Hallvöru Teitsdóttur konu hans, að Jón og Hallvör fá biskupi til eignar jörðina Kjalardal á Akranesi, en biskup geldr þeim „Drambholtssstaði“ í Biskupstungum og greiðir þeim þar með í sín þjónustulaun jörðina Belgstaði í Bræðratungukirkjusókn.

AM. Apogr. 2740 með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“ (AM). Uppi í horninu setr Árni ártalið „1529“.

Um Drambholtssstade ok Belgstade.

Vier Ögmund með gudz nad biskup i Skalhollte giorum godum monnu kunnugt með þessu voru opnu brefe að vier hofum giort suoddan kaupskap og iardaskipte vid Jon Eigilsson frænda vorn og hans kvinnu Hallvöru Teitsdottur. hafa þau feinged oss iordina Kialardal er liggur a Akranesi i [Garda²⁾] kirkiu sokn með ollu því henne til heyrer og fylgt hefur að fornu og nyu. bæde til sios oc lands. Her i mot hofum vier feinged adurgreindum hionum iaurdina alla

1) „Hæc quarta manu exarata sunt, diuersa a superioribus; estque hæc eadem ultima manu scriptum quod superius hic annotatum est: Mario kirkia a hvanneyri a bok þessa. id quod in hac pagina ultim-
um et infimum locum occupat“. (AM). 2) [bætt við; vantar í hdr.

Drambholttzstade er liggur i Eystre tungu i Haukadals kirkiu sokn. med ollum þeim gognum. eignum og giædum sem greindre iaurdu fylger oc fylgt hefur ad fornu og nyu. Eigi sidur hofum vier golldit greindum hionum i sin pionustulaun iaurdina alla Belgstade er liggur i Brædratungu kirkiu sokn. med ollu því greindre iordu fylger ok fylgt hefur ad fornu ok nyu. Skulu vier svara lagaríptingum a greindum iordum. enn hann halde til laga. Voru þesser giorningsvottar et cetera.

425. 2. Janúar 1530. í Hjarðarholti.

ÓLAFR prestur Guðmundsson prófastr og almennilegr dómari milli Skraumu og Skoruvíkrár afleysir Dada bónda Guðmundsson af fyrstu barneign i einföldum hórdómi með Ingvildi Árnadóttur, setr honum skriptir og kvittar hann um fésekt.

Landsbókasafn 115. 4to I, 265, með hendi síra Jóns Halldórssonar í Hitardal c. 1730.

Qvittantia Sira Olafs Gudmundssonar Anno 1530.¹⁾

Þad giore eg Olafur prestur Gudmundsson profastur og almennelegur domare i millum Skraumu og Skoravíkurðr godum monnum viturlegt med þessu minnu opnu Brefe saker þess sa verduge Herra i gude Byskup Øgmund hefur mier unt og befalad ýfer at taka ðll heilagrar kyrkiu mál inn til ðbótamála i minnu profastsdæme þaug er eg villda. því medkennest eg. ad eg hefe afleýst Dada Bonda Gudmundsson af þeirre fyrstu barneign. er hann hefur opinber ad orded med Ingvellde Arnadóttur i einfolldum hordome. og odrum og þridia. ad sagt er þau sieu ad frændseme. Hier med hefe eg sett honum hier fyrrer mogulegar skriffter.

1) Fyrirsögn fyrir öllum þessum bréfum i bók síra Jóns er: „Qvittaner Dada Gudmundssyne utgefna fyrir haðs Barneigner med Ingvölde Arnadóttur“, og kemr svo hver kvittan með tölu og fyrirsögn. Á spássiu ritar síra Jón: „Sira Olafur var mægur Dada því Ingerydur syster Dada var barnamoder Sira Olafs“.

Somuleidis hefe eg og fulla og alla fiesekt upp borid. so sem mier vel lijkar og anæger h(eilagrar) kyrkiu vegna. Þvi giðre eg og gief eg adur skrifadañ mann Dada bonda Gudmundsson hier fyrer ðlldungis kvittañ og akiærulausañ fyrir mier og ollum mýnum effterkomendum og kyrkiunnar formðnnum i Skalhollte. þessum gðdum monnum nærverande. er eg utgaf þessa mýna kvittun Eireke Gudmundzsyne og Helga Þorsteinssyne.

Og til sanninda hier um set eg mitt jnnsigle med þessara fyrrnefndra manna jnnsiglum fyrir þetta kvittunar Bref. hvørt skrifad var i Hiardarholli i Laxárdal upp á octavodag Sancti Stephani Protomartyris Anno 1530.

426.

22. Janúar 1530.

á Hólum.

Jóx biskup á Hólum gefr „þeim unga manni Gottskálk Jónssyni“ (siðar presti i Glaumbæ) til fullrar eignar jörðina Krossnes i Eyrarsveit.

Eptir afskript gerðri 3. Ap. 1703 á Geirraudareyri, staðfestri af Guðmundi Þorleifssyni, J(óni) Jónssyni og Birni Jónssyni eptir frumritinu.

Vier Jðn med guds nðd biskup á Hoolum giðrum gðdum mðnnum kunnigt med þessu voru opnu brefe. ad uier höfum giefid þeim unga manne gottskálk Jónssyne¹⁾ til fullrar eignar og friðls forrædis jörðina Krossnes er liggur j eirarsueit j Setbergs kirkiu sðkn. med ollum þeim gðgnum og giædum sem greindri jordu a ad filgia ad lögum oc uier urdum framast eigande ad. skulu hans foreldrar eda umbodsmenn meiga friðlslega ad sier taka greinda iðrd hans uegna ad næstu fardögum. Og til sanninda hier um settum uier uort jncigle fyrir þetta bref er skrifad var á Hoolum j hialltadal laugardaginn næstañ fyrir pálsmessu Arum effter Guds burd M. D. og xxx.

1) Þ. e. Gottskálk, er siðar var prestr i Glaumbæ.

427.

24. Janúar 1530.

á Helgafelli.

Dóma sex klerka útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti um ákærur biskups til sira Þórðar Einarssonar í Hitardal út af orðum í biskups garð, fyrir vígslueiðsrof, vanrækslu á kennimannsskap, trjátöku og frillulifnað.

Landsbókasafn 62. 8vo afskrift gerð fyrir Arna Magnússon „Ur brefabok Ögmundar biskups“.

Um Sera Þord j Hitardal.

Ollum góðum monnum þeim sem þetta bref síð edur heyra senda Narfe med Gudz náð ábóte ad Helgafelle. Olafur Gudmundsson. Jon Asmundsson. Einar Snorrason. Snorre Jonsson og Biörn Ossurarson. (kvediu gudz og sina). kunnigt giðrande ad sub anno gratiæ M^o. D^o. xxx^o. mánudaginn næstañ fyrer conversionem Sancti Pauli Apostoli á Helgafelle j Helgafellsveit vorum vær j döm nefnder af ærligum herra ok andligum faudur Ögmunde med Guds náð biskup j Skálhollte. ad skoda ok ransaka og dæma um þær saker sem hann kíærde til Sera Þórðar Einarssonar. In primis ad Sera Þórður hefde sagt ad biskupinn hefde skipad jörd undan Hitardalskirkiu og under leikmenn. Þá adra sök ad Sera Þórður hefde rofed sinn vígslueid. ok veitt ecke heilagre Skalhollts kirkiu ok sier heidur ok holla hlydne sem hann hefde lofad. J þridiu grein ad greindur Sera Þordur hefde vanrækt sinn kienne-mannskap. hafandi hvorke handbok nie helgañ krisma sem hónum bære. Þá fiórdu sök ad hann hefde ad sier teked og sundur höggved þriu trie ur Hvolzeyium¹⁾ þau sem biskupinum hofdu vered tilsógd og heilagre Skalholltskirkiu. Su var en fimta ad hann hefde átt .v. börn j frillulife. ok ongva lög-lega lausn fyrer teked fyrer en sidustu ok messad svo j ofdirfd.

Trakterudum vær ok álitum allar þessar fyrr skrifadar saker ok margar adrar fleire þær sem herra biskupinn hafde frañ fyrer oss bored honum á hendur. Virdtust oss þær miklar ef sannar være. ok nōgar til suspensionis officij. ef herra biskupinn villde svo. Kom þar frañ fyrer oss oped

1) „Hvalseyiar heita þær nú“ (AM á spássfu).

bref með heilu ok þskauddu hangande innsigle fyrrskrifads Sera Þórdar Einarssonar j hvoriu hann bad herra biskupinn Ogmund ad giefu sig fri ok frialsan þar til hann kiæme til Hitardals. ok lagde vid Gudz nafn ok gōðra manna vitord. ad hann være ecke fær ad koma j þenna stefnudag. saker krankleika. Þvi ad h(eilags) anda nåd tilkalladre. dæmdum vær fyrrnefnder dömsmenn optnefndañ sera Þörd Einarsson skylldugañ ad koma til prestastefnu. ad vore komanda. med öll sin pröf ok skilrike til afbótunar sinna saka. epter þvi sem hann er j færum um. ok afleggia sinn messusaung. Enn stadinn fallinn under Erckibiskups valld.

Samþyckte þennan vorn döm med oss ædurgreindur herra Ogmund ok sette sitt insigle med vorum insignum fyrir þetta dömsbref et cetera.

428.

25. Janúar 1530.

í Miklaholti.

SAMNINGR þeirra Ögmundar biskups í Skálholti og Narfa ábóta á Helgafelli um „fjórðung tiundar“, sem gjaldast á árlega af Helgafellsklaustrs eignum; svo og selr biskup klaustrinu Kambana báða í Breiðavík fyrir jörðina Gröf í Stafholtstungum og þar til sextán hundruð í þriðjungapeningum.

AM. Apogr. 1663 með hendi Árna Magnússonar „Ex lacero originali Scalholtensi“, sem eyðilagðist, þegar Árni var að afskrifa bréfið. — AM. 232. svo bl. 73 a-b, bréfabók Gizurar biskups Einarssonar í frumriti 1540—1547 eptir frumritinu á meðan það var enn heilt og óskaddað (= b).

Samningur æ millum biskups Augmundar og abota

Narffa vm quartam partem decimæ¹).

Vier Augmund med guds nad biskup i Skalholti giorum godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefe at med radi og samþycke sira Einars snorasonar²) uor³) offi-

1) b. 2) „suoraff . . . officialif. stood i originalnum. Eg true þad hafe vered skrifad sonar med fullum stofum. og of aukid þvi fyrirfarande t. Eg get ei annat ord funded sem passe sig hier til, skalhollskirkin getur þad ei vered. þvi platsed er ei nog. vors er þad ei helldr þvi leggur enn sa nedre a t. er klár“ (AM.). 3) b. v. b.

cialis hofum vier [under eins¹⁾] ordit vid herra Narfa med samri nad abota a Helgafelli og hans conventubræðrum²⁾ um quartam partem decime sem gialldaz a af heilags Helgafellz klausturs eignum arliga. skulu vier lata os nægia fim hundrud hvert ar. Var skilit xvij. vætter skreidar og v. voder vadmals. skal skreidin gialldaz tveim meigin a Snæfellsnesi. a³⁾ hiallasandi og i Dritvick. skal þessi ockar giorningur standa um ockra daga. Svo og seldum⁴⁾ vier þeim og klaustrinu iardernar Kambana er liggia i Breidavik i knarar⁵⁾ kirkiu sockn til fullrar eignar med aullum gognum og gædum sem fyrgreindum iordum fylger og fylgt hefur at fornu og nyu. hier i mot gafu þeir jordina Storu grof er liggur i Stafhollz kirkiu sockn. og þar til xvj. hundrud i þridunga peningum. malaytu kugilldum. skreid. i gulle og silfre. gialldiz a þrimur⁶⁾ arum. Skylldu hvorir fyrir sig hallda iordunum til laga og svara lagariptingum a iordunum epter laugum. skylldu og fim kviilld⁷⁾ fylgia kirkjunne þar i grof at aucke þess sem adur var skilit. Og til sanninda hier um setium vær⁸⁾ vor innsigli og þeir conventu innsigli og adur skrifadur sira Einar officialatus innsigli fyrir þetta giornings og jarda⁹⁾ kaups bref er skrifat var i Micklaholtti in conversione Sancti Pauli Apostoli anno domini M. D. xxx.

429.

26. Janúar 1530.

á Hvoli.

Dómr sex manna, útnefndr af Jóni Hallssyni kongs umboðsmanni í Rangárfingi, um ákærur sira Jóns Einarssonar til Eiríks Torfasonar og bræðra hans í umboði Þórunnar Einaradóttur systur sinnar um þá peninga, er átt hafði Jón heitinn Torfason og honum voru til erfða fallnir eptir barn sitt skilgetið.

AM. Fasc. XLVII, 23, frumrit á skinni, og eru öll (6) innsiglin dottin frá.

1) [samræða b. 2) Svo bæði a. og b. Árni vill leiðrétta það í: brædur. 3) og(!) b. 4) selldu b. 5) hnarar b. 6) þrim b. 7) kugillde b. 8) wier b. 9) b; var fúð úr a.

Ollum góðum monnum sem þetta bref sia edur heýra senda tumas jónsson. jón eiríksson. guðni þorarensón. olafur jónsson. jón helgason. biörn anórsson svarner logrettumenn quediú guðs og sína kunnigt giorandi þa lídíd var fra hingadbúrd uors herra jésu christi [.d. hundrud .v. hvndrvd og .xxx.¹⁾ ar æ hvoli j hvollhrepp a þingstad rettum mĩdkudagin næsta epter pallsmessu wm ueturin uorv uer j dom nefnder af ærligum dani manni jóni hallssyni kongs wmbodsmanni j rangarþingi ad skoda og ransaka og fullnadardom æ ad leggja wm þa ækĩaeru er sira jón einarsson klagadi til eiréks torfasonar og brædra hans j wmbodi þorunar einarsdottur systur sínar wm þa peninga er att hafði jón heitin torfason og honum uoru til erfda fallit²⁾ eptir barn sitt skilgetit. hafði adur skrifadur sira jón stefnt eiréki torfasyni þangat fyrir wm haustit til rett(z) ansuars. klagadi sira jón einarsson þa fyrstv sok til hans ad hann hefði halldit þessum peningum rangliga og þa adrasok wm þa peninga er eirékur hafði vt golldit og meta latit wm haustit ad haustlagi enn sira jón villdi lata bæta þa ad uorlagi svo ok²⁾ þotti honum hun eiga leigur og landzskyllder og allan auoxt á peningunum þann sem æ hafði fallit þetta arit. uar stefnan suarin og sanngior af tueimur uítnvm. dæmdv þui vier adur skrifadan eiréki rettiliga fyrir kalladan enn af þui ad suo stendur j logbok uorri huar sem madur tekur arf fyrrien rettur erfingi en menn hyggi hann þo rettiliga til komin þa skal hann þann arf allan apttur gialda þa ad erfingi prouast utan landskyllder edur annan auoxt. þess anars ad erlingur gislason er logligt fossuar²⁾ hafði af hendi eiréks las þar fyrir oss .vi. manna dom j huerium ad suo stod ad eiréki uar dæmt þetta allt wmbod til næstu fardaga suo og las hann þar anat bref ad eirékur hafði uirda latit alla þessa peninga .vi. skynsama menn og þeir enu somu hófdu ad sed ollum þessum peningum epter jón heiti(nn) fra fallin. nv ad so profudu og fyrir oss komnu dæmdu uierfyr nefnder domsmenn med fullu doms adquæði eiréki torfasyni

1) (Svo = 1530, enda ritar Árni það ártal utan á bréfið. 2) Svo.

og bræðrvm hans leigur ok¹⁾ landskýllder og allan áuoxt af þessum peningvm til næstu fardaga enn þa skýllduga aptur að gjalda alla þa peninga sem af fram geingu af logligum skulldum epter því sem jnn komu og uirter uoru en ef fyrir skrifud þorun einarsdottur¹⁾ gæfi titt skrifudum e(i)-reki það að sok að hann hefði fargad or þvinv medan að það stóð eða eigi lagt alla peninga fram þa að uar sed og profadist það suo þa skyldi eirekur það allt aptur gjallda og uinna at bokareid og tuo skælig vitni með honum en wvm þa peninga er sira jón hafði tekit en eirekur hafði vt gollit kom fyrir skrifadur erlingur þar fram með uitnisburðarbréf vnder .ui. manna jnsiglum þeirra sem baru að bjarne toruason hefde lýst því þa að hann afenti sira jone peningana j skardi að hann skyldi suo fremi peningana með frelsi af marka eða j burtu hafa að hann tæki þa að haustlagi epter því sem þeir hefði metner verit. því dæmdu vier optt skrifada (menn) eirek og biarna þar með kuitta og uid skillda enn sira jón skyldi svara systur sinni fyrir þurd eður uanholld þar hefði æ ordit.

Og til saninda hier wvm setti jón hallsson kongs wmbodsmann sitt jnsigli með uorvm jnsiglvvm fyrir þetta domsbref hvert er skrifad var á (sama) ari deigi sidar enn fyrir seger.²⁾

430.

22. Febrúar 1530.

á Kirkjuból.

Dómr sex marna, útnefndr af Ólafi Guðmundssyni kongs umboðsmanni milli Geirhólms og Langaness, um ákærur Einars Jónssonar í umboði Valgerðar Einarsdóttur til Jóns Sturlusonar, að hann hefði setið á ótekinni jörðunni Veðrará hinni meiri í Öndarfirði, með þeim fleirum greinum, er bréfið hermir.

AM. Fasc. XLVII, 24, frumrit á skinni. Af 7 innsiglum eru nú 3 fyrir bréfinu. — Apogr. 2887.

1) Svo. 2) þ. e. 27. Jan.

Domur um uedrará er geck á mosuollum.

Það giorum vær jon nafason og anar jon nafason. jon olafsson. markvs sveinsson. teitur jonsson og ellingur jonsson godum monnum vitvrligt með þessv vorv opnv brefi að þá er lidit var frá hingatbvrd vors herra jesv christi. .M. d. xxx. ar. þridivdag hinn næsta fyrir purificacio sancte marie¹⁾ á mosuollvm j avnundarfirdi á þingstad rettv. vorum uær j dom nefnder af olafi gydmvndzssyni kongs vmbodsmanni j mille geirholms og langanes at skoda og ransaka og fullnadardoms atkvæði á at leggja hverra svara edur segta at jon stvllason ýrði skýlldugr einare jonssyni er honum hafði þá þangat stefnt j vmbodi valgerdar einarsdottur fyrir adur greindan valldzmann fyrir þá savk at hann kærdi þat til hans at hann sæti á otekine jorðunne vedrará enne meire er þar liggir j avnvndarfirdi og adr greind valgerdr hielldi eign sinna barna. en þav erft hafa epter sinn favdr jon biornsson. þui at fyrsta parti kom þar fram fyrir oss stefnan. hveria at vær skodudvm og yfirlasvm með aullvm sinvm greinvvm og sakargiptvm. meðkendizt og þá þar fyrir oss adr greindr jon at hann hefði þessa savmv stefnv heýrt. og þui leidz oss hvn j allan mata skiallig og lavglig og mannen rettiliga fyrir kalladan. Jtem j fystv grein kom þar fram fyrir oss bref sera jons eirekxsonar með heilu og oskauddv hans jnsigli. huert at jnne hielldi at hann hefði heýrt biorn bonda gudnason þui lysa at jon biornsson sonr sinn ætti adr greinda jorð vedrará. og hann hefði þat bref at geyma at jon heiten biornsson er danvr var kendr. hefði golddit hana jone syne sinvm j sarabætur. og gefit með samþicki og jayrði kvinnv sinnar kristinar svmarlidadottur. með sama hætti kom þar og fyrer oss bref með heilv jnnsigli eyiolfs magnvssonar at so jnne hielldi at hann hefði hia uerit j badstofvne á hrafseyri. heýrt þeirra ord og sied á handaband jons bonda dans og jons biornssonar. at hann hefði gefit honum og golddit þessa somv jorð vedrará með samþýcki kristinar kvinnv sinnar. Af þridia parti kom þar bjarne

1) þ. e. 1. Febr.

hauskauldzson og bar so feldan vitnesbvrð at aullv sem adr greindur eyolfur. at hann hefði j hia veret j badstofune æ hrafns(eyre) sied og heyrð ord og handaband og allan lagagiorning þessara opt skrifadra manna jons dans og jons biornssonar vm þratt skrifada jord uedraræ at hann hefði gefit hana og golldit þratt skrifudum jone biornssyni til ævenligrar eignar med samþýcki kvinn sinnar kristinar og hier adr sor adr greindr biarne fullan bockareid. þar æ þinginn. so og eigi sidr dæmdvm uær adr greindan eyolf skýlldugan at sveria epter sinn jnsigle. en fyrir þessi leidd sionarvitne og lavglig gavgn. leiddz oss hier einginn andvitni j moti eiga at koma. og þui dæmdum vær fyr nefnder domsmenn med fullu doms atkuæði at aullv so profvðv og fyrir oss komnv þessa titt nefnda jord vedraræ ena meira verit hafa eign jons heitens biornssonar og nv fullkomliga hans erfingia sidan og þa hana rettiliga mega hallda byggia og bæla fyrir hverivm manni vtan þat synizt lavgliga at jon danvr og hans hustrv kristin hafi ecki med laugum hana matt gefa edr giallda. Enn opt nefndan jon stvllason dæmdum uær hafa setit æ otekinne jordune. tollðvm uær landeiganda eiga þar lod alla en hann skyllðvgan at leysa bv sitt ut fullu landnami sem laugbok vtvisar.

samþyckti þennan uorn dom med oss adur greindur syslmadur og setti sitt jnsigli med vorum fyrr nefndra domsmanna jnsiglvum fyrir þetta domsbref. hvert er skrifat uar æ kirkivboli j langadal in cathedra sancti petri apostoli æ sama are og fyr seiger.

431.

23. Febrúar 1530.

í Viðey.

Dómr sex klerka, útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um ákærur biskups til síra Jóns Einarssonar fyrir hlutdeild hans í og ráð um forrægingarbréf síra Þórðar bróður hans um biskupinn, er hann vildi fram færa fyrir erkibiskup; í öðru lagi, hver hafa skyldi vernd og forsjá yfir staðnum í Hitardal og hans peningum.

Landsbókasafn 62. 8vo afskript gerð fyrir Árna Magnússon „Ur Brefabok Ögmundar biskups“ (AM.).

Um Hitardal [og Sira Jon Einarsson.¹⁾

Ollum monnum þeim sem þetta bref síð edur heyra senda Þorgils með Gudz náð abote j Widey. Þorleifur Eiríksson officialis. Gudmundur Jonsson Radsmann. Þórdur Olafsson prófastur. Bardur Jonsson. Olafur Kolbeinsson prestar Skalhóltsbiskupsdæmis. kvediu Gudz ok sína. kunnugt giðrande ad sub anno gratiæ M^o. d^o. xxx^o. midvikudaginn næstan fyrer translatio sancti Augustini. j Videy j sundum. vorum vier j dóm nefnder af verdugum herra ok faudur j Gude biskup Ögmund af Skalhólte. ad skoda ok ransaka ok fullnadar dóm á ad leggja um þá akíæru. er biskupinn klagade til Sera Jons Einarssonar ad hann (hefde) verit j giðrd ok ráðum með sera Þórde Einarssyne. bróður sínum. ad giðra það forrægingarbrief er hann hafde giðrt uppa biskupinn. ok hann villde framfæra fyrer Erchibiskupsins náð.

Item j annarre grein hver hafa skyllde vernd ok forsið yfer stadnum j Hitardal. ok þeim peningum sem þar til heyra.

Nu um það er biskupinn klagade til Sera Jons Einarssonar. ad hann hefde vered j giðrd ok ráðum um það forrægingarbrief er Sera Þórdur Einarsson. hanz broder. hafde giðrt uppa biskupinn. þá leitst oss þat en hæsta sök ef sönn være. meðkieðdist fyrskrífadur Sera Jon. ad hann skyllde þar svara lögum sem stendur. Þvi dæmdum vier hann rietteliga fyrerkalladañ. Þvi ad h(eilags) anda náð til kalladre. ad svo profudu ok fyrir oss komnu. þá dæmdum vier fyrrnefnder dómsmenu. með fullu dóms atkvæde. greindañ Sera Jon Einarsson skýlldugañ ad sveria strax eid þar fyrer biskupinum. hann hefde þetta ecke giðrt. Enn ef Sera Jón Einarsson fellur á eidnum. þá dæmdum vier hann sekañ tvennum niutiu mörkum vid kirkiuna ok biskupinn. ok skýlldugañ ad taka lausn ok skripter af biskupinum. Enn um stad-

1) [b. v. með hendi Árna.

inn j Hitardal. dæmdum [vier¹] optnefndañ Sera Jon Einarsson fullmektugañ umbodsmann yfer stadnum ok hañs peningum til næstu fardaga. ok svara þar öllum kiennemanns skyldum. ok þá skyldugañ ad afhenda stadinn Hitardal ok hañs peninga biskupinum edur hañs umbodsmanne. svo ok allar þær skullder. er sögdum sera Þorde Einarssyne. hañs bróður. ber ad svara ad lögum et cetera.

432.

7. Marts 1530.

á Reykjum.

TYLFTARÓMB klerka, útnefndr af Ögmundi biskupi i Skálholti, um ákæfur biskups til sira Jóns Gíslasonar um meðferð elds þann dag, er kirkjan brann i Holti undir Eyjafjöllum.

Landsbókasafn 62. 8vo afskrípt gerð fyrir Árna Magnússon „Ur brefabók Ogmundar biskups“ (AM.).

Vm bruna kirkiunnar j Holte.

Öllum monnum þeim sem þetta bref síð edur heyra senda Þorleifur Eiríksson officialis Skálholtskirkiu. Guðmundur [Jonsson²] ráðsmann. Eyolfur Grímsson kirkiuprestur sama stadar. Jon Einarsson. Jon Arnason. Sæmundur Arnason. Hallur Þorsteinsson. Stephan Gíslason. Freysteinn Grímsson. Salomon Henreksson. Olafur Jonsson ok Snorre Híðlms-son. prestar Skálholts biskupsdæmis. kvediu Guðz og sína. kunnigt giðrande ad sub anno gratiæ M^o. d^o. xxx^o. manudaginn næstañ epter transtationem Sancti Johannis Episcopi Holensis á Reykium á Skeidum. vorum vier j döm nefnder af heidursamligum herra ok andligum faður herra Ögmund med Guðz náð biskup j Skálholte. ad skoda ok ransaka. ok fullnadar döm á ad leggja um þá ákæru ok klögun sem biskupinn hafde til Sera Jóns Gíslasonar. ok hann hafde med sínu brefe hann þangad fyrer kallad. Jn primis klagade biskupinn. ad honum hafde flutt vered svo. ad sera Jon hefde síðlfur med elld fared þann sama dag sem kirkiañ

1) [b. v. AM, 2) [b. v. AM. og setr við „adde“,

brann j Hollte under Eyiafiðllum. J annare grein klagade herra biskupinn til greindz sera Jons. ad hann hefde ecke haft þá hlute sem honum bære ad hafa. ok login biðda. til síns kiennemannzskapar. svo sem er handbók ok Crisma. brefiere ok bækur et cetera. Kom nefndur Sera Jon þar fram fyrer oss. ok afsakade sig. ad hann hefde hvorke bored elld. nie fared med liðs. edur létted fara. upp á þann dag sem kirkiañ brann j Hollte. svo ad kirkiañ mætte af brenna. ok eingenn hans heimamadur hefde þangad elld bored á þeim morgne. Þvi ad h(eilags) anda náð til kalladre. ad svo profudu ok fyrer oss komnu. dæmdum vier fyrrnefnder kiennemenn med fullu dðms atkæde ádurnefndañ Sera Jon skyldugañ ad sveria eid. ad Holltskirkia hefde ecke brunned af hans völdum. vite nie vilia. Sor Sera Jon þenna eid þar strax j dðminum fyrer herra biskup Ogmunde ok vj. skilrikir prestar med honum. Þvi dæmdum vier prestenn skyldugañ ad borga kirkiuna og hennar ornamentum ad helminge. af því ad oss leitst sem kirkian mundi vissuliga brunnid hafa af nockrum voveifligum þar heima elld á stadnum. þótt það hafe skied utan prestsins völd edur vitord. Jtem fyrer þá adra sök sem biskupinn klagade til optnefndz Sera Jðns. ad hann hefde ecke haft þá hlute. sem hann skyllde hafa. til sins kiennemannsskapar. ok hann hefde vanrækt það embætte sem hann er skyldur ad fremia. Nu af því ad sera Jon afsakade sig ok sagde þar fram fyrer oss. ad hans bækur. ok adrer þeir hluter sem hann þurfte ad hafa til kiennemannlegs embættis. hefde innebrunnet j kirkiunne. þá dæmdum vier ádurskrifadañ Sera Jon skyldugañ vered hafa. teked krisma innañ þriggia máñada. þar epter ad kirkiañ var brend. handbók ok það henne til heyrer innañ sex máñada. Common ok psalltara innañ xij. máñada. enn allar tidebækur innañ þriggia ára. Enn fyrer hvern hlut ok prestliga reidu¹⁾ sem hann hefur ecke feinged ad lidnum þeim tima. þá dæmdum vier hann sekañ epter því sem

1) Hér í milli stendr í afskriftinni: „innañ þriggia ara. Enn fyrer hvern hlut,“ og er því ofaukið; innsvigar Árni það, og ritar við „delenda“.

kirkiunnar lög utvisa. Stendur liðslega skrifad 7 Statuto virduligs herre Gyrdz biskups¹⁾ góðrar minningar. xij. alnum fyrer hvern hlut hann misser. ok hefer ecke. Enn hañs heidur under biskupsins náðer et cetera.

433.

20. Marts 1530.

í Vatnsfirði.

Jón Jónsson lýsir því, að hann hafi sæzt við síra Jón Eiríksson um þann skógarpart og afhendir honum hann, „sem liggir fyrir neðan hamrahjalla þann, sem inn geingr eptir skóginum fyrir ofan mýri þá, er kölluð er Krafsmýr“, og síra Jón hafði beiðzt af Jóni heitnum murta Einarssyni föður Jóns, og síra Jóni þótti hann hafa lofað sér.

AM. Apogr. 913 „Ex orig. Vatzfiordensi accuraté“. Fyrir bréfinu voru tvö innsigli: s. iohani. ions. sonar og s. olaui. godem. „Jnnan í innsigle Olafs Gudmundzsonar. Er síðklædd persona með langt hár og koronu á höfde. halldande a barne í hægri arme sier. Synest eiga að vera Maria. Enn er líkare storskornum trollkarle. so illa er þetta myndad“. (AM.)

Medkenningarbref (Jóns) Jónssonar að hann afhendi
hafi s(íra) Jóni heitnum Eiríkssyni þann
Laugabols skógarpart sem fader
hans hafde hönum lofad.²⁾

Pat giore ec jón³⁾ jónsson godum monnum kunigt með þessu minu opnu brefi at ec medkennunst at ec hefi forlíkst uid síra jón eiríksson um þan skógarpart sem hann hafði beiðst af faður minum heitnum jóni heitnum murta einarsyni og greindum síra jóni þótti hann hafa lofad 7 þeirra sættargiord hefi ec afent honum með radi og samþýcki brædra minna gisla og gudmundar allan skógarpartin þann sem liggur fyrir nedan hamrahialla þan sem inn geingur epter skogienum fyrir ofan myre þa er kaulud er kraf

1) frá 23. Apr. 1359, Dipl. Isl. III, bls. 129 § 4. 2) Þetta var ritað utan á bréfið með hendi síra Jóns Arasonar eða að hans forlagi. 3) „nafnenu er gleymt í originalnum. En Jón Jónsson heitir hann í innsiglenu“. (AM.)

myr 1) utan ur deilðarlægienni og at þeirre lægu
sem kaullud er skyrgeil 2) Enn fyrnefndur jon
heitin murte fader minn goðrar minningar hafði adur afent
adur skrifudum sira jone þann skogarpart allan sem liggur
firer utan deilðarlægiena og ut at landamerkia lagienni. uoru
þesser giorningsuottar þar uid stadder olafur bondi gud-
mundsson sira biarne sumarlidason og ion bondi einarsson
faudurbroder min og settu sin insigli med minu þnsigli fyrir
þetta bref skrifad j uatzfirdi in festo sancti chutberti episopi
et confessoris anno domini M d. xxx.

434.

27. Marts 1530.

í Skálholti.

STAÐARBREÐ, útgefið af Ögmundi biskupi í Skálholti, handa
Sigmundi presti Eyjólfssyni fyrir Vallanesi, er síra Jón
Markússon hafði viljuglega sagt frá sér.

Bisk. Skalh. Fasc. X, 6, frumrit á skinni. Innsiglið er dottið
frá. — AM. Apogr. 2613.

Collationis Bref.

Vniuersis christifidelibus presentes litteras visuris vel
audituris. augmundus dei gracia episcopus Scalotensis. Salu-
tem jn domino sempiternam. Noueritis nos ecclesiam sancti Jo-
hannis baptiste jn Vallanes. per liberam resignacionem domi-
ni Johannis marcij sui ultimi rectoris vacantem. dilecto
nobis in christo filio domino Sigundo eyiolphi presbytero
nostre diocesis cum omnibus suis iuribus. libertatibus et

1) „hier er skalle i brefinu mille *myr* og *utan* eins stor og i þess-
are utskrift. hefur alldrei neitt þar á skrifad vered. enn synest ad
skrifast hafi att eitt ord. sem nu vante“ (AM). 2) „Hier er aptur
skalle. eins stor og i þessare utskrift. hefur alldrei neitt þar ritad ver-
ed. enn óefad. ritast att. og er þesse skalle i midre linu. Orded
skyrgeil er i orginalnum ritat skyrgeill. Enn synest sem efre partur-
enn a því fyrra l. sie raderadur ad fornu. so þar ur mune hafa átt
ad giora i. Kygni og vera ad skifarenn hefde ætlað ad rita *geill*
enn óvarlega undanfellt. i. Endilega kann ske ad örnefnd heite *skyr-*
geill. en ecki *geill*“ (AM).

pertinencijs habitis et habendis. preter porcionem et ornamenta ecclesie si dantur. cum cura animarum. rite ac canonice contulisse perpetuis temporibus iuste et libere possidendam. dummodo nobis nostrisque successoribus canonice intrantibus debitam exhibuerit obedienciam reuerenciam pariter et honorem. In cuius collacionis testimonium. sigillum nostrum est presentibus appensum. Datum in residencia nostra Scaloth. dominica letare hierusalem. anno domini. Millesimo quingentesimo tricesimo.

435.

28. Marts 1530.

í Kiel.

FRIÐRIK konungr fyrsti skipar Ara Jónsson lögmann norðan og vestan á Íslandi og fær honum Húnavatnsþing í lögmannskaup.

Landsbókasafn 61. 8vo með hendi Arna Magnússonar „Ex Transsumto orig.“ frá 31. Maí 1544. „Transsumtum þetta er giört af 4. mönnum, í Mödrufelli í Eyafirde 1544 laugardaginn fyrir Hvítasunnudag. Og seigia þeir það giört vera epter original-kongsbrefi með heilu innsigle under. Brefid liedi mið 1703 Bjarne Petursson á Stadarhole“. (AM.)

Vii fredrik med guz nade Danmarks Wendis oc Gottis koning. udvald koning til Norige. Hertug uti Slesvik Hollstenn Stormaren oc Ditmersken. greffue uti Oldenborg oc Delmenhorst. helse Eder alle vore kiære undersatte. bønder oc menighe almuge som bygge oc boo uti vort skatland Jsland kiærligen med gud oc vor nade. Vider kiære venner. at vii hafum nu aff vor sônderlige gunst oc nade tiltroet oc skicket. oc nu met thette vort opne breff tiltroe oc tilskicke. at os Ælskelige Are Jonsen skal vere Eders logman norden oc vesten paa Jsland. med ald sin rente oc rettighed som aff gammel tid sedvane veret haffuer. oc ret logman bør at haffue med rette uti thet samme logmansdømmme efter the privilegier som gammel Jslandsk log utvii-ser¹). oc hans farefarer til forne for hannem haft haffue.

1) Hér setr AM. „NB“ við á spássiu.

Saa oc skal fornefnde Are Jonsen sværie for vor fogethe at hand skal holde log oc landzrett saa vel med then fattige som med then rige. Thii bede vii Eder alle kæriligen oc biude aff uor kongelig makt. at j holde thenne samme Are Jonsen logman med log oc landzret. hielper oc styrker hanum til ald ret. Thet ville vii gierne oc kæriligen med Eder alle oc hver serdelis forskyld. Skal hand haffue uti sit logmanzkiøb. som gammel sed er paa Jsland. en Syssel som ligger uti Hunauatzthing i mellum Hrauns a Skaga oc Hruta-fiardarðr med ald konglig renthe saa lenge hand er logmand. Befalendis Eder gud. Giffuit uti vor Stad Kiil. mandagen næste effter Midfaste aar et cetera M. D. xxx.

Under vort Signet.

436.

1. Apríl 1530.

í Njarðvík.

VITNISBURÐR, að Þorvarðr bóndi Bjarnason góðrar minningar hafi haft og haldið, byggt, bælt og tíundað jörðina Njarðvík í Borgarfirði ítölulausa, nema það, sem heilög Njarðvírskirkja á í heimalandi; er og lýst landeign og rekum Njarðvíkr, skálavist, skipsstöðu og vervist á Fiskabjargi.

Frumrit á skinni í Landsskjalasafni komið frá Njarðvírskirkju í Borgarfirði 1. Okt. 1902. Öll (5) innsiglin eru dottin frá.

niardvíkrbref.

Þat giorvm vier olafr jndridason. jon eývindsson. jon eireksson. þorarenn arngeirsson ok jon arnorsson godvm monnum kvnegt med þessv woro opnu brefi. at þat vissum vier fyrir full sanendi at þoruadr bondi biarnason godrar minningar hieilt ok hafde. býgdi og bæld. tivndadi og síða eign halldandi jordiða niarduik er ligger i borgarfirði ítölvavsa mille fiallz ok fiorv. nema þat sem heilog niardvírskirkia a j heimalandi ok ækum. ok alldre heýrdum vær hier vm tvímæla æ vera. fylgia þessir ækar greindre jordu. nordan fra gripdeilld sudr at bólmod. enn landeign sua víjd sem vatzfoll deilazt at niarduik. Suo og eigi sidr heýrdum vier fyrr skrifadir menn at sogdu skilvisir dandimenn hinir ellri. ok sua sogduzt þeir heýrt hafa af sínum foruer-

urum. at niarduikr kirkia ætti holma þann er liggir fyrir hafnar landi j borgarfirdi. ok skala, skipstodu ok ueruist æ fiskabiarge. þar sem heiter j Runu er sumer kalla tofaskala ok hier epter vilivm vier sveria ef þurfa þiker. Ok til sannenda hier um settum uier adr nefndir menn vor þnsigle fyrir þetta uitnisburdabref. er skrifad war j niarduik fostudagenn næstañ epter annunciacio sancte marie. þa er lidit war fra hingad burd uors herra jhesv christe. M. d. xx. ok tífv ar.

437.

16. Apríl 1530.

í Vatnsfirði.

VITNISBURÐUR um fiskatolla Vatnsfjarðarkirkju í Bolungarvík, buðagerð og torflak í Grímsmýri, svo og um lambselði kirkjunnar í Álptafirði og á Langadalsströnd.

AM. Apogr. 912 „Ex origin. Vatzfiord. accuraté“. Innsiglið var fyrir bréfinu. — Bisk. Skalh. Fasc. XIV, 12, transskript á skinni frá 19. Apr. 1605.

Þat giore ec einar þorleifsson godum monnum kunnigt med þessu minu opnu brefi at ec hefi uerit heimilisfastur j isafirde nær sextiger ara. en ec er nu meir en half attrædur at alldre og hefi ec heyrt um alla mina daga at allur fiskatollur af bolungaruik hefur uerit eignadur heilagre uatzfiardarkirkju og þangad golldin arlega so sem ec man og langt fyrir þat fram. hefi ec heyrt at þar ætti huer madur heimilan rodr sem uildi og so budagiord hier med torftak i grimsmyre og huergi af bolungaruik toll laust skip nema undan hlid. Jtem hefi ec heyrt at kirkian j uatzfirde ætti lambselde a uij. bæi j alftafirde er biorn einarsson gaf kirkiune so og saumuleidis hefi eg heyrt at kristin dotter hans gaf opt nefndri uatzfiardar kirkiu lambselði æ allar þær iarder sem hun atti a langadals straund. hefur þetta haft uerit og halldit um mina daga og eingi i mot talad so ec uiti. Og til saninda hier um setta ec mitt insigli fyrir þetta bref skrifad j uatzfirði in festo sancti magni martiris auno domini M. d. xxx.

438.

19. Apríl 1530.

í Skriðu.

Fjórir prestar transskribera tvenna máldaga Ljósvatnskirkju frá 1380 (1480) og 1390 (1490).

AM. Apogr. Nr. 51 og Nr. 52 „ex pagina pergamena frá síra Ólafi Stefánssyni“. Árni segir að Nr. 51 hafi átt að verða transscriptum, en aldrei orðið.

Þeim godum monnum sem þetta bref síð edur heyræ sendum vær prestar síræ teitur magnusson síræ einar haalls-son jon olafsson þoralfur jonsson kuedi gudis og sínæ kunnugt giorænde að vær sáum og yfer læsum [so skrifædænn mældagæ liosævatz¹⁾] ord epter ord sem hier stendur.

[Hér kemr í 51 máldagiun frá 1380, Dipl. Isl. III, Nr. 304, en í 52 máldaginn frá 1390, Dipl. Isl. III, Nr. 374.]

Og til sannendæ hier vm setium vær ædur skrifæder prestar vor jnsygle firir þetta transkriptar bref huort er²⁾ skrifæd var j³⁾ Skrydu j reykiadæl þridiæ dag þæskæ ær-vm epter gudz býrd 9⁰. ð. xxx ær.⁴⁾

439.

23. Apríl 1530. á Eyri í Seyðisfirði.

VITNISBURÐR um fiskatolla Vatnsfjarðarkirkju í Bolungarvík.

AM. Apogr. 911 „Ex original. Vatzfiord. accurté“. Brot af innsigli var fyrir bréfinu. — Bisk. Skalh. Fasc. XIV, 12, transskript á skinni frá 19. Apr. 1605.

Þat giori ec þorleifur aurnolfsson godum monnum kunnigt med þessu minu opnu brefi at ec medkennunst at ec hefi verit heimilisfastur i isafirdi upp a flora uetur og fioratiger. so uar ec uistfastur j vatzfirdi um þriu ær so ec atta medgiord a gardinum og kirkiunar reikningsskap toll-vm og audrum hennar skulldvm. so uoru mier og afgreidd-er allir tollar j bolungaruik heilagrar kirkiu vegna j vatzfirdi so sem hennar bref og maldagar ut uisa. hefi ec og siet og

1) [suo oskrifat(!) Registrum og maaldaga liosævatz kirkiu, 52.
2) b. v. 52. 3) a 52. 4) b. v. 52.

yferlesit þat kaupbref er keyptur var allv'r tollur af bolungaruiik til kirkiunnar og gardzins j vatzfirði og so verit haft og halldit klaugunarlaust huer epter anan þeirra sem vatzfiord hafa halldit. So hefi ec og siet eg yferlesit þan dom er sira narfi heitin liet dæma vpp a eirn mann er eigi villdi giallda toll til kirkiunnar j vatzfirði en roit hafdi a osi j bolungaruiik og var tollurinn og saukin dæmd kirkiunni j uatzfirði. var adur greindur narfi prestur þa proffastur j millum geirholms og langaness. hefi ec aunguan mann heyr't klaga edur heimta þessa tolla huar sem roit hefur verit j allri bolungaruiik nema þa sem vatzfiord hafa.¹⁾

Ög til sanninda hier um festa ec mitt insigli firir þetta bref skrifat a eyri j Seydissfirði in festo iohannis episcopi holensis. arum epter guds burd. M. d. xxx.

440. eptir 26. Maí 1530. í Vatnsfirði.

VITNISBURÐR um fiskatolla Vatnsfjarðarkirkju í Bolungarvík og lambselði kirkjunnar í Álptafirði og á Langadalsströnd.

Eptir frumriti á skinni meðal Vatnsfjarðarskjala í Landsskjala-safni, og er bréf þetta afhent mér 1. Júlí 1894 af Þórarni prófasti Bððvarssyni í Görðum. Utan á bréfinu stendr: „Upplesid fyrir Rette ad Hoole i Budlungavik þann 30ta April 1746 vitnar Erlendur Olafsson.“ — AM. Apogr. 910 „Ex orig. Vatzfiord, accurate“. Þá var inn-siglið fyrir bréfinu, en er nú dottið frá. — Bisk. Skalh. Fasc. XIV, 12, transskript á skinni frá 19. Apr. 1605.

Vitnisburður Sueins Jonssonar um fiskitoll
j Bolungaruiik og lambselði j Álpta-
firde og a langadalsstrond.²⁾

Þat giore ec suein jonsson godum monnum kunnigt med þessu minu opnu brefe at ec hefi upp uaxit j isafirde og þar uerit alla mina daga og þo leingstum uistum j uatz-

1) „I transcripto sem eg til lans haft hefi fra Holi i Bolungaruiik, giördu 1554. stendur: *nema þa sem Vatzfiord hafa halldit. recte quidem ad complendum sensum. Sed non ad tenorem origina-lium*“ (AM.). 2) Utan á bréfinu með hendi síra Jóns Arasonar.

fiardarþingum. hefe ec uitad at allur fiskatollur af bolungaruik hefur uered golldenn til uatzfiardar kirkju arlega um næstu sextiger ara klaugunarlaust og so sagde mier minn fader at suo hefde uered um sina daga at aller þeir sem ryr¹⁾ j greindu tolluere j bolungaruik gulldu aller toll til uatzfiardar kirkju utan skip undan hlið. þat eitt uære tolllaust j allre bolungaruik. jtem hefe ec og uitad at heilagre uatzfiardar kirkju hefer eignad uered lambselde a siau bæe j alftafirde er biorn einarsson gaf kirkjunne og so saumuleides hefe ec heyrt at kristin dotter hans gaf og opt nefndre uatzfiardar kirkju lambselde a allar þær iarder sem hun atte a langadalsstraund. hefur þetta haft uered og halldit um mina daga og langt fyrir þat og einge mote talad so ec uite. Og til saninda hier um festa ec mitt insigle fyrir þetta bref skrifad j uatzfirde post festum ascensionis. anno domini. m^o. d. xxx.

441.

27. Maf 1530.

á Ökrum.

Dóma sex lögréttumanna, útnefndr af Magnúsi Björnssyni, er þá hafði kongsins sýslu og umboð i Hegrannessþingi, um lagaskipti á jörðunni Ökrum (hinum syðri) i Blönduhlíð milli Grims Jónssonar, vegna Guðnýjar Þorleifsdóttur konu sinnar, og Helgu Þorleifsdóttur.

AM. Apogr. 4116 með hendi Jóns bróður Árna „Ex originali“. — AM. Apogr. 287 með hendi Árna Magnússonar „Ex Transcripto“ Jóns prests Jónssonar, Ólafs prests Semingssonar, Einars Einarssonar, Magnúsar Björnssonar og Brynjólfs Jónssonar, leikmanna, gerðu á Reykjum i Skagafirði 1541, en ódagsett. Lýsir Árni innsiglum. „Originallenn kom til min fra Ormi Dadasyne ur sterbbui Torfa Jonssonar. Eg gaf hann sonum Eggertz á Ökrum. accur. collatum. Originalen af þessu brefi sendi eg Jone Magnussyne 1727. til ad gefa sonum Eggertz Jonssonar a Ökrum“ (AM.)

Path giorum vier Gisle hakonarson. tumas tumasson. stigur hóskulldsson. þordur gunnarsson. narfue jngemundarson og halldor ionsson. logriettumenn. godum monnum viturligt med þessu voro opnu brefe. arum epter guds burd

1) Svo.

M. d. og xxx. áttir ath æ sudrum Aukrum i skagafirde j
 blaunduhlid. faustudaginn j fardogum. vorum vier til doms
 nefnder af ærligum manni Magnusi biornssyne. er þæ hafde
 mins herra kongsins syslv og vmbod j hegranæspinge. til ad
 skoda. ransaka. og fullnadardoms attkuædi æ ath leggja.
 huortt afl eda fullkomna makt sv stefna skyllði hafa. er
 grimur ionsson hafði giora latid sinn logligann vmbods-
 mann asmund clemensson. helgu þorleifsdottur. til iarda-
 skiptis vid sigh. heim til sudre Akra j skagafiord. til laug-
 ligra skipta æ þessare fyrrgreindre jördu Aukrum og aull-
 um þeim peningum odrum. sem honum bar med logum til
 skipta ad leggja vid adurgreinda helgu vegna Gudnyjar þor-
 leifsdottur. kvinnu sinnar. efter því sem stefnan vtvisar ogh
 inne helldr. Jtem i fyrstu grein syndizt vmbodit þar fyrir
 oss logligt. So og sor braundur helgason þar strax á þing-
 inv so felldan bokareid. ad hann var j haga æ bardastrond
 þridiudaginn næstañ fyrir crossmessv nu j vor. og hann
 heyrði Asmund klemensson svo tala vid helgu þorleifsdott-
 ur. ath þat var¹⁾ sitt erendi þangat.²⁾ ad hann ætti ad giora
 henne lagastefnv til jardaskiptis vid grim ionsson til sydre
 Acra i skagafiord nv j fardogum. og hann heyrði helgu þor-
 leifsdottur því lýsa. ad hvn væri nu stefnd. og hvn skyllði
 halda sig sem stefnda fyrir biskupsins skulld. og sonur sinn
 hefði sagt sier hvad stefnan jnnehielldi. og þessu ýrdv þau
 samhlioda bæði. kom þar og fram fyrir oss vitnisburdur
 gudmundar sveinssonar. so hlíodañdi. ad hann hefði hia verid
 j fyrrsagdan stad og dag. þa þau skiptuzt suo felldum ordum
 vid. Asmundur klemensson og helga þorleifsdotter. sem fyrr
 seiger. og j eidnum stendur. Og því dæmdum vier fyrr-
 nefnder domsmenn med fullu domsatkuædi þetta vera fulln-
 adar lagastefnu til jardarskiptis. og helgu þorleifsdottur þar
 rettiliga fyrirkallada. skýllði gudmundr sveria epter sinn brefe
 jnnan manadar ad forfallalaus. beiddizt grimur ionsson þar
 helgu þorleifsdottur eda hennar logligs vmbodsmanns. enn
 þar kom einginn til áñdsuara af hennar heñdi. Syndi þratt-
 nefndur grimur þar fyrir oss opid bref vnder godra manna

2) væri 287. 3) b. v. 287.

jnciglum. svo latanda millum annara orða þeirra er þar jñne stodu. at Biorn Þorleifsson hafði feingid þeim eyiolfi gíslasyni og grími ionssyni. uegna sýstra sinna helgu Þorleifsdottur og guðnyjar Þorleifsdottur jorðina Sudre Akre j skagafirde til logligrá skipta sín i mille með þeim iorðum fleirum. sem þar til greiner. og brefit sialft ýtar meir vtvisar og jñne helldur. Og þvi að so þrofudu. sem þá kom þar fram fyrir oss. laugðu vier nefnder domsmenn fullnadar lagaskipti á þessa opttnefnda jorð sudri akra. skiptandi husvñ og tóðuvollum svñður j helminga. epter þvi sem hier sieger. þvi þar sauzt eigi logskipte á lañði adur. hlaut helga nñ i sinn helming halfañ skalann þann enn sýdra hlutan. og þar með añðyra [loptportid¹⁾] og husid þar nidur vñder. skenimvna þar²⁾ sudur á hláðinu og halfa storu badstofuna. enn sydra hlutann litlu stofvñar badar og nñðhusid. halft fíosid þar³⁾ vpp á vellinum. enn austara hlutann. og heýtoptina halfa þar sudur fra. halft fíosid sudur á vellinum. enn fremra hlutann. allan völinn fyrir svñnañ lækinn. og kottun. og dura⁴⁾ viku verkid þar með. Enn grímur i sinn hlut vegna guðnyjar. halfañ skalann. enn nýrðra hlutann. og skenimunar badar þar norður af storu stofuna og klefan þar jñnar af. litlu badstofuna og halfa storu badstofuna. halft fíosid svður á vellinum og halftt heima á vellinum. völinn allan fyrir ofan gotuna. sem stadurinn stendur á. ok orbabríotinn fyrir nedañ gautuna. og þar með breckukot. Ogh gaung aull skýllðu vera huorumtveggjum jam⁴⁾ heimil. enn telia kvikfie j vthaga epter iardar dýrleika. sem log skipa. Eingiar. reka og jtauk. sem jorðunne tilheyra. hafue hvorir at helmingi. Lýsti grímur þessv lagaskipte á optnefndre jorðu Sýðrum Aukrum þar á þinginu. epter þvi sem log skipa. Skyldi þesse vor lagaskipti standa obríðuliga vñ alldur og æfi hier epter. nema tittnefnd helga leidi tvo loglig vitne með svornum eidum fyrir ena næstu fardaga að vore komanda. þar jñusveitis j Skagafirði. fyrir kongs vmbodsmanne þeim sem þar er. gríme ionssyni nærverañða. eða hans vmbodsmanne. að þessare iorðu. sudri aukrum

1) [loptid, portid 287. 2) b, v. 287. 3) dyra 287. 4) jamn 287.
Dipl. Isl. IX. B.

hafi adur með logum skipt verið epter því sem logbókiñ á kveður um eignarskipte. þá stáði þat epter því sem þat hefur giort verið. Svo og baud grimur sig til og beiddizt að hafa þessa sömu jörð halfa akra. með svoddan leigu og lañds-skýld. sem skýnsamer menn villdu af henne meta. vóder allra þeirra vitne. sem þar voru. Ogh til sanneñda hier um settum vier þrattnefnder domsmenn vor juncigle fyrir þetta skiptabref. er giort var j sama stad. dag og áur sem fyr seiger.

442.

27. Júní 1530.

í Skálholtí.

TYLFTARDÓMR klerka, útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholtí, um sakir þær, er biskup kærði til síra Þórðar Einarssonar fyrir að hafa sagt, að biskup hefði skipað jörð undan Hítardalskirkju og undir leikmenn, fyrir sundrhögg á trjáum fyrir Skálholtskirkju, fyrir frillulífi, fyrir áflog við annan prest, fyrir rof á vígslueiði sínum, fyrir kennimannsskapar vanrækslu og fyrir illyrði um biskupinn.

Landsbókasafn 62. 8vo afskrípt gerð fyrir Árna Magnússon „Ur brefabok Ögmundar biskups“.

Dómur um Sera Þord Einarsson.

Ollum mönnum þeim sem þetta bref síð edur heyra senda Gudmundur Jónsson Radzmann j Skálhollte. Eyjolfur Grimsson kirkuprestur. Sæmundur Arnason. Stephan Gíslason. Þorlakur lambíartsson. Olafur Jonsson. Magnús Gíslason. Freysteinn Grimsson. Pall Eígilsson. Þordur¹⁾ son. Gíslé¹⁾ son. Skegge kodransson. kvediu Gudz ok sína kunnugt giorande ad sub anno gratíæ. M^o. D^o. xxx^o. manudaginn næstañ fyrer Peturs messu ok Páls j Skalhollte á almenneligre prestastefnu. vorum veir j dom nefnder af erligum herra ok andligum faudur herra Ogmund með Gudz náð biskup j Skalhollte ad skoda ok ransaka ok fullnadar

1) „híer eru lacunæ somuleidis í bokinne“ (AM.)

dóm á ad leggja um þær saker sem hann kærde til Sera Þórdar Einarssonar.

Jn primis. ad nefndur Sera Þordur hefði sagt ad biskupinn hefde skipad jaurd undan Hitardals kirkiu og under leikmenn. Jtem fyrer þá adra sök. ad hann hefde j sundur höggved þriu trie. er Skalhollts kirkiu tilheyrd. Jtem fyrer þá þridiu sök. ad hann hefde att fim m börn j frillulife. ok ongva löglega lausn teked. fyrer ed sidasta. ok messad svo j öhlýdne. Jtem fyrer þá fiordu sök. ad hann hefde flogest á Bartholomesumessu vid annan prest. ok ongva lausn fyrer teked. ok messad svo somuleidis j öhlýdne. Jtem fyrer þa fimtu sok. ad hann hefur rofed sinn vigslueid. ok ecke veitt oss nie heilagre Skalhollts kirkiu heidur ok holla hlydne. sem honum ber. sem nu er öllum liöst. Her med hefur hann vanrækt prestlegt embætte. og Gudz þiönustu. hafande hyerke handbók nie krisma. farande heiman átið stórhátid. er. sem er júladað. prettanda dag. Mariumessu ok allra heilagra messu et cetera. og talad svo openberlega. ad herra biskupenn hefde sviked sig.

Kom þar fram domur .xij. presta ok prelata dómur. hvorier ádur hófdu tracterat þessar flestar saker. ok birtust¹⁾ nógur til suspensionis officii (et) beneficii. ok dæmdu²⁾ þrátt nefndañ Sera Þórd skylldugañ ad koma j prestastefnu ok afbata þar allar sinar saker ef hann kynni. Var hañs beidt ok krafed. ok kom (hann) ecke. ok ecke svar af hañs hende. utan eitt forrægingarbrief.³⁾ er hann hafde giört med sinum felögum uppa biskupsins bak fram fyrer Ercebiskupinn. Leitst oss þad önytt. ok aungva makt hafa. heildur bera vitne um hañs þriötsku ok ofbelde á móte biskupinum ok heilagre Skalholltskirkiu. ok sanna upp á hann þær flestar saker. sem hann hafde ecke ádur medkieñst. Þvi ad h(eilags) anda näd tilkalladre. ad svo profudu ok fyrer oss komnu. dæmdum vier ádurskrifadañ sera Þórd Einarsson fullkomlega fallenn j forbod og suspensum af officio et Beneficio. ok skylldugañ ad koma j Skalhollt ok taka þar lausn ok skripter. Þad fyrsta sem hann fær sannenda fregn af

1) Svo; ekki: virtust. 2) leiðr. AM.; dæmdum, hdr. 3) á er skrifad yfir fyrra g-ið i þessu orði, eins og lesa ætti: forrædingarbrief.

þessum dóme. Enn vill hann ecke koma. þá sie hann ríett tekenn under skripternar. ok sekur fiðrum mórkuð j dóm-rof. Enn fyrer þad hann hafde framed Gudligt einbætte j fullre þríðtsku og þræ vid Dómkirkíuna og biskupinn . . .
¹⁾

443.

30. Júní 1530.

á Öxarárþingi.

BRÉF af Alþingi til Friðriks konungs hins fyrsta um lögmannskosningu Þorleifs Pálssonar og Ara Jónssonar.

AM. Fasc. LXV, 21, frumrit á skinni „Brefed feck eg fra Sira Halldore Palssyne i Selárdal. enn hann mun feingit bafa epter mág sinn Magnus Magnusson“ (AM). Fyrir bréfið hafa aldrei komið fleiri en 14 innsigli, sem nú eru öll dottin frá, en allmörg þeirra voru enn fóst við bréfið á dögum Árna, og lýsir hann þeim undir Apogr. 5775—5776; eru þar tvær afskriftir bréfsins. Í innsigli Hannesar Eggertssonar segir hann sé „skiöldur med einhyrning á og ofan á skillden-um hialmur. og á badar sidur vid hialmenn tveir bokstafer H. E.“ Ennfremr segir Árni: „Þad synest. að lögrettumenn ur Sunnlendinga fiordunge hafi ecki brefed innsigla viliad.“ Þá ritar Árni all-langt um það, hvornig því viki við, að Hannes Eggertsson sé talinn síðastr Vestfirðinga: „Hannes Eggertsson. sem stendur i lögmanns utvalningu Þorleifs Pálonar 1530. er. án efa. sá same sem vered hafði hirstiore. þó það sie undarlegt. að hann stendur þar allra síðastr. So er og hans innsigle — jnnsigled fra brefinu hefi eg. og er þar i ad visu einhyrningurinn, Hannesar vapen. Eru og eing-er af hinum nobiles. so þeim kynni þetta innsigle til ad heyra — það allra síðasta fyrir bréfið sett. og öldungis eing-er epter það. Er so annad hvert. að menn hafa i þa daga líted hirdt um rangen (hvað þo ei synist af þessu bréfi. því fyrst stendr hier biskupens nafn og innsigle. siden bífudsmannsens. og so lögmannsens. hvað og accorderar med annara ejus ævi documenta constitutione). Eda og ad Hannes hefur. nu nafnbotalaus. ei viliad vera ofan fyrir lögrettumonn-um. licet id absurda modestia esset. Eda og ad biskup Ögmundur hef-ur. af hatre og forakte vid Hannes. ut ur Vatzfiardar málaskoknum þeirra. þessu til leidar komed. og er þá þó undarlegt ad Hannes vilde þar standa. Þad synizt sem ecki hafi miog mikid ur Hannese orded á þessu alþinge 1530“. — Bréfið er prentað í Safni til sögu Íslands II, bls. 202—203.

1) „reliqva desunt og er ætladur skalle i bokinne fyrir því sem vantar“ (AM.)

Bref vm logmanskior ara jonssonar og
þorleifs palssonar.¹⁾

Worum högbornazta herra kong fredrek heilsum wij augmund med gúdz nad biskúp j skalholtti. Didrek af bramstade hirdstiore och hoffudzmänn offwer allt jsländ. Erlend thorwardson lagman suman og austan a jslandi. thorleif gudmundzson. olaff gudmundson. fuse thordason. sigurd odzson. dade gudmundson. gisle gudmundson. thorleif einarson. orm gudmundson. gudmund gudmundson. biörn jonson. jon jonson og hannes eggertson. bændur og lagrettis mendi j westfirdinga fiordunge. Eirek thorsteinson. hakon biorgolfson. jon eirekson. runolff thorsteinson. biörn arnorsen. hrafn gudmundson. jon gislason. jon arnason. olafur narfason og biarna²⁾ narfason. bændur och lagrettis mendi j sunlendinga fiordunge. kørlega med gud og hans nad.

Wij wilium edher högbornazta nad witurlegt giöra ad a almennilegu aúxarar thinge fimtudagin næstan effther pethers messú dag vm sumarit kom fram fyrir oss j laugrettúna med edhers nadar breff Erlag Dandi swein are jonson swo hlydandes ad hann skýlde bliffwe lagman nordan og westan a jslände. en þar var þa j þann sama tíð nockur sündurgreining med þeim dandi men sem þar eru jnbyggjandes j súa mata ad j fyrra sumar woru þesser tueir men tíjll neffnder Erlag og well burdug man thorleiff palson. og den dandi swen are jonson. En for den skulld ad anad theres breff og skrijwelse kom ecki fyrer ydra werdugazta nad j den tíð sem wera skulde. þa wijlium wij nu vnderwijsa ydar högbornazta nad ad oss lizt þessi dandi swein vngur ad haffa slikan wanda. En thorleiff palson er fulkomen tíjll alldurs og witzmuna spektar og sidsemdar og j godu rúchte wijd alla goda mendi þui haufum wier med almugans samthycki j greindu takmarke kiorit hann tíjll laugmanz. biddendis ydra högbornazta nad ødmiuklega ad j willet þessu voru samtale santhycker verda.

Og tíjll meire audsyningar og saninda hier vm heingi-

1) Utan á bréfinu, og ártal 1530 með hendi Árna. 1) Svo,

um wij wor insigle nedan fyrir þetta samthychtar breff hwert skrifwat war a sama deige sem fyr seiger. anno domini Millesimo quingentesimo wigesimo decimo.

444. [30. Júní] 1530. á Öxarárþingi.

TÓLF lögréttumenn og bændr í Húnavatnsþingi lýsa því, að þeir hafi „með almúgans samþykki á Alþingi tilkjörið og samþykkt, að heiðarlegr mann Ari Jónsson væri vor lögmann norðan og vestan á Íslandi“, og samþykkja þeir það konungsbréf (Nr. 435), er Ari, sem svarið hafði sinn lögmannsdæmið, hefir samkvæmt ósk þeirra feingið um lögmannsdæmið.

Landsbókasafn 61. 8vo með hendi Árna Magnússóar „Ex orig. Stadarhol.“ „J þessu brefi eru eru. uppi yfer ium“ uppe yfer « (u). puncta fyrer commata, og: fyrer punctum vel clausulam periodi. [punktr] yfer ý. Insiglen under brefinu eru i allre annarre röð enn nöfnen in fronte a: nullo ordine, ut puto, appensa sunt“ (AM.)

Þat giorum vier Jon Olafsson. Jon Einarsson. Skuli Gudmundzson. Þormodur Arason. Þorarinn Steindorsson. Gudmundur Indridason. Brandur Olafsson. Gisli Jonsson. Asmundur Clemensson. Gudmundur Þorsteinsson. Þorlukur Þoresson. Kodran Olafsson logriettumenn og bændur i Húnavatzþinge godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefe at vier hofum med allmugans samþycke æ alþingi tilkiorit og samþykkt at Heidarligur mann Are Jonsson væri vor logmann nordan og vestan a Íslandi. sem gamall vane er til at einn logmadur skuli vera yfir þeim tveimur landzfiordungum. Nordlendinga fiordunge og Vestfirðinga fiordinge. Þui hofum vier audmiukliga bedit vorn heygbornasta herra koñg Fridrek. at hans herradomur villdi unna greindum Ara Jonssyne at hafa sama logmannsdæmi. Og nu hofum vier sied og yferlesit koñgzins bref med hañs heilu og holdnu insigle sem hans herradomur hefer utgiefit nefndum Ara Jonssyne um adur sagt logmannsdæmi. þui samþyckium vier sama koñgsins bref myðdugt og stodugt i ollum greinum. Hefur fyrrskrifadur Are Jonsson svarid sinn logmannz-

eid i logriettu fyr kongxins foueta. epter því sem kongxins bref inne heldur. Og til meire audsýningar og sanninda hier um setium vier fyr skrifader menn vor insigle fyrer þetta bref er giort var a Auxarárþinge arum epter gudz burd M. d. og xxx.

445.

1. Júlí 1530.

á Öxarárþingi.

Dómr tuttugu og sex manna, háðr á Öxarárþingi eptir skipan Friðriks konungs af Danmörk og Noregi, um kærur Hannesar Eggertssonar til Ögmundar biskups í Sálholti, að biskup héldi fyrir sér og Guðrúnu Björnsdóttur konu sinni fjórum jörðum, Vatnsfirði, Aðalvík, Hvammi og Ásgarði, og dæma þeir meðal annars Vatnsfjörð fullkomna eign heilagrar Skálholtskirkju.

Bisk. Skalh. Fasc. XIV, 4, frumrit á skinni, nú stórlega skemt, og eru öll innsiglin dottin frá, sem virðast muni hafa verið hér um bil jafnmörg og nöfn þeirra manna, sem fyrir dóminn eru ritaðir. — AM. Apogr. 2470; var þá bréfið (um 1710) „rifid og miog laséd orded, og so ad seigia under eydilegging komid“ (AM.), en þó alt læst. — Skalh. Fasc. XIV, 5, transskr. af dómi þessum án efa eptir XIV, 4, ártalslaust, en gert eptir dauða Ögmundar biskups (1541), og er eptir því tekinn vitnisburðrinn hér aptan við dóminn. — AM. Fasc. XLVII, 27, transskript á skinni frá 30. Okt. 1542, komið frá Lopti Jónssyni í Flatey. — AM. Fasc. XLVII, 28, transskript á skinni frá 19. Febr. 1546. — AM. Apogr. 790 (eptir XLVII, 28). — AM. Apogr. 940 (eptir kópum af Vatnsfjarðarbréfum með hendi síra Jóns Arasonar 1649). — AM. Apogr. 991, með hendi síra Ólafs Jónssonar á Stað í Grunnavík 1704 eptir kópiu á skinni, ekki mjög gamalli, frá Sæmundi Magnússyni á Hóli í Bolungarvík, með orðamun eptir XLVII, 27. — Bisk. Skalh. Fasc. XIV, 8, transskript á skinni frá 12. Dec. 1611 eptir transskripti frá 25. Júní 1545. — Bisk. Skalh. Fasc. XIV, 9, transskript á skinni frá 24. Maí 1614 eptir transskripti frá 25. Júní 1545. — AM. Apogr. 2474—2475 (eptir þessum transscriptis). Margar fleiri afskriptir á pappír eru til af dómi þessum, sem opt hefir í dóma borinn verið, en allr afskriptasamanburðr við þenna texta, sem er eptir frumritinu sjálfu er þýðingarlaus, því að orðamunr er venjulega, þegar svo á stendr, ekki annað en afbakanir. — Dómr þessi er prentaðr í Kirkjusögu Fins biskups Jónssonar II, 259—263.

Domur um vatzfiórd. hvam. asgard
og adalvik.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda Ellindur Þoruardsson. Logman Sunnan og awstan æjlslande. Þorleifur þóllsson. Eirekur Þorsteinsson. Rwnolfur Þorsteinsson. Hákon biorgolfsson. Narfe sigurdsson. Stein-grimur jseifsson. Biorn jonsson. jon eireksson. Brandur gudmundsson. Gudmundur gudmundsson. Oláfur gudmundsson. Dade gudmundsson. Sigurdur oddsson. jon arnason. jon olafsson. Skwle gudmundsson. petur arason. petur Loptsson. Hrafn gudmundsson. Oláfur jonsson. Þordur Þorsteinsson. Skwle turnásson. Gudmundur gudmundsson. Grimur káras-son og jon jonsson. k. G. og sina. kunnigt giorande. ad sub anno gracie. M. d. xxx. a fimtudagin næsta epter peturs Messo og páls¹⁾ á almenneligu auxararþinge. vorum vier saman komner epter bode og skipan uors heýgbornazta herra fysta kong vorn fridrek af danmark og norege et cetera. ad skoda ransaka og fulluadar dom a at leggja um þa aklaugun sem hannes egyptsson klagade til uerdug fader j gude biskups Ogmund af skalholtt ad hann helldi firir sier og sinne kinnu gudrunu biornsdottur iij gaurdum er suo heita. vatzfiordur. adaluijk. huammur og asgardur et cetera. Jtem stod so j kongsens brefe ad hannes hefde sagt ad biorn Þorleifsson hefde gefit biskup steffane godrar minning- ar til málafylges ij garda uatzfiord og adaluijk. huad titt skrifadur hannes gat allðri med sannindum bijuisad. þui leizt oss þad hid stæsta rog firir kongenum upp a biskups- ens bak. þui hann tieðe þar firir oss ad greindur gardur uatzfiordur hefde fallit j .iij. reisur under heilaga skalhollz kirkiu med domum og fullum raukseinda giorningum verd- ugra herra og andligra fedra. erkibiskupa²⁾ j nidarose. og skalhollz biskupa og þeirra ærligra prelata og presta.

1) p. e. 30. Júní. 2) Hér stendr í frbr. „Gautonis“, en því er ol- aukið, og segir Árni Magnússon: „delenda omnino est hæc vocula. extat tamen in originali“. Þetta orð stendr ekki í transskriptar- bréfunum.

Jn primis a daugum Arna biskups helgasonar. þa lidit uar fra gudz burd. M. ccc og viij. ar.

J annan tima þa biorn einarsson hieilt gardenn uazfiord. voru þa kristz ar. M. ccc lxxx og iij ar.

J þridia sin j tid herra Erchibiskups Gautonis godrar minningar epter þui sem hans bref og jnsigle med fullum rauksemdar giorningum þar um ut uisar. þa lidit var fra gudz burd M. D. og i ar. Enn vm skrifada tima hefur greindur gardur uatzfiordur verit gripen og¹⁾ halldin af o-milldum monum og burt tekner hans peningar med brefvm og skilrikkium. a mote ollu laugmale og frelsi heilagrar kirkiu.

Þui j gudz nafne amen. Seigium wier med fullum dome og laga wrskurde adurskrifadan gard uazfiord vera og uerit hafa fullkomliga eign heilagrar skalhollz kirkiu og adur greindan hannes skyldugan at leggja biskupenum j hand þau bref og skilrikke sem hann hefur haft og hefde upp a greindan gard uatzfiord. vtan hann synde a næsta avxararþinge fullkomet sannindaprof. at halldsmenn greindz gardz hefdi leýst eda bodit lawsn laugligum skalhollz biskupe firir greindan gard uatzfiord.

J anare grein þar hannes egertson klagade til huamms og asgardz. leidde þar biskupen firir oss a þingenv ij lauglig uitne med suordum bokareidum at Ragnhilldur husfreyia biarnardotter med samþycke torfa sonar sins oganara barna sinna gallt optskrifudum herra augmund²⁾ adur skrifadar iarder j sakferle biarnar heitens gudnasonar bonda sins. Þvi dæmdvm vier jardenar biskupsens eign og hannes egertson ecki til þeirra tala meiga. Enn bondan biorn heiten og born hans kuitt suo miket sakferle sem til var skiled j scttenne.

J pridiu grein vm þa aklaugun sem hannes hafde vm adaluijk og þa peninga þar til heyra. liet biskupen birta þar firir oss biskups wrskurd og laugmannz med xij presta og xij laugrettvmanna dome epter bijfalning heidursamligazta herra konung kristierns.³⁾ a millum biarna(r) gudnasonar og

1) vantar i XIV, 4; b. v. XIV, 5. 2) augmundi XIV, 5. 3) kristiens XIV, 5.

biarna(r) Þorleifssonar.* j hueriu alycktarorde þeir dæmdv biorn Þorleifsson laugliga hafa golldit hans krkv fyrir skrif-ada peninga j norege. J annare grein liet biskupen birta þar fyrir oss sitt kawpbref vnder godra manna jnsiglum huort giort uar epter dominn. og wt golldenn þridiungur af uerde erfingium hans krkvó j norege. þui leist oss sem biskupen mætte hallda sinu kaupe til laga vnder skila dóm. En hannes egertzson og biorn Þorleifsson skyldugan at fara fram fyrir kongen næsta ár at forfallalavsu med þau bref sem þeir hefði uppa greinda jord adaluþjk. og lata sier það nægia sem konguren þeim til seiger.

Item klagade biskupen at hannes egertzson hefde rægt sig. og sinn foruerara biskup Sthefan fyrir kongenum. leist oss það stæsta sok ef til dóms kæme. Enn fyrir uörn bæna-stad og þeirra anara er þar uoru j laugrettu gaf biskupen þessa sok ofur. j suodan mata at hannes skyllde alldri mot-snuen uera heilagri skalholltzkirkiu ne biskupenum med órét.

Samþykke þenna uörn dóm med oss adur skrifadur herra augmund og Díðrek fóuete af briamsstad og allur al-muge sem þa uar j laugrettv.

Og til sanninda hier vm. settv þeir sin jnsigle med uór-um jnsiglum fyrir þetta domsbref. skrifad j sama stad. deige sidar enn fyrir seiger.

Þat medkiennuzt vier epter skrifader menn Ellundur Þoruardzsson. Dadi Gudmundzsson. Jon Jonsson. Biorn Jons-son oc Sygurdur Oddzsson med þessu voru opnu vitnisburd-ar brefi. Vier medkiennunzt at vier vorum æ alþingi oc med audrum morgum suorum logriettumonnum j dom sitiandi epter bodan og bifalningu vors heygbornazta herra kongs Fridreks yfer Danmark oc Norege. Suo og epter vt-nefningu Didreks fan Briamsted huer ad þa var vors nad-ugazta herra kongsins hier j landit fovite. huer domur ad dæmdur var æ milli Biskups Augmundar Godrar minning-ar og Hannesar Egertzssonar. huerra beggia sæl ad Gud gledie. vm þa aklogun sem fyrr skrifadur Hannes heitinn Egertzson veitti adrnefndum salugum herra Biskup Aug-mundi vm vatzfjord oc adrar eigner et cetera. Vissu uer þennan dom þar þa æ þinginu dæmdan vppsagdan sam-þykktan skrifadan oc jnsigladan. huern dom at vier siatum

nu epter ordunum riettan vera. enn ad jnsiglunum¹⁾ raskadañ. enn vier vitum þo eigi anars sannara enn þetta sie sa hinn sami domur med aullum þeim greinum oc articulum sem j þeim sama domi voru tracteradar med aullum þeim somum ordum sem j þessu copio eru jnnskrifud. luert copium epter fyrr skrifudum rauskuduñ domi er klarliga skrifad oc med þessu voru vitnisburdar brefi fest. Og j sannleika ad suo er. Setium vier fyrr nefnder menn vor jnsigli firir þetta bref.

Ad 445.

25. Júní 1545. }

12. December 1611. }

24. Maí 1614. }

í Skálholti.

VÍDIMUS af Vatnsfjarðardómi 1. Júlí 1530.

Bisk. Skalh. Fasc. XIV, 8 og 9, hvorttveggja frumtranskript á skinni; *a* bæði í XIV, 8 og 9; *b* að eins í XIV, 8; *c* að eins í XIV, 9.

a) Þad giorum vier Brýniolfur halldorsson. Jon Einarsson. Simon Jonsson prestar. Olafur Asbiarnarson. Magnus Nicholasson. Liotur Þoruardsson Leikmenn godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefe ad vier höfum sied og yferlesed suo latanda domsbref ord fyrer ord sem hier fyrr skrifad stendur med heilum og oskaddum dande manne jnnsiglum. Og til sanninda hier vm þryckiñum vier vorum jnnsiglum vppa þetta bref. Skrifad j Skalholltte fimtudaginn næzta epter Jonsmessu Baptiste vm sumarid. Arum epter Gudz burd M. D. xl. v. ær.

b) So felldañ vitnisburd berum vier epterskrifader menn Jon Sigurdsson skolameistare j Skalhollte Sera Jon Biarnarson kirkiuprestur j Skalhollte Sera Gjysle Þormodzson. Skúle Jonsson suarinn Lögriettumadr. Halldor Jonsson og Jlluge Jonsson. Ad vier haufum sied og yferlesed suo latande bref ord epter ord sem hier fyrir ofañ skrifad stendur skrifad a pappyr vnder þrycktum sex jnnsiglum. var þad med ollu orasurat og orifed vtañ j einum stad brosted suo valla vard lesed þad ejnasta ord *huams*. enn ad ollu odru leizt oss þad oskaddad. Og til sannenda hier vm festum vier vor jnnsigle hier fyrir nedan þetta transskriftarbref. Skrfat j Skalholltte þann xij dag decembris. Arum epter christi fæding m.dc. og xj.

1) jnnsigludum, frbr.

e) Suo felldað vitnisburd berum vier epterskrifader menn Sera Brýniolfur Biarnarson. Sera Þórarinn Sigurdson. Sera Gíjsle Þormodsson. Skule Jonsson og Audun Jonsson að vier hofum sied og yferlesed suo lætande domsbref ord fyrer ord sem hier fyrer ofað skrifad stendur suo þar ber ecki ord æ milli. Vær það skrifat æ pappiyr vnder þrýckt vj manna jnnsiglum. Og til sannenda hier vm festum vier fyrr skrifader menn vor jnnsigle hier fyrir nedað þetta transskriptarbrief. Skrifat j Skalhollte þann xxiiij dag Maij árum epter christi fæding m de xiiij.

446.

4. Júlí 1530.

á Þingvellir.

DIÐRIK fóviti, hirðstjóri og höfuðsmaðr yfir allt Ísland veitir Jóni bónda Hallssyni til næsta Óxarárþings og það leingr, sem ekki er önnur skipan á gerð, Skóga og Skógaeignir, Mörk og Merkreignir undir Eyjafjöllum fyrir sex hundruð fiska til gildis, tunnu smjörð og sex vetra gamalt naut, enn fremr umboð yfir öllum konungsjörðum í Rangárþingi, og gjaldi þar fyrir 2 ensk nobil.

AM. 191. 4to bls. 33—34, bréfabók Jóns sýslumanns Hallssonar í frumriti á skinni. — AM. Apogr. 5537.

Bref didrik(s) fouita fyrir kongs eignum.

Þat medkenunzt eg didrik fouite hirdst(i)ore og hofudzmann yfer allt Jsland med þessu minu opnu brefui. at eg hefi untt og ueitt jone bonda hallzsyne kongs eigner vnder eyjafiollum. skoga og skoga eigner. mörk og merkur eigner med ollv¹) þui sem þessum greindvm eignum fylger og fylgt hefuer at fornu og nyiu. rekum og skogum. eignum oc jtaukuni. Skal greindr jon hallzson eignazt og at sier taka allar landskyllder og kugillda leigur af fyrr skrifudum eignum fyrir suodan gialld. jn primis. vje fiska til gilldis. tunnu smiorz og sex vetra gamallt naut. Hier til skal jon hallzson fullt og logligt vmbod hafa yfer ollum þeim kongsins jordum og jardarpaurtum bygdum oc obygdum sem ligia j

1) ollum, skb.

Rangarþinge millum markarflíotz oc þiorsar. skal hann eignazt og at sier taka allar þær landskyllder, greida oc god-uilia sem hann kann þar af at fa oc giallda mier eda min-um vmbodzmanne íj eingel(sk) nobil at sumre komanda. Skal opt nefndr jon hallzson þetta fyrr skrifat vmbod og lieni bruka og byhhalda til næsta avxararþings og þat leingr sem ecke er onnur lauglig skipan á gior.

Og til sanenda hier vm þrycki eg mitt jnnsigle vpp a þetta vmbodzbref skrifat á þinguelli manudaginn næstan epter peturs Messo oc pals. ano tercio¹) Christi. M. d xxx^o.

447. 23. Júlí 1530. í Kalmanstungu.

DÓMR sex klerka og sex leikmanna, útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um spjöll á kirkjunni í Kalmanstungu, skort og fordjörfun á bókum hennar og skruða og um reikn-ingsskap kirkjunnar fornan og nýjan.

Bisk. Skalh. Fasc. VIII, 16, frumrit á skinni skemt af fúa. — AM. Apogr. 2603 „accuraté“ með orðamun eptir bréfabók Ögmundar bisk-ups. — AM. Fasc. XLVII, 29, transskript á skinni frá 16. Júní 1531, komið frá Ásmundi Einarssyni í Enni á Höfðaströnd til Árna Magn-ússonar.

Þetta er kalmanztungudómur.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda. [sigmundur eyulfsson. olafur gilsson. freysteinn grimsson. snorre þorgilsson. Biörn þorgilsson og sueirn þorbiarnarson prestar skalhollzbiskupsbæmis.²) jon hallzson. jon biörnsson. hakon biorgolfsson. Erlingur Gislason. jon jonsson og snorre þormodsson suarner laugrettumenn. q. gudz og sina. kunn-igt giorandi. ad sub anno gracie. m. d xxx. a laugardagen næsta fyrir festum sancti jacobbi apostoli vm sumared j kal-manztungv uorum uier j dom nefnder af [ærligum herra og

1) Svo. Árni setr hiklaust ártal „1530“ við þetta bréf. 2) [Frey-steinna Grimsson, Sigmundur Eyolfsson, Snorre Þorgilsson, Biörn Þor-gilsson, Olafur Gilsson og Sveinn Þorbiarnarson kennimeun Skal-holltbiskupsdæmis, bréfab.

andligvm faudur herra augmund med gudz med nad biskup af skalholhti. at skoda. rannsaka og fullnadardom a at leggja huer suara skyldi fyrir spioll¹⁾ a kirkiunne skort og fordiaurfun²⁾ a bokum og skruda. oc reikningskap kirkiunnar fornum og nyium. kom þar fram fyrir oss oddur þorkels-son³⁾ med vmbodzbref biskupsens⁴⁾ á holum at hann skyldi vera umbodsmadur yfer gardenum. og þeim peningum fleirvm et cetera. þui leizt oss hann [eingi in⁵⁾ suaramadur kirkiunnar til nauckurs forsvars. Skodudum uer bækur kirkivnnar og skruda. leizt oss .xx. hundrada spioll a kirkiunne fordiaurf- un og forgun á bokum og skruda. Somuleidis reiknudu uier gamlañ og nyiañ reikningskap kirkiunnar og epter uit- esburd og tilsaugn [hinnu ellztu manna⁶⁾ j sueitinni. reiknad- izt at kirkian ælli x^{le} j heimalandi. og x^{le} j innstædu med þeim iij^{ur}⁷⁾ kugilldum er arne jonsson gaf kirkiunni. Jtem somuleidis. xij^e og xx. er fallit hafdi j porcio sidan arne jonsson medtok. og at auk .x. aurar upp a huert ared þar til at syndizt lauglig kuitvñ fyrir reikningskap og porcio kirkiunnar. uar þar biuisat fyrir oss j domenvm at biskup stephan godrar minningar hefði⁸⁾ sent þangat vpp a. ij. reis- vr .ij. skiølliga menn. at beidazt þar reikningskapar og ann- arar biskuplegrar skyldu. og fieks eingin eij⁹⁾ sidur. hefur Biskup augmund verit hier j land viii ar og vpp a hit ix^a¹⁰⁾ uisiterat og kom nu sialfur personuliga j sinne uisitacione og uar þar þa einginn laugligur suaramadur vpp a kirk- ivnnar uegna. Þui at heilags aña nad tilkalladri at suo profudu og fyrir oss komnu dæmdum uier¹¹⁾ laugliga halldz- menn greindz gardz um forlidna tima Teit þorleifsson og grim jonsson skylduga at koma j galmastungu j haust manu- dagen næstan epter sæluuiku og standa þar reikningskap kirkiunnar fyrir biskupenum eda hans laugligum vmbodz-

1) [heidursamligum herra biskup Ogmunde af Skalholhti hver svara skyldi fyrir spioll, bréfab. (stytt). 2) fordiorf. brb. 3) Þor- gilsson XLVII. 29. 4) biskups, brb. 5) [einginn, brb. 6) ellztu var mjög máð þegar Árni las, og er enn; [enu elldstu menn, brb. 7) þrim- ur, brb. 8) hafi brb. 9) eigi, brb. 10) niuada, brb. 11) med fullu doms atkvæde b. v. brb.

manne. enn allur reikningskapur staden at næstum fardaugum. leizt oss greind jord alldrei hafa matt seliazt eda burtfapt at ospurdum skalholltzbiskupi. Þui dæmdum uier heima-landet þar æfuenliga eign heilagrar skalholltzkirkíu og biskupen mega at sier taka j næstum fardaugum.

Samþykkti þenna uorn dom med oss adur greindur herra augmund og marger adrer goder menn og festi sitt jnsigle med uorum jnnsiglum fyrir þetta domsbref. Skrifat j sama stad og are deigi sidar enn fyrr seiger.¹⁾

448.

8. August 1530.

í Stafholti.

Dómr sex klerka og sex leikmanna, útnefndr af Ögmundi biskupi um. að síra Jón Einarsson skyldi vera löglegr afgreiðslumaðr staðarins í Hítardal og hans peninga vegna síra Þórðar bróður síns, er biskup hafði dænit frá staðnum, þótt mál og staðarforráð standi til erkibiskups, með öðru fleira, er bréfið hermir.

Landsbókasafn 62, 8vo afskrípt gerð fyrir Árna Magnússon „ur brefabok Ögmundar biskups“ (AM).

Um sera Þórd ok Hítardal.

Ollum monnum þeim sem þetta bref síð edur heyra senda Einar Snorrason officialis. Narfe Þorsteinsson. Jon Asmundsson. Einar Jonsson. Biörn Þorgilsson og Olafur Gislason prestar Skálholltzbiskupsdæmis. Fuse Þórdarson. Jon Biörnsson. Gisle Gudmundsson. Snorre Þormóðsson. Gudmundur Gudmundsson. Ellingur Gislason. svarner logriettumenn. kvediu Gudz ok sina. kunnigt giðrande ad sub anno gratiæ m^o. D^o. xxx^o j Stafhollte j Stafholltstungum. manudaginn næstañ fyrer laurentiusmessudag um sumared. vorum vier j dóm nefnder af ærlegum herra ok andligum faður j Gude herra Ogmund med Gudz nåd biskup j Skálhollte. ad skoda og ransaka. ok fullnadardom á ad leggja um þá laga ákiæru. sem herra biskupinn beiddest dóms á.

1) þ. e. 24. Júní.

hver laugligur afgreidslumadur skyldde vera stadarefis j Hitardal ok hañs peninga. J fyrstu kom þar fram fyrer oss dandemanna dñmur. hver dæmdur var j videy. ok svo var lñtande. Sera Jon Einarsson brñder fyrrnefndz sera Þórdar. var dæmdur lñgligur afgreidslumadur ok umbodz fyrrgreindz Hitardals stadar. ok hañs peninga. vegna brñdur sins. svo framt sem ecke fiñdest annarr lñglegre. Let herra biskupinn beidast þar. ef nockur bref edur biving mætti finnast. ad Sera Þórdur hefde nockrum sitt umbod bifalad. eda laga-svar. hvad enginn kunne ad bivisa med uockuru skiale. Þvi ad h(eilags) snda nñd tilkalladre. ad svo profudu ok fyrer oss komnu. dæmdum vier fyrrnefnder domsmenn med fullu dñms atkvæde sagdañ Sera Jon skylldugañ ad afgreida þad herra biskupinum. Fyrst kirkiuna ok stadiñ Hitardal. ok alla kirkiunnar peninga kvika og dauda. fasta ok lausa. innañ gardz ok utañ. jafnvel portio ok mortualia ok stadar-bñt. nu j haust þad seinasta ad Michilsmessu. med leigum ok landskyllidum þeim sem ð hafa falled. sidan lñglegur dñmur fiell ð hañs saker ð Helgafelli j Helgafellssveit. ok herra biskupinn riettelega hallda meiga kirkiuna ok stadiñ. ok alla kirkiunnar peninga uppð herra Erchibiskupsins vegna til fyrersiðnar. Svo ok j annarre grein hefur Sera Þórdur optlega lýst sig ok sina peninga under biskermelse herra Erchibiskupsins j Þrandheimi. Þvi leist oss biskup Ogmundur riettiliga hallda meiga ok bivara alla þð peninga sem Sera Þórdur Einarsson hafde medferdis. þð¹⁾ dñmur fiell ð hañs mñl. ok herra biskupinn mñ ðhenda. þar til ad ðdurnefnder brædur. Sera Jñn ok Þórdur. giallda ok afhenda hverium sitt ad lñgum. ef nockud kynni af fram ganga stadarefis peningum og biskupsins sakferli. Enn þær saker sem biskupinn gaf Sera Þørde j stefnubrefe. ok hann var dæmdur j almennelega prestastefnu til andsvara. ok þær adrar saker sem oss leitst hann munde hafa ð sig felldt vid biskupinn. litust oss svo miklar ok margar. ad ecki munde prestsens peningar hrñckva til fiebñta fyrer greindar saker. Ok þð ad vier dæmdum ecke herra biskup skylldugan ad senda ut af

1) AM. leiðr.; ok(!), hðr.

landinu um mál Sera Þórdar. þá virðist oss ok leitst ráðlegast. ok honum full þörf ok naudsýn. að senda nockurn skilvísan duganda mann til herra Erchibiskupsins með bref. og með duganda manna innsiglum. ok segia honum sannleik af sökum ok málum optnefndz Sera Þórdar. upp á hañs kostnad. Jtem reiknadist innstæða kirkiunnar j nautum ok saudum ok kóplum lxx^o voru heima á stadnum vij^o ok flórtiu gilld. Enn a leigustóðum iiij. ok lx.¹⁾ til tals. enn ecke öll gild. et cetera.

449.

13. August 1530.

í Holti.

13. September 1531.

í Skálholti.

DÓMR sex klerka og sex leikmanna, útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um það, hver afgreiðslumaðr skyldi reikningskapar kirkjunnar á Hóli í Bolungarvík og annara löglegra skulda, er þar áttu að greiðast eptir Einar Jónsson frá fallinn, með öðru fleira, er bréfið greinir.

AM. Fasc. LXVII, 4, frumtransskript á skinni. Öll (3) innsiglin eru dottin frá. — Apogr. 992 eptir LXVII, 4, sem var komið frá Sæmundi Magnússyni á Hóli í Bolungarvík, með hendi Árna Magnússonar. Þar með fylgir orðamunr eptir bréfabók Ögmundar biskups (=b). — AM. Fasc. XLVII, 30, skinnrolla skrifuð c. 1536 (=c) eptir LXVII, 4. — AM. Apogr. 2938 (eptir XLVII, 30).

Vm lysing solveigar og lavnetning britar og hennar sysgiña og svo þær skyllde hvorke arftækar efter modur (sina) ne einar heiten edur hans brædur.²⁾

Liet Biskup augmundur dæma þeim manne Magnuse sem biskupinn diktade skilde wera brodurson Eýnars Jonssonar. þessi domur gieck í Holti í Önundarfirdi anno 1530 af lonbornum Solueygar sem var af brigete og hennar bornum oc Olafs Eirekssonar manns hennar.³⁾

Ollum monnum þeim sem þetta bref sið edur heýra.

1) Svo. 2) Utan á bréfinu með samtíða hendi. 3) Utan á bréfinu með hendi frá 17. öld, „Eg meina með hendi Sæmundar Arnasonar (Gíslasonar)“ (AM).

Senda halldor týrfingsson, þorgils níkvlasson, halldor jónsson, prestar skálholtz biskupsdæmis, [Ólafur gvdmundzson, jón bíornsson, íon jónsson¹⁾] leikmenn, kvediv gudz og sína, kvinnigt og gíorandi.²⁾ ad³⁾ subb anno gracie. M. d. xxx. á fóstudagenn næsta eptir lavrencius Messo j holtti j lædmundarfírdi⁴⁾ worvm vier j dom nefndir af werdugvm herra og andarligvm⁵⁾, fardur j gudi, biskup aúgmund⁶⁾, at skoda⁷⁾ rannsaka og fullnadardom⁸⁾ á ath leggja, hver at vera skýldi lægligur afgreislvmadur allz reikningskapar kirkivnar, æ holi j bolungarvík og anara lægligra skulda þeirra sem þarattu at greidazt eptir einar heitenn jónsson fra fallenn sem gud hans sál náði. Kom þar fram fyrir oss olafur bondi eireksson, og lýsti konv sína bírgitu lægligañ erfingia eptir fýrgreindan [einar brodur sín⁹⁾] til íafns víð adrar hennar systur, en vier wissvm sanliga at til var¹⁰⁾ brodurson skilgeten af skilgetnum fardur komin, Birte fýr greindur olafur þar fyrir sín bref og skilríke, hver at svo jnne hieldv.

J fyrstv grein kom þar fram orskvrðarbrief biskup stephans godrar minningar, at hann orskurdadi adurgreinda bírgit og hennar systur festarkonv born.

Ítem í annare grein kom þar fram fyrir oss annat [hans bref¹¹⁾] hvert er jnni heilt¹²⁾ þar skipti sem hann hafdj gíort með þeim bornvm sem solveig bíornsdotter lýsti sín længeten born j sínv testamentvm brefi. En þat var opt greind bírgit og hennar sýsken hvert hann hafdj gíort tveimur vetrum seiríða enn, sinn wrskurd.

Ítem í þríðiv grein kom þar fram fyrir oss dandi manna bref með heilvm og oskodvm¹³⁾ jónsiglvm ath þeir hefði hía werit og heýrt wpp á at fýrgreind solveig bíornsdottir sor fvllan bokareid at sig hefði eingi madur keypt nie fest anar en pall íonsson bondi hennar, en fyrir þá grein at sagt

1) [Jon Bíornsson, Jón Jónsson, Ólafur Gudmundzson b. 2) með þessu voru opnu brefe b. v. b. 3) sl. c. 4) „ita clarè, carrige Aunundar(fírdi)“ (AM). — Aunundarfírdi b, c. 5) andligum c. 6) augmunde c. 7) og b. v. c. 8) fullnadardoms atkvæde b. 9) tvískrifað í a, c. 10) [brodur sinn, Einar til íafns víð adrar hennar systur, Enn af audrum parte var til b. 11) [bref hans c. 12) Svo. 13) oskoddvm c.

skiptingarbref biskupsens¹⁾ var seinna giort en hans wrskurdur. því leizt oss [fyr sagt skiptingarbref þann sama hans vrsurd onýtan giora og ængu [halldanda. bædi fyrir hans bref og hennar bokareid og þessi born þratt greinda brigit og adrar hennar systur hvorki eptir sina modur nie eptir greindan einar eda adra hans brædur arftæk wera.²⁾ því at heilax anda nœd til kalladri at svo profudu og fyrir oss komnv dæmdvm vær fyrnefndir domsmenn med fvlv doms atkvædi adurgreindan brodurson magnus jonsson lægligan erfingia og amsvarsmann epter greindan einar ionsson og biorn fædurbrædur sina og skyldvgañ allar lægligar skulldir at greida og hans lægligur wmbodsmadur³⁾. En þar⁴⁾ þeir birtu i sinvm brefum at solveig biornsdotter hefði verit fest af ione þollakssyni. en wier vissvm fyrir full sannendj at hun var keipt og fest af pale heitvm ionssyni leizt oss það til sterra⁵⁾ sekta horfa nær at biskupen villdi klaga. en því at wær worvm [þar ei⁶⁾ til nefndir kunnu wier þar ecki doms atkvædi ð at leggja.

Sampýkti þenna worn dom med oss adurskrifadur herra Avgmund og margir adrir godir menn.

Og til sannenda hier wm setti hann sitt jnsigli med vorvm jnsiglv fyrir þetta domsbref skrifat i sama stad og are deigi sidar en fyr seigir.⁷⁾

Medkennvzt wier eyiolfur grimsson. ion arason⁸⁾ prestar skalhollz biskupsdæmis. eirekvr gvdmundzson. petur arrason⁹⁾ ad wier hofvm sied og ýfirlesit svo latanda dom med heilvm og oskædvvm jnsiglv ord fyrir ord sem hier fyr skrifat stendur.

Og til sannenda hier wm settvm vier vor jnsigli fyrir þetta transkriptarbref hvert er skrifat war j skalholti midvikvdagen næstan fyrir exalltacio sancte crucis wm hæstid þá lidit war fra gvdz burd M. d^o. xxx^o. primo.

1) sl. c. 2) [það þryckia hans urskurde med hennar bokareide, og hennar born þesse i ongvn mata arftæk eptir Einar Jónsson edur adra hans brædur b. 3) — mann c. 4) þvi at b. 5) storra b; stora c. 6) [ecke þar b; þar eigi c. 7) Árni getr þess að í b hafi jafnan staðið „Brijt“, en á einum stað „Byrgit“. Dagsetning. hér 13. og áðr 12. Aug. 8) c; arna(!) a. 9) arason c.

450. 13. August 1530. í Holti.

Dómr þriggja klerka og þriggja leikmanna, útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti um ákærun biskupsins til Vigfúsar Magnússonar fyrir það, að hann hefði brugðið við sig lofan um þjónustu, hvatt Hannes Eggertsson til að taka að sér Sæból, verið í ráðum með Hannesi og Torfa Björnssyni um rógsbréf um biskup til konungs, að Torfi mágr hans hefði sært mann í kirkjugarði fyrir Álfadal og um affall bænþússins í Hjarðardal.

Landsbókasafn 122. 4to bl. 185—188, skr. c. 1770 eptir bréfabók Ögmundar biskups.

Um Watnsfiðrd ok Rógsbréf.

Ollum monnum þeim sem þetta bref síá edur heyra senda Jon Eireksson. Hallur Augmundsson. Jon Gudmundsson. prestar Skalholltsbiskupsdæmes. Jon Hallsson. Jon Þorsteinsson ok Ellingur Gislason leikmenn kvediu Guds og sina kunnugt giðrande þá lided var frá hingadburde vors herra Jesu Christi M. D. xxx ár um sumared tveim nóttum fyrer Assumptio Sanctæ Mariæ i Hollte i Önundarfirde. vorum vier i dóm nefnder af verdugum herra i Gude biskup Ögmund. ad skoda ok ransaka ok fullnadardoms atkvæde á ad leggja um þær akiærur. er biskupenn klagade til Wigfus Magnussonar. J fyrstu grein. ad hann hefde giefest i hans valld. ok lofad hönum sinne þjónustu ok þar ecke af hallded. Jtem i annare grein. ad hann hefde eggjad Hannes Eggertsson ad taka ad sier jòrdena Sæbol. Jtem i þridiu grein ad hann hefde vered i Ráðum ok samþycke med Hannese Eggerts-syne og Torfa Biðrnssyne um þau forræ(g)ingarabref er þeir socktu fram fyrer kongenn upp á hans bak ok heilagrar Skalhollts kirkiu. J fiórdu grein ad Torfe heitenn broder hans qvinu stærde manni i kyrkiugarde fyrir Alfadal. og hefde ecke nægelse þar fyrer giðrt heilagre Skalhollts kirkiu. J fimtu grein ad af er falled bænhused i Hiardardal. ok nidre leged lánga tíma. ok hefde hann ecke láted upp giðra. ok ecke hans foreldrar. enn þeir voru þo offit amiñter af sinum yferbodum.¹⁾ hefde fyrr skrifadur Wigfus lofad ad

1) yfirbodum, hdr.

svara biskupenum þar sem stefndur, hvað er hann kiefdest þar fyrer oss dómssonnum. því dæmdum vier þar hann löglega fyrerkalladañ. Enn um þær saker er biskupenn klagade til hañs um hylle ok samþycke ok ráðagiðrdum med þeim Hannese og Torfa um þau forræ(g)elsesbref sem þeir socktu upp a biskupenn og kirkiuna. baud hann fyrer bokar-eid. Þvi ad svo profudu ok fyrer oss komnu dæmdum vier fyrrskrifader dómsmenn med fullu doms atkvæde hann skyll-dugañ ad vinna siðttareid, hvern er hann sor þar fyrer bisk-upenum ok oss dómssonnum, so látanda ord effter ord sem her seger, ad hann hefde hvörke lagt til ráð nie samþycke, ok ei hans kvinna ad sinu vite, ok ei um beded nie nockra peninga til gefed um þau bref sem Torfe heitenn ok Hann-es Eggertsson hafa sokt fyrer kongenn um Watnsfiord ok onnur gótz, því leitst oss hann þar vid skildur. Enn um þær saker sem biskupenn klagade til hans og hans qvinnu, vegna Torfa heitens, er þá var ordenn hans Ɛrfinge, leitst oss horfa til harra saka ok stórra, því oss þótti i þeim brefum er hann sokte vera bæde rofeñ sátt su er gjaurd var á millum kyrkiunnar ok Ɛrfingia Biarna(r) Gudnasonar, ok forræging upp á biskupenn. Þvi dæmdum vier fyrr skrifadañ Fusa vegna sinnar qvinnu, ok adra Ɛrfingia Torfa heitens skyllduga ad giallda biskupenum tiutiu merkur, ok adrar vegna kyrkiunnar. Enn ef biskupenn hefde grunsama nockra frændur Torfa edur teingdamenn ad þeir hefdu vered ad þessum rögæ edur rugle med þeim, þá dæmdum vær þá skyllduga ad vinna jafnañ eid ok Wigfus hefur unned, Enn hvör sem ad a hönum fellur leist oss sekur tvennum, lx. mörkum vid kirkiuna ok biskupenn. Enn um þad logbrot sem Torfi gjaurde i kyrkiugards saurgunenne dæmdum vær biskupenum og kyrkiunne, xv. merkur. Enn um bænhused dæmdum vær hann skylldugañ upp ad giðra, ef þad bevis-ast ad þad hefde átt þar ad vera, ok svara slikre sök sem lögeñ utvísar et cetera.

451. 29. August 1530. á Staðarhóll.

Dómr sex klerka og sex leikmanna, útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um innstæðu og reikningsskap kirkjunnar á Mýrum í Dyrafirði, er Þorleifi Grimssyni eignarmanni kirkjunnar bar fyrir að svara.

Landsbókasafn 62. Svo, afskript gerð fyrir Árna Magnússon „Ur brefabok biskups Ögmundar“.

Dómur um Mýrar j Dyrafirde.

Ollum monnum þeim sem þetta bref síð edur heyra. senda Hallur Ögmundsson. Þorleifur Biörnsson. Pall Olafsson. Olafur Magnússon. Klemens Asmundsson ok Ingemundur Runolfsson prestar Skálholtsbiskupsdæmis. Þorleifur Pálsson. Þorleifur Gudmundsson. Olafur Gudmundsson. Ellingur Gislason. Sigurdur Oddsson ok Jon Hallsson leikmenn. kvediu Gudz og sina. kunnugt giaurande ad sub anno gracie M^o. D^o. xxx^o. jn festo decollationis Johannis baptistæ. á Stadarhóle j Saurbæ. vorum vær j dom nefnder af verdugum herra ok faudur j Gude biskup Ögmund af Skálholtt. ad skoda ok ransaka ok fullnadardóms atkvæde á at leggja hversu fara skyllde um kirkiuna á Myrum j Dyrafirde. um hennar innstæðu og reikningskap. Hafde ádur skrifadur biskup Ögmund j sinne visitatio krafest ok bedist lögligs andsvaramanns fyrer allan fyrrgreindan reikningskap sagdrar kirkiu. Svo ok hafde hann optlega ádur her áminningar á giort eignarmanne sagds gards Þorleife Grimssyne. Nu af því ad þar var einginn löglegur umbodsmadur ádur greindz Þorleifs innan fiórdungs. sem lög giaura ráð fyrer. því ad svo profudu ok fyrer oss komnu. þá dæmdum vier fyrrnefnder dömsmenn med fullu doms atkvæde sagdan Þorleif Grimsson skyldugan. edur hans lögligan umbodsmann. ad vera komenn til optnefndz gards Myra j Dyrafirde. edur j Skálholtt fyrer biskupenn. ef honum þætti það inndælla. ok giðra þar ok standa fullan ok allan reikningskap þráttnefndrar kirkiu á Myrum j Dyrafirde .xiiij. nóttum fyrer fardaga ad forfallalaus. ok ad heyrdum döminum .x. vikum fyrer fardaga. Enn ef hvorke kemur optnefndur Þorleifur Grimsson.

ok ecke hañs löglegur umbodzmadur j nefndañ tima. þð dæmdum vier tidnefndañ gard ð Myrum j Dyrafirde j vaild ok umsid biskupsins til annara fardaga. Enn ef þð er eingenn löglegur reikningskapur stadinn af kirkiunnar innstædu portio ok mortuaria. þð dæmdum (vier) optnefndañ gard ð Myrum j Dyrafirde fallinn under heilaga Skalholttskirkiu. ok hennar eign þadañ af æfeñlega vera eiga.

452. 19. September 1530. á Grenjaðarstöðum.

Síra Brandr Rafnsson lykr og geldr Jóni biskupi á Hólum alla þá peninga, sem honum höfðu til arfs fallið eptir Ísleif Rafnsson sonarson sinn eptir því, sem dómr og herra kongsins bréf þar um gert út visar, en biskup svari til, ef konungr eða Teitr Þorleifsson ákærir gózin; kvittar biskup síra Brand um þau þrjú hundruð og sjöttu Rínargyllini, er Hrafn Brandsson var honum skyldugr og lofar að annast útgreiðslu á löggjöfum Þórunnar Jónsdóttur, en síra Brandr kvittar biskup um meðferð fjánna.

AM. Apogr. 3849 „Ur vidimus 2ta leikmanna [1. Sept.] 1540 og 2ta presta [29. Júlí] 1547“ (AM.). Þar með fylgir og orðamunt með hendi Árna Magnússonar eptir „chartis Hr. Oddz Einarssonar biskups. hveriar eg feck hía nídium hans i Leirárgörðum“ (= b). — Gömul afskript af þessu béfi er i Landsbókasafni 63. 4to bl. 112—113, frá c. 1640.

Giorningsbref a millum biskups Jons Arasonar
og sera Brands Rafnssonar.¹⁾

Þat giorum vier Petur Palsson. Kietill jonsson. jon olafsson. prestar. þorsteinn finnbogasson. einar brýniolfsson. audun Sygurdzson leikmenn. godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefe. at arum eptter gudz burd m d xxx. manudagen næstañ eptter Exalltationem Sancte crucis a greniadarstodum j reykiadal vorum vier i hia saum og heyrðum a ord og handaband verdug herra biskup Jons af einne alfu og síra brandz hrafussonar af annare. at suo fyrer skildu. at nefndur síra brandur lucktti og gallt biskup jone alla þa

1) b.

peninga. fasta og lausa. frijda og ofrijda. sem honum [haufdu til arfs¹⁾] fallit eptter Jsleif²⁾] rafnsson sonarson sinn. þa sem³⁾] kongurinn hafde sellt rafne heitnum brandzsyne. eptter því sem domur og herra kongsins bref⁴⁾] þar vm giortt vtvisar. med þeim skildaga at ef herra kongurinn eda teitur Þorleifsson. sem greinder peningar voru af dæmdir. akiærdu greinda peninga. þat skyllde biskup jon forsvara. enn huer er adrer sem akiærdu eda skullder heimtu vppæ greinda peninga. þa skyllde biskup jon hallda til laga. enn sira brandur svara lagaripthingum. [Sierliga var⁵⁾] tilskilit i sama handabande. at ef nockur veiter akiæru þeim tveim hlutum [sem teite Þorleifssyne hofdu tilheyrt i jordunum asgeirsæ og lækiamote i hunavatzþinge.⁶⁾] þeim skyllde biskup jon hallda til laga. enn ef þær kynne med logum undan⁷⁾] ad ganga. þa skyllde Sira brandur suara biskup jone suo miklum peningum sem greinder jardarparter være verder. Hier i mot gaf og gjorde biskup jon sira brand aullungis kvittañ [og akiærelausa⁸⁾] um þau. iij^c og lxx. rijns gyllene sem biskup jon synde þar med skilrikium at Rafn heitinn brandzson hafde⁹⁾] honum skylldugur verit. lofode biskup jon at giallda þorunne [jonsdottur¹⁰⁾] suo mikla peninga vegna sira brandz sem henne bære¹¹⁾] med logum at hafa i þær loggiafer sem rafn heitinn brandzson bonde hennar hafde henne med¹²⁾] logum gefit. gaf sira brandur biskup jon kvittañ vm halld og medferd er hann hafde haft æð ollum þeim peningum sem opttnefndum sira brande hafde til arfs fallid epter Jsleif heitinn rafnsson. Og til sannynnda hier um setium vier fyrskrifader menn vor juncigle fyrer þetta bref skrifad i sama stad deie og are sem fyrr seiger.

1) [hefde til erfda b. 2) heitinn b. v. b. 3) herra b. v. b. 4) kaupbref b. 5) [Svo og var þad b. 6) [i jordunum Asgeirsæ og Lækiamot i Hunavatzþinge og Teite Þorleifssyne hafde tilheyrt, b. 7) af, b. 8) [sl. b. 9) hefde b. 10) [dottur sinne b. 11) þar b. 12) ad b.

453. 13. Október 1530. á Möðruvöllum.

10. November 1530. í Miklagarði.

KAUPMÁLABRÉF Ara lögmanns Jónssonar og Haldóru Þorleifs-dóttur, er Jón biskup Arason var forsagnarmaður að.

Syrpa Guðbrands biskups í Biskupsskjalasafni 4to bl. 4—5, skr. c. 1590 (= α) — ÍBfél. Kh.d. 67. 4to bl. 78 með hendi síra Eyjólfss Jónssonar á Völlum (d. 1745). Ágrip þessa bréfs með sömu hendi er í MSteph. 60. 4to bl. 34—35.

vm fiordungsgiof dætra ara logmans¹⁾

Það giðrum vier magnus jonsson beneficiatus a Greni-
adarstaudum. Eigill hallsson beneficiatus j saurbæ. halldor
prestur benedictzon. pietur loptsson. Einar Bryniolfsson.
Audun Sugurdzson. Jon Þorlaksson. Simon Þorsteinsson.
Þorualldur Arnason og Olafur Ormsson godum monnum
kunnigt med þessu voru opnu brefe. ad arum eptir Gudz
burd 1530 fimtudag næstañ fyrir Lucæ Euangelistæ a móðru-
uollum j Eyiafirdi. vorum vier j hia. saum og heyrðum a
ord og handaband ærligra manna Ara Jonssonar lögmanns
af annare alfu. Enn Þorleifs bonda Grijmssonar af annare
alfu.²⁾ ad³⁾ suo fyrir skildu. ad greindur Þorleifur gipti fyrr-
nefndum Ara halldoru þorleifsdottur dotter syna. lofadi verd-
ugur Biskup Jon med handsölum. ad Are Jonsson skylldi
hafa til kaups med greinda halldoru vj^e hundrada. ad med-
reiknudur þeim peningum er nefndur Are atte áður. Enn
Þorleifur Grijmsson lofadi. ad fyrrnefnd halldora skilddi hafa
til kaups med Ara Jonsson iij^e hundrada. ad tilskildum⁴⁾
þeim peningum sem fyrrnefnd halldora atte áður. Gaf fyrr-
greindur Þorleifur [aður⁵⁾] sagdre halldoru þorleifsdottur alla
jórdina Möðruualle⁶⁾ j Eyiafirdi med þeim skilmala ad nefnd-
ur þorleifur skilddi hallda áður sagda jord vel og ærliga j
syna lifstíjd. nema hann villde fyrr afgreida somu jörd.
skilddi Þorleifur fa sögdum Ara suo mykla peninga til halldz
og medferdar sem greind jord er verd. og þa saumu pen-

1) (Útskripat) af kaupmalabrefi Ara lögmanns Jonssonar biskups
og Halldoru Þorleifsdóttur 67. 2) sl. 67. 3) 67; Er α. 4) og med
reiknudur, b. v. 67. 5) [Grimsson fyrr 67. 6) Möðruvelli 67.

inga skyldi nefndur Are hallda sem sýna eign. þar til fyrr sögd jord være afgreidd. gaf Are Jonsson halldoru Þorleifs-dóttur fiordungsgjof vr sýnum peningum.

[Samþykkti fyrrnefndur¹⁾ Are Jonsson og Þorleifur Grijms-son með handsólum alla [adur sagda²⁾ forsögn og giörning. að hiaveranda og samþykkianda fyrrnefndre halldoru Þorleifsdóttur. Var nefndur herra Biskup Jon forsagnarmadur að aullum adur skrifudum giörninge. og setti sitt secret³⁾ með vorum jnnsiglum fyrir þetta bref er giört var i Mykla-garde j Eyiafirde fimtudaginn næstañ fyrir marteinsmesso a sama are og fyrr seiger.

454.

6. Nóvember 1530. á Möðruvöllum.

KAUPMÁLABRÉF Ara lögmanns Jónssonar og Halldóru Þorleifs-dóttur, er Þorleifr Grimsson léta gera.

Advocates Library Edinb. 21, 7, 14, (FM. 64.) 4to með hendi síra Björns Halldórssonar i Sauðlausdal c. 1770—1780. — MSteph. 27. 4to bls. 51 með hendi Benedikts lögmanns Þorsteinssonar c. 1730. — JSig, 308. 8vo með hendi síra Ásgeirs Bjarnasonar c. 1770.

Kaupmalabref Ara Jonssonar og Halldóru Þorleifs-dóttur [sem Þorleifur grijmsson let gera.⁴⁾

In Nomine Domini amen.

Var so felldr⁵⁾ kaupmali lyster [og stadfestr⁶⁾ á brúðkaups-degi [heidarlegs manns⁷⁾ Ara Jonssonar logmans⁸⁾ og Erlegr-ar⁹⁾ qvinnu Halldóru Þorleifsdóttur með so felldum⁵⁾ skil-mala og feskiptum.¹⁰⁾

J fyrstu talde Are Jonsson ser til [kaups og konumund-ar.¹¹⁾ vj: hundrada.¹²⁾ J fyrstu jordina Holtastadi i langa-dal fyrer. jc: og þar til iij^c 13) hundrada i öðrum utjörðum og . ijc: i silfri og öðrum þarflegum peningum. Her á móti

1) [Samþykktu fyrrnefndir menn 67. 2) [þessa áðurskrifada 67. 3) innsigli 67. 4) [b. v. 27. 5) latandi 27. 6) 308; festr 64; frá [sl. 27. 7) [sl. 27. 8) b. v. 27. 9) hans, 27. 10) fékaupum 27. 11) [mots við Halldóru Þorleifsdóttur 27. 12) Hér stendr i '64: „i fasteign“, en undirpunktað til merkis um, að það á að ganga út. 13) vc (v) 27.

talde Þorleifr bonde Grímsson dóttur sinni Halldóru ^{iiij} hundrada með sinum modurarfi. ^{ad}¹⁾ ængum peningum²⁾ til³⁾ skildvm. þá spurdi biskup Jon Arason Þorleif bonda Grímsson hvort hann gæfe ecke dóttur sinni [Halldóru⁴⁾] til heimanfylgiu jórdina Mòdruvelli [i Eyafirde.⁴⁾] enu Þorleifr [bondi sagde þar þvert ney fyrer. at hann gæfe henni ei þann gard. edr gilde i heimanfylgiu.⁵⁾] Gaf Ari Jonsson sinni qvinnu Halldoru [fiordungsgjöld úr fe sinu.⁶⁾] kiðre Þorleifr [bondi Grímsson⁴⁾] sina dottur [Halldóru⁴⁾] malakonu i gard [þrattnefnds⁴⁾] Ara Jonssonar.

fór [allr⁴⁾] þesse giðrningr fram i [storu⁷⁾] stofunni á Mòdruvøllum [mòrgum danumonnum hiaverande lærdum og leikum⁴⁾].

Voru desser [epter skrifader⁸⁾] menn karpvottar [og brudkaupsvitne.⁹⁾] Halldor Benedictsson. Thomas Jonsson prestar. Teitr Magnússon. Jugiálldr Magnússon.¹⁰⁾ Guðmundr Einarsen. Þorlákr Finnbogason. Kolbeinn Indridason. Bryniulfr Jonsson. Guðmundur¹¹⁾ Eireksson. Þorvalldr Arnason og Steinn Jonsson leikmenn.

[Og til sanninda her um sette Þorleifr bondi Grímsson sitt jnnsigli með vorum¹²⁾] fyrskrifadra manna jnnsiglum firir þetta kaupmalabref. hvört er¹³⁾ skrifad var á Mòdruvøllum i Eyafirde.¹⁴⁾ sunnudaginn næstan effter allra heilagra messu [þá lidid var fra Guds burd 1530.¹⁵⁾]

455. 17. Nóvember 1530. í Skálholti.

Dómr sex klerka og sex leikmanna, útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um kærur biskups til Orms Guðmundssonar, að hann hefði rægt sig fyrir útlendum mönnum og sagt, að hann héldi jörðum fyrir sér með rangindum.

1) b. v. 27. 2) peninge 308. 3) 27, 208; frá 64. 4) [sl. 27. 5) [afsagde henne þa jord gjalda edur gefa 27. 6) [Þorleifsdottur lxo i tilgiöf 27. 7) [b. v. 27. 8) b. v. 308. 9) [b. v. 308, 27. 10) Hognason 27. 11) Guondur 27. 12) vorra 308. 13) ed 308. 14) [sette bondenn Þorleifur sitt jnnsigle með uorum hier firir a Modruvøllum 27. 15) [1536, 27.

Landsbókasafn 62. 8vo afskrift gerð fyrir Árna Magnússon „ur
brefabók biskups Ömundar“.

Dömur um Orm Guðmundsson.

Ollum monnum sem þetta bref síð edur heyra senda Jon Hiedinsson officialis heilagrar Skalholtzkirkíu. Guðmundur Jonsson profastur. Jon Biarnason kirkíuprestur sama stadar. Pall Halldason. Freysteinn Grimsson. Eir(e)kur Grimsson. prestar Skalhollts biskupsdæmis. Jon Biörnsson. Haukur Arnason. Olafur Asbiarnarson. Jon Þordarson. Aurnolfur Martheinsson. Gunnsteinn Biarnason. leikmenn. Qvediu Gudz ok sina kunnugt giaurande ad sub anno gratiæ M^o. D^o. xxx^o. á fimtudagenn næstañ fyrer præsentationem Sanctæ Mariæ Virginis í Skrudhusinu í Skalhollte. vorum vier í döm nefnder af vorum virðuligum herra biskup Augmunde í Skalhollte. ad skoda ok ransaka ok fullnadardöm á ad leggja um þá akiæran¹⁾ sem biskupinn klagadi til Orms bonda Guðmundssonar. Var hann stefndur og kom stefnan innsiglud í daginn. Þvi dæmdum vier stefnuna lauglega ok hann riettelega fyrerkalladañ. Var hans bedist og krafed. ok kom ecke. Þvi dæmdum vier hann sekañ mörk í stefnu-fall. Ín primis klagadi biskupinn þad til Orms Guðmundssonar. ad hann hefde rægt sig fyrer utlenskum mōnnum. og sagt ad hann hiełlde jōrdum fyrer sier med rangindum. Þvi ad heilags anda nāð tilkalladi. ad svo profudu ok fyrer oss komnu dæmdum vier fyrrnefnder dömsmenn med fullu döms atkvæde ādurgreindañ Orm skyłldugañ ad sveria lyritareid ok tveir skilviser menn med honum. ad hann hafi all-dreigi rægt biskupinn fyrer utlenskum mōnnum hvorke leyndt nie liōst. Enn ef hann fiellist ā eidnum. þā dæmdum vier hann riettañ rōgsmann. ok sliku sekañ sem biskupinn være ef hann være sannur ad sōk. ok sekañ .lx. mörkum vid heilaga Skāłholtzkirkíu. skyłldi eidurinn unninn fyrer jol. fyrer biskupenum. edur hans umbodzmanne.

Í annarre grein leitst oss biskupinn eiga ad leida tvō lōgleg vitni. med hvoríu skilorde ad Are heitinn Andresson

1) Svo.

lofade Orme nockrum peningum. ok ad þeim leiddum. þá leitst oss Orm(ur) eiga ad svara fyrir þá menn. sem þad sǫru. ad Are heitenn hafde giefed hǫnum þessa peninga forordslaust.

456.

13. December 1530. } í Þykkvaskógl.
16. Marts 1531. }

ÞORLEIFR Gamalielsson selr Bjarna syni sínum tíu hundruð í jörðunni Jörfa í Haukadal, en galt honum fimm hundruð í jörðunni fyrir þau fimm hundruð, er „Gamael“ (Gamaliel) faðir Þorleifs gaf Bjarna sonarsyni sínum, og kvittar Þorleifr Bjarna um andvirði hálfrar jarðarinnar Jörfa.

AM. Apogr. 2268 með hendi Magnúsar Einarssonar eptir frumritinu á skinni meðal Jörfabréfa „accuraté collatum“.

Þat giorum vit sira pall prestur olafsson og þorleifur gudmundzson godum monnum kunnegt með þessu ockrv optnu brefui í stofunne í þýckuðskogi uppa sialfan magnusmessudag. þa uar lidit fra gudz burd. M. d. xx. og tífu árr. þar uorum uit í hia saum og heýrdum uit uppá ord og handaband þessara manna þorleifs gamalelssonar¹⁾ og biarna þorleifssonar. sonar hans. þat faldizt og skildizt í og under þessará manna handabañdi at fyrri skrifadr þorleifur gamaleliss¹⁾ selldi syne sinum biarná þorleifssýne .x. hundrvt [vpp] í jordina jorfua í haukadal er liggur í uazthorns¹⁾ kirkiu sokn uñdan sier og sinum erfingium. en under biarna og hans erfingia eon hier fyrir þa gaf biarne faudur sinum þorleifi .x. c. í malnýtu og fridum peningum. í annare grein gallt þratt nefndur þorleifur biarna syne sinum fim .c. upp í fyrr nefnda jorð jorfua í haukadal fyrer þau fim .c. er gamael¹⁾ gaf biarna þorleifssýne sonarsýne sinum. upp í jordina kolgrafer. skýldi biarne eignazt þann helming jarðarennar sem þorleifur keypti at magnuse biornssýne með aullum sinum gognum og gædum. Suo og medkennunzt ek opptnefndr þorleifur gamalelsson¹⁾ at ec hefer ut teket og uppbored af

1) Svo.

syne minum biarnóð fulla ok allkǫ peninga fyrir nefnda jörd halfan jorfa .xu. hundrud at dýrleika suo sem mier uel likar og anæger. Þui gef ec hann aulldungis kuittan og akæru-lausan fyrir mier og aullum minum erfingium og epterkom-eñdum um greindrar jardar uerd. en til meire stadfesstu og sannenda hier um set ec þorleifur gamalelsson¹⁾ mitt junnigle med fyrrnefndra manna jnnsiglum fyrir þetta giorningsbref huertt er skrifad uar j þýckuaskogi j middolum gudmundar-dac¹⁾ um ueturenn ári sidar enn fyrrre greiner.

457.

1530.

Í Hjarðarholti(2)

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti fær Ólafi bónda Guðmundssyni fult umboð yfir garðinum Hóli í Bolungarvík og öllu því gózi, sem þar til heyrir.

Landsbókasafn 122. 4te bls. 204–205, með hendi c. 1770 eptir bréfabók Ögmundar biskups.

Um Hól í Bolungarvík.

Vier Ögmund med Guds náð biskup í Skálholte giörum góðum monnum kunnugt med þessu minu opnu brefe. ad vier höfum bitalad Olafe bonda Guðmundssýne fullt valld og um-bod yfer gardenum Hóle í Bolungarvík med öllu því Gótse faustu ok lausu sem þar til heyrer.²⁾ med þeim jörðum sem þar under liggia. skal hann þar i öllum hlutum fullmegtugur forradsman blifa. sier sialfum til gagns og góða gardenum ok kyrkiunne til uppreistar. Kann þar ad reka hval edur vidu skal það leggiast til gardsens. utaþ þau Tre sem hei-lagre Skálholts kyrkiu kunna ad koma til nytta. þau skulu ecke fargast. Skal þetta vort umbod standa næstu þria xij mánude ok þat leingur vier giörum her ecke adra skickan á. Ok til til sannenda her um um þryckium vier Jansiglum vorum á þetta bref skrifad i [H(iardar)h(ollte)³⁾ Anno M. D. xxx.

1) Svo. 2) heyra, hdr. 3) „H. H.“, handr. og sú athugasemd (AM.) við: „forte Hjarðarholte“.

458.

[1530.]

ÖGMUNDR biskup í Skálholti selr Klemusi Jónssyni jörðina Indríðastaði í Skorradal fyrir þrjátígi hundraða, en landbúar Skálholtsstaðar í Heyness umboði skulu hafa þar skógarhögg æ jafnan, og greiða friðvirt hundrað þeim, sem á Indríðastöðum býr; þar með hefir Klemus lofað að vera biskupsins maðr honum og dómkirkjunni til styrks.

Landsbókasafn 62. 8vo með hendi Árna Magnússonar „ur Brefabók biskups Ögmundar“, og er afskriftin staðfest í Skálholti 9. Okt. 1741 af Árna Magnússyni, Ormi Daðasyni, Þórði Þórðarsyni og Páli Hákonarsyni. „Bref það sem í bokinne er næst fyrir framan þetta Indríðastadabref. er af dato 1523, þau sem næst eptir koma eru daterud 1530. og kynni þetta Indríðastadabref á sama áre (1530) daterad vera. Þó er eckert vist argument her af að taka. því bokin er vida confuse digesta. Það er vist að brefed er elldra enn 1538. því þess getur í einum dóme daterudum á þessu áre 1538.“ (AM.) — AM. Apogr. 2706 óstaðfest afskrift með hendi Árna Magnússonar, og setr hann þar ártal „ante 1538“.

Um Indríðastade.

Vier Ögmund med gudz nad biskup í Skálholte giorum godum monnum kunnugt med þessu voru opnu brefe. að vier hofum settlt Clemus Jonssyne iordina alla Indríðastade er liggur í Skorradal. Her í mot skal hann gefa oss .xxx ? í þeim peningum sem oss vel likar. hofum vier upp borid x^e sem oss vel anæger. Skulu stadarins landbuar í Heyness umbode hafa þar skógarhögg æ jafnan sem þa naudsyniar til rapta ok kola. oc greida fridvirdt hundrad þeim sem á Indríðastodum byr. þa skogurinn er nautnadur. Her med hefur hann lofad að vera vor mann. ok veita oss ok heilagre Skálholtskirkiu þann styrk sem honum er mogulegt et cetera.

459.

[1530].

ÖGMUNDR biskup í Skálholti afleysir og kvittar Solveigu Björnsdóttur af fyrstu barneign í fjórmennings frændsemi með sira Filippusi Jónssyni.

Landsbókasafn 122. 4to bls. 203—204, með hendi frá c. 1770 eptir

brefabók Ögmundar biskups. „Næstu brefeñ fyrer framañ þetta eru dat. 1530. Það sem næst effler fylger 1531. mun so þetta á odru hveriu þessu áre dat. vera. Þo er þetta ecke vist því boken er vida confuso ordine digests“ (AM).

Kvittun Solveigar Biörnsdóttur.

Vier Ögmund et cetera.

giorum góðum monnum kunnugt med þessu voru opnu brefe. að vie höfum afleisa láted Solveigu Biörnsdóttur af því misferle. sem hun hefur i ratad med Sira Philippus Jons-sýne in prima proliferatione ok quarto gradu affinitatis. ok sett henne pænitentias competentes sem brotenu tilheyrer. svo ok hefe(r) hun blifed i hlydne ok forlikun vid oss. sem oss vel ánæger. Þvi giðrum vier hana ok gefum olldungis kvitta ok ákærulausa fyrer oss ok öllum vorum Effterkomendum heilagrar Skalhollts kyrkiu formonnum um fyrr skrif-ad brot et cetera.

460.

[1530].

ÖGMUNDUR biskup i Skálholti tekr Guðrúnu húsfreyju Finn-bogadóttur i prófentu á staðinn i Skálholti, og hefir Guðrún gefið með sér tuttugu hundraða jörð i Austfjörðum og þrett-án hundruð i góðum peningum.

AM. Apogr. 2744 með hendi Árna Magnússonar „ur brefabok biskups Ögmundar“. „Sira Gudmundur Jonsson var radzmadur 1530. Jtem 1538“ (AM).

Profentubref.

Vier Ögmund med guds nad biskup i Skalhollte. giorum godum monnum kunnugt med þessu voru opnu brefe. að med rade ok samþycke Radzmannsins Sera Gudmundar Jonssonar hofum vier giort svoddan kaupskap vid Gudrunu husfreyju finnbogadóttur. hefur hun gefed kirkiunne i Skalhollte ok oss tuttugu hundrada iord i Austfiordum. ok þar til xiiij^o i godum peningum. Her i mot skal hun hafa æfinlegt framfære ok proventu a stadnum i Skalhollte. sess i badstofu enn sæng i skóla. ok litla kofann sem vier hofum

giaura lated fyrir framan prestaskóla. vóð og skirtulierept
sér til klæða. ok skóledur sem hana naudsýniar. Ok til
sanninda her um et cetera.

461.

[1530].

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti fær Ólofu húsfreyju Björnsdóttur
til eignar jörðina Höfn í Hraunskirkjúsókn (við Dýrafjörð),
sökum þess að Ólof hefir verið biskupi og kirkjunni til styrks
og góða og lofar að gera svo framvegis.

AM. Apogr. 2713 með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok
biskups Ögmundar“. „Brefin sem hier eru næst fyrir framan eru
dateruð 1530–31. Annars er bokin hier og annarstadar confuse
digesta.“

Um iordina Höfn.

Vier Ögmund með guds náð et cetera.

saker þess að Ólof husfreyja Biörnsdotter hefur vered
oss oc heilagre Skalholltzkirkiu til styrks oc goda. ok hefur
lofad oss að giora svo framvegis. því hofum vier feinged
greindre Olufu husfreyu iordina Höfn er liggur í Hrauns
kirkiu sokn. til til fullrar eignar með ollum þeim gognum
oc gædum sem greindre iordu fylger og fylgt hefur að fornu
oc nyu. bæde til sios og landz.

Ok til sanninda her um et cetera.

462.

[1530].

FÚSI (Sigfús) bóndi Brúnnannsson fær Ögmundi biskupi í Skál-
holti jörðina Dal í Valþjórsdal (Valþjófsdal) til meðferðar, en
biskup fær honum í mót til aftakta jörðina Dynjandi, þrjú
eyðikot í Arnarfirði, Kirkjuból og Hóla í Dýrafirði; svo hefir
og Fúsi feingið biskupi til fullrar eignar þann part í jörðunni
Hjarðardal, sem honum og Ólofu Björnsdóttur konu hans
kemr til, með fleira, er bréfið greinir.

AM. Apogr. 2714 með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok
biskups Ögmundar“. „Næst fyrir framan þetta bref er bref um Höfn

i Hraunskirkiusokn, sine anno, en þau sem epter koma eru confus, so þar er ecki upp á ad byggja". (AM).

Um iordina Valþiorsdal.

Vier Ogmund med gndz nad et cetera.

ad Fuse bonde Bruumañsson hefur feingit oss til medferdar jordina Dal i Valþiorsdal. Enn vier hofum feingit honum annan iarda dyrleika til aftekta. er þar til nefnd iordin Dyniande. ok þriu eydekot er þar liggia nær i Hrafnseyrar kirkiu sokn. Kirkiubol oc Hola i Sandakirkriu sokn. svo leinge ad vid giorum þar fulla kaupskap upp a. Svo oc hofum vier undirbundist ad forlikast vid Sera Bard um þau xij^o. sem i því kaupbreffe standa sem Snæbiorn heitinn gislason giorde vid petur heitinn Vigfusson. Sömmuleidis hefur adurnefndur Fuse. feinged oss til fullrar eignar þann part i Hiardardal sem honum til kemur oc hans kinnu Olofu Biornsdottur.

Ok til sanninda her um et cetera.

463.

1530.

SKRÁ um landamerki jarðarinnar Presthvamms i Grenjaðarstaðarþinguni.

AM. Apogr. 125, og var það ritað aptan á bréfið um Presthvamm frá 30. Apr. 1529 (Nr. 405) „með hende eigi miog nyrre, þó nyrre enn brefed sialft er“ (AM.)

anno M d xxx.

Þessi ero landamerki jarðarinnar presthuams:

fyrir vtañ rædur gardur sa er gengur wr laxá og upp eptir hvarfe oc so yfer vm háls oc j gard þann er girðir fyrir ofan slij. rædur sijdan sa gardur allt ut i kalldakijl nema klömbur a þar xvij skára annadhuort áur: j iarfolvm á presthuammur manadar beit a svmar enn langavazmenn hingat a hals a vetur þa þarf frañ fra a laxárdal rædur gardur sa er geingur vndan grasteini til ær oc rettsyni a fiall vpp.

En fyrir austan halsinn rædur þvfa sv er stendur við ana undan ^{hor}arhoolum¹⁾ oc so rettsyni vestur a fiall.

464.

1530.

SKRÁ um eignir staðarins á Hallormsstöðum í Skógum, þá er Oddr Arason afhenti, en sira Bartholomeus Egilsson tók við.

Máldagabókin gamla í Biskupsskjalasafni, bl. 142 b skr. 1601.

Hallormstadur.

Anno domini M. d. xxx^o.

Suo mycklir penijngar vtlucktter æ hallormstöðum þá oddr arason afeñte enn sijra bartholomeus eigilson med tok.

Jn primis fiögur(ra) vetra gamallt naut j huñdrad. viij. kýr gilldar med þuj ad xix alñir oc xx voru lagdar ofañ a þriar kyrñar. ix asaudar kugilldi gilld. halft v. ærgillde fyrir kapal. tuæuetur kapall .v. vetra gamall hestur j huñdrad. annar hestur ix vetra gamall,

Jtem stockur oc kista.

Jtem ij katllar voñdir oc j pottur.

Jtem j bediar slitur oc j hægiude voñt.

Jtem iiij trediskar. tinfat oc kannu. fimm spænir. iiij skalir .v. vppgiordarkerølld. allt þetta giortt fyrir .c. ad auk var [braudreid²⁾ og tialldslitur.

Jtem foñz vmbunijngur med krosse. vj klukkur. ij messuklæde alfær. ij kalekar messufærir. ij kañtarakäpur. onnur miog voñd. tuttugu bækur. et cetera.

465.

1530.

í Stafholti.

VIRÐINGARGERÐ á stað og kirkiu í Stafholti og skrá um eignir þeirra, þá er Narfi prestur slepti, en sira Freysteinn Grímsson tók við.

Eignaskjalabók Stafholtskirkju í Landsskjalasafninu, og er þetta

1) Svo Apogr. 2) braud reid, hdr.

skrifað c. 1650 (= a). — AM. Apogr. 3244 „ex charta Stafholt, non originali“, og sýnist þessi afskrift ekki geta verið gerð eptir nefndri skjalabók (= b).

Anno Domini M D xxx.

Voru so mikler peningar i Stafholte. þa Sira Narfe sleppti En Sira freysteinn tók vid. xx. kyr. xvij ásaudar kugillde. Var þetta allz og allz. með þui sem á jörðunum var. xij^e i gielldum saudum .iij^e i gielldum nautum og xi kaplar.

Jtem var þetta jnnan gátta. ij strockar. viij keröld og voru bæði lasin og laggbrotin. ij ker. sðer miog lasner. Byrda ejn og [ur botnenn. ij fotur og eirn¹) dryckiaraskur. x. skerbord. vij småskåler. ij dukar vonder. ij konnur og önnur loklaus. ij katlar miög ellder. eirn pottur. og var gat á. ij sængur gamlar og dunlitar. ij^e með áklædenu og öllu saman.

Var kyrkian giörð fyrir xxv^e. En stadurinn allur með uthusum xx^e.

Voru þesser mätzmenn. S(ira) Olafur gilzson. S(ira) Biorn Þorgilsson. S(ira) Halldor gijslason. Hakon biörgolfs-son. gudmundur gudmundsson. og Olafur gijslason leikmenn.²)

466.

[um 1530].

LÖGFESTA Tumasar prests Eiríkssonar fyrir landi Mælifells-
staðar i Skagafirði.

Kirkjustóll Mælifellskirkju i Landskjalasafninu, og er þetta skrif-
að 1752, og afskriptin staðfest af síra Jóni Magnássyni á Mælifelli.

1) [b; felt úr í a. 2) Í Landsbókasafni 108. 4to bls. 392 stendur þessi klause með hendi síra Jóns Haldórssonar í Hítardal, tekin eptir síra Jóni Eigilssyni i Stafholti: „Þá síra Freysteinn Grímsson meðtók Stafholt, en síra Narfi slepti, var datum 1530. Síra Freysteinn hélt staðinn 38 ár. Þorvaldur Björnsson meðtók staðinn eptir síra Freysteinn Anno 1568 og hélt hann og hans kvinna í 3 ár, og hann hafði kistu i Nikulásakeri fyrsta ár og veiddi þar í. Þar eptir meðtók Jón prestur Eigilsson Anno 1571, og hefur haldið hann í 23 ár (lof guði), en nú er Anno 1594. Summa 64 ár frá því síra Freysteinn meðtók staðinn og til þessa“.

Copia af Logfestu Sira Tomasar Eirekssonar til hvorrar
vijsad er i hier fyrer framan skrifudum vitnis-
burdum um Mælefells landeign.

Eg Tumas prestur Eireksson logfeste hier i dag first
stadenn Mælefell ut ad Mælefellsd. og riettsýnes ofan med
Mælefellsd. so med Svartæ sudur i markgard og riettsýne
upp ur markgarde og upp i urdardal og fram med Mæle-
fellsd þessu meigen og alla Mælefellsdal frá læk þeim sem
næst er Reikia Reit fyrir framan hniukamýrar. hlaupkinn
og Einarsdal. halft Tiarnargil þessu meigin og sudur i hær-
ingsgil. og riettsýne ur hæringsgile og austur i heidar i mots
vid Gilhagamenn. Þar med akra og Todur eingiar og skoga.
haga og allar landsnitia er því lande eiga ad filgia ad fornu
nyu til utmerkia þeirra er adrer menn eiga i mote bæde
ad ordfullu og logmale Riettu. Firerbýd eg hvorium manne
hiedan af ad nýta sier edur i ad vinna nema mitt sie lof
edur leife til ad vitne þjnu og þjnu N. og allra þeirra er
ord min heira.

Þesse Sira Tumas var annar prestur a Mælifelli þad næst verdur
komist af gomlum halfskinsbrefum sem vid kyrkiuna hafa leigid a
hvorium ad finst þessi logfesta.

467.

[um 1530].

SKRÁ um landamerki Starrastaða i Skagafirði.

Kirkjustóll Mælifells i Landsskjalasafni, skr. 1752. Á undan þessu
er i bókinni Lögfesta sira Tomasar Eirikssonar: „Þessi Sira Tumas var
annar prestur a Mælifelli þad næst verdur komist af gomlum halfskins-
brefum sem vid kyrkiuna hafa leigid a hvorium ad finst þessi logfesta“.

Þesse eru landamerke Starastad(a):

ad austan Svartæ þegar hun reður under hafgrijms-
stada laugar höl.

ad nordan markgardur sem geingur upp ur itra prest-
höl vid Svartd. og ur honum til fialls uppi urdardal.

eñ ad suðan úr Torfhöl ep(t)er garde og til fialls under
heidar hofud. rædur þa rigguriñ ad vestan.

468.

[um 1530].

VIDIMUS af bréfum, er snerta arf eptir Solveigu Björnsdóttur, Viðidalstunguvíg (1483) og dóma Jóns lögmanns Sigmundssonar.

AM. Apogr. 3894 og 3895 „Ex transscripto membraneo, sem nu er i eigu logmannsens Pals Ionssonar Widalin“. „Bæde þesse transscripta eru rituð með einne og somu hende. Eg á morg brefsem eg ætla Biorn Þorleifsson (Biarnarsonar hins rika) hafe skrifad. þyker mior honden á þeim, (hellst þeim sidare af sogdum brefum) vera i morgu lik hendenne sem er á þessum tveimur transscriptis, Enda eru sumer, staferner rielt olier. Er eg so i efa um, hvert hönden á þessum tveimur transscriptis sie su hin sama, sem eg eigna Birne þorleifssyne, eda onnur henne i morgu, enn eigi ollu, lik. Og er eg nær því ad það mune ecki hin sama hond. Enn það er vist, og af skriftar formenu á þessum 2ur transscriptis, audsied, ad þau eru rituð hier um anno Christi 1530. og ad visu ecki miklu sidar.“ (AM).

Það giorvm vier þorsteinn ketelsson. arne olafsson. Eyvindur marteinsson. joñ olafsson og suartur palsson godum monnum kunnigt med þessv voru opnu brefi. ad uier hofum sied og lessit. og heyrtt yfer lessit suo fellda doma og onnur uitnisburdarbref er þessum domum til heyra bæde lerdra og leikra. Med þeirra heilum og oskoddum hanganda jnnsiglum so latañde ord epter ord sem hier eptter a greiner. Enn sacker margra hluta er j greindum domum standa. og margmeltra orda. sem þar ero jnsett. og þessum epterfaranda greinum varlla einvirduliga til koma. Og ero því þesser hluter og articulis vr adursaugdvm domvm teckner. sem einkanliga hlioda og utskyra. fyrst vm þann dom. sem dæmdur var j bolstadarhlid j langadal [o. s. frv. og kemr þá:

1. ágrip af Bólstaðarhlíðardómi um arf eptir Solveigu Björnsdóttur frá 21. Júní 1497 (= DI. VII, Nr. 383).
2. ágrip af úrskurði Finnboga lögmanns Jónssonar um Bólstaðarhlíðardóm, Ási í Öxarfirði 20. Aug. 1498 (= DI. VII, Nr. 418).
3. Dómr Gottskálks biskups um bréfagerðir Jóns Sigmundssonar frá 18. Aug. 1514 (= DI, VIII, Nr. 389).
4. Vitnisburðr Sigurðar prests Þorlákssonar frá 29. Febr. 1500 (= DI, VII, Nr. 486).
5. Vitnisburðr Egils Grímssonar frá 24. Sept. 1485 (= DI, VI, Nr. 491).

Þar með endar 3894 og hefir aldrei verið á ritað vidimus, og transcriptum aldrei verið innsiglað. Þá kemr framur í 3895:

6. Vitnisburðr Einar Oddssonar frá 7. Okt. 1485 (= DI, VI, Nr. 493).
7. Vitnisburðr Bárðar Jónssonar frá 4. Nóv. 1485 (=DI, VI, Nr. 494).
8. Vitnisburðr um falsbréfagerðir Jóns Sigmundssonar frá 23. Marts 1528 (= Nr. 367 að framan).

Á 3895 hefir aldrei verið ritað vidimus að niðurlagi, en fyrir því voru fimm innsigli. Bæði transcripta voru frá Flatey á Breiðafirði].

469.

[c. 1530 — c. 1600].

SKRÁ um landamerki Fíflholta í Hraunhrepp á Mýrum, vottuð af Skapta prófasti Loptssyni á Setbergi (1571—1621) eptir handskrift Brands Einarssonar (Moldar-Brands) og síra Einars heitins Snorrasonar, en þeir fóru eptir lýsing og tilsögn Ásmundar heitins Jónssonar —, svo og eptir frásögn Helga heitins Jakobssonar og Jóns heitins Bjarnasonar.

AM. Apogr. 3950, með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna, „ex originali“ á kálfskinni, sem var mjög máðr.

Páll alþingismaðr Sigurðsson í Árkvörn nefnir í ritgerð sinni um örnefni og goðorð í Rangárfingi (Safn til sögu Íslands II, 528) „lögfestu eða vitnisburð“ „af 1380“ um landamerki Fíflholta í Landeyjum, þar sem getið sé um *Hvitstein* og *Hvitsteinsás*, og dregr hann þar af styrking til þess, að Hvitanes, sem goðorðið var við kent, muni vera hið sama land og nú kallast Fíflholt. En það má mikið vera, ef hér er ekki eitthvað blandað málinu, og ef ekki er alt eitt og sama bréfið, sem Páll vitnar í og það, sem hér er, eða þá að fyrir hann hefir borið eldra bréf um landamerki Fíflholts á Mýrum frá 1380, — ef byggja má á frásögn hans um ártalið, — sem hann svo hefir ætlað að væri um landamerki Fíflholts í Landeyjum, er honum var miklu kunnuari jörð en hin. Því að það væri undarleg tilviljun, ef það skyldi hittast svo á, að örnefnið „Hvitsteinsás“ væri bæði landamerki Fíflholta á Mýrum og Fíflholta í Landeyjum. En að þetta skjal, sem hér er prentað, sé um landamerki Fíflholta á Mýrum, er varla mjög vafasamt. Þeir feðgar síra Einar Ölduhryggjarskáld og Moldar-Brandr, sem um hrið bjó á Snorrastöðum í Kolbeinsstaðahrepp, voru gagnkunnugir á Mýrunum, og þeir frændr áttu þar ódul. Marteinn biskup átti Álptanes á Mýrum og fluttist þangað þegar hann lét af biskupsdómi, og þar[andaðist hann (1576). Síðan áttu niðjar

hans Álptanes langaleingi og hjuggu þar. En austr í Landeyjum hafa þeir frændr ekki verið kunnugir. Hér við bætist og það, að Ásmundr sá Jónsson, sem hér er vitnað til, getr verið sami maðr og Ásmundr Jónsson sá, sem nefndr er á skjali einu, nær 300 ára gömlu, um landamerki Hraundals í Hraunbrepp. Virðist Ásmundr þessi hafa verið skilríkr maðr, orðið gamall og búið leingi á þessum slóðum. Timans vegna gæti það staðizt, og er í sjálfu sér ekki ólíklegt, að það sé Ásmundr bróðir Stepháns biskups, sem stundum hefir verið kallaðr hinn „verri“ — til að aðgreiningar frá bróður sínum með sama nafni —, en biskup kallaði sjálfr (í gamni) „Ásmund bónda hærulang“. Ásmundr var móðurbróðir Moldar-Brands, bróðir Ingirtðar fylgikonu síra Einars Snorrasonar. Það lægi því ekki fjarri, að það væri einmitt hann, sem er heimildarmaðr þeirra feðga um þessi landamerki. Til frekari fullvissu um það, að hér er um landamerki Fíflholta á Mýrum að ræða, er þess getandi, að til er lögfasta um landamerki Fíflholta á Mýrum gagnvart Einholti frá 24. Augúst 1712, og þar er einmitt talið sumt af sömu örnefnum sem í þessu bréfi, svo sem *Þórarinsás* og *Hlöðuskógsholt*¹⁾.

Svo fellda handskrift hefi eg með haundum haft ýferlesid og í mijnum briefum var bijuarad Brandz Einarssonar og sera Einars heitinns Snorasonar eptir lysing og tilsaugn asmundar heitinns Jonssonar umm landamerki krynng um fíflholtt er suo hlíodadi

J firstu rædur sionhending ur kalfsholtti j brautavatn. þa rædur sa floalækur er ur brautavatni rennur ofan j sauravatn. þa rædur sionhending ur þeim lækiaros ok i þa holma er vestast eru i sauravatni. Sionhending ur holmunum og i nedri þorariñsashola. ur þorarinsasholum og i blikstein a midium hlauduskogi. ur steininum og i lækiarhaulkn nedan i nordlæk ofan undan huijtsteinsðs. ur haulkninu og i midian huijtsteinsðs. ur huijtsteinsas og i stapan a nedri grunnavatzholum firir nedan ælaveituskard. ur stapanum og i griotvadit a fiskilæk. ða rædur lækur i kieravatn. ur midiu kieravatni. og i mökiælduna sem geingur i melsa firir utan slodholtt. þa rædur ðin upp allt ad gardas broti. ur gardinum sionhending og i griothaulknid i melzlæk. þa rædur lækurinn i kalfsholtt etcetera.

Item lystu þeir firir mier og morgum audrum monnum

1) Bréfabók Jóns prófasts Halldórssonar bls. 427—428.

Helgi heitinn Jacobsson og Jon heitinn Biarnason að þeir hefði þessi saumu landamerki heyrt sier elldri menn seigia bæði sem j fjíflholtum hefdu buid og suo audrum jaurdum þar um krijng. Skapti Loptsson.

470.

[1530—1538].

DÓMR sex klerka útnefndr af Ögmundi biskupi um hjónaband Bjarnar Þorbjarnarsonar og Þorgerðar Jónsdóttur.

Ny kgl. saml 1847 4to C, 26, bók síra Guðbrands Jónssonar í Vatnsfirði skr. 1669. A spásíu stendr með sömu hendi: „Datum ovijst“. — Síra Guðmundr Jónsson var ráðsmaðr í Skálholti að vísu bæði 1530 og 1538. Gæti þessi dómr verið frá þeim árum. Ártalið 1520, sem stendr hér í fyrirsögninni, fær ekki staðizt. Þá var einginn Skálholtsbiskup reglulegr hér í landi.

Dómur um mein á milli hjóna dæmdur í tíð biskups
Ögmundar Anno 1520.

In nomine domini amen.

Vér Jón Heðinsson officialis heilagrar Skálholtskirkju, Guðmundur Jónsson ráðsmann sama staðar, Jón Bjarnarson kirkjuprestur, Oddur Haldórsson, Eiríkur Grímsson, Stephán Hallkelsson, prestar Skálholtsstigtis vorum í dóm nefndir af herra biskupinum Anno . . .¹⁾

In primis um þau mein, er upp komu í milli Bjarnar Þorbjarnarsonar og Þorgerðar Jónsdóttur, dæmdum vér, að tvö lögleg vitni skyldu sverja fyrir prófastinum síra Birni Ólafssyni, að greind mein hefðu upp komið innan lýsinga. Að þeim eiði unnum var greindra manna hjónaband dæmt ómyndugt og að aungvu haldandi og þau bæði skyldug að taka lausn og skriptir fyrir sína ofdirfð. Eigi síður prestinn, sá sem þennan hjúskap hefur saman bundið, fallinn í bann og forboð, skyldugan að taka lausn og skript fyrir sína óviturlega framhleypling.

Ög til sanninda et cetera.

1) [Ártal vantar hér í handritið,

471.

2. Janúar 1531.

á Hólum.

23. Júní 1532.

á Hofi.

Jón biskup Arason á Hólum selr Þórunni Jónsdóttur, dóttur sinni, jörðina Fjósatungu í Fnjóskadal fyrir jörðina Krossavík í Vopnafirði. Þar með fylgir skýrsla Jóns biskups (frá 1534 eða síðar) um skipti hans og Páls bónda Vigfússonar eptir síra Magnús heitinn Jónsson frá fallinn, -- í viddisse tveggja manna frá 17. Júní 1556 og annara tveggja frá 20. Júní 1562.

A.

AM. Apogr. 3951 með hendi Jóns Magússonar „Ex transcripto“, sem var á pappír.

Þeim godum monnum sem þetta bref sia edur heyra senda grimur jonsson. jon olafsson. gudmundur jndridason. Eiríkur petursson. kuediu gudz oc sijna kunnigt giorande. arum epter Gudz burd M. d. xxx oc eitt æ holum j hialltadal nivnda dag iola vorum vier i hia saum og heyrdum a ord oc handaband verdugs herra biskups jons oc þorunnar dottur hans at suo fyrir skildu at biskup jon arason selde og gallt greindre þorunne jonsdottur. dottur sinne. jordina fíosatvngu er liggur j fnjóskadal i jllugastada kirkiu sokn fyrir fimtíge hundrud til fullrar eignar med ollum þeim gognum og giædum sem greindre jordu æ med logum at fylgia oc hann vard fremst eigande at. hier j mot gaf nefnd þorunn jordina krossavíjk er liggur i vopnafirde j refsstada kirkiu sokn med ollum þeim gognum oc giædum sem greindre jordu atte med logum at fylgia. skyllde huort halda þeim jordum til laga er keypte en suara lagaríptingum a þeirre er selde. Og til saninda her vm setium vier biskup jon vort secretum med fyrskrifadra manna jnsíglum fyrir þetta bref er skrifat var æ hofe a hofdastrond sunnudagin næstañ fyrir jons(messo) bapthísti vm sumarit are síjdar enn fyr seigier.

Þat giorum vid gudmundr skíjdason prestur oc þorbergur bessason leikmann godum monnum kunnigt med þessu ockru opnu brefe at vid hofum sied oc yfer lesid med heilum

oc oskoddum hangande jnsiglum suo latande bref sem hier fyrir skrifad stendur. ord epter ord. og til saninda hier vm setium vid ockar jnsigle fyrir þetta bref er skrifat var a grund j Eyafirdi miduikudagin næstañ fyrir jonsmessu baptista. arum epter gudz burd. M. d. l. vi.

B.

AM. 255. 4to bls. 344—346, bréfabók síra Skúla Þorlákssonar skr. 1687—1698.

Fiosatungu ahrærande brieff a Papijr med 1 jnncigle.

Þad Er vort forsuar vid Pal bonda Vigfusson. vm þa peninga vier settum hðnum j panta fyrer þa lofun ad vier og vor frænde Sira Magnus heitinn giordum a Hljðarenda.¹⁾ at effter greindañ Magnus heitinn frafallenn.²⁾ kom neffndur Pall bonde heim til Hoola. og budum vær honum þa penynga sem vær hoffdum j lofun lagt. Enn hann sagdi ney vid og sagdist vilia hafa þad vier villdum honum gott til giðra. og þar effter feingum vær honum so penynga at vær hugdum honum mundi vel hjka. og hier vppa lofadj hann oss siñu kuittunarbrieffe. at oss og honum odrucknum.

Þeim godum monnum sem þetta brieff sia edur heýra senda Grymur Jonsson. Jon Olafsson. Gudmundur Jndridason. Eyrekur Pietursson. kuediu guds og sijna. kunnugt giðrande arum effter guds burd M. d. xxx og eitt. a Hoolum j Hialltadal. njunda dag joola vorum vier j hia. saum og heirdum aa ord og handaband. verdugs Herra Biskups Jonz og Þorunar dottur hañz. ad so firir skilldu. ad biskup Jon Arason sellði og gallt greindri Þorunj Jonzdottur. dottur sinne. jordena Fiðsatungu. er liggur j fnioskadal j Jllugastada kirkiusokn. fyrer fimtíge hundrud til fullrar Eignar med ollum þeim gðgnum og giædum sem greindri jòrdu a med lðgum ad filgia. og hann vard fremst eigandi ad. Hier j mot gaff neffnd Þorunn jordena Krossavijk. er liggur j Vopnafirde j Refsstada kirkiusokn med ðllum þeim gðgnum og giædum sem greindre jòrdu atte med lðgum ad filgia. skillde huðrt halda þeim jordum thil laga er keipte. og

1) Sjá bréf frá 4. Sept. 1533, 2) Sira Magnús dó 1534.

suara lögariðttungum a þeirre er selldj. Og til sannenda hier vñ setium vier biskup Jon vort secretum med firr skriff- adra manna jñnciglum fyrer þetta brieff. er skrifad var a Hofe a Hófdaströnd sunnudægenn næstañ fyrer Jonsmessu¹⁾ baptisti vñ sumarid. are syðar enn firr seiger.

Þad giorum vid sira Þordur Brandsson. Sueirn Bardar- son og Halldor Þorlaksson leikmenn godum mðnnum kunn- ugt med þessu ockru opnu brieffe ad vid hofum sied og yfer- lesed med heilum oskoddudum hangandi jñnciglum suo lat- andi brieff sem hier firer skriffad stendur. ord effter ord og thil sannenda hier vñ setium vid ockar jñncigle fyrer þetta brieff er skriffad var a Grund j Eyafirde laugarðegenn næst- añ fyrer Jonzmessu Baptista arum  pter gudz burd   d lx og ij  r.

472.

29. Jan  ar 1531.

i Sk  lholth.

KAUPM  LABR  F   lafs Narfasonar og Solveigar Bj  rnsd  ttur.

Landsb  kasafn 62, 8ov med hendi  rna Magn  ssonar „Ur brefa- bok biskups  gmundar“.

Kaupmalabref  lafs Narfasonar og Solveigar
Bi rnsdottur.

Vier Ogmund med gudz nad et cetera.

ad a sunnudaginn næstan epter Palmessu um veturinn for svoddan giorningur fram i millum  lafs Narfasonar ok Solvegar Bi rnsdottur a þeirra Brullaupsdeige i Sk  lholte anno Domini. M . D . xxxj . Talde Olafur sier hundrad hundrada. þar i mot logdum vier Solvegu aptur þa peninga sem vier hofdum ad oss teked uppa þad sakferle sem hun hafde i ratad. svo hun skyllde hafa onnur hundrad hundrud. Voru þar til skildar²⁾ Stackar. Lambavatn og Kolltsvik.³⁾ Enn adra peninga þa hun matte eiga med logum hia modur sinne³⁾

1) H r stendr „Bap“ i h r., sem er ofanki . 2) Svo. 3) H r var autt bil i b kinni og er eins i afskriptinni, en  rni segir svc: „Lacuna similiter in codice: at nil deesse videtur“.

eda annarstadar a vestfiordum lagde hun heilagre Skalholtzkirkju til uppheldis.

Voru þessir gjorningsvottar. Sera Þordur Olafsson Radzmann. Sera Eyolfur Grimsson kirkjupestur. ok Jon Biornsson frændi hennar. með odrum fleirum godum monnum.

Ok til sanninda et cetera.

473.

6. Apríl 1531.

Kelduvík.

VITNISBURÐARBREÐ, að Reykjareitr „milli Reykjasels og ár þeirrar, sem fullr vestan úr Kiðaskarði og ofan í Mælifellsá“, hafi verið haldinn eign Reykja (í Tungusveit).

AM. Apogr. 4117 „Ex originali“ með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna,

Suo felldan vitnesburd ber ec helge niculason at ec var uppvaxtarmadur a mælefellza þa sæmundur biorgolfson bio a reykivm j tungvsueit og þar efter var ec vinnvmadur a mælefelle j tvngosueit hia halldore sigurdsyni og j þeirre sueit var ec uppa þriatige ara edur leingur enn ec er nv sextogur madur og uissa ec fyrir full sannende at upp a þav þriatigo are sem ec var þar var sa hinn same reitur sem liggvr j mille reykjasels og ar þeirrar sem fellvr vestan vr kidaskarde og ofan j mælefellza og var þa kalladur reykjareitur og hann var þa hafdur og halldin obrigdulig eign reykia upp a allan þann tima og þeir sem a reykiom byggio hver efter annan leto bæde riifa hriis i þessum sama reit og allar gagnsnytiar af hafa suo sem þeir ætte og eing-en fann þa at ne akiærde. og alldre var þesse reitur þa eignadur nema reykium suo ec heyrda og alldre heyrda ec nockurn mann anan eigna sier þenna reit nema nv fyrir fám arum. Ok til sanninda hier vm set ec mitt jnsigle fyrir þetta vitnesburdarbref er giort var j kielldoviik a skaga fimtodagen j helgo viko arum efter gudz burd M. d. xxx og eitt ar.

474. 17. Apríl 1531. í Gaulverjabæ.

TYLFTARDÓMR klerka, útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um kærur biskups til Sigvarðs ábóta (í Þykkvabæ) fyrir það, að hann hafði sett sig fyrir kirkjunnar vald og biskupsins og afleyst bróður Jón Arnason, sem opinber var orðinn að barneign.

Landsbókasafn 62. Svo, afskrípt gerð fyrir Árna Maguússon „ur brefabok Ögmundar biskups“ (AM).

Um ábóta Sigvard.

Ollum monnum þeim sem þetta bref síð edur heyra senda Þorleifur Eireksson. Jon Einarsson. Gudmundur Jonsson. Stephan Gislason. Sæmundur Arnason. Jon Gislason. Biarne Þorleifsson. Þórdur Pálsson. Olafur Simonarson. Þormóður Gunlögsson. Jon Jonsson. Biarne Gudmundsson. prestar Skálholts biskupsdæmis. kvediu Gudz og sina kunnugt giðrande ad sub anno gratiæ M^o. D^o. xxx^o oc j^o. á manudaginn næsta epter páskavíku í Gaulverjabæ í Flóa. vorum vier í dóm nefnder af ærligum herra og andligum faður. herra Ögmund med Gudz nad biskup af Skálholte. ad skoda og ransaka ok fullnadardóm á ad leggja. hverra svara edur sekta ábóte Sigvardur være skyldugur fyrer það hann hafde sett sig fyrer kirkiunnar valld ok biskupsins. ok hafde afleyst bróður Jón Arnason. sem openber var ordenn ad barn-eign. Hafdi abotenn ongva skiallega vörn ok löglega grein hier á môte. Vitum vier kirkiunnar lögmál liðslega banna. ad eingenn þingaprestur á ad giðra í annars þingum. nie nockur profastur í annars umdæme. Eirna sist bróder í biskupsens valde. Her med var þesse bróder adur kiendur í mörgum ósidsanlegum hlutum í sögdu klaustre. og fullur med óhlydne á môte sinum yfermonnum. Þvi ad heilags (anda) náð tilkalladre. ad svo profudu ok fyrer oss komnu. dæmdum vier fyrnefnder domsmenn. ábótans heidur og klaustred í Þykkvabæ í biskupsins valde ok umsið. ok hann meige setia þangad þann seculares prest til Radzmanns sem honum likar. et cetera.

575.

9. Maí 1531.

í Núpufelli.

Dómr sex manna, útnefndr af Einari Brynólfssyni, er þá hafði sýslu í Vöðluþingi í umboð Ara lögmanns Jónssonar, um þann arf, er Jón Jónsson kallaði sér fallið hafa til umboðs vegna barna sinna eptir Hallottu Jónsdóttur, en Þorvaldr Árnason reiknaði sér hálfan arfinn eptir Hallottu systurdóttur sína til móts við sonu Ólofar Jónsdóttur.

AM. Fasc. XLVIII, 1, frumrit á skinni. Af 6 innsiglium eru 5 enn fyrir bréfinu. — Afskrift meðal jarðabókarskjala Árna Magnússonar, Eyjafjarðarsýsla 3, staðfest 28. Apr. 1704 á Öngulstöðum af Sigurði Hrólfssyni og Jóni Þorleifssyni, eptir transcripto frá 5. Júní 1573.

Domur vīm umbod Barna Hallottu Jonzdóttur
epter hana fra fallna 1531.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra Senda Þorleifur grimsson. arne petursson. Simon Þorsteinsson. ion þorlaksson. þorsteinn simonarson. logriettvmenn og jon ionsson kuediv gudz og sina kvnnigt giorandi þa lidit uar fra gudz burd Ƶ d xx og xi Ƶr faustudaginn næstan epter krossmesso vm uorit¹⁾ j saurbæ j eyiafirdi æ þingstad riettum uorum vier j dom nefnder af ærligum dandi manni Einare brýniolfssyne er þa hafdi kongsens syslv j uodluþingi j vmbodi ara jonssonar logmanns at skoda og ransaka og dom æ at leggja vm þann arf er jon ionsson kalladi sier fallit hafa til vmbodz uegna barna sinna epter hallottv heitna ionsdóttur. Enn þorualldur arnason æiknadi sier þennan arf halfaā epter systurdóttur sína hallottu til motz vid sonv olufar ionsdóttur. Nv med þui at ion ionsson gat huorki synt bref nie loglig vitni at hann hefdi fest konv sina at logvm og aungvm vitnvm uændizt hann þeim oss þotti nockut afl hafa þui dæmdum vier fýr nefnder domsmenn bōrn ions jonssonar uit skilin vit þenna arf. Enn fýr nefndan þorualld arason logligan erfingia sagdrar hallottv og sonv olufar ionsdóttur. Suo og dæmdum uier at þessi arfur all-

1) þ. e. 5. Maí.

ur skyldi ut gialldazt at næstvm fardogum og þrattnefndan þorualld arnason og sigurd stullason riettiliga mega at sier taka þa peninga sem med hennar morkum erv. Samþyckti þenna uorn dom áður nefndur einar brýniolfsson. Og til sannenda hier vm setivm uier fýr nefnder domsmenn uor insigli fyrir þetta domsbref er skrifat uar j nupufelli j eyiafirdi þridi daginn næstan fyrir Gordiani martiris æ sama ære sem fyr seigir.

476.

19. Maí 1531. í Þrándheiml.

BRÉF Ólafs Engilbertssonar erkibiskups í Þrándheimi til Esge Bilde höfuðsmanns á Bergenhúsi, þar sem hann alsakar, að hann geti ekki komið til „herradagsins“, sem halda eigi um Jónsmessuleytið í Kaupmannahöfn, og meðal annars ræðr frá því, að Hamborgarar hafi Ísland og Færeyjar að léni, með öðru fleira, er hann telr Noregi ganga þunglega.

Dipl. Norv. IX, Nr. 670 (eptir tveim frumritum í Ríkisskjalasafni Dana, Norge 1. Fasc. 41 *a* og *b*). Hér er að eins það tekið úr bréfinu, er snertir Ísland og Hansastadina.

Jtem staaer wæll till troende ath the Lybske med the andre Hendzestæder [fforarbejendes worde¹] paa thetthe herremøde om stadffestelsæ och ydermere priuilegier paa theres købenscaff och handli(n)g i Bergen Oslo och flere stadz hær i [riged landid²] till skade och fforderff och wore thet ecke gott eller nytteligtt ath saa skedde.

Jtem thet ath Hamborger haffwe Jsland och Ffærøyer³) i fforlæning ær fatigæ Nories inbyggere [besynderligæ⁴] Nordffarar mygid till skade som then vare som ther faller haffwe behoff gud bedre thæt hær ær dog nogh saged i Hietland Orknøy Wiken och then aarligæ rentæ som konggin i Norie skulde haffwe aff konggin i Skotland ffor Sørøyer och Katenes.

1) [wille fforarbejde, *b*. 2) [Norie riged, *b*. 3) borte, *b*. v. i *b*. 4) synderligæ, *b*.

477. 26. Maí 1531. á Staðarhóli.

HALDÓR prestur Týrfingsson vottar, að hann viti ekki til, að Sigurður bóndi Narfason og Ívar heitinn bróðir hans hafi gert neinn gjörning um landamerki Tungu og ytra Fagradals (á Skarðsströnd) leingr en þeir lifði báðir.

AM. Fasc. XLVIII, 2, frumrit á skinni, og er brót af innsiglinu enn fyrir bréfinu. — AM. Apogr. 5801 með hendi Árna Magnússonar eptir frumritinu.

Þat geri eg halldor prestur týrfingsson godum monnum viturligt með þessu minv opno brefi at alldreigi hefi eg hia þui verit suo eg muni þat at þeir brædr sigurdr bondi narfason og jvar heitinn broder hans sem gud hans sal nade gerdi nockrn gjörning med sier þann logligr uære vm landamerki j mille tvngv og ytra fagradals leingr enn þeir lifdv bader. her uil (eg) epter sveria ef þurfa þiker. Og til sanda her um festa eg mitt jnsigle fyrir þetta bref skrifat æ stadarholi j saurbæ fostodagin næsta fyrir huitasunnv arum epter guds byrd. M. d. xxx og eitt ar.

478. 15. Júní 1531. í Skálholti.

ÖGMUNDR biskup í Skálholti setr þá Sigurð og Pantaleon Ólafssyni í fullkomið forboð og fyrirbýðr þeim svefn og samneyti við nokkurn mann fyrir það, að þeir hafa innsett sig á peninga kirkjunnar á Hóli í Bolungarvík með ófrelsi, þvert á móti kirkjunnar lögmáli.

Landsbókasafn 62. 8vo, afskrípt með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“.

Um Hol í Bolungarvík¹⁾.

Vier Ogmund med gudz nad biskup i Skalhollte giorum godum monnum kunnugt med þessu voru opnu brefe. Saker þess ad Sigurdur ok Pantaleon Olafssyner hafa sig innsett

1) „Óhelgisbrjef“ er bætt hér við með hendi Jóns bókavardar Árnasonar. (d. 1888).

a kirkiunnar peninga a Hole i Bolungarvik. med ofrelse. sem oss ok heilagre Skalholtzkirkju tilheyrer. þvert a mote kirkiunnar lögmale. því setium vier þa i fullkomlegt forbod. ok fyrerbiodum þeim svefn oc samneyte vid nockurn mann. þar til ad þeir koma til saunrar idranar ok yferbotar vid gud oc h(eilaga) kirkju oc oss. Biodum vier oc skipum Sera Gísla¹⁾ Nikulassyne ad lesa þetta vort bref. svo hátt ok skiled. ad þeir meige vel heyra ef þeir vilia. ok setia sitt innsigle ad secundam cautam.²⁾ ad hann hefur þessa vora skipun fullgiort.

Ok til sanninda her um þryckium vier vort insigle fyrir þetta forbodsbref. Skrifad i Skalhollte in festo octava corporis Christi. Anno Domini M^o. d^o. xxxj^o.

479.

16. Júní 1531.

á Húsafelli.

VIDISSE af Kalmanstungudómi frá 23. Júlí 1530.

AM. Fasc. XLVII, 29, frumtransskriptið á skinni. Brot af öðru innsiglinu er fyrir bréfinu.

[Hér kemr Kalmanstungudómr frá 23. Júlí 1530, Nr. 447 að framan].

Þad medkennuvnst vid þon biornson og einar einarson ath vid havfum yfer lesit og sied svolatanda domsbref med heilvm og hangvndvm insiglvu ord epter ord sem hier fyrir skrifad stendur. ok til sanninda hier vm sietium(!) vid ockor insigle fyrir þetta transkriftarbref hvert er skrifat var á hvsaferli j borgarfirde proxima die ante festum sancti botolfi abbatis. Anno domini M^o. d^o xxxi.

480.

30. Júní 1531.

á Úxarárþingi.

TYLFTARDÓMR, útnefndr af Ara Jónssyni lögmanni norðan og vestan á Íslandi, um búlausa menn, vinnufólk, verkakaup, varningskaup og búsetumenn.

1) „alibi hic idem Þorgils nuncupatur“ (AM). 2) Svo.

AM 238. 4te hl. 105b—106b, með hendi Vigfúsar sýslumanns Jónssonar á Kalastöðum c. 1570. — ÍBfél. Khd. 309. 8vo hl. 70—72, Öxna-fellsbók með hendi Árna Magnússonar í Ögri c. 1620. — ÍBfél. Khd. 125. 4te A og B, skr. c. 1680 og fyrri. Dómr þessi er til afar víða í dómabókum frá ýmsum tímum. Sbr. næsta dóm hér á eftir (Nr. 481).

Alþingisdomur um lausamenn.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra sendir pietur loptzson (inar bryniolfsson. Jon Olafsson.¹⁾ gisli hakonarson dadi gudmundzson. Magnus bryniolfsson. stig-ur hoskuldsson²⁾. þormodur arason. [Audun Sijgurdzson. þor-ualldur arnason. biarni skulason og jon þorlaksson³⁾ q(uediu) G(uds) og s(ina) (kunnigt giðrande) þa lidit uar fra gudz burd. 1531. faustudaginn nærstan eptir pieturs messu og pals á al-menniligu auxararþingi uorum uier j dom nefndir af⁴⁾ ærlig-um dandis manni Ara Jonssyni laugmanni fyrir nordañ og uestañ á Jslandi ad skoda og ransaka og fullnadardom á ad leggja. um þann mykla osid er eflist j landinu er almuginn klagadi þa þar um þa bulausa menn er færi j⁵⁾ sueitirnar og metti sig margir ut fyrir kugilldi edur.⁶⁾ ið edur meira. er eigi uinna til .x. aura edur þui nær.⁷⁾ Stendur suo j uorum landzlaugum⁸⁾ ad þar ed laugbok skyrir eigi ut med anefndum greinum. þa dæmi þar um laugmaður og laug-riettumenn Suo og um þa adra grein um uarningskaup j sueitum ad þeir kaupa uarning⁹⁾ er aungua tiund giora edur þui nær og þeim uæri¹⁰⁾ eingiñ naudsyn j ad kaupa. suo sem er um skrudklædi¹¹⁾ edur adrar þarfleysur. og selia þar ut fyrir sina hialp og þeirra fatekra manna er þeim ber lifsbjorg ad ueita. Suo og j anuari grein mundi minn herra kongurinn missa þar fyrir sinn skatt. og suo þeir menn sina peninga sem jord og kugilldi edur adrar laugligar skulldir ætti hia þeim. Og¹²⁾ þui j gudz nafni Amen. Dænidum uier

1) 309; Jolafsson(!) 238. 2) 125 (og Nr. 481); hakonarson(!) 238 og mörg fleiri. 3) [Jon Gijslason. Eiolfur Magnusson. Þordur Jonsson. Jon Einarsson 125b 4) welburdugum og b. v. 309. 5) wm, ýms hðrr. 6) sumir 309. 7) Nu, b. v. 309. 8) landzloga bok 309 (þingf. 4). 9) marger b. v. 309. 10) er 309. 11) skrudklædaburd 309. Sbr. Framf. 13. 12) sl. 309.

fyr nefndir menn med fullu doms atquædi. j fyrstu grein um þa menn er attu .iij. omaga¹⁾ fram ad færa edur .ij. og feingu þeir ecki tuegia missira uist.²⁾ og uæri þad satt. ad þeir skýlldu meiga uinna med frij j sueitum á sumariñ med mauguligu kaupi.³⁾ ad sa er ynni ad akuædum skyllði taka kugilldi j kaup. og .viij. alner uadmals enn sa er uinnur ad halfum akuædum skyllði taka .lxxx. alner j kaup⁴⁾ og þeim mun minna sem þeir ynni minna. enn aller þeir menn sem sier feingi tuegia missira uist og uæri þad satt. og uilldi þeir eigi vinna⁵⁾ þa dæmdum uier upptækañ allañ alla þeirra af kongs umbodsmanni og bændum j sueitinni. vtañ suo mikid er þeir hefði ad erfðum tekid. suo og skylldu þeir aunguañ kaupskap hafa j hieradinu. vtañ þeir hefði tuegia missira uist og uæri þad satt⁶⁾. konur sem karlar. enn þeir kallar og konur sem eigi uilldi uinna. þa dæmdum uier þeim .vij.⁷⁾ keyrishaugg af systlumianni. enn þeir sem uilldu ueria med oddi og egg. þa dæmdum uier þa riettlausu er stædu fyrir dæmdu gossi. enn hina fridhelga er laga uilia gæta. enn ef þeir feingi bana. þa skýllði uera undir kongs myskunn bæði þegn og bætur. enn huer þa styrkir j moti [uorum þessum⁸⁾] domi. þa dæmdum uier hann sekañ .iiij. maurkum uid kong. Suo og um þa menn er lieti born sin ganga á uonaruauul. og peninga ætti. þa skyllði hreppstiornarmenn meiga taka suo mikid af hans fie sem barnit þýrfti sier til framfærslu þa .xij. manudi. Suo og skylldu aunguir busetumenn uera j landinu þeir ed eigi hafa bufie ad fæda sig uid edur minna fie eiga enn 3° og skylldir ad uinna sier⁹⁾ tuegia missira biorg þeir ed eigi ættu fiolskylldu fram ad færa. enn um kaupalag á uarningi skyllði uera¹⁰⁾ eptir þui sem bændur og systlumenn uerda á sattir vid þa menn er hann meiga med riettu selia edur kaup.

Samþykkti þennan uorn dom adur skrifadur [laugmadur Ari Jonsson oc setti sitt jnsigli med uorum jnsiglum. hird-

1) b. v. 309. 2) biorg 309. 3) kaupgialldi 309. 4) og halfi þetta vadmal, b. v. 125^b. 5) b. v. 309. 6) og uæri, stendr hér í 238, en því er ofaukið. 7) hðrr. hafa hér ýmist vj, vij eða viij. 8) [þessum uorum 309. 9) b. v. 309. 10) fara 309.

stiorinn og aull laugriettañ firir nordan oc vestan a Jslandi fyrir þetta domsbref skrifat j sama stad deigi oc ari sem fyr seigier.¹⁾

481.

30. Júní 1531.

á Öxarárþingi.

16. Júlí 1531.

í Húsavík.

TYLFARDÓMR, útnefndr af Ara Jónssyni lögmanni norðan og vestan á Íslandi, þar sem þeir samþykkja og staðfesta Piningsdóm frá 1. Júlí 1490 (DI, VI, Nr. 617), dæma um búlausa menn, lausamenn, húsgangsmenn, og um þá menn, er hlaupa frá börnum sínum og láta börn sín fara á húsgang.

ÍBfél. Khd, 309. 8vo bl. 154b—155b. Öxnafeallsfólk með hendi Ara Magnússonar í Ögri, skr. c. 1620. Dómr þessi er víða til í margvíslegum ágripum, en því nær hvergi heill, nema hér. Það er dálítið efunarmál, hvort þetta er heldr sérstakr dómr eða önnur útgáfa af næsta dómi hér á undan (Nr. 480) frá sama degi.

Alpijngisdomur vppa piijningsdom.

Þeim godum monnum sem þetta bref sia edur heira senda pietur loptsson. Einar Briniolfson. Jon Olafson. Gijlsi hakoñarson. dadi gudmundsson. magnus biorñsson. Stijgur Hoskullðsson. þormodnr arñason. audun Sigurdsson. Jon þorlaksson. þorwalldur arñason og biarni skwlasen Logrettumenn Q(uediu) G(uds) og sijna kunnigtt giorandi ad arum eptir gudz burd O d xxxj fostudaginn næstañ eptir pieturs messu oc palz a almenniligu auxararþingi worum wier j dom nefndir af heidurligum manni Ara Jonssýni L(ogmanni) nordan og westan a Jslandi ad skoda oc Ransaka og fullnadar doms (atkuædi) a ad leggja.

i firstu grein huertt sæ domur skilddi halldast obrigdanliga sem didrik piijning hirdstiori hefði dæma latid med bestu manna Raadi a alpijngi. huer domur j firstu greinir huern frid vtlendskir menn skulu hafa hier j landit. og þær fleiri greinir sem þar jnnj standa.

1) [309; laugmann og setti sitt jnnsigli 238.

Suo og klogudu þar margier godir menn fyrir Laugmanninum ad þeir bwlaisir menn sem wæri j landinu giordu Bændunum mickil oskil

Nu sakier þess vier vorum til doms nefndir wm þessi maðefni oc vor landslagabok su tilwijsar. ad þar sem laugbok skier eigi skilwijsliga vr.¹⁾ þa skal þad wr hweriu mæli hafa sem laugmadur oc logriettumenn verda a sáttir.

Suo og j annari grein stendur suo skrifat. ad þann wrskurd sem Laugmadur giorir mæ eingi madur Riufa nema kongur siai annad sannara med vitrustu manna Radi.

Þui ad gudz nafni til kolludu dæmdum vier firsagdan piyningsdom mindugan staudugan og Laugligañ wera oc verid hafa med ollum sijnum greinum sem hann jnni helldur. þui oss wirdtist hann eptir logum og landsins ed besta dæmdur hafa werid.

Suo oc hofum vier dæmt ad þeir lausamenn sem oskil giordu og ecki vilia vinna hia bændum þa sie vpptækt alltt þeirra aflagottz. þad þeir hafa ecki ad Erfdum tekid. skal kongs vmbodzmudur luka þar huerium sijna skulld af. eptir þui sem Løg skipa. vm þa bwlause menn er oskil giora og skulldir eiga ad luka þa taki systumadur vp(p) gots þeirra med vitordi skilwijsra Bænda og lwki huerium sijna skulld. enn þad sem skulldum verdur afhlaups Eignist systumadur halftt enn bændur jnnan hreps þeir sem vpp taka fied med systumanninum halftt. þar til ad .vj. merckur koma a systumansins hlut. enn ef meira er þa eignist kongur.

Suo og hofum vier dæmtt med anefndri grein sex keyrishogg suo mareki fyrir hueriu hõggi korllum oc konum þeim sem vinnufær wæri og færi a hwsgang og vilia ecki vinna hia bændum.

Suo og þeir menn karllar edur konur sem hlaupa burt fra sijnum bornum. hafi hwdlat þar sem þeir werda teknir. enn systumenn skyldugier til ad lata leggja þessar Refsingar a þegar þeim eru mennirnir færdir.

hofum vier og dæmt systumonnum vpptæka peninga

1) vm, hðr.

fyrir þeim monnum sem sijn born lata fara a hwsgang suo mykid sem legst fyrir barnid arid wm krijng. enn ef nockrer stædi fyrir þæ falla ogildir. þui oss virdtist nu shkar ohæfur of miog j oveniur dragast þui margier lata nu sijn born fara a hwsgang. þeir sem forlax fyrir hafa.

Og til sanninda hier wm setium vier vor insigli fyrir þetta domsbref er giortt var j hwsawijk æ tiornesi sunnudægium næstan fyrir thorlaxsmessu wm sumarid a sama ari og firr seigier.

482.

[1531 eða síðar].

KAUPSETNING eptir lögbók Ara lögmanns Jónssonar.

AM. 229. Svo, afskript gerð fyrir Árna Magnússon eptir lögbók, er Ari lögmaðr Jónsson hafði látið rita 1540, og Brynjólfur biskup eignaðist 1651, en Árai fékk að láni hjá Oddi lögmanni Sigurðssyni (sbr. AM. 37b Svo). Þetta var þó með nokkuru nýjari, enn þó gamalli, hendi. Sbr. Nr. 480 og 481.

Eg |—o—|^o kongs umbodzman j |—o—| þingi set hier grid og frid sem log og landz vani er til ad j kaupstodum eigu ad vera med aullum monnum svo leingi sem kaupstefnan stendur Svo og set eg kaup vid alla þa menn sem á því skipi eru sem nu hier firir landi liggur svo leinge sem þeir þurfu med sama skip ad liggia og þeir hallda sett grid og sannan frid. medur því ad halldist halfstýckiskaup. Rædi landzmenn halfu enn utlensker halfu bædi j þungavarningi og lettavarningi.

Hafe hvorertveggju Retta vog. rietta stiku. og riettann mæli svo ad .cc. marka rett mælltra sie j tunnu hverri af falslausum bior vine. mioli. mallti. lysi edur brennisteini. og af aullu audru því sem j tunnum verdur keypt eda selldt af Jslenzkum edur utlenskum klart og falslaust.

Sie vintunna selld á c. fiska.

miadartunna .lx. fiska.

biortunna xxx. fiska.

mioltunna .xxx. fiska.

mallt tunna .xx. fiska.

hunnangs tunna .c. fiska.

Sallt tunna .xl. fiska.

halfstycki varningsklædi(s) sem heldur .xxiiij. stikur firir .c. fiska.

Enn tvigilldt klædi halft stycki. cc. fiska.

Enn dyrra klædi kaupi ecki utan þeir menn sem að aull klædi mega bera að laugum.

Varnings lerept einbreitt kaupist upp á þria fiska alin.

Enn tvíbreidt upp á vj fiska.

enn dyrra lerept kaupist ecki.

Enn allur annar lettavarningur kaupist epter því sem kaupi og sali semur.

Hier j mot gialldi landzmenn hveria alin gialldvadmáls firir þria fiska. enn ef betra [er] vadmál edur vara gialldist sem kaupi og sale nemur.

lysistunna .c. fiska.

brennisteinstunua .lx. fiska.

Fyrerbyð eg að skreid edur smíðr seliest út af landinu vtan svo mikid sem utlensker menn hafa sier til matar medan þeir liggja við landit. og þeir þurfa framm yfer hafit og seliest svo dyrt utlenskum sem Íslenskum.

ij. fiordungar smíðrs upp á vætt fiska.

hver sem audruvis selur edur kaupar sie upptækt kongs umbodsmanni það fie sem selldt edur keypt verður með slíkri sekt sem domur dæmer.

Skullder utlenskra manna gialldist firir Olafsmesso fyrri. svo að utlensker og Íslensker fae riett laug hvorier af audrum j fyrr sagdan tíma.

Kongur á edur hanns umbodsmadur fyrst kaup á aull- um varninge edur þarfindum hvort sem hafa utlensker menn edur innlensker. þá skal honum fyrst selia firir slíkt verð sem adrær kaupa. og um allt það sem hann þikist kaups við þurfa og falt er. þa skal hans umbodsmanni fyrst selia þeim sem hann giðrer til.

Jtem að þeir menn sie eigi út af landinu flutter sem að ecki hafa skilríkra manna innsiglud bref firir sier að þeir skulu með skilum fara og skíæligum erendum.

hauddum þessi adur sogd kaup kongi vorum til heidurs. aullum til gagns og goda.

483.

3. Júlí 1531.

í Hvammi.

TESTAMENTISBRÉF Teits Þorleifssonar.

Bisk. Skalh. Fasc. XIII, 4, frumrit á tveim skinnblöðum, og er framhald bréfsins á minna blaðinu, sem læst var við stærra blaðið með fjórum innsiglium. Á dögum Árna Magnússonar voru fimm innsigli fyrir bréfinu, en þau eru nú öll döttin frá. Bréfið er nú stórlega máð og svo sem ólesandi, því allr síðari bluti þess hefir verið ritaðr með dauðu bleki. — AM. Apogr. 2457 „accuratissimè“, og er afskriftin leiðrétt af Árna sjálfum. Það, sem þá var ólesandi og Árni hefir fyllt í eyðurnar, er hér sett í kornklofa.

Testamentum Bref Teitz Þorleifssonar.

In nomine domini. amen.

Saker þess at manizs¹⁾ lifdagar eru með stauddum endimorkum. þa²⁾ oss okunigum og margur uerdur suo skiottliga heidan³⁾ kal(l)adur með ymisligum dauda. at litla edur aungua skipan fyrir sier giorfa og þa ovist. hvern dreingskap at giora erfingar hins framlidna fyrir hans sal með olmosum. edur odrum gíofum. það er og audsyniligt. at suo aikur sem fataekur hefur eigi meira með ser af stundligum audæfum en hann er sueipadur j oæikliga til grapptar. huar af þessa heims megt er sem umlidandi skuggi. þeim sem jafnan⁴⁾ hefer likat fyrir sinum likama at sia þarfliga hluti at hann mæt(t)i þui lystiligar hafa sinar girnder her á jardaiki. hæfer og þui naudsunligar⁵⁾ fyrir hugsa saluni með mildileiks uerkvm. huar af hun mæt(t)i fordazt eilifar pinur og koma fyr til fridar og endalaus fagnadar með gudi og hans uoldum monnum j hi(min)riki. þui uil eg. teittur þorleifsson kun(i)gt giora. at ec er heill j uiti en nokut krankur j likama. giori suo fallit testamentum fyrir mer.

j fyrstu ec gef mina⁶⁾ synduga sal under skioll og

1) = manzins. 2) = þo. 3) = hiedan. 4) janfa, brfr. 5) Svo. 6) minn, frbr.

uerndar skautt almagtigz gudz og arnadarord hans blez-
ad(r)ar modur og meyar jungfru marie og sancti peturs
postula. sancti johannes bapista og sancti onñu. Marie magda-
lene. doroteu. torlaki biskupjsi¹⁾. olafi kongi. þar med oll-
um gudz helgum monnum. bid(i)andi af ollu hiarta þann
signada herra sem mic skapadi med sinum mæt(t)i. at hann
likni mer med sini myskun. og her med kys ee minum mold-
uga likam legstad j forkirkyni¹⁾ j huami j huamssueit. fyrir
sunan fram. at hann huilizt þar. þar til sem alzmegtur¹⁾
gud lifgar hann j almenligre¹⁾ vpprisu. Gefandi alzmegtug-
um¹⁾ gude og hans moder marie. sancti peturi postula. sancti
johannes baptasta. suo og þar med ollum gudz helgum monn-
um. jordina og gardin huam j huamssueit. med ollum þeim
gongum¹⁾ og gædum sem greindre jordu fylger oc fyllt¹⁾ hefer
at forðu og nyv og ee hefi fremzt Eigandi at ordit. bædi til
siozs og lanz. Almegtugum¹⁾ gudi til sæmdrar og uirdingar. og
hans Modur marie. sancti peturs postula og sancti johannes
baptista og ollum gudz helgum.¹⁾ En minni salu og jngu
minar til saluhialpar og mins fodurs og modur og hennar
fodur og modur. þar med fyrir ollum kristnum salum. Med
suo felldvm skilmala at ee og jnga min skullum hallda
greindan gard j ockurr(i) lifs tid. huort ockart sem anad lifer
leingur. Suo og uill ee seigizt enu dyru mes(s)ur vij eit(t)
sinn á .xii. manudum j xu ar heidan¹⁾ j fra. kuni oc svo
uerda sem gud radi fyrir at vid follum bædi fyrre fra. þa
bid ee at sa lati seigia þær sem stadin helldur. suo oc²⁾ bid
ee at þar at kirkuni¹⁾ j huami sei³⁾ sogd salumes(s)a med
salutidum⁴⁾ æfinliga eit(t) sin j huerre uicku fyrir ockrum
salum og ollum kristnum salum. Huad eg bid audmiukliga
min herra byskup augmund med gvdz nad byskup j skall-
holti og kirkunar¹⁾ formen. hueria helzt er gud uill uera
latta epter hans nada daga. at þetta bænahalld haldizt. at
heilagre huams kirkiv. sem fyrr seiger. med sinum greinum.
fyrir hans nada sal med ollum kristnum. og hans nad skipi

1) Svo. 2) tvískrifað (z oc), frbr. 3) = sie. 4) var ólæst í tíð
AM.; Árni tók orðið eptir afskrift frá c. 1680 með hendi síra Bjarna
Hallgrímssonar.

þetta bóðahald haldizt up(p) af sinum undermonnum. Epter
 Þine bóð til kirkiunar formann(a) og mine testamentum
 giord. suo og uil ec at seigizt mes(s)a med salutidum æfin-
 liga fyrir ockrum salum upp æ ockarn artidisdag beiggi¹⁾a)
 serhuorn. þar med uill ec gefizt fatækum monnum auren²⁾)
 j mat upp á artidardagana bada. Jtem skill ec og til at
 ueilsumadr³⁾) sei⁴⁾) haldin á gardinum æfínliga. sa mer er
 skylldur. ef hann er til. En þa anar ef hann er eigi til.

Suo og gef ec gudi og heilagri kirkiu j huami jordiña
 læckarskogg. og þar med vij malnytu kugildi⁵⁾) og onur vij⁶⁾) j
 daudum peningum. suo og halfa gerlar⁶⁾) skoga.

Jtem kirkiu á stad j hruttafirdi .iij. kugildi.

Jtem sa prestur (mic) syngur til moldar .ij⁷⁾) enn anar
 prestur huer yfer stendr minum grepptri⁷⁾) c.

x aurar diacknan(um). þeim sem er at heiglagri⁸⁾) kirkiu
 j huami.⁹⁾)

kirkiunne j skalhollte gef ec jordina breidabolstad .iiij⁹⁾) og
 xx sem lig(g)ur j fells kirkiu sokn med ollum gaugnum og
 gædum sem henni hefur fylgt at fornu og nýu og þar med
 ui kugillde.

stadar kirkiu j steingrimsfirde gef ec .x⁹⁾) hefe ec nu ut
 golldit .iiij⁹⁾) enn ec uil hitt greidizt epter minn dag það er
 vantar. ef mier uerdur ecki sialfum audit at greida.

hier med gef ec fatækum .x⁹⁾) greine ec þar til .iiij⁹⁾) j
 mat. uadmali og skoledri. .iiij¹⁰⁾) malnytu kugillde. kapal j eitt
 c. og þar til .iiij⁹⁾) j þarlsamligum peningum.

kirkiune under mula a skalmanesi .iiij malnytu kugillde.

kirkiunne og stadnum j huamme gef ec epter mic það
 janan stoks er gardinum og kirkiune til nytsemda. greine
 ec þar til j koste. ef hann er. busgagn og sængur sem til eru.

1) Svo. 2) svo = eyrir. 3) = veizlumaðr. 4) = sie. 5) kkgildi,
 frbr. 6) = glerar. 7) greppti. frbr. 8) Svo. 9) „hier eru handa-
 skiple. hingadtil er skrifad med samelegre hende og godu bleke,
 enn aflægislega bögnlegre og rāngre literatūrā eins og hier er. Þad
 sem epter kiemur og ut til endans er ritad med vidvāninglegu hand-
 artetre og greibleki fōlu og gulu, enn skickanlegre literatūrā.“ (AM).
 10) tvískrifad.

enn adrer dauder peningar stande epter minne skipan. ef ec geri þar rad til. So og skipa ec kirkiunne og stadnum fíora kapla alla klyftæka og klyfbæra.

minum kotungum ollum gef ec kuittar sínar landskyllðer ad næstum fardogum. sem þeir eiga mler ad greida ef gud kallar mic til sín ur þessum minom siukleika.

Þorðe aunundssýne¹⁾ gef ec þau tye hia (honum ero) ef hann lifer mler leingur og þionar mler. sem hann hefur lofad.

pali bardarsýne gef ec þau tye bestu sem hann uelur af þeim uij manna tþum (sem) ero hia orme under felle er ec lede honum j sumar.

u. aura huerium minum uinumanni fram yfer sitt kaup.

x alner huerri uinnukonn sem mler og henne hafa leinge þionad. ef ec stig fram ur þessari sott.

raugnualldi og ku er ec leda ef gud kallar mic nu.

So og gef ec gude og sancta laurencius og kirkiunne under mula a skalmanesi iordina eidshus j mula kirkiusokn med ollum gognum sem henne fylger og fylgt hefur ad fornu og nyu til sios og lands.

petre bonda loptssýne gef eg ui uetra gamallt naut j haust suo framt sem han lifer mler leingur.

sira jone stack med skinnvm og nyar hosur.

¶ireke gudmunssýne kóss med skinnvm.

gudrunu gunnlaugdottur kapu rauda sida.

sira þorkattli fornt koss og hufu med skinnum forna.

¶ireke gudmundssýne gef eg raudan hest at kalladur er jñneraudur. hann skal lata hingat hest þreuetran j stadin til kirkiunar og stadarins j huame.

fola tuæuetran. þorvarde gef ec.²⁾

jone þalssýne tye sem hia honum er.

minum herra biskupinum gef ec og skipa ef hans nað uill litelæte til hafa at þig(g)ia. iij staup med silfur. sylgiu og linda. skeid og spensl viij. skak med taunn. kordahnif

1) aundssýne, frbr. 2) Svo.

minn. ec bid hans nad bitala kirkiune a hofi j uopnafirde¹⁾ kalek med silfur og mier mune þad ecki bregdast.

Jn primis. iordina skarfstade j huams kirkiusokn gef ec til kirkiunar og stadarins j huamme. iordina hualsð j kollarfirde j fells kirkiusokn med fiorum malnytu kugilldum. gef ec og til kirkiunnar j huamme med ollum gognum sem greindum iordum fylger til sios og lands.

hefi ec [nu] gert fullkoml[iga] suo felldan gerning uid Eirek gudmundsson og gudrunu gunlaugsd[ottur at] þau skulu Eignast epter minn dag og mic fra fallin [med ui kugilldum²⁾ iordina allra maguusskoga j tungu kirkiusokn med ollum gognum og gædum sem henne hefur fylgt at fornu og nyu og fylger nu til sios og lands under greinda menn Eirek gudmundsson og gudrunu og þeirra baurn til æfinligrar eignar og frials forrædis En undan mier og minum erfingium og epterkomendum.

pale gunlaugssyne iordina hornstade og þar med vi kugillde.

So og skal eirekur aungum þeuingum bitala og gudrun gunlaugsdotter eda þeirra erfingiar fyrir greinda magnusskoga. utan þeirre iord hualsa. og þar med þau flogur kugillde þar standa med. En þad ad magnusskogar eru meira uerder skulu þau kuitt um og þeirra erfingiar. En þad epter mic er þa gud kallar mic hei(d)an³⁾ med gardinum j huamme og ec gere ecke sialfur at mier lifanda rad fyrir þa skal þad eignast kirkiañ j huamme og gardurin.

Bid ec nu audmiukliga minn herra biskupin at fullgera og framkuæma þetta mitt testamentum sem hann sier nu best bihaga. fyrir sinne sal og minne. þessum monnum næruerande. sidsta ec gerda þetta mitt testamentum. sira þorkell palsson. bardur þorarinsson. jngebiorg hakonardotter. skal þetta obrigdanliga standa epter minn dag.

Og til sanninda hier (um) setium uer ockar jnsigle fyrir

1) „Þad sem epter kemur hefur ekki feinged rum á bokfellinu, og er þad (med sömu hende sem þad næst fyrerfaranda) ritad á Schedulam sem sidan er med innsiglunum fest vid hitt bokfelled“.

2) [yfir linunni, og visað inn. 3) þ. c. hiedan.

þetta bref. skrifad j huamme manadagin næsta epter uici-
tacionem marie. arum epter guds burd ☉ v^e xxx og eitt ar.¹⁾

484.

[5. Júlí 1531].

á Öxarárþingi.

ÖGMUNDR biskup gerir sátt milli þeirra Páls bónda Vigfús-
sonar af einni álfi og Jóns bónda Hallssonar og Hólmfríðar
Erlendsdóttur konu hans af annari.

AM 238. 4to bl. 63b, skr. c. 1570 (Bessastaðabók). — Meðal Apogr.
AM. 5539, og er afskrípt af þessu bréfi eptir Bessastaðabók. Þar segir
Árni um ártal bréfsins: „Datum absque dubio 1531“. Sbr. Nr. 490.

Sættarbrief pals vigfussonar og jons hallssonar.

Vier augmund med gvdz nad biskvp j skalhollti. Gior-
vm godum monnum kunigt med þessu Minu opnu brefi ad
æ Midvikudaginn næstan epter peturs messu og pals um
sumarit æ almenniligu augxararþingi. Giordum uier suodd-
aþ sattu j milli þeirra pals Bonda vigfussonar af eirne alfu.
Enn af annari jons bonda hallssonar og hans dandu kunn-
u hustru holmfridar Erlendzdottir. Sættust þessir fyrr skifadir
meun þa med fullum sattum um alltt það. þeim hafdi
æ milli farit nauckur forlidiþ ar. Sem uar um peninga
reikning j faustu og lausu. hugmod edur huat hellst þeim
hafdi æ milli borit j meira blut edur minna ad aullu til
skildu enn aunguo fra. voru þessir giorningsuottar þar nær-
uærandi. Einar snorason. þorleifur eirekson. prestar og
officialis heilagrar skalholltz kirkiu. Erlendur þoruardson
laugmann. jon bondi biornson vor kæmeistari og jon bondi
þoruardson. Og til sannenda hier um setium vier fyrr skrif-
adir menn vor jnsigli med fyrrskrifadra manna jnsiglum
fyrir þetta sættargiordarbrief. skrifad j sama stad deigi og
ari sem fyrr seiger.

1) „Artaled er skirt“ (AM).

485.

8. Júlí 1531.

í Hvammi.

TESTAMENTISERÉF Ingu Jónsdóttur konu Teits Þorleifssonar.

Bisk. Skalh. Fasc. XIII, 5 frumrit á skinni með 2 innsiglum. — AM. Apogr. 245S „accuratissimè“. Frumritið er með sömu hendi og testament Teits Þorleifssonar.

Testamentum bref Ingu Jónsdóttur (kvinna teitz Þorleifssonar).

In nomine domini amen.

Saker þess at mannsinz lífdagar eru skafpader¹⁾ með slauddum endimorkum þó oss okunnur¹⁾ og margur uerdur heden kalladur suo skíottliga. með ymisligum dauda að litla skipan eða aungua fær fyrir sier gert þó ouist hvern drengskap at gera erfingar hins framlidna fyrir hans salu með ohnusugiordum eða gíofum. þat er og audsynligt¹⁾. að so rikur sem fatækur hefur ei meira af stundligum audæfum. en hann er sueipadur oríkíliga til graptar. hvar af er sky(u)i- anda at þessa heims mact er sem vmlidandi skugge þeim og sem íafnan hefur líkad fyrir sinum líkama at sia þarfliga hlute at hann mætte þui listeligar hafa sínar girnder hier á iardrike hæfer og þui naudsynligar fyrir at sia og hugsa sal- unne með mildleiks uerckum [hvar af²⁾] hun mætti fordaz eilifar þinur og koma fyr til fridar salunne og endalaus fagnadar með gude og hans voldum monnum í himerike. þui uil eg Inga Jónsdóttur kunnigth gera at ec er heil at uite enn nockud kraunk í líkama. gere ec suo felit testa- mentum fyrir mier.

í fyrstu grein at ec gef mic og minn sal synduga under skíol og uerndarskaut alzmectugs guds. og arnadarord hans blezsad(r)ar modur Marie og sancte iohannis baptiste þar með sancte peturs postula Marie magdalene sancte aunnu sancte dorothea sancte olafi kongi. þorlaki biskuþe. og allra guds heilagra manna bídíande af aullu híarta. þann signada herra sem mic skapadi með sinum mætte hann líkū mier með sinne myskun. hier með kys eg minum molldvga líkama

1) Svo. 2) [vantar í febr.; AM. b. v.

legstad j forkirkiune j huamme j hvamsueit fyrir austan fram at hann huilízt þar þar til sem allzmectugur gud lifgar hann j almenneligri upprisu. Gefandi allzmectvgum gudi og ollum guds helgum monnum til kirkiunar j huamme iordina ketilstade iiij^e og xx. med ollvm gognum og gædum sem henni hefur fylgt at fornu og nyu til sios og lands. þar med vi kvgillde. kirkiunne j skalholli iordina halldorstade er liggur j skagafirde j glaumbæarkirkiu sokn xx^e at dyrleika huar at fyrir kom min iord kollslækur. kirkiune a læk kugilldi. annad gufudalskirkiu. þridia til stadar j steingrimsfirde. fiorda til stadar j hrutafirde. krossinum j kalladarnesi iiij^e j godum peningum. u^e fatækum j þarfsamligum peningum. preste sem mig syngur til molldar .ij^e hundrat presti audrum sem atstaudu ueiter. x avra diakna ef hann er nærri. hier med skil eg mer æfinligt bænahalld at kirkiunne j huamme. sierdeilis til greint salu Messo j huerri uiku huern miduikudag þa ecki er annad festum j heilagri kirkiu. hier med skil ec til upp at hallda artidesdag þeim gud kallar mic til sin. og gefast eyrer j mat fatækum monnum & huern artidardag. Somvleidis gef eg og teite minum þorleifssyne mina fiordungsgiof ur aullum minum peningum. og adrar minar lauggiafer suo framt sem hann lifer mier leingur sem uid hofum adur um talat. til greindur j mina fiordungsgiof muli j kollafirde og þar til þeir peningar sem honum likar. jngebiorgu systur minne skipa ec hundrat hvndrada. j arflausn. j godum peningvm. er þar fyrst til greind iordin gufudalur .xl. iordin fiordur a skalmanesi .xxx^e iordin deilldarð fyrir fiogur c og xx. j mula kirkiv sokn. og þar til .uj^e og .xx. j malnytu og odrvm godvm peningum. sira jone brodur minum gardin halfan mula. epter mic til æfinligrar eignar sem godra manna bref þar um utuisar. erlinge. iiij^e fatækum kotungum minum et uestra .u. aura. sem mier eru skullder¹⁾. hinum .xx. alnar. þoruarde .c. frenda minum. Mavrisaugu kirkiune j huamme og gudmundar saugu.

skal þetta mitt testamentvm standa æfinliga og obrigd-

1) Svo.

anliga hier epter. for þesse gerningur fram j storu badstof-
(unne) j huamme j huamsueit.

uoru þessir min kuoduuitne. af mier tilkallader sira
þorkell pallson og jon palsson. og annad fleira gott folk.
þa eg gerda mitt testamentum.

Og til sannenda hier vm setia þeir sin jnsigle fyrir þetta
testamentum bref. skrifad j sama stad. laugardagin næsta
eppter uicitacionem sancte marie þa er lidit uar fra guds
burd 7 u^e xxx og eitt ar.

486.

14. Júlí 1531. á Grenjaðarstöðum.

Jón biskup á Hólum selr Þorsteini bónda Finnbogassyni kaup-
hlutann í jörðunni Ási í Öxarfirði og jarðirnar Tóvegg og
Haga á Árskógarströnd fyrir kauphlutann í Grýtubakka í
Höfðahverfi og jarðirnar Hlíðskóga og Hringisdal; segir hvor
um sig til kirkjujarða, og Þorsteinn geldr Grýtubakkakirkju
jörðina Grímsnes með sex kúgildum í reikningskap; lýsa
þeir og fleirum jarðarkaupum, er þeir hafi átt.

Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar, Þingeyjarsýsla Nr. 13, afskrípt
„eptir sinum Originalum“, sem kallast „Copiur aff Grytubacka Brief-
um,“ staðfest á Grýtubakka 20. Jání 1703 af Jóni Þórarínssyni og
Illuga Jónssyni. — Nr. 12 meðal jarðabókarskjalanna úr Þingeyjar-
sýslu er afskrípt af þessu bréfi eptir Nr. 13, gerð fyrir Árna Magnús-
son með hendi Hans lögmanns Beckers. Dagsetning bréfsins virðist
líklegra að sé 14. Júlí en 22. December.

Þad giorum vier Sigmundur Gudmundsson. Tumás Ein-
arsson. prestar. Jón Magnusson. Auduñ Sigurdsson. leik-
menn. góðum monnum kunnugt med þessu voru opnu briefi.
ad þrum eptir guds burd þúsund fimm hundrud þriðtju og
eitt á Greniadarstöðum j Reikiadal. föstudagienn næstañ firir
Þorláksmesso vorum vier j hið. sðum og heyrdum á ord og
handaband þessara manna. virdugs¹⁾ Herra Biskups Jóns af
eirnri álflu og Þorsteins bónda fimbogasonar af annari ad so
firir skildu. ad nefndur Biskup Jón seldi greindum Þorsteini

1) Svo.

allañ kaupahlut j jörðunni Asi i Oxafirdi med öllum þeim gögnum og giædum sem greindum kaupahlut á med lögum ad filgia. Sagdi Biskup Jón ad kirkiañ j ási ætti þridiung i heimalandi og jordina Veturlidastadi i Hníðskadal. og þær itölur sem registruð innihelldur og greindri jörðu hafa til heirt. og þar til. 6. málñitu kugildi. enn allur annar reikningsskapur sem þar til hafði á fallid i kirkiunnar porsio og mortalia af fornum og nýum reikningsskap sem finuast kinni ad lögum ad Askirkju til heirdi. skildi Þorsteinn fimbogason suara edur hans erfingiar. Hier med seldi Biskup Jón greindum Þorsteini jardernar Tovegg og Haga á Askougsströnd¹⁾. og þar til tuttugu hundrada jörd þá sem þeim báðum semdi. Hier i mótt gaf og seldi greindur Þorsteinn Biskup Jóni allañ kaupahlut i jörðunni Grýtubacka j Höfdahuerfi firir áttatju hundrud og þar til jardernar Hlyðskóg og Hringisdal med öllum þeim gögnum og giædum sem greindum jörðum eigu med lögum ad filgia. Sagdi greindur Þorsteinn bóndi ad kirkiañ á Grýtubacka ætti þridiung i heimalandi ad auk þess sem adur skrifad stendur og þar til væri gömul eign kirkiunnar á Grýtubacka jardernar Syrisvellir. Eyri i eistruð fiordum og Höll i vestrummy fiordum. og þar til lukti greindur Þorsteinn kirkiunni á Grýtubacka jörðina Gripsnes med. 6. málñitu kugilddum firir þann reikningsskap sem fallid hafði medað hann og hans fader hielt. enn vñ allañ annað reikningsskap. porsio. mortalia þess sem greindum Þorsteini bar ad suara skilddi hann kuittur og vid skilinn. So og medkiendust firr greindir menn Biskup Jón og Þorsteinn bóndi ad þeir hefdu keipt so heitandi jörðum. ad Biskup Jón seldi greindum Þorsteini jörðina hálf skörd á Tiðnesi og jardernar fagranes. geitreiarströnd og Sueinströnd vid myvatn. Þar i mótt gaf Þorsteinn itra fiall. Eyðlfstadi j mýla kirkiusókn og jardernar Raudá og Bæ i Bárðardal. endurnyudu og stadfestu greindir menn Biskup Jón og Þorsteinn med handabandi öll áður sögd jardakaup er giord voru med vpplagie og samþicki heidurlegrar kvinnu Sessiliu Torfadóttur. eigenkonu optnefnds Þorsteins. skildi huor suara lagaript-

1) Askongströnd, afskr.

ingum á þeim jörðum sem seldu. enn huðr hallda þeim jörðum til laga er keiptu. kinni Grýtubacki með lögum af að gánga Biskup Joni edur hans erfingium. þá skildi hann og hans erfingiar dömlaust aptur gánga að Asi og birgi í kielluhuerfi. So og ef As kinni með lögum af að gánga Þorsteini edur hans erfingium. þá skildi hann og hans erfingiar meiga dömlaust að sier taka Grýtubacka. Og til sannenda hier vīm setium vier firr skrifader menn vor innsigli firr þetta brief er skrifad var i sama stad. deige og ári sem firr seiger.¹⁾

487.

21. Júlí 1531.

í Múla.

Jón biskup á Hólum gefr ærligri dandi kvinnu Ólofu Einarssdóttur jörðina Stafn í Reykjadal.

AM, Fasc. XLVIII, 3, frumrit á skinni, og eru bæði innsiglin enn fyrir bréfinu.

Giafabrief Jons biskups á Hólum 1531.

Þat giorvm wit jon prestur philippusson og sigmwndur prestvr gudmwndson. Godvm monnum kvnnigt med þessv ockro opnv brefe þa lidit var fra gudz byrd. M. d. xxx. og i ar a fostvdaginn næstan fyrir jachobsmessu. fyrir austan vallargardin i mula i reykiadal. Worvm vit i hia saym og heyrðum a ord og handaband þessara manna, Virðuligs herra jons med gudz nad biskups á holum. og ærligrar dande kuinnv Olafar einarsdóttur. at suo fyrir skildv at adur greindur biskup jon gaf fyrnefndri Olofv jordina stafn er liggur i reykiadal i einarsstada kirkio sokn. met ollvm þeim gógunum og giædv. hlutvm og hlunnindvm sem greindre jorðv fylgir og fylgt hefur at fornv og nyio ok hann hefur fremzt

1) Neðan við bréfið var þetta ritað 1703:

„Jardir þær sem þetta firsta skrif eignar Grýtubacka kirkju eru nú frá henni firr langri æfi teknar, að fræskildu Sæði. edur snærisvolum so sem þetta brief synir sem hier næst eptir kiemur [þ. e. bréf frá 31. Janúar 1533]. tuær liggia til Stólsins. sú þridia haldið bónda- eign.“

eigande at ordit. til æfinligrar eignar og frials forrædis vnd-an sier og sinvm erfingium En vnder opptnefnda Olófv og hennar erfingia. Lofade opt nefndur herra biskup jon at suara lagaríptingvm a adur nefndri jordu stafne. Enn titt-nefnd Olóf hallda til laga. Og til sanninda hier vm setium vit ockur jnnicgle fyrir þetta giorningsbref er giórtt var j mula j reyk(i)ardal sama degi og áre sem fyr segir.

488.

12. Augúst 1531.

á Hólum.

VITNISBURÐR Nikulásar prests Vilhjálmssonar, sem búð hafði á Mælifelli í 22 ár, að Reykjareitr, hefði verið haldinn eign Reykjakirkju í Tungusveit.

AM. Apogr. 4118 „Ex originali“ með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna.

Suo fallinn vitnisburd ber ek nickulas prestur vilhialms-son at ec bio æ mælefelle j tungusueit vppa ij ar ok xx ok uisse ek fyrer full sannende at vpp æ allañ þann tíjma var sa enn same reitur sem liggur j millum reykiasels ok ær þeirrar sem fellur vestur vr kidaskarde ok ofan j mælefellzæ var þa kalladur reykia reitur. ok hann uar þa hafdur ok halldinn oobrigdulig eigñ Reykia. ok þeir sem a Reykium biuggu huer epter annañ lietu bæde rífa hrijs j þessum sama reit ok allar gagns nýtiar af hafa suo sem þeir ætte ok biuggu þa eignarmenn a mælefellzæ ok eignudu sier alldre ok einge annar þenna reit nema Reykiamenn. ok alldre heyrda ek þar neitt tuimæle a leika vpp æ suo lang-añ tíjma sem fyrr seiger fyrr enn nu fyrer fam arum. Ok til sannynnda hier vm set eg mitt jnnicgle fyrer þetta bref er skrifad var æ hoolum j hlalltadal laugardagenn næsta fyrer mariumessu fyrre arum epter gudz burd 00 d xxx og eitt.

489.

4. September 1531. í Múla í Fljótshlíð.

10. Febrúar [1532]. á Stórolfshvoli.

SÆTTARBRÉF Ögmundar biskups milli þeirra Jóns Hallssonar og Hólmfríðar Erlendsdóttur af einni álfu og jonkæra Eyjólf Einarssonar af annari um ágreining og reikningsskap, sem þeim hafði á milli farið.

AM. 191. 4to bls. 28—29 (bréfabók Jón Hallssonar á skinni). — Landsbókasafn 62. 8vo, afskrift gerð fyrir Árna Magnússon „ur brefa-bok Ögmundar biskups“ (= b).

Sættargiordarbref¹⁾.

Vier avgmund med guds nad biskup j skalholhti giorum godum monnum kunigt med þessu voro opnu brefi. at a manudagin næstan fyrir festum natiuitatis sancte marie virginis a mula j fliozhlid. anno domini M^o d. xxx. j. vorum vier til ordz²⁾ vid þessa menn in primis jon bonda hallzson og hustru holmfride ellenzdottur. En af annari alfu jonkæra eyolf einarson. vm þa agreining oc³⁾ reikningskap sem þeim a millum var ok hafdi verit nockurn tima. Þvi jñ nomine jesv christi. Giordvm vier svodan fullkomliga satt þeirra j⁴⁾ millum med fullu bandabandi vpp á allar sidr. Skildum vier suo fyrir at þesser aller adr nefnder menn skylldu nidr sla aullum hugmod. agreiningu⁵⁾ reikningskap fornvum ok nýum sem þeim hafdi matt til bera edr j millum vera j ordum eda verkvm. Hier med skylldu huorer annars viner ok aullungis satter sem til ber millum [fader ok moder ok son⁶⁾ ok hvorer adra styrkia hiedan j fra til allz ens goda badi⁷⁾ med ord ok verk.

[[Voru þesser menn þa þar med oss nærverandi. Sira jon einarson. sira snori hialmson. Sira sæmundr arnason. Eirekur bondi þosteinson oc jon bondi biorñsson ok þui settu þeir sin jnnsigli med voro jnnsigli fyrir þetta sattargiordarbref er skrifat var a storolfshuoli j hvolfhrepp a rangar-

1) b. v. b. 2) samtals b. 3) peninga, b. v. b. 4) a. b. 5) ok peninga, b. v. b. 6) [191; föðurs modur ok sonar b. Jón Hallsson var stjúp-faðir Eyjólf Einarssonar. 7) bæde b.

uallum. festum sancte scolastichice¹⁾ virginis [a sama ari sem²⁾ fyr seger³⁾].

490.

6. September 1531. á Breiðabólstað.

10. Febrúar 1532. á Stórólfsþvöllum.

SÆTTARBRÉF Ögmundar biskups milli Páls Vigfússonar eins vegar og Jóns bónda Hallssonar og Hólmfríðar Erlendsdóttur annars vegar.

AM. 238. 4to bl. 62—63, Bessastaðabók, skr. c. 1570. — Landsbókasafn 62. 8vo, afskrift gerð fyrir Árna Magnússon „Ur brefabók Ögmundar biskups“ (AM). Sbr. Nr. 484.

Sattarbrief páls fusasonar og hustru holmfridar
Erlendsdottir.

Vier avgmvnd med gvdz nad et cetera.

Ath æ Midvikudaginn næstañ fyrir Natiuitatem beate marie virginis æ breidabolstad j fliotzhlid. Anno domini. M. d. xxxj. vorum vier til samtals vid jon bonda hallson og hustru holmfridi erlendsdottir af eirne⁴⁾ alfu En pal⁵⁾ bonda Vigfússon⁶⁾ af annari. vm þa grein⁷⁾ og peninga reikningsskap sem þeim æ milli bar. og hefði verit vm navckvnn tima. Þui jn nomini domini. Giordum vier þa suoddañ fvlkomliga satt þeirra æ milli med fullu handabandi vpp æ badar sidur. og skildvm svo fyrir ad þessir fyrr nefndir menn skyldu vera allsattvm sattir hvorir vid adra. Og nidur sla avllvm hvgmød. deilum og akærum fornum og nyium sem þeim hefði⁸⁾ æ milli farit. j ordum og ægreiningum. og skyldu suo godir [menn⁹⁾ j tiltækiligan tima þa þeim uæri minstur skadi vt j og þeim best hentadi¹⁰⁾ [sundur¹¹⁾ reikna og samañ færa hvat hvorir [fyrer sig¹²⁾ yrdi avdrum skylldugir. mikid eda litid. hier med lofvdvm vier sialfir ad bitala

1) Svo = Scholastice, sem er 10. Febr. 2) þ. e. = ari síðar en.
3) [[et cetera b. 4) annare(!) 62. 5) 62; Pals 238. 6) 62; Vigfússonar 238. 7) ægreining 62. 8) hafði 62. 9) [62; vinir uera og 238. 10) hendtadadi(!) 238. 11) j sundur 62. 12) þ. v. 62.

þeim sem vanhalldinn væri suo micit sem þeir dandi menn er þar til verda nefnir að skoda þetta og ransaka. verda að sattir. En vier vilivm eiga við hvertt þeirra sem skyldvgt verdur giortt að fornægja oss í gen. et cetera.

[Voro þessir godir menn þa þar nærverandi. siera þorleifur eirekson officiales¹). siera jon einarson. siera snorre hialmson. Erekur bondi þorsteinsson. sæmundur bondi eirekson. jon bondi þorvardson. Og þui settu þeir sín jnsigli fyrir þetta sættargiordarbref. Er skrifat var að storolfshvoli í huolhrepp að rangarvillum festum sancte scolastice virginis (ári sidar enn²) fyrr seigir³).

491.

11. September 1531. á Þingeyrum.

Jón biskup á Hólum skipar í heiðr við guð og heilaga menn, sérdeilis guðs signaða ástvin hinn sæla Þorlák biskup, sem prýðir og patrónar hálfkirkjuna á Guðrúnarstöðum í Vatnsdal, að þar skuli takast kirkjutiund, preststiund og ljóstollar og þar skuli börn skira og hjón saman vigja.

Jarðabókarskjöl Árna Magnúsonar, Húnavatnssýsla Nr. 4, afskrípt gerð eptir sínum „origial“ „með einu hangandi innsigli“, og staðfest 18. Maí 1703 á Bjarnastöðum í Vatnsdal af Jóni Jónssyni og Sigurði Einarssyni.

Vier Jon með Guðz náð biskup að hólum Giðrum Gúðum monnum kunnigt með þessu voru opnu Brefe. ath saker þess at almattigur Guð af sine hæstu millde hefur sett oss allzs owerduga fyrir Gude at auka og styrkia kristnina. heidur og stæmd kirknanna. Þui til heidurs við Guð sialfan og hanz helgu moder mey mariam. og allra Guðz heilagra manna sierdeilis við hanz signada astwin hin sæla torlak biskup sem prider og patronar með Gude halfkirkniuna að Guðrunar-

1) Svo 238. 2) [Leiðrétt; að sama ári sem 238. 3) [sl. 62. — Neðan við þetta bréf er í 238 ritað með hendi Vigfúsar Jónssonar á Kalastöðum (c. 1570): „Eigi meira um sinn. bifala eg yður einur minn Volldugum gudi í ualld. og undir hans uirdugtt halld. Vinum och uaðdummonnum. af viðgleiks ordum saunnum. Nu og allañ tid. bædi fyrr og sid. et cetera.“

stòðum j watzdal. hofum vier skickat og so skipat fyrr nefnda halfkirkiu, at hun skal æfenlega hier epter obrigdeliga standa med þuilikum heidri rett og rentu sem hier jñne stendur. j fyrstu at þar skal heima takazst kirkiu tiund og prestztiund og liostollar allra heimamanna. Somuleidis baurn at skira og hion saman at wigia. Og til saninda hier wm setium wier wort secretum fyrir þetta bref er skrifat war a þyngeyrum j watzdal ð manudagen næsta epte(r) natiuitatem beate marie wirginis. anno domini M^o d^o xxx^o primo.

492.

11. September 1531.

Dómr þriggja klerka og þrigga leikmanna, útnefndr af síra Ólafi Gíslasyni um ákæru Orms Guðmundssonar til Ógmundar biskups í Skálholti um hald á átta jörðum „norðr í Árnesi“, er Ari Andrésson hafði goldið biskupinum í sakferli, en Ormr taldi Ara hafa gefið sér, með fleiri greinum, er bréfið hermir.

AM. Apogr. 2745 „Ur brefabok Ogmundar biskups“ (AM).

Um Ara Andresson.

Ollum monnum þeim sem þetta bref síð edur heyra. senda Freysteinn Grimsson. Biörn Þorgilsson. Sveinn Þorbiarnarson prestar Skálhollzbiskupsdæmis. Jon Jonsson. Guðmundur Salomonsson. Lytingur Einarsson. leikmenn. kvediu Gudz ok sína. kunnigt giðrande ad sub anno gratiæ M^o. d^o. xxxi^o. mánudaginn næstañ fyrer krossmessu um hausted. vorum vier j dóm nefnder af ærligum danimanne sera Ólafi Gíslasynne. ad skoda ok ransaka. ok fullnadardóm ð ad leggja um þð akiæru er Ormur Guðmundzson klagade til biskupsins. ad hann hefde ad hallda viij. jörðum nordur j Arnese. er Are Andresson hafde golldid biskupinum j sin sakferle. enn ðdur-skrifadur Ormur sagde Ara Andresson hafa gefed sier þær med danumanna vitnum ok fullum giðrninge. Enn fyrrskrifadur Are sagdest þad aldrei giðrt hafa. utañ med skilmåla. ad hann være sinn mann svo leinge þeir lifde. ok styrkte sin börn annad jafnmikid. Hafdi biskupinn lofad ad setia þar sinn umbodzmenn. ad svara honum lögum. hvern er hann

hafde tilskipað Elling Gíslason með sinu brefe ok innsigle. Því stefndu fyrr skrifadur Ormur honum stundarstefnu oss aheyrande dómsmönnum. Dæmdum vær stefnuna löglega. ok fyrr nefndañ Elling ok mæld rítteliga fyrerkallad.

Ítem í fyrstu grein kom Ormur þar frá með bref under tveggja manna innsiglum. að jarðarnar hefdu honum gefnar vered. stóð þar einginn skilmáli. nie sá. er are sagdest giort giort hafa. Enn fyrrskrifadur Ormur meðkieñdist að hann hefde lofad að vera háls mann meðañ þeir lifdu. Því að h(eilags) anda náð til kalladre. að svo profudu ok fyrer oss komnu. dæmdum vier með fullu dóms atkvæde fyrrskrifadañ Orm skyldugañ að leida tvá lögleg vitne. að giöfin hefde ecke vered gefen með audrum skilmáli. enn í brefinu stóð. bevisadist svo. að giöfin hefde vered gefin með audrum skilmáli enn í brefed var sett. þá leitst oss brefed ómýndugt ok að óngvo halldanda. Skyldu vitnin vera leidd ed seinasta (að) Michilsmessu í haust. Enn þó að vitnen leiddest þesse. Kom fyrrskrifadur Ellingur frá með sakargipt biskupsins vegna. að tídt skrifadur Are hefde brotligur orðid að barneign við giptre konu. frá hið sinne eigen kvinnu. ok átt við henne v. börn edur fleire. gefid sig síðañ ok sína peninga under valld biskups Stephans. góðrar miningar. ok nú í valld biskups Ogmundar sídan hann kom út. Ok ef biskupinn bivasade þessar saker sannar. þá þótte oss títskrifadur Are óngvar gíaffer nie gíörninga gíora hafa mátt. því dæmdum vier fyrrskrifadar jarðer biskupinum til fríðls forrædis ok fullrar eignar. ok títt nefndañ Ara ríttelega golldeð hafa et cetera.

493.

22. September 1531.

á Reykjum.

ÁREIÐARGERÐ sex manna og uppsögn landamerkja á Mællifellsdal eftir tilnefning Ara lögmanns Jónssonar út af ágreiningi milli Gísla Hákonarsonar og Magnúsar Björnssonar um Reykjareit.

AM. Apogr. 4119 „Ex originali“ með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna.

Þat giorvm wier Grimvr jonson. Tvmás tumason. stig-
ur hoskvllson. Þordur Gvnnarson. Eyvindur gunnarson og
halldor jonson godvm monnum kunnigt met þessv voro
opnv brefe. þa lidit var fra gud(z) burd M. d. xxx og j ar.
fostvdagin næstan efter mariomesso fyrre. vorv vier til nefnd-
er af ara jonssyne logmanni at rida a landamerki a mæle-
fellzdal og skoda þann agreining er var mille gisla hakonar-
sonar og magnus biornssonar. Enn met þui at lógmadur-
enn leitadi fullkomliga einardar ords huad oss litezt riett-
ligazt j þessv male. þa sogdvm vier fyrnefnder menn eft-
er vorre skynsemd og bodnvm eidvm at vier vissvm eige
sannara en á su er vestan fellvr vr kidaskarde skilde land
met þeim. og þat gil hid sama munde kallat kortogil at þui
sem oss virtizt þa efter likindvm. en ecki hit fremra gilit.
Og met þui at Magnus synde witnisburdv at sa hinn same
reitur sem liggur næstur fyrir framan kidaskard og þeim
vard at agreiningo syndizt oss suo borin sem bokin skipar
j .xx. vetur edur leingur hefde verið¹⁾ hafdv og halldinn
eign reykiamanna. og ongván vissu þeir vppa tala j allan
þennan tíma edvr leingvr. Og til saninda hier vm settvm
vier fyr nefnder menn vor jnsigle fyrir þetta bref sem skrif-
ad var a reykivm j tungosueit fostvdaginn næstañ fyrir
Michaelsmesso a sama are og fyr segir.

494.

11. Október 1531.

á Borg.

KAUPMÁLABRÉF Odds Tumassonar og Ceceliu Ormsdóttur,
Einarssonar.

AM. Fasc. XLVIII, 4 frumrit á skinni. Öll (4) innsiglin eru dott-
in frá. — Gömul afskrift frá c. 1578, sem eg á = b.

Kaupmalabref Odds Tumassonar og Sesseliu
Ormsdottur. Anno 1531.

Jn nomini Domini Amen var suo felldur kaupmali lyst-
ur og stadfestur æ brudlaupsdeigi æ millum Odd(s) tuma-

1) Svo.

sonar oc cesseliu ormsdottir ad adur nefndur Oddur tumason talldi sier til kaups vid adur greinda cesseliu hundrad hundrada j jordum og kuijldum og audrum þarfligum peningum ad til nefndre jordunne galltarholtti er heidarligur dandimann vigfus bondi þordarson gaf þa þar fyrir oss og gallt fyrr nefndum Oddi tumasýne med fullu handabandi. oc suo j borgaþ geck vid þorleif einarson um adur greint hundrad hundrada. er þa uar laugligur giptingarmadur fyrr skrifadrar cesseliu ormsdottur med radi oc samþýcki brodur hennar og fodurmodur oc anara frænda. hier j mot hafdi adr greind cesselia til kaupz vid greindaþ odd tumason lx^e at til greindri jordunne raudamel er liggur j kolbeinsstada kirkju sokn oc þad meira er henne reiknadist j sin faðurarf og modur uid aunur sin syskyn. hier til gaf þrattnefndur oddur cesseliu konu sine fiordungsgiof vr [þessum hundrad¹) hundrada. kiori adur nefndur þorleifur titt nefnda seseliu frændkonu sina malakonu j gard greindz odds tumassonar.

voru þessir brudlaupsvottar sira jon eýolfsson. jon jonsson. magnus jonsson og sueinbiorn hallsson. huerier er²) settu sin junsigli fyrir þetta kaupmalabref huert skrifat uar æ borg j borgarfirdi miduikudagin næstan fyrir jn festo calixto pafva þa lidid uar fra hingadburd uorz herra christi³) (m d xxx og j⁴) ar.

495.

30. Nóvember 1531.

á Hólum.

KAUPMÁLABRÉF Eyjólfss Einarssonar og Helgu Jónsdóttur, biskups Arasonar.

Landsbókasafn 61. 8vo, afskrípt gerð fyrir Árna Magnússon „Ex originali Vigfuss Jonssonar á Leyræ“ (AM). „2 innsigle hafa under brefinu vered, og alldreí fleire“ (AM). — Í sama handriti (Landsb. 61. 8vo) er og önnur afskrípt bréfsins staðfest 29. Nov. 1665 í Vatnsfirði „effter Originalnum þeim er j Vatnsfirde liggur“ af Jóni Jónssyni („handsalar“) og Oddi Jónssyni (dígra). Eptir sama frumriti — en Vatnsfjarðarfrumritið og Leirárfumritið er eitt og hið sama — er afskrípt bréfsins í Bodl. í Oxford. Collect. F. Magn.

1) [b; sl. XLVIII, 4 (1). 2) ad b. 3) b; sl. XLVII, 4. 4) [1530 og 1, b.

55. 4te bls. 41—42 með hendi sira Guðbrands Jónssonar í Vatnsfirði (d. 1690), en í þeirri afskrift hefir ártal bréfsins misskrifast 1540 fyrir 1531. — Önnur afskrift þessa bréfs er og í Landsbókasafni 787. 4te bls. 178—179 með hendi Odds digra Jónssonar c. 1680—1690. — Enn er afskrift þessa bréfs í Svartskinnu M. Steph. 27. 4te bls. 288—289 með hendi Benedíkts lögmanns Þorsteinssonar c. 1720. Sbr. Annála Björns á Skarðsá, Hrappsey 1774, I, 108 (viðbót Brynjólfs biskups í annálinn).

Kaupmalabref Eyolfs Einarssonar og Helgu
Jonsdottur.¹⁾

In nomine Domini Amen.

Lýstest ok stadfestest suo giordur kaupmale millum Eyolfs Einarssonar ok Helgu Jonsdottur at þeirra brudkaupsdeige æ Hoolum j Hialltadal. sunnudagenn næstañ epter Mikelsmessu²⁾. J fyrstu at Eyolfur talde sier til kaups med greinda Helgu .vj. hundrud hundrada. gaf nefndur Eyolfur greindre Helgu fiordungsgiof ur saugdum peningum. svo framt hun lifde honum leingur. sagde biskup Jon at hann hefde gefet greindre Helgu Jonsdöttur frændkonu sinne ij hundrud hundrada. var þar tilskilin jorden Laugmanzhlid med því bue ok peningum sem þar þá samanstödu. Lofudu Are Jonsson laugmann ok sira Magnus Jonsson brædur greindrar Helgu at gefa henne hundrad hundrada suo framt sem nefndur Eyolfur feinge alla þa peninga er honum höfdu lofader verit. ok hann talde sier til kaups med greinda Helgu. Hier med gaf greindur Eyolfur optnefudre Helgu Jonsdöttur. lx. hundrud j tilgiof. var þar til skilen jorden kirkiulækur j Teigskirkíu sokn. Med þessum aullum adur saugdum giorninge ok yferlýstum skilmala feste Eyolfur Einarsson Helgu Jonsdottur epter riettum bokarinnar ordum j greindum stad ok deige. var þeirra brudlaup halldit epter landzsins sid ok laganna setninge. Voru þesser uottar ad ðdur saugdum giorninge. broder Helge med gudz nad abote æ þýngeýrum. broder Jon med gudz forsia prior a Maudruvollum. sira Jon Einarsson beneficiatus j Odda. sira Tumas Eireksson beneficiatus æ Mælufelle³⁾. Grimur Jonsson. Einar brýniolfsson. Jon Hallzson. Markus Jonsson. Ok til sannýnda hier um setium vier fyrrer³⁾ skrifader menn vor juncigle fyrir þetta bref er skrifad var j sama stad ok are jn festo

1) með hendi Arna. 2) þ. e. 1. Okt. 3) Svo,

sancti Andrei Apostoli anno Domini millesimo quingentesimo
xxx. primo.

496. 20. December 1531. í Gnúpufelli.

ÞORLEIFR Grímsson gefr Þuríði dóttur sinni í tiundargjöf og fjórðungsgjöf jörðina Arnarstaði í Eyjafirði og þar til tuttugu málnytukúgildi og tuttugu hundruð í þarflegum peningum, en Þorleifr segist eiga alls tuttugu hundruð hundraða og tvö hundruð hundraða betr.

ÍBfel. Khd. 67. 4to bl. 79 með hendi síra Eyjólfss Jónssonar á Völlum (d. 1745).

Gjafabref Þorleifs Grímssonar.

Það giori eg Þorleifr Grímsson góðum mönnum kunnigt með þessu minnu opnu brefi. at eg meðkenniz. at eg hef gefit Þorriði dóttur minni jörðina Arnarstaði í Eyjafirði með öllum þeim góðnum og giðum sem henni hefur fylgt at fornu og nú. þar til gef eg henni xx málnytu kúgildi og xxc í góðum og þarflegum peningum. skal þessi min giðf reiknast í tiundargiðf og fjórðungsgiðf. kunni so til at falla. at hon eigi eigi skilgetin born epter sic þa skal þessi min giðf falla under hennar brodr Grím Þorleifsson. Reiknadiz þa so mitt fe. er eg gaf þessa giðf. í fólstu og læsu xxc hundruda og ije hundrada betr. Og til sanninda hier um set eg mitt innsigli fyrir þetta bref. skrifat í Gnúpufelli í Eyjafirði midvikudaginn næstan fyrir Thomas Messo postula um vetrinn ærum epter Guds burd Mdxix og xi ar.

497.

1531.

AFHENDING Hrepphóla, þegar síra Páll Egilsson meðtók eptir síra Teit heitinn Þorsteinsson.

AM. 66. a 8vo bl. 8^b með hendi síra Jóns Egilssonar c. 1600. —
AM. 262. 4to bl. 4^b. skr. c. 1600.

Hier uantar einn maldaga. xj. þessi.

Anno 1531.

Suo micla peninga medtoc sífra pall eigilsson, eptter sífra teit heitinn þosteinsson. kyr. xu. asaudar. lx. iij hestar og iij hross.

war kirkian giord fyrir iijc. enn stadurinn¹⁾ fyrir vjc.

498.

[1531].

DÓMR (klerka, útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti) um það, hvort síra Jón (Gislason) skyldi nokkru sekr eða eingu um bruna kirkjunnar í Holti undir Eyjafjöllum.

Landsbókasafn 62. 8vo, afskrípt gerð fyrir Árna Magnússon „Ur brefabok Ögmundar biskups“ (AM.). Um ártalið ritar Árni: „1531 ad synest. helldur enn 1530. Brefen sem i bokinne eru næst fyrer fram-an þetta. eru dat. 1531. þau sem epter koma. mixtim 1530 og 1531“.

Um kirkiuna j Holte.

Vorum vier j dóm nefnder et cetera.

Hvort sera Jón skyldi nokkud sekr edur einskis um kirkiubrunann j Holte under Eyjafjöllum. ok adrar þær saker sem biskupinn hafde honum á höndum. ok áður var dómur a geingenn²⁾. komu þar frá tvö skialleg vitne. hvori-er vitni baru ad áður skrifadur Síra Jon hefde lagt sig. sinn heidur og alla sína peninga j biskupsins valld. ok saker þess ad oss virdtest nóggar saker til vera. Þvi ad h(eilags) anda nad tilkalladre ad svo profudu ok fyrer oss komnu. dæmd-um vier med fullu dóms atkvæde. prestsens heidur. stadenn ok alla haús peninga j biskupsins valld. ok sera Jon skyld-ugañ ad hallda stóðuglega þá satt ok síðlfðæme. sem hann hafde adur biskupinum tilsagt. ok skyldugañ ad taka lausñ ok skrifter af biskupinum.

Samþyckte þenna vorn dóm med oss adur greindur herra Ögmund. ok marger adrer góðer menn et cetera.

1) 262; stadur 66. 2) 1530. Sjá Nr. 452.

499.

[1531].

Dómr tólf klerka (út nefndr af Ögmundi biskupi), þar sem Jóni Þórðarsyni er dæmdr eiðr, að hann hafi ekki verið í ráðum með sira Þórði (Einarssyni í Hítardal) upp á biskupsins og kirkjunnar bak og skaða, og honum meðal annars dæmdar þungar sektir, en Jón skýtr þessum kirkjunnar málum undir leikmanna vald og á Alþing.

Landsbókasafn 62 Svo með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“ (AM.).

Um Jon Þordarson.

Voru þessar menn i dome Jons Þordarsonar. In primis Sera Þorleifur officialis. Sera Þordur Olafsson. Radzmann. Abote Gisle. Sera Jon Hiedinsson. Sera Gudmundur Jonsson. Sera Alexius Palsson. Sera Sæmundur Arnason. Sera Jon Gislason. Sera Jon Jonsson. Asgrimur Þordarson. Sera Þormodur ok Freysteinn. Var Jone dæmdur eidur. ad hann hefde i ongvum radum vered med Sera Þorde uppa biskupsins ok kirkiunnar bak ok skada. skyllde hann hafa unned eidinn innan .x. vikna særra daga. Enn ef hann fielle a eidnum. dæmdum vier hann sekañ. lx. morkum vid kirkiuna. ok audrum. lx. morkum vid biskupinn. Enn fyr-er það ad hann hafde sett sig sialfur ut af heilagře kirkiu. sidan biskup liet biöda honum lausn. dæmdum vier hann sliku sekan. sem hann hefde geingid i sökum Öleystur i kirkiu. Appellerade Ödurskrifadur Jon þessum kirkiunnar málum under leikmanna valld. ok a alþing. med innsigludu brefe. Leitst oss það en hæsta sok. ok hann sekan. xc. morkum kirkiunne. oc audrum. xc. morkum biskupinum. skylldugan ad taka lausn ok skripter ok skila biskupinum aptur brefinu. et cetera.¹⁾

1) Um ártal þessa bréfs fer Árni svo feldum orðum: „Brefin i bokinne. sem næst eru fyrir framan þetta. eru daterud 1530. Það sem næst epter kemur. er dat. 1531. Er so líklegast. að þetta mune daterad vera á öðru hverju þessu áre. og heildur 1531. því Sira Gudmundr Jonason var Radzmadur 1530“.

500. 12. Janúar 1532. í Bólstaðarhlíð.

EINAR Oddsson gefr kirkjunni á Hofi í Vatnsdal kolviðargerð upp á tvo hesta árlega í Fljótstunguskóg uppá þann part. er tilheyrði hálfri jörðunni Fljótstungu, er Einar átti.

AM. Apogr. 75b með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna „Ex originali“ á kálfskinni frá Hofi í Vatnsdal.

Þat geore eg einar oddzson godum monnum uiturligt með þessu minu opnu brefi at eg medkennunz at (eg) hefi gefit kirkiu hins sæla Johannes euvangeliste er stendr at hofi j vazdal kolvidargerð upp a tuo hesta arliga j flioztungu skog vpp j þann part skogarins er eg atte og tilheyrði hálfri jordunne flioztungu. Og til sanninda her um setta eg mitt jnsigle fyrir þetta bref er skrifat uar j bolstadarhlid laugardagin næsta fyrir geisladagin þa er lidit uar fra hingatburd vors herra jhesu christi M D xxxij ar.

501. 12. Febrúar 1532. í Reykjahlíð.

ÞORSTEINN Pálsson selr Árna Brandssyni tvo parta í jörðunni Bustarfelli í Vopnafirði með samþykki Gamla Magnússonar bróður sins og segir til landamerkja. en Árni geldr í mót þrjá tigi hundraða í Ásbrandsstöðum í Vopnafirði með þrem kúgildum og hálfkirkju skyld, og segir til landamerkja.

Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar, Norðmúlasýsla Nr. 3, afskript af Bustarfellsbréfum frá 1704.

Þad giorum vær Posteinn fimbogason. Torfe posteinson. Jón Jonsson. Einar Þórvalldzson. Eysteinn fimbogason. Jvar Eirekzson. Godum monnum kunnugt með þessu voru opnu Briefe þa lidid var fra Gudz burd M D xx og xij ár vm veturinn sunnudaginu j faustu inngång¹⁾ j Reykiahjyd vid myvatn vorum vier i hið sæum og heyrðum æ ath Þosteinn Pálsson selde Arna Brandzsyni með handabande til fullrar Eignar og frialz forrædis tuo parta i jörðunne Bust-

1) þ e. 11. Febr. 2) [Svo.

arfelle er ligur j vopnafirde j Hofskyrkiusökn með öllum þeim gögnum og giædum eignum og itökum sem greindum jardarpörtum fylger og fylgt hefur ath fornu og nyu og fyr-skrifadur þosteinn pólsson varð fremst eigande ath epter faudur sinn og modur. Enn pale magnussine fiell til Eign-ar j arf og giöf möður sinnar með giöf. vpplage og sam-þycke Gamla magnussonar bróður synz þuj ecke a fader eda möder ath kuonga son sinn með meira fie en þa kome a þeirra hlut sem epter eru nema Erfinge samþicke. Seiger hann þesse landamerke halldiñ hafa verid af synnum forell-dr-um og öngvañ ataulu veitt hafa Fram með hofsæ fyrer vestañ gegnt Grasakró og þuersyne vestur j Seld. riettsyni vr ðnne og j Skieliungzvatñ. þadañ og vti Arnarfiardarvatn. riettsyne i Þurijdarnüp og vt i Teigarð. ofañ með ðnne og i arnarhól fyrir austañ Hofsæ. vr Raudanüp og austur i Þórdara og so fram j [Hetluskard¹]. þadañ og i Tungæ ofañ með anne og j Hofsæ og so aptur i Raudanüp.

Hier j mótt gaf adurskrifadur Arne Brandson fyrrnefnd-um þosteini pólzsine xxx hundrada jörd Asbrandzstade er liggur j Vopnafyrde j Hofskyrkiu sökn meður öllum þeim gögnum og giædum sem greindre jördu hefur fylgt ad fornu og nyu og þrátt nefndur Arne varð framast eigande at. og þar til þriv kugillde. Seiger fyrrskrifadur þosteinn pólsson hölfkyrkiu skyldu a jörðunne Bustarfelle og [gomul eign og innstædu¹] kyrkiunnar iiij kyr og eitt ásaudar kvgillde og æka j finnafirde allañ hualz og vida. mille finnafiardarðr og lækiar. Skilðe fyrrskrifader menn. Arne og Þosteinn hallda sijnu kaupe til laga. enn huor suara lagariþtingu. sem með lögum kynne af at gðnga. Og til sanninda hier vñ settum vær fyrrskrifader menn vor innsigle fyrir þetta jardarkaupsbrief. skrifad æ mánudaginn j faustu junnöng j sama stad og ðre sem fyrr seiger.

502.

18. Febrúar 1532.

á Mælisfelli.

THOMAS prestur Eiríksson ættleiðir þrjú börn sín, Ólaf, Björn

1) [Svo.

og Þóru með samþykki bræðrasona sinna Ásgríms og Þorleifs Þorsteinssona.

AM. Apogr. 4120 „Ex originali“ með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna.

Þath giðrum wier markus þorkelsson. arne nichulasson. Biorn biornsson og Olafur gudmundsson leikmenn godum monnum kvnnigt med þessu woru opnu brefe. ath þá er lijdit war fra Gvdz Burd. M. d xxx og ij ár. a mælefelli j tungusueit svnnudaginn fyrstan j faustu uorum vier j hia saum ok heýrdum á. ath thomas prestur eireksson ættleiddi þriu börn sin er sua heita. olaf. biorn og þoru. Samþýcktu þessa ættleiding þeir brædur asgrimur þorsteinsson og þorleifur þorsteinsson brædra syner hans skilgetner. huerir er þá stödu næster arfe epter hann. med handabañdi jaýrði og fullu vpplage sins arfs. Jtem geingu þesser aller fyrrnefnder menn fyrir kirkiudýr sem logbok wottar. haldañdi á einne bok. ath nefndum sira thomase suo mælandi. Egh thomas prestur Eiriksson ættleide olaf tumasson. biorn thomasson og þoru thomasdottur til arfs epter mic. til fiar þess er egh gefur þeim. til gialldz og giafar. til sess og sætis og til allz þess riettar sem logbok skipar hann eigi med logum at hafa. Og til sanneñda hier vm sietium¹⁾ vier fyrrnefnder menn uor jncigle fyrir þetta bref. er skrifat var j sama stad are og deigi sem lýr seiger.

503.

[1532].

SENDIBREFF Gizurar Einarssonar til Ögmundar biskups, sem vottar honum þakkir fyrir velgerna.

AM. 266. Fol. bls. 151, bréfabók Gizurar biskups Einarssonar í afskrípt síra Haldórs Jónssonar í Reykholti frá árunum 1654—1657.

Obsequium indefessum meramque obedientiam in salute equidem mi domine reverende gratiam habeo et habi-

1) Svo.

turus sum vestræ paternitati quo ad [minima et maxima¹⁾]
ex omnibus que vos plurima in me contulisti(s) qvapropter
ut fortuna vobis utriusque favet.

Cum hijs in christo ualete et mihi desuper scribere velit(is).

504.

15. Marts 1532.

í Hamborg.

SENDIBRÉF Gizurar Einarssonar til Ögmundar biskups í Skál-
holti, sem hefir sent Gizur til náms til Hamborgar á sinn
kostnað; vottar Gizur honum þakklátssemi, segist hafa feing-
ið góða vist og kennara, kveðst orðið geta skilið latínu á alla vegu,
en þó ekki ennþá geta fullkomlega ritað hana né talað, og
vonast til að hann muni sýna þá ástundun, að biskup iðri
aldrei þess, sem hann kostar upp á sig.

AM. 266. Fol. bls. 151, bréfabók Gizurar biskups í afskrípt síra
Haldórs Jónssonar í Reykholti 1654—1657. — Prentað í Finni Jo-
hannæi Hist. Eccl. Isl. III, 273.

Vener(an)de domine. noverit tua celsitudo non excidis-
se mihi qvare huc sim missus nempe ut doctior et melior ad
vos redeam qvam expectationem ne uos frustra de me ha-
buisse videamini ego sedulo daturus sum operam pro mea
virili. porro quod mihi non parce ministretis ea. quibus ad
hanc rem opus est adolescentibus ut mihi gratissimum²⁾ est
ita facit me sollicitum (ut) qvantum possim. referam gratiam.
etiamsi videam nunquam fore. ut par simm³⁾ tantis bene-
ficijs. qu(i)n hoc sciat tua celsitudo me nactum esse bonum
hospitem. ut qui præstiterit omnibus quæ pollicitus est. ad
hæc nactum fideles præceptores et dignos qvos parentum
loco semper observem et venerer. quod ad studium meum
attinet. ego possum latinum sermonem utcunque intelligere.
perfecte scribere et loqui non dum licet. sed spero me eam
operam adhibiturum. ut nunqvam pæniteat vos impensæ.
dominus servet nobis tuam celsitudinem diu sanam Amen.

Hamburgi Anno 1532 Martij 15.

tuæ Celsitudinis deditissimus.⁴⁾

1) [māa maximam, hdr. 2) gratissimus, hdr.; AM. leiðrétti. 3)
Svo = sim. 4) Hér eftir koma á hér um bil hálfri bls. í bókinni
ýmsar kirkjulaga greinir á latínu, víða afbakaðar.

505.

6. Apríl 1532.

á Munkaþverá.

Jón biskup á Hólum selr Magnúsi Brynjólfssyni jörðina Kristnes í Eyjafirði með hálfkirkjuskyld og ómagavist (Kristfé) fyrir jarðirnar Veisu í Fnjóskadal, Meyjarhól á Svalbarðsströnd og Þrastastaði í Fljótum og þar til fjögur kugildi.

AM. Fasc. XLVIII, 5, frumrit á skinni. Bæði innsiglin dottin frá.

Jardakaupsbref. kavpbref vm kristnes.

Þat giorum vid Einar bryniolfsson oc Sæmundúr síjmonarson godum monnum kunnigt med þessu ockuru opnú brefe at arum epter gudz burd M d xxx og ij ar. laugar-dagen næstañ epter paschavikú. a mûkaþuera j eyafirde vorum ver j hia savm oc heyrðum æ ord ok handaband biskup(s) jons ok magnusar bryniolfssonar at suo fyrir skildu. biskup jon selde greindum magnvse jordina kristnes j eyafirde j Hrafnagilskirkiusokn til fullrar eignar med aullum þeim gaugnum ok giædum. eignum oc jtaulum sem greindre jordu eiga med laugum at fylgia. Sagde biskup jon til halfkirkju skyldú a sagdre jordu med þeirre rentú at þar mege baurn skjfra ok hion saman vigia. ok suo þar være æueñlig omagavist kueñgilldum omaga æ þui kristfie sem þar er j lande. Hier j mot gaf greindur magnvs jordina veisú j Hnjoskadal j draflastada kirkju sokn oc jordina meyarhool j svalbardzkirkju sokn. ok jordina þrastastade j fliotum j hnappstada kirkju sokn med aullum þeim gaugnum oc giædum sem greindum jordum eiga med laugum at fylgia ok þar til iij malnytú kugillde. Skyllde huorer halda þeim jordum til laga sem keypte. enn þeir suara lagariptingum æ þeim jordum sem huorer selldú. Ok til sannynða hier vm setium vid fyrer skrifader menn ockur jneigle fyrir þetta jardakaupsbref er giortt var j sama stad deige oc are sem fyrr seiger.

506.

11. Apríl 1532.

í Skálholti.

DÓME tólf klerka útnéfnðr af Ögmundi biskupi í Skálholti

um ákæru biskups til Páls bónda Vigfússonar fyrir það, að hann hefði rofið trúlofan sína við biskupinn, að hann hefði innleitt villu og vantrú í hans biskupsdæmi og gefið kjöt að eta á föstudag.

Landshókasafn 122. 4to bls. 223—225, með hendi frá c. 1770, eptir bréfabók Ögmundar biskups. Sbr. Ríkisréttindi Íslands eptir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Reykjavík 1908, bls. 39.

Um Pál Fusason um kiðtæt.

Ölluð et cetera senda Sira Þorleifur Eireksson. Sira Jon Gíslason. Eyjólfur Grímsson. Jon Hiedínsson. Snorri Híalms-son. Guðmundur Jonsson. Stephan Gíslason. Páll Eígísson. Sæmundur Arnason. Magnus Jonsson. Gíslé Þorvalldsson ok Svein(n) Þorbiarnarson prestar Skalhólts biskupsdæmis kvediu guds ok sína. kunnugt gíðrande að sub anno gratiæ M^o. D^o. xxx. ij fimtudaginn næstað fyrir Magnusmessu í Skalhólte. vorum vier í dóm nefnder af ærligum herra og andliguð fod-ur herra Ögmund með guds náð biskupi Skalhólts (biskupsdæmis). að skoda ok ransaka ok fullnadar¹) dóm á að leggja uð þá ákæru sem hann kíærde til Páls bónda Vigfússonar. J fyrstu grein að hann hefde rofed sína Trulofun við biskup-enn. Jtem í annare greip. að hann hefde innleidt nya villu ok vantru í hans biskupsdæme ok gefed kiót að eta uppá föstudag. þvi að heilags¹) anda náð tilkalladre. að svo prof-udu ok fyrir oss komnu dæmdum vier fyrrnefnder dóms-menn með fullu dóms atkvæde herra Biskupenn skylldugað að leida tvo lögvitne. að hann hefde lofad honum Tru ok þionustu með handabande. Enn ef vitneð fiellist. þá dæmd-uð vier fyrrskrifadað Pál bónda skylldugað að sveria lyrit-areid. Enn ef hann fiellist á eidnuð. sekað fullrette biskups-ens lx marka ok halda sína lofan. Enn fyrir þá adra greip. er hann skyllde hafa gefed kiót að eta föstudag. dæmduð vier hann skylldugað að sveria sióttareid. Enn ef hann fiell-ist á Eidnum dæmduð vier hann fallinn í þann af sialfs-sins verke ok skylldugað að taka lausn ok skrifter ok sek-að sem logeð utvisa. Hier með dæmdum vier hann skyll-dugað nu uppá nytt að koma í þann stad og dag með sína afbotun sem biskupenn seiger honum til. ok vina þar sína

1) undirstrykað í hdr.

eida fyrir hans náð. enn biskupinn skyldugafi að gjöra honum vissleg bod innaf .v. vikna að heyrðum dóminum. hvar edur hvenær sá dagur skyllde vera.

Samþyckte et cetera.

Biðum vier ok skipum Sira Jvare Amundasýne að lesa þetta dómsbref so hatt ok skiled fyrir Pále Vigfussýne að hann meige heyra ef hann vill ok setia sitt jnnsigli hier uppa að hafe þetta giort.

507.

15. Apríl 1532.

í Skálholti.

DÓMR tólf klerka útnefndr á almennilegri prestastefnu af Ögmundi biskupi í Skálholti um kæru sira Freysteins Grímssonar um veiði Stafholtskirkju í Þverá, að þeir, sem á jörðunum búa í kring vilji eigna sér hver fyrir sínu landi.

AM. Apogr. 2247 "Ex originali Stafholt". „Ögmundar biskups innsigle hanger under brefnu, og 6. innsiglareimar nu innsiglalausar. fleiri göt eda reimar hafa aldri þar vered" (AM.). — Skjalabók Stafholtskirkju í Landsskjalasafninu, skrifuð c. 1740—1750 (= b) eptir tveim samhljóða kálfskinnsbréfum, og var annað þeirra víðimerað í Skálholti 4. Maí 1611.

Dömur um Þveræ á Membrana skrifadur.¹⁾

Ollum monnum þeim sem²⁾ þetta bref sia edr heyra senda sira einar snorrason og sera þorleifur eirekson offíciali³⁾ heilagrar skalhollzkirkíu. eolfur⁴⁾ grímsson kirkíuprestur. narfi þorsteinsson. jon einarson. gvdmvndur jonsson. snorre hialmson. þordur olafsson. jon hiedenson⁵⁾. olafur gilsson. magnus jonsson. stepfan gislason. [prestar skaholz-biskupsdæmis.⁶⁾ kuediu gvdz og sina. kvnnigt giorandi að sub anno gracie M. d. xxxij j almenneligri prestastefnu j

1) b, 2) er b. 3) þannig. 4) Eolfur b. 5) Nafn Jóns Héðinssonar hefir í frumritinu fyrst verið ritað eptir nafn Stepháns Gíslasonar, en því svo síðan vísað hér til sætis; í b stendr það síðast. 6) [ritað á spássfu í frumritinu, en síðan vísað inn bæði á sama stað sem nafni Jóns Héðinssonar og svo hér. Árni segir það eigi fortaks' laust að standa hér, því að Ólafur Gilsson og Stephán Gíslason þekkið sem prestar úr öðrum bréfum.

skalholte manvdagin næsta epter tiburcij og valeriani vor-
um vier j dom nefnder af virdvligum herra og andalegvm
favdur j gyde biskup ogmvnd j skalholte ad skoda ransaka
og fvllnadar dom á at leggja vm þa ækærv sem sira frey-
steirn grimson klagade sig þar firir biskupenum vegna kirki-
unnar j stafholte vm þa veidi sem staduren skyllde eiga j
þueræ ok¹⁾ inne stendur j maldaganum svo latanda at hann
eige þria hlvt veidar j þuerá. enn ferivbakka kirkia fiord-
ung. enn þeir sem æ jordunum bva j kring vilia eigna sier
hver firir sinv lande. hefur þessi askilnadur stadi j nokkra
tima. havfvm vier fyrskrifader domsmenn lesit og granlega
skodat maldagan og bref greindrar stafholzkirkiv. leist oss
þad j allan mata skiallegt. því ad heilags anda nad til kall-
adri dæmdum vier fyrskrifader domsmenn med fvllv doms
attkuædi kirkiuna og stadenn j stafholte eiga og hafa att
alla þria hlute veidar j fyrsagda á og avngvan meiga nie
hafa matt fara j tittskrifada þuerá vtan med stafholz prestz
leyfi því vier finnvum nog jtauk med suodan hætti kirkiun-
um gefin vera.

samþykke þennan dom med oss fyrskrifadvr herra bisk-
up ogmvnd og sette sitt insigle med adurskrifadra manna
insiglum firir þetta domsbref er skrifad var j sama stad degi
og are sem fyr seger.

²⁾„Þesse Dómur um veidina i Þueræa er á tveimur kálfskinnz Bref-
um. aldeilis samhljóða. ad ordum og Jnnehalde. hafa verid fyrir öðru
sio hängande Jnnsigle. enu binu flegur. hveriu og so fylgir eptirskrif-
ad uppáskrift“:

So felldañ vitnisburd berum vier eptirskrifadir menn:
Sera Jón Biarnason. Skúle Jónsson. Sera Jón Olafsson. og
Halldór Jónsson. ad vier haufum sied og yfirlesid svo lät-
ande Brief ord fyrir ord. sem hier fyrir ofañ skrifad stend-
ur. og var þad med þremur gömlum hängande jnnsiglum.
Anno m dc og xi. þá vier yfir skodudum. og læsum þad.
Og til sanninda hier um festum vier fyrrnefnder menn vor

1) Svo hér a, annars bundið; og b. 2) það, sem eptir fer, stendr
einungis i b.

Jnnsigle hier fyrir nedañ. Skrifad i Skálhollte þann fjórða dag Maji. á sama áre sem fyrr seigir.

508.

25. Apríl 1532.

á Stað.

EINAR prestur Snorrason officialis heilagrar Skálholtskirkju milli Botnsár og Gilsfjarðar afleysir og kvittar Daða Guðmundsson og Ingvildi Arnadóttur af annari barneign í hór-dómi og frændsemisspjöllum.

Landsbókasafn 115. 4te bls. 265—266 með hendi síra Jóns Haldórssonar í Hítardal c. 1730. A spássiu ritar síra Jón: „Síra Ein-ar var og mágur Dada, því Gudrun kona hanz var dotter Síra Einars“.

Kvittun Síra Einars Snorrasonar Anno 1532.

Það giðre eg Einar prestur Snorrason officialis heilagrar Skálholtskyrkju í millum Botnsár i Hvalfyrde og Gjlsfiard-ar godum monnum kunnigt með þessu mjnu opnu Brefe. að eg meðkennest að eg hefe leýst Dada Guðmundsson og Ingvóllde Arnadóttur af því misferle sem þaug hafa brotleg-orded síjn i millum. með annare Barneign. in adulterio et in secundo et in tertio gradu consangvinitatis. og sett þeim pænitentias competentes. og hefe eg fiesekt upp borid sem mier vel ánæger af báðum þeim áðurnefndum monnum fyr-ir greint Brot og misferle. því giðre eg og gief fyrrskrifada menn kvitta og ákiærulausa fyrir mier og öllum mjnum effterkomendum h(eilagrar) Skálholtskyrkju formonnum um fyrrskrifad sakfelle. og heilagrar kyrkju lögmals afbrot með þessum skilmála. að offitnefnd kona Ingvólldur Arnadóttur skal þar vera að vist sem Skálholts Byskup. edur hañs lög-legur umbodsmadur vill i þessu mále. þar til að hun sialf eda hennar fyrermælände fær meire linun. edur sialfræde á síjnu vistaferle af Skálholts Býskupe. Og til sanninda hier um feste eg official(at)us jnnsigle fyrer þetta kvittunarbref skrifad á Stad á Øllduhrygg ipsa die Sancti Marci Evange-istæ Anno Domini 1532.

509.

28. Apríl 1532.

á Laugum.

PÉTR abóti á Munkaþverá gefr og geldr Nikulási Guðmunds-
syni jörðina Hól á Tjörnesi í sin þjónustulaun.

AM. Fasc. XLVIII, 6, frumritið á skinni. Öll (4) innsiglin eru
döttin frá.

Þath giorum vid jon olafsson. biarne finbogason. prest-
ar. sueinbiorn jonsson. isleifur vlfsson. leikmenn. godvm
monnum kvnugt med þessv voro opnv brefi þa lidit var
fra gudz burd M. d. xxx og ij ar sunnvðægin næstan fyrir
tueggia postvla messo. ð lævgvm j æykiadall woro wer i
hia savm og heyrðvm ð ord og handabañð þessara manna.
herra peturs abotta ð mvnkaþvera og nickvlasear¹⁾ gvd-
mvndzsonar at suo fyrir skildv at abotti pettur gaf og galltt
fyrre greindum nichvlasi j sin þionvstvlavn jordina hol er
liggur ð tiornesi j husavikur kirkiv sokn med ollvm þeim
gognvm og giædum sem greindri jo(r)dv fylger og fyllt¹⁾ hef-
ur at fornv og nyiv. og hann hefur fremzt eigandi at ordit
vndan sier og sinvm erfingivm en vnder hann og hans erf-
ingia. hier med settivm¹⁾ ver wortt insigle fyrir þetta giorn-
ingsbref er skrifat war j sama stad. are og deigi sem fyr
seiger.

510.

2. Maí 1532. á Stað á Ölduhrygg.

Jón Bjarnarson og Þorgerðr kona hans Haldórsdóttir kvitta
Einar Guðmundsson fyrir andvirði jarðarinnar Jörfa í Kol-
beinsstaðahrepp og Arneyja, er þau höfðu selt honum.

Eptir afskrift í Landsskjalasafni með hendi Jóns háyfirdómara
Pétssonar frá c. 1850 (= a). — Afskrift, er síra Helgi Sigurðsson
frá Jörfa hefir gera látið 1872 (= b). — Báðar þessar afskriftir eru
gerðar eptir mjög læsnuðu transcripto eða vidið frá 2. Náv. 1619.

Þad giore eg Dadi bonde Gudmundsson. Helge Helga-
son. Halfdan¹⁾ Gudmundsson (og) Bardur Jonsson godum

1) Svo. 2) Haldan, b.

monnum viturligt¹⁾ med þessu voru opnu brefe. þæ er lidit var frá hingadburd vors Herra Jhesv Christj þusund fim hundrud þriatýger og tuo ár Sunnudagin næstan²⁾ fyrir tueggia postula messo vm vorit Pilippi³⁾ oc Jæcobbi⁴⁾ æ Kolbeinsstaðum i kolbeinsstaðahrepp. saum (vier) og heyrðum æ ord og handaband þessarra manna. Jons Biarnarsonar⁵⁾ oc Þorgerdar Halldorsdottur af einni Alfu. enn Einars Gudmundssonar af annare. at svo fyrer skildu at fyrgreinder menn. Jon og Þorgerdur. medkendust fyrir oss oc fletgrum odrum dugandis monnum at þau hefde fulla oc alla peninga upp borit af fyrnefndum manne Einare Gudmundzsyne. svo at þeim vel ænægdi fyrir jördina Jërfa er liggur i Krossholtz kirkiu sokn. og Arneyar er þar liggia nær. Og þui gafu þau oc giordu optnefndan mann Einar Gudmundzson kuittañ og ækærulausañ fyrir sier og øllum sijnum epterkomendum og⁶⁾ löglegum erfingium. vm greint jardar verd og eyia. Og til sanninda hier vm setium vier vor insigle fyrir þetta kvittunarbref er skrifad var⁷⁾ æ Stad æ Ølduhrygg⁸⁾ fimtugadin næstan fyrir crossmesso vm vorit æ sama ære og fyr seigier.

Þad medkennumst eg Sygurdur [Arason⁹⁾. [Jon Bersteinsson og Hallur Þorsteinsson¹⁰⁾] ad vier hofum sied og jfirlesed svo latandi fim brief¹¹⁾ ord fyrer ord med [oskø]ddudum hangande insiglum godra manna. sem [a þessu¹²⁾ brefe eru skrifud sem hier er¹³⁾ med þessare vorre medkefingu. Og ad svo [i sañleika sie]¹⁴⁾ þa setium vier vor signet [hier vnder [þetta transskriftar-brief] hvert¹⁵⁾ skrifad var 2 Novembris Anno 1619.

1)) b; vitanligt a. 2) b; næsta a. 3) Svo, bæði. 4) þ. e. 28. April. 5) Svo, bæði. 6) b, en stendr þar ranglega á undan „epterkomendum“; sl. a. 7) b; sl. a (hefir eyðu). 8) b; Ølduhrygg a. 9) [sira b. . . . (l) a. 10) [b; Jon Kolbeinsson a. 11) 1. Bréf frá 26. Jan. 1512, DI, VIII, Nr. 301.

2. — . 12. Febr. 1514, DI, VIII, Nr. 369.

3. — . 12. Dec. 1527—22. Febr. 1528, Nr. 360 að framan.

4. — . 10. Aug. 1529—27. Náv. 1530, Nr. 414 . —

5. — . 2. Maí 1532, það sem hér er nú prentað.

12) [. . . ku (l) a. 13) eru b. 14) Og ad svo a; Og ed teyna (l) b. 15) [hier vnder a; . . . hvert b.

[Þetta bref¹⁾] framlagdi Biörn Jonsson fyrer dom a Kaldarbakka i Kolbeinstadahrepp þan . . februar(ij) Anno²⁾ Og [til merkes eru vor underskrifud] nofn.

Magnus Hromundsson. Olafur Gudmundsson

E. hende.

Jon Bardur³⁾

511.

8. Maí 1532.

í Odda.

REIKNINGSSKAPARBRÉF Jóns prests Einarssonar um kirkjuna á Kneri í Breiðavík og ráðstafanir hans til þess að kirkjan, sem legið hafði niðri í nokkur ár, fái gildið það, er hann á til að svara um 23 ár fyrir sig, föður sinn og Örm bróður sinn.

Bisk. Skalh. Fasc. XII, 11, frumrit á skinni, með hendi síra Jóns Einarssonar, og er innsiglið fyrir bréfinu. — AM. Apogr. 2452.

Kirkiu reikningscapur æ hnerri.

Þat giore eg jon prestur einarsson godum monnum kunnigt med þessu minu opnú breffi ad eg giore kirkiune a hnerre suo ordinn reikningskap sem hier epter stendur skriffat.

Jn primis er kirkiunnar jnstæda. xv. malnýtu kugilldi. iijc. wadmala og .ij. hross. og fim hundrud j suo ordnum peningum sem skriffat stendur j þui sama breffi sem magnus heitinn olafsson giorde reikningskap seinast fyrir sera einare snorrasyni sem þa war almenniligur profastur þar j þui vmdæmi. reiknast þetta sidan hafa werit .iij. ar og .xx. med þeim .iij. arum sem ormur heitinn einarsson broder minn hielt kirkiuna og gardenn. Enn af þui ad vnder mig og faudur minn heitinn hefúr runnit su porcio sem fiell epter orm heitinn sem gud þeirra sal nadi beggia. hwor porcio golddin war mest j wide et cetera. þa reiknast suo tijl ad j þessi .iij. ar og .xx. haffi fallit .viij. aurar a enu. xij. hundradi. hier tijl a eg ad swara biskupinum. xvijc fyrir þat

1) þ. e. transskriptarbréfið í heild sinni. 2) Ártalið hefir verið ólæst eða fúnað af. Það veltr á árunum 1684—1693. 3) Þessi klausa um framlagning bréfsins stendr að eins í b, og segir þar: „Utan á bréf þetta var (þetta) skrifað“.

kirkian la nidre j nockur ær. siðe iðste siðe alias contentus. Suara eg suo tijl sierhuerrar greinar. ad æ hnerre eru .viij. kúgilldi. iiij. a selwelli. iiij. a raudamel og eru þau .xv. a mote þeim fimtan sem adur stande skrifut. en fyrir það .xc. sem eru .iiijc. wadmala og .ij. hross. og tijl laugú hundrud-en. v. þa set eg þar j borgan fyrir. x hundrud j heimaland a hnerre til lausnar mier eda minum erfingium þuan þriggia ara. enn eff þat er ecki leýst þuan þess tíma þa sie þat æfinleg eign guds og sancte olafs konungs. Enn fyrir þau .xvij. eda xvj. c. huor(t) þat er. og fyrir þau .xj. hundrud og .viij. aðra betur sem fallit hefur. þa hefi eg bodit biskupinum og suo wijl og giallda jordina beitistadi er liggur j leirar kirkiu sokn fyrir. xijc. og þar tijl. iiij. kúgilldi. og. iiijc. hundrúð i aðdrum gialdpeningum j gúlli. lerepti og klædi. Enn þat sem kirkian a hnerre giorxt minna verd en þau .viijc. sem epter standa aff porcione þa bid ec þorleif bróður minn einarson at giallda þat aff þeim peningum sem eg a j hitardal. huad eg kann þijwisa ad eru .v. malnytu kugilldi. god sæng og tije alfær og mart anad meira og fleira þat er eg hirde ecki hier greina ad sinne og eg wijl eid ad winna ad eg heffi aungua peninga vpp fyrir borit. En þesse kugilldi eru reyndar hnarar kirkiu eign þui hann haffdi þau j burt þadan og þar fyrir wantar nu jnstæduna j dag. En er þat sío ad þar gellzt ecki j hitardal þesse min skulld þa bid ec thorleif frænda ganga j borgan fyrir mig tijl þess vid finnunzt og eg get giort þar sialfur reikning-skap fyrir. huat eda huersu micit þat kann wera. En fyrir skemd a bokum eda likneskium ef reiknast þa skal eg þat giarnan bitala j aðdrum þuilikum hlutum suo kirkian skal wel sæmd af. hefi eg latid þangad messuklædi og mega god-er menn sia hueriu uerdi það taka. Og tijl sanninda hier ym set eg mitt jnsigle fyrir þetta reikningskaparbreff huert skriffat war j odda j aweriahrepp jn vigilia ascensionis anno domini, m^o d^o xxx^o secundo.

512.

13. Maí 1532.

í Skálholti.

ÖGMUNDR biskup í Skálholti lýsir því, að hann hafi hinn 22. Maí 1529 í kirkjunni á Hvanneyri (í Andakíl) vígt Magnús Jónsson til prestskapar í Hólabiskupsdæmi, enda hafi hann feingið löglega og fulla aflausn af páfagarði, og Jón biskup á Hólum hafi vígt hann hinum lægri vígslum.

AM. Fasc. XLVIII, 7, frumritið á skinni. Innsiglið er dottið frá. — Pappírafskriftir af þessu bréfi eru í Advoc. Libr. Edinb. 21,7,14. 4to með hendi síra Björns Haldórssonar í Sauðlauksdal, og í Landsb. 107. 4to bls. 375 með hendi síra Jóns Haldórssonar í Hitardal. — Prentað í F. Joh. Hist. Eccl. II, 531 (neðanmáls).

Bref Ogmundar biskups til þeirra j Holastikte.¹⁾
Vígslubref Síra Magnúsar Jónssonar utgiefid af Ög-
munde Byskupe Anno 1532.²⁾

Vniuersis et singulis sacro sancte matris ecclesie holensis filis presentes litteras wisuris sev aúdituris. augmundus dei gracia episcopus schalholtenis. Salutem in omnium saluatore.

Notum facimus per presentes quod. anno saluatoris nostri. m^o. d.^o xx.^o ix.^o. sabbato quatuor temporum in estate hoc est nonas júnij³⁾ jn ecclesia nostra huanneyre ordinauimus ad titulum ecclesie sancte holensis ad sacros ordines celebrantes⁴⁾ dilectum nobis in christo filium dominum Magnuim Johannis quia ipse testauit se habere legittimam et plenariam dispensacionem a sancta sede. et eum jn sacrum prestbiteratus gradum cooperante nobis gracia spiritus sancti promouimus. quem alias statutis et distinctis a jure temporibus jn sacros diaconatus et subdiaconatus ordines cum ceteris inferioribus seu minoribus ordinauit joannes eadem gracia episcopus holensis.

1) Utan á frumbr. með hendi frá 17. öld. 2) Fyrirsögn í 107.

3) Hér hefir biskup ruglazt heldr en ekki í ríminu, því að laugardaginn í ymbrudögum 1529 er ekki 5. Júní, heldr 22. Maí (undecimo Calendas Junij). 4) Svo; rétt: celebrandos.

Datum apud sedem nostram schalholt die lüne proximo ante festum hallwardi martiri(s) anno domini. M^o. d.^o xxx^o. secundo. nostro sub secreto presentibus appenso.

513.

[Maí—Júní 1532].

ÖGMUNDR biskup sættist fyrir góðra manna bænastað við Pál Fúsason (Vigfússon) um þá tálmun, er Páll hafði gert prest- um biskups, er hann hafði sent austr (að Hlíðarenda) að lesa stefnubréf og dóm (Ketátsdóm Nr. 506) yfir Páli, og leyfir honum lausn á jörðunum Þorkelsgerði, Vindási og Kirkjuvogi, er bisk- upi voru goldnar í skuldir Vigfúsar Erlendssonar föður Páls; sættast þeir að heilu og lofa að styðja hvor annan.

Landsbókasafn 62. 8vo afskrípt gerð fyrir Árna Magnússon „Ur brefabok Ogmundar biskups“ (AM.). „Þetta bref stendur fyrr í bok- inne, enn domurinn um kiðtát 1532. sem Ögmundur liet ganga yfir Pále. Ceterum parum inde concludi potest. cum liber hicce confusé sit congestus. brefen fyrir og epter þetta eru de anno 1530“. Þetta bréf mun án efa vera nokkru síðar gert 1532 en Ketátsdómurinn frá 11. April það ár, og fyrir Alþingi 1532.

Sáttargjörð við Pál Fusason.

Vier Ogmund med Gudz náð biskup j Skalhollte. gjörum gödum monnum kunnugt. med þessu voru opnu brefe. ad vier med mörgum ærlegum monnum. leikum ok lærðum. vorum til samtals við Pál Fusason. um þá sök er vier klögudum til hans. ad hann hefde gjört conspiratio ok tálman vorum prestum. ad lesa það stefnubref ok dóm er vier sendum austur til hans. hötande þeim hardendum ef þeir læse nock- ur bref yfer sier. leist oss þetta ok fleiri dandimonnum stor- ar saker ef til döms kæmi. Sendum vier vora presta opt- lega til hans. enn vier tauludum fätt við hann siðlfañ. heyrd- um vier ecke af þeirra tale. enn þeir komu flester til vor. ad sögdu hann övikianlegan til ens betra. utañ hann villde vera vor vin. ef vier villdum vera hans. enn fyrer saker þeirra audmiukra bæna ok medalgöngu. lærðra ok leikra sem hið oss voru. ok þá var siðtte dagur vikunnar. pislar-

dagur vors herra Jhesu Christi¹⁾. Þá gáfum vier i Gudz hendur og þeirra valld þetta hvorutveggja sakferle. J annare grein sogdu þeir oss. að hann villdi giarnan fá að leysa þær jarder sem hustru Holmfridur gallt oss j þær skullder sem Fuse heitenn Ellendzson vard oss skyldugur utaþ landz ok innaþ. ok þó sá time være ute. sem j alþingisdöminum stóð þá lofudum vier að vera til frids. að hann leyste fyrrsagdar jarder fyrer svoddaþ peninga sem fie liggur j jördu ok dömurinn hiełt. hvoriar svo heita. Þorkelsgerde. Vindás og Kirkiuvogur. Her med lofade ádurgreindur Pall að vera vor mann æ jafnaþ (oss) til styrks. gagns ok góða ok heilagre Skalhólts kirkiu. Enn vier lofudum að það skyłldi ecke haþs skade. ok vera honum til styrks jgen. að þessu undertóludu geck hann til sáttar vid oss. et cetera.

514.

10. Júní 1532.

á Hólum.

Jón biskup á Hólum gefr „vorn frænda“ Ara Jónsson kvittan um reikningskap á stað og staðarfjám á Melstað, og lofar að byggja staðinn upp aptr svo vel sem þá var hann gerðr, þegar Ari meðtók hann.

AM. 255. 4to bls. 322, bréfabók síra Skúla Þorlákssonar, skr. c. 1687—1698.

Kuittantia Jons Biskup(s) Arasonar vīm Biggijng
og Inventarium á Melstad.

Vier Jon med Guds náð Biskup a Hólum Giorum godum monnum kunnugt med þessu voru opnu briefe að vier hofum kuittan giefed vorn frænda Ara Jonsson vīm allaþ Reikningskap og medferd sem hann hefur hapt a Melstad j Mýdfjrde og þeim peningum sem stadnum þar til heýrdu. hofum vier loffad að lata biggia stadenn vpp afftur suo vel sem hann var þa giordur Are medtok nefndaþ stad. hefur hann feinged oss hier peninga fyrer sem oss vel anæger.

1) Þetta þarf ekki að þýða, að það hafi verið á langa frjádag, sem var auk þess 29. Marts 1532 eða 13 dögum fyrir Ketátsdóm, heldr almennan föstudag.

og til sannenda hier vm setium vier vort secretum fyrir þetta brieff Er skriffad var a Holum j Hialltadal manudægen næstañ fyrer Barnabe Apostoli þa lyded var fra Guds burd Mdxix og ij.

515.

26. Júní 1532.

í Djúpadal.

THOMAS Oddsson og Helga Ketilsdóttir selja Pétri Loptssyni alla jörðina Kleifar í Gilsfirði ítölulausa fyrir þrjá tigi hundraða.

AM. Fasc. LXV, 22, frumrit á skinni. Af 2 innsiglum er hið fyrra dottið frá.

kaupbref peturz loptssonar og fyrir kleifum
af tumasi oddzssyni.

Þat giorum vit Einar ionsson og Páll ionsson godum monnum kunnigt med þessu ockrv opnv breffi. þa er lidit var fra gudz burd M d xx og xij ár midvikvdaginn næstan fyrir ions messo holabiskups vm vorit¹⁾ a kleifum j gilsfirði vorum vit j hia saum og heyrðvm a ord og handaband þessara manna af einne alfv petur loptzson enn annare thomas oddzson og helgv ketelsdottur kvinnv hans at svo fyrir skildv at greindr thomas og nefnd helga selldi fyrr skrifudum Petre jordina alla kleifar j gilsfirði er liggur j garpsdals kirkiv sokn til fullrar eignar og frials forrædis med avllvm þeim gognvm og gæðvm sem greindri iordv fylgir og fylgt hefer at fornvm og nýv jtolvlausv og þav vrdv fremzt eigandi at hier a mote gaf nefndr Petr greindvm hionum. xxxc. tolf hvndrada jord og þar til xviiijc. skýllði thomas og helga suara laga xptingv a sagdri iordu. Enn Petr hallda til laga. luke tittnefndr petr þratt nefndum thomasi og helgv þa strax iiii kugilldi j þetta jardar uerd. Og til sannenda hier vm settvm vit fyr nefnder menn ockvr insigli fyrir þetta iardarkaupsbref. skrifat j ytra diupadal j eyiafirði a midvikudaginn næstan epter jonsmesso baptista a sama áre og fyr seigir.

1) þ. e. 17. Apr.

1516.

4. Júlí 1532.

á Bessastöðum.

DIÐRIK fan Mynden, umboðsmaðr Diðriks hirðstjóra og höf-
uðsmanns (af Bramstað), kvittar Jón bónda Hallsson fyrir
gjald af Skógum og Skógaeignum, Mörk og Merkreignum,
og veitir honum þetta lén til næsta Öxarárþings, bæði undir
Eyjafjöllum og eins jarðir konungs fyrir vestan Markarfljót.

AM. 191. 4to bls. 34—35 (bréfabók Jóns Hallssonar á skinni, rit-
uð samtíða). — AM. Apogr. 5540 með hendi Árna Magnússonar.

Kuittanarbréf didriks fan my(n)den.

Ég didrek fan mynden vmbodsmadur æ jsland didrikx
fouita hirdstjóra og hofudzmannz yfer allt jsland medkenizt
med þessu minu opnu brefi að jon bondi hallzson hefer
greitt mier og golldit allt þat gjald sem hann uar minum
hera konginum og mier skyldugur uegna adr greindz did-
riks fouita fyrir þær kongs iarder sem ligia i rangarþinge.
sem eru skogar og skoga eigner. mork og merkr eigner og
suo þær kongsens iarder og jardar partar sem ligia i adr
skrifudu rangarþinge fyrir westan markarfliot og til þiorsar.
þui giorer ec og gefur adr skrifadur didrek kongs umbodz-
madur fyr nefndan jon hallzson kuittan kongdomsins uegna
um allt adr skrifad giall(d) og reikningsskap fyrir mier og
ollum minum epterkomendum kongs umbodsmomnum. Suo
og medkenizt ec opt nefndr didrik fan mynden að ec hefi
nu unt og ueitt adr skrifudum joni hallzsyne allt þetta adr
skrifat leni i rangarþinge bæde under eyjafjöllum og suo
fyrir uestan markarfliot til næsta öxarárþings eptar þui sem
það bref utt visar sem didrek fouiti hirdstjóra og hofudz-
mann yfer allt jsland hefer honum adr unt og utt gefit þetta
forlidit ar.

Ög til sannenda hier um þrycki ec mitt jnnsigli vpp æ
þetta bref skrifat æ bessastodvm æ alptanese fimtadagen
næstan peturs Messo og pals þa lidit var fra guds burd. M.
d xxx og ij ar.

517.

26. Júlí 1532.

GJÖRNINGR þeirra Ögmundar biskups í Skálholti og Jóns biskups á Hólum, að Ögmundur biskup gefr upp þann dóm. sem dæmdr hafði verið 29. Aug. 1530 um jörðina Mýrar í Dýrafirði, „sem dæmd var áður fallin“, en Jón biskup lofaði meðal annars að gjalda Ögmundi biskupi fullan reikningskap vegna Þorleifs Grímssonar og Ara lögmanns.

Landsbókasafn 122. 4to bls. 233 með hendi frá c. 1770 eptir bréfa-
bók Ögmundar biskups. Sbr. dóm frá 29. Aug. 1530, Nr. 451.

Um Uppgiöf a Myradóme Anno

M^o. D^o. xxx. ij.

A föstudagenn næstañ effter Jacobsmessu fór svoddañ giorningur (fram) á millum biskupanna biskups Ögmundar af Skálholte ok herra Jons á Hólum med fullu handabande ad biskup Ögmundur gaf upp þann dóm sem dæmdur var um jordena Myrar. sem dæmd var áður falleñ. lofode biskup Jon ad giallda biskupenum i föstu gotse ok lausu fullañ Reikningskap sem biskupenum vel ánægde. vegna þeirra Þorleifs Grímssonar ok Ara lögmanns. her med skyllde gardurenn ok þeir peningar sem þar til heyra vera i umsiön biskups Ögmundar þar til þeir giöra fulluligañ kaupskap um það ok annad. Lofode biskup Jon ad senda skiallegañ mann vestur ad afhenda vorum umbodsmanne Sira Jone Eirekssyne. Ok senda oss sidañ Reikningskapenn.

518.

19. August 1532.

í Vallanesi.

DÓMR sex klerka og sex leikmanna, út nefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti um það, hversu fara skyldi um þá reiðskjóta, sem biskupinn feingi ekki í sinni visitazfureið, er hann hafði beiðast látið, og ferð hans varð full hömlun að.

AM. Apogr. 2746 „ur brefabok biskups Ögmundar“ (AM.).

Dömur um Reidskiðtafall

anno M. d. xxx. ij.

Ollum monnum sem þetta bref sið edur heyra senda

prier¹⁾ Jon Markusson. sera Jon Kodransson. broder Þorvartur Helgason. Sniolfur Hrafnsson. Jon Hallzson. Steingrímur Jseifsson. kvediu Gudz ok sina. kunnugt giorande ad sub anno gratiæ þa lided var fra Gudz burde m. d. xxx. ij. ár á manudaginn næstañ epter assumtio Sanctæ Mariæ j Vallanese j Vallasveit. vorum vier j döm nefnder af heidursamlegum herra ok andligum fódur herra Ögmunde med Gudz näd biskup j Skalhollte. ad skoda ok ransaka ok fullnadardom á ad leggja. hvorsu fara skyllde um þá Reidskiöta sem biskupinn feinge ecke j sinne visitatioreid ok hann hefde beidast láted. hier af vard hans ferd full hömlun ad. Þvi in nomine Domini amen Dæmdum vier þá alla seka sem hallded hefde med þriðtsku ok vilde ecke tilláta. epter þvi sem kristiñættur utvisar. ok skyllduga at taka lausn ok skriptir fyrer sina opinbera ohlýdne.

Samþyckte pennañ vorn döm ádur skrifadur herra biskup Ögmund.

519.

16. September 1532.

í Eingihlíð.

VITNISBURÐR um landamerki Eingihlíðar í Húnavatnsþingi.

AM. Fasc. LXXIV, 2, frumrit á pappír. Bæði innsiglin eru dottin frá, en skinnþveingrinn frá síðara innsiglinu er enn þá við bréfið. — AM. Apogr. 593 og 5764 eptir frumritinu.

vm Landamerke Eingehhydar.

Svo felldan vitniztbvrd hervm vid biorn nikvlasson og jon odzson vid havfvm vitad hvad haldid hefur verit og heyrt lesid bref med vi jnsiglv m landamerki eingihlidar svdur j lækin stæsta og næstan gili og vt j næsta læk midgili og svo jtafk j skellvbransstada land sem fylger kavlldvkin xii fedmings torfskvrd og xij hesta hris manadarbeit a vetur avllvm heya penningi ef hvsstada væri en tvegia ef hvm væri ei. og hier vilivm vid epter sveria ef þvrfu þiker. og til sanninda hier vm setivm vid okur jnsigli fyrir þeta vitnisbvrðarbref er skrifad var j eingihlid þa lidit var fra

1) „eodem modo in codice“ (AM.).

gvds bvrð Ɔ d xxx og tvo ar a manudagin næstan fyrir mativsmesv¹⁾. vm hvsted¹⁾.

520. 18. September 1532. á Grýtubakka.
Jón biskup á Hólum selr Jóni bónda Magnússyni jarðirnar Vað í Reykjadal, Rauða og Bæ í Bárðardal fyrir Hvamm, Jarlstaði og Steindyr í Höfðahverfi.

JSig. 66. 8vo með hendi Grunnavíkr-Jón um 1741 „Ex originali pergamenó“.

Þat giorum uier Magnus jonsson og torfe jonson prest-ar. Gudmundur einarsson og Ingialldur haugnason leikmenn godum monnum kunnigt med þessu uoru opnu brefi ath ar-um epter gudz burd. Ɔ. d. xxx og ij ar. a Grytubacka J haufdahuerfe miduikudagen næstan fyrir MattheusMesso uor-um uier j hia saum og (heyrdum) a ord og handaband þess-ara manna uerdug herra biskups Jons og Jons bonda Magn- ussonar. ath suo fyrir skildu. ath biskup Jon selde greind-um Jone Magnussyni jardeñnar uad j reykiadal j helgastada kirkiusokn og jórdena Rauda. og jaurdena bæ. er liggia j bardardal j liosavatns kirkiusokn. med öllum þeim gaugnum og gædum sem greindum jaurdum æ med laugum ath fylgia. og biskup jon uard fremst eigandi ath. Hier j mot gaf fyrr nefndur Jon Magnusson jarðernar hvamm. jallstade og stein- dyr er allar liggia j haufdahverfe j Grytubacka kyrkiosokn. med öllum þeim gaugnum og gædum sem greindum jaurd- um æ med laugum ath fylgia. Skyldu huorer hallda þeim jórdum til laga er keyptu. og suara lagariptingum huor æ þeim er selldu. Og til sannend(a) hier um setium vier fyrr- nefnder menn vor jnnsigle fyrer þetta bref er skrifad uar j sama stad deige og are sem fyr seiger.

521. 30. September 1532. í Tangu í Hðfa.
Dómr sjö manna, út nefndr af Erlingi Gíslasyni kongs um-

1) Svo.

boðsmanni milli Gilsfjarðar og Langaness, um ákæru Erlings til Ara bónda Andréssonar um arf og átöku (aðtöku) eptir Þórdisi Gísladóttur.

Bæjarskjalabók á Rauðasandi með hendi Orms Dadasonar c. 1730, stafrétt eptir frumritinu: „Under þessu brefe hafa vered 7 Jnnsigle. Þad fyrsta og þridia eru burtu, og hanga nú 5 efter fyrer brefenu, sum brakud, enn öll ólæselig. Sömuleidis var þetta kalf-skinnsbref heilt og læseligt, og so ad öllu sem framan er ritad“ — A.M. Apogr. 1187 og 1260: „Þessar Brefa Copiur [1259 og 1260] eru ritadar i Kaupenhafn 1728. epter accurat Copium med hende Monst Orms Dadasonar [1186 og 1187], og sijdan accuraté vid hönd Orms samanbornar, so ecke her á mille. Ormur Dadason sende mier Copiurnar med sinne hende Anno 172(7). En originalarner eru hið honum, og þarf eg þeirra ecke vid, því þessar góðu Copiur eru mier eins góðar“ (A.M.; með hendi Grunnavíkr-Jóns). — Lök afskrípt af þessum dómi er i Ny kgl. Saml. 1945. 4to bl. 119, skr. 1666. Sbr. Nr. 529.

Ollum godum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra. senda konradur jonsson. halldor sueinsson. jngemundr ketelsson. oddr helgason. sueinn oddzson. posteinn ketilsson. þordr ketelsson. kuEDIU gudZ og sina. kunigt giorande. þa er lidet uar fra hingathurd vors herra jesv cbristi. M^o. d.^o xxx. og og ij. ar. j tungu j hofn á þingstad rettum manudagen næsta fyrir franciskus dag. uoru vær j dom nefnder af ærligum dandimanne ellinge gíslasyne kongs umbodzmánne j millum gílsfiardar og langaness at skoda og ransaka og fullnadar dom a at leggja um þa ákæru er adurgreindr ellingr gíslason klagadi til ara bonda andressonar um arf og atöku ept-er þordise heitna gísladóttur systur sina. kom tittnefndur ellingur gíslason þar fyrir oss med opit bref adr greinz ara andressonar at hann hafdi lofat at koma a tungu þing og suara þar huerium manni langum huad huer uillde til hans tala. þui dæmdum uer titt nefndan ara andresson og sauk-ena riettliga fyrir kalladan.¹⁾ jn primis j fystu grein klag-adi ellingur gíslason þa sok til ara andressonar at hann hefði j sezt og at sier tekit alla peninga epter þordise syst-ur sina huad hann reiknadi hana att hafa alla halfa pen-

1) kallada, Apogr. 1187 og 1260.

inga til motz uid hann. las hann þar fyrir oss kaupmala-
bref opt nefnz ara og þordisar j hueriu so inne stod at
gisle filippusson fader fyr nefndrar þordisar gisladottur hefði
kiorit hana a giptingardeigi helmingakonu til allz þess fiar
er þau ætti eda eigandi at yrði. feingins fiar og ofeingins.
j annari grein kom ellingr þar fram med bref under tueggja
manna jnciglum at þeir hefði heyrt ara lysa þui at þordis
kona sin hefði uerit kioren helmingakona j sinn gard og
hun ætti alla halfa peninga j sinn gard til mozt uid sig.
so og haufdu uer þeir nockrer er j domenum hafa uer-
it opt heyrt ara bonda lysa þui. Nu af þui at suo
stendur j laugbok vorre at huar sem madur fester sier kouu
eda mey at rade frænda sina þa skal giptingarmadur kon-
unar kosti eiga ad skilia fyrir hana tilgiof og heimanfylgiu.
ma það felag eigi riufa sem suo er giort. þui at so profudu
og fyrir oss komnu. dæmdum uer fyrnefnder domsmenn med
fullu doms atkuædi. fyr greint helmingafielag staudugt og
myndugt og um alldr og æfi halldazt skulu. og þratt nefnd-
um ellinge gislasynt og hans brodr sira þone gislasyne til
frials forrædis og æfenligrar eignar alla þa halfa peninga
er þau ari og þordis hefði eigandi at ordit og opt nefndan
ara skylldugan aptur at giallda alla þa peninga fasta og
lausa med leigum og landskylldum j uor enn þa peninga
sem ð leigustaudum uæri og adrer menn hafa at hallda
skyllði ellingr at sier taka med dandi manna yfersion og
skipta lata j helminga j mozt uid ara ef titt nefndur ari
uilldi þa ecki sialfr afuenda. enn ef nockur uillde hallda
þessum peningum fyrir þrattnefndum ellinge. eda veria þa
med oddi eda eggju. þa skylldu þeir sliku fyrir suara sem
sa er stendr fyrir dæmdum arfi. ero þeir aller ogillder er
fyrir standa huort er þeir fa ben eda bana. hiner aller frid-
helger er til sækia. Ok til sanninda hier um setti fyrnefnder
ellingr gislason kongs umbodsmann sitt incigle med uorum
fyrnefndra domsmanna inciglum fyrir þetta domsbref skrifat
j sama stad og dag sem fyr seiger.

522.

[Fyrst í November 1532. í Þrándheimi].

KVARTANIR Ólafs Engilbertssonar erkibiskups í Niðarósi til Friðriks konungs fyrsta og þeirra manna (Hans Reff biskups og riddaranna Trud Ulfstands og Klaus Bilde), er um skyldu semja með honum, um þau málefni, er honum þóttu ekki haldin vera eptir Recessi, gömlum Noregs lögum og fornri venju, einkum að því, er snertir kirkjuna og heilaga trú, svo og að Ísland og Færeyjar sé lént Þjóðverjum móti fornum Noregs lögum, með öðru fleira, er bréfið hermír.

Dipl. Norveg. VIII, Nr. 707 (eptir þrem samtíða afskriftum í Ríkisskjalasafni Norðmanna í Münchenarsafni a, 3111; b, 3280; c. 3984) Sbr. Samlinger til det Norske Folks Sprog og Historie II, 87–89.

Thesse ære the puncter och articler som wii goffw ether gode herrer tilkenne.¹⁾

Furst handgingæ wii høgbaarne ffürste oc herre her Ffrederick Danm(ar)kis Wendis oc Gottis konnung vduold konnung tiil Norgie etc. vor kærste naadugiste herre paa Flenszborgzhws mett saadanne fforord ath wii wilde ware hans naade hwld och troo then stwnd hans naade holde Norgis indbiggere met Norgis lag oc gamble gode sidwenisær och then helligæ kirke hennis prelather oc personnær wiid theris ffiuhedher och priuilegier hær vppaa hørde her Hans Ransow. hans naadis canceler mister Clauus och myster Johan Ffriissz²⁾.

Jtem proesteriet i Bergen som pleger bescyttis aff ein riigens raad ær fforleent een som boor i Danmark och therfore ær nydlagd gwdztæ-neste. kirken ær forderffuid och nydbrotthen. Hennis clenodier och eygedelder som framfarnæ

Jtem emod recessen ær pros-triit i Bergen fforlænt ein som ecke bygger och boor hær i riged och ther ffore ær kirken och hennes clenodier och egedelder fforskingred och ffor-komnæ.

1) í dag b. v. c. Fyrirsögn í b er svo: „Thesse ære the puncter och articler som wii haffwe ffor oss“. En utan á c stendr: „te ssager oc orssager e(rche)b(yspen) giord ffor osz i ssakerstiel. — Swar som wij goffue b(ysp) Hans her Trud her Clauus B(ilde) quitt“. 2) Hér skilja leiðir um sinn milli 3111 og 3984, og er síðari textinn tekinn eptir 3984, en sá fyrri eptir 3111.

Norgis konnwnger och andre ædelingæ henne hade medt begiffhet ære komnæ i leygmendz hender imot recessen och riigens friiheithen. Sworthebrøder cløster brand aff mett vodhe eeld och cløsterens egedelder annammede her Vincencius Lungæ tiill seg oc ein part aff brødrene tiænæ honnom for hoffmend.

Item Nwnnesetther cløster aff sanctj Antonij orden haffwer her Wincencius faaet aff vor kærste naadugiste herre tiil ewerdelig engen baade med løse penninge oc faste godz domkirken i Bergen oc byspgorden ther sammestadz ære brotnæ i grwnd och then hog-næ stein theraff ær fōrd meste parthen aff landett och therffore haffuer byspenn aff Bergen indtagidt eith jomffrv cløster for domkirke yghen och jomffrverne ære fordryffnæ. fforlōpnæ oc offwergiffnæ muncker oc prester bedrage ffatigæ sympel almwg medt theris falske lærdom fortrostendis seg paa wor kærste naadugiste herris beskermilsæ breff och ther offuer beskriiæ och forhaanæ bysper oc prelather.

Item bandzmend och andre vgerningz mend forswaris och beskermis aff leigmend ymodt

Item domkirken i Bergen och byspz gaarden ære nederbrottnæ i grwnd och then hogne sten ær meste partin ffōrd aff landid.

Item kløster. med løse och ffaste egedelders ær giffne i leichmendz hender tiil ewerdelig eigæ.

Item fforlōpnæ och offwergiffne mwncher och prester som med theres ffalske och fforgiftigæ lerdome fforwille och bedragæ simpell almwgæ. ffortrøstendes seg paa konggeligæ maiestatis beskermelse breff som the haffwæ och ther offwer beskrie och fforhaane bysper och prelater etc.

kirkenns lag og gamble gode sidwanner.

Jtem imodt Norgis lagh och cristnæ retten bliffuer och tiilstedt ath kødt bliffuer forteertt paa ffredag och andre boednæ faste dagher.

Jtem Castelle cløster liigendis i Kwnggell som høirer sancti Oluffz domkirke tiill ær oss iffraa thagiidt oc forleent Jørgen Steinson.

Jtem Ysland och Fferøy ære forleenthe mott Norgis ffrüiheither oc priuilegier i Tyskis hender Norgis riigis jndbüggere norden fieldz besynderligen tiill skade och fforderff som haffue then vare mest behoff som faller i the land.

Jtem naar naagen herredag ær beraamet att stonde i Danmark. tha bliffuer hand ycke tymæligenn forscreffwen hiidt ind¹⁾ tiill Norgis riigis raaedh.

Jtem Norgis riigis leenn fforlænis offtæ moett recesens liidelsæ.²⁾

Jtem thette forscreffne haffue wii³⁾ lathet klagidt ffor kungelige matt. wor kæriste naadugiste herre och tesligis for hans naadis stadholder her norden fieldz Eske Bilde.

Jtem ffor hwes orsagher

Jtem Castelle kløster som sanctj Oluffz domkirkæ tilhørar ær oss iffraa taget och fforlænt Jøren Steinsson.

Jtem Jsland och Ffærøeyer ære fforlænte i Tyske mendz hender Hietland och Orknæy ære fforpantet iffraa rigett vnder Skotland med then aarligæ rentæ som Nories krone borde haffwe aff Skotland ffor Katanes och Søderøyer Nories riges inbyggere nord-enffieldz besynderligæ tiill stoor skade och affdragtt som then ware ecke vmbære kwnnæ som i the land falle.

1) Þetta orð vantar í b og c. 2) Þessa málsgrein vantar í hin-
ar afskriftirnar. 3) ofte, v. b. b og c.

som fforbenempde ære endoch
att the ære imoedt hans kong-
ge mattz. besigldede reces wilde
wii aldrii haffue fallidt hans
naade iffraa hadhe ycke høg-
bornæ ffurste konnwng Crist-
iern kommidt hiidt ind i ri-
gitt med saadannæ swaarkrii-
gis macht och paa then stedh
besindherligæ som hans naade
kwnde bethagæ oss all hielp
oc vmsetning som wii kwnde
fforwenthe oss aff kongge
matt. wor kærste naadugiste
herre och Danm(ar)kis rügis
raaedh.¹⁾

[Jtem her Niels Lucke haff-
uer forwerffuidt cløster met
godz oc eygedele aff k: m:
vor kærste herre som wij
haffue tiil ewerdelig eggenn.

Jtem fru Ingegerd Ottisdot-
ter haffuer sammeleidis for-
weruid Reynsz jomfrv cløster
tiill ewerdelig eggenn.²⁾

523.

4. Nóvember 1532. á Möðruvöllum.

4. Nóvember 1535. í Núpufelli.

Jón biskup á Hólum selr Þorleifi bónda Grímssyni jarðirn-
ar Hleinargarð, Seljahlið, Draflastaði, Þórustaði, Fífilgerði,
Krókstaði, — allar í Eyjafirði —, Veigastaði á Svalbarðs-
strönd og Oddstaði og Grjótnes á Melrakkasléttu með þeim
rekum öllum, er klaustr og kirkjur ætti í þeim, fyrir hálfar
Mýrar, Ketilseyri og Sveinseyri í Dýrafirði, Æðey og Sand-
eyri og fjórar jarðir í Veyðileysu.

1) Hér þrjóta hin handr. bæði. 2) Frá [er síðar bætt við í a og
er með annari hendi,

Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar, Eyjafjarðarsýsla Nr. 5, og er sú afskrift gerð eptir transskripti frá 20. Marts 1644 og staðfest í Lögmannsblið 1704 af Sigfúsi Þorlákssyni og Thomasi Sveinssyni (= a). Önnur afskrift á sama stað Nr. 4, rituð um 1704, en óstaðfest (= b). — MSteph. 27. 4to bls. 66—67 með hendi Benedikts lögmanns Þorsteinssonar c. 1750 eptirtransscripto frá 31. Júlí 1602 (= c). — Garðskirkju skjöl í Kelduhverfi í Landsekkjalasafni, afskrift frá 18. öld gerð eptir transscripto frá 31. Júlí 1602 (= d), og vantar nú aptan af; endrit frá 1867 eptir þessari afskrift, ekki nákvæmt, fylgir Garðsekkjöllum og annað samskonar er í safni Jóns Sigurðssonar 369. 4to. — Ennfremr er afskrift af þessu bréfi í Landsb. 787. 4to bls. 79—80 með hendi Odds Jónssonar dígra c. 1689—1690. Sbr. bréf frá 2. Júní 1546 og lögmannsdóm frá 26. Apr. 1652

Vtskrift af kaupbrieft þeirra Biskups Jonz og Þorleifs Grimssonar¹⁾.

Það giorum vær Eigill Hallszon. Torfe Jonszon prestar. Einar Briniulfsson. Þorualldur Arnason og Kolbejrn Jndridason. Goodum mönnum kunnugt með þessu voru opnu brieft. þa lidit var fra [Guds burd²⁾] M d xxx og ij ár manudæginn næstañ Eftir Simonsmesso vm haustid á Modruuðllum j Eyafirdj vorum uær j hía sðum og heyrðum ð ord og handaband þessara manna heidarlegs Herra Biskups Jons og Þorleifs B(onda) Grimssonar. að so firer skilldu að þeir keiptust við so heitande jörðum og með soddañ dyrleika. sem hier Eftir³⁾ skrifad stendur. Hleinargardur. lxc. Seliahlid. xxc. Draflastader xijc. liggia þær j Nupufells kirkiu sokn. Þorustader. xxxc.⁴⁾ Fífilgerdi. xxc. Krokstader xxc. liggia þær jarder j Kaupangskirkiusokn. Veigastader. xxc. liggur hun j Sualbardskirkiusokn. tuær jarder nordur á Melrackasliettu. so heitandi Oddsstader og Griotnes firer xlc badar. Selldi Biskup Jon firskrifudum Þorleifi reka þa alla sem klaustur eda kirkiur ætti j þessum jörðum til skilldum hvala og vida jtölulaust. vtan það sem leikmenn ætte. liggia þær jarder j Presthoola kirkiu sokn.

Hier j mót gaf Þorleifur grimsson so heitandi jarder

1) Vtskrift af Brieft Jons Byskups og Þorleifs Bonda Grimssonar í hvoriu giæted er vm Osstade og Reka Osstada b. 2) [hiyngadburd vors Herra Jesu Christi b. 3) fyrir nedann b. 4) Þórisstadir xxc (!), nýju afskr. 1867; í þeim eru og Draflastadir taldir xxije.

med samþicki Þorbiargar dottur sinnar. med soddañ dyrleika. halfar myrar firer fimm hundrud og xl. Kietilseyr. xx^c. Sueinseyr xx^c. liggia þær tuær jarder j Sanda kirkiu sokn. Ædey .lx^c. Sandeyr. xxiii^e Vnadsdalur. xxx^c. fíorar jarder j Veidileis¹⁾. xxiii^e. allar. liggia þessar jarder j Snæfialla kirkinsokn. Sagdi Þorleifur halfkirkiuskilld ð Ædey. skilldi huor hallda þeim jórdum til laga er keifft hafdi. enn þeir suara laga ríptingum er sellt hefði. Heirdum vær aungvan askilnad þessara manna millum j þessu þeira kaupe. helldur kom þeim allt vel til samans.

Og til sanninda hier vm setti þann verdugi Herra Byskupinn²⁾ Jon sitt Jnnsigli med vorum firr skrifadra manna Jnnsiglum firir þetta brief³⁾ er skrifad var j Nupufelli j Eýafirdi fimtudæginn næstan effter allra heilagra messu vm haustid þremur arum syðar Enn firr seiger⁴⁾.

a⁵⁾ Medkennumst vid Oddur Oddsson prestur og Magnus Hialtason ad vid höfum sied og yfirlesid svo latandi bref ord fyrir ord. sem hier fyrir ofan stendur skrifad. med fiorum hangandi innsiglum. Og ad svo i sannleika er⁶⁾ setium vid okkar signet hier fyrir nedan. Skrifad þann seinasta Julij a Teigi i Flíotshlid Anno 1602.

b⁷⁾ Medkiennum vid Sugurdur Markusson og Sueirn Olafsson. ad vid höfum sied og jferlesid so latandi briefz Copiu ord firer ord. sem hier firer ofan skrifud stendur. med tueggia dugandis manna ð þriektum signetum. Thil merkiz eru ockar Zignet hier vnder sett ð Skutustódum vid Myvatn þann 20 dag Martij manudar Anno 1644.

524.

8. Nóvember 1532.

í Skálholti.

DÓMR sex presta, útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um trjátöku þeirra Helga Sigurðssonar og Ólafs Ólafssonar og önnur gæði af rekanum á Skeiði milli Ölvosáróss og

1) Vejdaleisu b. 2) Byskup b. 3) Hér þrýtr c, sem er a í öllu samhljóða. 4) „og hefur þá datum skrifast 1535“ b. v. b. 5) eptir afskriftunum frá 1867 og MSt. 27. 6) sé 27. 7) eptir a.

Þorlákshafnar, er biskup eignaði staðnum í Skálholti eptir gömlum vitnisburðum,

Bisk. Skalh. Fasc. VI, frumrit á skinni. — AM. Apogr. 2578 „accuraté“ og hefir Árni Magnússon tilfært við afskrípt sína orðamun eptir bréfabók Ögmundar biskups.

Domur um Helga Sigurdzson og Olaf Olafsson.

Vm rekann á skejðe. 1532.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda guðmundur jonsson. eyolfur grimsson kirkiuprestur. steffan gislason. magnus jonsson. þollakur landbiarzzson. sueinn þorbiarnarson prestar skalholzþiskupsdæmis. kuediu guds og sína kunnigt giorandi ath sub anno gracie. m^o. d.^o [xx.^o xij^o.¹] j skalholti. faustudagin næstan fyrir festum sancti Martini episcopi. vorum uier j dom nefnder af uirdulegum herra og andaligum faudur j gudi. herra augmund med gudz nad biskup j skalholtti. ad skoda ransaka og fullnadar dom æ ad leggja. huerra suara eda sektta helgi sigurdzson og olafur olafsson yrði skyllduger fyrir þath. ad þeir hefði haft tre og aunnur gæði af rekanum æ skeiði æ millum auluosarós og þorlakshafnar. kom þar fram j domen fyrir oss oped bref. abota. heitins halldors sem gud hans sál náði er hier er med fest²). Suo og þeir sem verit hafa radsmenn sidan³) báru og uitni ad þath hefði uerid stadarins eign og þadan hefði uerid dreigin trie stadnum til þarfa. Jtem j þridiu grein báru og tueir menn uitne. magnus nichulásson er uar heimamadur æ strond þá þoruardur laugmadur lifði og heyrði hann lýsa þui ad sier heyrði ecki til ædurgreindur reki æ skeiði. Jtem bergsteinn odzson⁴) sem bio æ hraune sagde fyr nefndur þoruardur laugmadur hefði bannat honum at hafa af þrattnefndum rekum æ skeiði annat enn þath sem radsmadurin j skalholtti leyfði honum. Jtem af audrum parti kom þar fram bref um landamerki j millum hrauns og hafnar. Leist oss þath ecki afl hafa upp æ rekans vegna. Þui ath heilags anda náð til kalladri ad suo profudu og fyrir oss komnu dæmdum uier fyrr nefnder domsmenn med fullu doms atkuæði tittnefndan rekan æ skeiði

1) [xxxij^o, brb. 2) Þ. e. bréf frá 23. Apr. 1509, DI, VIII, Nr. 232, 3) Þ. e. síðan 1509. 4) Oddsson, brb.

uera rietta eign kirkiunnar j skalholhti og uerith hafa. Enn fyr greinda menn helga og olðf skýllduga aftur ath flýtia huat sem þeir hefði j b(u)rt haftt af þratt greindum reka æ skeidinu¹⁾ og tuigillda aftur og sueria lýritar eid enn minna og þeir menn med þeim sem biskupin nefndi til edur hans vmbodsmadur at þeir hefði alldri heýrt þenna reka [eignad-an skahollzkirkíu²⁾]. Enn ef þeir fiellizt at eidinum seker full-rietti kirkiunnar .lx. marka og skýllduga at taka lausn og skripter sem kirkiunnar laug ut uisa.

Samþyckti þenna uorn dom áðrskrifadur herra augmund [med somu nðd³⁾] og setti sitt innscigli med vorum innscigli-um fyrir þetta domsbref skrifat j sama stad deige og ári sem fyr seiger.

525.

6. December 1532.

í Vallanesi.

VITNISBURÐARBRÉF um landamerki Möðrudals á Fjalli.

Landsbókasafn 62. Svo afskript „Ur brefabok biskups Ögmundar“ með hendi Árna Magnússonar, staðfest í Skálholti 9. okt. 1711 af Árna Magnússyni, Ormi Daðasyni, Þórði Þórðarsyni og Páli Hákonar-syni. — Prentað í Timarití Jóns Pétssonar I, 44—45.

Um Modrudals landamerke.

Þat giorum vier Einar prestur Arnason. Ormur Loptson. Halldor Olafsson. godum monnum vitanligt. med þessu voru opnu brefe. ad vier heýrdum Jon Gudmundzson lysa svo vordnum framburde. ad hann hefde vered barnfæddur i Maudrudalsstad a fialle. hia faudur sinum Sera Gudmunde heitnum Jonssyne. sem gud hans sal fride. ok sagde hann hefde hallded stadinn fyrrgreindañ sex ár oc xx. ok kvedst hafa alist þar upp til þess hann var nitian vetra gamall. ok sinn fader hefde hallded landeign Maudrudals stadar ad þeim læk sem fellur undan Sulundum ofan i Haulknä. sem rided er ofan i Vopnafiurd. ok svo langt austur i heidina under

1) brb.; skeidum, frbr. 2) [skalhollzkirkíu til heyra, brb. 3) [skafið í frbr.

privardna hális a Skioldolfstada veg. ok halft Seningarvatn. ok oll griotgardzvötn. ok fram a privardna fiallgard er stendur a hestleid. Bruarveg ok halfan Arnardal ad ollum giædum. ok atta hrossa göngu beit i Vegge ok Kroknel. ok taka ecke undan fololld. a Myvats auræfe fyrer nordan Jokulsá. ok halfar Herdebreidstungur. Her med lyste hann. ad Skalholtzstadar eign hefde þa vered halldin halfer Grimstader a fialle. enn Maudrudalsstadar halfer. ok sinn fader hefde þar haft egg ok fugl. skog ok gras. oc allar landznytiar. enn landamerke ofan ad á þeirre sem kaullud er Vatsleysa. her sagde hann ongvañ hafa atalad medan hann visse. utan um privardnaháls hefde Skioldolfstadamenn uppatalad. þo þar yrde ecke framkvæmd á. Penna framburd ok lysing handsalade greindur Jon Gudmundzson bókar Reid velbornum dandimanne Gudna Gottskalkssyne. sem þa hieilt Maudrudals stad. epter sinne framsaugn. ok til meire audsyningar oc stadfestu epter laganna utvísan. settum vier adurskrifader menn vor insigle fyrer þetta vitnesburdarbref. skrifad i Vallaness stad a Vollum. ok greind lysing for þar fram likavel Nikulasmessudag arum epter gudz burd m^o. d^o. xxx^o. ok tvo ár.

526.

27. December 1532.

í Skálholti.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti fær dótturbörnum Finns heitins Þorvaldssonar til fullrar eignar jörðina Fljótshóla í Flóa með fiskreka, trjáreka fimm álna trjáa og þeim reka, er þarfnast til húsa og búshluta, með forkaupsrétti aptr til staðarins í Skálholti, ef þau vilji selja, en þau fá biskupi allan arf, sem fallinn er fyrir norðan eptir Finn heitinn móðurföður þeirra.

AM. 232. 8vo bl. 122a (bréfabók Gizur biskups Einarssonar í frumriti 1540–1547). — AM 266 Fol. bls. 114 (bréfabók Gizurar biskups í afskrift síra Haldórs í Reykholti 1654–1657). — AM. Apogr. 2803. Sbr. Nr. 566.

Kaupbref fyre fliotzholum.

Wier augmund med gudz nad biskup j Schalholtti giaurum godvm monnum kvnigt med þessv voru opnu bresi. ath

uier haufum feingit dottur baurnum finz heitenz þorualldzsonar. jaurdina alla fliotzhola er liggur j gaulueriabæiar kirkiu sokn til fullrar eignar oc frials forrædis. hier med skulu þau hafa af rekunum .v. alna laung trie. og suo sem þarnazt til husa og bæta bus buhluti sina og fiska alla. Ecki skulu þau iaurdunne fyrirgiaura nei¹⁾ [selia] vtan Schalholltz stadar formanne ef þau vilie selia. Skal stadurinn fa þeim suo micla peninga sem fe liggur j iaurdunni. Hier j mot hafa þau feingit oss allan þann arf sem þeim [var] til fallinn fyrir nordan eptir greindan finn heitenn þorualldson modurfauður sinn. Og til sanninda hier um setium uier vort inscigle fyrir þetta bref skrifat j Schalhollte ipso die sancti johannes apostuli et euangeliste. Anno domini. m^o. d^o. xxx ij.

Þetta bref med heilu og oskauddu hangandi inncigle hafa sied og yfer lesid sira jon Einarsson og sira Gvnnlaugur Arnason.

527.

1532.

SKRÁ um landamerki Hofs á Skagaströnd til móts við aðrar jarðir í grendinni.

a, Afskrift frá c. 1790—1800, staðfest af Magnúsi Björnssyni og Guðmundi Magnússyni, komin til Landsskjalasafnsins í Febrúar 1906 frá Birni Guðmundssyni á Örlygsstöðum, skemd af fúa og lúa; gerð eptir transscripto Bjarna Þorsteinssonar og Hákonar Jónssonar rituðu á Hólum 13. Dec. 1667. — b) Afskrift gerð eptir sama transscripto og a, staðfest í Hvammi í Vatnsdal 16. Maí 1824 af Birni sýslumanni Blöndal, nú meðal Þingeyraklaustrsskjala í Landsskjalasafninu. — c) Brot af transscripto á skinni í Landsskjalasafninu, skemt af fúa, „saman lesid med odru rotnu og funu [blade þessu sa]mhlíðandi og kann þess vegna framvegis fyllilega að validera sem Original Transscript af Hofskyrkiu Máldaga. Testera að Hofi á Skagaströnd þannu 8da Augusti 1791. — Jonas Benedictsson profastur í Hunavatnssýslu. Benedict Jonasson (?) proprietarius“ — d) Afskrift með hendi síra Páls Jónssonar á Höskuldsstöðum (d. 1870), leiðrétt og fyllt eptir transscripto frá 13. Dec. 1667: (a og b). — e) Afskrift með

1) Svo = nie.

hendi sama manns, að því er virðist, eptir transcripto frá 6. Aug. 1791 (= c), og vantar niðrlag.

[Soleidess landamerki finast firir Hofe og hier
greindum jörðum sem Ættir filgir med
þessu Dato 1532.

Fyrst¹⁾ firir Hofi og þess hialeigum²⁾).

ad sunnañverdu rædur ur Tuisteinuñ. og padañ upp á
fialled. firir utañ Hraunagiotur³⁾ af fiallenu ad⁴⁾ austañ i
læk þann sem rennur i Fossdeildarð⁵⁾. enn hun rædur
merkium i Langavatn. þá seigizt almenningur firir austan
ana til annara landa sem skiöl seigia. þá ad utañ rædur
gardur frá sió. undir [varda edur vördu hvört sem múnnum
sinist rietlara⁶⁾. á Breckunni. Ur vördu⁷⁾ og⁸⁾ i asenda firir
austañ⁹⁾ flöann. padañ riettsiness austur i Litlaskard. so yf-
ir fialled i Langavatn. So á Hof hris i asuñ. ad sunnañ
mots vid Hvammkot. Hof á holt og haga ad vestanverdu i
Moldas mots vid fiall. padañ uti Lomatiarnir.

¹⁰⁾ Hvammkot á lañd ad utañverdu ad Örlogastada¹¹⁾
landi. frá Reirlag austur [á hðasa¹²⁾. padañ¹³⁾ austur ad
lomatiornuñ. þa á fiall fra lomatiornuñ ut i Trølla. firir
nordañ Moldas. so i holenn ad Örlogastada¹¹⁾landi. padañ i
ðna so sem vötnuñ hallar ad Langavatni. ur firnemduñ
gardi og vördu¹⁴⁾ rada landamerki Örlogsstada¹¹⁾. so i ling-
breidar enda sidri. padañ i Reirlag. so¹⁵⁾ [úr lagenni¹⁶⁾ riet-
sinis austur yfir holt og floa austur i Selas¹⁷⁾. Ættir þuj sem
vötnuñ hallar. ad Fossa. ur asnuñ¹⁸⁾ austur i stein þann
sem Trølli er kalladur nordañ á¹⁹⁾ Moldas. padañ i holenn
ad fialls²⁰⁾landi. So yfir ana uñ fossana og so firir utan
ana. sem vötnum hallar ad Kvanneiruñ²¹⁾ i midt vatnid. so

1) 1, a. 2) [a, b; Extract af Hof's Måldaga 1532, *hin*. 3) b, c, d, e; — götur a. 4) b, c, d, e; sl. a. 5) — dældará a. 6) [a, b; vörduna, *hin*. 7) a, b; vördunne *hin*. 8) sl. öll nema a. 9) a, b; nedan, *hin*. 10) 2, b. v. a. 11) a; Örlogastada, *hin*. 12) [a, b; hia Ási, *hin*. 13) þad (1) b. 14) vardá b. 15) sl. a, b; b. v. *hin*. 16) [utan lágina c, d, (sem orðamun). 17) a, b; Selá, *hin*. Hér þrýtr c. 18) ásunum b. 19) i. d. 20) b, d, e; Fiall, a. 21) a; Hvanneyrum, *hin*.

yfir mitt¹⁾ vatnid i skialdbreidar holþufn. ur þufunni vestur i fiblalæk²⁾. ur læknum firir vestan fossana i ana. so i bláhol. padañ i heylæk. ur hejlæk i Brunavatn. so Ettir laga brunanum i Kroklag. so á breckuna mots vid tungard. So ur³⁾ gardinum riettsiness ad sio firir utañ votulag. padañ inn med sio i Markvik under fornmanna klópp. So sædur [gardurinn. Er⁴⁾ almenningur kalladur frá midiu skialdbreidarvatni og ad lagxardrögum. Nesia jardir eiga land⁵⁾ samañ⁶⁾ firir innañ torfdal⁷⁾ til heidar ad almenningi inn i laxardrög⁸⁾. Biargir eiga land austur i litla skialdbreidarvatn og saudabreckur inn ad þeim læk sem rennur i fossa mots vid hellirsgil.

Hrðastadir Eiga fra læknum ad Örlögastada⁹⁾ landi firir vestan fossana. Hof og Kieta eiga hrossabeit i Svinafalli¹⁰⁾. Þær¹¹⁾ Eiga og Alftaregg¹²⁾ i almenningi og hrisaif.

Þetta Brief er riett coperad Ettir gömlum máldögum. og sem næst verdur komest Örnefnum¹³⁾. og þar til vitnessburdar eru vor [undir skrifud nöfn¹⁴⁾ A Holum [dag 13. Decemb. 1667.¹⁵⁾

Biarni Thorsteinsson. Hakon Jonsson.

framañ skrifad upp lesed firir manntalspings Rietti ad Vindhæle a Skagastrond þann 26. Aprilis 1743. testerar
Grimur Grimsson.

[riett vpp koperad eptir originalnum vitna

Magnus Björnsson. Gudmundur Magnusson.¹⁶⁾

[Ad framanskrefad Document sé samqvæmt mér framvisadri Copiu eptir gömlum máldögum vitnar undir hönd og Signeti ad Hvammi i Vatnsdal þann 16da Maii 1824.

Blondahl

Sýslumadr i Húnavatnssýslu

(L. S.)¹⁷⁾

1) b. v. d. e. 2) Fiskalæk d. e. 3) sydri, b. v. b. 4) gardur. Enn er, b. 5) lond b. 6) til samans b, d, c. 7) Tordal, b. 8) Fossárdrög d, e, upphafi, en leiðrétt. 9) a; Örlögastada, hin. 10) a; Svinafelli, hin. 11) þ. e. Hofa og Ketu kirkja. 12) alftaegg b. 13) örnefnum b. 14) [vor nöfn undirskrifud b. 15) [anno 1667 d. 13da Decembr. b. 16) [a; vantar i b. 17) [b. v. b; vantar i a.

528.

1532.

á Hvoli í Bíldudal.

VITNISBURÐUR um það, að Ari bóndi Andræsson hefði lýst því, að Þórdís Gísladóttir kona hans væri kjörin helmingakona í sinn garð alls fjár. feingins og ófeingins, og ætti alla peninga hálfa móts við sig.

Bæjarskjalabók á Rauðasandi með hendi Orms Daðasonar c. 1730, stafrétt eptir frumritinu: „Under brefed hafa heingd vered 2 Jnnsigle, og er það fyrra kyrt, nockud brákad. Hid sidara burl af pveingnum. Var brefed á kalfskinn Ritad, vel læselegt, þo lited Roted, so ad öllu hlíodande sem framan og ofan greiner“. — AM. Apogr. 1186 og 1259 og er önnur afskriftin (1186) komin frá Ormi Daðasyni 172(7), en hin kopian er gerð 1728 fyrir Árna Magnússon eptir þeirri afskrift, sem kom frá Ormi. Sbr. Nr. 521.

Þat giorum uid jon jonsson og olafur gudmunzson god-um monnum kunigt med þessu ockru opnu brefi at uid medkennuzt at uid haufum heyrta ara bonda andresson lysa fyrir ockur at þordis gísladóttir kona sin uæri kioren helm-ingakona i sinn gard til allz fiar feingins og ofeingins er þau ætte eða eigande at yrde. og hun ætte¹⁾ alla peninga hálfa mozt uid sig kuika og dauda fasta og lausa nær sem kristur krefde þau andar. hier epter vilium vid sueria ef þurfa piker. Og til saninda hier um setium uid ockur jn-cigle fyrir þetta uitnisburdarbref. skrifat á huole i bíldudal arum epter gudz burd M^o. d^o. xxx. og. ij. ar.

529.

1532.

ÁGRIP af bréfi Friðriks konungs I. til þeirra hvors um sig Jóns biskups Arasonar á Hólum og Þorsteins Finnbogason-ar, að láta þá Peder van Spreckelszen og Dytmer Korb, ráðsmenn í Hamborg, og vini þeirra, ganga fyrir öðrum, hvort sem eru Hollendingar eða aðrir, að fá brennistein og ann-an varnað á skip þau, er þeir ætli að senda til Húsavíkr.

1) Apogr. 1259; ætta 1186 og Bb.

Kong Frederik den Førstes danske Rigsregistranter, udg. ved Kr. Erslev og W. Møllerup, Kbhvn 1879, bls. 395—396, eptir „Danske tegnelse bog“ 1531—1532 (i Ríkisskjalasafni Dana).

Her Pedher van Spreckelszen och her Dytmer Korb. raadmend vdi Hamborg. met theris wanner skulle haffue en forscript till biscop her Ioan Argisszon. at the wille skicke et skib till Island vdi Huszwiig norden Island effther sueffuel och andit godts ther at skibe. at hand will viide och tilstede. at the mwe fange sliig sueffuel och anden ware for theris pendinge och will vndet thennom for en anden. thet were seg Hollender eller ander. och will forskicket hoss Torsten Fymbouerszøn. som samme sueffuelbiereg tilhører. at the maa fange slig sueffuel for theris pendinge etc.

Och sligt et breff till Torsten Fimbouerszøn. at hand wil vnde thennom samme sueuel for theris pendinge for en anden och icke vnde thet Hollender.

530.

1532.

í Skálholti.

MÁLDAGI Brianslækjarkirkju á Barðaströnd vidimeraðr af tveimur prestum.

Landsbókasafn 108. 4to bls. 431—432, máldagasafn síra Jóns Haldórssonar í Hitardal skr. c. 1720—1730.

Maldæge Lækiarkirkiu 1532.

Þad giðruð vær Jon Hiediñsson. Gudmundur Jonsson prestar Skálholts biskupsdæmis göðuð mðnnuð kunnugt med þessu voru opnu brefe ad vær medkennust. ad vær höfuð sied og iferlesed so lætande maldaga kirkiunnar ð læk. sem hier seiger.

in primis kirckiañ er helgud Gude og jungfrú Mariu og hinuð heilaga Gregorio.

kirckiañ a heimland halfft og halfa Eingey. jardernar Hlijd og Þverð. halfa Peningsdal. Uppsale og¹⁾ Vatzdal med skogie og haga nedañ frú Eidsð og Þingmannað¹⁾ ð

1) Hér er ault bil í handritinu fyrir einu orði.

gældneitatungur. so langt sem skoge er vaxed. utań skog i
đrmótum mille þingmanađr og¹⁾ Lambagilia. er kyrkiań
i Haga đ.

Kirkiań đ selveide alla med aullum fiđrugiađuđm đ Ğide
firer innań Skalmarnes. millum Sandvijkurness og kelling-
artanga. kirkiuskier tvđ.

vi kyr. v đsaudarkugillde og eitt hundrad frijtt.

krossa ij. mariuskriřt. messuklæde. alltarisklæde ij.
kluckur ij. og bialla. fontzklæde. Glđdarkier. Ğlđbere. og
merke.

Pangad liggia under xv bæier ad tijunduđm og lýsetollum.

Þar liggur j prestsskýld. og luka honuđm iij merkur
kaups.

Og til sanninda hier um sette biskup Augmundur sitt
innsigle med ockrum jnnsiglum firir þetta bref. Skrifad i
Skálholte. đrum eřter Guds burd 1532.

531.

1532.

SRKÁ um peninga þá, er sira Bjarna Guđmundssyni voru
afgreiddir með Hofsstað i Álptafirði.

Máldagabók Skálholtsstóls hin forna (= D 12) bl. 147 b, með
hendi Bjarna Marteinssonar 1601.

Hof.

Anno domini M. d. xxxij.

Item voru suo mýcklir penijngar af greid(d)ir sijra
biarńa guđmundsyne med hofstad.

Jn prijmis. x. kyr. tijutier asaudar. vj saudi tuæuetra.
iij ær gældar oc iij saudir veturgamlir. þreuetur griduńg-
ur .iij hestar .v hross oc attu þriu ad vera med fyle. voru
þar fyřir golldnir x aurar. sex fiorduńga ketill. halfs annarz
fiorduńgz ketill oc miog vondur. ij storker miog vond. xij
trog vořd. sex vppgiordarkeraulld miog giardfđ oc loggua
stockiń. iijr. diskar med vořdu tinfate. vj skalir. vj spon-

1) tvískrifad i hđr.

geflur. alñarlañgt jarñkallz brot. þrýtaux. jarñsleggia. ij sæñg-
ur lasñar. ij bediar dýnur. ein tinkanna. lijndukur hrijñg-
ofinn. munnlog. ij fiorduñgar smiors.

laus deo.

532.

[1532].

DÓMR (út nefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti) um það,
hverra svara eða sekta Sigurðr Ólafsson væri skyldugr og
hans fylgjarar fyrir aðtekt og hald á jörðunni Hóli í Bol-
ungarvík.

AM. Apogr. 2747 með hendi Arna Magnússonar „Ur brefabók
biskups Ögmundar“. „Þetta bref stendur j bokenne næst epter sölu-
bref Ögmundar biskups a Storuvöllum. Holltzmula et cetera til Ell-
endz bonda Jonssonar og Gudnyiar Torfadottur, sine anno“. Ártalið
„1532“ setr Árni upp í hornið.

Um Hol í Bolungarvík.

Vorum vier í dom nefnder. ad skoda og ransaka oc
fullnadardom a ad leggja. hvorra svara edur sekta Sigurdur
Ólafsson oc hans fylgiarar være skyldugr fyrir þa adteckt
og halld sem hann hafde a iordunne Hol í Bolungarvík.
Kom herra biskupinn þar fram fyrer oss med dandimanna
dom er dæmdur var í Hollte í Önundarfirde fyrer tveimur
árum¹⁾. er svo var latande mille annara orda. ad gardurenn
Holl være eign herra biskupsins til fullrar eignar ok frials
forrædis. ad upplage Magnusar Jonssonar. ok leitst oss hann
ad ollu logligur. Svo ok leidde biskupinn tvo logleg vitne
ad greindur Sigurdur handlagde sig til svars í sagdan dag.
þvi ad H(eilags) anda nad tilkalladre. ad svo profudu oc fyr-
er oss komnu. dæmdum vier med fullu doms atkvæde hann
riettelega fyrerkalladañ. og sekan mork í stefnufall. Svo ok
dæmdum vier hann sekan kirkjunne .lx. merkur fyrer rang-
legt halld ok adteckt. ok biskupinum adrar lx. merkur. ok
skyldugañ ad taka lausn og skripter af biskupinum edur
hans umbodsmanne. et cetera.

1) „1530. ut puto“₂(AM.).

533.

[1532].

BREF Friðriks konungs I. til Íslendinga, þar sem hann tilkynnir þeim efni sammings þess og sáttar, er hann hafi gert við (Hinrik VIII.) Englakonung og lýðrikin í Hamborg og Brimum um fiskiveiðar og verzlun það ár við Ísland.

AM. 191. 4to bls. 42—43 (bréfabók Jóns sýslumanns Hallssonar á skinni, rituð samtíða). — AM. Apogr. 5522 (eptir 191. 4to). — Prent. að í Kirkjusögu Finns biskups II, 266—267 með latneskri þýðingu, og í Lagasafni Magnúsar Ketilssonar I, 201—203 með danskri þýðingu. Tekr Finnur biskup bréf þetta beint eptir bréfabók Jóns Hallssonar, eins og hér er gert, því að ekki þekkist þetta bréf annarstaðar frá að svo komnu, og Magnús virðist taka bréfið beint eptir Finni. Hvorugettu þeirra Finns biskups eða Magnúsar árfæra bréf þetta, en í bréfaskránni við IV. bindi Kirkjusögunnar (bls. 390) er því ætlað sæti á meðal bréfa frá árabílinu 1524—1530. Ekki er þó hægt að sjá, við hvað það á stýðjast. En þegar bréfið er borið saman við Alþingisdóm frá 30. Júní 1533 (Nr. 550), virðist auðsætt, að það er frá 1532 (sjá bls. 669).

Sættargiordarbréf kongana.

Vier fridrek med gudz nad konung til danmark et cetera. heilsum ollum þeim sem bygia og bua upp á uor(t) land jsland kærliga med gudz kuediu og uorre.

Witanligt sie ydur ad á millum uor og kongs af einglande suo og æ millum stadana hamborg og breimen er su satt æ uorden og samþycki sem hier epter stendur.

Huar sem eingelsker. hamborgarar edr breimarar liggia j eirne havfn skal eirn lata anan liggia med frid.

huar sem ein haufn er þar sem uel er fiskad skal einn lofa odrum inn huort sem þat er eingelsker. hamborgarar edur breimarar ad huer sem eirn megi fa sina frakt.

Suo og skulu islenzsker færa og flytia sina fiska hvert sem þeir uilia.

Somuleidis skvly þeir selia huar sem þeir uilia hellzt.

Suo og kome deilur edur kif j millum hamborgara edur breimara þa skal fouite j islande þa sialfa forlika. En hamborgarar [radsmenn¹] og breimarar uilia þar aunguan

1) [rad sem, les Finnur biskup og MKet.

hlut með hafa að giora helldur huor sem eirn skal lata hafa sinn kaupskap fridsamliga.

Suo og skulu aller gefa kongenum fullan toll bæde eingelsker og pyzker.

Þesse fyrrskrifut samþykkt er insiglut af os og kongenum j einglande og badum staudunum hamborg og breimen.

Þar er anars sker og einnhuor helldur ecki þessar skipaner hann skal vera strafadur fyrer utan uægd.

Valete in christo.

534.

14. Janúar 1533. á Breiðabólstað.

DÓMR sex presta og sex leikmanna, útnefndr af síra Þorleifi Eiríkssyni officialis Skálholtskirkju, um kæru síra Þorleifs til Jóns Magnússonar, að hann hefði ekki haldið sitt heit „að gefa hálft skipið með öllu því, er hálfu skipinu tilheyrði“, og dæma þeir „skipið hálft með farvið og öðru, sem þar til heyrir, vera og verið hafa fullkomlega eign jungfrú Mariu og kapellunnar á Eyvindarmúla“.

AM. 191. 4to bls. 81 (bréfabók Jóns Hallssonar rituð samtíða á skinn). — AM. Apogr. 5542 með hendi Árna Magnússonar (eptir 191. 4to).

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edr heyra senda jon helgason. arne sigmundsson. pantthalið olafsson. klerkar. eireckur þosteinson. tuðnas jonson. gudmundr jonson. leikmenn. kuediu gudz og sina. kunnigt giorandi að sub anno gracie. M. d. xxx og iij ar manudagin næstan epter þrettanda dag jola¹⁾ æ kirkiulæk vorum ver j dom nefnder af heidsamligre personu siera þorleifi eireckssyne officialis heilagrar skalhollzt kirkiu að skoda og dæma um þa æklogun sem skrifadr síra þorleifr klagadi til jons magnússonar ath hann hefði ecki halldit sitt heit er hann hafði heitid ath gefa hálft skipit með öllu því er hálfu skipinu til heyrdi og hann skyldi enda sitt heitt æ næstum vertidar lokum epter sem hann hafði heitid j wertidinne. kendist fyrr nefndur jon

1) P. e. 13. Jan.

magnusson þar fyrir oss ath hann hefði vnder lagt við prest-
en. suo og hafði adr greindr jón magnusson aungua logliga
goda abb batan¹⁾ þar fyrir oss ath hann hefði þessu eigi
lofat og heitid gudi og jomfru mariu. þui að heilax anda
nád til kalladri dæmdu wer fyrr nefnder domsmenn með
fullu doms attkuædi optt skrifadañ jón magnusson skýlldug-
an ath hallda sitt heit og skipit halft með farvid og odrú
þui sem þar til heyrer wera og verid hafa fullkomliga eigh
jumfru mariu og kapel(l)unar æ eyuindarmula og hann
skýlldugan hafa werit að afgreida wmbodzmanne kirkivnar
þar og sækañ¹⁾ fyrir heitrof epter þui sem kirkunar logmal
vt visar.

Samþykkti þenan worn dom fyrr skrifadr sira þorleifur
eirexson officialis og setti sitt jñnsigli með vorum jñnsiglum
fyrir þetta domsbref skrifad æ breidabolsstad j flotzhlid æ
sama ari deigi s[í]ðar enn] fyrr seiger.

535.

18. Janúar 1533.

í Miklaholti.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti selr Þorleifi bónda Einarssyni
jörðina Knör í Breiðuvík með upplagi og samþykki Haldórs
Ormssonar, — ef hann ætti nokkurt tilkall til jarðarinnar,
— og Kristínar Torfadóttur, konu hans, en Þorleifr skyldi
greiða biskupi svo mikla peninga, sem sira Jón Einarsson
yrði skyldugr biskupinum vegna Knararkirkju; Þorleifr skal
og vera biskupi og Skálholtskirkju til styrks í móti villu og
vantrú og öðrum vondum verkum, með fleiri greinum, er
bréfið sér líkast hermir.

AM. Apogr. 2749 með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok
biskups Ögmundar“.

Um jordina Knor.

Vier Ogmund með guds nád biskup í Skálholte gior-
um godum monnum kunnugt með þessu voru opnu brefe.
ad sub anno gratiæ m.^o d.^o xxx.^o iij.^o í Miklahollte í Mikla-
holltzhrepp. laugardaginn næsta epter festum Sancti Antonii
abbatis et confessoris. giordum vier svoddan kaup ok giorn-

1) Svo.

ing við Þorleif bonda Einarsson, að hann skal eignast iordina Knór er liggur í Breidavík að næstum fardögum eftir komendum, með öllum þeim gögnum ok giædum sem greindre iaurdu fylger ok fylgt hefur að fornu ok nýu, með samþykke ok upplage Halldors Ormssonar, ef hann hefde edur hafa mætte til greindrar iardar nockud tilkall, ok með samþykke ok upplage Kristinar Torfadottur konu hans. Her í mot skal greindur Þorleifur bitala oss so mikla peninga, sem Sera Jon Einarsson yrde oss skyldugur kirkiunnar vegna þar a Knóre, með ríettum lögum, eftir dome dugande manna geingnum ok ogeingnum, fyrir portio Ecclesiæ, síðan Einar bonde Þorólfsson hieilt greinda iaurd ok hann, svo ok fyrir nidurfall kirkiunnar. Svo oc fyrir domrof ok ranglegt hald a þeim peningum sem oss hafa vered til dæmder af honum fyrir morgum arum. Enn ef Sera Jon yrde oss meira skyldugur enn lxc. þá skal Þorleifur bonde ei þó meira bitala oss enn lxc. ok þó a þrimur arum. Skyldum vier eignast að vore komanda iordina Minne Velle, er liggur austur a Lande, fyrir .xxx. og þar til¹⁾ .iiij. kugillde er þar eru með iordunne, skyldu huorer fyrir sig svara lagaríptingum a þeirre iaurdu sem selde, enn halda til laga þeirre er keypte, skyldde ok adur skrifadur Þorleifur bonde Einarsson vera vor mann ok heilagrar Skalhóltskirkiu, hvorumtveggjum til styrks ok stodar í mote villu ok vantru ok odrum vondum verkum ok osidum æ íafnan. Voru þesser giorningsvottar hiaverande, ok til kallader. Sera Einar Snorrason vor officialis. Sera Biarne Þorleifsson vor kapellan. Sera Snorre Jonsson ok Sera Martheinn Einarsson. Hakon bonde Biörgólfsson vor kiæmeistare ok Petur Einarsson smðsveinn. Ok til sanninda her um, setium vær vort innsigle með fyrrskrifadra dandimanna insiglum fyrir þetta bref. Skrifad a Kolbeinstodum í Kolbeinstadahrepp, sama deige ok are sem fyrr seiger.

Skipu vær kirkiunne a Hnóre sína fulla instædu, bæde þá sem þar er heima nu ok annarstadar, eftir því sem Sera Jon Einarsson hefur tilskrifad ok skipad í sínum brefum, kvíkt ok daudt, fast ok laust et cetera.

1) AM. bætir við; vantar í hdr.

Til að minnast uppa hvor reikningskapur falled hefur á Knore í Breidavík. síðan Einar b(onde) Þorolfsson hieilt gáðinn. ok sera Jón sonur hans eptir hann. hefur alldrei minna falled á hvoriu áre af fastaeign enn xv. áurar edur þar nærre. Enn af lausum peningum hefur stundum falled half mork. enn stundum v. áurar. stundum mork. stundum ix. áurar. ok það hefur optar vered.

536.

31. Janúar 1533.

á Hólum.

Jón biskup á Hólum gefr „vorum kæra frænda“ síra Sigurði Jónssyni presti á Grenjaðarstað jarðirnar Grýtubakka, Hlýskóga, Jallstaði, Hringisdal, Steindyr, Miðhús, Grimsnes, Svínárnes hálf, allar í Höfðahverfi, hálf Nes í Höfðahverfi, Eyri í eystrum Fjörðum, Hól í vestrum Fjörðum, með þeim fjám, er jörðunum fylgja, og segir biskup til jarða og kúgilda Grýtubakkakirkju, og kvittar kirkjureikning.

Eptir afskrípt frá c. 1740—1750, gerðri stafrétt eptir frumritinu, og ritar Jón sýslumaðr Benediktsson neðan við hana: „Þetta gíafabrief er með biskups Jóns Arasonar óskóddudu Jnnsigle. Testor J. Benedixson.“ Afskrípt þessi kom til mín frá síra Arnljóti á Saudanesi 24. Júní 1896. — Meðal Apogr. AM. 5725 er brot af þessu bréfi með hendi Hans lögmans Beckers; þar vantar allan fyrra hluta bréfsins, en hann finst meðal jarðabókarskjala AM. Þingeyjarsýsla Nr. 14; er sú afskrípt gerð eptir afskrípt staðfestri á Grýtubakka 20. Júní 1703, meðal Þingeyjarsýsluskjala Nr. 13 (= b).

Wier ion með gudz nad biskup æ holum giorum godum monnum kunnigt með þessu voru opnu brefi at vier hofum gefit vorum kæra frænda síra sigurði jónssyni beneficiato æ grenia(dar)stad þessar iarder thil fullrar eignar grýtu-
backa j hofdahverfi. hlýskoga. jallstadi. hringzdal. steindyr.
midhus. grimsnes. suinarnes halft. liggia allar þessar jarder
i grytubacka kirkiv sokn. halft nes er ligger i laufas kirkiu
sokn. eyri j eystrum fiordum og hol j vestre fiordum æ
badar liggia j þonglabacka kirkiu sokn. hier með hofum vier
gefit greindum síra sigurði alla þa peninga frida og öfrida¹⁾

1) Hér byrjar brotið í Apogr. 5725.

sem oss tilheyra þar æ grytubacka og med fyrr nefndum jordum þat sem auk er þeirra peninga er wer hofum lagt til greindrar grytubackakirkíu. skal hann fríalsliga mega eignast og at sier taka allar adur sagdar jarder og peninga at næstu fardogum med ollu þui sem greindum jordum æ med logum at fylgia. kirkíu æ grytubacka æ þridiung j heimalandi og iord æ suærisvøllum¹⁾ j hofdahuerfi og ij eydikot j eystrum fiordum er heita jorunnarstader og kusueiusstader. æka og itolur og ornamenta jnnu kirkíu sem ægistrum inne helldur. hofum uier latid giora vpp kirkíuna og lagt til hennar xij malnýtu kugilldi og viij^e j þarfligum peningum. þui giorum vier aullungis kuittañ allañ reikningzskap fornañ og nýañ sem hier til hefur fallit greindre kirkíu vt an suo mikít sem fýr skrifat stendur ath kirkíuñ atti og uier hofum til lagt. Og til meiri audsýningar hier um setium vier vort secretum fyrir þetta bref skrifat æ holum j hialtadal fostudaginn næstan fyrer agatthe virginis anno domini M.^o d.^o xxx.^o iij.^o

537.

7. Marts 1533.

í Skálholti.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti kvittar Jón Hallsson og Hólmfríði Erlendsdóttur konu hans um biskupstiundir þær, sem þau hafa hingað til átt að gjalda, og þær, sem í vor falla eiga, því að þau hafa ætíð verið biskupi og dómkirkjunni til styrks og góða.

AM. 191. 4te bls. 35—36 (bréfabók Jóns Hallssonar rituð samtíða á skinn). — AM. Apogr. 5541 (eptir 191. 4te).

Vier avgmund med gudz nad biskup j skalholtti (giorum) godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefi. Saker þess at jon bondi hallzson og hans dandi kuinna hus-tru holmfrid hafa alltid uerit oss og heilagri skalholltzkirkíu til styrks og goda. þui hofum uier gefit þau kuit og akiæru-laus um sinar biskupstiunder þær sem þau hafa att að

1) snærisvøllum b.

gjallda hingat til og þær sem nu j uor falla á. fyrir oss og ollvm vorum epterkomendum heilagrar skalholltz kirkiu formonnum.

Og til sannenda hier um þryckium uier vort jusigli upp á þetta kuittanarbrief skrifat j skalhollti feria uitt. quatuor temporum in quadragessima. ano domini m.^o d.^o xxx.^o iij.^o

538.

[1533].

ÖGMUNDR biskup i Skálholti veitir Jóni bónda Hallssyni og og Hólmfriði Erlendsdóttur konu hans kvittun nokkura eða aflausn eða heitir þeim góðendum nokkurum fyrir það, að þau hafi verið biskupi og dómkirkjunni til styrks, gagns og góða og hafi lofað að vera það.

AM. 191. 4to bls. 36 (bréfabók Jóns Hallssonar á skinni, rituð samtíða).

Vier augmund med gudz nad biskup j skalhollti gior-um godum monnum kunnigt med þessu uoru opnu brefi. Saker þess ad jon bonde hallzson og hans dandi kuinna hustru holmfrid erlendzdotter hafa uerit og eru til styrks. gagns og goda oss og heilagre skalholltzkirkiu j ollum þeim hlutum þau formega og hafa somuleidis lofat at uera og 1)

539.

13. Apríl 1533.

á Staðarhóli.

TRANSSKRIFTARBRÉF.

AM. Apogr. 1458 með hendi Árna Magnússonar eptir frumritinu: „tvö innsigle hafa vered fyrir brefenu. eru nu burtu, og brefed sialft vida til skemda fued“ (AM.).

Þath giore ec sygurdur oddsson og biorn jonsson nefnd-armenn godum monnum kunnigt med þessu ockru opnu Brefi at uid hofum siet og yferlesit bref oddz peturssonar

1) Vantar niðrlag.

og annat bref síra íons halldorssonar og et þridia Bref olafs magnussonar með heilum og oskoddum hangandi þinsiglum suo latande ord epter ord sem hier epter stendur skrifat.

[Hér koma Munaðarnessbréf:

1. Bréf Odds Péturssonar frá 21. Apr. 1481; DI, VI, Nr. 329.
2. Bréf síra Jóns Haldórssonar frá 30. Aug. 1508; DI, VIII, Nr. 193.
3. Bréf Ólafs Magnússonar frá 3. Júní 1510; DI, VIII, Nr. 261].

Og til sanninda hier um festu uit ockur þinsigle fyrir þesse utskriptar Bref huer skrifut uoru æ stadarholi þ saur- bæ manvdagin þ paskaviku. arum epter guds burd. M.^o d.^o xxx. og iij. ar.

540.

19. Apríl 1533.

á Hólum.

SAMNINGR Jóns biskups á Hólum við Ísleif bónda Sigurðsson á Grund í Eyjafirði, að kirkjan á Grund skyldi eiga alla jörðina Finnastaði, tuttugu málnytukúgildi og fjörutíu hundruð í öllum öðrum fullvirðispeningum í fornan kirkjureikning, er þar með sé kvittur.

Syrpa Guðbrands biskups í Biskupsskjalasafni í 4to bls. 14—15, skr. c. 1590, og afskrift Páls stúdents Pálssonar í annari syrpu bls. 28—29. Gömlu blöðin eru nokkuð skemd. — AM. 255. 4to bls. 231—232, bréfabók síra Skúla Þorlákssonar á Grenjadarstað, skrifuð á árunum 1687—1698.

Vr briefabok saluga Herra Guðbrands Thorlákssonar lofleg-
ar minnijngar. sem er þ Mula. Grund ahrærande
þetta transskryftad.¹⁾

Wier jon með gudz [nad biskup] a²⁾ holum giorum monnum kunnugt með þessu voru opnu brefi að arum ept-
er gudz burd m. d. xxx oc iij Laugardægin þ paskaviku
heim(a) a holum tilkolludu vier með oss hejdarliga menn
broður helga með samri nad abota a þingeyrum. broður
pietur með gudz myskunn electum munkapuerar klausturs.

1) 255. 2) að 255,

broður jon med gudz forsio prior a modruuollum at skoda oc traktiera þau registra og reikningskap sem gior hofdu verid vñ kirkiugossin a grund j eyafirdj og syndist oss það registrum sem vor forfader biskup olafur godrar minningar hafdj giora latid vñ þau kirkiu goss og porcionem sem fallit hafdi til greindrar kirkiu j hanz tíjd oc þar fyrir eigi suo filliliga vtskýra. huersu mikil ad sogd kirkiu goss skylldu vera med rettu. So oc kunnu vier eij finna ad vor forfader biskup Gottskalk sem nu var næst fyrir oss biskup a holum hefdj nockurn reikningskap tecid af eignarmönnum greindrar jardar vñ firr sagt kirkiufie. nu med þui ad greind kirkia grund j Eyafirdj var þennañ tíjma vel standandi. hafandi bækur oc onnur ornamenta sem þar mattj vel nægiast tíjder ad veita oc suo vissum vier nockra hluti þar nyliga til lagda. Þui giordum vier fullkomligan saina vid Jsleif Sigurðsson er þar¹⁾ var eignarmadur greindrar jardar Ad kirkian a grund j Eyafirdi skilldi eiga jordina alla finnastadj er þar liggur j sokninne og þar til xx malnytu kugilldi oc fiorutie c j fulluirdis peningum þeim sem kirkiunnj þarfadj. Enn [allur] forn oc nyr reikningskapur sa sem greindri²⁾ kirkiu til heyrdj oc nefndum Jsleifi³⁾ bar ad suara oc hanz frændum og þar til hafdi⁴⁾ a fallit skilldi kuitte oc akærulaust fyrir oss oc vorum epterkomendum oc kirkiunnar vmbodzmönnum. skilldj adur [skriffadur⁵⁾ Jsleifur oc hañz retter epterkomendur frialsliga hallda adur greinda kirkiunnar peninga suo leingi sem hann oc þeir hallda vel kirkiuna og þa kennimenn sem þangad verda med logum skipader. Og til sanda hier vñ setium vier firrskrifader kennimenn sijn⁶⁾ jncigli med voru secreto fyrir þetta bref huert skrifad var j sama stad. deigi og are sem firr seiger.

541.

20. Apríl 1533.

á Hólum.

KAUPMÁLABREÐ Ísleifs Sigurðssonar og Þórunar Jónsdóttur.

1) þa 255. 2) leiðr. 255; greindrar, hdr. 3) leiðr. 255; Joni, hdr.
4) hefdi 255. 5) [b. v. 255. 6) Svo, bæði.

AM. Apogr. 253 „Ex originali Sira Skula (sal.) Þorlakssonar. Jnnsigle þeirra andlegu allra hafa under brefenu vered, og eins leikmanns alleina, sem af götunum sið er, og reliquis innsiglauna, fleire hafa þar ei vered, 1ta og 2^{ad} innsigled eru nu burtu 1727. og likast fyrir laungu“ (AM.), og lýsir Árni 3., 4. og 5. innsiglina. — ÍBfél. Khð. 309. 8vo bl. 65b — 66b, Öxnafellsbók með hendi Ara Magnússonar í Ögri c. 1620. — ÍBfél. Khð. 67. 4to bl. 79b. — MSteph. 60. 4to bl. 34. — MSteph. 27. 4to bls. 284—285.

Kaupmalabref Jsleifs Sigurdzsonar og Þorunnar
Jonsdottur.¹⁾

Þat giorum vier broder Helge med Gudz nad aboti a Þingeyrum. broder Jon med Gudz þolinmæde prior a modrvollum. tumas Eiríksson. Olafur Hialltason prestar. Grimur Jonsson. Einar brýniolfsson. Magnus biornsson og Jon Þorlaksson leikmenn. godum monnum kunnigt med þessu vorv opnv brefe. at arum epter gudz burd M. D. xxx. og iij á holum j hialltadal. svnnvdaginn epter pascavikv vorvm vær j hia savm og heyrðvm a ord og handaband heidarligra manna Jsleifs Sýgurdzsonar og Þorunar Jonsdottur. at so fyrir skildv at fyrrnefndur Jsleifur og Þorvn giordu sitt logligt hionaband med þeim skilmala. at ef fyrrnefndur Jsleifur fielle fyrr fra enn adur sögd Þorun. so at þau ætte ecki skilgetin börn. eda barn sin a millvm til arfs epter sig. þá skyllde Þorvn eignast jordina grund j Eyafirde. at nefndvm Jsleife fra föllnum. enn giallda riettum erfingvm Jsleifs svo mykla peninga af sinum peningvm. sem greind jord er verd at avk þeirrar kirkiueignar. sem kirkian þar á grund a. Samþýcti biskup Jon er þa var erfinge og giptingarmadur sagðrar Þorunar adursagðan giorning. og þann sama dag keypti optt nefndur Jsleifur nefnda Þorvne epter lögum sier til eiginkonv. talde hann sier til kaups vid Þorvne þriv hvndrvt hvndrada. og biskup Jon lofade at greind Þorvn skyllde hafa so mykla peninga til kavps vid Jsleif. gaf Jsleifur Þorvne j tilgiðf lxc. var þessvm avllum adursögðum giörninge ýferlýst. oss fyrr skrifudum monnum og mörgum fleirvm godvm monnum nærvervndvm. Og til sanninda

1) Þessi fyrrsögn er með hendi Árna Magnússonar.

hier vm setium vier fyrr skrifader menn vor jnnsigli fyrr
þennan giörning er gior var j sama stad. deige og are sem
fyrr skrifad stendur.

542.

22. Apríl 1533.

á Gufunesl.

Dómr þriggja klerka og þriggja leikmanna, út nefndr af Alexius ábóti í Viðey, officialis milli Botnsár og Hvitskeggshvams, um ágreining þeirra ábóta og Jóns Þorgautssonar út af jörðunni Brekku á Hvalfjarðarströnd.

AM. 238. 4to bl. 14—15, skr. c. 1570 (Bessastaðabók).

Domr fyrir breckv.

Ollvm monnvm þeim sem þetta bref sia edvr heýra senda jon gvnsteinsson. bodvar eýollfsson. jon jonsson. klerkar skalholtz biskvpsdæmis. þoroddvr oddsson. jon palsson. hilldibrandvr steingrimsson. leikmenn. godvm monnvm kvnnigt med þessv voro opnv brefi ad svb anno gracie m d xxxiij á gvfunesi. þridiudaginn j annare vikv paska vorvm vier j dom nefnder af ærligvm herra abóta Alexivs abota j Viðey og officialis heilagrar skalholtz kirkiv j millvm botnsar og hvitskeggshvams. at skoda ransaka og fvltnadardom á at leggja vm þa ágreining sem var j millvm jons þorgavtssonar og abota alexivs. Sagdizt jon þorgavtsson einn hafa feingit iiij^e af xxc sem aboti hellgi godrar minningar hafi lofad honvm fyrir jordina halfa breckv er liggvr á hvalfiardarströnd j svrbæar¹⁾ kirkiv sökū saker þess at vier hofvm frett epter ordvm nokkvra manna at advrgreindvr jon þorgavtsson hafi sellt jordina halfa fyrir xvje ef hann feingi þa þeþinga sem honum likadi. enn hann hefir medkienst sialfvr vnder votta at hann hafi feingid vij kyr. þar til hefvr hann tekid vnder sier iiij landskyldar kvgilldi j kvigillde af abota gisla. þa hefvr og modir hans medkienst fyrir vottvm at hvn hefði feingid ij kyr. eina kvigv. tvænna xij fiordvnga smiors. gamla kv og vij fiordvnga smiors og þar til iiij savde gamla. hvad ed reiknast xvij^e kom og þar

1) Svo.

sannliga fram at fyrnefndvr jon þorgavtzson og hafdi lagt sig vnder log med fvlly handabandi j klavstvrbadstofvnni j Videy vid abota Alexivs at hann skýlði koma j advr sagd-
aã stad og dag og svara og sækia sem stefndvr væri. var hans þar og bedizt enn hann kom ecki og einginn af hans hendi. Nv at heilagx anda nad til kalladri at svo profvdv og fyrir oss komnv dæmdvm vær advr nefnder domsmenn jon þorgavtzson sekaã mork j handtaks rof. nv af því at svo greiner logbokiã at kavp skal fast ef ecki er rofid innaã xij manadar¹⁾. þo ecki sie vid votta keyptt. því dæmdvm vær advrgreindan mann skýlldvgan at koma þangat. sem aboti alexivs vill hann til kved(i)a at heýrdvm dominvm. enn ef hann vill þa ecki enn koma þa dæmdvm vær advrnefnder menn kavpit fast og vtgiortt vm adrgreinda jord enn hans akiærv onýta og at avngvv hafande. Sampýektte þenna vorn dom greindvr abote alexivs og setti sitt officialatvs insigli med vorvm advrgreindra manna insigllvm fyrir þetta doms-
bref skrifad j sama stad dagi¹⁾ og ari sem fyr seigr.

543

25. Apríl 1533. á Grenjaðarstöðum.

KAUPMÁLABRÉF síra Björns Jónssonar og Steinunar Jóns-
dóttur.

AM. Fasc. XLVIII, frumritið á skinni. Af 5 innsiglum eru 3 hin síðustu döttin frá. — AM. Apogr. 105. „ex vidimus Sira Olafs Stephanssonar facto 1594“. Ýmsar fleiri gagnslausar afskriftir bréfsins eru til. — Prentað í Sýslumannaæfum I, 185—186.

Kaupmálabref Síra Biorns og Steinúnar.¹⁾

Þad giorum vier Sigurdur jonsson. thomas einarsson. jon olafsson. prestar. audvn sigurdzson. sæmundur simonar-
son. leikmenn. godum mvnnum kunnigt med þessu uoru oppnu brefi arum epter gudz burd .M. d. xxx og iij jn die Marci euangeliste æ greniadarstodum j Reykiadal vorum vier j hia saum og heyrdum vpp æ ad so ordinn skildage og giorn-
ingur var vpp sagdur og yfer lystur. ath jon bonde magn-

1) Svo.

usson og hans kúinna ragneidur peturzdóttir hófdu gefit steinunne jónsdóttir dóttur sinne hundrad hundrada ath til skildre jordunne líosauatne j bardardal. Suo og gaf biorn prestur jónsson greindri steinunne jónsdóttur hundrad hundrada ath til skildum þessum jordum barkarstodum j midfirde. æsestodum j langadal. barkarstodum j suartardal og þar til xx malnytu kugillde með þui skilordi ath fyr nefnd steinunn skyldi sier þiona með dygd. tru og æru. og þesser peñingar fyr sagder skyldi falla til þeirra afkuæmis og barna ef þeim yrde audit. for allur þessi giorningur fram með hand-saulum mille sira biarnar jónssonar og jóns bónda magn-ussonar.

Samþykkti verdugur herra Biskup Jon þessa gíof sira Biarnar Jónssonar sonar sins j þann tíma.

Og til sannenda hier vñ setium wer fyrskrifader menn vor jncigle fyrir þetta giorningsbref er giort var j sama stad og dag sem fyr seiger.

544.

29. Apríl 1533.

í Skálholti.

Dómr sex klerka út nefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um kærur biskups til Erlends lögmans Þorvarðssonar, að lögmaðr hefði slegið prest með kónnu og blóðsúthelling í hálfkirkjunni í Vogum, stungið mann til blóðsúthellingar á Kolbeinsstöðum, haldið hjá sér hórkonu, haldið reka, sem dómkirkjan ætti, hefði stefnt biskupi fyrir konung og sagt, að hann hefði traðkað rétti konungs og haldi jörð konungs; er Háeyri heiti.

Landsbókasafn 62. 8vo, afskrípt gerð fyrir Árna Magnússon „Ur brefabók Ögmundar biskups“ (AM.).

Um Ellend lögmann.

Ollum monnum þeim sem þetta bref síð edur heyra. senda Sigvartur með Guðz náð ábóte j Þyckvabæ. Þorleif-ur Eireksson. Einar Snorrason officialis. Jon Einarsson.

1) Utan á bréfinu með hendi Magnúsar prúða.

Snorre Hialmsson. ok Jon Hiedinsson prestar Skalhollts biskupsdæmis. kunnugt giðrande. ad sub anno gratiæ M^o. D^o. xxx^o. iij^o. j Skalhollte j almenneligre prestastefnu. manudagenn næsta fyrer festum sanctorum apostolorum Philippi et Jacobi¹⁾ vorum vier j dóm nefnder af verdugum herra og andlegum faudur Øgmund med Gudz nåd biskupe j Skalhollte. ad skoda ok rannsaka ok fullnadardóm á ad leggja. hverra svara edur sekta Ellendur lögmaður Þorvardsson yrde honum skyldugur. fyrer þær saker. er hann reiknade til hañs. J fyrstu ad fyrrskrifadur Ellendur hafde sleiged einn prest med kaunnu ok blóds uthelling j halfkirkiunne j Vogum. enn stungid annaþ til blóds uthellingar á Kolbeinstóðum. ok hallded hia sier sina horkonu. medan hañs kvinna lifde. ok svo sidaþ sem ádur. hvorutveggia j móte biskupsens vilia og skipan. Svo ok hefde hann hallded ok hielde reka kirkiunnar eign j Skalhollte. Svo ok hefde hann stefnt honum fyrer kong. ok sagde ad hann hefde tradkad kongs riette. Ok hielde kongs jórd þá sem hiete Hðeyr. Hafde greindur Ellendur lofad bót ok betran fyrer ádurgreindar saker. ok ecke hallded prestanna vegna ok konunnar. hafde ok herra biskupinn sagt honum upp lausnenne. ok lyst hann j forbod. svo sendt til hans seinna einn prest. ad lesa fyrer honum bref. ad boda hann til prestastefnu fyrer adurnefndar saker. ok átte hann ecke kost ad tala vid hann. Var hañs beidt. ok kom hann ecke. ok eingenn af hans hende. Ok ad h(eilags) anda nåd tilkalladre. ad svo profudu ok fyrer oss komnu. dæmdum vier fyrrnefnder domsmenn med fullu dóms atkvæde ad optnefndur Ellendur Þorvardsson lögmaður. hefde felld á sig bann. bæde fyrer þad. ad hann hieilt Reka þeim sem kallast á skeide. heilagrar Skalhollts kirkiu eign. ok hann stefnde herra biskupenum fyrer kong. j móte kirkiunnar lögum ok kiennemannafrælse. være hann sekur vid kirkiuna ok herra biskupinn ed hæsta fullriette. x^c. marka. Svo og fullriettis ord hvort fyrer sig þad er hann sagde. ad hann hefde tradkad kongs riette. ok hallded kongs jordu. ef hann giæte ecke lögliga sönnum fært á sin mál. innaþ mæn-

1) P. e. 28. Apr.

adar forfallalaust ad heyrðum dōminum. Svo ok aptur fallenn j bann fyrer sina ōhlydne fyrer vidurhalld sinnar horkonu. ok skyldugañ ad bæta ōll sin brot vid herra biskupinn epter lōgum. þar sem hann hefur ecke ādur fullulega ut af vid hann giōrt. ok ad taka lausn ok skripter af biskupinum edur hans umbodzmanui. Skyllde þridiungur fiesekta gialldast heima j Skāllholtti innañ mānadar forfallalaust ad heyrðum dōminum. annar ad Michilsmessu ad hauste. þridie i næstum fardōgum þar epter. nema biskupinn vilie inndælla um giōra. Enn ef tidtnefndur Ellendur Þorvardsson lōgmadr vill ecke viliuglega ganga under lausn ok skripter. þā vere hann riettfangadr af biskupsins ālfu under lōglegar skripter ok lausn.

Samþyckte þenna vorn dōm med oss greindur herra Ogmundur. ok sette sitt innsigle med vorum innsiglum fyrer þetta dōmsbref. er skrifad var j Skāllholte ā sama āre. ok deigi sidar enn fyrr seiger.

545.

30. Aprīl 1533.

i Skāllholtti.

ÖGMUNDR biskup i Skāllholtti veitir Jōni biskupi ā Hólum Mýrar og Mýrakirkju i Dýrafirði ā hafa og hallda og þeim āð veita, sem hann vill.

Transskriptarbréf ā skinni i Landsskjalasafninu meðal Mýrakirkju-skjala i Dýrafirði; er transcriptum gert ā Hólum i Hjaltadal 17. Jūni 1538. Punktar eru hér nærri milli hvers einasta orðs. þeim er hér ekki haldið. Sbr. Nr. 569.

Wier augmund met gudz nað Biskup j skalholtti giōrum godum monnum kunnigt met þessv uoro opav brefi. saker þess. at uor broder. herra biskup jon æ holum. hefur skrifat oss til. at hann uilldi. at jordin myrar j dyrafirdi væri j sinv ualldi og þau kirkiugoz. sem henne til heyra. faust og laus. forn og ny. Þui unnum vier og til lætum at verdugur hera biskup jon skal fýgreinda jord og kirkiugoz. en hafa og hallda. og þeim veita. sem hann uill. Vilium uier at hann sendi sinn vmbodsmann Hv i sumar þa vier

erum j uore uisitacione þangat suo uier mættum klarliga ut giora kirkiunnar æikningskap. Hier met uilium uier. at kirkiañ se sæmiliga halldin at bokum og messoklædum og aukizt ecki porciò um ockra daga aunnur en þesse.

Og til sanninda hier um setium uier uort jnnicgle fyrir þetta bref skrifat j skalholtti jn uigilia sanctorvm apostolorum philippi et jacobi. þessum dugandi monnum hia uerandum og met oss samþyckiendum. herra petre med gudz næd abota a munkapuera og sira magnus jonson. er þa hofdo umbod uors brodurs biskup jons. og sira ċinar snorason uors officialis. og sira sigmundur eyiolfsson. Anno domini M. d. xxxiii.

546.

30. Apríl 1533.

í Skálholti.

20. Júní 1553.

á Grund.

16. Júní 1565.

á Grenjaðarstað.

Pætr ábóti á Munkaverá og Magnús prestur Jónsson selja, í umboði Jóns biskups á Hólum, Ögmundi biskupi í Skálholti jarðirnar Æðey, Unaðsdal, Sandeyri og fimm jarðir í Veiðileysi fyrir jarðirnar Márstaði og Skútir, en fyrir Akra, hálfa Sjáarborg og Kimbastaði, er Ögmundur biskup fær Jóni biskupi, skal Jón biskup fá honum aðrar jarðir, er þeim um semr, með fleira því, sem bréfið greinir.

AM. Fasc. XLVIII, 9, transskript á pappír frá 1553, og er vidið læst sérstakt með innsiglium transcriptorum við aðalbréfið, en bæði eru þau með einni hendi, sem virðist muni vera hönd Þorsteins Guðmundssonar, fremr en sira Sigurðar. Í faldi bréfsins er brot á skinni af sendibréfi með hendi Jóns biskups Arasonar um liðsafnað. — AM. Apogr. 3707. — AM. Fasc. XLVIII, 10, transskript á skinni frá 16. Júní 1565 (= b). — Í Landsbókasfni 62. 8vo er afskript ártalslaus af þessu bréfi með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“. Ritar Árni þar um bréfið: „Næsta brefed hier fyrir framan er dat. 1532. enn það sem næst epter fylger er dat. 1533. annars er bokin hier confuse digesta. Brefed er dat. 1533. sem eg sidar sá af öðru exemplare“ (= c). Sbr. Nr. 569.

Kaupbref Biscups Jons og Biscups Avgmvdar
vm jarða býte.¹⁾
hier ero halfer Akre²⁾.

Þat giorum vær Broder Pietur ábböte æ munkapuer³⁾ ok sira magnus jónson godum mönnum kvinniktt med þersv ockru oppiú brefe. at uid medkennuðst at vid hofum selltt verdvfum herra ok andligum faudur j gude Augmund med guds nad biskup j skællholtte med fvllu ok logligu vmbode heidurssamligs⁴⁾ herra ok faudur⁵⁾ biskups jons á hólum. med samre nãd. jordena ædey. fyrir .lx. hundrud. unadsdal fyrir. xxx. hundrud. sanðeyre⁶⁾ fyrir xxx hundrud ok v. jarðer j veiduleyse fyrir flogur hundrud ok xx. skyllde herra biskup⁷⁾ jón seúda sinn vmbodsmann j sumar. suo at wt meige giorast vm þad ákall. sem sira jón Eireksson ok Ragñhilldur hvsfreyia hafa til jarðanna dals ok eyrar. Hier j móte gaf fyrrskrifadur herra⁸⁾ Augmund jarðernar mœr-stade ok skwter⁹⁾ med þeim xxx hundrudum. sem sira þorgíls hefur lofat herra pietre. hans uegna. [Suo ok¹⁰⁾ fieck herra¹¹⁾ biskup avgmund¹²⁾ Biskup jône jarðernar halfa akre¹³⁾ ok hialfa siafar¹⁴⁾ borg ok kimbastade. til fullrar eignar ok frials forræðiss. bæde til sios ok landz. Enn¹⁵⁾ hier j mótt skal hann fã herra augmund adrar¹⁶⁾ godar jarðer þær sem þeim sialfuu semur. suo at hundrad [mætte¹⁷⁾ huðrade. Skal huor suara lagariptingum sem sellde. Enn sã halde til laga sem¹⁸⁾ keypte. voru þerser kaupvottar hið¹⁹⁾ nær uerande og [med oss²⁰⁾ samþýckiañde. sira einar snorrason ok sira sigmundur eyolfsson. Ok til sanninda hier vm [seti-um uid ockur jncigle med þeirra jnciglum fyrir þetta giorningsbref er skrifat var j skalholtte jn vigelia sanctorum apostolorum filipi et jóakubbi. anno domini m. d.º xxx. iij²¹⁾).

1) Utan á bréfinu með sömu hendi og sjálfst bréfið, en uppi yfir „Jhesus“. Jarðakaup biskupanua c. 2) Þetta er með hendi Guðbrands biskups. 3) munkapuera b. 4) virðuligs c. 5) herra b. v. c. 6) — eyr b. 7)) sl. b. 8) biskup b. 9) skutur b. Skutu c. 10) [Her med c. 11) sl. c. 12) herra b. v. c. 13) Akra c. 14) siafar b c. 15) [kome i mote c. 16) er c. 17) sl. b c. 18) [b. v. c. 19) [et cetera c.

a) Það medkennuðst ec Þorsteinn Guðmundsson ok síra Sigvrður nikulasson, at við hofum sied ok yferlesid so latanda bref sem hier er með fest ockru brefe, með heilum ok oskoddum jnnicglum Ok til sanninda hier vm setium vid ockur jnnicgle fyrir þetta bref hvertt skrifat var á grvnd j eyjafirde þridi daginn næstan fyrir jons-Messo bappliste um svmarit þá lidid uar fra guds burd. M. de l. og iij á. r.

b) Það giorum vier jllugi guðmundsson oc olafur arason prestar, jon ormsson oc oddur asmundsson logriettumenn godum monnum kunnigt með þessu uoru opnu brefi að vier hofum sied oc yferlesid suo latandi bref með iij heilum oskoddum oc hangandi innicglum oc eitt af þeim hyggium vier vera jnnicgli biskups augmundar oc ord epter ord sem hier fyrir ofan skrifad stendur. Og til sanninda hier (vm) setium vier vor jnnicgli fyrir þetta transkriptarbref er giort var a greniadarstad i adalreykiadal þann xvj dag Junij manadar anno domini M d lx v.

547.

[1533 eða síðar].

SENDIBRÉF frá Jóni biskupi Arasyni á Hólum um liðsafnað til herfarar eða harðræða nokkurra, að líkindum ritað Ísleifi Sigurðssyni á Grund, eða Þorsteini Guðmundssyni, er síðar (1553) átti Þóruni dóttur Jóns biskups.

AM. Fasc. XLVIII, 9, skinnblaðsgeiri með hendi Jóns biskups Arasonar í innsiglafaldi á frumrituðu transscripti af pappírsbréfi frá 30. Apr. 1533 (Nr. 546) um jarðakaup þeirra Jóns biskups og Ögmundar biskups. En geiri þessi hefir verið settur í faldinn með viddisse Þorsteins Guðmundssonar, manns Þórunar Jónsdóttur, gerðu á Grund í Eyjafirði 20 Júní 1553, og læstr við bæði bréfin með innsigli Þorsteins og síra Sigurðar Nikulássonar. Um vissa árfærselu þessa bréfs er vant að segja að svo stöddu. Er það því hér látið fylgja bréfi því, sem það hefir verið í fölgid síðan 1553. Ekki er ólíklegt, að það kynni að vera einhvern tíma frá árabílinu 1540—1550, eptir að róstusamt tók að gerast um far Jóns biskups, þó að þetta verði með eingri vissu sagt. Úr fórum Þórunar má bréfið vera,

. . . . fatækra og ríkra þeirra sem ockr vilja hialpa viliv við og giarna vn(n)a þeim fullan líka fyrir. þui bíð [eg þig] kærlega að þv komer á moz við ockr með suo marga menn sem þu kant að fá og sem til æidda. vil eg og giarna ge[fa huerium] sem þier fylger fullt býti epter þui sem anara dandimanna geingr j millum af aullu þui sem uær kunnum að fá n[ad sem] er kugilldi. hestar edr týgi edr anad lausa goz. vil eg og giarna forsuara ýdr huer sem hier kann vpp á að tala ser[liga] ord og verk. þeincktu við ockr að fara vt yfer fiordin ef gud lofar strags að helginni til moz við þa og [mætti vera við feingium] nockura hnecking giort þeim suo þeir ridi eigi suo vackurt sem þeir hafa adr ridid. þvi gior nu hier vm sem eg skr[ifa. þetta rit]a ec til ýdar þvi þier vitid vel huer makt ockr liggur nu æ vm folkid. kom nu sem snarast þui mier er sagt að hans o[rð kæmi] hing- að til þeirra. hier með bifala eg ýdr gudi j valld og hans modur marie.

548.

26. Maí 1533.}

á Mýrum.

5. Maí 1534. }

Dómr sjö manna, útnefndr af Ólafi bónda Guðmundssyni, er þá hafði míns herra kongsins sýslu og umboð milli Geir- hólms og Langaness. um gjöf Örnólfs Einarssonar til Þor- leifs sonar síns, meðal annars á jörðunni Breiðadal hinum fremra í Önundarfirði, en bréfið báru fram þeir bræðr Jón og Ólafur Þorgautssynir.

AM. Fasc. XLVIII, 11, frumrit á skinni. Öll (4) innsiglin eru dottin frá.

Doomur wim Breiðadal fremra j Önundar-
firde 1533.

Þat giorum vær jon olafsson. þorgils jonson. jon murtte narfason. hakon eyuinzon. brumadur tumason og ion ion- son. godum monnum kunnigt með þessu vöru öpnu brefi. þa er liditt var fra gudz burd. M. de. xx. og .xiiij. ar. á myrum j dýrafirde á þingstæð rettum manudagin næsta

epter uppstigningardög vni vorit vorum vær j dom nefnder af ærligum dandi manne olafui boða guðmundzsyni er þa hafði míns herra kongsins syslu og vmbod j millum geirholms og laðganes. at skoda og ransaka og fullnadar dom á at leggja hueritt afl hafa skýlði það sama bref sem þeir brædur baru þar fram fyrir oss jon þorgauztson¹⁾ og olafur þorgauztson¹⁾ með heilum og oskauddum haugandi jnnsiglum leikra og lærdra huar so j stod. at auðolfur einarson beidde olaf ionson mag sinn og ranueigu auðolfsdottur. dottur sina. leyfi og samþýeki at gefa syni sinum þorleife auðolfssyni. xxxc. j fystu til greindu jordina breiðadal en fremra fyrir .xijc. er liggur j hollz kirkiu sokn. þar til .x. malnytu kuggildi og viije j þarfligum peningum. jatudu og samþycktu fyr nefnder menn olafur og ranueig þessa giof j so felldan mata. ef þorleifur ætti ecki skilgetin erfingia efter sic þa skildu fyrskrifader menn olafur og ranueig aptur vnder sig og sina erfingia. Og at so profudu og fyrir oss kōmnu. dæmdum vær fyr nefnder menn bresit myndygt¹⁾ og skialigt (og) þessa fyr nefnda menn jon og olaf logliga til þessara peninga komna og retteliga mega at sier taca til fullrar eignar efter erfðum rettum og skilmala. sem fyr skrifat bref jn(e) helldr.

Samþyckte þenna vorn dom fyr nefndur kongs vmbodsmann og setti sitt jnnsigle með vorum jnnsiglum fyrir þetta dōmsbref skrifat a myrum j dyrafinde þridiudagin næsta ept-er krossmesso vm vorit are sijdar enn fyr seiger.

549.

21. Júní 1533.

í Saurbæ.

TYLFTARDÓMR, útnefndr af Ísleifi Sigurðssyni, kongs umboðsmanni í Vöðlupingi, um kærur Ísleifs til Bjarna Stullasonar, að hann hefði riðið heim á sinn garð Grund í Eyjafirði og slegið og sært sinn mann Böðvar Þórðarson.

Landsbókasafn 69 4to bl. 195, skr. c. 1640. — Landsbókasafn 63. 4to bl. 295—296, skr. c. 1640. — Landsbókasafn 812. 4to bl. 116, með hendi Hannesar Gunnlaugssonar í Reykjarfirði um 1660 (ártal 1539). — Ny Kgl. Saml. 1945. 4to bl. 284 a—b, einnig með hendi Hannesar Gunnlaugssonar í Reykjarfirði 1666 (ártal 1539). 812 og 1945 stýlta, vikja við og afbaka, og eru ónýt.

1) Svo.

Domur Vm Heimreid Biarna Stullasonar Er særde

Winumann Jssleiffs Sigurdssonar a Grund.

Ollum monnum sem þetta breff síð edur heyra senda Jón Magnusson. Arne petursson. Jon Thorlaksson. Þorsteirn Sijmunarson. Brinjolfur Jonsson. Þorualdur Arnason. Jon Jónsson. Þorsteirn Boduarsson. Thomas Jacobsson. Jón Jónsson. Sæmundur Þorlaksson og Magnus Sigurdsson kuediu Guds og sijna kunnigt giorande Arum Eftir Guds burd 10 13 xxx iii¹) ar þridiudaginn næstañ fyrer dyradag²) vm vorid A hrafnagile j Eyafyrde a³) þjngstad riettum vorum vier j dom nefnder af heidarlegum manni Jssleiffi Sigurdssyni huor ed þá hafde kongsins syslu og vmbod j Vodlupþynge ad skoda, ransaka oc fullnadar[dóms atquædi⁴) a ad leggja vm þá akiæru Er Jssleiffur Sigurdsson kiærde thil Biarna Stullasonar ad hann hefde ridid heim a sinn gard Grund j Eyafyrde og sleiged og sært sinn mann Boduar Þordarson fyrir vtañ nockra sök og sett sier hann þrotinn og ofærañ og sier engua Bót bodid fyrer þetta fyr sagt misferle. J fyrstu dæmdum vier steffnuna loglega og Biarna riettelega fyrer kalladañ þui steffnañ var suariñ aff tueimur skialligum mönnum. So og var þar suared aff tueimur mönnum ad Biarne Stullason var heima þann sama tijma Er Jssleiffur B(onde steffnde honum og suo nærre ad hann matti vel heyra eff hann villde. Nu fyrer þui ad Biarni kom þar ecke og Einginn såá hans löglegt suar hafde dæmdum vier hann sekañ mork j steffnufall. Nu saker þess ad landslaga Bokiñ thilvijsar ad þeir menn sem a sialfra sinna heimile Eru særder edur suiuyrdir take tuofalldañ riett suo og eikst ad helminge sekt vid kongdóminn. og ad suo proffudu mæle sem þar fyrer oss kom dæmdum vier neffndañ⁵) Biarna skilldugan ad sueria siettareijð jnnañ xiv natta ad heyrdum dóminum fyrer Jssleiffe ad hann hefde eige med þann hug ridid heim thil Grundar ad slaa. særa edur hrekia nockurn mann og ad eidnum vnum dæmdum vier fyrnefndan Biarna sekana 4 morkum vid kong j tuofallda sök. Enn eff hann fielle

1) 1539, 812, 1945, sem mun án alls efa rangt, því að Bjarni gerir testament sitt 11. Marts 1538, og mun hafa andast það ár. 2) p. e. 10. Júní. 3) b. v. 63. 4) [dom 63. 5) 63; steffndañ 69.

a Æidnum dæmdum vier hann shjku sekañ sem lögin þar vm gior vtuijsa. Enn saker þess að ofitneffndur Bjarne haffde sært og ofæran giort hion¹⁾ og heimamann²⁾ Jssleiffs B(onda) dæmdum vier Bondanum 5 aura j verkamisser a huorre viku so leinge sem madurinn var ecke verkfær. Enn Jssleiffe B(onda) iij merkur j fullriette fyrer sitt skadræde. Enn Boduare Þordarsyne. er særdur var. iije j saarabot. skildu þess-er peningar gialldast að þremur solum. fyrsta jonnañ mðn-adar að heyrðum dðminum. önnur að Michaelsmessu j haust. hin þridiu j fardögum og flytie heim thil grundar.

Samþykcte þennañ vorn dðm fyrnefndur kongs vmbods-madur. [og thil sanninda hier vm setium vier fyrrskrifader menn vor júcigle fyrer þetta bref er skrifad var a Saurbæ j Eyafyrði laugardaginn næstan fyrir Jonsmessu baptistæ vm sumarid a sama Are sem fyr seiger³⁾).

550.

30. Júní 1533.

á Öxarárþingi.

TVÆGGJA tylfta dómr, útnefndr á Öxarárþingi af lögmönnum báðum, Erlendi Þorvarðssyni og Ara Jónssyni, með ráði og samþykki beggja biskupanna og fóvitans Diðriks af Briamstøðum, um að rétt Noregs lög og svarinn sáttmali haldist kongs vegna og kirkju, um að Piningsdómr (1490) haldist, um að sáttmáli Norðmanna konungs og Einglakonungs frá fyrra ári um verzl-un á Íslandi haldist, um þá er fara út af landinu með buldr og óróa, um duggara sigling, um að heilög trú og guðs lög haldist og um hafnargjald til konungs.

AM. Fasc. XLVIII, 12, frumrit á skinni. Eitt innsigli er nú fyrir bréfinu, en 17 innsiglafor eru alls á bréfinu. Gömul afskript frá c. 1670 af þessu bréfi er í Add. British Museum 11.080. 4to bls. 104—105 (= FM. 90). — Prentaðr í „Ríkisréttindum Íslands“ eptir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Reykjavík 1908, bls. 37—38.

Domur vm Landsinz naudsyniar.⁴⁾

Ollum þeim godum monnum sem þetta bref sia edur

1) Þjón (!) 812, 1945. 2) vinnumann 1945; sl. 812. 3) [sl. 63; 812 sl. frá „vorn dóm“ og 1945 sl. allri klausunni. 4) Utan á bréfinu með hendi frá fyrra hluta 17. aldar, og sama fyrirstögn er í British Museum 11,080.

heyra senda eirekur þorsteinsson. ion hallzson. jon eireksson. biörn ionsson. olafur narfason. hrafn guðmundzson. jon arnason. brandur guðmundzson. arne einarsson. petur arason. erlendu einarson og biörn arnorsson. þorleifur pälsson. þorleifur guðmundzson. dadi guðmündzson. olafur guðmundzson. erlingur gislason. sigurdur oddsson. audun sigurdsson. þormodur arason. jon olafsson. gisli hakonarson. petur loptsson. þorsteinn torfason guðum monnum kunnigt¹⁾ með þessu uoru opnu brefi arum ept-er guðz burd. m. d. xxx. og iij ar. æ manudaginn næstan ept-er peturss messu a almenniligu oxararþinge uorum uier j dom nefnder af erlendi þorvardss syne laugmanni sunnað og austað a islandi og ara jonssyni laugmanni nordað og vestað a jslandi með radi og samþykki beggia biskupanna og fowitans didreks af briamstodum. at skoda og rannsaka og fullnadar dom a at leggja vm almvigans navdsyniar og landzins ed besta. var það uor fullnadardomur og almugans samþykkt sem hier epter stendur skrifadur et cetera.

Jn primis at riett noregis laug gange bade kongdoms-ins uegna og kirkiunnar vorum heygbornasta herra noregs konge til heidurs og æru. Enn oss og fatækum almvga hier j landit til styrks og hialpar epter þui sem hans sialfs bref vt visar sem hann sender hingat æ iafnað landzins et besta.

Item at suaren sattmali halldist j millvm kongsualldz og kirkiv með ollvm þeim linkindum og rettarbotum sem noregs kongar hafa adur ut gefit.

Item sa domur halldist sem dæmdur var j pinings tid vm landzins naudsyniar sem er ueturlega vtlenskra halldist staudugliga epter þennan dag. Vtan laugmenn og laugrettu-menn siae þar nokkra navdsýn til saker fatækdom landzins at eigi meigi halldast Suo uor nadugaste herra kongurinn fae þar aunguð skada.

Item bidivm uier vm giarnan at sa sattmale halldist sem kongarner hafa giort j forlidit ar konung fridrek og kongurinn af einglandi sierliga um þa grein sem þetta land snertur at huer madur radi sinu og seli sinn fisk j þeim kaupstad sem likar og hafi til matar sem naudsyniar²⁾.

1) Svo bæði. 2) Sbr. Nr. 533.

Item at eingin dirfist at sigla ut af landinu huorke leikur nie lærdur at giora bulldur og oroa fyrr enn hans mal sie skodat adur a alþinge af laugmanninum og xij laugrettumonnum og skrive þeir fram fyrir uorn heygbornasta herra konunginn sannleik ur þess mannz male. huer audru uis giorer og ræger menn fyrir konge eda biskupe hann strafist epter noriges laugum.

Item at duggara sigling skipist burt undan landinu. sak er þess at þeir ræna bade fie og folke burt af þessu fatæka lande og forminka suo uors nadugasta herra konvngsins skatt og gudtiund og þeir rettliga strafist af kongsins fouitum og systlumonnum eda hverium sem hellzt sem þeim kunna at na fyrir utan uægd. þui suodan olavgum kunn-um vier med aunguo mote af at koma utan med uors nadugasta herra konvngsins hialp og godvm radvm et cetera.

Hier med haulldum vier aller heilaga tru og gudz laugmal sem gud hefur sett og heilager fedur hafa samþykkt. styrkium nu hier epter huorer adra kongs ualld og kirkiu. epter rettvn noriges lavgum.

Item at aller utlensker menn sem hingad sigla giallde uorum nadugasta herra konvngenum fvllañ toll sem er xx gyllene af hveriu skipe. huerier annars giora hafe hier aungua hañtiering.

Ok til meiri audsyningar og saninda hier um settu fyrr greinder herrar biskup augmund at skalholhti og biskup jon at holum og didrek fouete at briamstodum og fyrr skrifader laugmenn sin þnsigli med uorum fyr nefndra manna þnsiglum fyrir þetta domsbref skrifad i sama stad og dag sem fyrr segir.

551.

30. Júní 1533.

á Öxarárþingi.

TVEGGJA tylfta dómr, útnefndur á Öxarárþingi, af Erlendi lögmanni Þorvarðssyni, eptir konungs skipan og samþykki hirðstjórans, þar sem þeir dæma myndug öll þau skjöl, er Teitr bóndi Þorleifsson, — sem bauð sig nú undir lög, — bar þar fram, og gera hann kvittan af viðskiptum þeirra Grims Jónssonar á Sveinstaðafundi (1522).

AM. Fasc. XLVI, 7ð transskript á skinni gert í Ásgarði 7. Marts 1537 — AM. Apogr. 3850 eptir XLVI, 7ð með orðamun úr transskripti frá 1. Júlí 1544 (= b).

Ollum monnum sem þetta bref sia edur heyra senda hakon biorgolfsson. Narfi Sigurdsson. jon arnason. Rafn gudmundsson. jon jonsson. magnus jonsson. oddur tumason. olafur gislason. skapte jonsson. (þordur þorsteinsson. þorvaldur einarsson. biorn arnorsson. jon eireksson¹⁾. filippus runolfsson. snorre þormodsson. jon jonsson. helgi sigurdsson. asbiorn einarsson. gisle gudmundsson. runolfur hauskudds-son. halldor brandsson. þorleifur einarsson. jon gislason og brandur gudmundsson kuediu guds og sina. kunnigt gerandi að þa er lidit uar fra guds burd M. uc. xxx og iij ar manu-dagin næsta epter peturs Messa og pals a almenniligu avx-ararþingi uorum uær j dom nefnder af ærligum dane²⁾-manne Erlinde þoruardssyne laugmanne sunnan og austan a islande epter uors heygbornasta herra konungsins³⁾. kongs fridreks skipan. epter þui sem suarid var j dominum af bartolomeus med fullum bokareide og klaru kuada uitne og med hirdstiorans samþycki að skoda rannsaka og fullnadar-dom a at leggja huert afl og mækt hafa skylld þau bref og domar sem teitur bonde þorleifsson bar þar fram og beiddizt doms á. kom þar fram j fyrstu grein³⁾ tylftardom-ur danemanna med laugmanns urskurdi og hirdstioranz kuittan at greindur teitur uar kuittur dæmdur og urskurd-ador sem j þne stendur j adur skrifadum dome og urskurdi og³⁾ med hirdstioranz kuittan um allt þat sakferli sem fyrr skrifadur teitur og hans menn hefði mætt brotligger uerða a þeim fundi sem varð j steinnes landi j mille opt skrifadz teits og hans manna og grims jonssonar og hans fylgiara huat oss uirtest og syndiz adur greind bref j allan mata staudug og myndug og skialig j aullum sinum greinum og⁴⁾ articuliz. So og heyrdur uær greinder domsmenn at teitur bonde baud sig þar under laug j laugrettu og j dominum huad huer mætti til sin tala med laug og rett lærdur sem leikur. Enn þar kom eingin sa fram er honum gæfi nockra

1) [sl. b 2) dande b. 3) sl. b. 4) b; med XLVI, 7ð

sak. eda bref eda dom hefði á honum. Og at suo profudu og fyrir oss komnu dæmdum uær fyr nefnder domsmenn med fullu doms atkuæde adur skrifud bref staudug og myndug skialig og fullmectug j allan mata. sem þar þne stendur med aullum sinum greinum.

Samþykkti þenna uorn dom med oss didrek fouete hirdstiore yfer allt island. Erlundur Þoruardsson laugmann sunnan og austan og setti sitt þnsigle med uorra fyr greindra domsmanna þnsiglum fyrir þetta domsbref er¹⁾ skrifad var á þinguelle j sama stad og²⁾ deige og are sem fyr seiger.

552.

30. Júní 1533.

á Þingvelli.

DÞBRIK (af Briamstöðum) fðviti og höfuðsmaðr yfir alt Ísland veitir Jóni bónda Hallssyni Skóga og Skógaeignir, Mörk og Merkreignir undir Eyjafjöllum og umboð yfir öllum konungsjörðum milli Markarfljóts og Þjórsár til næsta Öxarárþings, og það leingr, sem ekki verðr önnur lögleg skipan á gerð.

AM. 191. 4to bls. 45 (bréfabók Jóns Hallssonar á skinnai, rituð samtíða). — AM. Apogr. 5543^b (eptir 191. 4to).

Bref didrik(s) fouita fyrir kongs eignum j rangarþingi a sama are.

Þad medkennunzt ec didrek fouite hirdstiore og haufudzmann yfer allt Ísland med þessu minu opnu brefe ad ec hefi unt og ueitt jone bonda hallzsyne kongs eignir under eyafiollum skoga og skoga eignir. mork og merkur eignir med ollu þui sem þesum greindum kongs eignum fylger og fylgt hefer ad fornu og nyiu. rekum og skogum. eignum og jtaukum. Skal greindur jon hallzson eignazt og ad sier taka allar landskyllder og kugillda leigur af fyrr skrifudum eignum fyrir suodan gialld. jn primis. uje. fiska til gilldis. tunnu smiors og. uj. uetra gamallt naut. hier til skal jon hallzson fullt og laugligt umbod hafa yfer ollum þeim kongsens iordum og iardarportum bygdum og obygdum sem liggia j rang-

1) b. v. b. 2) sl. b.

arþinge millum markarflíotz og þíorsar. skal hann eignazt og ad sier taka allar þær landskyllder. greida og goduilla sem hann kann þar af ad fa og giallda mier edur minum umbodzmanne .ij. eingelsk nobil ad sumre komanda. Skal optnefndur jon hallzson þetta fyr skrifat umbod og liene bruka og bjhallda til næsta oxararþings og þad leingur sem ecki (er) onnur loglig skipan æ gior. Og til sanenda hier um þrycki ec mitt insigli fyrir þetta bref skrifat dā þinguelle manudagen næstan epter petursmessu og pals. ano domini¹). m^o. d^o. xxx. tercio.

553.

30. Júní 1533.

á Þingvellir.

SAMNINGE þeirra Ögmundar biskups og Jóns biskups á Hólum um útlúkningar Jóns biskups til Mýrakirkju í Dýrafirði, kennimannahald þar og fleira.

AM. Fasc. XLVIII, 14, frumrit á skinni. Innsigildi er fyrir bréfinu. — AM. Apogr. 2321. — Fasc. XLVIII, 15, vidimus á skinni frá 19. Júlí 1533. — Transskript á skinni meðal Mýrabræfa í Dýrafirði í Landsskjalasafninu, frá 17. Júní 1538 (= c) Sbr. Nr. 569.

Brief Ögmundar Biskups vm kirkiuna a myrum j dyrafirdi.²)

Vier augmund med gudz nad biskup j skalholtti giorum godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefi. at oss hefur saman komid vid vorn brodur biskup jon vm reikningskap kirkivnar a myrum j dyrafirdi. at biskup jon lofadi at giallda greindri kirkiu .lx. hundrada j godum peningum ath auki þess jnventarium. sem hun atti þa uor forfader biskup oddgeir. godrar minningar. tok þar reikningskap greindrar kirkiu. lofadi biskup jon. at kirkian skyldi vel halldiñ og þeir kennimenn sem þar eiga med skýlldu at uera. hier med gefum uier kvittan allañ fornan og nýiañ æikningskap greindrar kirkiv. Suo og skal biskup jon og hans epterkomendur mega frialsliga hallda aull adur sogd kirkivnnar godz. so leñgi sem hann og þeir hallda vel kirkiuñ og hennar kennimenn. [og oss sem til ber þa vier visi-

1) domino, skb. 2) Utan á XLVIII, 15 með hendi frá 17. öld.

terum og þæ sem þar eigu með rettu ath vera og skal ecki aukazt porcionem vm ockru¹⁾ daga.²⁾

Og til sanninda hier vm setium uier uort jncigle fyrir þetta bref er skrifat uar æ þinguelle manudaginn næstañ epter peturs Messv [ok pals³⁾]. anno domini m^o. d. xxx^o tercio.

[Pat giorum vid olafur hialtason oc Gisle Sygurdzson prestar holabiskupsdæmis godum monnum kunnigt með þessu ockuru brefe at vid haufum sied ok yfer lesid suo latanda bref verdug herra biskup augmundar j skalholtte með heilu ok oskauddu hans hanganda jncigle ord eptter ord sem hier fyrer skrifat steñdur. Ok til meire audsyningar hier vm setivm vid fyr nefnder menn ockur jncigle fyrir þetta bref er skrifad var á holum j hialtadal laugardagen næstañ fyrir þorlaksmessu a sama are sem fyr seiger.⁴⁾

554.

1. Júlí 1533.

á Öxarárþingi.

TYLFTARDÓMR. út nefndr á Alþingi af lögmönnum báðum, Erlendi Þorvarðssyni og Ara Jónssyni, um kærur Illuga Ólafssonar til Ögmundar biskups, að hann haldi Brigit (Brietu) móður sína út af Hóli og Hólseignum í Bolungarvík, er Brigit taldi erfðæign sína eptir Einar Jónsson bróður sinn.

AM. Fasc. XLVII, 30β, skinnrolla frá c. 1536. — AM. Apogr. 2939. — AM. Fasc. LXVII, 20, transskript á skinni frá 1560 frá Sæmundi Magnússyni á Hóli í Bolungarvík. — AM. Apogr. 993. Þar segir Árni Magnússon: „Utan á documented var skrifad, ecki nylega“ fyrirsögn sú, sem hér er fyrir dóminum. Um höndina á þessu segir hann: „Mier virdist höndin muni Sæmundar Árnasonar“.

1) Svo frbr.; ockar XLVIII, 15. 2) vtan kirkian þar niote sialff sinna tiunda, b. v. XLVIII, 15, og er það líklega Jón biskup, sem hefir skotið því inn á spássiuna síðar, því að þar stendr það með annari, en samtíða, hendi; [þæ sem þar] eigo með Rietto at vera og oss. þæ uier uisiferm. og skal ecki aukazt porcionem um ockra daga c. 3) [b. v. XLVIII, 15; 4) [XLVIII, 15; p. e. 19. Júlí.

Kopium af Holsdomi i Bolungarvik er biskup

Ögmundur liet dæma sier Hol i annad sinn

Anno 1533. dæmdr af Erlendi Þorvardz-

syni og Ara Jonssyni. lögmonnum badum

um ættarvillu og um skilgetning

Brijtar modur Sira Panta.¹⁾

Ollvni monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra sendum ver erlingur gislason. sigurdur oddzson. biorn jonson. þormodur arason. jon olafsson. audun sigvrdarson. olafur narfason. magnus jonsson. petur arason. biorn jonsson. jon helgason. olafur asbiarnarson laugrettumenn kvediv guds og sina kvnigt giorandi. [sub anno gracie²⁾ M^o. d^o. xxxiij æ manvdagin næsta epter peturs Messo og pals³⁾ æ almenne- ligv avxararþingi uorum ver j dom nefnder af ærligvm dandv manne erlindi þorvardssyni lavgmanne [svnan og avstan⁴⁾ æ jslandi og af ara jonsyni lavgmanni nordan og uestan æ jslandi at skoda og ransaka og fullnadar [doms atkuædi⁵⁾ æ at leggja hverra suara edur segta at⁶⁾ verdvgrur herra biskup [augmundur⁷⁾ med guds nad yrði skylldvgrur jllavga olafsyni ferir þa savk og ækiæru at hann klagadi [at adur greindvr⁸⁾ herra augmundur⁹⁾ helldi modur sina brigit¹⁰⁾ vt af holi j bolungarvik og avdrvm þeim peningvm sem þar med fylgia og einar heitin jonsson hefdi att hennar broder en hun hiehlit sig hans erfingia og laugliga skilgetna festarkonv dottur. baud fyr skrifadur biskup augmund¹¹⁾ sig þar vnder lavgrettunar dom hafa þat og hallda sem xij lavgrettumenn dæmdi þeirra j milli. En¹²⁾ saker þess at [opt nefndur¹³⁾ jllavgie reiknadi biskupin sinn ofsoknarman þa gaf opt nefndur herra augmvd olafi gudmundsyni fyllt og lavgligt¹⁴⁾ umbod til ansvars og varnar æ greindu mali. tokust þeir þar hondvm saman oft skrifadur jllaugi

1) Um þessa fyrirsögn segir Árni: „Utan á documented var skrifad. ecki nylega“ (þá kemr fyrirsögnin). „Mier virdist höndin muni Sæmundar Arnasonar“. 2) [þa lidet var fra Gudz burd, LXVII. 3) þ. e. 30. Júní. 4) [nordan og vestan (!) LXVII, 20. 5) [dom LXVII, 20. 6) er LXVII, 20. 7) [augmund-godrar minningar (!) LXVII, 20. 8) greindvm, skbr.; 9) [biskup augmund LXVII, 20. 10) Brietu LXVII, 20. 11) augmundur LXVII, 20. 12) Og LXVII, 20. 13)) [sl. LXVII 20. 14) laga b. v. LXVII, 20.

og fyrgreindur olafur oss fyr skrifudum domsmönnum [ðsiaundum og¹⁾ næruerondum at so vndertoludu og fyrir skildu at þeir skyldu þat hafa og halda jllauge vegna sinnar modur og annara hennar barna en olafur uegna biskupsins sem uer dæmdum. [þvi¹⁾ j fyrstv grein kom jllavge fram med þat sama skial er hann þottizt fyrir sier haft hafa. Skodudum uer þat og ransaukudum og leist oss þat ecki afl hafa. en j anare grein birtizt þar fyrir oss dandi manna domur lærðra og leikra vt nefndur²⁾ af þrattskrifudum herra biskup augmundi huer at [jne³⁾]helldur alla fyr greinda mala-uoxtu vm arftokv epter einar heiten jonson og hans brædur suo og vm skilgetning brigitar⁴⁾ og hennar syskena vm eid solveigar og afgreizli kirkiv peninga æ holi. þui at ollu suo profudu og fyrir oss komnu dæmdvm uer og samþygtum med fullu doms atkvædi þennan⁵⁾ dandi manna dom lærðra og leik(ra) myndugan og laugligan med ollvm þeim greinvm og giorningum sem hann ine helldur (og) magnus ionson brodurson skilgetin sem skrifadur domr ine helldur laugligan erfingia einars heitins jonsonar fodurbrodur sins og anara hans brædra jons og biarnar en þav bref sem opt skrifadur jllauge bar þar fram vm skilgetning modur siðar og annara hennar syskena leidzt oss ecke afl hafa. þui dæmdvm ver þav [avll⁶⁾], onyt og avngu hafandi og þratt greindan jllauga skylldugan at leggja þav j biskupsins hand⁷⁾ edur hans vmbodzmanne⁸⁾ og⁹⁾ til þess [at þa uæri laugd j elld og¹⁰⁾ brend og kæmi alldri j lavgrettu sidan edur vnder dom dandvmanna. en jllavga skylldugan ad sveria þar eid at hann þottizt epter rettu mali sækia og at honum vnvum giordvm ver hann vid skilin þetta mal.

samþykti þenan vorn dom med oss adurgreindir lavgmenn og settv sin insigli med uorum fyr nefndra lavgrettvmanna insiglum fyrir þetta doms bref hvert er¹¹⁾ skrifat var j sama stad og are deigi sidar enn fyr seigir.

1) [b. v. LXVII, 20. 2) Svo LXVII, 20; nefnder XLVII, 20. 3) [svo XLVII, 20. 4) brietar XLVII, 20. 5) þann XLVII, 20. 6) [med aullu LXVII, 20. 7) hond LXVII, 20. 8) — mann LXVII 50. 9) sl. LXVII, 20. 10) [þau være LXVII, 20. 11) eth LXVII, 20.

555.

1. Júlí 1533.

á Öxarárþingi.

TYLFTARDÓMR klerka, útnefndr á Öxarárþingi af Ögmundi biskupi í Skálholti, um ákætur biskups til Sigurðar Ólafssonar, að hann hefði rægt sig fyrir konungi og sagt, að biskup héldi fyrir sér og systkinum sínum erfðaeign þeirra (Hóli og Hólseignum) móti lögum.

AM. Fasc. XLVII, 307, skinnrolla frá c. 1536.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda halldor med guds nad aboti æ helgafelli. Alexius med samri nad aboti j videy. Sigvard med samri nad aboti j þykabæ. jon markusson prior æ skriduklaustri. sira einar snorason officialis. jon einarson. narfe þorsteinsson. sigmundur eyolfson. gisle niculasson. þordur olafson. snore hialmson og eirekur jonson prestar skalholzt biskupsdæmis kuediu guds og sina kvnigt giorandi at sub anno gracie M d xxxiij þridivdagin næsta epter peturs mesv og pals æ almenneligu auxararþingi vorum ver j dom nefnder af heidur ligvm herra og andligum faudur j gudi herra augmundi med guds nad biskup j skalholtti at skoda og ransaka og fullnadar dom æ at leggi(a) vm þa akiæru sem adur skrifadur herra biskup augmund kiærði til sigurdar olafssonar. jn primis at hann hefði rækt sik vid herra konungin seigiandi so at herra biskupin helde sig og sin syskin vt af þeirra erfðagozi j mot logvm og af þui at lavgmalit vottar svo at ef madur rægir mann fyrir valldi sie slikv sekur sem sa væri er rægdur var ef hann væri sanur at sauk. dæmdum vier sigurd olafson slikv sekan vit bisknp augmund sem hann væri ef hann væri at sok¹⁾ sannur at avk skylldugan at bitala allan þann kostnad sem herra biskupin hafði haft fyrir at afbata þenna rog. jtem j anare grein kiærði biskupin til adur skrifads sigurdar olafssonar at hann hefði gripit sina peninga og ecki viliat hallda dandv manna dom edur heidur og hlydne sem til ber. dæmdvm ver hann somvleidis skylldvgan at leggja aptur allt þat hann hefur gripit olog-

1) tvískrifað í skbr.

liga og fvllette herra biskupsins æ ofan en fyrir þat at hann hefur rofit dandv manna dom og ecki halldit heidur og hlydni sem til ber dæmdum ver hann rett fangadan vnder skripter og lavsn hvort hann være vtan kirkiv eda innan og alla þa sem honum samneyttu at heyrdvm dominum slikv seka¹⁾ sem æ samneyti uid anan vtlægan mann og alla da ofridhelga sem fyrir honum stædi edur veitti nockra vorn hier j mot.

samþyckti med os þenna vorn dom adurskrifadur herra biskup augmund (og) setti sitt jnsigli med [vorum adur skrif- a]dra dom(s)manna jnsiglum fyrir þetta domsbref skrifat j sama stad deigi og ari sidar en fyr seigier¹⁾.

556.

6. Júlí 1533.

á Bessastöðum.

DIÐRIK fóviti, hirðstjóri og höfuðsmaðr yfir allt Ísland kvittar Jón Hallsson um árgjöld af umboði konungsjarða í Rangárfingi.

AM. 191. 4to bls. 44 (bréfabók Jóns Hallssonar rituð samtíða á skinn). — AM. Apogr. 5543a (eftir AM. 191. 4to).

Kuittanarbref didrik(s) fouita
fan briamsbæ.

Þad medkennunzt ec didrik fouite hirdstiore og hofuds- mann yfer allt island med þessu minu opnu brefi ad jon hallzson hefer stadet mier rettan reikningskap og greitt mier og goldit allt þad gialld sem hann uar minum herra kong- inum og mier skyldugur nu þetta forlidit ar af skogum og skoga eignum suo og af mork og merkur eignum. somu- leidis af þeim iordum og iardar portum bygðum og obygd- um sem liggia j rangarþinge og minum herra kongenum til heyra og adur greindur jon hallzson hefir umbod yfer haft. þui gefur ec og giorer adur skrifadur didrik fouite opf- nefndan jon hallzson oldungis kuittan og ækærulausan fyr- ir mier og ollum minum epterkomendum kongs umbods-

1) sekan, skbr. 2) þ. e. 1534 og líklega helzt að skilja 2. Júlí.

monnum um adur skrifadan reikniugskap og peninga gialld. Og til sanenda hier um þrycki ec mitt insigli fyrir þetta kuittunarbref skrifat æ bessastodum æ alftanesi sunúdage(n) næstan fyrir octauo petri et pauli ano. domini¹⁾. M. d^o. xxx^o. og iij.

557.

7. Júlí 1533.

í Klofa.

ÞORSTEINN Torfason selr Eiríki bróður sínum til sóknar alla þá peninga, sem hann fékk í sinn part eptir Ingibjörgu systur sína, hver sem þá heldr eða hefir haldið án hans leyfis.

AM. Fasc. XLVIII, 16, frumrit á skinni, og er innsiglið fyrir.

Path giori ec þorsteinn thorfason godum monnum viturligt med þessu minv opnv brefi at eg medkennunzt Eg hefi sellt broður minvm eireki alla þa peninga sem eg fieck j minn part epter systur mina jngebiorgu sem gud hennar sal nadi j motz vid mina brædur til riettra byta huer sem þa hefur edur helldur eda hefur halldit j aungu hennar leyfi. Skal fyr greindur eirekur adur nefnda peninga sækia oc kuitt gefa svo micit sem æ minn part kemur ath jafn fullu sem ec sialfur. Og til sanenda hier wm set ec mitt jnsigle fyrir þetta kaupbref. hvert skrifat war j klofa æ landi manvdagen næstan epter visitacio Sancte marie wm sumarit arum epter gudz (burd) M d xxx oc iij.

558.

9. Júlí 1533.

á Bessastöðum.

DIÐRIK fóviti, hirðstjóri og höfuðsmaðr yfir alt Ísland tekr Teit bónda Þorleifsson í frið, frelsi, styrk og staðfesti með lögum til allra réttra mála og svara á næsta Öxarárþingi, og bannar öllum að halda hann út af eignum sínum, alt samkvæmt áðr geingnum dómum, úrskurðum og kvittunum.

AM. Fasc. XLVI, 7e, transskript á skinni gert í Ásgarði 7. Marts

1) domino, skb.

1537. — AM. Apogr. 3851 eptir XLVI, 7e með orðamun úr transskripti frá 1. Júlí 1544 (= 5).

[Eg¹] didrek fovite hirdstiore og haufudzmenn yfer allt Ísland [medkennuzt²] með þessu minu opnu brefi.³) að eg uar upp á alþingi í svmar heyrda eg og understod alla þá doma með laugmannz urskurdi og hirdstiorans kuittan sem teitur bondi Þorleifsson bar þar fram fyrir mic og adradandi mennn huad er þunne hellt að hann uar dæmdur af fernum tylftum frij og frials og ollungis kuittur fyrir áburð og sakargipt þeirra nordlendinga um steinnesfund. so og sor hann tylftareid þar í laugrettunni fyrir þau fiolmæli er biskup þon [árason⁴] taladi þar til hans í laugrettu aullum monnum aheyrande. þui fyrir þann skulld saker þess að hans domar urskurdur og kuittan uar dæmd lauglig staudug og myndug í allan mata þá fyrirbyd ec adur greindur didrek fouite⁵) lærdum og leikum teit Þorleifsson at hindra forfanga eða omaka. ut af sinum peningum huar í Íslande sem hann er. hefi ec hann tekit í frið og frelsi. styrek og stadfesti með laugum til allra rettra mala so hann suari laug og rett fyrir sig á næstu auxararþingi huad huer kann þar þá til hans at⁶) tala með laug og rett.

Og til sanninda hier um set ec mitt þnnsigle fyrir þetta bref skrifad uar a þessastaudum á alþanesi miduikudagin næsta fyrir Messodag benedicti abbatis. arum epter guds burd M. uc. xxx og iij ár.

559.

29. Júlí 1533.

í Ósló.

BREF Marteins Krabba, kanzlara og prófasts við Mariukirkjunna í Ósló, til Ólafs erkibiskups í Niðarósi, þar sem hann kærir tekjurýrnan kirkju sinnar, sem meðal annars stafi af því, að nú sæki menn sjaldan orðið landsvistarbréf til kanzlarans, sem hafi jafnan dregið kirkjunni drjúgt aðr fyrri, og frá Íslandi og Færeyjum hafi einginn komið til þessa í fimm eða sex ár, og undrar hann það stórum.

1) [Það giore ek þ. 2) [godum monnum kunnigt þ. 3) að ek medkennunzt b. v. þ. 4) [sl. þ. 5) fouete þ. 6) b. v. þ.

Dipl. Norv. X, Nr. 663 (eptir frumriti í Ríkisskjalasafni Norðmanna). Hér er það eitt tekið úr bréfi þessu, er við kemr Íslandi.

.....
 Oc sidhen jeg haffde werit her noghen stwndt apud preposituram thaa haffuer iegh fforfaret then store affbrech som thette prepositur oc leenn er schedt offwer ath alle clenodia er bortaghet oc kirken saa gott som ødhe oc thaglam saa ath anthen faa eller jnghen komme hiidt effther dagx breff eller landzwist effther dhe gude se(d)wanner oc Norges riges oc sanctj Olaj koningx logh oc skickelsse oc ey heller naghén haffwer werit her aff Jslandt eller Fferø eller omlighendes øer oc landt vðj fem eller sex aar hwilket meg giffwer stort vnder at the modt loghen som proff oc sagghen forfarer the oc dømmer eller hwre ther om er then fiattig till brøst thy ther som saa maa tilgannghe thaa bliffuer saa mange vdsleghe oc dubbelt bødher som mogligt er

..... Ex Obsloffuia ipso die beatj Olaj regis et martiris anno etc. mdxxxiij.

Per reuerendissime p(aternitatis) v(estre)

humilem capellanum

Martinum Chrabbe

prepositum et cancellarium etc.

560.

28. August 1533. í Búð í Raumsdal.

SKRÁ (Vincencius Lunge's) um nokkur mál, sem hafa eigi til meðferðar á „herradeginum“ í Búð í Raumsdal.

Dipl. Norv. X, Nr. 671 (eptir frumriti á pappír í Ríkisskjalasafni Norðmanna). — Paludan-Müller: Aktst. til Grevefejden II, 48—49.

Thesse effterskreffne ere the verff och æriinde som í thette herremøde vðj Bwdd j Rwmssdall stoendes anno domini mdxxx3 torsdagen post Barholomej

Item om Ferrøerr.

Item om Jsland.

Item om Grøndland

561.

[i August 1533].

MINNISSKRÁ, að ætla má Ólafs biskups Þorkelssonar í Björgvin, um ýms málefni, sem Noregs ríki þarf að fá ráðna bót á (að menn ætla „á herradeginum“ í Búð í Raumsdal).

Dipl. Norv. X, Nr. 674 (eptir frumriti á pappír í Ríkisskjalasafni Norðmanna). — Kirkehist. Saml. 2. R. I, 516—517.

Thette ær thenn brøst som Norgis riige haffuer lyddett och ennw dageligen lydher.

.....

Item Yslandd ær vti Tyske hendher.¹⁾

.....

562.

4. September 1533.

á Hlíðarenda.

Jón Arason biskup á Hólum gefr og geldr Páli Vigfússyni í sæmd sína jarðirnar Fjósatungu og Veisu í Fnjóskadal og tíu kúgildi að auk, og lofaði að kaupa þær fyrir eitt hundrað hundraða, en síra Magnús Jónsson, sonr biskups, gefr Kristínu Vigfúsdóttur (til fylgjulags) eitt hundrað hundraða, að tilgreindum Vöðvöllum í Skagafirði, og sagði Jón biskup, að síra Magnús skyldi eiga sex hundruð hundraða, eins og aðrir synir hans, með öðru fleira, er bréfið hernir.

Prófastsbók Vestr-Ísafjarðarsýslu í Landskjalasafninu, sú er áður var í Bókmentafélagssafni Khd. 79. 4to bls. 336—337, skr. c. 1680—1690. — Samskonar afskrift er í Bibl. Bodl. Oxford. Collect. F. Magn. 55. 4to bls. 152—154, með hendi Guðbrands prófests Jónssonar í Vatnsfirði (d. 1690).

Það giðrum vier Sira Þorleifur Eyreksson officialis H(eil-agrar Skalholtzkyrkiu. Sira Jon Eynarsson. Sira Jon Gjyslason. Sira Juar ámundason. prestar Skalholtz Biskupzdæmis. Jon Eyreksson. Ellendur Eynarsson. Eynar Dagfinnsson s(varner) l(ðgriettu)m(enn) godum monnum k(unngt) med þessu voru opnubrieffe. ad þa lided var frð hijngadburd vors Herra Jesu Christi. M D xxxiiij ar. fimtudadagenn næstañ fyrer Natiuita-te(m) Beate Mariæ. vñ suuared á Hlíðarenda i flíðtzhlyd.

1) Það er að skilja um verzlan landsins.

vorum vier j hið. sðum og heirdum a ord og handaband þessara manna. aff eirnre alfu Biskups Jons Arasonar ð Holum j Hialltadal. og Sira Magnusar Jónssonar hans frænda. Enn Pðls Vigfussonar aff annare. faldest þad og skildest vnder þeirra handabande. ad adurnefndur biskup Jón Arason gaff og gallt fyrgreindum Pðle Vigfússine j sina sæmd jórdena fiðsatungu og jordena Veisu. er liggia badar j Hniðskadal. og þar med .x. malnitú qúgillde med ðllum þeim gðgnum og giædum. sem greindum jórdum eiga ad filgia. ad fornu og nýu vndan sier og sýnum erfingium. enn vnder adurnefndan) Pal og hanz erfingia. til æfenlegrar eignar. og so lofade biskup Jon ad kaupa ad fyrnefndum Pðle nefndar jarder. fyrer 100. þær jarder sunnañ landz. edur þa peninga sem tjtnefndum Pðle vel ljikade vid ad taka. atte offnefndur Pðll ad hallda þessum peningum til laga. enn biskup Jón suara lagariffingum edur hans erffingiar.

Jtem j annare grein handlagde Sira Magnus Jónsson Pðle Vigfussine. med ordum og handabande fyrer adurnefndum) vottum. ad hann giæfe Christinu Vigfusdóttur. med ráðe og samþicke biskups Jónz Arasonar (huorn hann hieilt fyrer sinn fòdur) hundrad hundrad(a) j sýna fiórdungzgiðff. ad tilgreindum Vydevøllum j Skagafirde. og þeim peningum þar stæde saman j kuikum og daudum til æffenlegrar eignar vndan sier og sýnum Erfingium. enn vnder hana og hennar Erfingia. til frials forrædis. Skildi hún hallda sinne tilgiðff til laga. Enn adurnefndur) Sira Magnus suara lagariffingum. edur hanz erfingiar. þar med gaf hann henne allar þær lðggiafer. sem hann mætti frekast med lðgum giðra. Heirdum vier ð. ad Biskup Jón lýste þuj. ad Sira Magnus skillde eiga vice. sem adrer hans syner. So og lofade biskup Jón og Sira Magnus tjtnefndum Pðle. ad vera honum til styrkz og hans varnade ollum. j ollum þeim hlutum sem eij snerte þeirra heidur til mijakunar. Heirdum vier offnefndan) Pal lýsa þuj þar þð fyrer biskupnum og adurnefndum) vottum. Est nockud være þad sem þeir brigde hier af j ordum edur giordum. ad hann hieilde þð hafa sýna sistur j burt med valde og vielum. og shjka sekt ð

sem lögmæled vtvíjsar. Enn biskupenn suarade til, að hann skilðe allt betur halda enn hann hefde hier vñ lofad.

Og til sanninda hier vm þrickium¹⁾ vier vor jnnsigle fyrir þetta gior(nings)breff. sem skriffad var Anno die et loco ut supra.

563.

4. September 1533.

á Hlíðarenda.

GJAFABRÉF Magnúsar prests Jónssonar Kristínu Vigfúsdóttur til handa.

ÍBfél. Khd. 67. 4to bl. 80 með hendi síra Eyjólfis Jónssonar á Völlum (d. 1745). — Sbr. MSteph. 60. 4to bls. 34.

Giafabref Magnuss prests Jonssonar Biskups.

Það giori eg Magnus prestr Jonsson godum monnum knnnigt med þessu minu opnu brefi. at eg hef gefit Christinu Vigfusdottur fiordungsgjöld or ollum minum peningum. sem eg reikna 1ve hundrada. Hef eg til skilit i þessar allar minar löggiafer jordina Vidivelli i skagafyrði. med öllum þeim gögnum og giðum sem greindri jörðu æ med lögum at fylgia. og þar til 1x^e i göðum peningum þeim sem henni vel lika. Hef eg greinda jord og peninga gefit med þeim skilmala at ef mier og greindri Christinu verdr ødit barn at eiga oekar i midli. þæ skal greind jord og peningar falla til þeirra barna at henni fra fallinni. en ef hier verdr nockur brestr i fyrsagdri lofun. standi til laga epter bokarinnar ordum. fñr þessi giorningr fram æ Hlidarenda i Fliðtzhlid. fimtadaginn næstan fyrir Mariu Messo sidari. ærum epter Guds burd m. dxxx og iii²⁾. at þessum monnum til kolludum. Sira Þorleifi Eyrekssyni. Sira Joni Gíslasyni. Sira Thóm-asi Eyrekssyni. Marcusi B(onda) Jonssyni og Erlendi B(onda) Einarssyni. hverir er settu sin innsigli med minu innsigli fyrir þetta giorningsbreff. er giort var i sama stad. degi og æri sem fyr segir.

1) Frumrit þessa bréfs hefir því verið á pappír. 2) Ártalið má fult svo vel lesa „ui“ = 1536 eptir handritinu, en það á að vera að réttu 1533.

564.

29. September 1533.

í Ósló.

RIKISRÁÐ Norðmanna samþykkir og staðfestir Alþingisdóm frá 30. Júní 1533 (Nr. 550), er Ögmundur biskup í Skálholti bar fram.

AM. Fasc. XLVIII, 13. frumrit á skinni. Öll (15) innsiglin eru dottin frá bréfinu, en bréf þetta hefir í öndverðu verið læst saman við Alþingisdóm frá 30. Júní 1533 (Nr. 550).

B(ref) Erkebiskups Olaffs og annara lídbiskupa
í Noreg¹).

Wii Oluff mett gudz node Ercebeisp vdi Trondem paffwelligs sædes Legatt. Osholdt i stawanger. Mogens i Hammer. Oluff i berghen. Hans i Oslo aff samme node biscopper. Morthen krabbe proffwist att mariekircke i Oslo Norgis riigis canceler. Gallthe galle. Vincencius Lunge. Eske bille. Clawes bille. Niels löcke. Riddere. Erik ericksson. Erich Wge-rop oc Johan krucko af Woben Norgis riigis raad. pædher Herlogsson Lagmand vdi Oslo. Giör alle witterlicht mett thette wortt obne breff att aar effter gudz byrd mdxxxiiij^o Waar verduge fader mett gud Her Augmwnd biscop i Schaleholt po Jsslandt beskicked po sijnæ egne vegne oc menige indbyggers vegne som bygge oc boo po Jslandt hiid ind wdi norige till oss. mett eth obedt beseglt pergmentzbreff mett hengendis Jndssegle ssom her er wedfæsth begærendis att wii vildhe offwerlæse raadssage oc forfare alle the puncther oc articler ssom samme breffwed jnneholder oc vdwiser. oc ther ssom oss töcktes att the ære oc vdi fremtidhen være kwnne lidelige oc gagülige for menighe Jslandt oc thess indbyggers. bad hand oc begærede aff oss att wii vilde fuldbyrde oc ssambtycke ssamme breff mett alle ssinæ pwncther oc articler fuldmectig her effter att bliffwe. Tha effter then beffalning oc fuldmacht som wii nw haffwe po norgis kronis vegne effter Hogborne ffwrste konning ffedericks vdwaldt konnings till norige et cetera affgang huesss siell gud nade Haffwe wii allffwerlügen offwerwægedt oc grandgiffweligen forfaret att ssamme breff mett alle sinæ ordt oc articler ere

1) Utan á bréfinu með hendi frá c. 1700.

icke emod Norgis Lagh oc er Jsslandt oc Jndbýggerne nw oc i fremtidhen ssaare nýtteligt oc gagñliggt. Oc ther fore stadfesthe sambtýcke oc fwldburde wii nw samme breff fuldmectigt her effter att bliffwe fforbiudendis alle ehuo the hælst ære eller wære kwune att giøre emod forneffnde breffs lýdelsse oc the pwnther oc article ssom thett jnneholler wnder ssodan straff oc neffst ssom thennem bór att offuergaa ssom Norgis riigis bestúnderligh Jslandtz gagn oc thess Jndbyggesres besthe icke wiide ville. Giffued vðj Oslo Sancte mickelsdag ssom forscreffwed wnder vore Jndssegle Hengendis vnder thette wortt obne breff.

565.

4. Oktober 1533. í Hjarðarholti.

TEITS bóndi Þorleifsson selr Eiríki Guðmundssyni alla jörðina Ásgarð í Hvammssveit, að frá skildu eyðikoti, sem Ögmundur biskup gaf undir Magnússkóga, og eru landa og skógamörk talin, en Eiríkr leggir á mót jarðirnar Gautsdal, Svarfhól og Bakka í Króksfirði.

Landsbókasafn 108. 4to bls. 556—557, með hendi síra Jóns Halðórssonar í Hitardal c. 1720—1730.

Kaupbreff Teits Þorleifssonar og Eireks Guðmundssonar
, a Asgarde Anno 1533.

Það giörum ver Þordur Aunundsson. Hermann Jonsson. Magnus Þorkelsson og Eirekur Ólafsson godum monnum kunnugt með þessu voro opnu Brefe. Anno 1533 á Mariæ messu síðare¹⁾ um hausted í Hvamme í Hvammsveit að vier vorum í hia. sðum og heyrdum upp á ord og handaband þessara manna Teits Bonda Þorleifssonar af einne álfu. enn af annare Eireks Guðmundssonar. það faldest og skildest under þessu þeirra handabande að greindur Teitur Þorleifsson selldi Eireke Guðmundssyne jörðena alla Ásgarð sem liggur í Hvammsveit og Tungukirkíu sökñ með jåyrde og sampicke sinnar kvinnu hustrur ýngu jonsdottur með öllum gógnum og giædum. sem greindre jördu Ásgarde fylg-

1) þ. e. 8. Sept.

er og fylgt hefur at fornu og nýu. og hann varð fremst eigande ad. undan sier og sijnum erfingium enn under Eir-ek Gudmundsson og hañs Erfingia til æfenlegrar eignar ok frials forrædis. ad fra skildu því eidekote. sem Biskup Ögmundur gaf og lagde til Magnuss sköga. so og skyldu Magnuss Skogar hafa beit og slæiur. stungu og ristú við . . . 1) enn Asgardur eiga land allt og skóg allañ. og allt gras sudur ad Merkelæk i þessu takmarke. og riettsýn-es ur Merkelæk og i fuglstapa þufu. er stendur i grund og riettsýnis ur þeirre fuglstapa þufu og i sið. Hier i mot gaf Eirekur Gudmundsson offtnefndum Teite Þorleifssýne so heitande jarder. Gautsdalur. Svarfholl og Backe. er liggia i Kröksfjrdi. og Garpdals kirkiusökn með öllum þeim gögn-um og giædum. sem greindum jörðum fylger og fylgt hefur ad fornu og nýu. og hann varð framast eigande ad.

Voru þesser menn hia þessum þeirra giörninge og kaup-skap. Sjra Olafur Gudmundsson og Sira Jon Þorleifsson. og fleire adrer dugandis menn. Enn til sannenda hier um settu þeir sijn junsigle með fyrrgreindra manna junsiglum fyrir þetta jarda kaups Bref skrifad i Hiardarholte i Breidafiard-ardölum upp a Franciscus dag um hausted á sama are sem fyrr seiger.

566.

5. Nóvember 1533.

ÖGMUNDUR biskup fær Guðmundi Þorvarðssyni jörðina Fljóts-hóla i Flóa fyrir arfinn Finns (Þorvarðssonar) fyrir norðan land.

Landsbókasafn 122. 8vo bls. 234, skrifað c. 1770 eptir bréfabók Ögmundar biskups. Sbr. Nr. 526.

Um Fljótshóla.

Vier Ögmund með guds náð et cetera.

ad á midvikudagenn næstañ effter Martheinsmessu um veturinn Anno Domini m^o. d.^o xxx iij ár kom [fyrir oss Gudmundur Þorvarðsson²⁾]. ok beidde oss um nokkra fast-

1) Eyða fyrir einu orði i hdr. 2) [AM. leiðrétti; fyrr greindur Þorv. son (!), hdr.

eign fyrir arfinn Finns heitins fyrir nordan land. Lietuð vier þar til. ok feinguð honum jordena Fliótshóla i Gaulveriabæiar kyrkiu sokn til fullrar eignar og frials forrædes. Hier med handlagde hann oss enn upp a nytt med samþycke sonar sins Þorvards. er ellstur var hans barna. allað þann arf sem hans börnuð var til fallenn effter sagdað Finn huðrt sem være i fostuð peninguð edur lausuð. sekta ok sækia. ok sierhvórium kvittan gefa. voru þesser giorningsvottar tilkallader Sira Þorlákur Landbiartsson ok Ørnolfur Martheinsson. ok marger adrer goder menn et cetera.

567.

1533.

MÁLDAGI kirkjunnar á Skarði á Skarðsströnd.

Philipps Collect. i Cheltenham á Englandi 10,442. Fol. og er það Skarðsbók (Codex Seardensis) af Postulasögum, sem er skinnbók frá 14. öld. Hér er fylgt afskrípt frá meistara Eiríki Mágússyni bóka-verði i Kambryggju frá 19. Mars 1891.

A fiam kirkiunar æ skardi skulu uera prestar ij og messe hvern dag at forfallalausú en ij messo(r) fostudaga og miduikudaga um langafostu og jolafostu.

Þangad ligia tíunder af þessum bægium. heinabergi. ackureyium og gnip. hualgrofum. stackabergi. ormsstodum. dogurdarnesi. suinney. arney. lanney. raudseyum og ollum bægium þar j mille æ ströndinne.

Þadan skal syngiazt til kross. þadan til ballarar og þa til kuennahuols og suo til kirkiu j dogurdarnes halfur þridie togur mesna. bæðhus j suinney og j hrafséy og langey og vj messo(r) vr fagurey. þadan skal greidazt til skardz half tignúð.

Anno domini M^o. d. xxx tercio.

568.

1533—1535.

SKRÁ um setusveina erkibiskupsins i Niðarósi.

Den Thronhjemske Erkestols Sædesvende og Frimænd eptir Dr. Ludvig Daa i Norsk hist. Tidskr. 3. række. 1. bind bls. 5—9. Eptir

reikningsbókum Ólafs erkibiskups Engelbrektssonar í Ríkisskjala-
safni Norðmanna (Münchenersafn Nr. 4298).

Anno Domini MDxxxiiij sancte Oluffz domkirkis
Szeteswenne.

Oluff Lagmand i Ysland. . . .¹⁾

569.

[1533].

UMBOÐSBRÉF Jóns biskups á Hólum handa Pétri ábóta (á
Munkaþverá) til þess að kaupa við Ögmund biskup þeim
jörðum, sem Jón biskup á í Skálholtsbiskupsdæmi, og að
gera kláran reikningskap Mýrakirkju í Dýrafirði.

Landsbókasafn 122. 8vo bls. 203 skr. c. 1770, eptir bréfabók Ög-
mundar biskups. „Þetta bref stendur í bokenne mille eins sem dat.
er 1535 og annars sem daterad er 1534. annars er ordo árstalanna
á Documentunum valde confusus umm þetta bil í bókinne“. Sbr. Nr.
545, 546 og 553. Bréf þetta ætti að vera eldra en 30. Apr. 1533.

Um Jardakaup Biskupanna.

Giðrum góðum mðnnum kunugt med þessu voru opnu
brefe. ad vier hofum bifalad og fullt umþod til gefed heidar-
legum manne abóta Petre ad kaupa vid biskup Ögmund
þeim jordum sem vær eigum i hans biskupsdæme. svo ad
hundrad mæte hundrade. med rettu bródurlegu byte. Svo
ok skál hann fulla makt hafa vorra vegna ut ad giora klár-
að reikningskap Mýrar kyrkiu. effter því sem vors bróðurs
innsiglad bref þar um hlióðar et cetera.

1) Þetta sýnist þó vera viðbót við skrána frá 1535, því að skömmu
fyrr stendr:

Endrit Jensson Anno MDXXXV.

Sæfwerin paa Gyle

og svo kemr nafn „Ólafs“ og þar eptir:

Jørgen Halsteinsson etc.

og þar með endar skráin, sem ekki kemr Íslandi við að öðru en því,
sem hér er getið. Þetta mun vera Ormr Sturluson.

570.

18. Janúar 1534.

í Hattabergi.

BREF Ögmundar biskups í Skálholti til Höskulds biskups Höskuldssonar í Stafangri, þar sem hann segist hafa haft „snara reisu út af Þýzkaland“, þrisvar verið í Þrándheimi og verið hálfan mánuð hjá erkibiskupi „hér í Bern“ (Björgyn), sendi biskupi Alþingisdóm (Nr. 550) með staðfesting ríkisráðsins (Nr. 564), segir útlenzkir menn af ýmsum stöðum bjóði sig á Íslandi til að koma inn nýrri trú og lögmáli, með öðru fleira, er bréfið greinir.

Landsbókasafn 122. 4to bls. 250—252 með hendi c. 1770, eptir bréfabók Ögmundar biskups. — Prentað í latinskri þýðingu í Kirkju-sögu Finns biskups II, 528. — Prentað á íslenzku í „Ríkisréttindum Íslands“ eptir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Rvk 1908, bls. 40—41.

Bref til Biskups í Stafangre.

Sempiterna Salus et protectio sit semper vobiscum in Christo Jesu Domino nostro.

Mykeliga þökkum vier yður kiære broder fyrer öll góðheit. sem y syndet oss heima hoss med yður ok í beren in Die consecrationis. hófum vier haft snara reisu ut af Þýskaland. ok þrisvar til Þrándheims og hid til berñ vorum vier hos vorn kiæra herra Erchebiskupenn í xiiij daga. gíaurde hann allt heidursamlega til vor ok bad ad segia yðru bróderne tusund marga goda natt.

Sendum vier yður eitt oped Pergmansbref. sem hann og Rikesens Rád hafa bisiglt. meina ek Jslande og þess jnnbyggjurum til gagns ok góða. bigirnañde af yðru bróðerne. ad y vili setia ydart jnnsigle þar fyrer. bióða utlendsker menn sig af imsum stodum ad koma þar inn nyrre Tru og nyu Lögmále. hvad vj vilium med ongvañ máta samþyckia. því vier formerkiuñ ei annars. enn það sie enar mestu sidleysur. heiminum. holddenu ok ohreinum anda til glede ok vilia. þvert á móte gude. til mannsens sáluhialpar. til stór sorg og ógagns. sem wj bidium allsmegtugañ gud vinna bot upp á. sem magt og myskun hefur vt ofur allð veralldena. sñnest oss það hier í beren ok þess biskups dæmes sie gandske miok vñ vendt meir til vonda enn til goda.

sem gud náde. bidium vi ydart bróderne ad forsmá ei þann
 Engelska pening sem vi sendum yður. hvad vi vilium giarna
 i framtíðenne ytar meir upp á yður hugsa allt til góða.

Hofum vi feingit stóran skada fyrst i því ad vor Dóm-
 kirkia brann med ollum sinum kluckum ok clenodiis. þar
 med þriu hafskip hvert epter annad. eru vij nu þar fyrer
 myked skylduger. villdu vi giarna heim mótt sumarid med
 guds nád og myskun nær vi kunnum fá nockud skip. hefde
 ydar nád góð ráð uppá mallt eda korn þá bidium vi yður
 vñ nockra hialp til sios i vort skip. því nu er ganske hørð
 tid i beren. því vier aktum oss ad hallda i stor.¹⁾ Kann vor
 sendebode ad segia yður það nockud sem vi skrifum eigi.

Cum his paucis commendo vos omnipotenti Deo. nunc
 et in evum.

Scriptum Hattaberg²⁾ Dominica infra octava Epiphanie
 Anno Salutis M^o. D^o. xxx.^o iiij^o.

571.

24. Janúar 1534.

Lungegardi.

Kaflí úr bréfi Vincencius Lunge til Ólafs Engilbrektssonar
 erkibiskups í Niðarósi, þar sem hann getr þess, að „biskup-
 inn frá Íslandi“ (Ögmundur biskup) dvelji þá í Noregi, og
 búist til Íslandsferðar, sem Lunge lízt ekki á fyrri en „herra-
 dagrinn“ hafi komið saman um Jónsmessuleytið í Kaup-
 mannahöfn.

Dipl. Norv. VII, Nr. 709. — Ríkisréttindi Íslands eptir Jón Por-
 kelsson og Einar Arnórsson, Reykjavík 1908, bls. 40.

. . . Jtem bispenn af Jissland haffuer offuer vinther leig-
 ett hoss jomffrw Madhelene paa Hatteberg oc er nw hiid tiill
 Bergen kommen, athendis mett aller første att ville rwste
 segh paa hiemweyen tiill Jisland ighen. Hwilcchet meg icche
 tycches raadeligt att were (effther thii then gode herre saa
 langt hiid i riigett komen er) noghen stedz att drage før end

1) „[Insula [nomi]ne olim Stord“, hdr. á spássiú. 2) leiðrétt
 (sbr. bréf frá 24. Jan. 1534 hér næst á eptir); Hanaberg, hdr.

then herredag som berammid er nw sanctj Hans dag i Kiøbne-
affn att stande skall forsliddhen oc standhen er . . .

572.

14. Febrúar 1534.

á Hólum.

STAÐARBRÉF, út gefið af Jóni biskupi á Hólum, handa síra
Birni Jónssyni (syni hans) fyrir Melstað í Miðfirði.

AM. Fasc. LXVII, 5, frumrit á skinni með innsigli biskups fyrir.
— AM. Apogr. 518 með hendi Árna Magnússonar, og þykir honum
vond latína á bréfinu.

Vniuersis Christifidelibus presentes literas inspecturis seu
audituris Joannes dei gracia episcopus Holensis Salutem in
omnium saluatore. Officij nostri sollicitudo et amplectende
rationis ordo deposcit vt charorum filiorum quorum [honestē
vite conuersatio prerogatiua(m) inducit meritorum vtilitates¹⁾
et commoda paterne pietatis studio prosequamur. Jn his pre-
sertim que sacris canonibus concordant. et ad animarum
fidelium respiciunt edificium et salutem. Noueritis nos. ec-
clesiam beati stephani prothomartiris de Melstad in midfjord
dilecto nobis Jn Christo filio Beroni Joannis diacono nostre
diocesis cum omnibus suis iuribus ac pertinentijs habitis et
in futurum habendis. preter porcionem ecclesie canonice con-
tulisse perpetuis temporibus iuste et libere possidendam. Vt
eo beneuolencius nobis nostrisque successoribus canonice Jn-
trantibus debitam exhibeat reuerenciam obedienciam pariter
et honorem. Jn quantum Jd Jn sui suarumque facultatum
detrimentum minime fieri dinoscatur. Jn cuius rei testimo-
nium sigillum nostrum est appensum. Datum apud residen-

1) [„Eodem modo voces in autographo distinguuntur, et *præro-
gativa* illic exlat; corrige omnino: *honestæ vitæ conuersatio præro-
gatiuam inducit meritorum, utilit. &c.* Scribam, qui has literas exa-
ravit, lingvæ Latine minus peritum fuisse, satis arguit, quod in limi-
ne illarum scripserit: auditoris pro *audituris*, Item canonice contu-
lusse, pro *canonicè*. Ex eadem ignorantia prava hæc vocum distinc-
tio, et mendum in *prærogativa* profluxerunt“ (AM.).

ciam nostram hola 16 kalendas Martij Anno seruatoris nostri 1534.

573.

18. Marts 1534.

á Reykhólum.

Sjö menn vidimera samning Magnúsar biskups Eyjólfssonar og Einars Björnssonar frá 27. Aug. 1487 (DI, VI, Nr. 533).

AM. Fasc. XXVIII, 11, frumvidimus á skinni. Þrjá af 7 innsiglium eru dottin frá.

Gjorningur A millum Magnúsar Biskupz og Einars

Björnssonar vm við Biarna Þorarenssonar¹⁾.

Þath gjorvm vær olafur magnusson. jon jonsson. prestar skalholtzbiskupsdæmis. oddr þorda(r)son. jon havdvars-son. ellendr eyvindzson. arne olafsson og jon skeggiason. godvm monnum kvinnigt med þessv vorv opnv brefi at vær hofum sied og lesit og heyrtt yferlesit opit bref med heilvm og oskavddvm hanganda jnsiglum þessara manna magnus med gudz nad biskup(s) j skalholtte og jvnekæra einars heithins björnssonar og vnder vithnisbvrðvm þeirra ærligra manna lærðra og leikra sem j brefinv standa skrifader og hia vorv þessvm gjorninge er giordizt æ skarde æ skardz-stravnd og so lathanda ord effter ord sem j brefinv hier seiger. Og thil sanninnda hier vñ setthivm vær vor jnsigle fyrir þetta transkripttarbref er skrifat var æ reykholm æ Reykianese midvikvdagin næsta fyrir ánnvnciacionis marie. anno domini millesimo qvñgentessimo. xxx^o. qvartto.

574.

27. Marts 1534.

í Einney.

HRAFN Guðmundsson gefr klaustrinu í Viðey sér til eilífs bænahalds jörðina Arnarhól á Seltjarnarnesi.

AM. 238. 4to bl. 12a, skr. c. 1570 (Bessastaðabók).

1) Utan á vidimus með hendi frá c. 1700.

Bref fyrir arnarholi.

In nomine domini Amen.

þat giore ec hrafñ gudmvdnzson heill at vite enn krank-ur j likama godvm monnum kvnnigt med þessv minv opnv brefe at eg gef jordina alla añarholl¹⁾ er liggur a seltiarnar-nese j vikur kirkiv sokñ. heilvgu¹⁾ klavstri j videy til æfin-ligrar eignar enn mier til eilifs bænahaldz med þeim skill-mala¹⁾ at jordin skal hvorki seliazt ne gefazt fra klavstrinv enn tivndazt æfinliga. þar sem hvn liggur. þeim¹⁾ monnum hia verendvm hvsfreývne þorey narfadotter. gvdbrande jons-syne og jngialldi jonssyne. Enn ef gvd gefur mier minn bata. heilsv og styrk þa er fyr nefnd jord añarholl¹⁾ miñ eigñ og j minne vmsia svo leinge sem gvd gefur mier lifdagaña. enn epter mina framferd skal hvñ klausturzins eigñ vera sem fyr seiger.

Og til sanninda hier vm set ec mitt insigle fyrir þetta bref skrifad j eyngey fostvdeiginn¹⁾ næstañ fyrir palmadag Anno domini Mdxxxiiij ar.

575. 23. Apríl [1534]. í Einarshöfn.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti selr þeim hjónum Erlendi bónda Jónssyni og Guðnýju Torfadóttur jarðirnar Lögmannsvelli á Landi, Holtsmúla, Hamra í Holtum, „Húsa“, Bryggjur og „Jarnligstaði“ fyrir jarðirnar Ingvildarstaði og Reyki og þriðju jörð til í Skagafirði, og Brennustaði í Borgafirði.

AM. Apogr. 2715 með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabók biskups Ögmundar“. „Þetta bref stendur j bókinne nærst epter sölu-bref Ögmundar biskups um Svignaskard til Orms bónda Gudmunds-sonar“, sem virðist vera frá 1534 eða ekki yngra. Sbr. Nr. 578.

Um Storuvelle.

Vier Ögmund med gudz nad biskup í Skalhollte giorum godum monnum kunnugt med þessu voru opnu brefe. ad vier hofum giort svoddañ kaup ok iardaskipti vid Ellend b(onda) Jonsson. ok hans dandikvinnu Gudnyu Torfadottur. In primis. ad vier hofum feinged honum iardernar Laug-

1) Svo.

mannsveller¹⁾ a lande lxxx^c. Holltsmúle xx^c. Hamra i Holta-mannahrepp fyrir xxx^c. Husa fyrir xv^c. Bryggiur xx^c. Jarnligstader¹⁾ ix^c. með ollum þeim gognum ok giædum sem greindum iordum fylger og fylgt hefur að fornu ok nyu. bæði til sios ok landz. til fullrar eignar ok frials forrædis. under hann og hans erfingia. enn undan oss ok heilagre kirkiu. Hier i mot hafa þau feinged oss iardernar Jngvelldarstade ok Reyke. ok þridiu iord til. i Skagafirde allar. ok Brennustade i Borgarfirde. hvoria hann reiknade. xl^c. með ollum þeim gognum ok giædum sem greindum iaurdum fylger ok fylgt hefur að fornu oc nyu. bæde til sios og landz. til fullrar eignar oc frials forrædis undan sier oc sinum erfingium enn under oss oc heilaga kirkiu. Enn það vorar iarder reiknast dyrare enn þeirra. skulum vier forlikast oc hans dandekvinna oekar i millum. Enn kirknanna reikningskapur falle nidur sa her til hefur falled. Skulu hvorutveggju halda til laga sinu kaupe. ok hvorer fyrir sig svara lagariptingum a greindum iordum.

Voru þessar giorningsvottar tilkallader. Sera Þordur Olafsson. Sera Snorre Jonsson. Sera Olafur Jonsson. og Eysteinn Brandsson. ok settu sin insigle með voru insigle fyrir þetta iardakaupsbref. Skrifad i Einarshofn a Fyrarbacka in festo Johannis Episcopi Holensis. et cetera.

576.

28. Júní 1534.

í Skálholti.

ÖGMUNDR biskup í Skálholti kvittar Jón bónda Ólafsson um reikningsskap Kirkjubólskirkju í Langadal.

AM. Apogr. 2346 „Ex originali lacero fra Kirkiuboli i Langadal“, og er afskriptin staðfest í Skálholti 20. Febr. 1708 af Þórði Þórðarsyni og Ormi Daðasyni.

jhesus.

Vier augmund með gudz náð biskup [j skalholtti] giorum godum monnum kunnigt með þ[essu voru] opnu brefi at vier medkennunzt at jon bondi o[la]fson hefur stadið oss fullan reikningskap uegna kirkiunnar a kirkiuboli j langadal

1) Svo.

Þi isafirdi af þui porcio og mortalia sem þar hefur fallit sidan gudni heiten jonson stod þar reikningskap uorum foruerara biskup heitnum stefan godrar minningar. sem [g]ud hans sal nade og til þess nu er komit þi [suodan] mata at greind kirkia skal eignast þi fridum peningum .xx. malnytu kugilldi med þeire instædu sem hun hefur at fornu att. somuleidis hofum uær fullt upp borit kirkiunnar uegna af fyrnefndum jone bonda og þeim fleirum sem kirkiuna hafa halldit a þessum tima. þui giefum uær hann og giorum olldungis kuittan og akæruleusan fyrir oss og ollum uorum epterkomundum heilagrar kirkiu formonnum. Og til sannenda hier um festum uier uort insigli fyrir þetta kuittunarbref huert er skrifat uar þi skalholtti sunnudagin næsta fyrir peturs Messo og pals Anno Domini M^o D^o xxx^o iiii^o.

577.

30. Júní 1534.

á Öxarárþingi.

DÓMR sex presta, út nefndr á Öxarárþingi af „herra Jóni Einarssyni í Odda og herra Sigmundi Eyjólfsyni í Hitardal“, um þá peninga, sem herra Jón Arason biskup á Hólum hefir haldið óréttlega fyrir Teiti bónda Þorleifssyni og Ingu Jónsdóttur konu hans.

AM. Fasc. XLVI. 77 transskript á skiinni gert í Ásgarði 7. Márts 1537. — AM. Apogr 3852 eptir XLVI, 77 með orðamun úr transskripti frá 1. Júlí 1544 (= b).

Ollum monnum sem þetta bref siæ edur heyra senda prior jon marcusson. Einar snorrason. jon eireksson. narfe¹⁾ þorsteinsson. þorleifur eireksson og olafur gudmundsson prestar skalholltz biskupsdæmis. hakon biorgolfsson. sigurdur oddsson gudmundur gudmundsson. jon eireksson. biorn arnorrson. magnvss jonsson leikmenn kuediu guds og sina kunnigt gerande at sub anno gracie M^o. d. xxx. iiij. þridiudagin næsta eptir peturs Messo og pals a almenniligu auxararþinge uarum²⁾ uær þi dom nefnder af tueimur ærligum³⁾ monn-

1) narfa, transskr. 2) Svo. 3) heidursamligum b.

um og heidarligum personum. herra jone Æinarssyne j Odda. og herra sigmunde Eyolfssyne j hitardal at skoda ransaka og fullnadardoms atkuædi á at leggja um þa peninga sem herra jon arason biskup á holum hefur halldit orettliga fyrir teite bonda þorleifssyne og hans kvinnu jngu jonsdottur. Jn primis j fyrstu grein kom þar fram fyrir oss opid bref med þrycktu jnsigle. herra Olaf(s) med guds nad Erhíbiskups j þrandheim. so hlíodandi at adur greinder menn og ærligar personur herra jon og herra sigmund. uar bifalt¹⁾ og fullmakt til gefin at þeir ueitte uidhialp teite þorleifssyne at hann mætte aptur fa þa peninga sem herra jon biskup á holum helldur fyrir adurskrifudum teite og hans kvinnu. Jtem²⁾ j annare grein voru þar j laugrettunne lesner fyrir oss domar og urskurder laugmannsinz erlinds þoruardssonar og kuitunarbref tueggia hirdstíora j aullum hans malum þeim hann uard sakadur á steinnesfundi vndanteknu mannslaginu. Þui at heilax anda nad til kalladri at so profudu og fyrir oss komnu dæmdum uær fyrnefnder domsmenn med fullu domsatkvædi adur greindan herra jon arason skylldugan aptur at leggja alla þa peninga kuika og dauda fasta og lausa sem hann orettliga helldur og hefur halldit fyrir opt nefndum teite þorleifssyne og hans kvinnu jngu jonsdottur. skyllde þeir fridhelger sem at sækia. Enn hiner sem laugmalit akuedur. sem fyrir standa.

Samþyckte þenna uorn dom med oss Verdug herra biskup Augmund og þessir optskrifader prestar herra jon Æinarsson og herra sigmund Eyolfsson og laugrettan og settu sin jnsigle med uorum fyr greindra domsmanna jnsiglum fyrir þetta domsbref. skrifad j sama stad deige og are sem fyr seiger.

578.

7. Júlí 1534.

í Skálholti.

ÞEYMONDR biskup í Skálholti samþykkir þau jarðakaup, er Þéttur ábóti á Munkaþverá hafði gert í umboði hans, þegar

1) bifalat b. 2) sl. b.

hann seldi Solveigu abbadis jörðina Reyki á Reykjaströnd fyrir jarðinnar Reykjavelli og Ásgrímsstaði í Hegranesi.

Klaustraskjalabók Landskjalasafnsins 94. 4to II með hendi Hákonar sýslumanns Ormssonar c. 1640. — Samskonar afskript í AM. 280. 4to með hendi sama manns c. 1640. — Landsbókasafn 107. 4to bls. 375—376 með hendi síra Jóns Haldórssonar í Hitardal c. 1720—1730. — AM. Apogr. 2752 með hendi Árna Magnússonar „ur brefabók biskups Ögmundar“, stýtt og ártalslaust.

Wm Reykiavelle í Skagafyrde¹).

Wier Ögmund með Guds naad Biskup í Skaalholte giðrum godum mönnum kunnugt með þessu voru opnu breffe. að vier höffum samþykkt og fullmyndugt giðrt með fullkomlegre stadfestu það jardakaup scm broder Petur með Guds forsia aabote ö Mukapueraa giðrde i voru vmbode við fru abbadis Solveigu þaa hann selde ö vora vegna jörðena Reikia²) a Reykiaströnd i fagraness kirkiusökn liggjande. enn tök aa mote jörðena Reykiavelle er liggur i Skagafyrde i Reykia kirkiusökn. og aasgrimstade er liggur i Ripur kirkiu sökn. Skal þetta jardakaup standa obrigdelega fyrer oss og öllum vorum epterkomendum. Skaalholts domkirkiu formönnum. Og til sannenda hier vm. settum vier vort jnsigle fyrer þetta jardakaupsbreff. er skriffað var i Skaalaholte. þridiudaginn næstann fyrer festum sanctorum in Selio. aar-um epter Guds burd. M. D. xxx og fiðgur aar.

579.

7. Júlí 1534.

á Bessastöðum.

DIÐRIK fan Mynden, fullmektur umboðsmaðr Diðriks af Briamsbæ, hirðstjóra og höfuðsmanns yfir alt Ísland, kvittar Jón Hallsson um eins árs umboðsgjöld af konungsjörðum í Rangárþingi, og veitir honum sama umboð til næsta Öxarárþings, og það leingr, sem ekki er önnur lögleg skipan á gerð.

1) Samþiktarbref Ögmundar Byskups um kaupd á Reikiavelle og Reikium Anno 1534, 107. 2) Svo.

AM. 191. 4to bls. 47 (bréfabók Jóns Hallssonar rituð samtíða á skinn). — AM. Apogr. 5545 (eptir AM. 191. 4to). Sbr. Nr. 587.

Kuittanarbréf didrik(s) fan mynden.

Það medkennunzt ec didrik fan mynden fullmegtug umbodsmadr didreks af briamsbæ hirdstiora og hofudsmanns yfer allt island med þessu minu opnu brefi ad jon hallzson hefur stadet mier rettan reikningskap. greitt mier og golldit og fulla borgun fyrir sett um allt það gialld sem hann uar minum herra kongenum og adur skrifudum didrik fouita skyldugur um þetta forlidit ar af skogum og skoga eignum suo og af mork og merkur eignum. somuleidis af þeim iordum og iardar portum bygdum og obygdum sem liggia i rangarþinge og minum herra kongenum til heyra og adur greindur jon hallzson hefur adur umbod yfer hapt¹⁾. þui giorre ec oc gefur adur greindur didrik fan mynden optnefndan jon hallzson olldungis kuittan og akærulausan fyrir adur skrifudum didrik fouita oc ol(l)um hans epterkomendum kong(s) umbodsmonnum um adur skrifadan reikningskap og peninga gialld. Hier med medkenunzt ec pratt skrifadur didrik fan mynden ad ec hefi nu enn fullt jayrði og samþycki til lagt didriks fovita uegna ad titt skrifadur jon hallzson skal en bruka og bihallda allt þetta adurskrifad liene nu en ed næsta ar til oxararþings ad sumri er kemur. og það leingr sem ecki er onnur loglig skipan æ gior. Og til senda hier um þryckt(a) ec mitt jneigli fyrir þetta bref skrifad á bessastodum á alftanesi þridi adagen næstan epter octauo petri et pauli. arum epter gudz burd. M. d. xxx. og iiii. ar.

580.

23. Júlí 1534.

á Hólum.

VEGABRÉF Jóns biskups Arasonar handa Sigurði presti Jónsyni um þrjú ár eða leingr til erindarekstrs biskups og heilagrar kirkju i Noregi og á Þjóðverjalandi.

Landsbókasafn 61. 8vo, með hendi Árna Magnússonar „Ex apographo, exarato manu Torfonis Jonæi Sacerdotis Gaulveriabæjensis“.

1) Svo.

Par med fylgja og leiðréttingar Árna. — Prentað að nokkru leyti í Ríkisréttindum Íslands eftir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Reykjavík 1908, bls. 43.

Nos Johannes Aronis Dei gratia Episcopus Holanæ Diocesis. Salutem in Domino. universis et singulis Christifidelibus. hasce nostras visuris. lecturis. auditoris. literas. per præsentem notificamus. quod in Christo Jesu filius (nobis dilectus. perpetuus Ecclesiæ nostræ vicarius. discretus et honestus Dominus Sigu(a)rdu¹⁾ Johannis. probis et claris parentibus natus. canonice apud nos nostratesque vixit. mandata omnipotentis Dei. ecclesiæque catholicæ. nec non Romani Summi pontificis. pro posse et nosse. in quantum quoque humana permisit fragilitas [exsecutus est²⁾ et servavit. cui quidem³⁾ antedicto Domino Sigvarðo tres ad integros annos. et ultra. si necessitas negotiorum aut postulaverit aut expedierit⁴⁾. arduis pro nostris propriis negotiis et rebus Ecclesiæ nostræ. favorem et licentiam ad nonnullas partes tum Germaniæ tum Noruegiæ expediendis⁵⁾ concessimus. et per præsentem dedimus. Quapropter exoratos⁶⁾ habemus vos omnes Christifideles. ad quos nostræ hæ præsentem literæ pervenerint. nostro cum sigillo pendente. quatinus⁷⁾. intuitu divinæ remunerationis. antedictum [præsentium hunc latorem⁸⁾ et exhibitorem. vestrorum [ad altiore⁹⁾ accessum quoque ad alia ecclesiæ catholicæ officia Sacerdotalia admittere velitis. mercedem recipientes¹⁰⁾ ab eo optimo largitore. cui omnium arcana cordium perspicua sunt. nec non qui malum. juxta uniuscuiusque demerita. punit. et bonum cuilibet retribuit.

Datum nostra ex Ecclesia cathedrali Holensi. quæ est in parte boreali Islandiæ sita. anno 1534. proximo die Jacobî. nostro sub sigillo præsentibus¹¹⁾ appenso.

1) Sigurdus, hér hdr. „lege Sigvardus uti inferius“ (AM.). 2) [leiðr. AM.; et potuit, hdr. 3) quid, hdr.; AM. leiðrétti. 4) expetierit, hdr.; AM. leiðrétti. 5) AM. leiðrétti; expediendas, hdr. 6) AM. leiðrétti; exoratum, hdr. 7) AM. leiðr.; quantus, hdr. 8) [leiðrétting AM.; prænuncium hunc lectorem, hdr. 9) [„corrupta sunt, nec tamen occurrit quomodo sint restituenda“ (AM). 10) recipiendo, hdr.; AM. leiðrétti. 11) AM. leiðrétti; præsentis, hdr.

581.

30. Júlí 1534.

í Ásgarði.

VITNISBURÐR, að Björn Guðnason hafi um langa tíma átt jörðina Ásgarð í Hvammssveit og hafi keypt hana af Þórólfi Ögmundssyni, með fleirum greinum, er bréfið hermir.

AM. Fasc. XLVIII, 17, frumrit á skinni innsiglaðust, en þrjú innsiglaför eru í faldinum.

Suo felldan vitnesburd ber eg jon Ğireksson. sem hier seiger. að ec hafda uernd og umbod yfer asgarde j huamsueit og audrum iordum þar j sueit uegna biarnar heitins gudnasonar. gud hans sal nade. uppa xx. xij manade eda leingr og uissa ec sannliga að greindur biorn gudnason atti allan asgard. keypte hann halfa iordina asgard að þorolfi augmundssyne. og feck honum fyrir ketilstade huer greind iord ligur j huamsueit. og þar með feck hann þorolfi vi kugilde. atti biorn gudnason þaðan af alla iordina asgard meðan hann lifde enn epter hann gallt ragnhill(d)ur og hennar baurn hann biskup augmund. með huamme. sem bref með jnsiglum dande manna gert her vīm ut uisar. at biskup augmund feck teite [hann huam¹] og asgard. uissa eg alldri neinn annan eigna sier neina tiltaulu til asgards upp fra þui biorn feck hann halfan af honum enn atte halfan adur. hier epter uil eg sueria bokareid ef þurfa þiker. og til sanninda hier um set ec mitt jnsigle fyrir þetta bref skrifad j asgarde næsta dagin epter olafs Messo arum epter gudsburd M uē. xxx. og iij ar.

582.

4. August 1534.

í Vatnsfirði.

Dómr þriggja klerka og þriggja leikmanna, útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um ítölu og ískyld Kirkjubólskirkju í Langadal í jörðina Sandeyri.

Landsbókasafn 62. 8vo, afskrípt með hendi Árna Magússonar

1) [nokkuð óvist. Eðlilegra væri, að hér stæðe: bæde huam.

staðfest í Skálholti 9. Okt. 1711 af Árna Magnússyni, Ormi Daða-
syni, Þórði Þórðarsyni og Páli Hákonarsyni, „ur brefabok biskups
Ögmundar“.

Um Sandeyre vestur.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra-
senda Jon Einarsson. Snorre Hjalmsón. Hallur Ögmunds-
son. prestar Skalholtz biskupsdæmis. Olafur Gudmundzson.
Ellingur Gislason. oc Jón Biarnason leikmenn. kvediu gudz
oc sina. kunnugt giorande ad sub anno gratiæ m^o. d.^o.
xxx^o. iiij^o. a þridiudaginn næstañ epter Olafsmessu sidare. i
Vatzfirde um sumared. vorum vier i dom nefnder af virdu-
legum herra Ögmunde med gudz nad biskup i Skalhollte.
ad skoda oc ransaka oc fullnadardom ð ad leggja um þa
akiæru sem biskupinn klagade vegna kirkiunnar a Kirkiu-
bole i langadal um þa itaulu ok jskylldu sem hun¹⁾ atte i
iordunne Sandeyre. sem eru vj. aurar epter þui sem henn-
ar maldage vottar. hver ecke hafde golldin vered i .lx. ðr.
Hafde fyrrgreind iskyllð heimt vered af umbodzmanne hei-
lagrar Kirkiubolskirkiu ok ecke feingezt. af því ad eignar-
menn adurgreindrar iardar Sandeyrar hefde fyrerboded sin-
um landbuum ad giallda af adurgreindre iaurdu sagda iskyllð.
hafde fyrrgreind iord Sandeyre dæmd vered umbodsmonn-
um Kirkiubolskirkiu til hallds fyrer vij. arum ok xx. til þess
hun være leyst aptur af eignarmonnum. Reiknudum vier
saman peningahæd iskyllðna oc fiarsekta þeirra sem falled
hefde i greind .lx. ðr ok reiknast það vera. lxxx. oc xij.
betur. Enn saker hallds ok medferdar ð greindre iaurdu. þa
reiknadist aptur af greindum sakferlum xlc. og halft betur.
þvi stendur epter af greindu sakferle .xlc. xje oc .x. aurar
betur. þvi ad h(eilags) anda nad til kalladre. ad suo prof-
ðu oc fyrer oss komnu. dæmdum vier fyrrnefnder doms-
menn med fullu doms atkvæde. eignarmann fyrrgreindrar
iardar Sandeyrar skylldugañ ad greida þessa peninga ok
sakferle med svo ordnum solum sém logen utvisa. Enn ef
þeir eru ecke golldner ad næstum fardögum. þa svare slike

1) „hann“ stendur i bokinni (AM.).

sekt kirkjunne ok álögum sem login til seigia a audru hennar dæmdu gotse.

Samþykkt þennan vorn dom. et cetera.

583.

[4. August 1534.

í Vatnsfirði].

Dóma þriggja klerka og þriggja leikmanna, út nefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um torfskurðariskyld Vatnsfjarðarkirkju í Unaðsdalsjörðu (Sbr. Nr. 289).

AM. Apogr. 934 með hendi Hans Beckers eptir bréfabók Ögmundar biskups. „Eins hliðdande Document og þetta innlagt sendte (!) eg underskrifadur sira Hialta Þorsteinssyni til að leggja saman við Vatzfiardarskiðlin.

J Julio 1712. Arne Magnusson.¹⁾

Önnur afskrift, þessari öldungis samhljóða og staðfest á sama stað, ár og dag af sömu mönnum, er í Landsb. 62, 8vo, og er hún með hendi Árna Magnússonar.

Um Vatzfiardartoll.

Vorum vier fyrrnefinder menn²⁾ tilkallader af biskupinum. að skoda ok álita. um þá iskýlld sem Vatzfiardarkirkia atte í Unadzdal(s)jaurdu. sem innehiellt mældage kirkiunnar. að þadan skýllde gefast attfiörðungur torfs árliga til Vatzfiardar. gíldur og godur. hver mældage oss leitst í allan máta skialligur og myndugur ef hann være samhljóða við maldagabokina í Skalhólte. ok um alldur oc æfe halldast eiga. Kom fram fyrir oss domur hvor so innehiellt. að greind jaurd var dæmd vatzfiardar kirkju fyrir rðnglegt halld adurnefndrar iskýlldar. hver domur oss leitst í ongvañ máta hialldande vera. saker þess að svo stændur í vorre landslaga bok. að sinne jaurd má einginn madur fyrergiðra utan með stædstum brotum ok stormælum. Enn af því vier sðum biskupsins urskurdarbref var með þeim dome vídfest. þá villdum vier ongvañ dom þar upp á leggja. heildur leitst oss svo sem að Vatzfiardar kirkia ætte sina iskýlld og sak-

1) Nafn Árna er hér eiginhandarrit. en hitt er með hendi Páls Hákonarsonar. 2) Sjá næsta dóm hér á undan.

ferle heimta ok taka eiga af eignarmanne fyrrgreindrar jarðar. ok hann skyldugan at gjallda med svo vordnum solum sem login utvisa. enn jordin þótti oss med ongvo mōte falla meiga et cetera.

Svo hliðdande domsextract sem hier fyrer ofan og framan skrifad stendur höfum vier underskrifader menn sied og lesed i bók in folio, ritadre med hende Sira Jons Erlendssonar sem prestur var ad Villingaholte i Flóa. hverrar bokar meste hlute innehieltt bref og giörninga Ögmundar Skálholtsbiskups. Nærst fyrir framan þetta dómsextract stöð i bókinnne dómur um iskýlldu kirkjubólskirkju i Langadal i jördena Sandeyre, utnefndur i Vatzfirde 1534. þridiudagenn næstañ epter Olafsmessu sidare um sumarid, af Ögmunde biskupe, en dæmdur af Jone Einarssýne, Snorra Hiðlmssýne, Halle Ögmundssýne, prestum Skálholts biskupsdæmis, og Olafe Gudmundsýne, Erlinge Gíslasýne og Jone biarnasýne leikmönnum. Er svo audráded ad þeir *fyrirnefnder menn* sem i þessu dómsextract nefnast, eiga ad vera þesser sömu, og árstaled sama á þessu dómsextracte sem á hinum dominum um Sandeyrar iskýllduna, nefneliga 1534. *attfördungur Torfs* stendur i bókinnne, eins og hier er ritad, hvad ad rettu mun vera eiga *áttfedmingur*.

Til sannenda merkes um siðn vora og lestur á þessu doms extracte, skrifum vier vor nöfn hier under i Skálholte þann 9. Octobris Anno 1711.

Arne Magnusson.
Ormur Dadason.
Þordur Þordarson.
Páll Hákonarson.

584.

23. August 1534.

á Hrafnseyri.

ÖGMUNDE biskup i Skálholte selr Guðrúnu húsfreyju Björnsdóttur jarðirnar Arnoddsstaði á Barðaströnd, 23 hundruð i Sveinseyri, Finnbogastaði, Bæ, Ingólfsfjörð, Eyri og Reykjavík á Ströndum, fyrir Lokuhamra með Dalsdal, Sléttanes og Selvog og hálfa Alviðru, svo og skipta þau kúgildum, svo að kúgildi mæti kúgildi.

Snæbjörnssonar í Flatey 1757. „4 Innsigli hafa verið fyrir þessu brefi, hver nu aull er(u) í burtu“. Sbr. Nr. 597.

Kaupbref.

Vier Augmund med Guds náð biskup í skálholtti giorum godum monnum kunnugt med þessu voru opnu brefui ath vier hofum haft so ordeñ jardaskipte vid Gudrunu husfreyu Biornsdottr. In primis feck hun oss nedra Raudsdal Añoddsstadi á Bardaströnd i Lækjar kirkiu sokn. iije og xx i Sueinseyri. Fiðbogastadir, bæ. Ingolfsfiendr. Eyri og Reikjavijk er liggia á straundum med ollum þeim gognum og gædum sem greindum jordum fylgt hefir ad forno og nyu. Hier á mót hofum vier gefit Gudrunu Biornsdottr Lökñhamra med Dalsdal. Sliettanes og Selvog og halfa Alvidru og þau xvc sem hun villdi betala fyrir halfa Gesseyri. med þeim gognum og gædum sem þessum jordum fylgt hefr ad fornu og nyu og vier wrdum fremst eigandi ad med logum og hvert sem annat brysti á vid annad. þa jafnist þat seinna meir i ockrum audrum skiptum og kaupskap. Somuleidis skylldu vid skipta kugilldum. so kugilldi mæti kugilldi. giordum vid þennan ockarn kaupskap eftir godum landsinz vana sem gömul jardakaupzbref utvisa og innehallda.

Og til sannenda her um voru þessir giorningsvottar til kalladir Sira Jon Einarsson. Sira Snorri Hialmsson og Jon bondi Biornsson. settum vier vort innsigli med þessara fyrr nefndra manna innsiglum. skrifad á Hrafnseyri Dominica jnfra octauas assumptionis sancte marie virginis. anno salutis millesimo quingentesimo xxxiiij.

585.

28. August 1534.

í Hvanmi.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholtti staðfestir og samþykkir — nema löglegri skilríki komi fram á næsta Áþingi — innsiglaðan dóm og mörg innsigluð vitnisburðarbréf, er Bjarni Sumarliðason bar fram um landamerki Dögurðarness á Skarðsströnd og Arnarbælis.

al Dimonarklakka og Dögurðarnessskjala (hjá mér), eptir afskript staðfestri 16. Nov. 1662 í Haga á Barðaströnd af Þorleifi Magnússyni og Jóhanni Jónssyni.

Vier Øgmund med Gudz nad Biskup j Skalholti gior-
um godum monnum kunnugt med þessu voru opnu brieft
at sub anno gratie. m. d. xxxiiij j Hvame j hvamssveit þa
er vær vorum þar j vorre visitacio. kom þar fram fyrer oss
sera Bjarne Sumarlidason. med dom dande manna jnsigt-
adan. med odrum morgum vitnisburdarbriefum jnsigludum.
huer ad vier lietum upplesa fyrir oss og mörpum odrum
dandemönnum er hlíodudu um landamerke millum Dogurð-
arness er liggur j Skardz kirkjusokn og Arnarbælis er ligg-
ur i fellz kirkju sokn. og leist oss og þeim domurinn og vitn-
isburdarbrefiñ skiluijsleg j allañ mata. því [seigium vier¹⁾] in
nomine Domini amen. ad so profudu og fyrir oss komnu [seigi-
uni vær¹⁾] med fullum laga urskurde stodug og myndug og log-
leg hier eptir. so framt sem ecke koma fyrir oss önnur skil-
riki ad sumre komanda a alþijngi þau at loglegre dæmist.
Og til sanninda hier um setium vier vortt jncigle fyrir þetta
urskurdarbrief huertt ed skrifad var Sante augustinus dag j
sama stad og are sem fyrr seigir.

586.

28. August 1534.

í Hvammi.

ØGMUNDE biskup kvittar Guðlaugu húsfreyju Finnbogadóttur
undir Staðarfelli um þorcio kirknanna á Staðarfelli og Sauða-
felli um fjögur ár og um önnur gjöld, sem henni bar að
svara fyrir kirkjur sínar.

AM. Fasc. LIII, 6, transskript á skinni frá 30. Marts 1553. —
Apogr. 1518.

Vier augmundur med gudz nad biskup i skalhollte gior-
vm godum monnum kunigt med þessu voro opno breft at
gudlaug husfreyia vnder stadarfelli hefur giort oss og stadit
greineligan reikningsskap af því þorcio sem fallit hefur og

1) [Svo.

kirkiu reikningsskap af saudafelli og stadarfelli i næstu for-
 lidin iiij ar. Eigi sidur af þeim afgjöldvum sem henne hefur
 borit at suara fyrir sinar kirkiur sem oss vel anæger þui
 giorum vier og gefum adur greinda gudlaugu husfreyiu aulld-
 ungis kuitta og akiærulausa fyrir oss og uorum epterkom-
 indum heilagrar skalhollz kirkiv formonnum. Og til san-
 inða hier vñ þrýckium vier vortt insiglli upp á þetta bref
 skrifad j huamme j huammssueit ipso die beati augustini
 episcopi et confessoris. anno domini m^o. d^o. xxx og iiij. ár.

587.

fyrir 8. September 1534. á Eyrarbakka.

ÓLAFR erkibiskup i Þrándheimi og annað ríkisins ráð hefir,
 eptir framgang og fráfall Friðriks konungs, unt og bifalað
 Ögmundi biskupi að uppbera alla krúnunnar rentu og kóng-
 dómsins i Skálholtshiskupsdæmi og eins að veita sýslur, og
 því veitir biskup Jóni bónda Hallssyni kongsins sýslu og
 umboð milli Jökulsár á Sólheimasandi og Þjórsár, svo og
 umboð yfir Skógum og Skógaeignum, Mörk og Merkr-
 eignum.

AM. 191. 4to bls. 46 (bréfabók Jóns Hallssonar rituð samtíða á
 skinn). — AM. Apogr 5544 (eptir AM. 191. 4to). — Prentað i Kirkju-
 sögu Finns biskups Jónssonar II, 270—272. Sbr. 579.

Syslubref það biskup augmundur ueiter.

Vier augmund med gudz nad biskup j skalhollte heils-
 um ollum godum monnum þeim sem byggia og bua j mill-
 um jokulsar á solheimasandi og þiossar. kiærliga með
 gudz kuediu og uorre. kunngiorum uier ydur kærir uiner
 saker þess ad eptir framgang og frafall heygbornasta forsta
 kong fridrek(s) til noregis og danmarkis et cetera. huors sal
 gud nadi. hefer uirduligur herra og fader j gudi. herra olaf
 erkibiskup j þrandheime med odru rikesens rade j noregi vnt
 oss og bifalat upp ad bera alla krununar rentu og kong-
 domsens sem hier fellur j landet j allt skalholltz biskups-
 dæmi. suo og ad skicka systur og adra hlute til hit bezta
 eptir landzens logum og gomlum uana. hofum uier unt og
 bifalat ærligum dandimanne jone bonda hallzsyne herra

kongsens syslu og umbod hier med ydur. skal hann j ollum hlutum suo fram fara og fullmegtugur blifa eignast og fyrir sitt omak af hafa sem gomul syslubref ut uisa og inne hallda. þui bidium uier ydur alla og sierhueria ad styrkia greindan jon hallzson til goda. suo at sancte olafs laugmal megi framganga. sem til ber. Saumuleidis hofvm uær bífalafat honum kongs eigner skoga og skogaeigner. Mork og merkur eigner þar med allar kongzens iarder og iardar parta sem liggia j fyr greindu takmarki. Skal þessi uor skipan standa til næsta oxararpings. Og til sannenda hier um þrycktum uier uort insigli fyrir þetta syslubref huert er skrifat uar æ eyr-
arbacka. infra octauas beate marie uirginis¹⁾. anno domini. M^o. d.^o xxx.^o iiii^o.

588.

8. September 1534.

í Viðey.

Dómr fimm klerka og þriggja leikmanna, út nefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um kæru biskups til Snorra Guðmundssonar, að hann hefði yrkt eingispart úr Hurðarbaksjörðu í Kjós, eign Meðalfellskirkju, en Snorri eignaði jörð sinni Þorlákssstöðum, og eru landamerki tilgreind.

Landsbókasafn 62. 8vo, tvær afskriftir gerðar fyrir Arna Magnússon „Ur brefabok biskups Ögmundar“ (AM.); er önnur afskriflin staðfest í Skálholti 9. Okt. 1711 af Árna Magnússyni, Ormi Daðasyni, Þórði Þórðarsyni og Páli Hákonarsyni, en hin óstaðfest, og er með hendi Orms Daðasonar.

Um Hurðarbak j Kiös.

Ollum mönnum þeim sem þetta bref síð edur heýra. senda Alexius med Gudz náð aböte j Videý. Jón Einarsson. Snorre Hiðlmsson. Einar Olafsson og Bárður Jonsson prestar Skálholltzbiskupsdæmis. Jon Biörnsson. Jon Arnason og Jon Gislason leikmenn. kvediu Gudz oc sina. kunnugt giðr-

1) Það er ekki víst að vita, hver þessi dagsetning sé. Þó er það sennilegast, að hér sé miðað við Maríumessu síðari. Allan Augúst mánuð er Ögmundur biskup á yfirreið um Vestfjörðu, en í Viðey er hann 8. September 1534.

ande ad sub anno gratiæ m^o. d^o. xxx^o. og iiii^o. ipso die Adriani martyris. j Videy. vorum vier j dóm nefnder af heidursanligum herra og andlegum faudur herra Ogmund med Gudz náð biskup j Skálhollte. ad skoda oc ransaka oc fullnádardóm á ad leggja um þá ákíæru er biskupinn klagadi til Snorra Gudmundzsonar. ad hann hefde ýrkt og ýrkia láted Hurdarbaks jord er kirkiunne tilheyre á Medalfelle j Kiös ok greindur Snorre reiknade eign sinnar jardar Þorlaksstada. Kom hann þar fram med þriu vitnisburdabref er aull innehielldu eins manns lýsing. ok þótte oss þau ecke afl hafa.

Jtem j annare grein lagde biskupinn þar fram fyrer oss áreidabref Vigfus heitiús lógmans Sómuleidis áreidabóta Alexius og annara godra manna. med fleirum audrum vitnisburdabrefum suo hliodandis. ad fyrir Gude litst þeim ecke betur enn þesse eingispartur heyrde sannlega til Hurdarbaks jaurdu. Var madurinn þar stefndur. suo vier vissum ok var hann löglega fyrerkalladur. Þvi ad h(eilags) anda náð tilkalladre. ad suo profudu og fyrer oss komnu. dæmdum vier fyrrnefnder dómsmenn med fullu domsatkvæde þenna fyrrsagda eingiapt vera oc vered hafa eign Medalfells kirkiu jardar Hurdarbaks. fyrrnefnda Snorra ad taka lausn ok skripter fyrer ranglega ýrking greinds kirkiuaparts. Ok þau hinu gomlu landamerke lögleg ok skialleg j alla mæta. sem eru ur fiallenu ok ofan epter ásnum oc j þufu þá er stendur á ásnu utauverdum. ok suo ur þufunne ok j stein þann er steindur framaú under asnu. ok suo siðnhending yfer um ána j steck þann er stendur á backanum fyrer nordaú ána et cetera.

589.

15. September 1534. á Kollafjarðarnesi.

ÓLAFR prestur Guðmundsson, prófastr og almennilegr dómari milli Geirhólms og Hrutafjarðarár, afleysir Þorstein Guðmundsson af annari barneign með Guðrúnu Ásmundsdóttur, svo og af öllum brotum við heilaga kirkju, sem ske hefir mátt i frillulifi, mægðum, sífjaspellum, frændsemisspellum,

svo og hafi hann mátt slást um á helgum tíðum, af föstur-
afbrigðum, vinnu og verknaði á helgum tíðum, og af tíund-
argjöldum.

AM. Fasc. LXXIII, 16, brot af frumritinu á skinni. — AM. Apo-
grapha 775, með hendi Árna Magnússonar „Ex orig. accurate colla-
tum. Brefed feck eg 1725 fra Skolameistararum Sigurde Vigfussyne“
(AM.), og var þá bréfið enn heilt.

Kuittunarbref þorsteins gudmundzsonar fyrir sin brot og
barneigner.¹⁾

Þat gíore eg Olafur prestur gudmundsson. profastur og
almenniligr domare í millum geirholms og Hrutafiardarar.
godum monnum viturligt með þessu minu opnu brefi. að
eg meðkennumzt. at eg hefe afleyst þorstein gudmundsson
af annari barneign. er hann hefer opinber at ordit með
gudrunu asmundsdottur. og honum mauguligar skripter hier
fyrir sett. Saumuleidis fulla fesekt uppborit heilagrar kirkíu
uegna. sem mier uel líkar og ænæger. Jtem í annari grein
medkennumzt eg adur nefndur olafur prestur gudmundsson.
at eg hefi afleyst fyrr greindan þorstein gudmundsson [af]
aullum þeim [sak]ferlum er hann hefur mátt brotlegur verda
við heilaga kirkíu og hann hefer medkenzt fyrir mier. sem
ske hefer mátt í fríllulife. mægdum. sífiaspellum og frænd-
semisspellum. suo og hafi hann mátt slázt um æ helgum
tíðum. faustu afb[ri]gdum²⁾. í vinnu og uerknaði á helg-
um tíðum fyrir sig og sitt folk. og aullum tíundargiaulld-
um sem hann hefer at gudi at gíalda og heilagri kirkíu
og honum mauguligar skripter sett. saumuleidis hefer ec alla
fesekt upp borit sem mier uel líkar og ænæger heilagrar
kirkíu uegna. um allar fyrr skrifadar greiner. þui gíor³⁾ ec
og gef ec adurnefndan þorstein gudmundsson aullungis kuítt-
an og ækærulausañ um fe og skripter og allar fyrskrifadar
greiner. fyrir mier og aullum minum efterkomendum skællholtz-
kirkíu formonnum. Og til saninda hier um festi ec mitt jncigle
fyrir þetta kuittunarbref huert skrifat uar æ kallafiardarnesi⁴⁾

1) Utan á bréfinu með samtíða hendi. 2) Hér hefst brotið af
frumritinu. 3) Svo AM., molnað úr frumritinu. 4) „ita extat“ (AM.),
og svo stendr það í frumritinu.

i kallafríde¹⁾ þridiudaginn næsta epter exalltacio sancte crucis anno domini. M. vc.²⁾ xxx. iiij.

590. 29. September 1534. á Hafgrímsstöðum.

24. Janúar 1535. á Aðiststöðum.

KAUPMÁLABRÉF Björns Þorvaldssonar og Herðisar Gísladóttur.

AM. Fasc. XLVIII, 18, frumrit á skinni. Af 6 innsiglium eru 2 fyrir bréfinu.

Kaupmala Brief Biarnar Þorvalldzsonar og
Herðisjar gysladóttur.

In nomine domini amen lystist og stadfestist suo felldr kaupmale a millum þeirra biarnar þorualldzsonar og herdisar gísladóttur a hafgrímsstöðum j skagafirde a micilsmessu um haustid þa er lidid uar fra gudz burd M d xxx og iiij ar med suo latanda skildaga ath greindr biorn reiknadi sier til kaups vid herdise eiginkonu sina lx hundrud. hier a mot gaf gisle bonde hakonarson herdise dóttur sinne. xxx. hundrud. uar þar til skilin jordin stafn er liggur j deilldardal j hofskirkju sokn fyrir. xx. hundrud og x hundrud j fridum peningum og friduirdum. Sidan gaf fyr nefndr biorn greindre herdise konu sinne xx hundrud j tilgiof vr sinum peningvm. samþyckte þorvalldur arnason fader fyr greinds biarnar med handabande sagda giof. Suo og kiore gisle bonde hakonarson herdise dóttur sina malakonu j gard biarnar. hier med feste tittnefndr biorn þorualldzson³⁾ herdise gísladóttur med hennar jayrde sier til laugligrar eiginkonu at gudz laugum med þeim ordum sem þar til heyrer. uoru þesser menn festingaruoottar Tumas eireksson. Magnús gudmundzson. Gud-

1) „ita extat“ (AM.), og svo stendr það i frumritinu. 2) Af þessu sást, þegar Árni las, og sést enn, ekki nema c-ð. Þar um ritar Árni svo: „Spatium i brefenu bidur sig svo vid, at árstaled kunni snarara ad vera M. cd l xxxiiij (M. iiijc. lxxxiiij). Tempora Þorsteins og Sira Olafs profasiz kunna það ad upplysa. — Nu þykest eg skilia, ad þar hefur staðet M. vc. eda dc.“ — Árni hefir og i öndverðu lesið svo: „M. d. xxx. iiij“. 3) Þoruardzson, frbr. hér (1).

mundr gunnarsson. Einar eireksson. petur oddason og Þorstein brandzson leikmenn. Og til sanninda hier um settum uier uor insigle fyrir þetta bref sem skrifat uar a æsestodum f eyiafirde næsta dag fyrir palsmessu are sidar en fyr seiger.

591.

7. Október 1534.

á Keldum.

Dómr sex presta og sex leikmanna, útnefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um kærur biskups til Páls Vigfússonar, að hann hefði ómakað ábúendr á jörðum þeim (í Selvogi), er húsfrú Hólmfríðr (Erlendsdóttir) hafði goldið biskupi í skuldir þær, er hann átti hjá Vigfúsi heitnum Erlendssyni (föður Páls).

Landsbókasafn 122. 4to bls. 230—233, með hendi frá c. 1770, eptir bréfabók Ögmundar biskups.

Um Pál Wigfusson ok jarder i Selvoqe.

Ollum monnum þeim sem þetta bref siá edur heyra senda Þorleifur Eiríksson. Jon Einarsson. Snorri Híalmsson. Briniolfur Halldorsson. Sæmundur Arnason ok Hoskulldur Kollgrímsson prestar Skálholtsbiskupsdæmis. Jon Þorvards-son. Jon Eiríksson. Philippus Runolfsson. Tumas Jonsson. Arnbiörn Einarsson. svarner logrettumenn. ok Páll Thumas-son kvediu guds ok sina et cetera. þá er lided var fra hingadburd vors herra Jesu Christi M.^o D.^o xxx ok iiij ár i Lambey þridiudagenn næstañ effter Franciscusmessu¹⁾. vorum vier i dóm nefnder af virduligum herra herra Ögmund med guds nád biskup i Skálholte. ad skoda ok ransaka ok fullnadar- dóm á ad leggja um þá ákæru sem herra biskupen klagade til Páls Vigfussonar ad hann hefde omakad þa landbua sem bua a þeim jörðum sem hustru Holmfridur hafde gollded biskupenum i þær skullder. sem Fuse heitinn Ellendsson vard honum skyllidugur i peningalán ok Tjunder et cetera utañ lands ok innañ. Jofnuduñ vier samañ peninga lánenu og hæd skulldanna vid ádurgreindar jarder. ok reiknudust

1) þ. e. 6. Okt.

þeir peningar meire sem biskupenn hafde lánad ok ut golldeð. enn jarda dyrleikenn¹⁾. hvoriar jarder er liggia i Selvoge ok Hofnum. var stefnað svaren logleg af tveimur vottum. þvi dæmdum vier hann loglega fyrerkalladað ok sekað mörk i stefnufall. þvi hans var beidt ok krafed. ok kom hann ecke. kom þar fram fyrer oss alþingesdómur. under Logrettumannna jnnsiglum. hvor ed svo hliódade ad jardernar skylldu gialldast i skullder Fusa heitins. þar ecke hrycke lausafe til Erfingium til lausnar innad þriggia ara. Hafde biskupenum eingeð lausn bodeð vered i næstu forliden sið edur atta ár. Þvi ad heilags anda nad til kalladre. ok ad svo profudu ok fyrer oss komnu dæmdum vier med fullu doms atkvæde biskupenn rettelega til jardanna komenn ok friálslegt halld a þeim hafa til allra aftekta. til þess ad Erfingiar fyrrnefnds Fusa giallda slika peninga afttur edur adra jafngoda herra biskupenum sem hann hefur utgolldeð. Enn er þat so ad þesse peningalausn er ecke golldeð i næstu þriu effterkomande ár. þá dæmdum vier jardernar ádur nefndar æfenlega eign herra biskupsens. Enn þeir peningar sem um fram være ok biskupenn kynne ad bevisa. þá skylldu ádurnefnder Erfingiar giallda þá ad næstum fardögum sem lögmáled utvisar ad riettre Tiltölu.

Samþyckte pennað vorn dóm med oss adurskrifadur herra biskup Ögmund ok sette sitt jnnsigle med vorum jnnsiglum fyrer þetta dómsbref. er skrifad var a Kielldum i Averiahrepp²⁾ á sama áre dege sidar enn fyrr seger.

592.

14. Oktober 1534. á Melgraseyri.

KAUPMÁLABREF Páls Vitussonar ok Helgu Jónsdóttur.

AM. Fasc XLVIII, 19, frumrit á skinni. Af 6 innsiglum er 1 fyrir bréfinu.

Kaupmalabref pals vitussonar.

In nomine domini amen.

Lystizt ok stadfestizt suo fallinn kaupmali æ brvdkavps-

1) leiðrétt; dyrleikann, hdr. 2) leiðrétt; Armannahrepp, hdr,

deigi mille pals vitussonar og helgv jonsdottur. ath suo fyrir skildv. ath sera jon eireksson frændi grein(d)s pals gaf honum til kvonarmvndar með fyrr greindæ helgv jordina dyniandi er ligr j iokvlfjordvm j stadar kirkivsokn j grvnavik fyrir sextan hvndravt og þar til flogur c. og. xx. j kvikvm peningvm og dædvvm enn hann taldi sier sialfvm tiv hvndraut. Hier j mot skylde hvn eiga. xx. c og var þar j greind tolf. c.ra(da) jord vedrara eñ minne er liggur j avnvndarfirde j holtzkirkiv sokn. gaf pall vitusson titt nefnd(r)e helgv ionsdot(t)ur fiordvn(g)sgiof vr fyr greindvm fimtív. em at iayrde og samþycke fyrr nefnz sera jons. kiore valgerdur dot(t)ur sina malakonv j hans gard. þa taldiz hennar male vera at hæ¹⁾ og tiltolv halft et þretanda c og tvttvgv með fiordvngsgiofinne. Jtem var þar og til skilit j sama giorninge at huort þeira sem leingur lifde skilde eignaz kiorgrip wr anarz fie. Worv þesser ærliger menn nær stad(d)er halldor prestur gvnlagsson. einar biornsson. gvdmvndur jonson. tvmas ingemvndsson. jon oddson. indridi jonson leikmenn. Ok til saninda²⁾ hier wm setivm vær fyrr skrifater menn vor innsigl(e) fyrir þetta kaupmalabref skrifat æ melgraseyre j jsafirdi j kirkivbols kirkiv sokn calixtusmessv wm havstít. Arvm epter gvds bvrð þvsvnd fim hvndrvt tvtt(v)gv og fiortan ar.

593.

10. November 1534.

í Níðarósl.

ÓLAFR erkibiskup í Þrándheimi veitir Sigurði presti Jónssyni Grenjaðarstað, er laus var fyrir viljuga uppsögn síra Ólafs „nökkurs“ Hjaltasonar.

Ny kgl. saml. 1847. 4to bl. e, með hendi síra Guðbrands Jónssonar í Vatnsfirði, skr. 1669. — Ny kgl. saml. 1836. 4to bls. 60–62, með hendi Markúsar stíptprófasts Magnússonar (d. 1825) eptir 1847. 4to. Sbr. Nr. 610.

Erkebiskups Collations Bref síra Sigurðar Jonssonar a
Greniadarstöðum i Adal-Reykiadal.

Olavus Dei gratia Archiepiscopus Niderosiensis et Apo-

1) = hæð. 2) sapinga, frbr.

stolicæ sedis legatus dilecto nobis in Christo filio Domino Sigvardo Johannis Salutem in Domino sempiternam.

Tuæ probitatis ac virtutum merita. quibus apud nos fide digno commendatis Testimonio, nos sollicitant et inducunt. ut personam tuam gratiæ fervore specialis prosequamur.

Idcirco premissorum tuorum meritorum intuitu¹⁾ ecclesiam parrochiale²⁾ Greniastad in Jslandia ad nos jure metropolitano spectantem et jam per liberam resignationem cujusdam Domini Olai Hialteri ultimi immediati possessoris vacantem, una cum omnibus et singulis ejus juribus, fructibus³⁾. proventibus. redditibus et emolumentis quibuscunque tibi tanquam bene merito in Nomine Domini conferimus. ac de eadem providemus in perpetuum possidendam. [Teque in et ad realem. actuaalem et corporalem. juriumque et pertinentiarum omnium eorundem investimus⁴⁾].

In cujus collationis majorem evidentiam et firmiter robur Secreti nostri appensione eam fecimus muniri.

Datum ex curia nostra Archiepiscopali Niderosiensi vigilia Martini Episcopi Anno 1534.

594.

[1534].

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti skipar síra Brand Rafnsson prior að Skriðuklaustri, samkvæmt kosningu conventubræðra klaustrsins, og býðr Sigvarði ábóta í Þykkvabæ að vigja hann til „bróðurs“ og síðan priorsvígslu.

Landsbókasafn 62. Svo afskrípt með Hans lögmanns Beekers gerð fyrir Árna Magnússon „Ur Brefabok biskups Ögmundar“ (AM.). „Næst fyrir framan þetta bref um Skriðuklaustur eru í bokinne mörg bref heyrande til anno 1522. Enn næst epter þetta bref, er Ögmundar biskups bref til biskups í Stafangri dat. Hanaberg Dominica infra octava Epiphaniæ 1534. og þar næst 2 biskups Ögmundar bref daterud 1522. Þetta bref er annars. að visu ei daterad 1522. því Sigvardur var þá ecki aboti ordinn. Kannske það sie daterad 1534. eins og það næst epterfylginda þó er það ovist. því ordo bokarinnar er vida confusus“ (AM.). Bréfið mun án efa vera frá 1534.

1) intuitum, hðrr. 2) parochialem 1836. 3) fruitibus 1847. 4) [Svo.

Um Skriduklaustr.¹⁾

Vier Øgmund under gudz þoliðmæde biskup i Skálholte allra omaklegastur med því nafne. giorum godum monnum kunnugt med þessu voru opnu brefe et cetera.

Saker þess að helga likamans klaustur að Skridu í fliðtsdal er nu fyrir utaú sinn riettaú formann. epter afgang þeirra Ræðamanna sem þar hafa nu í næst skickaðer vered epter gudz forsia. ok af því vier vitum það heilaga klaustr meiga ecke vera an sins hirdirs. því med kirkiunnar Ræde hofum vier utvaled heidarlega personu Sera brand Rafnsson til formanns oc forstiðra ýfer greindu Skriduklaustre. Sömuheidis er hann og þar til kiorinn af conventubræðrum sama klausturs. epter því sem þeirra bref þar vñ giort utvisar. biðum vær vorum kiera syne Sigvarde abota að Þyckuabæiarklaustre að vigia þessa fyrrgreinda personu til bröðurs. Suo ok af þeirre magt er vier hofum feinged í vorre vigslugiord af vors helgasta faudur pavans legata valde gefum vier honum fullt valld og magt að vigia hann prior. oc fa honum helgaú klædabunad. ok heilaga Reglubók. epter tilsettre ordu. ok að giaurdre þessare vigslu. setium vier hann fullmegtugaú Prior að greindu Skriduklaustre. að hann stiörne þar og stýre andlegum hlutum oc veralldlegum gude til lofs ok Dýrdar. ok hans mildustu móður jungfru Sancte Marie oc ollum gudz helgum monnum. epter því sem gud gefur honum stýrk til. hier med setium vier hann ædstrar raddar í þeim lañðseñda. med vorum officialis. til stýrktar kristnum dominum. biðum vier og skipum vorum officialis að afgreida honum fyrrneft klaustur med öllum þess þeningum faustum og lausum. kvikum og daudum. og ollu því tilheyrer. biðum vier nu alla góða menn að vera honum til gagns oc góða í greindu starfe. et cetera.

595.

[1534].

ØGMUND biskup í Skálholti selr Ragnhildi húsfreyju Bjarna-

1) „Brandur Rafnsson settur prior að Skriduklaustri“ á spássiu með hendi síra Magnúsar Grímssonar (d. 1860).

dóttur jarðirnar Hrafnabjörg og Birnustaði i Ögursveit, og kvíttar hana um andvirði þeirra.

AM. Apogr. 2750 með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“. „Nærsta brefed fyrir framan þetta er um jörðina Knör dat. 1533. Kann skie þetta sie dat. 1534“. Bréfið gæti verið gert kringum 4. Aug. 1534. Sbr. Nr. 582 og 583.

Kaupskapur vid Ragnhilde.

Vier Ogmund með guds nad biskup i Skalhollte gior-um godum monnum kunnugt með þessu vorn opnu brefe. ad vier hofum feinged Ragnhilde husfreyu Biarnadottur þessar jarder er svo heita: Hrafnabjorg ok Birnustader sem liggia i Ögurs kirkiusokn. ok eru þær badar ad dyrleika xvje. og xxc. til fullrar eignar ok frials forrædis sem vier urdum fremst eigande ad med logum. Her i mot hefur greind Ragnhildur husfrefya feingit oss fulla peninga ok goda sem oss vel anæger. því giorum vier oc gefum adurnefnda Ragnhilde husfrefyu olldungis kvitta oc akiærulausa um fyrrsagda peninga ok jardarverd fyrer oss ok ollum vorum epterkomendum heilagrar Skalholltskirkiu forinonnum.

Ok til sanninda her um et cetera.

596.

[1534—1539].

ÖGMUNDUR biskup i Skálholti selr Ormi bónda Guðmundssyni jörðina Svignaskarð i Stafholsstungum fyrir jarðirnar Ing-unarstaði, Valshamar og Hóla i Króksfirði og átta kúgildi; lofar Ormr að vera biskups mann og honum til gagns og góða og að kæra ekki upp á jarðir þær, er biskup hefir feingið Ara Andréssyni, eptir dómi, sem milli Orms og biskups hefir geingið, með því fleira, er bréfið hermir.

Landsbókasafn 62. 8vo, afskrípt með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“ (AM.). „Næsta brefed fyrer fram-an þetta er um kaupskap vid Ragnhildi Biarnadottur“. Árni árfærir bréfið til „153.“. Ártal bréfsins er óvíst. Sbr. Nr. 455 og 492 og dóm frá 3. Júlí 1539.

Um Svignaskard.

Vier Ogmund með guds nad biskup i Skalhollte gior-

um godum monnum kunnugt með þessu voru opnu brefe. að vier hofum giðrt suoddan kaup ok iardaskipte vid Orm bonda Gudmundzson. að vier hofum feingid honum iordina Svignaskard er liggur i Stafholtztungum i Borgarfirde. með ollum þeim gognum oc giædum sem greindre iaurdu fylger oc fylgt hefur að fornu oc nyu til sios oc landz. til frials forrædis ok fullrar eignar. under hann oc hans erfingia enn undan oss oc heilagre kirkiu. Her i mot hefur hann feing- ed oss iardernar Ingunnarstade. Valshamar ok Hóla. er liggia i Kroksfirde i Garpsdals kirkjusokn. með ollum þeim gognum ok giædum sem þeim fylger ok fylgt hefur að fornu og nyu. undan sier ok sinum erfingium enn under oss ok h(eilaga) kirkiu. ok þar með .viij. malnytu kugillde. hofum vær lofad að leggja þar vid til kirkiunnar. ok kirkiu- peninga sem oss piker vel anægja. hefur hann lofad að giora upp kirkiuna. Her með hefur hann lofad að vera vor mann til gagns ok goda. hofum vier lofad að svara laga- riptingum ð greindre iaurdu. ollum audrum enn þeim sem a kunna að koma af ðrfum Þorleifs heitins Bjornssonar. þeim skal hann sialfur svara. ok hallda henne til laga. Svo ok skal hann svara lagariptingum a þeim iaurdum er hann hefr oss feingit. enn vær hallda til laga. Her með hefr hann lofad að leggja af það akall ok buldur sem hann hafde til þeirra iarda sem Are b(onde) hefur af oss adur feinged. ept- er þeim dandemanna dome sem þar hefur a geingit ockar a mille. i svoddan mata. að vier hofum lofad að hann skyllde nð rettu logmale af Ara bonda a svo miklum pen- ingum sem hann hefur honum gefed edr mðtt gefa. þa er vier ridum i vora visitatio. skulu þeir þa bader fyrir oss koma.

Ok til sanninda her um et cetera.

597.

1534.

ÖGMUNDUR biskup i Skálholti lýsir því, að þeir hafi komið sér saman um allan reikningsskap, hann og Grímr bóndi Jóns- son (á Ökrum), að tilskildum Skáleyjum á Breiðafirði, og

fær biskup honum „upp á nýtt“ jarðir norðr á Ströndum, Bæ, Finnbogastaði, Ingólfsfjörð, Eyri og Reykjavík í Bjarnarfirði.

AM. Apogr. 2751 með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“. „Þetta bref stendur meðal brefa dateradra 1531. Þó mun sem adur árstaled á því ríett vera. Bokin er og um þetta bil æred confuse digesta“. (AM.).

Um iarder ok peningaskipte við Grim Jonsson.
Vier Ogmund með guds nad et cetera.

ad sub anno gratiæ m.^o d.^o xxx.^o iij.^o 1)⁰¹) hefur oss sam-
an komid við Grim bonda Jonsson um allan ockarn reikn-
ingskap oc peninga umskipte iarder ok kugillde þau sem
hvor ockar hefur audrum feinged ok hann hefur adur með
hondum haft. ok ad auke þessa það sem vier haufum feing-
ed ad tilskildum Skåleyum. er liggia á Breidafirde. faum
vier honum upp á nýtt vorar iarder nordur á Ströndum.
er svo heita: Bær ok finnbogastader. Ingólfsfiordur ok Eyre.
ok þar til Reykiavik í Biarnarfirde. Reiknast þessar allar
iarder ad dyrleika lxxc. með þessum iordum eru flogur ku-
gillde. ok eru þau svo eign Grims bonda sem adurgreindar
iarder. Svo oc kunnum vier meira ad fá peninga hans vegna
hier epter þa skulum vier bitala honum þar fyrer. halfpart.
svo sem ockart kaup oc skilmale hefur adur vered forn oc
nyr. Skulum vier svara lagariptingum á þessum iordum.
enn hann halde til laga.

Voru þesser giorningsvottar: Sera Olafur Gudmundzson.
Sera Einar Snorrason. Olafur Gudmundzson ok Dade Gud-
mundzson.

Ok til sanninda hier um et cetera.

598.

1534.

BLEIBILL um að Eiríkr Pálsson skuldi Jochim Grelle fjögur

1) Athugavert er, að biskup selr Guðrúnu Björnsdóttur sömu
jarðirnar 23. Aug. 1534, sem hann selr hér sama ár Grími Jónssyni.
Sbr. Nr. 584.

hundruð fiska, er greiðast skuli í hlutum í Grindavík, bæði á „Þorkelsstöðum“ (Þorkötlustöðum) hjá „Hoker“ (Hauki eða Hákon?) og hjá Þorgrími á Hópi, með öðru fleira, er seðillinn greinir.

AM. 232. 8vo, bl. 3 a—b (bréfabók Gizurar biskups í frumriti).

Handskrift iochim Grelle.

Item so bekenne yk *Æriker* palsen dat yck schuldich byn Jochym grellen *iiij^e* fische dar hebbe yck j rock for entffangen. Item dar vor schal he j lott entffangen vp gryndewyk a torkelstedem by hoker yff by Torgrymer a hope vor yck wyl.

Item dar schal al de mager vnd de klene wesen vte schlatenn yff dar mer yn dat lott ys alse *iiij^e* dat schal yck ehme noch nabetallen.

anno 1534.

Jochim grelle.

J hans Registre stod suo sem epter fylger.

Item noch *Æriker* palsen *iiij^e* fische tho tals a torkelstede dar wylde he reden. do dat beste dar by de krech myneñ rock dar lep he mede eyn wech.

599.

11. Janúar 1535. á Kýraugastöðum.

DÓMR þriggja klerka og þriggja leikmanna, út nefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um testamentisgerð Guðna heitins Þórarinssonar.

AM. Apogr. 2703 með hendi Orms Daðasonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“ (AM.).

Um Testamentisgiord.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda Gudmundur Jonsson, Sæmundur Arnason. Hðskulldur Kollgrímsson prestar Skálholts biskupsdæmis. Ellendur Jonsson. Snæbiðrn Halldorsson og Þorgrimur Jllugason leikmenn. kvediu Gudz ok sina kunnugt giðrande ad sub anno gratiæ M.^o d.^o xxx.^o v.^o mðnudaginn næstañ epter þrettanda á Kýraugastöðum vorum vær j dðm nefnder af wirdulegum herrá

biskup Ogmund i Skálhollte ad skoda ok ransaka og fulln-
adardóm á ad leggja um Testamentum giord Gudna heit-
ins Þórarinssonar. hvoria magt hafa skyllde. Kom þar fram
dómur fyrer oss sem officialis skyllde ut hafa nefnt. ok eing-
inn var lögliga fyrer kalladur. Eirninn kom þar fram fyrer
oss vitne sera Þorsteins Jónssonar þingaprests. sem var suo
låtande ad hann sagdest villda. ad Þórarinn skyllde nióta
Hofs epter sig ef það være log. Enn ad komanda deige
skyllde hann giaura meire ávisan um sitt Testamentum.
Nu saker þess ad biskupinn ransakadi siðlfur þenna dóm. ad
oss nærveranda. ok þótte hann ecke ad logum giordur. Þvi
sagde hann þann dóm ónýtað ok ad ongvo halldanda. Item
undervisade biskupinn þar fyrer oss. ad hann ætte stóra
skulld uppa fyrrskrifadað Gudna heitinn. ad hann hefde al-
drei staded Reikningskap af þeim peningum sem af fram
gieck innstædunne Oddastadar. Þvi ad H(eilags) anda náð
tilkalladre. ad svo profud(u) ok fyrer oss komnu. dæmdum
vier med fullu doms atkvæde ádursagdað Gudna heitinn
ongvar giafer hafa mátt giefra fyr enn allar skullder være
áður löglega luktar. Ok jordena áfra Hof hafa falled erfingi-
um ádurgreinds Gudna til erfdar epter rietum landslögum.
ok hann ecke mátt jórdena giefra. utað sem lögbok seiger.
Þvi ad sidaste mannsins vilie skal standa sá sem löglegur
er. Þvi dæmdum vier erfingia áður sagds Gudna heitins
skyllduga ad gialda biskupinum sina skulld med laga ávexte.
suo myked sem þeir peningar hrycke til. ok svo hvorium
sem lögbók utvisar et cetera.

600.

13. Febrúar 1535.

á Reykhólum.

VITNISBURÐAR fimm manna um það, að þeir hafi séð og yfir-
lesid kvittunarbréf þau, er þeir biskuparnir Magnús Eyjólfss-
son, Stephán Jónsson og Ögmundur Pálsson hafi út gefid til
handa þeim frændum Þorleifi Björnssyni, Einari Björnssyni
og Birni Þorleifssyni um sektir og fjárgreiðslur, og er tilfært
efni bréfanna.

AM. Fasc. XLVIII, 20, frumrit á skinni. Öll (5) innsiglin eru dottin frá.

Vitnisbvrðarbrief hvert at hlíodar vpp a kvittvner¹⁾
fyrst biskups magnusar þa biskups stefans
og biskups avgmvndar.

Þat giorvm vær Olafr magnusson. jon jonsson prestar
skalholthzbiskupsdæmis. Elleñdr eyuindzson. jon sveinsson
og þolleikur þordarson leikmenn godvm monnum kvnnigh
med þessv vorv opnv brefi at vær hofvm sied og lesith og
heyrtt yferlesin so ordin qvittvarbrief med heilvm og oskavdd-
vm hanganda jnsiglvn sem hier seiger.

fyrst biskup heithins magnus godrar minningar gvd
hans sal hafe so hlíodande a mille annara orða og arthi-
cvla er j því stendr. at greindr biskup magnus hefde gíeft
þorleif heithinn biorñsson avllvngis qvittan og ækærvlavs-
an vñ allar saker og fesegetter sem hann hefde brothligr ordit
vid gvd og heilaga kirkiv og sig med hverivm greinvn edr
thilfellvm þad hefr hellzt ordith og hann matte yfer thaka
og qvitth gíefa. Medkenizth hann og j savmv brefi ath hann
hefur fvlla og alla peninga vpp borith af adr nefndvm þor-
leife fyrir thivnder er hann gaf þorleife j thíjv ar saker og
fiesegther so ser vel anægdi.

Jthem j annare grein hofvm vær og lesit og grandliga
skodath qvittvarbrief biskup heithinz magnus og einars heith-
ins biorñssonar sem gíortt var a skarðe a skarðzströnd
er greindr einar gallt biskupinvn thvð hvndrvt hvndratha.
annat hvndrat. c. gallth hann fyrir sigh og sina menn er
þeir forv thil lækiar og var þar j skílen bær j borgarfirde
sem brefit ber sialft vithne vñ. en annath. c. hvndratha
gallth hann og fyrir sigh og sinn brodr þorleif heithin biorñs-
son. og vorv þar greindar j þriar jarder er so heita hrak-
stader og havkabergh og halfer asar avstur a lande og þar
thil xx hvndrvth. Enn hier a mothe gaf fyrr skrifadr biskup
magnus adr nefndañ einar biorñsson avllvngis qvittan og
ækærvlavsan vpp a heilagrar kirkiv vegna fyrir sier og oll-
vm sinvm efterkomendvm kirkivnar formonnum j skalholte
vñ allar þær saker og misfelle sem þeirra hefde j mille far-

1) Svo.

ith og einar honum skyldogr vard vppa sinna vegna og sins brodurs þorleifs heithins biornssonar.

Item so hofvm vær og sied og yfer leseth bref biskup heithins steffans sem gvd hans sæl hafe so hlíodanda. at hann hefur gíefit qvittan og ollvngis akærvlavsañ biorn þorleifsson vñ kirkiv reikninghskap af reykiahólvm og af flathey vñ so laungan thima sem honum hefr borit at svara fyrir þær.

Item annat bref hofvm vær og skodat og lesith sem biskup heithinn stefan og biorn þorleifsson giordv med sier j skalholltte þar sem greindr biorn gaf biskupinvm j valld það sem hann matte kalla thil vatzfiardar. enn þar j mothe gaf adr greindr biskup stefan fyrrnefndan biorñ þorleifsson avllvngis qvittan og akærvlavsañ fyrir sier og ollum sinvm efterkomendvm kirkivnar formonnum j skalholltte vñ allar þær saker og segtter sem hann var þar akærdr æ sinna foreldra vegna og af ollum avdrvm savkvm. þeim sem ophsavgdvm birne bære ath svara fyrir sinn partt æ sinna foreldra vegna þeirra sem þangat thil hefde ordit. Samaleidis og vñ reikningskapen j vatzfirde.

Item j þridiv grein hofvm vær og sied og so lesit opin bref med oskavddvm jnsiglvu verdoghs herra og andaligs favdrs herra avgmvndar med gvdz nad biskup j skalholltte so lathande at biorn þorleifsson hefde bjthalad sier fvlla peninga og alla fyrir þær .ij. lester skreidar er hann var skyldogr biskup andres mvs j oslo og biskup avgmvndh gallth fvsa erlendzsyne fvllmecthogvm vñbodzmanne fyrr greindz biskups andres mvs.

Item annat hans bref þessa verdoga herra biskup avgmvndar hofvm vær og lesith og rannsaskath. hvert at so hlíodanda var æ mille annara orda. ath biorñ þorleifsson hefde stadith sier fvllan reikninghskap af þeim tholle sem hann thok j flathey af vthlendzkvm monnum er þar lagv. So og hefde hann forlikazt vit sigh vñ þav fimm kvgillde sem hann var skyldogr sira steffan og hans brædrvm sem honum vel ænægde. Jthem j sama brefi stendr og so at hann gíefur og adrgreindan biorñ þorleifsson avllvngis qvitt-

an og ækærvlavsan vīm allth þad sem hann hefur brothlegr ordit við heilaga kirkiv þangat thil.

Item þridia qvittvarbref verdogs herra biskup avg-mvndar hofvm vier og lesith og granliga skodath sem hann og vth giefit hefr opthnefndvm birne þorleifssyni vīm kirkiv reikninghskap af reykholvm og af flatheý vīm fimthan ar og þad leingr sem þeir lifdv thil bader. J sama brefi medkenn-izth og þessi verdoghe herra biskup aogmundh¹) at biorn hefde sier golldith halfan peningh og heilañ sem honum bar ath greida hans krykvgh og hans dande qvinnv hvstrv sunn-ifo so sem sier vel anægde og hier med giefe hann þratt-nefndan biorn þorleifsson avllvngis qvithañ og ækærvlavsan vīm adrgreindañ reikninghskap og gialld fyrir sier og ollum sinvm efterkomendvm kirkivnar formonnum j skalholthe.

Ogh thil meiri sanninda hier vīm settvm vær fyrr nefnd-er menn vor jnnsigle fyrir þetta vithnisbvrðarbref skrifat æ reykhaholum æ reykianese lavgardaginn fysta j langafðstv. þa lidit var fra hingathbvrð vors hera jhesv christi þvsvndh fimm hvndruth xxx qvintto.

601.

13. Marts 1535.

á Skarðl.

VIDIMUS.

AM. Fasc. XLVI, 9, transskriptið á skinni, og eru öll innsiglin fyrir bréfinu.

[Hér kemr:

1. Alþingisdómr um Harastaði 3. Júlí 1523, DI, IX, Nr. 123.
2. Eiðatökubréf Teits Þorleifssonar 3. Júlí 1523, DI, IX, Nr. 128].

Þat giorvm vær þorleifur þalsson og biorn þorleifsson. are joñsson godum monnum kunnigt med þessv vorv opñv brefi at vær hofum sied og yfer lesid suo latanda doms bref med heilvm og oskoddum dandi manna jnnsiglum og sodan bokareida þar med festa og so latanda ord epter ord sem hier fyrir skrifad steñdur. Og til meire saninda hier vīm settum vær vor jnnsigle fyrir þetta bref huert er skrifad var æ skarde æ skardzstrond xix kaleñdas aprilis²) arum eptter guds burd M. D. xxx og v ar.

1, Svo. 2) XIX. kalendas Aprilis er að réttu lagi ekki til. — þeir hafa ekki verið fastir í rómverska ríminu —, en væri hann til, þá yrði það 13. Marts.

602.

15. Marts 1535.

GREINAR að friðarsamningi milli Kristjáns Danakonungs III. og Lybikumanna og undirstöðuatriði, er Pétr Svave sekreteri konungs og sendiherra setti fram að sáttmála milli Englend- inga, Dana og Lybikumanna, og er gert ráð fyrir að Ísland verði um tíma veðsett Einglakonungi fyrir ákveðinni fjárupphæð.

Aarsberetninger fra det kongelige Geheimearkiv, udg. af C. F. Wegener, III. Khavn 1865, bls. 251—254 (Nr. 70) eptir frumriti á pappír með hendi Pétrs Svave. — Prentað í „Ríkisréttindum Íslands“ eptir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Reykjavík 1903 bls. 46—47 (með íslenskri þýðingu).

Articuli de pace concilianda inter Daniæ regem et Lube- censes, deinde quo pacto inter Anglos, Danos et Lube- censes foedus confici possit, Crumwello traditj. — De hijs articulis proponendis ego Petrus Suauenius mandatum nul- lum habui, sed cum omnino uellet scire meam sententiam Crumwellus, proposui ista tamquam media concordiae ineun- dæ et præfatus sum, articulos meos esse, non regis mej.

Articuli deconcilianda pace.

.....
 Jslandia admodum frequentata ab Anglicis et Germani- cis mercatoribus fortassis oppingnorabitur regiæ maiestati¹⁾ pro certa pecuniarum summa ad tempus.

.....

603.

12. Apríl 1535.

í Vallanesl.

KVITTUNABBRÉF, út gefið af síra Einari Arnasyni prófasti fyrir austan Lagarfljót, til handa Bjarna bónda Erlendssyni um öll brot og misferli, sem hann hefir mátt í falla, tíu marka mál og þar fyrir innan.

AM. Apogr. 4303 „Ex originali Petrs Asmundzsonar & Ketilsstöð- um accuraté“.

Þath giore ek Einar prestur arnason profastur fyrir avst- an lagarfliot godum monnum kunegt með þessu minu opnu

1) Þ. e. Heuriki Einglakonungi hinum 8.

brefe. að ek hefer afleyt Biarna bonda ellendsson af þeim brotum sem hann hefer matt, falla og tju marka mal nemur og þar fyrir innan í huerium missferllum þat hefer ordit hans wegna og hann hefer sektugur matt verda við mic. hefer ek sett honum tilheyrligar skripter. fulla fesekt wpp borit sem mier wel anæger heilagrar kirkiu wegna og minna. þui gefur ek adurskrifadan Biarna öldungis kuittan og akærulausan fyrir mier og ollum epterkomendum í skalholte. Ok til sannenda hier wm setta ek mitt incigle fyrir þetta kuitturnabref skrifat a wallanesstad í fliotzdalesherade Dominica proxima ante festum sancti Magni Martiris a partu wirgineo 1535.

604.

27. Apríl 1535.

á Ælsthöðum.

Dómr sex manna, út nefndr af Arngrími Jónssyni, er þá hafði kongsins sýslu og umboð í Vöðlupingi, um akærur Ísleifs Sigurðssonar til Björns Þorvaldssonar og Eyjólfss Sveinssonar fyrir vinnumissi, er hann hefði hlotið um sumarið af því, að Eyjólfur hefði að fyrra bragði höggvið Björn (til skemda).

Landsbókasafn 69. 4to bl. 176b — 177a, skr. c. 1640. — Landsbókasafn 63. 4to bls. 294—295, skr. c. 1640. — AM. 211c. 4to bls. 78—79, skr. c. 1700. — Landsbókasafn 68. 4to bl. 107, skr. c. 1680 (ágrip).

Hierads Dómur Arngríms Jónssonar. Dæmdur vinnumisser af þeim sem Æinvijge Byður og þeim Dæmdur Eður vm atuister sem fyrer skiemdum vard.

Aullum monnum sem þetta Breff sið edur heýra senda Jon Thorlaksson. Simon Thorsteinsson. Þorsteinn Simonarson. Þorvaldur Arnason. Arne Olafsson og¹⁾. Einar Jons-son kuediu Guds og sijna kunnugt giorande að þá lidid var frá hijngadburd vors herra Jesu Christi 1535²⁾ ar Manudaginn næstañ fyrer Jónsmessu Hoolabiskups vm vored³⁾ í Saurbæ í Eyafyrde a þijngstad niettvm vorum vier í dóm nefnd-er aff ærligum manne Arngríme Jonssyne er þá hafðe

1) b. v. 211. 2) Mdxv 63, 211. 3) þ. e. 19. Apr.

kongsins sýslu og vmbod j Vöðluþingne ad skoda. ransaka og fullnadardóms atquæde a ad leggja vm þá akiæru er Jssleifur bonde Sigurdsson (doms a beiddist og¹) kærde thil þeirra Biarna(r) Þorualdssonar²) og Eiolfss Sueinssonar vm þann vinnumisser. Er hann fleck vm sumarid af þeirra vidskiftum. Nu med þui ad goder menn sáu ad Eiolfur hið fyrre ad Bjrne og var halldinn aff. þiker oss lögmálid þar ad luta. ad saa mun sokum suara Eiga sem slær vppa saklausan mann edur býður kamp [edur holmgongu³]. Þui dæmdum vier fyrrnefndir doms⁴) menn Biorn skilldugan ad leida ij loglig vitne edur suerie sialffur og tueir menn med honum ad Eiolfur heffde⁵) fyrre hogguid med nocktum knijffe og viliad slaa sig. Enn ad vottunum leiddum edur Ejdunum vnum dæmdum vier Jssleiff Bonda allan adgang eiga ad Eiolfse Sueinssyne vm sitt skadræde.

Og thil sanninda hier vm [setium vier fyrneffinder dömsmenn vor jnnicgle fyrer þetta Breff. Er skriffad var a Æsestodum j Eyafjrde þridiudaginn næstan effter Marcij Evangelista dag a sama are sem fyr seiger⁶).

605.

13. Maí 1535.

í Skálholti.

Dómr þriggja presta og þriggja leikmanna, út nefndr af Ögmundi biskupi í Skálholti, um ákæru biskups til Sturlu Jónssonar, að hann hefði yrkt og unnið leyfislaust lögfesta jörð biskups-stólsins Efri Hamra í Holtum.

A.

Bisk. Skalh. Fasc. XI, 6, frumrit á skinni. Átta innsigli hafa verið fyrir bréfinu. — AM. Apogr. 2433 með hendi Árna Magnússonar („J vitnisburde Simonar Ormssonar dat. 1506. standa nedre hamrar j Holtamannahrepp. E: consequentér Efrehamrar. Þesser Efre Hamrar eru nu eign Oddakirkju halfer. en halfer bondaeign. Sydri Hamrar. sem nu so kallast. eru bændaeign“. AM).

1) [b. v. 211. 2) Þorvarðssonar (rangt) 3) Einuijge 63; [edur einvigi edur holmgongu 211. 4) b. v. 63, 211. 5) hafe 63. 6) [sl. 63.

Domsbref vm hamra.

Um Efre Hamra i Holtum.¹⁾

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra senda olafur jonsson radzmann. gudmundur jonsson. sæmundur arnason prestar skalholtzbiskupsdæmis. erlendur jonsson. magnus jonsson og olafur asbiarnarson leikmenn qvediu gudz og sina. kunnigt giorandi at sub anno gratie M. d. xxx. v. fimtudagin næsta fyrir huitasunnu j skalholtti uorum uær j dom nefnder af uerdugum fodr i gudi herra augmund med gudz nad biskup j skalholtti at skoda og ransaka og fullnadardom æ at leggja um þa ækæru er biskupin klagadi til stulla jonssonar at hann hefði yrkt og unit jordina efre hamra j ongu leyfi ne frelsi. og lögfesta af biskupsins umbodsmanni. hveria jord herra biskupinn hafði keypt af eyolfi þorualzsyni. kom stulli ecki j stefnu dagin. þui hann var sagdur siukur. og uændizt heimildartauku eir-eks bonda þosteinssonar. og hann hefði lofad at borga og bitala huat æ sagdizt. kom þar fram fyrir oss utskriptum af kaupbrefi at einar heitinn erlendzson hefði keypt þessa alla jord efre hamra. Eigi sidur kom þar fram fyrir oss domur huer oss leist ecki epter bokarenar ordum giordur. at eireke þosteinssyni dæmdizt þessi jord efre hamrar. en uier uitum fyrir full saninde at eirekur bonde hefur ueret hier j sueit langa tima og haft hier syslu og annarsstadar og ecki aklag- at greinda jord. enn saker þess at landzlaga bokiñ setur tima til nær huer madur skal land sitt brygt hafa innat xx uetra at forfallalausau²⁾ þui þessi jord stod æklaugunarlaus j xl. ær edur meir. þui leizt oss sa domur ecki afl hafa. enn eyiolf rettiliga matt kaupa greinda jord. Suo og mega selia huerium honum likadi. og biskupinn logliga kominn at sagdri jordu. Þui at heilags anda nad til kalladri at suo proffudu og fyrir oss komnu dæmdum uær med fullu doms atkvæde adur nefndañ stulla sekañ fyrir uaulnan yrking og abunad æ jordunne sem logiñ ut uisa. utañ hann komi til næsta aux-arærpings med meira sanninda proff og skilríki þad dandi-monnum uirdizt fullt afl hafa.

1) Apogr 2433 með hendi AM, 2) Svo,

Samþykkti þenna uorn dom með oss adurgreindur herra biskup augmund og setti sitt jnsigli með uorum fyrrnefndra manna jnsglum fyrir þetta domsbref Skrifat j sama stad deigi og æri sem fyrr seigir.

B.

AM. Apogr. 2753 með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“.

Um Æfre Hamra.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edur heyra. senda Olafur Jonsson Radzmann. Gudmundur Jonsson. Jon Hiedinsson¹⁾ prestar Skalholltzbiskupsdæmis. Ellendur Jonsson. Olafur Asbiarnarson. Magnus Jonsson. lögrettmenn. kvediu gudz oc sina kunnugt gjaurande ad sub anno gratiæ m^o. d^o. xxxv^o. a fimtudaginn næstañ fyrer Hvitasunnu vorum vier i dom nefnder af heidursamlegum herra. herra Ogmund með guds nad biskup i Skalhollte. ad dæma og skoda þa akiær-un¹⁾ sem biskupinn kiærde til Sturla Jonssonar. ad hann hefde yrkt ok unned jaurdina Æfre Hamra i ongvo leyfe nie frelse. ok af sinum umbodsmanne logfesta. hvoria hann hefde keypt ad Eyolf Þorvaldssyne. Kom þar fram fyrer oss utskrift af kaupbrefe. ad Einar heitinn Ellendzson hafde keypt þessa alla iaurd Æfre Hamra. Kom þar oc fram hieradsdomur. hvor oss leitst ecke epter bokarinnar ordum giordur. hvor svo var latande. ad Eireke Þorsteinssyne dæmdist þesse iaurd Æfre Hamrar. Nu saker þess ad landzlagabokin setur tima til nær hvor skal hafa brigdt land : innan x¹⁾. vetra ad forfallalaus. enn þesse iaurd stod aklogunarlaus i .xl. ar edur meir. Þvi ad H(eilags) anda nad til kalladre. ad svo profudu ok fyrer oss komnu. dæmdum vier fyrrnefnder domsmenn með fullu doms atkvædi fyrrnefndan Eyolf Þorvaldsson riettelega hafa matt selia þessa iaurd biskupenum. Enn adurnefndan Sturla sekañ fyrer notnun¹⁾ oc abunad sem log gjaura rad fyrer. utan hann kome til alpingis edur hans umbodsmadur með meira prof ok skilrike enn þetta. et cetera.

1) Svo.

606. 22. Maí eða 18. Sept. 1535. í Víðey.

ÖGMUNDUR biskup lýsir því, að hann hafi vígt Björn djákna Jónsson til prests, en Björn djákni sýndi biskupi prestsvígsluleyfi af legata valdi og uppþjöf á því, að Björn var ekk skilgetinn.

Landsbókasafn 61. 8vo, með hendi Arna Magnússonar „Ex. orig. Stadarhol“.

Vigslubref siera Biarnar¹⁾.

Vier Aðgmund med gudz nad biskup i Skalhollte giör-um godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefe at vier hofum med heilags anda nad tilkalladre ordinerat ad prestbiterii gradum Biorn diakna Jonsson epter þui vithne og brefi er hann hafde fyrer sier at hann være vigdur. infra saceris. adur i Holabiskupsdæmi. Hier med synde hann oss litteram dispensationis uppa þat defectum sem hann hefer in natalibus. giefit af legata valde. hvöria dispensationem vær af voru biskupsligu valde fullgiorum epter öllum logum heilagrar kirkiu og privilegis. so at adur nefndur Biorn skal allt officium sacerdotale fremia og fullgiöra so sem natus ex legitimo thoro. Og til sanninda hier um setium vier vort insigle fyrer þetta bref skrifat i Videy Sabbato quatuor temporum²⁾. anno Domini M. d. xxx. v.⁰

607. 26. Maí 1535. í Höfða.

KAUPBREFF þeirra Jóns biskups Arasonar og Bjarna Skúla-sonar um Skálá í Sléttahlöð, með tilgreindum reka (Falsbréf).

AM. Fasc. XLVIII, 21, frumrit á skinni. Af 4 innsiglium eru 3 hin síðustu fyrir bréfinu. Árni Magnússon ritar aptan á bréfið ártalið „1535“ og svo „* fh.“ sem merkir, að bréfið sé falsbréf, og svo er því varið, og er það eitt af Skálárfalsbréfunum. Er það annaðhvort gert síðla á 16. öld eða snemma á 17. öld, eptir útliti.

1) „sonar Jons biskups Arasonar“, bætir Árni við. 2) Þetta getr verið 20. Febr., 22. Maí, 18. Sept. eða 18. Dec. Líklega er þó bréfið annaðhvort gert í Maí eða Sept.

Þat giorum vier steingrimur prestur bessason. jon oddsson. arni runolsson. godum monnum kunnúgtt med þessu voru opnu brefi at arum epter gudz burd. M. d. xxx. og .v. æ hofda a hofdastrond. vorum vier j hia saum og heijrdum æ ord og handaband þessara manna af einni alfú biskups jons drasonar.¹⁾ enn biarna skúlasonar af annari alfú. at suo fyrir skyldu at greindur biskup Jon selldi sogdum biarna jordina skæla j sleittahlíð²⁾ sem lýgur²⁾ j fellz kirkiu sokn fyrir xxxx hundrut med ollum þeim gognum og giædum sem greindri jordu fylger og fyllt hefer at fornu og nyu til füllrar eignar vndañ hola domkirkiú enn vnder biarna og hanz erfingia med til greindum æka sem lýgur²⁾ j milli skarfua steins og hladbergz. bædi hūalz og vjdar at skælar kirkia ætti epter þui brefi sem biskup Jon sagdist hafa fūndit sied og yferlesid heim²⁾ a holum. Hier j mot gaf biarni jordina land sem liggur j fliotum j knappstada kirkiu sockn fyrir xx hundrud med ollum þeim gognum og giædum sem greindri jordu fylger og fyllt hefer at fornú og nyu vndan sier og synum erfingium enn vnder holakirkiu og hennar formenn. og þar til xx hundrud j naútum og saudum. hestum og skreid. skal huer hallda sinu kaúpi til laga er keijpti. enn hinn suara lagarijptingum er selldi. þui set eg adur greindur biskup Jon mitt j (!) jnnsigli fyrir þetta bref med ádur greindra manna jnnsiglum huertt ed skrifat var j sama stad dag og ári sem fyrr seiger Míduikú dagin næstañ fyrir festum corporis christi.

608.

27.—31. Maí 1535.

í Berufirði.

4. August 1583.

í Vallanesi.

VITNISBUÐARBRÉF um það, hverir peningar hafi verið goldnir kirkjunni í Berufirði, Egli Steingrímssyni í hendr, eptir afgang Steingrims heitins Ísleifssonar föður hans.

AM. 259. 4to bl. 130a, skr. 1608 (= a); bl. 107b — 108a, skr.

1) Ad föðurnafn biskupsins er hér tilgreint á þessum tíma er út af fyrir sig nærri því órækt fölsunarmarki. 2) Svo,

1589—1590 með hendi Odds biskups (= b). — Add. British Museum 11, 245. 4to bl. 230, skr. 1592 (= c).

Berufiordur¹⁾ 1535.²⁾

Þad giorum vid Brandur prestur Ormsson og Þorsteinn Einarsson leikmadur christnum monnum kunnugt³⁾ með þessu ockru opnu Briefe. Arum eptter Jesu christi fæding 1535. vorum vid⁴⁾ nær stadder. sðum og heyrðum ð. a Berufirde. j mulapjunge. j fardogum. vñ vorid eptter afgang Steingrijms heitins Jsleifssonar (gud hans sðl nðde). J fyrstu grein. ad suo ordner peningar voru gollðner kirkjunne j Berufirde. x kyr og lx ðsaudar. metner og gillder. Eigle steingrijmssyne j hendur. rettum erfingia eptter sinn fodur. og þessar jarder Jorvijk j Breiddal j eydalakirkiu sokn. Kielluskogar og flogur hundrud j Skålum. huer eignud voru þeim Biskupum⁵⁾ sem Bænhusenu⁶⁾ var helgad. sumer kalla postulapartt. og eckertt tuijmæle ð leikid j þann tijð. Og hier samhliodar ockrum vitnisburdum Syra Einar Arnason officialis austfiarda. var hartt nær j þriatiju⁷⁾ ðr. med sama skilorde og uid uottum hier j þessu Brefe. og setiande sitt jnsigle a þetta Brief med ockrum jnsiglum. Skrifad⁸⁾ a Vallanes stad þann fiorda dag Augusti. Datum 1583.

[Þetta fyrskrifad vitnisburdar Brief var a Berufirde Anno 1589. med oskoddum jnsiglum hia þeim gamla manne Þorsteine Einarssyne. þuij eg liet þar skrifa eptter þuij þa eg Wisiterade fyrsta sinn vñ austfiordu. Skrifad j Skalhollte þann 3 dag Februarij Anno 1607.⁹⁾

[Vona eg þad sie hia þeim sefñ Berufiord hefr selldt ockur fòdur mijnum. og onnur flejre bref og skilrijke. eda maldagar. sem eg villde giarnañ fð med godum skilum. og hef eg bedit fòdur minn þar vñ. hier med yður gude þijfalañde.

Oddur Einarsson
S. S. S.¹⁰⁾

1) b, c. 2) c, og er ártalið þar með hendi Odds biskups. 3) kunnigt c. 4) vier (!) c. 5) Biskupinum b. 6) Svo ðll. 7) xxx, b. 8) sl. c. 9) [Þetta bref var med oskoddum innsiglum hia Þorsteine Einarssyne hinum gamla at Berufirde. Þui þar liet eg epter þui skrifa Anno 1589 b, c. 10) [með eiginhendi Odds biskups; vantar ð b.

609.

22. Júní 1535.

á Munkapverá.

TILFTARDÓME klerka, út nefndr á almennilegri prestastefnu á Eyjarlandi af Jóni biskupi á Hólum, um lambselldi, og osttoll Munkapverár kirkju á öllum jörðum í Eyjafirði milli Glerár og Varðgjár.

AM. Apogr. 4073, með hendi Jóns Magnússonar bróður Árna „Ex originali“ á kálfskinni.

Þath giðrum uier prior jon ðá modruuollum. sigurdur jonsson. þorstein jonsson. eiell hallzson. torfe jonsson. þorbiorn jonsson. þorgils gudmundzson. jon finbogason. tumas jonsson. runolfur narfason. teittur magnusson. jon magnusson prestar hola biskupsdæmis godum monnum kunnugt með þessu woro opnu brefi ath þa er lidit war fra gudz burd. M.^o d.^o xxx^o. og v. ar Manudægin næstan fyrir jonss Messo baptiste¹⁾ ðá eyralandi²⁾ j eyafirde ðá almenneligri prestastefnu. woro (wier) til nefnder af worum virduligum herra og andaligum fodur jone með gudz nad biskup ðá holum ath skoda og ransaka og fullnadardoms atkuædi ðá at leggja wm þat lamselldi sem broder pettur aboti ðá munkapueræ reinknadi²⁾ munkapuerarkirkju eiga æ ollum jorðum j eyiafirde j millum glerar og wargiar. huortth registrum sagdrar kirkju jne hieilt og hann þar fram bar (og) ver saum og yferlasum. svo og somuleidis wm þann ostollið. er fyrgreind munkapuerar kirkia ætti ath huerium skattbonda j fyrgreindu takmarke. reinknadist²⁾ þath .xv. merkur smiors j huern eirn. en þat af huerium annara sem sialfur uilldi til giora. þui jñ nomine domini amen. dæmdum ver fyr greint Registrum stodugth og myndugt og huern man skyldugan sem byr j eyiafirde j greindu takmarke millum glerar og wargiar huortth heldur hann er bondi eda annar madur ath ala eitt lamb fyr greindum stad munkapuerar kirkju taka ath mickelsmesso en skila aptur ath krosmesso²⁾ gilldu og abyrgiast sem annath fulgufie. en ef þa er eigi saudur til þa gialldi fullgildis. x. alner wmbodzmanne kirkunar²⁾. eptter þui sem

1) P. e. 21. Júní. 2) Svo.

sialfum semur. huer hann giorer eige suo sekur iij morkum uid fyrgreinda kirkiu og gialldi saud [sem adur¹⁾]. og somuleidis wm adur skrifadan ostoll. xv. merkur smiors af huerium skattbonda. er slik sektth þar uid sem adur greiner. Og til saninda hier wm setti adur greindur herra jon med gudznad biskup æ hollum²⁾ sitt jnsigle med adur skrifadra domsmanna jnsiglum fyrir þetta domsbref er skrifad war æ munkapuera j eyafirde deigi sidar en fyr seigir.

610.

23. Júní 1535. á Grenjaðarstöðum.

Jón biskup á Hólum afhendir síra Sigurði Jónssyni (syni sínum) kirkjuna og staðinn á Grenjaðarstöðum, og segist biskup afhenda með þeim peningum, sem hann hafi tekið við af ábóta Finnboga heitnum Einarssyni fyrir sjö árum.

AM. 273. 4to skinnblöð samtíða. Sbr. Nr. 593.

Þat giorum uier thomas einarsson. jon jonsson prestar þorsteirn finbogason. audvn sigurdsson. oddur arnfinsson. arngrimur jonsson godvm monnum kunnigt með þessv uoru opnv brefi þa lidit var fra guds burd. M. d. xxx og fim ar æ greniastodum²⁾ j reykia dal jn vigilia johannis baptisti³⁾ uorum uier j hia saum og heyrðum æ at verdugur herra biskup jon afhenti síra Sigurði jonssyni kirkiuna æ greniastodum²⁾ og stadin með þat ornamentvm og inuentarium sem hann sagði og sýndi sig við hafa tekit af æbota finboga heitnum einarssyne sem registrum og reikningsskapur þar um gior inne helldur. Og svo afgreiddi biskup jon þa peninga sem hann lagði til kirkiunar. Sagdist hann uid hafa verit þa nefndur finbogi heitin meðtok³⁾ og afenti greindan stad. giordi biskup jon adur nefndan finboga og hans erfingia kvitta vm allan reikningsskap greindrar kirkiv. atti kirkian suo mikit j fridum peningum sem hier eftir skrifat stendur. Heima a stadnum xj kyr. ix asaugar kugilldi. vij.

1) [æ madur = sem madur (1) Apogr. 2) Svo. 3) Síra Finnbogi fékk veiting fyrir Grenjaðarstað 1507.

e j gelldum saudvm og navtum. eirn hestur meiddur og iij hross vond. Med stadarens iordvm utan gardz kugilldi lx og uij ung og gomvl god og ill. Lagdi biskup jon kirkune æ greindum stad iordina presthuamm þat sem auk var kristfiarens og eirn nyan flugelsbokvl. med þeim skildaga at þar skyldi æuenliga syngiast salumessa med salvtidum næsta dag epter marci ewangelisti¹⁾ setti biskup jon til panta stora klucku er hann hafdi ut leyst fyrir lest til gilldis j kaupstad fyrir vj aura silfurs er hann fargadi²⁾ fyrir kirkunni. atti kirkian vj fiordunga malms j kluckunne. fiell i porcio vm vij ar medan biskupen hielt stadin ij c. gallt hann eirn messohokul nyan med raudvm og grænvu rondvm. ij litil merki og bvning æ messoklædi med stolvm. var þat med flvgiel. þetta allt fyrir þessi ij c.

Og til sanenda hier vm setium vier fyr skrifader menn uor incigli fyrir þetta bref. skrifat j sama stad dag ok ar sem fyr seigir.

611.

27. Júní 1535.

í Skálholti.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti leyfir, með ráði klerka á presta-
stefnu og eptir því valdi, sem hann hefir af erkibiskupi og
páfa, þeim Þórði Ketilssyni og Sigríði Jónsdóttur að binda
hjúskap, en þau höfðu átt fjögur börn í fjórmennings
mægðum.

Bisk. Skalh. Fasc. XX, 66, frumrit á skinni mjög skemt af fúa.
— AM. Apogr. 2408 „accuratissimé“, og hefir frumritið þá verið al-
læst.

Wier augmund med guds nad biskup j skalholti gior-
um godum monnum kunigt med þessu voro opnu breffi.
Saker þess ad faudurlig forsia paffaligs wallz lætur tijl þa
marga hluti af sinvm mildligum heitum vppa gudz wegna
og þeirra manna naudsynia sem þurfandi eru sem laugin
streingeliga liosliga loffa ecki sem er vm hiuskaparband j
fiorda. heffur wor helgaze fader paffen vnt og bifalat werd-

1) Svo. 2) fargagi, hdr.

ugum faudr j gudi herra Olaffi Erchibiskupinum j þrand-
 heime En hanss werduga nad oss ad dispensera vm þulik
 mal. Pui heffr þodr ketilson og sigridr jonsdotter menn
 vorss biskupsdæmis audmiukliga fram lagt sitt mal fyrir oss
 og bedit litellatliga ad þau mætti laugliga saman binda og
 stadfesta sinn hiuskap fyrir saker þess ad það hauffdu att
 sin a millum. iij. baurn. j fiormennings mægdum og tekit
 þar fyrir lausn ok skripter og goldit febætur epter pui sem
 kirkiunnar formönnum heffr wel likat. Pui fyrir saker fa-
 tæktar og naudsynia barnanna hauffum wier giortt j guds
 trausti med radi og samþycki vorra presta og prelata j al-
 menneligre prestasteffnú fulla dispenseran vm fyrrsagda mein-
 búi suo þau megi giora sin a millum laugligt hionaband
 suo framt sem ecki koma vpp adrer meinbuger eda hindr-
 un j lysingum. skulu þau sidan saman bliffa j laugligum
 hiuskap og þeirra baurn laugliga tijl arffs komin sem adrer
 skilgetner erfþingiar.

Og tijl saninda hier vm heingium (vier) wort jnsigle fyr-
 ir þetta dispenseranarbreff huert skriffat war j skalholt
 sunudagin næsta fyrir festum apostolorum petri et pauli
 anno domini M.^o d^o. xxx v.

612.

1. Júlí 1535.

á Öxarárþingi.

Dóma tuttugu lögréttumanna, út nefndr á Alþingi af Erlendi
 lögmanni Þorvarðssyni og Einari bónda Brynjólfssyni í um-
 boði Ara lögmanns Jónssonar, um bréf Ólafs erkibiskups og rik-
 isráðsins í Noregi, — sem skipar biskupum báðum, Ögmundi
 og Jóni, að taka öll konungsgjöld af Íslandi, — og um bréf
 hertoga Kristierns, er skipar Didrek Vaget (=fógeta?) hið
 sama, ennfremr um bréf Kristophers greifa í Oldinborg, er
 skipar Markús Meyer hirðstjóra yfir alt Ísland, en biskupum
 dæmist þetta valld með þeim röksemdum, sem bréfið hermir.

AM. 191. 4to bls. 48—49 (bréfabók Jóns Hallssonar á skinni). —
 AM. Apogr. 5546 (eptir AM. 191. 4to). Fer Árni svo feldum orðum
 um þessa afskrift: „Þesse dómur er utskrifadur ur Copiubok á perga-
 mente in 8vo. er eg feck af Monsr. Bryniolfi Þordarsyne. Þar sem

Þetta bref vikia kenn fra minne Originals Copiu (ad skilia i því óund-
erstríkada) þá er það rängt, því min copia er accuratissimé ritud og
confererud með originalnum. Collata est hæc copia. Þessi „Originals-
copia“ Árna finst nú ekki, og er þún án efa brunnin með fleirum
skjölum hans. Hins vegar er i AM. 258. 4to bls. 72—75 afskript
þessa dóms með hendi Hákonar Ormssonar, gerð fyrir Brynjólf bisk-
up (1643) eptir frumritinu, sem legið hefir i Skálholti, en var orðið
lasið á dögum Árna, og er nú liðið undir lok. Er sú afskript stað-
fest i Skálholti 28. Marts 1643 af Brynjólfi biskupi, Jóni ráðsmanni
Haldórssyni, Birni skólameistara Snæbjarnarsyni, Halli kirkjupresti
Árnasyni, Pétri heyrara Gizurarsyni, Hákonu landþingisskrifara Orms-
syni og Stepháni biskupskrifara Ólafssyni. — Dómrinn er prentaðr i
Kirkjusögu Finns biskups Jónssonar II, 268—270. — Prentaðr og i
„Ríkisréttindum Islands“ eptir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson,
Rvík. 1908, bls. 41—43.

Alþingisdomur er biskup augmundi uar
dæmt ad ueita systur i sinu biskupsdæmi¹⁾.

Ollum godum monnum þeim sem þetta bref sia edur
heyra senda þon þoruardzson. þon eirekson. biorn jonson.
eirekur sniolfson. þon sæmundzson. filipus runolfsson. magn-
us jonsson. þon helgason. skule tumasson. eirekur snorrason.
gudmundur gudmundzson. biorn jonsson. þon jonson. gisli
jonsson. gisli hakonarson. þon þorlaksson. þorualldr arnason.
magnus biornsson. einar einarsson og þordur gunarsson.
suarner logrettumenn. [Q. G.²⁾ og sina kunnegt giorandi ad
þa lidit uar fra hingatburd uors herra jesu christi. M. d.
xxx og. u. ar miduikudagen næstan³⁾ epter peturss Messo
og pals⁴⁾ á almenniligu oxararþinge uorum uier i dom nefnd-
er af ærligum monnum erlendi þoruardzsyne logmanne sunn-
an og austan á jslande og einare bonda bryniolfssyne er
hafdi logligt umbod ara jonssonar logmannz nordan og
uestan á jslande ad skoda og ransaka og fullnadardom
á ad leggja huoria magt edur afl þau bref skulu hafa sem
þinn woro⁵⁾ komen i landit. i fyrstu grein bref fraa⁶⁾ herra
[Olaff erchebiskup⁷⁾ i þrandheim⁸⁾ og ollu rikessens radi i
noregi huad þinne helldur ad hann þjffalar uerduga⁹⁾ herra
i gudi biskup augmund¹⁰⁾ og herra biskup jone æ¹¹⁾ holun

1) Ad Biskupar Skule Vppbera Kongsins Rentu á Jslande 258.
2) [Kuediu Gudz 258. 3) næsta 258. 4) þ. e. 30. Júní. 5) eru 258.
6) b. v 258. 7) [258; Olafs erkibiskups 191. 8) Þrandheime 258.
9) werdug 258. 10) Øgmunde 258. 11) ad 258.

ad þeir upp bere og ad sier take¹⁾ huor j sinu biskupsdæme alla krununar rentu [et cetera²⁾]. j annare grein bref hertuga kristier(n)s³⁾ suo hliodandi ad hann þjfaldr didrik ua- get upp at bera kongsens⁴⁾ rentu hier j landit. j þridiu grein bref herra⁵⁾ kristifor⁶⁾ greifa j oldinborg og delmenhorst j huoriu suo stod ad hann þjfaldr herra markvss meyer hird- stiorn yfer ollu jslande [et cetera²⁾]. þiker oss ecki uort log- mal hlyda upp a þessa þeirra skipan hertugans og greifans saker þess ad krunan j noregi hefer aunguan utualen kong⁷⁾ yfer sig þui ad vier hofvm henne suared og rettum norigs kongi uora eida. þui ad heilagx anda nad til kalladre dæmd- um uier fyrr nefnder domsmenn med fullu doms atkuædi herra erkibiskupsens og rikisins rads bref j noregi skialligt og myndugt j allan mata og herra biskup augmund j skal- holtti og biskup jon a holum fullmegtuga huor j sinu bisk- upsdaemi og alla krununar rentu ad sier mega taka epter þui sem þeirra þjfalningarbref utuisar og ine helldur. Som- leidis dæmdum uier ad eingin krununar renta skal burtu flytiazt af landenu⁸⁾ huorki skattur sakafe edur sekia⁹⁾ giolld jnn¹⁰⁾ til þess ad allzmegtugur gud gefur oss rettan kong til norigis. Suo og dæmdum uier ad huor syslumadur sem heima hefer¹¹⁾ sina syslu skal biuara sinn skatt til næsta oxararþings og biskupenum þætte fullar uordzlur fyr- ir hafa. en þeir sem ecki hallda edr hafa sinar syslur heima þa afgreidi biskupenum sinn skatt og toll.

Samþykti þena uorn dom herra biskup augmund. er- lendur þoruardzson logmadur¹²⁾ og einar bryniolfsson og [þar med¹³⁾ oll logrettan lærder og leiker.

Og til sannenda hier um settu fyrr greinder herrar sin incigli med uorum fyrr greindra manna insiglum fyrir þetta domsbref huort ad¹⁴⁾ skrifat uar j sama stad aare¹⁵⁾ deigi sidar en fyrr seiger.

1) 258; taka 191. 2) [sl 258. 3) Christienn 258. 4) konungs- ins 258. 5) b. v. 258. 6) Christoffer 258. 7) konung 258. 8) lannd- ed 258 9) seekia 258. 10) b. v. 258. 11) helldur 258. 12) logmann 258. 13) [b. v. 258. 14) Gr 258. 15) b. v. 258.

613.

4. August 1535. á Möðruvöllum.

KAUPMÁLABRÉF Orms Sturlusonar og Þorbjargar Þorleifsdóttur.

MSteph. 27. 4to bls. 51—52, Svartskinna, með hendi Benedikts lögmanns Þorsteinssonar, skr. c. 1720—1730. — AM. 211 D. 4to bls. 6, skrifað c. 1700. Stafsetning er öllu betri á Svartskinnu, en 211 er upprunalegra að orðafari.

Kaupmálabref Orms Stullasonar¹⁾ og Þorbiargar
Þorleifsdóttur.

In nomine domini Amen.

lystest og stadfestest so felldur kaupmále d²⁾ millum Orms Stullasonar¹⁾ og Þorbiargar Þorleifsdóttur a þeirra brudkaupsdeige sunnudagenn næstañ efter Olafsmesso firre [um hausted³⁾] a Modruvöllum [j Eyafyrði. þa lidid var frá hijngadburdi vorz herra Jesu Christi 1535 ær. ad ædurgreiñdur⁴⁾ Ormur Stullason hafde til kaups vid adur⁵⁾ greinda Þorbiorgu Þ(orleifs)d(ottur)⁶⁾ iij^c hundrada i⁶⁾ fastaeign. [Var þar i⁷⁾ til skilin og greind (jörðin)⁸⁾ Stadarfell og 80 malnitukugillde og 80^c i ollum [þarflegum peningum kvikum og daudum⁹⁾].

Hier i mot hafde greind Þorbiorg Þ(orleifs)d(otter)⁵⁾ iij^c¹⁰⁾ hundrada i jordum og¹¹⁾ 40 Malnitukugillde. xxc i silfre og xxc i odrum¹²⁾ þarflegum peningum. reiknast hier med hennar Modurarfur.

gaf [þrattnefndur Ormur Stullason þrattnefndre¹³⁾ Þorbiorgu Þorleifsdóttur i tilgiof. lxc [var tilgreiñnd jordiñ¹⁴⁾ Skoravijk. xxxc. og Holtt fyrer¹⁵⁾. xxc. er liggur i Stadarfells

1) lögmanns, b. v. 27. 2) sl. 211. 3) [sl. 211, enda sýnist undarlegt að telja haust í öndverðum August, því að þessi dagsetning er einmitt 1. Aug 1535, sem hlýtr að vera hið rétta ártal bréfsins, en ekki 1538, því að 1538 er sunnudagrinna næsti eptir Ólafsmessu fyrri einmitt líka sunnudagrinna (næsti dagr) eptir Ólafsmessu síðari, og mundi þá vera miðað við síðari messudaginn ef bréfið hefði verið gert 1538. 4) [211, nema hvað ártalið 1538, sem stendr í 211, er leiðrétt eptir 27; 1535. ad, 27. 5) 211; sl. 27. 6) sl. 211. 7) [leiðrétt; Var það og (!) 211. 8) [211; þar í greint 27. 9) [211; odrum kuikum og daudum þarflegum peningum 27. 10) 211; ið 27 (rangt). 11) 211; sl. 27. 12) 211; godum 27. 13) [211; Ormur lögmaður 27. 14) [211; jordena 27. 15) b. v. 211.

kirkiusokn og þar til .x. Malnitu kugillde. Reiknast þá mæle Þorbiargar¹⁾ ije hundrada 80e.

kiore Þorleifur [Bonde G(rims)s(on) Þorbiorgu²⁾ dottur sina malakonu i gard Orms [Stullasonar.²⁾

Sampickte þenna giordning Dade B(onde) Gudmundsson i loglegu umbode Þorsteins B(onda) Finnbogasonar [er þa skyllde haffa fiarhalld Orms S(tulla)s(onar)³⁾ frænda sins.

Voru þesser⁴⁾ festingarvottar og brudkaupsvitne. Oddur Halldorsson. Eigill Hallsson. Andres Asgrijmsson. prestar. Pall Grijmsson. Jon Þorlaksson og Þorvalldur Arnason. leikmenn. [huorier settu sijn jnnsigli fyrir þetta kaupmála Brief. huðrt giðrt var á sama stad iij⁵⁾ dogum sijdar enn firr seiger.

614. [22. August] 1535. á Eyvíudarmúla.

ÖGMUNDR biskup í Skálholti veitir Jóni bónda Hallssyni sýslu til næsta Öxarárþings milli Þjorsár og Jökulsár á Sólheimasandi, „eptir þeirri bifalning, sem vér nú höfum af heiðr-samligasta ríkisins ráði í Noregi upp á krúnunnar vegna og eptir Alþingisdómum“.

AM. 191. 4to bls. 50—51 (bréfabók Jóns Hallssonar rituð samtíða á skinn). — AM. Apogr. 5547 (eptir 191. 4to).

Sýslubref það biskup augmundur ueiter
anno domini M d xxx. v. ar.

Vier augmund med gudz nad biskup j skalholtti heils-um yður ollum sem byggia og bua á millum þiorsar og iokulsar á solheimasandi og rangarþing er kallad. kær-liga med gudz kuediu og uorre. kunngiorandi yður at nu epter þeirre biffaling sem uier nu haufum af heidursamlig-asta rikissins rade j noregi upp á krununar uegna og ept-er alþingisdómum haufum uier bifalat heidursamligum dandi manni jone bonda hallzsyne wors nadugasta herra kongsens

1) hennar 211. 2) [211; sl. 27. 3) [211; þa hann skilde hafa umbod Orms 27. 4) 211; sl. 27. 5) [211; og innsigluðu þetta kaup-malabref i sama stad og áre iij 27.

syslu og umbod þar með yður suo sem fullmegtugum syslumanne ber at hafa og uor landzlaga bok ut uisar með skottum og skyldum. rekum og reningum. huolum og hafrekstrum og ollum þeim riett og rentu sem kongdominum og mior til heyra og eige er adur kuittan full fyrir og logligur sattmale æ gior. skal fyrnefndur jon hallzson aull mal sinærri og stærri sekta og sækia og saker æ gefa suo og sætta og semia og nidur setia. fyrir sig stefna. prof ði taka og doma yfer nefna. skal hann mins herra kongsens jarðer byggia og byggia lata j grei(n)du takmarki og landskylder upp bera og uiseyre samantaka eða taka lata under fulla grein og reikning uid mic og færa skatten til bessastada og lata kominn uera. uiij. nottum epter alþing hid sidarsta forfallalaust ad aflyktum nefndarmonnum sitt þingfarar kaup. skal fyrr greindur jon hallzson fulla magt og ualld til hafa þeim monnum dag at gefa sem j uandræði kunu ad falla eður fallit hafa og boda þeim til min sem skiotazt. skal hann og fullt ualld til hafa ad stefna þeim monnum aptur j sina syslu sem þar hafa brotligger ordit ef þeir eru komn- er j adrar sueiter. skal optnefndur jon hallzson eignazt oll. uj. marka mal og þar fyrir inan sier til liettis og eignar fyrir utan allan reikningskap vid kongdomenn og mic fyrir sitt armæði og starf enn ef stærri mal kunu til ad falla sem gud lati færri en fleiri þau skal hann sækia vnder kongdom- en og mig. bidium (ver) alla goda menn og sierliga mins herra kongsens uine og mina ad þier sieud tittnefndum jone halzsyne greider og goduiliuger huers sem hann kann uit ad þurfa og latid hann uel og reidugliga ad komazt þeim goduilia sem þier uilit honum giort hafa. Byd ec opt nefnd- um jone hallzsyne ad hann tale log og riett til huers mannz þo með uægd og myskun þar sem þat til heyrer en priosk- um og þralyndum sie hann riettur domare og refsingasam- ur. Skal titt nefndur jon hallzson gefa þeim manne umbod sem hann vill til kiosa ad giora lög og riett ad aullu iafn- fullu sem hann sialfur j fyrr greindri syslu þegar þrattnefnd- ur jon hallzson er eigi sialfur j opt nefndri syslu. skal hann þessare mins herra kongsins syslu og umbodi ad

fylgia til næsta oxararþings og þad leingur sem eigi er onnur loglig skipan á gior. Og til sanenda hier (um) set ec mitt jnsigli fyrir þetta sýslubref er skrifad uar æ eyvindarmula j flíotzhlid.

615. 22. August 1535. á Eyvindarmúla.

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti veitir Jóni bónda Hallssyni til næsta Óxarárþings umboð yfir Skógum og Skógaeignum, Mörk og Merkreignum fyrir sama gjald, sem hann hefir haft af Jóhanni Pétrssyni og Diðrik fóvita.

AM. 191. 4to bls. 52 (bréfabók Jóns Hallssonar rituð samtíða á skinn). — AM. Apogr. 5548 (eptir 191. 4to).

Bref biskup augmundar fyrir kongs eignum
á rangaruollum.

Vier augmund med gudz nad biskup j skalholli gior-um godum monnum kunigt med þessu woro opnu brefe ad wier epter þeirri bifaling sem uier nu hofum af heidursamligazta rikisens rade j noregi upp æ krununar uegna og suo epter alþingisdómu hofum vier blífalat uel kendum manne og uorum tenara. jone bonda hallzsyne kongsens eigner under eyafiollum skoga og skoga eigner. mork og merkr eigner med ollu þui sem þessum greindum kongs eignum fylger og fylgt hefer ad fornu og nyiu. rekum og skogum. eignum og jtokum. skal greindur jon hallzson eign-azt og ad sier taka allar kugillda leigur og landskyllder og allar adrar gagnsemder og hlunnendi af fyrr skrifudum eignum fyrir suodan gialld sem hann hefur adur haft af johann petursyne og didrik fouita. jn primis. uje. fiska. tunu smiors og .uj. uetra gamallt naut eda suo goda peninga j flytianda eyre ef þesser kuna ecki til ad uera. hier med byggia at gardenum og kyrkiune sem honum er moguligt, skal opt nefndur jon hallzson þetta fyrr skrifat umbod¹⁾ og lene bruka og biðhalda til næsta oxararþings og þad leingur sem

1) tvískrifad í skb.

ecki er onnur loglig skipan a gior. Og til sanenda hier um þrycktum uier uort insigli fyrir þetta bref skrifat á eyvindarmula j flotzhlid tueim nottum fyrir bartolomeus Messorum epter gudz burd. M. d. xxx. og .u. ar.

616.

12. September 1535.

í Viðey.

18. Júní 1588.

á Strönd í Selvögl.

HRAFN Guðmundsson gefr kirkjunni á Kolbeinsstöðum til æfinlegrar eignar, en sér til eilífs bænahalds, jörðina Vætekra á Hellisvöllum undir Jökli, og má hvorki selja né gefa jörðina undan kirkjunni.

Snæfellsnessýsla 2 meðal jarðabókarskjala Arna Magnússonar, í afskrift frá 26. Júní 1704. — AM. Apogr. 1264 með hendi Árna Magnússonar eptir transscripto þessu á skinni „fra Ara Porkelssyni“.

uætuakrer.

Þad giðri eg Hrafn guðmundsson goodum monnum kunnugt með þessu mijnu optnu¹⁾ brefe að eg meðkennist að eg hefe giefid jordina vætekra er liggia a Hellisvaullum j Knarrar kirkiusokn hejlagri Sancti nikulas kirkiu a Kolbeinstodum til æfeñlegrar eignar efftir minn dag Med ðllum þeim gógunum og giædum sem henne hefur filgt að fornu og nýu og eg hefe fremst ejgande að ordid. enn mier til ejhífs bænahalds. So og skil eg til að hun skal og huorke meiga giefast nie seliast vndañ Sancti Nikulaskirkiu á Kolbeinstodum. Og til sanninda hier um. set eg mitt jnnzicle vppa þetta giðrdnijngsbref. Skrifad j videy sunnudaginn næst(a) firir exaltatio²⁾ Sancti Crucis Anno Domini M. d. xxx. v.

Þad giðrum vier efftir skrifader menn Halldor Odds-son. bjarne Jonsson. Jon Ormsson. Guðmundur Audunar-son. Jon Nichulasson og Audun Jonsson. goodum mðnn-um viturligt. að vier hofum sied. á halldid og jferlesid. Brief Hrafns heitiñz guðmundssonar. með hejlu hangande jncigle ord efftir ord sem hier firir ofað stendur. Og til

1) opnu 1264. 2) exvlltatio 1264.

sannenda hier um. setium vær vor jnn cigli nedañ firir þetta bref. Skrifad ad Strond j Selvogie. þridiudaginn næstañ efter Jons Messu þa lided var fra guds burd m. dc. lxxx. viij. ðr.

Framañ skrifad ad vera ordriett utcooperad effter þessa brefs Transscript aa kalfskinn med þremur heilum hangande Jnnsiglum þad vitna underskrifader ad Haga d. 26. Junij Anno 1704.

Einar Einarsson
Eh.

Magnus Arason.¹⁾

617.

26. September 1535.

á Mel.

Jón biskup á Hólum fær „vorum kæra frænda“ sira Birni Jónssyni til fullrar eignar jörðina fremra Núp í Núpsdal með alkirkjuskuld og setr máldaga fyrir kirkjunni.

AM. Fasc. XLVIII, 22, frumrit á skinni, sem Árni hyggir sé með hendi Ólafs biskups Hjaltasonar, og fékk hann það 1703 frá Guðríði Magnúsdóttur í Flatey, en gaf síðan eigendum fremra Núps, þeim Eiríkssonum, Jóni lögsagnara, Teiti og Jóni yngra (að hann segir). Af 4 innsiglum er 1 dottið frá. — Landsbókasafn 61. 8vo, afskrípt staðfest í Skálholti 30. Apr. 1712 af Árna Magnússyni, Þorleifi Arasyni, Gísla Bjarnasyni, Þorgílsi Sigurðssyni og Þórði Þórðarsyni.

Vier jon med gudz nad biskup a holum giorum godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefe at vier hófum feingit til fullrar eignar vorum kæra frænda sira birne jonssyni jordina fremra núp i nupsdal med ollum þeim gðgnum og giædum sem greindri jordú a med lógum at fylgia og vier vrdum fremst eigandi at. en saker þess at alkirk(i)u skyld er a greindri jordú og sama kirkia var litt halldin at bokum og messúklædum. og ei feingum viernockra peninga med greindre kirkiu. þa hñn kom fyrst i vora eigu. so og hófum vier eingin registur sied. nie reikningskap vitad gjordan hafa verid vm peninga edur porcionem sagdrar kirk(i)u nema vm þad eydekot sem gamler maldagar hallda at kirkjunne til heyra²⁾. þui giorum vier so dan maldaga og skildaga vid greindan sira biorn vm adur greinda kirkiu. at hann skal vpp hallda kirkjunne og leggja til hennar bækur og messoklædi so hun sie songfær. en vier hofum lofat³⁾ at leggja kirkjunne. x. malnytú kugillde og xe i

1) Þ. e. Magnús kapteinn 2) Svo. 3) „kirkjunne“, stendr næst eptir þetta orð í frbr., en því er ofaukið,

þarfligum peningum. skal það vera kirkiunnar eign. en all-
 að annan reikningskap sem fallit hefur. edur falla kann j
 liffs tíð adur greindz síra biarnar. giefum vier og giðrum
 aullungis kuittan at þui hölldnu sem fyrr skrifad stendur og
 kirkian sie vel halldin og hennar þionustumenn. voru þess-
 er menn kallader til votta hier vm abote helgi med gudz
 myskun at þyngeyrum. þorbiorn jonsson og olafur hiallta-
 son prestar. Og til meire audsyningar hier vm setium vier
 vortt secretum med greindra manna insiglum fyrir þetta
 (bref) giort a mel i midfirde a sunnodaginn næsta epter
 mathei apostoli et ewangeliste anno domini M^o. d.^o xxx^o. v^o.

618.

16. Október 1535.

í Eskjuholti.

21. Febrúar [1536].

í Stafholti.

BJARNI Vigfússon fær Ögmundi biskupi í Skálholti til fullr-
 ar eignar alla jörðina Hamar í Borgarhrepp og lofar að
 selja biskupi fyrstum aðrar jarðir sínar og týi, en Bjarni
 skal í mót kvittr um sakferli sín og fornan reikningskap
 Borgarkirkju, er honum bar til að svara; er síra Freysteinn
 Grímsson við kaupð fyrir hönd biskups.

AM. Fasc. XLVIII, 23, frumrit á skinni. Öll (5) innsiglin eru
 dottin frá.

Kaupbref vm hamar j borgar kirkiv sokn.¹⁾

Það medkennvust vier jon prestur e(y)olfson. oddur
 thomasson. magnus jonsson. jon jonsson med þessv voru
 opnv brefi. at á lagardagen fyrsta j vetre þa lidit var fra
 gudz burdi. M d xxx og .v. ær j eskiuhollte j borgarhrep(p).
 vorum vier j hia sagum og heyrðum æ at suodan giorning-
 ur for fram med biarna vigfussyne og síra freysteine grims-
 syne er þar var þa af virduligs herra biskups ogmundar
 hendi ath suo vndertauludu og fyrir skildv med fullkomnv
 handabandi ath adur skrifadur biarne vigfusson fieð biskupi
 ogmundi jordena alla hamar er liggur j borgarhrep(p) j
 borgarkirkiu sokn med ollv þui sem greindri jordv fylger

1) Utan á bréfinu með gamalli hendi.

og fylgt hefur at fornv og nyv ok¹) hann hafdi fremst eigandi ath ordit vndan sier og sinum erfingium en vnder fyr skrifadan herra biskup ogmund ok¹) þad rad sem hans nad vill fyrir henni giora. Jtem j sama giorning og handabandi lofadi opt nefndur biarne at selia herra biskupenvm fyrstum adrar sinar jarder ok¹) tye fyrir fulla peninga og aungum audrum vtan med hans leyfi. Hier fyrir skyllde titt skrifadur biarne vigfuusson fa sina kuittan af biskupenum vm gamlan reikningskap kirkivnar æ borg er honum bar fyrir ath svara ok¹) oll aunnvr sakferli er hann hafdi openberlega brotlegur ordit vid biskupen hier til. og¹) til sanenda hier vm setium vier fyrskrifader menn vor insigle fyrir þetta giorningsbref er skrifat var j stafholle næsta (dag) fyrir catedracio sancti petri. æ [sama are²) ok¹) fyr seger.

619.

17. Oktober 1535.

í Miklagarði.

Jón biskup á Hólum, er þá var kongs umboðsmaðr bæði í Vöðlupingi og Þingeyjarþingi, selr Bessa Þorlákssyni jarðirnar Sigurðarstaði, Sandvík, Haldórustaði, Jarlstaði, Minnivöllu og Kálfborgará í Bárðardal, Skarð í Fnjóskadal og Björk í Eyjafirði, fyrir hálfa Anastaði, hálft Skarð og fimm hundruð í Kárástöðum á Vatnsnesi og hálfa jörðina Samtýni í Kræklingahlið, með fleirum greinum, er bréfið hermir.

AM. Fasc. XLVIII, 24, frumrit á skinni, líklega með hendi Ara lögmanns Jónssonar. Öll innsiglin (sem munu hafa verið 7) eru dottin frá.

Þeim godvm monnum sem þetta bref síðu edr heýra senda are jonsson logmann nordan og uestan á jslandi. thomas ionsson. jon mattheusson. sueinn finbogason prestar. Benedict einarsson. grimur einarsson. filippus þorarinsson leikmenn kuediu gudz og sina kvnigt giórandi árum epter gudz burd Mdxix og fim j mycklagardi j eyafirdi. svnnvdaginn næstañ fyrir luce ewangeliste. vorum vær j hia súvm og heyrðum á ord og handaband verdug herra biskup

1) Svo. 2) [Svo; er rangt; á að vera; ári síðar,

jóns at holum og þessa bónda þorlákssonar at suo fyrir skildu at nefndr herra biskup jón selldi greindvm þessa jarðarnar sigurðarstadi. sandvík. halldorstadi. jallstadi. minneuollu er liggia j lvnðarbreyku kirkivsokn og þar til jordinu sydri kalfborgaró j efiardalsóur kirkiv sokn og jordinu skard j hnioskadal er liggj j laufóas kirkiv sokn og iordinu biork j eýafirdi j mvnkapveróur kirkiv sokn með aullum þeim gognum og gædum sem greindum jorðum eiga með logum at fylgia. Hier j móti gaf greindr þessi fyr skrifudvm biskup jone jarðarnar halfa ánnastadi og halft skard og fim hvndrvd j karastodum er liggia æ uatnesi j huamskirkiu sokn. jordinu halft samtýni j kræklingahlýd j glæsiþæiar kirkivsokn með aullum þeim gognum og gædum sem greindum jorðum eiga með logum at fylgia. skýllði huorer fyr greindra manna halda þeim jorðum til laga er keypti. enn þeir suara lagaxiptingum sem selldi. Enn þat kristfe sem uar j fyr greindri jorðu biork lagði biskup jón suo mikít kristfe og omagavist upp j iórdinu mýrkó j haugardal. suo og gaf biskup jón greindan þessa aullungis kuittan vm aull þau peninga skipti sem þeir haufdu saman haft og suo vm tívnder og sakfelli kongdomsins uegna og kirkivnnar sem greindr þessi hafði þar til j fallid og nefndr biskup jón matti fremst með logum giora. Suo og gaf greindr þessi biskup jone j ualld þau víij kngillði með halldi og meðferd er þorsteinn finbogason hafði halldit fyrir honum þriv áur og xx eða leingur. Hier með gaf ádr skrifadr þessi þorláksson Biskup jón kuittan vm aull þeirra peningaskipti. Var Biskup jón þenna tíma kongz umhódmann j uodlupingi og þingeyarþingi. Setti hann sitt secret með uorum fyr skrifadra manna jnsiglum fyrir þetta bref er skrifat var j sama stad deigi og áre sem fyr seigir.

620.

21. Október 1535.

í Saurbæ.

ARI Andrésson gefr, með ráði Ögmundar biskups, Andrési Arasyni, syni sínum, sex tigi hundraða, að tilgreindum jörð-

unum Melanesi á Rauðasandi og Raknadal í Patreksfirði, og eru tilfærð landamerki Melaness.

Bæjarbók á Rauðasandi með hendi Orms Daðasonor c. 1730. — AM. Apogr. 1188 einnig eptir frumriti.

Þat giore ec are andreasson godum monnum kvinnigt með þessu minnu opnu brefe at ec medkennvúzt at ec hefi gefit andræise arasyne syne minum með mins herra biskups ogmundar radi. I x. hvndrada. at einkanlega til greindum jordum melanese er liggur æ raudasandi j savrbægiarkirkivsockn [og racknadal er liggur j patrigxfirði j Savdlavsdals kirkivsokn¹⁾] með ollvm þeim gognvm og gædvvm sem greindvm jordvm fylgier og fyllt hefer at fornvm og nyiv og ec vard fremst eigandi at til sios og lanz og þar til adra peninga kvika og davda so at hann hefur þesse sextigier hvndrvd vt teckid vtan ein iii. hvndrod standa þar epter af. gef ec þetta undan mier og minum erfingivm enn vðder hann og hans erfingia til æfenligrar eignar. sagði minn fader andres heitinn gudmunzson gud hans sal nadi mier til soddan laðamerkia j millum melaness og siondar ad gardur sæ riedi sem geingi ofan fyrir innan gilldruna j sker það er kallad væri²⁾laugasker. enn æin riedi fram fra. enn fyrir raknadal liggur bref með landamerkium. og með þessum laðamerkium. gef eg þessa fyrgreinda jord til sios og lanz. Og til sanninda hier vm heinge ec mitt jnnsigle firir þetta gjafarbrief hvert er skrifad var j savrbæ æ raudasandi fimtvdæginn næsta epter kalixtus Messo. anno domini Mdxxxv.

621.

24. Október 1535. á Auðunarstöðum.

ÁRNI Jónsson á Bjargi í Miðfirði vottar um það, að Sigmundr prestur Steindórsson hafi kjörið Bergljótu dóttur sína málakonu í garð Guðmundar Ólafssonar, þegar kaup þeirra

1) [Apogr. 1188; fallið óvart úr í Bæjarb.

tókust, og að Guðmundr hafi sett Bergljótu hálfa Reyki í Miðfirði í málal hennar.

AM. Fasc XLVIII, 25, frumrit á skinni, og er innsiglið fyrir bréfinu. Utan á skinnbréfið er ritað *rínastafrof* samtíða, og uppi yfir því stendr ártalið „*CD dxx og xu*“.

Suo felldan uitnisburd ber ec ærne jonson æ biargi j midfirdi j stadarbaka¹⁾ kirkiu soñk¹⁾. var ec hia sáa ec oc heyrd(a) æ ord oc handaband þessara manna guðmundar olafssonar af eirne alfu en bergliotar sigmundardottur af annare alfu þa gr(e)indur guðmundur geek til k(a)upz við berliottu¹⁾ konnu¹⁾ siña þa kiore sigmundur prestur st(e)indorson dottur siña malakoñu j gard guðmundar olafssonar ef mist¹⁾ daudi þeirra yrði en ef þrattnef(n)dur guðmundur seldi iarder koñu siñar bergliottar þa setti hann hálfa reyki j hennar mala er liggr j mels kirkiv soñk¹⁾ er optt nef(n)dur guðmundur hafði til k(a)upz uid þratt nef(n)da bergliottu koñu siña. skilde titt nef(n)dur guðmundur aundan¹⁾ ssier¹⁾ oc sinum erbyngum¹⁾ aunder¹⁾ bergliottu oc henar erbinga¹⁾ hálfa reyki suo framt sem þ(a)u ætti ecki born saman. Oc til saninda hier um sett¹⁾ ec mitt insigli fyrir þetta uittinibref er skrifat var æ auduñarstodum j uidudal¹⁾ j asge(ir)sar kirkiu sonk¹⁾ saunudæginn¹⁾ nestan fyrir simmons messu ærum ept-er gudz burd *CD d xx oc xu*.

622.

12. November 1535. í Hjarðarholti.

ÆREIÐARDÓMR þeirra Daða Guðmundssonar, kongs umboðsmanns millum Gilsfjarðar og Gljúfrár, og síra Ólafs Guðmundssonar um landamerki milli Dögurðarness á Skarðsströnd og Arnarbælis.

Eptir afskrípt með hendi Magnúsar Einarssonar á Jörfa c. 1730—1740, gerðri stafrétt eptir frumritinu á kálfskinni, og hafði verið fest saman við úrskurðarbréf Ögmundar biskups frá 13. Júlí 1537. Hjá Magnúsi er ártal bréfsins ritað skýrlega „*CD. vc. xxx*“ og úti á spássi-

1) Svo.

unni með sömu hendi sett „1530“. — Landsbókasafn 226. Fol. bls. 398—399 með hendi Jóns háyfirdómara Pétssonar c. 1870—1880, einnig eftir frumritinu á skinni, — sem nú finst ekki —, þó eigi stafrétt. Þar er ártalið skýrt 1535. Í bréf þetta er vitnað í DI, VI, bls. 1 með ártali 1530 (12. Nov. = 11. Nov. eftir afskrift Magnúsar). Sbr. DI VI, Nr. 1—2.

Þat giorom vid dade gudmundsson og sira olafur gudmundsson. godum monnum viturligt med þessu ockru opnu brefi at vid medkennumzt at verdugi fader og herra biskup avgmund skipadi ockur. at rida á landamerki. j millum dógaurdarnes¹⁾ og arnarbælis. efter þeim dome er dæmdur var á alpinge j sumar. af lærdum og leikum efter þeim brefum og skilrik(i)um. er þar uoru fram borið af beggia hendi sira jons halldorssonar er þa atti daugurdarnes. og sira biarna sumarlidasonar sem atti arnarbæli. Nu sakier þess at þar komu ecki þeir daudi menn lærder og leiker. sem biskupinn hafdi til skipad. þa nefnda ec fyrrnefndur Dade gudmundsson. kongs umbodsmann j millum gilsfiardar og gliufurðr. til med ockur nefndum monnum dada og sira olafi. þessa danimenn jon bonda mas¹⁾ jónsson. jon jónsson. narfa sigurdsson. og jon halfdanarson at rjda æ þessi landamerki. med maurgum audrum ærligum monnum. Voru þar og komner hvorertueggju. sira jon og sira biarni er attu fyrskrifadar iarder. daugurdarnes og arnarbæli. ridu vær æ badi¹⁾ þessi landamerki ofanverd og allt til siofar. efter þui skiale er huerertueggju báru fram fyrir oss. Jn primis hielldu þad bref sira biarna at arnarbæli ætti land at læk þeim er rennr vr alftatiorn. og kalladur væri raudalækur ofan j sio. enn upp ur alftatiorn skal rada eitt fen og j saurbru. Jtem j annare grein bar sira jon fram. iij. vitnisburde .og eina gamla skrá. er inne hieilt um daugurdarnes landamerki og jtok kirkiunnar j daugurdarnesi er suo uar latandi.

Þetta er landamerki j mille daugurdarnes og arnarbælis sionhending vr saurbrv og ofan med hrvnfiaullum og yfer þuera myri. j mille steinsholtz og arnarholtz. enn j myr inne er einn diupur pollur og vr þeim pollinvm skal vera sionhending ofan efter flöanvm fyrir innan arnarholt j skogarholt er leingzt geingr innan at floanum. fra biarnarstaud-

1) Svo.

um. enn j myrinne fyrir nedan sprettur upp merkilækur og geingr þaðan j sio fyrir innan marknes.

laugdu og fram huortueggju vilianliga sin bref. sira jon og sira bjarne vnder vora skodan og ransak. gatum vær eingin merki fundit at þad mætti lækur reiknazt er bref sira biarna kaulludu raudalæk nema suo sem adra myri og floa-bleytur. utan uppi vid tiornina er litil lækjarseyla med kallda uermsl. og nidri uid sioenn tuo lækjarfaull litil. hia leirvog einvm. Enn su gamla skrá er sira jon bar fram leist oss saunn at þeim sionhendingum. og aullum kennileitum. og takmaurkum sem hun jnehelit og þessi sama skrá virtizt oss efter uorri samuitzku og logbokarinnar ordum likligri til logliga landamerkia j mille greindra jarda daugurdarnes. og arnarbælis. helldur enn þau landamerki er bref sira biarna avisudu. Þui med heilax anda nad tilkalladri. at suo profudu og fyrir oss komnu. giordum uær og skipudum sira biarna og sira jon skylduga. at koma med þetta sitt skial og sin bref j næstu almenniliga prestastefnu fyrir verduga herra biskup augmund under hans skodun og vrskurd. nema hans näd villdi þetta fyr til vegar lataganga.

Ög til meire stadfestu og sannind(a) hier um setium uær fyrrnefinder menn vor jncigli fyrir þetta bref huort skrifat uar j hiardarholhti j laxardal faustudaginn næsta fyrir Dionisi episcopi. anno domini M. v^e. xxx. v.¹)

623.

26. November 1535. í Laugarnesi.

Dómr tveggja presta og fjögurra leikmanna, — meðal þeirra er Jón Árnason „sýslumaðr í Gullbringusýslu“, — út nefndr af Alexíusi ábóta í Viðey eptir skipan Ögmundar biskups, um kærú ábóta til Jóns Bergþórssonar, „að hann hafði farid i Elliðaá og haft klaustrsins net og eignað Bústöðum fors í ánni eðr streing“, en máldagar eignuðu klaustrinu alla hálfá veiði í Elliðaám.

1) v. b. v. JP., sem mun vera réttara, og hafa vanskrifazt í afskrípt Magnúsar. Dagsetning bréfsins er eitt af þrennu: 3. Apr., 8. okt. eða 12. Nov.

AM. 238. 4to bl. 18b — 19a, (Bessastaðabók), skr. c. 1570.

domvr fyrir halfri veidinne j elldiðm.¹⁾

Ollvm monnm þeim sem þetta bref sia edur heýra Senda Æinar Olafsson. brýniolfur gissvvarson. prestar. jon arñason sýslumadvr j gyllbringv sýslv. olafvr olafsson. bergvr ingemvndarson. avgmvndvr avgmvndzson. leikmenn. kvediv gvdz og sina kvngiorande at ð föstvdeiginn¹⁾ næsta ept-er katrinarmesso j lavgarnese arvm epter gvdz byrd¹⁾ m d xxxv. vorvm vier j dom nefnder epter skipau biskvps avggm-vmndar¹⁾ j skalholti af herra Alexivs abota j videý og officialis heilagrar Skalholtzkirkiv at skoda og fyllnadardom ð leggja vm þa klogvn sem Abotenn kærde til jons bergþors-sonar at hann hafdi farit j ellidað og haft klavstvrzins net og eignad bvstodvm fors j ane edvr streing. nv saker þess at landzlaga bokiñ vottar. at hvor madvr ð votñ og veidistod fyrir sinv lande. og ð sem at fornv hefur verit. nema med logvm sie fra komit. þar j moti var lesinn maldagi klavstvrzins j videý er suo bliodadi at klavstrid ætti alla halfa veide j ellidaðm. var madvrinn stefndvr og þar kom- (inn). Þui dæmdvm vier hann rietteliga fyrir kalladan. og at heilagx anda nad tilkalladri at suo profvðv og fyrir oss²⁾ komnv dæmdv vier fyrnefnder domsmenn ædvrgreinda alla halfa veide vera og verid hafa klavstvrzins eigñ epter þui sem maldagenn vtvisar. Ænn sakferllit dæmdvm vier til abot-ans nada. Og til sanninda hier vm festvm vier adurskrif-ader domsmenn uor insigle med officialis insigli fyrir þetta domsbref skrifad j sama stad deige og ðre sem fyrr seiger.

624.

22. December 1535.

á Brjámslæk.

ÓLAFR Helgason selr og geldr Erlingi bónda Gíslasyni sex-
tán hundruð í jörðunni Miðhlíð á Barðaströnd fyrir sextán
hundruð í öðrum peningum.

Jarðabókarskjöl Árna Magnússonar, Barðastrandarsýsla Nr. 7, af-
skript gerð „eptir líttlesilegu kálfskinnsbréfi með 2 hangandi innsigl-

1) Svo. 2) z (= og), hdr.

um og tveimur afföllnum“, staðfest á Hóli í Bildudal 27. Júní 1704, af Árna Guðmundssyni og Guðmundi Sigurðssyni.

Það giorum uier Jorundur prestur Stejnmodsson. Sueinbiorn Þordarson. Jon Jonsson. Jon Olafsson godum monnum kunnijgt med þessu voru opnu briefi at vier vorum j hia saum og heirdum a ord og handaband þessara manna Elljngz bonda Gijslasonar af Æirnri alfu Ænn Olafz Helgasonar af annari at svo firir skildu og vndirtauludu ad adur grejndur Olafur Helgason fieck og selldi fyrskrifudum Elljnge Gijslasyni sextan hundrud j jordijnni Midhhjd er liggur a bardastraund j Haga kirkiusokn til frials forrædess og fullrar Æignar undan sier og sijnum Ærfjngium Ænn undir Elljng Gijslason og hans Ærfjngia. Hier j moti skilddi þrattnefndur Elljngur gijslason giefa tyttskrifudum Olafi Helgasyni xvjc j suo ordnum peningum. kugilldum. hestum. giellidum penjngum. i vadmalum. skreid. gulli og silfri suo sem honum vel hjkar. Og til sanninda hier um setium vær firskrifadir menn vor jnsigli firir þetta jardarkaupsbrieff huort skrifad var a briamslæk a Bardastraund miduikudæginn næsta firir Þorlaksmessu vm veturinn arum Æfter guds burd þusund fimm hundrud þriatygi og fimm aar.

625.

1535.

ÁREIDARGERÐ um landamerki jarðanna Þorlaksstaða og Hurðarbaks í Kjós.

AM. 238. 4to bl. 23b, skr. c. 1570 (Bessastaðabók).

Landamerkiabref á milli Þorlaksstada og hurðarbaks.

Þessi er(u) landamerke j millvm hvrðarbaks og þollaksstade¹⁾j kios. in primis vr steine þeim er stendvr á fials brvnnne fyrir vestan gilit vp ýfer asnvm. síðan fram epter asnvm og rietta sionhending j lýritana at vier settvm nidvr á backann skampt fyrir vestan gotvna og rietta sionhending j laxá fyrir vestan sialfan holmin er stendvr vid ána.

1) Svo.

Riedu¹⁾ þessar menn æ landamerke Ellendvr þorvardz-son²⁾ logman svnnañ og avstan á jslande. Abote Alexivs j videj officialis. sira bodvar jonsson. hakon biorgolfsson. jon gislason. Oddur sigurdzson. þordur þosteinsson. hellge sigurdzson logriettv menn. jon gislason. jon gvdmvndzson. jorvndvr þorvason³⁾. Jon Marteinsson. Anno 1535.

626.

[1535].

ÖGMUNDUR biskup í Skálholti fær Sigríði Andrésdóttur til fullrar eignar jörðina Kúlu (Auðkúlu) í Arnarfirði, og skulu tuttugu hundruð í Kúlu koma fyrir Brekkur í Saurbæ og fjórtán hundruð fyrir Miðfell í Hreppum, en það, sem Kúla er dýrari, gefr biskup Sigríði, en Sigríðr fær biskupi í vald jörðina Klúku á Rauðasandi með fjórum kúgildum.

AM. Apogr 2712 með hendi Árna Magnússonar „Ur brefabok biskups Ögmundar“, og er afskriptin staðfest í Skálholti 9. Okt. 1711 af Árna Magnússyni, Ormi Daðasyni, Þórði Þórðarsyni og Páli Hákonarsyni. „Þetta bref um Kúlu vestur stendur j bókenne epter bref daterad 1535. en þau sem nærst epterfylgia eru dat. 1534. Annars eru brefen hier j bókenne confuso ordine. svo hier af er ecke stórt argument ad taka“.

Um Kulu vestur.

Vier Ögmund med guds nad biskup i Skalhollte. gior-um godum monnum kunnugt med þessu voru opnu brefe. ad vier hofum feinged Sigríde Andresdottur iordina alla Kulu er liggur i Hrafnseyrar kirkiu sokn. med öllum þeim gogn-um oc giædum sem greindre iaurdu fylger oc fylgt hefur ad fornu oc nyiu. ok vier urdum fremst eigande ad med laugum. Skulu. xxc. i greindre iordu i Kulu koma fyrer Breck-ur i Saurbæ. enn⁴⁾ .xiiijc. fyrer partinn i Midfelle er liggur i Hreppum i Holakirkiu sokn. Enn það sem greind iaurd Kula reiknadist dyrare enn þessar iarder Breckur og Midfellspar-ur. það unnum vier henne til fullrar eignar ok frials for-

1) Svo = Riðu. 2) Þorvalldzson, hdr. 3) Svo. 4) Hér stendur í bréfabókinni „fyrer“, en því er ofaukið, og vísar Árni því út.

rædis. Skulu hvorer fyrer sig svara lagaríptingum a greindum iordum. sem selldu. enn þeir hallde til laga sem keyptu. Her a ofan lagde hun i vort valld til fullrar eignar iaurdena alla Kluku med .iiij. kugílldum. er liggur i Saurbæiar kirkiu sokn a Raudasande. med ollu því sem henne fylger oc fylgt hefur ad fornu ok nyu. ok hun vard fremst eigande ad med laugum. skyllde þa hvort ockar kvitt vid annad um allan ockarn reikningskap et cetera.

627.

1 Janúar 1536.

BREF Edmonds Boners til Pétrs Svave meðal annars um það, að Einglandskonungur (Hinrik VIII.) hefði ekki leitað þess að fá Ísland og Færeyjar að veði fyrir hjálp til Danakonungs af Einglands hálfu.

Aarsberetninger fra det kongelige Geheimearkiv, udg. af C. F. Wegener, IV, Khavn 1870, bls. 21—22, eptir frumriti á pappír. Sbr. „Ríkisréttindi Íslands“ eptir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Rvík. 1908, bls. 51.

[Litteræ Edmundi Boner ad Pedrum Suauenium in Angliam ablegandum scriptæ].

Collega meus mihi olim dixit, quod princeps tuus offende-
batur in eo, quod persuadebat sibi, principem nostrum
auxilium prebuisse inimicis suis. „Non debuit offendi, quia
non est factum“. Item dixit principem tuum dixisse, prin-
cipem nostrum violasse fedus ictum cum felicis recordatio-
nis Frederico principe. „Non violauit vnquam“. Item quod
postquam idem collega meus ostendisset principi tuo et com-
missionem et articulos vna cum literis credentie, in initio
recusabat legere, allegando per consiliarium suum dominum
Wolf Powis, quod predictæ ad eum non pertinebant sed ad
alios, propterea quod in eisdem non nominabatur rex Dan-
ie, ac quod ex ea re grauiter excanduit princeps tuus, qua-
si princeps noster voluisset ei auferre titulum et ius suum,
adeoque hoc indigne tulit, quod in initio tractandum de re
alia non putauit quam de restitutione nauium. „Ex quam
nihili re suscitatur tragedia? et olim tibi dixi, quam inique

et principi nostro et nobis impingitur crimen“. Item quod quantum ad restitutionem nauium voluit sic respondere nobis, quod deberemus esse omni modo contenti. „Quo pacto hoc possit fieri, nauibus et bonis non restitutis, presertim cum cessent seruitia?“ Item quod pro defensione captionis ac retentionis nauium allegabatur quedam consuetudo in Dania, quod princeps pro stipendio et pecunia sua potest capere et retinere naues quorumcumque tempore belli. „Non numerata est pecunia, non exercebantur in vsum belli, aliorum omnium nauigia erant libera“. Item dum tractabatur de pace inter principem tuum et Lubicensis, ob quam causam venimus et omnem nostram operam (quod vtinam non fecissemus) obtulimus, in ea parte obtulimus, princeps tuus dicebat, quod hoc potius petebatur in vtilitatem inimicorum suorum, quam in suum commodum. „Profecto male nobiscum agitur, si omnia in deteriore partem interpretantur“. Item quod princeps tuus loquendo de Lubicensibus dicebat, quod princeps noster mutuo illis dedisset centum milia angelorum. „Quomodo hoc constat et in quem vsum, si esset factum etc.“ Item quod idem princeps loquendo de illis dicebat, quod volebant inducere quendam lupum in Germaniam, qui negotio hoc composito tam libenter vellet comedere Anglicanam ouem sicut bouem Danicum, exprimendo de imperatore. „Bene nobiscum conuenit cum imperatore etc.“ Item quod dominus cancellarius et dominus Wolf Pawys loquentes de Lubicensibus dixerunt, quod Albertus dux Mecliburgensis et comes de Oldenburge fecerunt fedus cum domo Burgundie super traditione Copmanhaven et Elboue, et quod sexaginta milia Joachimorum erant apud Bremam mittenda ad Copmanhaven cum Ambrosio Bokebynder. „Nos nescimus, quid fecerunt“. Item quod idem dominus cancellarius et dominus Wolf Pawys loquentes de suppetijs et auxilijs per regem nostrum principi vestro exhibendis voluerunt, quod rex noster haberet in pignus insulas Islandie et Faraye etc. „Rex noster nihil tale aut simile petit“ Item quod princeps tuus loquendo de eisdem suppetijs et auxilijs, attento quod diutius implicatus esset

istis bellis, poscebat ter centum milia angelotorum, pollicitus amicitiam et benevolentiam vna cum dictis insulis. „De plus petitionibus: penitere ego tanti non emam“. Item quod princeps tuus videbatur nonnihil metuere principi nostro non solum ob imperatorem sed et alios, presertim propter nuptias. „Nihil timendum. cum imperator ambiat regis nostri amicitiam; deinde stabilis et firmus est omnium in Anglia animus in hoc negocio et omnibus cum rege nostro“.

Hec paucula volebam annotare, vt tu, si quid respondendum hic habeas, reddas me certiolem per literas, quemadmodum, vt vides, ego feci. Vale feliciter, optime mi Petre.

628.

27. Janúar(?) 1536.

BRÉF frá doktor Edmond Boner og Richard Caundishe um Ísland og Færeyjar sem veð til Englendinga fyrir láni til Dana upp á 100,000 pund sterlings, svo og skýrsla Caundishe's til hertogans af Holtsetalandi um samninga um þetta efni, og er þess getið, að á Íslandi sé gnótt brennisteins.

Aarsberetninger fra det kgl. Geheimearkiv, udg. af C. F. Wegener, IV, Khavn. 1870, bls. 27—28, 30—32, eftir afskript Grims Thorkelins „ex Bibl. Cotton. Nero B III. pag. 95“. Sbr. Wurm: Die politischen Beziehungen Heinrichs VIII zu Marcus Meyer und Jürgen Wullenwever bls. 52—54. — Prentað með íslenskri þýðingu í „Ríkisréttindum Íslands“, eftir Jón Þorkelsson og Einar Arnórsson, Rvík 1908, bls. 47—51^a.

Out of the letters and other copies¹⁾ and writings received from dr. Boner and Richard Caundishe the 14th of February.

They signifie also, that Richard Caundishe hath been with the duke of Holst and treated with him upon the contents of m^r secretarys letters, who being evel content, that the kings majestie in his letters doth not insigh him with

1) reports, Wurm.

the title of a king, to the matters nevertheless made this answer, that ten of the ships were delivered and the other three he would pay for, excusing the taking of them by force of a certain custome; concerning conclusion of the peace betweene him and the Lubeckers he is content, the king shall for his part be arbiter, as well declaring, that he would in the begynning haue sent to his majesty, but that he was preuented of the said Lubeckers as engriewing their untruth towards him, whiche have bosted themselves to have received here 100000 angell, and further alleaging many things for the justification of his title and [the pertination of his adversaries caused¹⁾], requiring fynally a lone of the kings highness of 100000 pound after the old rate, promysing as well ayde to his grace for the same, besides the repayment, by water and land, as for a token to give him Iseland and Feray.

.

The next day came unto the lodging of the said Richard the [duks chancellour withe one other of his counsel²⁾], and they began to declare, what charges their maistie³⁾ had sustyned in his continual wars by 2 year and more continued, and how the Lubeckers, the duke of Mecklenborough and the grave of Oldenborough had confedered⁴⁾ with the house of Burgoyne for delyvery of Copnam-havn⁵⁾ and Elbowe to themperor declaring iijxx ml (80000) yochomdales to be ready at Breame to be conveyed to Copman-haven⁵⁾ for that purpose, and earnestly accusing themperor of ambition and unfaithfulness, as well declaring, that they wold dye all before he shuld haue therein his desyre, as requiring aide of the king for their defence, remembring in this communication, that the French king hath made them sundry good offers, with desyre finally to haue the kings highness ayde, and that the said Richard and his college wold dis-

1) [the'xtenuation of his adversaries cause. al. (Klefenf.) 2) [duke and others of his counsel, (Wurm) 3) maister, (Wurm). 4) considered, (Wurm). 5) Svo.

patch a post to know his pleasure touching the same. Whereupon the said Richard tok occasion to ask, upon what good grounde he might make suche aduertisement, alleaging it shuld not only be mete, in case they should have any money of his grace, to haue the same again restored and repaid, but also sufficient gage and pawne for the same, with other benefite and commoditie, demanding for a pawn the delyverance of Copman-haven and Elbow into the kings hands. Which they answered was not possible, being Copman-haven the seate of the king of Denmark, but they said, their master had divers other isles as Iseland and Feraye, wherein his grace might be satisfied. And thus they departed, making promise, that he should the next day speak secretly with their maiestie¹⁾, the said Richarde requiring them first, he might so do.

At whose comming he first declared unto the said duke the communication before specified had with his counsaill; after he desyred him to consider, that he had no commission to treat of any other matter than of the two articles for the shippes and peax. Whereupon the said duke declared his great charges sustained in these wars with the practise of themperor for Denmark, wherein he used the Lubeckers, who lately have admytted 3 or 4 papists into rule and autoritie within their citie, to the intent they may both extinguish the word of God and further the emperors purpose, declaring playnlie his necessity, and for a pawne, mentioned before by the said Richarde, said that his grace might have two great countreys naming Iseland and Feraye, whereof th'one that is Iseland he found had gréat plentie of brymestone. To this it was answered, that he and his colleague durst not upon this light matter move his grace, unless they might get some better grounde and foundation, considering how many imcommodities might ensue to his highness by the ayding of the said duke, themperor setting in fole against him, with whom his grace is now in leage and amytie. And here the said duke went to his

1) rétt; maister,

counsail and debated with them, whom the said Richard desired to put his demands in writing, promising, in case they shuld apper such, as whereupon to the kings maiestie might ensue any good effecte, to have the same effectual according to his desire. When the duke returned, he declared, that in no wise he cold departe with any other parcel of his realm than the two islands before named, which, as he said, he was content, his grace shuld haue for a token and his money repaid to; so he wold besides be bound to pursue his grace with shippes, horsemen and fotemen at all times after for a reciproque, requiring for his ayde iij^e ml angelots. Whereunto the said Richarde answered, he durte not moue the kings maistie therein and therefore desired answer to the two articles. Wherein for the peax he made the answer before mentioned, with a little qualification, that he cold not tell, how his friends, that had laboured in it, wold be content, that his grace shuld be arbiter, desiring him and his fellow to know the state of this contention between him and the Lubeckers of the Hamburgenses and of the same to advertise his maiestie; and for the three sheppes said, he wold wryte to his highness in suche sorte, as shuld be to his satisfaction, to which resolution he stycked notwithstanding any thing that could be spoken for the present delyvery of them. Then the duke asked, how it stood between the kings highness and the French king, declaring that he hath in wages xij ml lavnce knights, ij ml horsemen, and 75 good shippes upon the sea, inferring that though they agreed not yet, they might per case come to a neirer pointe, meanyng that rather then to faile he wold be content with lesse moneye, again desiring the said Richarde to advertise his grace hereof accordingly, with request to tarry dynner, saying that after dynner he wold speak with him again. And so with drawing into a chamber, the chancellour there delyuered him a cheyne for his reward of the valew of thirty pound, desiring him to accept the same etc., with whom albeit he priuately laboured for the present delyuerance of the three shippes, yet he cold obtain no other thing than as specified.

629.

20. Febrúar 1536.

í Kinstrup.

KRISTJÁN konungr III. skipar Ara Jónsson lögmann norðan og vestan á Íslandi.

Landsbókasafn 61. 8vo með hendi Arna Magnússonar „Ex transsumto orig“. gerðu í Mðrufelli í Eyjafirði 31. Maí 1544, er Bjarni Pétsson á Staðarhóli léði Árna 1703.

Vii Cristian med gudz nade udvald koning til Danmark oc Norige. Hertug uthi Slesuik. Holsten. Stormaren oc Dithmersken. Greffue uti Oldenborg oc Delmenhorst helse Eder alle vore kiære undersate bønder oc menige almuge som bygge oc boo uti vort oc Norigis krunes skatland Jsland. kiærligen med gud oc vor nade. Kiære venner. vider at vi hafue aff vor sønderlige gunst oc nade tiltroet skicket oc befalet. oc med thette vort opne bref tiltroe skicke oc befale thenne breffuisere oss Elskelige Are Jonsen. vor tro mand oc tienere at vere Eders logmañ ther norden oc vesten paa Jsland. Thi bede vii Eder oc biude at i giffuer hanum aarlige saadan rettighed som hannum bør at haffue. oc hans forefarer for hannum hafft haffue. oc i aarligen pligtige ere at giøre oc giffue. Hand skal i gien paa vore vegne skicke Eder alle. then fattige saa vel som then rige. log skiel oc ret. efter Sancte Olaf konings oc Noriges log. som hand vil andsvare for gud. oc vere bekiendt for os. oc skal hand sverie vor ombudsmand oc foveit. som vi tiid skickendis vorde. sin logmandseed. Thii lader thet ingenlunde. under vor hyllest oc nade. Giffut udi Kinstrup Søndagen næst effter Valentini. aar et cetera M. D. xxxvj. under vort Signet.

630.

25. Febrúar 1536. á Strönd í Selvogi.

DÓMR, út nefndr í Þjóðólfshaga 17. Janúar af Erlendi Þorvarðssyni lögmanni sunnan og austan á Íslandi, um víg Jóns Þórðarsonar, er Þórarinn Simeonsson ófyrirsynju í hel sló með vopni, „sem vor landslagabók fyrirbýðr“; dæma þeir tuttugu hundruð í bætr og Þórarinn flytjanda og ferjanda til Noregs.

Bisk. Skalh. Fasc. XX, 67, frumrit á skinni. Nú er eitt innsigli fyrir bréfinu. — AM. Apogr. 2409.

Domur þorarins simeonssonar vegna.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia eda heyra senda jon þoruardsson. Sæmundur Æireksson. jon biornsson. philippus runolfsson. jon helgason. Biorn arnorsson. jon arnason. Arn-biorn einarsson. Þordur Þossteinsson¹⁾. Fuse Æyiofsson. oddur gothskalksson. Pall tvmasson. kuediu guds og sina. kunnigt gior-ande ad þa lidet uar fra hingatburd uors herra jhesu christi M. d. xxx og vj. ár manudeginn¹⁾ næstañ epter geisladaginn²⁾. um ueturinn i Þiódolfshaga i holtamanna hrepp. uorum vier i dom nefnder af heidursamligum dandemanne. Erlende bonda þoruardssyne. herra laugmanne fyrir sunnan og aust-an æ jslande. at skoda ransaka ok fullnadardom æ ad leggja. um það uigsmal sem fyrir laugmannenn hafði dæmt verid. þa þorarenn simjonsson¹⁾. oforsyniu i hel slo jon heit-inn Þordarson. sem sagdur uar. gud hans sal nade. uissum uier fyrir full saninde. at uiglysingen hafde æ fysta þinge fram komit. suaren og laugliga dæmd uerit. Enn um bætur. þegn oc landsuist. hafði þui til laugmanz dæmt uerit ad þessi mann hafði med þui uopne ueginn uerid. sem uor lands laga bok fyrirbydur at hafa. Suo og skipar hun i doma capitula jnnuirduliga ad ransaka med mikille hofsenn. huort misgiort er uid sakadañ mann. edur fyrir litlar saker og þo nockrar eda myklar og þo eigi nogar. eda suo nogar ad full naudsyn þike til hafa rekit. Suo og huort nockur lagabod hafa i mille komit eda eigi. Nu af þui ad erfinge og eptermælis-madur ens uegna hafde gefit uegandanum felegañ dag. þess oc annars ad þar kom fram fyrir oss sanninda prof med suornum uitnum. ad adur greindur jon heitinn Þordarson hefði haft suo felldañ tiluerknad uid optnefndañ þorarin. ad hann hefði borid ofrialsa peninga ut á hans skip. fyrir utan hans uilia edur leyfe. Suo og þau heitunarord: sem hann hafde talad uid þrattnefndañ þorarenn. þui ad heilax anda nad til kalladre. ad suo profudu oc fyrir oss komnu. dæmdum uier fyr nefnder domsmenn med fullu doms at-kuædi. tijtt nefndañ þorarenn flytianda oc ferianda til nor-vegs oc skyldugañ ad sigla forfallalaust med þui fysta skip(e)

1) Svo. 2) Þ. e. 17. Janúar.

sem geingur til norvegis. Enn j uigsbætur epter mannenn dæmdum uier .xxc. j aullum peningum riett golldit. skyllde fiordungur botanna gialldazt j næstum fardaugum. heima ð rangaruauullum. annar ð mikaelsmessu ad hauste. enn allt j audrum fardaugum ef sua er fie til. Saumuleidis um þegn.

samþyckte þenna uorn dom adur skrifadur laugmann. oc setti sitt jnsigle med uorum fyr nefndra domsmanna jnsiglum fyrir þetta doms bref. Skrifat ð straund j seluoge. Mattheusmessu¹⁾ um ueturinn æ langafostu. ð sama ðre sem fyr seiger.

631.

7. Apríl 1536.

í Skálholti.

ÖGMUNDR biskup í Skálholti afleysir og kvittar Daða bónda Guðmundsson af þremur eða fjórum barneignum með Ingvildi Árnadóttur í hórdómi og í frændsemisspellum að öðrum og þriðja.

Landsbókasafn 115. 4to I, 266—267 með hendi sira Jóns Haldórssonar í Hítardal c. 1730.

Kvittun Ögmundar Byskups Anno 1536.

Wier Ögmund med guds náð Byskup í Skalholti giorum göðum monnum kunnigt med þessu voru opnu Brefe. ad Dade Bonde Gudmundsson kom fyrer oss. og sagde oss sitt misferle sem hann hefur skied med Ingvólde Arnadóttur in crimine adulterii in tertio et secundo gradu consanguinitatis cum tribus vel quatuor proliferationibus quocunque modo violatus est. Hefur hann nu komid í Skalholti. og hallded þær skriffter. sem vier sögdum þeim. og hófum vier afleyst hann af ádurgreindum brotum. hefur hann nu lofad upp ð syna æru og tru. ad skilia sig fullkomlega ad samræde og vistum vid þessa konu. og ad þessu trulega hölldnu. gefum vier hann og giðrum ölldungis kvittan og ákærlausan fyrir oss og öllum vorum æfterkomendum h(eilagrar) Skalhollts kyrkiu formonnum um fiesekter ð adurgreindu

1) Þ. e. Matthíasmessa.

brote. Og til sanninda hier um setium vier vort jnnsigle fyrir þetta Bref skrifad i Skalhollte sexta feria ante Dominicam Palmarum Anno Domini 1536.

632.

25. Apríl 1536. á Grenjaðarstað.

Jón bóndi Magnússon og Ragneiður Pétrsdóttir kona hans gefa Steinuni dóttur sinni hundrað hundraða, at tilskildu Ljósavatni í Bárðardal, en Björn prestur Jónsson gefr Steinuni hundrað hundraða í fastaeign, að tilskildum þremur ánefndum jörðum, og þar til þrjátíu málnytukúgildi, með því skilorði, að Steinunn þjóni sér með trú og dygd, en peningar þessir skyldi falla til barna þeirra, ef þeim yrði barna auðið.

AM. 279. Fol. bls. 34b, bréfabók Brynjólfs biskups 1669—1671. með hendi Gizurar Björnasonar frá Þingmúla. „Liggur hia H(erra) Sigurde Jonssyni Logmanni ad Einarssnesi“. „Þetta jnnsiglad“.

Giornings Breff Biarnar prests Jonssonar vid Jón B(onda)

Magnusson wegna Steinunnar dottur hans.

Þad giörum ver Tumas p(restur) Einarsson. Jon p(restur) Olafsson. Audun Sigurdsson. Sæmundur Simonarson göðum monnum kunnugt med þessu voru opnu breffe. Arum effter guds burd 1536 in Die Marci Evangelistæ a Greniastad¹⁾ i Reykiadal. vorum vier i hið saum og heirdum a ad suo vordinn skildage og greindur var vpp sagdur og yffer lýstur. ad Jon Bondi Magnusson og hans kuinna Ragneidur Petursdotter hoffdu geffid Steinunni Jonsdottur. dottur sinne. hundrad hundrada. ad til skjlldri jordunne Liosavatne i Bardardal. Suo og gaff Biorn p(restur) Jönsson greindri Steinunni Jonsdottur hundrad hundrada. ad tilskildum þessum jordum Barkarstader¹⁾ i Midfirde. Æsestodum i Langadal og Barkarstodum i Suartardal. og þar til .xxx. malnitu kugildi. med þui skilordi ad fyrrneffnd Steinunn skilldi þiöna greindum S(ira) Birni med dygd og tru og þess-

1) Svo.

er peningar fyrr sagder skyldu falla til þeirra barna eff þeim jrdi þeirra audid.

För þessi giordningur fram med handsolum mille S(ira) Biarnar Jonssonar og Jons bonda Magnussonar.

Samþykke verdugur H(erra) Biskup Jón þessa gioff Biarnar Jonssonar. þui hann var erfingie firr neffnds Biarnar j þann tijma.

633.

1. Maí 1536.

í Gørðum.

ÖGMUNDR biskup í Skálholti selr Jóni Eiríkssyni jörðina Höfða á Akranesi fyrir jörðina Fellsöxl, einnig á Akranesi, og þar til átta kúgildi, og gefr biskup Jón kvittan.

Bisk. Skalh. Fasc. VIII, 2, frumrit á skinni, og er innsiglið dott-ið frá. — AM. Apogr. 2589.

jardakaupsbref fyrir hofda a akranesi

[og Fellzöxl.¹⁾

Vier avgmvnd med gvdz nad biskup j skalholtti giorum godvm monnum kvnnigt med þessv vorv opnv brefi at vier hofvm sellt ione eirekssyni jordina hofda er liggur j garda kirkiv sokn til æviñligrar eigar og frials forrædes med ollvm þeim gognvm og gædvu sem greindre jorðv fylger og fylgt hefer at fornv og nýiv vnder hann og hans erfingia. hier j mot hefer adur greindur ion eireksson feingit oss jordena fellsogsl er liggvr j somv kirkiv sokn vndan sier og sinvm erfingivm og þar til viii kvgilldi: þui gefvm vier fyr nefndan ion kvittan og akærulavsan fyrir oss og ollvm vorvm epterkomendvm heilagrar skalholts kirkivnar formonnum. Og til sanninda hier vm festvm vier wort jnsigli fyrir þetta jardarkavpss²⁾ bref skrifat j gavrdvm æ akranesi vm worit tveiggia²⁾ postula Oesso philippi et iacobi anno domini M. d. xxxvi.

1) Utan á bréfinu; [með hendi Árna Magnússonar. 2) Svo.

634.

6. Maí 1536.

á Flugumýri.

ARI lögmaðr Jónsson selr Páli bónda Grimssyni jarðirnar Holtastaði, Strjúg, Lækjardali tvenna, Úfagil, Refstaði og Vatnahverfi, allar í Langadal og Laxárdal, og þar til átta hundruð í fullvirðispeningum, að tilgreindum kirkjuörðum og kúgildum á Holtastöðum, fyrir jarðirnar Einarsstaði í Reykjadal, Glaumbæ, Hallbjarnarstaði, Narfastaði, Fljótsbakka, Viða og Hellu við Mývatn, með fleirum greinum, er bréfið hermir.

Syrpa Guðbrands biskups í Biskupsskjalasafni, í 4to bl. 1, skr. c. 1590 (fúid).

Vm kaup pals grimssonar á holtastodum.

Það giorum vier Jon Matthiasson. Sueirñ Fimbogason prestar. Olafur Jonsson. Eirekur Gudmundsson godum monnum kunnigt med þessu voru opnu brefi. að ærum epter gudz burd 1536. á flugumýri j skagafirdi laugardaginn næstañ epter krossmessu vm vorid¹⁾ vorum vier j hið. sðum og heyrðum á ord og handaband Ara Jonssonar logmanns og pals bónda Grijmssonar. að suo fyrir skildu. að adurnefndur Are selldi fyrrsogdum pðli jardernar holtastadi i langadal fyrir 90c. jordina striug fyrir xxxc. jordina lækiardal fyrir xc. annan Lækiardal fyrir xc. Wfagil fyrir xvjc. Refstadi fyrir xc. jordina watnahuerfi fyrir. xxxc. og þar til atta hundrud j fullvirdis peningum. Liggia fyrr nefndar jarder j langadal og Laxárdal. med ollum þeim gognum og giædum. sem greindum jordum á med logum að fylgia. og nefndur Ari varð fremst eigandi að. Sagdi optnefndur Ari að kirkian á Holtastodum ætti suo heitandi jarder. sem hier epter skrifad stendur. Huamm j langadal og kirkiuskard æ Laxárdal. kagadarhól og hamra æ asum. fyrir vestan blondu. og þar til x mælnýtu kugilldi. Skilldi pall bóndi suara kirkiunne sogdum kugilldum. Hier j mótt gaf og gallt greindur pall optnefndum Ara jordina Einarstade j Reykiadal fyrir lxxxxc. jordina Glombæ fyrir xxxc. jordina Hallbjarñastadi fyrir xxxc. jordina Narfastadi. xxxc. jordina fliotzbacka xc. jordina wida fyrir xijc. liggia þessar allar

1) þ. e. 6. Maí. 2) Svo.

jardar¹⁾ j Ēinarstada kirkiu sokn. og þar til jordina Helli vid mývathn fyrir xij. med ollum þeim gognum og giædum sem greindum jordum á med logum ad fylgia. og nefndur pall vard fremst eigandi ad. sagdi optnefndur Pall. ad kirkian á Ēinarstodum ætti x. j heimalandi. og jordina kuiuindisdal og jordina Biörk j kinn. og suo stödu til Borgunar fyrir kirkiunnar peningum jarderñar Hólar og Dada-stader j Reykiadal. Skýlldi Ari mega leyfa þær jarder til sijn og giallda kirkiuune f[rída] peninga þar fyrir ef hann villde suo. og atti kyrkian á Ēinarstodum x málnyttu kugildi. Skýlldi Ari suara þeim kugilldum. og þar til átti Pall ad suara nefndum Ara kirkiunnar vegna x. j fullvirdis peningum. Gaf og giordi Biskup Jon kuittañ allañ Reikningskap forñañ og nýiañ þann sem þar til hafdi fallid til Ēinarstada kirkiu og holltastada kirkiu. ad tilskildum þeim kirkiu eignum sem fyrr skrifad stendur. og þeim jtaulum og ornamentis sem kirkiuñar eiga ádur. skýlldu huorer fyrr sagdra manna halda til laga þeim jordum sem keyptu. eun suara laga aiptingum á þui sem huorer selldu. War Biskup Jon forsagnarvottur ad fyrr sogdum giorñingi og setti sitt Secret med vorum fyrerskrifadra¹⁾ manna jnsiglum fyrir þetta bref er skrifad var j sama stad og æri. deigi sijdar enn fyrr seiger.

635.

10. Maí 1536.

í Miðgördum.

Dómr sex manna, út nefndr af Þorleifi bónda Einarssyni kongs umboðsmanni í Þórsnessþingi, um umboð barna Odds heitins Bjarnasonar, er voru systurbörn þeirra Einarssona, sira Marteins, Péturs og Brands.

ÍBfel. Khd. 309. 8vo bl. 141—142, Öxnafellsbók með hendi Ara Magnússonar í Ögri c. 1620. — Prentaðr í Íslenskum Ártiðaskrá, Kh. 1893—96 bls. 250—251.

Domur vm vmbodzpeninga dæmdur j midgaurdum j
Stadarsueit.

Ollum þeim monnum sem þetta brief sia edur heyra

1) Svo.

sennder Gijse Gudmundsson. Jon Jonsson. suarnir laugriettumenn. Olafur Jonsson. Teijtur Eyriksson. Jon audnafton¹⁾ oc Jllauge Sueijnsson Kuediu Gudz og sijna. kunnugt gjaورانnde ad med þessu voru opnu briefi. ad arum epter Gudz burd ٨. d. xxx. og .vj. ar miduikudaginn næstann epter krossmessu vmm vorid j midgaurdum j stadarsueijt æ þijngstad riettum. vorum wær til dommz nefnder af erligum manni Þorleijfe bonda Eijnarsyni. er þa hafdi mijnz herra kongsinz vmmbod og syslu j þornesþijngie. ad skoda oc rannsaka og fullnadardom æ ad leggja huer hallda skyllde ad laugum vmmbodj Barnna Oddz heijtinz biarnnasonar. er suo heijta. Arnj. andrez og Hallbiaurg. Enn sakier þess ad wær vissum Gudruðu biarnnadottir. Setseliu og Gudlaugu vera næst arfi epter þesse baurnn. suo og ærjknadist þar firir oss malj þessara barnna .xviij. huerar firir sig. þuij ad suo profudu oc firir oss koñnu dæmdum wær fir nefnder doñzmenn med fullu doñz adkuæde Eijnar Gudmundsson skylldugann. vegna Gudrunar biarnnadottur konu sinar. ad sier ad taka vmmbod²⁾ oc peninga arnna oddssonar. þuij oss virdtest þau o-hættar skulldunautar firir hanz peningum.

Suo og j annarj greijn olaf Eijilsson. wegna Setseliu biarnnadottur konu sinnar skylldugann ad sier ad taka vmmbod og peninga hallbiargar oddzdotter.

J þridiu greijn Eyrik sueijnsson skylldugann ad sier ad taka vegna Gudlaugu³⁾ Biarnnadotter konu sinnar vmmbod andrezar oddssonar.

Suo og skyllde Eijnar oddsson fylgia fie syskina sinna. arnna og hallbiargar. epter riettri tiltaulu. oc moder hanz skyllduga ad piona þar sem barnid væri firir mat oc klædi.

J fiordu greijn dæmdum wier Sjra Martein. pietur oc brannd modurbrædur Barnnanna skyllduga ad athyggja. huersu med væri farid þeira peninga æ hueriu arj.

Samþycktj þennann vornn dom ædur grejndur valldzmann. og þrickte sijnu jnnsigli med vorum jnnsiglum.

1) þannig; rétt: gudnason? 2) vmmbodz, hdr. 3) Svo.

Athuganir og lagfæringar.

Bls. 21° Egilsá) les: (Egilsá). — 29¹¹ sumkvæmt l. samkvæmt. — 37 og 39. Stjarnan fyrir framan bréfin Nr. 31 og 32 á ekki að standa. — 38¹¹ Skógi l. skógi. — 54⁴ afsériptir l. afskriptir. — 69, þrjózkist, þeir l. þrjózkist þeir, — 71¹⁰ kapiula l. kapitula. — 99¹² Quasin l. Quas in. — 108¹⁴ nmboðsmaðr l. umboðsmaðr. — 116 í 3.—4. línu fyrirsagnar að Nr. 97: beneficium l. beneficium. — 117¹¹ Lesmátinn „sonum“, er stendr neðanmáls, sýnist vera réttari en „sonarsonum“, sem í textanum stendr. — 137 í 4. línu fyrirsagnar að Nr. 116 skeið l. skreið. — 145, Björn l. Björn. — 144, pergamentshréf l. pergamentsbréf. — 155¹⁶ bruðdzson l. brauðdzson. — 159, selr l. setr. — 196—197, Nr. 171. Helgi prestr (Þorkelsson) í Gufudal, sem getið er um í þessum máldaga, andaðist 1473. Má því vera, að réttara væri að heimfæra þenna máldaga til síðara hluta 16. aldar, líklega helzt til Sveins biskups Pétssonar. — 212, somid l. komid, og 6.—5. l. að neðan: hrygiljum l. hrygilum. — 215 í yfirskrípt að Nr. 190: Möðruvöllum l. Möðruvöllum. — Bls. 227—228 og 409. Bréfið Nr. 199 og 338 sýnist vera eitt og sama skjal, að eins með mismunandi ártölum í afskriptunum, í annari árfært til 1524, í hinni til 1527. Báðar afskriptir eru staðfestar, önnur eptir frumriti (árfærir bréfið til 1524), en hin eptir transscript frá 1573. — 233, RÍKISÁÐ l. RÍKISRÁÐ. — 234³ Danakonungs l. Danakonung. — 240, Narfe „Jonsson“ á án efa að vera Narfe Ivarsson, þó að „Jonsson“ standi í handritinu. — 248, Landsskjalasafn l. Landsskjalasafni. — 250, Ollum l. Öllum. — 268¹⁸ skul. skuli. — 286¹⁶ ann l. anno. — 289, Steinsear l. Steinssonar. — 297⁹ ett l. eitt. — 299, lidid. — 306 í 3. l. nm. rigerð l. ritgerð. — 321^{20, 21} mal/ande, ætti að vera: mal/lande. — 325, elðumesso l. sölumesso. — 334³ fofallde l. folallde. — 355⁴ fullmektagur l. fullmektagur. — 359, Þordarson⁴) l. Þordarson⁵). — 360¹¹ þegnildi l. þegnildi. — 361¹⁻² logtañ l. logriettañ. — 365. Yfirskrípt blaðsíðunnar misprentuð: Laufás — hefir staðið frá bls. 331 — fyrir: Fullrétti og sárásótt. — 384¹¹ fyrrnefndum l. fyrrnefndur. — 400, 13. Janúar l. 23. Janúar. — 401¹⁶ sancti l. sancte. — 402, brefanaa l. brefanna. — 403⁶ klansturs l. klaust-

urs. — 408¹¹¹ Biarna(r)sonar l. Biarnasonar. — 413⁷ B. l. A. — 413¹¹ Gizurer l. Gizurar. — 418₇ (nm.) biornason l. biornsson²) — 421⁸ Hólaskóla l. Hólastóls. — 428¹⁰ reikninguskapur l. reikningsskapur. — 436¹⁰ á Reykhólum l. í Flatey. — 451₁₂ giorniugur l. giorningur. — 452⁷ skildn l. skildu. — 452¹⁸ greidum l. greindum. — 457⁸ hiskup l. biskup. — 457⁸ Þrándheimi l. Þrándheimi. — 463² enu l. enn. — 463⁷ hónda l. bónda. — 465₆ bréfasafn l. bréfasafn. — 474² fyrgreiadra l. fyrgreindra. — 475₄ og 479⁴ monnum l. monnum. — 483₈ iokan l. iohan. — 488¹¹ arfaskipi l. arfaskipti. — 491¹⁰ Ara l. Arna. — 506⁸ eignnm l. eignum. — 506⁷ Ögmundar l. Ögmundar. — 507₇ monnu monnum. — 518₈ transtationem l. translationem. — 520₂ (nm) ²)nafnenu l. ²)nafnenu. — 521₃ Skifarenn l. Skrifarenn. — 523₁₇ skipsstöðu l. skipstöðu. — 525¹² máldagium l. máldaginn. — 531¹⁰ Bartolomesu messu l. Bartholomeus messu. — 535⁹ Sálholti l. Skálholti. — 535₁ Fins l. Finns. — 539₂ Skrifat l. Skrifat. — 542¹ með (á síðara staðnum) falli burt. — 542¹⁴ ælli l. ætti. — 544¹⁰ uockuru l. nockuru. — 544¹¹ anda l. anda. — 551¹⁹ bófi l. bréfi. — 555¹⁴ desser l. þesser. — 562⁴ Gndz l. Gudz. — 565₁₅ halfskinsbrefum l. kálfskinsbrefum. — 566⁸ transcripto l. transcripto. — 567⁸ Vitnisburðr l. Vitnisburðr. — 567⁸ Vitnisburðr l. Vitnisburðr. — 568₈ da l. þa. — 573⁴ kirkiupestur l. kirkiuprestur. — 575⁸ umboð l. umboði. — 575₂ arason l. arason. — 581₁₃ Þormodr l. Þormodur. — 584¹⁸ brennisteinstunna l. brennisteins tunna. — 585¹² kornklofa l. hornklofa. — 590¹⁰ vigfussonar l. vigfussonar. — 597₁₀ bandabandi l. handabandi. — 601⁸ Ormur l. Ormur. — 612⁶ Þrastastadi l. Þrastastadi. — 630¹⁹ konu l. konu. — 644₂ heimland l. heimaland. — 657⁶ ábóti l. ábóta. — 677₈ bisknp l. biskup. — 679¹ reikningsskap l. reikningsskap. — 680⁸ mennu l. menn. — 682⁸ officialis l. officialis. — 684¹⁸ kunnigt l. kunnigt. — 685¹⁰ Ercebeisp l. Ercebeisp. — 689¹¹ mundar l. mundar. — 701² Vianisburðr l. Vitnisburðr. — 705₆ Álþingi l. Álþingi. — 717₁₂ Stafholstungum l. Stafholtstungum. — 717₈ Ragnhildi l. Ragnhildi. — 731¹⁶ land, ætti líklega að vera lund. — 747₁₁ kngilldi l. kugilldi. — 747₇ umhodemann l. umboðsmann. — 765₁₂ eigar l. eignar.

REGISTR.

- Á** (amnis) 29, 196, 249, 502, 562, 563, 573, 596, 602, 609, 639, 641, 642, 709, 748. — Árbakki 147.
á (= Elliðaár) 751—752.
á (= Laxá í Kjós) 753.
á (= Þverá í Borgarfirði) 615.
Á á Höfðaströnd 302.
Á í Kræklingahlíð 301.
Á á Síðu 189.
ábati (xij álma) 201, 369, 384.
abbadis 86, 221, 222, 379, 402, 470, 698.
abbas, sjá **ábóti**.
ábóti, **abbas**, **abot** 33, 34, 36, 50, 72, 79, 80, 89, 97, 109, 113—119, 134, 137, 140, 172, 174, 190, 200—201, 206—207, 218, 219, 224, 226, 236, 240, 247—249, 264, 276—277, 289, 305, 335, 337, 345, 357, 359, 369, 379—382, 390, 412, 423, 426, 436, 454—456, 464—465 479, 510—512, 517, 574, 604, 607, 617, 637, 654, 656—659, 662—663, 677 689 697—698, 708—709, 715—716, 733—734, 745, 751—752, 754. — **ábóta**bréf 35, 117—119. — **ábóta**formi 813. —
ábótahúfa 190, 313. — **ábóta**stofa (á Munkaþverá 1525) 307.
ábreiða 191. Sbr. **kirkja**, **sængr**-**klæði**.
absolucio 45. Sbr. **aflausn**.
ábúandi 712.
ábúnaðr 728—729.
áburðr 149, 680.
Ábær í Skagafirði 301.
Aðalból í Miðfirði 302.
Aðaldalur, **Aðalreykjadalr** í Þingeyjarþingi 220, 294, 664, 714.
Aðalvík á Hornströndum 437, 484, 502—503, 535—538.
aðganga (að jörðu) 345.
aðhlaup 69.
administracio 23—24, 36, 76, 136, 355. — **administrator** 24, 133, 136, 161—162, 172—174, 176—177, 184, 206.
adolescens 611.
ádráttarbrýni 191.
Adrianus páfi hinn VI. 229.
Adrianus martyr 709.
aðstaða 592.
aðtaka, **aðtekt** 108, 140, 213, 337, 475, 646.
adulterium 181, 616, 763.
adventa 186, 296, 299, 305—

- 306, 317—318, 325—326, 331—333. — adventubók 186.
 ad vincula Petri 296, 318.
 Advocates Library i Edinaborg 54, 367.
 afarkostir 124.
 afbatan 69—70, 251, 354, 371, 482, 511, 613, 649.
 afbrot 616.
 affbrech 681.
 affdragtt 633.
 affinitas 245, 560.
 afgangr 716, 731—732.
 afgjald 707.
 afgreiðsli 676. — afgreiðslu-maðr 543, 544, 545, 546.
 afhending 18, 605.
 afi 382—383, 501.
 afkvæmi 11, 659.
 aflát, aflátsbréf 32, 165.
 aflausn 621, 653, 710. Sbr. ab-solucio.
 afli 580. — aflafé, aflagóz 479, 582.
 áflog 530.
 afreiðsla 323, 330.
 afrétt 33, 302, 320, 325, 330, 404. — afréttargeymsla 33.
 Afréttir við Skagafjörð 302.
 álsakan 70, 225, 255, 397.
 aftekt 561—562, 713.
 Agata, kona Finns Þorvalds-sonar, og móðir Önnu Finns-dóttur (d. fyrir 1526) 356.
 Agata virgo 652. — Agöttu-líkneski 333. — Agattumessa 13. — Agattusaga 299.
 agentes 481.
 ágildi 107, 428, 430.
 Agnus dei með silfr 295.
 ágóði 25, 314.
 ágreiningr 111, 119, 139, 352—353, 375, 377, 465 597—598, 601—602, 648, 657.
 áheit 97.
 Aintoni, sjá Antonius.
 ákall 663, 718.
 áklagan 102, 143, 372 536—538.
 áklæði 191, 300, 306, 308—309 324, 327, 330, 334, 564. Sbr. kirkja, salonsáklæði, sængr-klæði.
 akr 184, 565. — akrgerði 196.
 Akri i Húnavatnsþingi 514.
 Akranes i Borgarfjarðarsýslu 507, 765.
 Akranes i Miklaholtshreppi 26.
 Akrar i Blönduhlíð 21—22, 68—69, 527—530, 662, 663, 718.
 Akreyjar á Breiðafirði 688.
 Akrvík i Trékyllisvík 25.
 ákvæði 361, 580. — hálf á-kvæði 580.
 ákæra, ákæran 50—51, 62, 73, 91, 99—100, 114, 130, 152, 174, 177, 180, 199, 213, 221, 223, 250, 255, 268, 284—285, 337, 344, 346, 354, 358, 368, 388, 396—397, 399, 467—468, 474, 477, 480—481, 510, 512—513, 514—518, 548, 552, 556, 598, 600, 613, 615, 629, 658, 667, 675, 677, 702, 709, 712, 726—729.
 alabastr, alabastrum 190², 191², 197, 296, 312, 313, 320.
 Áland i Þistilsfirði 305, 319.
 álar 58—59.
 Alaveituskarð & Mýrum 568.
 Albanus píslarvottir 326.

Albert hertogi af Mechlenburg 756.

Albertus Magnus (bók) 298.

Albrecht von Goch (1511) 58 —59.

albróðir 145.

aldr, aldr og æfi 214, 529, 533, 630, 703.

Álegsstaðir á Höfðaströnd 453, 454.

Alexander (bók) 298.

Alexander páfi hinn VI. 43, 45.

Alexius Pálsson, prestur á Þingvelli og ábóti í Viðey (1531 —1535) 607, 657, 658, 677, 708, 709, 751, 752, 754.

Álfadalr á Ingjaldssandi 55, 548.

Álfgeirsvellir í Skagafirði 453.

alín: álnarkefli 310, 311.

alkanna 307.

Alkelda á Akranesi 129.

alkirkja 124. — alkirkjuskýld 744.

Allemannia, sjá Þjóðverjaland.

Allen, C. F. 182, 204, 207, 208.

alliance 168.

allra heilagra messa (-dagur) 179, 241, 284, 433, 434, 435, 474, 531, 555, 636.

almaria (hirðsla, bókahirðsla) 297, 305, 306.

almenningr (almúgi) 5.

Almenningr (almenningr) á Skaga

nyrðra 641, 642.

Almenningr á Vatnsnesi 325, 326.

almúgi 3, 8, 11, 14—17, 52, 72, 76, 82, 103, 111, 134, 170—171, 207, 399, 413—417, 478, 533—534, 538, 579, 669, 732 761. — almúgamenn 363. —

almúgans bréf 238. — almúgans nauðsynjar 669. — almúgans samþykkt 669.

álnir (fémunir) 463.

álpt: álptaregg 642.

Álptadalismúli í Barðastrandar-sýslu 196.

Álptafjörðr í Ísafjarðarsýslu 485, 524, 526, 527.

Álptafjörðr í Múlaþingi 19, 36, 390, 645.

Álptafjörðr í Snæfellsnessýslu 464.

Álptamýri í Arnarfirði 29, 30, 278. — Álptamýrartungur 29.

Álptanes í Gullbringusýslu 104 —106, 144, 146, 147, 148, 494, 496, 625, 679, 680, 699.

Álptanes á Mýrum 567, 568.

Álptárþakki á Mýrum 288.

Álptatangi á Álptanesi 146.

Álptatjörn á Fellaströnd 750.

Álptaver í Skaptafellsþingi 189.

Sbr. Ver.

alsáttir 143.

Altanes, sjá Álptanes.

altari 188, 195, 197, 296, 312, 320, 326, 330, 332, 333. —

altarisbók 305. — altarisbrún

305, 306, 330. — altarisbún-

ingr 196, 260, 313, 333. —

altarisdúkr 197, 332. — alt-

arisklæði 186, 195, 305, 306,

325, 328, 330, 332, 645. —

altarislectari 191. — altaris-

skrudði 190, 297. — altaris-

steinn 191, 195, 196, 312, 317,

320, 322, 328*, 330, 332—

333. — Sbr. Benedictus alt-

ari, formessualtari, háaltari,

krossaltari, Mariaaltari, Micha-

- elsaltari, Nikulásaltari, Ólafsaltari, útaltari. Sbr. kirkja.
- Altenburg 204. Sbr. Oldenburg.
- Altissen, P. (1487) 42.
- altunna 324.
- Alviðra í Dýrafirði 124—125, 244, 704—705.
- ályktarorð 538.
- Alþingi 1, 3—5, 11, 29, 72, 101, 111—112, 143, 217—218, 226, —244, 254—255, 275, 344, 360—361, 363—364, 411, 412, 413, 444—458, 478, 488, 492—493, 495, 532, 534, 538, 581, 607, 622, 670, 674, 705—706, 736, 741, 750. — Alþingisdómur 46, 215, 280, 363—364, 418, 579—582, 623, 647, 685, 690, 713, 724, 737, 740, 742. — Alþingismaður 567. — Alþingistiðindi 413. — Alþingissamþykkt 361-368. Sbr. Öxarárþing.
- alþýða 75, 88.
- álögur 14—16, 57, 82.
- amaleráðir hlutir 295. Sbr. málshringir:
- Amandus biskup hinn helgi 69.
- ambassade 168.
- ambition 758.
- amboð, sjá búsgagn.
- Ambrosius biskup hinn helgi, Ambrosiusdagur, -messi 122, 445, 486. — Ambrosiusmynd 333.
- Ambrosius Bokebynder (1536) 756.
- áminning 69—70, 126, 550.
- Amsterdam í Hollandi 86.
- Ámundason: Ívar.
- Ámundi Gunnarsson í Húnavatnsþingi (1524) 248,
- Ámundi Hóskuldason prests Hallsteinssonar (1518) 458.
- Ámundi Jónsson eystra (1388) 18, 19.
- Ánastaðaarfr 199—200, 254—255, 337, 340—343, 356.
- Ánastaðir í Hjaltastaðapingá 38.
- Ánastaðir í Miðfirði 156, 157, 746—747.
- Ánastaðir í Tungusveit 21, 22.
- Andakill í Borgarfirði 506, 621.
- Andanes (Andanos) í Noregi 43—45.
- andyra loptport 529.
- andlegir menn 626.
- Andreas Agacenis (1426) 32. Sjá annars Andrés.
- Andrés Arason, Andréssonar (1535) 747—748.
- Andrés Ásgrímsson prestur nyrðra (1522—1535) 109, 740.
- Andrés Guðmundsson, Arasonar, undir Felli (d. 1507—1508) 748.
- Andrés (Jónsson) prestur nyrðra, faðir Jóns prests og Steinunnar (á lífi 1493) 214.
- Andrés Mus biskup í Ósló (1520) 64, 723.
- Andrés Nichelsson (Nielsson) kanoki (1524) 230.
- Andrés Oddsson, Bjarnasonar (1536) 768.
- Andrés postuli, Andrésmessi (festum) 250, 287, 318, 326, 504, 604—605. — Andréskirkja 260. — Andrés líkn-eski 305, 313, 330. — Andrés skript 191.
- Andrés Steinsson syðra (1526) 338,

- Andrés Stephánsson nyrðra (1524—1527) 213, 405.
- Andrés Þorgeirsson í Rangárbíngi (1528) 183.
- Andrés Önnundsson í Borgarfirði (1525) 265.
- Andrésdóttir: Sigríðr, Steinunn.
- Andrésson: Ari, Bjarni, Guðmundr, Jón, Ögmundr.
- Andreas, sjá Andrés.
- Andris, sjá Andrés.
- and svar 62, 528, 544. — and svarsmaðr 550.
- andvirði 27, 463, 557, 617, 717.
- andvitni 184, 280, 516.
- angell, angelot, anglotum 756, 757, 758, 760.
- Angelus episcopus Auriensis (1426) 31—32.
- Anglia, sjá England. — Angli 725. — Anglici mercatores 725
- animæ fidelium 692.
- Anna Finnsdóttir, Þorvaldssonar (1526) 355—356.
- Anna hin helga, 586, 591. — Önnukirkja 188. — Önnu líkneski 197, 305, 317, 331, 337. — Önnuskript 197. — Önnu stúka (í Hóladómkirkju 1525) 295, 305.
- Anna Snjólfisdóttir (Steinmóðarsonar), kona Ólafs Ásbjarnarsonar lögréttumanns í Reykjavík, próventukona í Viðey (1523—1527) 184, 276—277, 422—423.
- Anna Þorgilsdóttir, kona Eiríks sonar Þóru Eiríksdóttur (1526) 374—375.
- annunciatio Mariæ 70, 254, 325, 448, 529, 693.
- Anoddsstaðir, sjá Arnoddsstaðir.
- Arnólfsstaðir, sjá Arnoddsstaðir.
- ansvar, answer 513, 675, 758, 760. — ansvarsmaðr 547. — Sbr. and svar.
- Antonius hinn helgi (festum) 632, 649. — Antonius líkneski 197, 305. — Antonius saga 305.
- Antonius van Metz (1523—1524) 183, 209^a.
- Antwerpen, Antwerpia 207, 209.
- appelleranarbréf 133.
- apostolus 59, 84, 121, 130, 132, 164, 166, 172—173, 206, 221, 274, 296, 322.
- ár (remus) 259.
- Aradóttir: Oddfríðr, Ólof.
- árás 75, 238.
- Arason: Andrés, Böðvar, Grímr, Guðmundr, Jón, Magnús, Oddr, Pétr, Sigurðr, Vigfús, Þorleifr, Þormóðr.
- arbiter 758, 760.
- Árbær í Holtum 424.
- arcana cordum 700.
- archidiaconus 41, 42.
- archidux 41.
- archiepiscopus 44, 45, 65, 162, 163, 203, 217, 229, 714.
- áreið, áreiðarbréf, áreiðardómr, áreiðargerð 111, 465, 601, 709, 749.
- arest 298. Sbr. klæði.
- Arfasker í Bjarnarfirði 25.
- arífing, sjá erfíngi.
- arfi 2, 4—5, 146, 214, 303, 718. Sbr. erfíngi.
- arfr 4, 27, 57—58, 62—64, 74, 94—95, 103, 177, 200, 210, 213—216, 220, 224—225, 257,

- 268, 336, 337, 340—344, 355—356, 369—370, 427, 428, 429, 430, 431, 447, 498, 501, 505, 513, 551—552, 566, 575, 609—610, 629—630, 639—640, 645, 656, 687—688, 736, 768. — arfabréf, 356. — arfhald 213—215. — arflansn 113, 369, 592. — arfleiðing, arfleiðsla, arfleiðslubréf, arfleiðslufé 63, 210, 211, 214—215, 216, 219, 221, 443², 498. — arfaskipti 129, 144, 146, 488. — arftaka 54, 257.
- argentum 34, 35, 41.
- Árhólar (Hörhólar) í Laxárdal 563.
- Ari Andrésson, Guðmundssonar, bóndi í Bæ á Rauðasandi (1522—1535) 99—101, 111—112, 151—152, 218, 410—411, 420, 556—557¹), 600—601, 629—630, 643, 717—718, 747—748.
- Ari Guðmundsson á Reykhólum (d. 1423) 55.
- Ari Jónsson, biskups Arasonar, lögmaðr (1522—1536) 74, 93—95, 414, 453, 457, 490,
- 499—500, 522—523, 532—534, 553—555, 574, 578—580, 581—585, 601—602, 604, 623—624, 626, 668, 669, 674, 675, 724, 736, 737, 746, 761, 766—767.
- Ari Magnússon sýslumaðr í Ögri (d. 1652) 24, 25, 26, 282, 359, 360, 579, 581, 656, 767.
- Ari Steinólfsson prestur (í Dalnndir Eyjatjöllum; 1522) 88.
- Ari Vermundarson vestra (1387) 20.
- Ari Þorkelsson sýslumaðr í Haga (d. 1730) 743.
- Ariild Hake (1511) 59.
- Aristoteles Auctoritas 298.
- Árkvörn í Fljótahlöð 567.
- arma 41.
- armr 520.
- armæði 495, 741.
- árnaðarorð 98, 586, 591.
- Árnadóttir: Guðrún, Ingvildur, Sigríðr, Þorkatla.
- Arnarbæli á Fellsströnd 705—706, 749—751.
- Arnarbæli í Olfosi 258, 269.
- Arnardalur á Möðrudalsöræfum 639.
- Arnarfjarðarvatn í Vopnafirði 609.
- Arnarfjörðr vestra 20, 28, 29, 38, 57, 58, 197, 244, 464, 561, 754. — Arnarfjarðardalur 57, 58.
- Arnarhóll á Seltjarnarnesi 693, 694.
- Arnarhóll í Vopnafirði 609.
- Arnarholt á Fellsströnd 750.
- Arnarholt á Kjálarnesi 49—50.

1) Í bréfi þessu, (Nr. 455) frá 17. Nóv. 1530, er Ari tvívegis kallaður „Ari heitinn“. En jafn skýlaust er hann talinn lífs 1532 og 1535 í Nr. 521 og 620, og eru þau eptir frumritum eða frumritaigildi. Ártalið 1530 mun án efa rangt og eitthvað hafa fallið aptan af því, svo sem „VI“, líklega í afskript síra Jóns Erlendssonar af bréfabók Ögmundar biskups.

- Arnarnes í Dýrafirði 370.
 Arnarnes í Eyjafirði 319.
 Arnarstaðir í Eyjafirði 605.
 Arnarstaðir í Sléttuhlíð 301.
 Arnarvatn í Mývatnssveit 301.
 Arnarvatnsheiði 404.
 Arnason: Ásgeir, Daði, Einar,
 Guðmundr, Gunnlaugr. Hallr,
 Jón, Magnús, Ólafr, Sæmundr,
 Tomas, Þorkell, Þorvaldr.
 Arnbjarnarson: Arngrímr.
 Arnbjörg Sturludóttir syðra
 (1524) 247—248.
 Arnbjörn Einarsson lögréttu-
 maðr í Rangárfingi (1522—
 1535) 101, 152, 223, 360, 712,
 762.
 Árnes í Trékyllisvík 314, 600.
 Árnes, Árnesþing 211, 274. —
 Árnesingaskrá (1875) 13—16.
 Árney fyrir Skarðsströnd 688.
 Árneyjar í Hnappadalssýslu 438
 —439, 496—497, 617—618.
 Arnfinnsson: Oddr.
 Arngeirsson: Þórarinn.
 Arngeirðarey, eign Grenjaðarstað-
 ar 323.
 Arngrímr Arnbjarnarson í Rang-
 árfingi (1529) 505.
 Arngrímr Bjarnason, Arngrims-
 sonar, stúdent, ráðsmaðr í
 Skálholti og bóndi í Krýsu-
 vík (hrapaði í Krýsuvíkbergi
 1724) 477.
 Arngrímr Jónsson sýslumaðr í
 Vaðlaþingi (1535) 726, 734.
 Arngrímr Jónsson kirkjupsestr
 á Hólum (d. 1579) 449.
 Arngrímr Ljótsson í Húnavatns-
 þingi (1522—1525) 70, 210.
 Arngrímsson: Þórðr.
 Árni (í Rangárfingi 1523) 198.
 Árni Arnórsson, Finnssonar,
 prest, síðast í Hitardal (1526
 —1529) 382, 474, 488.
 Árni Benediktsson bóndi á Norðr-
 Reykjum í Mosfellssveit (1705)
 441, 479.
 Árni Bessason (veginna á Sveins-
 staðafundi 1522) 68—70, 113
 —116, 349, 350, 396—399,
 468—470.
 Árni Brandsson á Bustarfelli
 (1528—1532) 450, 608—609.
 Árni Einarsson lögréttumaðr (í
 Rangárfingi; 1529—1533) 498,
 669.
 Árni Eiríksson í Reykjavík
 (1523) 152—154.
 Árni Gíslason prestur vestra (1523)
 142.
 Árni Gíslason á Hlíðarenda (d.
 1587) 364.
 Árni Gíslason, lögmanna Þórð-
 arsonar, á Hólmi á Akranesi
 (d. 1654) 1.
 Árni Guðmundsson eystra (1525)
 280.
 Árni Guðmundsson á Hóli í
 Bíldadal (1704) 753.
 Árni Helgason biskup í Skál-
 holti (d. 1320) 537.
 Árni Helgason í Húnavatns-
 þingi (1405) 27.
 Árni Helgason í Dalasýslu (1524)
 246.
 Árni Jónsson prestur syðra (1522
 —1523) 130, 180.
 Árni Jónsson klerkr nyrðra
 (1523) 172, 174.
 Árni Jónsson í Þórðnessþingi
 (1528) 463.

- Árni Jónsson í Kalmanstungu (1530) 542.
 Árni Jónsson & Bjargi í Miðfirði (1535) 748—749.
 Árni Magnússon prófessor (d. 1730) 50, 61, 62, 66, 68, 74, 76, 78, 81, 84, 86, 94, 96, 103—105, 109, 127, 135, 140, 147, 152, 160, 164, 166, 172, 175, 176 180, 185, 200, 201, 215, 221, 224, 230 234, 235, 238, 240, 243, 245, 246, 253, 255—258, 262, 264 265, 272, 277, 279, 280, 290, 293, 337, 338, 342—345, 348, 349, 353, 356, 373, 377, 387, 390, 393, 394—396, 400—402, 405, 407—411, 418, 425, 426, 432—435, 438, 440, 441, 444, 445, 448, 449, 454, 457, 462, 463, 465, 468, 470, 472—475, 477, 479—483, 487, 490, 492, 498, 499, 506, 507, 510—513, 517—522, 525, 527, 530—536, 541—545, 547, 550, 551, 556, 558, 559, 562, 566, 567, 572—575, 577, 583, 585—589, 590, 593, 596—601, 603, 604, 606—608, 610, 611, 614, 622, 625, 635, 637, 638, 643, 646, 648—650, 653, 656, 659, 662, 674, 675, 692, 694, 698—703, 704, 708, 710, 711, 715, 717, 719, 727, 729, 430, 733, 736, 737, 743, 744, 752, 758, 761, 765.
 Árni Nikulásson í Skagafirði (1532) 610.
 Árni Oddsson, Bjarnasonar, siðar sýslumaðr í Miðgörðum (1536; enn á lífi 1604) 768.
 Árni Ólafsson & Reykhólum (1530—1534) 566, 693.
 Árni Ólafsson í Eyjafirði (1535) 726.
 Árni Pétsson, Loftssonar, í Dal í Eyjafirði (1531—1533) 575, 667.
 Árni Runólfsson (í falsbréfi nyrða 1535) 731.
 Árni Sigmundsson prestur syðra (1533) 648.
 Árni Sigurðsson prestur (syðra; 1525) 269.
 Árni Steinmóðsson ábóti í Dykkvabæ (d. 1521) 190.
 Árni Þorkelsson bóndi & Geita-skarði 26, 27.
 Árni Þorsteinsson vestra (1528) 463.
 Arnljótr Ólafsson prestur & Sauðanesi (d. 1904) 651.
 Arnoddastaðir (Arnólfsstaðir) & Barðaströnd 271, 704, 705.
 Arnór Finnsson sýslumaðr & Ökrum (d. 1515) 47, 202.
 Arnór Kock Guðmundsson, Þorvaldssonar (1526) 356.
 Arnórsson: Árni, Björn, Einar, Finnur, Ísólfr, Jón.
 Arnstapi í Ljósavatnshreppi 301.
 Árósi í Drangavík & Ströndum 25, 315.
 Árósi í Trékyllisvík 314.
 Árósi í Þorgeirsfirði 312, 314.
 Árskógr & Árskógarströnd 294.
 — Árskógarströnd við Eyja-fjörð 321, 593, 594.
 ártíð, ártíðardagr 335, 587, 592.
 — ártíðaskrá 313.
 Árvík & Vatnsnesi 315.
 Ás (& landi) 641, 709, 753.
 Ás í Fellum 192, 261, 262, 394.
 Ás í Hegranesi 301.

- Ás í Holtum 54, 457.
 Ás í Hörgárdal (á Þelamörk) 301, 320.
 Ás í Öxarfirði 566, 593, 594, 595.
 Ásar í Húnavatnsþingi 282, 401, 424—425, 766.
 Ásar (hvorirtveggja) í Skaptártungu 189^a.
 Ásar í Svinavatnshreppi 302, 424—425.
 ásaúðr 66, 153, 186, 187, 189, 260, 308, 316, 321, 327, 606, 645, 732. — ásaúðarkúgildi 113, 246, 259, 332, 333, 563, 564, 609, 645, 734.
 Ásbjarnarnes í Vestrhópi 314.
 — Ásbjarnarnessreki 351.
 Ásbjarnarson: Guðmundr, Ólaftr.
 Ásbjarnarstaðir á Vatnsnesi 248—249, 302.
 Ásbjörn Einarsson á Starmýri (c. 1300) 19.
 Ásbjörn Einarsson lögréttumaðr (1533) 671.
 Ásbrandsstaðir í Vopnafirði 608, 609.
 ascensio domini (festum) 92, 527, 620. Sbr. uppstigningardagr.
 Ásðléarmelr í Distilafirði 319.
 Ásgarðr í Hvammssveit 93, 148, 218, 234, 273, 442, 535—537, 671, 679, 686—687, 696, 701.
 Ásgeir Árnason sýslumaðr í Húnavatnsþingi (enn á lífi 1428) 55.
 Ásgeir Bjarnason prestur í Dýrafjarðarþingum (d. 1772) 53, 554.
 Ásgeirsá (hvorteggja) í Viðidal 93, 350, 403—404, 552, 749.
 Ásgeirsson: Jón, Tyrfirgr.
 Ásgeirsstaðir í Helgastaðahrepp 322.
 Ásgerði í Hörgárdal 320.
 Ásgrímr Ásgrímsson syðra og eystra (1523—1525) 155—156, 157, 274—275.
 Ásgrímr Grímsson nyrðra (1520 og fyrri) 114.
 Ásgrímr Hallsson nyrðra (1524) 213—215.
 Ásgrímr Jónsson, Sveinsstaðamaðr (1522) 70.
 Ásgrímr Þórðarson prestur syðra (1531) 607.
 Ásgrímr Þorsteinsson, Eiríkssonar, nyrðra (1532) 610.
 Ásgrímsson: Andrés, Ásgrímr, Guðbjartur, Gunnlaugr, Hallr, Jón.
 Ásgrímstaðir í Ríprsókn í Skagafirði 698.
 Ásgrímstaðir í Sjávarborgarsókn í Skagafirði 451—452.
 Áskelsson: Gunnar, Sigurðr.
 Áskilnaðr 500, 501, 615, 636.
 Áslákr Harníktsson Bolt erkebissup í Niðarósi (d. 1450) 44—45.
 Ásláksstaðir í Arnarnesshreppi í Eyjafirði 318.
 Ásláksstaðir í Kræklingahlíð 301.
 Ásmundar 329, 334.
 Ásmundarnúpr í Húnavatnsþingi 314.
 Ásmundarstaðir á Sléttu 310, 324.
 Ásmundr Einarsson í Enni á Höfðaströnd (c. 1700) 541.
 Ásmundr Jónsson í Hraundal (bróðir Stepháns biskups; 1480—1481) 567—568.

- Ásmundr Jónsson eystra (1522—1523) 122.
- Ásmundr Klemensson (Klemmeson, Klemisson) lögréttumaðr á Harastöðum á Fellsströnd og síðast lögréttumaðr í Húnavatnspingi (1515—1530; veginn á Skarði, áu efa 1530) 62, 103, 111, 148, 155—156, 240, 396, 528, 534¹⁾.
- Ásmundr Kolbeinsson eystra (1522—1523) 122.
- Ásmundur Þorleifsson nyrðra (1524) 219—221.
- Ásmundsóttir: Guðrún.
- Ásmundsson: Jón, Klemens, Oddr, Ólafr, Pétur.
- Asparvík í Strandasýslu 25.
- aspiciensbók 318, 322, 325, 331.
- assumpcio Mariæ 110, 276, 344, 373, 423, 548, 627, 705.
- ástundan 209, 611.
- átaka (aðtaka) 629.
- átala 609.
- athlaup 397.
- áttadags nótt (nýjársnótt) 143.
- áttfeðmingr torfs 347.
- áttungr 307, 414, 415, 417.
- áttæringr 289, 300, 316, 336.
- atvík 148, 149.
- atvist 298, 726.
- auctoritas Aristotelis 298.
- Auðbrekka, Auðbrekkuskógr í Hörgárdal 320.
- Auðkúla (Kúla) í Arnarfirði 754.
- Auðkúla (Kúla) í Svínadal 55, 302, 400, 424—425, 454.
- auðmjúk beiðsla, bæn 415, 416, 622.
- Auðnason (Guðnason): Jón.
- Auðnir á Barðarströnd 271.
- Auðnir í Svarfaðardal 301.
- Auðsholt í Olvesi 87.
- Auðun Jónsson í Árnepingi (1585—1614) 540, 743.
- Auðun Sigurðsson, Sveinbjarnarsonar, bróðir Helgu, lögréttumaðr í Þingeyjarpingi (1504—1536) 47, 74, 173—175, 179, 213, 220, 333, 387, 396, 415, 416, 551, 553, 579, 581, 593, 658, 669, 675, 734, 764.
- Auðun Þorbergsson rauði biskup á Hólum (d. 1322) 8—10.
- Auðunarson: Grímr (Skallagrímr), Guðmundr.
- Auðunarstaðir í Viðidal 385—386, 748—749.
- auðæfi 62, 162, 295, 585, 591.
- auga: gjald fyrir 386.
- Augur, sjá Ögr.
- Augustinus biskup hinn helgi, Augustinusmessa (translacio, dagr) 44, 118, 277, 316, 374, 375, 517, 706, 707. — Augustinus líkneski 316. — Augustinusskript 191. — sermones Augustini 317.
- Augustinus apostolus Anglorum (festum) 90.
- Auluos, sjá Ölves,

¹⁾ Það er varla vafi á því, að Ásmundr hefir verið veginn 1530, að undirráðum Þorleifs Pálssonar. Ásmundr hafði þá um sumarið fylgt Ara Jónssyni að lögmannskosningu móti Þorleifi. Sbr. Safn til sögu Íslands III, 721 neðanmáls.

- Aun-, sjá Ön-.
- Aur-, sjá Ör-.
- aurk, sjá örk.
- Aurriðavatu í Fellum 394.
- aurum 31, 41. Sbr. gull.
- Austfirðir 11, 33, 38, 179, 185, 187, 192, 261, 373, 390, 394, 401—402, 560, 732. — Austfirðingafjórðungur 187, 189.
- Austrfjara á Skaga 321.
- Austrhólmar, eign Múlakirkja 327.
- Austria (Austriki) 41.
- Austrjarðir (= Hornafjarðarjarðir) 272.
- Austr-Skaptafellssýsla 272.
- Auströræfi 302.
- auxilium 755—756. Sbr. ayde.
- Aux-, auxn-, sjá Öx-, öxn-.
- Áveggr í Kelduhverfi 323.
- Áverjahreppur í Rangárbíngi 452, 620, 713.
- áverki 354, 384, 397, 475. — áverkabót 354, 384.
- ávisan 721.
- ávöxtr 256, 369, 456, 457, 459, 513—514.
- ayde (aide) 758, 760. Sbr. auxilium.
- Baccher meistar (1524) 209.
- baðföng 300, 316.
- baðstofa: í Snóksdal (1523) 139. — á Ásgeirsa (1527) 403. — á Valþjófsstað (1527) 408. — á Hrafnseyri (1580) 515, 516. — á Ökrum í Blönduhlíð (1530) 529. — (í Skálholti 1580) 560. — Stórabaðstofa í Hvammi í Hvammsveit (1531) 593. sbr. sess í baðstofu.
- baglar 297, 305, 313. — með kopar 190. — með tönn 190. — bagalstöng 296.
- Bakastaðir 326. Sjá Bálkastaðir.
- Bakkakot undir Eyjafjöllum 107.
- Bakkaland, eign Grenjaðarstaðar 323.
- bakki (árþakki) 709, 753.
- Bakki (hvortveggja) í Fljótum 302, 303.
- Bakki í Fnjóskadal 309.
- Bakki á Galmansströnd 319.
- Bakki í Hrátafirði 315.
- Bakki í Króksfirði 686, 687.
- Bakki í Skagafirði 321.
- Bakki á Skagatrönd 288.
- Bakki á Tjörnesi 301.
- bakstrjárn 298, 306, 314, 317, 332—333.
- Balaskarð á Skaga norðr 302.
- Baldersheimur við Eyjafjörð 319.
- Bálkastaðir í Miðfirði [302, 326
- Ballará á Skarðsströnd 288, 688.
- balsamum 297.
- bani 580, 630. — banablöð 66. — banaráð 398.
- bann 52, 92, 116, 131, 133, 138, 164—166, 173—174, 177, 202, 203, 225, 231, 285, 444, 569, 613, 660—661. — bands-mend 632. — bannsóð 181. — bannsakabréf Jóns erki-biskups 131. — bannsetn-ingarsverð 177. — bannskript-ir 183.
- Barbara mæri: Barbaraskript 195.

- Barð í Fljótum 294.
 Bárðardalur í Þingeyjarþingi 487, 594, 628, 659, 746, 764.
 Bárðarson: Einar, Gunnar, Jón, Landbjartur, Páll, Sveinn.
 Bárðaströnd 21, 66, 112, 125, 235, 252, 253, 258, 528, 644, 704—706, 752—753. — Bárðastrandarsýsla 752. — Bárðastrendingar 1.
 Bárðr (í Hnappadalssýslu c. 1680—90) 619.
 Bárðr Jónsson sveinn Jóns Sigurðssonar (1485) 567.
 Bárðr Jónsson prestur á Mosfelli í Mosfellasveit (1524—1534) 200, 380, 381, 456, 517, 708.
 Bárðr Jónsson í Hnappadalssýslu (1532) 617.
 Bárðr Pétursson prestur á Rafneyri (1525—1530) 287, 562.
 Bárðr Þórarinnsson í Dalasýslu (1531) 589.
 Barká í Barkárdal í Vaðlaþingi 318.
 Barkarhris í Kelduhverfi 327.
 Barka(r)staðir í Miðfirði 302, 659; 764.
 Barkarstaðir í Svartárdal 338, 391—392, 659, 764.
 barkrókar 192.
 Barlanussaga 307, 314, 321.
 barn laungetið 546. — skilgetið 214—215, 391—392, 430, 501, 512—513, 605. — barn-eign 244, 277, 508, 559, 574, 601, 616, 709—710, 763. — barnamóðir 508.
 Barnabas postuli (festum ejus) 491, 624.
 Barnafell í Suðrþingeyjarþingi 301.
 baron 169.
 Bartholomeus Egilsson prestur á Hallormsstöðum (1580) 563.
 Bartholomeus postuli, Bartholomeusmessa 197, 234, 425, 531, 681, 743. — Bartholomeus-kver 318. — Bartholomeuslíkneski 316.
 bartskeri 290, 360, 363—364. — bartskerakaup 363.
 Básar í Grimsey 310.
 Básar á Ströndum 25.
 bati 694.
 Baugstaðir í Árnesþingi, Baugstaðabók 364.
 Baugustaðir, sjá Böggustaðir.
 Baustabrekka í Ólafsfirði 301.
 beðr, beðjarslitr 261, 563. — beðjardýna 646.
 befa(n)ing 174, 217—218, 231—232, 685.
 bein (hvalbein) 25.
 Beinakelda í Húnavatnsþingi 314.
 beit (fjár) 33, 282—283, 327, 562, 639, 687. Sbr. mánaðar-beit.
 beit (á flátum og drykkjarkerum) 192, 260, 320. Sbr. eir-beit, silfrbeit.
 Beitolshamrar í Arnarfirði 197.
 Beitistaðir í Leirársveit 620.
 bekkur (í kirkju) 296.
 Belgeá í Fnjóskadal 309.
 Belgsholt í Melasveit 458.
 Belgstaðir (nú Bergstaðir) í Biskupstungum 424—425, 507—508.
 bellum 756—757.

- ben 630.
 benedictio apostolica 23, 64.
 Benedict(us) ábóti hinn helgi,
 Benedictimessudagr 680. —
 Benedictusaltari 313. — Bene-
 dictuslíkneski 305, 313. —
 Benedictussaga 307.
 Benedikt Brynjólfsson hinu ríki
 á Ökrum (1391—1393) 21—
 22.
 Benedikt Einarsson nyrðra og
 eystra (1524—1535) 254, 283,
 440, 746.
 Benidikt Grímsson, Pálssonar,
 frá Möðruvöllum (1527) 428,
 430.
 Benedikt Jónasson prestur á Mel-
 um (d. 1836) 640.
 Benedikt Kolbeinsson Auðkyl-
 ings (d. 1379) 303.
 Benidikt Þorsteinsson lögmáðr
 (d. 1733) 71, 79, 97, 175, 226,
 378, 427, 554, 604, 635, 739.
 Benediktsson: Árni, Bogi, Ein-
 ar, Haldór, Hermundur, Jón,
 Jónas.
 beneficiator, beneficiatus 119,
 289, 379, 451, 553, 604, 651.
 beneficium, benefite 117, 134,
 293—294, 457, 531, 611, 759.
 benevolencia 757.
 Beren, sjá Björgvin.
 Bergensfundats 6. — Bergens-
 hús 422, 576. Sjá Björgvin.
 Berghen, sjá Björgvin.
 Berghes, sjá Björgvin.
 Bergljót Sigmundsdóttir, Stein-
 dórssonar 748—749.
 Bergr Ingimundarson syðra
 (1535) 752.
 Bergr Magnússon í Húnavatns-
 þingi (1727) 249.
 Bergr Runólfsson nyrðra (1524)
 213—214.
 Bergsson: Mich(a)el, Tumi.
 Bergstaðir í Biskupstungum, sjá
 Belgstaðir.
 Bergstaðir í Miðfirði 314, 315.
 Bergstaðir í Svartárdal 401,
 489.
 Bergsteinn Bjarnason í Skild-
 inganesi (d. 1722—1727) 365.
 Bergsteinn Oddsson á Hrauni í
 Olfosi (á lífi 1532) 637.
 Bergsteinsson: Jón.
 Bergvað í Hvolhrepp 459.
 Bergþór Oddsson (í Flatey um
 1600) 213.
 Bergþórsson: Jón, Kári.
 Bergæ, sjá Björgvin.
 Berin, sjá Björgvin.
 Berjanes undir Eyjafjöllum 107.
 Bern, sjá Björgvin.
 bernskupör 245.
 Bertrand Skálholtsbiskup (1478
 —1479) 39. (Er misskilningr.
 Bertrand var biskup af As-
 calon, en ekki í Skálholti. Sbr.
 DN. XVII A bls. 1309 og
 XVII B bls. 358.)
 Berufjörðr í Múlaþingi 245,
 394—395, 731—732.
 Berunes í Berufirði, Berunes-
 staðr 394—395.
 beskermelse, sjá biskermelse:
 Bessadóttir: Guðrún.
 Bessason: Árni, Steingrímur, Þor-
 bergr.
 Bessastaðir á Álptanesi 104—
 106, 140—141, 157—158, 160

- 161, 164, 493—496, 625, 678—680, 698—699, 741. —
 Bessastaðabók 17, 50, 134, 247, 276, 288, 380, 381, 422, 426, 590, 598, 656, 698, 752—753.
- Bessastaðir í Miðfjarðarnesi 426.
- Bessastaðir í Sæmundarhlíð 61.
- Bessi Jónsson prestur nyrðra (í Felli í Sléttuhlíð, segir falsbréf frá 1526; 1522—1526) 109, 389.
- Bessi Þorláksson á Lundarbrekku (1526—1535) 383, 397—398, 427, 429, 746—747.
- Bessi Þorsteinsson prestur nyrðra (1522—1526) 89, 96, 109, 340. betaling 145.
- betran 660.
- beztu menn 2, 4—5, 13—17. — beztu manna ráð 581.
- bevising 100, 408.
- Biasker, sjá Bjasker.
- Biblia 297, 298, 321. — í latínu 298. — í norrænu 299.
- bifalning 537—538, 740, 742. — bifalningarbréf 738.
- bikarar 192, 300, 307.
- bíla (bílla) 307. Sbr. klauföx, vöknöx, öx.
- Bíldudalur í Arnarfirði 20—21, 344—345, 643, 753. — Bíldudalseyri 20.
- Birgisvík á Ströndum 25.
- Birgitta en helga 229. Sjá Brigit.
- Birnunes við Eyjafjörð 334.
- Birnustaðir í Laxárdal 322.
- Birnustaðir í Ögrasveit 717.
- biskermelsi, biskermelsisbréf 137, 165, 172, 231, 544, 632.
- biskup (biscopp, bisp, bysp, sbr. episcopus) 7—10, 17—20, 22—24, 30—32, 34, 36—39, 42—43, 46, 48—53, 55, 58, 60—61, 64—65, 71—72, 75—85, 88, 93—94, 97—99, 106, 109—111, 115—121, 123—128, 129—134, 136—140, 151, 161—167, 169—176, 177—178, 180—182, 184—185, 187, 189, 193—195², 197, 199—204, 206—207, 209, 213, 216—219, 223—228, 230—247, 250—251, 254—258, 262—264, 266—267, 269—272, 274, 276, 281, 283—285, 289—291, 293—294, 300, 303—305, 307, 313—314, 325, 328, 333—336, 338—344, 346—352, 354—363, 365—378, 385, 386, 387, 389—390, 400—402, 404—405, 409—413, 415—417, 419—428, 430—432, 434, 440—443, 445—461, 464—468, 470, 472, 474—476, 479—484, 487—493, 498, 500—501, 504, 506—511, 516—521, 528, 530—533, 535—538, 541—556, 558—561, 566—572, 574, 577, 583, 586, 588—591, 593—600, 603—604, 606—607, 610—616, 619—624, 626—628, 631, 632, 634—636, 638—639, 643—647, 649, 651—656, 659—664, 668—670, 673—677, 680, 682—685, 687—689, 699, 701—709, 712—713, 715—724, 727—738, 740, 742, 744—752, 754, 763—767. — biskupsboð (-boðskapr) 52, 200, 252. — biskupsbréf 200. — biskupsdómr 22, 208, 507. — biskupsdæmi 8, 34—35, 37, 39, 51—52, 64, 71, 75—77, 79, 81, 83, 89—90, 97—98, 109—110, 114, 116, 118—119, 124, 164, 239, 298—

- 294, 385, 399, 411—412, 455—456, 474, 480—481, 498, 501, 517—518, 541, 543, 546—548, 550, 556, 574, 600, 613—614, 621, 637, 644, 657, 660, 674, 677, 682, 689—690, 693, 696, 702, 704, 707—708, 712, 720, 722, 730, 733, 736—738. — biskups-efni 32, 76, 202. — biskups-eign 373. — biskupsforsjá 227. — biskupsfráfall 110. — biskupsfullrétti 362, 365—368. — biskupsgarðr (í Björgvin) 632. — biskupsherbergi (í Skálholti) 338. — biskups-kista (á Hólum 1525) 297. — biskupskjör 167. — biskupa-makt 386. — biskups náðir 520. — biskupsríki 39. — biskupsskrifari 737. — biskupleg skylda 542. — biskupsstofa (í Skálholti 1525) 274. — biskupsstóll 121, 335, 727. — biskupstíund 43, 78, 192, 261, 292, 421, 652. — biskupsúrskurðr 177, 537. — biskupsvald, biskuplegt vald 134, 173, 385, 480, 574, 730. — biskupsvígsla 31. Sbr. eignarbiskup, lýð-biskup, undirbiskup.
- Biskupshöfði, skógarland frá Munkaverá 310.
- Biskupsskjalasafn (í Landsskjalasafni) 187—189, 192, 194—196, 259—261, 263, 292—293.
- Biskupstungur í Árnessþingi 54, 177, 392, 424—425, 507.
- Biskupsvík á Skaga 304.
- Bitra(n) í Strandasýslu 93, 195, 273.
- bivising 232, 255, 544.
- bjalla 186, 193^a, 194, 260, 261, 297, 307, 327, 328, 330, 333, 645. Sbr. smábjalla.
- Bjarg í Miðfirði 748, 749.
- Bjargá ytri í Arnarfirði 29.
- Bjargastaðir í Miðfirði 302.
- Bjargir í Hörgárdal 318.
- Bjargir á Skagatrönd 642.
- Bjarkastaðir í Aðaldal 327.
- Bjarnadóttir: Guðrún, Ragnhildr, Solveig.
- Bjarnanes í Hornafirði 93, 272—273, 291, 374—375, 419—420.
- Bjarnanes (Bjarnarnes) í Bjarnarfirði 25.
- Bjarnará á Tjörnesi 312.
- Bjarnarfjörður á Ströndum 719.
- Bjarnason: Arngrímr, Ásgeir, Bergsteinn, Brynjólfur, Einar, Gísli, Gizur, Gunnsteinn, Halldór, Hallvarðr, Hans, Helgi, Jón, Ketill, Oddr, Páll, Þorsteinn, Þorvarðr.
- Bjarnastaðir á Fellsströnd 750—751.
- Bjarnastaðahlíð í Skagafjarðardölum 301.
- Bjarnastaðir í Kolbeinsdal 302.
- Bjarnastaðir í Þingi í Húnavatnssýslu 314, 599.
- bjarnfeldr 298, 306, 317.
- Bjarni Andrésson, Guðmundssonar (d. 1509) 270—271.
- Bjarni Björnsson í Tungusveit í Skagafirði (f. 1454; enn á lífi 1528) 462—463.
- Bjarni Einarsson (í Skálholti 1672) 204.

Bjarni Erlendsson, Bjarnasonar, „bóndi“ á Ketilsstöðum á Völlum (1522—1535) 72—74, 179, 372, 417—418, 725—726.

Bjarni Finnbogason prestur nyrðra (1532) 617.

Bjarni Guðmundsson prestur á Hofi í Álptafirði (1531—1532) 574, 645.

Bjarni Hallgrímsson prófastr í Odda (d. 1723) 408, 586.

Bjarni Höskuldsson vestra (1530) 515—516.

Bjarni Ívarsson, Vigfússonar, Hólms (1473) 306.

Bjarni Jónsson á Hvalsnesi í Lóni (1383) 18.

Bjarni Jónsson „bóndi“ í Lóni austr (1506) 49—50.

Bjarni Jónsson nyrðra (1523) 149.

Bjarni Jónsson í Selvogi (1588) 743.

Bjarni Marteinsson (Hákalla-Bjarni) á Eiðum (d. 1488) 186.

Bjarni Marteinsson skrifari í Skálholti (1601) 645.

Bjarni Narfason syðra (1522—1530) 130—131, 462, 533¹⁾.

Bjarni Narfason á Mýrum í Dýrafirði (1529—1538) 457, 506¹⁾.

Bjarni Óttarsson á Dyrisvöllum (d. fyrir 1528) 463.

Bjarni Pétsson á Skarði (d. 1768) 376, 522, 761.

Bjarui Skúlason lögréttumaðr nyrðra (1531—1532) 579, 581, 730—731.

Bjarni Sturluson (Magnússonar; 1526—1533) 387, 425, 487, 666—668.

Bjarni Sumarliðason, Bjarnasonar, prestur í Arnarbæli á Fellsströnd (1530—1535) 521, 705—706, 750—751.

Bjarni Sveinsson í Húnavatnsþingi (1707) 249.

Bjarni Torfason, Jónssonar frá Klofa (1527—1530) 402, 418, 505, 514.

Bjarni Vigfússon, Þórðarsonar, á Borg á Mýrum (1535—1536) 745—746.

Bjarni Þórarinnsson á Brjánslæk (veginn 1481) 693.

Bjarni Þorleifsson prestur syðra (1529—1533) 481, 574, 650.

Bjarni Þorleifsson, Gamalielssonar (1530—1531) 557—558.

Bjarni Þorsteinsson nyrðra (1667) 640, 642.

Bjartr Jónsson í Húnavatnsþingi (1405) 28.

björ 583. — björtunna 583.

björg (átta missera) 211.

Björg í Kinn 301, 382—384, 429, 431, 447—448, 767.

Björg Þorvaldsdóttir búlands, kona Jóns Sigmundssonar (1508—1514) 52, 60—61.

Björgólfsson: Hákon, Sæmundr.

Björgvin (Beren, Bergen, Berghen, Berghes, Bergæ, Berio, Bern, Björgyn) Björgynjarhús, Björgynjarmenn 6, 12, 71, 75

¹⁾ Ef ekki sami maðr hvortveggja.

- 76, 78—81, 83—86, 165, 167—168, 228, 230—234, 236, 238—240, 264, 389, 408, 483, 484, 631—632, 682, 685, 690—691.
- Björgyn, sjá Björgvin.
- Björk í Eyjafirði 65, 746—747.
- Björk í Kinn, sjá Björg.
- Björn Arnórsson, Finnssonar, lögréttumaðr í Rangárfingi (1525—1535) 268, 353, 360, 513, 533, 669, 671, 696, 762.
- Björn Björnsson í Skagafirði (1525—1532) 283—284, 610.
- Björn Blöndal sýslumaðr Húnavetninga (d. 1845) 640, 642.
- Björn Einarsson Jórslafari (1393—1405; d. 1415) 26—28, 485, 524, 527, 537¹⁾.
- Björn Gíslason á Gunnólfssá (1802) 1.
- Björn Guðmundsson á Örlygstöðum á Skagaströnd (1906) 640.
- Björn Guðnason sýslumaðr í Ögri (d. 1518) 53—58, 234—235, 242—244, 369, 418, 444—445, 515, 537, 549, 701.
- Björn Gunnarsson í Árnessþingi (1524) 211.
- Björn Halldórsson prófastr í Sauðlaussdal (d. 1794) 54, 554, 621.
- ¹⁾ Þó að Björn Jórslafari komi ekki við bréf eptir 1405, hefir hann þó lifað leingr, því að hans getr í Nýja annál, bæði 1411 og 1413 svo sem umboðsmanns Árna biskups. Vera má, að Björn hafi verið mjög í förum eptir 1405, og því geti hans ekki í bréfum hér á landi á þessum árum.
- Björn Ingimundarson nyrðra (1526) 383.
- Björn Jónsson skafins (Skafinson) í Njarðvík, lögréttumaðr í Múlaþingi (1522—1535) 121, 179, 186, 253—254, 393, 427, 430, 675, 737.
- Björn Jónsson eystra (1523) 186.
- Björn Jónsson, Þorlákssonar, lögréttumaðr vestra (1530—1535) 533, 536, 538, 547, 669, 675, 676, 737.
- Björn Jónsson, biskups Arasonar, djákni og prestur á Mel í Miðfirði (1522—1536) 93—95, 653, 658—659, 692—693, 730, 744, 755, 764—765.
- Björn Jónsson á Skarðsá (d. 1655) 397, 604.
- Björn Jónsson í Hnappadalssýslu (c. 1680—1690) 619.
- Björn Jónsson vestra (1703) 509.
- Björn Nikulásson í Húnavatnsþingi (1532) 627.
- Björn Ólafsson prestur á Snæfuglstöðum og prófastr (í Árnessþingi; 1526—1538) 354, 569.
- Björn Ólsen prófessor 2, 3, 14.
- Björn Péturson kanoki í Þrándheimi (1524) 230.
- Björn Péturson sýslumaðr á Bustarfelli (d. 1744) 135, 277.
- Björn Skafinsson, sjá Björn Jónsson skafins.
- Björn Snæbjarnarson skólameistari í Skálholti og prófastr á Staðarstað (d. 1679) 737.
- Björn Thomasson, prestur Eiríkssonar (1532) 609—610.
- Björn Thomasson lögréttumaðr

- í Skildinganesi (d. c. 1640) 145.
- Björn Þorbjarnarson í Árnessþingi (1580—1588) 569.
- Björn Þórðarson í Mosfellssveit (1528) 479.
- Björn Þorgilsson prestur í Borgarfirði (1524—1531) og síðar í Reykholti 255, 285, 456, 474, 541, 543, 564, 600.
- Björn Þorleifsson, Árnasonar, hirðstjóri á Skarði (veginn 1467) 58, 143.
- Björn Þorleifsson, Björnssonar, lögréttumaður á Reykhólum (1515—1535) 62—64, 142—144, 236—238, 369—371, 415, 416, 436, 437, 446—447, 483—484, 502—504, 529, 536, 538, 566, 721—724.
- Björn Þorleifsson biskup á Hólum (d. 1710) 470.
- Björn Þorvaldsson, Árnasonar, frá Æsustöðum í Eyjafirði (1529—1535) 490—491, 711—712, 726—727.
- Björn Özurarson prestur syðra eða vestra (1530) 510.
- Björnólfsstaðir í Langadal 26, 28.
- Björnsdóttir: Guðrún, Kristín, Margrét, Ólof, Sigríður, Solveig, Steinunn, Þóra.
- Björnsson: Bjarni, Björn, Einar, Hallr, Jón, Magnús, Páll, Pétur, Tjörfi, Torfi, Þórður, Þorleifr, Þorsteinn, Þorvaldur.
- Blábjarg í Mjóafirði austr 49.
- blað (á páskakertisstöng) 317.
- Bláhóll á Skagaströnd 642.
- Blanda í Húnavatnsþingi 766.
- Blasius hinn helgi (Blasiuskirkja) 188.
- Blasius Ormsson syðra (1526) 380, 381.
- Bleiksmýrardalur í Fnjóskadal 309, 332.
- blek 108, 265, 363, 585, 587.
- Blikalón á Melrakkaslétu 310.
- Blikalónsreki 311.
- Blikdalsá í Kjalarnesþingi 17, 18.
- Bliksteinn á Mýrum 568.
- blóðsúthelling 659—660.
- blýfat 318. — blýstaup 334.
- Blæjureki fyrir Hvanndölum 312.
- Blöndubakki í Húnavatnsþingi 93, 273.
- Blönduhlíð í Skagafirði 21—22, 69, 206, 221, 339, 527—528.
- Blönduós í Húnavatnsþingi 351.
- boð, boðan, boðskapur 109, 138, 481, 536, 538, 614.
- boðnir eiðar 602.
- Bodzá, sjá Botnsá.
- bogi 69, 150. Sbr. hertygi, vopn.
- Bogi Benediktsson á Sfaðarfelli (d. 1849) 33.
- Bogi Sigurðsson kaupmaður í Búðardal 461.
- Bohetius de philosophiæ consolatione 298.
- bógr (af nauti) 191. Sbr. slátr.
- bók (hverskonar), heilög bók, lögbók 1, 3, 17, 29, 63, 74, 76—77, 94—95, 108, 117, 123, 126, 142, 157, 175, 180, 186, 202, 210, 220, 226, 255—258, 260, 291, 293, 295, 298—299, 307, 313, 317, 320—322, 325—326, 328, 331—

—333, 335, 343, 361, 367.
 391—395, 398, 436, 467, 474,
 491, 499, 504, 506, 507, 508,
 519, 530, 532, 541—542, 563,
 565, 569, 572, 602, 604, 610,
 611, 620, 622, 655, 662, 684,
 704, 728—729, 744. — *bók*
samsett með bréf í latínu
 299. *Sbr.* *kirkja*. — *bók syngi-*
andi 318. *Sbr.* *kirkja*. — *bók-*
areiðr 61, 64, 112—113, 149
 —150, 155—156, 249, 256,
 261, 265, 268, 375, 406, 501,
 514, 516, 528, 537, 546—547,
 549, 639, 671, 701, 724. —
bókakista 330. *Sbr.* *kirkja*. —
bókastokkr 306, 330. *Sbr.*
kirkja. — *bókartexti* 297. *Sbr.*
kirkja. *Sjá* *Bessastaðabók*, *Bæj-*
arskjalabók, *Skarðsbók*, *Sóp-*
dyngja (*sjá* *Gottskálk Jónsson*),
Syrpa (*sjá* *Guðbrandr Þorlákss-*
son), *Tiglabók*. — *Um bækur*
kirkju og klaustra, sjá kirkju.
bókfell 589.
Bókmentafélagssafn 230, 366.
Bolavellir við Öxará (=Þing-
 völlr) 155, 156, 157.
Bollastaðir í Kjós 247—248.
Bólstaðarhlíð í Langadal 454—
 455, 473—474, 566, 608.
bolli (ofan af kaleik) 330.
Bolungarnes (*Bulungarnes*) 26,
 28.
Bolungarvík við Ísafjarðardjúp,
Bolungarvíkirtollr 405, 484,
 485, 524—527, 535, 545—
 547, 558, 577—578, 646, 674
 —675.
bón (*bæn*) 413, 415, 416, 500,
 587.

Bonattus, G. (1488) 42.
Bonaventura líkneski 305.
bóndi 2, 8—9, 11—12, 14, 16,
 47, 49—50, 55—58, 62—64,
 66, 72, 77, 102—103, 111,
 113, 117, 121—122, 124, 134
 —135, 148—152, 154, 157,
 170—171, 176, 177, 179, 195
 —196, 199—200, 203—204,
 213, 218—219, 224—225, 236
 —237, 243—244, 253, 255,
 265, 272—274, 288, 291, 325,
 348—350, 353, 356—358, 372
 —373, 384, 390, 393—394, 405
 —406, 408, 410, 419, 423—
 424, 446—448, 452, 463, 467,
 477, 485—486, 488—489, 506,
 508—509, 515, 521—523, 533
 —534, 537, 540, 546, 553,
 555—556, 558, 561—562, 568,
 570—571, 577, 580, 582, 588,
 590, 593—594, 597—599, 603,
 613, 617, 625, 628—630, 634
 —635, 643, 646, 649, 651—
 654, 658—659, 665—668, 670
 —672, 679—680, 684, 686,
 694—697, 705, 707, 711, 717,
 —719, 725—728, 733, 736—
 737, 740, 742, 747, 750,
 752—753, 762—768. — *bónða-*
eign 482, 595, 727. *Sbr.* *heima-*
bóndi.
bóndi (*eiginmaðr*) 409, 417—
 418, 428, 430, 476, 537, 546,
 552.
Bonifacius páfi hinn VII. 35.
Bonifacius páfi hinn IX. 22, 23.
bonum 756.
borð 307, 309. — *borð á stól-*
um 307. — *felliborð* 307. —
borð, borðhald 352, 386, 426.

- vel bereitt borð (=sæmi-
legt borðhald) 387. — borð-
búnaðr 246. — borðdiskar
(rauðir) 192, 260, 298, 299,
300, 307, 316. — borðdúkr
307. — borðhandklæði 300,
307, 316. — borðhús (á Hól-
um, Munkaþverá og í Laufási
1525) 300, 308, 330. — borð-
silfr 335.
- Borg í Arnarfirði 244.
- Borg í Hornafirði 93, 273.
- Borg á Mýrum 20, 602—603,
745—746. — Borgarhrepp
745.
- Borg í Skagafirði (Sjáarborg)
21—22, 452.
- borgan 47—48, 113, 114, 152,
249, 290, 603, 620, 699.
- Borgarey í Skagafirði 22.
- Borgarfell í Skaptártungu 189.
- Borgarfjörðr austr 253, 254, 408
—409, 523—524.
- Borgarfjörðr í Þverárþingi 53,
56, 201, 219, 247, 248, 265,
338, 403—404, 412, 447, 455,
457, 462, 464, 578, 603, 694
—695, 718, 722.
- Borgarhöfn í Fellshverfi 122,
123, 390.
- borgarí 307.
- bos danicus 756.
- bót, bót og betran 134, 181, 197,
660, 667, 690.
- Bót (=Árbót) í Aðaldal 301.
- Botn í Fjörðum 301.
- Botn í Hrafnagilspingum 332.
- Botn (Stóribotn) í Hvalfirði 262.
- Botnar í Meðallandi 189.
- Botnastaðir í Svartárdal 454.
- Botnsá í Hvalfirði (Botnsdal)
265, 616, 657.
- Botolfi dagr (festum) 492, 578.
- Bott (= Heiðarbót) í Húsavík-
urhreppi í Þingeyjarþingi 301.
- Bourgoyñ 758.
- Braghóll (=Bragholt) í Eyjafirði
319.
- Bramstad (Bramstede) 486, 533,
538, 625. Sjá og sbr. Brjáms-
bær, Brjámsstaðir.
- Brandr Einarsson (Moldar-
Brandr) á Snorrastöðum (1530
—1536) 567—568, 767—768.
- Brandr Guðmundsson lögréttu-
maðr á Leirá (1522—1533)
100, 101, 148, 177, 224, 265,
536, 669, 671.
- Brandr í Gufudal (fyrir 1523)
196.
- Brandr (Haldórsson, Brandsson-
ar, frá Barði) „bóndi“ (í Holti
í Fljótum 1528) 467.
- Brandr Helgason nyrðra (1530)
528.
- Brandr Hrafnsson, Brandssonar,
prestur á Hofi í Vopnafirði og
príór á Skriðu í Fljótsdal
(1523—1534) 135—136, 187,
371, 379, 472, 551—552, 715
—716.
- Brandr Jónsson í Árnesþingi
(1524) 211.
- Brandr Kráksson í Rangárþingi
(1526—1527) 395—396.
- Brandr Ólafsson lögréttumaðr í
Húnavatnsþingi (1522—1530)
103, 148, 210, 534.
- Brandr Ormsson prestur í Beru-
firði (1535) 732.

Brandr Pálsson nyrðra (1526)
352, 389.

Brandr Simonarson í Eyjafirði
(1529) 490—491.

brandreið (brauðreið) 260, 563.

Brandsdóttir: Guðný, Þuríðr.

Brandalón í Húnavatnsþingi 326,
351.

Brandsson: Árni, Eysteinn, Hal-
dór, Hrafn, Ívar, Jón, Páll,
Sigurðr, Tumas, Þórðr, Þor-
steinn.

Brattavellir í Eyjafirði 301.

brauðfat 300.

brauðreið, sjá brandreið.

Brautarholt á Kjalarnesi 87, 276.

Brautarholt í Svarfaðardal 334.

Brautavatn á Mýrum 568.

Breame, sjá Brimar.

bréfabók 34, 43, 59, 52, 568,

571, 623, 654. — Brynjólfs

biskups 18, 36, 204, 764. —

Gísli biskups Jónssonar 369.

— Gizurar biskups Einar-
sonar 125—127, 158—159, 401,

413, 511, 610—611, 639, 720.

— Jóns sýslumanns Hallssonar

60, 72, 86, 88, 104—106, 107

—108, 160, 180—181, 198,

207, 259, 353, 377, 493, 494,

540, 597, 625, 647—648, 652

—653, 672, 678, 699, 707, 736,

740, 742. — Skúla Þorláks-
sonar 47. — Ögmundar bisk

ups VIII, 840; IX, 71, 75—

76, 78—81, 83—85, 97—99,

110, 116—117, 123, 130—131,

136, 141, 161—162, 164—

166, 172—176, 180, 200—

201, 223, 230, 234, 242—243,

250, 255, 258, 262, 281, 289

—291, 340—344, 354, 357,

370, 372—375, 377, 390—

395, 401, 412, 423, 443, 455,

467, 474, 481, 488, 500, 506

—507, 510, 517—518, 530,

541, 543, 545, 548, 550, 556,

558—561, 572, 574, 577, 597

—598, 600, 606—607, 613,

622, 626, 637—638, 646, 649,

659, 662, 687, 689—690, 694,

698, 702—703, 708, 712, 715,

717, 719—720, 729, 754.

bréfabrot 13.

bréfalaun (útlaun) 83, 500.

bréfari 439.

brefer, brefere, brefiere (breviari-
um) 295, 297, 298, 299^a 307,

318^a, 519. Sbr. bók, com-

monsbrefer, páskabrefer o. fl.

(kirkja).

bréfságrip 5—7, 38—39, 42, 46.

bréfsform 123, 127.

bréfvísari 104, 203, 761.

Breiðabólstaðr í Fellshverfi

188.

Breiðabólstaðr á Fellaströnd

93, 273, 587.

Breiðabólstaðr í Fljótshlíð 183

—184, 399—400, 405—407,

598, 648—649.

Breiðabólstaðr í Vestrhópi 119,

154, 155, 293, 325, 425.

Breiðabólstaðr í Þingi 314.

Breiðabólstaðr í Ölvesi 158—

159, 288.

Breiðabúr (á Hólum 1525) 300.

Breiðadalr (fremri) í Öndur-

firði 665, 666.

Breiðafjörðr 142, 144, 436—

437, 567, 718—719. — Breiða-

fjarðardalir 212, 393, 462, 687.

- Breiðamörk í Öræfum 188, 274, 275. — Breiðamerkrfjara 42.
- Breiðateigr í Svarfaðardal 334.
- Breiðavík undir Jökli 226, 511, 512, 619, 649—651.
- Breiðavík á Tjörnesi 322.
- Breiðavöllr á Grenjaðarstað 323.
- Breiðdalr í Múlaþingi 732.
- Breimarar (Brimarar) 647. Sbr. Breimen, Bremen, Brimar.
- Breimen, Breimin, sjá Brimar.
- Brekka 641, 642.
- Brekka í Gufudalssveit 196.
- Brekka í Fljótsdal 43.
- Brekka í Fljótum 302.
- Brekka í Helgastaðahreppi í Þingeyjarþingi 323.
- Brekka á Hvalfjarðarströnd 657—658.
- Brekka á Ingjaldssandi 369.
- Brekka í Óslandshlíð 453, 454.
- Brekka í Saurbæ 195—196, 754. Sbr. Brekkur.
- Brekka í Þingi 314, 315.
- Brekka í Öngulstaðahrepp í Eyjafirði 429, 431.
- Brekkur (syðri) í Blönduhlíð 301.
- Brekkur í Holtum 423, 424.
- Brekkur á Höfðaströnd (Brekka minni og stærri, ytri og innri) 429, 431, 448—449, 476.
- Brekkur á Langanesi 327.
- Brekkur í Saurbæ 754. Sbr. Brekka.
- Brekkukot í Blönduhlíð 529.
- Brema, sjá Brimar.
- Bremen, sjá Brimar.
- Brennihóll í Eyjafirði 318.
- Brenniskriða á Barðaströnd 252.
- brennisteinn 583, 642, 757. — tunna brennisteins 584. Sbr. brymestone.
- Brennustaðir í Borgarfirði 694, 695.
- Bretalækr í Miðfirði 326.
- Brettingsstaðir á Flateyjarðal 301, 319.
- brigð 11.
- Brigit (Birgit, Briet, Brigit, Briget, Brijt) Jónsdóttir, Þorláks-sonar (1530—1531) 545—547, 674—676.
- Brigit (Briget) Pétursdóttir, prests Pálssonar (1524—1525) 210.
- Brigitarbók í norrænu 299. Sbr. Birgitta hin helga.
- brik (á altari, háaltari, kross-altari; með alabastrum, með gullfarg; brik og Mariuskript á) 186, 190, 191, 195, 197, 296, 305—306, 312, 313, 320, 322, 325, 326, 328, 330. — brikarklæði 297, 317, 320, 322, 330.
- Brimar (Breame, Breimen, Breimin, Brema, Bremen) 418, 416, 647, 648, 756, 758. Sbr. Breimarar.
- Brimnes á Langanesi 310.
- Brimnes í Ólafsfirði 302.
- Brimnes í Svarfaðardal 301. — Brimnesá 319. — Brimnesár-ós 319.
- bringa 53. — bringuteinar 53.
- British Museum 185.
- Brjámsbær (Bramstad) 678, 699.
- Brjámsstaðir (Bramstad) 668, 669, 670, 672. Sbr. Bramsted.

Brjanslækr & Barðaströnd 644,
645, 752—753. Sbr. Lækr.

brjóst 373.

bróðir 54—56, 62—64, 67—68,
74, 93—95, 104—105, 109,
113, 147, 152, 159—160, 179
—180, 215—216, 220, 224—
225, 252—253, 265, 269, 284—
286, 356, 358, 402, 404—405,
412, 428, 430, 443, 445, 448,
450, 454, 462, 473, 475, 479,
488—484, 486, 498, 505, 512
—514, 516—518, 520, 527,
543—548, 567—568, 573, 577,
592, 596, 601, 608—606, 608
—610, 619—620, 630, 665—
666, 674—676, 679, 722—723,
733. — bróðursonr 62—63,
545, 546, 537, 610, 676.

bróðir (reglubróðir, bróðir í
Christo) 30—31, 50, 75, 77,
78—80, 83, 97, 109, 116, 118
—119, 121, 123, 132, 136—
137, 140, 172, 174, 200, 204,
209, 218, 224, 233, 235, 237,
239, 243—245, 255—258, 262
264, 272, 276, 289, 319—320,
335, 337, 340, 345, 355, 373,
379, 391, 392, 422, 426, 446,
454, 465, 479, 574, 604, 627,
632, 654—656, 661—662, 663,
673, 689—690, 698, 715—
716, 733. — bróðerni 412,
447, 690—691. — bróður-
stétt 116. — bræðraorða 307.
— bræðratíðir 306.

Brókarlækr & Skaga 302, 304,
305, 321.

brot (afbrot) 15—16, 394, 560,
616, 661, 703, 709—710, 725
—726, 763—764.

brú (pons) 17.

Brú í Biskupstungum 392.

Brú í Jökulsdal 135. — Brúar-
vegr & Möðrudalsöræfum 639.

Brúarland í Deildardal 302.

Brúarland í Skörðum 321.

brúðkaup, brúðlaup, brullaup 181,
286, 337, 359—360, 476, 604.
— brúðkaupsdagr, brúðlaups-
dagr 179—180, 286, 288, 435,
466, 476, 554, 572, 602, 604,
713, 739. — brúðkaupsvitni
(-vottar) 289, 337, 436, 555
603, 740.

Brumaðr Tumason í Dýrafirði
(1533—1534) 665.

brún (altarisbrún) 195, 197, 297,
306, 317, 322, 332.

Brúnaland í Suðrþingeyjarþingi
322.

Brúnastaðir í Fljótum 302.

Brunavatn & Skagaströnd 642.

bruni (= hraun) 642.

bruni kirkju 518, 606.

Brunngil í Bitru 195.

Bryggjur í Landeyjum 231—
282, 344—345, 694—695.

brymestone 759. Sbr. brenni-
steinn.

brýni 260, 309. Sbr. ádráttar-
brýni, klapbrýni.

Brynjólfir Bjarnason („Bjarnar-
son“) prestur í Hjarðarholti (d.
1657) 540.

Brynjólfir Gizurarson syðra (1535)
752.

Brynjólfir Haldórsson prestur
syðra (1523—1534) 130, 470,
471, 539, 712.

Brynjólfir Haldórsson eystra
(1697) 245.

- Brynjólfur Jónsson í Eyjafirði (1528—1533) 467, 555, 667.
 Brynjólfur Jónsson nyrðra (1541) 527.
 Brynjólfur Sveinsson biskup í Skálholti (d. 1675) 18, 20, 36, 38, 42, 43, 46, 48—50, 204, 230, 438, 583, 604, 737, 764.
 Brynjólfur Þórðarsons ýslumaður á Hlíðarenda (d. 1762) 736.
 Brynjólfsson: Benedikt, Einar, Magnús.
 Brynjudalur í Kjós 87.
 brytastofa (á Hólum 1525) 300.
 brythnifr 300. — brythögg 300, 316. — brytöx 646.
 Bræðraá í Sléttuhlöð 301, 389.
 Bræðratunga í Biskupstungum 54, 55, 425, 507—508.
 bú 153, 186, 198, 300, 335, 348, 369—370, 385, 403—404, 490, 493, 514, 516, 604.
 Búason: Tristram.
 buckran (með fargan, ófargað) 298². Sbr. kirkja.
 búð: búðargerð 485, 524.
 Búð í Raumsdal 681, 682.
 Búðardalur á Skarðsströnd 461.
 Buðlungarvík, sjá Bolungarvík.
 búfé 580.
 Bugge, Alexander, prófessor 33, 35, 36.
 bújörð 387.
 Búland í Skaptártungu 188.
 búlausir menn 578, 579, 581, 582.
 buldr 668, 670, 718.
 bullarium 22.
 Bulungarnes, sjá Bolungarnes.
 búnaður 153.
 búningur (altaris, messuklæða) 305, 317, 320, 326, 735.
 búnyt 241.
 búur 176, 300, 308.
 burðarstíka 191, 313, 320.
 Búrfell í Miðfirði 326.
 Búrfell í Svarfaðardal 301.
 Burgoyne 758.
 Burgundia 756.
 búsetumenn 578, 580.
 búsgagn, búshlutir 113, 186—187, 335, 426, 587, 639, 640.
 Sjá og sbr. ádráttarbrýni, alkanna, altunna, áttungr, barkrókar, bíla („bíla“ = öx), björtunna, blýfat, blýstaup, bókakista, bókastokkr, borð, borðdiskr, borðdúkr, borðhandklæði, brandreið, brauðfat, brýni, brythnifr, brythögg, brytöx, busti, byrða, diskur, Drangeyjarfestr, drykkjaraskr, drykkjarhorn, drykkjuskál, eggjapanna, einhöglundur, eldsgögn, eldtöng, eskjur, fat, fata, felliborðskista, festarkrókar, firfat, fjórðungsketill, flatbytna, floti, flotstampr, greipijárn, grind, haldhaki, hálfkanna, hálfunna, hamar, handfat, harðsteinn, hnoðsaumur, hrifa, hrip, hvarna, hverfisteinn, innlås, jarðkerall, járnfat, járnkarl, járnslaggja, kaðlasnælda, kann, ker, kerall, kerstokkr, ketill, kista, kistill, klapbrýni, klára, klauðox, klytberi, krókar, kvern, kvíslar, kvotra, lás, ljáir, lýsistunna, löð, maltkvern, malttunna, manskæri, matarlok, mensura (mælir),

- met, metaskálar, mortiel, must-
arðskvern, nafrar, naglar, net,
nót, orf, páll, pálreka, panna,
pastkista, piparkvern, pjátr-
staup, pottir, pottausa, pund-
ari, reip, reka, rekjárn, rek-
saumur, ró (rær), saltker, sár,
sigð, skál, skaptanna, skeið,
skerborð, skerdiskr, skeri,
skjóla, skurn, sleði, sleggja, smá-
kerald, smápottir, smáskál, smjör-
járn, sniðlar, soðkrókr, sóknir,
spónn, spónastokkr, staup,
steðji, stigi stokkaker, stokkr,
stórker, stórkerald, strokk,
sýruker, sððlabeit, sög, tinfat,
tint, tinstaup, tjörutunna, torf-
krókar, torfljár, torfskeri, tré-
diskr, tréfát, tréskál, trog,
tunna, tunnuketill, ullkambar,
uppgerðarkerald, vaðr, vef-
staðr, vog, þjöl, þverfari, öl-
kanna, örkr, öx.
- búskapr 129.
- Bústaðir á Seltjarnarnesi 751,
752.
- Bustarfell í Vopnafirði 135, 277,
606—609.
- busti 306.
- Bústaðir í Tungusveit 302.
- bygging (fjár, jarða) 87, 105—
106, 143, 198, 329, 335, 412,
476.
- bygging (húsa) 64, 623.
- Býjasker á Rosmhvalanesi 302.
- byrða 300, 316, 326, 564.
- býti, 665, 679, 689.
- Bægisá í Hörgárdal 206.
- Bæjará í Lóni 50.
- Bæjargil í Dufansdal 197.
- bæjarráð 288.
- Bæjarstaðir í Flóa (Gaulverja-
bær) 504.
- bæn 67, 238, 239. — bæna-
fulltingi 67. — bænahald
472, 586—587, 592, 693—694,
743. — bænastaðir 340, 538,
622.
- bænhús 176, 325, 461, 462,
548, 549, 688, 732. — bæn-
hússkúgildi 246.
- bær 13, 325, 485, 524, 527,
645, 688. Sjá og sbr. húsa-
kynni, stekkr, túngarðr.
- Bær í Árnesshrepp á Ströndum
271, 704—705, 719.
- Bær í Bárðardal 594, 628.
- Bær í Borgarfirði 447, 455, 457,
462, 722.
- Bær á Höfðaströnd 302, 305.
- Bær í Lóni 49, 50, 401, 402.
- Bær í Óslandshlíð (Miklabær)
303.
- Bær á Rauðasandi 111, 112,
643, 749. — Bæjarskjalabók
629, 643, 748. Sbr. Saurbær.
- Bær á Snjófjallaströnd 56.
- Bær í Steingrímsfirði 26.
- Bær í Súgandafirði 278—279.
- Bæringsson: Símon.
- bætr (vígsbætr) 153, 398, 580,
761—763.
- Böðvar Arason í Húnavatnspingi
(1405) 28.
- Böðvar Eyjólfsson prestur syðra
(1533) 657.
- Böðvar Jónsson prestur syðra
(1535) 754.
- Böðvar Þórðarson í Eyjafirði
(1533) 666—668.
- Böðvarshólar í Vesturhópi 314.
- Böðvarsson: Jón, Nafn, Þórarinn.

- Böggustaðir í Svarfaðardal 319.
 — Böggustaðasandr 319.
 Bölmóðr, rekamark Njarðvíkr í Borgarfirði austr 523.
- Calefactorium 297.
 Calixtus páfi III. 85.
 Calixtusmessa (festum) 29, 36, 281, 603, 714, 748.
 Calmar, sjá Kalmar.
 canabok, sjá kanabók. Sbr. canon.
 cancellarius, canceller, chancel-lour 631, 681, 685, 756, 758, 760.
 Cancelliarkiv 170.
 canis (í innsigli Björns Guðna-sonar og Jóns Björnssonar) 418.
 canon 313. Sbr. kanabók.
 canonicus 33.
 canonisacio 85, 229, 419.
 canticikver 313.
 capellanus 681.
 capitaneus 41.
 capitularias 186, 296, 299, 306, 307, 313, 317, 320, 322, 326, 329, 331—333.
 capitulum, kapítuli 166—167, 170, 171, 232, 239, 459, 460.
 — capitulabróðir 132. — capi-tulainnsigli 231. — capitula-ræð 174, 232.
 captio navium 756.
 cardinalis 31, 229.
 Castellecloster í Kwngell í Noregi 683.
 castrum 203.
 Catharina filia sancte Birgitte 229.
 cathedracio sancti Petri 130, 132, 427, 453, 481, 483, 516, 746.
 catholico-resolutorius dubiorum (bók) 298.
 Cecilia mæð hin helga 197. — Ceciliulíkneski 323. — Ceci-liumessa 122. — Ceciliu-saga 329.
 Cecilia Ormsdóttir, Einarssonar, (1531) 602—603.
 Cecilia Torfadóttir frá Klofa (1526) 358.
 Cecilia Þorleifsdóttir, Þorleifs-sonar (1524) 219—221.
 Ceciliudalr = Djúpadalr í Blönduhlíð 301.
 Ceciliupatr í Gnúpufellsskógi 328.
 celebracio 298.
 Celestinus páfi hinn III, 7.
 Celium, sjá Selium.
 Cescelia, sjá Cecilia.
 Cheltenham á Englandi 688.
 cena domini 448.
 chamber 760.
 chancellour, sjá cancellarius.
 charge 758.
 cheyne 760.
 Christiania, sjá Kristjania.
 Christi fideles 521, 692, 700.
 circumcisio domini 458.
 citacia 206, 339.
 Clara hin helga: Clare líkneski 313.
 Clauus Jarmar (1524) 259.
 clavis ecclesiæ 186, 166.
 Clawes Bille (1533) 685.
 Clemensmessa 475, 477.
 clenodia 631, 681, 691.
 clericus 31.
 collacio 459, 522, 715, — colla-

- cionsbréf 125, 165, 167, 504, 521, 714.
- collecta 299, 313, 317. — collectarius 299, 305, 317, 322.
- collega 755, 758, 759.
- comes 163, 303, 217, 756.
- commendatio 458.
- commendatoria 161.
- commissarius 346.
- commissio 755, 759.
- commoditie 759.
- commodum 757.
- common (syngjandi með lesi), commonsbók 296, 313, 322, 329, 331, 333, 519. — commonabrefer 322. — commonsles 296. — commonsmessur 331. — commonsmessubók 322. — commonsmessubók irsk 322.
- communication 758, 759.
- concepicio Mariæ 98, 438.
- concordia 725.
- conductor 41.
- confessor 154, 176, 182, 184, 206, 286.
- confirmacio, confirmatz 203, 217².
- consanguinitas 616, 763.
- conscientes 481.
- consecraccio 84, 690.
- consiliarius 755.
- conspiracio 622.
- constitutio 34, 35.
- consul 163.
- consuetudo 756.
- contention 760.
- contract 386.
- contradictor 35.
- conventa 247. — conventubræðr 118, 123, 422, 426, 451, 512, 715, 716. — conventuinn-sigli 123, 277, 512.
- conversio Mariæ Magdalænæ 409.
- conversio Pauli 211, 399, 510, 512.
- Copmanhaven, sjá Kaupmannahöfn.
- Copperhauen, sjá Kaupmannahöfn.
- Cornelius meistari (1524) 208.
- corporale, corporall, corporalia, korporall (með húsi, húslaust) 190, 197², 297, 306, 313, 317, 322, 325, 326, 328, 330, 333. — corporalshús 297, 306, 313, 322, 326, 328, 330, 333.
- corpus Christi: festum corporis Christi 216, 411, 456, 462, 578, 731. Sbr. nýjahaldskver.
- correctus (bók) 299, 307.
- counsail, counsel 758, 759, 760.
- crastina dies 121.
- credense 205.
- crimen 181, 756, 763.
- crisma 519. — crismaflaska 295.
- crossmessa, sjá krossmessa.
- crucifixum-blað 332.
- crux 242.
- cura animarum 459, 522. — curatus 458.
- curia (archiepiscopalis Nidrosiensis, Romana) 34, 162, 419, 715.
- custome 758.
- Cuthbertus (Chuthbertus) episcopus et confessor (festum) 489, 521.

Daae, Ludvig 688.

Dacia, sjá Danmörk.

Daðason: Ólafur, Ormr, Sigurður.

Daðastaðir í Núpasveit 301.

Daðastaðir í Reykjadal 767.

Daði Árnason (c. 1200) 312.

Daði Guðmundsson, Finnssonar, bóndi í Snóksdal, lögréttumaður og kongs umboðsmaður milli Gilsfjarðar og Gljúfrár (1523—1536) 189, 212—213, 242, 460—462, 508—509, 533, 536, 538, 579, 581, 616, 617, 669, 719, 740, 749—751, 763—764.

Dagfinnsson: Einar, Jón.

dagsbréf 681.

dagsetning bréfa 21, 29, 145, 185, 213.

Dagstyggur Helgason í Árnessþingi (1524—1526) 256, 354.

Dalasysla 240.

Dalbær (ytri) í Landbroti 189.

Dalir (Breiðafjarðardalir) 212, 247, 460.

Dalir (Dalaland) í Mjóafirði austr 49.

Dalir (Skagafjarðardalir) 321, 465—466.

dalmatika, dalmadika 190, 297, 305, 313, 317, 322, 330, 333.

dalr, dalir 209, 309.

Dalir undir Eyjafjöllum 86, 87, 88.

Dalr í Fljótshverfi 189.

Dalr í Hornafirði 93, 273.

Dalr (Unaðsdalr) á Snæfjallaströnd 663.

Dalr (Katadalr) á Vatnsnesi 314.

Dalr (Laxárdalr) í Þistilsfirði 301.

Dalr í Valbjófsdal 561—562.

Dalsdalr í Arnarfirði 244, 704—705.

dánarbú 1, 3, 13, 151, 502.

dandikvinna 58, 590, 652—653, 694—695, 724.

dandimenn, dánumenn, danne-
mand 47, 87, 100, 103, 143,
148, 158, 169—171, 179, 186,
207, 225—228, 265, 268, 289,
350, 357—358, 373, 382, 409,
412, 436—437, 441, 477, 483,
498, 507, 513, 523, 533, 539,
546, 555, 575, 579, 599—600,
603, 622, 629, 630, 639, 650,
665—666, 671, 675—678, 680,
701, 706—707, 718, 724, 728,
740, 750, 762. Sbr. dugandi(s)
menn.

dandisveinn 533.

Dania, sjá Danmörk.

Daniel Kepken, ritari Marcelluss
biskups (1450) 33.

Danir, sjá Danmörk.

Danmarck, sjá Danmörk.

Danmark, sjá Danmörk.

Danmerk, sjá Danmörk.

Danmörk (Dacia, Dania, Dan-
marck, Danmark, Danmerk,
Dannemark, Datia, Denmark,
Dennemarck) Danir, Dana-
konungar 32, 59—60, 71, 84,
134, 162—165, 167, 169—170,
171, 183, 198—199, 202—203,
207, 216—217, 229, 234, 239,
240, 432—434, 462, 468—469,
486—487, 522, 535—536, 538,
631, 633—634, 647, 707, 725,
755—756, 757, 759, 761. — Dan-
markis riiges raedt 634. —
dansk kronika í latínu (= Saxe
grammaticus, Paris

- 1514) 298. — postilla í dönsku 298.
- Dannemark, sjá Danmörk.
- danr, sjá viðurnefni.
- Datia, sjá Danmörk.
- Dattstaðir (Daðastaðir) í Reykjadal, 429, 431.
- Dauðatjörn í Hörgárdal 316.
- dauði 66, 591. — dauðstið 278, 383.
- Dauía í Tungusveit 321.
- Davidspsaltari 313.
- decanus 85, 163, 166.
- decima (tíund) 511, 512.
- decollacio Johannis baptistæ 235, 278—279, 467.
- Decretalius Gregorii 298.
- Decretum Gratiane 298.
- defectus in natalibus 730.
- defence, defensio 756, 758.
- Deichmannssafn (í Kristjáníu) 12.
- deila 598, 647.
- Deildará á Sléttu 310, 311.
- Deildará í Múlasveit í Barðastrandarsýslu 592.
- Deildardalur í Skagafirði 302, 711.
- Deildarhamar á Skaga 303, 304.
- Deildarlág í Ísafirði 521.
- Dellantes, B. 31,
- Delmenhorst (Delminhorst) 60, 73, 184, 171, 317, 432—433, 468—469, 522, 738, 761,
- delyverance, delyvery 758, 759, 760.
- demand 760.
- Denmark, sjá Danmörk.
- Dennemark, sjá Danmörk.
- Depill á Skaga nyrðra 304.
- derogacio 45.
- de sanctis bók 296², 317, 333.
- Desey í Norðrárdal 117.
- Desjarmýri í Borgarfirði austr 373.
- de tempore bók 296, 332², 333.
- detrimentum 692.
- dextera pars (libri) 298.
- diacon 692.
- Dialogus 314.
- Diðrik af Brjamsbæ (Briamstad, Brjamsstöðum, Bramstad) föviti, hirðstjóri og höfuðsmann yfir alt Ísland (1529—1534) 486—487, 533, 538, 540, 625, 668—670, 672, 678—780, 698, 699, 742.
- Diðrik Meyar (1527) 413, 415, 416.
- Diðrik fan Mynden, föviti og fullmektugr umboðsmaðr Diðriks hirðstjóra af Brjamsbæ (1532—1534) 625, 698—699.
- Diðrik Pining hirðstjóri (d. 1490—1491) 581.
- Diðrik Vaget (= Diðrik fögeti = Diðrik af Brjamsbæ eða Diðrik fan Mynden? — 1535) 736, 738.
- Diðriksson: Ólafr.
- Ditmersken, sjá Ditmersken.
- diechen, dieken, 85, 166. Sbr. djákn.
- dies (= festum) 419, 426, 437, 453, 463, 616, 640, 658, 681, 690, 700, 707, 709, 764.
- dili, sjá viðrnefti.
- Dilksnes í Hornafirði 93, 273.
- Dimonarklakkar á Breiðafirði 443, 706.
- diocesis 32—35, 37, 39, 44, 64, 127, 521, 692, 700.
- Dionysius martyr (festum) 751.

- Discipulus (bók) 298.
 diskar 260, 261, 299, 300, 326, 334, 645. Sbr. borðdiskr, skerdiskr, trédiskr.
 dispensacio, dispenseran 457, 621, 730, 736.
 disposicio 35.
 Dithmersken, sjá Ditmersken.
 Ditmasken, sjá Ditmersken.
 Ditmerschenn, sjá Ditmersken.
 Ditmercia, sjá Ditmersken.
 Ditmersken (Ditmersken, Dithmersken, Ditmasken, Ditmercshenn, Ditmercia, Dittertia, Dittmersken, Dytterschen) 60, 72, 134, 171, 203, 217, 432—434, 468—469, 522, 761.
 Dittmersken, sjá Ditmersken.
 djákn, djákni, 183, 325, 355, 362—363, 366—370, 396, 443, 465—466, 587, 592, 730. — djáknafullrétti 362—363, 366—368. — djáknakista (á Hólum 1525) 297. — djáknavígsla 37. Sbr. archidiaconus, diechen, subdiaconus, subdjákn.
 Djúpadalr (hvortveggja) í Eyjafirði 66, 279, 280, 328, 624.
 Djúpadalr í Skagafirði 301.
 Djúpadalr í Skilmannahreppi 129.
 Djúpagil í Eyjafirði 320.
 Djúpárbakki í Kræklingahlíð 818.
 Djúpsker við Snæfellsnes 26.
 doctor, 228, 757.
 doctrina 23.
 dómari 78, 82, 97, 212, 236, 267, 277, 284—285, 421, 495, 508, 709—710, 741.
 dominica 60, 313, 331, 333, 522, 705, 764. — dominicubók 322. — dominicukver 333.
 dominiculesbók 322.
 dómkirkja, heilög dómkirkja 20, 32, 65, 69—70, 75, 77, 79—83, 85, 90—92, 96—97, 109—110, 118—115, 119—121, 124, 127, 132—133, 136—138, 162—163, 165—167, 169, 172—176, 177, 184, 198, 206, 217, 222, 230—232, 238—239, 243, 250—251, 275, 293—295, 302, 305, 334—335, 339, 350, 352, 355, 362—363, 366—368, 385—387, 390, 400—401, 440, 444—445, 452, 465, 474, 479—482, 532, 559, 632, 652—653, 659, 689, 691, 698, 731. — dómkirkjuerindi 70. — dómkirkju fullrétti 363, 366—368. — dómkirkjujörð 193. — dómkirkjulyklar 136. — dómkirkjupeningar 114, 294. — dómkirkjuprestr, 461. — dómkirkjunnar ráð 390. — dómkirkjureki 284. — dómkirkju-skip (á Hólum 1523) 164.
 dómr 14—16, 33, 47, 50—51, 53, 57—58, 62, 64, 68—69, 90—92, 100—104, 108, 114, 116, 120—121, 129—134, 137—138, 140—141, 148—150, 152—155, 157, 162, 173—178, 180—181, 200—202, 211—213, 215—218, 221—227, 230, 232, 237, 240—241, 243, 250, 254—257, 265—269, 281—286, 336, 337, 344—347, 350, 353—354, 356—362, 364, 366, 368—377, 383—384, 385, 396—400, 411, 418, 421, 427—430, 431—435, 441—442, 444—445, 455—460, 466—469, 474—478, 480—483, 495, 498, 501, 510—519, 525—528, 530—532,

535—538, 541—548, 550—
552, 555—556, 559, 566, 569,
574—576, 579—582, 584, 600,
606—607, 612—615, 619, 622
—623, 626—628, 630, 636—
638, 646, 648—650, 657—
661, 665—669, 671—672, 674
—680, 696—697, 701—706,
708—709, 712—713, 717—
718, 720—721, 726—729, 736
—738, 741, 750—752, 761—
763, 767—768. Sbr. fullnaðar-
dómr. — dómabók, dómasyrpa
4, 11, 15, 129, 230, 286, 358,
360, 362, 382, 396, 494, 505,
579. — dómakapituli 762. —
dómnefnd 213. — dómrof 52,
200, 224—225, 385, 478, 481,
532, 650. — dómrofi 52. —
dómságrip (— extract) 129,
704. — dómsatkvæði 64, 133,
138, 142, 155, 173—174, 177,
200, 202, 211, 216, 219, 223,
225, 227, 265, 282, 347, 358,
370—371, 373, 375—376, 378,
383, 400, 456, 468, 475, 478,
482, 501, 513, 516—517, 519,
528—529, 544, 547, 549—550,
556, 580, 601, 606, 613, 615,
630, 637, 646, 649, 660, 672,
676, 697, 702, 709, 713, 721,
728—729, 738, 762, 768. —
dómsbréf 48, 64, 101, 116,
138, 151, 153—155, 181, 202,
212, 219, 223—224, 226—
227, 231, 241, 264, 266, 269,
283, 286, 399—400, 418, 457,
468, 478, 482, 498, 511, 514,
516, 538—540, 543, 547, 576,
578, 581, 583, 614—615, 630,
638, 658, 661, 666, 670, 672,

676, 678, 697, 713, 724, 728
—729, 734, 738, 752, 763.
— dómsbröde 386. Sbr. dóm-
rof. — dómsmenn 48, 63—64,
101, 133—134, 138, 142, 151,
153—155, 174, 177, 200, 202,
211—212, 218, 223, 225—226,
256, 265—266, 268, 282, 286,
344, 353, 358—360, 370—371,
373, 375—376, 378, 384, 400,
456, 475, 478, 498, 501, 511,
513, 516—517, 528—530, 544,
547, 549—550, 556, 574—
576, 601, 613, 615, 630, 637,
649, 658, 660, 671—672, 676,
678, 697, 702, 709, 727, 729,
734, 738, 752, 762—763, 768.
— dómsæti 356. — dæmt
góz 580.

domus Burgundiæ 756.

Dorhólmar, sjá Dyrhólmar.

dorm (eða dormr = dormito-
rium) 318.

Dormi secure (sermonsþók) 298.

Dorothea hin helga 586, 591.

dóttir 11, 55—56, 63, 73, 143,
159, 221, 247, 257, 270, 272,
288, 374, 379, 408—409, 435
—436, 448, 450, 467, 477,
485, 503, 524, 527, 552—553,
555, 570—571, 605, 616, 636,
659, 664, 666, 711, 740, 748
—749, 764. — dótturbarn
352. — dótturdóttir 56. —
dóttursonr 257.

Draflastaðir í Eyjafirði 301, 634
—635.

Draflastaðir í Fnjóskadal 53, 56,
612.

Drumbholtsstaðir (= Drumb-
oddsstaðir) 507, 508.

- Drangatangi á Ströndum 315.
 Drangavík á Ströndum 314.
 Drangey á Skagafirði 303. —
 Drangeyjarfestur 300.
 Drangr á Galmansströnd í Strandasýslu 48, 49.
 Drangshlíð undir Eyjafjöllum 107.
 Drangsnes í Strandasýslu 20.
 Drápsker á Breiðafirði 252.
 drengskapr 122—123, 585—591.
 Dritvík undir Jökli 512.
 drottinsdagur 19, 29.
 drykkur, sjá bjór, malt, mjólk.
 Sbr. mjaðartunna, sýruker, öl-
 kanna. — drykkjargögn:
 drykkjaraskr 300, 308, 316,
 318, 329, 564. — drykkjar-
 horn 318. — drykkjuskál 329,
 334. — drykkjuskapr, drykkju-
 skaparsvall 250, 251. Sbr. bikar,
 blýstaup, flaska, heilags anda
 skál, horn, hornstaup, Jör-
 undarskál, pjátrstaup, skál,
 skál með kerum, silfrstaup,
 staup, tint, tinflaska, tinstaup.
 duc 168—169. Sbr. duke, dux.
 ducatus 229.
 Dufansdalur í Arnarfirði 198, 344,
 345.
 dugandi menn, dugandismenn
 348, 545, 618, 636, 650, 662,
 687.
 duggara sigling 668, 670.
 duglegr maðr megandi 363.
 duke 757—760. Sbr. duc, dux.
 dúkr (glitaðr, með heiðin stykki,
 hringofinn, með röndum, varp-
 aðr) 260, 278, 297, 298², 306,
 309, 313, 316, 317², 322, 325,
 328, 330², 333, 564. Sbr.
 borðdúkr, formadúkr, randa-
 dúkr, silkidúkr, sólardúkr,
 stafadúkr, ulldúkr, vígsludúkr.
 Dúkr í Staðarsveit í Skagafirði
 321.
 duplicia (festa) 313.
 dux 163, 203, 217, 756. Sbr.
 duc, duke.
 Dvergasteinn í Seyðisfirði austr
 73, 370—371.
 dygd, dygd og æra 166, 659.
 dymbill 328, 330.
 dýna 300, 307, 308, 316, 318,
 324, 329.
 Dynhagi í Hörgárdal 318. —
 Dynhagaskógr 320.
 Dynjandi í Arnarfirði 244, 561
 —562.
 Dynjandi í Grunnavík 714.
 dynner 760.
 Dýrafjörðr í Ísafjarðarsýslu 28,
 53, 57, 58, 234, 271, 287,
 506, 550—551, 561, 626, 634,
 636, 661, 665—666, 673, 689.
 Dýrastaðir í Norðrárdal 117.
 Dýravíkuverk (á Ökrum í Blöndu-
 hlið) 529.
 dýrðarklerkr 43.
 Dyrhólmur (Dorhólmur) í Mýr-
 dal 190, 481.
 dýri dagr (festum corporis Christi)
 142, 145, 185, 265, 307, 420,
 667. — dýradags historia 307.
 Sbr. dýrumessur.
 dýrleiki (jarða) 93, 235, 273,
 405, 452, 460—461, 471, 558,
 592, 635—636, 713, 717, 719.
 dýrumessur 586. — dýrumessna-
 kver 306. Sbr. dýridagr.
 Dytmer Korb (1532) 643—644.

Dyttersken, sjá Ditmersken.
 dægr 98.
 Dæli í Staðarsveit í Skagafirði
 321.
 Dæli í Svarfaðardal 301.
 Dögurðardalsá í Ófeigsfirði 315.
 Dögurðardalseyri (Dagverðar-
 dalseyri) 309.
 Dögurðarnes á Skarðsströnd
 443, 688, 705—706, 749—
 —751.
 Ecclesia, alma ecclesia 23—24,
 30—32, 34—35, 41, 44—45,
 85, 126—128, 136, 161—162,
 163, 166, 193²—194, 197, 203,
 217, 227, 419, 521, 522, 621,
 650, 692, 700. — cathedralis
 621, 700. Sbr. dómkirkja. —
 catholica 700. — parochialis
 715. Sbr. sóknarkirkja.
 eðalmaðr: fullrétti eðalmanns
 368.
 Edda 368.
 edificium (ædificium) 692.
 Edinburgh á Skotlandi 54, 554,
 621.
 Edmond Boner (1536) 755, 767.
 Edmundus sanctus 437.
 Efradalr undir Eyjafjöllum 86, 88.
 Efrahof á Rangárvöllum 721.
 Efravoll í Hvolhrepp 88.
 Efranes á Skaga 321.
 Efrihamrar í Holtum 727—729.
 Efstafell í Kinn 809.
 Efstaland í Öxnadal 301.
 efsta vika 136, 322. — efstu
 viku orða 306.
 egedele (egedeler, egedelder,
 eygedelder, eygedeler) 631,
 632, 634. Sbr. eign.

egg 639. — eggjapanna 299.
 — eggver 310, 323, 324. Sbr.
 áltaregg.
 Egg í Hægranesi 301.
 Eggert Claesen yfirdómsmál-
 færslumaðr 144.
 Eggert Hannesson lögmaðr (d.
 1585) 242.
 Eggert Jónsson á Ökrum (d.
 1719) 527.
 Eggert Snæbjörnsson á Kirkju-
 bóli (um 1700) 451.
 Eggertsson: Hannes.
 Eggerz: Friðrik.
 Eggversvatn á Sléttu 311.
 Egidiusdagur (messa) 173—174,
 280.
 Egill Einarsson í Húnavatns-
 þingi (1707) 249.
 Egill Eyjólfsson biskup á Hól-
 um (d. 1341) 303.
 Egill Grímsson sýslumaðr á
 Geitaskarði (1485) 566.
 Egill Hallsson prestur í Saurbæ
 í Eyjafirði, frændi Teits Þor-
 leifssonar (1522—1535) 92—
 93, 109, 119, 206, 329, 387,
 451, 480, 553, 635, 733, 740.¹⁾
 Egill Helgason, lögmanns Odds-
 sonar (1529) 500—502.
 Egill Steingrímsson í Berufirði
 (1535) 731—732.
 Egilsá í Blönduhlíð 21, 769.
 Egilsdóttir: Þórunn.
 Egilsson: Bartholomeus, Eiríkr,
 Jón, Páll, Þórðr.
 Egilstaðir á Völlum 33.
 Egmundr, sjá Ögmundr.

1) Þetta sýnist alt vera einn
 maðr.

Eið í Eiðapinghá 185—187. —

Eiðamannapingá 186.

Eið á Langanesi 301.

Eiði fyrir innan Skálmarnes 645.

eiðr 2—3, 11, 92, 115, 130, 150, 153, 157, 202, 216, 222, 228, 252, 255—256, 268, —269, 285, 356, 370, 384, 400, 406—407, 501, 517, 519, 528—529, 549, 556, 569, 607, 613, 620, 638, 667—668, 676, 726—727, 738. — eiðamaðr 285. — eiðataka, eiðatöku-bréf 64, 724. — eiðrof 52. — eiðstafr 407. Sbr. boðnir eiðar, bókareiðr, eineiði, lýrítar-eiðr, séttareiðr, vígslueiðr.

Eiðsá á Barðaströnd 644.

Eiðshús í Múlasveit í Barðastrandarsýslu 588.

eigandi 21, 26, 123, 136, 156, 182, 184, 254, 256, 262—263, 273, 284, 289, 346, 357, 369, 380—381, 393, 395, 401, 403—404, 420, 424—425, 439, 443, 446, 448, 454, 461, 463, 471, 473, 484, 497, 503, 505, 509, 570—571, 586, 596, 609, 617, 624, 628, 630, 643, 687, 705, 717, 743—744, 746, 748, 754—755, 766—767.

eigedelder, sjá egedele.

eiginkona, eiginkvinna 62, 73, 250, 279, 357, 358, 436, 473, 498—499, 594, 601, 656, 711.

eiginmaðr 491.

eign (full, fullkomin, fullkomleg, óbrigðuleg, æfnleg, everdelig eggen, everdelig eigæ) 21, 48—49, 51, 53, 55, 58, 72, 73, 79, 89—90, 105, 106, 113,

118—121, 123, 124—125, 136, 137, 143—144, 146, 149, 153, 155, 156, 157—158, 159, 161, 181—184, 193^a—194, 204, 224, 236—237, 240, 241, 247—248, 252, 253—254, 256, 258, 262, 269, 273—275, 276, 288, 290, 293, 295, 304—305, 309, 312, 318, 334, 337, 340—342, 344—345, 347, 349, 357—358, 370, 372, 374, 380—382, 389—390, 391, 392, 393, 394, 395, 400, 401—403, 405—406, 409, 419, 420, 423—425, 426, 429, 431—434, 441, 445, 449, 450, 451—454, 459, 460, 461, 463—464, 468, 470—471, 473, 475, 482, 483, 484, 494—495, 497, 499, 506, 508, 509, 511, 512, 515, 516, 523, 535, 537—538, 540, 543, 551, 554, 561—562, 563, 570—571, 573, 589, 592, 594, 596, 601, 608, 609, 612, 620, 624, 630, 632, 634, 637—640, 646, 648, 649, 651, 660, 663, 666, 672, 679, 683, 687, 688, 694, 695, 708—709, 713, 717—718, 719, 727, 731, 741—743, 744—745, 748, 752, 753—755, 765. — eign og itala 487. — eignarmaðr 227, 278, 283, 347, 456, 550, 596, 655, 702, 704. — eign(r)skipti 295, 530. — eignaskjöl 408, 565.

eignarbiskup 77.

eignarorð 48.

eilífar þínur 585, 591.

Eilífr Ólafsson nyrðra (1403) 410.

Einar Árnason prestur á Hall-

- ormsstað, prófastr og official-
is í Austfjörðum (1523—1535)
186, 259, 280, 638, 725, 732.
- Einar Arnórsson prófessor 2, 3,
40, 183, 199, 205, 613, 668,
690, 691, 700, 725, 737, 755,
757.
- Einar Bárðarson nyrðra (1527—
1531) 435—436.
- Einar Benediktsson ábóti á
Munkaþverá (1522—1524; d.
1524) 50, 79, 80, 88, 97, 109,
119, 172, 174, 206, 249.
- Einar Bjarnason í Borgarfirði
(dáinn fyrir 1525) 284—285.
- Einar Björnsson, Þorleifssonar,
hirðstjóri (d. 1494) 441, 447,
693, 721—724.
- Einar Björnsson vestra (1534)
714.
- Einar Brynjólfsson á Espihóli,
löggréttumaðr, umboðsmaðr Ara
lögmanns í sýslumensku í
Vaðlaþingi og í lögmenstu
(1526—1535) 344, 396, 400,
467, 551, 553, 575—576, 579,
581, 604, 612, 635, 656, 736
—738.
- Einar Dagfinnsson löggréttumaðr
í Rangárþingi (1522—1533)
86, 632.
- Einar Einarsson löggréttumaðr í
Hegranessþingi (1522—1541)
94, 95, 96, 349, 387, 400,
425, 454, 527, 578, 737.¹⁾
- Einar Einarsson vestra (1704)
744.
- Einar Eiríksson nyrðra (1534—
1535) 712.
- Einar Eiríksson löggréttumaðr á
Hvanneyri (1579) 128.
- Einar Erlendsson í Rangárþingi
(d. fyrir 1535) 728—729.
- Einar Eyjólfsson, lögmanns Ein-
arssonar, bóndi í Dal undir
Eyjafjöllum (d. 1511—1515)
87.
- Einar Guðmundsson í Árness-
þingi (1524) 211.
- Einar Guðmundsson á Jörfa
(1527—1536) 438—440, 496
—497, 617—618, 768.¹⁾
- Einar Hafliðason prestur á Breiða-
bólstað í Vestrhópi (d. 1393)
325, 326.
- Einar Hákonarson sýslumaðr í
Ási í Holtum (d. 1649) 505.
- Einar Hálfðanarson nyrðra (1526)
383.
- Einar Hallsson prestur á Stað í
Kinn (1522—1530) 109, 174,
525.
- Einar Hallsteinsson, Þorsteins-
sonar (1522—1529) 121—122,
485—486.
- Einar Helgason nyrðra (1524)
213.
- Einar Höskuldsson prestur á
Grenjaðarstað (fyrir 1318) 323,
324.
- Einar Ísleifsson á Reykjum (d.
1739) 441, 479.
- Einar Jónsson, Þorlákssonar og
Solveigar Björnsdóttur (á lífi
1511) 545—547, 674—676.
- Einar Jónsson (Hánvetningr;
1523) 157.

¹⁾ Þetta virðist alt vera einn
maðr.

¹⁾ Þetta sýnist alt vera einn
maðr.

- Einar Jónsson vestra (1530—1532) 514—516, 624.
- Einar Jónsson prestur syðra (1530) 543.
- Einar Jónsson nyrðra (1535) 726.
- Einar Jónsson, Sigmundssonar (d. 1560) 90—91, 385—387.
- Einar Magnússon prestur nyrðra (1522—1526) 89, 96, 339.
- Einar Oddsson, Pétursonar, sýslumaður á Hofi í Vatnsdal (1485—1526) 60—61, 348—351, 567.
- Einar Oddsson eystra (1532) 608.
- Einar Oddsson, Bjarnasonar, bróðir Árna (1536) 768.
- Einar Oddsson vestra (1703) 240, 242.
- Einar Ólafsson prestur nyrðra (1391—1393) 21.
- Einar Ólafsson eystra (fyrir eða um 1492) 43.
- Einar Ólafsson, Filippussonar (1528) 446—447.
- Einar Ólafsson prestur í Görðum á Álptanesi (1534—1536) 708, 762.
- Einar Salomonsson nyrðra (1526) 349.
- Einar Snorrason Ölduhryggjar-skáld, prestur á Stað á Ölduhrygg, prófastr og officialis Skálholtskirkju (1523—1534) 139, 201, 286, 356, 357, 359,² 369, 456, 507, 510, 511—512, 543, 567—568, 614, 616, 619, 650, 659, 662, 663, 677, 696, 619, 719.
- Einar Úlfsson prestur á Bergstöðum (1522—1526) 89, 90, 96, 109, 340.
- Einar Þorleifsson, hirðstjóra Björnssonar (1529—1530) 502—503, 524.
- Einar Þórólfsson á Hofstöðum og á Knerri, umboðsmaður Diðriks Pinings (1480—1511) 650—651.
- Einar Þorvaldsson nyrðra (1532) 608.
- Einar Þorvarðsson prestur í Húnavatnspingi (1405) 27.
- einardarorð 602.
- Einarsdalur í Tungusveit 565.
- Einarsdóttir: Guðrún, Haldóra, Ólof, Valgerðr, Þórunn.
- Einarshöfn á Eyrarbakka 354, 694—695.
- Einarsnes á Mýrum 764.
- Einarsson: Arnbjörn, Árni, Ásbjörn, Ásmundur, Benedikt, Björn, Brandr, Egill, Einar, Erlendr, Eyjólfur, Finnbogi, Gizur, Grímr, Guðmundr, Hálf-dan, Indriði, Ísleifr, Jón, Lýt-ingr, Magnús, Marteinn, Oddr, Ormr, Pétur, Salomon, Sigurðr, Tumas, Þórðr, Þorfinnr, Þorhalli, Þorleifr, Þorsteinn, Þorvaldr, Örnólfr.
- Einarsstaðir í Reykjadal 179, 180, 323, 327, 383, 428, 431, 455, 492, 595, 766—767.
- einreiði 286.
- Einholt í Hornafirði 152, 154.
- Einholt á Mýrum 568.
- einhyrningur (í innsigli) 532.
- einhöglungur 260.
- einkenning (hests) 178.
- einvígi 726.
- eir 308. — eirbeit 324. — eirpatina 322.

- Eiríkr Egilsson, Helgasonar lögmanns (1526—1529) 376, 500—502.
- Eiríkr Grímsson prestur á Húsafelli, í Skálholti og á Gilsbakka (1530 og síðan; d. 1597) 556, 569.
- Eiríkr Guðmundsson, Andrés-sonar, í Ásgarði í Hvammsveit (1528—1533) 462, 509, 547, 588, 589, 686—687.
- Eiríkr Guðmundsson nyrðra (1536) 766.
- Eiríkr Jónsson kirkjuprestur í Skálholti (1524—1533) 250, 290, 393, 402, 412, 677.
- Eiríkr Jónsson í Svartbæli undir Eyjafjöllum (1584) 275—276.
- Eiríkr Magnússon bókaforðr í Kambryggju (d. 1913) 683.
- Eiríkr Oddsson, Sveinsstaðamaðr (1522) 70.
- Eiríkr Ólafsson vestra (1533) 686.
- Eiríkr Ormason eystra (1523) 135—136.
- Eiríkr Pálsson prestur nyrðra (1522) 109.
- Eiríkr Pálsson (1534) 719—720.
- Eiríkr Pétursson nyrðra (1525—1531) 282, 472, 475, 570, 571.
- Eiríkr Snjólfsson, Hrafnssonar, lögrettumaðr í Ási í Fellum (1535) 737.
- Eiríkr Snorrason lögrettumaðr (1526—1535) 360, 737.
- Eiríkr Sveinsson á Snæfellsnesi (1536) 768.
- Eiríkr Torfason frá Klofa, „bóndi“ (1524—1533) 203—204, 353, 452, 505, 512—514, 679.
- Eiríkr Vigfússon í Mýrasýslu (1651) 281.
- Eiríkr Walchendorph erkibiskup í Niðarósi (d. 28. Nóv. 1522) 83, 84, 92, 120, 163, 165, 231.
- Eiríkr Þorleifsson á Marðarnúpi (1405) 27.
- Eiríkr Þorsteinsson, Helgasonar, frá Reyni í Mýrdal, lögrettumaðr og bóndi á Keldum á Rangárvöllum (1526—1535) 353, 356, 357, 359, 360, 377, 415, 416, 471, 482—483, 538, 536, 597, 599, 648, 669, 728—729.
- Eiríkr sonur Þóru Eiríksdóttur (1526) 374—375.
- Eiríksdóttir: Kristín, Ragnheiðr.
- Eiríksson: Árni, Einar, Guðmundr, Hallr, Ívar, Jón, Magnús, Oddr, Ólafr, Sumarliði, Sveinn, Sæmundr, Teitr, Tumas, Þorleifr.
- Eiríksstaðir á Jökulsdal 72, 73. ekkja 128.
- Elbowe (Elboue) á Suðrjótlandi 756, 758, 759.
- eldaskemma 308.
- eldberi 298, 325, 330, 645.
- eldhús 470.
- eldibrandr 49.
- eldiviðr 49, 253, 471. — eldiviðarítak 49, 389, 485.
- Eldjárnsstaðir í Húnavatnsþingi 302.
- eldr 518, 519, 676.
- eldr vofveifleg 519.
- eldri menn 463.
- eldsgögn 187, 237.

eldtöng 307.
 electus 119, 654.
 Elliðaá (Elliðaár) fyrir neðan
 Heiði 751- 752.
 elzta menn 396, 542.
 embitzmand 135. Sbr. embætt-
 ismaðr.
 embætti (kristilegt og verald-
 leg) 22, 278, 519, 531, 532.
 embættisgjald 31.
 embættismaðr 164, 368.
 emolumenta 715.
 emperor 759.
 endimörk 329, 585, 591.
 Endrit Jensson (1535) 689.
 eng, engjar, engis (engja) partr
 184, 249, 283, 529, 565, 708,
 709. — engiteigr 45—50, 332.
 engeloð 205, 208.
 engelskr, sjá England.
 Engey fyrir Barðaströnd 644.
 Engey á Kollafirði 693, 694.
 Engey í Laxá í Þingeyjarþingi
 327—328.
 Engihlíð í Langadal 26, 28, 302,
 321, 627.
 engill 296, 297. — engla líkn-
 eski 330.
 Engimýr, eign Grenjaðarstaða
 323.
 Engimýr í Eyjafjarðarsýslu 301.
 England (Anglia, Engeland),
 Englakonungar, engelskir
 (enskir) menn, Englendingar
 72, 167, 182, 183, 204—205,
 207—209, 413—417, 478, 647
 —648, 668, 669, 688, 725, 755,
 757, 767. — engelsk messu-
 bók 318. — ensk nobil 540—
 541, 673. — ovis anglicana 756.
 — enskr peningr 691. Sbr. an-

gell, engeloð, nobil, sterling.
 Sjá reiðugjald, — peningar.
 Enni á Höfðaströnd 302, 541.
 Enni = Ólafsvíkrenni 49.
 Enni á Refasveit 385, 387, 454.
 Enni (Enniskot) í Viðidal 314.
 epiphania 691, 715. Sbr. þrett-
 andi dagr jóla.
 episcopus 23—24, 30, 32, 34,
 39, 44, 64—65, 71, 84, 86,
 99, 111, 127, 154, 161—162,
 182, 184, 206, 217, 229, 270,
 286, 346, 348, 446, 447, 521,
 621, 692, 700.
 eptirför 142.
 eptirgjald 105.
 eptirkomendr, efftherkommere 28,
 88, 104, 123, 126, 144, 147, 151,
 161, 176, 219, 233, 236, 243,
 245, 247, 252, 264, 277, 348,
 395, 403, 411, 418, 420, 440,
 461, 469, 504, 509, 558, 560,
 589, 616, 618, 625, 653, 655,
 673, 678, 696, 698—699, 707,
 710, 717, 722—725, 763, 765.
 eptirmynd (facsimile) 446.
 eptirmælendr, eptirmælismaðr
 478, 762.
 eptirstöðvar 488.
 equester 41.
 erchebisp, sjá erkibiskup.
 erchideknn, sjá erkidjárn.
 erfð 2, 5, 54, 62, 214—215, 225,
 237, 246, 270, 280, 312, 342
 —344, 383, 388, 398, 401—
 402, 428, 446, 450, 463, 501,
 512—513, 580, 582, 666, 721.
 — erfðaeign 674, 677. —
 erfðafé, erfðagóz 446, 677. —
 erfðahluti 500. — erfðamál
 236, 268, 344, 436, 437, 505,

- 513—514, 575, 629—630, 643.
— erfðajarðir 87, 93. — erfðataka 257. — erfðatal 214—215, 257, 337, 356.
erfiði 10.
erfiðleiki 228.
erfingi (erve) 28, 47—48, 59, —60, 64, 67, 73, 88, 102, 123, 144, 147, 160, 172, 176, 181—182, 207, 210, 220, 224, 234, 237, 243, 248, 252, 273, 278, 282, 288, 334, 353, 358, 371, 378, 380—381, 384, 391, 393, 398, 425, 428—432, 439, 441—442, 446—447, 461, 463—464, 469, 473, 479, 481—482, 486, 497—498, 503, 513, 516, 538, 546—547, 549, 557—559, 575, 585, 589, 591, 594—596, 609, 617—618, 620, 656, 666, 675—676, 683, 687, 695, 713, 718, 721, 731—732, 734, 736, 746, 748—749, 753, 762, 765.
— erfingi innlendr 395. — erfingi skilgetinn 391, 477.
Erich Wgerop (1533) 685.
Erik Ericksson (1533) 685.
erindi, erindarekstr 206, 208, 250—251, 366, 368, 699.
erkestol, sjá erkistöll.
erkibiskup (erchebisp) 5—8, 33, 43, 64, 83—84, 86, 92, 110, 119—121, 124, 131—132, 165, 167, 197, 202, 216—217, 228, 230—232, 238, 264, 299, 335—336, 354—355, 419, 422, 456—457, 459, 516—517, 531, 536—537, 543—545, 576, 631, 680, 685, 688—691, 697, 707, 714, 735—738. — erkibiskupsbréf 92. — erkibiskupsdómr 264. — erkibiskupsgarðr 231, 455. — erkibiskupsvald 511. — erkibiskupsveizla 455, 456.
erkidjárn (erchideknn) 41, 85, 99, 166, 408.
erkihertogi 41.
erkistöll (erkestol) 7, 688.
erleg kvinna 554.
erlegir menn 533, 768.
erlendir staðir 161.
Erlendr Bjarnason, Marteinssonsonar (d. 1522 eða fyrri) 72—74, 417—418.
Erlendr Einarsson, Eyjólfssonar, lögréttumaðr á Sólheimum í Mýrdal (1525—1533) 263, 669, 682, 684.
Erlendr Erlendsson nyrðra (1524—1527) 227, 409.
Erlendr Eyjólfsson vestra (1534—1535) 693, 722.
Erlendr Gíslason (1529) 505.¹⁾
Erlendr Jónsson nyrðra (1523) 179.
Erlendr Jónsson „bóndi“ á Stóruvöllum á Landi (1534—1535) 646, 694—695, 720, 728, 729.
Erlendr Ólafsson í Bæ í Lóni (1506) 50.
Erlendr Ólafsson sýslumaðr Ísafirðinga (d. 1772) 526.
Erlendr Þorvarðsson lögmaðr (1522—1536) 101—102, 103, 139—142, 150, 152²—154, 158—159, 217—218, 268—269, 288—289, 360—361, 366,*367², 415, 416, 418, 440—441, 443—444, 478—479, 488, 533, 536, 538, 590, 659—661, 668—672, 674—676, 697, 736—738, 754, 761—763.
1) Hér er líklega misskrifað Erlendr fyrir: *Erlingr*.

- Erlendsdóttir: Hólmfríðr, Margrét.
- Erlendsson: Bjarni, Einar, Erlendr, (Fúsi), Guðmundr, Jón Magnús, Vigfús, Þorkell, Þorvarðr.
- Erlingr Gíslason, Filippussonar, sýslumaðr milli Gílsfjarðar og Langaness (1522-1535) 67, 197, 235, 240, 281, 344-345, 374, 375, 390, 477, 513, 514, 541, 543, 548, 550, 592, 601, 628-630, 669, 675, 702, 704, 752-753.
- Erlingr Jónsson vestra (1530) 515.
- Erlingr Þórðarson í Skagafirði (í falsbréfi 1526) 389.
- Erlingsson: Jón, Magnús. ermasloppr 297.
- Erslev, Kr. professor 644.
- erve, sjá erfingi.
- Esge Bilde (Bille; 1513-1533) 59, 576, 633, 683.
- Eskjuey, eign Grenjaðarstaðar 323.
- Eskjuholt á Mýrum 745.
- eskjur 297.
- Espihóll (syðri) í Eyjafirði 309.
- evangelista 118.
- exaltacio crucis 242, 470, 547, 551, 711, 743.
- excommunicacio 31, 44.
- exhibitor (literarum = bréfvísari) 700.
- Exposiciones evangeliorum 299.
- ey, eyjar 212, 326, 438, 681. — ey = Viðey 422-423. — eyjar á Breiðafirði 437.
- Ey (syðri) á Skagaströnd 184-185, 489, 492.
- Eydalir í Breiðdal 732.
- eyðijarðir, eyðikot 301, 302, 321, 403-404, 424, 429, 431, 448-449, 476, 561-562, 652, 686-687, 744.
- eygedelder, eygedele, sjá egedele.
- Eyjafjöll í Rangárbíngi 86-87, 88, 105-106, 276, 392, 470, 518-519, 540, 606, 625, 672, 742.
- Eyjafjörðr í Vaðlabíngi 65-66, 173-175, 206, 223, 227-228, 249, 254, 288, 344, 348, 383, 387-388, 409, 427, 429-431, 448-450, 467-468, 491, 500, 522, 553-555, 571-572, 575-576, 605, 612, 624, 634-636, 654-656, 664, 666-668, 712, 726-727, 733-734, 739, 746-747, 761. — Eyjafjarðará 332. — Eyjafjarðarsýsla 344, 387, 409, 490, 575, 635.
- eyjar (Akreyjar) 439.
- eyjar á Hrútafirði 326.
- eyjar (Kotey og Efríey) í Meðallandi 189.
- Eyjar (Vestmannaeyjar) 477, 488.
- Eyjar í Kallaðarnesshrepp á Ströndum 314.
- Eyjardalsá í Bárðardal 747.
- Eyjarhöfði við Skjálfanda 311.
- Eyjarland í Suðrþíngseyjarþíngi 322.
- Eyjarreki í Hvalvatnsfirði 312.
- Eyjarreki við Laxárósa í Suðrþíngseyjarþíngi 327.
- Eyjólfur Einarsson lögmaðr í Dal (d. fyrir 1495, líklega 1494) 223-224.

Eyjólfur Einarsson, Eyjólfssonar, í Dal undir Eyjafjöllum (1522—1532) 86—88, 113, 183, 268—269, 280, 467—468, 597—598, 603—605.

Eyjólfur Gíslason, Filippussonar, í Haga, mókollur hinn yngri (d. 1522) 66—68, 252, 253, 436—437, 529.

Eyjólfur Grímsson í Hnappadals-sýslu (1529—1530) 496¹⁾.

Eyjólfur Grímsson kirkjuprestur í Skálholti (1530—1532) 518, 530, 547, 573, 613, 614, 637¹⁾.

Eyjólfur Halldórsson fylgjari Teits Þorleifssonar (1522—1523) 70, 115.

Eyjólfur Jónsson á Hjalla (1526) 342.

Eyjólfur Jónsson prestur á Völlum í Svarfaðardal (d. 1745) 62, 178, 210, 215, 375, 379, 449, 553, 605, 684.

Eyjólfur Magnússon vestra (1508 eða fyrri) 515—516.

Eyjólfur Magnússon lægréttumaður (í orðamun; 1531) 579.

Eyjólfur Oddsson eystra (1524) 260.

Eyjólfur Oddsson í Borgarfirði (1525) 265.

Eyjólfur Sigurðsson prestur í Gufudal (1524) 253.

Eyjólfur Sveinsson nyrðra (1535) 726—727.

Eyjólfur Þórðarson nyrðra (1528) 472.

Eyjólfur Þorsteinsson eystra (1522—1523) 122.

Eyjólfur Þorvaldsson í Rangárbíngi (1529—1535) 482—483; 728, 729.

Eyjólfur Þorvaldsson í Húnavatnsþingi (1405) 27.

Eyjólfsdóttir: Kristín.

Eyjólfsson: Böðvar, Egill, Einar, Erlendr, Fási, Guðmundur, Jón, Loptr, Magnús, Sigmundur, Þorsteinn.

Eyjólfssstaðir í Aðaldal 594.

Eyjólfssstaðir á Völlum 277.

eykr 198, 347.

Eyrar í Hrutafirði 412.

Eyrbakkur í Árnesþingi 354, 404—405, 695, 707—708.

Eyrarland í Eyjafirði 733.

Eyrrarkei í Þorgeirsfirði 312.

Eyrrastúfur í Hvalvatnsfirði 330.

Eyrrarsveit á Snæfellsnesi 509.

Eyr(i) í Árnesshrepp á Ströndum 371, 704—705, 719.

Eyri í Bitru 92, 273.

Eyri í Kjós 18.

Eyri í Kollafirði 503.

Eyri í Seyðisfirði vestra 363, 525—526.

Eyri á Skógarströnd (Narfaeyri) 212 463, 464.

Eyri í Skutilsfirði 345—346.

Eyri á Snæfjallaströnd (Sandeyri) 663.

Eyri í eystrum Fjörðum í Suðrþingeyjarþingi 594, 651.

Eysteinn Brandsson sterki í Mörk á Landi (1524—1534) 204, 695.

Eysteinn Finnþogason nyrðra (1532) 608.

Eysteinn Guðmundsson, Þorvaldssonar (1526) 356.

¹⁾ Geir hvorttveggja verið sami maður.

Eystri hreppur (Gnúpverjahrepp) 160.

Eystrilandeyjar 399, 406, 407.

Eystriskógar undir Eyjafjöllum 106.

Eystritunga (Biskupstunga eystri) 508.

Eyvindará í Eiðapingá 186, 253, 254.

Eyvindará á Flateyjarðalsheiði 330.

Eyvindará í Fljótum 302.

Eyvindarfjarðará á Ströndum 317.

Eyvindarlækr í Aðaldal 327.

Eyvindarmúli í Fljótshlíð 181—183, 406, 407, 648—649, 740, 742—743.

Eyvindarstaðahvamar á Völlum 33.

Eyvindr Guðmundsson lögréttnaðr á Ströndum (1504—1515) 49, 54, 62.

Eyvindr Gunnarsson nyrðra (1531) 602.

Eyvindsson: Hákon, Jón.

Facsimile 446.

facultas 692.

faðir (holdlegr faðir) 3—4, 13, 21, 47, 54—58, 60, 62, 66, 71, 73—74, 84, 86, 110, 113, 130, 139, 143, 145, 170—171, 202—203, 212, 214—215, 217, 228, 246, 257, 270, 274, 280, 293, 312, 337, 344, 369—370, 379, 383—384, 387—389, 397, 401—402, 409, 444, 446—447, 463, 472, 484, 498—499, 501, 502—503, 505, 515, 520—521, 527, 546, 557, 586, 594,

597, 609, 619, 622, 630, 638—639, 683, 711, 731—732, 748.

— faðerni 84. — fæðurarfr 179, 436, 437, 603. — fæðurbróðir 237, 369, 446—447, 521, 547, 676. — fæðurfæðir 428, 430, 501. — fæðurgarðr 58, 112—113. — fæðurleifð 10. — fæðurmóðir 603. — fæðurnafn 22, 464. — fæðurstætt 214.

faðir andlegr (andarlegr, í guði, helgasti, náðugr, náðugasti, verðugr, verðugasti, virðulegr) 51, 92, 120^a, 124, 130, 132, 136, 137, 267, 173—174, 177, 180, 185, 195, 200, 201, 213, 219, 224, 226, 231, 232, 239, 240, 250, 266, 267, 542, 355, 357, 369, 377, 417, 445, 456, 474, 487, 498, 501, 510, 517—518, 530, 536, 542—543, 546, 550, 574, 613, 615, 627, 637, 660, 663, 677, 685, 707, 709, 716, 723, 728, 733, 735, 736, 750.

faðmr 42, 74, 308, 311, 323, 331.

fagnaðr endalaus 591.

Fagrabás á Skaga 321.

Fagrabrekka í Húnavatnspingi 314.

Fagradalr í Mýrdal 190.

Fagradalrytri á Skarðsströnd 577.

Fagranes við Mývatn 301, 594.

Fagranes á Reykjaströnd 698.

Fagraskógr við Eyjafjörð 301.

Fagrey fyrir Skarðsströnd 688.

Fagrhlíð í Landbroti 189.

falsbréf, falsbréfastærð, 43, 388, 567, 730, 731.

famulus 41.

fangelsi 153, 164.

fangi 61, 152.

Faraye, sjá Færeýjar.

fardagar 51, 53, 106, 114—115,
131, 134, 138—139, 145—146,
153, 178, 193, 201, 222, 225,
249, 255—256, 269, 286, 347,
350, 376, 384, 400, 403, 426,
475, 494, 506, 513—514, 518,
527, 529, 543, 550—551, 576,
588, 650, 652, 661, 668, 702,
713, 732, 763. — fardaga-
vika 86, 88, 212—213, 227,
409, 490.

fargan 298.

farmaskip 250—251.

farvegr 248.

farviðr 648, 649.

Fáskrúðsljörðr í Austfjörðum
122, 123.

fasta 39, 314, 610. — föstuaf-
brigði 710. — föstunngangr
608, 609. Sbr. sjö vikna
fasta. Sjá föstuskúði, föstu-
tjald, föstuvængr.

fastaeign, fastagóz 90—91, 177,
234—235, 321, 444, 480, 554,
632, 651, 687—688, 739, 764.

faste dagher 633.

fat (rautt, steint) 192, 260, 298,
307², 308, 309, 316, 318, 330.

fata 300, 308, 309, 316, 318,
324, 329—330, 564.

fatabúr 299.

fátækdómr 669.

fátækir menn 9, 67, 75, 340—
341, 366, 367, 472, 579, 587,
592. — fullrétti fátækra
manna 366—367.

fátæk makt 458.

fátækt 736.

favor 700.

fé, fémunir 2, 48, 64, 94—95,
101, 103, 142, 179, 181, 214,
220, 384, 385, 435, 474, 478,
490, 491, 551, 555, 580, 582,
605, 609—610, 623, 630, 640,
643, 651, 668, 670, 679, 688,
710, 714. — fé fengið og
ófengið 477. — fébætr 544,
736. — fégjöld 378, 455. —
fjárgreiðsla 446, 740. — fjár-
hald, fjárhaldsmaðr 476, 740.
— fjárhirðsla 12, 31. — fé-
kaup 435, 554. — fékostn-
aðr 83. — fjármál 265. —
fjárpinting 60. — fésekt 9,
78, 131, 178, 201, 277, 475,
506—509, 616, 661, 702, 710,
722, 726, 763. — fjárskakki
384. — fjárskipti, féskipti
86, 87, 116, 384, 554. — fjár-
sókn 214. — fjárupphæð 725.
— fjárupptekt 99—100, 151.
fé, gangandi 56, 308, 309, 316,
321, 325. — fjár fullrétti
367.

feðgar 503, 567—568.

feðmingr 66.

fedus, sjá foedus.

feiginbrekka 53.

félag (hjóna) 630.

félagar 531.

félegr dagr 762.

Felix hinn helgi (in pincis?)
296.

Felix Þorgilsson prestur (á Reyni-
völlum; 1524) 200.

Fell (undir Felli, Staðarfell) á
Fellsströud 587—588, 706.

Fell í Hornafirði 93, 273.

Fell (efsta) í Kinn 309.
 Fell (yzta) í Kinn 301.
 Fell í Kollafirði 589.
 Fell(in) í Múlaþingi 394.
 Fell í Mýrdal 190.
 Fell í Sléttuhlíð 294, 389, 498
 —499, 731.
 felliborð 307. — felliborðskista
 308.
 fellow 760.
 Fellshverfi í Hornafirði 122, 123.
 Fellsöxl á Akranesi 765.
 fénaðr 283.
 Feray, sjá Færeyjar.
 ferð 84, 97, 376, 500, 626—627.
 feríæ (rúmhelgar) 103, 140, 203,
 405, 653. — feriumessa 313.
 Ferjubakki í Borgarfirði 615.
 Ferjubakki í Öxarfirði 319.
 Ferjuhamar í Hegrnesi 321.
 Ferll, sjá Fell.
 Ferre, sjá Færeyjar.
 Ferröer, sjá Færeyjar.
 festa sanctorum, summa festa
 169, 172, 177, 180, 184, 201,
 202, 206, 219, 227, 236, 246,
 286, 296, 592. — Sjá festum
 Andreæ apostoli. — Antonii
 abbatis. — ascensionis. —
 Augustini Anglorum (apostoli).
 Botolfi abbatis. — Calixti. —
 corporis Christi. — Cuthberti
 (Chuthberti) episopi. — Fran-
 cisci. — Gereonis et socio-
 rum. — Gordiani. — Gregorii.
 — Hallvardi. — Jacobi apostoli.
 — Johannis (apostoli) ante
 portam latinam. — decollacio-
 nis Johannis baptistæ. — Jo-
 hannis episopi Holensis. —
 Leonardi. — Lucæ evange-

listæ. — Magni martyris (du-
 cis Orcadensis). — nativitatís
 Mariæ. — Martini episopi. —
 Matthis apostoli. — Petri et
 Pauli. — Philippi et Jacobi.
 — reliquiarum. — Scolasticæ
 virginis. — sanctorum in Se-
 lio. — Severini episopi. —
 Silvestri papæ. — Theodorii
 martyris. — Vedasti et A-
 mandí.
 Festarhringr (klettr) í Skilmanna-
 hræpp 129.
 festarkona 279. — festarkonu-
 börn 546. — festarkonudótt-
 ir 675. — festarkonusonr 214
 —215. Sbr. festaröl, festing-
 festarkrókr 307.
 festaröl 436.
 festi gylt 338. Sbr. silfrfesti.
 festing 503. — festingarbréf
 279, 466, 474. — festingar-
 vottar 477, 499, 711, 740.
 ffalsk og þfförgiftig lerdóm 632.
 Fferöy (-öð), sjá Færeyjar.
 fforderff 576, 633
 ffordoming 576.
 fforord 631.
 ffríihedher 631.
 ffurste, sjá fursti.
 ffurste, sjá fursti.
 Ffæröer (-öeyer, -öyer), sjá Fær-
 eyjar.
 fideles 692.
 Fíflgerði í Eyjafirði 634, 635.
 Fíflalækr á Skagaströnd 642.
 Sbr. Fískalækr.
 Fíflholt í Landeyjum 567.
 Fíflholt á Mýrum 567—569.
 Fil(ip)pus Gíslason, Sveinsstaða-
 maðr (1522) 70.

- Filippus Jónsson í Sauðlaussdal (1530) 125, 237, 559—560.
- Filippus Runólfsson lögréttumaðr í Rángárþingi (1529—1535) 492, 671, 712, 737, 762.
- Filippus Þórarínsson nyrðra (1535) 746.
- Filippus Ögmundsson vestra (um 1510) 54.
- Filippusson: Gíslí, Jón. filius 23, 34, 41, 64, 127, 521, 621 692, 700, 715. fimt 69—70. fingrgull 295.
- Finmarken, sjá Finnmörk.
- Finnafjörðr í Múlaþingi 609. — Finnafjarðará 609.
- Finnastaðir í Eyjafirði 654—655.
- Finnbogadóttir: Guðlaug, Guðríðr, Guðrún.
- Finnbogason: Bjarni, Eysteinn, Gíslí, Jón, Sveinn, Þorlákr, Þorsteinn.
- Finnbogastaðir í Trékyllisvík 271, 704—705, 719.
- Finnbogi Einarsson, ábóta Ísleifssonar, prestur á Grenjaðarstað (1507—1524), electus Munkaþverárklaustrs (1522), ábóti á Munkaþverá (1524—1529 eða lengr) og jafnframt staðarhaldari á Grenjaðarstað (fram til 1528), bókaritari, officialis Hóladómkirkju 51, 71, 78, 82, 83, 109, 119, 172, 174, 206, 249—250, 307, 479 734. Sbr. Finnbogi Jónsson.
- Finnbogi Jónsson lögmaðr (1504) 46—48, 61, 566.
- Finnbogi Jónsson prestur 109. Sjá Finnbogi Einarsson.
- Finnbogi Jónsson nyrðra (1528—1530) 474.
- Finnmörk 6—8, 236.
- Finnr Arnórsson, Finnssonar (1523—1525) 130—131, 201—202.
- Finnr Jónsson biskup í Skálholti (d. 1789) 95, 131, 134, 162, 207, 230, 245, 248, 535, 611, 621, 647, 707, 737.
- Finnr Jónsson prófessor í Kaupmannahöfn 28.
- Finnr Magnússon leyndarskjálavörðr (d. 1847) 198, 603, 682.
- Finnr Þorláksson prestur nyrðra (1523) 174.
- Finnr Þorvaldsson ¹⁾, dóttursonr Eyjólfss Arnfinnssonar, í Vaðlaþingi (á lífi 1522; dáinn að því er virðist 1525, að vísu fyrir 15. Jan. 1526), Finnsarfr, 80, 337, 340—343, 355—356, 639—640, 687—688.
- Finnsdóttir: Anna.
- Finnsson: Arnór. Guðmundr Ingimundr.
- Finnstaðir í Eiðþingá 179.
- Finnstaðir á Skagaströnd 302.
- Finnstaðir í Suðrþingeyjarþingi, 301.
- Finnsteigr á Grenjaðarstað 323. firðir (Vestfirðir) 244.
- Firðir (eystri og vestari) í Suðrþingeyjarþingi 651, 652.
- firfat 334.
- Firminus episcopus et martyr 426.

¹⁾ Þar sem Finnur finst ritaðr „Þorvaldsson“, er það rangt.

fisch, sjá fiskr.

Fiskabjarg í Borgarfirði austr
523, 524.

Fiskalækr, sjá Fíflalækr.

Fiskilækr á Mýrum 568.

fiskr 19, 67, 102, 105—106, 198,
259—260, 308, 316, 413, 415.
416, 494, 541, 584, 640, 647,
669, 672, 720, 742. — fiskr
hreinn, harðr og kvistaðr 413,
414, 416. — fiskhelgi 222. —
fiskreki 639. — fisktollr, fiska-
tollr 373, 485, 524—527. —
fiskiveiðar 647. — fiskver
323. — fiskivist 373. Sbr.
skreið.

Fít undir Eyjafjöllum 107.

fjall 17, 29, 198, 241, 523, 562
—563, 565, 641, 709. — norð-
anfjalla (í Noregi) 236, 238.
— fjallsbrún 326, 753.

fjall = Möðrudalsfjöll 638, 639.

Fjall (Syðrafjall) í Aðaldal 327.

Fjall í Sléttuhlíð 302.

Fjall í Sæmundarhlíð 321.

Fjall á Skagaströð 321, 641.

Fjall í Ölvesi 258.

fjara 17, 19, 29, 42, 49, 188,
523. — fjörugögn, fjörugæði
18—19, 36, 303, 645. — fjör-
mörk 18, 36.

Fjarðarhorn í Hrátafirði 93, 273.

fjórðungr (10 pund) 260, 584.—
fjórðungsketill 331.

fjórðungr (1/4) 372.

fjórðungr (landsfjórðungr) 14—
17, 77, 550.

fjórðungsgjöf 27, 179², 271, 287,
435, 467, 474, 477, 503, 553
—555, 592, 603—605, 683—
684, 714.

fjórmenningr: fjórmenningssmei-
(bugir) 180, 181. — fjórmen-
ningsmægðir 457, 735—736.—
fjórmennings frændsemisspjöll
130.

fjós 529.

Fjósatunga í Fjóskaðal 570 —
571, 682—683.

Fjöll í Kelduhverfi 301.

fjölmenni 111.

fjölmæli 680.

fjölskylda 580.

fjörðr 665.

Fjörðr í Lóni 273—275.

Fjörðr í Mjóafirði 49.

Fjörðr í Seyðisfirði austr 72—73.

Fjörðr í Skálmarnesi 592.

Flaga í Hörgárdal 318.

Flaga í Skaptártungu 189.

Flaga í Vatnsdal 314, 315.

Flangastaðir á Romhvalanesi 87.
flaska, sjá tinflaska.

Flatatunga í Skagafirði 284, 301,
303.

flatbytna 309.

Flatey á Breiðafirði 142, 144,
436—437, 535, 567, 705, 723—
724, 744.

Flatey fyrir Flateyjarðal 213,
301, 319.

Flatey í Hornafirði 394—395.

Flateyjarðalsheiði í Suðrþing-
eyjarþingi 329, 330.

Flatnefsstaðir á Vatnsnesi 315.

Flautafellsreki Þistilsfirði 324.

fledförsel 387.

Flensborg (Flenszeborch) 216 —
217, 486—487. — Flenszeborgz-
hws 631.

Flettuey fyrir Skógarströnd 212.

Fljót = Skjálfandafjót 323.

- Fjót(in) í Skagafirði 294, 429.
431, 466—467, 612, 731.
- Fljót í Meðallandi 471.
- Fljótshakki í Reykjadal 766.
- Fljótisdalur í Múlaþingi 43, 49,
122, 136, 280, 408, 716. —
Fljótisdalshérað 73, 281, 371—
372, 726.
- Fljótshlíð í Rangárbíngi 87, 89,
181—184, 275, 399, 400, 405,
406, 597, 598, 636, 649, 682,
684, 742—743.
- Fljótshólar í Flóa 639, 687—
688.
- Fljótssandr í Þingeyjarþingi 327.
- Fljótstunga í Hvítársíðu 403—
404, 608. — Fljótstunguskógr
608.
- Flóðháls á Álptanesi 146.
- flói 641, 750. — flóableytur 751.
— flóalækr 568.
- Flói(unn) í Árnessþingi 256, 393,
474, 488, 504, 574, 639—
640, 687, 704.
- Flói (= Húnaflói) 314.
- flokkr 140—141, 149. — flokks-
foringi 398.
- florina (florena) 31.
- floti (= koppafloti, ílátafloti) 300,
308, 318, 329.
- flotstamp 308.
- flugel 735. — flugelshökull 735.
- Flugumýri í Blönduhlíð 91, 451—
452, 766.
- flutoingr 302—304, 305, 310—
312, 319—320, 323—324, 327
—328, 330.
- flytjandi eyrir 482, 483, 742.
- flæði 819.
- Fljóskadalr í Þingeyjarþingi 53,
56, 65, 294, 309, 321, 402—
403, 429, 431, 448—449, 570—
571, 594, 612, 682—683, 746
—747.
- foca 39.
- foedus (fedus) 725, 755—756.
- fógeti (foeti, fogetha, fóweti, fó-
viti, vaget) 76, 100, 111—112,
118, 158, 164, 199, 207, 418,
432—435, 486, 523, 538, 540,
625, 647, 668—670, 672, 678—
680, 699, 736, 742, 761.
- folar 221, 260, 588.
- fölk heimskt 10. — tygjað 68,
132—133.
- folöld 113, 308, 316, 334, 639.
— folaldarekstr 66.
- font 191, 297, 317. — font-
búnaðr (búningr, umbúningr)
197, 325, 330, 332, 333, 563.
— font(s)klæði 191, 297, 326,
645. — font(s)kross 332.
- forakt 532.
- forboð 10, 70, 138, 165, 174,
281, 354, 445, 531, 577—578,
660.
- fordjörfun 541, 542. Sbr. ffor-
derff.
- forefarar 522, 761.
- foreldrar, foreldri 10—12, 130,
264, 343, 372, 375, 509, 548,
609, 724.
- forfaðir 145, 478, 655, 673.
- forföll 493.
- forkauparéttir 12, 290, 443 639.
- forkirkja 586, 592.
- forlagseyrir 583.
- forlát 138.
- forlíkan 560.
- formenn, einkum kirkju(nnar) og
klaustra 79, 85, 118, 167,
170—171, 209, 233, 236—237,

- 239, 243, 247—248, 264, 273, 277, 287, 348, 411, 420, 447, 461, 483, 509, 560, 616, 640, 653, 696, 698, 707, 710, 116, 717, 722—624, 731, 736, 764, 765. — formannskjör 80.
formenska (skipa) 251.
formessualltari 297. — formessu-
bók 306. — formessukver 296,
306.
formi 298, 314, 320, 322, 325,
328. — formadúkr 297, 306,
317, 330. — formadúkr með
sprang og varp 186. — Sbr.
frammistöðuformi.
forn Noregs lög 631.
forn venja 631.
Fornastaðir í Fnjóskadal 301.
Fornasti ós á Slétta 311. — Sbr.
Forniós.
Fornavör austan Skagafjarðar
303.
Fornavör á Skaga 303, 304, 321,
Fornhagaskógr í Hörgárdal 320.
Forniós við Skagafjörð 249, 303,
305, 389.
Forniós á Slétta 310, 324. — Sbr.
Fornasti ós.
Fornmannaklöpp í Markvík á
Skaga 642.
fororð 493.
forráð 110, 146, — forráðsmann
558.
forræði (frjálst) 55, 89, 105, 113,
122—123, 125, 136, 153, 159,
182, 184, 247, 254, 256, 269,
273—276, 290, 345, 357—358,
380—382, 392—395, 406, 409,
420, 441, 445, 453, 463, 471
497, 509, 589, 596, 601, 608,
624, 630, 640, 646, 663, 683,
687—688, 695, 717—718, 753
—754, 765.
forræging 549. — forrægingar-
bréf 516, 517, 531, 548—549.
forscrift 644.
forsjá 455, 457, 513, 516—517,
542, 571, 735.
forstandari 231.
forsti, sjá fursti.
forstjóri 97, 110, 239, 716.
forsögn, forsagnir 125—127, 554
— forsagnarmaðr 553, 554,
— forsagnarvotttr 180, 248,
388, 767.
forvaði 25.
forverari, forveri 243, 245, 394,
458, 523—524, 538, 596.
forþrot 125.
foss 641—642, 751—752.
Foss (efri) í Mýrdal 190.
Foss í Vestrhópi 325.
Fossá á Barðaströnd 271.
Fossá Skagaströnd 641, 642.
Fossdeildará á Skagaströnd 641.
Fossvöllr á Jökulsdal 135.
Fótaskinn í Reykjadal 327.
fotemen 760.
fóveti, föveti, sjá fógeti.
fráfali, 79, 707.
fragilitas 700.
frakt 414, 415, 417, 647.
framburðr 64, 202, 638, 639.
framferð 694.
framfæri, framfærsla 209, 211,
276, 278, 352, 385, 463, 472,
560, 580. — framfærsludómr
211. — framfærslumaðr 159—
160.
framgangr 707.
frammistöðubók 296. — frammi-
stöðuformi 313, 332, 333. —

- frammi-
stöðustafir 297.
- framkvæmd 639.
- framlagning 619.
- framsögn 166, 639.
- Franciscus episcopus Prenestinus (1392) 23.
- Franciscus hinn helgi, Franciscusdagur (—messa, festum) 176, 501, 629, 687, 712.
- frásögn 43, 92, 567.
- frater 23—24, 30—31, 34, 44—45, 64—65, 111, 446. — fraternitas 65, 447.
- fregn 79.
- frælsi 10, 505, 514, 537, 679—680, 728—729.
- french king 758, 760.
- Freyssivikrbakki í Húnavatnsþingi 326.
- Freysteinn Grímsson prestur í Stafholti (1523—1536) 159, 182, 342, 412, 518, 530, 541, 556, 563—564, 600, 607, 614—616, 745.
- fri 580.
- friðendi 323.
- friðhelgir menn 580.
- friðleiki fjár, fritt fé 56, 388, 439, 645. — friðvirt fé 496, 497, 559.
- friðr 581, 583, 585, 591, 647, 679—680. — friðarbréf 164. — friðarsamningr 725.
- Friðrik I. Dana og Norðmanna-
konungur (d. 1533) 164, 169—171, 182, 199, 202, 203, 205, 207, 216, 217, 228, 234, 236, 238, 239, 432—435, 468, 469, 486, 522, 532—536, 538, 631, 643, 644, 647, 669, 671, 685, 707, 755.
- Friðrik Eggerz Skarðsþingapretr (d. 1894) 1, 151.
- friðsemi 110.
- friðheit 11, 83.
- friðvillige menn 387.
- frillur presta 421. — frillulíf, frillulífnaðr 510, 530—531, 709—710. — frilludóttursonr 215.
- frjálsir menn 362, 386, 426. — fullrétti frjáls manna 362^a.
- frómr maðr 275.
- frú, vor frú (Maria mör) 196, 250, 327, 634, 698.
- fractus 715.
- frumbréf, frumrit 4, 6, 22, 27, 33, 59, 60, 65, 70, 73, 89—90, 95, 96, 103, 112—113, 119, 122, 125, 131, 137, 139, 142, 151, 154—155, 158—159, 176, 181, 202, 204, 206, 209, 211—212, 316, 221, 224, 226, 227, 232, 234, 235, 237, 238, 242, 246, 249, 252—253, 264, 265, 270, 272, 273—275, 278, 280, 283—284, 287, 293—294, 299, 305, 335, 339, 341, 349, 352—353, 355^a, 356, 388, 389, 396, 401, 410, 413, 317, 419, 421, 425, 426, 435—436, 438, 443, 446, 447, 449, 451—453, 457, 460, 461, 464—466, 475, 478, 480, 482—483, 485, 489—490, 492, 498, 499, 502, 504, 509, 511, 512, 521, 523, 526, 532, 535, 540—541, 557, 575, 576, 577, 585, 591, 595, 602, 603, 612, 614, 617, 619, 621, 624, 627, 629, 637, 639, 643,

- 651, 653, 658, 665, 668, 673, 679, 681—682, 684, 685, 692, 701, 710—711, 713, 720, 722, 725, 727, 730, 735, 744—747, 748, 749, 750, 755, 761, 765.—frumbók 160.—frumtranskript (vidimus) 95, 184, 272, 279, 382, 418, 539, 545, 578, 693.
- frændsemi 102, 214, 244, 287, 508, 559, 616, 709—710. — frændsemisspjöll 130—131, 763. — frændi, frændr, 67, 91—92, 145, 214, 357, 398, 402, 403, 490, 507, 549, 567—568, 571, 573, 592, 603, 620, 623, 651, 655, 683, 714, 721, 740, 744. — frændkona 220, 603, 604. — frændaráð 630. — Sjá og sbr. afi, albróðir, bróðir, bróðursonr, dóttir, faðir, festarkonusonr, fjórmenn-ingr, foreldrar, forfaðir, frillu-dóttursonr, fðurbróðir, fður-faðir, fðurmóðir, hálfbróðir, langfæðgar, launbarn, móðir, móðurbróðir, móðurfaðir, móð-systir, mæðgur, niðjar, sonr, sonarbarn, sonarsonr, systur-barn, systurdóttir, systursonr, systkin, þrímenningr.
- fuð 53.
- fugl 639. — fuglstapapúfa 687.
- fúi 50, 221.
- fuldmacht, fullmagt 169—170, 208, 217, 685, 697.
- fúlgufé 733.
- fullgildi 733.
- fullmektugr biskup 355.
- fullmyndugr maðr 442.
- fullnaðarbetalning 144, 146.
- fullnaðarbókareidr 501.
- fullnaðardómr 62, 100, 130, 132, 137, 141, 148, 152, 173—174, 177, 200—201, 211, 221, 223, 225, 250, 265, 285, 346, 353—364, 357, 369 371, 375, 377, 456, 477, 501, 513, 517—518, 530—531, 536, 542—543, 546, 556, 574, 579, 600, 613, 615, 627, 629, 637, 646, 656, 660, 666—667, 669, 671, 677, 702, 709, 712, 721, 728, 737, 752, 762, 768. — fullnaðardóms-atkvæði 148, 154, 240, 283, 515, 528, 546, 548, 550, 581, 667, 675, 697, 727, 733.
- fullnaðarektaskapr 179.
- fullnaðargjörningr 350.
- fullnaðarlagaskipti 529.
- fullnaðarlagastefna 528.
- fullnaðarsamþykkt 140.
- fullnaðarsannindi 350.
- fullnaðarvitni 143, 420, 437.
- fullrétti (hið hæsta) 51, 92, 175, 178, 181, 201, 222, 347, 359—363, 376, 383—384, 613, 638, 660, 668, 678. — fullréttisorð 660.
- fulltingi 202.
- fullvirðispeningar 654—655, 766—767.
- fundr 69, 148, 150, 158, 350.
- fursti 207, 631, 634, 685, 707.
- Fúsason: Páll (Vigfússon).
- Fúsi Erlendsson, sjá Vigfús Er-lendsson.
- Fúsi Eyjólfsson í Rangárþingi (1536) 762.
- Fúsi Þórðarson, sjá Vigfús Þórð-arson.
- fyl 645.

fylgikona 568. — fylgjulag 682.
fylgjarar 61, 68, 70, 148, 174,
373, 646, 671.

Fyljudalsá í Þistilsfirði 310, 311.
fyrirmælandi 616.

fyrirsjón 544.

fyrirskipan 132.

fyrirsögn 178.

fyrning 370.

fyrsti vetrardagr 505.

Færeyjar (Faraye, Feray, Ferre,
Færöerr, Fferöy, Fferöö, Ffæer-
öer, Færöeyer, Ffæröyer, Færö)
64, 98, 167—168, 199, 204—
205, 207, 414, 576, 631, 633,
680—681, 755—759.

föde 387.

fögnuðr endalaus 585.

fölski 58.

för 499.

förgunn 542.

föstuskrúði 297.

föstutjald 296, 306, 330.

föstuvængr 296.

Gaads, sjá góz.

Gafi í Viðidal 93, 350.

gage 759.

gagn 77, 80, 83, 85, 653. —
gagn og góði 82, 119, 237,
242, 243. — gagnsnyttjar 573,
596. — gagnsemdir 494, 740.

Sbr. gögn.

gagndagavika 62.

gagngjald 48.

Galmaltztunga, sjá Kalmans-
tunga.

Galmanstunga, sjá Kalmans-
tunga.

Galmarstunga, sjá Kalmans-
tunga.

Galmastunga, sjá Kalmanstunga.
Galtafell í Hrunamannaprepp
424, 425.

Galtarholt á Mýrum 338, 603.

Galtarhöfði í Norðrárdal 116,
117.

Galtarnes í Viðidal 90—92, 302.

Galtþe Galle riddari (1533) 685.

Gamaliel (Gamli Þorleifsson lög-
réttumaðr í Drápuhlöð 1480—
1491) faðir Þorleifs 557.

Gamalielsson: Þorleifr.

gamall vani, gamble gode sid-
wenior (sidwanner), gammel
sed 477, 493, 523, 534, 631,
633, 707.

Gamlason: Jón, (Þorleifr).

Gamli-sáttmáli 2—5, 7, 11.

Gamli Magnússon prestur eystra
(1526—1532) 371, 608, 609¹⁾.

Garðar á Akranesi 128, 507
765.

Garðar á Álptanesi 146—147,
526.

garðr 29, 149, 465, 497, 562,
568, 641—642, 748. — garð-
ásbrot 568.

garðr (búgarðr, jörð) 13, 48, 58,
61, 67, 77, 87, 125, 137, 139,
179, 195, 269, 278, 287, 316,
379, 386, 404, 412, 420, 436,
449, 476, 499, 503, 506, 525,
526, 536—537, 542, 550—551,
555, 558, 586—587, 592, 603,
626, 630, 643, 646, 651, 666
—667, 711, 714, 740, 742, 748
—749.

¹⁾ Sýnist vera einn maðr, þó
að hann sé ekki nefndr prestur á
síðara staðnum.

- Garðr(inn) á Rosmhvalanesi 465.
 Garðr í Hegrnesi 301, 303.
 Garðr í Kelduhverfi 294, 635².
 Garðr í Laxárdal í Suðrþing-
 eyjarþingi 301, 323.— Garðs-
 mannareki 311.
 Garðr í Ólafsfirði 301.
 Garðr í Pistilsfirði 301.
 Garðsá í Eyjafirði 429, 431.
 Garðshorn á Höfðaströnd 302,
 448, 449, 450, 476.
 Garðshorn í Kræklingahlíð 318.
 Garðshorn í Svarfaðardal 319.
 garpr 86.
 Garpsdahl í Geiradal 624, 687,
 718.
 Gásagil í Höfðahverfi 329.
 Gásir við Eyjafjörð 318.
 gata 529, 753.
 Gata (nú Götur) í Mýrdal 190.
 gátt: innan gátta 187, 308, 316,
 324, 326, 329, 334.
 Gauksstaðir í Garði 465.
 Gaulverjabær í Flóa 504, 574,
 640 688. Sbr. Bær.
 Gauti (Gauto) erkibiskup í Nið-
 arósi (1474—1510) 537.
 Gauti Ívarsson (1524) 236.
 Gautland (í Svíþjóð) 433, 434.
 Gautsdahl í Króksfirði 686, 687.
 Gautsdahl í Langadal 490.
 Gebble Peterson erkidjákni í Björg-
 vin, meistari (1527) 408.
 Gegnishólar í Flóa 393.
 Gagnislækr á Sléttu 310, 311.
 Geilar (nú „Giljar“) í Mýrdal
 190.
 Geirastaðir í Húnavatnsþingi
 314.
 Geirastaðir við Mývatn 301.
 Geirhólmr (= Geirólfsngúpr) á
 Ströndum 285, 315, 514—515,
 526, 665—666, 709—710
 Geirland á Siðu 471.
 Geirleifshöfði við Skjálfandaflóa
 312.
 Geirmundarholt (nú Geirmundar-
 höll) í Sléttuhlíð 301.
 Geirmundarstaðir í Staðarsveit
 í Skagafirði 321.
 Geirmundartindr á Akranesi
 129.
 Geirröðareyri (Narfaeyri) á Skóg-
 arströnd 509.
 Geirseyri í Patreksfirði 271,
 705.
 geisladagr 66, 333, 337, 490,
 608, 762.
 Geitabú, eyðijörð Þingeyra-
 klausturs 314.
 Geitafell í Helgastaðahreppi 322.
 Geitaskarð í Langadal 26—28.
 Geitatóttir, landamerki Svalvoga
 29.
 Geiteyjarströnd („Geiteirar-
 strönd“) við Mývatn 309, 594.
 Geithamrar í Svinavatnshreppi í
 Húnavatnsþingi 302.
 Geithellar í Suðurmúlþingi 18,
 19.
 Geithúsagil í Gufudalssveit 196.
 geitr (=geitfénaðr) 309, 329.
 Sbr. hafr, hauðna.
 geldfé 201, 212, 284, 326, 331,
 388, 440.
 Geldingaholt í Skagafirði 304,
 348, 349, 350, 399.
 Geldingalækr á Rangárvöllum
 393.
 geldingar 196, 308, 316, 321,
 329, 348. — geldingsklipp-
 ingar 343, 426,

Geldneytatungur á Barðaströnd 645.
 geldneyti, geld naut 303, 308, 310. — geldneytaafrétt 33.
 Gengja, teigr austan Eyjafjarðarár 332.
 Gerðhamrar í Dýrafirði 370.
 Gerði (Æsustaðagerði) í Eyjafirði 301.
 Gereon et socii (festum) 382.
 Gerlarskógar, sjá Glerárskógar.
 Germania, sjá Þjóðverjaland. — germanici mercatores 725.
 Gesseyri, sjá Geirseyri.
 Geststaðir í Norðrárdal 117.
 Geygur (= Gjögur) í Reykjarfirði á Ströndum 271.
 geymslumaðr 11.
 gil 193^a, 602, 753.
 Gil (syðra og ytra) í Hrafnagilspingum í Eyjafirði 309, 332.
 Gil (yzta) í Langadal 400—401.
 Gil í Svartárdal 429, 431.
 Gil í Tungusveit 93, 429, 431.
 Gilá, Gilármenn, sjá Giljá
 Gilbrikt Jónsson prestur á Breiðabólstað í Vestrhópi (1509—1529) 109, 119, 326, 339, 480.
 gild hundruð 545.
 gilding (vogar og mælis) 416, 494.
 gildra 748.
 Gilhagi í Skagafirði 283—284, 301. — Gilhagamenn 565.
 Giljá (Gilá) í Húnavatnspingi 314, 315, 351. — Giljárreki 315. — Giljármenn 351.
 Gilsá í Eyjafirði 301.
 Gilsá = Egilsá í Skagafirði 21—22.

Gilsá í Skógum 277.
 Gilsbakki í Eyjafirði 328.
 Gilsbakki í Hvitársíðu 262, 404.
 Gilsfjörðr inn úr Breiðafirði 62, 64, 139, 212, 284, 619, 624, 629, 749—750.
 Gilsson: Guðmundr, Ólafr (Gíslason).
 Gilsstaðir í Vatnsdal 314.
 gipting, giptumál 131, 249, 265. — giptingardagr 630. — giptingarmaðr 58, 603, 630, 656. — gipt kona 440, 601.
 girndir 585, 591.
 Gísladóttir: Herdis, Þórdís.
 Gíslason: Árni, Björn, Erlendr, Erlingr, Eyjólfur, Filippus, Halldór, Helgi, Jón, Magnús, Ólafur, Snæbjörn, Stephán, Þorleifr.
 Gísli ábóti í Viðey (1524—1533) 218, 455—456, 464—465, 607, 657¹⁾. Sbr. Gísli prestur Nikulásson, Þorgils ábóti og Þorgils prestur Nikulásson.
 Gísli Bjarnason kirkjuprestur í Skálholti og prófastr á Melum (d. 1771) 449, 461, 744.
 Gísli Filippusson lögréttumaðr í Haga (d. 1504) 630.
 Gísli Finnbogason, Einarssonar nyrðra (1526) 387.
 Gísli Guðmundsson prestur nyrðra (1522—1526) 89, 96, 108, 119, 137, 221, 222, 337, 339.
 Gísli Guðmundsson lögréttumaðr

¹⁾ Gísli virðist hafa verið aðstoðarábóti fyrst 1524—1526. Virðist hafa sagt af sér 1531.

- í Þórsnessþingi (1522—1536) 100, 286, 533, 543, 671, 768.
 Gísli Hákonarson, Hallssonar, lögréttumaðr á Hafgrímsstöðum (1525—1535) 283, 527, 579, 581, 601—602, 669, 711, 737.
 Gísli Jónsson prestur syðra (1522—1530) 130, 132, 176, 342, 530.
 Gísli Jónsson, Sveinsstaðamaðr (1522) 70.
 Gísli Jónsson lögréttumaðr í Húnavatnsþingi (1530—1535) 534, 737.
 Gísli Jónsson murta, Einarssonar (1530) 520.
 Gísli Jónsson biskup í Skálholti (d. 1587) 269, 275.
 Gísli Jónsson, biskups Vigfússonar, á Reykhólum og í Máfahlíð (d. 1715) 240, 242.
 Gísli Klangsson vestra (1523—1525) 139.
 Gísli Magnússon biskup á Hólum (d. 1779) 227, 451.
 Gísli Nikulásen prestur vestra (1531—1533) 578, 677. Sbr. Gísli ábóti í Viðey, Þorgils ábóti og Þorgils prestur Nikulásen.
 Gísli Ólafsson lögréttumaðr (1523) 152.
 Gísli Sigurðsson prestur nyrðra (1522—1533) 89, 90, 96, 109, 120, 222, 465, 466, 674.
 Gísli Simionsson syðra (1528) 460.
 Gísli Snæbjarnarson, Gíslasonar (1525—1529) 269, 498.
 Gísli Þorkelsson annálaritari á Setbergi (d. c. 1730) 144—145.
 Gísli Þormóðsson prestur í Bræðratungu (d. 1616) 539, 540.
 Gísli Þorvaldsson prestur syðra (1532) 613.
 gisting 106, 412.
 Gizur Bjarnason frá Þingmúla (1670—1671) 18, 19, 36, 37, 764.
 Gizur Einarsson biskup í Skálholti (1532; d. 1548) 125², 126³, 127², 158, 159, 401, 413, 470, 511, 610—611, 639, 720.
 Gizur Sighvatsson syðra (1525) 262.
 Gizur Sveinsson prestur á Álptamýri (d. 1683) 30.
 Gizurarson: Brynjólfur, Jón, Pétur.
 Gjá í Leirhafnargnúpi 311.
 gjald 74, 88, 94—95, 121, 144, 160, 178, 220², 288, 437, 470, 491, 540, 610, 625, 672, 678, 699, 706, 724, 742. — gjaldpeningar 620. — gjaldvaðmál 584.
 Garðeyjar fyrir Skógarströnd 212.
 gjöf, gjafir 28, 48, 50, 74, 88, 94—95, 116, 220², 265, 287—288, 343—344, 388, 399, 450, 461, 464, 491, 585, 591, 601, 605, 609—610, 659, 665—666, 711, 721, 765. — gjafa-bréf 48—40, 113, 116, 265, 278, 306, 595, 605, 651, 684, 748.
 Gjögur á Ströndum 25.
 gjörð, gjörð og ráð 27, 517.
 gjörningr 55, 63, 73, 100, 103, 117, 122, 140, 144, 154—155,

- 157, 159, 160, 204, 210, 213,
227—228, 235, 237, 252—253,
263, 266, 273—274, 282, 288,
341, 352, 358, 375, 379, 388,
401, 404, 406, 409, 414—415,
417, 443—444, 450—451, 462,
464, 467, 471, 474, 480, 491,
499, 503, 512, 554—555, 572,
577, 589, 593, 600—601, 604,
616, 649, 656—659, 684, 687,
693, 704, 714, 740, 745—746,
765, 767. — gjörningsbréf
112, 122, 152, 160, 204, 238,
272, 341, 401—402, 432, 446,
512, 551, 658, 596, 617, 659,
663, 684, 743, 746, 764. —
gjörningsvotttr 67, 155, 182,
237, 274—275, 290, 341—342,
345, 390, 396, 402, 521 573,
590, 650, 688, 695, 705, 719.
Glaumbær í Reykjadal 447, 448,
766.
Glaumbær í Skagafirði 46, 91,
93, 350, 397, 416, 509, 592.
gleði 690.
gler 186. — glergluggi 210,
296, 325.
Glerá í Eyjafirði 348, 733.
Gleráarskógar 93, 273 587.
glit, sjá handklæði.
glóðarker 190, 195—196, 295,
306, 317, 320, 325, 328, 330,
645. — með kopar 297.
Gljúfrá í Mýrasýslu 464.
Gljúfrá & Skógarströnd 62, 64,
749—750.
Gljúfrá í Svarfaðardal 334.
Gljúfrárholt í Olfosi 87.
glófar 190, 297.
Glúmstaðir í Fljótssdal 49.
glæpr 481.
Glæsibær í Eyjafirði 206, 294,
747.
Gníparhús í Þingeyjarsýslu
312.
Gnípr & Skarðsströnd 688.
Gnúpr (=Öxarárgnúpr) 328.
Gnúpufell í Eyjafirði 65, 227
—228, 294, 387—388, 409,
414, 451, 491, 575—576, 605,
634—636. — Gnúpufellsakógr
328.
Gnúpverjahreppur í Árnessþingi
159.
Gnýstaðir & Vatnsnesi 315.
góð nátt (kveðjuseending) 690.
góðendi 653.
góðfúsir menn 85.
góðheit 690.
góðir menn 15, 18, 20, 28, 36,
46—47, 51, 57, 61, 65, 70, 71,
73—74, 77, 81—82, 86, 88, 90,
94—96, 100, 103, 109, 111—112,
114, 116, 118, 120—122, 124—
125, 128, 131, 134—136, 139,
142, 147, 151—153, 156—160,
175—176, 181—184, 186, 201—
202, 204, 206, 209—210, 212,
215, 218, 220—221, 223, 226—
227, 233—235, 237, 240—243,
245, 247—249, 252—255, 263,
266—267, 270, 272, 274, 276—
277, 279—280, 282—283, 285—
286, 290—291, 295, 335, 337—
341, 345, 348—353, 355—356,
358, 373, 375, 377, 379—383,
385—387, 389—396, 400—403,
405, 407—413, 415—416, 418,
420—423, 425, 427, 430, 436, 438
—441, 443—445, 447, 449—456,
458, 460—465, 467—468, 470—
473, 475, 479—480, 482, 485,
487, 489—490, 492, 495, 498,
500, 504—511, 513, 515, 520,

- 523—528, 533, 534, 538—539, 543, 547, 551, 553, 557—560, 566, 570—573, 577, 581—582, 590, 593, 595, 597—599, 602, 605—606, 608—610, 612, 616—620, 622—624, 628—629, 635, 638—639, 643—644, 649, 651—653, 656—658, 661, 663—665, 668—669, 673, 674, 679, 680, 682, 684, 686, 689, 693—695, 698, 705—707, 709—710, 716—718, 722, 724—725, 727, 730—731, 733—735, 737, 741—744, 746, 748, 750, 753—754, 763—766. — góðra manna bréf 592. — góðra manna ráð 216, 267, 398. — góðra manna tillögur 255, 340. — góðra manna vitorð 511. — góðra manna yfirsýn 236.
- goðorð 4—5, 567.
- gods, sjá góz.
- góðvilji 495, 541, 678, 741.
- Gordianus martyr (festum) 576.
- gott fólk 386.
- Gottorp, Gottrup 202, 203, 432—435, 468—470.
- Gottskalk Henriksson í Hornafirði (1488) 42.
- Gottskalk Jónsson prestri Glanmbæ (d. 1590), Sópdyngja hans 46, 416, 509.
- Gottskalk Nikulásson biskup á Hólum (d. 1520) 50, 52, 60, 61, 65, 79, 82, 114, 115, 169—171, 177, 178, 200, 225, 238, 334—336, 556, 655.
- Gottskálksson: Guðni, Oddr.
- góz 9—10, 51—52, 57, 62, 75—77, 83, 112, 125—126, 136—138, 141, 173, 205, 208, 223, 231, 250, 262, 291, 342, 414—415, 417, 422, 434—435, 468—469, 483—484, 499, 504, 549, 551, 558, 580, 582, 626, 634, 644, 673, 703.
- Grafará á Höiðaströnd 303.
- Grafarbakki í Hrunamannahrepp 204, 452, 453.
- Grafargil í Önundarfirði 55.
- grafarklæði 297.
- Grafir sjá Gröf.
- Grafningr í Árnessþingi 247.
- Gráhhóll á Álptanesi 146.
- Grakuöllr (=Krakavöllr) á Grenjaðarstað 323.
- grallari (graduale): með commune, de sanctis, de tempore, með kanna, kirialsmessum, samsettr, sequencium, syngjandi 186, 196, 296, 298, 313, 317, 320, 322, 325, 332. — grillari írskr 322. — grillara-kver 298. — grillaraskrá 325. Sbr. hámessugrallari, lesgrallari.
- gras 639, 687. grasnyt, grasnautn 129, 310. —
- Grasakró í Vopnafirði 609.
- Graslafa (= Graslaugshólmr) eign Grenjaðarstaðar 323.
- Grásteinn, landamerki Jörfa 497. — landamerki Presthvamms 562. — rekamark Rífs á Slétta 311.
- Gratianus meistari 298.
- grave, sjá greifi.
- greffue, sjá greifi.
- Gregorius hinn helgi, Gregorius-messa (festum) 31, 338, 484, 644.—Gregoriussaga 299, 314.
- greiði 541, 673.
- greiðsla 31, 45, 123, 198, 259, 346, 410.

- greifi 60, 72, 134, 172, 432, 433, 434, 468—469, 522, 736, 755—758, 761.
- grein og gjörningr 676.
- greipijárn (greypijárn) 307.
- Greipr Loptsson prestur syðra (1524) 247.
- Grenjaðarstaðr (Grenjastaðr) í Reykjadal 19, 227, 230, 293, 319, 322—324, 327—328, 402, 451, 485, 487—488, 551, 553, 562, 593, 651, 654, 658, 662, 664, 714—715, 734—735, 764.
- Grettir Þorvaldsson prestur á Hvanneyri í Siglufirði (1522) 89, 96, 109.
- greyblek 587.
- greyffue, sjá greifi.
- gríð 68, 398, 583. — gríðastaðr 149.
- gríðungar 17, 188, 645.
- Grillir í Fljótum 429, 431.
- Grimr Arason lögréttumaðr (1523) 152.
- Grimr (=Skallagrímur) Auðunarson (d. 1353) 20.
- Grimr Einarsson nyrðra (1535) 746.
- Grimr Grímsson lögsagnari á Giljá (f. 1697; d. í Reykjavík 15. Júní 1784) 642.
- Grimr Jónsson bóndi á Ökrum í Skagafirði, fyrrum lögmaðr (1522—1541) 68—69, 94, 95, 148—150, 337, 349, 379, 436—437, 467, 475, 489, 527—530, 542, 570, 571, 602, 604, 656, 670—672, 718—719.
- Grimr Jónsson, Sigmundssonar, Brandssonar lögmanns (1525) 278.
- Grimr Kárason lögréttumaðr syðra (1523—1530) 140, 141, 200, 536.
- Grimr Magnússon sýslumaðr í Langaholti (d. 1723) 449, 461.
- Grimr Pálsson, Brandssonar, sýslumaðr á Möðruvöllum (d. 1526) 145, 346, 384, 427—431.
- Grimr Thorkelin leyndarskjálavörðr (d. 1829) 168, 757.
- Grimr Þorleifsson, Grímssonar (1531) 605.
- Grímsá á Völlum 33.
- Grímsdóttir: Guðný, Ingibjörg, Solveig.
- Grimsey fyrir norðan land 310, 319.
- Grímsmýri í Bolungarvík 524.
- Grímsnes á Látraströnd 593, 594, 651.
- Grímsson: Ásgrímur, Benedikt, Egill, Eiríkr, Eyjólfur, Freysteinn, Grímur Helgi, Jón, Magnús, Óblauður, Páll, Þorleifr.
- Grímestaðir á Fjöllum 302, 639.
- Grimstungur í Vatnsdal 210, 211, 294, 379.
- grind 300, 316.
- Grind á Galmaströnd í Steingrímsfirði 48, 49.
- Grindavík í Gullbringusýslu 472, 520.
- Grindr á Höfðaströnd 302.
- Gripdeild í Borgarfirði austr 523.
- gripdeildir 51, 99—100, 383.
- gripir 26, 288.
- Grísar á Eyjafirði 301,

Grisatunga í Stafholtstungum 117.

grjót 69—70, 397. — grjóthölk 568.

Grjótá í Arnarfirði 29.

Grjótá í Hörgárdal 320.

Grjótá á Melrakkaslétu 311.

Grjótárdalur í Eyjafirði 320.

Grjótgarður á Slétu 311.

Grjótgarðsvötu á Möðrudalsfjellum 639.

Grjótnes á Slétu. Grjótnessreki 301, 310, 311, 323, 634—635.

Grjótvað á Fiskilæk á Mýrum 568.

Gronland, sjá Grænland.

grott 460.

grund 687.

Grund í Arnarnesshreppi í Eyjafirði 319.

Grund í Eyjafirði 253, 254, 571—572, 654—656, 662, 664, 667—668.

Grund í Svarfaðardal 336—337.

Grund í Svinadal 302.

Grund í Vestrhópi 325.

Grund í Þorvaldsdal 301.

Grundarland á Höfðaströnd 302.

Grundarskáli í Sléttuhlíð 303.

grundvöllr 293.

Grunnavatnshólar á Mýrum 568.

Grunnavík í Ísafjarðarsýslu 75—81, 83—85, 99, 110, 116—117, 123, 130, 136, 141, 161—162, 164—166, 172—173, 175—176, 180, 199, 201, 223, 243, 250, 254—258, 262, 281, 289, 291, 338, 340, 342—

344, 354, 357, 370, 373—375, 391—395, 412, 423, 443, 455, 467, 474, 476, 479, 488, 499—500, 535, 628—629, 714.

Grunnavíkr-Jón, sjá Jón Ólafsson.

Grunnr, eyðijörð Þingeyraklausturs 314.

Gryndewyk, sjá Grindavík.

Gryta í Eyjafirði 309.

Grytubakki í Höfðahverfi 593—595, 628, 651—652.

græðsla 363—364.

Grænavík (Grenivík) í Grimsey 310.

Grænland (Gronland, Gröndland) 98, 166, 681.

Grænmór, jörð Heydalakirkju 186.

Gröf í Dölum 246, 247.

Gröf í Eiðapingá 186.

Gröf á Höfðaströnd 302.

Gröf í Hrunamannahreppi 159—160.

Gröf í Kaupangssveit 309.

Gröf á Rangárvöllum 204, 452.

Gröf í Skaptártungu 189.

Gröf (litla og stóra) á Langholti í Skagafirði 321.

Gröf (stóra) í Stafholtstungum 511, 512.

Gröf í Viðidal 314.

Gröndland, sjá Grænland.

gröptr 472, 585, 587, 591.

gubernator 24.

guð: guðs signaðr ástvin 595.—guðlegt embætti 532.—guðsfor-sjá 337, 402, 479, 604, 655, 698, 716.—guðs helgir menn 586, 591, 592, 716.—guðs hjálp 239.—guðs kristni 239.—guðs

kveðja 8, 11, 20—21, 47, 54,
62, 79, 81, 83, 89, 100—101,
113, 118, 124, 130, 132, 134,
136—137, 140, 151, 154, 172,
174, 177, 180, 200, 211, 213,
218, 224, 240, 246, 250, 265, 268,
281, 291, 344, 346, 353—354,
356—357, 369, 371—372, 374—
375, 377, 383, 399, 421, 456,
474, 477, 481—483, 491, 493—
494, 498, 501, 510, 518, 517
—518, 525, 530, 541, 543, 546,
548, 550, 556, 570—571, 574
575, 579, 581, 613—614, 627,
629, 637, 647, 667, 671, 675,
677, 696, 702, 707—708, 712,
720, 726, 728—729, 737, 740,
746, 752, 762, 768. — guðs lög,
guðs lögmaðl 668, 670, 611. — guðs
mildi 239. — guðs miskunn 8,
10, 12, 98, 274, 654, 691, 745.
— guðs móðir 67, 98, 586, 591, 599,
716. — guðs náð 51, 58—60,
72, 75, 77—79, 81, 97—98, 109,
116, 118, 123, 126, 128, 130,
132, 136—137, 140, 151, 158,
172—174, 177, 180, 182, 184,
185, 187, 189, 195, 200—201,
204, 209, 218—219, 223—226,
230, 233, 235, 237—238, 242—243,
245, 247—248, 250, 255—258,
262—263, 272, 274, 276, 281,
284, 290, 291, 339—341, 348,
354, 356, 357, 369, 373, 379—
381, 387, 390—393, 395, 400—
402, 405, 410—411, 415—416,
420—423, 426, 432, 433—434,
440—441, 445, 451—452, 454—
456, 461, 465, 468, 469, 474,
479, 481, 490, 493, 496, 504,
506—507, 509—511, 517—518,
522, 530, 533, 542—543, 558—
562, 572, 574, 577, 586, 590,
595, 597—599, 604, 613, 622—
623, 627, 637, 639, 647, 649,

651—654, 656, 659—663, 673,
—675, 677, 685, 687, 691, 693
695, 697—698, 702, 705—709,
712, 717, 719, 723, 728—730,
733—735, 740, 742, 744, 754,
761, 763, 765. — guðs tíðir 456.
— guðs tíund 570. — guðs
traust 736. — guðs vald 10.
— guðs valdir menn 585,
591. — guðs vilji 169. —
guðs þjónusta (tjäneste) 531,
631. — guðs þolinmæði 412,
656, 716.

Guðbjartur Ásgrímsson flóki
prestur í Laufási (1383) 19—
20.

Guðbrandur Jónsson syðra (1534)
694.

Guðbrandur Jónsson prófastr
í Vatnsfirði (d. 1690) 138,
378, 455, 569, 604, 682, 714.

Guðbrandur Þorláksson biskup
á Hólum (d. 1627) 61, 293,
323, 449, 492, 553, 654, 663,
766.

Guðdalir (= Goðdalir) í Skaga-
firði 284.

Guðfinna Indriðadóttir vestra
(1525) 287.

Guðlaug Finnbogadóttir, lög-
manns Jónssonar, húsfreyja
á Staðarfelli (1525—1534) 288,
706—707.

Guðlaugr Jónsson vestra (um
1510) 54.

Guðlaugr Loptsson lögréttumaðr
á Ströndum (1528) 463—
464.

Guðlaugsson: Jón, Þorsteinn.

Guðlaugsstaðir í Húnavatnsþingi
314.

- Guðmundarlón (Ytralón) á Langanesi 301, 527.
- Guðmundarnes (Gvöndarnes) í Fáskrúðsfirði 471.
- Guðmundarstaðir í Ljósavatns-
hreppi 301.
- Guðmundr Andrésson, Guð-
mundssonar, undir Felli (1501
—1522) 113, 436.
- Guðmundur Arason „góði“ bisk-
up á Hólum (d. 1237), Guð-
mundardagr 22, 84, 85, 120,
228, 229, 264, 419, 558. —
— Guðmundar líkneski 295,
332. — Guðmundar pening-
ar, gull og silfr, gefið til
helgi hans (1520—1526) 120,
228—229, 335—336. — Guð-
mundar saga 297, 299, 307,
314, 321, 592. — Guðmund-
arskrín 295.
- Guðmundr Arason hinn ríki á
Reykholum (gerðr útlægr 1446)
55, 57.
- Guðmundr Árnason prestur í
Rangárþingi (1523—1528) 183,
399—400, 470.
- Guðmundr Árnason eystra (1697)
245.
- Guðmundr Ásbjarnarson, Ein-
arsson, eystra (1883) 19.
- Guðmundr Auðunarson syðra
(1588) 743.
- Guðmundr Einarsson lögrétta-
maðr í Árnessþingi (1524—
1526) 211, 360.
- Guðmundr Einarsson í Eyjafirði
(1530—1532) 555, 628.
- Guðmundr Eiríksson í Eyjafirði
(1530) 555.
- Guðmundr Erlendsson í Borgar-
firði (1524—1525) 247¹⁾, 285¹⁾.
- Guðmundr Eyjólfsson, er gaf
Grenjaðarstaðakirkju reka (fyr-
ir 1318) V, 280; IX, 323.
- Guðmundr Finnsson, Pétsson-
ar, faðir Daða (1515—1525)
62, 139, 212.
- Guðmundr Gilsson prestur á
Kjalarnesi (fyrir 1379) 17.
- Guðmundr Guðmundsson lögr-
réttumaðr í Rangárþingi (1522
—1537) 86, 100, 108, 143,
154, 268, 536, 696, 737²⁾.
- Guðmundr Guðmundsson lögr-
réttumaðr í Þverárþingi 1524
—1530) 218, 533, 536, 543,
564²⁾.
- Guðmundr Guðmundsson í Skaga-
firði (1526) 349.
- Guðmundr Gunnarsson nyrðra
(1528—1534) 467, 711.
- Guðmundr Indriðason lögrétta-
maðr í Húnavatnsþingi (1527
—1532) 396, 410, 534, 570,
571.
- Guðmundr Jónsson prestur í
Möðrudal (um 1500 eða fyrri)
638.
- Guðmundr Jónsson prestur á
Völlum í Svarfaðardal (1508—
1525; dáiinn 1525) 51, 79, 299,
334.
- Guðmundr Jónsson lunti (d. fyr-
fyrir 1522) 113.
- Guðmundr Jónsson í Rangár-
þingi (1525—1533) 281—282,
648.

¹⁾ Sýnist geta átt við einn mann.

²⁾ milli þessara manna verður
ekki greint til hlítar.

Guðmundr Jónsson prestur syðra (1528—1535), prófastr og ráðsmaðr í Skálholti (1530) 481, 501, 517, 518, 530, 556, 560, 569, 574, 607, 613, 637, 644, 720, 728, 729.

Guðmundr Jónsson í Þingeyjarþingi (1527) 405.

Guðmundr Jónsson murta (1530—1534) 520, 714.

Guðmundr Magnússon eystra (d. fyrir 1520) 372.

Guðmundr Magnússon í Húnavatnsþingi (c. 1800) 640, 642.

Guðmundr Ólafsson á Reykjum í Miðfirði (1503—1505), mágr Jóns Sigmundssonar 748—749.

Guðmundr presbiter 159. Sbr. Guðmundr Jónsson prestur syðra.

Guðmundr Salomonsson syðra (1531) 600.

Guðmundr Sigmundsson í Rangárþingi (1526) 353.

Guðmundr Sigurðsson á Hóli í Bíldudal (1704) 753.

Guðmundr skáld (d. 1330) 25.

Guðmundr Skidason prestur á Bægisá (1556) 570.

Guðmundr Steinsson prestur í Krýsivík (1522—1526) 132, 289, 356.

Guðmundr Sveinsson nyrða (1530) 528.

Guðmundr Þorleifsson hinn ríki á Narfaeyri (d. 1720) 348, 509.

Guðmundr Þorsteinsson í Húnavatnsþingi (1527—1530) 400—401, 454, 534.

Guðmundr Þorvaldsson (Þorvarðsson) tengdasonr Finns

Þorvaldssonar (1526—1538) 340—342, 355—356, 687—688.

Guðmundsdóttir: Halldóra.

Guðmundsson: Andrés, Ari, Árni, Arnór (Kock) Bjarni, Björn, Brandr, Daði, Einar, Eiríkr, Eysteinn, Eyvindr, Gísli, Guðmundr, Gunnlaugr, Hálfðan, Haldór, Hrafn, Illugi, Jón, Magnús, Nikulás, Ólafr, Ormr, Sigmundur, Skáli, Snorri, Þorgils, Þorgrímr, Þorkell, Þorleifr, Þorsteinn, Þorvarðr, Örnólfr.

Guðnadóttir: Kristín.

Guðnason: Björn, Jón (Auðnason), Þórarinn.

Guðni Gottskalksson í Mæðrudal, „velborinn mann“ (1532) 639.

Guðni Jónsson, Ásgeirssonar, sýslumaðr í Ögri (d. 1507) 54, 55, 56, 58, 216, 696.

Guðni Oddson lepps, í Ögri (d. 1431) 54.

Guðni Þórarinsson lögréttumaðr í Rangárþingi (1523—1530; d. 1534) 152, 353, 407, 477, 513, 720—721.

Guðný Brandsdóttir frá Barði í Fljótum (1528—1529) 466—467.

Guðný Grímsdóttir, Pálssonar (1527) 428—431.

Guðný Torfadóttir frá Klofa, Jónssonar (1532—1534) 646, 694.

Guðný Þórarinsdóttir, Sigmundssonar (1522) 113.

Guðný Þorleifsdóttir, Björns-

- sonar (1527—1530) 437, 527—529.
- Guðriðr Finnbogadóttir lögmanns, Jónssonar (d. 1506) 46—48.
- Guðriðr Magnúsdóttir í Flatey (1703) 744.
- Guðriðr Vigfúsdóttir, Erlendssonar (1526), kona Sæmundar Eiríkssonar í Ási 377.
- Guðriðr Þorkeldsdóttir, Magnússonar (1526) 384.
- Guðriðr Þorsteinsdóttir, kona Bjarna Erlendssonar (1522—1523) 72—74.
- Guðriðr Þorvarðsdóttir, Loptssonar (d. 1494) 87.
- Guðrún, er kærir arfaskipti (1522) 129.
- Guðrún Árnadóttir frá Kalmans-tungu (d. fyrir 1504), kona Sumarliða Eiríkssonar 47—48.
- Guðrún Árnadóttir, kona Þorvalds á Æsistöðum (1529) 491.
- Guðrún Ásmundsdóttir, barnsmóðir Þorsteins Guðmundssonar (1534) 709—711.
- Guðrún Bessadóttir, systir Þorsteins Einarssonar (1529) 498—499.
- Guðrún Bjarnadóttir, systir Odds (1536) 768.
- Guðrún Björnsdóttir, Guðnasonar, hin eldri, kona Bjarna Andréssonar og Hannesar Eggertssonar (f. 1489; d. 1563) 100, 124—125, 151, 270—272, 535, 536, 704—705, 719.
- Guðrún Björnsdóttir, Thomassonar, kona síra Þorsteins Björnssonar á Útskálum 145.
- Guðrún Einarsdóttir, Snorrasonar, kona Daða í Snóksdal (1532) 616.
- Guðrún Finnbogadóttir, kona Jóns Hallssonar (1524) 249—250.
- Guðrún Finnbogadóttir húsfreyja, próventukona í Skálholti (1534) 560—561.
- Guðrún Gunnlaugsdóttir, Teitssonar (1527—1531) 401—402, 588, 589.
- Guðrún Jónsdóttir, kona Einars Jónssonar, Sigmundssonar (1526) 385—387.
- Guðrún Jónsdóttir, Einarssonar, kona Páls Þórálfsssonar (1526) 383—384¹⁾.
- Guðrún Jónsdóttir nyrðra (1528) 467—468¹⁾.
- Guðrún Oddsdóttir, Þorkelssonar (1523) 159—160.
- Guðrún Ólafsdóttir, Eiríkssonar, kona Lazaruss Mattheussonar (1528) 476—477.
- Guðrún Pálsdóttir frá Skarði, Jónssonar, kona Vigfúss lögmanns Erlendssonar (að vísu á lífi 1515; d. fyrir 1520) 353.
- Guðrún Pétursdóttir presta, Páls-sonar (1524—1525) 210.
- Guðrún skólabarn í Skriðu (1524) 245.
- Guðrún Sæmundsdóttir í Húnavatnsþingi (1405) 27, 28.
- Guðrún Þorgautsdóttir vestra (1525) 287.
- Guðrún Þorsteinsdóttir, Einarssonar (1529) 498—499.

¹⁾ Kynni þó að vera ein kona.

- Guðrúnarstaðir í Vatnsdal, Guð-
rúnarstaðamenn 282—283, 599
—600.
- guðspjöll 186, 212, 299, 305,
313, 317, 329, 331, 332, 333.
— guðspjallabók 322, 325,
333.
- guðvefjarhökull 197.
- guerre 168.
- Gufudalur í Gufudalssveit 196—
197, 404, 503, 592, 769. —
Gufudalssveit 196.
- Gufunes í Mosfellssveit 657.
- Guidalottis B. de (1426) 32.
- guld, sjá gull.
- gull 124, 137, 138, 151, 164,
244, 335, 336, 343, 468, 469,
484, 512, 620, 753. — gull-
farg (=gullslitr, gylling) 197²,
330. — gullkaleikr 295. —
gullnisti 328. — gullpatina
295. — gyltir, forgyltir mun-
ir (festi, kaleikr, kross, mítr,
propiciatorium, spjald, sylgja,
texti) 95, 190, 196, 197, 295
(opt), 297, 333. Sbr. aurum,
fingrgull, gyllini.
- Gullbringusýsla (1535) 751—
752.
- Gullkelda, eyðijörð í Húnavatns-
þingi 314.
- Gullreki á Skaga 304.
- Gullsteinar, rekamark Staðar-
kirkja á Reykjanesi 438.
- Gunnar Áskelsson undir Eyja-
fjöllum (1522) 86.
- Gunnar Þórðarson syðra (1528)
478—479.
- Gunnar Jónsson nyrðra (1527)
403.
- Gunnar rásveinn („rásveinn“;
1319—1320) 8, 11.
- Gunnar Teitsson í Árnessþingi
(1524) 211.
- Gunnar Þórðarson prestur nyrðra
(1522) 109.
- Gunnarsdóttir: Steinunn.
- Gunnarsholt á Rangárvöllum
398.
- Gunnarsson: Ámundi, Björn,
Eyvindr, Guðmundr, Hallr,
Nikulás, Þorbjörn, Þórðr, Þor-
steinn.
- Gunnarsstaðir í Þistilsfirði, Gunn-
arsstaðareki 319, 320.
- Gunni Jónsson 379, sjá Grímur
Jónsson.
- Gunnlaugr Árnason prestur syðra
(1532) 640.
- Gunnlaugr Ásgrímsson, Ás-
grímssonar, kenslupiltir (1525)
274—275.
- Gunnlaugr Guðmundsson eystra
(1450) 33.
- Gunnlangsdóttir: Guðrún, Her-
dis.
- Gunnlangsson: Haldór, Hannes,
Magnús, Páll, Teitr, Þor-
móðr.
- Gunnólfsá í Ólafsfirði 1, 302.
- Gunnsteinn Bjarnason syðra og
eystra (1528—1530) 471, 556.
- Gunnsteinn (Hallsson, Gunnars-
sonar á 13. öld) 312.
- Gunnsteinn Oddsson í Eyja-
firði (1526—1529), að líkind-
um faðir Magnúsar, föður
Þórðar skálds á Strjúgi 387,
427, 430, 491.
- Gunnsteinsson: Magnús.

- Gunnsteinsstaðir í Langadal 304, 315.
- Gunnvör Þorsteinsdóttir, Einarssonar (1529) 498—499.
- Guttorm Nikulásson (Guttormr Nikulásson) lögmaðr í Björgvin (1527) 408.
- Guttormsson: Jón.
- Gý(g)jarhóll í Biskupstungum 392.
- Gýgjarhorn í Öxarfirði 323.
- gyllini (slegin) 72, 134—135, 469, 500, 670.
- Gyrðr Ívarsson biskup í Skálholti (d. 1360) 17.
- gæði 11, 52, 309, 636—637, 639.
- gögn (máls) 43, 155.
- gögn, gögn og gæði 21, 26, 73, 123, 125, 135, 146, 156, 182, 184, 196, 204, 234, 247, 254, 256, 258, 262, 273, 276, 280, 284, 289, 290, 303, 304, 305, 309, 310, 314, 319, 322, 323, 329, 345, 357, 358, 369, 380, 381, 390, 392, 393, 395, 401, 403, 404, 420, 424—425, 439, 443, 446, 448—449, 452, 454—456, 461, 463, 473, 484, 489—490, 493, 497, 502—504, 508—509, 512, 557, 561, 570—571, 586—587, 588, 589, 592, 594—595, 605, 609, 612, 617, 624, 628, 650, 683—684, 686—687, 695, 705, 718, 731, 743—744, 747—748, 754, 765—767.
- gömul Noregs lög 631.
- göng 139, 529.
- Gönguskarðsa í Skagafirði 249.
- Háafall í Hvitársíðu 56.
- háaltari 186, 295, 297, 305, 306, 312—313, 316, 322, 326, 330, 333. — háaltarisbrún (með skjöldum og silfrbúningi) 295, 312. — háaltarisbúningr 317. — háaltarisklæði (með vígðri brún) 197, 297, 312.
- háasar 641.
- habitor 39—40.
- hádegi 108.
- Hadorph, Johan (f. 1650, d. 1693) 40.
- Hæyri í Árnessþingi 659—660.
- haf (mare) 97, 98, 584.
- Háfafoss í Suðrfjörðum í Arnarfirði 197.
- Hafgrimsstaðir í Tungusveit í Skagafirði 711. — Hafgrimsstaðahnúkr 462. — Hafgrimsstaðalaugarhóll 565.
- Hafholt (Háfaholt) í Sveinsstaðahreppi í Húnavatnsþingi 314.
- Hafliðadóttir: Þurðr.
- Hafliðason: Einar, Ívar, Jón, Páll, Þorkell.
- Hafliði Ívarsson Sveinsstaðamaðr (1522) 70.
- Hafliði Jónsson (á Þvottá, 1524) 261.
- Hafliði Skúlason vestra (1522—1523) 67, 142, 143.
- Hafliði Þórðarson syðra (1526) 341, 342.
- Hafnarfjörðr við Faxaðóa 144, 160, 161, 413—414.
- hafnargjald 72, 668. Sbr. hafnartollr.
- Hafnarnes í Hornafirði 93, 263.
- Hafnarskarð í Dýrafirði 29.

- hafnartollr 134. Sbr. hafnar-
gjald.
- Hafnir á Rosmhvalanesi 713.
- Hafnir (= Höfn) í Siglufirði
302.
- Hafragjá í Þingeyjarþingi 312.
- Hafralónsá í Distilsfirði 319.
- hafrar 309.
- hafrekstrar 266, 319, 495, 741.
- Hafrey, eign Múlakirkju 327.
- Hafrsá í Fljótsdalshéraði 280,
281.
- hafskip (lxx lesta far) 5, 7, 81,
300, 334, 336, 691.
- Hafstaðir á Skagaströnd 302,
425.
- háfur (gripir) 162.
- Haganes í Arnarfirði 197.
- Haganes (hvorttveggja) í Fljót-
um 302^a 303.
- Haganes á Melrakkaslétu 311.
- hagi 19, 323, 565, 641, 644. —
hagabeit 38. — hagagarðr
197. Sbr. úthagi.
- Hagi á Árskógarströnd 593, 594.
- Hagi á Barðaströnd 20.—21, 66
—67, 103, 112, 234—236,
252—253, 258, 528, 645, 706,
744, 753.
- Hagi í Þingi 314.
- Hákon Björgólfsson sýslumaðr
í Borgarfirði (1523—1535)
140, 141, 255—256, 265, 289,
444, 533, 536, 541, 564, 650,
671, 696, 754.
- Hákon Eyvindsson vestra (1533
—1534) 665.
- Hákon Hákonarson Noregskon-
ungr hinn gamli (d. 1263)
1—3, 5, 6, 10, 12. — Hákonar-
saga 299^a.
- Hákon Hallsson lögréttumaðr
í Hegrannessþingi (1504) 47.
- Hákon Hannesson sýslumaðr í
Rangárþingi (d. 1730) 457.
- Hákon Jónsson nyrðra (1667)
640, 642.
- Hákon Magnússon háleggr,
Noregskonungr (d. 1319) 6,
8, 10, 11, 12, 214, 215, 216.
- Hákon Magnússon minniskjald-
ar, Noregskonungr (d. 1380)
12—13.
- Hákon Ormsson landþingis-
skrifari og sýslumaðr (d.
1656) 221, 280, 351, 426, 498,
737.
- Hákonardóttir: Ingibjörg.
- Hákonarson: Einar, Gísli, Hákon,
Haldór, Jón, Magnús, Ólafur,
Páll, Þorgils.
- hákór 305.
- hald (arfs, fjár, jarðar), frjáls-
legt, löglegt, ranglegt 48,
199, 225, 372, 399, 552—
553, 646, 650, 702—703, 713,
747. — haldsmaðr 537, 542.
- hald (hátiðlegt) 245.
- haldhaki 307.
- Haldingsskor í Kolbeinsstaða-
hrepp 497.
- Haldór ábóti á Helgafelli 412.
Sjá Narfi Ívarsson.
- Haldór Benediktsson prestur
nyrðra (1530) 553, 555.
- Haldór Bjarnason sýslumaðr
Barðstrendinga (d. 1905) 1, 3,
13.
- Haldór Brandsson lögréttumaðr
(1533) 671.
- Haldór Gíslason prestur eystra
og syðra (1522—1530) 73, 564.

- Haldór Guðmundsson (skrifari c. 1640) 92, 433, 434, 469.
- Haldór Gunnlaugsson prestur vestra (1526—1534) 346, 503, 714.
- Haldór Hákonarson, Jónssonar, á Kirkjubóli í Valþjófsdal (1480) 56.
- Haldór Jónsson á Kirkjubóli í Valþjófsdal (d. fyrir 1433) 55.
- Haldór Jónsson lögréttumaður í Hegranessþingi (1524—1531) 225¹⁾, 282, 445, 467, 475, 527, 602.
- Haldór Jónsson nyrðra (1528) 472.
- Haldór Jónsson í Þingeyjarþingi (1524) 213.
- Haldór Jónsson prestur syðra (1530—1531) 546.
- Haldór Jónsson í Skálholti (1611) 539, 615.
- Haldór Jónsson (durtr) prestur á Staðarhrauni (1651) 241.
- Haldór Jónsson prófastr í Reykholti (d. 1704) 125, 126, 127, 158, 159, 610, 611, 639.
- Haldór Magnússon (á Hofi á Kjalarnesi; 1524—1526) 257—258, 390—391.
- Haldór Magnússon prestur í Árnosi (d. 1734) 26.
- Haldór Oddsson syðra (1588) 743.
- Haldór Ólafsson eystra (1532) 638.
- Haldór Ormsson ábóti á Helgafelli (d. 1513) 657.
- Haldór Ormsson vestra (1533) 649—650.
- Haldór Pálsson prestur í Selárdal (d. 1733) 532.
- Haldór Sigmundsson, Brands-sonar (1523—1527) 147, 278, 344.
- Haldór Sigurðsson prestur vestra (1387) 20.
- Haldór Sigurðsson lögréttumaður í Hegranessþingi (á Mælifelli; 1526—1531; d. 1531 eða fyrri?) 349, 573.
- Haldór Sveinsson vestra (1532) 629.
- Haldór Tyrfinngsson prestur á Staðarhóli, prófastr milli Gilsfjarðar og Skraumu og ábóti á Helgafelli (1523—1533) 139, 201, 212, 226, 240, 242, 289, 359, 369, 412, 443, 456, 546, 577, 677.
- Haldór Þorláksson í Eyjafirði (1562) 572.
- Haldór Þorsteinsson prestur syðra (1525) 281. Sbr. Hallr Þorsteinsson (Haldór misskript fyrir Hallr).
- Haldóra Einarsdóttir, Bárðarsonar, nyrðra (1527—1531) 435—436.
- Haldóra Guðmundsdóttir í Rangárþingi (d. 1527 eða fyrri) 399—400, 406—407.
- Haldóra Magnúsdóttir, móðursystir Jóns biskups (1522) 94, 95.
- Haldóra Sigvaldadóttir abbadís í Kirkjubæ (1528) 470.
- Haldóra Þorleifsdóttir, Grims-sonar, kona Ara lögmanns

¹⁾ Þessi staðir virðist eiga hér við.

- Jónssonar (1530) 553—555.
- Haldórsdóttir: Ingibjörg, Vigdis, Þorgerðr, Þuríðr.
- Haldórsson: Björn, Brandr, Brynjólftr, Eyjólftr, Jón, Oddr, Sigurðr, Snæbjörn, Tjörfi, Þórðr.
- Haldórsstaðir í Laxárdal í Þingeyjarþingi 448.
- Haldórsstaðir á Langholti í Skagafirði 592.
- Haldórstaðir í Bárðardal 746—747.
- hálfbróðir 145.
- Hálfðan nyrðra (1525) 307.
- Hálfðan Einarsson Skólameistari (d. 1785) 18.
- Hálfðan Guðmundsson vestra (1532) 617.
- Hálfðan Jónsson lögréttumaðr á Reykjum í Olfusi (d. 1707) 366.
- Hálfðan Narfason prestur á Felli í Sléttuhlöð (1522—1529) 89, 96, 109, 119, 472, 499.
- Hálfðanarson: Einar, Jón.
- hálfkanna 334.
- hálfkirkja, hálfkirkju skyld 20, 22, 73, 74, 124, 159, 191, 283—284, 325, 599—600, 608—609, 612, 636, 659—660.
- hálfmörk (klæðis) 276.
- hálfpartr 719.
- hálftréttismenn 362—365, 367—368. — fulltrétti þeirra 367.
- hálfstykki 584. — hálfstykki-kaup 414—415, 416, 583.
- hálfturna 324.
- Hali, Merkrjörð í Rangárþingi 107.
- Hallbjarnarstaðir í Reykjadal 301, 429, 431, 448, 766.
- Hallbjörg Oddsdóttir, Bjarnarsonar (1536) 768.
- Hallgilsstaðir í Fnjóskadal 179.
- Hallgrímur Pétursson prests, Páls-sonar (1524—1525) 210.
- Hallgrímur Sigurðsson á Svalbarði (1726) 485.
- Hallgrímur Þorsteinsson nyrðra (1526) 383.
- Hallgrímsson: Bjarni.
- Hallgrímsstaðir (nú Hallgilsstaðir) við Eyjafjörð 318.
- Hallkelsson: Stephán.
- Hallkelsstaðir í Hvítársíðu 262.
- Hall-land á Svalbarðsströnd 351—352.
- Hallormsstaðir í Skógum 43, 259, 563.
- Hallotta Jónsdóttir nyrðra (1531) 575.
- Hallr Árnason kirkjuprestur í Skálholti og prestur á Rafns-eyri (d. 1676) 747.
- Hallr Ásgrímsson prestur nyrðra (1522—1524) 65, 109, 120, 172, 206.
- Hallr Björnsson syðra (1523) 144—146.
- Hallr Gunnarsson (um 1250) 312.
- Hallr Sigurðsson prestur í Stafafelli (1526) 374, 375.
- Hallr Starkaðarson nyrðra (1524) 213.
- Hallr Styrkársson nyrðra (1527—1531) 436.

- Hallr Þorsteinsson prestur í Odda (1523—1530) 130, 165, 166—167, 201, 518. Sbr. Haldór Þorsteinsson.
- Hallr Þorsteinsson vestra (1619) 618.
- Hallr Ögmundsson, skáld, prestur á Söndum í Dýrafirði (1528—1534) 456, 548, 550, 702, 704.
- Hallsdóttir: Jónreiður, Þórey.
- Hallsson: Ásgrímr, Egill, Einar, Gunnsteinn, Hákon, Jón, Ketill, Ólafur, Sveinbjörn, Þórður, Þorljótr(?), Ögmundur.
- Hallsteinn Eiríksson í Skagafirði (1528) 449.
- Hallsteinsson: Einar.
- Hallvarður Bjarna(r)son prestur nyrðra (1522) 89, 90, 96, 109.
- Hallvarður Vébarnarson hinn helgi (d. 1043), Hallvarðsmessa (festun) 210, 353, 621. — Hallvarðs líkneski 305. — Hallvarðsmessa, Hallvarðsvaka, 19, 408, 409, 551—552.
- Hallvarðsdóttir: Oddný.
- Hallvarðsson: Símon, Þorsteinn.
- Hallvör Teitsdóttir, kona Jóns Egilssonar (1529) 507.
- hallæri 12.
- háls (landamerki) 562, 563.
- Háls í Eyjafirði 328.
- Háls í Fnjóskadal 294, 312. — Hálsmenn 311, 312.
- Háls í Hamarsfirði 260.
- Háls í Hörgárdal 301.
- Háls í Kinn 301.
- Háls í Kjós 247—248, 380.
- Háls, eyðijörð Þingeyraklausturs 314.
- Halsnöklaustur í Noregi 6.
- hamar (malleus) 308.
- Hamar á Barðaströnd 271.
- Hamar í Borgarhreppi á Mýrum 745—746.
- Hamar í Hegranesi 321.
- Hamar í Mjaðmardal 309.
- Hamar (biskupsstóll í Noregi, Hammer) 64, 216—217, 230, 239, 685.
- Hamar í Þverárhlið 117.
- Hamar (stóri og litli) í Öngulstaðahreppi í Eyjafirði 309.
- Hamarsfjörður í Suðrmúlaþingi 260.
- Hamborg. Handborg, Hanboger, Hamborgarar, Hamborgenses, Hamborgarmenn, Hamborgarráð, Hamborgarríki 58—59, 205, 207, 230, 238, 264, 413—417, 576, 611, 643—644, 647—648, 760.
- Hamburgermand (skipsheiti) 59.
- hámessugrallari 306.
- Hammer, sjá Hamar.
- hamrahjalli 520.
- Hamrar á Ásum í Húnavatnsþingi 766.
- Hamrar (efri og neðri) í Holtum 482—483, 694, 727—728.
- Hamrar í Hrafnagilsþingum í Eyjafirði 309.
- Hamrar í Örafum 42.
- Hamrendar í Dölum 139, 212, 240—242, 460—462.
- Hamund skiphera (1528) 460.
- Hámundarstaðir (hvorirtveggja) á Árskógarströnd 319.

Hanaberg, sjá Hattaberg.

hand (= hönd) 676.

handaband 21, 27, 28, 73, 74,

88, 94, 95, 112, 113, 121—

123, 135, 142, 147, 155—156,

157, 182, 220, 225, 228, 247,

253, 274, 280, 284, 338, 349

—350, 357—358, 379—381,

385, 388, 400, 403, 406, 409,

420, 425—426, 439, 445, 448

—449, 452—454, 463—464,

479, 487, 489, 491—492, 497,

503, 505, 510, 551—553, 557,

570—571, 593—595, 597—

598, 603, 608, 610, 612—613,

617—618, 624, 626—627, 635,

656, 658, 683, 686, 711, 731,

745—746, 749, 753, 766.

handbók 299, 306, 329, 331,

333, 373, 510, 519, 531.

Handborg, sjá Hamborg.

handföt 318.

handklæði (glituð, með glit, með

sprang) 190, 296, 297^a 298,

300, 316, 317^a, 318, 334. Sbr.

borðhandklæði, sacrarium

handklæði, stólhandklæði,

vatnshandklæði.

handlín 297, 325, 330, 332.

handloffth 203.

handsal, handsöl 108, 110, 131^a,

146—147, 204, 249, 254, 350,

374, 428, 430, 499, 553—554,

659, 765.

handskript 19, 36, 114, 128,

147, 186, 364. 385, 386, 567

—568, 720.

handtaksrof 658.

handtegtt 387.

Hánefsstaðir („Haversstaðir“) í

Seyðisfirði eystra 190,

Hánefsstaðir í Svarfaðardal 334.

Hanis, sjá Hans.

Hannes (Hans) Eggertsson hirð-

stjóri (1522—1530) 99—101,

103^a, 104—106, 111—112,

139—142, 148, 150, 151—153,

157—158, 160—161, 163—164,

207, 219, 270, 410, 418, 442,

532, 533, 535—538, 548, 549.

Hannes Gunnlaugsson í Reykj-

arfirði (1666) 365, 666.

Hannes Larsakanna (1526) 384—

395.

Hannes Scheving prestur á Helga-

stæðum (d. 1826) 18.

Hannes Þorsteinsson skjala-

vörður 9.

Hannesson: Eggert, Hákon.

Hans, sbr. og sjá Hannes.

Hans (litli, 1522) 259.

Hans Becker lögmadr (d. 1746)

78, 81, 83—85, 166, 240, 432,

434, 469, 593, 651, 703, 715.

Hans Bjarnason syðra (1723)

147.

Hans Heroldt (1523) 183.

Hans Holm (1511) 59.

Hans (Hanis) Kock, Brimari

(1527) 413, 415, 416.

Hans Kruko (1529—1535) 483

—484, 538, 724.

Hans Norðmanna- og Danakon-

ungr (d. 1513) 58—60, 486.

Hans Ofsensis (veginns 1505

eða fyrri) 152—154.

Hans Randzow (Rantzow) hirð-

stjóri (1513; 1513—1532) 59,

631.

Hans Reff, meistari og biskup

í Ósló (1522—1533) 85, 165,

230, 631, 685.

- Hans Relyk, Hamborgari (1524) 207.
- Hans Remstorp, Hamborgari (1524) 207.
- Hans Roholt (Hroholt, Rovld), Hamborgari (1527) 413, 415, 416.
- Hansastaðir, Hansakaupmenn, Hansaverzlun (Hendzestæder, Hentzestæder, Hönsestædher, Vendes steder) 41, 199, 205, 576.
- hantiering 670.
- happ 275.
- hár (sitt) 520.
- Haraldr Þorsteinsson eystra (1522—1523) 122.
- Haraldsson: Ólaf.
- Haralónsá í Þistilsfirði 320.
- Harastaðir í Vestrhópi 154—157, 724.
- Harðbakk & Sléttu 310, 324. — Harðbaksmöl 311. — Harðbakareki 311, 327.
- Harðbeitarhólmur í Húnavatnsþingi 315.
- harðindi 622.
- harðræði 664.
- harðsteinn 191, 260, 300, 307—308, 316, 324, 329.
- Hárlausstaðir í Holtum 256. Sbr. Jarnligstaðir.
- háseti 251.
- hátið, hátiðisdagar 297, 305—306, 307, 322, 439. — hátiðabók (syngjandi með kiria) 195. — hátiðalesbók 296. — hátiðasermón 314. — Sbr. stórhátið.
- hatr 459, 532.
- Hattaberg („Hanaberg“) í Björgvin 408, 690—691, 715.
- hattr 318, 329.
- Hátún í Landbroti 471.
- hauðna 309.
- Haukaberg & Barðaströnd 258, 722.
- Haukadalur í Biskupstungum 286, 508.
- Haukadalur í Dalasýslu 193—194, 393, 557.
- Haukagil í Vatnsdal 385—386.
- Haukr Árnason syðra (1530) 556.
- Haulkná, sjá Hölkná.
- Haurzdalur, sjá Hörgsdalur.
- haustlag 505, 513—514. — haustlagseyrir 17.
- Hávarðr Magnússon sterki, lögréttumaðr í Njarðvík (1704) 254, 408.
- Haversstaðir 190. Sjá Hánefsstaðir.
- Hedemarken (Heiðmörk) í Nor-egi 8.
- Héðinsfjörðr í Vaðlaþingi 302.
- Héðinshöfði & Tjörnesi 450—451.
- Héðinsson: Jón.
- hefð (æfinleg) 471.
- hegning 135, 173.
- Hegranes í Skagafirði 301, 303, 321, 698. — Hegranessþing 527, 523.
- Heiðargil yzta í Arnarfirði 29.
- Heiðarhöfuð í Tungusveit 565.
- heiðarlegir menn, heiðarlegar persónur 70, 110, 238, 383, 534, 554, 581, 654, 656, 697, 716. — heiðrleg kvinna 594.

- heiði 465, 565, 638, 642.
 Heiði í Gönguskörðum 321.
 Heiði á Langanesi 301.
 Heiði í Sléttuhlíð 301, 303.
 Heiði (= Þorskaftjarðarheiði) 437.
 Heiðmörk í Noregi (Hedemarken) 6, 7, 8.
 Heiðr (Heiði) í Mýrdal 190.
 heiðr, heiðr og æra 263, 504, 510, 520, 531, 574, 585, 599 —600, 606, 669, 677—678, 683. — heiðrsamligasta ráð 355. — heiðrsmáðr 103.
 heilagir feðr 670. — heilagir (helgir) menn 67, 228—230, 419, 472, 599.
 heilagr andi, heilags anda náð 3—4, 118, 131, 133, 173—174, 177, 181, 200, 202, 225, 227, 251, 282, 285, 293, 347, 358, 370—371, 373, 375—376, 378, 399, 456, 474—475, 481, 483, 498, 501, 511, 517, 519, 531, 542, 544, 547, 556, 574, 601, 606, 613, 615, 637, 646, 649, 658, 660, 697, 702, 709, 713, 721, 728—730, 738, 751—752, 762. — heilags anda skál með silfrbeit (1525) 307.
 heilsa 694.
 heilög guðs móðir 197. Sbr. María.
 heilög kristni 245.
 heilög reglubók 716.
 heilög trú 631, 668, 670.
 heilög prenning með alabastr 191.
 heimabóndi 470.
 heimaeldr voveiflegr 519.
 heimajörð 17.
 heimaland 49—50, 186, 188, 196—197, 309, 316, 322, 325 —329, 332, 372, 404, 523, 542—543, 594, 620, 644, 652, 707.
 heimamaðr 195—196, 519, 600, 637, 668.
 heimanfylgja 271, 437, 476, 555, 630.
 Heimavík á Skaga 321.
 heimild 2, 6—7, 39, 142. — heimildarleysa 7. — heimildarmaðr 568. — heimildar-taka 728.
 heimili 225, 667.
 heimr 97, 278, 690.
 Heimram (skript) 196. Sbr. Lucia.
 heimreið 99, 151, 667.
 heimskt fólk 10.
 heimsókn 132—133.
 heimta (lögleg) 282.
 Heinaberg á Skarðsströnd 246, 688.
 heit 3, 5, 77, 78, 209, 273, 648, 649. — heitrof 649.
 heitunarorð 762.
 Helga Guðnadóttir, Jónssonar, kona Torfa í Klofa (1525) 263 —264, 286.
 Helga Jónsdóttir, biskups Ara-sonar, kona Eyjólfss Einars-sonar í Ðal (1531) 603—605.
 Helga Jónsdóttir, kona Páls Vít-ussonar (1534) 713—714.
 Helga Ketilsdóttir, kona Thom-asar Oddssonar (1532) 624.
 Helga Sigurðardóttir, Sveinbjarn-aronar, fylgikona Jóns bisk-

- ups (1522—1528) 74—75, 175, 351—352, 472.
- Helga Þorleifsdóttir, hirðstjóra Björnssonar, kona Eyjólfis Gíslasonar (1522—1530) 67, 235—236, 253, 437, 527—530.
- Helgá í Eyjafirði 309.
- Helgadóttir: Ingvildr.
- Helgafelli Helgafellssveit, klaustr (Mons sanctus) 24—25, 33, 34, 35, 201, 224, 226, 293, 311, 412, 455, 510—512, 544, 677. — Helgafellssveit 510.
- helga líkamans klaustr að Skriðu 716.
- helgar tíðir 710.
- Helgason: Árni, Brandr, Dagstyggr, Egill, Einar, Helgi, Jón, Nikulás, Oddr, Ólafr, Pétr, Snorri, Þorvarðr.
- Helgastaðir í Reykjadal 18, 213, 264, 294, 628.
- helgasti faðir (páfinn) 716.
- Helgavatn í Húnavatnspingi 314.
- helga vika 98, 141, 573.
- helgi 665. — helgi krossdagr exaltacionis 469, 470. Sbr. stórhelgi.
- Helgi Bjarnarson í Síðumúla (1472—1474) 56.
- Helgi Gíslason, Filippussonar, frá Haga, á Brekku í Saurbæ (1515—1524) 63, 64, 196, 252—253¹⁾.
- Helgi Grímsson prestur á Húsafelli (d. 1691) 241.
- Helgi Helgason, ábóta Jónssonar (1522—1542) 116—117, 241, 617²⁾.
- Helgi Höskuldsson ábóti á Þingeyrum (1522—1535) 79, 109, 113—116, 119, 137, 201, 264, 305, 335, 352, 379, 426, 436, 454, 479, 604, 654, 656, 745.
- Helgi Jakobsson í Mýrasýslu (c. 1500—1520) 567, 569.
- Helgi Jónsson ábóti í Viðey (1522—1526; d. 1533 eða fyrri) 116—119, 132, 140, 200, 201, 224, 247, 276, 289, 380—382, 657.
- Helgi Jónsson prestur nyrðra (1508) 51.
- Helgi Jónsson vestra (1527—1528) 436, 464³⁾.
- Helgi Jónsson prestur á Stað í Grindavík (d. 1743) 484.
- Helgi Nikulásson í Skagafirði (1531) 573.
- Helgi Oddson lögmaðr (á lífi enn 1504) 281—282, 500—502.
- Helgi Sigurðsson löggréttumaðr í Árnesspingi (1532—1535) 636—638, 671, 754⁴⁾.
- Helgi Sigurðsson prestur á Melum (d. 1888) 438, 439, 496, 617.
- Helgi Steinmóðsson vestra (1528) 464.
- Helgi Þorkelsson prestur í Gufudal (d. 1473) 196, 197, 769.
- Helgi Þorsteinsson vestra (1530) 509.

¹⁾ Sýnist einnig geta verið einn maður.

²⁾ Sýnist vera einn maður.

³⁾ Sýnist einnig vera einn maður.

⁴⁾ Sýnist alt geta verið einn maður.

- Helgisetr í Noregi 43.
 helgr dagr 20, 194—195, 285, 325.
 helgr dómr Guðmundar biskups 84—85.
 helgr klæðabúnaðr 716.
 helgr kross 193², 194, 196.
 Helkunduheiði á fjórðungamótum norðan og austan 206.
 hella 146.
 Hella við Mývatn 766—767.
 Hella á Ströndum 271.
 Hellanes á Ströndum 314.
 Hellisgil á Skagaströnd 642.
 Hellisvellir undir Jökli 743.
 Helluvað í Mývatnsveit 301.
 helmingafélag 57, 234, 630. — helmingakona 288, 477, 630, 643.
 helmingaskipti 57, 270.
 Hemra í Skaptártungu 189.
 Hendzestæder, sjá Hansastaðir.
 Hentzestæder, sjá Hansastaðir.
 hengi 192, 307, 309, 318. Sbr. tygi, vopn.
 Hening Þórðarson vestra (1527) 420.
 Henrik Englakonungr VIII. 166, 182, 647, 725, 755, 757.
 Henrik Kalteisson erkibiskup í Þrándheimi (1452—1453) 33, 43.
 Henrik Nikelsson (Nielsson) meistari, kanoki í Þrándheimi (1522—1524) 86, 230.
 Henrik skrifari á Bessastöðum (1522—1523) 160—161.
 Henriksson: Gottskalk, Salomon.
 her 167. — herför 664. — hernaðr 143, 398.
 hérað 13—14, 16, 580. — héraðsdómr 726—727.
 Hérað (Fljótshérað) 395.
 Héraðsvötn í Skagafi-ði 295, 301. — Héraðsvatnaóðsar (eystri) 303.
 herbergi 133.
 Herðibreiðartungur 639.
 Herdís Gísladóttir, Hákonarsonar, kona Björns Þorvaldssonar frá Æsistöðum (1534—1535) 711—712.
 Herdís Gunnlaugsdóttir (Teitssonar), kona Jóns Halldórs-sonar (1527) 401—402.
 Heri Magnus (1523) 198.
 Herjólfsbref (1318) 214.
 Herjólfstaðir í Álptaveri 189.
 Herjólfsvík í Distilsfirði 324.
 Herluff Lauritsson (1580—1583) 6, 8.
 Hermann Jónsson vestra (1533) 686.
 Hermann langi (Lange), Hamborgari (1524) 207.
 Hermundur Benediktsson eystra (1492) 43.
 herra (ábóti, biskup, djákni, erki-biskup, greifi, konungr, lögmaðr, prestur, prior) 2—3, 8, 9, 10—13, 17, 19, 51, 55, 57, 58, 61, 71, 75—76, 79, 82—84, 85, 92, 98, 103—107, 110, 118, 120—121, 123, 124, 130—132, 134, 137—138, 140—141, 150, 152, 154, 156—157, 161—165, 167, 169—171, 174, 177, 180—185, 187, 189, 195, 198—199, 201—203, 206, 208, 211, 215—217, 219, 223—224, 226—227, 230—232, 234, 237—241, 245, 247,

- 249—254, 256, 264—267, 269, 273, 275—276, 280—281, 284—285, 288, 291, 325, 336, 337—338, 340, 349—350, 353—354, 357—358, 369—372, 374—375, 377—381, 385—386, 390, 396, 400—402, 408, 412, 413, 415—416, 418, 420, 425—427, 429—432, 441, 443, 445, 448—449, 452—454, 455, 456, 458—459, 467—468, 472, 474, 479, 480—481, 483—484, 487, 489, 492, 493, 495—496, 498, 500, 501, 507—508, 510—511, 512, 517, 520, 528, 530—531, 533—534, 536—538, 541—545, 546—548, 550—552, 554, 556, 569—571, 574, 579, 586, 588—589, 594—596, 606, 613, 615, 617, 625, 626—628, 631, 634, 635—638, 646, 654, 657, 659, 663, 665, 669—670, 674—678, 685, 690, 691, 696—697, 702, 707, 708, 712—713, 720, 723—724, 728—729, 733—734, 736—738, 740—741, 745—751, 752, 762, 764, 765, 768. — herra, vor herra (drottinn) 10, 12, 28, 36, 47, 51, 62, 68, 74, 88, 91, 94—95, 97, 99—101, 103, 113, 122, 294, 586, 591. — herra-dagr, herredag, herremöde 216—217, 576, 633, 681—682, 691—692. — herradómr, herradæmi 75, 164, 534.
- Herriðarstaðir (Herviðarstaðir) 61.
- Hersey (Herzey) = Hjörsey 264.
- hersir 16.
- herskapr 149.
- hertogi (hertug, hertugi) 60, 72, 134, 167, 172, 432—434, 468—469, 522, 736, 738, 757, 761.
- Herviðarstaðir, sjá Herriðarstaðir.
- Hestanes á Sléttu 310, 324. — Hestanesreki 311, 327.
- Hestanesmöl á Sléttu 311.
- Hestgerði í Hornafirði 471.
- Hestleið á Möðrudalsöræfum 639.
- hestr, hestar (prevetr, IX vetra, XII vetra, XIII vetra, meiddr, mólótttr, rauðr) 14, 16—17, 55, 67, 113, 115, 146, 151, 177—178, 186, 188, 191, 192, 193^a—194, 196, 259, 260, 262, 278, 300, 308, 316, 321, 325—327, 332, 334, 343, 376, 460, 472, 563, 588, 606, 608, 627, 645, 665, 731, 735, 753. — hestr fimm vetra á hundr- að 563. — tveggja hundraða hestr 426. — hestamóðir 113. — hestgrip (-taka) 115, 176. — hestahald 375. — hestameð-ferð 375—376. — hestajárn 192. Sbr. skeifa, skaf拉斯keifa. — litr og einkenning hesta 178.
- Hetland, sjá Hjaltland.
- Hetlandia, sjá Hjaltland.
- Hetluskarð (= Helluskarð) í Vopnafirði 609.
- hey 331, 475. — heyjapeningr 627. — heytollr 325. — heytópt 529. Sbr. taða.
- Heydalr í Vatnsfjarðarþingum 144.
- Heydalsá í Steingrímsfirði 247.
- Heylækr í Fljótshlíð 87.
- Heylækr á Skagaströnd 642.
- Heynes á Akranesi 361. — Heynessbók 361. — Heynessumboð 559.

heyrari 461, 477, 737.
 hieip 634.
 Hie(ronymus) Balbanus (1487)
 41.
 Hierzey (Hjörsey) 263.
 Hietland, sjá Hjaltland.
 Hilarius Færeyjabiskup (1520)
 65.
 Hildibrandr Steingrímsson syðra
 (1533) 657.
 hillufjöl 308.
 himeríki, himinríki 585, 591.
 himnar 297.
 hindr, hindran 201, 736.
 hirðir 118, 716.
 hirðstjóri, hirðstjórni 3-4, 45—
 46, 99-100, 103-105, 111—
 112, 134, 139, 140-142, 148,
 150-154, 157, 160, 207, 219,
 266, 414-418, 478, 493—
 494, 532-533, 540, 580—
 581, 625, 671-672, 678—
 680, 697-699, 736, 738. —
 hirðstjórabréf 139-140, 186.
 Sbr. höfuðsmaðr.
 historia 298. — historiubók 296,
 306, 317-318, 325, 333. —
 historiukver 297.
 Hitardalr í Mýrasýslu 8, 12, 18,
 116, 134, 241, 263, 269—
 270, 359-360, 369, 413, 461,
 465, 476, 508, 510-511, 516
 -518, 530-531, 543-544,
 564, 607, 616, 620-621, 644,
 686, 696-698, 763.
 hitukerald 299, 316, 318.
 hjáleiga 404-405, 641.
 Hjallaland í Húnavatnsþingi
 314.
 Hjallar í Dufansdal í Arnarfirði
 197.

Hjallasandr undir Jökli 512.
 Hjallkárseyri í Arnarfirði 29.
 hjálmr (í kirkju; með járn, með
 kopar) 298, 314. — hjálmr
 (herkuml í innsigli) 532. Sbr.
 koparhjálmr, látúnshjálmr, tré-
 hjálmr.
 hjálmr 233.
 Hjálmr Marteinsson í Húnavatns-
 þingi (1405) 27.
 Hjálmsón: Snorri.
 Hjálmsstaðir í Eyjafirði 301.
 hjálp 83, 394, 579, 669-670,
 691, 755. — hjálpakona 250.
 Hjaltabakki á Kolkumýrum 314,
 351.
 Hjaltadalr í Fnjóskadal 309.
 Hjaltadalr í Skagafirði 53, 71,
 74-75, 90, 92, 94-97, 110,
 114, 121, 137, 284, 301, 335,
 339-340, 350, 352, 379, 385
 -387, 421-422, 427, 440,
 445, 448-450, 453-455, 466,
 476, 480, 490, 492-493, 509,
 570-571, 596, 604, 624, 652,
 656, 661, 674, 683.
 Hjaltason: Magnús, Ólafr.
 Hjaltastaðir í Svarfaðardal 319.
 Hjalti Þorfinnsson nyrðra (1526)
 337.
 Hjalti Þorsteinsson prófastr í
 Vatnsfirði (d. 1752) 703.
 Hjaltland (Hetland, Hetlandia,
 Hietland) 98-99, 111, 576,
 633.
 Hjarðardalr (hvortveggja) í Ön-
 undarfirði 235, 543, 561—
 562.
 Hjarðarholt í Laxárdal í Döl-
 um 458, 460-462, 508-509,

558¹⁾, 686—687, 749, 751.
 hjón 18, 27, 279, 474, 503, 507
 —508, 569, 599—600, 612,
 624, 694. — hjónaband 60,
 130, 201—202, 250—251, 375,
 457, 569, 656, 736. — hjóna-
 bandsmál 201—202, 374—
 375. — hjónaskilnaðr 201.

hjón (= hjú) 668.

hjúskapr 131, 180—181, 569,
 735—736. — hjúskaparband
 130—131, 735. — hjúskap-
 arhandsal 131. — hjúskapar-
 kaup 250. — hjúskaparleyfi
 735—736.

Hjörsey (Herzey, Hierzey) á Mýr-
 um 263—264.

hlað (bæjarhlað) 437, 539.

Hlaðaping í Noregi 43.

Hlaðberg í Sléttuhlíð 303, 305,
 389, 731.

Hlaðnir í Eyjafirði 318.

hlasshvalr 310.

Hlaupkinn í Tungusveit 565.

Hleinargarðr í Eyjafirði 301, 634
 —635.

Hlíð (Moshlíð) á Barðaströnd 644.

Hlíð í Bolungarvík 485, 524,
 526.

Hlíð í Gnúpverjahreppi 159—160.

Hlíð í Grafningi 247.

Hlíð á Langanesi 112—113.

Hlíð í Skaptártungu 189.

Hlíð í Trékyllisvík 25.

Hlíð í Þorskafirði 503.

Hlíðarendi í Fljótshlíð 89, 108,
 275, 477, 571, 622, 682, 684.

Hlíðarendi í Olfosi 288.

Hlíðarhagi í Eyjafirði 66, 301.

Hlíðartún í Miðdölum 240—241,
 460—461.

Hlíðartunga, eyðijörð Hólastaðar
 302.

Hlíðskógr, Hlýskógar, í Höfða-
 hverfi 593—594, 651.

hlunnindi 21, 135, 182, 742.
 Sbr. hlutir.

hlutdeild 238, 516.

hlutr (af skipi) 720.

hlutir og hlunnindi 484, 487,
 595.

hlýðni, hlýðni og hollusta 10,
 84, 228, 234, 236, 458, 504,
 510, 531, 560, 677—678.

Hlýskógar, sjá Hlíðskógr.

Hlöðuskógr á Mýrum 568. —
 Hlöðuskógsholt 568.

Hnappstaðir í Stíflu 612.

Hnararnes í Trékyllisvík 25.

Hnausar í Meðallandi 189.

hnekking 665.

Hnettilsstaðir, sjá Knettilsstaðir.
 hnífr 108. Sbr. knifar.

Hnjúkamýrar í Tungusveit 565.

Hnjúkr í Húnavatnsþingi 314.
 hnoðsaumur 309.

Hnúkr í Svarfaðardal 319.

Hnútsstaðir í Aðaldal 327.

Hnæfilsdalr í Jökulsdal 472.

Hnörr, sjá Knörr.

Hof í Álptafirði 645.

Hof í Arnarnesshreppi í Eyja-
 firði 318.

Hof í Dölum í Skagafirði 93,
 321, 350, 465—466.

Hof í Hálshreppi í Þingeyjar-
 þingi 301.

Hof á Höfðaströnd 179, 302, 428,

¹⁾ Umtalsmál er, hvort hér setti
 ekki að lesa: *Hafrhesti* fyrir
Hjardarholli.

- 431, 447—448, 449—450,
454, 472, 473, 475, 476, 570,
572, 711.
- Hof á Kjalarnesi 158—159, 390
—391.
- Hof á Rangárvöllum 721.
- Hof á Skagaströnd 221—222,
321. 640—642.
- Hof í Svarfaðardal 301.
- Hof í Vatnsdal 608.
- Hof í Vopnafirði 43, 185, 187,
589, 609.
- Hof í Örafum 274.
- hoffmend 632.
- Hófsós, sjá Hópsós.
- Hofsá í Svarfaðardal 319.
- Hofsá í Vopnafirði 609.
- hófsemd 762.
- Hofsós, sjá Hópsós.
- Hofstaðir í Gufudalssveit 196.
- Hofstaðir við Mývatn 448.
- Hofstaðir í Skagafirði 98. —
Hofstaða-María 97.
- Hofstaðir í Þorskafríði 503.
- Hofteigr (Hofteikr) í Jökulsdal
192, 261, 292, 472.
- Hoker (= Haukr eða Hákon?
1534) 720.
- Hólabak í Húnavatnsspingi 314.
- Hólakot á Höfðaströnd 302, 448
—449, 450, 476.
- Hólakot í Sauðárhrepp í Skaga-
firði 321.
- Hólar í Dýrafirði 561—562.
- Hólar í Eyjafirði 344.
- Hólar í Fljótum 302.
- Hólar í Hjaltadal, Hólabiskup,
Hólabiskupsdæmi (-stígtí),
Hólabréf, Hóladómkirkja,
Hólastaðr, Hólastóll (Hollen-
sis, Hole, Holle, Holæ, Hoole,
Huole, Hwole) 8, 18, 20, 30—
32, 39, 43, 50—53, 60, 64—
65, 69—71, 74—83, 85, 89—
98, 109—110, 113—114, 116,
118—121, 132—133, 136—
138, 162—163, 164, 165—
167, 169—178, 184, 198, 201
—202, 206, 216, 217, 221—
222, 228, 231—232, 233, 236,
238—240, 266, 283—284, 292
—305, 319, 334—336, 338—
340, 343—348, 350—352, 355,
378—379, 385—387, 400—
402, 404, 411, 415—416, 419—
422, 424, 426—427, 440, 445—
451, 453—455, 465—467,
472, 475—476, 479—480,
487, 490—493, 506, 509, 542,
551, 570—571, 593, 595—
596, 599, 608—604, 612,
621, 624, 626, 628, 636,
640(?), 642(?), 643, 651—652,
654—656, 661—664, 670, 673
—674, 682—683, 689, 692,
696—697, 699, 700, 726, 730
—731, 733—734, 737—738,
744, 746—747.
- Hólar í Hornafirði 93, 273.
- Hólar í Hrunamannahrepp 425,
454. Sbr. Hrepphólar.
- Hólar í Króksfirði 717, 718.
- Hólar í Reykjadal 767.
- Hólar (Höfðahólar) á Skagaströnd
314
- Hólar í Vestrhópi 404.
- Hólar (Vatnsdalshólar) 314.
- Hólar í Öxnadal 301.
- Hólarmerki í Svarfaðardal 324.
holdlegir faðir 501.
- Hole, sjá Hólar.
- Holhólmr í Eyjafirði 309.

hóll 641.

Hóll í Bildudal 753. Sbr. Hvoll.

Hóll í Bolungarvík, Hólseignir 405, 526, 536, 545—547, 558, 577—578, 646, 674—677.

Hóll í Eiðapingá 186.

Hóll í Eyjafirði 429, 431.

Hóll í Fjörðum 594, 651.

Hóll í Helgastaðahreppi í Þingeyjarþingi 323.

Hóll í Höfðahverfi 301.

Hóll í Kinn 301.

Hóll í Ljósavatnshreppi 301.

Hóll á Melrakkaslétta 310. — Hólsreki 311.

Hóll í Siglufirði 301, 302.

Hóll á Skaga 303, 305.

Hóll, eyðijörð Reynistaðarklaustrs 321.

Hóll í Svarfaðardalshreppi 301.

Hóll í Svartárdal 302, 400, 401.

Hóll í Sæmundarhlöð 61. — Hólsmenn 321.

Hóll á Tjörnnesi 617.

Hóll, eyðijörð Þingeyraklaustrs 314.

Hóll (líklega = Hólkot) í Kinn 301.

Hóll í Dölum eða á Ströndum 247.

Holland, Hollendingar 86, 643, 644. — hollenzk messubók 318.

Holle, sjá Hólar.

Hollsten, sjá Holsetaland.

hollusta 10, 84, 228, 234, 236.

hólmar 212, 327, 328, 334, 524, 568, 753.

Hólmar í Landeyjum 183, 399, 400, 406, 407.

Hólmar í Meðallandi 189.

Hólmar í Reyðarfirði 372, 373.

Hólmavað í Helgastaðahrepp 323.

Hólmfastsson: Sveinn.

Hólmfríðr Erlendsdóttir Erlendssonar, í Dal og Eyvindarmúla, „hústrú“ Jóns sýslumanns Hallssonar (1522—1534) 60, 86—87, 101—102, 104, 105, 180—182, 353, 377, 590, 597—599, 623, 652—653, 712—713.

Hólmfríðr Þorvarðsdóttir, Bjarnarsonar, kona Björns Jónssonar, í Njarðvík (1524—1527) 254, 408—409.

hólmganga 727.

Hólmi (= Hólmrinn, Hólmskaupstaðr) 141.

Hólmr hinn mikli, eign Grenjaðarstaða 323.

Hólmr í Hornafirði 93, 273.

Hólmr í Landbroti 471.

Hólmr(inn) í Skagafirði 302, 321.

Hólmsel í Eyjafirði 66.

Hólsá á Melrakkaslétta 311.

Holsacia, sjá Holsetaland.

Holsatia, sjá Holsetaland.

Holsetaland (Hollsten, Holsacia, Holsatia, Holst, Holsten) 60, 72, 134, 167—168, 171, 203, 217, 432—434, 468—469, 522, 757, 761.

Holst, Holsten, sjá Holsetaland. holt 146, 641.

Holt í Álptaveri 189.

Holt undir Eyjafjöllum 87, 518—519, 606.

Holt á Fellsströnd 739.

Holt í Fljótum 466—467.
 Holt í Hornafirði 93, 273.
 Holt á Kolkumýrum 314.
 Holt í Mýrdal 113.
 Holtin í Rangárfingi 256, 423, 482, 694, 727—728. — Holtamannahreppr 54, 695, 727, 762.
 Holt (efra og neðra) í Saurbæ 194—195.
 Holt á Síðu 87, 471(?).
 Holt í Svarfaðardal 301.
 Holt í Svinadal 302.
 Holt í Önundarfirði 545—546, 548, 646, 666, 714.
 Holtastaðir í Langadal 26—28, 401, 460, 467, 490, 766—767.
 Holtsmúli á Landi 423—424, 646, 694—695.
 Holtsmúli í Skagafirði 321.
 Holæ, sjá Hólar.
 homeliur (humiliur) 296, 313.
 hompull 306, 327—328. Sbr. koparhompull, salthompull, silfrhompull, tinhompull.
 honeur 168.
 honos 522, 692.
 Hoole, sjá Hólar.
 Hóp í Grindavík 720.
 Hóp (hóp öll) á Skaga 321.
 Hópsós („Hofsós“) í Húnavatnsþingi 315, 351.
 hördómr 131, 251, 508, 616, 763. — hörkona 659, 660, 661.
 Horhólar, sjá Árhólar.
 horn silfrbúið 299. — hornstauþ (beitslegið) 192*, 307, 318, 334.
 Horn í Arnarfirði 244.
 Horn í Hornafirði 401—402.

Hornafjörðr í Skaptafellsþingi 93, 154, 272, 273, 390.
 Hornbrekka í Þóroddstaðahreppi 301.
 Hornstaðir í Laxárdal í Dölum 589.
 horsemen 760.
 hospes 611.
 hostr (= ostr) 471.
 hosur 472, 588.
 Hrafn Brandsson, Hrafnssonar, lögmadr, hinn yngri (1523—1528; d. 1528¹⁾) 175, 282—283, 402—403, 415, 416, 432—435, 441, 448—450, 467—469, 472, 475—476, 499—500, 551—552.
 Hrafn Guðmundsson lögréttumaðr og „bóndi“, prófentumaðr í Viðey (1522—1535) 100, 101, 103, 117, 200, 380, 381, 533, 536, 669, 671, 693—694, 743.
 Hrafn Jónsson nyrðra (1391—1393) 21.
 Hrafn Þorbjörnsson vestra (1411) 29.
 Hrafnabjörg í Arnarfirði 28, 29.
 Hrafnabjörg í Svinadal 302.
 Hrafnabjörg í Ögrssveit 717.
 Hrafnagil í Eyjafirði 294, 331—332, 612.
 Hrafnkelsstaðir á Mýrum 288.
 Hrafn(ú)sey (nú Hrappsey) á Breiðafirði 604, 688.
 Hrafnseyri í Arnarfirði 515—516, 562, 704, 705, 754.
 Hrafnshagahlíð í Suðrfjörðum í Arnarfirði 197.

¹⁾ 1529 í registri VIII. bindis er prentvilla.

- Hrafnsson: Brandr, Ísleitr, Snjólftr.
 Hrafnstaðir (nú Hrappstaðir) í
 Ljósavatnshreppi 301.
 Hraksiðuá í Skagafirði 249.
 Hrakstaðir á Barðaströnd 722.
 Sbr. Rakstaðir.
 Hranastaðir í Eyjafirði 332.
 Hrappsey, sjá Hrafnsey.
 Hraukbær í Eyjafirði 318.
 Hraun í Aðaldal 323.
 Hraun í Fljótum 501, 302.
 Hraun í Keldudal 28—29, 561—
 562.
 Hraun á Skaga 82, 266, 302,
 304, 321, 421, 465—466, 523.
 Hraun á Skálanesi 196.
 Hraun í Sléttuhlíð 301.
 Hraun í Unadal 429, 431, 448
 —449, 476.
 Hraun í Ölvesi 637.
 Hraun í Öxnadal 301.
 Hraunagerði í Fnjóskadal 309.
 Hraunagjótur hjá Hofi á Skaga-
 strönd 641.
 Hraunbær í Álptaveri 189.
 Hraundalr í Mýrasýslu 568.
 Hraunfjöll á Fellsströnd 750.
 Hraungerði í Flóa 474.
 Hraunhreppr á Mýrum 567, 568.
 Hraunkot í Helgastaðahreppi 301.
 Hraunshellir á Snæfellsnesi 26.
 Hrauntjörn, landamerki Jörfa í
 Hnappadalssýslu 497.
 Hreiðarsstaðir í Svarfaðardal 301.
 Hreppar(nir) í Árnessýslu 754.
 Hrepphólar í Hrunamannahrepp
 605—606. Sbr. Hólar.
 hreppr 14, 16, 211—212, 353. —
 hreppstjórar, hreppstjórnar-
 menn 2, 212, 362—368, 580.—
 fullrétti hreppstjóra 362—368.
 hrifa 260, 300, 316, 325.
 Hrifunes í Skaptártungu 189.
 Hringsdalr í Höfðahverfi 593—
 594, 651.
 hrip 300, 325.
 hris 573, 596, 627, 641. — hris-
 rif 642.
 Hris (tvenn) í Húnavatnspingi
 314.
 Hris á Snæfellsnesi 49.
 Hris í Svarfaðardal 319.
 Hrisaklettir á Snæfellsnesi 48.
 Sbr. Klettir.
 Hrisaland í Suðrþingeyjarþingi
 322.
 Hrisey í Brynjudal í Kjós 87.
 Hrisey á Eyjafirði 309, 310.
 Hrisey, eign Múlakirkju í Aðal-
 dal 327.
 Hróaldsdalr í Hegrnesi 321.
 Hróarskelda á Sjálandi 169, 170.
 Hróarsstaðir á Skagaströnd 314,
 642.
 Hrólfsón: Sigurðr.
 Hrólfsavellir í Fljótum 301.
 Hrollaungsdals á Sléttuhlíð 302.
 Hrollleifshöfði við Skagafjörð 305.
 Hrómundr Ingimundarson á
 Ströndum (1355 eða fyrri) 25.
 Hrómundsson: Magnús.
 hross 20, 188, 259—260, 261,
 308, 316, 323, 326, 329, 334,
 343, 606, 619—620, 645, 735.
 — hross með fylki 645. —
 — hrossabeit, hrossagöngubeit
 326, 642, 639. Sbr. folar, fol-
 öld, hestr, hundraðshest, kapl-
 ar, klár, merhryssi, tryppi,
 ungkapall. Sbr. Innirauðr.
 Hrossasteinn við Skjálfandi 312.
 Hrossavellir í Þingeyjarþingi 328.

- Hrunamannahreppir í Árnesþingi 159, 204, 424, 425, 452.
- Hruni í Hrunamannahrepp 159, 204, 453.
- Hrútafjörðr 314—315, 326, 412, 587, 592. — Hrútafjarðará 81, 82, 97, 284, 285, 339, 523, 709—710.
- hrútar 308, 316.
- Hrútey fyrir Skógarströnd 212.
- Hrúteyjarkleif í Ófeigsfirði 25, 315.
- Hrúthagi í Eyjafirði 66.
- Hrúthólmr í Svaríðardal 334.
- Hryggir í Mýrdal 190.
- Hryggir í Skagafirði 324.
- Hryggir fyrir Skógarströnd 212.
- hryggr (landamerki) 565.
- hrörnan kirkju 52, 489.
- húðir 316, 343.
- húðlát 582.
- húfa (með skinum forn) 305, 588.
- hugmóðr 125, 349—350, 412, 590, 597—598.
- hulduklæði yfir Jónshöfði 296.
- humiliur, sjá homeliur.
- hunangstunna 584.
- Húnavatnsós 351.
- Húnavatnsþing (—sýsla) 80, 81, 90, 91, 150, 201, 351, 385, 387, 396—397, 425, 454, 473, 522, 523, 534, 552, 599, 627, 640, 642.
- hundraðshestr 212, 261.
- hundraðsketill 17.
- hundsmýnd (í innsigli) 418.
- Hun(d)snæs á Skaga 304.
- Hundsnæs á Sléttu 324, 327.
- Húnavatnsþing, sjá Húnavatnsþing.
- Húnljótr Ketilsson nyrðra (1405) 28.
- Húnsstaðir í Þingi 314. — Húnsstaðasandr 351.
- Huole, sjá Hólar.
- hurð 197, 320, 331.
- Hurðarbak í Kjós 708—709, 753.
- Hurðarbak í Vestrhópi 325.
- hús 22, 132—133, 139, 192^a, 205, 210, 222, 302, 307, 422, 423, 426, 470, 478, 529, 639—640. — húsagarðr 107. — hús-gjörð 470. — hússtaða 627. — húsuppgjörð 221. — húsverð 222. — húsakynni: Sjá Ábótastofa (á Munkaþverá 1525), almara (= armara, bóka-hirðsla, bókaklefi, á Munkaþverá 1525), anddyraloptport, baðstofa, biskupsherbergi (í Skálholti 1526), biskupsstofa (í Skálholti 1525), borðhús (á Hólum 1525), Breiðabúr (á Hólum 1525), Brytastofa (á Hólum 1525), búr, dorm (á Munkaþverá 1525), eldhús, eldaskemma, fatabúr (á Hólum 1525), fjós, göng, herbergi, kapituli (á Munkaþverá og Reynistað 1525), karldyr, karlaskáli (á Hólum 1525), kjallari (á Hólum 1525), klausturbaðstofa (í Viðey 1526), klefi, kofi, Langabúr (á Hólum 1525), mölunarkofi (á Munkaþverá 1525), náðhús, Prestaskáli (á Hólum 1525, í Skálholti 1530), réðsmannsstofa (á Hólum 1525), Salr (á Hólum 1526), skáli, Skólabaðstofa (á Munkaþverá 1525), skemma, smiðja, Soðhús

- (á Hólum 1525), Steikarahús (á Hólum 1525), stofa, stóra-stofa, Studium (á Hólum 1525), Suðrhús (á Munkaþverá 1525), Sveinaskemma (á Hólum 1525), Timbrstofa (á Hólum 1523—1525, í Skálholti 1525), úthús, önd. Sbr. bær, glergluggar, hlað, hillufjöl, innlås, lás, sess í baðstofu, stekkr, stigi, túngarðr, öndugi.
- Hús („Húsar“) í Holtum 256—257, 694—695.
- Húsabakki í Helgastaðahrepp 323.
- Húsafell í Borgarfirði 218—219, 411—412, 578.
- Húsar, sjá Hús.
- Húsavík í Austfjörðum 185—186.
- Húsavík á Tjörnesi 93—94, 294, 581, 583, 617, 643—644.
- húsbúnaðr, húsgögn, sjá og sbr. ábreiða, áklæði, baðföng, borð, bókakista, bókastokkr, borð-diskar, borðhandklæði, busti, dúkr, eldberi, eldsgögn, fat, fata, hillufjöl, hægindi, innlås, járnstóll, kanna, ker, kista, kistill, langsess, látússkeið, lás, pallklæði, reifar, sess í baðstofu, sessa, skál, skeið, skerborð, skerdiskr, skinnsess, skjóla, spegill, stigi, stofu-tjöld, stokkr, stóll, öndugi. Sbr. búsgagn, drykkjarföng, kirkja, sæng, sængklæði.
- Húsey í Hólmi í Skagafirði 301, 302.
- Húsey fyrir Skógarströnd 212.
- húsfreyja 195, 232—235, 243—244, 253, 263—264, 286, 288, 315, 537, 560—561, 663, 694, 704—707, 716—717. Sbr.: húsfú, hústrú.
- húsfú 86—88, 101, 104—105, 180—181, 712. Sbr. húsfreyja, hústrú.
- húsgangr, húsgangsmáðr 581, 582, 583.
- húsmaðr 176, 477, 478.
- hústrú 47, 55, 57—58, 102—103, 180—182, 236, 288, 349, 402, 516, 590, 597—598, 623, 652—653, 686, 712, 724.
- Huszwiig, sjá Húsavík.
- Hvalá í Ófeigsfirði 315.
- Hvalbás á Skaga 321.
- Hvaldalir í Suðrþingeyjarþingi 312.
- Hvaleyri við Hafnarfjörð 145.
- Hvalfjörðr 262, 616. — Hvalfjarðarströnd 657.
- Hvalgarðr á Skagaströnd 314.
- Hvalgjá í Rauðagnúpi 310, 311.
- Hvalgrafir á Skarðsströnd 688.
- Hvallátr á Breiðafirði 437.
- Hvallátr (= Látr) á Látraströnd 329.
- Hvallátr í Mjóafirði 142—143.
- Hvallækr á Skaga 321.
- Hvalnes á Skaga 302, 304.
- Hvalnes í Hornafirði 18.
- hvalr 19, 21, 25—26, 29, 198, 266, 275, 303, 310—312, 314—315, 319—320, 324, 326, 330, 334, 387, 495, 558, 609, 635, 731, 741. — hvalflutningr 304. — hvalgögn 310. — hvalreki 25—26, 302—304, 305, 310, 315, 319, 321, 323, 438. — hvalskipti 303. Sbr.: hlæss-hvalr, járnhvalr, þvesti.

- Hvalsá í Hrútafirði 326.
 Hvalsá í Kollafirði 438, 589.
 Hvalseyjar fyrir Mýrum 510.
 Hvalsnes á Rosmhvalanesi 87, 182.
 Hvaltjarnir á Sléttu 310, 311. —
 Hvaltjarnareki 311.
 Hvalvatnsfjörðr í Suðrþingeyjarsýslu 312, 330.
 Hvammkot í Laxárdal 321.
 Hvammkot á Skaga 641.
 Hvammr í Borgarfirði 201.
 Hvammr undir Eyjafjöllum 87.
 Hvammr í Eyjafirði 309.
 Hvammr í Hvammssveit 19, 53, 55, 62, 93, 157, 234, 240, 272—273, 291, 402—404, 419—420, 535—537, 539, 585—593, 686, 701, 705—707.
 Hvammr í Hvítársíðu 403—404.
 Hvammr í Höfðahverfi 628.
 Hvammr í Langadal 766.
 Hvammr í Laxárdal 302, 305.
 Hvammr í Mýrdal 190.
 Hvammr í Norðrárdal 116—117, 243—244.
 Hvammr í Skaptártungu 189.
 Hvammr í Svartárdal 489.
 Hvammr í Vatnsdal 314, 315, 316, 640, 642.
 Hvammr á Vatnsnesi 93, 273, 747.
 Hvammsheiði í Þingeyjarþingi 327.
 Hvammssveit í Dalasýslu 53, 55, 62, 93, 234, 240, 272—273, 404, 420, 586, 592—593, 686, 701, 706—707.
 Hvanndalir við Eyjafjörð 302.
 Hvanneyri á Skagatrönd 641.
 Hvanneyri í Borgarfíði 258, 506—507, 621.
 Hvanneyri í Siglufirði 301, 302.
 Hvarf, landamerki Presthvamms 562.
 Hvarf í Svarfaðardal 334.
 hvarna (hvaða) 259, 309.
 Hvassafell í Eyjafirði 301, 328.
 hveiti 251. — hveitisalt 299, 307.
 hverfisteinn 324.
 Hvílt í Önnundarfirði 287.
 Hvítá í Borgarfirði 265.
 hvítadagar 331.
 Hvítanes á Akranesi 128.
 Hvítanes í Kjós 381.
 Hvítanes í Rangárþingi 567.
 Hvítársíða í Borgarfirði 262, 403.
 hvítasunna, hvítasunnudagr 64, 67, 97, 145, 211, 246, 331, 454, 477, 489, 491, 522, 577, 728—729.
 Hvítskeggshvammr undir Geitaflöð á sýslumörkum Árness og Gullbringusýslu 657.
 Hvítsteinn á Mýrum 567.
 Hvítsteinsás á Mýrum 567, 568.
 Hvolhreppr í Rangárþingi 108, 513, 597, 599.
 Hvoll í Bíldudal 643. Sbr. Hóll.
 Hvoll í Hvolhrepp 108, 512—513.
 Hvoll í Saurbæ 196.
 Hvolr í Mýrdal 190.
 Hvolseyjar, sjá Hvalseyjar.
 Hvorá (nú = Hverhóll?) í Svarfaðardal 334.
 Hwola, sjá Hólar.
 hylli 549.
 hylling 10.
 hyra (á skip) 81.
 hægindi 191, 260—261, 300, 307, 309, 316, 318, 324, 329, 330, 563. — með rekkjuvoð 191. —
 hægindisver 192, 307.

Hæll í Torfalækjarhrepp 314.

Hænuvík í Patreksfirði 176.

Hæringsgil í Tungusveit 565.

hæsta sök 517.

Höfðabrekka í Mýrdal 87.

Höfðahverfi í Þingeyjarþingi 593,

594, 628, 651, 652. — Höfða-

hverfisströnd 309.

Höfðaskáli á Sléttu 311, 323.

Höfðaströnd við Skagaþjörð 179,

302, 428—429, 441, 447—449,

473, 475, 541, 570, 572, 731.

Höfði á Akranesi 765.

Höfði í Dýrafirði 287.

Höfði = Hjörleifshöfði 189, 190.

Höfði á Höfðaströnd 730—731.

Höfði (= Þórðarhöfði) á Höfðaströnd 303.

Höfði í Höfðahverfi 294.

Höfði (Búlandshöfði) á Snæfellsnesi 49.

höfðingjar 10, 138, 239.

höfn 647.

Höfn í Borgarfirði eystra 524.

Höfn í Dýrafirði 28—29, 561.

Höfn (Leirhöfn) á Sléttu 310.

Höfn í Krosslandi í Mjóafirði eystra 49.

Höfn (Örlygshöfn) í Patreksfirði 271, 628—629.

Höfn í Siglufirði 301.

Höfn (Súluhöfn) í Þistilfirði 310.

Höfn = Þorlákshöfn 637.

höfuð sancte Johannis 295. Sbr. koparhöfuð.

höfuðból 54, 57.

höfuðdrotning 98.

höfuðey 390.

höfuðgóz 484.

höfuðlín 297, 326.

höfuðsmaðr 41, 103—105, 111—

112, 118, 148, 150, 160, 266,

414—417, 442, 493—494, 532

—533, 540, 576, 625, 672, 678

—680, 698—699. Sbr. hirð-

stjóri.

höfuðstólsbók (= kirkjustóll = reikningabók kirkju) 116.

höfuðstormr 98.

högg 69, 99—100, 148—149,

582.

Högnason: Ingjaldr.

höklar 188, 190, 260, 295, 297

—298, 305, 312, 317, 325, 330,

332—333. Sbr. flugelsökull,

guðvefjarhökull, messuhökull.

Hölkna á Skaga 303, 304.

Hölkna í Þistilfirði 319, 320, 638.

hömlun 626—627.

hönd heiptug 284—285.

hönd sancte Johannis 295.

Hönsestæðher, sjá Hansastaðir.

hörd tíð 691.

Hörðuskáli undir Eyjafjöllum 106.

Hörgárdalur í Vaðlaþingi 147, 148,

216, 316, 320, 747.

Hörgsdalur á Siðu 471.

Höskuldr Höskuldsson biskup í Stafangri (1513—1537) 230, 690.

Höskuldr Kollgrímsson prestur eyðra (1534—1535) 712, 720.

Höskuldr Runólfsson lögréttumaðr í Eyjafirði (1504—1526)

47, 87, 223—224, 344, 383.

Höskuldsnes á Sléttu 310, 327.

— Höskuldsnessreki 311.

Höskuldsson: Ámundi, Bjarni,

Einar, Helgi. Höskuldr, Jón,

Runólf, Stígr.

Höskuldsstaðir í Helgastaðahreppi í Þingeyjarþingi 301.

Höskuldsstaðir á Skagaströnd 93,
119, 184, 273, 294, 425, 435,
489, 492, 640.

Iðunn, kona Jóns Helgasonar
(1529) 501.

iðran 578.

íferð (í fjöru) 195, 196, 326.

Ísland, sjá Ísland.

Íkornaskiunn 298.

illgjörðir 118. — illgjörðamenn
298.

illræðismaðr 183, 141.

Illugason: Jón, Vigfús, Þor-
grímr, Þorsteinn.

Illugastaðir í Fljótum 302.

Illugastaðir í Fnjóskadal 309,
570—571.

Illugastaðir í Langadal 26, 28.

Illugastaðir á Vatnsnesi 248—
249, 271.

Illugi Guðmundsson prestur í
Múla (1565) 664.

Illugi Jónsson í Skálholti (1611),
síðar prestur á Kálfafelli á Siðu
(enn á lífi 1645) 539.

Illugi Jónsson lögréttumaðr í
Nesi í Höfðahverfi (1703) 593.

Illugi Ólafsson, Eiríkssonar,
vestra (1526—1533) 341¹⁾, 674
—676¹⁾.

Illugi Sveinsson vestra (1536)
768.

illyrði 530.

ímbruvika, ímbrudagar 112, 470,
621.

impedimentum 202.

imperator 41, 756—757.

imperium 41.

incarnacio domini 35, 42.

incola 39.

incommodity 759.

indracht 486.

Indriðadóttir: Guðfinna, Sunuifa.

Indriðason: Guðmundr, Kolbeinn.

Indriðastaðir í Skorradal 255—
256, 258, 559.

Indriði Einarsson skrifstofustjóri
54.

Indriði Jónsson vestra (1474) 38.

Indriði Jónsson vestra (1534) 714.

Indriði Ketilsson eystra (1522—
1523) 122.

Indriði smiðr í Kirkjubæ á Siðu
(1529) 480—482.

Inga Jónsdóttir, Erlingssonar,
kona Teits Þorleifssonar (1526
— 1535) 349, 403—404, 586,
591—592, 696—697.

Inga Þórðardóttir nyrðra (1405)
27.

Ingibjörg Grímsdóttir, Pálssonar,
frá Möðruvöllum (1527) 428—
431.

Ingibjörg Hákonardóttir (í
Hvammi 1531) 589.

Ingibjörg Haldórsdóttir, Jóns-
sonar, kona Þórðar Sigurðssonar
í Haga (á lífi 1473) 56.

Ingibjörg Jónsdóttir, Erlingsson-
ar, systir Ingu (1531) 592.

Ingibjörg Pálsdóttir, Jónssonar,
kona Björns Þorleifssonar
(1527—1529) 436, 503.

Ingibjörg Torfadóttir frá Klofa
(1533) 679.

Ingigerd Ottisdóttir (1532) 634.

Ingigerðr Tumasdóttir, kona Ei-
ríks Torfasonar (1528) 453.

¹⁾ Sýnist geta átt við sama
mann.

- Ingimundarson: Bergr, Björn, Hrómundr, Kolbeinn, Magnús, Narfi, Tumas.
- Ingimundr Finnsson, Pétssonar, lögréttumaðr á Signýjarstöðum (1504) 47.
- Ingimundr Ketilsson vestra (1532) 629.
- Ingimundr Runólfsson prestur vestra (1530) 550.
- Ingiríðarstaðir í Þingeyjarþingi 327.
- Ingiríðr Jónsdóttir, Egilssonar (c. 1500), fylgikona síra Einars Snorrasonar 568.
- Ingjaldr Högnason nyrðra (1530—1532) 555¹⁾, 628.
- Ingjaldr Jónsson syðra (1534) 694.
- Ingjaldssandr í Ísafjarðarsýslu 58, 457.
- Ingólfafjörðr á Ströndum 271, 704—405, 719.
- Ingunnarstaðir í Króksfirði 717—718.
- Ingvildarstaðir á Reykjarströnd 694—695.
- Ingvildr Árnadóttir í Snóksdal, fylgikona Daða (1530—1536) 508—509, 616, 763—764.
- Ingvildr Helgadóttir, Guðnasonar (enn á lífi 1512) 437.
- Ingvildr Ívarsdóttir, Narfasonar (1525) 246.
- inimicus 755—756.
- innbyggjarar (inbyggere) 50, 576, 685—686, 690. Sbr. inwanere.
- Innirauðr (hestsheiti) 588.
- innlås 308.
- innlendr erfingi 395.
- innlenzskir menn 102.
- Innocencius páfi III. 177.
- Innocencius páfi VIII. 41.
- Innrihólmr á Akranesi 20.
- innsigli 12, 19—22, 26—29, 36, 42—43, 46—50, 53, 58, 61—67, 71, 74—75, 79, 87, 89—90, 92—97, 101—106, 109, 112—113, 116—117, 119, 121—123, 125, 129, 131—132, 134, 136—140, 142, 144, 147—148, 151—156, 158—161, 176, 178, 180—185, 187, 202, 204, 206, 207, 209—213, 216, 218—219, 221, 223—224, 226—228, 231—233, 235—238, 240—243, 246, 250, 252—254, 257, 263—272, 274—287, 337, 339, 341—347, 349—353, 355—358, 360, 369—370, 379, 381—382, 384, 386, 388, 397, 399—414, 416—421, 423, 425—427, 432, 435—438, 440, 442—448, 450—457, 459—460, 462—468, 473—480, 482—494, 496—505, 509, 511—512, 514—516, 520—527, 529—530, 532, 534—535, 537—541, 543, 545—547, 552, 554—555, 558, 566—567, 571—573, 575—578, 580, 581, 583, 585, 589, 591, 593, 595—597, 599, 601—605, 608—610, 612, 614—621, 624—625, 627—630, 636, 638—640, 643, 645, 649—651, 653—659, 661—666, 668, 670, 672—674, 676, 678—680, 684—685, 687, 690, 692—699, 701, 705, 707—708, 710—714, 722—724, 726—727, 729—732, 734—736, 738, 740, 742—749, 751—753, 761, 763—765, 767—768. —

¹⁾ Ingjaldr er í handriti því, sem textinn fylgir á þessum stað, kallaðr „Magnússon“, en „Högnason“ í orðamun, og er það réttara.

innsiglaöld 664. — innsigla-
för 388, 668, 701. — innsigla-
þvengir 237, 389, 614.

innstæða 56, 87, 159, 181, 227,
247, 263, 281, 349, 370—372,
377, 394—395, 423—424, 455
—456, 459, 542, 545, 550—
551, 609, 619—620, 650, 696,
721.

inntekt 485.

inscriptio 76.

Instaland í Skagafirði 321.

instigacio 45.

insula 39, 691, 756—757.

inventarium 312, 336, 480, 623,
673, 734.

inventio crucis 488.

invocatio 45.

inwanere 486. Sbr. innbyggj-
arar.

Ípishóll í Skagafirði 324.

Írland: írsk commonmessubók
322. — írskr grallari 322. —
írskr kross 190. — írsk messu-
bók 317. — írskr texti með
silfr 328.

Ísafjörðr 53—54, 485, 502, 524
—526, 696. — Ísafjarðarsýsla
427.

Ísland, sjá Ísland.

Ískyld 346, 471, 701—704.

Ísland (Jisland, Jissland, Iseland,
Islandt, Isslannt, Islande, Is-
landia, Islandt, Ysland, Ys-
landh, Yslandt, Yslandd, Ys-
landt, Yssælandt, Yszlandia),
Íslendingar, íslenzkir menn
2—3, 4, 5—14, 15, 33, 39—41,
43, 45, 47, 59, 61, 68, 72, 76, 78,
80—81, 86, 96—105, 110—112,
120, 134, 139—141, 148—152, 154,

157, 160—162, 166—170, 182—
183, 199, 203—205, 207—208,
216—219, 228—229, 231, 233—
234, 236, 266, 268, 282—283, 293,
389, 390, 396, 413, 414—417, 422,
432—435, 441—442, 457—458,
467—470, 479, 483, 486, 492—
493, 500, 522—523, 532—534,
536, 538, 540, 545, 567, 569, 576,
578—579, 580—584, 613, 623,
625, 631, 633, 647, 666—669, 670
—672, 675, 678—682, 683, 685—
688, 689—691, 698—700, 707,
712, 715, 722, 725, 736—738, 746,
754—762. — Íslandsfari 12—
13. — Íslandsferð 691. — Ís-
landshaf 98. — íslenzk þýð-
ing 238. — messubók íslenzk
298.

isle 168, 759. Sbr. insula.

Ísleifr Einarsson sýslumaðr og
háyfirdómari (d. 1836) 26, 27.

Ísleifr Hrafnason, lögmanns
Brandsonar (1528—1530) 472,
476, 551—552.

Ísleifr Marteinsson eystra (d. fyr-
ir 1526) 372—373.

Ísleifr Sigurðsson, Finnbogason-
ar, bóndi á Grund í Eyjafirði
og sýslumaðr í Vaðlaþingi
(1533—1535) 654—657, 664,
666—668, 726—727.

Ísleifr Úlfason í Þingeyjarþingi
(1523—1532) 170, 179, 617.

Ísleifsson: Einar, Jón, Steingrímur,
Þormóðr.

Ísleiksson: Jón.

Ísólfir Arnórsson í Rangárþingi
(1527) 406, 407.

Ísólfstaðir á Tjörnesi 429, 431.
ítak 26, 106, 145, 156, 182, 388,
403, 411, 425, 470, 485, 494,

- 529, 540, 609, 615, 627, 672, 742, 750.
- Ítala 22, 65, 135, 321, 330, 389, 594, 612, 652, 701—702, 767.
- Italia 162, 163.
- Ívar Ámundason prestur syðra (1532—1533) 614, 683.
- Ívar Brandsson lögréttumaður í Húnavatnsþingi (dáiinn 1523) 155, 157, 177, 224, 225.
- Ívar Eiríksson í Þingeyjarþingi (1532) 608.
- Ívar Hafliðason nyrðra (1405) 27.
- Ívar Narfason, Sigurðssonar, sýslumaður í Fagradal (dáiinn 1524) 246—247, 577.
- Ívarsdóttir: Ingvildr.
- Ívarsson: Bjarni, Gauti, Gyrðr, Hafliði, Jón, Narfi, Sigurðr.
- Jakob postuli, Jakobsmessu, (vaka, vigilia, festum) 98, 183, 541, 595, 626, 700. — Jakobslíkneski 305, 313, 322, 333. — Jakobssaga 299. — De Jacobo voragine (sermonsþók) 298. Sbr.: Philippus et Jacobus, Tveggja postula messa. Sbr. Sancti Jacobs land.
- Jakob Tode skipherra frá Hamborg (1527) 413, 415, 416.
- Jakobsson: Helgi, Jón, Þorvaldr.
- Jallstaðir, sjá Jarlastaðir.
- jarðbrú 146.
- Jarðföll, beitiland frá Presthvammi 562.
- jarðkerald 316.
- jarðkross (lagðr af steinum) 320.
- jarðríki 585, 591.
- jarl 2, 4—5.
- Jarlstaðir í Bárðardal 746—747.
- Jarlstaðir í Höfðahverfi 628, 651.
- járn 153, 192, 260, 300, 309, 314. — jarnfat 299. — jarnhattur 192, 299, 307. — jarnhella 307. — jarnhvalr 304. — jarnkarl, jarnkallsbrot 191, 307, 313, 317, 646. — jarnsleggja 646. — jarnstika 314, 317, 320, 322, 324, 327, 328, 329, 330, 332, 333. — jarnstóll 298. Sbr. ásmundur, greipi-járn, smjörjárn, niðrfella.
- járn (= hestajárn) 14, 16.
- Járngerðr Þorvarðsdóttir nyrðra (1405) 27, 28.
- Jarnligstaðir í Holtum 694—695. Sbr. Hárlaugsstaðir.
- jarteign 98, 314, 321.
- jáyrði, jáorð 210, 220, 472, 488, 503, 515, 610, 686, 699, 711, 714.
- Jelivogar í Skagafirði 93.
- Jens Söftrínsson fógæti á Bessastöðum (1652) 1.
- Jeronimus líknesi 332.
- Jerúsalem (dominica lætare J.) 522.
- Jesúlíkneski 313, 317, 322.
- Jilífsdalsá í Kjós 18.
- Joachimsdalir 756, 758.
- Jochim Grelle (1534) 719—720.
- Jóhann Frissz (1532) 631.
- Jóhann Jónsson prestur á Brjáns-læk og í Otrardal (d. 1696) 706.
- Jóhann Kruko (1529—1533) 483—484, 685.
- Jóhann Pétursson fógæti og hirðstjóri (1524—1529) 207, 266, 414—417, 432—435, 493—495, 742.

Jóhannes Angelus Arcimbold,
legáti (1520) 64.

Jóhannes de Gallesio (1426) 31

Jóhannes páfi XXII. 34.

Jóhannes páfi XXIII. 30.

Jóhannes postuli, sjá Jón post-
uli.

Jóhannes skirari, sjá Jón skirari.

Jóhannsson: Vigfús.

jól 51, 122, 143, 187, 296, 322,
325—326, 331, 335, 440, 556.

— jóladagr 195, 317, 531.

— níundi dagr jóla 570,

571. — þrettándi dagr jóla

648. — jólafasta 67, 122,

252—253, 317—318, 331—

333, 688.

jómfrú (jomfíra) 632, 643—649,

691. — Sbr. jungfrú. — jom-

fíracloster 632, 637.

Jón Andrésson prestur myrðra

(d. 1524) 213—215.

Jón Arason prestur, forsjónar-

maður og ráðsmaður Hóladóm-

kirkju, biskupsefni og biskup

á Hólum (1522—1536) 65, 68

—71, 76, 89—92, 93—95, 96—

97, 109—110, 118—116, 121,

123, 131—134, 137—138, 162—

167, 169—175, 202—203, 216—

217, 225, 227—232, 233, 234,

236^a, 238^a—240, 264, 266—268,

283—284, 291, 293, 294, 300,

305, 334—340, 343—344, 348—

350, 351—352, 378—380, 382—

384, 385—387, 400—401, 402—

403, 409, 411—412, 415, 416,

420—422, 424—425, 426, 427—

432, 440, 445—450, 451—452,

453—455, 465—466, 472, 476,

479—480, 486—488, 489, 490,

491—493, 500, 506, 509 551—

555, 570—572, 593—596, 599—

600, 604, 612, 621, 623—624,

626, 628, 634—636, 643—644,

651—652, 654—655, 656, 659,

661—665, 670, 673—674^a, 680,

682—684^a, 689, 692—693, 696—

697, 699—700, 730—731, 733—

735, 736—738, 744—745, 746—

747, 765.

Jón Arason (Árnason) prestur

syðra. Sjá Jón Árnason.

Jón Arason prófastr í Vatns-

firði (d. 1673) 346, 347, 520,

526, 535.

Jón Árnason prestur í Gaulverja-

bæ (1523—1530) 132, 176,

354, 359, 504, 518, 547.

Jón Árnason lögréttumaður og

sýslumaður í Gullbringusýslu

(1522—1536) 100, 140, 152,

200, 533, 536, 669, 671, 708,

751—752, 762.

Jón Árnason bróðir í Þykkva-

bæ (1531) 574.

Jón Árnason bókavörð (d. 1888)

577.

Jón Arnórsson eystra (1530)

523.

Jón Ásgeirsson, Árnasonar, sýslu-

maður í Ögri (d. 1478) 55, 232,

233.

Jón Ásgrímsson (dáiinn 1523)

132.

Jón Ásmundsson prestur í Borg-

arfirði (1526—1530) 380—381,

510, 543.

Jón Auðnason (=Guðnason?)

vestra (1536) 768.

Jón Bárðarson í Húnavatnsþingi

(1514—1527) 61, 403.

Jón Benediktsson sýslumaður í

Rauðaskriðu (d. 1776) 651.

- Jón Ber(g)steinsson (1619) 618.
- Jón Bergþórsson syðra (1528—1535) 477, 751—752.
- Jón Bjarnason prestur á Grenjaðarstöðum (1419—1432) 323.
- Jón Bjarnason á Jörfa (1527—1532) 438—440, 496—497, 567, 569, 617—618.
- Jón Bjarnason (Stöðlaskáld) kirkjuprestur í Skálholti (1530) 556, 569.
- Jón Bjarnason vestra (1534) 702.
- Jón Bjarnason, Helgasonar, frá Skammbeinsstöðum, kirkjuprestur í Skálholti og prestur í Fellsmúla (d. 1628) 538, 615.
- Jón Björnsson danr á Hrafnseyri (d. 1508) 237, 278, 369, 515—516.
- Jón Björnsson (eldri, Guðnasonar, og ekki sammæðra við Jón yngra?) vestra (1524) 234.
- Jón Björnsson yngri, Guðnasonar, „bóndi“, sýslumaður í Árnessþingi, kæmeistari Ögmundar biskups (1523—1536) 177, 211—212, 218, 256, 274, 374, 375, 412, 418, 420, 498, 515—516, 541, 543, 546, 556, 573, 578, 590, 597, 705, 708, 762.
- Jón Brandsson lögréttumaður (1522) 101.
- Jón Brandsson prestur á Barði í Fljótum (1522—1528) 89, 90, 96, 109, 114, 221, 467.
- Jón Brun (1524) 259.
- Jón Böðvarsson vestra (1534) 693.
- Jón Craxton (Vilhjálmsson) biskup á Hólum (1425—1435) 31—32.
- Jón Dagstyggason (1525) 284—286.
- Jón Dagatyggason annar, bróðir hins (1525) 284—286.
- Jón Egilsson frændi Ögmundar biskups (1529) 507.
- Jón Egilsson prestur í Stafholti (1571—1594) 564.
- Jón Einarsson, Þórólfssonar, prestur í Odda, officialis Skálholtskirkju og (af Ögmundi biskupi) ætlaður til biskups á Hólum (1522—1534) 88, 130, 132, 159, 166—167, 201, 231, 232, 264, 444, 457—460, 498, 505, 512—514, 516—518², 539, 543—545, 574, 597, 604, 614, 619—620, 640, 649—651, 659, 677, 682, 696, 697, 702, 704, 705.
- Jón Einarsson prestur nyrðra (1523) 137¹).
- Jón Einarsson murti í Grunnavík (dáninn fyrir 1530) 520—521,
- Jón Einarsson, bróðir Jóns murta (1530) 521.
- Jón Einarsson (d. fyrir 1526), faðir Guðrúnar konu Páls Þórólfssonar 383, 384.
- Jón Einarsson, Oddssonar, sýslumaður á Skarði í Langadal (1522—1531) 111, 115, 176—178, 199—201, 224—226, 254—255, 349(?), 534, 579.

¹) Ef ekki sami maður og sá næsti hér á undan.

- Jón Einarsson & Skálá (í falsbréfi 1526) 389.
- Jón Einarsson, Þorleifssonar (1529) 502—504.
- Jón Einarsson nyrðra (1558) 349.
- Jón Eiríksson skalli biskup á Hólum (d. 1390) 18, 325.
- Jón Eiríksson prestur í Vatnsfirði, officialis Skálholtskirkju (1524—1534) 201, 234, 237, 244, 345—347, 456, 515, 520—521, 548, 626, 663, 696, 714.
- Jón Eiríksson lögréttumaður í Rangárbíngi (1522—1535) 101, 223, 268, 360, 407, 477, 513, 533, 536, 669, 671, 682, 696, 712, 737.
- Jón Eiríksson eystra (1530) 523.
- Jón Eiríksson vestra (1534) 701.
- Jón Eiríksson syðra (1536) 765.
- Jón Eiríksson lögsagnari á Núpi í Núpsdal (um 1700) 744.
- Jón Eiríksson yngri frá Núpi, bróðir Jóns lögsagnara (um 1700) 744.
- Jón erkibiskup í Niðarósi, hinn rauði (1267—1282) 7, 131.
- Jón Erlendsson prestur í Villaholti (d. 1672) 11, 230, 266, 369, 413, 429, 704.
- Jón Erlingsson prestur vestra (1523) 176.
- Jón Espólin, sýslumaður (d. 1836) 379.
- Jón Eyjólfsson prestur í Mýrasýslu (1531—1535) 603, 745.
- Jón Eyjólfsson (dáninn fyrir 1528) 460.
- Jón Eyvindsson eystra (1523) 523,
- Jón Filippusson prestur nyrðra, og síðan í Múla í Aðaldal (1522—1531) 109, 595.
- Jón Finnbogason prestur í Múla í Aðaldal (1491—1524), staðarhaldari á Helgastöðum (fram til 1524), officialis Hóladómkirkju og prior á Möðruvöllum (1524—1546) 51, 69—71, 90, 109, 113—116, 119, 172, 206, 221, 262, 307, 337, 450—451, 479—480, 604, 655, 656, 733.
- Jón Finnbogason prestur í Laufási (1505—1535) 119, 206, 331, 450, 490, 733.
- Jón Gamlason vestra (1411) 29.
- Jón Gerreksson biskup í Skálholti (1426—1433) 30.
- Jón Gíslason prestur á Mel í Miðfirði (1508—1525) 52, 109, 119, 137, 327.
- Jón Gíslason prestur í Gaulverjabæ (1523—1531) 132, 481, 482, 504, 574, 607¹⁾.
- Jón Gíslason, Filippussonar, prestur í Holti undir Eyjafjöllum (1522—1532) 88, 132, 180, 224, 345, 377, 392, 399, 518—520, 606, 613, 630, 682, 684¹⁾.
- Jón Gíslason í Selvogi (1526) 354.
- Jón Gíslason lögréttumaður (1530—1535) 533, 579, 671, 754.
- Jón Gíslason í Kjalarnessþingi (1534—1535) 708, 754.
- Jón Gíslason prestur vestra (1569) 20.

1) Milli þessara manna verður ekki greint til hlítar.

- Jón Gizurarson á Núpi (d. 1648) 11.
- Jón Gizurarson skólameistari í Skálholti og prófastr í Múla (d. 1662) 266.
- Jón Grímsson fylgjari Teits Þorleifssonar (1522—1527) 70, 156, 403¹).
- Jón Grímsson í Skagafirði (1525) 283.
- Jón Grímsson vestra (1542) 241.
- Jón Guðlaugsson prestur nyrðra (1522) 89, 96, 109, 114, 119.
- Jón Guðmundsson prestur á Valþjófsstöðum (d. fyrir 1454) 34—35.
- Jón Guðmundsson vestra (fyrir 1515) 63, 64.
- Jón Guðmundsson prestur nyrðra (1522—1526) 109, 137, 340.
- Jón Guðmundsson í Skagafirði (1524) 221—223.
- Jón Guðmundsson djákni (fyrir 1526) 369.
- Jón Guðmundsson í Rangárþingi (1529) 505.
- Jón Guðmundsson vestra (1530) 548.
- Jón Guðmundsson, prests Jónssonar, í Möðrudal (1532) 638—639.
- Jón Guðmundsson syðra (1535) 754.
- Jón Gunnsteinsson syðra (1533) 657.
- Jón Guttormsson prestur syðra (1523—1525) 132, 281.
- Jón Hafliðason djákni syðra (1526) 354.
- Jón Hákonarson á Vatnshorni (d. 1748) 382, 494.
- Jón Haldórsson biskup í Skálholti (1323—1339) 20.
- Jón Haldórsson prestur á Stað í Steingrímsfirði (1508—1527) 438, 654.
- Jón Haldórsson fylgjari Teits (1522—1527) 70, 401—402.
- Jón Haldórsson (Tyrfingssonar) djákni og prestur í Dögurðarnesi (1528—1535) 443, 750—751.
- Jón Haldórsson, Ólafssonar, ráðsmaður í Skálholti (d. 1645) 737.
- Jón Haldórsson prófastr í Hítardal (d. 1736) 8, 12, 116, 124, 263, 269, 270, 359, 360, 368, 413, 461, 465, 476, 508, 564, 568, 616, 621, 644, 646, 698, 763.
- Jón Halldanarson vestra (1535) 750.
- Jón Hallsson skáld, „bóndi“ í Dal undir Eyjafjöllum og í Eyvindarmúla, lögréttumaður, sýslumaður í Rangárþingi og Vestmannaeyjum og umbodsmáður Skóga og Merkreigna (1513—1535) 60, 72, 86, 88—89, 104—108, 159, 160—161, 176—177, 180, 181, 198, 200, 204, 207, 255—256, 275, 352—353, 376—378, 412, 416, 477—478, 493—496, 498, 501, 512—514, 540—541², 548, 550, 590, 597—599, 604, 625, 627, 647, 648, 652—653, 669, 672—673, 678—979, 698—699, 707—708, 736, 740—743.
- Jón Hallsson nyrðra (1522—

¹) Sýnist alt vera einn maður.

- 1529) 121, 447, 474, 485, 487
—488.
- Jón Hallsson (á Jörfa 1529) 496.
- Jón Hallsson í Eyjafirði (1524)
249—250.
- Jón Hédínsson prestri Hruna (1523
—1530), officialis Skálholtskirkju
(1535) og ráðsmaðr í Skálholti
(1523—1528) 132, 180, 210, 250,
263, 274, 275, 290, 393, 441,
452—453, 474, 501, 556, 569,
607, 613, 614, 644, 660, 729.
- Jón Helgason vestra (um 1510
—1525) 54, 270.
- Jón Helgason, er var á Sveins-
staðafundi (1522) 68.
- Jón Helgason, ábóta Jónssonar
(1522) 117¹⁾.
- Jón Helgason, lögmanns Odds-
sonar, lögréttumaðr í Rangár-
þingi (1523—1536) 152, 168,
353, 500—502, 513, 675, 737,
762.
- Jón Helgason prestur syðra (1533)
648.
- Jón Hjaltalín sýslumaðr á Rauð-
ará (d. 1754) 367.
- Jón í Hnappadalssýslu (c.
1690) 619.
- Jón Höskuldsson vestra (1523—
1527) 142, 436.
- Jón Illugason vestra (1554) 484.
- Jón Ísleifsson eystra (1502) 46.
- Jón Ísleiksson lögréttumaðr
syðra (1528) 477.
- Jón Ívarsson prestur (í Laugar-
dal 1522) 67.
- Jón Jakobsson (1528) 460.
- Jón Jakobsson sýslumaðr (d.
1808) 65.
- Jón Jónsson í Húnavatnsþingi
(1405) 27¹⁾.
- Jón Jónsson lögréttumaðr (1504)
47.
- Jón Jónsson smásveinn prestur í
Hjarðarholti (d. 1514) 63, 438.
- Jón Jónsson prestur í Miklabæ í
Blönduhlíð, ráðsmaðr Hóla-
stóls (1508—1529) 50, 89, 90,
96, 97, 109, 114, 119, 221,
337, 339, 480.
- Jón Jónsson prestur á Skinnastöð-
um (1508—1535) 51, 109, 734.
- Jón Jónsson prestur nyrðra (1522)
109.
- Jón Jónsson prestur, að því er
virðist, í Ölfosi (1524—1531)
200, 269, 488, 574, 607.
- Jón Jónsson prestur (og prófastr)
í Skaptafellsþingi (dáiinn 1529)
480—482.
- Jón Jónsson prestur á Reykhólum
(1525—1535) 285, 503, 693, 722.
- Jón Jónsson (heimilis)prestur í
Hvammi í Hvammasveit (1531)
588, 592.
- Jón Jónsson prestur í Kjalarness-
þingi (1533) 657.
- Jón Jónsson (Þorlákssonar Ís-
lendingr; 1522—1533; d. 1533)
67, 111, 460, 643, 676.
- Jón Jónsson á Raundasandi (1522)
111.
- Jón Jónsson (á Seltjarnarnesi
(1523) 146.
- Jón Jónsson (í Flatey; 1523) 142.

¹⁾ Leshátturinn „sonum“ neð-
anmáls virðist hér réttari en „son-
arsonum“ í textanum.

¹⁾ Milli Jóna Jónssona verðr
hér margvída enn sem fyrri ekki
greint til neinnar hlitar.

- Jón Jónsson kolla, bóndi í Holti í Saurbæ, lögréttumaðr (1523—1535) 195, 671, 750¹⁾.
- Jón Jónsson bróðir og sacristanus á Skriðuklaustri (1524) 244—246.
- Jón Jónsson lögréttumaðr, að því er virðist í Þverárþingi, og gæti verið sami maðr og Jón í Bæ (1525—1535) 285, 464, 533, 536, 538, 541, 600, 603, 671, 737, 745.
- Jón Jónsson lögréttumaðr í Þórnessþingi (1536) 768¹⁾.
- Jón Jónsson í Ísafjarðarsýslu (1525—1534) 272, 546, 665.
- Jón Jónsson í Öfundarfirði (1525) 287.
- Jón Jónsson í Eyjafirði (d. fyrir 1526) 387—388.
- Jón Jónsson í Eyjafirði (1524—1533) 215, 279, 575, 667.
- Jón Jónsson annar í Eyjafirði (1531) 575—576.
- Jón Jónsson prófentumaðr á Þingeyrum (1526) 426.
- Jón Jónsson, murta Einarssonar (1530) 520—521.
- Jón Jónsson í Þingeyjarþingi (1532) 608.
- Jón Jónsson, vottr á Brjánslæk (1535) 753.
- Jón Jónsson vottr í Flatey (1535) 750.
- Jón Jónsson prestur nyrðra (1541) 527.
- Jón Jónsson lögmaðr (d. 1606) 90, 178, 385, 386, 444.
- Jón Jónsson vestra (1665) 603.
- Jón Jónsson í Húnavatnsþingi (1703) 599.
- Jón Jónsson prestur á Breiðabólstað á Skógarströnd (d. 1732) 509.
- Jón Jörundsson („Jherunson“) nyrðra (1522) 112.
- Jón Koðrannsson prestur á Valþjófsstað, almennilegr dómari milli Gilsár í Skógum og Reyðarfjarðar (1523—1532) 135, 277, 371, 372, 408, 627.
- Jón Kolbeinsson (v. l.; 1619) 618.
- Jón kollr, sjá Jón Oddsson.
- Jón Loptsson syðra (1527) 418.
- Jón Magnússon prestur á Helgastöðum (1382) 18.
- Jón Magnússon prestur nyrðra, að því er virðist, í Nesi (1522—1535) 109, 179, 220, 733.
- Jón Magnússon vottr í Viðey (1522) 117.
- Jón Magnússon lögréttumaðr á Núpi í Gnúpverjahrepp (1523—1529) 140, 141, 148, 152, 177, 200, 204, 223, 263, 274, 281, 356, 357, 359, 477, 505.
- Jón Magnússon, Þorkelssonar, „bóndi“ á Svalbarði á Svalbarðsströnd (1522—1536) 121—122, 249—250, 337, 379, 405—406, 485—486, 487, 593, 628, 658—659, 667, 764—765.
- Jón Magnússon í Rangárþingi (1533) 648—649.
- Jón Magnússon danr á Eyri (d. 1651) 53, 363.
- Jón Magnússon bróðir Árna (d. 1738) 62, 68, 109, 147, 152, 195, 215, 445, 448, 454, 462,

¹⁾ Þetta gæti þó verið einn maðr, ef til vill.

- 473, 475, 479, 527, 567, 570, 573, 596, 601, 608, 610, 733.
- Jón Magnússon prestur á Mæli-felli (d. 1760) 564.
- Jón Magnússon bæjarfógeti 4, 8, 11, 15, 358, 360, 494,
- Jón Markússon prestur í Vallanesi, officialis, gefur upp Vallanes 1530, og verður þá prior í Skriðu (1522—1534) 72—74, 185, 187, 371, 372, 390, 521, 627, 677, 696.
- Jón Marteinsson prestur vestra (1474) 38.
- Jón Marteinsson prestur nyrðra (1522) 109.
- Jón Marteinsson syðra (1535) 754.
- Jón Mattheusson (Matthíasson) prestur (hinn sænski) nyrðra (1535—1536) 746, 766.
- Jón Mel (1523—1524) 198, 259.
- Jón Mor (Mos), Englendirir (1527) 413, 415, 416.
- Jón Narfason, lögréttumaður í Garði í Dýrafirði (1524—1530) 235, 270, 477, 515.
- Jón Narfason murti í Ísafjarðarsýslu (1530—1534) 515, 665.
- Jón Nikulásson syðra (1588) 743.
- Jón Oddsson prestur nyrðra (1522) 109.
- Jón Oddsson kollr, „bóndi“ í Holti í Saurbæ (1528) 195.
- Jón Oddsson, lögmanna, Ásmundssonar 502.
- Jón Oddsson í Húnavatnsþingi (1532) 627.
- Jón Oddsson vestra (1534) 714.
- Jón Oddsson nyrðra (í falsbréfi 1535) 731.
- Jón Ófeigsson nyrðra (1405) 26, 27, 28.
- Jón Ólafsson prestur í Þingeyjarþingi (1522—1536) 109, 114, 172, 206, 337, 551, 617, 658, 764.
- Jón Ólafsson prestur í Ísafjarðarsýslu (1524—1528) 235, 477.
- Jón Ólafsson í Borgarfirði (1524—1528) 218, 462.
- Jón Ólafsson í Ísafjarðarsýslu (1526—1534) 346, 515, 665, 695.
- Jón Ólafsson lögréttumaður í Húnavatnsþingi (1528—1533) 148, 348—350, 416, 489, 534, 536, 579, 581, 669, 675.
- Jón Ólafsson djákni í Rangárþingi (1527) 396.
- Jón Ólafsson í Skagafirði (1528—1531) 454, 475, 570, 571.
- Jón Ólafsson í Þingeyjarþingi (1530) 525.
- Jón Ólafsson í Barðastrandarsýslu (1530—1535) 566, 753.
- Jón Ólafsson prestur í Sandfelli (d. 1635) 615.
- Jón Ólafsson frá Grunnavík (Grunnavíkr-Jón; d. 1779) 71, 75, 76, 78—81, 83—85, 97, 99, 110, 116, 117, 123, 130, 136, 141, 161, 162, 164—166, 172, 173, 175, 176, 180, 199, 201, 223, 243, 250, 254—258, 262, 281, 289—291, 338, 340, 342—344, 354, 357, 370, 373—375, 391—395, 412, 423, 443, 455, 467, 474, 479, 488, 499, 500, 628, 629.
- Jón Ormsson í Rangárþingi (1527) 406, 407.

- Jón Ormsson, Jónssonar kolla, lögréttumaðr á Drafiastöðum, í Fnjóskadal (1565) 664.
- Jón Ormsson syðra (1588) 743.
- Jón Pálsson eystra (1383) 18.
- Jón Pálsson prestur á Valþjófsstöðum (1454) 34—35.
- Jón Pálsson, Jónssonar, frá Skarði (1510) 54, 55.
- Jón Pálsson syðra (1528) 477.
- Jón Pálsson í Mýdal (1533) 657.
- Jón Pálsson í Hvammi í Hvammsveit (1531) 588, 593.
- Jón Pétursson nyrðra (1523) 179.
- Jon Pétursson háyfirdómari (d. 1896) 33, 439, 496, 502, 617, 638, 750, 751.
- Jón (Johannes) postuli (dies, festum) 407, 608, 616, 640, 658, 764. — Jóns líkneski postula 313. — Jóns saga postula 299, 307, 314.
- Jón Sigmundsson lögmadr (d. 1520) 47, 50—53, 60—61, 444—445, 566—567.
- Jón Sigmundsson, Brandssonar (d. fyrir 1525) 278—279.
- Jón Sigmundsson í Húnavatnsþingi, Sveinsstaðamaðr (1522—1527) 70, 436.
- Jón Sigurðsson prestur nyrðra (1522—1523) 109, 137.
- Jón Sigurðsson í Rangárlþingi (1522) 86.
- Jón Sigurðsson lögréttumaðr syðra (1523) 140, 141, 152.
- Jón Sigurðsson, „sem kendr er Andrésson“ (1528) 480—482.
- Jón Sigurðsson á Meðalfellsströnd (1542) 241.
- Jón Sigurðsson lögmadr á Reynistað (d. 1635) 13, 359, 360, 362, 385, 444.
- Jón Sigurðsson skólameistari í Skálholti og prestur á Breiðabólstað (d. 1640) 539.
- Jón Sigurðsson skjalavörðr (d. 1879) 1, 17, 53, 457, 635.
- Jón Skeggjason vestra (1534) 693.
- Jón skírari (Johannes baptista) 28, 38, 296, 297, 299, 313, 314, 317, 318, 326, 332, 521, 586, 591. — Jóns líkneski 297, 305, 313, 317, 322. — Jónsmessa (St. Hans dag), höfuðdagur (decollatio) 28, 38, 148, 198, 220, 223, 235, 278, 279, 296, 299, 317, 318, 325, 332, 421, 466, 467, 489, 493, 539, 550, 570—572, 576, 624, 664, 668, 691, 692, 733, 734, 744. — Jóns saga 299, 314. Sbr. Jónshöfuð, Jóns líkneski, Jóns saga, Jóns skript, Jóns stúka.
- Jón skólasveinn í Skriðu (1524) 245.
- Jón smjör riddari í Björgvin (1482) 408.
- Jón Snorrason, líklega bróðir síra Einars (1525—1530) 286.
- Jón Starkaðarson nyrðra (1524—1530) 213, 474.
- Jón á Starmýri (c. 1350) 19.
- Jón Steinsson vestra (1529) 503.

Jón Sturluson (Stullason), Magnússonar (1523) 147—148¹⁾.

Jón Sturluson (Stullason) bósthjóri Vigfúsar Erlendssonar og Jóns Hallssonar (1524) 259¹⁾.

Jón Sturluson vestra (1530) 514—516¹⁾.

Jón Sveinsson hvammr (d. 1355) 25.

Jón Sveinsson prestur nyrðra (1522) 89, 96, 109.

Jón Sveinsson vestra (1535) 722.

Jón Sæmundsson eystra (1522) 122—123.

Jón Sæmundsson lögréttumaðr (1535) 737.

Jón Sæmundsson, er kaupir Hvítanes (c. 1522—1540) 128.

Jón Thomasson á Hvaleyri (1531) 145.

Jón Thomasson í Eyjafirði (1529) 491.

Jón Thumasson nyrðra, er goldið var Vatnshorn fyrir auga sitt (c. 1526) 386.

Jón Torfason frá Klofa (1524—1530; d. fyrir 1530) 256, 286—287, 505, 512—514.

Jón Tribuonis (Tófasen) Xepeluolgh (Repeluolgh) biskup á Hólum (1411) 30.

Jón Tumason syðra (1528) 477.

Jón Tumasson prestur vestra (1528) 477.

Jón Víðalín biskup í Skálholti (d. 1720) 408, 461.

Jón Þórarinnsson, Sigmundssonar, prestur (=sira Jón garði í Þingmúla? — um 1500) 113.

Jón Þórarinnsson á Grund í Höfðahverfi (1703) 593.

Jón Þórðarson „bóndi“ á Hvanneyri í Borgarfirði og sýslumaðr milli Hvítár og Botnsár (1522—1531) 100, 103, 140, 148, 152, 224, 265—266, 285, 359, 506—507, 556, 607.

Jón Þórðarson djákni og prestur, að því er virðist, í Fljótshlíð (1523—1527) 183, 399, 407.

Jón Þórðarson vestra (1529) 503.

Jón Þórðarson syðra (veginn 1535—1536) 761—763.

Jón Þórðarson prestur í Grunnavík (1554) 484.

Jón Þorgautsson vestra (1526—1534) 370, 657—658, 665—666¹⁾.

Jón Þorgilsson prestur nyrðra (1508) 51.

Jón Þorgilsson í Borgarfirði (1525) 265.

Jón Þorkelsson ábóti á Helgafelli (1451—1458) 33—36.

Jón Þorkelsson skólameistari í Reykjavík (d. 1904) 293.

Jón Þorláksson, Pálssonar, hinn yngri, friðill Solveigar Björnsdóttur (d. fyrir 1509) 547.

Jón Þorláksson lögréttumaðr í Vaðlaþingi (1524—1535) 213, 220, 227, 282, 344, 396,

¹⁾ Þetta gæti þó alt verið einn maðr.

¹⁾ Þessir staðir sýnast allir geta átt við sama mann.

- 409, 427, 430, 467, 553, 575, 579, 581, 656, 667, 726, 737, 740¹⁾.
- Jón Þorláksson vestra (1525) 270.
- Jón Þorleifsson nyrðra, líklega bróðir Þorleifs (1524) 220.
- Jón Þorleifsson, Þorleifssonar (1524) 219—221.
- Jón Þorleifsson prestur í Hjarðarholti (1533) 687.
- Jón Þorleifsson prestur í Vatnsfirði og Gufudal (d. 1593) 484.
- Jón Þorleifsson í Eyjafirði (1704) 344, 387, 409, 491, 575.
- Jón Þorsteinsson í Skagafirði (1391) 21.
- Jón Þorsteinsson prestur nyrðra (1523) 174.
- Jón Þorsteinsson í Ísafjarðarsýslu (1525—1530) 270, 287, 548.
- Jón Þorsteinsson, Einarssonar, í Skagafirði (1529) 488—489.
- Jón Þorvaldsson lögréttumaður í Skál á Siðu (1524) 224.
- Jón Þorvarðsson „bóndi“, lögréttumaður í Rangárbírgi (1522—1536) 101, 275, 286, 353, 357, 360, 377, 407, 423—424, 501, 590, 599, 712, 737, 762.
- Jón Ögmundarson biskup á Hólum hinn helgi (d. 1121) 10.
- Jóns líkneski 313, 333.
- Jónsmessa (hvortveggja) 71, 137, 346, 348, 352, 404, 518, 526, 624, 695, 726. — Jóns saga 307, 314. — Jóns skrin 295.
- Jónas Benediktsson prófastr á Höskuldsstöðum (dáninn 1819) 640.
- Jónasson: Benedikt, Þórðr. jonkæri, sjá jungherra, jungkæri. Jónsbók 29, 362.
- Jónsdóttir: Brigit, Guðrún, Hallotta, Helga, Inga, Ingibjörg, Ingiríðr, Kristín, Oddný, Óláf, Signý, Sigríðr, Steinunn, Þorgerðr, Þórunn.
- Jónshöfuð (í Hólakirkju 1525) 296.
- Jóns líkneski (í Hólakirkju 1529) 295.
- Jóns saga 297, 321.
- Jóns skript 190—191.
- Jónsson: Ámundi, Andrés, Ari, Arngrímr, Árni, Ásgrímr, Ásmundur, Auðun, Bárðr, Bessi, Bjarni, Bjartr, Björn, Brandr, Brynjólf, Böðvar, Eggert, Einar, Eiríkr, Erlendr, Erlingr, Eyjólf, Filippus, Finnbogi, Finn, Gil(s)brikt, Gísli, Gottskalk, Grímr, Guðbrandr, Guðlaugr, Guðmundr, Guðni, Gunnar, Gunni, Hafliði, Hákon, Haldór, Hálfðan, Helgi, Hermann, Hrafn, Illugi, Indriði, Ingjaldr, Jóhann, Jón, Ketill, Klemens, Koðren, Konráðr, Loptr, Magnús, Markús, Nafí, Oddr, Ólaf, Ormr, Páll, Pétur, Sigurðr, Símon, Skapti, Skúli, Snjólf, Snorri, Steinn, Stephán, Sturla, Sveinbjörn,

1) Þetta sýnist alt eiga við einn mann, þó að eitt sinn sé hann í héraðsdómi hjá Þingeyingum.

Sveinn, Sæmundr, Teitr, Thumas (Thomas, Thomas), Torfi, Vigfús, Þórarinn, Þorbjörn, Þórðr, Þorgils, Þorleifr, Þórólfr, Þorsteinn, Þorvaldr.
 Jóns stúka (á Reynistað 1525) 305.
 Jóreiðr (Hallsdóttir) á 13. öld 312.
 Jørsalir 26.
 Jörunnarstaðir í Fjörðum 652.
 Jörvík í Álptaveri 189.
 Jörvík í Breiðdal 732.
 Judas, sjá Símon og Judas.
 judex 457.
 Judica (dominica J.) 203.
 jungfrú 83, 97—99, 193—194, 238, 322.
 jungherra, jungkæri, jonkæri, jonckæri 11—12, 268, 597, 693.
 juramentum 36.
 jus (ecclesiasticum, metropolitenum) 35, 521, 692, 715, 755.
 justice 163.
 justification 758.
 Jürgen Wullenwever 757.
 Jökulfirðir við Ísafjarðardjúp 714.
 Jökull (Snæfellsjökull) 743.
 Jökulsá á Sólheimasandi 494, 707, 740.
 Jökulsá í Öxarfirði 302, 309, 310, 639.
 Jökulsárós í Skagafirði 303.
 Jökulsdalr í Norðrímúlasýslu 72, 73, 472.
 jörð (terra) 324, 326.
 jörð (bújörð) 9, 17, 21—22, 26—28, 36, 38, 50—52, 54—58,

61, 65, 67, 72—74, 77, 87—89, 92—93, 100, 102, 105—106, 111—113, 116, 117, 121—125, 128, 135—136, 142—146, 148, 152—156, 158—160, 181—182, 184—187, 194, 196—198, 201, 204, 212, 223—224, 226—228, 234—235, 241—243, 247—248, 253—254, 256, 258, 262—263, 269, 271—276, 278, 280—284, 286, 288, 290, 301, 304, 314—315, 327, 334—335, 338, 343—345, 347—352, 354, 357—358, 368—373, 378, 380—383, 385, 386, 387, 390—396, 399—409, 411—412, 419—420, 423—426, 429, 431, 438—441, 443, 446—455, 459—463, 471—476, 478, 482—485, 487—493, 496—497, 499—503, 506—512, 514—516, 523—524, 527—531, 535, 537—538, 540, 543, 548, 552—562, 564, 567, 569—570, 579, 586—589, 592—596, 600—601, 603—605, 608—609, 612, 614—615, 617—618, 620, 622—626, 628, 634—636, 639—641, 644, 646, 649—652, 654—663, 665—666, 678, 682—684, 686—689, 693—695, 698—699, 701—705, 708—709, 711—714, 617—719, 721—722, 727—729, 731—733, 735, 739, 741, 743—750, 752—755, 764—767. — jarðabókarskjöl Árna Magnússonar 135, 240, 253, 344, 387, 408—409, 441, 463, 479, 490, 575, 593, 599, 608, 635, 651, 743, 752. — jarðabréf 382, 561—562, 635—636, 746—747. — jarðabrigði 214. — jarðabýti 663. — jarðadýrleiki 529, 562. — jarðareign 301, 309. — fullrétti jarðeigenda 368. — jarða-

- góz 270—271, 301, 314, 379, 428, 430, 444, 468, 480, 483.
 — jarðarhús 139. — jarðakaup, jarðakaupabréf 26, 74, 92, 156, 182, 204, 218—219, 248, 254, 274—276, 284, 380—382, 392, 394, 408, 441, 447—448, 452—453, 462, 479, 488—489, 497, 512, 593—594, 609, 612, 624, 628, 662—664, 687, 689, 695, 697—698, 705, 717—719, 753, 765.
 — jarðamál 92. — jarðarpartr 123, 204, 248, 401—402, 405—406, 463, 489, 501, 540, 552, 609, 625, 673, 678, 699, 708. — jarðareikningr 92.— jarðaskipti 182, 204, 254, 281, 345, 423, 442, 480, 507, 528, 694, 705, 718. — jarðaverð 338, 347, 558, 618, 624, 717. Sbr. höfuðból, smájarðir.
 Jörfi í Haukadal 189, 193—194, 212, 242, 443, 461, 557—558, 705, 749.
 Jörfi í Hnappadalssýslu 438—439, 496—497, 557, 617—618.
 Jörfi í Víðidal 314.
 Jörgen Hal(l)steinsson (um 1535) 689.
 Jör(g)en Steinsson (1532) 633.
 Jörundarskál (á Hólum 1525) 299.
 Jörundarson (Jörundsson:) Jón, Steinmóðr.
 Jörundr Steinmóðsson prestur vestra, í utanför 1520—1522, líklega með Ögmundi biskupsefni (1526—1535) 355, 464, 753, Kaðalsnælda 307.
 Kagaðarhöll í Húnavatnsþingi 489, 766.
 Kalustaðir á Hvalfjarðarströnd 53, 579, 599.
 Kaldakill í Grenjaðarstaðþingi um 562.
 Kaldakvisl í Múlaþingi 33.
 Kaldárbakki í Hnappadalssýslu 438—439.
 kaldavermsl 751.
 Kaldbakr, sjá Kallbakr.
 Kaldrani á Skaga 314.
 kaleikr (með koparstött, messu-fær, með silfr, gyltr innan) 186, 190, 195—196³, 233, 260, 261, 313, 317, 320, 322, 325, 326, 328, 330, 332, 333, 335, 563, 589. Sbr. gullkaleikr, koparkaleikr, silfrkaleikr.
 Kálfafell í Fellshverfi 123.
 Kálfalækur í Reykjadal 327.
 Kálfborgará í Bárðardal 746—747.
 Kálfholt í Holtum 256, 482—483, 498.
 kálfr, kálfar 306, 308, 316, 321. — kálfskinn 26, 28, 62, 63, 73, 108, 147, 152, 193, 215, 245, 443, 445, 448, 454, 462, 473, 485, 565, 567, 608, 614—615, 629, 643, 733, 749, 752.
 Kálfsá í Kinn 301.
 Kálfsárós í Svarfaðardal 319.
 Kálfsáhamar á Skagaströnd 314.
 Kálfsholt á Mýrum 568.
 Kálfskinn á Árskógarströnd 301.
 Kálfsson: Loptur.
 Kálfsströnd (Kálfaströnd) í Mývatnssveit 301.

- Kalixtus, sjá Calixtus.
 Kallaðarnes í Bjarnarfirði 314.
 Kallaðarnes í Flóa 592.
 Kallbakr á Tjörnesi 328.
 Kalmanstunga undir Jökum
 291, 349, 403—404, 411—412,
 445—446, 541—542, 578. Sbr.
 Galmanstunga.
 Kalmar (Kalmarnir) í Svíþjóð
 40—41. -- Kalmarrecess 40
 — 41.
 Kálund, Kr. bókaforðr 446.
 kambar (með tré. með tönn)
 297, 300, 327, 329. Sbr. kirkju-
 kambr.
 Kambryggja (Cambridge) á Eng-
 landi 688.
 Kambr (stóri og litli) í Breiða-
 vik 511—512.
 Kambr í Deildardal 302.
 Kambr í Eyjafirði 309.
 Kambr í Strandasýslu 25.
 kamp(r = bardagi) 727.
 Kampen 422.
 Kampshóll á Galmaströnd 319.
 Kanavík á Sléttu 311.
 kani (kanon) 298. — kanabók,
 kanonembók 195, 296, 317,
 320, 322, 326, 329.
 kanna (loklaus) 259—260, 308,
 318, 324, 327, 329—330, 334,
 563, 564. — högg með könnu
 659—660. Sbr. alkanna, hálf-
 kanna, koparkanna, tinkanna.
 konoki, kanuki 6, 33, 79, 119—
 120, 133, 138, 170—173, 230
 — 231, 239, 264.
 kantarakápa 186, 190, 197, 233,
 305, 313, 328, 330, 333, 563.
 — með silkiþlötum 197.
 kanzlari 182, 204—205, 207,
 680.
 kápa (kápuslitr) 297, 317, 322,
 326, 333. — rauð, síð 588.
 kapella 295, 305, 307, 648—
 649. — kapellan 86, 650.
 kapituli (capitulum) 109—110,
 120—121, 307. 320. — kapi-
 tulabræðr 71. — kapitulainn-
 sigli 120, 251, 402, 403.
 kaplar (klyfðærir) 38, 187, 260,
 263, 283, 300, 309, 329, 331,
 336, 388, 476, 505, 545, 563,
 564, 587, 588. — kaplatala
 í Vestmannaeyjum 477—478.
 — kapalhá 325.
 kapteinn 744.
 Kárasón: Grímr.
 Kárastaðir í Hegrænesi 321.
 Kárastaðir á Vatnsnesi 315, 326,
 746—747.
 Kárateigr í Eyjafirði 332.
 Kárateigr í Reykjadal 327.
 kardinali 31, 205, 229.
 Kári prestur Bergþórsson á
 Helgastöðum (1382) og síðan
 á Skinnastöðum 18.
 Karl hinn auði (um 1300)
 315.
 Karl Pálsson prestur, sendimaðr
 Ögmundar biskups (1523)
 161—163.
 Karlamagnússaga 321.
 karlaskáli (á Hólum 1525) 300.
 karldyr 437.
 Karlgata á Tjörnesi 311.
 Karlsson, H. H., Dr. 37, 39,
 43.
 Kárstaðir í Landbroti 471.
 Kasarhólmur í Bjarnarfirði 25.

Katanes á Skotlandi 576, 633.

Katrín (Katerín) mæir hin helga:

Katrínarblað 332. — Katrínar líkneski 313, 320, 325, 332. — Katrínarmessa 296, 478, 752. — Katrínar saga 299, 332. — Katrínar skript 191, 195.

Katrín Torfadóttir frá Klofa (1526) 357—358.

kaup (kaupskapr) 13, 22, 26—27, 54—55, 123, 155, 254, 258, 345, 376, 392, 396, 414, 415, 416—417, 423, 461—462, 488, 500, 538, 580, 583—585, 609, 636, 649, 658, 694—695, 698, 718—719, 731, 745, 766.

kaup (klerka) 20, 32, 195, 196, 645.

kaup (starfskaup, verkakaup) 77, 361, 363, 364, 580, 588.

kaup (hjóna) 179, 249, 288, 379, 435, 466, 553—554, 603—604, 656, 711, 739, 748—749.

Sbr. kaupmáli.

kaupahluti 314, 371, 487, 593—594.

kaupalag 361, 580.

Kaupangr í Eyjafirði 635. — Kaupangssveit 309.

kaupbréf 21, 38, 42, 49, 93, 122—123, 135, 182, 184—185, 241, 274—276, 280, 283, 419—420, 447, 453, 457, 492, 500, 526, 538, 552, 562, 612, 624, 635, 639, 663, 679, 686, 705, 728—730, 745.

kaupdagr 179.

kaupgjald 580.

Kaupenhafn, sjá Kaupmannahöfn.

kaupi (kaupandi) 584.

kaupmáli 179, 286, 288, 435, 466, 473, 477, 502, 554, 602, 604, 711, 713, 739. — kaupmálabréf 19—20, 38, 178—190, 271, 286, 288, 289, 378—380, 435—436, 440, 466—467, 473, 476—477, 483, 499, 502—503, 553—555, 572, 602, 604, 630, 655—656, 658, 711, 713—714, 739—740.

Kaupmannahöfn (Copmanhaven, Coppenhauen, Kaupenhavn, Kiöbnehaffn, Köbenhavn, Köbinghaffn, Köbenhaffn) 6, 28, 32, 59—60, 72, 97, 134—135, 168, 182, 205, 207, 216—217, 228, 446, 470, 576, 629, 644, 691—692, 725, 755—759. — Kaupmannahafnarhöll 59.

kaupmenn 14, 16, 41, 134, 199, 413—414, 417, 461. — enskir kaupmenn 413.

kaupsetning 583—584.

kaupskapr 182, 204, 218—219, 258, 262, 272, 274, 281, 289—290, 390, 395, 401, 405, 414—415, 417, 420, 441—442, 452, 507, 560, 562, 576, 580, 626, 648, 687, 705, 517.

kaupstaðr 583, 669, 785.

kaupstefna 583.

kauptið 414, 415, 417.

kaupvottar 27, 281, 379, 426, 555, 663.

Keflabakki á Skaga 304.

Keflavík í Fjörðum 330.

Keflavík í Hegraunesi 301, 303.

Keflavík á Skaga 321.
keffi 311.
keisari 41.
Keldnaholt (Keldnholt, nú Kjarnholt) í Biskupstungum 392.
Keldudalur í Dýrafirði 28—29.
Keldudalur í Hegranesi 321.
Keldudalur í Mýrdal 113.
Kelduholt í Hornafirði 93, 273.
Kelduhverfi í Norðrþingeyjarþingi 323, 327, 635.
Kelduland í Skagafirði 301.
Kelduland á Skaga 314.
Keldunes í Kelduhverfi 301. — Keldunessreki 327.
Keldur í Skagafirði 301, 389.
Keldar á Rangárvöllum 712—713.
Keldur í Vatnsfjarðarþingi 144.
Kelduskógar í Bernfirði 732.
Kelduvík á Skaga 304, 573.
kennari 611.
kennidómr 136.
kennileiti 751.
kennimenn 9, 55, 78—79, 159, 167, 174, 223, 240, 424, 426, 480, 519, 541, 655, 673. — kennimannafrelsi 660. — kennimanna fundr 110. — kennimannlegt embætti 519. — kennimannahald 673. — kennimannskapr 510, 519, 530. — kennimanna skipan 455 — kennimanna skyld 518.
Kepsá í Eyjafirði 332.
ker 246, 318, 329, 564. Sbr. skál með kerum, stéttarker.
kerald, keraldshróf (lasin, lagg-brotin, XI fjórðunga, XXX skjólua) 196, 260, 300, 308,

316, 326, 327, 330, 332, 564.
— kerstokkr 328. Sbr. jarðkerald, stórkerald, uppgerðarkerald.
Keranes í Suðrþingeyjarþingi 312.
Keravatr á Mýrum 568².
kerling 53.
Kerlingardalur í Mýrdal 88.
Kerlingarklettar í Sléttuhlíð 303.
Kerlingarreki í Húnavatnsþingi 315.
Kerlingartangar í Múlasveit í Barðarstrandarsýslu 645.
kerti 308, 330. — kertaformi 332. — kertahjálmr með kopar 472.
Keta í Hegranesi 321.
Keta á Skaga 302, 304, 321, 642. — Ketugarðr 304. — Ketumenn 321.
Kethellir á Álptanesi 146.
ketill, katlar, ketilhróf (hálf annars fjórðungs, V skjólua, VI fjórðunga, þriggja tunna, mjög eldir) 196, 246, 259, 260, 299, 300, 308, 309, 316, 318, 324, 326, 329, 332, 334, 336, 563, 564, 645². [Sbr. fjórðungsketill, hundraðsketill, tunnuketill, uppgjafaketill, vatnsketill.
Ketill Þjarnason í Hornafirði (1526) 375—376.
Ketill Hallsson prestur nyrðra (1522) 109.
Ketill Jónsson prestur nyrðra (1522—1530) 109, 551.
Ketill Þorsteinsson í Ísafjarðarsýslu (1525) 270.

Ketilsdóttir: Helga.

Ketilseyri í Dýrafirði 634, 636.

Ketilsson: Indriði, Ingimundr,
Magnús, Þórðr, Þorsteinn.

Ketilsstaðir í Hvamssveit 98,
234, 273, 592, 701.

Ketilsstaðir í Mýrdal 190.

Ketilsstaðir á Tjörnesi 301.

Ketilsstaðir á Völlum 72—74,
179, 725.

Ketilsteigr (-teikr), eign Grenj-
aðarstaða 323.

Key fan Anefell, hirðstjóri (1501)
45—46.

keyrishögg 580, 582.

khonig, sjá konungr.

Kiðafell í Kjós 247—248.

Kiðjalækr í Hörgárdal 320.

Kiðjaskarð í Tungusveit 462,
463, 573, 596, 602.

Kiðjastapi í Suðrþingeyjarþingi
312.

Kiðsá í Fnjóskadal 65.

Kiel (Kiil) á Þjóðverjalandi
522.

Kieravatn, sjá Keravatn.

kif 647.

Kiil, sjá Kiel.

Kimbastaðir í Skagafirði 662—
663.

king, sjá konungr.

Kinn (Köldukinn) í Þingeyjar-
þingi 294, 382—384, 429,
431, 447—448, 767.

Kinnastaðir í Þorskafirði 503.

Kinstrap 761.

kiriall 195, 296, 306, 313, 318,
322, 326, 331.

kirkja (alment), heilög kirkja
(og ákveðnir kirkjustaðir) 9—
10, 17, 20—21, 34, 38, 48—

53, 56, 58, 61, 65, 67, 70—
71, 73—76, 77—79, 80, 81—
83, 85, 87—92, 96, 106—107,
109—110, 111, 113, 116—
118, 120—121, 125—126,
132, 133, 135, 136—138, 139
—141, 151, 158—160, 164—
165, 169—171, 172, 173,
174—178, 180—181, 182, 183,
185—189, 190, 193—197,
201—202, 204, 209, 210, 212
—213, 221, 222, 225—227,
231—234, 235, 236—237,
240, 242—245, 248—251, 255
—256, 260—264, 273, 275,
277, 279, 281—282, 284, 287,
289—297, 301, 303—305, 307,
312, 315—316, 320—323, 325
—326, 328—333, 335—336,
337, 339—340, 345—347,
348, 349, 350, 354, 355, 370
—372, 375, 377, 378, 383,
389, 390—395, 399—400, 401,
402, 405—407, 410, 411, 412,
419, 421, 422, 423—424, 425,
432, 437, 438, 440, 441, 444,
445—446, 447, 448, 449, 451,
453, 454—456, 458, 459, 460,
461, 462, 465 471, 472, 475,
480, 482—483, 484—485, 489,
502, 504, 506—507, 508—
509, 510, 512, 517, 518—519,
523, 524, 525, 527, 530—531,
535—538, 541—542, 543, 544
546, 548, 549, 550—551, 556,
558, 561, 563—564, 565, 569,
573, 577—578, 586—589,
590, 592, 593, 594, 595, 596,
599, 606, 607, 608, 609, 614,
615, 616, 619, 620, 621, 631,
934—635, 638, 640, 642, 644

—645, 646, 649—652, 653, 654—656, 657, 660, 661—662, 668—670, 673—674, 676, 678, 680—681, 682, 688, 689, 695—696, 699, 701—704, 706, 707, 708, 709, 710, 714, 717, 718, 722, 723—724, 726, 727, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 743, 744—746, 747, 750, 752, 763, 765, 766—767. — kirkjubóndi 9. — kirkjubruni 518 —519, 606. — kirkjueign, kirkjufé, kirkjugóz, kirkjupeningar 50—51, 78, 82, 88, 92, 117, 181, 226, 295, 350, 371, 373, 378, 421, 481, 449, 455, 655, 656, 661, 673, 676, 718, 767. — kirkju fordjörfun 371. — kirkjunnar formenn 586, 587. — kirkjuformstandari 120. — kirkju fullrétti 363, 366—368. — kirkjufyrnd 22. — kirkjugarðr 245, 388, 548. — kirkjugarðssaungan 549. — kirkju innganga 131, 181, 244, 251, 285, 482. — kirkjujarðir 423—424, 592, 766. — kirkjuleg 50. — kirkjulög, kirkjunnar lög, lögmál 70, 91, 97, 115, 118, 124, 130—131, 133, 137, 138, 174, 181, 202, 206, 232, 251, 256, 257, 339, 481—482, 520, 574, 577—578, 611, 633, 638, 660. — kirkju, kirkjunnar mál(efni) 78, 82, 97, 206, 229, 508, 607. — náð kirkjunnar 257. — niðrfall kirkju 371. — kirkjupatr 301, 709. — kirkjuprestr 19—20, 36, 132, 176, 180, 210, 250, 266, 290,

392, 402, 477, 518, 530, 539, 556, 569, 573, 614, 637, 737. — kirkju, kirkjunnar ráð 77—78, 82, 716. — kirkja reikningr, reikningskapr 158 —159, 187, 226, 264, 305, 320, 447, 457, 619, 651, 654, 707, 723—724. — kirkjuskuld 9. — kirkju sókn 56, 73, 87, 93, 117, 123, 128, 135, 143—144, 146, 153, 155—156, 159—160, 182—184, 192, 204, 212, 246—248, 254, 256, 258, 262, 273, 275—276, 278—281, 284, 287—288, 290, 338, 349 —350, 380—381, 393, 394, 395, 599, 401, 403, 404, 409, 424, 425, 426, 439, 441, 443, 446, 449—450, 452, 453, 454, 455, 461, 463, 464, 472, 473, 474, 476, 482, 483, 487, 489, 491, 492, 496—497, 502, 503, 507—508, 509, 512, 557, 561, 562, 570—571, 587, 588, 589, 592, 594, 595, 603, 604, 609, 612, 617, 618, 620, 624, 628, 635, 636, 640, 651, 657, 666, 686, 687, 688, 694, 698, 705, 706, 711, 714, 717, 718, 731, 732, 739—740, 743, 745, 747, 748, 749, 753, 754, 755, 765, 767. — kirkjutfund 20, 124, 221—222, 599, 600. — kirkju umboð 52. — kirkju umsjón 239. — kirkju, kirkjunnar vald 174, 257, 574. — valdsmaðr kirkjunnar 91. Sbr. ecclesia.

kirkja, sjá alkirkja, bænhús, dómkirkja, hálfkirkja, kapella, sóknarkirkja.

kirkja (hús), kirkju uppgerð 193² —194, 227. — kirkjubót 197, 331. — kirkjubruni 518, 606. — niðrfall kirkju 650. — Sjá altari. — Sjá bekr. — Sjá Benedictusaltari. — kirkjudy 74, 94—95, 220, 450, 480, 481, 491, 610. — Sjá forkirkja, formessualtari, glerglugg, háaltari, hákór, innlås. — Jónsstúka (á Munkaþverá 1525) 305. — Sjá klukkna-hús, kór, kórduyr, krossaltari, kross-stúka, lás, Maríualtari, Maríukór, Maríustúka, Michaelsaltari, Nikulásaltari, Ólafsaltari, skrudhús, stöpull, undirgrind (kirkju), útaltari, út-lás, Önnustúka (Anna).

kirkja, búnaðr kirkju og áhöld, ornamenta, skrudði. Sjá: ábót-formi, ábótahúfa, Agöttu líkneski, agnus die með silfr, alabastr, almara, altarisbrún, altarisbúningr, altarisdukr, altarisklæði, altarislectari, altarisisskrudði, altarissteinn, Ambrosius mynd, Andrés líkneski, Andrés skript, Antonius líkneski, bagall, bagalstöng, balsamum, Barbaru skript, Bartholomeus líkneski, bikar, biskupskista, bjalla, bjarnfeldr, blöð (á páskakertisstöng), bókakista, bókastokkr, bolli (á kaleik), Bonaventura líkneski, brik, brikarklæði, brún, búningr, burðarstika, busti, calefactorium, Ceciliu líkneski, Clare líkneski, corporall (cor-

porale), corporalshús, crisma-flaska, crismaker (krisma), crucifixum, dalmatica, dúkr, dymbill, eirpatína, eldberi, elds-gögn, englalíkneski, eskjur, (fargau), fat, felliborðakista, fingr-gull (biskupshringr), firfat, flugelskudull, fontr, fontsbúnaðr (-búningr, -umbúningr), fontkross, formadúkr, formi, frammistöðuforni, frammistöðustafir, frammistöðustóll föstuskrudði, föstutjald, föstuvængr, glóðarker, grafarklæði, grind, Guðmundar líkneski, Guðmundar skrin, guðvefjarhökull, gullkaleikr, gullnisti, gullpatína, háaltarisbrún, háaltarisbúningr, háaltarisklæði, hálfkanna, Hallvarðs líkneski, handklæði, handlín, Heimrams skript, kompull, horn (silfrbúið), húfa, hulduklæði (yfir Jóns höfði), höfuð sancte Jóhannis (Jóns), höfuðlín, höklar, hönd sancte Jóhannis (Jóns), Jakobs líkneski, járnstika, Jeronimus líkneski, Jesu líkneski, Jóns höfuð, Jóns líkneski Hólabiskups, Jóns líkneski postula, Jóns líkneski skírara, Jóns skrin biskups, Jóns skript, kaleikr, kambr, kanna, kantarakápa, kápa, Katrínarblað, Katrínar líkneski, Katrínar skript, ker, kerti, kertaformi, kirkjukambr, kirkjukola, kista, kistill, kerta-kista, klukka, koddi (textakoddi, cusinus), kola, koparhjálmr, koparhompsonn, kopar-

höfuð, koparkaleikr, koparkanna, koparkross, koparskjöldr, koparskrin, koparstika, kross, kögur (kögrar), langessa, látúnsbjálmr, látúnslíkneski, látúnsmunnaug, látúnsskeið (coclearius), látúns skjöldr, Laureneius (líkneski), lausnarsteinn, lectaradúkr, lectari, líkakrakr, líkakross, líkakult, líkneski, lín, línudúkr, ljóspanna, (Luciu skript), Magnús líkneski, Margrétar líkneski, Maríu líkneski, Maríu líkneski Magdalenu, Maríu skript, Marteins líkneski, merki, merkiskross, merkisstöng, messuhökull, messuklæði, messuserkr, Meyja líkneski, Michaels líkneski, mirrusekk, mirruskip, mítr, mítrhús, monstrancium, munnaug, mynd hins heilaga kross, Nikulás líkneski, Nikulás skript, Ólafs klukka, Ólafs líkneski, Ólafs skript, pallklæði, Páls líkneski, páskablað, páskakerti, páskakertisstöng, páskastöng, patna, patínudúkr, pax, paxblað, paxspjald, Péturs líkneski, pinslar (píslar)mark, pípa, prestatóll, propiciatorium, pungr, randadúkr, refliar, reykelsti, ríkkilín, Rokus (Rochus), skript, rökett, sacrarium handklæði, sacrarium munnaug, salonsáklæði, salthompull, sandalía, saurdúkr, serkr, sessa, silfrbúningr, silfrfesti, silfrhompull, silfrkaleikr, silfrkross, silfrlindi, silfrskál, silfrskjöldr,

silfrspjald, silfrsýlgja, silfrtexti, silkiðúkr, silkiskaut, Situ líkneski, skerklofar, skjöldr (skildir á brú), skrin, sloppr, skrudakista, skrudí, smábjalla, smáklukka, smálíkneski, smámunnaug, smástóll, smástykki, sólardúkr, sötúript, spagill, spíra, spjald, stafadúkr, stakkr (góðr skinnadur), standstika, steintjald, Stephanus líkneski, stéttarker, stika, stíki, stokkr, stóla, stóll, stóllhandklæði, stóllklæði, stóllpi (undir páskakerti), stöng (undir eingli), subtil, sækögur, tabulum (tabulus), texti, textabók, textakoddi, textaspjald, Thomas líkneski, Thomas líkneski erkibiskups, tinflaska, tinhompull, tinkanna, tint, tjald, tjaldklæði, tjaldtré, trébjálmr, trékkross, Trinitatisblað, Trinitatis líkneski, Trinitatis mynd, ulláklæði, ulldúkr, umbúningr fonts, undirstöður (kross), upphaldstika, vatns-handklæði, vatnahorn, vatnskall, vatnsketill, vax, Veronica (líkneski), vigsluaskr, vigsludúkr, Vorrar frá líkneski, vængir, vöndr, Þorláks líkneski, Þorláks skript, Þrenning(ar líkneski), Önnu líkneski, Önnu skript, ör.

kirkja, bækr kirkju og klaustra, bók, sem samsett er með bréfi í látinu 299. — bók syngjandi frá páskum til adventu 318. — sjá: bókartexti, adventubók, Agattu saga, Albertus

Magnus, Alexander, altarisbók, Antoneussaga, Aristoteles Auctoritas, ártíðaskrá, Barlanus-saga, Bartholomeuskver, Benedictussaga, biblia, Bohetius de philosophiæ consolatione, brefer, Brigitarbók í norrænu, bræðra tíðir, cano(n), canticikver, capitularius, catholico resolutorius dubiorum, Ceciliu saga, collectarius, collectur, common, commonsbók, commonsbrefer, commonsles, commonsmessur, commonsmessubók, Correctus, dansk kronika í latínu (Danmörk), Decretalius Gregorii, Desanctisbók, Decretum „Gratianæ“, De tempore bók, Dialogus, Discipulus, dominicubók, dominicukver, dominiculesbók, dýradagshistoria, dýrumessnakver, efstu-viku-orða, Exposiciones evangeliorum, formessubók formessukver, frammistöðubók, grallari, grallararakver, grallaraskrá, Gregoriussaga, Guðmundarsaga, guðspjallabók, guðspjöll, Hákonarsaga, hámessugrallari, handbók, hátíðabók, hátíðalesbók, hátíðasermon, historia, historiubók, historiukver, homelium, hymnar, Jakobs saga postula, Jóns saga biskups, Jóns saga postula, Jóns saga skrára, Jóns saga, kanabók, kani, kanonembók, Karlamagnús saga, Kat(e)rinar saga, kiriall, kirkjubók, kirkjudagsöngur, kirkjustóll, kirkjuvígala á einu kveri, kórpsaltari, kver, lága-

söngvabók, landablað, Landbertus saga, latínubækur, latínuskraða, Leodegarius saga, les, lesbók, sem kallast Requisite, lesbók de sanctis, lesgrallari, lestrabók, Liber casuum decretalium, Lombardica historia, Magnús historia, Magnús saga, Mariu-historia, Mariu saga minni og stærri, Mariu saga Magdalenu, Martinus saga (í norrænu; Martein), martyriologium, messubók (ensk, hollenzk, írsk, íslenzk), messudagakver, Meyjasögur, missale, Modus legendi, Nikulás saga, Njáls saga, norrænubækur, nýjahaldskver, Ólafis saga (Haraldssonar), oraciur (oraciones), orða, orðubók, óttusöngvabók, Ovideus de arte amandi, pappírsbók, er heldr missale, pappírskver, er heldr historiu af vorri frá, páska-brefer, páskabók, passionale apostolorum í latínu, pastorall, Pétrus saga, Philosophia, pistlar, pistlabók, postilla, (í dönsku í latínu), predikunarkver, processionall (processiunall), psaltari, Racionale divinorum (officium), reglubók, Requisite (lesbók), sálutíðabók, sequenciubók, sermones, sermonsbók, sermonsbók Dormi secure og Manipulum curatorum, sermonsbók de Jacobi voragine, sermonsbók, er heitir Vincencius, sermonsbók í þýzku, skraða, smábækur, Summa angelica, sunnudaga sermon, Sverris

- saga, sögubók, söngbók, Thomas de Aquino, Thomas saga, Thomas saga erkibiskups, tíðir, tíðabæk, tíðskipunarbók, tólf-mánaðabók, Tractatus virtutum, tvísöngur, vetrarbræfur, Vincencii de sanctis, Vitæ patrum, ymnar, ymnarius, Þorláks saga (biskups), æfintýrabók. Sbr. bókakista, bókastokkr.
- kirkjubók 194.
- Kirkjuból í Dýrafirði 561—562.
- Kirkjuból í Langadal 378, 444, 451, 502, 514, 516, 695—696, 701—702, 704, 714.
- Kirkjuból á Ströndum 314—315.
- Kirkjuból í Valbjófsdal 53—56.
- Kirkjubær í Hróarstungu 74, 192, 261, 292.
- Kirkjubær á Slðu, klaustr 87, 470—471, 480—482.
- Kirkjubær á Skagaströnd 314.
- kirkjudagssöngur (bók) 331.
- Kirkjuhvamur í Miðfirði 249.
- kirkjukambr 306.
- kirkjukola 333.
- Kirkjulækur í Fljótshlíð 87, 88, 399, 604, 648.
- Kirkjuskarð í Laxárdal 766.
- Kirkjusker fyrir Barðaströnd 645.
- kirkjustóll (bók) 116, 564, 565.
- kirkjuvígsla á einu kveri 298.
- Kirkjuvögr í Höfnum 622—623.
- kista 141, 175 246, 259, 299, 300, 305—308, 314, 316, 317, 318, 320, 324—326, 328—329, 330, 332—334, 426, 563.
- Sbr. felliborðskista, klerkaskista, pastkista.
- kista (laxakista) 564.
- kistill 305.
- kiæneistari 590, 650.
- Kiöbnehaffn, sjá Kaupmannahöfn.
- Kjalardalur á Akranesi 507.
- Kjalarnes 17, 49—50, 87, 158, 276, 391. — Kjalarnessþing 153.
- kjallari 299.
- Kjarnholt, sjá Keldnaholt.
- Kjarnanaust í Eyjafirði 319.
- Kjarni í Eyjafirði út 319.
- Kjartansstaðir í Skagafirði 321.
- Kjós(in) í Kjalarnessþingi 87, 247, 248, 380—381, 457, 708, 709, 753. — Kjósarsýsla 441, 479.
- Kjósavögr á Ströndum 25.
- kjör (kosning) 103, 167. — kjörbréf 103, 231.
- kjörgripir 474, 503, 714.
- kjörtré 25, 48—49, 314.
- kjöt 58—59, 613. — kjötát 613, 622—623, 633.
- kjötleg móðir 501.
- Klangsson: Gísli.
- klappbrýni 300.
- Klappárhamar á Sléttu 319.
- Klappárós á Sléttu 311.
- klár gamall 334.
- klárur 300, 316, 325.
- Klasbarði (hvortveggja) í Landeyjum 424.
- Klaufabrekkur í Svarfaðardal 301.
- klaufox 191.
- Klaus (Clauus) Bilde kanzlari (1532) 681.

Klaus (Clauns, Klawus, Klawus)
Mul, Hamborgari (1527) 413,
415.

Klaus (Nikolaus) Pétsson
kanzleri (1523—1524) 189,
204, 205, 207, 209.

klaustr 6, 24—26, 33, 35, 38,
42—43, 46, 116—119, 122—
123, 185, 189—191, 221, 223,
244—247, 276—277, 289,
293, 305—321, 351, 402—
408, 423, 426, 451, 465, 470
—471, 480—482, 511, 512,
574, 632—635, 654, 658, 677,
693—694, 715—716, 751—
752. — klaustrbaðstofa (í
Viðey 1526) 381. — klaustra-
bú 308. — klaustrseign 123.
— klaustrjörð 245. — klaustra-
skjalabók 280, 351, 698.

klefi 139, 529.

Kleif í Arnarnesshreppi í Eyja-
firði 319.

Kleif á Skaga 302, 304.

Kleifar í Gilsfirði 624.

Kleifar í Kallaðarnesshrepp á
Ströndum 25.

Kleifargil í Fnjóskadal 309.

Kleifarreki í Öxarfirði 323.

Kleifarviki á Ströndum 25.

Klemens Ásmundsson prestur í
Tröllatungu (1530) 550.

Klemens Jónsson á Indriðastöð-
um (um 1530) 559.

Klemensson: Ásmundr.

klenodia 335.

klerkar 7, 34, 79, 89—90, 109,
113, 121, 130—131, 136—137
161—162, 169—173, 180, 199
201, 206, 218, 221, 224, 226,
236, 240, 250, 255, 281, 336,

339, 345—347, 351, 354, 357,
368, 370, 372, 374—376, 399,
455, 479, 498, 500, 510, 516,
518, 530, 541, 543, 545, 548,
550, 555, 569, 574, 600, 606
—607, 612, 614, 626, 648,
657, 659, 677, 701, 703, 708,
720, 733, 735. — klerka-
kista 297. — klerkaráð 79,
457. Sbr. dýrðarklerkr, prestur.
klettur 128, 129.

Klettur (Hrisaklettur) milli Ennis
og Höfða á Snæfellsnesi 49.

Klifshagi í Öxarfirði 308, 310,
323. — Klifshagareki 328.

Klifstaðr (Klippstaðr) í Loð-
mundarfirði 280.

Klofi á Landi 263, 505, 679,

Klúka á Rauðasandi 754—755.

klukkur (kólflausar) 233, 260

—261, 296. 306—307, 313,

317, 320, 322, 325, 327—

328, 330, 332—333, 563, 645,

691, 735. — klukknahts 307.

Sbr. Ólafsklukkan, smáklukkan.

Klambur, sjá Klömbur.

klyfberi 300, 308, 316, 324.

klyppingr 316.

klæði 151, 276, 336, 386—387, 473,

484, 584 620. — klæði tvílgilt

584. Sbr. arest, buckran, flug-

el, glit, guðvefr, hálfstykki, kol-

neskt(klæði), lérept, líkakult, lín,

randadúkr, salonsáklæði, silki,

sprang, strigi, sæ, ulláklæði,

ulldúkr, vaðmál, vararfeldr,

varningsklæði, veandasaurmr.

klæði, klæðnaðr. klæðaburðr,

öll klæði 7, 108, 155, 157,

210, 561, 584, 768. — helgr

klæðabúnaðr 716. Sjá og sbr.

- ermasloppr, hatt, hosur, húfa, kápa (rauð og síð), kóss með skinnnum, kross, lindi, maliershringr, rokkr (rockr), skeið(?), stakkr með skinnnum, skinnstakkr, skór, skróðklæði, skyrtulérept. spensl, sylgja.
- Klængshóll í Svarfaðardal 301.
- Klængsson: Ólafr.
- klögun, klögumál 152, 425, 458, 518, 752.
- Klömbur í Reykjadal 322, 562.
- Klömbur í Vestrhópi 385—386, 424—425.
- knaber 72, 134.
- Kuappavellir í Örafum 471.
- Knappey, eign Grenjaðarstaða 323.
- Knappstaðir í Stíflu 612, 731.
- Knetilsstaðir (Hnetilsstaðir) í Ísafirði 502.
- knífar 324, 727. Sbr. hnífr.
- Knjúkr í Langadal 26, 28.
- Knútr Pétursson kanzlari (1524) 230.
- Knútsel í Múlaþingi 33.
- Knyttilsstaðir, sjá Knetilsstaðir.
- Knörr í Breiðavík 226, 457, 512, 619—620, 649—651, 717, 743.
- koddi (textakoddi) 190, 305, 313.
- Koðran Jónsson prestur vestra (1474) 38.
- Koðran Ólafsson nyrðra (1527—1530) 400, 466, 467, 534.
- Koðransson: Jón, Hallgrím, Kollgrím, Skeggi.
- kofi 560.
- kol 559. -- kolgröf 38. -- kolviðargerð 608.
- kola 327, 328. Sbr. kirkjukola.
- Kolbeinn Indriðason nyrðra (1529—1535) 491, 555, 635.
- Kolbeinn Ingimundarson í Unaðsdal (1526) 345—348.
- Kolbeinn Sigurðsson í Rangárbíngi (1529) 505.
- Kolbeinsárós á Ströndum 25.
- Kolbeinsdalr í Skagafirði 301.
- Kolbeinsson: Ásmundr, Benedikt, Jón, Ólafr, Þorlák, Þorsteinn.
- Kolbeinsstaðir í Hnappadalsýslu 603, 618, 650, 659—660, 743. — Kolbeinsstaðahreppr 286, 438—439, 496, 567, 617—619, 650.
- Kolbitsá í Hrútafirði 326.
- Kolgrafir í Eyrarsveit 557.
- Kollabær (minni) í Fljótshlíð 405.
- Kollafjarðarnes í Strandasýslu 709—710.
- Kollafjörðr í Barðastrandarsýslu 503, 592.
- Kollafjörðr í Strandasýslu 589, 711.
- Kollavík í Þistilsfirði 301, 324, 327.
- Kollgrím Koðransson Ábóti í Þykkvabæ (1524—1526) 190, 224, 345, 357, 359, 369.
- Kollgrímsson: Höskuldr.
- Kollslækr í Hálsasveit 592.
- Kollsstaðir (=Karlsstaðir) í Kinn 301.
- Kollsstaðir á Völlum 33.
- Kollsvík (Koltsvík) í Patreksfirði 271—272.
- kolneskt (klæði) 298.
- Kolsholt í Flóa 256.
- Koltrygsstaðir (=Koltreyjustaðir

- Kolfreyjustaðr) í Faskrúðsfirði 123.
- kompan 98.
- kona 202, 227—228, 276, 278, 616, 763. — konur og karlar 580, 582. Sbr. kvinna.
- kona (uxor) 27—28, 47, 62, 72, 121, 130, 145, 179, 214—215, 234, 251, 254, 268, 274, 285, 338, 343, 349, 353, 356, 375, 377, 383—384, 385, 388, 401—403, 405, 409, 424—425, 428, 430, 436—437, 440, 453—455, 472, 475, 496—497, 499, 507, 527, 535, 546, 561, 575, 590—591, 603, 616—617, 630, 643, 649—650, 652—653, 696, 711, 749, 764, 768. Sbr. kvinna. — konumundr (kvánarm., kvonarm.) 502, 554, 714.
- Kongsstaðir í Svarfaðardal 334.
- Kongustaðir (= Göngustaðir) í Svarfaðardal 301.
- Konráðr Jónsson vestra (1532) 629.
- Konráðsson: Steinmóðr,
- konungr, kongr (king, koning, konning, konnung) 1—8, 10—16, 19, 25, 40, 53, 58—60, 62, 64, 72, 75—76, 82—84, 102—108, 110—111, 118, 134, 139—141, 149—151, 153, 157—158, 161, 164, 167, 169—171, 182—183, 188, 198—199, 202, 204—205, 207—209, 211, 214—216, 218—219, 228, 233—234, 236, 238—239, 265, 267, 291, 325, 333, 337, 343—344, 353—354, 360, 371, 382—383, 396—398, 432—434, 441—442, 468—469, 478, 486, 493, 495—496, 499—500, 522, 532—538, 548—549, 551—552, 576, 579—580, 582, 584—586, 591, 620, 625, 631—632, 634, 643—644, 647—648, 659—660, 665—671, 677—678, 685, 699, 707, 725, 738, 741, 755, 757—760. — kongsins bréf 432, 534—536. — konungdómr, kongdómr 5, 10—11, 14—15, 52, 75, 106—107, 111—112, 142, 149—150, 157—158, 219, 255, 266—270, 398, 418, 494—495, 625, 667, 669, 707, 741, 747. — kongdómsins, kongsins fofeti 418, 535. Sbr. að öðru leyti: fofeti, konungr. — kongdómsins, kongsins réttir 14, 16, 493, 660. — konungs eignir 106—107, 494, 540, 672, 708, 742.—konungsfundr 84.— — konungs garðr 11—12, 140—141, 164. — konungs gjald 736. — konungsjarðir 25, 493, 495, 540, 625, 660, 672, 678, 698, 708, 711. — konungs kaup 12. — kongelig maíestet 442, 468, 632, 633, 634. — kongs miskunn 580. — konungs reki 25. — kongsins renta 523, 737, 738. — konungs skipan 670, 671.— kongsins sýsla (og umboð) 427, 430, 527—528, 575, 665—667, 707—708, 726—727, 740—741, 768. Sbr. að öðru leyti: konungr, sýsla. — kongs umboðsmaðr 352, 418, 477—478, 500, 512—515, 529, 580, 582—584, 625, 628—630, 666,

- 668, 678, 699, 746—747, 749—750, 767. Sbr. að öðru leyti: konungr, umboðsmaðr. — konungs vald, kongs makt 2—3, 14, 25, 523, 669—670.
- konventa, sjá conventa.
- kopar 190, 297, 298, 313, 320, 332, 472. — koparhjálmr 186, 320. — koparhöfuð 296. — koparhompull 296. — koparkaleikr 196. — koparkanna 192, 300, 316. — koparkross 197, 295, 313, 328. — koparskjöldr 312. — koparskrín 328. — koparstétt (á kaleik) 233. — koparstíka 186, 191, 195, 298, 306, 313, 317, 320, 322, 325—326, 328, 330, 332. Sjá og sbr. bagall, glóðarker, skrin.
- Kópavogr við Skerjafjörð 140, 149.
- kopiur, kopiubækr 22, 24, 26, 33, 43, 73, 96, 129, 242, 254, 347, 535, 643, 675.
- kór (kirkju) 190, 296, 306, 328, 330, 332. — kórðyr 295, 330, 332. — kórprestr 472. — kórpsaltari 306. Sbr. hákór, Mariukór.
- korðahnífr 588.
- korn, kornvara 7, 691. Sbr. akr, hveiti, mjöl.
- Kornsó í Vatnsdal 314.
- Kornslækr í Borgarfirði 403, 404.
- kóróna 520. — kóróna með silfr 295.
- korporall, sjá corporale.
- Kort Blom, Hamborgari (1527) 413, 415.
- Kortugil í Tungusveit 602.
- kóss (fornt, með skinnum) 588².
- kosning 102, 110, 120, 169—170, 202, 216, 715. Sbr. kjör.
- kostnaðr 10, 14, 16, 212, 222, 352, 461, 499, 545, 611, 677.
- kostr 9, 300, 321, 331, 587. Sjá og sbr. bógr (af nauti), álpitaregg, egg, fiskr, hostr (= ostr), hvalr, hveiti, kjöt, korn, kviðáll, mjólk, mjöl, nautsþjó, síðuspelar (af nauti), skammrif, selkjöt, skreið, skyr, slátr, uxamagáll.
- kot 93, 454, 502. — kotungar 588, 592.
- Kotterja í Flóa 488.
- Kothvammr á Skaga 321.
- Kottún í Blönduhlíð 529.
- Krafsmýrr í Ísafirði 520—521.
- kraff (krafa) 469.
- kragi 192.
- Kraksón: Brandr.
- krankleiki 511.
- Kraunastaðir í Reykjadal 327.
- Kriegers safn stiptamtmanns 99, 111, 270, 272.
- kriigismacht 634.
- Krinastaðir í Eyjafirði 323.
- Kringla í Torfalekjarhrepp í Húnavatnsþingi 314.
- Kringlumelar í Skilmannahrepp 128.
- Kringluvatn, selstaða frá Grenj, aðarstað 323.
- krisma 510, 531. — krismaker 297, 317.
- Kristfé 315, 470, 487—488, 612, 735, 747.
- Kristiern, sjá Kristján.

- Kristín Björnsdóttir í Vatnsfirði (Vatnasfjarðar-Kristín d. 1458) 55, 485, 524, 527.
- Kristín Eiríksdóttir, Ólafssonar á Eiðum (um 1700) 185.
- Kristín Eyjólfsdóttir, Arnfinnssonar (enn á lífi 1526) 337.
- Kristín Guðnadóttir, Oddssonar (d. 1496 eða fyrri) 54, 56.
- Kristín Jónsdóttir í Skaptafellsþingi (d. fyrir 1499) 113.
- Kristín Sumarliðadóttir á Hrafnseyri (d. 1517) 57, 58, 515, 516.
- Kristín Torfadóttir, kona Halðors Ormssonar (1533) 649—650.
- Kristín Vigfúsdóttir, Erlendssonar (1533) 682—684.
- Kristín Þórarinsdóttir, móðir Sigmundar prests (1522) 112—113.
- Kristín Þorleifsdóttir, Björnssonar (1527) 436.
- kristindómr 137, 421, 716.
- kristindómsréttir, kristinréttir, kristindómsbálkr 9^a, 52, 138, 178, 299 375, 627, 633.
- Kristján Dana og Norðmannakonungur hinn I. (d. 1481) 40, 53, 59, 371.
- Kristján (Kristiern, Cristiern) Dana og Norðmannakonungur hinn II. (d. 1559) 59—60, 72, 108, 105, 134—135, 163—165, 167—169, 182—183, 198—199, 204—205, 207—209, 228, 233, 234, 236, 487, 537, 634.
- Kristján (Kristiern) hertogi af holtsetalandi og síðar Dana og Norðmannakonungur hinn III. (1535—1536) 725, 736—738, 761.
- Kristján (Kristiern) Hvittorp (1524) 207.
- Kristjana Teitsdóttir í Hvítanesi (1903) 128.
- Kristjania í Noregi 6, 12, 33, 43, 205, 228.
- Kristnes í Eyjafirði 301, 612.
- kristni 67, 118, 239, 245, 599.
- kristnir menn, kristnar sálir 66, 70, 238, 278, 586, 732.
- Kristopher greifi af Oldenborg (1535) 736—738.
- krókar 300, 309, 325.
- Króklág á Skagaströnd 642.
- Krókmelar á Mývatnsöræfum 639.
- Krókr í Garði 87.
- Krókr á Skagaströnd 314.
- Króksfjörðir í Barðastrandarsýslu 686, 687, 717—718.
- Krókstaðir í Eyjafirði 301, 634, 635.
- Kroppr í Eyjafirði 301.
- kross (með undirstöðum), helgr kross 188, 191, 193^a—194, 196, 295, 297, 305, 316, 317, 320, 322, 325—326, 328, 330, 332—333, 338, 563, 645. — gyltr kross 190. — írskr kross 190. — krossinn í Kallaðarnesi 592. — krossaltari 313, 317. — kross-stúka (í Hóladómkirkju) 295. — mynd hins helga kross 193—194. Sbr. fontkross, koparkross, líkakross, merkiskross, silfrkross, trékross.

- kross (að bera á sér) 113.
 Kross í Landeyjum 183, 281, 344—345, 399, 424.
 Kross í Mjóafirði austr 49.
 Kross á Skarðsströnd 688.
 Krossabær, sjá Krossbær.
 Krossadalr í Tálknafirði 66—67.
 Krossanes (hvorttveggja) í Kræklingahlið 301.
 Krossanes í Skagafirði 301.
 Krossanes á Vatnsnesi 403—404.
 Krossar á Árskógarströnd 321.
 Krossavík í Vopnafirði 473, 570—571.
 Krossavík í Distilsfirði 324, 327.
 Krossbær (Krossabær) í Hornafirði 93, 273.
 Krosshóll í Svarfaðardal 334.
 Krossholt í Hnappadalssýslu 286, 438, 439, 496—498, 618.
 krossmessa (hvorttveggja) 113, 135, 137, 240, 309, 331, 339, 349, 377, 439, 444, 451, 498, 499, 528, 575, 600, 618, 666, 733, 765, 768.
 Krossnes í Eyrarsveit 509.
 Krossnes í Strandasýslu 93.
 Kross-steinn á landamerkjum Jörfa 497.
 Krounuhérað í Noregi 408.
 Kruksstaðir, jörð Hólastóls 301.
 krúna, krúnan (konungdómur, konungr) 75—76, 82, 164, 199, 738, 740, 742, 761. — Nor-
 egs krúnu land Ísland 72, 134. — krúnunnar renta 707, 728. — krúnunnar réttir 398.
 Kryddhóll í Skagafirði 301.
 Krýsuvík í Gullbringusýslu 289.
 Kræklingahlið í Eyjafirði 301, 746, 747.
 kröf (= krafa) 469.
 Kúgastaðir (Kúastaðir) í Svartárdal 302, 489.
 kúgildi, kvígildi, kvíildi 22, 26—27, 55, 67, 100, 106—107, 117, 144, 186—188, 194, 196, 198, 204, 221—222, 244, 246—247, 255—256, 262—263, 278, 284, 286—287, 316, 321, 326, 329, 335—336, 349, 388, 392—395, 402—404, 424, 426, 452—454, 476, 479, 488, 490, 493, 502—503, 512, 542, 563—564, 579—580, 587, 589, 592—594, 603, 605, 608—609, 612, 619—620, 624, 650—652, 654—655, 657, 659, 665—666, 682—683, 696, 701, 704—705, 717—719, 723, 734—735, 739—740, 744, 747, 753—755, 764—767. — kúgilda hald 221. — kúgilda leigur 494, 506, 546, 572—573, 742.
 kúgun 153.
 Kúla, sjá Auðkúla.
 kult, sjá líkakult.
 kunta 53.
 Kurbr (Kurfir) á Skógaströnd 314.
 Kursveinsstaðir (Kusveinsstaðir) í Fjörðum 329, 652.
 Kúskerpi í Blönduhlið 301.
 kvánarmundur, sjá kona.
 Kvann-, sjá Hvann-.
 kvartanir 631.
 Kvannahvoll á Skarðsströnd 688.
 kver 298.
 kvern 329. sbr. maltkvern, must-
 arðskvern, piparkvern,

Kvíá í Öræfum 42.

Kvíabekkr í Ólafsfirði 294.

Kvíar í Norðrárdal 61.

Kvíasker, sjá Kvísker.

kviðálar (sbr. magálar) 191.

Kvíendisdalr (= Kvikindisdalr) í Eyjafirði 309.

Kvíendisdalr (Kvíindisdalr = Kvikindisdalr) í Reykjadal 767.

kvígur 316, 321, 657.

kvikfé 316, 326, 329, 333, 529.

kvinna (alment, og eiginkona, skilvís) 20, 47—48, 55—57, 61—62, 64, 87, 100, 121, 122, 143, 151, 179—180, 255, 268, 270, 274, 344, 349, 353, 385, 387, 403, 449, 473—474, 487, 501, 503, 507, 515—516, 528, 536, 548—549, 555, 562, 564, 591, 624, 659—660, 686, 697, 764.

Kvísker (Kvíasker) í Öræfum 93, 273—274.

kvíslar 192.

kvittan, kvittancia, kvittanarbréf, kvittantz 46, 47, 77—78, 88, 104—105, 124, 147—148, 152, 153, 158, 160—161, 178, 232, 233, 236, 242—243, 245—246, 263, 267, 277, 348, 388, 410—411, 417—418, 440, 442, 466, 468, 495, 505, 507, 508—509, 542, 560, 571, 616, 618, 623, 625, 652—653, 671, 678—680, 696—697, 699, 706—707, 710, 721—722, 724, 726, 742, 763.

kvonarmundr, sjá kona.

kvotra 329.

kvöð: kvaðarvitni, kvöðuvitni 593, 671.

Kwngell í Noregi 633.

kyndilmessa 20, 318.

kýr 17, 20, 113, 153, 186—189, 196, 246, 259—261, 308—309, 316, 321, 327, 329, 332—333, 352, 471—472, 563—564, 588, 606, 609, 645, 657, 732, 734. — gömul kýr 657. — kýrhúð 308, 325.

Kýraugastaðir á Landi 395, 720. kærur 40, 90, 113, 130—131, 173, 176, 180, 198, 221, 223, 230, 250, 281, 343, 345, 354, 422, 424, 457—459, 535, 555, 574, 614, 648, 666, 674, 708, 712, 751.

Köbenhavn, sjá Kaupmannahöfn.

Köbinghaffn, sjá Kaupmannahöfn. kögur, kögrar 298, 306, 314, 327. sbr. sækögur.

Kögur við Dýrafjörð 29.

Köldukinn í Húnavatnsþingi 627.

Köpenhaffn, sjá Kaupmannahöfn.

Lada (Hlaðir, Hlöð) í Noregi 44. Lafranz Nikulásson í Skaptafells- eða Rangárþingi (1529) 481.

Lafranz Vestani (1521) VIII, 789 (er haldinn Eggertsson, af józkri aðalsætt. Sbr. D. N. XVII B. bls. 358.)

lág 521, 641.

Lágafell í Landeyjum 423—424.

Lagarfljót 725.

lágasöngvabók 186, 331, 332.

lagnaðr (og vilji) 274, 341.

lagvokn (=lagvopn) 299.

lamb 471, 733. — lambseldi

321, 325, 485, 524, 526—527.

733. — lambarekstr 327.

Lambá í Eyjafirði 65.
 Lambafell undir Eyjafjöllum 107.
 Lambagil á Barðaströnd 645.
 Lambanes í Fljótum 302.
 Lambanes í Þistilsfirði 319.
 Lambavatn á Rauðasandi 271, 572.
 Lambey í Fljótshlíð 376, 377, 712.
 Lambhagavík í Fljótum 303.
 Lambhagi á Álptanesi 146.
 Lambhagi í Gufudalssveit 196.
 Lambhagi í Svarfaðardal 334.
 lampi, lampr 70, 295.
 Lámúli á Skaga 302, 304.
 lán 204, 207, 478, 526, 757.
 land = Ísland, sjá Ísland. —
 landsins eð bezta 582. —
 landsfjórðungur 534. — lands-
 fólk 361. Sbr. landsmenn. —
 lands, landsins lög 342, 398,
 493, 579, 707, 721. — lands-
 lagabók 14—15, 47, 142, 226,
 257, 354, 495, 579, 582, 667,
 708, 728—729, 741, 752, 761,
 —762. — landsmenn 5, 14, 16,
 583, 584, Sbr. landsfólk. —
 landsnaðsýnjar 668, 669, 670.
 — landráðasök 398. — lands-
 réttir 14—15, 523. — landstjórn
 737—738. — lands(ins) vani,
 siðr 583, 604, 705. — lands-
 vísa 161. — landsvist 680—
 681, 762. — landsþingisskrifari
 147, 787.
 land (= fasteign, jörð, prædium):
 land og lausir aurar 62. —
 landbúar 75, 559, 702, 712. —
 landsdrottinn 248. — landeig-
 andi 18, 516. — landeign 149,
 241, 523, 565, 638. — land-
 gögn 21. — landshlutr, lands-

mannahlutr 310, 311, 319. —
 landamerki, landamörk, landa-
 merkjabréf, landamerkjaskrá
 18, 28—29, 128, 129, 144—145,
 248, 395, 464—465, 496—497,
 562, 565, 567—569, 577, 601
 —602, 608—609, 627, 637—
 641, 686, 705—706, 708—709,
 748—751, 753—754. — land-
 nám 354, 384, 475, 516. —
 landsnyttjar 19, 565, 639. —
 landskyld 6—8, 100, 106—
 107, 111—112, 198, 244, 282,
 370, 400, 412, 494—495, 506,
 513—514, 530, 540—541, 544,
 588, 630, 672—673, 741—742,
 — landskyldarkúgildi 657. —
 landskyldaleigur 400.
 Land (= Lundr) í Fljótum 731.
 Land(ið) í Rangárþingi 281, 395,
 423, 500—501, 505, 650, 679,
 694—695.
 Land (Varmaland) í Skagaf. 321.
 landablað (= landabréf) 306.
 Landamerkjálág í Ísafirði 521.
 landaurar 2, 4—5, 7.
 Landbertus saga 299.
 Landbjartur Bárðarson vestra
 (1529) 485.
 Landbjartsson: Þorlákr.
 Landeyjar í Rangárþingi 181,
 281, 344, 345, 395, 399, 406
 407, 423, 505, 567—568.
 Landsbókasafn(ið) í Reykjavík
 1. 3—4, 11, 13, 18, 22, 62,
 71, 74—75, 78—81, 83—85,
 92—93, 97, 99, 101, 110, 116
 117, 129—131, 134, 136, 141,
 151, 161—162, 164—166, 172
 —173, 175—176, 199, 201,
 213, 223, 230, 238, 242—243,

- 250, 254, 255—258, 262, 264, 269—270, 280—281, 289—291, 338, 340, 342, 344, 348, 354, 357, 359, 363—365. 367, 369—370, 373—375, 377—378, 382, 391², 392, 393, 394², 395, 400, 403, 412, 413, 423, 429, 434, 440, 442, 443, 455, 461, 465 467, 469, 474, 476, 488, 494, 500, 502, 506, 508, 510, 517, 518, 522, 530, 534, 543, 548, 550, 551, 558, 559², 570, 574, 577, 598, 603, 606, 607, 613, 616, 622, 626. 635, 638, 644, 659, 666, 686, 687, 689, 690, 699, 701, 704, 708, 712, 715, 717, 726, 730, 761, 763.
- Landsker fyrir Staðarsveit 26.
- Landskjalasafnið í Reykjavík 1, 4, 8, 11, 13, 15, 18, 21, 24, 26—28, 116, 134, 144, 248, 351, 358, 360, 385, 426, 439, 444, 494, 496, 523, 526, 563, 564, 565, 614, 617, 635, 640, 661, 682, 698. Sbr. Biskupskjalasafn.
- Langabúr (á Hólum 1525) 300.
- Langadalr í Húnavatnþingi 26, 27, 28, 400—401, 436, 454, 467, 473, 489—490, 554, 566, 659, 764, 766.
- Langadalr í Ísafirði 516, 595, 701—702, 704, — Langadalströnd 495, 502, 524, 526—527.
- langafasta 305, 325, 331, 338, 403, 688, 724, 763.
- Langafjara á Skaga 304, 321.
- Langameir á Akranesi 128.
- Langamýr ytri í Húnavatnþingi 302.
- Langamýr í Skagafirði 301.
- Langanes í Arnarfirði 514, 515, 526, 629, 665—666.
- Langanes á fjórðungamótum eystra og nyrðra 78, 112, 113, 302, 310.
- Langareki á Tjörnesi 323, 327.
- Langaréttarbót (1450) 53.
- Langasker á Rauðasandi 749.
- Langatangi á Skaga 304.
- Langavatn í Helgastaðahreppi í Þingeyjarþingi 323, 562.
- Langavatn á Skagaströnd 641.
- Langey fyrir Skarðsströnd 688.
- langfeðgaeign 408.
- langi frjádagr 404, 623.
- langsessa 317.
- Larsakanna, sjá Hannes.
- lás 307, 309, 324, 330.
- latína 238, 245, 264, 611, 692.— latinubækr 296, 299, 313, 317, 322. — latinuskraða 833. — sermo latinus 611. Sjá biblíu.
- Látrar á Skaga 321.
- Látratangi á Skaga 304.
- látún: látúnshjálmr 330. — látúnslíkneski 297. — látúnsmundlaug 297. — látúnsskeið 297. — látúnsskjöldr 306, 317.
- Laðmundarfjörðr = Önundarfjörðr 546.
- Laufás við Eyjafjörð 19, 119, 206, 294, 329—331, 365, 408, 450, 651, 747.
- Laufáshagi á Flateyjarðalsheiði 330.
- Laugaból í Arnarfirði 244, 520.
- Laugaland (hvorttveggja) í Eyjafirði 309.
- Laugaland í Fljótum 302.

Laugar (hvorartveggja) í Reykja-
dal 454—455, 473—474, 491
—492, 617.

Laugarnes á Seltjarnarnesi 751
—752.

Launarsholt á Landi 395.

launbörn, laungetin börn 545,
546.

Laurencius hinn helgi, Lauren-
ciusmessa (-messudagr) 98,
371, 372, 465, 543, 546, 588.
— Laurencius (líkneski, xijje)
244.

lausafé, lausagóz, lausapeningr
9, 21, 47, 51, 55, 61, 87, 116,
179, 181, 242—243, 271, 332,
334, 371, 403—404, 419, 426,
428—431, 466, 478, 665,
718.

lausakragi 318.

lausamenn 579, 581, 582.

lausasmjör 308.

lausn (jarðar) 537, 620, 622,
718.

lausn, lausn og skript 51—52,
69—70, 92, 115, 130—131,
133, 138, 177, 225, 245, 251,
255, 285, 354, 394—395, 466,
475, 510, 517, 531, 569, 606
—607, 613, 627, 638, 646,
660—661, 678, 709, 736.

lausnari 101, 146, 359.

lausnarsteinn 297.

lavnecknigh 760.

lax: laxveiði 26, 323.

Laxá í Kjós 753.

Laxá í Suðrþingeyjarþingi 327,
562.

Laxárdalur í Dalasýslu 458, 460,
461, 509, 751.

Laxárdalur í Húnavatnshringi 766.

Laxárdalur í Skagafirði 305.

Laxárdalur í Þingeyjarþingi 448,
562.

Laxárdalsheiði nyrðra 445, 446.

Laxárdrög á Skagaströnd 642.

Laxárós í Þingeyjarþingi 327.

Laxárós (forui) í Þistilsfirði
319.

Lazarus Mattheusson bartskeri í
Skáney í Reykholtssdal (Skán-
eyjar-Lazi; 1525—1528) 290,
361, 476—477.

lectari 296, 298, 326, 328, 333.
— lectaradúkr 332.

legáti, legátavald 41, 137, 238,
264, 336, 685, 714—715, 716
730.

legstaðr 67, 472, 586, 592.

Leiðóllsstaðir í Laxárdal í Döl-
um 247.

Leifsstaðir í Bólstaðahlíðarhreppi
321.

Leifsstaðir, eyðijörð Hólastóls
302.

leiga 67, 100, 106, 111—112,
241, 269, 400, 478, 513—514,
530, 544, 630. — leiguliði
319. — leigustaðir 545, 630.

leikmenn, leikir menn 55, 61,
65, 74, 80, 94—95, 114, 142,
176—177, 186, 199, 218, 224,
235, 236, 240, 255—256, 281,
284—285, 289, 336, 337, 352,
354, 357, 370, 372, 374—376,
379—381, 396, 412, 425—426,
433, 442, 448, 456—459, 464,
469, 472, 477, 479, 498—501,
503, 507, 510, 527, 530—531,
539, 541, 543, 546—546, 548,
550—551, 553, 555—556,
564, 566, 570, 572, 593, 600,

- 610, 617, 622, 626, 628, 632, 635, 648, 656—658, 666, 670—671, 676, 680, 693, 696, 701—704, 708, 712, 714, 720, 722, 727—728, 730, 732, 738, 740, 750, 751. — leikmanna-vald 607.
- Leirá í Leirársveit 265, 380—381, 603, 620. — Leirársveit í Borgarfirði 265.
- Leirárgarðar í Leirársveit 396, 432, 434, 441, 468, 551.
- Leirhafnargnúpr & Sléttu 311.
- Leirhöfn & Sléttu 323.
- Leirubakki & Landi 263.
- Leirur hjá Jörfa 497.
- leirvogur 751.
- lén, léni, lénabréf (lénsbréf), lénaskrá, lénsmaðr 15—16, 60, 105—106, 199, 493—494, 541, 576, 625, 672, 673, 681, 698, 699, 742.
- Leo páfi hinn tíundi, 64, 229.
- Leodgariussaga 299.
- Leonardus confessor 474.
- lérept (steint) 151, 276, 297, 298, 306, 336, 386—387, 484, 584, 620. Sbr. varningslé-rept.
- les 331, 332, 333. — lesbók 181, 295, 296, 299, 306, 307, 313, 317², 318, 320, 322², 325, 326², 331, 332². — lesbók er kallast Requisitare 322. — lesgrallari 296, 313, 331. Sbr. commonsles, hátíðalesbók.
- lest (skreiðar, til gildis) 6—8, 46, 102, 105, 381, 723, 735.
- lestrarbók 296, 318, 322, 329.
- léttavarnigr 383, 384.
- leyfi, leyfisbréf 37, 565, 666, 679, 728—729, 746, 762.
- Leysingjastaðir í Húnavatnsþingi 314.
- liber 41, 44, 622. — liber casuum et decretalium 299.
- licencia 700.
- liðsafnaðr 662, 664.
- lífdagar 391, 472, 585, 591, 694.
- lífsbjörg 579.
- lífstíð 553, 586.
- líkakrákr 307, 317, 330. — líkakross 332. — líkakult 306.
- líkami, líkamr (moldlegr): krankr & líkam 66, 67, 472, 585, 586, 591, 694.
- líkneski 186, 190, 195, 197, 226, 233, 295, 305, 313, 317, 322, 332, 620. — verð & líkneski 244. Sbr. látunslíkneski, smálíkneski.
- lín 192, 324.
- lindi 588. Sbr. silfrlindi.
- lindúkr (á altari, hringofinn) 188, 300, 318, 329—330, 334, 646.
- linkind 669.
- linlak 192.
- línsæng 334.
- linun 616.
- lítlæti 588.
- lítlmagnar 363.
- Litlaðalr í Svinadal 302.
- Litlafjara í Þingeyjarþingi 323.
- Litlahamar í Eyjafirði 309.
- Litlaland í Ölfosi 288.
- Litlaskarð & Skagaströnd 641.
- ljáir 191, 300, 309, 316, 325.
- ljós 279, 519. — ljósanna 331.
- ljóstollr, sjá lýsitollr.

Ljósavatn í Ljósavatnaskarði 312, 525, 628, 659, 764. —
Ljósvetningar 312. — Ljós-
vetningareki 311.
Ljósaki í Lóni 50.
Ljóðr Þorvarðsson syðra (1545)
539.
Ljótsson: Arngrímr.
Ljótshóll í Svinadal 302.
Ljótstaðir í Reykjadal 323.
Ljótstaðir í Skagafirði 302.
Ljótstaðir í Vopnafirði 135—136.
löß (solum) 516.
löß silfrs 98, 105.
Loðmundarfjörðr eystra 280.
lofan 249, 436—437, 548, 565,
571, 613, 684.
lófatak 3, 5, 414, 416, 417.
lofnessa 98.
loforð 405.
lok (á fláti, spiru) 299, 330.
Lokinhamrar í Arnafirði 244,
704—705.
Lómatjarnir á Skagaströnd 641.
Lómatjörn í Höfðahverfi 329.
Lombardica historia 298.
Lón í Kelduhverfi 301.
Lón(ið) í Skaptafellsþingi 49—
50, 274.
Lónaðs í Norðrmúlþingi 135
—136.
Lónshöfn í Suðrþingeyjarþingi
310.
Loptr Eyjólfsson „bóndi“, lög-
réttumaðr í Austfjörðum, eig-
andi Indriðastaða í Borgar-
firði (1523—1527) 152, 177,
186, 255—256, 360, 390.
Loptr Jónsson í Flatey, Finns-
sonar (um 1700) 535.

Loptr Kálfsson¹⁾ lögréttumaðr
(1523) 141.
Loptr Ormsson, Loptssonar,
riddari (d. 1476) 142—144.
Loptr Pétrason, Loptssonar,
prestur í Viðidalstungu (1522
—1526) 109, 339.
Loptsdóttir: Vilborg.
Loptsson: Greipr, Guðlaugr,
Jón, Ormr, Pétr, Skapti, Ste-
phán.
Lorenzo Pucci kardinali (1524)
229.
lott, sjá hlutr (af skipi).
Lubecenses, sjá Lybek.
Lubecker, sjá Lybek.
Lucas evangelista, Lucasmessa
(festum) 116, 118, 251, 282,
503, 746.
Lucia hin helga 196.
Lundarbrekka í Bárðardal 487,
747.
Lundey á Skagfirði 303.
Lundr í Fnjóskadal 65, 301.
Lundr í Lundarreykjadal 248.
Lundún á Englandi 205.
Lungegarðr 691.
lupus 756.
Lurkasteinn í Öxnadal 66.
Lúsá á Hörgárdalsheiði 320.
Lybek, Lybikumenn, Lybecen-
ses, Lybecker, Lybike 525,
576, 756, 758—760. — lybisk-
ir skildingar 500.
lýðbiskup 685.

1) Svo skýrum stöfum í hand-
ritinu. Athugandi er, hvort það
sé ekki misskript fyrir „Eyjólf-
son“,

- Lýðr Magnússon prestur í Skarðs-
 þingum (d. 1746) 463.
 lýðrfski 647.
 Lykin Smitt (1523) 198.
 Lyng(ar) í Meðallandi 189.
 Lyngbreiðarendi á Skagaströnd
 641.
 lyngrif 465.
 lýrittareldr 384, 556, 613, 638.
 Lyse í Noregi 390.
 lýsi 70, 583. — lýsistunna 584.
 lýsing (til festa, hjónabands)
 58, 375, 569, 736.
 lýsitollr, lýstollr 20, 325, 599,
 600, 645.
 Lýtingr Einarsson í Borgarfirði
 (1525—1531) 265, 600.
 Lækjamót í Víðidal 93, 403—
 404, 552.
 Lækjarbotnar við Hafnarfjörð 146.
 Lækjardalr í Langadal 490,
 766.
 Lækjardalr í Öxarfirði 310.
 Lækjarskógr í Dölum 587.
 Lækjarvík við Skjálftanda 312.
 lækning 361.
 Lækniastaðir á Langanesi 302.
 lækr 43, 146, 241, 314, 497,
 529, 565, 609, 627, 638, 641
 —642, 750—751. — lækjar-
 fall 751. — lækjarhöllkn 568.
 — lækjarós 568. — lækjar-
 seyla 751.
 Lækr á Barðaströnd (= Brjans-
 lækr) 111—112, 271, 592, 705,
 722.
 Lækr í Flóa 474, 475.
 lærdir menn, lærdir og leikir
 10, 76—78, 82—83, 115, 118,
 184, 137, 141, 159, 170, 179,
 206, 225^a, 257, 291, 339, 365,
 373, 378, 456, 458—459, 507,
 555, 566, 622, 666, 670—671,
 676, 680, 693, 738, 750. —
 lærðra manna fullrétti 365.
 læð 307.
 lög 3, 5, 9—10, 14—17, 46, 48,
 51—52, 57—58, 62—63, 67—
 69, 74—75, 78, 80, 91—92,
 94—95, 97, 100, 107—108,
 110—111, 115, 123—124, 126,
 131, 133, 141—143, 153, 164
 —165, 167, 174, 179, 181—
 182, 184—185, 204, 211, 214
 —216, 218, 220, 225—226,
 239, 251, 254, 257, 263, 267,
 274—275, 284—285, 289, 291,
 338, 340—341, 345, 349, 353,
 355—356, 361, 371, 373, 375
 —376, 378, 382, 390, 392—
 393, 396—398, 401, 412, 424
 —425, 440, 446—450, 452—
 456, 459, 462—463, 473, 477,
 482—484, 488—493, 495—
 498, 501, 508—509, 512 516
 —519, 522—523, 528—530,
 538, 544, 549, 551—552, 570
 —572, 575, 580, 582—584,
 594—596, 600, 609—610,
 612—613, 624, 628—629, 631,
 633, 636, 638, 650, 652, 658,
 660—661, 663, 668—671, 677,
 679—680, 683—684, 695, 702,
 704—705, 707, 711, 717—
 719, 721, 728—729, 731, 735,
 741, 744, 747, 752, 754—755,
 761, 766—768. — guðs lög
 131. — íslensk lög 2, 4—5.
 — lög heilagrar kirkju 730.
 — lög Ólafs konungs helga
 55, 164, 218, 681. — lögleg
 aðgangr 424. — lagaáæra

573. — löggarfi 57, 428, 430.
 — lögaurar 2, 4. — laga-
 ávöxtr 91, 225, 269, 370, 721.
 — lögbók 3—5, 12—13, 74
 —75, 94—95, 150, 155, 214,
 220, 230, 278, 283, 299, 300,
 472, 475, 491, 513, 516, 530,
 579, 582—583, 610, 630, 658,
 721, 751. — lagaboð 762.—
 lögbrot, lagabrot 141, 151,
 397, 549. — lögbrotsmaðr
 115. — lagabruðkaup 251,
 285. — lögbætr 201. — lög-
 festa, lögfest jörð 564—565,
 567—568, 727—729. — lög-
 gjafir 47—48, 56, 87, 464,
 473, 551—552, 592, 683—
 684. — lagagjörningr 516.
 — lögleg gögn 516. — lög-
 heimili 91, 152—153, 361,
 397. — lögleiga 222. — lög-
 leysa 7, 133. — lagamál 136
 —137, 214, 216. — lögmál 61,
 75, 108, 132, 150, 173, 177,
 347, 398, 503, 565, 577—
 578, 670, 677, 684, 690, 697,
 708, 713, 718, 727. — lögmál
 heilagrar kirkju 537, 616,
 649. — lagaráð 202. — laga-
 rípting, 22, 74, 182, 185, 204,
 254, 257—258, 263, 274—
 275, 280, 284, 345, 381—382,
 390, 392, 396, 401, 424—425,
 440, 446, 448, 450, 452—455,
 462, 484, 488—489, 492, 497,
 508, 512, 552, 570, 572, 594
 —596, 609, 612, 624, 628,
 636, 650, 663, 683, 695, 718
 —719, 731, 747, 755, 767. —
 lögsaga, lögsögn 132, 173,
 239, 355, 455, 456, 460. —

lögsagnari 744. — laganna
 setningar 604. — lögleg skip-
 an, lagaskipan 210, 494, 496.
 — lagaskipti, lögskipti, lög-
 leg skipti 55, 271, 427—430,
 527, 528, 529. — lagasókn
 69. — lagastefna 528. —
 lagasvar, lögsvar 22, 142,
 378, 544. — lagaumboð 406.
 — lagaúrskurðr 257, 356,
 537, 706. — laganna útvis-
 an 639. — lagavegr 107. —
 lögvitni 613. — laga yfir-
 sögn 239. Sbr. landslög.
 lögmaðr 4—5, 9, 11, 13—16,
 28—29, 46—47, 61, 68—69,
 71, 77, 79, 85, 90, 92, 96—
 97, 99—103, 105, 110—112,
 139—141, 145, 149—150, 152
 —156, 158, 175, 178, 207,
 216—218, 223—224, 238,
 264, 266, 268—269, 275, 278
 —279, 281—283, 288, 349, 359
 —363, 365—368, 378—379, 385
 —386, 396—398, 408, 414—
 416, 418, 427, 432—435, 440
 —441, 443—445, 448—449,
 457, 467—469, 472, 475, 478
 —479, 488, 499—500, 502,
 522, 532—536, 553—554, 566,
 575, 578—583, 590, 593, 601
 —602, 604, 626, 635, 637,
 651, 659—661, 668—672, 674
 —676, 685, 689, 697, 709,
 715, 736—739, 746, 754, 761
 —764, 766. — lögmanna-
 bréf 522—523, 761. — lög-
 mannsdómr 522, 635. — lög-
 mannsdæmi 60, 534. — lög-
 mannsseiðr 534, 761. — lög-
 manns fullrétti 361—363, 365

- 368. — lögmannskaup 522, 523. — lögmanns kjör, kosning, útvalnig 492—493, 532—534. — lögmanns ráð 216. — lögmanns úrskurðr 10, 16, 200, 219, 418, 442, 537, 671, 680.
- Lögmannshlið i Kræklingahlíð 448—449, 604, 635.
- Lögmannsvellir, sjá Stóruvellir. lögrétta 14, 16, 103, 561, 478, 533, 535, 538, 581, 671, 676, 680, 696, 738. — lögréttumenn 86, 88, 141, 145, 148, 152, 200, 224, 357, 359—360, 362—363, 366—368, 371, 377, 397, 399, 416, 432, 441, 467, 493, 513, 527, 532—534, 537—539, 541, 543, 575, 579, 581—582, 664, 669—670, 675—676, 682, 712—713, 729, 736—737, 754, 768. — lögréttumannadómr (-bréf) 61, 216, 219, 344, 675. — Sjá að öðru leyti dóma. — lögréttumanna fallrétti 362—363, 366—368.
- Lönguhlíð (neðri) i Hörgárdal 147.
- Machlinia, sjá Mecheln.
- Máfahlíð (Máfahlíðarreið) á Snæfellsnesi 143.
- magister 41, 85. Sbr. meistari.
- máðkona 384.
- Magnús Arason kapteinn (d. 1728) 744.
- Magnús Árnason nyrðra (1508—1529) 52, 65, 379^a, 383, 387, 405—406, 485—486.
- Magnús Árnason eystra (1526) 371—372.
- Magnús biskup i Hamri (1520—1533) 65, 216, 230, 685.
- Magnús Björnsson á Jörfa i Hankdal (1518) 557.
- Magnús Björnsson lögréttumaðr á Reykjum i Tungusveit og sýslumaðr i Hegranessþingi (1522—1541) 65, 74, 184, 352, 445—446, 451—452, 475, 527^a—530, 581, 601—602, 656, 737.
- Magnús Björnsson, Jónssonar, i Djúpadal (enn á lífi 1613) 62.
- Magnús Björnsson i Húnavatnsþingi (um 1800) 640, 642.
- Magnús Brynjólfsson lögréttumaðr i Vaðlaþingi (1526—1532) 344, 579, 612.
- Magnús Einarsson, stúdent á Jörfa, skrifari Árna Magnússonar (d. 1752) 139, 193, 212, 242, 443, 461², 557, 705, 749, 751.
- Magnús Eiríksson minniskjöldr (smek) Noregskonungr (d. 1374) 10—14.
- Magnús Erlendsson Eyjajarl (d. 1116), Magnúsmessa (-messudagr, festum) 122, 195, 289, 345, 439, 524, 557, 613, 726. — Magnúskirkja 195. — Magnús historia 195. — Magnús líkneski 195, 305, 317. — Magnús saga 195.
- Magnús Erlingsson Noregskonungr (d. 1184) 7.
- Magnús Eyjólfsson biskup i Skálholti (d. 1490) 39, 693, 721, 722.
- Magnús Eyjólfsson prestur i Selárdal (1524) 218.

- Magnús Gíslason prestur syðra (1530) 530.
- Magnús Grímsson prestur á Mosfelli (d. 1860) 716.
- Magnús Guðmundsson prestur í Goðdölum (1522—1535) 89, 90, 96, 109, 114, 339, 711.
- Magnús Gunnlaugsson, Teitssonar (á lífi 1512) 382.
- Magnús Hákonarson lagabætur Noregskonungur (d. 1280) 1—8, 214.
- Magnús (Haldórsson) prestur á Mælifelli (1521) VIII, 737, 738.
- Magnús Hjaltason í Teigi (1602) 636.
- Magnús Hrómundsson sýslumaður í Hnappadalssýslu (enn á lífi 1717) 619.
- Magnús Ingimundarson vestra (1523) 142.
- Magnús (Jónsson?) faðir Semings prests (c. 1460—1470) 66.
- Magnús Jónsson á Krossi (veginn 1471) 281.
- Magnús Jónsson, biskups Arasonar, djákni, prófastr milli Hrauns á Skaga og Hofis í Dölum, prestur á Grenjaðarstöðum (1522—1533; d. 1534) 74, 93—95, 465—466, 553, 570—571, 604, 621, 628, 662—663, 682—684.
- Magnús Jónsson prestur syðra (1532) 613, 614, 637.
- Magnús Jónsson, Jónssonar og Solveigar Björnsdóttur (1530—1533) 545, 547, 646, 676.
- Magnús Jónsson lögréttumaður, að því er virðist, í Þverárþingi (1531—1536) 603, 671, 675, 696, 728, 729, 737, 745¹⁾.
- Magnús Jónsson í Skagafirði (1557) 22.
- Magnús Ketilsson sýslumaður (d. 1803) 134, 647.
- Magnús Magnússon á Draflastöðum í Fnjóskadal, dótturumaður Jóns Ásgeirssonar og Kristínar Guðnadóttur (á lífi enn 1491 eða leingr) 56.
- Magnús Magnússon, Jónssonar, frá Krossi (d. fyrir 1525) 281—282.
- Magnús Magnússon, dóttursonur Magnúsar Þórólfssonar (1524) 257.
- Magnús Magnússon sýslumaður á Eyri (d. 1704) 532.
- Magnús Markússon, skólameistari og prestur á Grenjaðarstað (d. 1733) 73, 402, 477, 484, 485.
- Magnús Narfason syðra (1528) 477.
- Magnús Nikulásason, heimamaður á Strönd í Selvogi hjá Þorvarði lögmanni Erlendssyni (fyrir 1513; enn á lífi 1545) 539, 637.¹⁾
- Magnús Ólafsson á Knerri (d. fyrir 1532) 619.
- Magnús Pétursson syðra (1523—1526) 183, 354.
- Magnús Sigurðsson nyrðra (1533) 667.
- Magnús Stephensen konferenz-

¹⁾ Þetta virðist allt geta verið einn maður.

- ráð (d. 1833), handritasafn hans 62, 65, 90, 96, 175, 178, 210, 215, 364, 379, 385, 427, 444, 449, 553, 554, 604, 635, 656, 739.
- Magnús Þórðarson vestra (1528) 477.
- Magnús Þorkelsson, Guðbjartssonar (1504) 47.
- Magnús Þorkelsson vestra (1525—1533) 287, 686.
- Magnús Þorláksson vestra (1411) 29.
- Magnús Þórólfsson, „biskups-son“ (d. fyrir 1496) 257.
- Magnús Þorvaldsson (1728) 227, 461.
- Magnúsdóttir: Guðriðr, Hal-dóra, Margrét, Solveig.
- Magnússkógar í Hvammssveit 93, 273, 589, 686—687.
- Magnússon: Ari, Árni, Bergr, Einar, Eiríkr, Eyjólfur, Finnur, Gamli, Gísli, Grímr, Guðmundr, Hákon, Haldór, Há-varðr, Jón, Magnús, Markús, Ólafr, Páll, Sigurðr, Sæmundr, Teitr, Tumas, Vigfús, Þor-kell, Þorleifr.
- mágr 62—63, 184, 436, 508, 532, 548, 616, 666.
- magt 691.
- maistre 168. Sbr. magister, meistari.
- mál 11, 14—15, 53, 63, 78, 108, 116, 120, 130, 157, 174—175, 200, 202, 214, 225, 266—268, 277, 280—282, 285, 339, 347, 353, 357, 361, 371, 383, 421, 459, 468, 481, 495, 508, 543—545, 557, 582, 601—602, 616, 660, 667, 670, 675—676, 679—681, 697, 725—726, 736, 741.
- málaferli 132, 141—142.
- málafylgi 536.
- máldagar, máldagabréf, máldaga-bækr, máldagasöfn, 17, 18, 20—21, 24, 26, 52, 65, 185, 187—189, 192, 193—197, 227, 259—261, 263, 292, 293, 299, 305, 316, 328, 346—347, 351, 372, 374, 404, 438, 459, 470, 525, 563, 606, 615, 640, 641, 642, 644, 645, 688, 702—708, 732, 744, 748—749, 751—752.
- málefni 10, 43, 92, 121, 232, 385, 387, 418—419, 441, 582, 631, 682.
- Málfríður Jónsdóttir, Finnbo-garsonar (1528) 450.
- máli (konu) 67, 87, 268, 287, 338, 358, 379, 425, 475—476, 503, 714, 740, 749. — máli = arfr 768. — málajörð 179^a, 338, 487. — málakona 48, 87, 179, 287, 379, 436, 467, 503, 555, 603, 711, 714, 740.
- maliershringar með silfr 221.
- Malland á Skaga 302, 304, 321. — Mallandsskarð 304.
- málmr: vj fjórðungar málmur 735. Sjá og sbr. argentum, ásmundar, aurum, blý, eir, gull, járn, kopar, látún, niðrfella, pjátr, reiðupeningar, silfr, tin.
- málnyta, málnytja 153, 335, 557, 592. — málnytukúgildi 56, 87, 117, 148, 160, 201, 212, 263,

- 271, 300, 331, 351—352, 371, 388, 404, 424, 426, 439, 476, 479, 512, 587, 589, 594, 605, 612, 619—620, 652, 654—655, 659, 666, 683, 696, 718, 739—740, 744, 764, 766—767.
- malt 583, 691. — maltkvern 299, 307, 318. — malttunna 584.
- Mána á Tjörnesi 311. — Mánárreki 311, 312.
- mánaðarheit 196, 562, 627. — mánaðarrekstr 66. — mánaðardagatal (í dagsetning brófa) 145.
- Mánaskál á Skaga 302.
- mandatum 700, 725.
- Manipulum curatorum (sermons-bók) 298.
- manndómsvizka 103.
- manngjöld 359—360, 365.
- Mannhelgi 142.
- mannshlutr 472.
- Mannskapshóll á Höfðaströnd 429, 431.
- mannslag 153, 158, 396—398, 697. — mannslagari 132—133.
- manntalsþing(sréttir) 147, 642.
- manskæri 307.
- Marbæli í Skagafirði 301.
- Marcellus Skálholtsbiskup (d. 1462) 32, 33, 43, 44.
- marcha argenti 34—35.
- Marcus evangelista (festum, dagr) 727, 735.
- Marus Meyer 757.
- Marcus Sarensis (1426) 32.
- Marðarnúpr í Vatnsdal 282—283, 385—386.
- margmælt orð 566.
- Margrét (Margareta) mæð hin helga: Margétarlíkneski 332. — Margrétarmessa (dies) 156, 419.
- Margrét (1523) 168.
- Margrét systir á Reynistað(1528) 473.
- Margrét Björnsdóttir, Þorleifssonar (1529) 502—503.
- Margrét Erlendsdóttir, Bjarnarsonar (1523) 178—180¹⁾.
- Margrét Erlendsdóttir nyrðra (1527) 440¹⁾.
- Margrét Magnúsdóttir, Þórólfs-sonar (1524) 257.
- Margrét Þorvarðsdóttir, Bjarnarsonar, í Njarðvík (1523—1530) 187, 253—254.
- Margróf, landamerki Jörfa 497. — Margrófarlækur 497.
- Maria mæð, signuð, velsignuð móðir jungfrú Maria, heilög guðs móðir (sjá vor frú) 67, 83, 97—99, 118, 193, 194, 197, 238, 322, 327, 504, 586, 591, 599, 644, 649, 665. Sbr. Hofstaða Maria. — Mariu-altari 305, 306, 317. — Mariu-historia 307. — Mariu-kirkja 31, 38, 188, 195, 504, 507, 680, 695. — „Marían“ = Mariukirkja á Breiðabólstað í Fljótshlíð 406, 407. — Mariukór 191. — Mariulíkneski 186, 295, 305, 313, 316, 317, 320, 322, 326, 328²⁾, 330, 332, 333. — Mariumessa (á föstu, annunciacionis, fyrri, síðari, præsentacionis, á jóla-föstu, Mariu-messur allar, purificacio, ass-

1) Gæti þó hvortveggja verið ein kona.

- umpeio, concepcio, nativitas, upphafningardagr, visitacio) 21, 41, 68, 70, 98 (opt), 110, 160, 195, 237, 250, 252, 253, 254, 276, 296, 307, 318², 325, 344, 373, 401, 403, 408, 423², 438, 443, 445, 448, 467, 497, 515, 529, 531, 548, 556, 590, 593, 596, 597, 598, 600, 602, 627, 679, 682, 684, 693, 705³, 708. — Mariusaga 297, 314, 321, 592. — Mariusaga en minni 307. — Mariusaga en stærri 305. — Mariuskript 190, 191, 193²—197², 320, 325, 645. — Mariustúka (í Hólaakirkju 1525) 295.
- Maria magdalena, Mariumessa (conversio) 228, 409, 586, 591. — Mariuflíkneski magdalenu 313. — Mariu magdalena saga 299, 329.
- Mariuhólmr í Eyjafirði 309.
- Mariuhrís (í Hörgárdal) 320.
- mark (á fénaði 576.
- mark (landamerki) 389. — mark-garðr 565.
- mark (í peningum) 483, 484.
- Markarfljót í Rangárþingi 541, 625, 672—673.
- Marknes á Fellströnd 751.
- Marksker í Álptafirði eystra 19.
- Markús Jónsson skafins, „bóndi“ á Núpi undir Eyjafjöllum (1524—1533) 211, 353, 460, 604, 684.
- Markús Magnússon stiptprófastr (d. 1825) 714.
- Markús Snæbjarnarson prestur í Flatey (d. 1787) 457, 704—705.
- Markús Sveinsson vestra (1530) 515.
- Markús Þorkelsson í Skagafirði (1532) 610.
- Markússon: Jón, Magnús, Sigurðr, Steinn.
- Markvík á Skagaströnd 642.
- Markvík í Sléttuhlíð 303.
- Márstaðir í Vatnsdal 52.
- Márstaðir í Svarfaðardal 343, 662—663.
- Marteinn (Martinus, Morthen) biskup hinn helgi, Marteinss-messa (festum) 285, 322, 384, 385, 386, 387, 554, 637, 687, 715. — Martinus (líkneski) 305. — Martinus saga (í norrænu) 307, 321, 322.
- Marteinn Einarsson prestur og síðar biskup í Skálholti (1528 — 1536; d. 1576) 447¹, 567, 650, 767—768.
- Marteinn Krabbe kanzlari (1533) 680—681.
- Marteinn Ólafsson eystra (1513 — 1516) 372—373.
- Marteinn Pétursson, prests Páls-sonar (1524—1525) 210.
- Marteinn Sveinsson prestur nyrðra (1522) 89, 90, 109, 114.
- Marteinn Þorvaldsson, nefndar-maðr í Húnavatnsþingi (1527) 396.
- Marteinsson: Bjarni, Hjálmr, Ísleifr, Jón, Páll, Örnólfur.

1) Þó að þetta bréf sé gert norðr á Hólum og Marteinn ekki nefndr í því prestr, sýnist það þó eiga við Martein biskup.

- Marteinstunga í Holtum 263.
 Martinus, sjá og sbr. Marteinn.
 Martinus páfi hinn V. 30, 32.
 martyr 31, 202, 210, 227, 233, 275, 289, 299, — martyrilo-
 gium 306, 313, 331.
 Måsgil í Gufudalssveit 196.
 Måsvatn í Þingeyjarþingi 309.
 matarlok 318, 326.
 matr 12, 155, 157, 584, 587, 592, 669, 768. — matarverð(r)
 9. — matreki 86.
 matsbréf 139. — matsmaðr 564.
 Mattheus guðspjallamaðr, Matt-
 heusmessa 114, 439, 628, 745, 763.
 Mattheus, enskr maðr (1527)
 413, 415, 416.
 Mattheusson: Lazarus.
 Matthias Hólabiskup (d. 1458)
 43, 44.
 Matthiasmessa postula 439, 440, 467, 483, 763.
 Matthiasson (Mattheusson): Jón.
 Mauðru-, sjá Möðru-.
 Mecheln, Mechel, Machlinia,
 Meclenburg, Mecklenburg 182, 183, 208, 756, 758.
 Meðalfell í Kjós 457, 708—709.
 meðalganga 417.
 Meðalheimr „í Skagafirði“ 93.
 Meðalland í Skaptafellspingi 189.
 meðalmaðr 17.
 Meðalnes í Gufudalssveit 196.
 meðferð (ranglög) 376, 450, 551 —553, 561—562, 623, 702, 747. — meðferð elds 518.
 meðfylgjari 70, 164, 397.
 meðgjörð 456, 525.
 meðkenning(arbréf) 18—19, 36, 342, 520, 618.
 meginland 488.
 mein, meinbugir 251, 287, 569, 736.
 meistari (meister) 18, 41, 85—86, 165, 205, 208, 230, 408, 688. Sbr. magister.
 mekt þessa heims 535, 591.
 Melaendar á Sléttu 311, 319.
 Melanes á Rauðasandi 748.
 Melar í Húnavatnspingi 315, 351.
 Melar á Kjalarnesi 488.
 Melar í Norðfirði á Ströndum 25, 93, 314.
 Melar í Svarfaðardal 303.
 Melar í Þingeyjarþingi (efri og neðri) 323.
 Melgraseyri (Melgrafseyri) í Ísa-
 firði 502, 713—714.
 Melhús í Noregi 355.
 melr, melhryggr 128.
 Melr, Melstaðr í Miðfirði 95, 119, 293, 326, 426, 623, 692, 744—745, 749.
 Melr í Skagafirði (= Melagerði?) 321.
 Melrakkanes í Álptafirði austr 19. — Melrakkaneðs 19, 36.
 Melrakkaslétta í Þingeyjarþingi 634, 635.
 Melsá á Mýrum 568.
 Melslækr á Mýrum 568.
 meniam 307.
 menighe almue 522.
 mensura 295.
 mercatores Germanici et Ang-
 lici 725.

merhyrssi 196.

merki (landamerki) 29, 641.

merki (= vó, fáni) með silki, silkisaumað með veandasaum, steint með lérept, merkisslitr 186, 190, 197, 297², 307, 313, 320, 322, 325, 327, 328, 330, 645, 735. — merkiskross 296. — merkisstöng 191, 298.

Merkiá í Skógum 43.

Merkigil í Skagafirði 301.

Merkihamar í Ófeigsfirði 25, 314, 315.

Merkilækr á Fellsströnd 751.

Merkilækr í Hvammssveit 687.

messu 104—196, 296, 317—318, 325, 331, 587, 688. — messubók (per annum, frá páskavíku, með historium de tempore) 185, 212, 295, 296, 299, 306, 313, 318, 320, 325, 329, 331², 336. Sbr. commonsmessur. — messubók engelsk 318. — hollenzk 318. — írsk, sjá Írland. — íslenzk 298. — messudagar 145, 739. — messudagakver 296, 306, 313, 318, 329. — messuhökull 735. — messuklæði (alfær) 17, 186, 188, 190, 195, 196², 197, 226, 233, 260, 261, 295, 297, 298, 305, 312, 317, 320, 322, 325, 326, 328, 330, 332, 333, 472, 563, 620, 645, 662, 735, 744. — messuklæðabúningr 330. — messuserkr 186, 325. — messusöngur 511. — messudagar: Agatummessa, allra heilagra messa, Andrésmessu, Augustínusmessu, Bartholomeusmessu, Benediktusmessu, Ca-

lixtusmessu, Ceciliummessa, Egidiusmessu, Gregoriusmessu, Hallvarðsmessa, Jakobsmessu, Jóns messu Hólabiskups, Jóns messu skirara, Katrínarmessa, krossmessu, kyndilmessa, Laurenciusmessu, Lucasmessu, Magnúsmessa, Margrétarmessa, Mariummessur (allar), Maríu messu Magdalenu, Marteinusmessu, Mattheusmessu, Matthiasmessu, Michaelsmessa, Nikulásmessu, Ólafsmessa, Pálsmessu, Pétursmessu, Péturs messu og Páls, Seljumannamessa, Simonsmessu, Thomas messu postula, Tveggja postula messu, Þorláksmessa.

met 314, 328, 330, 332. — metaskálar 297, 314, 328, 330, 332. Sbr. pundari, vogmeyja líkneski 395. — meyja sögur 307.

Meyjarhóll á Svalbarðsströnd 612.

Mich(a)el Bergsson prestur nyrðra (1524) 213, 215.

Michael biskup í Skálholti (1388—1390) 22, 23.

Michael höfuðengill, Michaelsmessu 64, 100, 112, 134, 138, 178, 216, 280, 281, 317, 347, 379—381, 383, 388, 427, 475, 499—500, 503, 544, 601—602, 604, 661, 668, 686, 711, 733, 763. — Michaelsaltari 32, 305, 306. — Michaels líkneski 305, 330.

Michelsson: Ólafr.

Miðból í Náttfaravík 323.

Miðbær í Hrísey 310.

- Miðdalir í Breiðafjarðardölum 558.
 miðfasta 523.
 Miðfell í Hreppum 754.
 Miðfjarðarnes í Miðfirði 426.
 Miðfjörðir í Húnavatnsþingi 156, 157, 249, 302, 623, 659, 692, 745, 748—749, 764.
 Miðgarðar í Staðarsveit 767, 768.
 Miðgil í Langadal 26, 28, 627.
 Miðhlíð á Barðaströnd 252—253, 752—753.
 Miðhóll í Sléttuhlíð 301.
 Miðhóp í Húnavatnsþingi 314.
 Miðhús í Blönduhlíð 301.
 Miðhús í Garði 87.
 Miðhús í Hvolbrepp 274.
 Miðhús á Höfðaströnd 302.
 Miðhús á „Höfðahverfisströnd“ (í Höfðahverfi) 309, 651.
 Miðhús í Sveinsstaðahreppi 314.
 Miðhús, Þykkvabæjarklausturs jörð 190.
 Miðhvammr í Sveinsstaðahreppi 323.
 Miðland í Öxnadal 301.
 Miðmór í Fljótum 302.
 Miðmörk undir Eyjafjöllum 107.
 Miðskáli undir Eyjafjöllum 392.
 Miðskytja í Blönduhlíð 499.
 Miðvík í Höfðahverfi 301.
 Mielbrigðastaðir í Fljótum 301.
 Migendisdalr á Sléttu 311. — Migendisdalsá 319.
 Miklabær í Blönduhlíð 109, 119, 294, 303, 339.
 Miklabær í Óslandshlíð 454.
 Miklaey í Eyjafirði 309,
- Miklagarðr í Eyjafirði 65—66, 171—175, 301, 348, 467—468, 499—500, 553—554, 746. — Miklagarðsskógr 328.
 Miklaholt í Miklaholtshreppi 156, 496—497, 511—512, 649. — Miklaholtshreppr í Hnappadalssýslu 155, 497, 649.
 Miklasteinn á Skaga 304.
 mildi 599.
 mildleg heit 735.
 mildleiks verk 585, 591.
 minkun 683.
 Minnihnúkar, eyðijörð Þingeyraklausturs 314.
 Minnigiljá í Húnavatnsþingi 314.
 Minnikrókr á Skagastönd 314.
 minning (góðrar minningar) 177, 200, 238, 243, 346.
 Minniós í Miðfirði 302.
 Minnivellir í Bárðardal 746—747.
 Minnivellir á Landi 650.
 miraculum 229.
 mirrusekkr 297. — mirruskip 297.
 misdauði 357, 749.
 misferli 134, 242, 245, 349, 446—447, 560, 616, 667, 722, 725—726, 763.
 misgáningr (í bréfi) 422—423.
 missale 298, 318, 331, 332^a.
 misþykkja 412.
 mítr (á Hólum 1525) 295, 297. — mítrhús 297.
 Mjaðmárdalr í Eyjafirði 309.
 Mjóafjörðr eystra 49.
 Mjóafjörðr vestra 142, 143.
 Mjóey, eign Múla í Aðaldal 327

mjólk 276.

Mjósyndi við Skjálfanda 311.

Mjósyndialækr hjá Jörfa 497.

mjóðr: mjaðartunna (verð) 583.

mjöl 17, 300, 307, 471, 583. —

— mjöltunna (verð) 583.

Mjölkrár á Völlum eystra 33.

Móafell í Fljótum 302.

Móberg í Langadal 302.

móðir (kjötleg) 54, 56—58, 87,

99, 112—113, 131, 144—145,

214—215, 224, 228, 238, 248,

268, 274, 278, 337, 344, 353,

356, 384, 387—388, 401—402,

409, 417—418, 437, 444, 501,

545, 547, 572, 586, 597, 609,

657, 674—676, 764. — móð-

urarfr 159, 437, 555, 603,

739. — móðurbroðir 480—481,

768. — móðurfaðir 160, 215,

341, 342, 356, 639, 640. —

móðursystir 94—95.

Modus legendi 294.

Mogens, sjá Magnús.

Mógil (ytra) á Flateyjardalsheiði 330.

mókelda 568.

Molastaðir í Fljótum 302.

mold 587, 592. — moldugr lík-
ami 586, 591.

Moldás á Skagaströnd 64 (opt).

Mollerup, W. 644.

monasterium 33—36, 43—45.

money 759—760.

Mons sanctus, sjá Helgafell.

monstrancium 306.

Mór (syðri, mið- og yzti) í Fljót-
um 302.

mortalia, mortualia, mortuaria

56, 87, 212, 233, 323, 544,

551, 594, 696.

Morten Krabbe prófastr við
Maríukirkjuna í Ósló (1533)
685.

mortiel 299, 324.

Mosfell í Mosfellssveit 153,
441. — Mosfellssveit í Kjal-
arnessþingi 152, 153, 440, 478
—479.

Mosfell í Húnavatnsþingi 302.

Mosvellir í Öfundarfirði 515.

mótstöðumaðr 239.

motta 299.

mótþrói 166.

Múkaþverá, sjá Munkaþverá.

Múlaþing 185, 732.

Múli í Aðaldal 293, 319, 320,
323—324, 327, 328, 594—596,
654.

Múli í Álptafirði eystra 86.

Múli í Fljótahlíð (Eyvindarmúli)
182, 597.

Múli í Kollafirði 592.

Múli (undir Múla) á Skálmarnesi
235—236, 587—588, 592.

Munaðarnes á Ströndum 25,
654.

munkar, múkar 6, 310, 319, 320,
632.

Munkaþverá í Eyjafirði, klaustr
50, 74, 79, 89, 97, 109, 119,
172, 174, 206, 249—250, 293,
305—311, 312, 451, 479, 612,
617, 654, 662—663, 689, 697
—698, 733—734, 747. Sbr.
Þverá.

munnaug, mundlaug (beitslegin)

260, 299, 300, 307, 314, 316,

324, 329—330, 334, 646. Sbr.

látúnsmunnaug, sacrarium

munnaug, smámunnaug.

mustarðskvern 307, 318.

München, Münchener skjalasafn
(frá Kristjáni konungi II.)
188, 202, 205, 216, 228, 389,
419, 631, 689.

Münster á Djöðverjalandi 32.

Mýdalr(inn), Mýdalr í Skapta-
fellsþingi 87, 113.

Mýdalr í Kjós 18.

mynd ens helga kross 193²—
194.

Mýrar í Álptaveri 189.

Mýrar í Dýrafirði 287, 506,
550—551, 626, 634, 636, 661
—662 665—666, 673—674,
689.

Mýrar í Engihlíðarhrepp í Húna-
vatnsþingi 302.

Mýrar(nar) í Mýrarsýlu 288,
567—568.

Mýrar í Slóttuhlíð 389.

Mýrardý hjá Jörfa 497.

Mýrarkot á Hóðaströnd 302.

Mýrarkvísl í Þingeyjarþingi (=
Laxá neðan til, hjá Mýri eða
Laxamýri) 348.

Mýrarlón í Kræklingahlíð 301.

Mýrar (= Laxamýrar) reki
327.

Mýrarstaðr í Borgarfirði austr
(Desjarmýri) 254, 373, 409.

Mýrdalr, sjá Mýdalr.

mýri 750—751.

mýri = Krafsmýr 520.

Mýri = Laxamýri 301.

Mýri í Vestrhópi 385—386.

Myrká í Hörgárdal 747.

Mývatn (Mywathn) í Suðrþing-
eyjarþingi 179, 384, 448—449,
486, 594, 608, 636, 766—767.

—Mývatnsöræfi 639.

mæðgur 270.

mægðir 457, 709—710, 785—
786. Sbr. mágkona, mágr,
stjúpaðir, tengdafaðir, tengda-
maðr, tengdamóðir.

Mælifell (Mælufell) í Tungusveit
í Skagafirði 69—70, 119, 184
—185, 294, 452, 462—463,
564—565, 573, 596, 601—
602, 604, 609—610.

Mælifell, eign Múlakirkju í Að-
aldal 327.

Mælifellsá í Skagafirði 429, 431,
565, 573, 596.

Mælifellsdalr í Tungusveit 565.
mælir 413—417, 583.

Mælufell, sjá Mælifell.

mær 197, 586, 630.

Möðrudalr á Fjalli 73, 192, 261,
292, 638—639.

Möðrufell í Eyjafirði 87, 223—
224, 467—468, 522, 761.

Möðruvellir í Eyjafirði, Möðru-
valla-arfr 65—66, 145, 228,
388, 409, 427, 428, 429—
431, 491, 553—555, 634—
635, 739.

Möðruvellir í Hörgárdal, klaustr
50, 79, 89, 147—148, 206
215—216, 293, 316—319, 320,
337, 480, 604, 655—656, 733.

möguleg tæring 500.

mölnarkofi 307.

Mörk undir Eyjaföllum, Merkr-
eignir 60, 105—106, 160—161,
493—494, 540, 625, 672, 678,
699, 707—708, 742.

Náðhús (á Ökrum í Blönduhlíð
1530) 529.

naflastaðr 33.

nafrar 300, 330,

- naglar 210, 292.
 nám (i skóla) 611.
 Narfadóttir: Dórey.
 Narfason: Bjarni, Halfdan, Ívar, Jón, Magnús Ólafur, Runólfur Sigurðr, Þórðr.
 Narfastaðir í Reykjadal 766.
 Narfi Bððvarsson prestur í Holti í Önundarfirði og prófastr milli Geirhólms og Langness (enn á lífi 1492) 526.
 Narfi Ingimundarson nyrðra (1525—1530) 282, 527,
 Narfi Ívarsson ábóti á Helgafelli (1524—1530) 201, 224, 226, 240¹⁾, 412, 455, 510—512, 769.
 Narfi Jónsson prior í Skriðu (1502) og ábóti í Þykkvabæ (enn á lífi 1509) 46.
 Narfi Sigurðsson lögréttumaðr og sýslumaðr (1522—1535) 100, 103, 140, 141, 200, 224, 246, 359, 360, 380, 381—382, 415, 536, 671, 750.
 Narfi Þorsteinsson prestur í Stafholti (1523—1534; sleppir Stafholti 1530) 139, 201, 226, 356, 357, 369, 456, 507, 543, 563—564, 614, 677, 696.
 nári 53.
 Nastateigr í Svarfaðardal 334.
 nativitas domini (= jól) 240, 297. — nativitas Mariæ (8. sept.) 21, 41, 682.
-
- ¹⁾ Hér stendr að visu í bréfinu „Jónsson“, en það er án efa skrifvilla fyrir „Ívarsson“, enda fæst ekki frumrit bréfsins,
- Náttfaravík í Þingeyjarþingi 311, 312, 323, 327.
 nauðsynjar 210, 579, 669, 735—736, 762.
 naust 309, 451. — naustgerð 451, 470. — nausttópt 312.
 Naustabúr í Eyjafirði 451.
 Naustagata í Sléttuhlíð 308.
 Naustahólmur í Eyjafirði 309.
 Naustaós við Skjálfanda 311, 312.
 Naustshorn á Skaga 304.
 nausttópt, sjá naust.
 Nautabú í Skagafirði 451—452.
 naut (geld, vetrögömul, sex vetra) 102, 106, 151, 153, 191, 196, 259, 283, 300, 308, 309, 316, 321, 327, 332, 334, 335, 476, 494, 505, 540, 545, 564, 588, 672, 731, 735, 742.
 — naut fjögurra vetra gamalt í hundrað 563. — nautsþjó 308. — nautpeningur, sjá geldneyti, griðungr, kálfr, kvíga, kýr, tabr (= tappur), tarfr, uxi, yxn.
 nautnan (jarðar) 474, 728.
 nævis 755—756. sbr. skip. — navigacio, navigium 99, 110, 756.
 necessitas (-ty) 700, 759.
 Nederland 205.
 Neðranes á skaga 302.
 Neðraskarð í Svínadal 380—381.
 Neðstibær á Skagaströnd 314.
 nefst (= refst) 686.
 nefndarmenn (sléttir, nafnbóta-lausir) 362, 364—365, 367.

- 495, 653, 741. — fullrétti nefndarmanna 362, 365.
negocium 700, 756—757.
Nes í Aðaldal 219—220, 294.
Nes í Borgarfirði austr 253, 254, 408—409.
Nes í Höfðahverfi 329, 651.
Nes í Selvogi 158—159, 288.
Nes (efra og neðra) á Skaga 302, 321.
Nes í Skaptártungu 189.
Nes (Hjallanes) á Tjörnesi 323.
Nesjajarðir á Skagaströnd 642.
Nesland (Neslönd) við Mývatn 301.
Nesoddi í Steingrímsfirði 438.
net 325, 751—752.
nhakame(linge) 486*.
Nicolaysen, N. 6, 7.
Niðarós, Niðaros(ia), Niðaróss-dómkirkja 7, 43, 63, 85, 109—110, 119, 121, 124, 132—133, 137, 165—167, 170—171, 202, 216, 229—230, 238, 336, 355, 419, 536, 631, 680, 688, 691, 714.
niðjar 67, 103, 551, 567.
niðrfall (kirkju) 51—52, 159, 295, 650.
niðfella 307. Sbr. járn.
Niels Lucke, riddari(1532—1533) 634, 685.
Nikulás biskup hinn helgi, Nikulásmessa (-messudagr) 116, 252, 388, 639. — Nikulás-altari 186. — Nikuláskirkja 188, 322, 327, 328, 743. — Nikulás líkneski 186, 295, 316, 322, 328*, 332. — Nikulássaga 321. — Nikulásskript 188, 191.
Nikulás páfi hinn V. 34.
Nikulás Guðmundsson (1532) 617.
Nikulás Gunnarsson prestur nyrðra (1523) 174.
Nikulás Helgason nyrðra eða vestra (1523) 156.
Nikulás Vilhjálmsson prestur á Mælifelli (bjó á Mælifelli í 22 ár; 1522—1531), var sleginn í Sveinsstaðareið (1522) 69—70, 89, 90, 96, 109, 114, 119, 339, 351, 596.
Nikulás Þormóðsson priór á Möðruvöllum (1508—1522) 50, 79, 89.
Nikuláss-ker í Norðrá 564.
Nikulásson: Árni, Björn, Gísli, Gottskalk, Helgi, Jón, Magnús, Pétur, Sigurðr, Þorgíla.
Nípr í Vopnafirði 136.
nisti, sjá gullnisti.
níu marka mál 421, 466.
níu vikna fasta 49, 67, 317—318, 326, 333, 401, 444.
Njálssaga 299.
Njálstaðir á Skagaströnd 314.
Njarðvík í Borgarfirði austr 185—186, 253—254, 408—409, 523—524.
nobil (eingelsk) 67, 460, 540—541, 673.
nobiles 532.
Nollr í Höfðahverfi 329.
nordenfields (í Noregi) 199, 633.
Nordffarer 576.
Norðfjarðarnes í Austfjörðum 393, 394.

- Norðfjörðr á Ströndum 93.
 Norðlendingar 1, 680. — Norðlendingafjórðungur 133, 342, 493, 534.
 Norðlækr á Mýrum 568.
 Norðrárdalur í Mýrasýslu 48, 116—117, 243, 244, 326.
 Norðrlönd 229, 462.
 Norðrmúlasýsla 253, 408, 608.
 Norðtunga í Þverárhlið 117.
 Noregr, Norge, Norgie, Norie, Norig, Norrig, Norvegia, Norðmenn, Norðmanna konungur, Noregs konungur, Noregs króna, Noregs innbyggjarar, Noregs ríki, Noregs-rikisráð, Noregs privilegia, Noregs rikis lén 2, 4—8, 11—16, 31, 32, 40, 60, 72, 76, 78, 80—81, 84, 98—99, 111, 123, 134, 162—163, 164, 169, 171, 202—203, 207, 216—118, 228—229, 233—234, 236, 238—239, 336, 408, 422, 432—434, 468, 484, 522, 535—536, 538, 576, 631—633, 668—669, 681—682, 685—686, 691, 699—700, 707, 736—738, 740, 742, 761—763. — Noregs lög 433, 631, 633, 668—670, 686, 761. — Noregs ríkis og sancti Ólafs lög 681.
 norrænubækur 314. Sjá biblíu, Brigitarbók.
 nótt 325.
 notarius 41.
 notnun (= nautnan) 729.
 nuncius apostolicus 41.
 Nunnusetr, klaustur í Noregi 632.
 Núpar (Núpr) í Öxarfirði 301.
 nuptiæ 757.
 Núpr í Dýrafirði 53, 57—58, 100, 111—112, 234.
 Núpr undir Eyjafjöllum 87.
 Núpr í Núpsdal 52, 61, 744—745.
 Núpr, eyðijörð Reynistaðarklausturs 321.
 Núpsdalur í Miðfirði 744.
 Núpsson: Oddr.
 Núpufell, sjá Gnúpufell.
 Nýjabær í Skagafirði 301.
 nýja halds kver 318, 331.
 Nýjaós (Nýiós) á Sléttu 310.
 Nyköbing (Nýjakaupangr) 58, 59.
 Nýlendi í Eyjafirði 332.
 Nýlendi á Höfðaströnd 302.
 Nýstaðir (Gnýstaðir) á Vatnsnesi 314, 404.
 nytjar 29.
 nytsemd 106, 587.
 nýjung 412.
 Næfraholt á Rangárvöllum 87—98, 108, 181.
 nægelsi 548.
 Obediencia 522, 610, 692.
 Óblauðr Grímsson vestra (1523) 139.
 óbótamaðr 141—142, 162—163.
 óbótamál 78, 142, 508.
 obsequium 610.
 Obsloffuia, sjá Ósló.
 óðal 54, 57, 567. — óðalsbóndi 26. — Fullrétti óðalsmanns 367.
 Oddason: Pétr.
 Oddeyri í Eyjafirði 309.
 Oddfirðr Aradóttir, Guðmundssonar (1420—1439) 55.

- Oddgeir Þorsteinsson biskup (d. 1381) 17, 673.
- Oddi á Rangárvöllum 165—167, 169—171, 204, 455—459, 482, 604, 619—620, 696—697, 721, 727.
- Oddkötlustaðir í Ísafirði 502.
- Oddný Hallvarðsdóttir eystra (1524) 244—246.
- Oddný Jónsdóttir, kona Þóraríus Steinþórssonar (1528—1530) 454—455, 473—474.
- Oddr Arason (prestr) á Hallormsstöðum (1524—1530) 259, 563.
- Oddr Arnfinnsson nyrðra (1535) 734.
- Oddr Ásmundsson lögmaðr á Stóruvöllum (veginn 1476 eða síðar) 502.
- Oddr Ásmundsson nyrðra (1565) 664.
- Oddr Bjarnason, faðir Árna sýslumanns (dáinn 1536) 767—768.
- Oddr Einarsson í Borgarfirði, bróðir Lýtings (dáinn 1525) 265—266.
- Oddr Einarsson biskup í Skálholti (d. 1630) 185, 194, 266, 396, 413, 427, 432, 434, 441, 468, 551, 732.
- Oddr Eiríksson (á Fitjum? [d. 1718) 129.
- Oddr Gottskalksson, biskups Nikulássonar, síðar lögmaðr (1536) 762.
- Oddr Haldórsson prestr (nyrðra? 1535) 740.
- Oddr Haldórsson prestr syðra (1530—1538) 569.
- Oddr Helgason vestra (1532) 629.
- Oddr Jónsson prestr eystra (1526) 375—376.
- Oddr Jónsson digri í Gröf á Hólfstraðrönd (d. 1711) 603, 604, 635.
- Oddr Núpsson eystra (1525) 280.
- Oddr Oddsson kirkjuprestr í Skálholti og síðast á Reynivöllum (d. 1649) 363.
- Oddr Ólafsson prestr á Hjaltastað (1523—1525) 186.
- Oddr Pétursson, Finnssonar, á Hvöli í Saurbæ (á lífi 1490; dáinn fyrir 1496; mun hafa dáið í plágunni 1494) 654.
- Oddr Runólfsson prestr eystra (1506) 50.
- Oddr Sigurðsson syðra (1535) 754.
- Oddr Sigurðsson lögmaðr (d. 1741) 93, 230, 238, 264, 583.
- Oddr Tumason. Oddssonar, lögrettumaðr á Borg á Mýrum (1531—1535) 602—603, 671, 745.
- Oddr Þórðarson leppr lögmaðr (enn á lífi 1440) 28—29.
- Oddr Þórðarson í Reykhólasveit (1534) 693.
- Oddr Þorgilsson, sjá Oddr Þorkelsson.
- Oddr Þorkelsson („Þorleifsson“) lögréttumaðr (í Árnassþingi; 1522—1523) 101, 140, 159.
- Oddr Þorkelsson (Þorgilsson) í Eyjafirði (1526—1530) umboðsmaðr Jóns biskups 337, 344, 542.
- Oddr Þorleifsson á Borg á Mýrum (d. 1688) 20.

- Oddr Þorsteinsson prestur í Einholti (1526) 374.
- Oddsdóttir: Guðrún, Hallbjörg, Þuríðr.
- Oddsson: Andrés, Árni, Bergsteinn, Bergþór, Einar, Eiríkr, Eyjólfur, Guðni, Gunnsteinn, Haldór, Helgi, Jón, Oddr, Ólafur, Runólfur, Sigurður, Sveinn, Tómas, Þóroddur, Þorsteinn.
- Oddastaðir á Sléttu 301, 634—635.
- Ode, sjá Oddi.
- Ódeiluhólmur, eign Grenjaðarstaða 323.
- Óðinsvé á Fjóni 59—60. Sbr. Ottens.
- ofbeldi 133, 531.
- ofdirfð 510, 569.
- Ófeigsfjörður á Ströndum 314.
- Ófeigshellir við Skjálfanda 311.
- Ófeigsson: Jón.
- officialis 19, 34, 69—70, 78, 80, 82, 83, 88—90, 96—97, 109, 113—116, 119—120, 132—133, 172, 174, 186, 201, 206, 221—222, 345—347, 357, 390, 399—400, 406, 483, 507, 511—512, 517—518, 543, 556, 569, 590, 599, 607, 614, 616, 648—650, 657, 659, 662, 677, 682, 716, 721, 732, 752, 754. —officialatus innsigli 71, 116, 206, 512, 616, 658.
- officium 23, 134, 510, 531, 692.
- offer 9, 20, 98.
- ófrelsi 577, 578.
- ófriðheilagir menn 678.
- ófriður 84.
- ofríki, ofríkisverk 60, 61, 338, 457, 458.
- ófrjálsir peningar 762.
- ofrmakt 61.
- ofsóknarmaður 675.
- ógagn 690.
- ógildir menn 583.
- óheimil jörð 727—729.
- óhelgisbréf 577.
- óhlýðni 531, 574, 627, 661.
- óhrein andi 690.
- óhæfa 583.
- óhættur skuldunautr 768.
- óknyttir 363—365, 367.
- Ólafur Arnason prestur í Höfða (1565) 664.
- Ólafur Ásbjarnarson skrifari (1524—1545) 250—252, 539, 556¹⁾, 728¹⁾, 729¹⁾.
- Ólafur Ásbjarnarson lægréttumaður í Reykjavík (1533) 675.
- Ólafur Ásmundsson prestur í Kirkjubæ í Tungu (d. 1709) 19, 36, 37.
- Ólafur Daðason, frændi Þorsteins Finnbogasonar, nyrðra (1526) 357—358.
- Ólafur Diðriksson hirðstjóri (1512) 153.
- Ólafur Eiríksson „bóndi“ í Nesi í Grunnavík (1528—1530) 477, 545—546.
- Ólafur Engilbrektsson (Engilbertsson) erkidjárn og erkibiskup í Niðarósi (1522—1535) 85, 99, 165—167, 202—203, 216—217, 228—229, 230—232,

1) Vera má þó, að þessi staður eigi við næsta mann á eptir,

- 288—240, 264, 335, 336, 354
—355, 419, 422, 576, 631, 680
—681, 685, 688—689, 691—
692, 697, 707—708, 714—
715, 736—738.
- Ólafr Gíslason („Gíslason“) prestr
(í Reykholti) og prófastr á
Ströndum (1522—1532) 180,
226, 284—286, 402, 456, 541,
543, 564, 600, 614¹⁾.
- Ólafr Gíslason lögréttumaðr í
Borgarfirði (1530—1533) 564,
671.
- Ólafr Gíslason prestur á Hofi í
Vopnafirði (d. 1714) 19, 36,
37, 204.
- Ólafr Guðmundsson „bóndi“,
sýslumaðr milli Gíslsfjarðar og
Gljúfrár og síðan milli Geir-
hólms og Langaness (1510—
1534) 54, 62—64, 218²⁾, 235,
237, 240, 415, 416, 503, 514
—516, 520—521, 533, 536,
546, 550, 558, 665—666, 669,
675—676, 702, 704, 719³⁾.
- Ólafr Guðmundsson prestr nyrðra
(1522—1526) 109, 137, 174,
340.
- Ólafr Guðmundsson, Andréssonar,
prestr í Hjarðarholti í Dölum,
próf. milli Geirhólms og Hrúta-
fjarðarar og á milli Skraumu
og Skoruvíkrar (1523—1535)
139, 201, 218, 240, 241, 289, 456,
- 462, 508, 510, 687, 696, 709
—711, 719, 749—751.
- Ólafr Guðmundsson vestra (1532)
643.
- Ólafr Guðmundsson í Skaga-
firði (1532) 610.
- Ólafr Guðmundsson í Hnappa-
dalssýslu (c. 1680) 619.
- Ólafr Hákonarson Noregskonungur
(d. 1387) 19.
- Ólafr Hallsson prestr nyrðra
(1522) 109.
- Ólafr Haraldsson hinn helgi
Noregskonungur (d. 1030), Ó-
lafskirkja. Ólafsmessur 79,
84, 92, 106, 134, 164, 187,
188, 207, 218, 275, 317, 318,
325, 333, 371, 584, 586, 620,
633, 681, 689, 701—702, 704,
703, 739, 761. — Ólafs alt-
ari 313. — Ólafs friðr 75. —
Ólafs höfuð 76. — Ólafs
klukka 333. — Ólafs líkneski
295, 305, 313, 317, 320, 325,
330, 333. — Sancti Ólafs lög
55, 164, 218, 681, 708, 761.
— Ólafssaga 307, 325, 333.
— Ólafs skript 191.
- Ólafr Helgason vestra (1535)
752—753.
- Ólafr Hjaltason, Arnkelssonar,
prestr nyrðra, sleginn í Sveins-
staðareid (1522), prófastr milli
Vatnsdalsár, Vatnsskarðs og
Hrauns á Skaga (1527), gefr
(1534) upp Grenjaðarstaði,
síðan prestr í Laufási og síð-
ast biskup á Hólum (1522—
1535; d. 1569) 70, 89, 96,
109, 114, 119, 166—167, 264,

¹⁾ Þetta sýnist alt vera einn maðr.

²⁾ Ekki er með öllu víst, að þessi staðr eigi við þenna mann.

³⁾ Þetta sýnist alt vera einn maðr. Þó er það ekki víst.

- 293, 335, 337, 349, 350, 379, 385, 386, 420—422, 656, 674, 714—715, 744, 745.
- Ólafr Indriðason eystra (1530) 523.
- Ólafr Jónsson, mágr Örnólfs Einarssonar (um 1460—1480) 666.
- Ólafr Jónsson vestra (1510) 54.
- Ólafr Jónsson lögréttumaðr í Rangárþingi (1523—1530) 183, 223, 353, 360, 477, 505, 513, 536.
- Ólafr Jónsson prestur nyrðra (1522—1523) 96, 109, 119, 137.
- Ólafr Jónsson í Húnavatnsþingi (1527) 426.
- Ólafr Jónsson prestur syðra og (1535) ráðsmaðr í Skálholti (1530—1538) 518, 530, 695, 728, 729.
- Ólafr Jónsson í Skagafirði (1536) 766.
- Ólafr Jónsson á Snæfellsnesi (1536) 768.
- Ólafr Jónsson vestra (1569) 20.
- Ólafr Jónsson á Akranesi (1579) 128.
- Ólafr Jónsson prestur á Stað í Grunnavík (d. 1707) 535.
- Ólafr Klængsson prestur nyrðra (1508—1511) VIII. 183, 305; IX. 51.
- Ólafr Kolbeinsson prestur syðra, síðar í Saurbæ á Hvalfjarðarströnd (1526—1530) 380, 381, 456, 517.
- Ólafr Magnússon vestra (1510—1524) 346, 654.
- Ólafr Magnússon prestur á Reyk-
hólum (1529—1554) 484, 503, 550, 693, 722.
- Ólafr Michelsson (1524) 236.
- Ólafr Narfason lögréttumaðr (1526—1533) 374, 375, 418, 533, 572, 669, 675.
- Ólafr Oddsson, Þorkelssonar (1523) 159—160.
- Ólafr Ólafsson lögréttumaðr í i Reykjavík (1523—1535) 141, 636—638¹⁾, 752.
- Ólafr Ormsson í Héraðsdal (1530) 553.
- Ólafr Pétursson syðra (1524) 211.
- Ólafr prestur á Bægisá (1524) 206.
- Ólafr Rögnvaldsson biskup á Hólum (d. 1494—1495) 19, 65, 655.
- Ólafr Semingsson prestur nyrðra (1541) 527.
- Ólafr Sigurðsson vestra (1525) 272.
- Ólafr Simonarson prestur syðra (1527—1531) 399, 481, 483, 574.
- Ólafr Stephánsson prestur í Vallanesi (dáninn 1740) 525, 658.
- Ólafr Teitsson prestur á Stað í Súgandafirði (1492—1498) 279.
- Ólafr Thomasson, prests Eiríkssonar, skáld á Hafgrímstöðum (1532; d. 1594) 609—610.

¹⁾ Þessi staðr sýnist geta átt við þenna mann.

- Ólafr Vilhjálmsson herra (1524) 230.
- Ólafr Þorgautsson vestra (1533—1534) 665—666.
- Ólafr Þorgilsson prestur vestra (1524—1525) 201.
- Ólafr Þorkelsson biskup í Björgvin (1524—1533) 230, 389, 682, 685.
- Ólafr Þorsteinsson eystra (1522—1523) 122.
- Ólafr Þorvaldsson í Dalasýslu (1524) 246.
- Ólafsdóttir: Guðrún.
- Ólafsfjörðr í Vaðlapingi 302.
- Ólafsson: Árni, Arnljótr, Björn, Brandr, Eilífr, Einar, Eiríkr, Erlendr, Gísli, Guðmundr, Haldór, Illugi, Jón, Koðran, Magnús, Marteinn, Oddr, Ólafr, Páll, Pantaleon, Sigurðr, Stephán, Sveinn, Tumas (Thomas), Þórðr, Þorgautr, Þorgils, Þorkell, Þórólfr, Þorvaldr.
- Ólbogi 295.
- Oldenborg (Oldenbourgh, Oldinburg, Oldhenborig, Oldinborg, Ollenborg) 60, 72, 134, 171, 203, 205, 208, 217, 432—434, 468—469, 522, 736, 738, 756, 758, 761.
- Ólfos, sjá Ölfes.
- Óluff lagmand í Island 689. Sbr. Ormr Sturluson.
- Ólvis, sjá Ölfes.
- Ólöf Aradóttir, Guðmundssonar, kona Samariða Leptssonar (d. fyrir 1460) 57.
- Ólöf Björnsdóttir, Guðnasonar, „hústrú“ Sigfúsar Brúnnmannssonar (1530) 561—562.
- Ólöf Einarsdóttir, „ærlæg dandi kvinna“, nyrðra (1531) 595—596.
- Ólöt Jónsdóttir, kona Sigurðar Sturlusonar (1524—1531) 227—228, 334—344, 387—388, 409, 575.
- Ólöfarpáttar á Skaga 304.
- Ólög 14, 16, 291, 670.
- Ómagi 17, 211, 580. — kven-gildir ómagi 17, 612. — ómagaldr 248. — ómagadómr 767—768. — ómagaeyrir 48, 52. — ómaga framfærsla 211. — ómagavist 612, 747.
- Ómak 212, 355, 708.
- ombudsmand, sjá umboð.
- ómildir menn 75, 537.
- oraciones, oracior, oraciur 186, 212, 331, 332.
- orator 35, 37, 41.
- orda (per anni circulum) 296, 306, 325, 326, 329, 331. — tilsett orða 716. — ordubók 318, 322.
- ordines sacri (inferiores sev minores, diaconatus, subdiaconatus) 624⁴.
- óréttr 75, 292, 538.
- orf 192, 300, 308—309, 316, 329.
- Orfabrjótr, völlr á Ökrum í Blönduhlíð 529.
- Orknöy (Orknæy) = Orkneyjar 576, 633.
- Ormanslón, Vrmaslón = Ormarslón í Pistilsfirði 310, 311.
- Ormr Daðason sýslumaðr í

- Fagradal (d. 1744) 73, 123, 130, 136, 173, 175, 176, 250, 289, 290, 338, 340, 344, 354, 357, 373, 375, 391, 392, 394, 395, 423, 461, 465, 527, 559, 629, 638, 643, 695, 702, 704, 708, 720, 748, 754.
- Ormr Einarsson, Þórólfssonar á Knerri í Breiðavík, er Erlendr Þorvarðsson vo (fyrir 1528) 443—444, 488, 619.
- Ormr Guðmundsson, Andrés-sonar, „bóndi“ undir Felli í Kollafirði, lögréttumaðr (1530—1534) 533, 555—557, 588, 600—601, 694, 717—718.
- Ormr Jónsson nyrðra (1391—1393) 21.
- Ormr Jónsson, Ásgeirssonar, sýslumaðr enn á lífi 1515) 54, 55, 56.
- Ormr Jónsson í Hnappadals-sýslu (1527—1528) 439.
- Ormr Jónsson kolls á Drafla-stöðum (1527) 427, 429.
- Ormr Jónsson, Þorleifssonar, í Gufudal (c. 1620) 404.
- Ormr Loptsson eystra (1532) 638.
- Ormr Sturluson; Þórðarsonar (1533—1535), síðar lögmaðr 689, 739—740.
- Ormr Þorsteinsson í Rangár-þingi (1522) 86.
- Ormsdóttir: Cecilia.
- Ormsson: Blasius, Brandr, Eiríkr, Hákon, Haldór, Jón, Lopt, Ólaf, Simon, Sveinn, Þorstein.
- Ormsstaðir í Eiðáþingá 186.
- Ormsstaðir á Skarðsströnd 688.
- ornamentum 22, 51, 126—127, 190, 227, 262, 295, 335, 350, 370, 372, 455, 504, 519, 522, 652, 655, 734, 756, 757.
- órói 668, 670.
- órskurðr, sjá úrskurðr.
- Orvieto (urbis vetus, Róm) 34.
- ós (árós) 351.
- Ós í Bolungarvík 526.
- Ós (hvortveggja) í Miðfirði 302, 326.
- Ós á Skagaströnd 314.
- Ós (=Mýrarkvísarós) í Suðr-þingeyjarþingi 323^a.
- Ós á Sléttu 311.
- Ósar á Sléttu 310, 324.
- Ósar í Dverárhrepp í Húna-vatnsþingi 314, 315.
- Ósbrekka í Þóróddstaðahrepp 301.
- Osholt biskup í Stafangri (1533) 685.
- Óshöfði í Lóni austr 50.
- ósiðir 118, 579, 650.
- ósiðsamlegir hlutir 574.
- óskil 15—16, 506, 582.
- Ósland í Óslandshlíð 301.
- Óslandshlíð í Skagafirði 301, 453—454.
- Ósló í Noregi (Obsloffuia, Os-læya) 8, 40, 64, 576, 580—581, 585—586, 723.
- Ósmelar á Þingeyrasandi 315, 351.
- óspektir 396.
- Osstaðir, sjá Oddstaðir.
- osttollr 733—734. Sbr hostr.
- Ósvík (vestri) á Skaga 321.
- ótekin jörð 514, 515, 516.
- ótilheyrilegt verk 481.
- Otradalr í Arnarfirði 20, 197, 464.

- Óttarsson: Bjarni.
 Ottens, sjá Óðinsvæ.
 óttusöngur 317, 320, 325. —
 óttusöngvabók 186, 212, 329.
 óvenja 583.
 Ovidius (Ovidius) de arte amandi
 298.
 ovis anglicana 756.
 Oxford á Englandi 198, 378, 603,
 682.
 Pactum 725, 756.
 Páfastaðir í Skagafirði 321.
 páfi, papa, páfabréf 7, 22, 30—
 32, 34—37, 39, 41, 43, 64,
 136, 177, 201, 229, 716,
 735. — páfagarðr, páfa-
 stóll, páfalegt sæti 30—32,
 34, 35, 37, 41, 43, 64, 621,
 685. — páfasetningar 118. —
 páfalegt vald 735. — papist
 759.
 páll, pálbrot 191, 300, 308. —
 páltreka 309, 329.
 Páll Bárðarson vestra (1531)
 588.
 Páll Bjarnason, Óttarssonar, í
 Strandasýslu (1528) 463.
 Páll Björnsson prestur í Selárdal
 (d. 1706) 29.
 Páll Brandsson á Möðruvöllum
 (d. 1494) 383—384, 427—
 431.
 Páll Egilsson prestur í Hrepp-
 hólum (1527—1532) 399, 474,
 530, 605—606, 613.
 Páll Fúsason, sjá Páll Vigfús-
 son.
 Páll Grímsson, Pálssonar, frá
 Möðruvöllum (1522—1536)
 121, 178—180, 382—384,
 428—431, 447—448, 474, 485,
 487, 740, 766—767.
 Páll Gunnlaugsson (Teitssonar
 1531) 589.
 Páll Hafliðason prestur syðra
 (1530) 556.
 Páll Hákonarson lögsagnari í
 Marteinstungu, skrifari Árna (d.
 1742) 61, 373, 425, 559, 636,
 702—704, 708, 754.
 Páll Jónsson, Ásgeirssonar, sýslu-
 maðr á Skarði (d. 1496) 54, 55,
 546, 547.
 Páll Jónsson, bróðir síra Jóns
 smásveins (1515—1532) 62—
 64, 624.
 Páll Jónsson prestur nyrðra (1522)
 89, 96, 109.
 Páll Jónsson prestur á Melstað
 (d. 1721) 95.
 Páll Jónsson prestur á Höskuld-
 stöðum (d. 1870) 640.
 Páll Magnússon, bróðir Gamla
 (d. fyrir 1532) 609.
 Páll Marteinsson á Eiðum (um
 1700) 185.
 Páll Ólafsson prestur í Dalasýslu
 (1525—1530) 289, 550, 557.
 Páll Ólafsson prestur í Rangár-
 þingi (1527) 399, 407.
 Páll páfi hinn II. (1470) 37.
 Páll Pálsson stúdent (d. 1877)
 654.
 Páll postuli, Pálsmessi (conver-
 sio) 68, 211, 396, 399, 400,
 403, 425, 436, 496, 509, 510,
 512, 572, 712. — Páls lík-
 neski 313. — Pétrs messa
 og Páls, sjá Pétr postuli.
 Páll Sigurðsson alþingismaðr í
 Árkvörn (d. 1873) 567.

- Páll Tumason syðra (1534—1536) 712, 767.
- Páll Víðalín lögmaðr (d. 1727) 230, 232, 349, 360, 444, 566.
- Páll Vigfússon (Fúsason), Er-
lendssonar, á HHðarenda, sið-
ar lögmaðr (1527—1534; d.
1570) 275, 402, 570, 571, 590,
598—599, 612—614, 622—
623, 682—684, 712—713.
- Páll Víðasson vestra (1534) 713
—714.
- Páll Þórólfsson nyrðra (1526)
382—384.
- pallklæði 316, 318.
- pálmadagr, pálmasonnudagr (do-
minica palmarum) 449, 694,
764.
- Pálsdóttir: Guðrún, Ingibjörg,
Sigríðr.
- Pálsson: Alexius, Brandr, Ei-
ríkr, Grímr, Haldór, Jón,
Karl, Páll, Pétr, Svartr, Þórðr,
Þorkell, Þorleifr, Þorsteinn,
Ögmundr.
- Paludan-Müller 681.
- panna 260. Sbr. eggjapanna,
ljóspanna, skaptpanna.
- pansari 192, 299, 307, 329. —
pansaraflík 318. — pansara-
kragi 307.
- Pantaleon (Panti, Pantthalion)
Ólafsson prestur á Stað í
Grunnavík (1531—1533) 577
—578, 648, 675.
- pantr 159—160, 281, 571, 735.
- pannus 41.
- papa, sjá páfi.
- Papey í Austfjörðum 390.
- pappír: frumrit á pappír 59,
389, 446, 627, 664, 681—682,
725, 755. — pappírsbók (1525),
er heldr missale 298. — papp-
írskver, er heldr historíu af
vorri frú (1525) 298.
- Papius í Amsterdam (1522) 86.
- Paris á Frakklandi 19.
- páskar, páskadagr 21, 83, 123,
186, 195, 204, 296, 299, 306,
307, 317—318, 322, 325—
326, 331—333, 340, 404, 405,
450, 525, 657. — páskablað
313. — páskabók 193^a—194,
299, 317. — páskabrefer 318,
331. — páskakerti 313. —
páskakertissöng, páskastöng
317, 332. — páskavíka 21,
61, 74, 77, 95, 136, 331, 340,
342, 574, 612, 654, 656.
- passio domini 73.
- passionale apostolorum í latínu
322.
- pastor 23—24.
- pastkista 307.
- pastorall 298.
- patina 295, 313, 320, 325, 328,
330. — patinudúkr 306, 313.
- Sjá eirpatína, gullpatína.
- Patreksfjörðr í Barðastrandar-
sýslu 748.
- paupertas 44—45.
- pax 297, 307. — paxblöð, 190,
313, 325, 330. — paxspjald
322, 328.
- pecunia Petri, sjá Pétrsfé.
- Peder, sjá Pétr.
- pedester 41.
- pena 481.
- peningar, kvikir og dauðir, fast-
ir og lausir, fríðir og ófríðir,
þarfir, ávaxtalausir, fullvirð-
ispeningar 15—16, 26—28,

- 46—48, 51—52, 54, 56—58, 61—62, 64, 67—68, 83, 85—91, 100—102, 106, 112—115, 117, 119—120, 122—123, 129, 135—138, 140—141, 147, 148, 151, 153, 155—161, 163—164, 173—175, 184, 187, 188, 196, 197, 200—201, 205, 209, 210, 211, 214, 216, 218—219, 221, 224—225, 227—228, 231—232, 244, 246, 259—261, 263, 265, 268—271, 276, 278, 280, 284, 286—288, 300, 312, 321, 331, 335—336, 337, 341, 343, 347—348, 350, 358, 365, 369—370, 372—374, 376—379, 380, 385, 387—388, 394—396, 398, 401—402, 404—406, 409—410, 414—415, 417, 420, 426, 428—435, 437, 440—441, 443—444, 447, 449—451, 454—455, 459—460, 467, 472—477, 479—481, 483—484, 488, 490—491, 493, 497, 499—500, 502—503, 505—506, 512—514, 516—518, 528, 537—538, 542—544, 549, 551—555, 557—560, 563—564, 571—572, 576—579, 582, 587—588, 592, 597, 601, 603—606, 618—620, 623, 626, 629—630, 632, 640, 643—645, 649—652, 655—657, 659, 666, 668, 673, 675—677, 679—680, 683—684, 688, 696—697, 702, 711, 713—714, 716—719, 721—724, 731—732, 734, 739, 742, 744—746, 748, 752—753, 762—765, 767—768.—framlög peninga 122—123.—peningagjald 411, 418, 679, 699.—peningahæð 702.—peninga lausn 713.—peninga meðferð 343.—peningareikningr 143, 590, 598.—peningaskipti 252, 392, 719, 747.—peninga virðing 246.—peningavöxt 261, 292. Sbr. tölupeningar.
- peningar (reiðupeningar) 182—184, 620.—enskir peningar, sjá England.—peninga lán 182—184, 204, 712. Sjá og sbr. angell, ducatus, angeloth, florenus, grott, gyllini, Jochumsdalir, mark, nobil, Rinar-gyllini, skildingar (lybskir).
- peningr (búfé) 283, 490.
- Peningsdalr á Barðaströnd 644.
- pentecoste 103, 140.
- peregrinacio 162.
- pergament, pergamentssréf 20, 96, 144, 147, 169, 463, 476, 685, 690, 736.
- pertinencia 522, 692, 715.
- petitio 757.
- Pétr Arason lögréttumaðr (1527—1533) 415, 416, 418, 536, 547, 669, 675.
- Pétr Ásmundsson lögréttumaðr á Ketilsstöðum (um 1700) 73, 725.
- Pétr Björnsson í Skildinganesi (1523) 144—146.
- Pétr Einarsson, Snorrasonar, smá-sveinn Ögmundar biskups (1533—1536), síðast prestur í Hjarðarholti (Gleraugna-Pétr) 650, 767—768.
- Pétr Gizurarson heyrari í Skál-holti (1643) 737.

- Pétr Helgason í Skagafirði (1526—1528) 352, 452.
- Pétr Herlaugsson (Pædher Herlogsson) lögmaðr í Ósló (1533) 685.
- Pétr Jónsson smásveins (d. 1515 eða fyrri) 62—64.
- Pétr Jónsson kanoki í Þrándheimi (1524) 230.
- Pétr Loptsson, Ormssonar, „bóndi“ (í Djúpadal í Eyjafirði), lögréttumaðr í Vaðlaþingi (1524—1533) 215—216, 268—269, 280, 289, 420, 536, 553, 579, 581, 588, 624, 669.
- Pétr Nikulásson biskup á Hólum (d. 1410) 30.
- Pétr Oddsson Sveinsstaðamaðr (1522—1535) 70, 712.
- Pétr Pálsson prestur, „beneficiator“ í Grímsstungum (til 1530), umboðsmaðr Ögmundar biskups yfir skipi Hólastóls og Hóladómkirkju (1522), ráðsmaðr og officialis Hóladómkirkju (1522—1526), umboðsmaðr Jóns biskups á konungsfund (1529), ábóti (1532 og síðan) á Munkaþverá (1522—1535) 71, 77, 87, 80—82, 133, 137, 172, 174, 184—185, 201, 210—211, 221—223, 283, 334—336, 337, 339, 379, 480, 491—492, 499, 551, 617, 654, 662—663, 689, 697—698, 733.
- Pétr Pétursson meistari, kanoki, í Þrándheimi (1524) 230.
- Pétr postuli, Pétursmessur allar 24, 67, 130, 132, 296, 307, 318, 329, 331, 427, 439, 453, 464, 481, 483, 516, 533, 586, 591, 746. — Pétursfé, pecunia Petri 64—65, 78, 165, 421. — Péturskirkja 17, 64. — Péturs líkneski 313, 317, 330, 332. — Péturs messa og Páls 29, 47, 82, 100, 101, 103, 104, 148, 151, 152, 154, 156, 157, 158, 223, 224, 268, 269, 270, 356, 357, 369², 413, 415—416, 460, 494, 496, 530, 536, 541, 579, 581, 590, 625, 669, 671, 673—675, 677, 679, 696, 699, 736, 737. — Péturs saga 307, 331.
- Pétr Rík (Rísk, Rijk, Rig), Hamborgari (1527) 413, 415, 416.
- Pétr skraddari (1524) 259.
- Pétr (Peder) van Spreckelszen (1532) 643—644.
- Pétr Starkaðarson nyrðra (1524) 213.
- Pétr Svave, ritari Kristjáns konungs II. (1535—1536) 725, 755, 757.
- Pétr Tumason (Thomasson, Thumasson) lögréttumaðr (í Þingeyjarþingi 1504—1527) 47, 213, 337, 383, 396, 427, 430.
- Pétr Vigfússon vestra (d. fyrir 1530) 562.
- Pétursdóttir: Brigit, Guðrún, Ragnheiðr.
- Pétursson: Árni, Bárðr, Bjarni, Björn, Eiríkr, Hallgrímur, Jóhann, Jón, Loptur, Magnús, Marteinn, Oddr, Ólafur, Pétur, Sveinn, Teitr, Týli, Vigfús, Þórðr.
- Philippus, sjá Filippus.

- Philippus et Jacobus 74, 660, 662, 663.
- Philosophia (bók) 298.
- pietas 692.
- pignus 756.
- pílagrímsferð 37.
- píltr 142—143.
- pína 481.
- Pining, „Gamli Pining“ = Dið-rik hirðstjóri Pining, Pininga-dómr (1490) 414, 416, 417, 581—582, 669.
- pínslarmark 313. Sbr. pínslar-mark.
- pípa 330.
- piparkvern 307, 316, 318, 324, 329.
- piscis marinus foca vulgariter nuncupatus 39.
- píslardagr vors herra 622. Sbr. passio domini.
- píslarmark 322². Sbr. pínslar-mark.
- pistlar 186, 212, 299, 305, 313, 317, 322, 329, 331, 332, 333. — pistlabók 296, 306, 317.
- pjátrstaup 307.
- pollr 750.
- Pontanus, O. (1454) 35.
- pontifex 229, 700.
- porcio ecclesiæ 56, 57, 126—127, 188, 193²—197, 212, 227, 232—233, 235—236, 263—264, 273, 323, 326—327, 331, 347, 489, 504, 522, 542, 544, 551, 594, 619—620, 650, 655, 674, 692, 696, 706, 735, 744.
- Possessio 35, 44.
- Possessor 715.
- Postilla: í dönsku 298. — í la-tínu 298.
- Postulapatr i Skálum i Beru-firði 732.
- postuli 29, 67, 197, 207, 313, 314, 320, 329, 331. — post-ulasögur 688.
- pottar 196, 246 299, 300, 307, 309, 316, 324, 329, 331, 334, 563, 564. — pottausa 329. Sbr. smápottar.
- Praxedes virgo 453.
- preceptor 611.
- predecessor 35, 44—45.
- predicator 22—23.
- predikunarkver 296.
- prelatar 72, 80, 120—121, 134, 167, 170—171, 207, 459, 531, 536, 631, 632, 736.
- prepositus 162, 681. — preposi-tura 681.
- presbyter 34—35, 37, 127, 159, 163, 243, 521. — presbyteras-tus 621. — presbyterium 730.
- presentacio Mariæ, sjá Maria mær.
- prestar 9, 17—18, 20—21, 34—35, 38, 50—51, 53, 61, 65, 67, 69—74, 76, 80—81, 88—97, 106, 109, 112—117, 119—121, 125, 127, 130, 132—135, 137—139, 142, 162—167, 169—173, 176—177, 179—180, 182, 184—187, 200—201, 203, 206—207, 209, 212, 218, 220—221, 224, 226, 231—232, 234—235, 237, 240, 246—247, 250, 253, 255, 264, 269, 274, 277, 280—281, 283, —287, 289, 305, 323—325, 335, 337, 340, 351—352, 354—357, 359—360, 362—369, 371, 373, 374—375, 377, 379

—382, 385—387, 396, 399, 402, 408, 412, 420—421, 425, 433, 438, 442—444, 447—451, 453, 456—459, 465, 469, 472, 474, 477, 479—482, 484—485, 492, 498—501, 503—504, 508—509, 517—519, 521, 525—527, 530—531, 536—537, 539, 541, 543—544, 546—548, 550—551, 553, 555—557, 563—566, 569—570, 574, 577, 587, 590, 592—593, 595—596, 600, 606, 609—610, 613—617, 619, 622, 628, 632, 635—636, 638, 644, 648—649, 651, 656, 658—660, 662, 664, 674, 677, 682, 684, 688, 693, 696—697, 699, 702, 704, 708—710, 712, 714, 720, 722, 725, 727—734, 736, 740, 745—746, 748—749, 751—753, 764, 766. — prestlegt embætti 531. — prestsfjórðungr, preststíund 20, 599, 600. — fullrétti einfalds, sléttis prests 362—363, 365, 366—368. — prestleg reiða 519. — Prestaskáli: á Hólum (1525) 300. — í Skálholti (1530) 561. — prestskapr 621. — prestskyld 645. — prestastefna, prestamót, prestastefnubréf 55, 79, 80, 89—91, 96—97, 116, 124, 206, 218—219, 221, 224—226, 339—340, 355—359, 368—368, 374, 457, 462, 479—480, 511, 530—531, 544, 614, 660, 733, 735—736, 751. — prestatóll 191. — prestsvíg 359—361. — prestsvígsla, prestsvíglubréf 37, 126, 621—622, 730. Sbr. dýrðarklerkr. dóm-

kirkjuprest, kapellan, kirkjuprest, klerkr, kórprest, sacristanus, secularis prest, þingaprest.

Presthólar í Núpasveit 294, 635.

Presthóll í Tungusveit 565.

Presthvammr í Reykjadal 487—488, 562, 735.

Prestsbakki í Hrútafirði 93, 273. prince 168—169.

princeps 755—757.

prior, prier, priorsbréf 43—46, 50, 79, 89, 122—123, 146, 162, 280—281, 307 337, 371—372, 480, 604, 627, 655—656, 677, 696, 715—716, 733. — priorsvígsla 715.

privilegia 83, 522, 576, 631, 730.

processionall, processional 186, 296, 299, 306, 313, 318, 320, 322, 325—326, 329, 331—333.

proconsul 163.

procurator 23, 35.

próf 78, 116, 177, 346, 421, 496, 511, 681, 728—729, 741, 762.

prófastr 9, 78, 80, 132, 139, 212, 242, 277, 284—285, 362—363, 365—368, 378, 394—395, 420—421, 466, 508, 517, 526, 556 567—569, 574, 619, 640, 680, 682, 685, 709—711, 725. — prófastsbók 427, 682. — prófastsdæmi 78—79, 81—82, 176—178, 285, 465—466, 508, 631. — fullrétti prófaste 362—363, 366—368.

prófenta, prófentubréf, prófentugjöf, prófentukaup, prófentukvinna (— menn) 135—136, 143, 155, 157, 209, 210, 276, 352, 385—386, 387, 422—423

426, 560. Sbr. æfinleg próf-
enta.
profesta 182, 217, 240.
proficiatorium, sjá propiciatori-
um.
prolificacio 245, 560, 763.
promise 759.
propiciatorium, proficiatorium
(með silfr) 190, 197, 295, 296,
313, 316, 320, 322.
proprietary 640.
protectio 690.
protestatio 457, 458.
prothonotarius 230.
provincia 163.
proventus 715.
præ — sjá pre—
psaltari 196, 295, 296, 297, 298^a,
299, 307, 313, 320, 322, 325,
326, 329, 331, 332, 333, 519.
Sbr. kórpsaltari.
pundari 260, 299, 300, 308, 309,
324, 329, 330, 332. — íslenzkr
414, 415, 417. Sbr. met, vog.
pungr (með silfrlinda) 298.
purificacio Mariæ, sjá Maria
mær.
Pædher, sjá Pétr.
pænitenciæ competentes 421,
466, 560, 616.
Quattuor tempora 621, 653, 780.
querela 44.
quinde, sjá kona.
quittancia, sjá kvittan.
quittun, sjá kvittan.
quonarmundr, sjá kona.
Raadmand, sjá ráðsmaðr.
Racionale divinorum 298.

råd: vera á einu ráði 548—549,
607.
råd og atvist 398.
rådagerð 549.
ráðsmaðr (consiliarius og villi-
cus), ráðsmanns starf 50, 76,
77, 80, 82, 96, 132, 172, 174,
180, 210, 250, 263, 274—275,
290, 334—335, 337, 339, 352,
385, 393, 395, 408, 441, 456,
475, 477, 517—518, 530, 560,
569, 573, 574, 607, 637, 643,
644, 647, 716, 728—729, 737.
— ráðsmannskaup 452, 453,
— Ráðsmannsstofa (á Hólum
1525) 300.
ráðsveinn (= rásveinn) 8, 11.
ráðvandir menn: fullrétti þeirra
366—367.
Rafn, sjá Hrafn.
Rafnagil, sjá Hrafnagil.
Ragnheiðr Eiríksdóttir, kona Þor-
steins Helgasonar á Reyni í
Mýrdal (dán 1525) 268—269.
Ragnheiðr Pétrsdóttir, Loptsson-
ar, kona Jóns á Svalbarði
Magnússonar (1522—1536),
Ragnheiðr á rauðum sokkum
121—122, 405—406, 659, 764.
Ragnhildr Bjarnadóttir, Mar-
teinsasonar, „hústrá“ Björns
Guðnasonar (1524—1534) 232
—233, 234—235, 242—244,
537, 663, 701, 716—717.
Ragnhildr Þorsteinsdóttir kona
Eiríks Ormssonar (1523) 135
—136.
Ragnhildr Þorsteinsdóttir nyrðra
(1529) 499.
Raknadall í Patreksfirði 748.

- Rakstaðir (Hrakstaðir, Hreggstaðir) & Barðaströnd 258.
- randaðúkr 333. — tjald með röndum 192.
- Randzow, sjá Hans.
- rang 532.
- Rangárvellir 87, 88, 108, 204, 353, 393, 501, 597—599, 742.
- Rangárþing 104, 107, 160—161, 182, 352, 353, 493—494, 512—513, 540—541, 567, 625, 672—673, 678, 698—699, 740.
- rangiudi 555—556.
- Ranhólar í Sveinsstaðahrepp í Húnavatnsþingi 314.
- rannsak 15—16, 373, 751.
- Rannveig Örnólfsdóttir, Einarssonar (c. 1470—1480) 666.
- ránsmaðr 142. — ránskapr 142.
- raptar 559. — raptviðr 48—49.
- Rauða í Bárðardal 594, 628.
- Rauðagnúpr & Slétta 310, 323.
- Rauðagnúpr í Vopnafirði 609.
- Rauðalækr & Fellsströnd 750, 751.
- Rauðalækr & Skaga 321.
- Rauðamelr í Hnappadalssýslu 603, 620.
- Rauðará & Seltjarnarnesi 367.
- Rauðasandr í Barðastrandarsýslu 20, 111, 112, 629, 643 748, 754, 755.
- Rauðsdalr (hvortveggja) & Barðaströnd 125, 271, 705.
- Rauðseyjar & Breiðafirði 688.
- Rauf & Tjörnnesi 323.
- Rauf í Trékyllisvík 25.
- Raufarberg í Fljótshverfi 471.
- Raufarberg í Sléttuhlíð 303, 305, 389.
- Raufarhöfn & Slétta 310, 324.
- Raufarhafnarreki 311.
- Raumsdalr í Noregi 681, 682.
- Raymundus Perandi (1487) 41.
- recess 41. 631—634.
- recht, sjá réttr.
- recomendacio 164.
- recompensario 45.
- recordacio 34.
- rector 127, 293, 521.
- red(d)itus 715.
- reflar, refilsslittr 318, 330, 334.
- refsing 15—16, 150, 582.
- Refstaðir í Landbroti 471.
- Refstaðir í Langardal 490, 766.
- Refstaðir í Vopnafirði 472, 570—571.
- Refsteinsstaðir í Húnavatnsþingi 314.
- regimen 23—24.
- registrum (máldagabók, jarðabók og því um líkt) 65, 293, 295, 335, 351, 431, 455, 456, 594, 652, 655. 720, 733—734, 744.
- regla, regula, heilög regla 35^a. — reglubók 313, 716. — regluhald 118.
- regnum 13, 32, 41, 165.
- Reiðholt hjá Hlíðartúni í Dölum 241.
- reiðingr 146, 191, 260. — reiðingsrista 146.
- reiðskapr (á skipi) 67.
- reiðskapr (reiðtigi) 460.
- reiðskjóti, reiðskjótafall 626, 627.
- reiðsla 297, 308.

reiðugjald 500.

reiðupeningar, sjá peningar.

reikningr, reikningsskapr, reikn-
reikningsskaparbréf 14, 15,
46, 51—52, 77, 92, 104, 106,
111, 140—141, 158—159, 176
—178, 180—181, 185, 187,
212, 213, 221, 222, 226—
227, 233, 235, 240, 242, 259,
263, 267, 273, 292, 305, 328,
329, 334—336, 348—350, 370
—373, 388, 410—412, 419,
420—421, 424, 428, 430, 444,
448—449, 455, 466, 494—495,
506—507, 525, 541—543, 545
—546, 550—551, 593—594,
597—598, 619—620, 623, 625
—626, 651—652, 655, 662,
673, 678—679, 689, 695—
696, 699, 706—707, 718—
719, 721, 723—724, 734, 741,
744—746, 755, 767. — reikn-
ingsskapsbók Gottskalks bisk-
ups 114.

Reinsgyllini, sjá Rínargyllrni.

reip 191, 300, 308. 316, 325.

Sbr. einhöglungur.

reisa 98, 108, 130, 500, 690.

Reistará (hvortvegga) í Eyjafirði
319.

reitr = Reykjareitr 573, 596,
602.

reka 192, 300, 308. Sbr. pál-
reka.

Rekavík á Ströndum 25.

Rekelsstaðir í Eyjafirði 309.

reki 19, 21, 24—26, 36, 48—
49, 74, 93, 106, 135—136,
182, 186, 222, 273, 302—305,
310—312, 314—315, 319—

321, 323—324, 326—327, 329
—330, 334, 351, 388—389, 404,
438, 445—446, 493—495, 523,
529, 540, 609, 634—640, 652,
659—660, 672, 730—731, 741
—742. — rekar og renningar
266, 495, 741. — rekagögn
302—303. — rekahald 72. —
rekahvalr 319. — rekaitök 25.
— rekamaðr 305. — rekamörk
21, 25, 311, 323. — rekapartr
49, 136, 306, 438, 502. — reka-
skrá 24, 351. — rekataka
221. Sbr. álnarkefli, fiskreki,
hvalr, matreki, smáreki, trjá-
reki, viðreki.

rekjárn 307, 330. — reksaumr
309.

rekkjuvoðir 191, 300, 307—309,
316, 318.

reliquiæ (Edvardi): festum re-
liquiarum 75, 248.

remuneracio 700.

Rennihólar í Miðfirði 326.

renningar, sjá reki.

renta 8, 170—171, 199, 232,
240, 266, 495, 522, 576, 600,
612, 707, 737—738, 741.

Requisitare (lesbók) 322.

residencia 163, 447, 522, 592.

resignacio 34, 521, 715.

resolution 760.

restitutio 755—756.

retencio 756.

retribucio 24.

rettighed 522, 761.

réttindi 7, 15, 17.

réttr (= lög, réttindi, dómþing,
recht) 2, 4—5, 7, 10, 14, 16, 46,
51—52, 68, 75, 82, 94—95,

- 97, 110, 150—151, 164, 167, 178, 220, 240, 266—267, 291, 361, 366, 368, 384, 398, 421, 446—447, 456, 459, 486, 487, 491, 495—496, 526, 600, 610, 659, 671, 680, 741, 761. — tvöfaldur réttur 667. — réttarþætur 1, 8, 9, 10, 12, 14—15, 53, 215—216, 371, 398, 669. — réttarfar 361. — réttlausir menn 580.
- réttsýni 320.
- réttvísir 421.
- revisor 54.
- revocacionisbréf 232.
- rex 165, 183, 203, 217, 275, 725, 755—757.
- Reyðará í Siglufirði 302.
- Reyðarfjörður eystra 277, 372.
- reyfarar 99.
- reykelsi 326.
- Reykhólar, Reykjahólar, Reykhólammenn, á Reykjanesi, 236, 237, 240, 242, 436—438, 503, 693, 721—724.
- Reykholt, Reykjholt í Borgarfirði 125, 126, 127, 158, 159, 284, 285, 290, 610, 611, 639. — Reykholtisdalur 290.
- Reykir í Fljótum (Lambanessreykir) 301.
- Reykir í Fljótum 302.
- Reykir í Fnjóskadal 309.
- Reykir í Hrótafirði 314.
- Reykir á Kolkumýrum (á Reykjabraut) 314.
- Reykir í Miðfirði 749.
- Reykir í Mosfellssveit 152—153, 440—441, 478—479.
- Reykir í Ólafsfirði 301.
- Reykir í Reykjahverfi 301.
- Reykir („Reykjar“) á Reykjastrónd 694, 695, 698.
- Reykir á Skeiðum 130—132, 443—444, 480—481, 483, 518.
- Reykir í Tungusveit, Reykjammenn 338, 349, 445—446, 453, 527, 573, 596, 601—602. 698.
- Reykir í Ölvesi 247, 248, 340, 341—342, 366, 417—418, 441.
- Reykjadalur í Suðrþingeyjarþingi (Sbr. Aðaldalur, Aðalreykjadalur) 18, 122, 180, 213, 262, 428—429, 431, 447—448, 454—455, 474, 486—487, 491—492, 525, 551, 593, 595—596, 617, 628, 658, 734, 764, 766—767.
- Reykjahlið við Mývatn 178—179, 382, 384, 450—451, 486, 608.
- Reykjahólar, sjá Reykhólar.
- Reykjahlótt, sjá Reykhótt.
- Reykjanes í Barðastrandasýslu 437, 438, 503—504, 693, 724.
- Reykjanes á Ströndum 25.
- Reykjareitr í Tungusveit 565, 573, 596, 601—602.
- Reykjarfjörður í Vatnsfjarðarþingum 365, 366.
- Reykjarhóll í Fljótum 302, 303, 429, 431.
- Reykjarhóll í Seyluhreppi í Skagafirði 321.
- Reykjarvík (Reykjavík) á Ströndum 271, 704—705, 719.
- Reykjasel í Tungusveit 573, 596.
- Reykjastrónd við Skagafjörð 698.
- Reykjavellir í Skagafirði 321, 698.

- Reykjavík & Seltjarnarnesi 2, 3
6, 11, 13, 14, 40, 128, 183,
199, 205, 293, 361, 613, 668,
690, 691, 700, 725, 737, 755,
757. Sbr. Vik.
- Reynistaðr, Staðr & Reyni(s)-
nesi, Reynisnesklaustr, Reynis-
klaustr, Reynistaðarklaustr,
í Skagafirði 184, 185, 221, 222,
223, 293, 304, 305, 320, 321,
402—403.
- Reynivellir í Hornafirði 188.
- Reynivellir í Kjós 248, 380—381.
- Reynszcloster í Noregi 634.
- Reyrlág & Skagaströnd 641.
- Ricard Caundishe 757, 760.
- riddari 631, 685.
- Ríf í Hegrarnesi 301. Sbr. Ríp.
- Ríf í Húnavatnsþingi 314.
- Ríf & Sléttu 310. — Rífsreki
311, 324.
- Rífsker við Reykjanes & Strönd-
um 25.
- rikdómr 108.
- ríki (rige, realm, roialme) 19,
40—41, 58—60, 84, 164, 168,
233, 576, 631—634, 691, 760.
— riigens friiheithet 732. —
ríkisráð 11—12, 199, 218, 228,
233—234, 236, 238, 239, 336,
631, 685, 690, 707, 736—738,
740, 742. — ríkisréttindi Ís-
lands 3, 13. — ríkisstjóri
236, 288. — ríkisskuldbind-
ing 40, 199.
- Ríkisskjalasafn Dana 59, 169—
170, 199, 240. — Norðmanna
202, 216. — Svía 33.
- ríkíkilín 190, 318.
- rímhver 462.
- Rínargyllini (Reinsgyllini, Ríns-
gyllini, rínsk gyllini) 67, 120, 408,
434—435, 468, 500, 551—552.
- Ríp í Hegrarnesi 331, 698. Sbr.
Ríf.
- rista 687. Sbr. reiðingr, torf.
- ritning 251.
- ró, rær 309.
- Robert Rickmann (1528) 460.
- rock 720.
- Rodbert (1528) 460.
- Róðhóll í Sléttuhlíð 301.
- róðr 485, 524.
- Róðugrund í Skagafirði 451,
452.
- rof (vígslueiðs) 530.
- rógr, rógshréf 536, 548, 549,
677. — rógshmaðr 556.
- Rokus (Rochus) hinn helgi:
Sancte Rokus skript 191.
- Roma, Róm, Rómaborg 22, 24,
30—32, 34—35, 37—43, 45,
64—65, 83—84, 161—162,
228, 419. — Sbr. Orvieto. —
Rómaskattr, Rómatollr 178,
192—193, 261—262, 292, 466.
— Rómvegir 161.
- Roskilde (Roschilde = Hróars-
kelda) & Sjálandi 169, 171—
172.
- Rosmhvalanes (Rosthvalanes) í
Gullbringusýslu 87, 181—
182.
- rót (viðar) 310, 319.
- rugl 549.
- Rugludalr í Húnavatnsþingi
321.
- Runa í Borgarfirði austr 524.
Sbr. Tófaskáli.
- rúnastafrof (áskinnbréfi frá 1535)
749.
- Runólfr Höskuldsson lögrétu-

- maðr á læk í Melasveit (1522—1533) 101, 140, 152, 223, 265, 671.
- Runólfur Narfason prestur nyrðra (1524—1533) 206, 733.
- Runólfur Oddsson syðra (1523) 146.
- Runólfur Þorsteinsson lögréttumaðr í Rangárbíngi (1522—1530) 86, 88, 101, 152, 353, 393, 416, 533, 536.
- Runólfsson: Árni, Bergr, Filippus, Höskuldr, Ingimundr, Oddr, Runólfur, Vigfús.
- rusk og atvik 286.
- Rwmsdall, sjá Raumsdalr.
- rykti (rúchte) 533.
- rýtingr 108.
- rödd (votum) 716.
- Rögnvaldr Rögnvaldsson prestur nyrðra (1522) 109.
- Rögnvaldr, er Teitr Þorleifsson gefr sálugjafir (1531) 588.
- Rögnvaldsson: Rögnvaldr.
- röket (fr. rochette = superpeltium) 297.
- rönd (á dúki, tjaldi) 192, 317, 328, 330.
- Sacerdos 161—163, 699.
- sacrament(um) 70, 278.
- sacrarium handklæði 190, 296, 306, 313, 317, 328, 330, 332.
- sacrarium munnlaug 297, 306, 317, 330.
- sacristanus 96, 245.
- sacrosancta mater (heilög kirkja) 621.
- Saintonge (Xanctonensis ecclesia) 41.
- Sakka í Svarfaðardal 334.
- sál, sála 12, 54, 66, 79, 83, 143, 153, 177, 190, 200, 223, 225, 243, 246, 251—253, 270, 282, 340, 373, 399, 472—473, 498, 538, 564, 577, 585—587, 589, 591, 619, 637—638, 679, 696, 701, 707, 722—723, 732, 762.
- sálugjöf 9, 473. — sáluhjálp 67, 80, 184, 586, 690.
- sálumessa 209, 325, 331, 586, 592, 735. — sálutíðir 329, 586—587, 735. — sálutíðabók 296, 306. — sálutraust 84.
- sala 134, 138, 182, 282, 347, 679.
- salastefna 482. Sbr. söl.
- Salern, P. (1481) 40.
- Salgerðr Snjólfsdóttir, Hrafnssonar, kona Vigfúsar hirðstjóra Erlendssonar (1523) 180—181.
- sali 584.
- Salomon Einarsson lögréttumaðr í Galtarholti (1522—1523) 100, 103, 148, 154.
- Salomon Henreksson prestur (nyrðra og?) syðra (1523—1530) 172, 174, 200, 226, 281, 374, 375, 377, 399, 407, 470, 518.
- Salomonsson: Einar, Guðmundr.
- salonsáklæði 307, 316, 329.
- Salriun á Hólum í Hjaltadal (1526) 352.
- salt: saltbrenna 311. — salt-hompull 317. — saltker 300, 334. — salttunna 584. Sbr. hveitisalt.
- Salthöfði í Hornafirði 188,

- Saltvík á Tjörnesi 301.
 salvator (omnium) 127, 621, 692.
 salvekver 306.
 sambúð (holdleg) 131, 285.
 samheldi 398.
 sami 291, 655.
 sammæli 2.
 samneyti 70, 113, 115, 577—578, 678.
 samningr 7, 97, 209, 252, 290, 413, 443, 511, 647, 654, 673, 693, 757.
 samræði 763.
 samtál 598, 622.
 Samtýni í Kræklingahlöð 746—747.
 samtök 2, 13, 15—17.
 samvistir 52, 284—285.
 samvizka 472, 751.
 samþykki, samþykkt, samþykktarbréf 3—5, 9, 13, 15, 71, 135, 138, 140, 176, 210, 213, 216, 220, 239, 242, 243, 247, 254, 276, 361, 402, 411, 413, 414, 416—417, 424—425, 441, 450, 453, 455, 458, 490, 496—498, 503, 511, 515—516, 520, 533—534, 537, 548—549, 560, 594, 608—610, 636, 647, 648, 649—650, 666, 669, 670—671, 683, 686, 688, 698, 699, 714, 736.
 Sancta sedes 43, 45, 621. Sbr. sedes apostolica.
 Sancte Hans dag, sjá Jónsmessa.
 Sancte Jakobs land 59.
 Sandá í Svarfaðardal 319.
 Sandá í Þistilsfirði 319.
 sandalia 297.
 Sandar í Dýrafirði 562, 636.
 Sandar undir Eyjafjöllum 87.
 Sandar í Meðallandi 189.
 Sandbrekka í Austfjörðum 38 (opt).
 Sanddalstunga í Norðrárdal 116—117.
 Sandeyri á Snæfjallaströnd 634, 636, 662—663, 701—702, 704.
 Sandfell í Skriðdal 179.
 Sandfell í Örafum 188.
 Sandfellshagi í Öxarfirði 310.
 Sandgerði á Rosmhvalanesi 87, 181—182, 458.
 Sandhólar í Eyjafirði 328.
 Sandhólar á Tjörnesi 301, 311.
 Sandr í Drangavík á Ströndum 315.
 Sandr (Sigríðarstaðasandr) í Húnavatnshöfði 326.
 Sandr við Skjálfaða 311, 323.
 Sandvík í Bárðardal 746—747.
 Sandvík í Grimsey 310.
 Sandvík á Skaga 304.
 Sandvíkrnes í Múlasveit í Barðastrandarsýslu 645.
 sannindafregn 531.
 sannindapróf 251, 537, 728, 762.
 sannleikr 251.
 sár (kerald) 316, 564.
 sár (vulnus) 398 — sárabætr 515, 668. — sárafar 667. — sárasótt 290, 361—368. — sárasóttarmenn 364. Sbr. ben. satisfaction 760.
 sátt, sætt, sáttargerð, sáttarbréf 2, 4—5, 143, 151, 291, 411, 488, 520, 537, 549, 590, 597—598, 599, 606, 622, 623, 647. — sáttrofi 52. — alsáttir 143.

- sáttmáli (Gizursáttmáli, Gamli sáttmáli, „fornasti sáttmáli“ og sáttmáli alment) 1—3, 7, 10, 11, 52, 154, 266, 350, 465, 488, 495, 668—669, 725, 742.
- Sauða í Skagafirði 21—22. — Sauðárós 22.
- Sauðabrekkur á Skagaströnd 642.
- Sauðadalr í Húnavatnspingi 326.
- Sauðadalsá í Húnavatnspingi 314, 315.
- Sauðafell í Dölum 193—194, 461, 706—707. — Sauðamannafellssel (= Sauðafellsmanasel) 193.
- Sauðanes á Kolkumýrum 314.
- Sauðanes á Langanesi 294, 319, 328, 651. — Sauðanessmenn 328.
- Sauðanes á Upsaströnd 301.
- Sauðhús í Laxárdal í Dölum 460, 461, 462.
- Sauðhúslækr í Norðrárdal 326.
- Sauðlausdalr (Sauðlauksdalr) í Patreksfirði 54, 176, 237, 362, 554, 748.
- sauðpeningr, sauðfé 283. — sauðir (gamlir, geldir, vetr-gamlir, tvævetrir) 17, 67, 102, 106, 113, 151, 153, 191, 260, 300, 308—309, 327, 329, 335, 476, 505, 545, 564, 645³, 657, 731, 733—734, 735. — sauðarekstr 330. Sjá ágildi, ásauðr, geldfé, geldingr, hrútr, lamb, smali (búsmali), ær, ærgildi.
- Saurareki í Strandasýslu 25.
- Sauravatn á Mýrum 568.
- Saurbrú (syðri og ytri) í Eyjafirði 328.
- Saurbrú á Fellsströnd 750.
- Saurbær(inn) í Dalasýslu 64, 194—195, 246, 289, 443, 550, 577, 654, 754. — Saurbæjarfjara 195—196, 326.
- Saurbær í Eyjafirði 66, 119, 293, 328—329, 343—344, 451, 553, 575, 666, 668, 726.
- Saurbær á Hvalfjarðarströnd 262, 657.
- Saurbær á Kjalarnesi 17, 147, 248.
- Saurbær á Rauðasandi 20, 747—748, 755. Sbr. Bær.
- Saurbær í Siglufirði 301.
- Saurbær á Vatnsnesi 314, 315.
- saurdúkr 297, 306, 312, 328, 330.
- Saurlækr í Aðaldal 327.
- Scallholt, sjá Skálholt.
- Schallholt, sjá Skálholt.
- Schalholt, sjá Skálholt.
- schedule 457, 458.
- Scholastica virgo (festum) 476, 598, 599.
- scripta apostolica 24, 34.
- scriptor apostolicus 230.
- secretary 757.
- secretum, secret 173, 240, 340, 348, 386—387, 432, 440, 451, 466, 554, 570, 572, 600, 622, 624, 652, 655, 660, 715, 745, 747, 767.
- secularis prestr 574.
- sedes apostolica 23, 32, 34, 36, 44, 419, 622, 714—715. Sbr. Sancta sedes.
- sedvane 522.

- segl 98, 251.
sekkjagjöld 12—13. 45—46, 738.
sekretari 33, 725.
sekt, sektafé 57, 78, 82, 108, 134, 149, 222, 277, 345, 350, 395, 447, 483, 515, 547, 574, 584, 607, 637, 646, 667, 675, 683, 721, 723, 734.
sel: selför 66, 309, 323, 329, 460, 461. — selstaða 241, 502.
Selá við Eyjafjörð 334.
Selá á Skaga 302, 305, 321.
Selá í Vopnafirði 135—136, 609.
Selalækr á Rangárvöllum 459.
Selaós í Distilsfirði 319.
Selárdalur í Arnarfirði 38, 67, 98, 532.
Selárós í Álptafirði austr 19, 36.
Selás á Skagaströnd 641.
Selgeir á Akranesi 128—129.
Selium, sjá Seljumannamessa.
selja 319. — seljutré 310.
Seljahlíð í Eyjafirði 301, 634—635.
Seljaland í Fljótshverfi 189.
Seljamýri í Loðmundarfirði 280.
Seljanes á Ströndum 93, 314.
Seljumannamessa (sancti in Celis, Selio) 462, 698.
Selnes á Skaga 302, 305, 321.
selr 19, 39. — selket 39. — selveiðr 50, 323, 645. Sbr. foca.
selskapr 68—69, 99.
Seltjarnarnes við Faxaflóa 146, 693, 694.
Selvogar (Selvogr) í Arnarfirði 244, 704—705. Sbr. Svolvogar.
Selvogr(inn) í Árnessþingi 158—160, 217—218, 288, 354, 712—713, 743—744, 761, 763.
Selvöllr í Breiðavík 620.
Semingsson: Ólafr.
sendiboði, sendimaðr 110, 132, 133, 691.
sendibréf 8, 85, 99, 111, 166, 446—447, 610—611, 662, 664—665.
sendiherra 725.
seningarvatn 639.
Seningarvík, Sennungsvík í Þingeyjarþingi 312².
Septem dormientes 462.
Septem fratres 418.
sequencia 186, 196, 313, 325, 332. — sequenciubók 306, 313, 317, 320, 322, 326, 328, 331, 333.
serkr 305, 320, 322.
sermo latinus 611.
sermones (de sanctis) 298, 318. — sermones Augustini 317. — sermonsþók 299, 331. — sermonsþók dormi secure. og manipulum. curatorum 298. — sermonsþók de Jacobi voragine 298. — sermonsþók, er heitir Vincencius 298. — sermonsþók í þýsku 298. Sbr. hátíðasermon.
servator 693.
servitium 756.
sess (í baðstofu) 75, 94—95, 220², 491, 560, 610.
sessa 298, 306, 314, 316,

- Setberg á Álptanesi 144–147.
 Setberg í Eyrarsveit 509, 567.
 Setbergsklettr í Þingeyjarþingi 312.
 sóttareidr 91, 202, 285, 549, 613, 667.
 settletr 50, 144.
 setusveinn 688–689.
 Severinus episcopus et confessor 154.
 sex álna tré 274.
 sex marka mál (sekt) 82, 267, 277, 495, 741.
 Sextus decretalium 298.
 sexæringr 48–49, 300, 309, 316, 366.
 Seyðarfjörðr í Austfjörðum 72, 73, 370, 371.
 Seyðarfjörðr vestra 525, 526.
 Seyla á Langholti í Skagafirði, Seyludómr 291, 396, 432, 434, 441, 499.
 Seyla, rekamark Staðar á Reykjanesi 438.
 seyra 309.
 Seyresfjörðr, sjá Seyðisfjörðr.
 shép, ship, sjá skip.
 Síða(n) í Skaptafellsþingi 87, 470, 480, 481.
 Síða á Vatnsnesi 315.
 Síða í Vestrhópi 325.
 síðasti mannsins vilji 721.
 síðleysur 78, 690.
 síðsæmd 583.
 síðvenja 477.
 Síðumúli í Hvítársíðu 53, 56.
 síðuspelar (af nauti) 191.
 Síðusýsla = Skaptafellsþing 104.
 sífjaspell 709–710.
 sigð 192, 260.
 Sigfús Þorláksson í Eyjafirði (1704) 635.
 Sighvatsson: Gizur.
 sigillum 127, 128, 140, 159, 162–163, 277, 279, 418, 469, 522, 692, 700.
 sigling 97, 668, 670. — siglingarkostnaðr 83.
 Siglunes í Siglufirði 301, 302.
 Siglúvik á Hornströndum 315.
 Sigmundardóttir: Bergljót.
 Sigmundur Eyjólfsson prestur (1530) í Vallanesi og (1534) í Hitardal (1530–1534) 521–522, 541, 662, 663, 677, 696, 697.
 Sigmundur Guðmundsson prestur í Öxarfirði og síðan á Svalbarði (1522–1531) 109, 112–113, 593–595.
 Sigmundur Steindórsson prestur á Mælifelli og í Miklabæ (d. 1502 eða fyrri) 748–749.
 Sigmundsson: Árni, Guðmundr, Haldór, Jón, Þórarinn.
 signet, signetum 60, 72, 85–86, 135, 147, 217, 264, 266, 387, 419, 434, 447, 469–470, 501, 523, 636, 642, 761.
 Signý Jónsdóttir vestra (1515) 63–64.
 Sigríðarstaðir í Fnjóskadal 309.
 Sigríðarstaðir í Vestrhópi 325.
 — Sigríðarstaðaðs 315, 351.
 — Sigríðarstaðasandr 351.
 Sigríðr Andrésdóttir, kona Helga Gíslasonar (1524–1535) 253, 754–755.
 Sigríðr Árnadóttir á Æsustöðum í Eyjafirði (d. 1526 eða fyrri) 387–388.

- Sigríðr Björnsdóttir (Guðnasonar), kona Finns Arnórssonar (1523—1526) 130—131, 201—202, 370.
- Sigríðr Jónsdóttir, kona Ögmundar Tyrfingssonar (1515) 62—64.
- Sigríðr Jónsdóttir, frændkona Markúsar Jónssonar (1524) 211.
- Sigríðr Jónsdóttir, kona Þórðar Ketilssonar (1535) 457, 735—736.
- Sigríðr Pálsdóttir, systir Péturs prests (1524—1525) 210.
- Sigríðr Þórisdóttir, kona Jóns Sigmundssonar (1525) 279.
- Sigríðr Þorkelsdóttir, frændkona Þorleifs Þorleifssonar (1524) 220, 221.
- Sigríðr Þorsteinsdóttir, Helgasonar, frá Reyni, kona Péturs Loptssonar (1525) 268—269.
- Sigríðr Þorsteinsdóttir dila, Sveinssonar (d. fyrir 1523) 143.
- Sigtún í Eyjafirði 332.
- Sigurðardóttir: Helga, Þórdís.
- Sigurðarstaðir í Bárðardal 746—747.
- Sigurðarstaðir á Sléttu 323—324.
- Sigurðr Arason (1619) 618.
- Sigurðr Áskelsson undir Eyjafjöllum (1522) 86.
- Sigurðr Brandsson í Húnavatnsþingi (1525) 282.
- Sigurðr Daðason sýslumaður í Snóksdal (enn á lífi 1513) 48—49, 212—213, 358.
- Sigurðr Einarsson, biskups Þorsteinssonar (1703) 400, 599.
- Sigurðr Haldórsson (um 1700) 129.
- Sigurðr Hrólfsson lögréttumaður á Bakka (d. 1720) 344, 387, 409, 491, 575.
- Sigurðr Ívarsson lögréttumaður í Húnavatnsþingi (1523) 148, 154.
- Sigurðr Jónsson beigaldi prestur í Hitardal (enn á lífi 1503) 56.
- Sigurðr Jónsson nyrðra (1522) 68.
- Sigurðr Jónsson syðra (1528) 477.
- Sigurðr Jónsson, biskups Arasonar, prestur á Grenjaðarstað (1525—1535) 230, 293, 402, 651—652, 658, 699—700, 714—715, 733, 734—735. — Sigurðarregistr (1525) 293—334, 335.
- Sigurðr Jónsson lögmaður í Einarsnesi (d. 1677) 764.
- Sigurðr Magnússon eystra (1704) 254, 408.
- Sigurðr Markússon á Skútustöðum (d. 1668) 686.
- Sigurðr Narfason, Sigurðssonar, lögréttumaður (1515—1531) 62, 100, 103, 246, 577.
- Sigurðr Nikulásen prestur nyrðra (1553) 664.
- Sigurðr Oddsson, Sigurðssonar, lögréttumaður í Búðardal (1523—1534) 154, 156, 533, 536, 538, 550, 653, 669, 675, 696.
- Sigurðr Ólafsson, Eiríkssonar,

- (1531—1533) 577—578, 646, 677—678.
- Sigurðr Ólafsson prestur eystra (1592) 186.
- Sig[urðr?] prestur (á Tjörn á Vatnsnesi; fyrir 1524) 248.
- Sigurðr Sigurðsson í Borgarfirði (1524) 218.
- Sigurðr Sigurðsson lögþingis-skrifari (1700—1727) 147.
- Sigurðr Sturluson nyrðra (1524—1531) 227—228, 343—344, 387—388, 409, 576.
- Sigurðr Vagnsson eystra (1467) 36.
- Sigurðr Vigfússon skólameistari (d. 1753) 710.
- Sigurðr Þórðarson kolls (kalls, Kollsson, Kallsson) á Ögri og á Mýrum í Dýrafirði (1866—1894) 54.
- Sigurðr Þorláksson prestur á Bergstöðum og á Mælifelli (1440—1500) 566.
- Sigurðr Þorsteinsson prestur nyrðra (1524) 206.
- Sigurðsson: Árni, Auðun, Bogi, Eyjólfur, Gísli, Guðmundr, Halldór, Hallgrímur, Hallr, Helgi, Ísleifr, Jón, Kolbeinn, Magnús, Narfi, Oddr, Ólafur, Páll, Sigurðr, Teitr, Þórarinn, Þórðr, Þorgils, Þorkell, Þorsteinn.
- Sigurðssynir (þ. e. Bjarni, Árni og Hákon, synir Sigurðar Árnasonar, lögmanns Odds-sonar) 432.
- Sigvaldadóttir: Halldóra.
- Sigvarðr ábóti í Þykkvabæ í Veri (1531—1534) 574, 659 677, 715—716:
- síki 329.
- Sílalækr í Helgastaðahrepp 322.
- sílfur 95, 98, 105, 115, 124, 137, 138, 148, 151, 164, 175, 197, 221, 244, 288, 295, 299, 313, 317, 320, 322, 328, 330, 332, 335, 336, 343, 427, 476, 484, 503, 512, 554, 588, 589, 735, 739, 753. -- hvítt sílfur 295. — sílfurbeit 307. — sílfurbúningur 295, 306. — sílfurfesti 221, 317. — sílfurhompull 295. — sílfurkaleikr 17, 295. — sílfurkross 190. — sílfurhlendi 298. — sílfurkál 299. — sílfur-skjöldur 305, 306, 312, 313, 317. — sílfurþjald 295. — sílfurstaup 299. — sílfurþylgja 94. — sílfurtexti 295. Sjá og sbr. agnus, argentum, borðsílfur, heilags anda skál, horn, kaleikr, kóróna, maliershringur, propiciatorium, skrin, skurn, staup, stíkhúfur, þylgja, texti.
- Sílfurstaðir í Blönduhlíð 284, 304, 428, 431.
- sílkur 197, 296, 297, 306, 317. — sílkidúkur 190, 306. — sílkurhlíð (á kantarakápu) 197. — sílkiskaut 313. Sjá merki, sótdrípt.
- Sílungaballa á Álptanesi 146.
- Silvester pápa 317.
- Simon Bæringsson prestur nyrðra (1524) 206.
- Simon Hallvarðsson eystra (1522—1523) 122.

Simon Jónsson, Hóðinnsonar,
„spégautr“, kirkjuprestri Skál-
holti (1545) 159, 539.

Simon og Júdas 59.

Simon Ormsson í Árnessþingi
(1506) 727.

Simon Þorsteinsson lögrétu-
maðr (1504—1535) 47, 227,
344, 409, 427, 429—430, 553,
575, 726.

Simonarson (Simoneson): Brandr,
Gísli, Ólaftr, Sæmundr, Þórar-
inn, Þorsteinn.

Simonsmessa 473, 635, 749.

sira 1, 8, 11—12 17—19, 22,
27, 30, 34, 36, 38, 42, 46—47,
52—54, 56, 62—63, 66—74, 77—
80, 82, 88—97, 110, 112—116,
118—121, 123, 125—127, 131—
139, 145, 151, 158—159, 164,
166—167, 172—175, 177—178,
183—185, 187, 196—198, 206,
209—210, 213—216, 221—222,
225, 230, 237, 240—242, 244,
246, 248—249, 259—264, 266,
269—270, 275, 278—279, 285
287, 289—290, 293, 299, 307,
311, 323, 325, 326, 327, 329,
331, 334, 336, 339, 341—342,
345—347, 354—356, 358—360,
362, 368—376, 378—380, 387,
389—390, 392—393, 396, 399—
400, 402, 404—406, 408, 412—
413, 416, 421, 429, 438, 439,
441, 443—444, 449—453, 457
—458, 461—462, 464—467, 470
—472, 474—476, 480—483, 488,
491—492, 496, 498—499, 504—508,
510—521, 525—526, 530—532,
535, 539—540, 543—545, 551—
554, 557, 559—560, 562—565,
567—573, 578, 586, 588—589,
592—593, 597, 599—600, 603
—607, 610—611, 613—617, 619,

621, 623, 626—627, 630, 638—
640, 644—645, 648—651, 654,
656, 658—659, 662—664, 676
—677, 682—684, 686—688, 692,
695, 698, 703—706, 711, 614—
716, 719, 721, 723, 725, 730,
732, 734, 744—745, 749—751,
754, 763—765, 767—668.

Sita hin helga: Situ líkneski
313.

Sixtus páfi II. 39.

Siæländ, sjá Sjaländ.

Sjáarborg í Skagafirði 20, 21,
662—663.

Sjaländ 167—168.

sjálfðæmi 606.

sjálfræði 616.

Sjófarland, sjá Sjóvarland.

sjónarvitni 516.

sjónhending 29.

sjór 25, 29, 83, 85, 97—98, 125,
129, 222, 289, 308, 347, 414,
415, 417, 465, 641—642, 687,
750—751. — til sjós og lands
258*, 276, 345. — sjógangr
98.

Sjóvarland á Skaga 302.

sjúkdómr, sjúkleiki 361, 588.

Sbr. sárasótt.

Sjö sofendr (septem dormientes)
462.

sjöttareidr, sjá séttareidr.

sjöund 140.

Sjöunda í Barðastrandarsýslu
748.

sjöundi dagr jóla 440.

sjö vikna fasta 474.

skaði 365, 411, 484, 576, 598,
607, 623, 633, 669, 691.

skaðræði 143, 668, 727.

Skafinnsson: Björn.

skafaskeifa 307.

Skagafjörðr 21, 69—70, 91, 93,
185, 206, 221, 283—284, 301,
321, 338—339, 349—350,
357, 396—397, 399, 412, 429,
431, 441, 449, 451—453, 462,
527—529, 564—565, 592, 682
—684, 694—695, 698, 711,
766. — Skagafjarðarsýsla 266,
267.

Skagaströnd í Húnavatnsþingi
184, 288, 321, 425, 435, 489,
491—492, 640—642.

Skagi við Dýrafjörð 244, 370.

Skagi nyrðra 82, 184, 302, 303,
304, 321, 421, 465—466, 523,
573.

skák 298, 329. — skák með
tönn 588. — tannskák 427.

skál, skálar 260, 261, 297, 299,
300, 307, 316, 324, 326, 329,
330, 334, 563, 645. — skál
með kerum 318. Sbr. silfrakál
smáskál, tréskál.

Skál á Söðu 188.

Skálá í Slóttuhlöð 301, 388—397,
499, 730—731.

Skálanes í Barðastrandarsýslu
196.

Skálanes í Vopnafirði 179.

Skálar við Berufjörð 732.

Skálavík í Vatnsfjarðarþingum
144.

Skáldabær í Álptaveri 189.

Skáldalækr í Svarfaðardal 301.

Skáley, eign Múla í Aðaldal 327.

Skáleyjar á Breiðafirði 437, 718
—719.

Skálholt (Scallhold, Schallholt,
Schallholt), Skálholtsbiskup,
Skálholtsbiskupsdæmi, — dóm-
kirkja, — staðr, — stóll 13

—15, 19—20, 22—23, 30, 32—
37, 39, 43, 58, 64, 71, 73, 75—
81, 83, 85, 88, 98—99, 116—121,
123—125, 128—130, 132—133,
136—137, 139—140, 146, 151, 157
—158, 161—163, 165—166, 172
—177, 180—182, 184—185, 187
—189, 195, 199—204, 206, 209
—210, 217—219, 223—227, 230
—237, 240, 242—247, 250—251,
254—255, 257—258, 262—264,
266, 272—277, 281, 286, 290—
291, 338, 340—342, 344—346,
354—359, 369, 371—374, 376—
378, 382, 390—396, 399, 401—
402, 404—406, 410—413, 415—
420, 422—424, 441—442, 444—
447, 449, 452, 453, 455—461,
464—465, 470, 474—475, 477—
478, 480—484, 498, 500—501,
504, 506—507, 509—511, 516—
518, 521, 530—531, 533, 535—
543, 545, 546—548, 550—551,
555—556, 558—561, 569, 572—
574, 577, 579, 586—587, 590, 592,
597, 600, 606, 611—616, 621—
623, 626—627, 636—640, 644—
646, 648—650, 651—653, 657,
659—663, 670, 673—674, 677,
682, 685, 689—690, 693—698,
701—710, 712, 715—718, 720—
723, 726—730, 732, 735—738,
740, 742, 744—745, 752, 754,
763—765.

skáli 139, 308, 524, 529, 560. —
skálavist 49, 523.

Skáli (austasti) undir Eyjafjöllum
392.

Skáli í Þingeyjarþingi 823,
skálkr 99.

Skálmarnes í Barðastrandarsýslu
236, 587, 588, 592.

Skálpagerði í Eyjafirði 309.

- Skamhéðinshöfðanes á Sléttu 310.
- Skamhéðinsnes á Sléttu 311, 319.
- skamrif 191.
- Skáney í Reykholtadal 290, 361.
- Skaptafellsheiði í Örfum 471.
- Skaptafellskógar 470.
- Skaptafellsþing 104.
- Skaptason: Þorleifr.
- Skapti Jónsson lögréttumaðr (1533) 571.
- Skapti Loptsson prófastr á Setbergi (1571—1624) 567, 569.
- skaptpanna 334.
- Skárastaðir í Þingeyjarþingi 327.
- Skarbasteinn, sjá Skarfasteinn.
- skarð (fjallaskarð) 462.
- Skarð (óvist hvar) 129.
- Skarð í Drangavík 25.
- Skarð í Fnjóskadal 321, 402—403, 448—449, 746—747.
- Skarð, selstaða frá Grenjaðarstað 323.
- Skarð á Landi 505, 514.
- Skarð í Langadal (Geitaskarð) 26, 27, 28, 435—436.
- Skarð í Meðallandi 189.
- Skarð (Mallandsskarð) á Skaga 321.
- Skarð á Skarðsströnd 54, 143, 156, 288, 396, 443, 463, 688, 706, 722, 724. — Skarðsbók (codex Scardensis) af postulasögum 688.
- Skarð á Vatnsnesi 315, 746, 747.
- Skarðsá í Bleiksmýrardal 310, 332.
- Skarðsá í Sæmundarhlöð 321, 397, 604.
- Skarðsdalur í Siglufirði 301.
- Skarðshlíð undir Eyjafjöllum 107.
- Skarðssel í Eyjafirði 309.
- Skarðsströnd í Dalasýslu 54, 443, 463, 577, 688, 693, 705, 722, 724, 749.
- Skarfasteinn í Sléttuhlíð 303, 305, 389, 731.
- Skarístaðir í Hvammsveit 589.
- skári 562.
- Skarir í Svíþjóð 32.
- skarklofar (ljósaðöx) 328.
- Skatastaðir í Skagafirði 302.
- skatt, skattgjald, skattgjöf, skattheimta, skattlofan 1, 2—4. 5, 7, 11, 107—108, 111, 160, 164, 199, 236, 266, 363—365, 367, 495, 579, 670, 738, 741. — skattbóndi 362—368, 733—734. — fullrétti skattbónda 363—368. — skattland 522, 761.
- Skeifustaðir í Skagafirði 321.
- Skeggi Koðrannson prestir syðra (1530) 530.
- Skeggjabrekka í Ólafsfirði 301.
- Skeggjason: Jón.
- Skeggjastaðir í Landeyjum 424.
- Skeggjastaðir (—staðir) á Ströndum 193, 262, 292.
- skeið 67, 588. — skeiðar með mottu 298. Sbr. látúnsskeið.
- Skeið(in) í Árnesþingi 130, 132, 444, 481, 483, 518.
- Skeið (Skeiðsland) í Reykjadal 327.
- Skeið í Svarfaðardal 319.
- Skeið (Vikarskeið) í Árnesþingi 636—638, 660.
- skeifa 334. Sbr. skaflaskeifa.
- Skeljahamarsósar á Sléttu 311.
- Skeljungsvatn í Vopnafirði 609.

Skellubjarnastaðir í Húnavatns-
þingi (eyðijörð 1525) 314¹⁾.
Skellubran(d)staðir í Húna-
vatnsþingi 627¹⁾.
skemd 620, 726.
skemma 308, 529.
sker 212, 748.
Sker í Hornafirði 93, 273.
skerborð 307, 324, 564.
skerdiskr 259, 309, 318, 329,
330, 334.
skeri, skerabrot 300^a, 308, 324.
Skernabbi í Lóni 50.
skib, sjá skip.
Skíðadalr upp úr Svarfaðardal
834.
Skíðason: Guðmundr.
Skíðastaðir í Laxárdal 321.
Skíðastaðir (eyðijörð) í Þingi
314.
skikkan 558.
skil 584.
skiladómr 538.
skildagi 350, 466, 552, 658, 711,
744, 764.
Skildinganes við Skerjafjörð 144
—147, 865. — Skildinganes-
sett 145.
skildingar lybakir 500.
skileyrir 102.
skilgetin börn, skilgetnir erfingi-
ar, skilgetning 177, 257, 356,
391—392, 501, 512—513.
skilmáli 11—12, 50, 56, 58, 63,
89, 93—95, 102, 151, 155, 157,
179, 209, 237, 263, 276, 290,
325, 357, 412, 422—423, 435,
443, 476, 553—554, 586, 600

—601, 604, 616, 656, 666,
684, 694, 719.
Skilmannahreppr í Borgarfjarð-
arsýslu 228.
skilorð 82, 381—392, 556, 659,
732, 764.
skilríki 54, 57, 116, 120, 177,
200, 225, 344, 346, 347, 357,
397, 511, 537, 546, 552, 705
—706, 728—729, 732, 750.
skilríkir, skilvísir bændr, dug-
andi(dandi, góðir) menn, prest-
ar, skilvísar kvinnur 153, 214,
252, 397, 400, 484, 501, 519,
523, 545, 556, 568, 582, 584.
skinn, skinnblöð, skinnbréf,
skinnbækr, skinnrolla, skinn-
þvengir 1, 4, 21, 33, 60—61,
65, 70, 72, 86, 88—90, 95, 103
—105, 107—108, 112—113, 116,
119, 122, 131, 137, 139, 142, 148,
151, 154—157, 160, 172, 180—
181, 184, 198, 204, 206—207,
209, 211, 217—219, 221, 224,
226, 234, 237, 241—242, 246,
249, 259, 265, 268, 270, 272,
274, 278—280, 284, 287, 293,
296, 298, 305, 307, 313, 323, 328,
335, 339, 341, 352—353, 355,
361, 372, 377, 382, 388, 390,
401, 410, 413—414, 417—419,
421, 435—436, 444, 447, 450—
453, 457, 460, 464—466, 470,
480, 482—484, 489—490, 492
—494, 498, 502, 504, 506, 512,
514, 521, 523—526, 532, 535,
539—541, 545, 557, 575, 577—
578, 585, 588, 591, 595, 602, 612,
617, 619, 621, 624—625, 626,
637, 647, 652—653, 658, 661
—662, 664, 665, 668, 671—674,
677—679, 685, 688, 692—693,
696, 699, 701, 706—707, 710—

¹⁾ Ætli þetta sé ekki sama jörð-
in?

- 711, 713, 722, 724, 727, 730, 734—736, 740, 842—746, 749—750, 761, 765. — skinn-sessa 208. — skinnstakkr 259. Sjá og sbr. bjarnfeldr, húð, húfa, ikornaskinn, kálfskinn, kapalhá, klippingr, kóss, kýrhúð, skógæra, skóleðr, skollaskinn, stakkr, uxahúð.
- Skinnaþlón á Sléttu 301, 310, 324, — Skinnaþlónsreki 311.
- Skinnaþlónir í Húnavatnspingi 314.
- Skinnaþlónir í Öxarfirði 294, 310, 319.
- Skinnaþlónir í Skagafirði 301.
- skip 2, 4, 7, 11, 59, 30—81, 98—99, 104, 137—138, 163—165, 173—175, 208, 237, 251, 295, 325, 373—374, 414—415, 417, 422, 471, 485, 524, 537, 583, 643—644, 648—649, 670, 691, 758—760, 762. — skip ferært 260. — skipbrotsmenn 414, 415, 417. — skipsgjöf 648—649. — skiphera 413, 460. — skipakvöð (í Gamla sáttmála) 7. — skipmenn 98. — skipmanns þjónusta 251. — skipnafar 307. — skipreiði 145. — skipsátr 49, 471. — skipstaða 309, 389, 451, 470, 523—524. — skipstjóri 59, 422. — skiptollr 104. — skipverjar 97. Sbr. ár, áttæringr, dómkirkju skip, farmaskip, hafskip, Hamburgermand, háseti, hnoðsaumur, naust, ró (rær), segl, sexæringr, stjóri, strengr, stýrimaðr, teinæringr.
- Skipaklettr á Alptanesi 146.
- skipan 3, 45—46, 66, 69, 82, 88, 97, 111, 116, 117, 136—137, 159, 173, 187, 215—216, 233, 239, 250, 466, 535—536, 540—541, 578, 585, 588, 591, 648, 660, 672—673, 698—699, 708, 738, 742—743, 751—752.
- skipti, skiptabéfi, skiptingarbréfi 7, 67, 86—87, 88, 147, 227—228, 234—235, 270—272, 427—432, 436, 528—530, 546—547, 570, 705.
- skiptitíund 20.
- skjal, skjalabækur, skjalasöfn 1—3, 6, 13, 31, 35, 37, 39, 41, 43, 54, 62, 64, 96, 185, 215, 249, 344, 347, 361, 444, 476, 544, 564, 567—568, 614, 670, 676, 750—751.
- skjal og fororð 493.
- Skjaldbreiðarhólpúfa á Skagaströnd 642.
- Skjaldbreiðarvatn á Skagaströnd 642.
- Skjaldfönn í Arnarfirði 244.
- Skjaldfönn á Langadalströnd 502.
- skjallegheit 75. — skjallegir (skjælegir) menn, skjalleg vitni 268, 514, 542, 606, 626, 667. — skjalleg (skjæleg) erindi 584. — skjalleg vörn 574.
- skjól 327, 585—586, 591.
- skjöla 260, 261, 324.
- Skjöldólfsstaðir á Jökuldal: Skjöldólfsstaðamenn 639. — Skjöldólfsstaðavegr 639.
- skjöldr (kirkja) 295, 313. Sjá koparskjöldr, látúnskjöldr, silfrskjöldr.

- skjöldr (í innsigli) 532.
 skoffeld 387, Sjá skógæra.
 skógar, skógarpartr 38, 43, 65,
 106, 108, 182, 184, 196—198,
 245, 252—253, 309, 310, 320,
 326, 328, 451, 470, 471, 520,
 521, 540, 559, 565, 608, 639,
 644—645, 672, 687, 742. —
 skógarhögg 252—253, 559. —
 skógamörk 686. — skógar-
 staða 328. Sbr. Dynhagaskógr,
 eldiviðr.
 Skógar undir Eyjafjöllum, Skóga-
 eignir 60, 105—106, 160—
 161, 493—494, 540, 625, 672,
 678, 699, 707—708, 742.
 Skógar í Fnjóskadal 429, 431.
 Skógar í Húsavíkrhreppi 301.
 Skógar(nir) í Múlaþingi 43,
 259, 277, 563.
 Skógar á Delamörk 318.
 Skógar í Öxarfirði 310.
 Skógarholt á Fellsströnd 750.
 Skógarströnd í Þórnessþingi
 464.
 skóleðr 561, 587.
 skóli 90—91. — skólabaðstofa
 (á Munkaþverá 1525) 307. —
 skólabarn 245. — skólahald
 245. — skólameistari 266,
 461, 477, 539, 710, 737.
 skollaskinn belgflugin 124.
 Skollatunga í Hörgárdal 318.
 skór: tvenn pör skó 276, 423.
 — skógæra 386. Sjá skóleðr.
 Sbr. skæðatollr.
 Skoravík á Fellaströnd 739.
 Skoravíkrá í Dalasýslu 508.
 Skorradalr í Borgarfirði 258,
 559.
 Skorrastaðr í Norðfirði 245, 393,
 394.
 skortr 541, 542.
 skot 69, 148, 149, 397. — skot-
 mannshlutr 310—311, 315,
 324.
 Skotar, Skotland 238, 422, 576,
 633.
 skrá (skjal, skýrsla, bók) 38, 42,
 —43, 54, 58, 92, 172—173,
 191, 198, 243, 259—262, 331,
 750—751.
 skraddari 259.
 Skrapatunga á Skagaströnd 302.
 Skrauma á sýslumótum Dala-
 og Snæfellsnessýslu 139, 212,
 508.
 Skrauthólar á Kjálarnesi 276.
 skreið 12, 26, 102, 187, 188,
 191, 198, 244, 321, 343, 381, 414
 —415, 417, 484, 512, 584,
 723, 731, 753. Sbr. lest.
 Skriða í Fljótadal, Skriðuklaustr
 (helga líkamans klaustr að
 Skriðu) 38, 42—43, 46, 122
 —123, 244—245, 254, 280,
 370—372, 408, 677, 715—716.
 Skriða í Reykjadal 121—122,
 405, 485—486, 525.
 Skriðdalr í Múlaþingi 280.
 Skriðnafell í Þingeyjarþingi
 312.
 Skriðubrekka, eyðijörð Þingeyra-
 klaustrs 314.
 Skriðuland við Eyjafjörð 319.
 skrifari 52, 140, 160, 161, 250,
 251, 521.
 skrifelsi 84, 533.
 skrin (með kopar, búið með
 silfr) 190, 295, 313, 316, 320,

- 322, 325, 330, 332^a, 333. — skríñ Guðmundar biskups Arasonar 295. — skríñ sancti Jóhannis 295. Sjá koparskrín. Sbr. silfr.
- skript sancte Luciu 196.
- skriptir 51—52, 91—92, 115, 130—131, 133, 138, 178, 225, 245, 251, 277, 354, 440, 475, 508, 517, 531—532, 569, 606 — 607, 613, 627, 638, 646, 661, 678, 709—710, 726, 736, 763. — skriptrof 52. — skriptrofi 52. Sjá stórskríptamenn.
- skrúði 335, 541, 542. — skrúðhús 296^a, 297, 305, 556. — skrúðakista 328, 330. Sjá föstu-skrúði.
- skrúðklæði 108, 579. — skrúðklæðaburður 579.
- skræða 314.
- skrökbréf 145.
- Skuggabjörg í Deildardal 302.
- Skuggabjörg í Höfðahverfi 309, 319.
- Skúlason: Hafliði.
- skuld, skuldir, skuldamáli 14, 16, 83, 101—102, 105, 114, 124, 130, 144, 161, 259, 269, 377, 388—399, 431, 436—437, 442, 444—445, 456, 514, 518, 525, 545—547, 552, 579, 582, 620, 622—623, 712, 713, 721. — skuldir útlendra manna 584. — skuldarbleðill 720. — skuldamenn 102. — skuldskeyting 408. — skuldunautr óhætt 768.
- Skúli, faðir Hafliða, á Hvallátri í Mjóafirði (c. 1450—1490) 143.
- Skúli Guðmundsson, prests Skúlasonar, Sveinsstaðamaður (1522), „bóndi“ á Holtastöðum, lögréttumaður og sýslumaður í Húnavatnsþingi (1522—1530) 70, 103, 111, 379, 436, 489, 534, 536.
- Skúli Jónsson lögréttumaður syðra (1611) 539, 540, 615.
- Skúli Tumasson lögréttumaður (1522—1535) 86, 101, 263, 360, 536, 737.
- Skúli Þorláksson prestur á Grenj-aðarstað (d. 1704) 95, 112, 402, 623, 654, 656.
- Skúmuhellir í Drangavík á Ströndum 315.
- Skúmsstaðir í Landeyjum 423—424.
- Skutlaðfjörður í Ísafjarðarsýslu 345, 346.
- skurður (lækjar) 249.
- skurður (rýrnan) 456.
- skurn silfrbúin 299.
- Skútir í Eyjafirði 662—663.
- Skútustaðir við Mývatn 636.
- skylda 111, 209, 266—267, 471, 495, 673, 741. — skyldukrafa 16. — skylduping 108.
- skyldugleiki 211.
- skynsamir menn 70, 366, 396, 452—453, 475, 505, 513, 530.
- skynsemdar vog 421.
- skyr 309, 321, 331, 343.
- Skyrgeil, örnefni í Ísafirði 521.
- skýrtulérept 276, 423, 561.
- skæðatollr 176.
- skömm 398.
- Skörð í Reykjahverfi 301, 594.
- Skörðungil (yttra og syðra) í

- Skagafirði 301, 321.
slátr 137—138, 191. Sbr. bógr
(af nauti), kjöt, kviðáll, nauts-
þjó, siðuspelar, skammrif, ux-
magáll.
sleði 300, 309.
sléggja 300.
Slesvík 60, 72, 134, 171, 432—
434, 469, 522, 761.
Slétta í Fljótum 302.
Slétta = Melrakkaslétta 311.
Sléttahlíð í Skagafirði 301, 305,
388, 499, 730—731.
Sléttanes í Arnafirði 57—58,
704—705.
Sléttadalr (Slétt dalr) í Dala-
sýslu 193², 194.
slétt maðr 362—363. — fullrétti
slétt manns 365—366, 368.
Slóðholt á Mýrum 568.
sloppr 186, 190, 197, 305, 313,
317, 322, 326, 328, 330, 332
333.
slot, slott (sloth, slath) 135, 173
217, 433—435, 469—470,
487.
Slý (slý?) í Grenjaðarstaðaping-
um 327, 562.
slægjur 66, 687.
slög 69, 99—100, 148—149, 397,
398.
smábjalla 296, 307, 313, 317.
smábók 332.
smádrengir 414, 415, 417.
smájörð 371.
smák(n)appar 113.
smákeröld 300, 309, 316, 318.
smáklukka 320.
smali (búsmali) 327.
smálkneski 325, 326.
smálki (= smámunir) 334.
Smálönd í Hóðahverfi 329.
smámunnlaug 318.
smápottir 318.
smáreki 21.
smáskál 564.
smástóll 314.
smástykki með messuklæðabún-
ing 330.
smásveinn 650.
smátiund 9, 20.
smíðatöl, sjá og sbr. bíla, greipi-
járn, haldhaki(?), hamar, hnoð-
saumur, klaufðx, lðð, nafrar,
rekjárn, reksaumur, ró, skip-
nafrar, steðji, söðlabeit, sög,
þjöl, öx.
smíðja 191, 300, 308, 316, 331.
Sbr. steðji.
smíðr 480, 481.
smjör 59, 102, 106, 137—138,
191, 198, 244, 260, 300, 316,
321, 343, 471, 494, 540, 584,
646, 657, 672, 733—734, 742
— smjör (kleggi, „grásíða“)
í borðhúsi á Munkaverá
(1525) álnum mælt á hvern
veg 308. — smjörjárn 300,
329. Sjá lausasmjör.
smjör (viðrnefni) 408.
Smyrlabjörg í Hornafirði 471.
smyrsel (við sárastótt) 290.
Snartarstaðir á Sléttu 310, 319.
Snartastaðir í Borgarfirði 247—
248.
sniðlar 300.
Snjádalsgljúfr í Arnarfirði 29.
Snjófaxey í Hvammsfirði 212.
Snjófjallaströnd, sjá Snæfjalla-
strönd.
Snjólfir Hrafnsson, lögmanns
Brandssonar, sýslumaðr,

- „bóndi“ undir Ási í Fellum (1523—1532) 135, 371, 372—373, 379, 384, 387—388, 390, 393—394, 415, 416, 501, 627.
- Snjólfur Jónsson prestur nýrðra (1522) 109.
- Snjólfadóttir: Anna, Salgerðr.
- Snjólfsson: Eiríkr.
- Snóksadalur í Miðdölum 48—49, 139, 212—213, 242, 461, 616.
- Snorrason: Einar, Eiríkr, Jón, Þórðr, Þormóðr, Þorvaldr.
- Snorrastaðir í Hnappadalssýslu 567.
- Snorri Guðmundsson á Þorláksstöðum í Kjós (1534) 708—709.
- Snorri Helgason vestra (um 1510) 54.
- Snorri Helgason, Steinmóðssonar, í Borgarfirði (1528) 464.
- Snorri Hjálmsson kirkjuprestur í Skálholti (1523—1524) og síðar prestur í Holti undir Eyjafjöllum (1523—1534) 130, 132, 176, 180, 182, 210, 235, 250, 255, 341, 412, 498, 501, 518, 597, 599, 613, 614, 660, 677, 702, 704, 705, 708, 712.
- Snorri Jónsson prestur í Miklaholti (1525—1534) 288, 510, 650, 695.
- Snorri Jónsson prófastr á Helgafelli (d. 1756) 73, 96, 193, 311.
- Snorri Þorgilsson prestur á Hása-felli (1530) 541.
- Snorri Þorleifsson kyngir, offícialis (d. 1376) 346, 347.
- Snorri Þormóðsson lögréttumaðr í Þverárþingi (1530—1533) 541, 543, 671.
- Snæbjarnarson: Björn, Eggert, Gísli, Markús.
- Snæbjarnarstaðir í Fnjóskadal 309.
- Snæbjörn Gíslason, Filippussonar, lögréttumaðr og sýslumaðr (1523—1526;¹⁾ er dáinn 1529) 140, 141, 148, 258, 269,—270, 360, 498, 562.
- Snæbjörn Haldórsson í Rangárþingi (1535) 720.
- Snæbjörn Torfason á Kirkjubóli í Langadal (d. 1666) 90, 378, 385, 444.
- Snæbjörnsson, sjá Snæbjarnarson.
- Snæfellsnes 512. — Snæfellsnes-sýsla 743.
- Snæfjöll á Snæfjallaströnd 249, 436. — Snæfjallaströnd við Ísatjarðardjúpi 56, 345, 346.
- Snælingsstaðir í Svínavatns-hreppi í Húnavatnsþingi 302.
- Snærisvellir, sjá Sýrisvellir.
- soðhús (á Hólum 1525) 300.
- soðkrókr 300.
- sókn (máls og fjár) 10, 63, 225,

¹⁾ Í bréfi frá 6. Júlí 1525 er Snæbjörn talinn dáinn þá („Snæbjörn heitunn Gíslason“), en 1526 er hann talinn í dómi á Alþingi. Ártal bréfsins (á bls. 269—70), sem ekki er nú til í frumriti, mun því rangt 1525, fyrir 1528.

- 341—342, 358, 483, 679. —
 sóknarmaður (= valdsmaður) 12.
 sókn (kirkjusókn): sóknarhera
 49. — sóknarkirkja 293.
 sóknir (hákallassóknir) 308.
 sóldúkar (yfir líkneskjum) 328.
 Sóleyjarteigr, eign Grenjaðar-
 staða 323.
 Sólheimasandr í Skaptafellsþingi
 494, 707, 740.
 Solveig Bjarnadóttir, Andrés-
 sonar (1525) 270—271, 272.
 Solveig Björnsdóttir, Þorleifsson-
 ar (d. 1495) 54, 55, 545—
 547, 566, 676.
 Solveig Björnsdóttir (Guðnason-
 ar), kona Ólafs Narfasonar
 (1530—1531) 559—560, 572—
 573.
 Solveig Grímsdóttir, Pálssonar
 (1527) 428—431.
 Solveig Hrafnadóttir abbadis á
 Reynistað (1524—1534) 221—
 222, 379, 402—403, 697—698.
 Solveig Magnúsdóttir nyrðra (d.
 fyrir 1405) 27.
 Solveig Þorleifsdóttir, Árnason-
 ar (d. 1479) 144.
 sonr 1. 3—4, 27, 54—56, 78,
 86—87, 113, 124—126, 195,
 197, 215—216, 220—221, 243,
 246, 260, 274, 278, 281, 286,
 293, 340—341, 346, 369, 374
 — 375, 418, 428, 430, 443,
 464—465, 472, 490—491, 498,
 502—503, 515, 527—528, 537,
 557—558, 575, 597, 609, 651,
 659, 665—666, 682—683, 688,
 692, 730, 734, 747—748. —
 sonarbarn 352. — sonarsonr
 117, 551, 552, 557.
 sonr (í Christo) 421, 504, 716.
 Sópdyngja, sjá Gottskalk Jóns-
 son.
 sótdript (með silki) 306.
 sótt 588. Sbr. sjúkdómr..
 Spákonufell á Skagaströnd 302,
 314. — Spákonuáfr 315.
 Spáná í Unadal í Skagafirði
 302.
 spegill (1523) 195.
 spell 227.
 spensl 588.
 spíra (með loki) 299^a.
 spjald (gylt) 295, 297, 327. Sjá
 silfrspjald.
 Spjaldhagi í Eyjafirði 382, 383,
 427, 430, 467.
 spjöll 541, 542.
 spónn, spæmir, spóngefla 210,
 259, 260, 261, 318, 326, 563,
 645—646. — spónastokkr
 330.
 Sporður í Akrvík á Ströndum
 25, 314.
 sprang (á dúk) 186, 297.
 Spræningr í Ólafsfirði 302.
 Staðarbakki í Miðfirði 294, 749.
 Staðarfell á Fellaströnd 240,
 241, 288, 706—707, 739—740.
 Staðarhóll í Siglufirði 301.
 Staðarhóll í Saurbæ 62, 64, 144,
 195, 246, 247, 288, 289, 396,
 443, 522, 550, 577, 653—654,
 761.
 Staðarstaðr, sjá Staðr á Reykja-
 nesi, og Staðr á Ölduhrygg.
 Staðarsveit á Snæfellsnesi 767,
 768.
 Staðartunga í Hörgárdal 318.
 staðfesti (-festa) 679, 680, 698.
 staðfesting, staðfestingarbréf,

- stadfestelse 169, 202, 347, 405, 418, 432, 576, 690.
- staðr (beneficium) 18, 19, 80, 89, 125, 146, 165—167, 173 — 174, 187, 197², 209—210, 221—222, 237, 248, 251, 260 — 261, 295—304, 305, 311, 312, 315, 316, 319, 320, 323, 324, 325, 327, 328, 329, 331, 334, 335, 336, 374, 385, 395, 396, 412, 407, 426, 438, 451, 455—459, 465, 472, 504, 511, 516—518, 519, 529, 543—544, 545, 559—560, 563—564, 565, 585—589, 606, 623, 637, 638, 639, 640, 721, 726, 732, 734—735. — staðarbót 544. — staðarbréf 125, 127, 504, 521—522, 692, 715. — staðarbrú 335, 336. — staðarfé 622. — staðarforráð 543. — staðarjörð 248, 316. — staðarmenn 197.
- Staðr í Aðalvík 502—503.
- Staðr í Grunnavík 476, 535, 714.
- Staðr í Hrótafirði 587, 592.
- Staðr í Kinn 294.
- Staðr (Staðarstaðr) á Reykjanesi 437, 438, 503.
- Staðr í Reynisnesi, sjá Reynistaðr.
- Staðr í Steingrímsfirði 463, 587, 592.
- Staðr í Súgandafirði 278, 279.
- Staðr (Staðarstaðr) á Ölduhrygg 139, 286—287, 506, 616—618.
- stafadúkr 298.
- Stafafell í Lóni 42, 49—50, 275.
- Stafangr í Noregi 230, 239, 685, 690, 715.
- Stafey fyrir Skógarströnd 212.
- Staffell í Fellum 190.
- Stafholt í Stafholtstungum 117, 275, 314, 338, 464, 512, 543, 563—564, 614—615, 745—746. — Stafholtstungur í Mýrasýslu 338, 511, 543, 717, 718.
- Stafn í Deildardal í Skagafirði 711.
- Stafn í Reykjadal 595—596.
- Stafn í Svarfaðardal 334.
- Stafn í Svartárdal 429, 431.
- Stafnshóll (Stafshóll) á Hólfáströnd 429, 431, 450.
- Stahlhof í Lundúnum 205.
- Stakkaberg á Skarðsströnd 688.
- Stakkholt í Landeyjum 423—424.
- Stakkr (Stakkar) á Rauðasandi 271, 572.
- stakkr (skinnaðr, með skinnum) 67, 318 472, 588.
- stálkragi 307.
- standstika 328.
- Stapadalr í Arnarfirði 29.
- Stapaklettr á Álptanesi 146.
- Stapar (hvorirtveggja) á Vatnsnesi 315.
- stapi 568.
- Starkaðarson: Hallr, Jón, Pétur.
- Starmýri í Álptafirði austr 18—19, 36. — Starmýrarsandr 36.
- Starnes á Rosmhvalanesi 472.
- Starrastaðir í Skagafirði 565.
- statuta 34, 206, 339, 520.
- staup 299, 316, 329. — staup með silfr 588. Sjá blýstaup,

- hornstaup, þjátrstaup, silfr-
staup, tinstaup.
- Stawanger, sjá Stafangr.
- steðji 308.
- stefna, stefnubréf, stefnuforsögn
51, 68—69, 91, 107—108,
114, 116, 177, 214, 221—222,
268, 282, 285, 346, 354, 370,
373, 397, 400, 513, 515, 528,
544, 556, 601, 622, 667, 713.
— stefnudagr 511, 728. —
stefnufall 133, 177, 222, 268,
285, 370, 397, 556, 646, 667,
713. Sbr. salastefna, stundar-
stefna.
- steikarahús (á Hólum 1525)
299.
- Steiná í Svartárdal 302.
- Steinanes í Arnarfirði 464.
- steinar (gimsteinar) 295.
- Steinar í Hornafirði 190.
- Steindórsson: Sigmundur, Teitr,
Þórarinn.
- Steindyr í Höfðahverfii 628,
651.
- Steingrímur Bessason prestur
nyrðra (1506—1535?) VIII, 82;
IX, 89, 96, 109, 731¹⁾.
- Steingrímur Ísleifsson lögrétta-
maðr í Berufirði (1530—1535)
536, 627, 731—732.
- Steingrímaffjörðr í Strandasýslu
26, 438, 463, 587, 592.
- Steingrímsson: Egill, Hallgrímur.
Sveinbjörn.
- Steinkirkja í Fnjóskadal 301.
- Steinmóðr Bárðarson ábóti í
Viðey (d. 1481) 34.
- Steinmóðr Jörundarson í Þver-
árþingi (1528) 464.
- Steinmóðr Konráðsson vestra
(1510) 54.
- Steinmóðsson: Árni, Helgi, Jör-
undr.
- steinn 146, 149, 373, 641, 709,
753. — steinshögg 149.
- steinn (litr, steinn í klæði) 295,
297, 319, 320. — steintjald
306.
- steinn, steint lín, sjá lérept,
steintjald, tjald.
- Steinn á Reykjaströnd 301.
- Steinn Jónsson í Eyjafirði (1530)
555.
- Steinn Markússon prestur nyrðra
(1522—1524) 89, 96, 109
221.
- Steinn Þorgeirsson lögréttaðr
(í Skaptafellsþingi; 1525) 268.
- Steinnes í Húnavatnsþingi, Stein-
nessfundr (1522) 149, 219, 314,
350, 671, 680, 697.
- Steinnýjarstaðir á Skagaströnd
302.
- Steinólfsson: Ari.
- Steinsholt á Fellsströnd 750.
- Steinsholt í Gnúpverjahrepp 160.
- Steinsholt í Leirársveit 380—
381.
- Steinsnes í Mjóafirði austr 49.
- Steinsson: Andrés, Guðmundr,
Jón, Jör(g)en.
- Steinsstaðir í Miðfirði 326.
- Steinsstaðir í Tungusveit 321,
338, 445—446.
- Steinsstaðir í Öxnadal 301.
- Steinsvað í Útmannasveit 73—74.
steintjald 306.

¹⁾ Þessi staðr er í falsbréfi.

- Steinunn. Andrésdóttir, systir sira Jóns (1524) 214—215.
- Steinunn Björnsdóttir, Þorleifssonar (c. 1480) 55.
- Steinun Gunnarsdóttir, fylgikona Lopts Ormssonar (enn á lífi 1517) 215—216.
- Steinunn Jónsdóttir, Magnússonar, frá Svalbarði (1533—1536) 658—659, 764—765.
- stekkr 709.
- Stephán Gíslason prestur syðra (1529—1532) 481, 482, 518, 530, 574, 613, 614, 637.
- Stephán Hallkelsson prestur syðra (1530—1538) 569.
- Stephán í Hvítanesi (d. fyrir 1903) 128.
- Stephán Jónsson biskup í Skálholti (d. 16.ª) Okt. 1518) 48—50, 55, 58, 65, 243, 245, 373, 394, 458, 536, 538, 542, 546, 568, 569, 601, 696, 721, 723.
- Stephán Loptsson, Ormssonar (d. 1497) 144, 216—216.
- Stephán Ólafsson prófastr í Vallanesi (d. 1688) 737.
- Stephán Þorgilsson prestur syðra (1528) 474.
- Stephánsson: Andrés, Ólafr.
- Stephanus protomartyr 509, 692. — Stephanus líkneski 326.
- sterbú 527.
- sterling (pund) 757—760.
- stéttarker 299.
- stigi 300.
- Stígr Höskuldsson, lögréttumaðr í Hegranessþingi (1527—1531) 396, 527, 579, 581, 602.
- stika 298 (opt), 325. Sbr. kirkja. Sjá koparstika, standstika, upphaldsstika.
- stika 386, 473, 583—584. — íslensk stika þingmælt 414—415, 417.
- stikhnífr (silfrbúinn) 298.
- stiki (með IX stikum) 325.
- stjórar 191.
- stjúpaðir 597.
- stofa (í Snóksdal 1523, undir Staðarfelli 1525, á Reykhólum 1529, í Þykkvaskógi 1530) 139, 288, 503, 577. — stórastofa (og litlastofa: í Efradal undir Eyjafjöllum 1522, á Höskuldsstöðum 1527, í Kirkjubæ á Síðu, á Ökrum í Blönduhlíð 1530, á Möðruvöllum í Eyjafirði 1530) 89, 435, 470, 523, 555. — stofutjöld 307, 360.
- Stokkhólmr í Svíþjóð 40.
- stokkr 259, 305, 308, 316, 317, 324, 326, 329, 330, 563. — stokkaker 315.
- Stokkseyri: Codex Stockörensís 1.
- stola 325, 332, 735.
- Stolhofwen (í Lundúnum) 205.
- stóll 298, 307, 325, 328. — stóll-handklæði 300. — stóllklæði 190. Sbr. frammistöðustóll, járnstóll, prelastóll, smástóll.
- stólpi (undir páskakerti) 313.
- Stor (= Stórð), ey við Noreg 691.
- Stórabotn í Hvalfirði 262.

1) í registri VIII. bindis er prentvilla 19. Okt. fyrir 16. Okt.

- Stórafesti í Skilmannahrepp 129.
 Stórufestarhöfuð 129.
 Stórahamar í Eyjafirði 309.
 Stórahvoll í Hvolhrepp 274.
 Stóramörk undir Eyjafjöllum 87, 107.
 Stórgýgar í Vestrhópi 326.
 stórhátið 531.
 stórhelgi 145.
 stórker, stórkeröld 300, 308, 309, 316, 318, 324, 329, 331, 334, 645.
 Storm, Gustav, professor (d.1903) 6, 7, 34.
 Stormaren, Stormarn, Stormari 60, 72, 134, 171, 203, 217, 432—434, 468—469, 522, 761.
 stormr 98, 166.
 stórmæli 167, 480—481, 703.
 Stórólfshvoll í Hvolhrepp 597—599.
 stórskríptamenn 466.
 Stóruvellir á Landi 281, 488, 500—501, 646, 694—695.
 stórviðir 311, 445, 446.
 straff 686.
 Strákr, örnefni í Skilmannahrepp 128.
 Strandir (Hornstrandir) 24, 25, 57, 314, 704, 705, 719. — Strandasýsla 25, 463.
 Straumfjarðará í Hnappadal-sýslu 26.
 Straumlón á Sléttu 324. — Straumlónsós 311, 319.
 Straumnes í Lóni austr 50.
 Straumnes við Skagafjörð 305, 389.
 straumr 98.
 strengr (á skipi) 76.
 strengr (í á) 751—752.
 strigi 307, 316.
 Strjúgr í Langadal 490, 766.
 strok (af landi burt) 165—166.
 strokkr 260, 261, 300, 308, 316, 318, 324, 329, 564.
 Strúkseyr í Álptafirði austr 19.
 Strönd, jörð Hólastaðar 301.
 Strönd í Selvogi 158—160, 217—218, 288, 637, 743—744, 761, 763.
 Strönd (=Skarðsströnd) 688.
 studium 611.
 Studium (hús á Hólum 1525) 299.
 stúka (í kirkju) 186.
 stúlka 248.
 Stullastaðir í Fnjóskadal (sbr. nú Sörlastaðir) 309.
 Stulli, sjá Sturla.
 stundarstefna 399, 601.
 stunga 687.
 Sturla Jónsson vestra (1474) 38.
 Sturla Jónsson, Sigmundssonar (1525) 278.
 Sturla Jónsson í Rangárpíngi (1535) 727—729.
 Sturla Þórðarson sýslumaðr, „bóndi“ undir Staðarfelli (1504—1525) 47, 62, 193, 240—241, 288.
 Sturludóttir: Arnbjörg, Þorgerðr, Þórunn.
 Sturluson: Bjarni, Jón, Ormr, Sigurðr, Þorgrímr, Þorsteinn. stykki 330.
 Styr Þorvaldsson á Reykjum í Biskupstungum (enn á lífi 1729) 99, 111, 270, 272.
 stýrimaðr 81, 98.

Styrkársson: Hallr.
 Stærrigiljá í Húnavatnsþingi 314.
 Stærriskógar undir Eyjafjöllum 106.
 stöng 297, 305.
 stöpull (kirkju, á Hólum og Hrafnagili 1525) 296, 332.
 Svarvarardalr, sjá Svarfaðardalr.
 subdiaconus 37.
 subdjákn 37, 325.
 subsidium pallii 123—124.
 subill 305, 313.
 successor 128, 522, 692.
 Suðrhús (á Munkaþverá 1525) 308.
 Suðrmúlasýsla, Suðrmúlaþing 18, 36, 135.
 Suðrreykir í Mosfellsasveit 478—479. Sjá Reykir.
 Sueðistaðir í Miðfirði, sjá Sveðistaðir.
 sueffel 644. — sueffelbiörg 644.
 Sógandafjörðr („Súgfjörðr“) í Ísafjarðarsýslu 278, 279.
 Sólnahöfn í Þistilsfirði 310, 311.
 Súlundir á Möðrudalsfjöllum 638.
 Súlur í Eyjafirði 334.
 sumar 2, 12, 47, 83, 104, 111—112, 143, 148, 151, 156, 158, 178, 183, 189, 212, 223, 224, 265, 275, 296, 306, 317, 322, 325, 331—333, 344—347, 352, 372, 414—415, 417, 420, 422, 463—466, 497, 501, 533, 539, 541, 543, 548, 562, 570, 572, 580, 583, 588, 590, 661, 663—664, 668, 679—680, 682, 673, 691, 699, 702, 704, 706,

726—727, 750.—sumardagrin fyrsti 439. — sumarkoma 439.
 Sumarliðadóttir: Kristín.
 Sumarliðason: Bjarni, Sveinn.
 Sumarliði Eiríksson, Loftssonar (d. 1491) 46—48.
 Sumarliði prestur á Desjarmýri (1526) 373.
 Sumarliði Þorsteinsson, Eyjólfssonar (1391—1393) 21—22.
 Summa angelica 298.
 Sund(in) í Kjalarnesþingi 517.
 Sunddalr í Bjarnarfirði 271.
 sundrhögg 530.
 sundrtalning 444.
 Sunnifa, frú, kona Hans Kruko 724.
 Sunnifa Indriðadóttir (1524) 236.
 Sunnlendingar, Sunnlendingafjörðungur 1, 425, 532—533.
 sunnudagssermon 314.
 supplicacia 8, 457.
 suspensio (ab officio et beneficio) 510, 531.
 Svalbarð á Svalbarðsströnd 52, 121—122, 330, 405—406, 476, 485—486, 612, 635. — Svalbarðsströnd við Eyjafjörð 122, 405, 406, 612, 634.
 Svalbarð í Þistilsfirði 112, 113, 294.
 Svalvogar í Dýrafirði 28—29.
 Sbr. Selvogar.
 svaramaðr, svarsmaðr 63, 90—91, 114, 383, 397, 542.
 Svarfaðardalr („Svarvarardalr“) 51, 319, 337.
 Svarfból(l) (Svarihóll) í Miklaholtshrepp 155—156.
 Svarfhóll í Króksfirði 686, 687.

- Svartá í Tungusveit 565.
 Svartagil í Norðrárdal 326.
 Svartárdalur í Húnavatnsþingi 391, 392, 400, 401, 429, 431, 489, 659, 764.
 Svartbæli undir Eyjafjöllum 275—276.
 Svartbræðraklaustur í Noregi 632.
 Svartr Pálsson á Reykhólum (um 1530) 566.
 Svartskinna (MSt. 27. 4to) 266, 427, 604, 789.
 Sveicia, sjá Svíþjóð.
 Sveðistaðir í Miðfirði 326.
 svefn 577, 578. Sbr. samneyti.
 Sveinatunga í Norðrárdal 48—49.
 Sveinbjörn Hallsson í Þverár-
 og Þórsnessþingi (1527—1531) 439, 603.
 Sveinbjörn Jónsson nyrðra (1532) 617.
 Sveinbjörn Steingrímsson vestra (1527) 436.
 Sveinbjörn Þórðarson vestra (1523—1535) 142, 753.
 sveinn, sveinar 143, 501. Sbr. smásveinn.—Sveinaskemma (á Hólum 1525) 300.
 Sveinn Bárðarson nyrðra (1562) 572.
 Sveinn Eiríksson nyrðra (1523) 147.
 Sveinn Finnbogason prestur nyrðra (1522—1536) 109, 119, 172, 174, 385, 386, 746, 766.
 Sveinn Hólmfastason í Rangá-
 þingi faðir Glála sýslumanns
 á Miðfelli (1527) 407.
 Sveinn Jónsson í Húnavatns-
 þingi (1527—1531) 435—436.
 Sveinn Jónsson í Ísafirði (1530) 526—527.
 Sveinn Oddsson prestur í Suðks-
 dal; 1523—1525) 139.
 Sveinn Oddsson í Barðastrand-
 arsýslu (1532) 629.
 Sveinn Ólafsson nyrðra (1644) 636.
 Sveinn Ormsson eystra (1525) 280.
 Sveinn Pétursson biskup í Skál-
 holti (d. 1476) 232—233, 769.
 Sveinn Sumarliðason, Eiríksson-
 ar (líklega dáinn 1494) 47.
 Sveinn Þórarinnsson nyrðra (1524) 213.
 Sveinn Þorbjarnarson prestur
 syðra (1530—1532) 541, 600,
 613, 637.
 Sveinn Þorvaldsson nyrðra (1524) 213.
 Sveinseyr í Dýrafirði 634, 636.
 Sveinseyr í Tálknafirði 125, 704
 —705.
 Sveinsson: Bjarni, Brynjólfur,
 Eiríkur, Eyjólfur, Gizur, Guð-
 mundur, Haldór, Illugi, Jón, Jón
 hvammr, Markús, Marteinn,
 Tómas, Þorsteinn.
 Sveinsstaðir í Svarfaðardal 334.
 Sveinsstaðir í Þingi, Sveinsstaða-
 fundr, Sveinstaðareið (1522)
 68—70, 92, 113, 148—150,
 157—158, 217—218, 349—
 350, 396—398, 418, 442, 468,
 670.
 Sveinsströnd við Mývatn 594.
 Sveinungsvík, Sveinungsvíkr-
 reki við Distilsfjörð 301, 310,
 311.

sveit 87, 211, 267, 388, 495,
542, 573, 579—580, 701, 728,
741.

sverð 299.

Sverige, sjá Svíþjóð.

Sverris saga 299.

Svertingsstaðir í Eyjafirði 429,
431.

Sviaríki, sjá Svíþjóð.

Sviðingr á Skagaströnd 314.

Svignaskarð á Mýrum 464, 694,
717—718.

Sviná í Náttfaravík 311, 323.

Svinadalr í Borgarfirði 380—
381.

Svinadalr í Húnavatnspingi 55,
400, 425.

Svinadalr í Skaptártungu 189.

Svínafell á Skagaströnd, sjá
Svínafall.

Svínafell í Öræfum 471.

Svínafall á Skagaströnd 642.

Svínalækr við Skjálfandi 311.

Svínaárnes í Höfðahverfi 651.

Svínavatn í Húnavatnspingi 282,
400—401, 425.

Svínavellir á Höfðaströnd 429,
431, 447—449.

Svíney fyrir Skarðsströnd 288,
688.

Svínhólar í Lóni 274, 275.

Svíþjóð (Sviar, Svecia, Sverige,
Sviaríki) 32, 33, 59—60, 72,
134, 165, 230.

Svæði, sjá Sýrisvellir.

Sværísvellir, sjá Sýrisvellir.

Syðrakrossanes í Kræklingahlíð
301.

Syðravallholt í Skagafirði 301.

Syðriakrar í Blönduhlíð 21, 22.

Syðribrekkur, sjá Brekkur.

Syðriei á Skagaströnd 489, 491.

Syðrihamrar í Holtum 727.

Syðriþverá í Vestrhópi 302.

Syðstagil í Langadal 26, 28.

Syðstimór í Fljótum 302.

sylgja (með eir, með silfr gylt)
95, 208, 588. — Sjá silfr-
sulgja.

Sýrisvellir (nú Svæði) í Grýtu-
bakkahrepp 594—595, 652.

Sýrnes við Skjálfandi 312.

sýruker 308.

sýsla 11, 45—16, 104, 153, 161,
211, 213, 255, 266—267, 343
—344, 353, 382—383, 386—
387, 427, 430, 494—496, 523,
527—528, 575, 665—667, 707,
726—728, 737—728, 740—
741, 768. Sbr. konungr.— sýslu-
bréti, sýsluveitingarbréf 266—
267, 494—496, 707—708, 740
—742.— sýslugjald 160, 496.—
sýslumaðr 1, 3—5, 10—11, 13—
17, 24, 26—27, 46, 53, 65,
82, 107, 207, 211, 267, 274,
286, 362—363, 365—268,
397, 461, 477, 494—495, 505
516, 540, 579—580, 582, 640,
642, 647, 651, 670, 698, 738,
741, 751—752. — fullrétti
(réttir) sýslumanna 361—363,
365—368.

systir (samfedra, skilgetin) 55,
113, 117, 147, 159—160, 177,
179, 210, 215, 243, 254, 286
—287, 343—344, 401—402,
428—431, 436, 450, 490—
491, 508, 512—514, 529, 546
—547, 592, 629, 679, 683. —
systurbörn 767. — systur-

- dóttir 575. — systursonr 58, 337.
- systir (nunna) 221, 402, 473.
- systkin 86—87, 129, 220, 369, 428—429, 431—432, 448, 450, 480—481, 545—546, 603, 676—677, 768.
- Sæból á Ingjaldssandi 368—370, 457, 548.
- „sægr“ (= sængr?) 309.
- sækögr 298.
- sæluvika 247, 542.
- Sæmundr Árnason prestur syðra (1523—1535) 132, 226, 359, 369, 377, 396, 481, 482, 518, 530, 574, 597, 607, 613, 712, 720, 728.
- Sæmundr Árnason á Hóli í Bolungarvík (d. 1634) 545, 674, 675.
- Sæmundr Björgólfsson á Reykjum í Tungusveit (um 1500) 573.
- Sæmundr Eiríksson „bóndi“ og lögréttumaðr í Ási í Holtum (1523—1536) 141, 352—353, 376—378, 404—405, 477, 599, 762.
- Sæmundr Jónsson nyrðra (1405) 27.
- Sæmundr Jónsson nyrðra (1527) 405.
- Sæmundr Magnússon á Hóli í Bolungarvík (um 1700) 405, 535, 545, 674.
- Sæmundr Símonarson sýslumaðr í Dingeyjarþingi (1522—1536) 74, 80, 213—215^a, 279, 344, 348, 383, 427, 430, 612, 658, 764.
- Sæmundr Þorláksson nyrðra (1533) 667.
- Sæmundsdóttir: Guðrún.
- Sæmundsson: Jón.
- sæng, sængrklæði (ærulaus, gömul og dánlaus) 113, 186, 187, 189, 191, 196, 260, 300, 309, 324, 326—327, 330, 332, 426, 564, 587, 620, 646. — sæng í skála 560. Sjá og sbr. Ábreiða, beðjardýna, beðr, dýna, hægindi, línak, linsæng, rekkjuvoð.
- særir dagar 607.
- sæti 75, 94, 95, 220^a, 491, 610.
- Sæunnarstaðir á Skagaströnd 490.
- Sævarendi í Fáskrúðsfirði 122—123.
- Sævarland(sraki) í Þistilsfirði 327.
- Söderöyer, Söröyer (Suðreyjar) 576, 633.
- söðlabeit 307.
- sög 307.
- sögnubók 307.
- sök 50—52, 61, 70—71, 75, 82, 91, 100, 108, 111—112, 115—116, 131—133, 142, 149—150, 153, 165—166, 175, 177, 181, 221—222, 231—232, 285, 338, 341—342, 354, 369—370, 372—373, 378, 385, 398, 482, 510—511, 513—514, 517, 519, 526, 530—531, 538, 544—545, 549, 556, 601, 606, 607, 622, 629, 660, 667, 672, 675, 677, 722—723, 727, 741, 762. — tvöföld sök 667. — sakaðr maðr 762. — sakeyrir

52—53. 113—114, 138, 222, 378, 398, 399. — sakafall 386.
— sakafé 234, 482, 738. — sakferli, sakfelli 57, 112, 151. 158, 180, 219, 225, 242—243, 286, 350, 373, 378, 394, 417—418, 442, 455. 481—482, 537, 544, 572, 600, 616, 623, 671, 702—703, 710, 745—747, 752. sakargipt 115, 132, 501, 515, 601, 680.
söl (eindagi) 483, 484, 668, 702, 704.
Sölmundardóttir: (Þorbjörg).
Sölvabakki í Húnavatnsþingi 314.
Sölvagil í Bleiksmýrardal 309.
söngr 306, 431, 332. — söngbók 331, 332^a. — söngfær kirkja 744. — söngkaup 73—74. Sjá tvisöngr.

Tabr (= tapp = tarfr = taurus) 308. Sjá tarfr.
tabula, tabulum, tabular (yfir, fyrir, fyrir framan altari, með gullfarg) 195, 197, 312, 325, 326.
taða 184, 283, 565. — töðuvöllr 529.
takmörk 36, 78—76, 82, 146, 249, 267, 319.
taksetning 58.
Tálknafjörðr í Barðastrandar-sýslu 271.
Tannstaðabakki í Hrátafirði 327.
tarfr, tabr 308, 316.
Teigará í Vopnafirði 609.
Teigluhjalli í Dölum 241.
teigr 66, 327, 334.
Teigr í Dölum, þrætuland milli

Hlíðartúns og Hamraenda 240—241.
Teigr í Fljótshlíð 87, 604, 636.
Teigr í Eyjafirði 309.
teinseringr 67, 253, 300, 336.
Teitr Eiríksson vestra (1536) 768.
Teitr Eiríksson á Núpi í Núpsdal (um 1700) 744.
Teitr Gunnlaugsson lögmaðr í Bjarnanesi (enn á lífi 1467) 382.
Teitr Jónsson vestra (1530) 515.
Teitr Magnússon prestur nyrðra (1522—1535) 109, 179, 474, 525, 733.
Teitr Magnússon nyrðra (1524—1530) 254, 255.
Teitr Pétursson kirkjuprestur í Skálholti (1671) 19, 36, 37.
Teitr Sigurðsson nyrðra (1528) 450.
Teitr Þorleifsson lögmaðr (1522—1535) 68—71, 77, 90—93, 99—101, 102—103, 110—111, 148—151, 152, 154—155, 156—158, 218—219, 272—274, 291—292, 348—350, 385, 387, 396—399, 403—404, 418—419, 419—420, 432—435, 441—442, 468—470, 499—500, 542, 551—552, 585—590, 591, 592, 670—671, 679—680, 686—687, 696—697, 701, 724.
Teitr Þorsteinsson prestur í Hrepphólum (d. 1531) 474, 505—606.
Teitsdóttir: Hallvör, Kristjana.
Teitsson: Gunnar, Ólafr.
tenari, sjá tjenari.
tengafaðir 62.

tengdamaðr 549.

tengdamóðir 422.

testament, testamentum, testamentumbréf (— gerð, — gern-ingr) 54, 55, 66—67, 116—117, 159—160, 269—270, 383, 460, 472—473, 479—480, 546, 585—593, 667, 720—721.

testimonium 24, 34, 128, 162, 522, 692, 715.

texti (með kodd, búinn með hvítt silfr, með silfrspjaldi for-gyltr og amaleraðr með viravirki) 190^a, 295^a, 305, 313, 317, 328^a, 332, 333. — textabók 322. — textakoddi 296, 317. — textaspjald 320.

Th. Jónasson, sjá Þórðr Jónasson.

tenari, sjá tjenari.

Theodorus (Theodorus) martyr 299.

Thomas, sjá og sbr. Tomas, Tumas.

Thomas de Aquino (bók) 298.

Thomas. (Tomas, Tumas) líkn-neski 195, 295, 328, 332. — Tomas líkneski erkibiskups 197.

Thomas messa postula 605.

Thomas (Tumas) saga 307 — Tumas saga erkibiskups 299.

Thomasdóttir sjá Tumasdóttir.

Thumasson sjá Tumasson.

Thord Matzon ráðsmaðr í Björgvin (1527) 408.

Thóreyjargnúpr, sjá Þóreyjargnúpr.

Thorlacus, sjá Þorlákr.

thorus legitimus 730.

Thumas, sjá Tumas.

Thumasson, sjá Tumasson.

Tiburcius et Valerianus 615.

tíðir, tólf mánaða tíðir (syngjandi) 313, 456, 655, 710. — tíðabækr 17, 519. — tíðskipunarbók 313. — tíðakaup 9.

tiener, sjá tjenari.

Tiglabók (Landsb. 6. Fol.) 364. tilgjöf 179^a, 358, 379, 476, 555, 604, 630, 656, 683, 711, 739.

tilhjálpsmaðr 232.

tilkall 58, 215, 387—388, 401—402, 469, 649—650.

tilsjón 239. — tilsjónarmaðr 136.

tiltal, tiltala 469, 701, 713—714, 768.

timbr 49. — timbrhögg 50. — Timbrstofa (á Hólum 1523—1525) 175, 298. — Timbrstofa (í Skálholti 1525) 275. Sbr. tré, viðr.

tin 190, 307, 309. — tinfat 192, 259—260, 298, 307, 308, 316, 318, 324, 326, 329, 330, 334, 563, 645. — tinflaska 297, 317. — tinhompull 295, 297. — tinkanna 299, 300, 316, 646. — tinstaup 318. — tint 192, 260.

Tironensis, Pe. (1470) 37.

Titlingasker í Suðrþingeyjarþingi 312.

Titlingastaðir í Húnavatnsþingi 314.

tiu marka mál 725—726.

tiund 9, 18, 107, 176, 178, 194—196, 223, 325, 393, 466, 511, 579, 645, 674, 688, 712, 722, 747. — tiundargjöld 710. — tiundarhald 52. — tiundar-

- reikningr 292. Sjá skiptitífund, smátífund.
- tíundargjöf 605.
- tjald (í kirkju, með röndum, steint, tjaldslitr, tjaldtötr) 192, 233, 260, 297, 307, 308², 316, 318, 330, 563. — tjaldklæði 334. — tjaldtré 300. Sjá föstutjald, steintjald.
- tjaldstaðr 326.
- tjara 300. — tjörutunna 192.
- Tjarnargil í Tungusveit 565.
- Tjarnir í Ljósavatnaskarði 309.
- Tjarnir á Sléttu 324.
- Tjarnir í Sléttuhlíð 301.
- Tjarnir í Öngulastaðahreppi í Eyjafirði 309.
- tjenari (thenari, tenari, tiener) 85. 164, 173, 209, 742, 761. — tjenesthe 208.
- tjörn 751.
- Tjörn í Helgastaðahreppi 301.
- Tjörn á Skagaströnd 314.
- Tjörn í Svarfaðardal 294.
- Tjörn á Vatnsnesi 93, 248—249, 275, 315.
- Tjörnes í Dingeyjarþingi 94, 311, 429, 431, 583, 594, 617.
- Tjörnholt á Álptanesi 146.
- Tjörnubakkar í Svarfaðardal 334.
- Tjörvi Björnsson prestur í Einholti (1467—1482) 382.
- Tjörvi Haldórsson eystra (1883) 18.
- Töargil í Arnarfirði 29.
- Töfaskáli í Borgarfirði eystra 524. sbr. Runa.
- Töfason: Jón (Tribuonis).
- Tökastaðir í Eiðabínghá 186.
- tólf mánaða bók 320.
- tólg 325.
- tollar 72, 104, 134—135, 176, 194—196, 370, 374, 485, 525—527, 648, 670, 723, 738. — tolllaust skip 485, 524, 527. — tollver 252—253, 527. Sjá skæðatollr
- Tomas, sjá og sbr. Thomas, Tumas.
- Tomasson, sjá Tumasson.
- torf 345—347, 470, 703, 704. — torfkrókar 329. — torfljár 300. — torfskeri 316. — torfskurðr, torfskurðariskyld 66, 332, 627, 703. — torfskurðarhald 345. — torftak 524. Sbr. áttfæðmingr, tólfæðmingr.
- Torfadóttir: Cecilia, Guðný, Ingibjörg, Katrín, Kristín.
- Torfason: Bjarni, Eiríkr, Jón, Snæbjörn, Þorsteinn.
- Torfastaðir í Biskupstungum 212.
- Torfdalur á Skagaströnd 641.
- Torfdæl í Þorgeirsfirði 334.
- Torfgarðr í Skagafirði 301.
- Torhóll, landamerki Starrastaða 565.
- Torfi Björnsson, Guðnasonar (1524—1526; á lífi 1527; d. á inn 1530) 242—243, 256, 368—370, 537, 548—549.
- Torfi Jónson prestur nyrðra (1532—1535) 628, 635, 733.
- Torfi Jónsson prófastr í Gaulverjabæ (d. 1689) 699.
- Torfi Þorsteinsson eystra (1522—1532) 73, 608.
- Torfróksahólmur, eign Grenjaðarstaða 323.
- Torflækr (Gegnislækr) á Sléttu 311.
- Tóttavatn(sendi) hjá Jörfa 497.

- Tóveggir á Árskógarströnd 593 —594.
- Tractatus virtutum (bók) 298.
- Trandheim, sjá Þrándheimr,
- translaciones sanctorum (Augustini, Johannis episcopi, Magni, Olavi, Thorlaci) 14—15, 71, 275, 289, 517, 518.
- transskript, transskriptarbréf, transscripta 21, 22, 50, 61, 74, 93, 95—96, 148, 154, 156 —157, 172, 184, 185, 204, 217—218^a, 230, 238, 241, 264, 266, 270, 272, 279—280, 344, 346—347, 349, 372, 392, 387, 390, 408—410, 414, 418, 438 —440, 444, 470, 472, 479, 484, 491, 496, 524, 525, 526, 527, 535, 536, 539—540, 541, 547, 566—567, 570, 575, 578, 617, 618, 619, 635, 640—641, 653—654, 661—662, 664, 671, 673—674, 679, 680, 693, 696, 706, 724, 743—744.
- transsumtum 522.
- tré 188, 191—192, 222, 275, 297, 310, 510, 530—531, 558, 637, 639—640. — trédiskr 192. 259, 308, 329, 563. — tréfat 299, 308—309, 316, 318, 324, 330. — tréhjálmr 327. — kambr með tré 297. — tré-kross 330. — tréskál 316. — trjáreki 274, 639. — trjátaka 510, 636. Sbr. kjörtré, rót, selja, timbr, valáttungr, viðr.
- Trégripsstaðir á Þelamörk 318.
- Trékyllisey í Trékyllisvík 314.
- trinitas, trinitatisdagr 296, 297, 331, 332, 333, 454, 455. — trinitatisblað 328. — trinita-tisfíkneski 305. — trinitatis-mynd 313.
- trippi 113.
- Tristram Búason vestra (1510) 54.
- trog, trogabrot 246, 260—261, 300^a, 308, 309, 316, 318, 326 —327, 329, 330, 334, 645.
- Trondem, sjá Þrándheimr.
- Trostansfjörðr í Arnarfirði 38, 197.
- trú, heilög trú, trú og dygd 613 631, 659, 668, 670, 690, 764.
- Trud Ulvstand riddari (1532) 631.
- trúlofan 136, 613.
- Trumholer eyðijörð Þingeyra-klausturs 314.
- trúnaðr 2, 4—5.
- Trandhiemm, sjá Þrándheimr.
- trúskapr 15, 17.
- Trwndhem, sjá Þrándheimr.
- Trölfi á Skagaströnd 641.
- tröllkarl (í innsigli) 520.
- Tumas Árnason nyrðra (1527) 426.
- Tumas Brandason nyrðra (1528) 449, 467.
- Tumas Einarsson prestur nyrðra, líklega á Glæsibæ (1522—1536) 109, 172, 206¹⁾, 593, 658, 734, 764.
- Tumas Eiríksson kirkjuprestur á Hólum og prestur á Mælifelli (1522—1535) 89, 93, 94, 95, 96, 109, 114, 119, 184, 335, 352, 379, 385, 386, 453, 472,

1) Á þessum stað er nefndur sá „Tumas í Glæsibæ“, en ófær-
aðr.

- 564—565, 604, 609—610, 656, 684, 711.
- Tumas Ingimundarson vestra (1534) 714.
- Tumas Jónsson prestur í Núpufelli (1522—1535) 90, 109, 114, 172, 174, 206, 215, 555, 733, 746.
- Tumas Jónsson lögréttumaður í Gunnarsholti (1522—1534) 86, 88, 101, 152, 223, 353, 477, 518, 648, 712.
- Tumas Jónsson (á Hvaleyri 1523) 144—148.
- Tumas Jónsson, Tumassonar (í Skildinganesi um 1600) 145.
- Tumas Magnússon, Magnússonar, á Draflastöðum (dáninn að Hkindum 1494) 56.
- Tumas Oddsson, Sigurðssonar, lögréttumaður á Hvoli í Saurbæ og Kleifum í Gilsfirði (1524—1532) 246, 624.
- Tumas Ólafsson prestur á Eyri í Skutilsfirði (1525—1526) 278, 279, 346.
- Tumas Sveinsson nyrðra (1704) 635.
- Tumas Tumasson í Skagafirði (1530—1531) 527, 602.
- Tumasdóttir: Ingigerðr, Þóra.
- Tumason, Tumasson: Björn, Brumaður, Jón, Oddr, Ólafr, Páll, Pétur, Skúli, Tumas.
- Tumi Bergsson í Húnavatnsþingi (1523) 149.
- tún: túngarðr 68, 642. — túngarðsendi 146.
- Tunga í Bitru 93, 273.
- Tunga í Fljótum 302.
- Tunga í Fnjóskadal 309.
- Tunga í Höfn (Örlygshöfn) 271, 628—629.
- Tunga („Tungá“) í Sauðárhrepp í Skagafirði 321.
- Tunga á Skarðsströnd 577.
- Tunga í Steingrímsfirði (Tröllatunga) 438.
- Tunga í Sælingsdal (Sælingsdalstunga) 589, 686.
- Tunga í Tálknafirði 271.
- Tunga á Tjörnesi 301.
- Tunga á Vatnsnesi 248.
- Tunga í Viðidal (Viðidalstunga) 61.
- Tunga í Önundarfirði 55.
- Tungá í Vopnafirði 609.
- Tungufell í Svarfaðardal 334.
- Tungunes á Ásum 314, 424—425.
- Tungureki (Hafrafellstungu) 323.
- Tungusel á Völlum 33.
- Tungusveit í Skagafirði 185, 283—284, 445—448, 462—463, 573, 596, 602, 610.
- tunna 299, 316, 324, 331, 414, 415, 416, 417. — tveggja tunna þungi í hverju hundrads kaupi 414, 415, 416—417. — tunna tvö hundruð marka 414—415, 417, 583. — tunna með hval 198. — tunna mjöls 300. — tunna skyrs 309, 321, 343. — tunna snjörs 540, 672.—tunna tjöru 192, 300.—tunnuketill 331. Sbr. altunna, bjórtunna, háltunna, lýsis-tunna.
- Tunsberg í Noregi, Tunsbergsættargerð 7, 12, 13, 422.
- tveggja missera björg 580.
- Tveggja postula messa 207, 351, 406, 487, 617—618, 765.

tvímæli 59, 586, 732.

Tviststeinar á Skagaströnd 641.

tvísöngur 306.

tygi (alfær, öll) 221, 299, 309, 336, 472, 588, 620, 665, 745—746. — tygjað fólk 68, 132—133. Sjá og sbr. arma, bogi, hengi, hjálmr, járnhatt, korðahnífr, kragi, lagvokn, lausakragi(?), panzari, panzaraflik, panzarakragi, rýtingr, stálkragi, stikhnífr, sverð, voknðx, vopn. Sbr. bíla, klauf-ðx, ðx.

Tyle (Tyll) Pétursson hirðstjóri yfir Íslandi, dæmdr hér á landi óbótamaðr og veginn (1523) 103, 139—142, 163—165, 183, 457, 458.

tylft 78, 680. — tylftardómr 46, 90, 101, 113, 139—140, 148, 152, 172—173, 343, 352, 360, 382, 396, 427, 455, 518, 530, 541, 574, 578, 581, 666, 671, 674, 677, 733. — tveggja tylfta dómr 668, 670 — tylftareidr 481, 680.

Tyrflingr Ásgeirsson, Hákonarsonar, í Hjörsey (1613) 194.

Tyrflingason: Haldór, Ögmundur. Tyrflingastaðir í Skagafirði 283—284.

Týsdagr 173.

Tyske mend, sjá Þýskaland, Þjóðverjar.

tæring möguleg 500.

tölupeningar 246.

tönn (rostungstönn): bagall með tönn (v. l. tin) 180. — bagalstöng með tönn 296. — kambr

með tönn 297. — skák með tönn, tannskák 427, 588.

Úfagil í Langadal 26, 28, 766. ugnerningsmand 632.

Úlfjótavatn í Grafningi 247.

Úlfadalir milli Fljóta og Siglu-
fjarðar 302.—Úlfadalafjöll 78, 81, 83, 97, 266 339.

Úlfsson: Einar, Ísleifr.

Úlfastaðir í Blönduhlíð 301.

ulláklæði 316, 318. — ulldúkr 300, 308, 316, 318, 324, 334. — ullkambar 309.

umboð 27, 39, 52, 64, 71, 76, 80—82, 88, 101—102, 105, 118—120, 124, 132—133, 136—138, 147, 153, 162, 172—175, 179—180, 206, 211, 213—214, 219, 225, 246, 255—256, 266—267, 337, 343—344, 348—349, 353, 376—377, 382—383, 394, 396—397, 401, 405—406, 410—411, 421, 427, 430, 438, 451, 453, 466, 475, 484, 493, 495—496, 499—500, 506, 512—515, 527—528, 540—541, 544, 558, 575, 662—663, 665—667, 672—673, 675, 678, 689, 697—699, 701, 707—708, 726—727, 736—737, 740—742, 767—768. — umboðsbréf 63, 71, 82, 166, 174, 506, 541—542, 689. — umboðsgjald 698 699. — umboðsmaðr 2, 4—5, 13, 25, 27, 53, 55, 62, 70, 72, 75—76, 78—79, 81—82, 90—91, 96, 100, 102, 104, 107—108, 115, 120—121, 126,

- 130, 132—133, 137—138, 144,
149—150, 157—158, 161, 201,
212—213, 227, 255—256, 265
—268, 292, 344, 346—347,
370, 384, 386, 396, 398, 412,
419, 429, 432, 458, 494, 504,
509, 518, 528—529, 541—542,
544, 547, 550—551, 556, 600,
616, 625—626, 638, 646, 649,
655, 661, 663, 673, 676, 698—
699, 702, 723, 728—729, 733,
761. Sbr. konungr. — um-
boðspenningar 767.
- umbúningr (fonta) 191, 197.
- umdæmi 78, 132—133, 178, 277,
578, 619.
- ummerki 22, 43, 309, 322, 497.
- umajá, umsjón 85, 88, 118, 551,
574, 626, 694.
- umskipti 14, 16, 405.
- umvernd 438. Sbr. umboð.
- Unadalr í Skagafirði 302, 449.
- Unaðsdalr & Snæfjallaströnd 345
—348, 636, 662—663, 702—
703.
- undandráttir 124.
- Undanfell (Undanfell, Wndin-
fell) í Vatnsdal 315, 351.
- undirbiskup 239.
- undirgrind (kirkju) 236.
- undirlag (mála) 63, 383.
- undirmenn 67, 587.
- undirsátar (undersatte, -sotte,
-zathen) 497, 522, 761.
- undirskript (bréfs 1524 eða fyrri)
237.
- undirstaðning vitrustu manna
214.
- undirstöður (kross) 188, 191,
295, 305, 313, 317, 320, 322,
328, 330, 333.
- Undirveggir í Kelduhverfi 323.
- ungkapall 309, 336.
- uppfæði 90—91, 257.
- uppgjöf 118, 626, 730.
- uppperðarkeröld 250, 260, 261,
308², 324, 326, 329, 334, 563,
645.
- upphafningardagr sællar guðs
móður Maríu (15. Aug.) 98.
- upphaldsstika 298, 307, 332.
- uppheldi 9, 573.
- upplag 56, 72—74, 94—95, 155,
210, 220, 424—425, 453, 496,
—498, 594, 609—610, 646,
649—650.
- uppreist 558.
- upprisa 586, 590.
- Uppsalar í Barðastrandarsýslu
644.
- Uppsalar í Blönduhlíð 301.
- Uppsalar í Eyjafirði 309.
- Uppsalar í Hornafirði 93, 190,
273.
- Uppsalar & Rosmhvalanesi 87.
- Uppsalar í Svarfaðardal 334.
- Uppsalar í (Sveinsstaðabreppi í)
Húnavatnsþingi 314.
- Uppsalar í Svíþjóð 230.
- uppakafningr 388.
- uppstigningardagr 94, 95, 96,
354, 410, 666.
- Upsir & Upsaströnd 294.
- urð 197.
- Urðardalr í Tungusveit 565.
- Urðir í Svarfaðardal 50—51,
301.
- úrskurðr, úrskurðarbréf 14, 16,
20, 47—48, 49, 177, 200, 225,
346, 356, 370, 373, 465, 546
—547, 566, 582, 671, 679—

- 680, 697, 703, 706, 749, 751.
 — úrskurðarrof 176, 224.
 útaltari 805—806, 812.
 utanáskript 59, 188, 208, 216, 229.
 utanstefningar, utanstefnur 4, 5, 12.
 Utanvertnes í Hegrænesi 301, 303.
 útgreiðsla 475, 499, 505, 551.
 útlagi 529.
 úthús 331, 564.
 útjarðir 9, 179^a, 428, 481, 554.
 útlás 308.
 útlát 61, 88.
 útlausn 53.
 útlegð 150, 267, 344. — útlægr maðr 678.
 útlenskir (útlendir) menn, útlendingar 40—41, 72, 102, 134, 158, 413—417, 555—556, 581, 588—584, 669—670, 690, 728.
 útlúkning 505, 673.
 Útmanasveit í Austfjörðum 74, 187.
 útmerki (jarða) 184, 565.
 útróðrarmaðr 496.
 útsending 80, 484.
 útsetning af heilagri kirkju 9.
 Útskálar í Garði 87, 145.
 útskript, útskriptarbréf 19, 20, 36, 119—120, 521, 635, 654, 728—729.
 útvalning 289.
 útvegr 394.
 Uxárós í Svarfaðardal 319.
 Uxastaðareki í Þingeyjarþingi 311.
 uxi (fimm vetra) 196, 316, 329. — uxahúð 191, 308. — uxamagall 308.
- Vað í Reykjadal 301, 628.
 Vað í Skriðdal 280.
 Vaðhamar í Suðrfjörðum Arnarfjarðar 197.
 Vaðlar í Þistilsfirði 319.
 Vaðlaþing 337, 343—344, 382—383, 427, 575, 666—667, 726—727, 746—747.
 vaðmál (vendmal) 26, 67, 86, 102, 124, 137—148, 164, 198, 259, 276, 300, 307, 332, 343, 386—387, 484, 512, 580, 587, 619—620, 753. — vaðmálavoð 259. Sbr. gjaldvaðmál, voð.
 vaðr 191, 308, 316, 331.
 vagedie, sjá fögeti.
 vaget, sjá fögeti.
 Vagfirir í Eyjafirði 309.
 Vagfirir í Fnjóskadal 309.
 Vagfirir í Kræklingahlíð 318, 320.
 Vagnsson: Sigurðr.
 Vaksstaðir á Skagaströnd 314.
 Valadalr á Tjörnesi 301.
 Valahris í Reykjadal 327.
 valáttungr (í reka) 48—49. Sbr. kjörtré.
 Valdalsækr á Vatnsnesi 314, 315.
 Valdastaðir í Kjós 247—248.
 Valdossstadijr, sjá Valþjófsstaðir.
 valdsmaðr 11, 16, 153, 677.
 Valerianus, sjá Tiburcius og Valerianus.

- Valgerður, móðir Helgu Jónsdóttur (1534) 714¹⁾.
 Valgerður Einarsdóttir vestra (1530) 514—516¹⁾.
 Vallanes á Völlum 72, 74, 373, 521, 626—627, 638, 725, 726, 731.
 Vallasveit, sjá Vellir.
 Vallholt (hvorttveggja) í Skagafirði 93, 301.
 Valshamar í Króksfirði 717—718.
 Valter Skotti skipstjóri (1527) 422.
 Valþjófsdalr í Önuundarfirði 53, 55, 561—562.
 Valþjófsstaðir í Fljótssdal 34, 135, 136, 408.
 Valþjófsstaðir í Núpasveit 301.
 Valþjórsdalr, sjá Valþjófsdalr.
 Vámúli við Ólafsfjörð 302.
 vandamaðr 599.
 vandræði 69, 495, 741.
 vangæzla 275.
 vanhöld 514.
 vani (gamall, góðr siðvani) 477, 493, 584, 631, 633, 707. Sbr. venja.
 vanræksla 221, 510, 530.
 vantrú 613, 649—650.
 vapen 532.
 vara 471, 633, 644. Sbr. varningr.
 vararfeldr 124.
 varða (varði) 22, 641.
 Varðgjá við Eyjafjörð 348, 733.
 Varir í Garði 465.
 Varmalækr í Akravík á Ströndum 25.
 varningr (varnaðr) 59, 413—416, 579—580, 584, 643, 683.
 — norrænn varningr 6, 8. —
 varningskaup 578, 579. — varningsklæði 584. — varningslérept 584, 585. Sbr. verzlun. Sbr. og léttavarningr, vara, þungavarningr.
 varp (á dúk) 186.
 Vaskáröxl í Eyjafirði 66.
 vatn 17, 226, 327, 497, 641—642, 752. — vatnshandklæði 308.
 — vatnshorn 317. — vatnskall 299, 300, 308, 314, 317, 318, 324, 329, 330, 332, 334.
 — vatnsketill 313, 317.
 Vatn (hið neðra) í Gufudalssveit 196.
 Vatn = Vötn = Héraðsvötn í Skagafirði 357.
 Vatn á Hóðaströnd 302.
 Vatn = Mývatn 327.
 Vatn í Skagafirði 93.
 Vatnahverfi í Húnavatnsþingi 490, 766.
 Vatnsdalr á Barðaströnd 644.
 Vatnsdalr(inn) í Húnavatnsþingi 210—211, 283, 315, 385—386, 599—600, 608, 640, 642.
 — Vatnsdalsá 421.
 Vatnsdalr í Patreksfirði 271.
 Vatnsendi í Ljósavatnshreppi 301.
 Vatnsfjörðr í Ísafirði (Vatnsfjarðarmál, Vatnsfjarðarskjöl, Vatnsfjarðartollar) 143—144, 198, 244, 345—347, 378, 411, 437, 455, 457, 484—485, 520—521, 524—527, 532, 535—

¹⁾ Getr verið sama kona hvortveggja.

- 539, 548—549, 569, 603—604, 682, 701—704, 714, 723.
vatnaföll 523.
Vatnshlið „í Skagafirði“ 93.
Vatnshlið í Aðaldal 327.
Vatnshorn í Haukadal 194, 382, 393, 494, 557.
Vatnshorn í Húnavatnsþingi 302, 304.
Vatnshorn í Viðidal 386.
Vatnsleysa í Biskupstungum 211.
Vatnsleysa á Möðrudalsfjöllum 639.
Vatnsleysa á Vatnsleysuströnd 289.
Vatnsnes í Húnavatnsþingi 93, 248—249, 273, 315, 326, 403—404, 746—747.
Vatnsskarð í Skagafirði 93, 421.
Vatz- sjá Vatns-.
vax 260, 307, 318, 322, 325, 328, 329, 330, 334.
veandasaumr 197.
Vébarnarnaust á Ströndum 314.
Vébarnarson: Hallvarðr.
veð, veðsetning 182, 204, 207.
Sbr. pantr — veðsetning Íslands 182—183, 755—760.
Védalr (Uedalr = Vestdalr í Seyðisfirði?) 190.
Vedastus hinn helgi 69.
Veðramót í Skagafirði 321.
Veðrárá (hvortveggja) í Önnundarfirði 514—516, 714.
vefstaðr 308.
vegabréf 41, 161—162, 699—700.
vegandi 762. Sbr. víg.
Vegghamraborgir hjá Jörfa 497.
Veggir á Möðrudalsöræfum 639.
veiði, veiðr 319, 327, 614—615, 751—752. — veiðiker (í Viðisdalsá) 404. — veiðistöð 752. — veiðarfæri, sjá Drangeyjarfestr, festarkrókr, net, nót.
Veiðileysa (Veiðileys, Veiðuleysi) á Ströndum 25, 315, 634, 636, 662—663.
Veigastaðir á Svalbarðaströnd 634—635.
Veisa í Fnjóskadal 612, 634, 636, 632—633.
veiting 266—268, 504, 521—522, 540—541. Sbr. staðarbréf, collacionisbréf.
veizlumaðr 587.
vélar 683.
velbereitt bord (sæmilegt borðhald) 335—336, 387.
vel borinn maðr 152, 268.
velgerningr 610.
velkendr maðr 495, 742.
Vellankatla (eystri og vestari) á Sléttu 323, 324.
Vellir í Bárðardal 487.
Vellir í Eyjafirði 328.
Vellir á Landi 281—272, 395, 424. Sbr. Stóruvellir.
Vellir(nir) í Múlaþingi, Valla-sveit 33, 73, 277, 373, 627, 639.
Vellir í Svarfaðardal 62, 79, 109, 119, 178, 206, 210, 215, 294, 333—334, 379, 449, 553, 605, 684.
Vellir á Vatnsnesi 302, 326.
Vemundarstaðir í Ólafsfirði 301.
vendmal, sjá vaðmál.
venja (forn) 631.
verð (verð á varningi ofl.) 434, 443, 538, 583—584. — verðmunnr 376.

verk 42, 67, 80, 91, 116, 251, 308. — verkafall 250. — verkakaup 578. — verka-missir 668.

verknaðr á helgum tíðum 710.

Vermundarson: Ari.

vernd 170, 269, 516, 517, 701.

vernisað (= fernisað, „veuri-cat“, „vernica“, „vernica“) fat 192.

Veronika með alabastr 191.

vertið 496, 648. — vertiðarlok 648.

vervica, sjá vernisað.

vervist 523—524.

verzlan 6—8, 12, 59, 167—168, 413—416, 631—634, 643—644, 647, 668, 682. Sbr. hálf-stykkiskaup, kaup, kaup-skapr.

Vestfirðir, Vestfirðingar, Vestfirðingafjórðungur 11, 38, 98, 130, 194, 195, 344, 345, 404, 410, 506, 532—534, 573, 708.

Vesmannaeypjar 104, 251, 393, 477—478.

Vestrárdalur nyrðra 334.

Vestrhólmur, eign Múlakirkju í Aðaldal 327.

Vestrhóp í Húnavatnspingi 154, 157, 293, 325, 385—386, 424—425.

Vestrstrandir 93.

vetr 10, 29, 36, 56, 85, 102, 116, 118, 122, 143, 178, 180, 212, 296, 306, 309, 318, 322, 325, 333, 336, 352, 384, 388, 400, 414—417, 425, 436, 439, 474, 505, 513, 558, 562, 572, 605, 608, 687, 745, 753, 763. — vetrnótta skeið 143. — vetrardagr fyrsti 505. — vetrbeiti

196. — vetrarbrefer (lesandi, syngjaudi) 299². — vetrarhluti (bókar) 325. — vetrlega útlenskra 669.

Vetrliðastaðir í Fnjóskadal 594. vicarius 700.

Viðar í Reykjadal 301, 766.

Viðastaðir í Hjaltastaðapinghá 74.

Viðborð í Hornafirði 188.

Viðey í Sundum, klaustr 34, 83, 103, 116—118, 132, 139—140, 199—201, 218, 224, 247, 276, 298, 380—381, 422—423, 456, 464—465, 516—517, 544, 657—658, 677, 693—694, 708—709, 730, 743, 751—752, 754.

viðganga og uppfæði 257.

Viðidalr í Húnavatnspingi 61, 93, 403—404, 749.

Viðidalr í Skagafirði 321.

Viðidalr í Steingrímsfirði 463.

Viðidalstunga í Viðidal, Viðidalstunguvíg (1483) 50, 51—52, 60, 293, 328, 350, 566. Sbr. Tunga í Viðidal.

Viðimýri í Skagafirði 321, 357—358, 411—412.

Viðivellir í Blönduhlíð 93, 206, 121, 291, 339, 349—350, 682—684.

viðr 19, 21, 51, 226—227, 284, 303, 310, 312, 315, 319, 323, 326, 389, 445—446, 451, 458, 609, 619, 685, 718, 731. — viðarköstr 13. — viðreki, viðarreki 25—26, 302—304, 305, 310—312, 314—315, 319, 321, 327, 329, 438. Sbr. og sjá farviðr, felliborð, raptviðr, stórviðr, timbr, tré.

viðrhalt (hórkonu) 661.

viðrnefni: Andrésson: Jón Sigurðsson. — auðgi: Karl. — beigaldi: Sigurður Jónsson. — biskupsson: Magnús Þórólfs-son. — danr: Jón Björns-son, Jón Magnússon. — digri: Oddr Jónsson. — dili: Þorsteinn Sveinsson. — durtr: Haldór Jónsson. — flóki: Guðbjartur Ásgrímsson. — gamli: Hákon Hákonarson. — garði: Jón Þórarinsson. — góði: Guðmundr Arason. — háleggr: Hákon Magnússon. — hvamur: Jóns Sveinsson. — Jórsalafari: Björn Einarsson. — kall (kollr): Þórðr. — kollr: Jón Oddsson. — kyngir: Snorri Þorleifsson. — laga-bætir: Magnús Hákonarson. — leppr: Oddr Þórðarson. — minniskjöldr: Magnús Eiríksson. — mókollr: Eyjólfr Gíslason. — Moldar-Brandr: Brandr Einarsson. — murti: Jón Einarsson — rásveinn: Gunnar. — rauði: Jón erkibiskup. — á rauðum sokkum: Ragnheiður Pétursdóttir. — ríki: Benedikt Brynjólfsson, Guðmundr Arason. — Skafinnsson: Björn Jónsson. — skalli: Jón Eiríksson. — Skáneyjar-Lazi: Lazarus Mattheusson. — Skallagrímr: Grímr Auðunarson. — skafinn: Jón (sjá Markús Jónsson). — smá-sveinn: Jón Jónsson. — smjör: Jóns — spégautr: Símon Jónsson. — Stöðlaskáld: Jón

Bjarnason. — Ölduhryggjar-skáld: Einar Snorrason.

viðskipti 68, 142, 670, 727.

Viðvík í Viðvíkrsveit 50. —

Viðvíkrsveit í Skagafirði 51.

Vífilsmýrar í Önundarfirði 55.

víg, vígaferli, vígsmál 69, 214,

348—350, 444, 468, 488, 693,

761—763. — prests víg 358

—361. — vígsbætr 153, 358

—361, 488, 761—763. — tvö-

faldar vígsbætr 398. — víg-

lýsing 762. Sbr. vegandi.

Vigdís Haldórsdóttir, Hákonar-

sonar (d. 1496 eða fyrri) 56.

Vigdísarstaðir í Húnavatnspingi

302.

Vigfús Arason nyrðra (1391—

1393) 21.

Vigfús Erlendsson lögmadr og

hirdstjóri á Hlíðarenda (d.

1521) 60, 101—102, 104—105,

161, 180—181, 198, 259, 352

—353, 371, 376—378, 622,

623, 709, 712—713, 723.

Vigfús Illugason kirkjuprestur í

Skálholti og prestur á Setbergi

(d. 1669) 266.

Vigfús Jóhannsson heyrari og

prestur í Kallaðarnesi (d. 1762)

461, 477.

Vigfús Jónsson sýslumaðr á

Kalastöðum (d. 1595) 17, 53,

579, 599.

Vigfús Jónsson, biskups Vig-

fússonar, á Leirá (d. 1726)

603.

Vigfús Magnússon vestra (1530)

548—549.

Vigfús Pétursson, prests Pálsson-

ar (1524—1525) 210.

- Vígfús Runólfsson prestur í Klofa (1523; veginn í Hítardal 1525) 176, 358–361¹⁾.
- Vígfús (Fúsi) Þórðarson „bóndi“, sýslumaður á Borg á Mýrum (1522–1531) 100, 103, 148, 154, 224, 415, 416, 533, 543, 603.
- Vígfús Þorsteinsson, Finnboga-sonar (1571) 449.
- Vígfúsdóttir: Guðriður, Kristín.
- Vígfússon: Bjarni, Eiríkr, Páll, Pétur, Sigurður.
- vigiliæ festorum 59, 92, 98^a, 129, 231, 620, 662, 663, 715, 734.
- vígileiksorð 599.
- Vígólfsstaðir í Dölum 288.
- vígsla, vígslubréf, vígslugerð 84, 117, 118, 127, 238, 264, 621, 716^a, 730. — vígsluaskr 300, 308, 316, 318, 329, 330. — vígsludúkr 297, 306, 312, 328, 330. — vígslueiður 136, 504, 510, 530–531. — vígslueiðsrof 510, 530. — vígslu-
faðir 82.
- Vík í Fáskrúðsfirði 122–123.
- Vík á Flateyjardal 312.
- Vík í Landbroti 471.
- Vík í Mýrdal 190.
- Vík á Seltjarnarnesi (Reykjavík) 694.
- Vík á Vatnsnesi (Hamdisvík) 814, 815.
- Víkingsá í Hörgárdal 320.
- Víkr á Skaga 304.
- Víkrpartr (í Sæmundarhlíð) 93.
- víkt 105, 413. Sbr. vog.
- Vilborg Loptsdóttir, kona Er-
lends Bjarnasonar (1527) 417
—418.
- Vilborgarstaðir í Vestmanna-
eyjum 477, 478.
- Vilhjálmr (Vilchin) Henriks-
son biskup í Skálholti (1392
—1405), Vilchinsbók 22–24.
- Vilhjálmsson: Nikulás, Ólafr.
- Vilkin Rugg, Hamborgari (1523
—1527) 198, 413, 415, 416.
- villa 411, 613, 649–650.
- Villingadalr í Haukadal 393.
- Villingadalr á Ingjaldssandi
369.
- Villingaholt í Flóa 11, 230, 256,
266, 369, 413, 529, 704.
- Villinganes í Skagafirði 301.
- vin 251, 483. — vintollr 421,
466. — vintunna 583.
- Vincencii de sanctis á einni
lítilli bók 298.
- Vincencius (sermonsþók) 298.
- Vincencius Lunge, ríkisstjóri
norðanfjalls í Noregi (1524–
1534) 236, 238, 422, 632, 681,
685, 691.
- vinda 259.
- Vindás í Selvogi 622–623.
- Vindbelgr við Mývatn 327.
- Vindheimar, eyðijörð Hólastóls
302.
- Vindheimaskógr á Delamörk
320.
- Vindhæli (Vindæli) á Skagaströnd
385, 387, 642.
- Vindland 433, 434.

1) Síra Jón Egilsson segir síra
Vígfús veginn í Klofa 1540 (Safn
I. 80), sem ekki fær staðfest, nema
hvað hann mun hafa verið prestur
á Landinu.

Vindr 72, 134.

Vindæli, sjá Vindhæli.

vinna á helgum tíðum 710.

vinnufólk 578. — vinnufær maðr

582. — vinnukona 588. —

vinnumenn 578, 588, 667.

vinnumissir 178, 726—727.

viravirki 295².

virðing (mannvirðing) 103.

virðing (ljár), virðingargerð 139,

246, 247, 475, 563, 586. —

virðingargóz 332². — virðing-

armaðr (vottr) 247².

virgo 21, 68, 70, 110, 139, 160,

172, 227, 240, 276, 373.

víseyrir 267, 495, 741.

visitator 118, 161—162.

visitacio Mariæ, sjá María.

visitazia, visitaziubók, visitaziu-

reið 20, 38, 42—48, 46, 48,

49—50, 106, 118, 158, 185,

189, 194—195, 276, 412, 438,

542, 550, 626, 627, 662, 706,

718.

vist (tveggja missera, og =

samvistir) 209, 526, 611, 616,

763.

Vitae patrum 314, 321.

vitafé 431.

vitni, vitnismaðr 9, 52, 53, 63,

64, 70, 98, 108, 115, 117, 143,

149, 150, 155, 178, 204, 214,

222, 224, 235, 251, 255, 257, 263,

268, 371, 372, 374, 376, 377, 384,

400, 478, 491, 513—514, 529—

581, 537, 556, 565, 569, 575, 600

—601, 606, 613, 637, 646, 721—

722, 727, 730, 762. — Sbr.

kvöðuvitni (kvaðarvitni), lög-

vitni, sjónarvitni. — vitni

góðra manna 399. — vitn-

isburðr, vitnisburðarbréf, 19—

19, 28—29, 33, 36—38, 43, 53,

60, 61, 63, 68, 69, 92—93, 94,

115, 142, 144, 146, 183, 184,

215, 218, 238, 241, 248—249,

253, 269, 275—276, 278—280,

287, 351, 354—355, 387, 388

—389, 397, 404, 406—408, 409,

410, 419—420, 438, 441, 444,

451, 457, 460, 462—464, 484

—485, 503, 505, 514, 516, 523—

526, 528, 535, 538—540, 542,

565—567, 573, 577, 596, 602,

615, 627, 637—639, 642—643,

693, 701, 705—706, 709, 731, 732,

724, 727, 731—732, 749—750.

vitorð 19, 582.

vitrustu menn 214, 582.

Vítusson: Páll.

voð (vaðmáls, tvítug) 67, 198,

259, 292, 334, 343, 386—387,

426, 512, 561.

voðaelldr 632.

vog 260, 300, 309, 413, 415

—416, 583. Sbr. met, pundari.

Vogar í Gullbringusýslu 659—

660.

vokn, sjá vopn.

vonarvölr 580.

vopn 68—69, 132, 397, 761—

762. — vopnað fólk 397. —

voknöx 299. Sjá lagvopn, tygi.

Vopnafjörðr eystra 43, 135, 187,

478, 570—571, 589, 608—609,

638.

vorlag 513.

vorrrar frúr historia 298.

vorrrar frúr líkneski 305.

Votalág á Skagaströnd 642.

Votey, eign Grenjaðarstaða 323,

Vothamrar í Eyjafirði 309.

vottorð 20, 238, 460.

vottir 43, 249, 400, 487, 604,

657—658, 683, 713, 717, 745.

Vrmalón, sjá Ormalón.
 vægð 648, 670, 741.
 vængr (yfir altari) 296, 297,
 322. Sbr föstuvængr.
 Vætekrar (Vætuakrir) á Hellis-
 völlum 743—744.
 vætt (físka, hvals, skreiðar, smjörs)
 17, 67, 191, 198, 300, 308,
 316, 321, 326, 343, 413, 415
 —416 494, 512, 584.
 Vöðluping, sjá Vaðlaping.
 völlr 529. — vallargarðr 309,
 595.
 vöndr (með dalmatiku) 190.
 vörn 574, 675.
 vörzlur (fullar) 102, 398, 738.
 Vötn = Héraðsvötn 301.

Walchendorph, sjá Eiríkr.
 Wegener, C. F. 168, 757.
 Wendesstæder, sjá Hansastaðir.
 Wolf Powis (1536) 755—756.
 Wurm 757, 758.
 Wiken (Vikin) í Noregi 576.

Xanctonensis ecclesia 41.

Yfirboðar, yfirboðarar 548.
 yfirbót 70, 126, 578.
 yfirgangr 152—153, 163.
 yfirmenn 96—97, 110, 239, 574.
 — yfirmannsefni 110. — yfir-
 mannsstétt 239.
 yfirreið 110, 185, 187, 194, 708.
 yfirsýn (-sjón) 2, 4—5, 451, 459.
 ymbur-, sjá imbru-.
 ymnar 331. — ymnarius 186,
 286, 306—307, 313, 317, 326,
 329, 331—333.
 Yochomdales, sjá Jochúmsdalir.
 yrking (rangleig) 709, 728.

Ysland, sjá Ísland.
 Yslandh, sjá Ísland.
 Yslandt, sjá Ísland.
 Yslandd, sjá Ísland.
 Ysslandt, sjá Ísland.
 Yssælandt, sjá Ísland.
 Yslandia, sjá Ísland.
 Ytrafjall í Aðaldal 594.
 Ytragil í Eyjafirði 309.
 Ytrakrossanes í Kræklingahlíð
 301.
 Ytridjúpadalr í Eyjafirði 279—
 280.
 Ytriey í Bjarnarfirði á Ströndum
 25.
 Ytriey á Skagaströnd 314.
 Ytrifagraðalr á Skarðsströnd
 246.
 Ytrihólmr á Akranesi 128—
 129.
 Ytrihreppr í Árnessþingi 204,
 453.
 Ytripverá í Vestrhópi 302.
 yxn 66.
 Yxtaból í Náttfaravík 823.
 Yxtabæli undir Eyjafjöllum 470.
 Yxtabær í Hrisey 309.
 Yztagil í Langadal 26, 28.
 Yztihóll í Sléttahlíð 301.
 Yztihvammr í Helgastaðahrepp
 823.
 Yztimór í Fljótum 302.
 Zignet, sjá signet.
 Zutpheld Wardenberg, doctor
 (1524—1527) 228, 230, 419.
 Þaktjarnir hjá Jörfa 497.
 Þangskáli á Skaga 302, 304.
 þangskurðr 465. — þangtak
 465.

- þarfindi 584.
 þarfleysa 579.
 þegn (= subditus et æquivalen-
 tia subditi, sbr. þegnigildi)
 2—3, 5, 9, 15—16, 153, 398,
 493, 580, 762—763. — enskr
 þegn 167. — þegnigildi 152,
 360—361. — þegnskylda 3,
 5, 11, 14—16.
 Þeistareykir í Þingeyjarþingi
 327.
 Þernunes í Fáskrúðsfirði 190.
 þimber (= timbr) 13.
 þing (dómþing, lögþing, Alþingi)
 14, 16, 68—69, 149, 153, 211,
 397, 399, 516, 529, 537—538,
 629, 762. — þingtararkaup
 2—3, 5, 267, 495, 741. —
 þinghald 29. — þingheimr
 102. — þinglýsing(askjala-
 bók) 461. — þingstaðr (réttir)
 22, 23, 68, 107—108, 149,
 211, 213, 265, 283, 344, 353,
 377, 467, 477, 513, 515, 575,
 629, 665, 667, 726, 768. —
 þingstefna 16. — þingtak 10,
 15—16. Sbr. skylduþing.
 þing (sókn, sýsla, þinghá) 176,
 192, 204, 261—262, 292, 583.
 — þingaprestur 73—74, 195²,
 574, 575, 721. — þingatollr
 129.
 Þinganes í Hornafirði 93, 273.
 Þingey í Skjálfandafljóti 323.—
 Þingeyjarþing(-sýsla) 213, 651,
 746—747.
 Þingeyrar í Húnavatnsþingi,
 klaustr 26, 79, 109, 119, 137,
 201, 264, 293, 305, 312—316,
 335, 337, 351, 379, 410, 426,
 436, 454, 479, 599—600, 604,
 640, 654, 656, 745. — Þing-
 eyrarsandr 315, 351.
 Þingeyri við Dýrafjörð 270—
 272.
 Þingmannaá á Barðaströnd 644,
 645.
 Þingmúli í Skriðdal 764. Sbr.
 Múli.
 Þingskálar á Rangárvöllum 352,
 353.
 Þingvöllr við Öxará 29, 224,
 226, 266, 268—270, 355—359,
 368—369, 416, 540—541, 671
 —674. Sbr. og sjá Bolavell-
 ir.
 Þistilsfjörðr í Norðrþingeyjar-
 þingi 113, 319.
 þjenari 10, 92.
 Þjóðólfshagi í Holtum 108, 761
 —762.
 Þjóðverjar, Þjóðverjaland,
 Þýskaland (sbr. Allemania,
 Germania) 19, 41, 65, 72, 163,
 238, 413—417, 631, 633, 648,
 682, 690, 699—700, 725, 756.
 — sermonsþók í Þýzku 298.
 Þjófr 141, 164.
 Þjónusta 3, 5, 8, 67, 103, 110,
 251, 276, 486, 543, 613.
 Þjónustukona 352.
 Þjónustulaun 351—352, 507—508,
 617.
 Þjónustumaðr 70, 90, 92, 115,
 745.
 Þjónustutekja 131, 251, 285,
 482.
 Þjórsá (Þjóssá) á mótum Rang-
 ár og Árnessþings 494, 541,
 625, 672—673, 707, 740.
 Þjöl 307.
 Þóra Björnsdóttir, Þorleifssonar

- kona Guðna Jónssonar (d. 1502 eða fyrri) 57^a.
- Dóra Eiríksdóttir í Hornafirði (1526) 374¹⁾.
- Dóra Eiríksdóttir, kona Egils Helgasonar (1529) 501¹⁾.
- Dóra Thomasdóttir, prests Eiríkssonar (1532) 610.
- Dóra Þorsteinsdóttir, Björnssonar, á Setbergi (um 1700) 145.
- Þórólfr Jónsson nyrðra (1530) 525.
- Þórarinn Arugeirsson eystra (1530) 523.
- Þórarinn Bæðvarsson prófastr í Gørðum (d. 1895) 526.
- Þórarinn (Guðnason, Þórarinssonar) í Rangárþingi (1535) 721.
- Þórarinn Jónsson á Svinavatni (1525—1529) 282, 400, 424—425.
- Þórarinn Sigmundsson „bóndi“ í Mýrdal austr (c. 1460—1470) 113.
- Þórarinn Sigurðarson biskup í Skálholti (1363—1364) 346, 347.
- Þórarinn Sigurðsson kirkjuprestur í Skálholti (1614) og síðan prestur á Stað í Steingrímsfirði (d. 1616) 540.
- Þórarinn Símeonsson í Rangárþingi (1536) 761—762.
- Þórarinn Steindórsson bóndi í Bólstaðahlíð (1523—1530) 179, 454—455, 473—474, 534.
- Þórarinn Þorsteinsson prestur á Þvottá (1524—1526) 261, 374, 275.
- Þórarinsás á Mýrum 568. — Þórarinsáshólar 568.
- Þórarinsdóttir: Guðný, Kristín.
- Þórarinsson: Bárðr, Bjarni, Filippus, Guðni, Jón, Sveinn, Þorlákr, Þorsteinn, Þorvaldr.
- Þorbergr Bessason sýslumaður (1554) 570.
- Þorbergsson: Auðun.
- Þorbjargarstaðir á Skaga 302.
- Þorbjarnarson (Þorbjörnsson): Björn, Hrafn, Sigurðr, Sveinn.
- Þorbjarnarstaðir á Sléttu 324.
- Þorbjörg (Sölmundardóttir, Einarssonar), kona Helga Bjarnarsonar í Síðumúla (c. 1480) 56.
- Þorbjörg Þorláksdóttir í Húnavatnsþingi (1523) 154—157.
- Þorbjörg Þorleifsdóttir, Grímssonar, kona Orms Sturlusonar (1532—1535) 636, 739—740.
- Þorbjörg Þorsteinsdóttir, kona síra Guðbjarts flóka (1383) 19—20.
- Þorbjörn Gunnarsson í Húnavatnsþingi (1523) 154—157.¹⁾
- Þorbjörn Jónsson prestur á Völlum í Svarfaðardal (1522—1535) 89, 96, 109, 114, 119, 137, 172, 206, 337, 339, 480, 733.
- Þorbjörn Jónsson prestur á Staðarbakka (1522—1535) 109, 745.
- Þorbjörnsson, sjá Þorbjarnarson.

1) Gæti verið ein kona.

- Dórðará í Vopnafirði 609.
Dórðardóttir: Inga.
Dórðarhöfði á Höfðaströnd 302.
Dórðarson: Ásgrimr, Björn, Brynjólfur, Bæðvar, Erlingr, Eyjólfur (Fúsi), Gunnar, Hafliði, Henning, Jón, Magnús, Oddr, Sturla, Sveinbjörn, Vigfús, Þórðr, Þorleikr, Örnólfur.
Dórðarstaðir í Fnjóskadal 309.
Dórdís Gísladóttir, Filippussonar, kona Ara Andréssonar (1532) 628—630, 643.
Dórdís Sigurðardóttir, kona Odds lepps (dán 1431 eða fyrri) 54.
Dórðr Ásgrímsson vestra (1528) 463.
Dórðr Björnsson á Eyvindará (1592) 186.
Dórðr Brandsson prestur nýrðra (1562) 572.
Dórðr Egilsson á Skarðsströnd (1704) 463.
Dórðr Einarsson, Þórólfssonar, prestur í Hítardal (1524—1530) 218, 240, 286—287, 443—444, 488, 510—511, 516—518, 530—531, 543—545.
Dórðr Gunnarsson lögréttumaður í Hagarnessþingi (1526—1535) 349, 396, 527, 602, 737.
Dórðr Haldórsson vestra (1524) 253.
Dórðr Hallsson í Rangárþingi (1522) 108.
Dórðr Jóhannsson háyfirdómari (d. 1880) 147.
Dórðr Jónsson lögréttumaður í Þverárþingi; 1525—1531) 265, 579.
Dórðr Jónsson prófastr í Hítardal (d. 1670) 241.
Dórðr Jónsson prófastr á Staðarstað (d. 1720) 506.
Dórðr kall (kollr) í Ögri (enn á Hfi 1366) 54.
Dórðr Ketilsson vestra (1532—1535) 457, 629, 735—736.
Dórðr Narfason lögmaður (d. 1308) 25.
Dórðr Ólafsson prestur syðra, prófastr (1530) og (1531) ráðsmaður í Skálholti (1523—1534) 176, 177, 200, 218, 517, 578, 607, 614, 677, 695.
Dórðr Pálsson vestra (1524) 246.
Dórðr Pálsson prestur í Hraungerði (1528—1531) 474—475, 530, 574.
Dórðr Pétursson, Pálssonar (1524—1525) 210.
Dórðr Sigurðsson í Haga (enn á lífi 1473) 56.
Dórðr Snorrason vestra (1524) 247.
Dórðr Þórðarson prófastr í Hvammi (d. 1738) 19.
Dórðr Þórðarson, ráðsmaður í Skálholti, bóndi í Háfi, skrifari Árna (d. 1747) 73, 373, 405, 449, 461, 465, 488, 559, 638, 695, 702, 704, 708, 744, 754.
Dórðr Þorleifsson, klausturhaldari í Kirkjubæ (um 1720) 470.
Dórðr Þorsteinsson lögréttumaður í Kjalarnessþingi (1523—1536) 148, 156, 360, 479, 536, 671, 754, 762.

- Þórðr Önundarson í Dalasýslu (1531—1533) 588, 686.
- Þórey (Hallsdóttir c. 1270—1290) 312.
- Þórey Narfadóttir húsfreyja í Engey; 1534) 694.
- Þóreyjargnúpr í Vatnsdal 385, 386.
- Þorfinn Einarsson nyrðra (1391—1393) 21.
- Þorfinnr Þorsteinsson prestur nyrðra (1522) 89, 90, 96, 109, 120.
- Þorfinsson: Hjalti.
- Þorfinnsstaðir í Önundarfirði 55.
- Þorgautr Ólafsson vestra (1510) 54.
- Þorgautsdóttir: Guðrún.
- Þorgautsson: Jón, Ólaf.
- Þorgautsstaðir í Hvítársíðu 56.
- Þorgeirstjörðr í Þingeyjarþingi 312, 334.
- Þorgeirsson: Andrés, Steinn.
- Þorgerðr húsfreyja á Gunnsteinsstöðum (fyrir 1340) 315.
- Þorgerðr Haldórsdóttir, Þorgeirssonar, kona Jóns Bjarnasonar (1527—1532) 438—439, 496—497, 617—618.
- Þorgerðr Jónsdóttir, kona Bjarnar Þorbjarnarsonar (c. 1530—1538) 569.
- Þorgerðr Sturludóttir (Stulla-dóttir) nyrðra (1523) 147—148.
- Þorgils ábóti í Viðey (1531) 517. Sbr Gísli ábóti (og Þorgils prestur Nikulásson).
- Þorgils Guðmundsson prestur nyrðra (1533—1635) 663, 733.
- Þorgils Hákonarson nyrðra (1526) 344.
- Þorgils Jónsson nyrðra og vestra (1523—1534) 156, 210, 665.
- Þorgils Nikulásson prestur í Holti í Önundarfirði (1524—1526, 1531) 224, 235, 346, 546, 578. Sbr. Gísli Nikulásson (og Gísli og Þorgils ábóti í Viðey).
- Þorgils Ólafsson lögréttumaðr (í Þverárþingi; 1522—1525) 101, 285.
- Þorgils Sigurðsson prestur í Goðdölum (1557) 22.
- Þorgils Sigurðsson konrektor í Skálholti (enn á lífi 1746) 405, 449, 744.
- Þorgils Þorkelsson eystra (1526) 374.
- Þorgilsdóttir: Anna.
- Þorgilsson: Björn, Felix, Jón, Oddr, Ólaf, Snorri, Stephán.
- Þorgrimr Guðmundsson í Skagafirði, Sveinastaðamaðr (1522—1528) 70, 445, 452, 453—454.
- Þorgrimr á Hópi í Grindavík (1534) 720.
- Þorgrimr Illugason í Rangárþingi (1535) 720.
- Þorgrimr Sturluson (Stullason) í Distilsfirði (1522) 112.
- Þorgrimr Þorleifsson, Þorleifssonar (1524) 219—221.
- Þorgrimstaðir í Vestrhópi 325.
- Þórhalli (Þórhallr) Einarsson lögréttumaðr í Kjalarnessþingi (1522—1523) 100, 140, 141, 152.
- Þórisdóttir: Sigríðr.

Dórisson: Þorlákr.

Dórisstaðalækr við Skagafjörð 203.

Dórisstaðir (Dórrsstaðir) í Kaupangssveit í Eyjafirði 301. Sbr. Þorustaðir.

Þorkatla Árnadóttir, kona Einars Bjarnarsonar (1525) 284—286.

Þorkell Árnason kirkjuprestur í Skálholti (d. 1707) 477.

Þorkell Erlendsson eystra (1525) 280.

Þorkell Guðmundsson sýslumaður Húnavatninga (d. 1662) 426.

Þorkell Hafliðason prestur í Saurbæ á Kjálarnesi (c. 1350—1360) 17^a.

Þorkell Magnússon (Þorkels-sonar) nyrðra (1526—1527) 344, 383—384, 405.

Þorkell Ólafsson í Húnavatnsþingi (1514) 61.

Þorkell Pálsson prestur í Hvammi í Hvammssveit (1531) 588, 589, 593.

Þorkell Sigurðsson nyrðra (1522) 68.

Þorkell Þórólfsson prestur nyrðra (1522) 109, 120.

Þorkell Þorsteinsson prestur syðra (1524) 218.

Þorkell Ögmundsson í Þingeyjarþingi (1522) 112.

Þorkelsdóttir: Guðriðr, Sigríðr. Þorkelsgerði í Selvogi 622—623.

Þorkelshvöll í Viðidal 302.

Þorkelsson: Ari, Árni, Gísli, Helgi, Jón, Magnús, Markús,

Oddr, Ólafr, Þorgils, Þorsteinn.

Þorkötlustaðir (Thorkelstede) í Grindavík 720.

Þorlákr Finnbogason nyrðra (1530) 555.

Þorlákr Kolbeinsson í Rangárbíngi (1522) 86.

Þorlákr Landbjartsson prestur syðra (1523—1533) 176, 180, 209, 250, 382, 402, 444, 530, 637, 688.

Þorlákr Þórhallsson hinn helgi í Skálholti (d. 1193), Þorlákskirkja, Þorláksmessa (hvortveggja) 14, 15, 83, 105, 116, 188, 209, 224, 272, 325, 420, 422, 463—464, 501, 583, 586, 591, 593, 674, 753. — Þorláks líkneski 320. — Þorláks saga 297, 314, 321. — Þorláks skript 188, 191.

Þorlákr Þórisson nyrðra (1527—1530) 441, 534.

Þorláksdóttir: Þorbjörg.

Þorlákshöfn í Árnessþingi 637.

Þorláksson: Bessi, Finnur, Guðbrandr, Haldór, Jón, Magnús, Sigfús, Sigurðr, Skúli, Sæmundr, Þorsteinn.

Þorláksstaðir í Kjós 708-709, 753.

Þorleifr Arason skólameistari og prestur á Breiðabólstað í Fljótshlíð (d. 1727) 405, 461, 744.

Þorleifr Björnsson hirðstjóri (d. 1486) 142—144, 408, 446—447, 485, 718, 721—724.

Þorleifr Björnsson prestur (á Reykhólum; 1526—1530) 346, 368—370, 550.

Dorleifr Einarsson, Þórólfssonar, „bóndi“ á Kneri í Breiðavík og sýslumaðr í Þórsnessþingi (1526—1536) 359, 360, 464, 533, 603, 620, 649—651, 671, 767—768.

Dorleifr Eiríksson prestur á Breiðabólstað í Fljótshlíð og (1527, 1529—1533) officialis Skálholtsdómkirkju (1523—1534) 130, 132, 183, 224, 338, 356, 359², 369, 399—400, 404—405, 406—407, 480—483, 498, 517, 518, 574, 590, 599, 607, 613, 614, 648—649, 659, 682, 684, 696, 712.

Dorleifr Gamlason („Gamallisson“) á Jörfa (1523—1531) 193, 194, 557—558.

Dorleifr Gíslason (1528) 460.

Dorleifr Grímsson, Pálssonar, „bóndi“ og lögréttumaðr á Möðruvöllum (er vetrinn 1526—1527 og alt fram til 14. Maí um vorið í Björgvin; 1522—1535) 103, 346, 389—390, 408, 427—432, 491, 506, 550, 553—555, 575, 605, 626, 739—740.

Dorleifr Guðmundsson, Andrés-sonar, í Þykkvaskógi, lögréttumaðr (1525—1533) 274, 533, 550, 557. 669.

Dorleifr Íslendingr 389—390. Sjá Dorleifr Grímsson.

Dorleifr Jónsson lögréttumaðr í Kjalarnessþingi (1522—1523) 100, 141, 152.

Dorleifr Jónsson prestur nyrðra (1508—1522) 51, 71, 90, 96, 109.

Dorleifr Magnússon á Barðaströnd (1626) 706.

Dorleifr Pálsson, Jónssonar, sýslumaðr á Skarði, lögmannaefni (1530) og síðar lögmaðr (1510—1535) 54, 55, 289, 420, 457, 532—534, 536, 550, 669, 724.

Dorleifr Skaptason prófastr í Múla (d. 1748) 485.

Dorleifr Þorleifsson nyrðra (1524—1527) 219—221, 383, 387, 427, 430.

Dorleifr Þorsteinsson, Eiríkssonar (1532) 610.

Dorleifr Örnólfsson, Einarssonar, lögréttumaðr á Eyri í Seyðisfirði (1510—1530; er á lífi 1530; dáinn 1533) 54, 154, 270, 525, 665—666.

Dorleifsdóttir: Cecilia, Guðný, Haldóra, Helga, Kristín, Solveig, Þorbjörg, Þuríðr.

Dorleifsson: Ásmundur, Bjarni, Björn, Einar, Eiríkr, Gamall-el (Gamli), Grímr, Guðmundr, Jón, Oddr, Snorri, Teitr, Þórðr, Þorgrímr, Þorleifr, Þorsteinn.

Dorleikr Þórðarson vestra (1535) 722.

Dorljótr (Hallsson?) nyrðra (c. 1270—1300) 312.

Dorljótssaðir í Skagafirði 93.

Þormóðr Arason, lögréttumaðr í Húnavatnsþingi, Sveinsstaðamaðr (1522—1533) 70, 103, 111, 338, 436, 534, 579, 581¹), 669, 675.

¹) Hér er nefndr Þormóðr „Arna-son“, en það er án efa ritvilla, enda er þetta bréf ekki frumrit.

- Dormóðr Gunnlaugsson prestur syðra (1524—1531) 250, 354, 488, 574, 607.
- Dormóðr Ísleifsson eystra (1552) 275.
- Dorméðr Snorrason prestur í Húnavatnsþingi (1527—1529) 425, 447, 467.
- Dormóðsson: Gísli, Nikulás, Snorri.
- Dóroddr Oddsson í Kjálarnessþingi (1533) 657.
- Dóroddsstaðir í Borgarfirði í Þverárþingi 403—404.
- Dórólfr Ólafsson nyrðra (1528) 450.
- Dórólfr Ögmundsson sýslumaður í Laugardal í Talknafirði (1510—1515) 54, 62, 216, 701.
- Dórólfsson: Einar, Magnús, Páll, Þorkell.
- Þorri 405.
- Þorskafjörður í Barðastrandar-sýslu 503.
- Þórnessþing 767, 768.
- Þorsteinn Bjarnarson nyrðra (1391—1393) 21.
- Þorsteinn Björnsson syðra (1526) 354.
- Þorsteinn Björnsson prestur á Útskálum (d. 1675) 145.
- Þorsteinn Björnsson í Húnavatnsþingi (1727) 249.
- Þorsteinn Brandsson nyrðra (1534—1535) 712.
- Þorsteinn Einarsson í Sléttahlíð (1529) 498—499.
- Þorsteinn Einarsson í Vaðlaþingi (1523—1528) 147, 467.
- Þorsteinn Einarsson í Berufirði (1589) 732^a.
- Þorsteinn Eyjólfsson lögmaður (d. 1403) 21.
- Þorsteinn Eyjólfsson, Ólafssonar, prestur á Hálsi í Hornafirði (1524) 260.
- Þorsteinn Eyjólfsson á Háeyri (um 1700) 76, 77.
- Þorsteinn Finnbogason, sýslumaður, „bóndi“ í Reykjahlíð (1522—1535) 121—122, 178—180, 254, 344, 357—358, 396, 405—406, 415, 416, 450, 485—436, 487, 551, 593—595, 608, 643—644, 734, 740, 747.
- Þorsteinn Guðlaugsson í Þingeyjarþingi (1522) 112.
- Þorsteinn Guðmundsson í Þingeyjarþingi (1528—1529) 450, 487.
- Þorsteinn Guðmundsson í Fljótum (1528) 467.
- Þorsteinn Guðmundsson, Andréssonar (1534) 662, 664, 709—711.
- Þorsteinn Gunnason prestur nyrðra (1522—1528) 74, 89, 94, 95, 96, 109, 114, 119, 447.
- Þorsteinn Hallvarðsson syðra (1524) 211.
- Þorsteinn Illugason prestur nyrðra (1522) 89, 96.
- Þorsteinn Jónsson prestur syðra (1524) 247, 250.
- Þorsteinn Jónsson prestur á Landi(nu) í Rangárþingi (d. að því er sýnist 1534 eða fyrri) 721.

Dorsteinn Jónsson prestur „beneficiatus á Höskuldastöðum“ (1522—1535) 96, 109, 119, 137, 210, 339, 425, 467, 480, 492, 733.

Dorsteinn Jónsson nyrðra (1526) 333.

Dorsteinn Ketilsson vestra (1530—1532) 566, 629.

Dorsteinn Kolbeinsson, Auðkylings, á Holtastöðum (enn á lífi 1346) 304.

Dorsteinn Oddsson undir Eyjafjöllum (1584) 275—276.

Dorsteinn Ormsson eystra (1383) 18—19.

Dorsteinn Ormsson í Rangárbíngi (1522) 86.

Dorsteinn Pálsson í Þingeyjarbíngi (1532) 608—609.

Dorsteinn Sigurðsson vestra (1527) 403.

Dorsteinn Símonarson lögréttumaður í Vaðlaþingi (1526—1535) 344, 396, 427, 430, 575, 667, 726.

Dorsteinn Sturluson (Stullason) á Helgastöðum (1524) 213, 262.

Dorsteinn Sveinsson dli (um 1460) 143.

Dorsteinn Sveinsson vestra, bóndi Bergljótar Haldórsdóttur (d. fyrir 1521) 56.

Dorsteinn Torfason, Jónssonar, í Klofa, lögréttumaður (1523—1533) 147, 669, 679.

Dorsteinn Þórarinsson prestur í Selárdal (1474) 38.

Dorsteinn Þorkelsson djákni syðra (1526) 355.

Dorsteinn Þorláksson lögréttumaður í Eyjafirði (1526—1527) 337, 427, 430.

Dorsteinn Þorleifsson (Björns-sonar; 1527) 418, 420.

Dorsteinn Þorvaldsson eystra (1525) 277.

Dorsteinsdóttir: Guðriðr, Guðrún, Gunnvör, Raguhildr, Sigriðr, Þóra, Þorbjörg.

Dorsteinsson: Árni, Ásgrímur, Benedikt, Bessi, Bjarni, Eiríkr, Eyjólfur, Guðmundr, Haldór, Hallgrímur, Hallr, Hannes, Haraldur, Helgi, Hjalti, Jón, Ketill, Nafri, Oddgeir, Oddr, Ólafur, Ormr, Runólfur, Sigurðr, Símon, Sumarliði, Teitr, Torfi, Vigfús, Þórarinn, Þórðr, Þorfinnr, Þorkell, Þorleifr, Þorsteinn.

Dorsteinsstaðir í Grýtubakkahreppi 329.

Þórúnarey, eign Grenjaðarstaða 223.

Þórunn Eigilsdóttir (á 17. öld) 453.

Þórunn Einarisdóttir, Þórólfs-sonar, kona Jóns Torfasonar frá Klofa (1525—1530) 286—287, 505, 512—514.

Þórunn Jónsdóttir, biskups Ára-sonar (1522—1533; f. 1511; gipt í fyrsta sinn 1526; d. 16. Dec. 1593) 93—95, 378—380, 402, 448—450, 473, 475—476, 551—552, 570—572, 655—656, 664.

Þórunn Sturludóttir (Stulladóttir), Þórðarsonar, kona Erlends lögmanns Þorvarðssonar (1525) 288—289.

- Dórastaðir í Kaupangssveit 634, 635. Sbr. Þórisstaðir.
- Þorvaldr Árnason á Æsistöðum í Eyjafirði, lögréttumaðr (1524—1535) 227—228, 307, 343—344, 387—388, 396, 409, 427, 430, 490—491, 553, 555, 575—576, 579, 581, 635, 667, 726, 737, 740.
- Þorvaldr Björnsson sýslumaðr (1568) 564.
- Þorvaldr Einarsson lögréttumaðr (1533) 671.
- Þorvaldr Jakobsson prestur í Sauðlaussdal 362.
- Þorvaldr Jónsson í Þingeyjarþingi (1522) 112.
- Þorvaldr Ólafsson prestur nyrðra (1522—1526) 109, 137, 339, 351.
- Þorvaldr Snorrason subdjákni (1470) 37.
- Þorvaldr Thoroddsen prófessor 21.
- Þorvaldr Þórarinnsson í Þingeyjarþingi (1524) 213.
- Þorvaldsdalr í Vaðlaþingi 301.
- Þorvaldsdóttir: Björg.
- Þorvaldsson: Björn, Einar, Eyjólfur, Finnur, Gísli, Grettir, Guðmundr, Jón, Magnús, Martein, Ólafur, Styr, Sveinn.
- Þorvarðr Bjarnason, Marteinsonar, bóndi í Njarðvík austr (1524—1530) 186, 408—409, 523—524.
- Þorvarðr Erlendsson lögmaðr (d. 1513) 145, 153, 637.
- Þorvarðr irændi Ingu Jónsdóttur (1531) 592.
- Þorvarðr Guðmundsson, Þorvarðssonar (1522—1533) 80, 356 688.
- Þorvarðr Helgason bróðir, prior í Skriðu í Fljótssdal (1522—1532; búinn að segja af sér 1532) 122—123, 280—281, 371, 272, 627.
- Þorvarðr, er vo Vigfús prest Runólfsson (í Hítardal 1525) 359, 360.
- Þorvarðsdóttir: Guðríðr, Hólmfríðr, Ingigerðr, Margrét.
- Þorvarðsson: Einar, Erlendr, Eyjólfur, Jón.
- Þrái 532.
- Drandheimr í Noregi (Trondheim, Trondhem) 71, 79—80, 84—85, 92, 110, 119—121, 138, 166, 169, 172—173, 203, 228, 230—232, 239, 264, 355, 457, 459, 544, 576, 631, 685, 690, 697, 707, 714, 736—737.
- Drasastaðir í Fljótum 612, 769.
- Drastarhóll í Eyjafirði 318.
- Drastarstaðir á Höfðaströnd 428—429, 447—449.
- Dræmr, sjá Dröm.
- Þrettandadagr (jóna) 51, 53, 531, 720.
- Þriðjungafé (-peningar) 22, 435, 511—512.
- Þriggja hreppa þing 14, 16, 353.
- Þriggja marka mál 285.
- Þrimenningur 211.
- Þvivarðnafjallgarðr á Möðrudalsöræfum 639. — Þvivarðnaháls 639.
- Þrjúzka 531—532.
- Þrjúgsá í Eyjafirði 328. — Þrjúgstungur 328.

þrælsgjöld 365.

Þrælskleif á Ströndum 315.

Þræstuteigr á Ströndum 25.

Þröm (Þremr) í Eyjafirði 429, 431.

Þröm í Húnavatnshöfði 314.

Þröm í Skagafirði 321.

Þröskuldr á Skaga 249.

Þúfa, (landamerki) 146, 563, 642, 709.

Þúfa í Landeyjum 424.

Þúfa, eyðijörð Þingeyraklausturs (sbr. Þúfukot) 314.

Þúfnaveilir í Hörgárdal 318.

Þumlaskáli á Höfðaströnd 302, 303.

Þungavarnir 583.

Þungsberg (=Túnsberg) 13.

Þurð 514.

Þuriðarnúpr í Vopnafirði 609.

Þuriðarstaðir í Eiðahöfði 186.

Þuriðr Brandsdóttir nýrðra, systir Ívars (1523—1524) 177, 224—226.

Þuriðr Hafliðadóttir eystra (1525) 277.

Þuriðr Haldórsdóttir, kona Þórarins Jónssonar (1527—1528) 424—425.

Þuriðr Oddsdóttir, Þorkelssonar (1523) 159—160.

Þuriðr Þorleifsdóttir, Grímssonar (1531) 605.

Þvengir (innsigla þvengir) 62, 109, 237, 427, 643.

Þverá á Barðaströnd 644.

Þverá í Fljótum 429, 431.

Þverá í Fnjóskadal 309.

Þverá í Reykjahverfi 301.

Þverá í Sléttahlöð 301.

Þverá í Svarfaðardal 301, 319, 334.

Þverá (á Vatnsnesi) 61.

Þverá (syðri og ytri) í Vestrihöpi 302.

Þverá í Þverárþingi 612, 615.

Þverá í Öxnadal 66.

Þverárdalur í Eyjafirði 65.

Þverárdalur í Húnavatnshöfði 473.

Þverárhlið í Þverárþingi 117.

Þverárkvíslar í Eyjafirði 309.

Þverárstaðir, sjá Munkaþverá þverfari 307.

Þverskjöldur í Kaldbak 328.

Þversög 307.

Þvesti 25.

Þvottá í Álptafirði 261.

Þykkvabær í Landbroti 189.

Þykkvabær í Veri, klaustur 189—191, 224, 345, 357, 369, 471, 574, 659, 677, 715, 716.

Þykkvaskógr í Miðdölum 557—558.

Þyrisvellir í Viðidal í Steingrímsfirði 463.

Þýzkaland, þýzkir, sjá Þjóðverjaland, Þjóðverjar.

Þönglabakki í Fjörðum 294, 301, 312, 330, 550, 551.

Æðaklettur hjá Jörfa 497.

Æðasker í Svarfaðardal 319.

Ædelinge 682.

Æðey í Ísafirði 634, 636, 662—663.

Æfintýrabók 299.

Æisída í Vestrihöpi 314.

ær (geldar) 17, 113, 188, 196, 261, 309, 327, 329, 645. —

- ærgildi hálf, v. fyrir kapal 563.
- æra 12, 165—166, 669. — æra og trú 763.
- ærleg dandi kvinna 595.
- ærlegir menn, ærlegar persónur 62, 114, 141, 211, 213, 270, 283, 348, 363, 493, 503, 528, 553, 622, 693, 696, 697, 714, 726, 737, 750.
- Ærlækr í Öxarfirði 308, 310.
- Æsistaðir í Eyjafirði 227—228, 387—388, 409, 490—491, 711—712, 726—727.
- Æsistaðir í Langadal 302, 659, 764.
- ætt 5, 211, 214—215. — ættbálkr 145. — ættareign 402, 403. — ættkvísl 131. — ættleggur 214. — ættleiðing, ættleiðsla, ættleiðingur, ættleiðsludómr 62, 74, 75, 93—95, 210, 213—215, 220^a, 221, 491, 498, 610. — ættleiðingssonr 314. — ættleiðingarkapítuli 214, 450, 498. — ættmenn 145. — ættartala, ættartölubækur 19, 502. — ættarvilla 675.
- Öfund 232, 459.
- Ögmundur Andrésson prestur í Stafafelli (1488) 42.
- Ögmundur Hallsson lögréttumaður (1579) 128.
- Ögmundur Pálsson biskup í Skálholti (1522—1536) 67, 71, 75—86, 93, 97—99, 110—111, 116—121, 123—129, 130—134, 136—138, 139—140, 141, 158—259, 161—167, 172—178, 180—182, 184—187, 189, 193—195, 199—204, 206, 209—210, 213, 218—219, 223—227, 230—233, 234—238, 240—246, 247—248, 250—252, 254—258, 262—264, 269—270, 272—275, 276—277, 281—282, 285, 289—292, 338, 340—343, 344—345, 346, 354—360, 368—378, 390—396, 401—402, 404—405, 410—412, 415, 416, 417, 419—420, 422—424, 440—441, 442, 443—444, 446—447, 452—453, 454—462, 464—465, 467, 470, 474—475, 480—482, 483—484, 488, 498, 500—502, 504, 506—508, 510—512, 516—520, 521—522, 530—532, 533, 535—538, 541—551, 555—556, 558—562, 569, 672, 574, 576, 577—578, 586, (588), 590, 597—599, 600—601, 606—607, 610—611, 612—616, 621—623, 626—627, 636—638, 645, 646, 649—651, 652—653, 659—664, (669), 670, 673—678, 685, 687—688, 689—692, 694—696, 697—698, 701—709, 712—713, 715—719, 720—724, 727—730, 735—738, 740—743, 745—746, 747—748, 751—752, 754—755, 763—764, 765.
- Ögmundur Tyrtingsson vestra (1515—1524) 62—64, 246.
- Ögmundur Ögmundsson syðra (1535) 752.
- Ögmundsson: Filippus, Hallr, Jón, Þorkell, Þórólfur, Ögmundur.

- Ögr í Ísafirði 53—55, 232—233, 235, 237, 244, 282, 359—360, 579, 581, 656, 717, 767. — Ögrssveit í Ísafirði 717.
- Ölduhamrar í Austfjörðum 373.
- Ölduhryggur á Snæfellsnesi 139, 286—287, 616—618.
- Ölfus, sjá Ölves.
- Öl: ölkanna 192, 316.
- Ölmusa, ölmusugerð 9, 585, 591.
- Ölves (Auluos, Aulues, Auluus, Olues, Olves, Ølves, Olvis) í Árnessþingi 87, 158—159, 247—248, 258, 269, 340—342, 366, 418, 440—441. — Ölvasárós 636, 637.
- Önd (= anddyri) 139.
- Öndugi 57.
- Öndverðeyri í Eyrarsveit 201—202.
- Öngalstaðir í Eyjafirði 344, 387, 409, 491, 575.
- Önundarfjörður í Ísafjarðarsýslu 58, 514—515, 545—546, 548, 646, 665, 714.
- Önundsson: Andrés, Þórðr.
- Öreigaskuld 336.
- Örfirisey fyrir Sléttu 310, 324.
- Örk, erkr 308, 318, 329.
- Örlygsstaðir á Skagaströnd 641—642.
- Örn (í innsigli) 487.
- Örnefni 463, 521, 567—568, 642.
- Örnólfur Einarsson sýslumaður (1444—1478) 665—666.
- Örnólfur Einarsson prestur nyrðra (1508) 51.
- Örnólfur Guðmundsson syðra (1529) 488.
- Örnólfur Marteinsson syðra (1530—1533) 556, 688.
- Örnólfur Þórðarson í Miklagarði (c. 1447—1460) 65—66.
- Örnólfsdóttir: Rannveig.
- Örnólfsason: Þorleifr.
- Örskot 68.
- Öræfi í Skaptafellsþingi 42, 274.
- Öskudagr 466.
- Öx 191, 300, 316, 324. Sbr. bíla, brytöx, klauföx, voknöx (vopn).
- Öxará í Ljósavatnsskarði 309.
- Öxará á Þingvelli 155, 156. — Öxarárþing 46—47, 99—103, 140, 148, 151—152, 154, 223, 225, 268, 360—361, 412—413, 415—416, 494, 496, 533—537, 540—541, 579, 581, 590, 625, 668—675, 677, 679—680, 696, 698—699, 708, 728, 737—740, 742. Sbr. Alþingi, þing.
- Öxarfjörður í Þingeyjarþingi 566, 593, 594.
- Öxl í Húnavatnsþingi 314.
- Öxnadalr í Eyjafirði 66. — Öxnadalsheiði 89, 97, 206.
- Öxnafell í Eyjafirði 66, 282, 367, 579, 581, 656, 767. — Öxnafellsbók 282, 579, 581, 656, 767.
- Öxnalækr í Ölvesi 440—441.
- Öxnhóll í Hörgárdal 328.
- Özur á Starmýri (fyrir 1383) 19.
- Özurarson: Björn.

TIL þessa registers hafa þeir safnað tilvitnunum Ólafur cand. juris Lárusson, Jón stud. juris Ásbjarnarson og Guðmundur cand. philos. Guðmundsson; hefir Ólafur safnað staðanöfnum, Jón mannanöfnum og Guðmundur hefir safnað í efnisregistrið.

Þetta athugast við registrið:

Brandr Ormsson, á bls. 782 og bls. 790, mun, eptir því sem Hannes skjalavörðr Þorsteinsson bendir til, eiga að vera *Bárðr* Ormsson, þó að þær gömlu afskriftir haldi Brandr. Mun því *Brandr* vera gamall mislestr upp úr skammstöfun.

Böðvar Jónsson, á bls. 754 og 795, stendr að visu svo nefndr í Bessastaðabók, sem heldr elztu afskrift þessa bréfs, og í öðrum afskriptum bréfsins. En að tölu og tilbendingu sama manns og fyrri, mundi hér þó að réttu lagi eiga að standa *Bárðr* Jónsson, sem væri þá sami maðr og *Bárðr* Jónsson prestur á Mosfelli (sjá 782. bls. í registrinu).

Á bls. 802 á að standa: Drangavík á Ströndum 315 (ekki 314). Á eptir Drangey ætti að koma inn: Drangi, eyðijörð Þingeyraklausturs 314.

Bls. 806: „Einar Oddsson eystra (1532) 608“ á að falla niðr, og ártalið (1532) og tilvitnanin (608) á að koma undir Einar Oddsson, Péturssonar, og hefir hann verið enn á lífi 1532.

Bls. 877¹⁷ (tabulus) l. (tabulur).

Rétt sem verið er að ljúka prentan þessa registers berast mér í hendr frá Steingrími skólameistara Thorsteinssyni, eiganda Jörfa í Hnappadalssýslu, merkilegar skýringar á örnefnum í landamerkjabréfi frá 10. Aug. 1529 — 27. Nóv. 1530, sem prentað er í þessu bindi sem Nr. 414 (bls. 496—497); eru þær eptir síra Helga Sigurðsson, gerðar 1883, og að nokkru leyti ritaðar í bréfsformi til Þorbergs Fjeldsteds, og að öðru leyti sem yfirlýsing. Þau gögn hljóða svona:

„Melum 24. d. Aprílm. 1683.

Heiðraði vinur!

Eg fékk orðsending frá yður um upplýsingar á landamerkjum Jörfa, og vildi eg gjarnan sýna lit á því, einkum þar eð mér af núlifandi mönnum mun hvað kunnugast um þau, þótt eg sé orðinn hálfpreyttur af að gefa slíkar upplýsingar, þrisvar eða optar, síðan

eg fór frá Jörfa, án þess til gagns hafi verið notaðar, en nú við nýja landamerkja setningu sé eg að þær geta orðið að gagni, og að ekki er hægt að reka kálfskinnskjalíð, né sögn mína þar um. Fleira gæli eg sagt hér um, ef þyrfti, og einkum, hvað sum örnefni snertir, þar á meðal í tilliti til landamerkja milli Brúarbrauns og Flesjustaða, Flesjustaða og Krossholts, Krossholts og Hítarness, ef fyrir mér gæti legið að koma á einhver þessara landamerkja (líkt og forðum við áreiðina þar). En um það þarf eg víst ekki héðan af að hugsa.

Í tilliti til Jörfa get eg þess þó fremur, að Grámerardý var orðið fult af sandfoki og fremur óglögt, að sjónhending var optast höfð úr Gálgaklett í Vegghamraborgir, en ekki úr garðlaginu gamla, er stefnir þaðan ofan í Hrauntjörn. En úr þessu garðlagi var sjónhending haldin í *nyrdri* Tóptavatnsenda. Það, að Jörfi hafi átt upp í Kolás (sem þó var viðtekið í Grimólfs heitins tíð og undan ábúð fður mfs á Jörfa), held eg hafi verið miður rétt. Um Grástein var einu sinni (í tíð síra Benedikts¹⁾), er var í Krossholti, eptir sem mig minnir) hreift vafa, sem þó ekki þurfti né þarf að gera. En sjónhending þaðan um Votaskóg mun, yfir Álavatn, helzt hafa verið haldin í hundapúfu neðan vatnið, og þaðan í leirtjörnina utan Sandalækinn (í gömlu Þaktjarnir), og svo var lækurinn látinn ráða og fremur farið eptir sjónhendingu neðan bórðin, en eptir smákrókum hans í flóanum.

Þetta, ásamt meðfylgjandi blaði, er þá hið helzta, er eg, að sinni, get gefið yður bendingar eða upplýsingar um; og óska eg, að þær gætu orðið yður að einhverju, eða sem beztu, líði.

Fyrir þetta set eg ekkert upp, nema ef svo skyldi undir hera, að það gæti verið einhver bónþægni, eða velvild við mig eða mína.

Eg er svo með virðing og beztu óskum yðar

H. Sigurðsson.

Árið 1524²⁾ var Jörfi í Kolbeinstaðahrepp seldur, ásamt Jörfayjum (Arneyjum, er svo nefndust þá), með þessum landamerkjum: „Úr Æðaklett í Margróf, þá ræður Margrófarlækur í Merardý, þaðan í Tóptavatnsenda, svo í garð þann, sem geingur í Hrauntjörn, þaðan og í Vegghamraborgir, þaðan í Krossstein, svo úr Krosssteini í Grástein, svo í vatn það, sem Mjósyndislækur fellur úr, þá ræður Mjósyndislækur í Þaktjarnir, þá ræður þessi lækur úr Þaktjörnum og fram að léirum, þaðan sjónhending í Haldingsker“.

Þessi landamerki eru samkvæm kálfskinnsblaði (er eg hefi í höndum) frá 1524³⁾ nú með einu viðhangandi vaxinnsigli (áður með premur).

Sum hin nefndu örnefni eru nú breytt, svo sem Merardý, nú

¹⁾ Þ. e. síra Benedikt Jónasson, d. 1836. ²⁾ Rétt: 1529.

Grámerardý; vatn, sem Mjósýnislækur rennur úr = Álavatn, sem Sandalækur rennur úr; Þaktjarnir hafa verið álituar = Leirtjarnir, eða -ljörn, Jörfamegin skamt frá Sandalæknum. Vafa hefir (af Hítarnesspresti) verið hreift um, hvað væri Haldingssker, en gamalt álit manna fyrr mótmælalaust, og sýslumanns áreið (í tíð Magnúsar Gíslasonar, setts sýslumanns Mýra og Hnappadalssýslu) hefur látið nefnt sker vera stærsta skerið, eða merkin milli Jörfa og Krossholts (úr Sandalækjarmynni) í hæsta klakk Haldingsskerja. Sjá áreiðargerðina.

Melum 24. d. Apríl. 1883.

Þetta vitnar

H. Sigurðsson.

Við VIII. bindi

athugast þetta að sinni:

Um Melrakkanessbréfið Nr. 605 (bls. 819—821) er þess eins og fyrri að geta, að ártalið 1521 fær ekki staðizt. En hafi afskrifariinn farið aldavilt í afriti sínu og mislesið alstaðar 15 fyrir 16 í ártalinu, svo að bréfið væri í rauninni frá 1621, en ekki 1521, þá yrði það ekki grunsamt, að því er tíma, menn né dagsetning snertir. Hannes skjálavörður Þorsteinsson bendir til þess, að Einar Hjörleifsson, sá er bréfið nefnir, gæti verið Einar Hjörleifsson lögréttumaðr á Flögu í Breiðdal, sem uppi var um þetta leyti (1621), sonr síra Hjörleifs Erlendssonar á Hallormsstað (d. 1626). Ennfremr, að Oddr Teitsson, sá er um getr í bréfinu, kynni að vera sami maðr og sá, er uppi er um þetta leyti eystra, og er að visu enn á lífi 8. Júlí 1653, samkvæmt bréfabók Brynjólfs biskups. Því er og ekki til fyrirstöðu, að Árni Magnússon væri prestur á Hólum 1621, því að alt, sem prestatat síra Sveins segir um prestaskipun á Hólum síðast á 16. öld og fyrstu áratugi 17. aldar, er annaðhvort rangt eða mjög óvíst. Væri ártalið í bréfi þessu alstaðar mislesið á þá leið, að þar stæði 15, er 16 ætti að vera, svo að þinglestrs ártalið 1590 væri í raun rétttri 1690, þá kæmi það vel heim við það, að Jón Þorláksson var þá sýslumaðr í Múlaþingi, svo að ekki þarf það að standa bréfinu fyrir gildi. Annað mál er um rök fyrir upptökum bréfsins frá mál-dagabók Þykkvabæjarklausturs.

Á bls. 871 í registri VIII. bindis er dánarár Egils prests Þórhallasonar misprentað 1785 fyrir 1789.

Registr þessi tvö hafa verið samín og prentuð fremr af skyndingu, á tæpri jafnleingd síðan í fyrra, þó að til þeirra væri búið að safna áðr, og það má altaf búast við því að önnur eins þungavara og þessar registragerðir eru komi ekki alveg þurr heim. Þó að verkið sé vandað að öllu sem verða má, getr þeim skotizt yfir, sem safna tilvitrunum, en á þær verðr sá, er registrið semr, að reiða sig, og og þó að hann athugi í samningunni alt, sem máli skiptir, getr hann

þó aldrei vitað, nema þeim hafi sézt yfir einhverjar tilvitnanir. Sjálf samning registranna er og svo vandasöm og í því efni svo mart vafasamt og margbrotið, að þar verður seint út yfir tekið, að ekkert kunni út af að bera. Þeir geta tekið á sig ábyrgð á slíku, sem það þora. Eg geri það ekki.

Það, er maður smátt og smátt kann að reka sig á, að áfátt sé í þessum tveim síðustu registrum, og máli skiptir, mun koma bætt fram og leiðrétt í næstu registrum, svo sem títt hefir verið jafnan við hin fyrri bindi safns þessa.

24. Júlí 1913.

J. P.

